R. 30923

19. a. 2. 28

19a - 403

Caja C-23

Caja
c-96

Boetius cum triplici commento.

Anitij Manlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij Patritij viri exconſulis Conſolatio philoſophica: ⁊ diſciplina ſcholarium: Cuʒ argutiſſimis diui Thome: ⁊ Jodoci Badij Aſceñ commẽtarijs nuperrime impreſſa: ⁊ accuratiſſime ab Humberto montemoretano emaculatis erroribus correcta. Cui vltra veterem editionem exactiſſimã Raymũdi Palaſini albieñs dicti valderici adiecimus difficilium locorum: nec prius a quopiam tactorum explanationem. Cuʒ emẽdatiõe eoꝝ q̃ in textu per ſcriptores deprauata fuerãt. Adiecimus ꝙ acutiſſimas eiuſdẽ cratonicas in quintũ librũ q̃ões: circa prouidẽtiã ⁊ liberũ arbitriũ: Metricaq; in oẽs libros argumẽta: cũ eiuſdẽ hiſtorijs aſtrologica quedã per eũ explanata ad oculuʒ premonſtrãtibus: vt ⁊ legãt ſtudioſi ⁊ videãt. Adiecimus ⁊ Sulpitij carmen iuuenile de moribus in mẽſa ſeruãdis. Quintiliani preceptũ de officio ſcholaſticorum erga preceptores: perutilemq; Humberti Mõtiſmoretani de ingenuis adoleſcentũ moribus libellum.

¶ Tetraſticon in laudem Raymundi palaſini.

Perpulchre enarrat ſenſa occultiſſima Thomas.
  Cultior at Badius ſi mihi credis erit.
Quid Raymundus? habet quedam non dicta: quid hoc eſt?
  Vis dicam verum? celſior iſte volat.

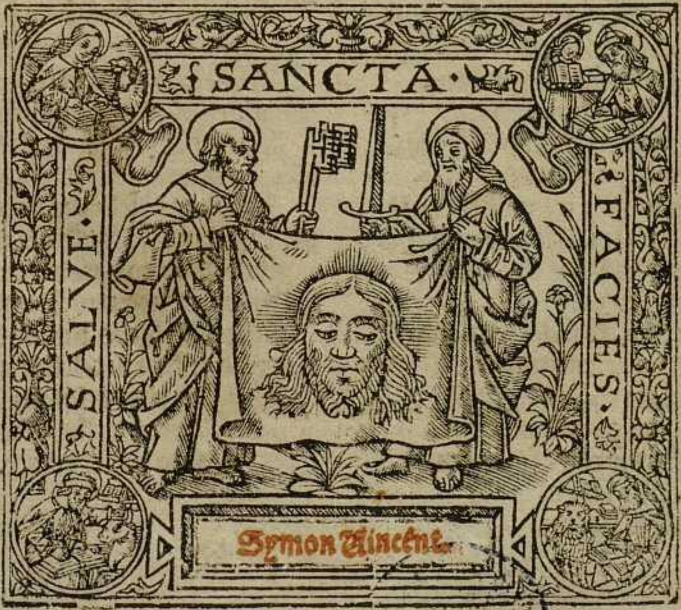

¶ Raymundo palaſino viro vndecūq; doctiſſimo Jacob⁹ ſoqualba de terminis Narbonēſis cum elegia celebritate Carmen.

Salue doctrine cultor digniſſime mitis
Salue aquitanigene lucida gemma plage.
Salue catholici felix luſtrator honoris.
Salue grammatice lector amene dapis:
Parua cytoriaco modulabar carmina plectro
Atq; dabam celeri prouida ſenſa fide.
Laurigero circum notiſſima flumina phebo
Saxaq; pegaſei ſcrupea ſiue lacus.
Vix mea caſtalio deſcenderat orbe thalia
Vix bene cygneos ſumpſerat atq; ſonos.
Cum mihi clerorum proles aquitana benigno.
Carmine dictauit: quo tibi ſenſa darem.
Tunc mea terribili correpta eſt muſa furore
Ut caneret ſtudio ſenſa notata tuo.
At ſi deficiunt tanta ad faſtigia nerui:
Et tremit: ardenti que prius ore fuit
Non ſecus ac velox que maxima flumina nauis
Carpere colliſo remige parua cupit.
Et cadit in paruos auerſo flamine riuos
Dum ſibi nereides vela ſecunda negant.
Attamen haud mirum eſt duros ſi denegat axes
Sumere: vel currus ere vigente graues.
Nam tua mellito dicuntur plena lepore
Munera & antiqua dexteritate vigent.
Nam tua ſocraticas oſtentant ſenſa camenas
Zenonis mores dulce Solonis opus.
Carmina doctiloquos ferientia duriter artus
Non tua corda iuuant nec bene ſenſa decent.
Sed celebres nitida tulli dulcedina laurus
Eloquiū; Criſpi claraq; dona Sabi.
Preterea humane commertia limpida genti.
Que preſtas clario vix agitata deo
Linquoq;: & hebreas dulci ſpiramine cartas.
Et bene moſea dogmata ſcripta manu
Qz ſimul armos potas de fonte liquores
Qz bene caſtalij leta fluenta iugi.
Et colis omnigenos diuerſo ſydere fructus
Officiumq; capis iuſticiam beas.
Ceſarei ſequeris laudata volumina iuris.
Pontificiſq; manu dicta notata graui.
Ergo vale ductor caſtarum clare ſonorum
Caſtalij fontis pieriiq; lacus.
Vale ſiſq; felix.

¶ Jacobi ſoqualbe Narbonenſis ad acutiſſimos aquitanie iuuenes ſuauiſſima muſarum Miropolia exhortatoriū; ad virtutem Carmen.

Gaudia perpetuo tyrones prendite ſeclo
Et date facundis corpora feſſa iocis.
Gaudia blanditias riſus preludia cantus
Atq; voluptatis ſumite ſigna vage.
Turtur vt egregijs coniungens carmina ſiluis
Robora cum frondent & nemus omne viret.
Nam manet Aeratis centum cōpreſſa cathenis
Bellua virgineo que dedit arma Thoro.
Ac ſtygios etiam pleno de gurgite fontes.
Potat & obſceni lubrica ſenſa vadi.
Dant cui mortiferas ferientia vulnera penas.
Tres crebi reges eumenideſq; dee
Inde per aſſiduas venit prudentia ſedes
Et canit aurata dulcia verba cheli.
Huic menſas epulis grandes onerauit opimis
Impoſuit vaſis bachica vina nouis:
Et diuerſa parat labris fomenta vetuſtis
Ingerit & vario viſcera leta rogo
Quare agite o iuuenes virtutem diſcite puram
Qua duce tranquillum nauita carpit iter.
Qua terit immenſi ſpacioſa pericula ponti
Qua tumidos fluctu horriſonaſq; vias.
Et pius Aeneas felices iuit ad agros
Atq; ſui nouit corpora cara patris.
Fortiter & varias heros tyrinthius artes.
Fac tulit & claros dignus adire polos.
Antea qui domuit lybica tellure gygantem
Buſirimq; trucem cerbereumq; canem.
Eſonides vigilem populo mirante draconem
Hac ſuperauit agris flammiuomoſq; boues.
Hac duce gorgonei ſubſtraxit numinis arma
Perſeus & gelidum peruolat inde polum.
Et cupidi vicit monſtrum memorabile fluctus.
Quod ſubito natam dente vorare parat.
Idcirco iuuenes mulcet quos maſcula virtus
Ethereiq; lacus Ambroſieq; dapes.
Carpite caſtarum celeſtia dona ſororum
Delicias phebi claraq; ſceptra iouis.
Valete & veſtrum terminis ſi
merito habet amate.

¶ Sancti Thome de aquino ſuper libꝛis Boetij de conſolatione philoſophie commenti cum expoſitione pꝛoemium feliciter incipit.

Philoſophie ſeruias opꝫ vt tibi cõtigat vera libertas. Hec ſunt ꝟba Señ. viij. ep̄la ad Lucillũ. Qꝛ vocari phiaꝫ ſciaꝫ veritatis recte ſe hꝫ ex. ij. Metaphiſice. Et phia affert delectatiões mirabiles firmitate ⁊ puritate ex. x. Ethico. Et mult̄ viſa ē phia res mirabilis ⁊ diuſa: ex de celo ⁊ mũdo Ariſt. Itē ꝙ nulla ſcia ſil̄is ē phie: q̄ clarificat aiaꝫ ⁊ facit delectari eā ĩ hoc ſeculo ĩ ꝑfectiõe ⁊ rectitudie. ex libꝛo de pomo et moꝛte. ⁊ phia trahit hoĩeꝫ ab obſcuritate ignoꝛãtie ad ſciaꝫ a tenebꝛis ſtulticie. ad lucē ſapiētie: ⁊ ad claritatē itellectꝰ. Ex eodē lib. Ariſt. Itē qꝛ phia a ſupſtitiõe liberat: metũ moꝛt̄ nõ cõturbat: ſꝫ Tul. ĩ lib. de finibꝰ bonoꝝ ⁊ maloꝝ: iõ Señ. has ⁊ ꝯſimiles ꝯditiões ⁊ affectꝰ laudabiles phie aduertēs hoꝛtat̄ nos ad ſeruitiũ phie ĩ ꝓpoſitiõe ꝓpoſita ſic dicēs. Phie ſeruias opꝫ. Que quidē ꝓpoſitio põt ꝓbari m̄ltis rõnibꝰ. Pꝛio ſic. Illi opꝫ ſeruire ꝑ cuiꝰ ſeruitutē hoĩ ꝯtingit vera libertas ſꝫ phia ē hmõi: igit̄. Maioꝛ nota. qꝛ libertas ē nobiliſſima ꝯditio quã natura hũana deſiderat ⁊ affectat. Minoꝛ ptꝫ ꝑ eundē Señ. q̄ poſtq̄ ꝑmiſit ꝓpõnē iſtã. Phie ſuias opꝫ. ſubiũgit vt tibi ꝯtingat ꝟa libertas. ⁊ paucis ĩterpoſitis dĩ. Hoc eñ. ſ. ipꝫ ſeruire phie libertas eſt. Pꝛobat̄ ſcðo ſic. illi opꝫ ſeruire q̄d animum ꝑficit: vitã diſponit: actiões regit: agēda ⁊ omittēda demõſtrat: ⁊ ſine q̄ nemo eſt ſecurꝰ. phia eſt hmõi: igit̄ ⁊c. Maioꝛ not. Nã iſte ꝯditiões ſũt de ꝑfectiõe hoĩs. Minoꝛ declarat̄ per Señ. xvj. ep̄la ad Lucillũ. vbi loquēs de phia dĩ. Hec animũ foꝛmat ⁊ fabꝛicat: vitã diſponit: actiões regit: agēda ⁊ omittēda demõſtrat: ſedet ad gubernaculũ: ⁊ ꝑ anticipia fluctuãtiũ dirigit curſuꝫ: ſine hac nemo ē ſecurꝰ. Pꝛobat̄ tertio ſic. Illi eſt ſeruiēdũ q̄d tradit cognitiõi vltimi finis magnũ ĩcremētũ ꝯfert ad vitã ex. j. Ethi. Minoꝛ declarat̄. Nã vltimꝰ finis vite hũane ē btitudo: cuiꝰ cognitiõeꝫ phia tradit. Dicit eñ phia ĩ. iij. de ꝯſolatiõe. ꝓſa. ij. ꝙ btitudo ē ſtatꝰ oĩꝫ bonoꝝ aggregatiõe ꝑfectꝰ: ⁊ ĩ eodē. iij. oñdit phia in q̄ ſit vera btitudo ⁊ q̄o ad eã ꝑueniat̄. Pꝛobat̄. iiij. Illi opꝫ ſeruire q̄d facit hoĩeꝫ parē deo. phia ē hmõi: igit̄ ⁊c. Maioꝛ no. de ſe. Minoꝛ ptꝫ ꝑ Sene. xlix. ep̄la. ad Lucillũ. q̄ dĩ Hoc eñ ē q̄d mihi phia ꝓmittit vt me parē deo faciat. Pꝛobat̄ q̄nto. Illi ē ſeruiēdũ q̄d ē magiſtra oĩꝫ ſciaꝝ nutrix oĩꝫ ꝟtutũ. ſummũ ſolatiũ lapſoꝝ aĩoꝝ: q̄d ē ꝑuiũ veri luminis: ⁊ cuiꝰ exhoꝛtatio ē recta ſui autoꝛitate digniſſima. phia ē hmõi: igit̄ ⁊c. Maioꝛ not. qꝛ rõnabiliter ꝓpter has ꝯditiões laudabiles alicui ſeruit̄. Minoꝛ declarat̄. Nã phia ē magiſtra oĩꝫ ꝟtutũ. ex ꝑmo de ꝯſolatio. ꝓſa. iij. Ipa ē nutrix oĩꝫ ꝟtutũ. ſcðo de cõſola. ꝓſa. j. Ipa ē ꝑuia veri luminis. iiij. de ꝯſo. ꝓſa. j. ⁊ eiꝰ exhoꝛtatio ē recta ſui autoꝛitate digniſſima. v. de cõſo. ꝓſa. ꝑma. ſic ergo ptꝫ ꝓpoſitio declarata q̄ dĩ phie ſeruias opꝫ. ¶ Sꝫ diceres q̄d mihi ꝓdeſt phia: ſi fatũ eſt: Quid mihi ꝓdeſt phia ſi deꝰ rectoꝛ eſt. Quid mihi ꝓdeſt phia ſi caſus ĩperat: Ad hoc r̄ndet Sene. xvj. ep̄la ſua. Siue inexoꝛabili lege lata nos ꝯſtringũt: ſiue deꝰ arbiter vniuerſi cuncta diſponit: ſiue caſus actiões hũanas ſine oꝛdine impellit ⁊ iactat adhuc phie iſiſtēdũ eſt. Phia eñ nos tueri hꝫ. Hec eñ exhoꝛtatur vt libēter deo placeamꝰ: vt ipꝫ ſequamur. vt ꝯtinue foꝛtune reſiſtamꝰ: ⁊ vt caſuꝫ feramꝰ. Licet aũt oẽs hoĩes natura ſcire deſiderēt. tñ pauci de quo doloꝛ ē: phie vacãt. Q̄d iõ ꝯtingit. qꝛ pluresomiſſis delectatiõibꝰ ĩterioꝛibꝰ ad delectatiões fugiũt coꝛꝑales. Nõ tñ opꝫ delectatiões coꝛꝑales eē eligibilioꝛes ĩterioꝛibus. qꝛ delectatiões coꝛꝑales ĩpediũt a ſummo bono: ĩterioꝛes aũt ad id ꝓmouēt. vñ Bo. ĩ tractatu de ſum. bo. dĩ. Dolere debēt q̄ delectatiõibꝰ ſenſualibꝰ detinent̄: bona ĩterioꝛa omittēdo. Nã dediti bonis ſenſualibus ſumma bona nõ attingũt. Quos hoĩes ſenſuales Boe. iiij. de ꝯſola. ꝓſa. iiij. cõparat: veſptiliõibꝰ dicēs. Nequeũt eñ oculos ſuos tenebꝛis aſſuetos ad lucē ꝑſpicue veritat̄ attollere: ſimileſq̄ ſunt auibꝰ quaꝝ intuitũ nox illuminat: dies excecat. Et lꝫ hoĩes ſenſuales ⁊ vulgares nõ magnificēt nomē phie: ſed magis blaſphemēt. nihilominꝰ tñ phia in ſua dignitate ꝑſeuerat. teſte Señ. xiij. ep̄la ad Lucillũ. Nũq̄ int̃m cõualeſcet neq̄tia: nũq̄ ſic ꝯ ꝟtutes ꝯiurabit: vt nõ phie nomē ſacrũ ⁊ venerabile maneat. Sꝫ diceres philoſophari nõ valeo qꝛ paup ſum: ſꝫ ſi diuitias habuero totũ me phie dabo ⁊ hoc vr̄ rõnabile: qꝛ natura ꝑ ſe nõ eſt ſufficiēs ad ſpeculãdũ: ſꝫ opꝫ cibũ ⁊ potũ ⁊ reliquũ famulatũ ꝓexiſtere. ⁊ ꝓ tãto ſacerdotes ĩ egypto habitis neceſſarijs ꝓpter ammirari ceperũt philoſophari. Hec excuſatio rõne pauptatis nõ vꝫ. Audi Sene. xvj. ep̄la ad Lucillũ q̄ dicit: nõ eſt ꝙ nos pauptas a phia reuocet: ne egeſtas q̄dē. Tolerãda ē eñ ad hãc ꝓperãtibꝰ vel fames quã tolerauerũt q̄dã in obſidionibus. Et q̄d aliud erat ꝓmiũ patiētie illoꝝ q̄ in arbitriũ nõ cadere inimicoꝝ. quãto hoc magis ē quo ꝓmittit̄ ꝑpetua libertas: nulliꝰ hoĩs timoꝛ: ⁊ q̄d animũ liberat a furoꝛibꝰ. Mult̄ eñ ad philoſophãdũ obſtitere diuitie. Pauptas aũt expedita ſecura ē. Si vis aĩo vacare paup ſis opꝫ: aut pauperi ſimilis: qꝛ nõ põt ſtudiũ ſalubꝛe fieri ſine cura frugalitat̄. frugalitas aũt eſt volũtaria pauptas: hec Sene. Vex ē igit̄ ad philoſophãdũ exigunt̄ neceſſaria. ſꝫ ſufficiũt homini pauca. Nõ eſt opoꝛtet futurũ felicē deũ terre ⁊ maris eē: qꝛ natura paucis minimiſq̄ cõtenta eſt. ex ſcðo de cõſolatio. ꝓſa. v. Pꝛoijce ergo omnia a te: ⁊ ad phiam magno curſu totiſq̄ viribꝰ intende. hec Sene. xvij. ep̄la ad Lucillũ. Phie ergo ſeruias opoꝛtet vt tibi cõtingat vera libertas: vt tibi cõtingat vera ſecuritas: vt tibi noteſcat felicitas: vt par deo fias: ⁊ ꝓcipue vt in aduerſitatibꝰ ⁊ tribulatiõibꝰ poſitus ꝑ ipam veriſſime cõſoleris: exẽplo Boe. quē philoſophia in exiliũ relegatũ ab oĩbus bonis pulſam dignitatibꝰ exutũ: multis miſerijs afflictũ dulciſſime cõſolabat̄. de cuiꝰ philoſophie conſolatione agitur in lib. Boe. qui intitulat̄ liber de cõſolatione philoſophie. de quo ad pꝛeſens noſtra eſt intentio. Hec ſufficiant de introductiõe huius libꝛi. ¶ Sed anteq̄ ad literã accedamꝰ quinq̄ ſunt pꝛemittenda. Pꝛimũ de cauſa ſuſcepti operis. Scðm de cauſis huiꝰ libꝛi. Tertiũ de titulo huiꝰ libꝛi ⁊ eiꝰ expoſitione. Quartũ de cã intitulatiõis ꝓſentis libꝛi. Quintũ de generali ſumma ⁊ ſentētia huiꝰ libꝛi. Circa pꝛimũ videlicet circa cauſam ſuſcepti operis: quare Boe. hũc libꝛũ cõſcripſit eſt ſciēdũ. ꝙ Boe. vir eximius conſul romanꝰ fide catholicus extitit: qui diſputans de fide catholica cõtra duos hereticos ſcꝫ cõtra neſtoꝛiũ ⁊ Euticem: cũ nullus eſſet q̄ eis reſiſteret: Boe. ipſos ĩn cõmuni conſilio deuicit: ſicut ptꝫ in libꝛo de duabus naturis in xp̄o. Tempoꝛe vero theodoꝛici regis gotthoꝛũ cũ idem Theodoꝛicus tyrãnidem ſuam contra romanos vellet exercere: ⁊ quoſlibet bonos oppꝛimere. Boetius virtute dei armatus plus oĩbus alijs ſibi reſtitit: ⁊ quos tyꝛãnica rabies inuaſerat Boe. amoꝛe iuſtitie exponens ſe periculis ipſos liberauit. Vidēs autem Theodoꝛicus rex gotthoꝝ ſolũ ipſum boetiũ

Cã huius opis ſuſcipiendi.

Ubi reſiſtentem: cogitabat qualiter ipm pderet: ⁊ cū iuſtā cām cōtra eū nō inueniret duas falſas cās cōfin
xit. Dicit em̄ boetiū impediuiſſe quendam delatorē ſibi literarū q̄ cōtinebāt accuſationē ſenatus romanoꝝ
vt ſic ſenatꝰ redderet reus leſe maieſtatis. Hāc cām tāgit Bo. pſa. iiij. huiꝰ pmi dicens. Delatorē ne docu⸗
mēta deferret q̄bus ſenatū maieſtatis reū faceret impediſſe criminamur. Scḋo accuſabat Boe. ꝙ quaſdā
literas dixeriſſet ad impatorē cōſtātinopolitanū p quas reſtitueret libertatē priſtinā ipis romanis. Hanc
cām tāgit Boe. eadē pſa ſic dicēs. Nā de ꝯpoſitis falſo literis q̄bus libertatē arguor ſperaſſe romanā quid
attinet dicere. His de cauſis Boe. p viles pſonas: ⁊ infames accuſatꝰ: indefenſus: reus eſt iudicatꝰ ⁊ a rege
Theodorico papie in exiliū relegatꝰ Boe. aūt in exilio poſitꝰ. ꝓter itā pſperitatē ſecū reputās ⁊ p̄ſentē ad⸗
Cā huius operis.
uerſitatē cōſiderās ne aliq̇s hō in ſimili ſtatu poſitꝰ deſperaret: ſꝫ vū cōſolaref haberet: philoſophicā cōſo
lationē cōpoſuit cōtra mutabilitatē fortune. Ex q̄bus dictis ptꝫ: ꝙ cā ſuſcepti opis eſt illa quatenꝰ boetiꝰ
ſe in exiliū relegatū ab oībus bonis depulſuꝫ: dignitatibꝰ exutū: philoſophice tuereſ: volēs cōſolari quēli
bet hoīem in ſimili ſtatu poſitū: ne deſperet ſiſr eē cōtuendū. ¶ Scḋo videndū eſt de cauſis huiꝰ libri: cuiꝰ
cā efficiēs fuit Boe. q̇ deſcribēs materiā huiꝰ libri vtiſ tā pſa ꝙ metro: imitatū martianū felicē capellā: q̇
in deſcribēdo nuptias mercurij ⁊ philologie hoc ſtilo vſus eſt: de q̇ fit mētio vbi dr. Egregiā ſobolē cui p ſtil
bontis amorē. Ui ſuperū magna ſociaſti teſte capella. Licet iſte liber boetij multū excellat librū martiani
tā nobilitate materie ꝙ ꝑuilegio eloquētie. Boe. em̄ nec Tullio in proſa: nec Uergilio in metro minor repu
tatur. Utiſ aūt Boe. in hoc lib. pſa in q̄ ponit rōnes ad ꝯſolandū boetiū: pbādo ꝙ nō ſit dolendū de amiſ⸗
ſione rerꝝ tēporaliū. Utiſ aūt metro delectabili: vt diū audiaſ meror obliuioni tradaſ. Cā materialis huius
libri eſt philoſophica cōſolatio ordinata ad cōtemptū mūdanoꝝ ⁊ ad appetitū ſumme felicitatis vel phi⸗
loſophica cōſolatio pſuadēs neminē extolli in pſperis: nec deprimi in aduerſis. Uel aliter. Cā materialis
ſiue ſubiectū huiꝰ libri ē ſtatꝰ miſerabilis Boe. philoſophica cōſolatione ſupinducta. Cauſa formalis tra
ctatus huiꝰ libri cōſiſtit in eiꝰ diuiſiōe. de qua videbiſ poſt. Cauſa aūt formalis tractādi eſt modꝰ agendi
boetij: ⁊ eſt dialogꝰ. i. ſermo duoꝝ. introduxit em̄ boe. in hoc lib. duas pſonas: ſcꝫ ſeipm ſuā miſeriā deplan⸗
gentē: ⁊ phiam ſibi cōdolentē ⁊ ipm ſup ſua miſeria cōſolantē: ⁊ hoc eſt rōnabile. Nā ſm beatū Greg. Ue⸗
rus ordo cōſolatiōis eſt: vt cū volumꝰ aliquē a merore ſuſpēdere: prio ſtudeamꝰ luctui eiꝰ cōcordare vel iō
cā formalis eſt dialogus: q: in quadā parte huiꝰ pmi libri phia introducit fortunā ipm Boe. alloquētē vbi
incidit quedā figura tropi que vocaſ ethopea. De qua dr greciſ. Et introducit aliq̇s ethopeia loquētes: vt
cū fortuna loquiſ Bo. ipa. Uel pōt dici ſm cōiter loquētes: ꝙ cā formalis tractādi eſt quintuplex. diffiniti
ua. diuiſiua. pbatiua. improbatiua. ⁊ exēploꝝ poſitiua: ſicut videbiſ i lib. Cauſa finalis huiꝰ lib. ē vt ipo co
gnito noſipos ⁊ quoſlibet alios i aduerſitatibꝰ ⁊ tribulatiōe poſitos philoſophica ꝯſolatiōe tueamur: et
ne extollamur in pſperis ⁊ deprimamur in aduerſis. ¶ Tertio videndū ē de titulo huiꝰ lib. ⁊ de eiꝰ expoſi
Titulus opis.
tione. Ubi ſciendū ꝙ titulꝰ ſm Remigiū ſup donato ē clauis ſiue igreſſus opis ſequētis. Et dr titulꝰ a titā
q̄d ē ſol: ſicut em̄ ſol illumīat mūdū: ſic titulꝰ librū. Et p̄poniſ titulꝰ libro ad cōſūmationē opis: ⁊ ad laudē
Prenomina ⁊ agnomina boetij.
autoris. Eſt ergo titulꝰ p̄ſentis libri talis. Auitij Manlij Torquati ſeuerini Excōſulis Patricij Ordinarij
Boetij viri illuſtris incipit liber de ꝯſolatiōe phie. Sꝫ q̄rit quare tot noīa ꝓpria ponunſ i titulo. Dicunt
aliq̇ ꝙ forte fuit ꝯſuetudo romanoꝝ: vt ſic noīa aſcriberēt auoꝝ ſuoꝝ ⁊ p̄deceſſoꝝ. Uel aliter pōt dici ꝙ plu
ra noīa ponunſ in titulo ꝓpter honorē ⁊ laudē ipſiꝰ boetij: q: ſm Senecam in lib. de clemētia ad neronē
Multa cognomia honori data ſūt. Sicut em̄ vilis pſona nō vult noīari niſi vno noīe q: quāto plꝰ noīaſ:
tāto plꝰ cognoſciſ ⁊ tāto magis ſordeſcit ſic honeſta pſona vult noīari pluribꝰ noībꝰ: vt ſic magis īnote⸗
ſcat ⁊ clareſcat aliīs ſua fama. Nā oēꝫ bonū i cōe deductū magis eluceſcit. Exponit aūt iſte titulꝰ ſic. Boe.
dictꝰ Auitiꝰ a quodā nobili romano ſic dicto. de cuiꝰ gn̄e ipe fuit vel dictꝰ auitiꝰ q̄ſi iuictꝰ. ab a q̄d ē ſine
⁊ vicos victoria. Nunq̄ em̄ Boe. vinci potuit. vt flectereſ a iure ad iniuſtitiā: ſicut ipe teſtaſ i quarta pſa
huiꝰ pmi libri dicēs. Nunq̄ a iure ad iniuriā me quiſq̄ detraxit. Scḋo Boetiꝰ dictꝰ fuit Manliꝰ q: de gn̄e
manlioꝝ fuit q̇ erāt nobiles romani. Tertio boetiꝰ dictꝰ fuit torquatꝰ a quodā nobili romano: ſic dicto: qui
cū ſingulare bellū iniret cū quodam de gallia ipſum deuicit: ⁊ torquē in collo eiꝰ herentē ipſius detraxit:
cuius rōne dictꝰ fuit torquatꝰ. de cuiꝰ genere fuit boetius. Quarto Boetius dictus fuit Seuerinus a ſeue
ritate. Seuerus em̄ fuit cū Theodorico regi gotthoꝝ ſe oppoſuit. vel dictus ſeuerinus quaſi ſequēs verita
tem. Nunq̄ em̄ in iudiciīs: vel amore: vel odio flecti potuit a veritate. Quinto Boet. dictus fuit exconſul:
quaſi vnus ex conſulibus romanoꝝ. vel excōſul quaſi extra cōſulatum poſitus: quē prius habuit. Excōſu
les dicebanſ qui iam depoſuerint cōſulatū. Et licet ab honore cōſulatus ceſſarēt: tamen poſtea plus aliīs
in magna reuerētia habebātur. Sexto dictus fuit patricius a nobiliſſimo romano ſic dicto. de cuius gene
re fuit boetius. Uel alio modo. Patricij dicebāſ nobiles romani q̇ ꝓuidebant reipublice ſicut pater filiorꝫ
quoꝝ noīa ſcripta erāt aureis literis. ⁊ ideo dicebātur patres cōſcripti. de quoꝝ numero vnus fuit patri⸗
cius Boe. propter q̄d dictus fuit patricius. Septimo dicebatur ordinarius: q: rempublicam ordinauit. vel
aliter ordinarij dicebantur qui tante dignitatis erant vt quolibet ordine digni eſſent: ⁊ ſic fuit Boetius
Octauo noīe ꝓprio dictus fuit Boet. quod interpretatur adiutor: q: in neceſſitate pauperibꝰ ſubueniebat
Cā inſcriptiōis huius opis.
Quarto videndū eſt de cauſa intitulationis huius libri. Intitulatur iſte liber de cōſolatiōe philoſophica.
Ubi ſciendum eſt ꝙ philoſophica conſolatio dicitur rationabilis demonſtratio declarans de cuiꝰ amiſſio
ne non eſt dolendum: ⁊ de cuius poſſeſſione non eſt gaudendum. Et q: hoc ꝑtractatur in preſenti libro: iō
Ferrago ſeu ſūma opis huiꝰ
ſic intitulatur. Quinto videndum eſt de generali ſumma huius totius libri. Ubi ſciendū ꝙ Boetiꝰ in hoc
libro oſtendit bona temporalia eſſe tranſitoria: ⁊ non cōſiſtere totaliter in eius totalem veram felicitatē.
⁊ per cōſequens nō eſt dolendum de eoꝝ abſentia: nec gaudendum de eoꝝ p̄ſentia: ⁊ neminem debere ex⸗
tolli in proſperis: nec deprimi in aduerſis. Oſtenditur etiā in preſenti libro q̄d ſit ſummū bonum: vbi ſit ſi⸗
tum ⁊ q̄uo ad ipm perueniaſ. Etiam oſtenditur ꝙ boni ſemper ſunt potentes ⁊ mali ſemper impotētes:
⁊ ꝙ bonis nunq̄ deſunt ſua premia: malis nunq̄ ſua ſupplicia. Poſt hoc oſtenditur q̄d ſit diuina ꝓuiden⸗
tia: quid caſus: quid fatum: quid liberum arbitrium. Et ponit Boe. rationes quibus probat liberum arbi
trium non poſſe ſtare cum prouidentia diuina. ⁊ ponit quorūdam falſam ſolutionem ⁊ eā improbat. poſt
ea oſtendit veram ſolutionem quam rationibus confirmat. Iſta ⁊ alia plura pulchre determinanſ in hoc
libro: ſicut patebit in ſequentibus.

Proemium explanationis aſcenſiane.

Raymundi palaſini recognitio commentarioꝝ in libros de conſolatu philoſophico ad reue
rendum in chriſto patrem ⁊ do.do. Bartholomeū de māſo ſacre pagine profeſſorem meritiſſi-
mum ac ſanctiſſimi albianorum epiſcopi moderatiſſimum penitentium conſultorem.

Cum in erudiendis diſcipulis (quoꝝ albiēſem gero puinciam) aliquatenus laborās diui ſe
uerini libros illuſtrarē viſumq; id multis nō inutile foret inſtāter me concitarūt vt publice
potius ꝙ priuate cōſulerē vtilitati tametſi indigna (q̄ ederent) putaremus crebris tamen
honeſtiſq; pcibus tādem nos in ſuā traxerūt ſniam. Cogitāti ergo mihi qm̄ qui falſa docet
atq; defendit ſuā fatetur ignorātiam ⁊ ducem ad omne ſcelus imprudētiam quare tuo (pre-
ſtantiſſime vir) fretus cōſilio id oneris ſuſcipere dignoui qui nō mō artium ſplēdore Ciui-
lis pontificijq; iuris intelligētia fulges verum quoq; theologice veritatis pfeſſionē tua adepta eſt pater
nitas: huius itaq; editionis opus cui dedicarem potius ꝙ amplitudini tue nō habebā primū ꝙ multis ac
cepi argumētis ꝙ humaniſſime gratēterq; petita implere coneris deinde ꝙ (cū albigena ſim) tuis poti⁹
ꝙ alienis debeo vti cōſilijs. intimis igitur ſupplico votis vt ſi linceis cōcernas oculis nos in hui⁹ opis edi
tione aliquatenus erraſſe benigne (vt aſſoles) corrigas ac in formā redigas debitā nō arrogātie vel teme-
ritati aſcribēdo: ſed potius ingenij debilitati imponēdo. Uale ampliſſimum literaꝝ decus ⁊ has lucubra
tiones (vt tua cōſueuit paternitas) benigno (ſi opus eſt) emendes animo.

Proemium explanationis Aſcenſiane.

Jodoci Badij Aſcenſij in Boetium de conſolatione philoſophie perꝗ familiaris ac grāmaticalis explanationis proemium feliciter incipit.

Uando quidē in exponendis autoribus Seruius grammaticus ſex conſideranda do- Boetij
cuit: autoris vitam: titulum operis: qualitatem diſcendi: ſcribentis intentionē: operis vita
diuiſionē ⁊ eiuſdē explanationē: horum quinq; iam paucis explicabo poſt explanatio-
nem diui Thome: vt multorum iudicium eſt: cōmentarios additurus vitā autoris hui⁹
graphice admodū atq; diſerte doctiſſimus ⁊ perꝗ venerādus pater dñs Joannes tri-
thenius abbas Spanhemeñ. in libro quē his diebus de eccleſiaſticis ſcriptorib⁹ inſcri
ptū edidit. ita cōſequit. Boe. Manlius Seuerinus cōſul ordinarius romanus: phiſ:
orator: ⁊ poeta inſignis: in diuinis ſcripturis doctus: ſic in ſecularibus literis oīm ſuo
tpe eruditiſſimus: gener Symmachi patricij fuit. Uir greco ⁊ latino copioſiſſime im-
butus eloquio. quippe q̄ multa volumina tam Ariſt. ꝙ alioꝝ phōꝝ de attica lingua trāſtulerit in latinam
ingenio ſubtilis ſenſu promptus: atq; catholicus: ſermone nec Tullio inferior quē ſancti Benedicti cōſtat
amicitiā habuiſſe ⁊ in monte Caſſino cū Tertulio placidi monachi patre ſenatore in eius mēſa comediſſe.
Scripſit multa preclara volumina. Et paulopoſt enumeratis opibus eius ſubdit. Morit eodē anno quo
Symmachus patritius ⁊ Joānes papa ſub Anaſtaſio imperatore: iuſſu Theodori regis apud Rauennā: poſt Mors
diuturnū exiliū in carcere iugulatus. Anno dñi quingēteſimo vigeſimotertio. Inditione ſcda. Et ſub noīe
Seuerini cathalogo ſctōꝝ inſertus dicit. Hec ille q̄ ſatis arbitramur p primo pnoſcēdo. Uerū q: tot ipſi⁹
noīa preſcribi ſolēt. Aduertēdū eſt pprioꝝ noīm quatuor eſſe ſpecies. Prenomē. nomē. Cognomē. ⁊ Agno- Nomina
men. Prenomen aūt eſt qd̄ preponit nomini differētie vel amicitie cauſa: vt Quintus Aulus Titus ⁊ ꝗtū propria.
iudicare poſſum hoc loco. Auitius prenomen eſt Boe. licet pleriq; codices nō habeant. Nomen eſt proprie
vnicuiuſq; ſuū: qd̄ ſili ſingulariter impoſitū eſt. vt hoc loco Boe. Sunt tñ q̄ Seuerinū pprio noīe appella-
tum putēt. Cognomē eſt cognitiōis nomē: vt hoc loco. Manlius vel Mallius nō aūt vel mēdoſi codices Mālius.
habēt Manilius. Torquatus aūt ⁊ vt opinor Seuerinus manlij cuiuſdā agnomina fuerūt: ⁊ ab ipſo in co
gnomina trāſierūt. Agnomē eſt qd̄ aliquo euentu imponit vt numidius a numidia deuicta. aphricanus ab
aphrica deuicta. Torquat⁹ a torque detracto. Pro quo aduertēdū. Manliū torquatū a torq: quā vt Aulus Torquat⁹
gellius atteſtat gallo cuidā in ſingulari certamine deuicto: detraxerat torquati agnomē accepiſſe. de cui⁹
in filiū ſeueritate apud Ualeriū maximū validū eſt teſtimoniū. Dicit pterea Seruius grāmaticus ꝙ poſt
ꝙ gallo deuicto torquē vnde torquatus dictus: detraxerat ad vrbē pergens filio ſuo precepit: vt tm̄ caſtra
tueret. Ille vero nacta occaſiōe victoriā ex hoſte tulit. Reuerſus aūt pater laudauit quidē fortunā populi
romani: ſed filio vt dicit Liuius fuſtuario necauit. hec Seruius. Liui⁹ tñ in octauo dicit ſic. Populo roma
no erat bellum cum latinis graue ⁊ periculoſum. quippe cum ⁊ mores ⁊ arma: ⁊ virtus cū romanis pares
eſſent. Conſules edixerant ne quis extra ordinem pugnaret. Titus autem mallius conſulis filius a Metto
equite tuſculano ad ſingulare certamen prouocatus: ſiue pudore: ſiue ira recuſare prohibitus: acceſſit ⁊ ſu
perauit. Mallius autem cōſul in contione. Quando inquit malli: ſpreto cōſulari imperio come impuliſti
aut meorum aut reipublice obliuiſcendū ſit nos potius delicto noſtro plectamur ꝙ reſpublica ſuo damno
peccata noſtra luat. Triſte exemplum: ſed in poſterum ſalubre iuuentuti erimus. Deinde ſecuri filium per
cuti iuſſit. vnde Uergil. in. vi. ſe nunꝗ ſecuri. Accipe torquatum ⁊c. Quia ergo veriſimile eſt Boeti. de pro
genie Manliorum ſeu mutando non de malliorum familia fuiſſe. is autem Manlius cuius nūc mētio fa-
cta eſt torquatus a torque ⁊ forte Seuerus ſeu Seuerinus a ſeueritate dictus eſt: crediderūt ea cognomi Seuerin⁹.
na a nōnullis Boe. quoq; data. Cetera autem ipſi ab officio competunt. Sciant autem qui adhuc in hiſto
rijs ⁊ literis nouitij ſunt ciuitatem romanam ex actis regibus propter ſuperbiam Tarquinij ⁊ ſtuprū Lu Conſules
cretie a filio eius cōmiſſum per conſules vſq; ad Julium ceſarem gubernatam eſſe q̄ quotānis ſeu ſingu cōſulares
lis annis bini creabantur. tuncq; durante anno illo conſules appellabantur. poſtea vero conſulares viri Patrici⁹.
ſicut ſenatores patres appellabantur: ⁊ ab eis deſcendentes patricij. Reliqua in precedētibus cōmētarijs Titulus
expreſſa ſunt ſatis abunde. Similiter ⁊ titulus operis iam ſatis notus ex parte artificis: nomen aūt libri operis.
eſt de conſolatione philoſophie: eo ꝙ Boetius ſe ceteroſq; meſtos ⁊ inique depreſſos philoſophiā conſolan Qualitas
tem introducat. Caue autem puer: dicas liber intitulatur: ſed inſcribitur quāuis titulus latine dicatur. opis poe-
Qualitas autem dicendi in hoc opere duplex eſt metrica ⁊ proſaica ſeu abſoluta: ⁊ vtraq; mediocri ſti- matuꝫ ge
lo verſat. Quod vt decenter atq; decore factum ab autore noſtro doceam. primo oſtēdā quotuplex ſit poe- nera.

matum genus: deinde quotuplex dicendi ſtilus. poſtremo quotuplex decorum precipue obſeruandum ſit.
¶ Pro primo ſciendum ꝙ poema eſt quodlibet poete opus. Eſt autem triplex poematum genus. aliud
enim grece dicitur dragmaticum. aliud exegematicum. aliud mixtum. Dragmaticum latine dicitur actiuũ
ſeu imitatiuum: in quo poeta ſeu autor ipſe nuſq̄ loquitur: ſed introducit perſonas loquẽtes: ⁊ rem ipſaȝ
agentes ⁊ repreſentãtes. In quo genere ſunt omnes comedie: omnes tragedie: omnes mimi: quedam eglo
ge. quidam dialogi: ⁊ omnia in quibus poeta non loquitur. Exegematicum latine dicitur narratiuuȝ ſeu
recitatiuum: in quo ſolus autor ipſe loquitur vt ſunt fere libri eorum qui aliquid docent ⁊ percipiũt. Mi-
xtum autem eſt in quo ⁊ autor ⁊ perſone introducte loquuntur cuiuſmodi ſunt hiſtoriographorum ope-
ra tam metro q̄ proſa deſcripta: ſed metrica duntaxat poemata fere ſunt. introducunt enim contiones et
plurimas orationes eorum de quibus ſcribunt. Autoris autem noſtri opus preſens mixtum eſt: non ſoluȝ
ex eo ꝙ cũ ipſo phia loquit: ſȝ iõ q̄ȝ ꝙ ⁊ metro ⁊ proſa vtatur cuius ratiõe i cõmẽtarijs ſequẽtibus ſancti
De tripli- ci ſtilo. Thome audies ⁊ ſtatim vbi de decoro loquemur: ta nobis q̄ȝ accipies. ¶ Eſt aũt tam in metro q̄ in ꝓſa tri-
plex dicendi qualitas: ſeu ſtilus: ſeu genus. Aliud enim genus dicit altiloquum ſeu ſublime. ⁊ cõpetit per
ſonis dignis ⁊ rebus arduis. Qualia ſunt heroica ⁊ tragica carmina: ⁊ orationes de republica: deq̄ princi
De tripli- ci decoro. pibus viris habite. Aliud mediocre ⁊ mediocribus rebus tractans ⁊ mediocri dicẽdi figura: Aliud humile
ſeu tenue infimis rebus ⁊ humillimo dicẽdi mõ cõgruens. ¶ Unde triplex precipue decoꝝ obſeruandum
eſt. Rerum: perſonarũ: ⁊ verboꝝ. Decoꝝ rerum eſt decens ⁊ pulchra obſeruatio in rebus quas deſcribim⁹.
Neceſſe aũt eſt vt omnes res ſint veriſimiles. ſint compoſſibiles: ſint perſonis a quibus geſte dicunt con-
gruentes: ſint generi poematis conformes oportet enim vt ſint veriſimiles. vt fidem faciamus: ꝙ ſi preter
opinionẽ quid factũ narremus. illud aut diuine potentie: aut ſecretioribus viribus nature cõtribuemus
vñ in poeticis fictionibus aut res diuina: aut hiſtorica veritas: aut nature ſecreta virtus indagãda eſt. Opor
tet itẽ vt ſint cõpoſſibiles. nõ enim ſatis eſt: vt ſeorſum narrare poſſibiles ſint: q: turpe eſſet ſi que in fine
aut medio dicuntur repugnent dictis in principio: aut ecõuerſo. Oportet preterea vt ſint perſonis cõgruẽ
tes: ne infanti viroꝝ munera demus: aut priuatis regũ officia: aut aliter a perſonis abhorrẽda. Oportet ad
hoc vt ſtilo quadrent: immo verius vt ſtilus quadret reb⁹. Non enĩ res verbis: ſed v̄ba rebus obſequi de-
bent. ¶ Perſonarum decorum ſeu vt greci dicunt preponi eſt: vt dicta ⁊ facta perſonis dicentibus ⁊ faciẽ-
tibus congruãt. Unde conſiderande ſunt etates ſexus: fortune: patrie ⁊ affectiones loquentiuȝ: etas infan
tium ⁊ puerorum affectat ludere cum coeuis: currere: cito iraſci: cito placari: nil ſtabile aut magnificum
ſapienter dicere aut facere. Adoleſcentium autem qui non amplius ſub pedagogo ſunt natura deſiderat
equitare venari: preceptoribus obaudire: nil firmiter obſeruare. vbi autem iam iuuenis dici quis põt. in
cipit amare: rem prodigere: choreas ſequi: parentibus ⁊ preceptoribus illudere: magna de ſe ſapere. Viri-
lis autem etas longe alia eſt: petit diuitias ⁊ honores congregat: amicitias innuit: prolem gignit: nil te-
mere aggreditur. Senex autem auarus ⁊ incredulus eſt moroſus ⁊ modeſtus. Decrepitus autem delitus
iterum pueraſcit. Decorum ſexuum afflagitat. vt longe alia ſint que viris attribuuntur q̄ que feminis. Fe
mine enim ſunt inconſtantes: modo nimium blande ⁊ affabiles: modo minaces aſpere ⁊ proterue: modo
iocoſe: modo triſtes: modo amice: modo inimice. Sed ſtatus ⁊ genus vite in primis aduertendum eſt. Viri
autem ⁊ conſtantiores ⁊ prudentiores vt plurimum ſunt quãuis feminis non deſit ſolertia: ⁊ ad fallendũ
calliditas. Decorum fortunarum ſeu ſtatuum precipue ſeruari debet. Non enim licet due perſone loquen-
tes eiuſdem ſexus ⁊ etatis ſint. propterea ſimile dicendi genus habebunt. vt dicit Horatius de arte poeti-
ca. Inter erit multum dauus ne loquatur an heros. Mulier ergo ⁊ diues ⁊ pudica aliter loquetur q̄ mẽ-
dica aut paupercula: aliter rex q̄ plebeius: ⁊ ſic in alijs conſideranda eſt loquentium conditio. Decorum
patrie vt iuxta conſuetum ritum patrie quis ponatur ⁊ dicere ⁊ facere. Multum enĩ locus natiuus ad na
turam ⁊ ingenium hominum facit: vſq̄ȝ adeo vt principium effectiuum dicatur. vnde Aphri ⁊ ceteri qui-
bus ſanguis eſt calidus: calidi quidem ſunt. ⁊ verſipelles: ſed timidi ⁊ rem arduam aggredi verẽtes. Ger
mani econtrario audaces: ſed non adeo rebus bellicis aſtuti. Galli vafri ⁊ ſublimes in factis ⁊ dictis. Cre
tes mendaces. paleſtini dure ceruicis. Maxime autem affectionum obſeruatio ad decorum facit. Non enĩ
ſatis eſſet etatem ſexum: patriam: ⁊ fortunam loquentis conſiderare: niſi conſideretur etiam anim⁹ eius
qui loquitur. Aliter enim loquitur rex in extremis aduerſitatibus conſtitutus: aliter in proſperitatib⁹ ela-
tus. Ideo dicit Terentius in vltima comedia. Profecto hoc ſic eſt vt puto omnibus nobis: vt res dant ſeſe
ita magni atq̄ȝ humiles ſumus. Oportet ergo vt iratis detur ſermo iratoruȝ breuis: ⁊ abruptus: letis ⁊ feli
cibus ſermo hilaris ⁊ magnificus: ineptis quoq̄ȝ inepte locutiones: ⁊ prudentibus apte: quod precipue in
hoc opere obſeruatum docemus. ¶ Ad verborum deniq̄ȝ decorum neceſſe eſt vt verba ſint conformia re-
bus: perſonis: generi poematis: ⁊ toti compoſitioni. Unde in his que ſemel tantum dicuntur qualia ſunt
que aguntur vt comedie: aut recitantur corã aliquibus vt oratores ⁊ contiones: opus eſt vt ſermones ſint
lucidi ⁊ clari. Oportet etiam vt genus dicendi vniforme ſit. turpe enim eſſet in alto ſtilo ſermones incipe-
re. ⁊ deinde ad mediocrem ⁊ humilem declinare: niſi aliquando pro diuerſis affectionibus loquentium ſer
mo eleuetur aut deprimatur. oratores preterea hoc fere obſeruant: vt que maximi momenti ⁊ ponderis
ſunt in principio ⁊ in fine orationum ponant. In principio quidem vt attentos faciant auditores: in fine
autem vt memores. que vero minoris ſunt momenti in medio locent: vbi labantes ſunt audientium ani-
mi. Oportet preterea vt ſit vniforme generis poematis. Qui enim de rebus miſeris loquens heroico ſtilo
⁊ altiloco genere vtatur: aut de rebus magnificis elegiaco multum ineptiret. Res enim miſere vt amores
miſere deperientium epithaphia ⁊ eiuſmodi elegis ſcribi volunt res magnifice heroicis carminibus.
Res doctrinales hexametro fere: ſed non altiſono. Victorie pugillum equorum: aut breues amores par-
ueq̄ȝ laudes liricis congruunt. de quibus omnibus late ⁊ diſerte Horatius diſputat. Deniq̄ȝ oportet vt
verba ſint conforma toti compoſitioni. Sicut enim in picturis non eſſet ſatis fingere pulchrum caput:
bonas manus et ſingula membra decora niſi tota compoſitio effigiei conformis ⁊ commenſurata ſit ita
nec in compoſitione carminis aut orationis ſatis eſſet ſingulas locutiones ornatas facere: niſi inter ſe cõ-
gruant ⁊ quadrent. Nihil enim pulchrius eſt: quam omnium membrorum conſenſio qua quia in vniuer-
ſa eſt mũdum id eſt ornamẽtum appellamus dum enim deus viderat ſingula que fecerat dictũ eſt ꝙ erãt,

dum autem vidit cuncta que patrarat adiectum eſt. ⁊ erant valde bona. Sed hec hactenus plura rhetores docebunt. Quantum autem ad inſtitutum noſtrum facit: autor noſter licet Tullio inferior ſit: decorum tamen ⁊ aptitudinem dicendi pulchre in hoc opere obſeruauit: ⁊ verba rebus perſoniſqꝫ cõgrua maxime fecit. Quia enĩ philoſophiam loquẽtem inducit: ⁊ medendi munus obeuntem. medicorũ aũt eſt nunc leuia nunc acria pro vulneris qualitate adhibere medicamẽta: ideo nõ ab re nec ſine efficaci ratione: interdum dulcibus modulis: interdum ſeuera oratione vtẽtem facit. Neminem autem latere puto triplicẽ eſſe orationem ſeu locutionem. alia enĩ dr̃ metrica ⁊ omnino numerata: qua poete qui carmina conficiunt vtuntur. alia proſa. i. prorſus a lege metrica ſoluta. Alia mixta vt eſt oratoria que ſuos quidẽ numeros ⁊ modulos habet: ſed nõ eas leges nec tam auctas vt poetica. Opera autem poetarum conſtant metro. i. mẽſura non tamẽ apte dixeris legi metra vergiliana: ſed vel carmina: vel numeros aut verſus. Carmen autẽ a canendo dicit̃ quo circa letitie ſignificationem habet: quis ⁊ triſtibus ſit ſuum canẽdi ac carminis genus. Qualiter autem aptitudinem dicẽdi autor noſter obſeruauerit ſuis locis dicemus. ¶ Scribentis autẽ intentio in aliis cõmẽtariis ſatis exprimitur. videt̃ autem eſſe triplex. vna vt dum conſolationem phicã inducit ſeqꝫ queritantẽ. i. cõquerentẽ a crimine purgetur innocentiãqꝫ ſuam poſteris ſignificet: opere p̄cium enim eſt nõ ſolum innocentem habere vitam: ſed famam laudabilem. vita enĩ innocens nobis neceſſaria eſt fama bona proximo. Altera eſt vt dum in ſe formam conſolandi proponit. aliis itidem miſeriis eandem prebeat. Tertia vt errorem mentibus noſtris euellat. dum quia iniuſte patimur deũ aut non curare mortalia: aut nõ recte gubernare falſo opinamur. in hoc enĩ totum opus concludit cum dr̃. Nec fruſtra ſunt in deo poſite ſpes preceſqꝫ: que cum recte fiunt inefficaces eſſe non poſſunt. Monet preterea vt deum metuẽtes vitia vitemus: virtutemqꝫ ſequamur. Non tamen ignoro multos opinari autorẽ inſtituiſſe multo plura ⁊ de virtutibus ⁊ de vitiis theologiciſqꝫ diſquiſitionibus ſcribere: ſed preuentum morte huiuſmodi finẽ pro neceſſitate operi ſuo impoſuiſſe. Quantum ergo ad diuiſionem operis ſeu numerum librorum facit: notiſſimum eſt quinqꝫ eſſe libros quos in carmina ⁊ proſas ſubdiſtinguere poſſumus: ⁊ licet carmẽ primũ aut ſecundum ꝙ metrum primũ ⁊c. dicere mallem: tamen quia in pleriſqꝫ ſcriptis metra non carmina allegata reperiri. veterem morem non mutandum cenſui. In bonis enim autoribus oĩa qualia ab ipſis edita ſunt fidelis lector dimiſerit. ſed hec miſſa facientes ſextum quod de explanatione et interpretatione breuiſcula autoris noſtri erit aggrediamur.

Intentio autoris.

Diuiſio operis.

¶ Finis introductionum ⁊ proemiorum vtriuſqꝫ commentarii.

¶ Vita Boetii ex cathalogo ſanctorũ: ⁊ ſigilberto collecta: aliiſqꝫ dictis tam hoc codice ꝙ diſciplina ſcholaſtica per eundem. R. P.

Seuerinus martyr qui ⁊ Boetius dictus pro veritate ſeruanda interfectus eſt: quare ſeuerinus dicitur. i. ſeruãs veritatem ⁊ Boetius quod aduocatum ſonat. Nam pauperũ ⁊ viduarum ⁊ orphanorũ cauſas cõtra rapiẽtes tutatus. Iſte vt nobilis erat genere nobilior dictus eſt more: Ita vt Romani dicerent nobilitatẽ morum ſuorũ ſuperare genitorũ nobilitatem: qui a parẽtibus liberalibus ſtudiis traditus ſub Ro. preceptoribus artes liberales conquiſiuit. Linguaqꝫ latina floruit: Inde Athenas miſſus ob ſtudium propenſius annis duobus de viginti literarum ſtudio diligenter operã deditum diſcẽdo tum legendo: quare greca latinis cõiunxit: demum (parentibus viam vniuerſe carnis ingreſſis) Romam repetiit fuitqꝫ multum in Romanorum dilectione. precipue Simacho prius charus ꝙ propinquus effectus eſt. i. prius dilectus ꝙ affinis: ideo ſub cura ac tutela predicti Simachi patricii vixit filiamqꝫ Elphes nomine in vxorem Boetio dedit que non minorem morum ſanctitatem honeſtatemqꝫ habuit: ſic vt illud ciceronianum apud eos dici poſſet. Pares cum paribus veteri prouerbio facillime congregantur. Inde Romam conſul procreatus rempub. accuratiſſime regebat: augebat: defendebat: et pro poſſe ad meliora inſtituta reducebat. idcirco cum malis peruerſiſqꝫ hominibus inexorabiles habuit diſcordias precipue cum rege Theodorico Longobardorum principe qui fuit imperante zenone circa annũ domini. cccc. lxxvi. cui Boetius reſiſtebat quãtum poterat: quia predictus Theodoricus remp. pro viribus inuadebat: ⁊ pauperes opprimebat: quare per falſos ac minus ſufficientes infameſqꝫ teſtes falſo Boetium accuſauit. Reumqꝫ crimine leſe maieſtatis dixit: cui ſententie ſenatores aſſenſerunt: eũqꝫ tanꝗ maleficum dignum exilio dixerunt: quare in exiliũ (facta proſcriptione) miſſus eſt: inde reductus Papie incarceratus eſt: vbi librum de philoſophica conſolatione compoſuit: tandem ab eodem Theodorico rege (ſeu a miniſtris eo imperãte) in carcere interfectus eſt. Anno domini. cccc. xxi. ad decimum Kalendarum nouembriũ ſepultuſqꝫ eſt in ipſa Papienſi ciuitate in eccleſia ſancti petri ad celum aureum: ⁊ vt martyr ad eccleſia digna veneratione celebratur: vt videre potes in Cathalago ſanctorum.

¶ Hic philoſophus eximius diuina ⁊ humana ſapientia pollens multa nobis ingenii ſui documenta reliquit: ſcilicet iſta: Hymnos apoſtolorũ. felix per omnes: ⁊ aurea luce. libros de trinitate: de vnitate ⁊ vno de ente ⁊ eſſentia: de duabus naturis ⁊ vna ſuſtantia chriſti. de hebdomadibus de conſolatione philoſophica libros. v. de ſcholaſtica diſciplina: thopicorum libros. Item Ariſtotelis libros quos habet bibliotheca latina omnes fere e greco in latinum conuertit ſermonẽ. Scripſitqꝫ volumẽ de muſica: ⁊ de Ariſmetica. Chathegoricorum: Silogiſmorum: ⁊ Hypotheticorũ libros: de deitate: ad Joanem Romane eccleſie diaconũ: de electone primi parentis: in reſtauratione humani generis: per incarnationẽ ⁊ paſſionem chriſti contra Entichianos: ⁊ neſtorianos: atqꝫ Azephalos. de incarnatione domini. Item aduerſus Arrianos: Eunomianos: ⁊ Apolinariſtas libros fortes: eorum hereſim confutentes: feſtum eius celebratur ab eccleſia. xxii. octobris ⁊ hoc de vita eius ſufficiãt: que minus dico in primo de conſolatu inuenies.

Tabula

¶ Tabula habitorum poſt commentorum ſuper libris Boetij de conſolatione philoſophie ſecundum ordinem alphabeti.

ACcuſatio tardi et vitioſi arguitur. lib. iiij. metro ſeptimo.
Accuſatio crudelis. lib. j. proſa. iiij.
Accuſatio Boetij erga regẽ habuit tria vitia. lib. j. pſa. iij.
Actus quilibet requirit ordinẽ tpis et loci li b. pmo: metro ſexto. In vere flores: autũno vue colliguntur. libro pmo. me. vt ſupra.
Actus ſeqt̃ ↄditionẽ potẽtie cuius eſt actus li. j. pſa. iiij.
Aduerſa fortuna plus pdeſt q̃ pſpa. lib. ij. pſa. viij.
Aduerſa bonis: proſpera malis quare contingant. libro quarto. proſa ſexta.
Aduerſitas veros amicos oñdit. li. j. pſa. viij.
Aduerſitati fortune dolendum nõ eſt ppter quinq̈ libro. ij. pſa. j.
Aduerſitate nõ debet ſapiens moleſtari nec fortis multitudine hominum terreri. lib. iiij. pſa. vij.
Aduerſitate et pſperitate vt ſe homo equaliter habeat hortatur exemplis. li. iiij. metro. vij.
Affectiões quatuor: gaudiũ: ſpes: timor: dolor: impediunt cognitiõem veri. lib. j. metro. vij.
Affectus quatuor ſunt: require infra catene.
Ager mentẽ hoĩs deſignat. lib. iiij. metro primo.
Aliena probitas et pulchritudo hoĩem nõ decorant. lib. ij. pſa. v.
Amantibus quis dat legẽ. li. iij. metro. xij.
Amicitiã diſſimilitudo diſſoluit. lib. ij. pſa. iij.
Amicorum triplex genus. ibidem.
Amicus verus. requiras aduerſitas ſupra.
Amicos fortuna ĩfortuitũ inimicos facit. li. ij. p. v.
Ammiratiõis exẽpluʒ de ſeptẽ ſtellis et eclipſi lune. lib. iiij. metro. v.
Ammirant̃ hoĩes de illo qđ raro fit. ibidem.
Ammirari facit ſenes philoſophari. ibidem.
Amor diuinus tria facit in hoĩbus. li. ij. metro. viij.
Anaxagoras philoſophus ſtultitiã hoĩm ſolem pro deo recolentium reprehendit. lib. j. pſa. iij.
Anni ſunt quatuor partes. require regimen dei.
Animi tráſformatio peior ẽ q̃ corpis. li. iiij. me. iiij.
Antiquorum etas fuit ſine cupiditate. lib. ij. met. v.
Appetunt oĩa pmanere. require bonum eſt.
Appetitus: require permanentia.
Appetitus eſt duplex. lib. iij. pſa. xj.
Appetitus: require deſiderium.
Area fortune quare mundus dr̃. lib. ij. pſa. j.
Arma phĩe. lib. j. pſa. ij.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Aſinus ad lyram eſt homo ſine attentione verba ſacra audiens. libro. j. pſa. iiij.
Aſinus dr̃ piger ſeu tardus. li. iiij. pſa. iij.
Auari dicuntur canes. lib. j. pſa. iiij. et ibidem habetur lib. ij. metro ſecundo.
Auari inſatiabiles. lib. iij. metro. iij.
Aues tenebrarum: require tenebre.
Auriga. require currus.
Auarus. require lupus.
Autumnus: require tempus autũnale.
Auxiliũ diuinũ in minimis dʒ inuocari. li. iij. pſa. xj.
Auxilij diuini inuocatio a Bo. lib. iiij. metro. x.

BArbitonſor. require in ſecuritas.
Beate tũc reſpublice ſunt ſi p ſapiẽtes et ſtudioſos regant̃. lib. j. pſa. iiij.
Beatitudo ſiue felicitas eſt duplex. lib. ſecundo. pſa quarta.
Btitudo nõ eſt in dignitatibus. li. ij. p. vj.
Btitudo ſiue felicitas nõ ↄſiſtit in bonis fortuitis lib. ij. pſa. iij. pbatur tribus rõnibus. ibidem.
Beatitudinis deſcriptio. li. iij. proſa. ij.
Beatitudinẽ ad veraʒ oẽs vocantur. lib. iij. metro. x.
Beatitudinem attingere. require ambulare.
Beatus omnis deus li. iij. pſa. x.
Beatitudo. require patria. Item omnes. Itẽ in verbo voluptas.
Bellum iuſtum licet. lib. iiij. metro. iiij.
Beſtie nõ beatificãtur. lib. iij. proſa. vij.
Bibliotheca vnde dicitur. lib. j. proſa. iiij.
Boetio multa nomina annectuntur in prohemio.
Boetius ordinauit ſuos actus ad coẽm vtilitatem: patet ſeptem exemplis. lib. j. proſa. iiij.
Boetius quare infirmus iudicabat̃. lib. j. proſa. vj.
Bona corporis ſunt vilia. libro. iij. proſa. viij.
Bona hoĩs ſunt rõ et intellectus nõ tpalia. li. j. pſ. vj.
Bona tpalia ſõniant̃ eẽ felicitas. lib. iiij. pſa. iiij.
Bona tpalia querẽs in varia incidit. lib. iij pſa viij.
Bona temporalia nec ſufficientiam nec potentiam preſtãt. lib. iij. pſa. ix.
Boni ſẽp ſũt potẽtes: mali xͦo ĩpotẽtes. lib. ij. p. iiij.
Bonum eſt duplex. lib. ij. pſa. vj.
Bonorum premia. require premia.
Boni premio hic priuant̃. require iuſti.
Boni viri imagines vbi inueniuntur. lib. iij. pſa. ix.
Bonum et vnũ idẽ ſunt. require vnum.
Bonum eſt qđ oĩa appetũt. lib. iij. pſa. ix.
Bonũ ſummũ cuilibʒ vr̃ id qđ appetit. li. iij. p. ij.
Boreas ventus ſignificat phĩam. li. j. metro. iij.
Breuitas vite humane. li. iiij. pſa. iiij.
Brutum: require vlixes.

CAlamitas vñ dicatur. lib. ij. proſa pma.
Canis dicitur rixoſus et lupus auarus. libro. iiij. pſa. iij.
Caro nihil eſt niſi ſanguis coagulatus. libro pmo metro pmo.
Caſus nõ eſt euentus puiſus. li. v. pſa. j.
Caſus diffinitur. ibidem.
Catene rationis ſunt quatuor. lib. j. metro. ij.
Cauſa mali. require nihil.
Celũ quare dr̃ ſtabile. lib. j. metro. ij.
Celũ mouetur duplici motore ibidem.
Celũ quare dr̃ ſtare eiuſq̈ ſtelle. lib. j. pſa. iij.
Circulo comparatur vita hoĩs. lib. iij. metro. ij.
Circe dea. require vlyxes.
Claritas ſolis. require puidentia dei.
Cognitio ſummi boni fit per creaturas gradatim tranſcendendo. li. iiij. metro. j.
Cognitio ſeqt̃ur naturã cognoſcẽtis. li. iiij. pſa. v.
Cognitiõis xͥtatis impedimẽta. reqre turbatiões.
Cognitio veri repellit cecitatẽ ignorãtie. l. iiij p. iiij.
Cognitiua virtus aliter in nobis intellectiua et aliter ſenſitiua. li. iiij. pſa. iiij.
Cognoſcit̃ rotũdũ alit̃ viſu et alit̃ tactu. li. v. p. iiij.
Cognoſcit hoĩem aliter ſenſus: aliter imaginatio: aliter ratio: et aliter intelligẽtia diuina: ibidem.
Color philoſophie. li. pmo pſa pma.
Comedere parẽtes in certis partibus laudabile eſt. libro ſecundo. proſa ſeptima.
Concordare nõ poſſunt mali cũ bonis: nec etiaʒ inter ſe. lib. iiij. pſa ſexta.
Cõcordia elemẽtorum. require regimen dei.
Cõcupiſcẽtia terrena ſuperata homo fit diuinus libro quarto: metro ſeptimo.
Confitere non abſcondas: ſi medicãtis opus expectas oportet vulnus detegas. li. j. pſa. iiij.
Cõſciẽtie libertas et cõſciẽtia libera. ibidem.
Cõcupiſcentia praua punit malus intrinſece ſi ex-

terius non punitur.lib.iiij.proſa.iiij.
Conſolatio philoſophie.li.primo:proſa tertia.
Conſules erecti ducti in pretorium ſm conſuetudinē romanorum.li.ij.proſa tertia.
Contemplatio supernorum eſt noſtrum cõtra ſtultos propugnaculum.li.j.proſa.iij.
Contingens: require neceſſarium.
Coniunctus require damnari.
Crapula hominem debilitat.li.ij.proſa quinta.
Cupiditas multorū maiorum cauſa eſt.lib.ij.me.v.
Cupiditas veri boni naturaliter eſt incerta hominibus.libro tertio.proſa.ij.
Currus per aurigā neceſſario nõ vehit.li.v.pſ.iiij.
Damnari nullus debet niſi cõuictus.libro primo:proſa quarta.
Damnatorum pena.require pena.
Deſideriū ſiue appetitū eorum implere ſoli ſapiētes poſſunt.li.iiij.proſa.ij.
Deſideriū ⁊ libidinis differētia.ibidē.
Deus intuit omnia.li.v.proſa.vj.
Deo ſunt preces efferende.ibidem.
Deus preſidet vt conditor mundi.li.j.proſa.vj.
Deus commendatur de gubernatione celeſtiū ⁊ terreſtrium.li.primo.metro.v.
Deus ſiue ſummū bonū nõ inuenitur in terrenis ſicut nec aurum in arboribus.li.iij.metro.viij.
Deus regit omnia.lib.iij.metro.ix.
Deus a quo cõpulſus ſed ſua bonitate fecit omnia ⁊ commendatur ex parte ſapientie ſue.ibidem.
Deus omnia gubernat.li.iij.proſa.xij.
Deo omnia recta ſunt.li.iiij.proſa prima.
Deus rotat orbē dicit Permenides.li.iij.proſa.xij.
Deus tonans:require tonitru.
Deus veriſſime eſt:require eſſe.
Deus fons omnis bonitatis per oīpotētiam:iudex equitatis per iuſtitiam.li.iiij.metro ſexto.
Dei regimen.li.quarto.metro ſexto.
Deum eternum oēs ſapiētes dixerūt.li.v.pſa ſexta.
Deus omnia videt.li.v.proſa ſexta.
Dignitas ſiue poteſtas duplex:li.ij.proſa.vj.
Dignitas reddit malos peiores:vt patet de romanis.li.ſecundo:proſa ſexta.
Dignitas reddit peiores pꝫ de nerone cuius ponit quatuor malitias.li.ij.metro ſexto.
Dignitas ſi eſſet bona nõ adueniret peſſimis:libro ſecundo metro ſexto.
Dignitas collata improbis nõ efficit dignos:ſꝫ oſtētat ſe indignos.li.ij.proſa ſexta.
Dignitas non reddit hominem honorabilem ſi non ē virtuoſus.li.iij.pſa.iiij.⁊ pbata quadruplici via.
Dignitas pfecture.Dignitas ſenatoria.ibidem.
Deſpicere malis laudabile eſt.li.j.proſa.iij.
Diuitie in quinqꝫ conſiſtunt.li.ij.proſa.v.
Diuitie diſperſe minuūt.ſcientia vero diſperſa augmentatur.li.ij.proſa quinta.
Diuitie non ſunt appetende tribus rõnibus pbat.ibidem.⁊ propter diuitias multi perierūt ibidē.
Diuites ſoli reputantur honore digni.ibidem.
Diuitie nõ auferunt indigentiā.li.iij.pſa.iij.
Diuinatio quid ſit.li.quīto.proſa quarta.
Diuina prouidentia: require Ingenium.
Diuino amore tria reguntur.ſ.aſtra elemēta ⁊ tempora.lib.ſecundo.metro octauo.
Diuinus amor tria facit in hominibus.ibidē.
Dolendum non eſſe.require aduerſitati.
Dolere faciunt tria Boetiū:li.j.proſa quarta.
Dolor:ira.meror.li.primo.proſa quinta.
Dolia duo vini in limine iouis:li.ij.pſa ſecūda.
Duo principia rerum:bonum:⁊ malum.require pythagorici.
Durare malum:require Miſereor.
Ebetatur ⁊ ingroſſatur mens humana tpalibus.li.primo.metro primo.
Ebrius volens ire domū ſic errans ad felicitatē:li.tertio.proſa ſcda.
Eclipſis lune: require admirationis.
Eget omni eo qđ deſiderat:li.iij.p.iij.
Elementorum concordia:require regimen dei.
Eloquentia ſiue ſapientia ⁊ eloquentia cum ſapiētia:li.ſecundo proſa prima.
Epicuri ſtoici:li.primo.proſa tertia.
Equaliter ſe habere:require aduerſitate.
Error ſapiētis eſt duplici de cauſa peior ꝙ inſipientis:li.primo.pſa prima.
Eſſe malos ſimpliciter nõ cõcedit:ſed eſſe homines malos:ſicut cadauer eſſe hoīem:li.iiij.pſa ſecūda.
Eſſe veriſſime habet primum ens:quanto ergo aliquis magis p vitia recedit a primo eſſe tāto magis deſinit eſſe:lib.quarto.pſa ſecunda.
Etas philoſophie:li.primo.proſa prima.
Etates quatuor p poetas diſtinguunt:li.iij.met.v.
Eternitas deo attribuitur:perpetuitas mūdo:lib.quinto.proſa ſexta.
Eternitatis diffinitio:lib.ſexto.proſa ſexta.
Eternitatis cognitio hr̃ ex cognitione tpīs:ibidem.
Eternitatis vocabulo multi ſunt abuſi:ibidem.
Eternum triplex:lib.quinto.pſa ſexta.
Euenire.require liberum arbitrium.
Euentus.require caſus item fortuiti.
Exilium:require miſeria.
Eufratis ⁊ tigris duplex origo:li.quinto.metro.j.
Facies ſiue vultus phīe:li.pmo.pſa.iij.
Falli non poteſt deus:require prouidētia diuina.
Falſa felicitas & mēdax:li.iij.pſa.ix.
Fama popularis nõ puenit ex iudicio recte rationis:lib.tertio.proſa ſexta.
Familiaris inimicus efficaciſſima peſtis: li.iij.p.v.
Familiare regum:require potens
Fatalis origo:libro quarto.proſa ſexta.
Fatum duplex notificatur: ibidem
Fatum ad prouidentiam hꝫ differentiam:ibidem
Fatū depēdet a diuina puidētia exemplum: ibidem
Fati diuerſe opiniones:ibidem
Fatum ſe habet ad prouidentiam ſicut ratiocinatio ad intellectum:ibidem
Fatum incipit vbi motus ⁊ quicquid ſupra motum factum: eſt ibidem
Felicitas eſt duplex:ſcilicet politica ⁊ ſpeculatiua:libro primo.metro primo.
Felicitas tpalis in rebus cõſiſtit: li.ij.proſa.iiij.
Felicitas nemini totaliter aduenit:ibidem
Felicitas falſa:lib.iij.metro.j.
Felicitatem a ſummo bono errātes in quinqꝫ poſuerunt conſiſtere:lib.iij.proſa.ij.
Felix quātuncūqꝫ quis ſit tñ alterius ſtatus appetet feliciorem:lib.ij.proſa.vj.
Fortuna non eſt in poteſtate hominis: ibidem
Figura ſiue forma hoīs etiā brutorum:lib. v. metro. v.
Finis cū ſit cauſa cauſarum:ideo nihil poteſt pfecte ſciri niſi fine cognito:lib.j.proſa.vj.
Finis ⁊ principium in vnū coincidūt patet in circulo ergo cognito principio cognoſcitur finis omniū rerum:ſcilicet deus:lib.j.proſa.vj.
Fletus duplex:verus ⁊ fictus ſiue adulatorius: lib.primo metro primo.
Fortuna non eſt in poteſtate hominis:ibidem
Fortuna depingitur cum rota:ibidem.

Fortuna nō aſſueſcit in oppoſitū nec natura ibidez
Fortuna qlibet duplr cōſideratur:lib.iij.proſa.vi.
Fortunam eſſe bonam vel malā ſtat in volūtate ho minis libro.iiij.proſa.vij.
Fortuna ſupba q: nulla veref.lib.ij.metro.j.
Fortuna inuehitur contra auaritia:lib.ij.metro.ij.
Fortūe bōa nō efficiūt qđ pmittūt:lib.iij.proſa.iij.
Fortuna oīs aut iocunda aut aſpa:lib.iiij.pſa.vij.
Fortuiti euēt⁹ declaranf per flumina paradiſi ſcz tigrim ⁊ eufratē quoꝝ duplex eſt origo:lib.v.me.j.
Fons bonitatis:require deus
Fortis:require aduerſitate
Fortitudo ſiue potentia vera:require reſeruare
Fortuna bona trāſitoria ⁊ deceptoria nulli ſeruant fidem:lib.j.metro.j.
Fortuna caduca ꝑpter duo duplicem habet faciem ante albam ⁊ retro nigram:ibidem
Fortuna ceca depingitur duplici fronte capillata et calua:lib.ij.proſa.j.
Fuga paſſionū ſiue affectionū:li.iiij.met.vij.
Futura ex neceſſitate eueniunt:require ſpes
Gloria mundana nō dicitur beatitudo lib.iij.proſa.vj.
Gloriādū nō eſt in veſtib⁹:lib.ij.pſ.vj.
Gloriandū nō eſt in multitudine ſeruorum:lib.v.pſa.v.
Glīa ſine fama nō ſpectat ad ꝟtuoſos lib.ij.proſa.ij.
Gloria humana non eſt appetēda propter quattuor:lib.ij.proſa.vij.
Gloria vana ex nobilitate ſanguinis.lib.iij.pſa.vj.
Gubernatio celi ⁊ terre:require deus
Gubernaculū quo deus regit mundum eſt bonitas dei:lib.j.proſa.vj.
Gubernare omnia:require deus
Herculis labores duodecim:lib.iiij.metro ſeptimo.
Homo diuinus:require concupiſcētia
Hoīs bona ſunt rō ⁊ intellectus nō tēporalia:lib.j.proſa.vj.
Homini propriū:require ratiocinatio
Hoīes mali naturam admittunt humanā ⁊ in bruta conuertuntur:lib.iiij.proſa.iij.
Hoīs natura eſt ſurſum ad celos erecta brutorū ꝟo deorſum ad terrā:lib.v.metro.v.
Hō nō vilis ſz nobilis ps mūdi:lib.j.metro.v.
Homo vere ſcit qui ſeipſum ſcit:⁊ ignorat qui ſeipm ignorat:lib.j.proſa.vj.
Hō nō eſt hō niſi rationalis:lib.iiij.proſa.iij.
Humani actus regunf a deo:lib.j.metro.v.
Ignorātia eſt duplex:interna ſiue naturalis ⁊ hec eſt iuuenū:externa ſiue extra naturā ⁊ hec eſt ſenum ⁊ negligentium:lib.j.metro.ij.
Ignorantia ſuiipſius:require homo
Ignorantia:require cognitio veri
Imagines veri boni:require boni veri
Infeliciſſimi:require miſerrimi
Inclinatio capitis ſignum eſt profunde imaginationis:lib.iij.proſa.ij.
Ingeniū humanū non valet ordinem diuine prouidentie cōprehendere:lib.iiij.proſa.v.
Impedimēta cognitiōis veritatis:reqre turbatiōes
Impunita:require pena.
Impuniti mali:require veritas
In ſecuritas regie ptātis:ptz in diuiſiōe:li.iij.pſ.v.
Intellectus:require ſol.
Inuenire deum:require deus
Iudex equitatis:require deus
Inuict⁹ cōparatur veſeuo mōti ardenti.l.j.me.iiij.
Ira quid ſit:lib.j.proſa.v.
Iudices mouentur ad miſericordiam duplici de cā libro.j.proſa.iiij.
Iudicium vulgarium dicit infortunatum miſeruz fortunatum felicem.lib.j.pſa.iiij.
Iudicium naturale ⁊ rōnale differūt libr.v.pſa.ij.
Iuſtitia quid ſit:libr.j.proſa.j.
Iuſti ſiue boni non ſolū hic premijs priuantur:ſz a malis calcantur:lib.iiij proſa.j.
Iuuentus viridis ⁊ felix differunt.lib.j.metro.j.
Labores duodecim.reqre hercules
Lac.require artes liberales.
Labyrinth⁹ dom⁹ multis circulis cōſtructa:lib.iij.pſa.xij.
Laudare preſentē dupliciter ꝯtingit:lib.ij.proſa.j.
Lecto ſiue thoro ſtudiū aſſimilaf.lib.j.pſa.j.
Leuia documenta precedere debent difficilia:libr.j.proſa.ij.
Letargia qualis infirmitas:lib.j.proſa.ij.
Liberū arbitriū eſt in rōnali creatura:lib.v.pſa.ij.
Liberum arbitrium aliter eſt in angelis:⁊ aliter in hoībus bonis:aliter in prauis:ibidem
Liberum arbitrium non neceſſitatur:ſed deus oīa proſpicit:ibidem
Liberum arbitrium ſequuntur premia ⁊ pene:lib.v.proſa.iij.
Liberi arbitrij ⁊ prouidentie non eſt diſcordia ſicut equaliter apparet:lib.v.metro.iij.
Libero arbitrio poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire:li.v.proſa.vj.
Libidinis ⁊ deſiderij differentia:lib.iiij.
Ligatus catenis:require princeps malus
Lumen:require tenebre
Lupus ōr auarus:lib.iiij.proſa.iij.
Luxurioſus require porcus.
Magiſtratum quare aſſumpſit Boe.libro j.proſa.iiij.
Mala ſunt in mundo:libro.iiij.proſa.j.
Mali ⁊ multi non ſunt timendi:libro.j.proſa.iij.
Malos eſſe nō ſimpliciter conceditur require eſſe
Malum poſſe ſiue velle:require poſſe
Malicia eternaliter durat:lib.iiij.proſa.iiij.
Malum nuſꝗ eſt:libro.iiij.proſa.vj.
Manus philoſophie lib.j.proſa.j.
Malum nihil eſt.libr.tertio proſa.xij.
Medicus qualiter inueſtigat morbuz.lib.j.pſa.ij.
Medica philoſophia dicitur.lib.j.proſa.iij.
Medicus nō ſolū per ſigna vrine querit morbum ſed etiam per interrogationes:lib.j.proſa.vj.
Memorari:require recordari
Mendacium triplex:libr.j.proſa.iiij.
Mendax:require felicitas falſa
Meror:require dolor
Meretriculis aſſimilātur muſe poetice:li.j.pſa.j.
Metro ⁊ pſa vtitur Bo.propter duo:lib.j.metro.j.
Miſeria ⁊ exilium:lib.j.proſa.v.
Miſericordia:requires iudices.
Miſer eſt oīs malus:lib.iiij.proſa.iiij.
Miſerior tanto ꝙs ꝗto ſupplicio dignior:ibidem
Miſeriores eſſent mali ſi non punirentur:ibidem
Miſerrimi ſunt infeliciſſimi ſi malicia eternaliter duraret:lib.iiij.proſa.iiij.
Mora.require periodi
Mons ethna ſemper ardet:lib.ij.proſa.v.
Mors:libro.ij.metro.vij.
Mors felix ⁊ infelix ſecūdū vulgares:li.j.metro.j.

Mundus.require area fortune.
Mundus comparatur mari:libro primo.pſa q̄rta
Mundus require deus.
Mundū poſuit plato nō habuiſſe initiū temporis nec habiturū eſſe defectū:li.v.pſa.vj.
Murem ꝛ murib⁹ dominari ridiculoſum eſt:libro ſecundo pſa.vj.
Mutabilitas rez pbatur trib⁹ exēplis ſcʒ ſole floribus ꝛ mari:li.ij.pſa.vj.
Mutabilia oīa p̄ter deū:li.iiij.pſa.vj.
Natura nō aſſueſcit in oppoſitū nec fortuna:libro ſecūdo.pſa prīa.
Natura eſt triplex:li.j.metro.ij.
Natura humana paucis minimiſq3 cōtenta eſt:li.ij.pſa.v.
Natura ſi interdū violētat̄ tñ quoq3 ad id redit qđ naturaliter ſibi ꝯuenit vt pʒ i leone vegetabilib⁹ ꝛ volatilibus:libro.iij.metro.ij.
Nature iudiciū differt a rōnali:lib.v.pſa.ij.
Neceſſitate.require pñia.Itē require ſignū.
Neceſſitates ſunt due.li.v.pſa.vj.
Neceſſariū idē pōt eſſe ꝛ cōtingens ad diuerſa relatiuum:li.v.pſa.vj.
Neronis quatuor malicie require dignitas.
Neronis luxuria:li.j.metro.iiij.
Neſcire:require homo vero.
Nihil eſt cā mali:libro quarto.pſa.vj.
Ex nihilo nihil fieri quō intelligit̄:li.iiij.pſa.j.
Nigromanticum pſumpſerūt Bo.ppter duo:libro primo.pſa quarta.
Nobilis quiuis p̄ter illuʒ q̄ eſt deditus vitijs:libro tertio metro.vj.
Nomen ſignificat ſubſtātiā cū qualitate:libro quarto.metro quarto.
Non ens eſt duplex:li.v.pſa.vj.
Nouum ꝛ antiquū require pati.
Nox eſt duplex accidētalis ꝛ naturalis:libro primo metro ſeptimo.
Obediunt deo cuncta naturaliter exiſtentia:li.iiij.metro.vj.
Ocium dr̄ ſtudiū ſm vulgares:libro primo.pſa quarta.
Oculi phīe ꝛ intellectus triplici rōne dicuntur ardētes:li.j.pſa.j.
Odiū nō hʒ locū apud ſapiētes:li.iiij.pſa.iiij.
Oēs laborāt lʒ diuerſo calle ad vnū btitudinis finē peruenire:li.ij.pſa.ij.
Oēs tendūt ad btitudinē vt naturaliter cōpulſi ſed varie:li.ij.pſa.ij.
Opinio vulgarium:require veritas.
Opus qđ facere vis require voluntas ꝛ ptās:libro tertio.pſa quarta.
Oratio ſiue deprecatio q̄d ſit:li.iij.pſa.iij.
Orationes ſiue p̄ces ſunt deo porrigēde:libro q̄nto proſa ſexta.
Oratores q̄ ſunt:lib.iiij.pſa.iiij.
Ordo debitus tpis ꝛ loci debet eſſe in quolibet opere ſiue actu.li.j.metro.vj.
Ordine debito ſaluatur res in ſuo eſſe.ibidem.
Ornamētis ornari eſt error:li.ij.pſa.v.
Orpheus citharista:li.iij.pſa.xij.
Orphei fabule moralitas:ibidem.
Parentes require comedere.
Peripatetici:li.j.pſa iij.
Paſſio eſt q̄dam motus cellule appetitiue:li.j.pſa.vj.
Paſſiōes animi ipediūt rectū rōnis iudiciū:li.j.pſa.vj.ꝛ ibidē metro.vij.
Pati ſapientes non eſt nouum ſed antiquum:libro primo.proſa tertia.
Patria eſt beatitudo:via ad eam ſunt virtutes:libro primo.proſa prima.
Paupertas duplex:li.ij.metro.iiij.
Paulinus ſenator roman⁹:li.ij.p.ij.
Pax ſiue trāquillitas mētis:li.j.proſa.v.
Peccata:require vitia.
Pellende ſunt affectiōes:li.j.metro.vij.
Pena maloz bona:impunitas mala.li.iiij.pſa.iiij.
Pene dānatoz ſiue purgādoz nō ſunt edifferēde:lib.iiij.pſa.iiij.
Pene maloz quare fieri pmittūtur bonis ꝛ malis iocunda q̄ debent bonis:li.iiij.pſa.iiij.
Pene:require liberum arbitrium.
Pene mētis ſpeculo rōnis:lib.iiij.pſa.j.
Periclitari li.iij.metro.vij.
Periodi mortis ſiue vite:li.iiij.metro.iiij.
Permanētie eſt appetitus naturalis nō voluntari⁹ lib.iij.pſa.xj.
Piger:require aſinus.
Pithagorici poſuerūt duo p̄ncipia rez bonū ꝛ malum:li.iij.pſa.xj.
Philoſophari:require admirari.
Phīa dr̄ mulier ppter tria.li.j.pſa.j.
Phīe ſtatura:ibidem.
Phīe partes tres mathematica naturalis metaphiſica:ibidem.
Phīe veſtes artes naturales:ibidem.
Phīe veſtes erāt filis tenuiſſimis:ibidem.
Phīa manibus ſuis texuerat veſtes:ibidem.
Phīe veſtes obſcurātur:q: nō vſitata gladi⁹ inquiete rubiginoſus erit:ibidem.
Phīa diuidit̄ in practicā ꝛ ſpeculatiuā:ibidem.
Phīa practica habetur ethica: iconomica ꝛ politica:ſed ſpeculatiua ſeu theorica triplex ſcʒ phiſica metaphiſica mathematica ꝛ in talib⁹ eſt ordo p modum ſchale:ibidem.
Phīe veſtis ſcinditur vario mō:ibidem.
Phīe ornamenta:ibidem.
Phīe ira:ibidem.
Phīa magiſtra oīm virtutū ꝛ a deo:li.ij.pſa.iij.
Phīa eſt via ad cognoſcendū vez lumē:libro quarto.pſa.j.
Philoſophus fuiſſes ſi tacuiſſes:li.ij.pſa.j.
Plato require ſcire.Item require mūdus.
Poetica ars a phīa fugat̄.li.j.pſa.j.
Popularis:require fama.
Porcus dr̄ luxurioſus:li.iiij.pſa.iij.
Poſſe malum peius eſt q̄ velle:lib.iiij.pſa.iiij.
Poſſe malum nō eſt poſſe:li.iiij.pſa.ij.
Poſſe implere:require deſiderium.
Potētia nō pōt in liberū arbitrium:li.ij.pſa.vj. vt pʒ de illo q̄ momordit linguā.
Potentia vera:require refrenare.
Potētia ſufficiētia reuerētia claritudo iocūditas ſunt vnum in re.li.iij.pſa.ix.
Potētia ligata:require princeps malus.
Potentia:require actus.
Potentie familiaritate Seneca ꝛ plures mortui ſunt:li.iij.pſa prima.
Potētes huius mūdi nō ſunt timēdi.lib.j.met.iiij.
Potētes ecōtra patiūtur potentiā.exemplū de Buſiride interfecto ab Hercule.Item de Regulo romano.lib.ij.pſa.v.
Poteſtas regia nō eſt vera poteſtas:lib.iij.pſa.v.
Poteſtas gladio ſup caput pēdenti cōpatur:ibidē.
Poteſtatis inſecuritas:require inſecuritas.
Poteſtates cōceduntur malis:lib.iiij.pſa.vj.
Poteſtas plus:require dignitas.

Preces:require orationes.
Premia nunq̄ deſunt bonis nec malis ſupplicia:libro.iiij.proſa tertia.
Premia.require liberum arbitrium.
Premium extrinſecum nō curat bonus:cuз habeat in animo extrinſecum:lib.iiij.proſa quarta.
Preſcientia dei:lib.v.pſa tertia.
Preſcientia dei nullam neceſſitatem ponit futuris:lib.v.proſa quarta.
Preſcientia dei non mutat proprietatem rei.libro quinto proſa ſexta.
Preſentialiter oīa ſunt in deo:li.v.pſa.vj.
Pretorio inducebātur cōſules roma.reqre cōſules.
Principia duo.require pithagorici.
Principium malorum potētia ligata eſt multis cathenis:lib.iiij.metro.ij.
Prodigium quid ſit:li.ij.proſa.j.
Promittere.require ſapiens.
Propoſitum veritatis eſt ſuper naturam rerum.libro quarto proſa ſecunda.
Proprium bonum hominum.require ratio recta.
Proſpera eſt fictio noue perſone.lib.j.pſa prima.
Proſpera:require aduerſa.
Prouidētia dei ſolis claritatem excellit:li.v.pſa.ij.
Prouidētia diuina quo ad diuerſos actus hominis non fallitur:lib.v.proſa.vj.
Proſa τ metro vtitur boeti⁹ duabus de cauſis.lib.primo.metro primo.
Prudens tria reſpicit tpa:li.v.proſa prima.
Pulchritudo quadruplex:lib.ij.pſa.v.
Pulchritudo corporis velociter rapitur:libro tertio proſa octaua.
Pulchrum videri non reddit natura: ſed oculorum debilitas:ibidem.exemplum de Alcibiade.
Puniūt alibi graui⁹ mali hic īpuniti.li.iiij.pſa.iiij.
Puniri itrinſece:reqre cōſciētia pura.
Quies mentis.require pax.
Quinq̄ vnum in re:require potentia.
Quid nominis τ quid rei differunt:li.v.proſa quinta.
Ratio recta ē hoī ppriū bonū.li.j.pſa.v.
Rationalis:require homo.
Recordari quid ſit.li.iiij.proſa.ij.
Refrenare animum eſt potentia vera:li.ij.proſa.v.
Regere:require deus.
Regimen dei in concordia elementorum apparet τ in partibus anni li.iiij.metro.vj.
Riroſus.reqre canis. Rotare orbē:reqre de⁹ rotat.
Ruge quare in ſenib⁹ nō in iuuenib⁹ lib.j.metro.j.
Sacrilegiū:lib.j.proſa.iiij.
Sanitas corpis triduane febri ſoluit lib.iij.proſa.viij.
Sapiēs habet ſe vniformiter ad vtraq̄ fortunam:li.ij.proſa prima.
Sapieus:require tetragonum.
Sapientis nō eſt promittere que nō poteſt implere li.iiij.pſa.ij.
Sapiēs:require deſiderium. Item require aduerſitate Item require odium.
Sapiens non audit ſtultum:li.iiij.pſa.iiij.
Sapientis eſt declarare difficilia li.iiij.pſa.vj.
Sapiētium eſt ſimplicibus arridere cū ſapientiam acquirant.ibidem.
Sciētia diſperſa augmentatur.oppoſitum de diuitiis:require diuitie.
Scientia diuina qualis ſit nominanda:li.v.pſa.vj.
Scire.require finis.
Scire ſeipſum.require homo ſeit.
Scire ſm Platonem.li.j.metro.iij.
Senes quare rugoſi:li.j.metro.j.
Senium generat dupliciter:li.j.metro.j.
Senum multa incommoda:ibidem.
Senſualitas cōtrariatur ratiōi.li.j.metro.ij.
Sermones accipiendi ſunt ſm materiā ſubiectam lib.iij.metro xij.
Serenitas veſpertina.lib.v.pſa.iiij.
Sex doloroſa:require dolore.
Signum oſtēdit ſignatū.nō neceſſitate.li.v.p.iiij.
Socrates phūs in noīe vni⁹ dei bibit venenū τ nihil ſibi nocuit.li.j.pſa.iij.
Socrates docet ſemp pādere veritatez.li.j.pſa.iij.
Sol qn̄q̄ ſignificat intellectum.li.j.metro.j.
Solis calor.lib.j.metro.ij.
Solis claritas:require puidētia dei.
Spes τ deprecatio ceſſarēt ſi futura de neceſſitate euenirent.li.v.pſa.iij.
Status nō placēs:require felicitas
Stelle ſeptē:require admirationis
Stoici vn̄ dicant.li.v.metro.iiij. Item pl⁹ require epicuri.
Studiū duplex florēs τ aridum.li.j.metro.ij.
Item pl⁹:reqre lectio. Itē pl⁹:reqre odium.
Stupor quit ſit.lib.j.proſa.j.
Stupor Boetij.ibidem.
Stupor τ pudor differunt.lib.j.proſa.ij.
Superbus cōparatur fulmini.li.j.metro.iiij.
Superbus reprobat vanam gloriam querentes.libro.v.metro.vij.
Supplicia:require premia.
Taciturnitas duplx puenit.li.j.pſa.ij.
Taciturnitas triplex.lib.ij.proſa.j.
Tactus:require cognoſcitur.
Tardus:require aſinus.
Temporalia ebetant τ ingroſſant mentem humanam.lib.j.metro.ij.
Tempus vernale conuenit vite humane:ibidem
Tempus autumnale dat vuas:ibidem
Tenebris aſſueti non queunt lumen intueri vt ſunt certe aues:lib.iiij.proſa.iiij.
Terra habitabilis ſolū ad tres ptes.lib.ij.pſa.vij.
Terrena bona excecāt vulgares:lib.iiij.proſa.iiij.
Teſtis conditiones:lib.j.proſa.iiij.
Tetragonū corpus cōparat ſapiēti:lib.iiij.pſa.vij.
Tigris flumen.require eufrates
Tireſias vaticinauit:require vaticinatio
Tonitru:dicitur deus tonare:vt ſic diuina prouidentia recogitetur:lib.iiij.metro.v.
Transformatio:require animi.
Transformatus:require vlixis.
Turbationes animi impediunt cognitionem veritatis:lib.j.metro.vij.
Vaticinacio Tireſie qđ dicam hoc erit vel non erit.lib.v.proſa.iij.
Vbi nunc fabricius vbi Cato.lib.ij.metro ſeptimo.
Velle malum:require poſſe.
Venenum bibere:require ſocrates.
Venti quatuor principales a quatuor partib⁹ mundi:quilibet duos habet collaterales τ ſunt duodecim:lib.j.metro.iij.
Ventorum genera.lib.j.metro.ij.
Veritas:require ſocrates.
Veritas qualiter latet in principio in noſtro intellectu:lib.iij.metro.xj.
Veritatem nō oēs eodem modo capiūt nam quidaз demōſtratiue:quidā autoritatiue:quidā per modum fabule lib.iij.metro.xij.

Ueritas ppoſitionum:require propoſitio
Ueritas cõtrariatur opinioni vulgarium:qui putãt malos impunitos felices.lib.iiij.proſa.iiij.
Uertex capitis hꝫ ptes:fantaſia eſt in anteriori:cogitiua i medio:memoratiua i occipite:li.j.pſa.j.
Ueſpertina:require ſerenitas.
Ueſtibus non eſt gloriandum:libro.ij.proſa.v.
Uia ad beatitudinem:require patria.
Uitia ſunt ſpernenda:lib.v.proſa.vj.
Uitia non ſunt ſine penis.lib.iiij proſa.j.
Uitioſus:require accidioſus.
Uidere omnia:require deus.
Uini duo dolia i limine Iouis: lib.ij.proſa.ij.
Uirtutes ſunt colende:lib.v.proſa .vj.
Uirtus interpretatur:lib.iiij.proſa .vij.
Uirtutes ſub via ad beatitudinem:require prima.
Uſus:require cognoſcitur
Uita humana:require tempus vernale
Uita virtuoſa eſt ſtatus mediocris propter ſimilitudinem edificij.libro.ij.metro .iiij.
Uita hominis: require circulo
Uita hominis: require periodi
Ulyxis ſocij per potum Circes in bruta ſunt transformati:libro quarto:metro tertio
Ulyxes plures:require aduerſitas
Unum ⁊ bonum idem ſunt: lib.iij.proſa.ix.
Unum manet interim quod eſt vnum.ibidem
Uolitum nihil niſi cognitum lib.v.metro.iij.
Uoluntas:require opus
Uolũtas ⁊ ptãs requirunt ad oẽm actũ:li.iiij.pſ.ij.
Uoluntas duplex.lib.iij.proſa.vij.In voluntate nõ eſt beatitudo:ibidem.
Uolũtas cõiugalis habet anxietatem annexã vide exemplũ notabile:lib.iij .proſa.vij.
Uoluntas eſt ſicut ſtimulus apũ:lib.iij.metro.vij.
Uoluntatem quid mali ſequitur:ibidem.
Uulnus: require confiteri.
Uultus:require facies
Uult' reuerẽdi ẽ phia:q: ſicut vult' honeſt' facit hoĩes reuererĩ:ſic phia amatores ſuos:lib.j.pſ.j.

¶Explicit tabula primi cõmenti Boe. de conſolatione philoſophie

¶Sequitur tabula alphabetica ſecundi cõmenti.ſ.Iodoci Badij Aſcẽſij in Boetium de conſolatione philoſophie.

A
Academia ⁊ academici:lib.primo.metro primo :circa finem
Accedo quid ſit.lib.iiij.proſa.iiij.
Achemenes ⁊ achemenia.li.v.metro.j.
Accipio ⁊ ſumo differũt:lib. iij .proſa.x.
Aſinus ⁊ bacca differunt:lib.iij.metro.iij.
Achelous ⁊ eius fabula:lib.ij.metro. ij.
Acta ⁊ amo :lib.ij .proſa. vij.
Acceſſus ⁊ acceſſio differunt:lib.j.proſa.iiij.
Adipiſcor quid ſit ⁊ vnde.lib.iij.proſa.ij.
Aes alienum ⁊ aedes notabuntur in e.
Ad hoc pro preterea:lib.ij.proſa.iiij.
Agere verbis.libro.ij.proſa ſecũda
Ar gerere gerere differunt:lib.ij proſa .vij.
Album ⁊ nigrum differunt:lib.iij.metro.v.
Alcibiades quis ſit:lib.iij.proſa viij.
Alius ⁊ quidam differunt:lib.ij.proſa.vij.
Alienum es.libro primo proſa.iiij.
Alumnus quis ſit:lib .iij.proſa.ix.
Altum ⁊ profundum:lib.j.proſa.vj.
Ambitus quid ſit:lib.primo.proſa.iiij.
Amnis quid ſit:lib.j. proſa.vj.
Amores ⁊ amor differunt:lib.ij.metro.viij.
An ⁊ vel differunt:libro.ij.proſa.v.
Anaxagoras ⁊ eius vita:lib. j.proſa .iij.
Anaxarchides:lib.ij.proſa.vj.
Anime humane:libro.ij.proſa .vj.
Animus ⁊ anima differunt:lib.iij .metro.vj.
Anguſtus ⁊ auguſtus:lib.iij .proſa.ij.
Apoſtrophe quid ſit:libro.j.metro.j.
Appolinis nomina:lib.j .metro.v.
Apte ⁊ latine loqui differunt:lib.ij. proſa.v.
Apes faciũt apum vel apium:lib.ij. metro.j.
Appello ⁊ appellor ſimilr applico ⁊ applicor ſi ſunt confuſe ponenda:lib.iiij.metro.iij.
Antehac ⁊ poſthac:lib.iiij.proſa.j.
Anteus ⁊ eius fabula:lib.iiij.metro.vij.
Arbitrij libertas:libro.v.proſa ſecunda.
Arcturus:libro.j.metro.v.⁊ lib.iiij.metro .iiij.
Argui quid ſit:libro.j.proſa.iij.
Arrigere aures:lib.ij.proſa.j.
Aſylum quid ſit:libro.iij .metro.x.
Aſſentio aſſentior ⁊ aſſentator:lib.iij. proſa.ix.
Aſpectus caninus:lib.j. proſa.iiij.
Atride quid ſint:lib.iiij.metro.vij.
Autor ⁊ actor:lib.iij .proſa.v.
Auguſtus ⁊ anguſtus:lib.iij .proſa.ij.
Auius ⁊ deuius:libro. iij. proſa.ij.
Aula ⁊ regia:lib.j .proſa. iiij.
Aduerſor ⁊ aduertor:lib.v.proſa.v.
Aurea etas: libro.ij. metro.v.
Auaritie mala:ibidem
B
Acca baccha ⁊ aſinus.lib.iij.metro.iij
Barbari:libro.j.proſa.iiij.
Bibliotheca:ibidem
Boetij vita:circa principium cõmenti.
Boreas libro.j. metro.v.
Bootes.lib.iiij.metro .iiij.
Brutus ⁊ eius vita:libro.ij.metro .vij.
Bruma:libro primo.metro.v.
Buſiridis:libro ſecũdo.proſa .vij.
C
Alamitas:libro ſecũdo proſa prima.
Caliſto ⁊ ei' fabula.lib. iiij.metro.vj.
Calliope.lib.primo .proſa prima.⁊ li. quarto.metro.xij.
Caninus aſpectus:libro.j.proſa.iiij.
Canicula:libro primo. metro.v.
Canis q̃ſo profertur:libro.j.proſa quarta
Carmen verſus numerus:libro.j.metro.j.
Carmen quid ſit ⁊ vnde: libro.iij.proſa.j.
Carmen elegiacum ⁊ eius decorum. lib.j.metro.j.
Carmen hexametrum:ibidem
Carmẽ lyricum ⁊ ei' materia ac decoꝝ:li.j.metro.ij.
Carmen iambicum:libro.ij.metro.j.
Carmen aſclepiadeum:libro.ij .metro.iij.
Cani capitis:libro.j.metro.j.
Carpere quid ſit:libro.j.proſa.vj.
Careo vaco:egeo:deſidero:lib.iij.proſa.iij.
Caſus ⁊ fatum:libro quarto proſa.vj.
Catonis vita:libro ſecũdo.metro.vij.
Cauſa tua ⁊ cauſa tui:libro.iij.proſa.j.
Caurus ⁊ corus ventus:lib.j.metro.iij.
Celebs quid ſit:libro ſecũdo, proſa.iiij.
Centauri qui ſint:libro quarto metro vij
Cerberus triceps:libro tertio.metro .xij.
Ceres dea que ſit:libro.j. metro.vj.
Ceruinum cor quid ſignat:lib.j.proſa.iiij.
Circe ⁊ eius fabula:lib.iiij. metro.iij.
Circeus circeum circei:ibidem
Corpus humanum:libro.ij.proſa.vij.

Clio muſa:libro primo.metro primo
Clauus quid ſignificet:libro tertio.proſa.xij.
Cogor:libro primo.metro primo
Coemptio:libro primo.proſa quarta
Colonia ⁊ prouincia.ibidem
Comparatiui proprietas:libro ſecũdo.proſa prima
Confero:conduco:in opuſculo quintiliani.
Conor.libro primo.proſa ſecũda
Compago ⁊ compages:libro ſecũdo.proſa quinta.
Conteptus ⁊ contẽptio:ibidem:libro.j.metro.j.
Conſolatio ⁊ ſolatium:libro ſecũdo.metro.viij.
Cor ceruin um.require ceruinum
Cornucopie:libro ſecũdo.metro tertio
Corus ⁊ caurus:libro primo.metro tertio
Copia ⁊ copie:libro primo.proſa tertia
Confido confidi facit:libro primo.metro primo
Continuum ⁊ aſſiduum:circa finem operis
Contingit:libro tertio.proſa nona
Conſul ⁊ conſularis in principio cõmenti
Creſus ⁊ eius hiſtoria:libro ſecũdo.pſa.ij.
Cura quid ſit:libro tertio.proſa tertia.

Decorum triplex.in principio cõmenti
Decori obſeruatio:libro primo.pſa.j.
Decoratus:libro tertio.proſa quarta
Defluus.a.um.lib.primo.proſa ſexta
Delator.libro tertio.proſa quarta.
Deſpicio: libro quinto.metro quinto
Deſidero.vaco.libro tertio.proſa tertia
Deſiderium libido.libro quarto.proſa ſecũda
Deus eſt ſol:libro quinto.metro ſecundo
Dictare quid ſit:libro primo. metro primo
Diana ⁊ eius noïa:libro primo.metro tertio
Dies quid ⁊ cuius gñis:libro primo.metro ſecũdo
Diomedes thraicius:libro quarto.metro ſeptimo
Diſco ⁊ diſciplina in Quĩtiliano
Doceo ⁊ doctrina in eodem
Duro ⁊ dureo:libro primo.proſa quinta
Eacus minos ⁊c.libro tertio.metro.xij.
Eccleſia:libro primo.proſa quarta
Echini echineides: lib.ij.metro.viij.
Eclypſis lune:libro quarto. metro .v.
Edes:libro primo.proſa quarta
Elcatici:libro ſecũdo.proſa prima
Egere ⁊ carere:libro tertio.proſa tertia
Eius ea eum:libro quarto.metro quarto
Eleuo:libro quarto.proſa quarta
Elegiacum carmen ⁊ decor eius lib.j.metro.j.
Epithetum quid ſit ⁊ quotuplex:libro primo.met. primo:⁊ libro tertio.proſa ſecunda
Equor:libro quinto.metro quarto
Erato:libro primo.proſa prima
Error deuius:libro tertio.proſa ſecũda
Es alienum:libro primo.proſa quarta
Eſtimo ⁊ exiſtimo:ibidem.⁊ lib.iij.proſa.xj.
Etas aurea:libro ſecundo.metro quinto.
Euterpe muſa:libro primo proſa prima
Euripus:libro ſecundo.metro primo
Euridice:libro tertio. metro duodecimo
Eumenides furie.ibidem
Exemplum exempli:libro primo.proſa quarta
Exoro ⁊ oro.ibidem
Exoſus ⁊ oſus:libro ſecundo.proſa quarta
Extare:libro ſecundo.proſa ſeptima
Exhauſti ⁊ conſimilia:lib.iiij.pſ.vj.
Exterreo:libro quinto.metro.v.
Fama ⁊ gloria:libro ſecũdo.proſa.vij.
Fatum ⁊ caſus:libro quarto.proſa.vj.
Et iterũ de fato:libro quĩto proſa.v.
Fabricij fides: libro ſecũdo.metro.vij.
Facies:libro primo.proſa quarta
Fere quomodo accipitur:libro tertio.proſa ſecũda
Fenus:libro ſecundo.proſa prima
Fides ⁊ chorda:libro tertio.metro.ij.
Fluiturus ⁊ fluo:libro quarto.proſa ſexta
Fortuna:libro.j.pſa.iiij.⁊ lib.ij.pſa.j.
Formidoloſus:libro.ij.proſa ſeptima
Fors ⁊ ſors:libro ſecũdo.proſa prima
Fortune aduerſe vtilitas:libro.ij.proſa.viij.
Forum forus fori:libro tertio.proſa quarta
Forme fugacitas:libro tertio.proſa.vij.
Fragilitas humana:libro ſecundo.proſa ſexta
Frutices:libro tertio.metro primo
Fundare ⁊ fundamẽta iacere:libro.j.proſa quinta
Fucus vide phucus
Furie infernales:libro tertio.metro.xij.
Gemine:libro tertio.metro.ij.
Genera poematum ſtilorũ ⁊ decorum orationum.vide in principio cõmenti
Genus noïm lrarum:libro.j.proſa.j.
Genus huius nois dies.lib.j.met.iij.
Gero ⁊ geſta:libro ſecundo.proſa.vij.
Gerere morem:libro quinto.proſa prima
Gerundia in undi:libro primo.proſa quarta
Gerũdia in do:li.ſcdo.pſa.v.
Geſtire:libro ſecũdo.metro ſeptimo
Gigantes:libro tertio.proſa.xij.
Gloria ⁊ fama:libro ſecũdo.proſa ſeptima
Grecam declinationem ſeruãtia:libro.j.pſa prima
Grecorũ blãdimenta:libro primo.proſa quarta
Gurges:libro tertio.metro tertio
Herculis labores ⁊ prouidentia: libro quarto.metro ſeptimo
Hermes trimegiſtus:lib.iiij.met.ij.
Hermus ⁊ tagus auriferũ:lib.j.met.v.
Heſperus ⁊ lucifer: libro.j. metro.v.
Heſperidum poma: libro quarto. metro ſeptimo
Hei heu heus ⁊c.libro primo. metro primo
Hexametrum ⁊ eius decorum:libro.j.metro primo
Hydra ⁊ eius fabula:libro quarto.proſa ſexta
Hic ⁊ deriuatiua eius:libro primo.proſa quarta.⁊ libro ſecundo.proſa prima:vide ille ipſe ⁊c.
Humi quõ cõſtruitur:libro primo.proſa.j.
Humana miſeria:libro ſecũdo.proſa ſecũda
Humana fragilitas:libro ſecũdo. proſa ſexta
Iambicum carmen.⁊ decorum:libro ſecundo.metro primo
Ignis actiuitas:libro.iij.proſa.ix.
Iamdudum:libro.iij.proſa nona
Illuſtro illuſtris:libro tertio.proſa.iiij.
Ille ipſe hic ⁊ iſte:require hic
Imbuere:libro.j.proſa.iiij.⁊ lib.iij.metro ſecundo
In eo quid ſit:libro primo.metro primo
Iners ⁊ ſolers:libro ſecundo.metro quinto
Infra ⁊ intra:libro primo.proſa quarta
Inficias ire ⁊ inficiari:ibidem
Ingenuus ingena ingenũ:libro.iij.metro.j.
Iniurius:libro ſecundo.proſa prima
Inquiſita:libro primo.proſa ſexta
Inſtituta ⁊ inſtitutiones:libro.j. proſa.iiij.
Inſignis ⁊ nobilis:libro tertio.proſa quarta
Inſolens ⁊ inſolentia:libro.ij.proſa quarta
Iraſcetius loquendi mos: libro primo proſa prima
Ire in ſententiam:libro quarto.proſa quarta
Ithacus ⁊ ithacenſis:libro.iiij.metro.vij.
Iuuencus iuuẽca ⁊ iuuẽcas:libro.j. metro.j.
Iugulare:libro primo.proſa quarta
Iudices inferorum:libro tertio.metro.xij.
Ixion ⁊ eius pena:ibidem

Labyrinthus:libro tertio:proſa.xij.
Labores herculis:li.iiij.metro.vij.
Lacer libro primo:metro primo.
Laceſſo:li.j.pſa tertia.
Lachrymo τ lachrymor:li.ij.pſa.iiij.
Lateo te τ tibi:libro quinto proſa quarta.
Latria in opuſculo quintiliani.
Lais meretrix:libro tertio pſa ſeptima.
Largitas lar itio:libro ſcḋo.pſa quinta.
Lares familiares:li.pri°.pſa tertia.
Laus mei laus mea:li.prio:pſa quarta.
Leo punicus:li.tertio:metro ſcḋo.
Libido qn̄o accipit:li.iiij.pſa.ij.
Liuor τ liuēs:li.tertio:metro nono.
Limpha τ limphatus:li.primo.pſa pria.
Linx τ ei⁹ natura libro tertio.pſa octaua.
Lyrici carminis materia τ decoz:li.j.met.iij.
Locutio greca τ ſynedoche.libro.j.metro ſcḋo.
Locutus τ ſecutus in opuſculo quintiliani
Loqui pluraliter de aliquo an liceat:li.j.pſa.j.
Loqui latine grāmatice apte.li.ij.pſa.v.
Ludicrū:lib.ij.pſa.ij.τ libro quarto pſa ſcḋa.
Lucius paulus emililius:libro ſcḋo pſa ſecunda.
Lucifer:libro pmo metro quinto.
Luna τ eius noīa diuerſa:ibidem.
Luxurie mala:libro ſecūdo metro quinto.
Luxurie deteſtatio:libro tertio τ quarto.pſa.vij.
Lucanus an ſit poeta:libro quarto pſa.vj.
Magia τ ars magica:li.j.pſa.ij.
Margarite τ gemme:li.iij.metro.iij.
Matris deoz noīa:libro.j.metro.v.
Mei tui ſui qd ſignificat:li.ij.pſa.v.
Melpomene muſa:li.primo.pſa.j.
Mercuri⁹ τ ei⁹ ſid⁹ lib.iiij.met o.ij.
Minos iudex inferoz:li.tertio metro.xij.
Minimū τ minime differūt:lib.ſcḋo pſa.v.
Miſeria humana.libro ſecundo.pſa ſecunda
Miſeror τ miſereor miſeret τ miſereſco qn̄o diffe-
rant in cōſtruendo:libro.iiij.metro.iiij.
Moly qd ſit:libro quarto metro tertio.
Mors ſcḋa q̄ ſit:li.ij.metro.vij.
Morem gerere:li.v.pſa.j.
Munera munia τ partes τc.libro quarto.pſa.vj.
Muſe τ earū noīa:libro.j.pſa.j.
Mutatio numeri an ſit licita:libro ſcḋo pſa.v.
Naritia inſula:libro.iiij.metro.iij.
Ne quot modis accipiat:libro.ij.pſa.x.
Necromātia:libro pmo.pſa quarta.
Neceſſitudo τ neceſſitas:li.iiij.pſa.vj.
Nedū nō ſolū:libro pmo.pſa ſexta.
τ libro tertio.pſa quarta.
Nimpha τ limpha:libro pmo pſa tertia.
Nigrum τ album:libro tertio metro quinto.
Nobilitas q̄ ſit vera:libro tertio.pſa.vj.
Nobilis τ inſignis differūt:libro tertio.pſa.iiij.
Noīm ppriorum ſpecies in pncipio cōmenti.
Nō mō cū negatiōe:libro pmo pſa prima.
Num qd ſignificat:li.j.proſa.iiij.
Numen:li.ij.pſa.j.Numeri mutatio:li.ij.pſa.v.
Obliqui in recto trāſeūtes:li.ij.pſa.j.
Obex vñ τ qd:libro pmo pſa.vj.
Odioſus qd ſignificat:li.ij.pſa.v.
Odiū qd ſignificat li.iiij.pſa quarta.
Officina τ taberna:li.pmo pſa.iiij.
Et in opuſculo q̄ntilia.de offi.ſcho.
Officiū partes munus τ munia:li.iiij.pſa.vj.
Officium τ officior eo τ multa conſimilia in dicto
opuſculo quintiliani.
Officium poetarū:libro primo.proſa prima.
O quomodo conſtruatur:li.primo.pſa quarta τ li.
tertio.proſa quinta.plura notantur.
Operis huius qualitas τ diuiſio in pncipio cōmēti.
Opera opere quid ſit libro primo.pſa prima.
Opimus opima opimum libro tertio metro tertio.
Oratio triplex in principio commenti ſecundi.
Oro τ exoro:libro primo.proſa quarta.
Ortus τ oriundus libro primo.pſa.v.
Oſtrea τ oſtreum:libro tertio.metro octauo.
Orpheus τ eius fabula:libro tertio.metro.xij.
Orationis decorum:libro quinto.proſa prima.
Oſus τ exoſus:libro ſecundo.proſa quarta.
Pagina qd ſit:li.quinto.metro quarto.
Participium pro nomine verbali.libro
quinto:proſa tertia.
Parthi τ eorum mores:li.v metro.j.
Parcimonie bona:li.ij.metro.v.
Patria τ regio li.j.pſa.v.τ li.iiij.me.j.
Patricius in principio huius cōmenti.
Per prepoſitio quō accipit:li.primo.metro.j.
Percipiendi alicuius vie.li.j.pſa.iiij.
Perennis.li.ij.metro.iiij.
Perſona ſcḋa p tertia.li.ij.pſa.iij.
Peruius peruia peruiū.li.quarto.pſa tertia.
Perpetuum eternum.li.v.pſa.v.
Pernicies.li.j.pſa.iiij.
Penetrali ibidem.
Penus τ punicus pene τ punitio.li.ij.me.ij.
Phebi nomina.li.j.metro.v.
Philoſophus τ philoſophia.li.j.pſa.j.
Phucus.li.ij.pſa.j.
Pio τ piaculū in opuſculo Quintiliani.
Pluraliter de ſe loqui.li.j.pſa.j.
Plura τ pluria in opuſculo quintiliani.
Poematum genera in principio cōmenti.
Poetarum officium.li.j.pſa.j.
Polyphemus.li.iiij.metro ſeptimo.
Poma heſperidum.ibidem.
Portus τ ſtatio.li.j.metro.v.
Poſtulo poſco peto.li.ij.pſa.ij.
Poſſe τ poſſibilitas.li.iiij.pſa.iiij.
Predeſtinatio fatum.li.iiij.pſa.vj.
Preditus predita preditum.li.iij.pſa.iiij.
Preſtare quomodo conſtruitur.li.v.pſa.iiij.
Pre ſe ferre.li.iij.pſa.viij.
Produco proſcribo.li.j.proſa quarta.
Prouincia vnde dicatur.ibidem.
Prodigus ga.gum.li.ij.metro.iij.
Profundum τ altum.li.j.pſa.vj.
Punicus a punio.li.iij.metro.ij.
Qualitas hui⁹ opis in pncipio cōmēti.
Quā quō cōſtruat.li.j.metro.ij.
Quāti cum verbis precij.li.j.pſa.viij.
Quaſi vero:li.v.proſa.iij.
Quid τ quod.li.ij.pſa.ij.
Quid τ qḋ cum cōpoſitis:lib.v.pſa.ij.
Quidam τ alius:li.ij.pſa.vij.
Qui τ quid:li.iiij.pſa.vij.
Quiſq̄ quomodo conſtruitur:li.j.pſa.iij.
Quiſq̄.lib.v.pſa.iij.
Quo τ vbi differunt:li.iiij.metro.vij.
Quoq̄ pro etiam:lib.ij.pſa.j.
Radamanthus minos.li.iiij.met.xij.
Redux.li.iiij.metro.j.
Redimo.li.ij.pſa.ij.
Re in compoſitione.li.j.metro.iij.
Refragor τ ſuffragor.li.ij.pſa.x.
Regum τ regale:li.j.pſa.iiij.
Regio τ aula nō differūt.ibidem.

Tabula

Reus qui dicendus.ibidem.
Rerum genitiui conſtructio:lib.j.pꝛoſa.iij.
Rupes vnde dicatur:lib.j.pꝛoſa.vj.
Rura opima:lib.iij.metro.iij.
Sacrilegium.li.j.pꝛoſa.iiij.
Saltem:lib.j.metro.j.
Sanctum ſanctio:lib.j.pꝛoſa tertia.
Sarcinule:lib.j.pꝛoſa.iij.
Sapiens an egeat.lib.ij.pꝛoſa.v.
Satelles quid ſit.lib.iij.pꝛoſa.v.
Securus et tutus differunt.lib.j.pꝛoſa.iij.
Secunda moꝛs:lib.ij.metro ſeptimo.
Semita.lib.j.pꝛoſa.vj.
Seres ⁊ ſericum:lib.ij.metro.v.
Scurra ⁊ delatoꝛ.lib.iij.pꝛoſa.iiij.
Seruitium:lib.iij.pꝛoſa.viij.
Scholaris ⁊ ſcholaſticus in commento quintili.
Si quidem vna dictio ⁊ due.lib.j.pꝛoſa.ij.
Similis quomodo conſtruatur.lib.ij.pꝛoſa.iiij.
Sinecdoche greca figura:lib.j.metro.ij.
Sirius:lib.j.metro.v.
Siſiphus:lib.iiij.metro.iij.
Sirenes tres:lib.j.pꝛoſa pꝛima.
Socrates ⁊ eius vita:li.j.pꝛoſa.iij.
Sodales:lib.ij.metro.viij.
Solacium ⁊ ſolamen:lib.iij.pꝛoſa pꝛima.
Solui:lib.j.met.v.⁊ lib.iiij.metro ſecundo.
Solidum:ſolum ⁊ ſolon.ibidem.
Sol luna ⁊ eoꝛum nomina:lib.iiij.metro.ij.
Sontes.lib.iij.metro.xij.
Solers ⁊ iners:lib.ij.metro.v.
Statio ⁊ poꝛtus:lib.j.metro.v.
Stella veneris:lib.j.metro quinto.
Stare quid ſit:lib.j.metro.ij.
Sperare quid ſit:lib.ij.pꝛoſa pꝛima.
Strepitus quid ſit:lib.ij.pꝛoſa pꝛima.
Stimphalides volucres:lib.iiij.metro.vij.
Stilus varius:lib.v.metro.iiij.
Struma:lib.iij.pꝛoſa.iiij.
Suffragoꝛ ⁊ ſuffragium:lib.iij.pꝛoſa.x.
Sumo ⁊ accipio:li.iij.pſa.x.
Summa quid ſit:li.j.pſa.iij.
Supꝛa ⁊ ſuper:li.j.pꝛoſa pꝛima.
Supplicium quid ſit:li.j.pꝛoſa.iiij.
Sulcus ⁊ poꝛca:li.j.metro.vj.
Tabernaꝛ ⁊ officina.reqre officina.
Tagus ⁊ hermus:li.iiij.metro.x.
Tacitus:li.j.pꝛoſa pꝛima.
Tantalus:li.iij.metro.xij.
Tenarus tenera:ibidem.
Telum:li.iiij.metro.iiij.
Terpſicoꝛe muſa:li.j.pꝛoſa pꝛima.
Tigris fluuius ⁊ animal.lib.v.metro.j.
Thyle ⁊ thule:lib.iij.metro.v.
Tyꝛannus:lib.iij.pꝛoſa.v.
Tityus ⁊ eius pena:li.iij.metro.xij.
Tolero ⁊ tollo:lib.ij.pꝛoſa pꝛima.
Toꝛquatus:vide in pꝛincipio commenti.
Trames quid ſit:li.j.pſa.vj.
Thꝛax thꝛacia thꝛacie:lib.iiij.metro.xij.
Tui mei ⁊c.lib.ij.pſa.iiij.
Tui cauſa ⁊ tua cauſa:li.j.pſa pꝛima.
Tueri:li.v.pꝛoſa.v.
Vaco careo egeo:li.iij.pꝛoſa.iij.
Vectigal:li.j.pſa.iiij.
Ubi ⁊ quo differũt:li.iiij.metro.xij.
Vaſum vaſi antique dictũ:li.ij.pſa.v.
Veneris ſtella:lib.j.metro.v.
Verna ⁊ inde deducta:li.ij.pſa pꝛima.
Verba ꝑcij quõ cõſtruant:li.ij.pſa.viij.
⁊ libꝛo tertio.pſa vndecima.
Verba de loco:li.iij.pſa.ij.
Verſus numerus ⁊ modus:li.j.metro.j.
Videre ſibi quando poete dicunt.
Vile quid ſit:li.j.pſa.iij.
Vie alicuius percipiendi:lib.j.pꝛoſa.iiij.
Virtus quid ſit:li.iiij.pꝛoſa.vij.
Vlyxes ⁊ eius vita:li.iiij.metro.iij.
Viniones:li.iij.metro.iij.
Voluptas:lib.iij.pꝛoſa.ij.
Vrania:li.j.pſa pꝛima.
Vrſa celeſtis:libꝛo.quarto.metro ſexto.
Vultus ⁊ facies:ibidem:⁊ li.iiij.pꝛoſa.iiij.
Vt quomodo accipitur:libꝛo.ij.pſa.iiij.
Vultur ⁊ hic vulturis ⁊ vulturus reperitur:libꝛo
tertio.metro duodecimo.
Zeno:libꝛo.j.pꝛoſa tertia.
Zephirus ventus: libꝛo pꝛimo.metro
quinto.

¶ Finis tabule ſecundi commenti.

¶ Nicolaus Creſcius Floꝛentinus Monachus Ciſterciẽſis Antonio Lanfredino Floꝛentino Ciui illuſtri.S.

Multa quidẽ ſunt Antoni Lanfredine ⁊ in philoſophia ⁊ in theologia:cũ obſcure dicta:tũ ad cognoſcẽdũ difficilia.illa tñ in pꝛimis celebꝛes de fato:de beata vita:de diuina pꝛenotioẽ:atq; puidẽtia qões ancipiti intellectu legẽtiũ pleroſq; in deterioꝛẽ ſenſum trãſuerſos agũt.Que quãq; ſunt a nõnullis ita accurate diſputata:atq; copioſe illuſtrata:vt nullus videatur relictus dubitãdi locus.iis tñ de rebus accuratius:grauius:lucidius:nemo q̃ Seuerinus Boetius diſſeruit:vir(me quidẽ iudice)oim ſue etatis doctiſſim᷒.Qui cũ in multiplici diſciplinarũ genere:nõ pauca ſcripſerit:noluit etiã tñ in hoc libꝛo quẽ de phie cõſolatiõe:tũ in iis:quos de trinitate:⁊ de duabus naturis Chꝛiſti inſcripſit:bono periculo experiri:q̃tũ in ſacris literis pꝛofeciſſet. Sed erat hic liber adeo ſeculoꝛum incuria iam depꝛauatus:vt nullus ſui autoꝛis nitoꝛ:nulluſq; pꝛope cultus agnoſceretur. Qui cum ſuperioꝛibus annis reſtitutionem ſui poſceret: multo pluribus vulneribus affectus eſt.Namq; mutilus:inuerſus:et a ſe plurimum mutatus pꝛodiit ab impꝛeſſoꝛibus in manus hominum: cum commentariis que falſo Diuo Thome Aquinati aſcribuntur. Rogatus itaq; vt hunc ipſum Boetii libꝛum emendarem:ac pꝛiſtine integritati quoad poſſem:reſtituerem:id eo libentius feci: quod materia de qua agebatur:ea pꝛofecto eſt:que religioſum virum maxime deceat.Vſus eſt autem in hoc opere Boetius eo dicendi genere:quod nõ minus oꝛnatum.quam graue:⁊ philoſophie maxime accomodatum videat.Eſt pꝛeterea varium:eoq; iucundum:qð nunc ſoluta oꝛatione grauiſſime diſputat:nunc metro elegãtius ludit.Id igit opus noſtra cura:ac diligẽtia:qualecũq; eſt emẽdatũ:tibi Lanfredine vir oꝛnatiſſime nuncupamus:nõ ea ratione:vt exiſtimẽ eius lectionem poſſe multũ tue eruditioni adiicere:ſed vt tuo patrocinio in enchiridii typum aſtrictuz:honeſtius:ac tutius in vulgus exiret.Vt inde facile iudicari poſſit: quantum inter pꝛioꝛem illum:⁊ hunc noſtrum libꝛum interſit.Quod ſi tu pꝛobaueris:ſatis a me omnibus factum eſſe iudicabo. Vale.

¶ Sancti Thome de Aquino in libros Boe. de conſolatione philoſophie interpretatio.

¶ Libri primi Metrum primum.

Carmina qui quōdā. ¶ Preſens liber Boetii prima ſui diuiſiōe diuidit in q̄nq; ptes ſm q ponit q̄nq; libros partiales quos ꝯtinet. In p̄io ꝯquerit ſe miſeriis ſubiectū. In ſcōo ponit remedia ꝯſolatiua. In tertio determinat de vera felicitate i quo ſit ſita: ⁊ quō ad eā perueniat. In q̄rto mouet quaſdā q̄ſtiones ipi phie. In q̄nto determinat de caſu et prouidētia diuina. Prim⁹ liber īcipit hic. Carmīa. Scōs liber incipit ibi. Poſt hec pauliſper. Terti⁹ ibi. Iā cātum illa finierat. Quart⁹ ibi. Hec cū phia. Quit⁹ ibi. Dixerat oōnis curſum. Quid ⁊ de quo agat i quolibet libro patebit loco ſuo. Prim⁹ liber diuidit in .xiij. partes: q2 hui⁹ p̄mi libri ſunt ſeptem metra ⁊ ſex pſe q̄ ptes patebūt: q̄ aūt ſit materia ⁊ intētio cuiuſlibet partis ſilr patebit. ¶ Notādū aūt q primuȝ metrū p̄mi libri vocat elegiacū: qō ꝯſtat ex vno v̄ſu hexametro .i. ſex pedū. Et dr elegiacū ab eleis qō eſt miſeria. Metrū eīn elegiacū inuētū fuit pro deſcribēda miſeria q̄uis eo hodie aliq̄ vtunt ad alia deſcribēda. vñ Hora. Verſibus impariter iūctis querimonia primū. Poſt hoc incluſa eſt voti ſnīa compos. Quis aūt fuerit prim⁹ inuētor talis metri elegiaci dubitat. vñ hora. Quis tam exiguos elegos emiſerit autor. Grāmatici certāt adhuc ſub iudice lis ē. Et diuidit hoc primū i quatuor partes. Primo Boeti⁹ deplāgit ſtatū ſue miſerie ex parte permutationis ſtudij. Scōo ex parte defectus corporalis. Tertio ex parte plongationis vite miſerabilis. Quarto apoſtrophat ꝯtra ſuos amicos. ſecūda ibi. Gloria felicis. tertia ibi. Mors hominuȝ felix. quarta ibi: Quid me felicem. Primo facit quod dictum eſt. ſecundo approbat dictuȝ ſuum ibi. Ecce mihi lacere. Dicit primo. Ego Boe. qui quondam proſperitatis ſtudio florente peregi .i. compoſui carmina ſupple delectabilia et iocūda. nūc tpe aduerſitatis flebilis .i. dign⁹ vt defleā: vl flebilis .i. triſtis: cogor inire .i. inchoare meſtos .i. triſtia merta de mea miſeria. ¶ Notādū ſicut dictū fuit prius Boe. vtitur i hoc libro. tam proſa q̄ metro: metro quia talis modus ſcribendi magis fuit cōueniens ſue materie. ſicut enim potio curatiua que amara eſt delectabilius ſumitur ſi fuerit aliqua dulcedine pmixta. Sic ratiōes philoſophie in proſa tradite libentius a Boe. ſuſcipiuntur ſi fuerint iocunditate metri dulcorate. Et ideo Boe. nunc vtitur metro: nūc proſa. quia alternitas vtitur delectabilibus. vnde autor poetrie. Quod ſapit inſipidum vitioſa frequētia reddit. ¶ Item no. q Boe. incipit librum ſuum a metro non proſa: quia modus ſcribendi metricus magis fuit vſitatus apud antiquos q̄ proſaicus. vel ideo quia metrum eſt delectabilius pſa

Diuiſio hui⁹ operis.

Diuiſio primi libri.

Carmē elegiacū

Diuiſio primi libri.

Cur metro proſa vtatur. Carmē.

¶ Auitij Manlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij Patricij viri Exconſulis de cōſolatione philoſophie. Liber prim⁹ feliciter īcipit.

¶ Raymundi Palaſini Albienſis argumēta in libros Boetij de cōſolatu philoſophie.

¶ Argumentum primi libri.

Codice torquati fulget querimonia primo:
Lubrica nam varie miratur vincula ſortis:
Maxima que celeri perdit vertigine regna:
Hinc ſua commemorat meſto infortunia verbo.

Armina q̄ quōdā ſtudio florente peregi.
Flebilis heu meſtos cogor inire modos.
Ecce mihi lacē dictāt ſcribenda camene.
Et veris elegi fletib⁹ ora rigant.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

vt ergo magis alliciat audientes ad ſuum libꝛum ideo in pꝛincipio ſui libꝛi vtitur metro. Item notã circa literam ꝙ carmina vno modo dicuntur ſcripta metrica certis pedibus menſurata. Alio modo dicuntur quecunqꝫ dicta vel ſcripta etiam pꝛoſaica que ſunt de re delectabili. Boe. autem floꝛente ſtudio compoſuit vt plurimum carmina pꝛoſaica de re delectabili. Edidit enim quedam carmina philoſophicalia: quedam logicalia: quedam theologicalia: ſicut patet reſpicienti eius diuerſos libꝛos.

> Has ſaltem nullus potuit peruincere terroꝛ:
> Ne noſtrum comites pꝛoſequerentur iter
> Gloꝛia felicis olim viridiſqꝫ iuuente:
> Solantur meſti nunc mea fata ſenis.

Tempoꝛe autem aduerſitatis cogebatur Boetius ad componendum carmina metrica triſtitia.
Studiũ ¶ Item not. ſtudium eſt vehemẽs applicatio animi ad aliquid agendum cum bona volũtate: dico cũ bona volũtate: qꝛ ĩ maliuolã aĩãm nõ intrabit ſapientia. hec Sal. Et pfectio diſcipuli ĩ trib⁹ ꝯſiſtit. Ex Boetio de diſciplina ſcholariũ: in attentione: docilitate: ⁊ beniuolẽtia. Homini enim volenti ſcientiam ⁊ non vt opoꝛtet ſtudenti: impoſſibilis eſt poſſeſſio boni. Euſtra. Pꝛimo Ethicoꝛum.
Studiũ duplex ¶ Item nota ꝙ duplex eſt ſtudium: floꝛẽs ⁊ aridum. Ad ſtudium floꝛens tria exiguntur. Pꝛimo requiritur iuuentus quia iuuenes perſpicacioꝛes ſunt ſenibus. ſenes autem magis ſunt immemoꝛes. Secundo requiritur habitus neceſſarioꝛum: quia natura non eſt per ſe ſufficiens ad ſpeculandum: ſed opoꝛtet neceſſaria exiſtere: ex quarto Ethicoꝛum. Tertio requiritur animi tranquillitas que contingit per ſedationem paſſionum: quia anima quieſcens ⁊ reſidens fit pꝛudens. vij. phyſicoꝛum. Ubi enim paſſiones dominantur: ibi intellectus obſcuratur: ⁊ ideo boetius in fine huius pꝛimi libꝛi hoꝛtando nos ad fugam paſſionũ dicit. Gaudia pelle: ⁊ pelle timoꝛẽ. Spemqꝫ fugato: nec doloꝛ adſit. Nubila mens eſt vinctaqꝫ frenis. Hec vbi regnãt. Studium aridum eſt ad quod ⁊ currũt oppoſite cõditiones: ſcilicet ſenectus: neceſſarioꝝ defectus:
meſti modi antitheſis ⁊ animi perturbatio. Nota ꝙ verſus de miſeria dicũtur meſti modi. Dicunt̃ eñ modi a modulãdo: quia pedibus modulantur. Et dicũtur meſti ratione materie: quia ſunt de triſti materia: ſcilicet aduerſitatis. ¶ No. ꝙ in pꝛimis duobus verſibus notatur antitheſis ideſt cõtraria poſitio. dicitur eñ in pꝛimo verſu quondam peregi: cui contrariatur in ſecundo verſu cogoꝛ inire id eſt inchoare. Item dicitur in pꝛimo verſu floꝛente ſtudio: cui contrariatur in ſecundo flebilis. Item dicit̃ in pꝛimo ꝟſu carmina ſupple iocunda cui contrariatur in ſecundo meſtos modos. Item notandum ꝙ Boetius rationabiliter deplangit ſtatum ſuum ex parte permutationis ſtudij philoſophici. quod verſum fuit in ſtudium poeticum quo tunc cogebatur vbi: pꝛopoſuit enim Boe. doloꝛem ſuum metrice ⁊ nõ philoſophie conſolari. Nam ſtudium philoſophicum eſt ſtudium veritatis. quia ſecundo metaphy. vocari philoſophiam ſcientiam veritatis recte ſe habet. Studium autem poeticum ſtudium falſitatis. nam ex pꝛoemio metaphyſice ſm pꝛouerbium. mentiuntur multa poete. Item per ſtudium phiſicum acquiritur beatitudo. ex. x. ethico. Per ſtudium autem poeticum falſitatis certitudo. ex. ij. metaphy. ¶ Ecce mihi lacere. Hic Boe. appꝛobat dictum ſuum. dicit enim ꝙ cogatur inire meſtos modos hoc ipſe pꝛobat. ſecundo reſpondet queſtioni: ibi. ¶ Has ſaltem. pꝛimo dicit. bene dixi ꝙ cogoꝛ inire meſtos modos: ecce demonſtratio huius ad ſenſum. nam camene id eſt muſe poetice lacere id eſt lacerantes mentes hominũ ille dictant mihi ſcribẽda carmina metrica ⁊ elegi ꝟſus miſerie: quos muſe mihi dictant illi irrigant id eſt humectant. oꝛa id eſt faciem meã veris fletibus.
Muſe. ¶ No. ꝙ ſm poetas nouem finguntur fuiſſe muſe in monte helicone iuxta fontem caballinũ. de quo fonte loquitur Perſius in pꝛincipio libꝛi di. Nec fonte labꝛa pollui caballino ⁊c. Que muſe finguntur poetis miniſtraſſe ſcientiam componendi carmina metrica. ⁊ iſte muſe poetice vocabantur camene quaſi canentes amene: eo ꝙ delectant homines ratione metri. ¶ Not. ꝙ ille muſe poetice dicuntur lacere actiue: quia lacerant id eſt diſtrahunt mentes hominum: ſubijcientes ipſas diuerſis paſſionibus: nunc paſſioni amoꝛis: nunc doloꝛis: ſicut patet per Ouid. de amoꝛe tractantem et per alios poetas. vel dicuntur lacere paſſiue ratione poematum ſuoꝛũ: que poemata dicuntur lacera: quia non ſunt firmitate ratione ſtabilita. ¶ Ubi notan. ꝙ quedam carmina dicuntur integra: quedam lacera. Integra ſunt carmina philoſophica nulla turbatione ꝑmixta: ſed firmitate rationum ſtabilita: ⁊ animum firmant. Lacera ſunt carmina poetica que non inſtruunt hominem: nec conſolantur. i. diſtrahunt mentes hominum nunc reducendo homini ad memoꝛiam voluptates: nunc doloꝛem: nunc alias paſſiones. ¶ Item notandum verſus elegi pꝛincipaliter inuenti fuerunt pꝛopter miſeriã deſcribendã. ⁊ quia hos verſus muſe dictabat Boetius per quos Boet. magis ſuã miſeriã reducit ad memoꝛiam ꝗ̃ per eos conſolaretur: ideo elegi erant cauſa ipſi Bo. veri fletus. ¶ Item notandum duplex eſt fletus: adulatoꝛius ⁊ verus. adulatoꝛius quem fletus qualis eſt fletus amaſie. Si enim dixerit amaſius ad amaſiam non diligis me: ipſa incipit flere. quare: vt per fletum firmius ipſum poſſit tenere. cũ autem nummos non poterit extoꝛquere ab ipſo dicit. vade garſio te nõ noui vere. Alius eſt fletus qui ex vero coꝛdis doloꝛe ⁊ ex vera pietate pꝛocedit: ⁊ ad talem fletum Boetius pꝛouocatus fuit per muſas dictantes ſibi carmina. ¶ Not. ꝙ hec dictio elegi põt exponi dupliciter. vno mõ ꝙ teneat̃ noĩatiue: ⁊ tunc eſt ſenſus. elegi. i. verſus miſerie rigãt oꝛa mea fletibus. alio mõ ꝙ teneat̃ genitiue ⁊ tũc eſt ſenſus: camene rigãt veris fletib⁹ oꝛa elegi. i. miſeri hoĩs: qꝛ ele-

gus elega elegū ſm Hugui. ¶ Has ſaltē. Hic Boe. rn̄det tacite queſtiō. Quereret aliq̄s quō muſe dictāt tibi carmia ſcribēda cū ſis in exiliū relegat⁹: q̄ intraſti ſine oī comitiua? Ad hoc rn̄det Boe. Licet oēs amici mei dereliquerint me in exilio ꝑpter timorē imperialē: tn̄ has muſas null⁹ terror imperialis potuit vincere q̄n ſequerenť noſtrū iter vſq̧ ad exiliū dictātes nobis carmina. ¶ Notā. ꝙ bona exteriora poſſint auferri ab hoīe ꝑ violentiā ſicut ꝑ furtū rapinā per incendiū. tn̄ ſciētia nō pōt auferri ab hoīe. Nō eñ ſcia violētia aufertur nec vetuſtate cōſumiť nec triſtitia minuiť. vn̄ Sene. ix. epl'a ad Lucil. recitat ꝙ cū Stilbon capta patria amiſſis liberis. amiſſa vxore ſua: ⁊ aliis bonis: ſolus ab incendio exierat requiſitus fuit a Demetrio nūquid omnia ꝑdidiſſet: rn̄dit nihil ꝑdidi: ſed oīa bona mea mecū ſunt iuſtitia: virtus: temperātia: ⁊ prudentia: Bona exteriosa. Sciētia.

Venit enim properata malis inopina ſenectus:
Et dolor etatem iuſſit ineſſe ſuam.
Intempeſtiui funduntur vertice cani:
Et tremit effeto corpore laxa cutis.

⁊ hoc innuit Boe. di. Muſas ſe nō reliquiſſe: vn̄ etiā Ala. de plāctu nature ⁊ ſciētia di. Sup omnez poſſeſſionē generoſa emanat poſſeſſio. q̄ ſparſa colligiť: erogata reuertitur: publicata ſuſcipit incrementum: per quā nobilis theſaurus ſecretis penetralib⁹ naſcitur: effectus eterne delectationis acquiritur. Hec eſt ſola per quā mens deiicit a tenebris cordis oculos: delitioſa: animi paradiſus. hec immortalitatem ex mortali facit ⁊ caducū hominem in deū deifice mutatiōis autoritate cōuertit. ¶ Not. circa hanc dictionez ſaltem ꝙ tres dictiones inuicē ꝓferri poſſunt per tim que deberent proferri per tem vnde proferimus ſaltim ꝓ ſaltem: timpus pro temp⁹: extimplo ꝓ extemplo: qď eſt cōtra Hugo. q̄ dicit. Tim tria deteſtor extimplo timpora ſaltim. ¶ Glia felicis. Hic Bo. deplangit ſtatum ſuum ex parte defectus corporalis. Et p̄mo proponit eum in gn̄ali. ſecundo in ſpāli: ſecunda ibi Venit enim. dicit primo quondam cōſolabatur me gloria felicis. i. proſpere iuuentutis. ⁊ gloria viridis iuuente. i. delectabilis iuuente: ſed nūc fata. i. euentus meſti ſenis. i. triſti ſenectutis: ſolantur. i. conſolantur mea. i. meam partem: quaſi diceret prius conſolabar dulci iuuentute: nunc autem conſolor triſti ſenectute: ſm illam ſententiam ſic exponitur litera. Gloria felicis iuuente. i. proſpere iuuentutis viridis. i. delectabilis iuuentutis. olim. i. quondam ſup. conſolabar: nunc fata. i. euentus meſti ſenis. i. triſtis ſenectutis: ſolantur mea. i. meam partem. ¶ Notan. ꝙ cōiter illa litera aliter exponitur referendo eā ad muſas poeticas ſic. Camene que quondam tpe iuuentutis erāt gloria felicis et viridis iuuentutis. qď dicitur ꝓ tanto: quia iuuenes ſolebant olim informari in arte poetica in qua proficientes gloriabantur in vſu metroruz ⁊ rithmoꝝ. nunc autē camene ſolanť mea fata inquā meſti ſenis. ¶ Notan. ꝙ felix iuuentus eſt que bonis exterioribus eſt adornata de quibus bonis loquiť Ariſt. circa principium libri de bona fortuna di. Sine rebus exterioribus quaruz fortuna eſt dn̄a nō contingit ſe eſſe felicem ſed viridis. i. delectabilis iuuentus eſt illa q̄ bonis nature decorata. ſ. fortitudine. pulchritudine. ⁊ agilitate. vn̄ Ariſto. in Ethi. non oīno felix eſt qui ipſe turpis aut ſolitari⁹ aut carens prole. ¶ No. ꝙ Boe. repreſentat in ſe ſtatum miſerie cum dicit fata meſti ſenis ſe conſolari cum minime hominem conſolanť: ſed magis perturbant. etiam cum dicit muſas poeticas ſe cōſolari. ſitr repreſentat ſtatū miſerie: q̄ muſe poetice nō cedūt alicui in ſolatiū. ſed poti⁹ in alimentuz doloris. Item de ſignationib⁹ fati ponit Hugui. duos ꝟſiculos di. Cōſtellatio mors pce reſponſa deorū. Euētus reꝝ ſignanť noīe fati. ¶ B. Venit eñ ꝓperata mea. Hoc Bo. declarat in ſpāli defectuz corpalē di. Bn̄ dico ꝙ fata meſſe ſenectutis nūc ꝯſolanť me. eñ ꝓ q̄ ſenect⁹ inopina. i. inopinata ꝑ apocopē: ꝓperata. i. feſtinata: venit malis. i. cū ſuis malis ⁊ incōmodis: ⁊ dolor ſup. quē patior iuſſit ineſſe. i. inducit mihi ſuā etatē. ꝑ quod innuiť ꝙ nō ſolū etas inducit dolorē: ſʒ ecōuerſo dolor inducit ⁊ cauſat etatem ⁊ ſeniuz. ⁊ tūc Bo. ponit duo ſigna ſue ſenectutis di. cani ſup. capilli intempeſtiui. i. ante debitū tp̄s: funduť in ꝟtice. i. in capite meo. Aliud ſignuz ſenectutis ibi. ꝙ cutis mea laxa. i. ſoluta tremit corpe effeto. i. conſumpto ⁊ euacuato. ¶ No. ꝙ hoīem ſenē multa mala ⁊ incōmoda circūueniunt. iam pellis eius cōtrahitur: cor eius cōcutitur: pulmo eius debilitať: lumbi eius indurantur: dorſum icuruať: membra tremēt. Vn̄ poeta dicit. Optam⁹ ſeniū: dū venerit eſt male vētum. Hoc eſt gibboſuz ſurdū cecūq̧ moroſuz. Propter hꝰ dicit Bo. ſenect⁹ venit mihi cuz ſuis malis. ¶ No. circa illā partem. Et color etatem: ꝙ triplex eſt cā ſenectutis. ſ. etas: infirmitas: ⁊ aduerſitas. Senect⁹ q̄ induciť ꝑ etatē naturalis eſt. q̄ aūt induciť ꝑ infirmitatē vel aduerſitatē accidētalis eſt: qualis ſenect⁹ fuit i Boe. q̄ ſenuerat ꝓpter multitudinē doloris ⁊ triſtitie. Notan. ꝙ canicies Boetio fuit intēpeſtiua. Hugu. dicit. Intēpeſtiuū eſt qď eſt incōgruum: incōueniēs: inutile: vel ſine tpe. Vn̄ intempeſtiuū dr̄ illud qď nō hʒ idoneū tp̄s: vel qď nō eſt ꝯueniēs ꝓ tpe: ⁊ q̄ Boe. iuuenis erat etate: ⁊ cū ſenuerat ex aduerſitate: iā canicies eius fuit intempeſtiua. ¶ No. ꝙ in iuuenib⁹ cutis ē dēſa propter multitudinē ſanguinis. ex quo ſanguine generať caro: ſʒ q̄ ſanguis diminuit in ſenib⁹ minuitur etiā caro in eis: ideo cutis ſenū eſt laxa. ¶ Notandū circa hoc vocabulū effeto ꝙ ipſum tractum eſt a mulieribus pregnantibus: que cum pepererint dicuntur effete. i. fetu euacuate. Vn̄ dicit Hugui. ꝙ fetus eſt natus mulieris adhuc in vtero exiſtens: ⁊ dr̄ a foueo foues ꝙ ibi foueatur. inde fetus feta fetū. i. plen⁹ plena plenū. inde effetus. i. debilis quaſi ſine fortitudine viriū vel virib⁹ euacuatus: inde fetoſus fetoſa fetoſum. i. plenus fetu. Vn̄ in pſalmo. Oues coꝝ fetoſe. i. plene fetu. ⁊ ſe-

Senectutis mala. Intēpeſtiuum. Cutis laxa. Effetus. Iuuentus felix.

nec poſſunt dici effeti quaſi extra fetum poſiti: quia ſenectus non eſt apta ad generandum fetum. ¶ Mors hominum felix. Hic Boetius deplangit ſtatum ſuum ex parte durationis vite miſerabilis. Et primo p̄mittit que mors hoīꝫ ſit felix ⁊ que nō: ⁊ dicit ſic. Illa mors eſt felix q̄ nō inſerit. i. nō immittit ſe dulcibus annis. i. temporibus ꝓſperis: cū delectat hoīem viuere. Similiter illa mors eſt felix que ſepe vocata venit meſtis ſup. annis. i. triſtibus annis: q: in annis aduerſitatis miſeri ꝯſueuerūt vocare mortem.

Mors hominuꝫ felix que ſe nec dulcibus annis.
Inſerit: ⁊ meſtis ſepe vocata venit.
Heu heu q̄ſ ſurda miſeros auertitur aure.
Et flentes oculos claudere ſeua negat:
Dum leuibus malefida bonis fortuna faueret:
Pene caput triſtis merſerat hora meum:
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum:
Protrahit ingratas impia vita moras.
Quid me felicem toties iactaſtis amici:
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu.

Tunc oſtēdit que mors hoīm ſit crudelis dicēs. Heu heu q̄ſ ſurda aure. i. recluſa aure ſeua mors. i. crudelis auertitur. i. ſpernit miſeros hoīes ⁊ negas. i. nō vult claudere flētes oculos eorꝫ: quaſi dicat. crudelis mors eſt q̄ nō ꝑmittit miſeros mori ⁊ dicit flētes oculos: ꝑ hoc innuēs ꝙ in morte oculi hoīꝫ claudūtur: ⁊ tūc Boetius deplangit ꝓlongationē ſue vite di. Dum fortuna malefida. i. ꝑfida mihi faueret. i. arrideret leuibꝰ. i. tranſitoriis bonis: triſtis hora: ſcilꝫ mortis pene merſerat. i. oppreſſerat meū caput: quaſi diceret tpe ꝓſperitatis ſemper accelerauit mors opprimere me: nūc aūt q: fortuna nubila. i. aduerſa mutauit fallacē vultū. impia. i. miſera vita ꝓtrahit. i. ꝓlōgat mores ſup. viuēdi īgratas. i. odioſas mihi. q: ꝓpter miſeriā tedebat ipſum Boe. viuere. ¶ No. ꝙ lꝫ ſ̄m vulgares ⁊ ſ̄m apparētiā hec ſentētia de morte felici ⁊ crudeli videt̄ vera: tñ ſ̄ꝫ veritatē ē falſa. q: mors etiā tpe ꝓſperitatis pōt eſſe bona. Nā ſ̄ꝫ Señ. optimū ē mori cū delectat viuere: ⁊ tpe aduerſitatꝭ pōt mors eē mala: q: aduerſitas ſepe inducit deſperationē. Boe. aūt repñtādo ſtatutū miſeri hoīs hāc ſentētiā ponit tāq̄ꝫ verā. ¶ Notādū ꝙ mors vel cōparat̄ ad vitā p̄ſentē vl̄ futurā. Primo mō illa mors d: felix q̄ fugit tpe ꝓſperitatꝭ ⁊ accelerat tpe aduerſitatꝭ. Si aūt cōparat̄ mors ad vitā futurā: tūc ip̄a pōt dici bona ⁊ mala tpe aduerſitatis ⁊ etiā ꝓſperitatis: q: ſi mors ducit ad gloriā d: bona: ſi ad penā d: mala. ¶ Notādū ſ̄ꝫ remigiū ſup donatū. heu aliq̄ñ ē monoſyllabū: aliq̄ñ diſſyllabū. ſicut metri neceſſitas req̄rit: vñ ī ꝓpoſito eſt diſſyllabū: dicēdo. Heu heu q̄ſ ſurda miſeros auertit̄ aure. ¶ Notādū ꝙ hoc v̄bū auertor q̄ñq̄ꝫ eſt paſſiuū ꝯſtructū cū abltō mediāte ꝓpoſitiōe: vt dicendo auertor a te ⁊ idē eſt ꝙ reuertor. aliq̄ñ ē v̄bū deponēs ꝯſtructū cū actō: vt dicēdo auertor te: ⁊ tūc idē eſt ꝙ ſperno te: ⁊ ſic accipit̄ in ꝓpoſito: cū mors auertit̄. i. ſpernit miſeros. Verſus. In vi paſſiui notat auertor remoueri. Si ſit deponēs auertor ſpernere ſignat. ¶ Notādū Bo. appellat fortunā malefidā. q: ē deceptiua. Vñ Sene. Neminē aduerſa fortuna cōminuit niſi quē ſc̄da decipit. Et alibi Sene. Fortuna nemini ſeruat fidē. nulli obeſſe ſemel ꝯtēta ē: quē nimiū fouet: hūc ſtultū facit. ¶ Notādū fortune bona dicūt̄ leuia: q: trāſitoria. Nō eñ ꝑdurat circa hoīeꝫ ſ̄m Señ. Illō nō ē tuū qō fortūa fecit eē tuū. Donū eñ qō dare potuit: potuit ⁊ auferre. ¶ Notā ꝙ Boe. appellat fortunā nubilā. i. obſcurā ſiue cecā. depingebat̄ aūt antiq̄tꝰ fortuna ceca: q: ex iꝓuiſo accedit ⁊ recedit vl̄ q: cecū reddit hoīeꝫ extollēdo eū in ꝓſperis ⁊ deprimēdo ī aduerſis. ¶ Notādum ꝙ Boetiꝰ dicit fortunā olī circa ſe mutaſſe fallacē vultū: q: fortuna olim depingebat̄ duplici facie. añteriori alba. poſteriori aūt pte nigra. ꝑ albā deſignat̄ ꝓſperitas. ꝑ nigrā aduerſitas. mutauit ergo fortuna circa Boe. fallacē vultū ꝓſperitatꝭ: poſtea oſtēdit ei vultū aduerſitatis. ¶ Quid me felicē totiēs iactaſtis amici. hic Boe. deplāgit ſtatū miſerie ſue apoſtrophādo ꝯ amicos ſuos dicēs. O amici mei q̄d. i. ꝓpter q̄d iactaſtis. i. iactādo dixiſtis me totiēs felicē. fruſtra eñ h̄ dixiſtis. q: felicitas mea non erat ſtabilis: qō ptꝫ ex h̄ q: ego credidi: ⁊ ille q̄ cecidit d̄ ꝓſperitate ī aduerſitatē ñ erat ſtabili gradu ꝓſperitatꝭ. ¶ No. duplex ē felicitas: politica q̄ ꝯſiſtit ī boīs exteriobꝰ. ⁊ talis nō eſt ſtabilis ſicuti nec bona exteriora. Alia ē felicitas ſpeculatiua q̄ ꝯſiſtit ī actu ſapiētie. ſ. ſpeculatiōe ſubſtātiaꝝ ſperataꝝ. ⁊ talis felicitas ē ſtabilis: ⁊ īmutabilis: cū ſit bonū optimū pulcherrimū ⁊ dlectabiliſſimū ex. j. Ethi. Felicitas duplex.

CArmina q̄ quōdā. ¶ Dicturꝰ ego nōnulla ī p̄mū dūtaxat Boetij metrū dñm īterea meū Raymūdū palaſinū virū nūq̄ꝫ ſatis laudatū iterū atq̄ꝫ iterū p̄cor ne referat: cuiꝰ ptes nō temeritate ꝑmotꝰ attēto. quinimmo id (q̄ñ neceſſitas cogit) iuſſus ſ̄ꝫ certe coactꝰ aggredior: nā cū eiꝰ perelegātes in p̄mū Boetij metrū enarratiōes imp̄ſſorū incuria periiſſent viſuꝫ eſt bibliopole optimū factu ſi tñ hoc dānū meliori q̄ſ fieri poſſet modo reſarciret̄. Pauca igit̄ pro ingenioli mei capacitate ſuppleui. ¶ Carmina q̄ quōdā. carmina. i. letos v̄ſus: carmē eñ a canēdo dicit̄ ⁊ nullus ſine leticia cātat pōt eē hypalage vt dicamꝰ ego q̄ pegi carmina florētia ſtudio quōdā. ⁊ erit in ſc̄do carmine manifeſtiꝰ anthithetō vbi ſcribitur modos meſtos camene muſe a canēdo. lacere miſerabiles: antiq̄ triſtes veſtes lacerabāt. vl̄ lacere id eſt peſſime a violēto rege theodorico afflicte. ¶ Has ſaltē. cū eñ fluxa ſint q̄q̄ꝫ terrena dotes animi ꝑſtāt atq̄ꝫ integre manēt. ¶ Gl̄ia felici. hoc ē gl̄ia ⁊ delicie mee iuuētutis faciūt vt hec mitiꝰ ferā cū nō ſim vñcūq̄ꝫ miſer.

¶ Venit em̄. Mala:nō faciūt vt citius: ſeneſcamꝰ:ſʒ phiſonomiam maioris ſenij:cauſa re videt̄ur.
¶ Mors hoim felix. Dictū nimis impatiēter. ¶ Fortuna maleſida.i. fallax. de qua hoc diſtichon
Ruſinus Vitrea ſi ridet vultu fortuna ſereno:ſtringito capronas ne volet illa comas. Triſtis hora
periphraſis mortis. ¶ Quid me felicem. apoſtrophe ad amicos q̄ nō aduertētes ꝙ̄ varie ⁊ pēſiles
ſint res humane eum perbeatum iudicabāt:alludit ad illud Ouidianum:diciqꝫ btūs ante obitum
nemo ſupremaqꝫ funera debet.

¶ Jodoci Badij Aſcenſij in Boetium de cōſolatione philoſophie
grammaticalis explanatio. Carmen

Carmina qui quōdā ⁊c. In explanatiōe huiꝰ opis eū fere morē obſeruabimꝰ vt quotiēs elegiacū
carmē occurrerit ꝑmuʒ huiꝰ ſtructurā atqꝫ legē declaremꝰ. Deinde ſenſuʒ autoris cū vo Hexa-
cabulorꝫ ſi q̄ difficilia ſunt expoſitiōe. ⁊ poſtremo loco ordinē ꝟborꝫ autoris breuiter re metrum.
petamꝰ. carmē itaqꝫ h̄ ꝑmuʒ eſt elegiacū hexametro.i.ſex pedū.pētametro.i.quiqꝫ pedū
carmīe conſtās. vñ ex vtroqꝫ carmē vndecim pedū ꝯſtatū putāt. ꝓpterea ꝙ pēthametro
fere ſentētia claudit̄ ꝑmo:aut ſuſpēdit̄ ⁊ claudit̄.ſcđo nūqꝫ aūt ſequēti hexametro. Hexametrū aūt
ab hexa.i.ſex ⁊ metro.i.mēſura q̄ſi ſex pedū mēſura dr̄. Cōficitur aūt duobꝰ legitīe pedibꝰ dactilo
⁊ ſpōdeo q̄bꝰ aliq̄ loci ſunt ꝓprij:aliqui cōes. Quintꝰ em̄ dactilo:ſextꝰ ſpōdeo:ꝓprij quatuor priores Pentha
cōes ſunt. decet tn̄ vt fere p̄ria ſyllaba tertij pedis ſit vltīa dictiōis.tā ī hexametro ꝙ̄ penthametro. metrum
Qui ꝟo pedes admittant̄ ſtatim dicturꝰ ſuʒ. Pēthametrū aūt a pētha.i.q̄nqꝫ ⁊ metro mēſura:quaſi
q̄nqꝫ pedū mēſura dr̄.q̄ q̄deʒ pedes duobꝰ modis poſſunt poni:altero q̄ ad ꝯponendos ꝟſus prom-
ptior eſt:vt poſt duos ꝑmos pedes q̄ indifferēter dactili ſunt vel ſpōdei:vel alterni derelinquat̄ ſylla
ba vltīa dictiōis q̄ poſſit eē p̄ria tertij pedis. vñ Pēthamemetris dr̄. deinde ponātur duo dactili cuʒ
ſyllaba abundāte que cū derelicta poſt duos ꝑmos pedes faciat ſpōdeū:⁊ h̄ mō oēs poſſunt eē da-
ctili in pēthametro ꝑter ꝯſtāteʒ ex duabꝰ ſyllabis poſt binos q̄ſqꝫ derelictis q̄ ſpōdeꝰ eſt. Tres aūt.i.
duo ꝑmi ⁊ ex derelictis ſpōdei. Altero mō diſtiguūtur pedes vt duo ꝑmi ſint vt ꝑus. dactili vel ſpō
dei vel alterni. tertiꝰ ſpōdeꝰ. ⁊ vltimi duo anapeſtis. Verūtamē q̄r in oī carmīe vltīa ſyllaba eſt cōis
i. indifferēs ſiue lōga ſit ſiue breuis:ideo in hexametri ſiue pōt poni trocheus ꝓ ſpōdeo. ⁊ in pētha-
metro tribracꝰ ꝓ anapeſto. ⁊ id q̄deʒ ſine vitio. Itē q̄r in illa q̄ eſt p̄ria tertij pedis ⁊ vltīa dictiōis ſe-
pe tm̄ more trahitur ꝙ̄tū ī vltima ſillaba totius carminis:volūt nōnulli eā q̄ʒ ſillabā cōem eſſe. ⁊ ob
id in tertio hexametri poſſe tribrachū ꝓ dactilo poni q̄ iambū pro trocheo etiā in pēthametro. qđ
apud idoneos autores nōnunqꝫ:ſed rarius reperies:vt ī illo Oīa vincit amor ⁊ nos cedeamꝰ amo
ri. Parce itaqꝫ ꝙ̄tum fieri pōt hac licētia vtēdū eſt. Plura aūt mere grāmaticis dicenda ſunt. Si tn̄
etiā a nobis q̄s leges huiꝰ carminis efflagitet has ſibi paratas h̄eat. Quarꝫ prima eſt quā dixi:vt in
carmine elegiaco nunqꝫ termineт plena ſentētia in ſequēti hexametro: ſed ī primo pēthametro vel ī
ſcđo. ſempqꝫ neceſſe eſt:vt lʒ ſuſpenſa adhuc ſit ſententia:tn̄ ꝯſtructio fere plena fit. in ſcđo q̊ʒ verſu
hoc eſt ī pēthametro. Scđo eſt:vt ſi cōmode fieri pōt geminis epithetis ſiue adiectiuis tā hexame- Regula
trū ꝙ̄ penthametrū ornet̄. ſic vt prius adiectiuū priori ſubſtātiuo correſpōdeat. ⁊ poſteriꝰ poſteriori:po in elegia
nant̄ aūt ambo adiectiua añ ſubſtātiua:ſed ne ſit hiatus aut ſtrepitus vocaliū ineptꝰ: pulchrū eſſet co carmi
in diuerſis caſibꝰ:aut in diuerſa declinatiōe ponere. Dixi ⁊ cōmode fieri pōt. Nō em̄ ſemp. ne fluat ne.
nimiū id fieri cōgruit:ꝑcipue in epygrāmate talis fucꝰ videt̄. Tertia eſt. Sonorꝫ eſt hexametrum ſi
primo loco dactilū ⁊ ſcđo ſpōdeū habeat ſic:vt dictio triſſyllaba:ſcđa ſit, tribus longis aut natura:
aut poſitiōe cōſtās:aut vna monoſyllaba cū diſſyllaba:nec minꝰ ſonorꝫ erit ſi in ſcđo q̊ʒ loco dacti-
lus fuerit:dūmō poſt duos pedes remaneāt in eadē dictiōe tantū vna ſyllaba. q̄r diſſonū ⁊ incōditū
carmen:dū prime due dictiōes ſingulos dactilos ſine abundāte ſyllaba faciāt:vt acria ꝑlia. Durus
aūt ſi poſt ſingulos dactilos ſingulos ſpōdeos ex integris dictiōibus feceris ſic. Acri cantās prelia
regū. Quarta eſt hypermetrū.i. verſuʒ in quo ſyllaba abūdat nunqꝫ feceris niſi in vocalē aut in li-
teram exeat:⁊ ſequens verſus a vocali incipiat ideoqꝫ raro ⁊ nō ſine ſentētie conformitate facies.
Quinta ſpōdeū in quīto loco hexametri nō pones:niſi grauitas ſentētie:aut lāguor animi loquētiū
admoneat. tūcqꝫ dactilꝰ quarto loco ponet̄. Sexta vocatiuū in fine carminis nō pones:nec ī pētha
metro monoſyllabū. qđ ſi in hexametri fine poſueris nomē aīalis erit. Septīa.ī pēthametro quoqꝫ
ſeruandū:vt ꝑmus pes dactilꝰ:ſcđus ſpōdeꝰ fit cū ſyllaba in eadē dictiōe vna dūtaxat abundante.
In fine aūt vitent̄ triſſyllabe ⁊ monoſyllabe. dictiōes pulchre ſunt biſſyllabe:nō turpes pēthaſyllabe
Vt ꝯtactū nullis añ cupidinibꝰ. Quadraſyllabe nō execrant̄. Penultima triſſyllaba iocundū ꝟſum
facit. Octaua. in oī carmīe fuent̄ decora ſupra a nobis breuiter enarrata. In elegiaco ergo erit ma
teria triſtis:ſtilꝰ mediocris:digreſſio rara nec ꝓlixa: ꝯpoſitio facilis:dictiōes nō affectate. Epigrā-
ma aūt ſentētia bōa claudat̄. h̄ hactenꝰ:plura ēt a nobis alibi dctā ſunt. Reſtat vt ſenſus autoris nr̄i
paucis explicemꝰ. ¶ Carmīa q̄ quōdā ⁊c. vt autoris nr̄i in p̄rio carmine ſentētiā paucis explicemꝰ
opeprecīū eſt ad memoriā reuocare intētionē eiꝰ. vult em̄ in toto h̄ ope pſonā hoīs meſti ⁊ deſolati Sentētia
ob iniquas tribulatiōes q̄s patit̄ repſentare. ad quē mētis egritudinē:q̄r nihil faciliꝰ affert medelā
ꝙ̄ ſapiētia q̄ ex phīa acquirit̄. iō phicaʒ ꝯſolationē iducit. Referemꝰ ergo ad oculos mētis Boetij
ſtatū. q̄ ꝓpter equitatē ⁊ iuſticiā ī carcerē detruſus:⁊ oībus bonis ſpoliatꝰ etiā fame ſue detrimentū
timet. Sedet ergo meſtꝰ aīo repetēs anteactis tp̄is felicitatē:q̄ collata ad p̄ſentes miſerias eas ac-
cumulatiores facit:q̄r vt ipſe dicturus eſt infeliciſſimum genus diſfortunij eſt fuiſſe feliceʒ. Et vtitur

conteͭtionibus.i.ꝯtrarijs ſententijs ꝑ antitheta.i.contrapoſita ſeu ꝯtraria vocabula:qꝛ vt bn̄ dictū
Per. eſt peregiſſe ⁊ inire ꝯtraria ſunt.ille em̄ peregit q̄ tam ꝑfecte egit. Per em̄ ꝓpoſitio aut perfectioneꝫ
ſignificat.vt ꝑficio perfecte facio.ꝑfero perfecte fero.i.ad finē vſqꝫ.⁊ ſic de multis alijs:aut per me-
diuꝫ vt ꝑfluo per mediū fluo:ꝑluceo per mediū luceo.aut interceſſionē ⁊ autoritatem vt per me re
ges regnāt.Peregit ergo q̄ cōpleuit ⁊ ꝑfecit.init qui incipit ⁊ nondū aliq̄d fecit.ſed quaſi ad facien
dum it.accipitur tn̄ interdū ineo ꝓ eo qđ eſt incipio facere aut inchoo:vt ineo amicitiā ⁊c.Contra
Ineo. item ſunt carmina ⁊ meſti modi.Nā carmina a canendo dicuntur.vn̄ et poete canere dicunt̃:vt ar-
Carmen ma virūqꝫ cano.verſus dicuntur:eo ꝙ peracto numero ceteroꝝ pedū reuertitur poeta ad p̄ncipiū.
Verſus Numeri quoqꝫ v̄ſus dicuntur eo ꝙ numerātur pedibus. ꝓp̄ie tn̄ nō verſus ſed moduli eorum ſunt
Numeri ſicut metrū:menſura eſt carminū non carmen ipſuꝫ.Modus aūt nunc đr finis:vt in.iiij.eneiđ.Nā
modus. quis erit modus:ꝓp̄ie aūt eſt moderatio.vnde a modo modeſtia ⁊ moderatio dicitur. Meſti autē
modi hic ſunt verſus elegiaci.q̄ meſtis conueniunt:ſicut ſappho ouidiana flebile carmē appellat ꝙ
flenti ꝯuenit.Itē cōtrariū eſt florēti ſtudio.i.quaſi ſuapte natura aliq̄d facere:ſicut flores ſpōte na-
ſcunt̃ ex arbore leta. ⁊ cogi ad ip̄m.Nā cogor compoſitū eſt ex co ⁊ ago.⁊ eſt idē qđ compellor.Ecce
particula locum hꝫ p̄cipue vbi ex ſuperato ⁊ improuiſo aliquid aboritur.vnde hic pathos.i.affectio
Ecce. nem ⁊ ꝯmiſerationē monet:eo ꝙ mala improuiſa grauius ledunt.Laceruꝫ vult ancipitis eſſe ſigni-
Lacer. ficationis.hoc eſt actiui ⁊ paſſiui q̄ dicit.Qui lacerat lacer eſt ⁊ q̄ laceratus habetur. De camenis
⁊ muſis in ſequēti explanatione p̄me ꝓſe ampliter dicturus ſum.Dicit p̄terea notāter veſtris fleti
bus:qꝛ oēs q̄ elegiaca carmina cōponunt:querimoniā in quendā facere videntur.ſꝫ q̄ de alienis mi
ſerijs aut de ſuis ficte conqueruntur nō veros fletus emittūt:ſicut boeti⁹ mō ſe emittere dicit.Eglo
gos grece đr luct⁹:elegeo aūt miſereor:elegios aūt v̄ſus ad miſeriā ꝑtinēs.Saltē legas nō ſaluteꝫ.
tractū aūt voluit vocabulū ab ijs q̄ hoſtib⁹ debētes ſalutē petebāt:hoc eſt vite incolumitate amiſſis
ceteris:ac ſi dicāt vt cetera amittam⁹ habeam⁹ ſalutē:qđ ꝑ corruptionē factū eſt poſtea ſaltem:qđ
Iuuēta quidem interp̄tatur ad minimū.¶ Iuuenta etaſ eſt.iuuentus aūt multitudo iuuenum:iuuentas
Iuuent⁹ dea ſcđm Seruiū.In latinis ergo l̄ris cauebis ne alterū ꝓ altero.loquor em̄ de duob⁹ p̄orib⁹ ponas
Iuuen- q̄uis in ſanctis literis ſepe cōfundātur.Et q̄uis ſenecta ⁊ ſenect⁹ idē ſint.Credo legendū eſſe So-
tas. latur ⁊ non ſolantur.Eſt em̄ appoſitū illius nti gloria.¶ Cani ſunt capilli caneſcētes ⁊ carēt ſingu-
Cani epi lari numero in ea ſignificatiōe.Effectū đr quicq̄d omnē fetū.i.omnē vigorē ſuū emiſit.¶ Mors fe-
theta. lix ab affectu hic đr:qꝛ felices facit.Sunt em̄ triplicia epitheta ſeu adiectiua aliquo mō ꝓp̄ia.Que
daꝫ em̄ oī ⁊ ſemꝑ ꝯueniūt ⁊ eadeꝫ addunt̃ ad ꝑpetuā rei naturā ſignificandā:vt calid⁹ ignis:frigida
nix.Quedā nō oībus eiuſdē nois cōueniūt:⁊ ea ad diſcretionē addunt̃:vt paru⁹ lapis.Quedā non
formal̃r:ſꝫ vt notis vocabulis vtar virtual̃r tm̄ inherēt.vn̄ mors đr frigida.quia frigidos facit:timor
pallidus.frigus pigrū ⁊c.Heu heu hic geminatū legendū eſt vel eheu:nō aūt heu biſſyllabū. Repe-
Heu heu ritur aūt heus cū vocādi caſu:⁊ ē reuocādi aduerbiū.Itē hei cū dtō:vt hei mihi qualis erat ⁊c. Itē
heu cū actō:vt heu ſtirpē inuiſaꝫ:⁊ cū ntō vt heu pietas:heu p̄ſca fides.Et heu vel heu abſolute ſi
ne caſu.Et eſt dolētis interiectio:vt eheu q̄d volui miſero mihi. Et heuheu q̄ꝫ pingui macer ē mihi
taurus in aruo.Cetera vocabula q̄ de ſe nota ſunt lucidiora ſunt in cōſtruēdo.Nūc ſenſum literaleꝫ
repetam⁹.Mālius Boeti⁹ Seuerin⁹ vir cōſularis ⁊ egregia tū v̄tute:tū prudētia p̄ditus:ob iniuſti
tiaꝫ in carcerē detruſus.vt innocētiā ſuā poſteris ſignificet ⁊ miſeris mortalib⁹ filijs iniuria effectis
cōſolationē pararet ſe meſtū ⁊ lachrymoſuꝫ fingit:q̄ſi poſt repetitiōe p̄terite felicitatis ſue: ſol⁹ cogi-
tabūdus in hec v̄ba ꝓruperit. Carmina q̄ quōdā ⁊c.quaſi dicere velit. Audite mortales ⁊ cōmiſe-
ramini.Ego q̄ florēti ſtudio ⁊ animi hilaritate fret⁹ olim dulces cātilenas cōfeci.Nunc in ſenectute
cū ſolatiū ⁊ requiē animi hr̄e merito debeā cogor ꝓpter iniuriā mihi illatā incipere edere lugubres
cant⁹ ⁊ q̄rimonias.Ecce em̄.q.d.qđ minime verebar minimeqꝫ mihi verendū fuit:camene.i.inuētri
ces carminū lacere.i.laceratis ⁊ diſſutis veſtib⁹:⁊ meſto vultu.tales em̄ ſunt qualia ſunt q̄ canūtur.
Dicto. dictāt mihi q̄ debeā ſcribere.Dictare em̄ ꝓp̄ie ē ꝓferre ⁊ īuenire v̄ba q̄ alt⁹ ſcribat.Et elegi.media
breui.i.luct⁹ vel v̄ſus elegiaci:rigāt mihi ora veris fletib⁹.Et cū oēs amici oēſqꝫ facultates mee de-
fecerint aut dereliq̄runt:ſole camene me ſecute vſqꝫ ī carcerē ſunt:ꝑ qđ innuit ſciētiā a tyrannis au-
ferri nō poſſe.Gloria aūt anteacte vite in iuuēta mea ſolat̃ nūc mea fata.i.aduerſitatē quā patior ſe
nex meſtus.Quaſi dicat:qn̄ recordor felicitatis mee in iuuēta habite:nunc modeſtius tolero infeli-
citatem ſenecte.Cum certo ſciā:vt Horati⁹ dicit:nihil eſt ex omni parte beatū. Si q̄s autem dicat.
O Boe.Tu nondū ſenectutē attigiſti:quomō ergo te ſenē dicis:Reſpondet ꝙ ſenectus inopinata
tam venit.Eſt autē vocabuluꝫ venit p̄teriti temporis.qꝛ ꝓducit p̄mā quā in p̄ſenti tempore corri-
peret.Si queras quō venit:dicit ꝙ ex dolore:qꝛ dolor iuſſit ſuā etatē.i.ſenileꝫ quā dolor ſemꝑ in vul-
tu hoim generat ideo eſſe mihi.Mors hominum felix.ꝑ hac ſentētia memineris lector nos oporte-
re p̄cipue reſpicere ad affectionē loquentis.Sepe em̄ ſententie ꝓferunt̃ nō omnino vere: ſed veriſi-
mile ijs q̄ eas ꝓferunt:Sicut dido in.iiij.enei.ab vno decepta dicit.Nuſqꝫ tuta fides.Sic Boe.licet
ipſe talis nō ſit tamen qꝛ agit ꝑſonā eius qui conſolatione indiget:tam triſtis eſt:vt vitā amarā iudi
cet.⁊ dicat mortē eſſe felicem:qua infelicibus obuenit:qꝛ vt dicit Plinius:in remediū oīm malorum
mors conceſſa eſt.Et in epiſtolis dicit Hora.Mors vltima linea rerum eſt.Contrariā ſentētiā dicit
cherea virgine potius apud Terentium in eunucho:qꝛ ab ijs q̄ aīm ꝑturbatum habēt eiuſmodi pro
feruntur ſententie:quales a paſſionibus p̄dominantibus dictātibus.Cetera clara ſunt. Facit autē

in fine pulchram apoſtrophā. Eſt aūt apoſtrophe conuerſio ſermonis ad abſentem. Que nunq̄ʒ affe- Apoſtro
ctio ne vacat: ſed vel ire: vel amoris: vel doloris: vel leticie iudiciuʒ habet ſicut hic. O amici inquit. phe.
ad quid cum iactātia iudicaſtis me totiens eſſe felicem cum ⁊ meam ⁊ meorum dignitatem cōſpe-
xiſtis: nō recte iudicaſtis me beatum: qui ſtabilem felicitatem nactus non eram. quod patet: q̄ꝛ ceci-
di: ſed qui cecidit ſtabili nō erat ille gradu. Et ita claudit carmē diuerbio quod ſepe in hoc genere
carminis honeſte fit. ❡ Ordo iam notus eſt. ſed vt pollicita exequar imbecillioribus talis eſt. Ego
Boetius qui peregi. i. pfecte compoſui ⁊ edidi quondaʒ florente ſtudio carmina. i. dulces cātilenas Cōſtru-
nunc ſupple effect⁹ flebilis cogor inire id eſt incipere meſtos modos id eſt verſus de meſticia hoc eſt ctio.
querimonias ⁊ lamentationes. Ecce: quaſi di. p̄ter ſpem: ⁊ opinionem: camene id eſt muſe inuentri-
ces carminum lacere id eſt pānoſe ⁊ laceris ſimiles: dictant mihi ſcribenda. i. ea que debeam ſcribe-
re. Et elegi id eſt luctus rigant id eſt humectāt mihi ora id eſt faciem veris ⁊ non fictis fletib⁹ id eſt
lachrymis: quas flens amitto. Nullus terror neq̄ʒ mortis neq̄ʒ amiſſionis rerū potuit p̄uincere ſaltē
has. i. camenas: licet notos ⁊ amicos peruicerit. Non potuit inquam eas peruincere quin id eſt quo
minus vel qui non id eſt vt non ip̄e exiſtentes comites perſequerentur id eſt ad finem vſq̄ʒ ſequeren
tur noſtrum iter etiam in carcerem. Gloria. i. excellens in alacritate et leticia dignitas felicis ⁊ oliʒ
viridis iuuente mee ſolantur mea fata id eſt triſtem euentum: qui quaſi fataliter mihi venit: hoc
eſt dum gloriam iuuente cum p̄ſentibus malis confero: tunc quodāmodo conſolor: quādo nō omni-
no miſerum me videam. Mea inquam fata ſenis meſti id eſt qui ſenex meſtus: ne dicas fata mea. i.
mei vt alio loco docebo. Dico ſenis enim p̄ q̄ꝛ ſenectus inopina. i. inopinata venit. i. iuaſit me p̄pa-
ratam. i. acceleratam malis. i. p̄ mala que patior. Et dolor iuſſit id eſt voluit imperauit ſuam etatem
id eſt quā ipſe generat id eſt ſenilē ineſſe mihi. Cani. i. capilli canentes intempeſtiui id eſt ante tem
pus orti funduntur id eſt diſperguntur vertice id eſt in ſuperiori parte capitis a qua dum altius ire
non poſſumus reuertenduʒ nobis eſt: ſicut a vertice montis. Et cutis laxa. i. laxata tremit in corpo-
re effeto: vel corpore exiſtente iam effeto. Illa ſupple mors hominum eſt felix id eſt felices eos facit:
que nec inſerit ſe dulcibus annis. i. letis ⁊ p̄ſperis: ⁊ que vocata ſepe venit meſtis: vel vocata meſtis
i. a meſtis venit. Heu heu q̄ʒ. i. quantum ſurda aure mors ſupple auertitur a miſeris. i. vertitur a miſe
ris. Alij legunt auertitur. i. ſpernit miſeros. de quo vide fineʒ commenti noſtri. Et ipſa ſeua. i. ſuper-
ba ⁊ immitis negat id eſt renuit claudere oculos flentes id eſt meſtorum. Clauduntur autem mor-
tuis oculi: quia morientes fere apertos linquunt. Dum. i. quādo fortuna malefida foueret bonis leui
bus id eſt tranſitorijs. hora triſtis id eſt mortis merſerat pene id eſt quaſi meum caput. Sed q̄ꝛ ipſa
fortuna nubila id eſt obſcura ⁊ aduerſa mutauit nunc fallacem vultum: vita mea impia protrahit
id eſt prolongat mihi ingrata moras id eſt dilationes. O amici quid id eſt ad quid: quare iactaſtis
id eſt cum iactantia iudicaſtis totiens me eſſe felicem: quaſi di. non fui tunc felix: q̄ꝛ ſtatus me⁹ non
erat firmus: q̄d patet: q̄ꝛ cecidi: ſed qui cecidit ille non erat in ſtabili gradu. Hec p̄lixius dicta in ſe
quentibus breuior ero. ❡ Proſa prima primi libri.

❡ Proſa prima primi libri.

HEc dum mecum tacitus ipſe repu-
tarem querimoniamq̄ʒ lachrymabi
lem ſtili officio deſignarem: aſtitiſſe
mihi ſupra verticem viſa eſt mulier

HEc dum mecū tacite ⁊c. Hic Sanct⁹
incipit p̄ſa prima huius pri- thomas.
mi: in qua Boetius introdu
cit philoſophiam ſuper ſuaʒ
miſeriā conſolātem. Ubi no
ta q̄ Boe. dolens ⁊ ipſa phi
loſophia ipm̄ cōſolās non ſunt aliud niſi
anim⁹ dolēs ex oppreſſiōe ſenſualitatis:
⁊ ratio ꝯſolās ex vigore ſapientie. Et di-
uiditur. Primo oſtendit Boeti⁹ quomo
do philoſophia ſibi apparuit. Secun-

do q̄d circa ipſuȝ egent. ſecunda ibi. Que ibi poeticas muſas. Pꝛimo deſcribit apparitionē philo-ſophie quoad tempus ⁊ ad locū ⁊ deſcribit ei⁹ apparitionē q̄ad vultū: quoad aſpectuȝ: quoad colo-rem ⁊ vigoꝛē: ⁊ quoad etatē. Secundo deſcribit philoſophiā quantum ad habitum exterioꝛem. Ter-tio quoad oꝛnamenta ⁊ inſignia q̄ manibus geſtabat. ſcd̄a ibi. Ueſtes erant. Tertia ibi. Et dextera quidem. dicit pꝛimo. Dum ego Boetius ⁊ que ſupꝛa in metro dixi tacitus mecum reputarem. i. co-gitarem ⁊ querimoniā lachꝛymabilem. i.

pꝛouocantem ad lachꝛymas deſignareȝ **reuerēdi admoduȝ vultus: oculis ardētib⁹: ⁊ vltra** i. deſcribereȝ ſtili officio: viſa eſt mihi mu-

Quare phia in habitu muliebri apparuit.

lier aſtitiſſe ſupꝛa verticem. i. ſupꝛa caput **communem hoīm valētiam pſpicacibus: coloꝛe viui** admodum. i. valde reuerendi vultus ocu-lis ardentibus et perſpicacibus. i. claris **do: atq̄ inexhauſti vigoꝛis: quāuis ita eui plena fo-** vltra cōmunem valentiam hominum. i. vltra homines q̄ apparuit in coloꝛe viuido. i. delectabili: ⁊ apparuit mihi tanq̄ inexhauſti id eſt in-conſumpti vigoꝛis: quāuis ipſa foꝛet ita plena eui id eſt duratiōis: vt nullo modo noſtre crederetur eſſe etatis: ſtatura eius ambigue. i. dubie diſcretionis id eſt cognitionis: quia nunc id eſt aliquādo cohibebat. i. extendebat ſeſe ad cōmunem menſurā hoīm. i. longitudinē: nūc. i. aliquādo videbatur pulſare. i. attingere celum cacumine ſummi verticis. i. altitudine capitis: que cum caput altius extu-liſſet ipſum etiam celum ſua longitudine penetrabat. Notāduȝ q̄ Boe. deſcribit phiam ſibi appa-ruiſſe ſub ſpecie mulieris: q: phia apud grecos ⁊ ſapiētia apud latinos eſt ge. fe. vel ideo: q: ſicut mu-lier infantes lacte nutrit ſic phia minus pfectos nutrit facilib⁹ doctrinis: vel ideo q: Boetius erat eger: mulier autem magis eſt compaſſiua ⁊ magis habilis ad conſolanduȝ egrum q̄ vir. Nā ſm Sa-lomo. vbi nō eſt mulier ibi ingemiſcit eger. ❡ Nota. ſtare eſt erecto modo ſe habere: ⁊ q: phia erigit hoiem ad delectatiōes intellectuales: faciens cadere ſenſuales: ideo ipſa deſcribitur ſtetiſſe. Et d̄r

Cur ſtās

ſtetiſſe ſupꝛa verticem: q: philoſophia in anima intellectiua: nō habet oꝛganum in vertice. Nam anima intellectiua nullius oꝛgani coꝛpoꝛis eſt actus. Uel d̄r ideo ſtare ſupꝛa verticem: q: de ſuperno cardine elapſa venit. Uel d̄r ideo ſtare ſupꝛa verticem: q: de ſuperno cardine elapſa venit: vt dicit Boe. tertia pꝛſa huius pꝛimi. ❡ Notan. phia d̄r reuerendi vultus: q: ſuos poſſeſſoꝛes reuerendos fa-cit. Nam ſm Tullium. Reuerentia eſt decens ⁊ matura grauitas que habetur per phiam: ergo d̄r reuerendi vultus. ❡ Notādum illud q̄d eſt ardens eſt penetratiuum: ⁊ q: per ratione ⁊ intellectum

Reuerēdi vultu Ardentibus oculis.

que ſunt oculi phie penetramus intima rerum: ⁊ quidditates earum: ideo phia dicitur apparuiſſe ardentibus oculis. Et q: per phiam ſpeculamur ea que vulgares ⁊ cōmunes non ſpeculātur: ideo d̄r habuiſſe oculos perſpicaces vltra cōmunem hoīm valentiā. ❡ Notandum coloꝛ viuidus eſt co-loꝛ naturalis pulcher ⁊ delectabilis ⁊ q: phia in ſe pulcherrima eſt: cum ſit mirabilis ⁊ diuina: dele-ctabilis: q: mirabiles effert delectationes: ideo deſcribitur apparuiſſe in viuido coloꝛe. Item phia

Coloꝛe viuido inexhauſti vigoꝛis.

apparuit inexhauſti vigoꝛis: q: phia cum ſit perpetua: exhauriri non poteſt vel ideo inexhauſti vigo-ris: q: quantūcunq̄ homo cognoſcat de phia adhuc reſtant plura cognoſcenda: quod patet ex di-uerſitate opinionum in philoſophia quarum vna deſtruit aliam. Item quia philoſophia eſt eterna ⁊ vt pꝛeceſſerat ipſum Boetiū: ideo dicit eam non fuiſſe ſue etatis. ❡ Notāduȝ q̄ tres ſunt partes

Partes phie.

philoſophie eſſentiales ex ſexto metaphiſice: naturalis mathematica. ⁊ diuina. Secundum natura-lem phiam dicitur philoſophia ſe cohibere ad communem menſurā inquātum tractat de naturali-

Phia pulſat celuȝ penetrat celū fruſtrat intuitum.

bus que communiter via ſenſus cognoſcuntur inter que natura hominis eſt ſummum ad quod per-uenitur. Dicitur autem philoſophia pulſare celum quoad mathematicā: ideo quoad aſtronomiam inquātum tractat de motibus ⁊ figuris aſtroꝝ. Dicitur autem penetrare celum quoad metaphy-ſicam inquātum dirigit in cognitionem dei: ⁊ ſubſtātiaꝝ ſeparatarum. Et d̄r phia fruſtra initiū ho-minum reſpicientium: q: perfectarum cognitionē ſubſtātiarum ſeparatarum in hac vita habere nō poſſumus. Nā ſicut ſe habet oculus nocticoꝛacis ad lumen ſolis: ſic intellectus noſter ad manifeſtiſ-ſima in natura. ex ſecūdo Metaphyſice. ❡ Ueſtes erāt tenuiſſimis filis. Hic Boetius deſcribit phi-loſophiam quātum ad habitum exterioꝛē. Pꝛimo quantum ad materiā veſtium. Secundo quātuȝ ad picturā veſtium. Tertio quātuȝ ad violentiā veſtibus illatā: ⁊ legātur partes ſimul. dicit pꝛimo. Ueſtes phie erāt pfecte tenuiſſimis. i. ſubtiliſſimis filis: ⁊ erāt ex ſubtiliſſimo artificio. i. ex materia in-

Phie veſtes

diſſolubili: quas veſtes ipſa texuerat pꝛoꝛijs manibus vti pꝛo ſicut ego cognoui eadem phia pdente i. reuelante mihi in tertia pꝛoſa huius pꝛimi. quarum. ſ. veſtiū ſpeciē. i. pulchꝛitudinē quedā caligo i. obſcura ignorātia neglecte vetuſtatis. i. negligentie veterū obduxerat. i. obfuſcauerat: veluti ſolet ſup. obducere caligo fumoſas imagines. i. in fumo ſtantes. Tunc oſtendit quid fuerit depictum in veſtibus eius dicens. In extremo margine. i. in inferioꝛi parte harum veſtium legebatur intextum P. i. pꝛactica. In ſuperioꝛi parte veſtium erat intextum. T. i. Theoꝛica quod interpꝛetatur ſpecula-tiua: ⁊ inter vtraſq̄ literas: inter T ⁊ P erāt quidā gradus inſigniti. i. impꝛeſſi ad modum ſcalaruȝ. quibus gradibus aſcendebantur ab inferioꝛi litera ad ſuperioꝛē. tunc tangit violentiam veſtibus illatam dicens. Eandem veſtem abſciderant. i. lacerauerant manus quoꝛundam hominum violēto-

Quid veſtis phie.

rum ſup. facientiū violentiā: ⁊ vnuſquiſq̄ abſtulerat particulas veſtis quas poterat auferre. ❡ No-tandum q̄ per veſtes philoſophie intelliguntur partes eſſentiales ⁊ artes liberales. Sicut enim coꝛpus veſtibus oꝛnatur philoſophia ſuis partibus decoꝛatur. Per fila autem ſubtiliſſima intel-

Nguntur precepta philoſophicalia ſiue propoſitiones philoſophicales. Sicut enī vnum filuȝ in veſtibus ordinatur circa aliud: ſic vna propoſitio iuxta aliam. que propoſitiones dicunt ſubtiliſſime: quia homo ſubtilis inueſtigat. Dicūtur ⁊ huiuſmodi precepta ſubtili artificio cōtexta. ratione ornatus verborum ⁊ ſententiarum que in eis inueniuntur. Et ſunt ex materia indiſſolubili: quia licet a quibuſdam exprimātur: tamen in ſeipſis habent veritatem indiſſolubilem. ❡ Notandum ꝙ per manus philoſophie ꝑ quas ſuas veſtes texuerat intelliguntur Philoſophi qui precepta philoſophicalia conſcripſerunt: et dicuntur rationabiliter manus Philoſophie: qui niſi fuiſſent inſtructi preceptis philoſophicis ea exprimere minime valuiſſent. ❡ Notandum ꝙ veſtes philoſophie dicuntur fuiſſe obducte quadam caligine: quia tempore Boetij artes ad tantam negligētiam deuenerāt ꝙ pauci eas curabant: ſed Boe. eas tranſtulit ⁊ expoſuit ſiue commentatus eſt. Vel ideo veſtes philoſophie fuerunt fumoſe: quia ab antiq̄s obſcure fuit tradita philoſophia ab empedocle poetice: ⁊ a Platone enigmatice: ab Ariſtotele ſub verborum obſcuritate. ❡ Nota ꝙ due ſunt ꝑtes principales philoſophie ſcilȝ practica ⁊ theorica: ideo in veſte philoſophie erant due litere contexte ſcilicet. P. ⁊ T. P. autē erat in inferiori parte veſtis: ⁊ T in ſuperiori per quod innuitur ꝙ practica philoſophica eſt inferior ſpeculatiua ordine dignitatis. Per gradus autem medios qui erāt inter vtraſqȝ literas intelliguntur ſciētie eloquentie que ſunt grammatica: logica: rethorica. Notandum ꝙ dicitur aſcēſum fuiſſe per gradus a practica ad ſpeculatiuam per hoc innuitur ꝙ homo primo debet eſſe ſufficiēter inſtructus in practicis vt poſt aſcendere valeat ad contemplatiuam. ❡ Notandum quid ſit ſcindere veſtes philoſophie. Illi tantum dicunt veſtes ſcindere philoſophie qui habentes vnam ſcientiam putant ſe eſſe perfectos philoſophos ſine alijs. Si autem aliqui ſciant vnā artem ſine alia dūmodo ſe cognoſcāt non eſſe perfectos philoſophos tales nō ſcindūt veſtes philoſophie. Vel illi ſcindunt veſtes philoſophie qui per extortas expoſitiones trahunt veras propoſitiones ad ſuas falſas opiniones.

ret. vt nullo modo noſtre crederet etatis. Statura diſcretionis ambigue. Nam nunc quidem ad cōmunem ſeſe hominum menſuram cohibebat. Nunc vero pulſare celum ſummi verticis cacumine videbatur. Que cuȝ caput altius extuliſſet: ipſum etiam celum penetrabat: reſpicientiumqȝ hominuȝ fruſtrabatur intuitus. ❡ Veſtes erāt tenuiſſimis filis: ſubtili artificio: indiſſolubiliqȝ materia ꝑfecte quas vti poſt eadē prodēte cognoui: ſuis manib' ipſa texuerat. ❡ Quarum ſpeciem veluti fumoſas imagines ſolet: caligo quedaȝ neglecte vetuſtatis obduxerat. Harum in extremo margine. Π. grecum in ſupremo vero. Θ. legebatur intextum. Atqȝ inter vtraſqȝ literas in ſcalarum modum gradus quidam inſigniti videbantur: quibus ab inferiore ad ſuperius elementum eſſet aſcenſus. Eandem tamen veſtem violentorum quorundam ſciderant manus: et particulas quas quiſqȝ potuit abſtulerant. ❡ Et dextera quidem eius libellos: ſceptrum vero ſiniſtra geſtabat. ❡ Que vbi poeticas muſas vidit noſtro aſſiſtentes toro: fletibuſqȝ meis verba dictantes commota pauliſper: ac toruis inflammata luminibus. Phi.

❡ Et dextera quidem eius. Hic Boetius deſcribit philoſophiam quātum ad inſignia ⁊ ornamēta que manibus geſtabat dicēs. Et dextera manus philoſophie geſtabat libellos. ſiniſtra vero geſtabat: id eſt portabat ſeptrum. i. virgam regalem. ❡ Notādum ꝙ omnis cura atqȝ intentio viri ſapientis verſat vel circa contemplationē ſapientie que deſignatur ꝑ libellos vel circa regimē reipublice: qđ deſignatur ꝑ ſceptrū: ⁊ q2 contēplatio ſapientie potior eſt q̄ȝ regimē reipublice ideo philoſophia đr in dextera habere libellos: in ſiniſtra vero ſceptrum. Que vbi poeticas muſas. Poſtq̄ȝ Boetius oſtendit quomodo philoſophia ſibi apparuit. Hic oſtēdit que circa ipſum egerit. Et primo oſtendit quomodo muſas poeticas fugauit. Secūdo oſtendit quomodo de hoc obſtupuit. Tertio quomodo philoſophia ſibi appropinquans ſtatum eius deplanxit. Secūda ibi. At ego. Tertia ibi. Tum illa. Dicit primo q̄ ſcilicet philoſophia vbi pro poſtq̄ȝ vidit poeticas muſas aſſiſtētes noſtro toro. i. lecto: q2 Boe. tanq̄ȝ eger in lecto decubuit: ⁊ cū vidit muſas dictātes carmina meis fletibus: ipſa ph̄ia pauliſper. i. aliquantulum cōmota ⁊ inflāmata. i. incenſa toruis luminibus ideſt crudelibus vel terribi-

Quid manus.

Cur obducte veſtes.

Partes principales phie.

Gradus

Scindere veſtes philoſophie.

Quid libelli.

Quis: inquit: has ſcenicas meretriculas ad hunc egrum ꝑmiſit accedere? Que dolores eius nō modo nullis fouerēt remedijs: verū dulcibus inſuꝑ alerent venenis. He ſunt em̄ que infructuoſis affectuum ſpinis vberē fructibus rationis ſegetem necāt: hominum q̄ mentes aſſuefaciūt morbo: non liberant. At ſi quē prophanum (vti vulgo ſolitum) nobis blāditie veſtre detraherent: minus moleſte ferendum putarem. Nihil quippe in eo noſtre ope lederentur. Hūc vero Eleaticis: atqꝫ academicis ſtudijs enutritum. Sed abite potius Sirenes vſqꝫ in exitium dulces: meiſqꝫ eū muſis curandū: ſanandūqꝫ relinqte. Boe. His ille chorus icrepitꝰ deiecit humi meſtior vultū cōfeſſuſqꝫ rubore verecūdiam: limen triſtis exceſſit.

libus oculis inquit. Quis ꝑmiſit has meretriculas ſcenicas.i.vmbroſas accedere ad hūc egrū: q̄ dolores eius nō modo.i.nō tantū nō fouerent.i.nō ſanarēt vllis remedijs.i.medicamentis: verum pro ſed: alerent ſupple dolores eius dulcibus venenis. Hee ſunt em̄ muſe que infructuoſis ſpinis affectuum.i.paſſionum necant.i.ſuffocant vberē.i.fertilē fructum rationis fructibus.i.infructibus ſuis ⁊ mētes hominū aſſuefaciunt morbo non liberāt. Tunc alloquitur muſas dicēs. O muſe ſi veſtre blanditie detraxiſſent nobis quem.i.aliquem virum profanū.i.illiteratuꝫ vti protanqꝫ: ſolitū.i.ſimilem vulgo. ego putarē ferendū.i.patiendū minus moleſte quippe in hoc nihil lederentur noſtre opere.i. noſtre ſedulitates: ſed vos allexiſtis nobis hūc hoīem enutrituꝫ ſtudijs.i.ſciētijs eleaticis.i.ariſtotelicis: atqꝫ academicis.i.platonicis tūc fugat eas dicēs. Sed abite id eſt recedite: vos ſirenes dulces: vſqꝫ in exitiuꝫ.i.in mortē: ⁊ relinquite eum curandum meis muſis.i.doctrinis ſalutiferis. tūc iſte chorus.i.turba muſarū. increpitus.i.redargutus: meſtior.i.triſtior exiſtens vultū ſuum deiecit.i.inclinauit humi.i.terre ⁊ rubore cōfeſſus verecūdiam triſtis exceſſit.i.exiuit. limen.i.domum in qua decubuit Boetius. Notandū ꝙ ideo muſe poetice dicebantur aſſiſtere toro Boetij: quia Boetius ſtuduit metrice dolorem ſuum conſcribere. Item philoſophia dicitur pauliſper commota per qꝺ innuitur ꝙ ira immoderata nō debet cadere in virū ſapiētē: quia virtus conſiſtit in moderatione paſſionū. Unde licet iraſci ſit homini naturale: tamē iraſci quādoqꝫ oportet: ⁊ vt oportet: ⁊ quātū oportet eſt hoīs virtuoſi ⁊ ſapientis. vnde Seneca. Quid crudelius ira. Similiter de virtutibus cardinalibus. Eſto tardus ad irā. Itē interrogatio quādoqꝫ fit cauſa ignorātie alicuius: aliquādo vt reſponſione facta aliquid ꝓbetur: quādoqꝫ fit propter increpationem faciendā: ⁊ hoc vltimo modo philoſophia interrogat dicens: quis has ſcenicas meretriculas ⁊c. Notādum ꝙ muſe poetice dicuntur meretricule: ſicut em̄ meretrix allicit hominē delectando nihil vtilitatis ſibi cōferendo: ⁊ cōmiſcet ſe cuilibet non ex amore: ſed ſpe lucri: ita poete nō ſcribūt amore ſcientie: ſed vt aliquid laudis vel premij cōſequant̄: delectant ratione metri modicum vtilitatis conferendo: ſed diuerſas paſſiones inducēdo. Appellat autem philoſophia muſas meretriculas ſcenicas: quia carmina poetica in ſcena cōſueuerūt pronūciari.

Scena.

Ubi nota ꝙ ſcena dicebatur locus vmbroſus in theatro: vbi abſcondebant̄ perſone pronunciantes carmina tragica vel comica. Unde ſcena interpretat̄ vmbratio vel vmbra. Uel ideo muſe poetice dicuntur ſcenice: id eſt vmbratiles: quia ſunt vmbra ſcientie nō vera ſcientia: cum obumbrant mentes hominum. Item metrica deſcriptio doloris non ſanat dolorem ſed magis auget: quia conſideratio miſerie eſt prouocatiua triſtitie. vnuſquiſqꝫ autem cuꝫ diligētia conſiderat quod deſcribere vult. Item metrica deſcriptio dicitur eſſe dulce venenum: quia placet: ⁊ nocet: ratione metri placet: ſed

Affectꝰ.

propetr recordationem doloris nocet. Item affectus eſt vehemēs animi paſſio animum torquēs: et verum iudiciū rationis impediēs. Et ſunt quatuor affectus animi: gaudiū: dolor. ſpes. ⁊ timor: qui dicuntur infructuoſe ſpine: quia ſuffocāt ſegetem rationis que eſt ſcientia ⁊ virtus. Itē licet de omni errore dolēdum ſit: potius tamē de errore ſapiētis q̄ʒ inſipientis. nam error ſapientis alios exemplo corrumpit: error autem inſipientis non: quia ab inſipiēte non trahitur exemplū. Propter quod dicit Sallu. Omnia mala exempla de rebus bonis orta ſunt. Ergo dicit philoſophia magis dolēdū de errore Boetij: q̄ʒ alius profani. Itē ſm̄ Hugu. fanū idē eſt qꝺ templū: tamē profanus: id eſt ſacrilegus: quaſi procul a fano: ideſt a templo. Profanū etiam dicitur quicquid non eſt ſacrum. Unde omnes Laici ⁊ illiterati dicuntur profani: quaſi procul a fano ſapientie. Item ſm̄ Hugu. opera opere eſt ſedulitas in rebus agendis. opera autem philoſophie eſt intētio vel labor ad aliquid philoſophicum adipiſcendum. Item eleys eſt ciuitas grecie in qua ſtuduit Ariſtoteles. vnde ſtudia ſua dicunt̄ Eleatica. Academia autem fuit ciuitas vel villa in qua ſtuduit Plato. vnde ſtudia dicuntur

Sirene.

achademica. Utriſqꝫ autem ſtudijs Boe. fuit enutritus. Item philoſophia muſas appellat ſirenes. Sicut enim dulcedine cantus attrahunt naues periclitando eas ſic muſe delectatione metri alliciunt homines: vel mentes hominum ⁊ rationem aliquo affectu ſubmergūt ⁊ obſcurāt. Itē ꝙ vna philoſophia conuētum muſarum expulit ſignatur: ꝙ vnus ſapiens ſua virtute ⁊ ſapientia infinitos errores ſtultorum extinguit.

¶ At ego cuius acies lachrymis merſa caligarat: ne dignoſcere poſſem quenam hec eſſet mulier tam imperioſe autoritatis: obſtupui: viſuq; in terram defixo quidnam deinceps eſſet actura expectare tacitus cepi. ¶ Tum illa propius accedens: in extrema lectuli mei parte cōſedit: meūq; intuēs vultum luctu grauem atq; in humū merore deiectuz his verſibus de noſtre mentis perturbatione conqueſta eſt.

¶ At ego cui⁹ acies. Hic Boe. oſtēdit quomō obſtupuit de actu philoſophie dicens. At ego boe. cuius acies. i. viſio merſa lachrymis caligarat. i. obſcura fuerat: vt nec poſſem dignoſcere. i. inueſtigare. quenā. i. que eſſet hec mulier tam imperioſe autoritatis. i. potētie: ego obſtupui. i. miratus fui: et defixo. i. inclinato viſu in terrā tacitus cepi expectare quidnam deinceps. i. cōſequenter eſſet actura circa me. ¶ Notandū quia Boe. doluit de amiſſione rerum temporaliū. cuius acies. i. ratio ⁊ intellectus caligarat: id eſt ꝙ nō potuit cognoſcere philoſophiam. ¶ Nota ꝙ licet boetius de actu philoſophie obſtupuit: tamē tacitus expectauit quid deinceps facere vellet. per hoc innuens ſe eſſe talem qui conſolationem acciperet. Qui eñ refutāt alios audire nec audita ratione acqeſcūt tales ſibi ipſis obſtaculū cōſolationis faciunt. ¶ Tum illa ꝓpius accedens. Hic Boetius oſtendit quomodo philoſophia ſibi appropinquans ſtatum ſuum deplāxit dicens. Tum illa Philoſophia accedens ꝓpius conſedit in extrema parte lectuli: id eſt cordis mei: ⁊ intuens vultum meum grauem: id eſt grauatum luctu: atq; deiectum. i. declinatum in humum. i. in terram merore. i. triſticia conqueſta eſt his verſibus ſequentibus de perturbatione noſtre mentis. ¶ Nota ꝙ philoſophia dicitur sediſſe in extrema parte lectuli. i. cordis boetij. Nam cuz eſſet in triſtitia ⁊ dolore ꝓpter amiſſionem rerum temporalium: paruz vel nihil ſapiētie habebat: ⁊ q: tota cura eius erat circa terrena amiſſa: ideo dr̄ habuiſſe vultum merore deiectum in humum.

Tacitus. i. tacens participium p̄teriti tpis pro p̄ſente. Stili officio. i. actione metrica. dicimus eñ hic ſtilus vel hoc ſtilū pro colūna ⁊ modo dicendi. ¶ Seq; reſpicientiuz hoim. Id ſic ordinatur. q; . i. ⁊ ipſa phia ſupple fruſtrabatur decipiebat ⁊ offuſcabat intuit⁹. i. aſpectus ſeu oculos hoim ſupple reſpicientiū ſe ſcilicet phiam. Et eſt hic fruſtror aris. verbū deponēs qḋ ⁊ Priſcianus dicit ⁊ apud Plautū vbi dr̄: neſcio quis p̄ſtigiator hāc fruſtratur mulierē. Reperiturq; fruſtro as. actiuū eiuſq; paſſiuuz qḋ hic adaptari nō poteſt. ¶ Quas (vti poſt eadem prodēte (cognoui) ſuis manibus texuerat. ¶ Hic eſt parēthesis incluſa in parēthesi cuius ſenſus eſt phia texuerat ſuas veſtes de quibus dictum proprijs manibus ſicut ego Boetius cognoui poſt. i. in poſterū eadem phia ꝓdente. i. manifeſtāte ⁊ eſt ablatiuus abſolutus et ly poſt aduerbium non p̄poſitio. vñ ꝓdente a ꝓdo dis. tertie cōiugationis venit nō a ꝓdio quarte. ¶ Quarū ſpeciem. Senſus eſt: aliqua vmbra ſeu obſcura ignorātia negligētie veterum obduxerat. i. tegēdo offuſcauerat pulchritudinē veſtiū ne talis veſtiū pulchritudo videretur ⁊ hoc factū eſt ſicut vetuſtas ſolet obducere ⁊ offuſcare imagines. i. picturas puluere. q. d. tam negligētes erāt veteres ꝙ phie documēta paruipendebāt non cōſiderātes ipſius nobilitatē. ¶ Et particulas (quas quiſq; potuit) abſtulerāt. Senſus eſt: ⁊. i. etiā manus violentorū ſupple abſtulerāt particulas. quas particulas quiſq;. i. quilibet violētus potuit auferre de veſtibus phie. ¶ Quis has ſcenicas meretriculas. Laſciuitates poetarū impudice ſcribentiū rep̄hendit vocatq; ſcenicas meretriculas: ideſt ſciētias vmbratiles ⁊ deceptorias de quibus magiſter ſententiarū in ꝓlogo dicit nec doctrine ſtudiū impendūt. Sed his (que ſomniarūt) ſapiētie verba coaptare nitunt̄ nō veri: ſed placiti rationē ſectātes nō deſiderātes doceri veritatē. Sed ab ea ad fabulas cōuertētes auditum quos iniqua voluntas nō ad intelligentiā veritatis: ſed ad defenſionē placētiū incitat: qḋ apoſtolus docuit. veniet eñ tp̄s cum ſanā doctrinā nō ſubſtinebūt ⁊ ad fabulas ſe cōuertent: que Baptiſta mātuanus cōfirmat. Sunt quibus eloqui dat̄ aurea vena poete: ſed cadit in ſordes inficiturq; luto. ¶ Que dolores eius nō modo nullis foueret remedijs. Senſus eſt. muſe poetice nō ſolū nō ſanāt dolores vllis. i. aliquibus remedijs. i. auxilijs eius egroti ſcz boetij: ſed etiā augēt venenis dulcib⁹. ¶ Hic aduertēduz eſt: ꝙ quāuis videret̄ prima fronte ꝙ hec oratio eſſet affirmatiua ex eo ꝙ due negatiōes cadētes ſupra eandē copulā reddūt ꝓpoſitionē affirmatiuā: q: mutuo ſe impediūt: hoc tamē nō habet hic locū: q: hic equiualēter ſunt tres ex quo⁹ ly ſolum cui equiualet modo includit vnā in ſe modo dico ꝙ negationes bene reddūt ꝓpoſitionē affirmatiuā quando ſunt pares nō aūt qñ ſunt impares vt hic Et ſi dicas q̄ illarū triū negat copulā dico ꝙ nulla p ſe ſʒ oēs ſimul: q: qua rōne vna negaret et alia pariter. Exemplū. Si tres hoīes portent lapidem nullus dr̄ portare lapidem p ſe: ſed oēs ſimul portāt illū. ¶ Hee ſunt eñ. Senſus muſe poetice ſunt tales ꝙ ſuffocāt ⁊ impediūt ſegetē ⁊ fructū rōnis vberē. i. fertilē fructibus: ⁊ hoc faciūt ſpinis. i. cōpunctionibus nō fructuoſis affectuū. i. paſſionū humanarū. ¶ Hūc vero. Senſus eſt. ꝓ ſed muſe audetis allicere ⁊ decipe hunc virū doctrinis platonis ⁊ Ariſtotelis eruditū ⁊ eſt apoſiopiſis. i. oro deficiēs que ſepe fit ꝓpter irā vel gaudiū vel timorem. ¶ His ille chorus. Senſus eſt. illa ſocietas muſarū increpitus. i. ſic rep̄henſa hijs verbis phie meſtior facta ſupple inclinauit oculos ad terram et confeſſus. i. demonſtrans verecundiam rubore vultus triſtis effecta exiuit domum.

Raymūdus.

Aſceñ⁹. HEc dū mecū tacitus ⁊c. In hac prima pſa Boe. ꝑ fantaſiā quandā inducit perſonā cū qua locutur⁹ eſt. i. phiā: eiqꝫ habitū ⁊ corpis habitationē rei cōgruā cōſignat. deinde q̄ſ ſeuere poeticas muſas exegerit: deſcribit. Circa priorē partē aduertēdū eſt nō tā apte phiā vocari: atqꝫ phm. Philoſophi eñ nomē vulgata ſentētia a Pithagora inuētū dr q̄ cū ſe ſophū. i. ſapiētē appellari nollet phm. i. amatorē ſapiētie ꝓfeſſus ē. Phia aūt nō eſt amatrix ſapiētie: ſed ipſa ſapiētia. vñ magis cōgrue ſophia diceret: niſi ꝙ ea ſapiētia phia dici

Locutio noua. pōt: q̄ in phorū libris habet: viſa eſt. latine dictū caue ne barbare dicas: videtur mihi ꝙ bonus ſis dicēdū eñ videris mihi bonus. Reuerēdi vultus oculis ardētibus: inuſitata latinitas. Nā lꝫ ptes ⁊ ꝓprietates ſeu qualitates ⁊ quātitates pulchre iūgant toti ⁊ ſubiecto in gtō vel in abltō cū adiectiuo etiā genitiui vel ablatiui caſus: rarū tñ eſt: vt valla docet in vna locutiōe vtrūqꝫ caſum repire: qδ tamē in Plinio lectū docet. nec vituperādū quotiēs accēt⁹ ſeu melioris ſonoritatꝭ grā fiat: ſicut hoc loco qδ patebit q̄ duras aures nō habēt ſi totā locutionē in vno caſu poſuerint. Reſpiciētiūqꝫ. male poſita eſt cōiunctio. dic ergo ſeſeqꝫ reſpiciētiū hoim. P. grecū. grāmatice dictū. Oia lraꝝ noia tā apud grecos q̄ꝫ apud latinos gñis neutri ſunt. Potior tñ rō eſt apud grecos. Pro q̄ aīaduertat tyrūculus:

Genus nominū. genus rerū inſenſatarū fere a gñalitate ſumi: qr eñ hec noia fluuius: mēſis vētus: maſculina ſunt: ideo fluuioꝝ: menſiū: vētorūqꝫ noia maſculina putātur: vt araris: boreas aprilis. Itē qr ciuitas arbor feminina. Ideo ⁊ ciuitatū arborūqꝫ ꝓpria: vt babylon: pinus: qr ergo grāma apud grecos neutrū: ideo ⁊ grāmatū. i. lraꝝ noia neutra ſunt. Apud latinos autem: qr lra femininum: ideo literarū noia nōnūqꝫ feminina ponunt: vt apud Donatū in a ꝓductā. Cū tñ elementū neutrū eſt ⁊ oia indeclinabilia q̄ nō ſunt ſignificatione nota apud latinos neutri ſunt gñis: ideo grāmatice in neutro gñe lraꝝ noia poſueris. Si autoritatē ſupioris regule q̄ris: lege Seruiū grāmaticū ad illud quarti Enei. Solaqꝫ culminibus ferali carmine bubo. viſa queri. Ubi docet gen⁹ plerūqꝫ relicta ſpālitate a generalite ſumi. vt ſola bubo ſubaudit auis. P. aūt ſignificat practicā phiā. i. operatiuā: qr praxis dr opatio. T. aūt theoricā. i. ſpeculatiuā: qr theome ſignificat inſpicio: vñ theatrū loc⁹ ad ſpectādū apt⁹: ⁊ rerū oim inſpector. de⁹ grece theos dr In ſcalarū erecte. ſingulari eñ caret autore Valleſi. Et particulas quas q̄ſqꝫ ⁊c. Hoc quoqꝫ de ſacris literis in xp̄i veſtiū diuiſione ſignatū ſacre atteſtant homelie. Legūt alij abſtulerā: ⁊ neutrū incōgruū: ſed in plurali nūero apti⁹: vt illud quas q̄ſqꝫ potuit ꝑ modū parēthesis legat. Sceptrū regalis eſt virga nō īgrua ſapiētie ſeu phie q̄ de ſe. Prouerb. viij. Per me inq̄t reges regnāt: ⁊ legū cōditores iuxta decernūt. Indeqꝫ libellos gerit. ¶ Que vbi poeticas muſas. ⁊c. Hec eſt ſcδa pars hui⁹ pſe. Pro qua intelligēda maximopere neceſſe eſt. qδ ſuperi⁹ dixim⁹. Sermonē debere cōgruere pſone loquēti: vñ in ſuperiori carmine Boe. in ſua pſona loquēs ſub qua triſtē ⁊ cōſolatiōis indigētē agit: poeticis muſis q̊dāmō gratificat ꝙ ſe nō derelinq̄rūt. Hic xo phiam inducit eas ꝓfugātē. Poetica eñ ꝓfeſſio q̄buſdā fere philoſophātibus odioſa fuit: bonis vt reor philoſophis: ideo ꝙ dū deorū hoimqꝫ adulteria palā lꝫ ſub velamēto aliud intelgāt: deſcribūt. bonis moribus nocumētū afferebāt. vt Aug. de ciuitate dei. abūde docet. Qui eos a Platone a bonis ciuitatib⁹ exactos teſtat. Malis aūt ad ſpeciē phie ſub vita nequā gerētib⁹ odioſi erāt poete: ꝙ cū ipſi diuinū illud dicēdi gen⁹ aſſequi nō poſſent viderētqꝫ illos pluris: ꝙ ſe hri ſperabāt ea criminatiōe poeticū nomē delere. Utriſqꝫ ergo inuiſum nomē poete. Quocirca pſius cornutū phm cōtumelioſe de poeticis figmētis loquētē inducit ſatyra quinta. Nebulas elicone legūto ⁊c. Neqꝫ vero oīno poeticas muſas nūc exigēdas docet phia: ſed a viro tali qualē Boe. repreſentabat. Neqꝫ muſas omnes dānat. ſed poeticas dūtaxat: qr philoſophicis muſis eū curandū cenſet. Quapropter vt de vna re ſemel loquamur.

Muſe. Muſe a pleriſqꝫ nouē ponunt. Quarū noia ⁊ inuēta ſic ponit Verg. Clio. geſta canēs: trāſactꝭ tpa reddit. Melpomene tragico ꝓclamat meſta beatu. Comica laſciuo gaudet ſermōe. thalia dulciloq̄s calamos euterpe flatib⁹ vrget. Terpſicore affect⁹ cytharis mouet imperat: auget. Plectra gerēs erato ſaltat pede: carmine vultu. Carmia calliope libris heroica mādat. Urania poli mot⁹ ſcrutat ⁊ aſtra. Signat cūcta manu loquitqꝫ polymnia geſtu. Mētis apollinee vis has mouet vndiqꝫ muſas. In medio reſidēs cōplectit oia phebus. Clio hiſtorias inuenit. Melpomene tragedias. thalia comedias. Euterpe tibias. Terpſicore pſalteriū. Erato geometriā. Calliope lras. Urania aſtrologiā. Polymnia rethoricā. Hec Vergi. Sunt ergo muſarū noia: Clio: Melpomene: Thalia: Euterpe: Terpſicore: Erato: Calliope: Urania: ⁊ Polymnia. Quorum q̄ in a exeūt declinant more latino ſicut muſa: q̄ in e ⁊ i o: more greco. Nā in e habēt gtm in es actm in en reliquos caſus in e ſicut penelope. In o aūt habēt gtm vſitati⁹ in ius: accuſatiuū ⁊ vctm in o: reliq̄ aūt caſus in latinoꝝ vſu nō ſūt: hec clio hui⁹ clius ⁊c. Sunt aūt oēs muſe inuētrices. Nā hoc nomē muſa ꝺm alios dr a moſios. i. ab indagatione vel inquiſitiōe: ꝺm alios a myē qδ eſt docere. Clio interptat gloria: dr eñ cleos gloria apud grecos. Hec hyſtoriā inuenit. vñ multū glorie ⁊ ſcribētib⁹: ⁊ iis de q̄bus ſcribūt naſci ſolet: Cadmus aūt Thebanoꝝ rex prim⁹ hiſtoriā ſcripſiſſe ꝺm Pliniū fert: ſed nō

Melpomene. ſine muſa. i. inuentione ⁊ glorie cupiditate. ¶ Melpomene tragediā inueniſſe dr: q̄ magno eiulatu agi ſolebat. Melpo aūt idē eſt ꝙ cāto.

Thalia. ¶ Thalia dr a thalē qδ eſt florere: inuenitqꝫ comediā veterē que ſatyrarū more laſciuis verſibus cōſtabat.

euterpe. ¶ Euterpe ab eu qδ eſt bonū: boni ſoni ⁊ tibiarū inuētrix dr.

Terpſicorea. ¶ Terpſicore a delectādo nomē ſumpſit. Nā terpone dr delector inuenit aūt cytharam cum choreis ⁊ ſaltationibus. ¶ Erato ab onere quē erota greci vocant: ꝺm quoſdā deducitur inuenitqꝫ geometriā. ⁊ plauſibus gaudet. ¶ Calliope dicitur pulchra vox: inuenitqꝫ heroicū carmē. ¶ Ura-

nia dicitur ab vrano.i.celo ⁊ aſtrologiā iueniſſe dr.Polymnia aūt a multa memoria nomē ſumpſit:
vel a multa laude.Nā poly multū ⁊ hymnos laus dr.⁊ rhetoricā inueniſſe a Marone dr.Ut autem Vrania.
Landinus recitat:Anaximāder:Lampſacenꝰ:⁊ Xenophātes Heracliopalites dicūt poetas eē in Polymnia.
tutela apollinis:q̄ lyra canit:⁊ nomē muſaꝝ:i quaꝝ medio ipē reſidet.Per apollinē aūt humanā vo
cem intelligunt:q̄ nouē inſtrumētis pficit.Hec aūt:fulgētio teſte intelligūt quatuor anteriores den
tes:quoꝝ ſi q̄s deſit ſibilus ⁊ nō plena vox ex ore puenit.itē duo labia:ſeptimū eſt lingua.octauū eſt
palatuꝫ:qđ greci vranion vocāt.qm̄ fit ad formā celi.celū aūt vranos appellat:qua ex re octaua mu
ſa dr vrania.nonū inſtrumētuꝫ ē gutturis pfunditas p quā ſpūs egredit.Plato aūt ille diuinꝰ phs
ponit quatuor furoris gn̄a:inter q̄ ponit poeticꝰ furor:quē a muſis puenire demōſtrat. Muſas aūt
appellat celeſtiū ſpheraꝝ cantus.Nā i libro de repub.ſingulis ſpheris ſingulas ſirenas appoſitas
dicit motū ipm ſpheraꝝ ac ſonū q̄ inde ſit ſignificans. Quapropter octo ſpheras octo muſas ac per
illarum cōcentū nouē ponit.quā qm̄ harmonia vna eſt ex oībus ſuauiſſime cōpoſita:excellentiſſimā
dicit Heſiodus.Ergo poeſis a diuino furore:furor a muſis:muſe ab ioue eodē Platone teſte proue
niunt.Accedit ad hāc opinionē ꝙ phebū.i.ſolē q̄ medius planetaꝝ eſt:in medio muſaꝝ ponunt.vn̄
illud Vergilianū.In medio reſidēs cōplectit oīa phebus.Quiquidē vergilꝰ atteſtat muſas iouis fi
lias cū dicit.Adeſte muſe maximi ples iouis ⁊c.Alcimeon aūt ⁊ nōnulli alij eas celi ⁊ terre filias
dicūt.Theodōtiꝰ vo theſpie ⁊ menonis filias eē vult.Diodorꝰ addit muſas fuiſſe octo puellas: quas
oſyris orbē pagrās in exercitu duxit:eo ꝙ cātu ⁊ alijs diſciplinis eſſent inſignes.Alio etiā loco ſcri
bit muſas a pr̄e ioue lr̄as ⁊ verſuū cōpoſitionē.i.poeticā doctas eſſe.Varro romanoꝝ doctiſſimus
qui eaſdē ⁊ muſas ⁊ nymphas appellat:tres dūtaxat ponit muſas.Unā q̄ ex aque naſcit motu.Al
teram q̄ ex aeris pculſi ſono.Tertiā q̄ mera tm̄ voce cōſiſtit. Patet ergo p fictionē poeticā aut rem
hiſtoricam aut diuinā aut naturalē intelligi oportere.quā q̄ nō capiūt falſitatis criminant immeri Poetaꝝ
tos poetas.¶ Sciendū tn̄ triplex eē poetarum inſtitutū:iuxta Horatiū in de arte poetica vbi dicit. officiuꝫ.
Aut pdeſſe volūt aut delectare poete:Aut ſimul ⁊ iucūdia ⁊ idonea dicere vite.Alij em̄ dūtaxat dele
ctatiōis gr̄a vſus edūt.Alij ſoliꝰ vtilitatis ⁊ bone doctrine gr̄a. Alij pꝑter vtrāq̄. Primis dantur
poetice muſe:ſcđis ⁊ tertijs etiā phice.Bone em̄ doctrine ⁊ morū inſtitutiōes ex philoſophicis acci
piebant Qr ergo Boe.hoc eſt p eū ſignificatꝰ:nō opus habebat muſis delectationē inanē cauſan
tibus:ſꝫ verā cōſolationē ⁊ magnanimitatē ⁊ ſapiētiā generātibꝰ:ideo phia expulſis poeticis muſis
ſuis.i.philoſophicis muſis eū curandū dicit.Vocat aūt poeticas muſas:eas dico:q̄ ad ſolā delecta Dedu
tionē faciūt meretriculas ⁊ ſirenas:eo ꝙ more eaꝝ aīos alliciūt.Sirenes a greco verbo here immu cta a greCIS.
tata aſpiratiōe in s lr̄aꝫ deduci cōſtat.Eſt aūt here cōnectere ⁊ retinere.Fuerūt vt poete dicūt tres
acheloi fluminis filie ex calliope muſa.Hee inſulas quaſdā iuxta peloꝝ inter Siciliā ⁊ Italiā habi
taſſe ſcribunt.qđ Ouiđ.ēt tetigit.xiiij.Metamorphoſeos.dū Enee trāſitū deſcribēs inq̄t.Terraſq̄
calenti Sulfure fumatas:acheloidūq̄ reliquit Sirenū ſcopulos.harū vna voce teſte Seruio ſup.v.
Enei.circa finē alia tibijs:alia lira canebat.Sed tāta dulcedie cātus trāſeūtes nautas afficiebant:
vt ſopirent:quos cū ſopitos pſentiſcerēt ſubmergebāt ⁊ deuorabāt. Quare cū iuxta illas trāſiturꝰ
eſſet Vlixes admonitꝰ a circe:ſocioꝝ aures cera obturauit.⁊ ipſe ſe ad nauis malū ligari iuſſit:atq̄
ſic quoq̄ trāſijt illeſus.Qđ ille grauiter ferētes ⁊ ira ſuccēſe atq̄ dolore cōmote ſe pcipitauerūt in
fluctꝰ:qđ Iuuenalis tetigit apud quē dicit Neuola.Nā cū p me fortuna rogat.Affligit ceras illa de
naue petitas.Que ſiculos cātus effugit remige ſurdo.Dicunt aūt tres fuiſſe Parthenope a qua ci
uitas illa q̄ nūc neapolis.i.noua ciuitas dr.denoīata eſt cū illic ſepulta eſſet. Item leucoſia ⁊ ligia Humi.
Multa de his claudianꝰ ⁊ Vergilꝰ etiā opuſculū ꝯfecit:ſꝫ potiſſimū Homerꝰ in.xij.Odiſſee.vbi ſi
renes dulciſſimū cantū habēt.cuiꝰ ſenſus eſt.Huc ades inclite Vlixe magna achiuoꝝ gloria:hic na
neꝫ ſiſte:vt noſtrā vocē audias.Nemo em̄ vnq̄ hoc ita fecit:quin nr̄i cātus ſuauitate demulceretur
q̄ oblectatꝰ ⁊ plura doctꝰ a nobis dimittit a nobis. Haud em̄ nos fugit q̄d apđ magnā troiā greci
ſimul ⁊ troiani deoꝝ volūtate geſſerūt.Scimus pꝫterea quicq̄d i alma terra agit ⁊c.Hec vba ſua
uibus quoꝝ carminibꝰ Cicero trāſtulit.quoq̄ primū eſt.O decꝰ argolicū quin pupim flectis vlixe?
Nō opꝰ eſt dicere.Sirenes etiā dici apes impfectas ⁊ iutiles.Itē volucres in india eē quę. cantu
hoīes mulceant.quos ſomno grauatos lacerāt. Si etem̄ ſingula q̄ de vocabulo legerim trāſcribere
velim nimis plirus eſſeꝫ.Certū:ē aūt ꝙ ſcribit i pria ſyllaba p i nr̄ꝫ lōguꝫ:qr grece hꝫ ei dipthōgon:
dr hec ſiren huiꝰ ſirenis:in actō hāc ſirena nō ſirenē:⁊ i plurali has ſirenas:qr i actō plurali noīs ter
tie declinatiōis ab actō ſingulari in a habet frequēs actūs in as.ab em es:⁊ ab in is.Qr ietiam obli
qui greci ſepe in ntōs latinos trāſeūt:vt delphinꝰ:arabꝰ:elephātus:a gtīs hoꝝ noīꝫ delphin:arabs:
elephas:mutādo os in us.Ideo ab actō ſirena fit etiā ntūs hec ſirena huiꝰ ſirene:ſicut ab actō hāc
caſſida fit hec caſſida ⁊c.¶ Deiecit humi meſtior vultū.Simile loquēdi genus nō paſſim inuenies:
ponit em̄ gtūs humi pro eo qđ ē in humū vel ad humū:volūtq̄ ob id nōnulli grāmatici gtīm humi
ita poſſe ꝯſtrui. Meſtior a meſtꝰ deducitur:circa qđ vocabulū aduerte ſm Lauren.de valla cōpara
tiuuꝫ nomē ſemp plꝰ ſignificare de forma i qua fit cōpatio q̄ abſolutū ſeu poſitiuū: vt iunior licꝫ
minꝰ habeat annoꝝ q̄ is quē iuuenē appellamꝰ hꝫ tn̄ plus de iuuenilitate.⁊ ita dicā:⁊ minor plus
de paruitate q̄ paruꝰ:lꝫ minꝰ de magnitudie.Verūtamen nō te fugiat puer cōparatiuū nomē apđ
idoneos autores ſepenumero poſitū eſſe p quandā tēperationē ⁊ immunitatē ſignificatiōis:ſeu p
c.ſeu gr̄a ſubintellecti.Modeſtius em̄ ⁊ ſubmiſſius appellamus hoīem iracūdiorē:q̄ iracundum:⁊

liberiorē ꝗ liberū.hinc ⁊ triſtior.Seruio teſte.eſt idē qđ ſubtriſtis.hoc ē nō plene triſtis.⁊ meſtior:
De cōpa hic nō admodū meſtus ſed tñ aliquanto meſtior ꝗ deceat aut ꝗ ſoleat.Ʋñ ſubaudiende mihi vidē
ratiuis. tur hmōi particule.Meſtior ſup.aliquanto vel paulo ꝗ decēs aut iuſtū:aut honeſtū: aut equū:aut
Cōſido. opepreciū:aut ſolitꝰ ſit.⁊ ita in cōſimilibꝰ.¶ In extrema lectuli pte cōſedit.hoc ꝟbū cōpoſitū potiꝰ
putē a con ⁊ ſido ꝗ ſedeo:qꝛ cōſidere ꝓprie eſt ſedere ꝑ motū ⁊ migrationem capere qꝛ ergo deſup
venerat recte cōſidere dr ſicut.i.Enei. vultis ⁊ his mecū pariter cōſidere regnis.Nec moueant ꝗ di
cūt ſido hr̄e pteritū.id em̄ vt Laurētiꝰ recte ꝓbat:nō recte dicūt.Nā ſedi facit ſicut ⁊ ſedeo. Cetera
Cōſtru- aperta ſūt.¶ Ordo talis.Dū ego tacitꝰ.i.tacēs:vtrūqꝫ ſignificat ⁊ actiue ⁊ paſſiue:actiue hoc loco:
ctio. paſſiue apud Sene.Qđ tacitū eſſe velis nemini dixeris.Et.vi.Eneið.Quis te magne cato tacitū
Tacitꝰ. eſſe vis ⁊c.reputarē mecū.i.recogitarē ⁊ aīo voluerē hec.i.hmōi carmina:⁊ deſignarē ſeu aſſignarē
⁊ cōmitterē officio ſtili.i.illiꝰ inſtrumēti quo olim in ceratis tabulis ſcribebāt:qrimoniā lachrymabi
lē:mulier vultꝰ admodū reuerēdi ⁊ oculis ardētibꝰ ⁊ ꝑſpicacibꝰ.i.ꝑfecte ⁊ ad intima vidētibꝰ ⁊ pene
trātibꝰ vltra cōem.i.vulgarē valētiā.i.potētiā hoim:itē colore viuido atqꝫ inexhauſtibilis vigoris.
Sepe em̄ participia pteriti tpis ꝓ verbalibꝰ legunt.vt in ꝑncipio.vij.Enei.Inacceſſos ꝓ eo qđ eſt
inacceſſibiles fere:ꝗuis ipa foret ita plena eui vt nullo mō crederet eē nr̄e etatis:mulier inquā tali
ter diſpoſita viſa eſt mihi aſtitiſſe ſupra verticē.i.ſummitatē capitis.Ubi duo notabis puer.Primū
ꝙ dicit ſignāter viſa eſt aſtitiſſe nō aūt aſtitit.Per hoc em̄ innuit ſe ꝑ fantaſiā ⁊ fictionē loq.Sicut
Uerg.loquturꝰ ꝑ fictionē poeticā ꝟbū aliqđ pmittit ꝑ qđ ſe ab hiſtorica veritate diſcedere ſignificat:
Supra. dicēdo vt fama ē:vt ꝑhibēt.aiūt:fert ⁊c.Sciēdū ē ꝙ latine dicit ſupra ꝟticē:nō ſup. Nā hoc fere ob-
Super. ſeruāt docti:vt dū res ſuperior inferiori cōtingit ſup eā eſſe dicāt.vt ſup humeros portauit te.dū ꝟo
ſpaciū inter vtrāqꝫ ē ſupra vt ſupra caput noſtrū ſydera ſūt:nō ſup.Statura ſup.erat ambigue.i.du
bie ⁊ incerte diſcretiōis.Nā ipſa cohibebat.i.cōſtringebat:vel contrahebat ſe qdē nūc.i.vno tpe ad
cōem mēſurā hoim.ꝟo ꝑ ſꝫ ipa videbat nūc.i.alio tpe pulſare.i.pulſando cōtingere celū cacumine.
i.extremitate ſummi ꝟticis.q.cū extuliſſet altiꝰ ꝗ ſolebat caput ſuū ipm caput penetrabat.i.penitꝰ
intrabat etiā celū ⁊ fruſtrabat intuitꝰ.i.iſpectionē hoim reſpiciētiū ſe.i.phiā.¶ Ueſtes erāt ⁊c.notiſ
ſima ſūt ꝟba textꝰ.Quas qſqꝫ potuit ⁊c.ſi legis abſtulerat ordo ē:⁊ manꝰ violētoꝝ abſtulerat parti
culas veſtiū quas qſqꝫ eoꝝ potuit ſup.auferre.Si abſtulerat.ordo ē:⁊ qſqꝫ illoꝝ violētoꝝ abſtulerat
pticulas quas potuit abſtuliſſe.Que dolores eiꝰ nō mō nullis.hic nota mltos errare legēdo vllis ꝓ
Nō mō. nullis.Nā ſepe male auferūt negationē poſt nō mō:nō ſolū:nō tm̄:nedū.nō ſciētes priorē negationē
nō agere in ſequētia niſi repetat.Nō dicis ergo.Nō ſolū te amo ſꝫ odi qꝛ falſum dicis.Si em̄ amas
nō odiſti:ſꝫ nō ſolū te nō amo ſꝫ odi.¶ Ordo ē.phia inqt.qs pmiſit has meretriculas.i.aīoꝝ illectri
ces more meretricularū:ſcenicas.i.q in ſcenis verſari ſolēt accedere ad hūc egrū. Que meretricule
nullis ꝓ nō ⁊ vllis:nō mō nō fouerēt vllis remedijs dolores eiꝰ videlꝫ egri:verū etiā alerēt inſup dul
cibꝰ venenis.Hee ſūt ⁊c.aperta ſunt ꝟba.Ad ꝓ ſꝫ.ſi vr̄e blāditie.i.molles affectiōes ⁊ ꝯtractꝰ:caret
aūt hec dictio blāditie ſingulari numero:detraherēt nobis quē.i.aliquē ꝓphanū.i.nō initiatū inſti
tutionibꝰ phicis:ſolitū.i.cōſuetū vti vulgo.i.rebꝰ vulgaribꝰ.vel ſic vti.i.quēadmodū ſolitū ſup.ē fieri
Nota de vulgo.i.vulgariter ego phia putarē eſſe ferēdū.i.tolerādū ⁊ patiēdū minꝰ moleſte.Aduerte de pma
pria per pſona licere nūc ſingulariter nūc pluraliter loq:vt hic philoſophia de ſe loquēs nobis dixerat:⁊ ſub
ſona. iūgit putarē ſingulariter.Quippe qꝛ certe ope mee.i.opatiōes ⁊ cure nihil lederent in eo:id eſt in ta
Opera. li qꝛ vſus nō ſit.Opera opere aliquādo eſt operariꝰ:aliquādo operatio diligēs.opus aūt eſt qđ fit ꝑ
operā.vnde locamus operas noſtras:⁊ vēdimꝰ opera.Solet parabolice dici opera eſſe matrē ope-
ris.Hunc vero ⁊c.Hic animaduerte lector obſeruatū eſſe decorum quod ſupra diximus in affectio
ne loquētis.Quia em̄ philoſophiā inflāmatam ira dixerat autor: ideo nunc ei ſermonē obruptum
⁊ iraſcenti congruū attribuit.ſicut Uergilius eneið.i.quos ego:ſed motos preſtat componere fluctꝰ.
Et Terē.in eunucho.Ego ne illā:que illum:que me:que non:⁊ ſexcentis aliis locis. Eſt ergo apo-
ſiopiſis.i.reticētia facta propter iram animi.Poſſit autem multis modis cōpleri.Aut ſic.Hunc ve
ro nutritū eleaticis ſtudijs ⁊ academicis:nequaꝗ ferendū eſt abduci.Aut potius ſic.hūc ꝟo eleati
cis atqꝫ academicis ſtudijs enutritū:audetis nobis ſceleſte meretricule detrahere:hoc aūt modeſte
ſuppreſſit.vnde addit.ſed ſirenes.id eſt animorū illectrices ⁊ deceptrices cātationibꝰ veſtris dulces
vſqꝫ in exitium.i.vltimā vite exitionē hoc eſt mortem.abite potius ꝗ ſup.cogatis me in vos ſeuire
aut male de vobis proloqui:aut ꝗ hūc noſtrū decipiatis:⁊ relinquite eum curandum ⁊ ſanandum
meis.i.philoſophicis muſis.i.inuentionibus aut modulis.Ne quid aūt pretermittaꝫ:elea ⁊ acade
Eleatici mia loca ſunt in quibus maximopere viguerūt philoſophi.Nam eleā phocenſiū coloniā zeno patri
Acade- am habuit.⁊ Leucippꝰ:academiā athenīēſem Plato inhabitabat.Eſtqꝫ vt laertiꝰ docet academia
mici. locus in ſuburbano athenīēſi nemoroſus a quodā hero academo noīe ſic appellatus.Eandē Leu-
cippus zenocrates pluresqꝫ alij poſtea coluerūt:ſed pergo.ille chorus:id eſt cetus poeticarū muſa
rū:increpitus id eſt cū crepitu ⁊ acerbitate reprehēſus:effectus meſtior.id eſt pauloplus ꝗ ſolebat
Uultus. meſtus:vel aliquantulū.deiecit humi.i.ad humū.vultū id eſt oculos ſuos.Uultus em̄ ꝓprie eſt qua
litas faciei que voluntatē hominis prodit.vnde a volendo deducitur:⁊ cōfeſſus.i.proteſtans vere-
cundiam propter reuerentiā philoſophie incuſſam rubore:exceſſit triſtis limē:id eſt lignū limū hoc
trāſuerſum in oſtio carceris.¶ At ego cuius acies.id eſt acumē oculorū merſa id eſt obruta lachry-
mis caligarat.i.caligauerat:hoc eſt tenebris obſcurata fuerat:ita vt nō poſſem dinoſcere quenā eēt

hec mulier autoritatis tam imperioſe.i.tantum cupide imperij: vel tam ſupbe imperātis. Ego obſtu pui: ⁊ cepi.i.incepi tacitus.i.tacens: expectare.i. obſeruare. ⁊ hoc dico viſu meo defixo in terram: qdnam.i.quā rem ipſa eſſet actura deinceps.i.poſtea. Illa accedēs tū.i.tūc ꝓpi⁹: cōſedit.i.locū cepit in extrema pte mei lectuli. ⁊ intuēs meū vultū grauē.i.grauatū luctu: atqʒ deiectū in humū merore.i.ꝓpter merorē: eſt cōqueſta de perturbatione nr̄e mentis his verſibus qui ſequūtur.

¶ Metrum ſecūdū primi libri. Loquitur phia.

Heu q̄ʒ precipiti merſa profundo
Mens hebet: ⁊ propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras:
Terrenis quotiens flatibus acta.
Creſcit in immenſum noxia cura
¶ Hic quondam celo liber aperto,
Suetus in ethereos ire meatus:
Cernebat roſei lumina ſolis:
Viſebat gelide ſidera lune.
Et quecū̄qʒ vagos ſtella recurſus
Exerceret: varios flexa per orbes
Comprenſam numeris victor habebat.

Heu q̄ʒ preceptiti merſa ꝓfūdo. hic incipit metrū ſcđm huius ꝓmi qđ vocaṫ metrū dactilicū a pede ꝓdominātē. ⁊ dr̄ tetrametrū a nūero pedū: a tetra qđ eſt quatuor: q2 quatuor pedes cōtinet. Et dr̄ hypcatalecticū ꝓpter ſillabaʒ abūdāteʒ poſt duos pedes in medio verſus. Verbi gr̄a. Primus pes eſt heu q̄ʒ ſecūdus: ꝓcipiti: ſed' ſillaba ti huius nois ꝓcipiti: ſupabūdat. terti⁹ ē: merſa ꝓ quartus: fundo. Similiter eſt in alijs. In hoc ergo metro phia deplāgit ſtatū boetij dolēdo de ꝑturbatiōe mētis ei⁹. ⁊ facit duo. Primo vniuerſaliter phia deplāgit ꝑturbationē mētis hoim. Scđo ſpecialiter cōuertit plāctuʒ ſuū ſup Boe. ibi. Hic quōdā. Primo dicit Heu q̄ʒ.i.quātum mens hoim hebet.i.obſcuraṫ: merſa ꝓcipiti profundo.i.cura reꝝ tēporaliū q̄ precipitant hominē: ⁊ talis mēs relicta ꝓpria luce.i. cōtēplatiōe tēdit.i.laborat ire ī tenebras externas.i.in ignorātias exteriores. Hoc auteʒ cōtingit hoī quotiēs ſup. mēs acta: id eſt agitata terrenis flatibus.i.ꝓſperitatibus vel euentibus: cura.i.ſollicitudo rerū tꝑaliū: noxia id eſt nociua creſcit in immenſum.i.ſupra modū. ¶ Nota q̄ in nobis eſt duplex virtus rationalis ⁊ ſenſualis. ſenſus auteʒ ſemꝑ aduerſatur rōni: q2 caro cōcupiſcit aduerſus ſpm̄. ⁊ ſpūs aduerſus carnem. cū autem ſenſualitas vincit rationem: tunc homo eſt in malo ſtatu regiminis: ⁊ efficitur beſtialis. vn̄ Albertus ſup. iij. de aīa dicit. Turpe eſt nobis abijcere regimen ſupioris ⁊ inducere regimen inferioris virtutis: qđ nobis cōe cū beſtijs. ideo ſcribit. iij. Ethi. in antiqua trāſlatione. Valde conādū ⁊ laborandum eſt nobis vt virtus noſtra cōcupiſcibilis ſubiecta ſit rationi. Quēadmodū enim pueri ꝑuerſe viuūt ſi nō a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendū. ſic appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolētiam: niſi regula rationis fuerit coartatus. Plures auteʒ homines ſequūṫ ſenſualitatē q̄ʒ rationē. inſudātes bonis exteriorib⁹ ⁊ delectationib⁹: ſenſualib⁹: ꝑ que impediūṫ in ſpeculatione ⁊ cognitiōe ſummi boni: ideo phia hoc deplāgēs dicit in metro. Heu q̄ʒ precipiti. Itē cū aīa ingerit ſe curis rerū tꝑaliū ꝓfūde ꝓcipitaṫ: ⁊ hebet q2 a cognitiōe rerū ⁊ ſui creatoris deſtituiṫ: ⁊ deſtituta cadit in tenebras externas.i.ignorātias exteriores. ¶ Ubi nota q̄ duplex eſt ignorātia: q̄dam naturalis q̄ ē in iuuenib⁹ ⁊ decrepitis. ⁊ vocaṫ ignorātia iterna: q2 ex naturali defectu cōtingit. Alia eſt ignorantia q̄ cauſaṫ ex negligētia hois qn̄ ſollicitaṫ circa exteriora: ⁊ talis dr̄ externa: q2 eſt extra naturā. de qua dr̄ q̄ oēs hoies naturaliter ſcire deſiderāt. Pria ignorātia cū ſit naturalis nō eſt vitioſa: q2 turpes a natura nemo increpat. neqʒ bonos laudat. Secūda eſt vitioſa cum ſit ꝑ hois negligētiā de qua loquiṫ Boe. ij. huius ꝓſa. v. Ceteris animātibus ſeſe ignorare natura. eſt hoibus ꝟo vitio venit. Item dixit noxia cura. vn̄ Sene. in ꝓuer. Magnā partē ꝑturbatiōis ſibi dedit qui exteriorib⁹ ſe iniecit. Item ratio ⁊ intellectus dicunṫ lux hois: q2 illuminãt hoiem ad cognitionē creature ⁊ creatoris. Dicūtur aūt ꝓprie lux hois: q2 ſolū genus hoim viuit arte ⁊ ratione. ⁊ ꝓhemio metaphiſice. Hic quōdā celo liber aperto. Hic phia ſpecialiter conuertit ſe ad deplāgendū Boe. ⁊ prio oſtēdit quāta cōtemplatiōe Boe. quōdam viguit. Scđo oſtēdit quomodo deſtitutus a tali cōtemplatione ſolū de terrenis cogitabat: ibi. Nūc iacet effeto. Primo phia cōmēdat Boe. ab aſtronomia. Secūdo a naturali philoſophia. Tertio a metaphiſica. ſecūda ibi. Quietiā cauſas. tertia ibi. Quis voluat ſtabilem. Primo dicit Boe. quondā liber id eſt ſolutus a cura rerum temporalium celo ſibi aperto ꝑ cognitioneʒ: ſuetus fuit ire ꝑ rationeʒ in ethereos meatus.i.in motus corporum celeſtiuʒ ⁊ ipſe cernebat. id eſt ſpeculabatur: lumina id eſt radios: roſei ſolis: ⁊ viſebat id eſt cū deſiderio videbat ſidera id eſt cōſtellationem gelide id eſt frigide lune. ⁊ ipſe Boetius victor ignorantie habebat oēm ſtellam cōprehēſam numeris id eſt certis cōputationibus quecunqʒ ſtella erratica exercet id eſt operatur vagos.i.varios recurſus nunc progrediendo. nunc regrediendo: ſtella inquam flexa.i.mota ꝑ varios orbes.i.circulos. ¶ Nota q̄ aīo liberato a curis liberalib⁹ ꝯceſſuʒ eſt philoſophari: ideo q̄dā artes dicūtur liberales: q2 filij liberorū.i.nobiliū qui erāt liberati a curis tꝑalib⁹ talib⁹ artibus

Sanct⁹. thomas.

Virtus' duplex.

Ignorātia duplex.

vocabāt.ideo dicit phīa Boe.quidā liber ⁊c. ¶ Notandum ꝙ dicit celo aperto.lꝫ homo planetas celi corporaliter nō attingat:tm̄ ſpeculatione cōprehendit. Hoc pulchre tangit hermes trimegiſtus dicēs. Magnum miraculum eſt homo:⁊ animal honorandum. Hic anima intellectiua in naturam

Homo. dei trāſit:quaſi ipe de⁹ ſit:hic p naturā aīe diis eſt cōiunct⁹:hic demonū genus nouit:terrā colit:elemētis ɔmiſceť:acumine mētis in maris ꝓfunda deſcendit:celū qđ videť altiſſimū animi ſagacitate metiť.intētionē animi ei⁹ nulla aeris caligo ɔfūdit.nec terre dēſitas ei⁹ opationē ipedit:nō aque ꝓfūditas aſpectū ei⁹ obtūdit. ¶ Nota ꝙ ſol i ortu ſuo apparet roſe⁹

Sol roſeus. ꝓpter vapores iterpoſitos inter viſuꝫ noſtrū ⁊ ſolē nā albū viſuꝫ p fumū appa ret rubeū. Etiā lꝫ in meridie vapores ſint interpoſiti:nō tn̄ apparet tūc roſe⁹. Eo ꝙ illi vapores non ſunt groſſi:ſed ſubtiliati calore ſolis. ¶ Nota ꝙ phīa dicit lunā eē gelidā ꝙ non eſt intelligendū formaliter:

Luna gelida. qꝛ prime qualitates q̄ ſunt calidū.frigidū humidū:ſiccū.nō habēt locum in corporibus celeſtibus cum nō recipiāt peregrinas impreſſiōes:ſed dꝛ luna gelida virtualiter ⁊ effectiue:qꝛ frigus ⁊ etiā humores efficit in inferioribus ꝓpter qđ noctes quib⁹ luna preeſt ſunt gelidiores ⁊ humidiores magnis diebus. ¶ Nota ꝙ planete dicuntur habere vagos recurſus:quia mouentur duplici motu.ſcꝫ primi mobilis ab oriente in occidentem: proprio motu ab occidente in orientem:vel ideo qꝛ qn̄qꝫ apparent nobis ſtationarij. qn̄qꝫ retrogradi:qn̄qꝫ ꝓpinqui:qn̄qꝫ aliqualiter remoti. ¶ Nota ꝙ ſtella erratica dicitur flexa id eſt mota per varios orbes circulorum:ſcꝫ deferentis ⁊ epicicli: ratione quorum circulorum nūc dicunť progreſſiui:nunc retrogradi:nunc ſtationarij vt dictum eſt:⁊ habet videri in theorica planetarum vel aſtronomia. ¶ Quinetiā cauſas. Hic cōmēdat eū ex parte naturalis philoſophie dicēs. Quinetiā pro certo Boetius ſolitus fuit rimari.i.inquirere cauſas .vnde.i.propter quas cauſas ſonora flamina.i.ſonori venti ſollicitāt.i.perturbant equora.i.planiciem ponti.i.maris.quaſi diceret Boe. ſciuit cauſas generationis ventorum qui cōmouent ipſum mare. ¶ Nota ꝙ ex libro metheororū patet ꝙ ventus generatur ex vapore calido ⁊ ſicco eleuato per calorem ſolis q̄ ꝑueniēs ad locū nubiū frigiditate nubis repercutitur ⁊ repercuſſus fertur in latus:⁊ facit ſonum impellēdo aerem: ⁊ quia aqua faciliter eſt diuiſibilis de facili cedit ⁊ reuerberatur per ventos .vel aliter poteſt intelligi. Antiqui em̄ dixerūt ꝙ ideo venti turbāt mare:quia in ipſo mari generātur venti qꝛ nō exeunt:ſed faciunt fluxum maris:licet hec opinio non ſit vera quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato:ſicut bis in die naturali.venti autem generantur tempore indeterminato. ¶ Quis voluat ſtabilem. Hic philoſophia commendat Boetium a metaphiſica:⁊ iterato a naturali philoſophia dicens. Boe. etiam ſolitus fuit rimari quis ſpiritus.i.intelligētia voluat motu diurno ſtabilē orbē firmamēti:vel etiam cur ſydus ſolis vel aliud habens ortum ⁊ occaſum caſurū in heſperias vndas id eſt in aquas maris occidentalis ſurgat:id eſt iterum oriatur ab ortu rutilo id eſt ab oriente ſplendido .quaſi dicat boetius ſolitus erat inquirere cur ſtelle que in occidente videntur occidere:iterum reſurgant in oriēte:etiā ſolitus erat rimari quis temperet placidas horas veris id eſt temporis vernalis:vt ornet terram roſeis floribus. Quis dedit.i.ordinauit:vt autūnus fertilis anno pleno.i.fecundo:influat.i.influentiam faciat grauidis vuis.i.botris repletis. Etiā erat ſolitus reddere.i.aſſignare varias

Motus celi. cauſas latentis nature.i.rerum naturalium. ¶ Nota omne quod mouetur ab alijs mouetur ex ſeptimo Phiſico.ergo celum ab alio mouetur. Mouetur autem celum a duplici motore:per cōmentatorem.xij.Metaphi.ab vno coniuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligentia a quo mouetur effectiue:ab alio motore ſeparato qui eſt deus a quo mouetur in ratione finis. Item dicit orbem celeſtē eſſe ſtabilē. Licet em̄ moueatur ⁊ mutet locū ſm partes: ⁊ non tamen ſm totum:⁊ quantum ad hec

Heſper⁹ dicitur eſſe ſtabilis.i.immobilis. Item cauſa quare ſtelle que occidunt iterum oriātur nō eſt alia niſi motus circularis primi mobilis:qui ſecum rapit omnes ſtellas tam fixas q̄ꝫ erraticas. Itē heſperus eſt ſtella q̄ de veſpere ſequitur ſolem occidentem.a qua ſtella mare occidētale dicitur heſpericū eo ꝙ ſol ⁊ heſperus ibi ſe mergāt.nō ꝙ ita ſit:ſed qꝛ vulgares ſic opinanť.cū em̄ ſtelle occidūt ꝓpter interpoſitionē maris inter viſuꝫ ⁊ ſtellas videnť ſtelle mergi in mare. Item tempus vernale dicitur placidum:quia eſt conueniens vite hominis. Eſt em̄ tempus veris calidū ⁊ humidum:in quib⁹ conſiſtit vita ex libro de morte ⁊ vita. Et ideo illo tempore ꝓducūtur flores. Nam materia florum eſt humidum aqueū.ſubtile bene coctum a calido aereo. Quia igitur in vere dominatur calidū ꝫ aereum ⁊ humidū aqueum ſubtile:quod parua indiget digeſtione:ideo in vere cui⁹ calor temperatus eſt flores ꝓducunť. Item vitis multū abundat de humido aqueo ⁊ groſſo:cuius ſignuꝫ eſt qꝛ tempore putationis diſtillat ab eis quaſi humidum lachrymale. Tale autem humidum groſſum multū reſiſtit digeſtioni.ideo vue ad maturitatem tarde prouenīūt:ſcꝫ tempore autūni. Item Boe.cōſueuit reddere cauſas latentes rerum naturalium qđ fuit iudicium felicitatis. Nam ſm Vergi. Felix q̄ potuit

¶ Quinetiam cauſas:vnde ſonora
Flamina ſollicitant equora ponti
¶ Quis voluat ſtabilem ſpiritus orbem
Vel cur heſperias ſydus in vndas
Caſurum rutilo ſurgat ab ortu:
Quis veri placidas temperet horas:
Vt terras roſeis floribus ornet.

rerum cognoſcere cauſas. ¶ Nūc iacet effeto. Hic oſ̄dit philoſophia quō Boe. deſtitutꝰ ꝑdicta ſpe
culatiōe i terrenis cogitabat dicēs. Nūc. i. ꝓ tpe doloris Boe. iacet. i. ꝓſtratꝰ ē effeto. i. euacuato lu=
mine. i. ſpeculatiōe mētis: ⁊ ipē preſſus colla. i. ſcḋm colla. i. grauidis cathenis paſſionū q̄ mentē gra=
uant: gerēſqȝ decliuū vultū. i. inclinatū pōdere amiſſiōis reꝝ temporaliū: heu cōgit cernere terrā ſto
lidaȝ. i. bona terrena q̄ hoīes ſtolidos efficiūt. ¶ Nota cathena ē ferreū inſtrumentū quo aliq̄d con

Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autumnus grauidis influat vuis:
Rimari ſolitus: atqȝ latentis
Nature varias reddere cauſas.
Nunc iacet effeto lumine mentis.
Et preſſus grauibus colla cathenis:
Decliuemqȝ gerens pondere vultum:
Cogitur heu ſtolidam cernere terram.

tra ſuā naturā detinet. Quatuor aūt effe
ctus q̄ ſunt gaudiū: ſpes: timor: dolor: ſimi
litudinarie dicunt cathene: q2 aīm hoīs
detinēt ⁊ ꝯtra ſuā naturā ⁊ rōneȝ ad illi=
cita trahūt. Nā rō ſemꝑ depcat ad optia
ex. j. ethi. Et ꝓpterea Boe. i fine huiꝰ ꝑmi
hortat fugā paſſionū: ibi. Tu quoqȝ ſi vis
¶ Itē nota nō ē eſtimādū q Boe. ſic ēet
ita euacuatꝰ lumīe mētis: ſicut lr̄a ſonat:
q2 alias fuiſſet iſufficiēs ꝓ ꝯpoſitiōe huiꝰ
libri: ſȝ ph̄ia loquit hic cōpaſſiue. Ille em̄
eſt merꝰ ſtultꝰ q̄ inclinat ſe ad terrena di=
ligēdo ipa ⁊ nō eleuādo intellectū ſuū ad
ſpeculabilia: qualis nō fuit Boe. vn̄ dicit
Auguſt. Tales ſunt hoīes qualia ſunt ea
que diligūt: q2 dilectio trāſmutat diligentē in ſimilitudinē rei quā diligit. hec Maquardus.

Heu q̄ȝ. Senſus ē doleo nec explicare valeo quātuȝ rō hoīs oppſſa cura ⁊ ſollicitudīe rerū Raymū.
temporaliū obſcurat ⁊ ignara efficit. ¶ Hic aduertēduȝ ē cū latina ligua nō ꝑmittat duo
adiectiua iungi ſine copula ⁊ ly profundo cū ly ꝑcipiti ſint adiectiua alteꝝ illoꝝ trāſit
in ſubſtātiuū ſcȝ ly ꝓfundo vt ſit ſenſus mēs oppſſa ꝓfundo. i. ꝓfunditate ⁊ violēta attra=
ctiōe ꝑcipiti ꝑcipitāte ⁊ faciēdo illā ſenſualitati inferiorē hȝ. ¶ Et q̄cūqȝ vagos. Ordo eſt.
⁊ Boe. victor ignorātie habebat cōp. ehenſaȝ. i. ꝯprehendebat numeris. i. ꝑ numeros oēȝ ſtellā que=
cumqȝ. i. q̄ ſtella flexa. i. mota ꝑ orbes varios. i. celos diuerſos exercet. i. facit recurſus vagos. i. motꝰ
varios. q. d. planetaꝝ numerū motūqȝ illorum cognoſcebat.

Heu q̄ȝ ꝑcipiti ⁊c. Carmē hʒ ſcḋm ꝑmi libri ē lyricū: ſic dictū eo q ad lyrā capi pōt. Quo=
circa: q2 ſequētia fere lyrica ſunt: dicā hic in gn̄ali tria. Primū q̄ ſit materia lyrici carmi=
nis. Scḋm qḋ decoꝝ. Tertiū q̇bus noībꝰ ⁊ cur tot ⁊ tā diuerſis ſoleāt noīari. Primū do Aſcenſiꝰ
cet Horatiꝰ in de arte poetica his v̄bis. Muſa dedit fidibꝰ diuos: pueroſqȝ deoꝝ. Et pu
gilē victorē ⁊ equū certamīe primū. Et iuuenū curas ⁊ libera vina referri. Donatum eſt
inquit fidibꝰ. i. lyricis chordis cātare diuos ⁊ heroas olympiacos ⁊ chriſtiano more deū ⁊ ſanctos Lyrici
eiꝰ: q2 lyrica carmia fere hymni ſunt. Itē pueros. i. filios deoꝝ vel Heroas: ⁊ athletā ſeu pugilē victo carmis
reȝ ⁊ equū i curuli certamīe vicentē. Et curas. i. amores iuuenū ⁊ libera vina. i. comeſſatiōes ⁊ ebrie materia
tates q̄ faciūt hoīes liberꝰ loqui. Et vt paucis dicā lyricū carmē deſiderat aut modeſtā laudationē
aut nō amarā irriſionē ne iambicū fiat. De decoro ſatis dictū eſt ſi applicet. Oportet em̄ ꝑcipue vt Decoruȝ
carmē materie quadret: ⁊ qualitas carminis qualitati ꝑſonaꝝ: vt materie iocūde detur v̄ſus fluidꝰ
nō ſtridulꝰ nō ipeditꝰ monoſyllabis aut ſpōdaicis pedibꝰ: q̄ grāmaticē ꝑ ſe ferūt. Singulis aūt car=
minibꝰ ſuū decoꝝ eſt ſeorſuȝ annotādū. ¶ Tertiū qḋ de noībus lyricorū carminū eſt: facile patebit Noīa ly=
ſi nouerimꝰ duplicia eē eoꝝ noīa generalia ⁊ ſpecialia. Generaliter dicunt a lyra lyrica: a cātando ricorum.
dicunt latine cātica: ſeu carmīa: grece ode aut pſalmia laudatiōe dicunt hymni. Specialia aūt no=
mina ſumuntur a multis ab inuētore: vt Aſclepiadeū ab aſclepiade: glyconicū a glycone: pindaricū
a pindaro: ſapphicū ab inuētrice q̄ dicta eſt ſappho: ⁊ ſic de aliis. A pede ꝑdominātē: vt dactilica.
iambica ſpōdaica. A cōnexionis gn̄e carminū. Qr ſi in oda ſeu verſu lyrico nō eſt niſi vnum genus
carminis: tūc dr̄ monocolos: ſi duo dicolos. ſi tria tricolos: ſi quatuor tetracolos. Item a reuerſiōe:
q2 poſt vltimū genus carminis reuertitur ſemꝑ ad primū: ſeruādus em̄ eſt ſemꝑ vnus ⁊ idem ordo:
ſi ergo tm̄ vnū eſt genus carminis: tunc oda non habet reuerſionem ſed cōtinuū ꝓceſſum. ſi duo: dr̄
diſtrophos a dis qḋ eſt duo ⁊ trophi ꝯuerſio. Si tria triſtrophos. Si quatuor tetraſtrophos. vix plu
ra inuenies cōnexa. Itē ſingula carmina ſumunt noīa ab inuētore: a pede ꝑdominātē: ⁊ a numero
pedum: ⁊ a numero ſyllabarū. vn̄ ſaphica ab vndecim ſyllabis hendecaſſyllaba dicunt. A numero
aūt pedū ſi duo dūtaxat ſunt verſus dr̄ dimeter: ſi tres trimeter: ⁊ ſic ꝯſequēter. Sȝ hoc ſciendū q in
iambicis duo pedes ꝓpter eoꝝ celeritatē vnā mēſurā faciūt. vn̄ iambica ſex pedū trimetra dicunt.
Hec in gn̄ali diximꝰ nec repetēda ſunt. In ſpāli aūt ꝑſens oda eſt monocolos: dactilica: tetrametra
⁊ niſi vltimꝰ pes ſpōdeus eſſet aſclepiadea. Eſt monocolos: q2 vnū eſt genꝰ carminis. Eſt dactilica:
q2 ſepe tres ſunt dactili ⁊ duo ſpōdei. Et tetrametra: q2 quatuor ſunt pedes. ⁊ ſyllaba abundās pro=
pter quā dicitur hypercatalectica. Cōſtat aūt ex prio pede dactilico vel ſpōdeo. ſcḋo dactilo ⁊ in=
terdū ſpōdeo. ⁊ ſyllaba abundāte q̄ fit vltima dictiōis ſi ſuaueȝ vis habere ſonoritatē: tertio dactilo:
quarto ſpōdeo vel eius loco trocheo. q2 in oī verſu vltima ſyllaba cōis eſt. Uitāde ſunt dictiones
monoſyllabe in fine ⁊ crebra colliſio literarū per vocalem ſequentē aut in aliā vocalē. Materia eſt

congrua quia continet laudē Boetiſ. Omnia aūt ſatis expoſita ſunt in cōmentariis ſuperioꝛibus:
que ſi ſancti Thome ſunt: neſcio cur adiectū ſit. hec Maquardus. Pauca tñ grāmaticalia addam.
Quoꝝ vnū ſit: ꝙ hec dictio ꝗ̃ tripliciter accipi ſolet ꝓ eo qꝺ eſt ꝗ̃tum. ⁊ hoc cū poſitiuo ſigurate.
hoc eſt cū ammiratiōe aut indignatiōe aut ſimili affectiōe. ꝓ quāto ⁊ id rariꝰ. cū cōpatiuo ꝓ valde.
et cū ſuperlatiuo qꝺ ſepe euenit. Cū poſitiuo vt hic. heu ꝗ̃ ꝑcipiti. i. quantū ꝑcipiti ⁊c. cū cōpatiuo
apud Vergiliū. Qꝛ magis illa tremēs tā-
Q tomagis effera flāmis. ꝗ̃ magis. i. quāto
magis cū ſuperlatiuo: vt vir ꝗ̃ optimꝰ. i.
Greca locutio. valde bonꝰ. vbi barbare dicūt ꝑ optimꝰ.
Preſſus colla: greca eſt locutio poetis: nō
oꝛatoꝛibꝰ ꝯceſſa. q̃ ſi ꝑ noīa fiat: ſynedo-
che a ſuio diceret. q̄ hāc differentiā obſer
uat. vt quotiēs ꝑ ꝟba aut participia fiat
Sanctꝰ thomas. grecā figurā dicat. quotiēs per noīa ſyne
dochen. Et hec ſatis ſint.

Proſa ſecunda libꝛi primi.

Sed medicine inquit: potius tempus eſt ꝗ̃ querele. Boetius. Tū vero totis in me intenta luminibus. Philoſop. Tu es ne ille ait: qui noſtro quondam lacte nutritus: noſtris educatus alimentis in virilis animi robur euaſeras Atqui talia contuleramus arma que niſi pꝛius abiecīſſes: inuicta te firmitate tuerentur. Agnoſcis ne me: quid taces? Pudoꝛe an ſtupoꝛe ſiluiſti? Mallem pudoꝛe: ſed te: vt video: ſtupoꝛ oppꝛeſſit. Boetius. Cumq; non modo tacitum ſed eliguem pꝛorſus mutumq; vidiſſet admouit pectoꝛi meo leuiter

Sed medicine inq̄t potiꝰ. Hic
incipit ſcđa ꝓſa huiꝰ pꝛimi in
qua phia inueſtigat moꝛbū
Boe. i. q̄buſdam ſignis. ſcđo
conſolat̄ ipꝫ ne deſperet. Se
cūda ibi Cūq; nō. Pꝛio d̄t phia. O Boe.
ego poſſeꝫ multa cōqueri de ꝑturbatiōe
mentis tue: ſꝫ nūc potiꝰ medicine tp̄s eſt:
ꝗ̃ querele. ꝟo ꝑ ſꝫ: tū. i. tūc mulier illa in-
tenta in me totis luminibus. i. oculis ait.
Es tu ne ille q̄ quondā tp̄e iuuētutis nu-
tritus nr̄o lacte. i. facilibꝰ documentis: in
etate aūt ꝑfecta educatꝰ. i. nutritꝰ nr̄is alimētis. i. doctrinis difficilioꝛibꝰ: euaſeras. i. ꝑueneras: in ro
bur. i. ī foꝛtitudinē virilis animi. atqui ꝑ certo nos ꝯtuleramꝰ tibi arma talia. i. documēta: q̄ niſi pꝛiꝰ
abieciſſes ꝑ obliuionē: ipa tuerent̄ te inuicta firmitate. dicit phia. Agnoſcis ne me: q̄d taces ſiluiſti
ne pudoꝛe. i. verecūdia: an ſtupoꝛe. i. mētis alienatiōe ego mallē. i. magis vellē te ſiluiſſe pudoꝛe: ſꝫ vt
ego video ſtupoꝛ oppꝛeſſit te. ❡ No. ꝙ phia deplāgēdo boetiū nō facit lōgā moꝛā: ne Bo. deſpe. ſup
infirmitate ſua. ergo dicit phia magis ēē tp̄s medicine ꝙ querele. Itē boni medici eſt totis oculis
diligenter reſpicere faciē infirmi eo ꝙ in facie magis apparēt ſigna ꝓnoſticatiōis infirmitatis. ideo
phia d̄r eſſe intuita Boe. totis luminibꝰ. Itē ꝑ arma phie intelligunt̄ ꝓcepta phiſicalia: q̄ ꝑſuadent
Medicꝰ minime extolli in ꝓſperis: nec depꝛimi in aduerſis. Hoꝛtat̄ eñ nos phia ad magnitudinē: magnani
Taciturnitas. mus aūt eſt q̄ cōtra defoꝛmes inſultꝰ foꝛtune vnanimi mētis cōſtātia militat de his ⁊ ſimilibꝰ pꝛece
ptis phie Boe. Oblitꝰ fuit ꝓpter doloꝛē. ❡ No. taciturnitas qñq; ꝓuenit ex pudoꝛe: qñ eñ manife-
Stupoꝛ. ſtatur alicui aliq̄d qꝺ vellet celari ip̄e efficit̄ verecundꝰ: ⁊ oculi eiꝰ depꝛimunt̄ facies eiꝰ rubet: ⁊ auer
titur: ⁊ lingua eiꝰ in loquēdo ligat̄. ❡ Notādū ꝙ ſtupoꝛ vno mō ē abūdās ammiratio mentis: vt ibi
papa ſtupoꝛ mūdi. Alio mō ē mētis alienatio: ⁊ ſic accipit̄ i ꝓpoſito ⁊ īducit taciturnitatē. Ex quo
eñ motꝰ lingue ē ſꝫ ꝯfoꝛmitatē ad fantaſiā: turbat̄ fantaſia: ſicut ꝯtingit in alienatiōe mētis: ꝑpedi
tur lingua ī loquēdo: ergo d̄t phia pudoꝛe aut ſtupoꝛe ſiluiſti: ⁊ taciturnitas ꝓueniēs ex ſtupoꝛe dete
rioꝛ eſt: ꝗ̃ q̄ cauſat̄ ex pudoꝛe: cū ipa cauſet̄ ex aliquo defectu interioꝛi: iō dicit phia mallē pudoꝛe ſi-
Pudoꝛ. luiſſes. ❡ No. ſm̄ Hug. pudoꝛ eſt coꝛpis: ſꝫ pudicitia ē mētis. Eſt aūt pudoꝛ verecundia ex aliq̄ caſu
Pudicicia. innata nō auferēs memoꝛiā ſed impediēs linguā. Stupoꝛ aūt ē caſus memoꝛiā auferēs ⁊ linguā im
pediēs: ⁊ peiꝰ ē tacere ſtupoꝛe: ꝗ̃ pudoꝛe: qꝛ meliꝰ ē memoꝛiā retinēdo nō loqui: ꝗ̃ loqui ⁊ memoꝛia
carere. ❡ No. phia dicit Boetiū fuiſſe nutritū ſuo lacte: ꝑ nutrimētuꝫ lactis intelligit̄ triuiū. ſ. gram
matica: logica: ⁊ rethoꝛica: quibꝰ iuuenes ſunt ſeriatiꝫ īfoꝛmādi tanq̄ꝫ facilibꝰ documētis ſicut puer
lacte nutrimēto molli ⁊ facilis digeſtiōis vtit̄. Sꝫ ꝑ hoc qꝺ d̄t ī virilis aī robur euaſeras. ſ. ad ſciam
mathematicā ⁊c. q̄ tanq̄ꝫ ꝑ ſciam magis ſubtilē hō ꝑfecte etatis efficit̄. ❡ Nota phia ꝯtulit Boetio
arma nō coꝛpoꝛalia: ſꝫ ſpūalia. ſicut ſunt ꝟtutes ītellectuales quas enumerat Ariſto. vi. ethicoꝛum.
Et ſunt illa ītellectꝰ: ſapiētia: ſcīa: ars: ⁊ pꝛudētia. Et ſilr̄ ꝟtutes cardinales: q̄ ſunt quatuoꝛ. ſ. pꝛudē
tia: iuſtitia. tēperātia: ⁊ foꝛtitudo. Et dicunt̄ cardinales: qꝛ quādā ꝑncipalitatē ſibi vēdicāt. ſcꝫ mate
riaꝫ circa quā habent fieri. Illa eñ arma abiecit Boetiꝰ qñ tempoꝛalibꝰ adheſit appetui ſenſitiuo
annuēs: ⁊ ab attētione celeſtiū ſequeſtratꝰ. Et de iſtis armis dicit apoſtolꝰ. Abiicite ergo opa tene-
brarum ⁊ induimini arma lucis: ſic vt ī die honeſte ambulemꝰ. ❡ Cūq; nō mō tacitū. Hic phia cō-
ſolat̄ Bo. ne deſperet dicēs Cū phia vidiſſet me nō mō. i. nō tm̄ tacitū: ſꝫ pꝛoꝛſus. i. totaliter elinguē
ꝗ̃ pꝛo ⁊ mutū. illa admouit. i. appoſuit pectoꝛi meo leuiter manū ⁊ inq̄t. i. dixit nihil periculi ē circa
hūc hoiem: ip̄e patit̄ lethargū. i. moꝛbū obliuiōis moꝛbū inquā cōmunē mentiū illuſaꝝ. i. deceptarū
⁊ ip̄e pauliſper. i. modicū ē oblitꝰ ſui: ſꝫ facile ſui recoꝛdabit̄: ſiquidē ꝑ certo cognouerit nos: phiam:
ante. i. pꝛiꝰ. qꝺ vt ip̄e poſſit facere tergamꝰ lumia. ſcꝫ oculos eiꝰ caligātia nube. i. obſcuritate rerum

mortaliū.i.temporaliū.hec dicit philoſophia. ꝛ veſte ſua contracta.i.cōuoluta in rugā ſiccauit oculos fletibus inundantes id eſt humectātes. ¶ Nota ꝙ tacitus eſt ille qui nō loquitur:licet habeat poteſtatem lingue ad loquendum:ſed elinguis ꝛ mutus dicitur ille qui non ſolum non loquitur:ſed etiam nō habet poteſtatē lingue ad loquendū:ꝛ talis fuit Boetius ꝓpter ſtuporē id eſt mentis alienationem. Nota ꝙ philoſophia innuens ſe eſſe bonā medicā cōſolabatur Boetium dicens. nihil periculi eſt in homine iſto qꝫ ſꝫ Sene. in libro de clementia ad Neronem. Mali medici eſt deſperare ne curetur eger. ¶ No. ꝙ lethargia eſt infirmitas cauſata ex oppreſſione cerebri cum obliuione:ꝛ iungitur cōtinuo ſomno:ꝛ ſic lethargus eſt morbus inducēs obliuionem ꝛ ſomnum. Inde lethargicus. ꝛ eſt homo qui patitur talem morbum ꝛ dicitur a lethe qđ interpretatur obliuio. Etiam lethe eſt fluuius infernalis. Boetius ergo patiebatur lethargum id eſt morbuꝫ obliuionis:qꝫ ſi ꝑcepta philoſophie in memoria habuiſſet nunqꝫ de amiſſione rerum temporalium doluiſſet. Tacitus Elinguis Lethargia.

manum. Ph. Et nihil inq̄t pericli eſt:lethargū patitur communem illuſarum mentiū morbū. Sui pauliſper oblitus eſt. Recordabitur facile:ſi q̄dem nos ante cognouerit. Quod vt poſſit pauliſper lumina ei⁹ mortaliū rerū nube caligātia tergam⁹. Bo. Hec dixit. Oculoſqꝫ meos fletib⁹ inūdātes ꝯcta ī rugā veſte ſiccauit.

Item dicit lethargum eſſe morbum illuſarum mentium.qꝫ mens illuſa eſt vbi ratio eſt ligata ꝓpter defectū fantaſie:ſicut in freneticis:vel ꝓpter defectū memorie ſicut in lethargicis. ¶ Notandum homo cōponitur ex aīa imortali ꝛ corpore mortali:ſꝫ qꝫ Boeti⁹ oblit⁹ fuit bonorꝫ aīe:ideo dr̄ fuiſſe ſui oblitus nō totaliter ſꝫ pauliſper:qꝫ adhuc curā habuit de bonis terrenis q̄ reſpiciunt corpus. Item homo per phiam habet ſuipſi⁹ perfectā cognitionē. Ad cognoſcendū aūt illud qđ per phiaꝫ cognoſcitur.oporteret primo phiam cognoſcere:ideo dicit phia recordabitur ſui facile:ſi nos prius cognouerit. Item ꝑ veſtes philoſophie in rugā cōtractas intelliguntur ꝑcepta philoſophicalia in vnum volumen cōgregata:ſicut in libro iſto.quibus ipſa phia Boe.cōſolatur. ¶ Nota ꝙ ad medicū infirmū curare volentē plures requirunt cōditiōes. Primo vt qualitates ꝛ cōditiones reſpiciat:ꝛ vt humores nocētes cognoſcat. Scđo ad loquendum cōmoueat. Tertio ſi ꝑualida egritudine obmuteſcat:vt manum corpori infirmi⁹ adhibeat. Quarto vt verbis conſolatorijs reficiat:ſic phia videns dolores Boetij. Primo eum inſpexit. ſcđo ad loquenduꝫ mouit.tertio manū ſuaꝫ corpori appoſuit. ꝛ quarto verbis conſolatorijs reficit. ¶ Raymundus. Homo Medic⁹

SEd medicine. Triplicē boni medici modū in hac ꝓſa tenet interrogādo:palpādo:ꝛ cōſolando egrotū oſtēdens potius eſſe medendū ꝙ lamentādum circa infirmum vt eius infirmitatem curet cognitam. prius enim cognoſcendus ꝙ curādus eſt morbus. nam in ipſum ſalutis eſt noticia infirmitatis. q infirmitatē ignorat illā quomodo purgare valet. ¶ Si quidem. Si quidem non eſt vna dictio ſed due vt ſit ſenſus. Boetius quidem id eſt certe recordabitur facile ſui ſi cognouerit nos prius ꝛ eſt conditionalis. ¶ Aſcenſius.

SEd medicine⁹ inq̄t ꝛc. Hec ꝓſa ſatis clara ē ꝛ nō negligēter declarata: quapropter fruſtra longus eſſeꝫ. Meminerit tñ iuuenis lector illas duas voculas medicine ꝛ querele: hoc loco poti⁹ eē datiui caſus ꝙ genitiui No ēm pulchre dixeris tps ē ſtudij:ſꝫ tps ſtudendi:vel tps ē ſtudio.i.ad ſtudiū.nō eſſet tñ omnino incōgruū ſi dicatur tps ſtudij. Sciat aūt illic. Si q̄dem nos añ cognouerit:ſi quidē diuiſim eſſe legendum. Sunt ēm due dictiōes. ꝛ ordo eſt. Recordabitur facile ſui recordabitur inquā q̄deꝫ.i.certe ſi cognouerit añ.i. pri⁹nos. Multi ī eo vocabulo errāt ꝛ interpretes ēt. h loco vide Vallenſeꝫ. ¶ Metrū tertiū pmi libri.

¶ Tūc me. Senſus eſt ſicut corus generat nebulas ſic cupiditas generat ignorātiā ꝛ ignorantia impedit rationē. ¶ Itē ſicut boreas nebulas depellit ſic philoſophica cōſolatio cognitionē inducēdo depellit ignorantiam. hic per lumina rationem cape. Raymū.

¶ Metrum tertiū primi libri.

TUnc me diſcuſſa liquerunt nocte tenebre:
Luminibuſqꝫ prior redijt vigor.
Vt cuꝫ precipipti glomerātur ſidera coro

TUnc me diſcuſſa. Hic incipit tertiū metrū hui⁹ primi libri cui⁹ prim⁹ vſus vocatur metrū dactiliicū exametruꝫ. ſcđs dr̄ metrū alemanicū ab iuentore. tetrametrū a numero pedū. dactilicū a pede ꝑdominātē: ꝛ acatalecticū:qꝫ nulla ſyllaba abundat nec deficit. In h metro Boe.declarat.ꝑ quoddā ſile:quō remotis impedimētis vigorē cognitiōis recupauit. ꝛ ē talis ſimilitudo. Sicut coro flāte nubes generantur:ꝛ ꝑ īterpoſitionē nubiū ſol ꝛ alia nobis occultantur:ſic aduerſitate imminente homo afficitur diuerſis paſſionibus obſcurantibus intellectum. ꝛ ſicut auſtro flāte nubes diſſoluuntur ꝛ radij ſolares reuertuntur ſic adueniente conſolatione philoſophica paſſiones ſedantur: ꝛ intellectus illuminatur. Dicit ergo in litera. Tunc cū phia terſit oculos meos tenebre liquerunt me diſcuſſa nocte.i.obſcuritate. ꝛ prior vigor cognitiōis redijt luminib⁹ meis.i.ocu

lis:vt ꝑ ſicut:ſol latet.i.occultat̃:cū id eſt quādo.ſidera.i.ſtelle:glomerant̃.i.inuoluunt̃ ꝑcipiti coro: id eſt tali vēto.⁊ polus.i.celū ſtetit.i.ſtare videt̃ nymboſis imbribus.i.pluuijs nubiloſis:ac pro etiā nox.i.obſcuritas fundit̃ deſup.i.de nubibus in terrā nondū.i.nō adhuc aſtris.i.ſtellis veniētibus.i. apparētibus in celo.Si boreas emiſſus a threicio antro.i.thracie regionis:verberet.i.depellat hāc noctē:ideſt obſcuritatē:⁊ referet clauſum diē tūc phebus:ideſt ſol emicat:ideſt lucet:⁊ vibratus:id eſt fortificatus lumine ſuo:ferit ideſt per-cutit oculos hominum mirantes ſubito lumine ſolis poſt tenebras. ¶ Nota phi-loſophia trahit hominem ab obſcuritate ignorātie ad lucē ſapiētie.ex libro de po-mo.Ariſto.⁊ etiā ꝑ metriſtā. Ars hoiem firmat nec ſinit eſſe malū.Et ergo cū phi loſophia ſiccaſſet oculos Boetio fugatis tenebris ignorātie rediijt vigor intelligen-

Venti. tie. ¶ Nota quatuor ſunt vēti principa-les qui flāt a quatuor partib⁹ mundi:ſci-licet oriēte:occidente:ſeptētrione:⁊ meri-die.quorū quilibet habet duos collatera-les:⁊ ſic ſunt duodecim venti qui his verſibus continent̃. Flant ſubſolanus:vulturnus:⁊ eurus ab ortu. Atqꝫ die medio notus heret:⁊ aphricus auſtro. Circinus occaſum zephiruſqꝫ fauonius afflāt. Sed veniūt aquilo boreas.⁊ corus ab arcto. Corus ergo eſt ventus quo flante generant̃ nubes:⁊ cō glomerant̃ ſydera:ſic ꝙ per nubes occultant̃. ¶ Nota ꝙ polus eſt ſtella q̄ ſemp in eodē loco videt̃:ſꝫ hic potius ponit̃ pro firmamēto:tanqꝫ pars pro toto ꝑ ſynecdochen. ¶ Nota ꝙ polus:ideſt celū di-cit̃ ſtare quādo eſt obductū nymboſis imbribus.nō ꝙ ſtet:ſed q: motus eius tūc nobis nō apparet. Motū eñ celi nō percipimus niſi ꝑ motū alicuius ſtelle:cū aūt celū eſt coopertū obſcuris nubibus nulla ſtella videri poteſt. ¶ Nota ſm̄ Hugu.nymbus eſt nubiū denſitas ex intēpeſtate orta:⁊ ſic di-cit Boetius hic.nymboſis imbribus.i.dēſis pluuijs.⁊ eſt ratio.q: tenuis imber nō impedit aſpectū aſtrorū. ¶ Nota ꝙ boreas dicit̃ flare ab antro threicio:q: forte regio thracie eſt cauernoſa.de cuius cauernis exit vētus generatus ex vaporib⁹ ſiccis in terra. ¶ Nota poſtqꝫ philoſophia terſit oculos Boe.⁊ eoſdē a fletu lachrymarū cōpeſcuit. Reſtitut⁹ eñ fuit priſtino vigori:vnde oculi ipſius Boe. vt rō ⁊ intellectus obfuſcati erāt tenebris ignorātie:cū iſtis tēporalibus adheſit:propter amiſſionē rerū tēporaliū:diuerſis fuit ſubiectus paſſionibus. Sed philoſophia oculorū caliginē abiecit: cum ipſius intellectū illuminauit:tenebras ignorātie fugando a lumine ſpirituali ⁊ ſcientia illuminādo.

Nymboſiſqꝫ polus ſtetit imbribus.
Sol latet:ac nondum celo venientibus aſtris,
Deſuper in terram nox funditur.
Hanc ſi threicio boreas emiſſus ab antro,
Verberet:et clauſum reſeret diem:
Emicat:⁊ ſubito vibratus lumine Phebus,
Mirantes oculos radijs ferit.

¶ Aſcenſius.

Tunc me diſcuſſa. Ode ſcda ē dicolos diſtropos q: cōtinet duo gña carminis. Quorꝫ primū eſt heroicū exametrū. Secūdū tetrametrū ſimile alemanico:niſi ꝙ in alemani co faliſco vltim⁹ pes ſponde⁹. Hic aūt ecōtrario vltim⁹ ſemp dactilus. De exametro prius dictū eſt. Tetrameter aūt ꝟſus alemanicus dactil⁹ acatalectic⁹ cōſtat quatuor dactilis ſpondeiſve:aut ꝓmiſcuis.ſed vt dixi Boetius fere nouū genus excogitauit. nā in ſecūdi carminis fine diſceſſit ab aſclepiadeo:ponēdo ſpondeū ꝓ dactilo:⁊ hic ab alemanico ponēdo dactilū pro ſpondeo. Hic verſus raro habet ſpondeū penulti-

Corus. mū ſed fere duos dactilos in fine. De quibus ex ſecūdo carmine huius primi ſatis patet. Et expoſi-tio ꝑ ſuperiores cōmētarios. Scias tamē lector corū ſine aſpiratione ſcribi pro vēto.nā idē etiā cau-rus dicit̃.habet aūt pro vēto primā longā:q: au ſyllaba frequēter in o longū mutat̃:vt caulis colis: plauſtrū ploſtrū:maurus morus:caudex codex:caurus corus.ſed chorus pro corona ſeu cōgregatio ne pſallētiū aut chorea ducentiū primā corripit. Eſt aūt corus vētus flans ab occaſu ſolſtitiali.⁊ au tore Pli.li.ij.grādines importat. Unde hic dr̄. Nymboſiſqꝫ polus ſtetit imbribus. Ubi verbū ſtetit nō

Stare. ſignificat quietū fuiſſe: ſed plenū ⁊ obductū:ſicut autore Seruio apud Vergiliū cū dicit. Stāt ⁊ iu niperi ⁊c.⁊ pluribus alijs locis. Boreas emiſſus dr̄ ab antro threicio:q: ventus ſeptentrionalis eſt.

Reſerare. Thracia aūt eſt ſub ſeptētrione:legit̃ aūt trahitio greco more. Reſerare eſt aperire: q: particula re cōpoſita cū dictione ſignificāte rem clauſam aut occultationē:cōtrariā ſignificationē inducit:vt ſe ro ⁊ reſero:claudo ⁊ recludo:velo ⁊ reuelo.tego ⁊ retego cōtraria ſignificant. Clauſum diem bene ꝓ tulit in maſculino genere:q: hoc nomē dies qñ accipit̃ pro tpe lucis diſtincto a nocte:maſculini:vt plurimū eſt generis.qñ vero pro tpe indifferēti tā nocturno qꝫ diurno ſemp eſt feminini generis:vt Serui⁹ ⁊ Valla docēt. Errāt aūt q̄ nūqꝫ in feminino genere tps lucis ſignificare dicunt. In plurali aūt ⁊ ei⁹ ꝓpoſitū meridies ſolū maſculini ſūt gñis. Cetera notiſſima ſūt nec nr̄e iterpratiōis indiga.

¶ Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſtitie nebulis. Hic incipit tertia proſa pri-mi libri in qua Boeti⁹ oſtēdit quō phiaꝫ cognouerit. Et di uidit̃ q: prio oſtēdit qūo phi-

¶ Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſtitie nebulis diſſolutis hau ſi celū:⁊ ad cognoſcendā medicātis faciē

loſophiā cognouit ⁊ qualiter de pꝛ̄ſentia eius admirari cepit: ⁊ quomodo philoſophia ſibi reſpōdit. Secūdo pꝛobat philoſophia pſecutionē ſapiētū a vulgarib⁹ nō eſſe nouā. Secūda ibi. Nōne apud veteres: dicit pꝛ̄mo Haud ꝑ nō aliter nebulis triſtitie mee diſſolutis: ideſt p cōſolationē philoſophie quoniā ſicut nubes diſſoluunt̄ per flatū boꝛee. Sic ego Boetius hauſi. ideſt reſpexi intuitus ſum ce lū olimpū: ideſt ſurſum ⁊ recepi mētē: ideſt vigoꝛē rationis ad cognoſcendā faciē medicātis: ideſt me dici.

mētē recepi. Itaq3 vbi in eā deduxi oculos: intuitūq3 defixi: reſpicio nutricē meā: in cuius ab adoleſcentia laribus verſatus fuerā philoſophiā. Et quid inquā: tu in has exilij noſtri ſolitudines omniū magiſtra vir tutū ſupero cardine delapſa veniſti? An vt tu quoq3 mecū rea falſis criminationibus agiteris? Philo. An: inq̄t illā te o alūne deſererē: nec ſarcinā qua mei nominis inuidia ſuſtuliſti: communicato tecum labo re partirer? At qui Philoſophie fas non erat inco mitatum relinquere iter innocētis: meam ſcilicet cri minationem vererer: ⁊ quaſi nouum aliquid accide rit pꝛhoꝛreſcerem. Nunc enī pꝛimum cenſes apud im pꝛobos moꝛes laceſſitam periculis eſſe ſapientiam? ❡ Nōne apud veteres q̄3 ante nr̄i Platonis etatē

Itaq3 pꝛo ergo vbi: ideſt poſtq̄3 ego deduxi: id eſt cōuerti oculos: q3 pꝛo ⁊ defi xi: ideſt ſtabiliui intuitū in eā: reſpexi nu tricē meā philoſophiā in cuius laribus: id eſt ſcholis fuerā obuerſatus ab adole ſcentia: ideſt iuuētute mea: ⁊ inquā: ideſt dixi. O magiſtra omniū virtutū: quid id eſt pꝛopter qꝺ tu veniſti lapſa: ideſt pꝛo greſſa a ſupno cardine: ideſt de celeſti poꝛ ta in has ſolitudies ideſt loca deſerta: no ſtri exilij: ideſt noſtre relegatiōis: an: ideſt nunq̄d ꝑpter hoc veniſti: vt exiſtens rea: ideſt tāq3 culpabilis mecū agiteris: ideſt moleſteris multis criminationibus. Illa philoſophia inquit: ideſt dixit. O alūne. ideſt ꝑ me nutrite: an ideſt vtrū te deſere rē: quaſi diceret nō nec partirer: ideſt diui derē tecū cōmunicato laboꝛe: ideſt diuiſo laboꝛe: ſarcinā: ideſt pondus quātū ſuſtu liſti ex liuoꝛe: ideſt ob inuidiā mei nōis: id eſt ratiōe ſapiētie: atqui pꝛo certe nō erat fas: ideſt honeſtū philoſophie relinquere iter innocētis incomitatū: ideſt ſine comi te. ſupple ſi ego te dereliquiſſem ego ve rerer: ideſt timerē meā criminationē: ideſt meā dānationē: ⁊ valde ꝑhoꝛreſcerē qua ſi aliquid noui acciderit: ſupple circa te. enī pꝛo quia: num: ideſt nūquid tu cenſes. i. iudicas pꝛimū ipſam ſapientiā eſſe laceſſitam: ideſt manifeſtam periculis. i. perturbationibus apud impꝛobos mo res. i. male moꝛigeratos hoīes: quaſi diceret hoc non eſt nouū. ❡ Nota philoſophia dicitur medi ca: ſicut enī medicus moꝛbo fugato ſanitatē inducit. Sic philoſophia ignoꝛantia relegata vitā vtri uſq3 ſeculi cōdonat. nam habet̄ in libꝛo de pomo Ariſtote. Qui philoſophiam inuenerit vitā in vtro q3 ſeculo inuenit. ⁊ alibi. Qui me inuenerit vitā inueniet ⁊ hauriet ſalutem a dn̄o. ⁊ ideo dicit Boe tius faciem mendicantis. ❡ Notandum ꝙ Boetius non ſolum deduxit oculos in philoſophiā: ſed defixit in eam intuitum per qꝺ innuit̄ ꝙ qui vult philoſophari opoꝛtet ſe totu3 tradere philoſophie ꝑ cōtinuū ſtudiū ⁊ laboꝛē. Nā ſicut vna hirūdo aduenies nō facit ver: nec vna dies calida facit eſta tem: ſic nec vna ſpeculatio philoſophica facit phm̄. ❡ No. ꝙ tp̄s opoꝛtunū ad philoſophādū eſt tp̄s adoleſcētie: qꝺ innuēs Boe. dicit. in cuius laribus ab adoleſcētia fuerā obuerſatus. Nam etas hoīs aſſimilat̄ cere: q̄ ſi nimis eſt mollis vel dura: foꝛmā ſigilli nō recipit: nec retinet. ſi aūt eſt temperate mollis vel dura figurā recipit ⁊ retinet: ſic etas nimis tenera ſicut infantia. nō recipit doctrinā phi loſophicā: nec etas nimiū dura ſicut decrepit⁹: ſ3 etas tēperata q̄lis eſt adoleſcētia: q̄ facil̄r intelligit et intellecta memoꝛie cōmēdat. ❡ No. ꝑ lares phīe intelligunt̄ diuerſe ſecte phōꝝ ſicut Ariſtotelis Platonis: qb⁹ Boe. ab adoleſcētia fuit obuerſat⁹. ⁊ di. Hugui. ꝙ obuerſari idē eſt ꝙ ꝯuerſari. ❡ No tā. ꝙ phīa dꝛ magiſtra oīm ꝟtutū: qꝛ oēs ꝟtutes moꝛales docet: vt pꝫ ex Ethicis: ⁊ dico moꝛales: ꝑ pter ꝟtutes theologicas: q̄ ſūt fides ſpes ⁊ charitas: ⁊ dꝛ phīa delapſa a ſupno cardine: qꝛ oīs ſapiē tia a dn̄o deo nr̄o eſt. Nā ſicut ſcribit̄ in ꝓlogo libꝛi de regimine pꝛ̄ncipū. De⁹ eſt q̄ diuitias ſue ſapiē tie influxit aīab⁹. i. ſtudētib⁹ tribuit grā3 cognoſcēdi: cui nihil eſt difficile: ſine q̄ nihil ē poſſibile poſſi deri. ❡ No. vt poſtea patebit ꝙ boe. falſe criminabat̄ de lr̄is cōpoſitis: ⁊ de impedimēto delatoꝛis: ⁊ illud qꝺ faciebat ſapiētis dicebat̄ facere arte magica. Ideo dicit ad phīa3 Nūq̄d veniſti vt tu mecū rea falſis criminationib⁹ agiteris? No. phīa tāgit tres rōnes ꝑpter q̄s nō debuit relinq̄re Boe. Pꝛi ma eſt: qꝛ nutrix nō d3 relinq̄re ſuū alūnū. Scd̄a q̄ patit̄ ꝑpter aliū nō decet vt deſerat̄ ab illo. Ter tia qꝛ nō decet phīa3 relinq̄re inocētē. Boe. aūt fuit alūnus phīe. ipſeq3 patiebat̄ iniurias ꝑpter phīa3 et fuit innocens. ergo ⁊c. ❡ No. ſm̄ Hugui. laceſſo. i. cū deſiderio vel vexo vel iniurijs affligo. ❡ Nō ne apud veteres quoq3. Hic phīa ꝓbat pſecutionē ſapiētū a vulgarib⁹ nō eſſe nouā: ⁊ hoc pꝛi⁹ ꝓbat exēplis antiquis. Scd̄o magis modernis. Tertio oſtēdit q̄d ſit faciēdū cōtra inſult⁹ vulgariū. ſcd̄a ibi. ❡ Qꝺ ſi nec. tertia ibi. Qui ſi q̄n cōtra. Pꝛimo dicit bn̄ dixit ꝙ pſecutio ſapiētū a vulgarib⁹ ⁊ a malis nō eſt noua. Nōne apud veteres ante etatē noſtri Platonis nos phīa ſepe certauim⁹ magnū certamē cū temeritate ſtulticie. i. cū ſtultis ⁊ temerarijs hoīбus: eodēq3 platone viuēte magiſter eius

Phīa. medica.

Philoſo phādum Cōtinue Philoſo phandi Tēpus.

magnū ſepe certamen cū ſtulticie temeritate certauimus: eodēq; ſuperſtite p̄ceptore ei⁹ Socrates iniuſte victoriā mortis me aſtāte promeruit. Cuius hereditatē cum deinceps Epicureū vulgus: ac ſtoicū: ceteriq; pro ſua quiſq; parte: raptū ire molirētur: meq; reclamātē renitentemq; velut in partem prede traherent veſtē q̄ meis texuerā manibus diſciderūt arreptiſq; ab ea pāniculis totā me ſibi ceſſiſſe credentes: abire. In qbus qm̄ q̄dam noſtri habitus veſtigia videbātur meos eſſe familiares īprudētia rata: nōnullos eorum prophane multitudīs errore p̄uertit. ¶ Quod ſi nec Anaxagore fugā: nec ſocratis venenū: nec zenonis tormēta: qm̄ ſunt peregrina: Nouiſti: at canios at ſeneccas at ſoranos quorum nec peruetuſta nec incelebris memoria eſt ſcire potuiſti quos nihil aliud in cladem detraxit niſi q noſtris moribus inſtituti ſtudijs improborum diſſimillimi videbantur. Itaq; nihil eſt quod admirere ſi in hoc vite ſalo circūflātibus agitemur procellis: q̄bus hoc maxīe p̄poſitū eſt peſſimis

Socrate .i. iniuſte p̄meruit victoriā mortis me ſibi aſtāte cui⁹ .ſ. ſocratis hereditatē .i. ſciētie hereditarie relicte ſuis diſcipulis: cū epicureū vulg⁹ ⁊ ſtoicū ⁊ ceteri molirent̄ .i. laborarēt ire raptū .i. rapere: vnuſq̄ſq; p ſua parte: ⁊ cū ipi traherēt me philoſophiā i partē prede me clamātem .i. cōtradicētem q̄ p ⁊ renitētem .i. ipi diſciderūt veſtē meā quā texuerā meis manib⁹ ⁊ ablatis pāuiculis abierūt. credētes me totam ſibi ceſſiſſe: ⁊ q: in iſtis apparuerūt quedā veſtigia noſtri habit⁹ .i. prudētie: imprudētia vulgarium rata .i. opinata ipſos meos eē familiares .i. meos diſcipulos rōne ſapientie: peruertit nōnullos eorum .i. aliq̄s errore .i. perſecutiōe p̄phane multitudinis .i. indocti vulgi: ſicut vulgares ſolēt p̄uertere doctos. ¶ No. q an̄ tp̄s Platonis multi ſapiētes pſecuti fuerūt a vulgaribus: ⁊ tpe Platonis Socrates magiſter ei⁹ interijt propter ſapiētiā. Nā ipe cognouit ſua ſapiētia eē vnū deū: alios aūt colētes plures deos redarguit: qd̄ pcipiēs dux Athenienſiū noīe Anet⁹ coegit ipm bibere venenum i noīe vni⁹ dei: ⁊ nihil ſibi nocuit. Poſtea coegit ipm bibere venenū i noīe pluriū deorum ⁊ interijt. ¶ No. mortuo Socrate diſcipuli ſui q̄ ſciētiam ſocratis tāq; hereditariā ſibi vēdicabāt: inceperūt diſſentire: in quo magiſter eorū Socrates poſuiſſet ſummū bonū. Quidā enī ſuorū diſcipulorum dicti epicurei dicebāt ipm poſuiſſe ſummū bonū in voluptatib⁹. Alij ſicut ſtoici: dicebāt q in virtutib⁹: ⁊ quilibet eorum p defenſiōe ſue opinionis rapuerat autoritates philoſophie ipſas extorte exponēdo: propter q philoſophia dicit illud reclamaſſe: ⁊ ſic male exponēdo ſciderūt veſtē philoſophie: ⁊ particulas abſtulerūt: ⁊ quāuis nō eſſent veri philoſophi: q: tn̄ videbant̄ eē: multi eorum a vulgarib⁹ occiſi ſunt. ¶ Quod ſi nec anaxagore fugā. hic philoſophia pbat pſecutionē ſapientum exēplis magis modernis dicens O Boe. ſi nō nouiſti fugā anaxagore: nec venenum ſocratis: nec tormēta zenonis: qm̄ iſta ſunt peregrina .i. extranea ⁊ aliena: tn̄ tu potuiſti ſcire canios .i. pſecutionē Canij: ac Seneccas: ac ſoranios .i. ſequaces ſoranij. quorum memoria nō eſt p̄uetuſta .i. valde antiqua: nec incelebris .i. non ſine gloria: q̄s viros nihil aliud detraxit in cladē .i. mortē niſi q inſtituti .i. informati nr̄is morib⁹ ipi videbātur diſſimillimi ſtudijs improborum. Itaq; nihil .i. nō eſt cā q tu admireris .i. debeas admirari: ſi in hoc ſalo vite .i. amaritudie. nos ſapiētes agitemur .i. vexemur procellis .i. aduerſitatib⁹ malorū circūſtātib⁹: q̄bus nobis ſapiētib⁹ maxie p̄poſitū eſt .i. intētio: diſplicere peſſimis quorum malorum tametſi ſit nūeroſus exercit⁹: tn̄ eſt ſpernēdus: q: nullo duce ſup. ratiōis agit̄: ſz tm̄ rapitur errore limphante .i. p̄cipitante eos ad modū limphe temere .i. ſtulte ac paſſim .i. vbiq;. ¶ Nota q anaxagoras: ſtulticiā hoim ſolē p deo colētium reprehēdit dicēs ſolē nō eē deū. ſz lampadē ardentē: ppter quod reus iudicatus eſt: ⁊ in fugā cōpulſus: ergo dicit philoſophia. Anaxagore fugā. Nota dicit Socratis venenum de quo dictum eſt ſupra: q veneno interijt. Similiter zeno multa tormēta rōne ſue ſapiētie ſuſtinuit. ¶ Nota q Cani⁹ Seneca Soran⁹ fuerūt nobiles romani ⁊ morib⁹ philoſophie inſtructi: ppter qd̄ interierūt. Vn̄ canij dicebātur imitatores a magiſtro ſuo Canio. Similiter Soranij dicūtur a Sorano: q̄ fuit poeta ⁊ ei⁹ ſequaces ab eo denominant̄. ¶ Nota de Seneca. dicit Boe. in diſciplina ſcholarium q Nero familiarē ſuū p̄ceptoreq; Seneca ad eligēde mortis arbitriū coegit. ¶ No. q ſapientes diſſimiles ſtudij ſunt improborum: q: dicit Cice. in lib. de amicitia. diſpares mores diſparia ſequūtur ſtudia: quorum diſſimilitudo diſſoluit amicitiā. nec vnq; improbi pbis: nec pbi iprobis amici eſſe poſſunt nō ob aliā cauſam niſi q: tāta eſt inter ipos diſtātia quāta pōt eē ſtudiorum malorumq; morū diſtantia. ¶ Nota q p̄poſitū ſapiētum eſt diſplicere peſſimis: q: dicit Senec. de remedijs fortuitorū. Malis diſplicere laudabile eſt. ⁊ alibi. Virtus ſeſe diligit aſpernaturq; malū. ⁊ poeta. Opto placere bonis: prauis odioſus haberi. ¶ Nota dicit exercitū malorum eē numeroſū: q: ſm̄ Salomonē. Stultorum infinit⁹ eſt numerus: ⁊ p̄uerſi difficulter corrigunt̄. ¶ Nota q mali nō regunt̄ duce ratiōis: q: ratio deprecat̄ ad optima. mali aūt operant̄ peſſima. Ducunt̄ enī errore ſenſualitatis vitā beſtialem proſequentes, de q̄bus dr̄ in libro Ethicorum. Quidā ſunt hoies vitā pecudū eligētes ſimiles ſarda-

Socrates

Propoſitū ſapiētum.

napalo: ⁊ ergo dicit phīa ꝙ tales nō ſunt timēdi: qꝛ ex quo nō regunt̄ ꝑ rationē tūc eoꝝ fatuitas fa
ciliter diſſipat̄. ❡ Qui ſi qñ cōtra. Hic phīa oſtendit qd̄ ſit faciendū cōtra inſultꝰ maloꝝ. di. Si exer
citus maloꝝ incubuerit. i. inſtituerit. ſtruēs. i. faciēs aciem. i. bellū cōtra nos ſapiētes: quidem ꝓ certo
noſtra dux. i. ratio cōtrahit. i. colligit copias. i. ſcias ⁊ ꝟtutes in arcē. i. in altitudīe ſpeculatiōis cele⸗
ſtium. ꝟo ꝓſed: illi mali occupant circa diripiēdas. i. auferēdas inutiles ſarcinulas. i. diuitias cor⸗

diſplicere. Quoꝝ quidē tametſi eſt numeroſus ex⸗ercitus ſpernēdus tñ eſt: qm̄ nullo duce regitur: ſed errore tantum temere ac paſſim limphāte raptatur. Qui ſi quādo cōtra nos aciem ſtruens valētior incu⸗bucrit: noſtra quidē dux copias ſuas in arcem cōtra⸗hit. Illi vero circa diripiendas inutiles ſarcinulas occupant. At nos deſup irridemꝰ viliſſima queq; rerum rapiētes ſecuri totius furioſi tumultꝰ: eoq; vallo muniti quo graſſanti ſtulticie aſpirare fas nō ſit.

porales: q̄ ſarcina ⁊ pondꝰ corpis ſunt in
utiliter aīam ſubmergētes: at nos ſapiētes
in cōtemplatiōe celeſtiū ꝯſtituti irridemꝰ
malos rapiētes queq; viliſſima rerū. nos
ſecuri exiſtētes totiꝰ furioſi tumultꝰ. i. cō⸗
tra furioſuꝫ tumultū maloꝝ: qꝛ nos ſumꝰ
muniti eo vallo. i. munimine quo non ſit
fas aſpirare. i. accedere: ſtultitie graſ⸗
ſanti. i. impugnanti nos. ❡ No. Boe. hic Ratio.
noſtrā rōnem appellat ducē. vñ rō diffini
tur ſic. Eſt habitꝰ dirigēs omnē rōneꝫ hu
manam in vltimū ⁊ optimū fineꝫ. ❡ Itē
nota ꝙ ꝑ arcē ipe intelligit altitudinem
ſpeculatiōis celeſtiū. ⁊ ad hāc ducit nos
ratio ⁊ hoc eſt vltimū bonū humane vite
qḋ nullꝰ auferre pōt. ❡ Nota copie i hoc
loco dicuntur appetitꝰ ſenſitiui: ⁊ dicūtur copie quaſi cupie: qꝛ cupiūt res aliquādo cōtra rationē:
⁊ tales copias debet regere ratio: ⁊ debet ſe munire vallo humilitatis ⁊ patiētie: ⁊ tūc oēs impugna
tiones aduerſitates ⁊ miſerias equanimiter ſuſtinebit: ⁊ tentationes ⁊ delectationes noxias quas
ſuggerit dyabolus: ⁊ caro cōpellit: ⁊ mundus ꝓmouet nō timebit. hec Marquardus. ❡ Itē nota.
ille merito eſt deridēdus qui maiori ⁊ meliori bono dimiſſo eligit ⁊ occupat̄ circa bona viliora: ſed
ſapientes eligunt bona anime que ſunt maxime bona. j. Ethi. ⁊ vulgares eligunt bona temporalia
que dicuntur viliſſima rerum: qꝛ impediūt hoīem in cognitionē ſummi boni. ❡ Notandum ꝙ arx ar Arx
cis eſt altum edificium in quo hoſtes pugnāt. hic aūt accipit̄ ꝓ cōtemplatiōe celeſtiū: ⁊ ſpe futuroꝝ
bonorū. Nā ꝑ hec duo ſapiētes oēꝫ aduerſitatē maloꝝ ſuperāt. ⁊ circa cōtemplationē diuinoꝝ tota
intentio ſapiētis verſatur. vñ Boe. in tracta. de ſummo bono dicit. Phīa maxime delectat̄ in primo
principio. Et in cōtemplatiōe ſumme bonitatis. Et hec eñ eſt vita phōꝝ ſine qua nemo viuit vita
recta. ❡ No. de hoc noīe vallū. dicit greciſta. Eſt vallus palus circa caſtrum pacutus. Nexio palo⸗
rum: ſed murus ſit tibi vallum. ❡ No. aſpirare ſm̄ Hug. eſt anhelare: conari vel deuenire. Item ſm̄
eum graſſor ris. per g eſt inuadere vel crudeliter impugnare.

Nec zenonis tormēta. Zeno iſte fuit eleates a ciuitate ſua eleis dictꝰ phūs doctrina pre
ditus quē Ariſtoteles dialectice inuentorē fuiſſe ſcribit huiꝰ celebratiſſima fuit in prefe Raymū
rendis cruciatibꝰ patiētia q̄ cū adoleſcentes nobiliſſimos cupiditate liberande patrie dus.
inflāmaſſet cōtra Nearchum tyrannū facto iudicio cōprehenſus traditusq; eſt tortoribꝰ
torquendus: q̄ cū laceraret̄ vt cōſcios cōiuratiōis nominaret neminē illoꝝ nominauit.
Sed amicos intimosq; tyrāni participes cōiuratiōis eſſe dixit. Sed cū cogeret̄ complices coniura⸗
tionis ꝓferre conſciſaꝰ dentibꝰ linguam in faciē tyrāni conſpuit quo facto ciues tyrānum lapidaue⸗
runt: hic Zeno eſt de quo dr̄ in ſcđo huius ꝓſa ſexta. ❡ Quatuor philoſophoꝝ ſecte. Circa philoſo⸗
phorum ſectas notes ꝙ philoſophorum ſecte mortuo ſocrate ſunt inuente que ſunt quatuor ſcilicet
ſecta ſtoycoruꝫ: academicoꝝ. epicureoꝝ: ⁊ peripatheticorum. nā eo mortuo ceperūt diſcipuli diſputa
re in quo magiſter illorum ponebat felicitatem ⁊ diſtorte ſocratis dicta exponendo ⁊ intelligendo
in diuerſas lapſi ſunt opiniones. nā ſtoyci (quoꝝ princeps fuit zeno cithicus ex cipro ciuitate greca
philoſophus eximius apud Athenienſes in magno honore habitus) Iſti ponebant ſummā felicita⸗
tem in virtute ſola dictiq; ſunt ſtoyci ab ſtoe quod eſt porticus in qua zeno ſuis diſcipulis legebat.
❡ Academici quoꝝ princeps erat Plato philoſophus athenienſis. Iſti de ſingulis diſputātes ni⸗
hil affirmabāt certuꝫ dictiq; ſunt academici ab academia. erat eñ academia locus mille paſſus ab
athenis diſtās q̄ ſunt octo ſtadia. i. vnū miliare qḋ vulgo dicimꝰ media leuca in quo loco natus eſt
Plato ⁊ ſtuduit ⁊ legit cū diſcipulorum frequentia ⁊ morum celebritate. ❡ Epicuri quorum ꝑnceps
fuit epicurus Athenienſis a quo epicuri dicti ſunt ponebāt ſummam felicitatem in voluptatibus di
centes ꝙ cetera bona ſcilꝫ diuitie: dignitates: poteſtates ⁊ honores quandā afferūt iucunditatē ſeu
leticiam: leticia vero ſiue iucunditas afferūt voluptatē quare concludebant voluptatē eſſe ſummū
bonum: vt patet in tertio huius ꝓſa ſecūda. ❡ Peripatetici dicti ſunt (quorum Ariſtoteles ꝑnceps
fuit) qui de ambulando de ſcola ad ſcolā diſputabant. Uide in de diſciplina. c. vj. ❡ At nos. q. d. bo⸗
num qḋ boni hoīes conſequūtur ꝓpter ꝑſecutionem quā patiuntur pōt auferri ⁊ ratio eſt iſta quia
tales ſunt muniti tali vallo. i. tali firmamento ſcꝫ virtute patientie quo vallo exiſtente non eſt fas
i. poſſibile aſpirare. i. condeſcendere ſtultitie. i. hominibus ſtultis impugnanti. i. impugnantibus et
incitantibus bonos torquentibuſq;.

Aſcēſiꝰ. HAud aliter triſtitie. ⁊c. Veluti in ꝓhemio noſtro diximꝰ. Boetiꝰ duo ꝑncipaliter intēdit
in hoc opere: alterū vt ſe a crimie: ⁊ ſuſpitiōe criminis purget ſuā innocentiā ⁊ vite inte-
gritatē oſtēdēdo. Alterū vt deſolatos ⁊ ſimili caſu oppreſſos cōſolet̃ vtroruq̄ʒ aūt in hac
proſa inchoat purgationē (cū phia eū innocentē ꝓfiteat̃) ⁊ cōſolationē. quādoquidē id
alijs quoqʒ magnis ⁊ ꝓbis viris eueniſſe oſtēdit. In qua re nō eſt ꝑncipalis ꝯſolatio. et
vt aiunt ſolatiū habere in penis. Nā ſicut bonū quāto cōmuniꝰ: eo meliꝰ. ita ecōuerſo: malū quāto cō-
munius tāto execrabiliꝰ. Eo tñ pacto fere ſe habet fragilis noſtra mortalitas vt modeſtiꝰ toleremꝰ
que pluribꝰ infligi ꝯſpicimus. Verū ex ea re ꝑncipaliter ſe cōſolat̃ Boetiꝰ ꝙ nō poſſit ſibi dedecori
dari: ſi patiat̃ ꝙ bonos viros aliquādo paſſos fuiſſe docet. Qđ efficax argumentū eſt ad ꝓbandum
⁊ ſi vinctꝰ ⁊ in carcere ſit nō ꝯtinuo maleficiū ꝑpetraſſe. Vtit̃ aūt exemplis taʒ grecoꝝ q̄ʒ latinoruʒ:

Anaxagoras. tam veterū q̄ʒ nouitiorū philoſophoꝝ. De grecis aūt philoſophis nō obſcura eſt ex laertij monumē-
tis hiſtoria. Verūtamen ſi q̄s eū ad manū nō habeat. De anaxagora ſic inq̄t. Anaxagoras hegeſi-
bulo ſiue ebulo patre clazomenius anaximenis: fuit vir nō mō generis gloria ⁊ operibꝰ. verū animi
quoqʒ magnitudine clariſſimꝰ: q̄ ſuis totū patrimoniū cōceſſit ad ſpeculādum rerum naturā ſe cōfe-
rens: patriamq̄ʒ ſibi celū eſſe iudicās: docebat ſolē eſſe candēs ferrū ⁊ penitꝰ ignitū. Primꝰ homeri
poema de ꝟtute ⁊ iuſtitia compoſitū eē dixit. Varia aūt de eiꝰ dānatione referunt̃. Nā in ſucceſſio-
ne philoſophoꝝ tradit Sotion a cleone impietatis accuſatū. ꝙ ſolē cādentē dixerat laminaʒ: ac pe-
nitus ignitā. Defenſuʒ aūt a pericle diſcipulo quiqʒ talētis mulctatū: exilioqʒ dānatuʒ fuiſſe. Porro
ſatyrus in vita Thucidide: accuſatū q̄ ꝯtraria pericli in reipublice adminiſtratiōe ſentiret neqʒ im-
pietatis mō: verū ⁊ ꝓditionis abſentemq̄ʒ morti addictum: ⁊ cū illi renūciata eſſet ⁊ dānatio ſua et
filiorū mors: ad alteꝝ dixiſſe. Iam pridē aduerſuʒ illos atqʒ ſe ex equo maturā tuliſſe ſententiā. Ad
alteruʒ Sciebā me genuiſſe mortales. Alij hoc ad Solonē referūt. alij ad Xenophontem. Hūc aūt
manibus etiā ꝓprijs ſepeliſſe liberos demetriꝰ phalereus in libro de ſenectute teſtat̃. Hermippus in
vitis carcere incluſuʒ addictūq̄ʒ morti tradidit. Periclem ꝟo ꝑ cōtractum: an illiꝰ vitā in aliquo cri-
minaret̃ cū nullū ei crimē impingi comperiſſet dixiſſe. Atqui ego diſcipulꝰ iſtius ſum. Nolite igitur
inquit calūnijs inducti illum perdere. veꝝ mihi potiꝰ obtēperate liberumq̄ʒ abire ꝑmittite ſicqʒ fa-

Socrates. ctū eſſe. Hāc tñ illū iniuriā egre tuliſſe ac ſpōte inde diſceſſiſſe. hec laertiꝰ. vñ patet qđ dicit Boetiꝰ.
Nec anaxagore fugā. De ſocrate aūt tum ex eo tñ ex alijs hec fideliter ſumpſimꝰ. Socrates ſophro-
niſco patre lapidario: matre phenaretra obſtetrice natꝰ athenienſis patria: pago alopecenſis fuit
poetice artis peritꝰ: phiſice peritiſſimꝰ. verū cum ex aſtroꝝ cōtemplatiōe nō ſatis vberē fructum cō-
ſequi ſibi videret̃ ad moralē phiam quā ethicam vocāt aīm appulit: eamq̄ʒ fere primꝰ ſtudioſiſſime
docuit. vñ philoſophiā a celo in terras deuocaſſe narrat̃: fuit belli ⁊ domi clarꝰ: iniuriaꝝ ⁊ cōuitioꝝ
patientiſſimꝰ aī tñ inuicti quē vnū delphica oracula ſapiētiſſimū ꝑdicauerūt. vñ pleriqʒ inuidia mo-
ti eiꝰ accuſandi cauſas q̄ritabāt. tres eiꝰ ꝑcipue accuſatores legunt̃ fuiſſe. Anitꝰ. Melitꝰ: ⁊ Lycon.
Anitꝰ q̄dem officiū ciuiūqʒ partes tuebat̃. Melitꝰ aūt poetaꝝ accuſans eū adoleſcētum corrupto-
rem ⁊ deoꝝ execratorē. Lycon ꝟo oratoꝝ. Dānatꝰ eſt iudicū ducētis octuaginta ⁊ vna ſentētijs: et
ſicutam q̄ eſt herba tā frigida vt veneni vim habeat in carcere Athenieñ. bibēs poſtq̄ʒ multa de im-
mortalitate aīoꝝ differuerat: diē obijt. Cuiꝰ iteritꝰ poſtea Athenieſibꝰ tm̄ dolorē icuſſit: vt paleſtras
⁊ gymnaſia clauderēt. ⁊ alios q̄dē exilio militū ꝟo more donarēt. Socratē aūt Enea ſtatua honora-
rent. Erat vehemēs diſputator: pauca aut nulla ſcripſit: ſʒ eiꝰ auditores ⁊ ꝑcipue Plato: ab eiꝰ do-
ctrina ſumpſiſſe putant̃ fere q̄ ſcripſerūt oīa. Ex his ptʒ cur dicat Boe. Socratis venenū. Addit nec

Zeno. zenonis tormēta. Pro quo ſciēdū ꝙ tametſi Laertiꝰ octo zenones fuiſſe dicat. de Eleate tñ nūc boe-
tiuʒ loqui certū eſt. Erat em̄ zeno eleates Piretri filiꝰ. Vir ſapiētie pleniſſimꝰ ⁊ egregia aī libertate
preditꝰ. Iniuriaꝝ minꝰ patiēs: dyalectice inuētorē fuiſſe dicūt. Is cū Nearchū tyrānuʒ ſiue dyome-
dontē deijcere ac ꝓfugare voluiſſet: cōprehēſus eſt. Cūqʒ tyrānꝰ eū ꝑ irriſionē iterrogaret de cōſcijs
⁊ armis q̄ in liparis habuerat: volēs ipʒ deſtitutūqʒ oſtēdere oēs illiꝰ amicos ꝯiuratiōis eſſe ꝯſcios
dixit. Deide cū de q̄buſdaʒ dixiſſet. q̄daʒ ſibi ad aurē loq̄ velle ſignificauit: eāqʒ mordicꝰ appħenſaʒ
nō añ dimiſitq̄ʒ dētibꝰ ꝑforaſſet idē paſſus qđ ariſtogito tyrānicida. Demetriꝰ ꝟo equiuocis naſum
ei abſcidiſſe ait. porro anthiſtenes i ſucceſſiōibꝰ illū cū amicos nūciaſſet rogatū a tyrāno: eſſet ne aliꝰ
quiſpiā dixiſſe ait. Tu ciuitatis ꝑnicies. atqʒ aſtātibꝰ ita locutū eē. Admiror equidē veſtrā vecordiā
ſi hoꝝ grā q̄ nūc ego tulero tyrāno ſeruire decernitis. Demū ꝑciſaʒ linguā in ora tyrāni cōſpuiſſe: ci-
ueſqʒ ꝯtinuo facto impetu lapidibꝰ tyrānuʒ obruiſſe. Hec oēs ferme ita tradiderūt. Ceteꝝ hermippꝰ
illū in canū lapidē iniectū ꝯtuſumqʒ fuiſſe ait. Hec Laertiꝰ. Ex q̄bus ptʒ q̄ fuere zenonis tormēta
de q̄bus boe. meminit. Senece aūt ceteroruq̄ʒ mortē notiſſimā puto oībꝰ q̄ res romanas legerūt. Ca-
nij aūt i. iiij. ꝓſa huiꝰ ꝑmi libri meminit. Reſtat igit̃ pauculas voces iterpretari. Lar. i vtroqʒ nūero
ſed ſepiꝰ in plurali ꝑ ſuis cuiuſqʒ edibꝰ accipit̃: ꝑ eā figurā qua deoꝝ noīa ꝑ rebꝰ q̄bus ꝑſunt acci-

Lares piunt̃. Sunt em̄ Lares dij familiares ⁊ domeſtici q̄ ⁊ penates ⁊ genij nō ſine diſcrimine dicuntur.
¶ Meā ſi criminationē vererer ⁊ q̄ſi nouū aliq̄d ⁊c. Sic itelligo. Ego inq̄t phia. ꝑhorreſcerē. i. mul-
tuʒ ⁊ ꝑfecte horrerē ſi ego vererer meā criminationē. ⁊ ſi aliq̄d q̄ſi nouū acciderit. Duo em̄ ſunt que
nos ꝑturbāt. nouitas rei q̄ ꝑiculū ꝑ ſe fert ēt ſi nullū ſit ⁊ ꝑiculi certitudo ⁊ ineuitabilitas. Meminerit
aūt grāmaticꝰ potiꝰ legēdū eē ſi criminationē mei vererer q̄ʒ meam. Meꝰ em̄ tuꝰ ſuꝰ noſter ⁊ ve-
ſter: actionē aut poſſeſſionē importāt: ⁊ ob id volūt cū ꝟbali actiue aut poſſeſſiue ꝟtutis ꝯſtrui. Mei

aūt tui:ſui:nři:ꝛ vři:tm̄ paſſionē quo circa paſſiuū efflagitāt:vt criminatio mei quā ego patioꝛ.criminatio mea eſt quā ego facio.hic ergo dicendū erat mei:ꝛ ſic ſcripſiſſe boetiū puto:ſʒ aliter habeat. Laceſſo ꝛ ſilia ꝟba in ſo ſi laurētio vallēſi credēdū ē:nō deſideriū aī:ſʒ actionē corpis ꝛ quādā itionem ſignificāt:vt viſo viſuʒ eo.ꝛc. Salū.eſt mare ſalū cui⁹ fluctib⁹ inſtabilitas mūdi aptiſſime cōparatur. Numeroſus exercit⁹:ſic ſcriptū eſt in bonis codicib⁹:cū tñ multi legāt innūeroſus ꝛc.nō aīaduertētes ꝙ tametſi in hac ſignificatiōe recte dicat̄ innumer⁹:nō recte tñ dici innūeroſuʒ. Que em̄ in oſus exeūt fere plenitudinē importāt. Innumerū aūt ē ſine nūero.vñ innūeroſuʒ eſſet plenū ſine numero qđ inepte dr̄. Nūeroſus ergo exercit⁹ eſt abūdās:ꝛ multi nūeri:ſeu copioſus. Paſſiʒ.i.ꝑ ſingulos paſſus.lymphāte.i.ſtolide titubāte aut oberrāte. Lympha em̄ eſt q̄ſi id qđ nympha q̄ eſt aquarꝫ dea:quocirca ꝑ metonymiā tā nympha q̄ʒ lympha ꝑ aqua repitur:inde q̄deʒ lymphati⁹ vinū dicūt qđ aqua abūdātius mixtū eſt:qđ latini poti⁹ diluti⁹ dicāt: lymphatū em̄ poti⁹ aut furoꝛe captū dicim⁹:eo ꝙ apud gētilitatē olim q̄ incauti⁹ deas q̄s nymphas aut lymphas vocabāt:i aq̄s viderāt ſubito furoꝛe inuehebant̄. Pro furēte ğ recte h̄ accipit̄. Copie in plurali nūero abūdantē exercitū ſignificāt. In qua ſignificatiōe ſingulariter nō niſi licēter vt poetice repitur:vi.ij. Enei. Reſpicio ꝛ q̄ ſit me circū copia luſtro. Sarcinulas apte poſuit. Sunt em̄ ſarcinule faſciculi migrātiū:h̄ eſt quos colligūt ꝛ depoꝛtāt mutātes māſiones ſuas.vñ milites dū caſtra mutāt ſarcinulas colligere dicunt. Viliſſima q̄qʒ rerꝫ. Vile eſt quicq̄d paruiſemit̄ ēt ſi viliſſimū ſit.vñ panis vilis dici pōt. Quiſqʒ ſuplatiuo iūgi vult:a nūmerali oꝛdis cū quo nō oꝛdinē:ſʒ queuis de illo nūero ſignificat vt dicim⁹ q̄ſqʒ eſt quis de decē ſiue ꝓmus ſiue ſcđs:ſiue ali⁹. Iūgi aūt ſolet ꝯtinue ſuplatiuis.vñ legēduʒ eſt. Viliſſima q̄qʒ rerꝫ poti⁹ q̄ʒ viliſſima rerū queqʒ.vbi grāmatic⁹ annotat genitiuū rerū ſub defoꝛmitate generis poſſe ꝯſtrui cū noīe collectiuo ſeu ſuplatiuo:vt apud Horatiū in ſermonib⁹. Quid agis dulciſſime rerū? Et hic viliſſima rerū. Sʒ hic pōt quodāmō abſolute ſeu ſubſtātiue poſitū dici. Securi.i. ſeoꝛſuʒ a cura. Aduerte aūt diſcrimē ēē inter ſecurꝫ ꝛ tutū:q2 ſecur⁹ eſt q̄ curā nō hʒ:ſʒ in maxio ꝟſetur periculo. Tut⁹ aūt q̄ defenſus eſt ꝛ ꝑtectus ꝛ ob id extra ꝑiculū poſit⁹:tametſi maxia ſit cura et animi ſollicitudine.vñ Ebrij ꝛ Stolidi ſepe ſecuri raro tuti. Cetera nota ſunt.

Laceſſo. Lymfa: Nymfa. Copie. Sarcinulas. Vile Quiſqʒ Rerum. Secur⁹ Tutus.

¶ Metrum quartum pꝛimi libꝛi.

Quiſquis compoſito ſerenus euo.
Fatum ſub pedibus egit ſuperbum:
Foꝛtunamqʒ tuens vtramqʒ rectus:
Inuictum potuit tenere vultum.
Non illum rabies:mineqʒ ponti
Verſum funditus excitātis eſtum:
Nec ruptis quotiens vagus caminis:
Toꝛquet fumificos Veſeuus ignes:
Haud celſas ſoliti ferire turres:
Ardentis via fulminis mouebit.
Quid tātum miſeri ſeuos tyꝛannos.
Mirantur ſine viribus furentes.
Nec ſperes aliquid:nec extimeſcas.
Exarmaueris impotentis iram.
At quiſquis trepidus pauet:vel optat.
Quod non ſit ſtabilis:ſuiqʒ iuris.
Abiecit clipeum locoqʒ motus.
Nectit qua valeat trahi cathenam.

Quiſquis cōpoſito. Hic incipit quartū metrum hui⁹ libꝛi qđ vocāt metrū valēticū ab inuētoꝛe:ꝛ ꝯſtat ex ſpondeo: dactilo ꝛ trib⁹ trocheis.vnde pōt dici metrū trochaicū a pede ꝑdominante. In hoc metro ph̄ia oñdit qualiter hō debeat ſe habere:vt ꝑſecutiōes impꝛoboꝛū nō ꝑualeāt ꝯtra ipm̄:ꝛ hoc pꝛīo declarat q̄buſdā ſimilitudinib⁹.ſcđo exclamat ꝯ timētes tyꝛānos.ſcđa ibi. Quid tm̄ miſeri.dicit pꝛīo. Quicūqʒ hō ſeren⁹.i.clarus ꝟtute compoſito euo.i.oꝛdinata vita egit.i.calcauit ſub pedib⁹ ſuꝑbuʒ fatū.i. euentū rerū tꝑalium:ꝛ quicūqʒ tuēs.i.reſpiciēs vtrāqʒ foꝛtunā.i.ꝓſperā ꝛ aduerſam:rect⁹ nō flexus potuit tenere vultuʒ.i.aīm inuictū:ita ꝙ nō vincat̄ ꝓſperitate extollendo:nec aduerſitate depꝛimendo: illū hoīem nō mouebit.i.turbabit rabies ponti inūdatio maris exagitātis.i.mouētis fundit⁹.i.a fundo.eſtuʒ ꝟſum.i.ebullitionē verſam:q2 in ebulliōe maris aqua vertitur ꝑ fluxum ꝛ refluxum.q.d. Impetus maris faciēs ebullitionē nō nocebit illi homini q̄ nō extollit̄ in ꝓſperis nec depꝛimit̄ in aduerſis:nec tali hoī nocebit ignis veſeui mōtis:quotiēs ille mōs toꝛquet.i.emittit ignes fumificos ruptis caminis.i.cauernis ſuis.q.d.nec tali hoī nocebit vagus veſeuus ſuis ignib⁹:nec illū hominem mouebit via ardētis fulminis ſoliti id eſt conſueti ferire celſas turres.

Sanct⁹ thomas.

¶ Nota philoſophia tangit tria q̄ nocēt homini qui cōſtans eſt in vtraqʒ foꝛtuna. Pꝛimum eſt rabies maris per quam deſignantur luxurioſi.ſicut enim mare:ſole:ꝛ motu ſuo incaleſcit ꝛ fetet:ſic luxurioſi concupiſcentia ſua inardeſcunt:et peracta libidine fetent:de quibus dicit ſcriptura. Perierunt iumenta ex ſtercoꝛe ſuo tales luxurioſi

Luxurioſi.

Auari. nõ nocebũt homini cõſtãti in vtraq; fortuna. Secũdũ qđ tangit eſt ignis veſeui montis per quẽ deſignant auari ⁊ inuidi: ſicut eñ ignis veſeui montis ſemp ardet ita auari ardẽt in cõcupiſcentia bonorum exteriorũ: ⁊ ſicut ignis eructãs qñq; cõſumit loca vicina: ſic inuidi qñq; nocẽt verbis ſed nõ

Supbi. poſſunt factis: ⁊ tales inuidi nõ nocebũt conſtanti. Tertiũ qđ tangit eſt ictus fulminis p quẽ intelligunt ſuperbi. ſicut eñ fulmẽ generat in alto: ſic ſuperbi alte ſe extollũt ⁊ mirabile videt de ſuperbis: q cũ aliis hoĩbus habitare nolũt. ⁊ tamẽ ad celũ volare nõ poſſunt. tales ſupbi nõ nocebũt homini cõſtãti. Alij p rabiẽ maris intelligũt inuidos: p ignẽ iratos: p fulmẽ ſupbos vt dictũ eſt. Alij p mare qđ eſt ſonoroſum intelligunt auaritiã: p ignẽ penã corpis: p fulmẽ rerũ ablationem. Nota veſeuus eſt mons Italie intrinſecus ardens qui qñq; ruptis caruernis emittit ignẽ qui loca vicina cõſumit. ¶ Nota circa hoc q dicit ſerenus euo. Seneca dicit. Talis eſt animus ſapiẽtis qualis eſt mundus ſuplimitatus. talis aũt mũdus ſemp eſt ſerenus: ⁊ ſic eſt animus ſapiẽtis in vtraq; fortuna ſemp eſt ſerenus. vñ Ariſto. in Ethi. dicit ſapiẽs bñ ſcit ferre fortunas: q ſe hʒ ſicut tetragonũ ſine vituperio. ¶ Quid tñ miſeri. Hic phia exclamat cõtra timẽtes tyrãnos dicẽs. Quid. i. quare miſeri hoĩes mirant timẽdo ſeuos tyrãnos: furẽtes ſine viribus: quaſi dicat tyrãni ſunt imponẽtes: q nõ ꝑualẽt niſi inquãtũ homo ſe ſubijcit eis. Et addit. Non ſperes aliquid de bonis tpalibus nec timeas eos de aduerſitatibus: tũc tu exarmaueris. i. debilitaueris irã impotẽtis tyrãni. Sed quicũq; homo trepidus pauet timore malorũ tẽporaliũ: talis vel optat bona tẽporalia: talis nõ eſt ſtabilis ⁊ ſui iuris. i. proprie libertatis: ipſe abiecit clipeũ ſecuritatis: ⁊ motus a loco ſtabilitatis ipſe nectit. i. cõponit cathenã affectionũ qua valeat trahi ad triſticiã ⁊ dolorẽ mẽtis. ¶ Nota poteſtas terrena ad nihil ſe extẽdit niſi ad largiendũ bona tpalia vel ad auferẽdũ ea: ⁊ ideo nullus ſubiacet terrene poteſtati niſi q ſperat talia bona vel timet eorũ ablationẽ: q aũt nõ timet nec imperat: ipſe eſt oĩno ſupra vel extra terrenã poteſtatẽ: ⁊ q p cõſequẽs terrena poteſtas ſibi nec ꝓficere: nec obeſſe poteſt: ꝓpter qđ phia exclamat cõtra illos q tãq; miſeros qui ſepe bonorũ tẽporaliũ vel timore ablationis eorũ ſubijciũt ſe terrenis poteſtatibus dicẽs. Quid tñ miſeri. ¶ Nota circa illud. At quiſquis trepidus. Sene. dicit in libro de virtutibus cardina. Magnanimitas ſi inſit animo tuo cũ magna fiducia viue intrepidus ⁊ alacer. Magni animi eſt nõ vacillare: ſed cõſtare ⁊ finẽ vite intrepide expectare. Si magnanimus es nunq; iudicabis tibi cõtumeliã inferri ab inimico: ſed dices nihil mihi nocuit: ſed animuʒ nocẽdi habuit. ¶ Nota tyrãnus quondã dicebat quidam rex fortis: ⁊ dicebat a Tyro. i. fortitudine. Sed illud nomẽ eſt iam appropriatũ in principatibus peſſimis ⁊ dicunt a tyro. i. ab anguſtia quam inferũt ſuis ſubditis. ¶ Nota q clipeus ſumit hic p rõne hominis. q ſicut clipeus defendit nos ne ledamur a telis ⁊ a ſimilibus ita ratio hominis tuetur eum ⁊ prouidet ſibi ne offendatur.

Magnanimitas.

Tyrãn⁹.

Aſceñ⁹. Quiſquis cõpoſito ⁊c. Oda eſt monocolos hendecaſſyllaba trochaica valẽtica. Monocolos ideo q oẽs verſus eiuſdẽ ſunt metri hendecaſſyllabi: q. xj. ſillabis cõſtat. trochaica: q ſepe in fine tres trocheos habet: quãuis vltima ſyllaba eſt cõis qđ ſpõdeũ introducat. Sunt ergo quinq; pedes ſpõde⁹: dactilus: ⁊ tres trochei. Quo circa qdã vt in nõnullis coducibus habet legũt verſum funditus actiãtis eſtuʒ: ſi eñ agitãtis legas: pirrichiũ ponas tertio loco: qui cõſtat ex duabus breuibus: alij exigẽtis eſtũ nõ inepte legũt. Itẽ vbi alij ponẽtes tertio loco ſpõdeũ legũt. Quid eñ miſeri ſeuos tyrãnos: meliores codices habẽt feros tyrãnos. In hoc carmine phia docet oẽm hoĩem verã animi libertatẽ obtinere poſſe: nihilq; hoĩ metuẽdũ q ſuis bonis. q virtus ⁊ ſciẽtie ſunt cõtentus eſt. neq; extrema bona amittere formidat: neq; adipiſci deſiderat. Si velimus aũt ſine allegoria carmẽ hoc pure legere nõ obſcurus erit ſenſus. Vbi dicit q cũq; fatũ ideſt mortis neceſſitatẽ ⁊ fortunã. i. rerũ externarũ euẽtũ ſub pedib⁹ habet, tãto aĩo ꝓditus eſt: vt neq; furibundo mari: neq; fornacibus flagrãtis mõtis: neq; fulmine terreatur. Quãto minus ille tyrãnus timendus ſit. Veſeuus qui ⁊ veſenutus dr olim flãmas emiſiſſe dr. nihil hic exiſtimo expoſitionis egere.

Sanct⁹ thomas. Sentis ne inquit hec. Hic incipit ꝓſa quarta in qua phiſoſophia pmo inquirit Boetium ſup attentionẽ ꝓdictoruʒ: ⁊ hortatur ipſum ad ſui morbi reuelationẽ. Secũdo Boe reuelat morbũ ſuũ: ibi. Cum ego. Primo dicit. O Boe. nũquid ſentis. i. intelligis ea q dicta ſunt: atq; illabunt. i. imprimunt aĩo tuo. Et ſubiungit grecũ. Es ne aſin⁹ ad lyrã: qđ fles qđ manas. i. fluis lachrymis: Et ſubiũgit grecũ qđ tñ valet. Cõfitere mihi ne abſcõdas ſi expectas operã. i. intelligẽtiã medicãtis oportet vt detegas. i. manifeſtes vulnus tuũ. ¶ Nota q ꝓuerbiũ erat apud grecos cũ aliqs audiuit ꝟba alicuius ⁊ nõ auertit nec cu

¶ Proſa quarta primi libri.

Sentis ne: inquit: hec: atq; aĩo illabunt tuo. Expers es lyre: al's. Es ne aſinus ad lyram: Quid fles: quid lachrymis manas: Confitere mihi: ne occultes. Si operã medicãtis expectas: oportet vt vulnus detegas tuũ. Boe. ¶ Tuʒ ego collecto in vires aĩo. An ne adhuc eget ammonitione: nec per ſe ſatis eminet fortuna in nos ſeuientis aſperitas: Nihil ne te ipſa facies loci mouet: Heccine eſt bibliotheca quã cer-

rauit intellectũ verborũ illi dicebat̃:es ne aſinus ad lyrã?facis enim ſicut aſinus poſitus circa lyraz qui audiuit ſonũ lyre.ſed nõ percipit melodiaz nec ꝓportionẽ ſonorũ intelligit:nec delectat̃ in ea:ſic aliquis audiens verba ꝛ nõ curãs intellectũ eorum dr̃ eſſe aſinus ad lyram. ¶ Nota. Si quis voluerit ſanari oportet morbũ vel vulnus ſuum detegere ꝛ manifeſtare. vnde Seneca tertia epiſtola. Nemo ꝑ ſe ſatis valet vt emergat:ſed oportet vt manũ porrigat ꝛ alius ipm̃ extrahat.tũc em̃ morbi ad ſanitatẽ inclinãt:cũ ex addito erumpũt ꝛ vim ſuã proferant. *Aſin⁹ ad lyram.*

tiſſimam tibi ſedem noſtris in laribus ipſa delegeras:in qua mecum ſepe reſidens de diuinarũ humanarũq; rerũ ſciẽtia diſſerebas?Talis habitus?taliſq; vultus erat?cum tecum nature ſecreta rimarer?cũ mihi ſyderum vias radio deſcriberes:cum mores noſtros:totiuſq; vite rõnem ad celeſtis ordinis exẽplar formares?Heccine pmia referim⁹ tibi obſequẽtes?

¶ At q̃ tu hãc ſententiã Platonis ore ſanxiſti:beatas fore reſpublicas:ſi eas vel ſtudioſi ſapiẽtie regerẽt:vel earum rectores ſtudere ſapientie contigiſſet: tu eiuſdẽ viri ore hãc ſapiẽtib⁹ capeſſende reipublice neceſſariã cauſaz eſſe monuiſti:ne iprobis flagitioſiſq; ciuib⁹ vrbiũ relicta gubernacula peſtẽ bonis:ac perniciem ferrẽt.Hãc igit̃ autoritatem ſequutus quod a te inter ſecreta ocia didiſcerã trãſferre in actũ publice adminiſtratiõis optaui.tu mihi ꝛ q̃ te ſapiẽtiũ mẽtibus inſeruit deus cõſcij:nullum me ad magiſtratum niſi cõe bonorũ oim ſtudiuz detuliſſe.Jnde cum improbis graues:inexorabileſq; diſcordie: ꝛ qđ cõ-

¶ Cum ego collecto. Hic Boetius reuelat morbum ꝛ dolorem ſuũ.Primo oſtẽdit ſe eſſe perturbatum ex his que iniurioſe agebant̃ circa ipſum.ſecundo ex his q̃ generaliter vidit in alijs: ibi.Uidere autẽ videor. Primo oſtẽdit ſe perturbatũ ex ſui exilij relegatione. Secũdo ex meritorũ ſuorũ fruſtratione. Tertio ex iniuſta ſui cõdẽnatiõe. Quarto ex fame ſue leſiõe.ſecũda:ibi Quotiẽs ego. tertia:ibi. Quibus aũt.quarta ibi. At vero hic. Adhuc diuidit̃.primo facit qđ dictuz eſt.ſecũdo reſpondet obiectioni:ibi. ¶ Atqui.Dicit primo ſic.Tuz id eſt tũc: ego Boetius collecto animo in vires:id eſt reſumptis viribus animi: dixi.An ne ſatis eminet.i.apparet aſperitas fortune. ſeuientis cõtra nos:nunquid adhuc eget ammoninitione:ideſt declaratione:nunquid facies:ideſt diſpoſitio huius loci:ſcilicet carceris:monet te?heccine:ideſt nũquid hec eſt bibliotheca: ideſt loc⁹ ſtudij quez habui in patria quã tu philoſophia delegeras:ideſt elegiſti: tibi certiſſimã ſedẽ in noſtris laribus: in qua bibliotheca tu mecũ ſedens differebas:ideſt diſputabas de ſciẽtia rerum diuinarũ ꝛ humanarũ:nunquid erat mihi tunc talis habitus vilis ꝛ talis vultus triſtis cum ego rimarer.i.inueſtigarẽ tecũ ſecreta nature:cum deſcriberes mihi vias ſyderũ:ideſt curſus ſtellaruz radio:ideſt virga geometrali:cũ tu formares:ideſt formare, docuiſti mores nr̃os.i.mores hoim̃ ꝛ rationẽ:ideſt diſpoſitionez totius vite ad exemplar:ideſt ſimilitudinem celeſtis ordinis:ſunt ne iſta premia que referimus: ideſt reportamus tibi obſequẽtes:ideſt ſeruientes. ¶ Nota ꝙ bibliotheca eſt loc⁹ vbi reponunt̃ libri.ꝛ dr̃ a biblo:ideſt iunco:in quo antiqui ſcribebãt libros:talẽ bibliothecã habuit Boeti⁹ rome marmoreis lapidibus poſitã in qua ſtuduit de rebus diuinis ꝛ humanis. *Bibliotheca.* ¶ Nota ꝙ boe.dicit philoſophiã ſibi elegiſſe certiſſimã ſedẽ in bibliotheca.q.d.pro tanto:qr licet boetius eſſet diuerſis officijs ꝛ negocijs occupatus:tamẽ nulli eorũ tam certis tp̃ibus ꝛ tã certa ratione vacabat:ſicut ſtudio in libris philoſophicis:quos in certo loco repoſitos habuit. ¶ Nota ph̃ia tractat de reb⁹ humanis. vñ Seneca ep̃la.xxxi. Nõ põt virtus ꝑfecta eſſe:nec equalis tenor vite ſine ph̃ia.ꝑ quã diuina ꝛ hũana cognoſcunt̃:qr ſi te occupas incipis eſſe deoꝝ ſoci⁹.ꝛ alibi dr̃. O lucille ſcio neminẽ bñ viuere poſſe ꝛ tolerabiliter ſine ſtudio ph̃ie:qr ſine ſtudio ph̃ie anima egra eſt. ¶ Nota ꝙ Boeti⁹ ſtuduit in naturali ph̃ia:ꝓpter hoc dicit.Cũ tecũ nature ſecreta rimarer:ſtuduit etiã in ph̃ia morali:ergo dicit.Cũ mores nr̃os Studuit etiã in aſtrologia:ꝛ ꝓpter hoc dicit.Cũ mihi ſyderũ vias radio deſcriberes.Ubi nota radius eſt virga geometralis qua geometri deſcribũt figuras in puluere ſuppoſito. ¶ Nota qđ vita hũana ꝛ mores hoim̃ debẽt formari ad ſimilitudinẽ celeſtis ordinis:ſicut em̃ ſphere inferiores planetarũ obediũt ſphere ſuperiori ꝛ regunt̃ motu firmamẽti ſic virtus noſtra ſenſibilis dꝫ obedire virtuti rõnali:ꝛ regi ab ipſa.turpe em̃ eſt abijcere regimẽ ſuperiorũ ꝛ iducere regimẽ inferioꝝ qđ nobis cõe eſt cũ beſtijs.ſicut dicit Albert⁹ ſup.iij.de aĩa. *Uita humana.* ¶ Nota ex quo Boe.rõne ſue ſapiẽtie in miſeriã fuit poſit⁹:ideo dicit ad ph̃iaz ſunt ne hec pmia q̃ nos referim⁹ obſequẽtes tibi. At q̃ tu hãc ſniaz. Hic Boe.rñdet obiectiõi.poſſꝫ em̃ ph̃ia ſibi obijcere dicẽdo: q̃le pmiũ debuiſti reportare cũ tu nõ ſtuduiſti ꝓpt̃ cõe bonũ:ſꝫ ꝓpt̃ vanã gl̃iaz ꝛ ꝓpt̃ ꝓpriã vtilitatẽ,

ſciētie libertas habet: pro tuendo iure ſpreta potētū ſemp offenſio Quotiēs ego Conigaſtū in imbecillis cuiuſqꝫ fortunas impetum facientem obuius excepi. Quotiens Triguillam regie prepoſitū domus ab incepta perpetrataqꝫ iam prorſus iniuria deieci. Quotiens miſeros: quos infinitis calūniis impunita barbarorum ſemper auaritia vexabat: obiecta periculis autoritate ꝓtexi: Nūqꝫ me ab iure ad iniuriā quiſqꝫ detraxit. ¶ Prouincialium fortunas tum priuatis rapinis: tum publicis vectigalibus peſſundari non aliter ꝙ qui patiebanᷓ: indolui. ¶ Cū acerbe famis tēpore grauis atqꝫ inexplicabilis indicta coemptio profligatura inopia Cāpaniā ꝓuinciā viderēᷓ. certamē aduerſum ꝑfectum pretorij communis commodi ratione ſuſcepi: rege cognoſcente contendi: et ne coemptio exigeretur euici. ¶ Paulinum conſularem virū cuius opes palatine canes iaȝ ſpe. atqꝫ ambitione deuoraſſent: ab ipſis hiantium faucibus traxi. Ne Albinum conſulatem virum preiudicate accuſationis pena corriperet odijs me Tyranni delato-

Cui obiectioni rn̄det Boe. dicēs. O ph̄ia tu ſanxiſti. i. cōfirmaſti hāc ſn̄iaȝ ore Platonis beatas eſſe reſpublicas ſi eas ſapiētes regerēt: vel ſi rectores eaꝝ cōtigiſſet ſtudere ſapiētie: ⁊ cōfirmaſti ore eiuſdē platonis neceſſariū eſſe reipublice ꝙ a ſapiētibꝰ regereᷓ: ne gubernacula. i. regimina cōmiſſa improbis: qꝫ ꝑ ⁊ flagitioſis ciuibꝰ vrbiū inferrēt peſtē. ac. i. etiā ꝑniciē. i. dānū bonis hoibꝰ: igiᷓ ego ſecutꝰ hāc autoritatē. i. ſn̄iam quā didicerā a te ph̄ia inter ſecreta ocia: ego optaui. i. curaui trāſferre. i. deducere in actū. i. opus publice amminiſtrationis. i. cōmunis vtilitatis: tu philoſophia et deus qui inſeruit. i. infudit te mentibus ſapientum eſtis mihi conſcij. i. teſtes: nullum ſtudiū me detuliſſe ad magiſtratum niſi cōmune ſtudiuȝ bonorum: quaſi diceret nihil mouit me ad magiſtratū gerēdū niſi cōis vtilitas: inde. i. ꝓpter hoc mihi erant graues. i. difficiles: qꝫ pro ⁊ inexorabiles. i. implacabiles diſcordie cū improbis ⁊ ſemꝑ fuit mihi ſpreta offenſio potētiū ꝓ tuēdo iure. i. ꝓ iuſticia defendēda. ⁊ qđ hȝ libertas ꝯſciētie. i. libera cōſciētia. i. nullū timere ꝓ tuēdo iure. ¶ No. ſm̄ Platonē btā eſt reſpu. cuiꝰ dn̄s ph̄us eſt: ⁊ vegeti cuiꝰ dn̄s puer eſt. ⁊ rōnabiliᷓ: qꝛ ph̄ia ⁊ ſapiētia vitā diſponit: actiones regit agēda ⁊ omittēta demōſtrat. vn̄ Senē. xvi. epl̄a. di. Si vis oīa tibi ſubijce ⁊ te rōni. Multos eīm rexeris ſi ratio te rexerit. ⁊ Ariſto. in ꝓhemio metaphiſice. Sapiētis eſt regere ⁊ ordinare. ex quibus patet ꝙ regimē reipublice ſpectat ad ſapiētes. ꝓ tāto dicit Tullius in principio ſue rhetorice Ad remp. plurima pertinēt cōmoda: ſȝ moderatrix ⁊ regulatrix omniū rerum preſto eſt ſapientia. ¶ Nota ꝙ ſtudioſi ſapiētie dicuntur qui adhuc ſtudendo acquirūt ſapiētiam. ¶ Nota ꝙ Boe. ſtudiū vocat ocium: quia in ſtudio homo ociatur ab exteriori occupatione. de quo ocio ſiue quiete loquiᷓ. lxvij. epi. di. Nulla placida eſt quies niſi quā ratio cōponit: ⁊ illa vera eſt trāquillitas in qua mēs bona explicatur. ¶ Nota ꝙ deus immittit ſapientiam mentibus ſapientium: hoc ſcribiᷓ in prologo de regimine principis. Deus eſt qui diuitias ſapientie ſue influit in animas ſapiētum. ¶ No. ꝙ libertas cōſciētie habet nullum metuere: qꝛ dicit Macro. hoc habet libera cōſciētia ꝓprium ꝙ qui eā poſſideat nullum potentem metuat. Item Sen̄. liiij. Sapiens ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatem hoīs: qꝛ ſecuritatem dei habet. ⁊ Sen̄. de quatuor virtutibus cardinali. dicit. Ut iuſtus ſis nō ſufficit ꝙ innocētes ab iniuria ſerues. Et idem. Juſticia eſt vinculū diuine ⁊ humane ſocietatis ¶ Quotiens ego. Conigaſtum. Hic Boe. oſtendit ſe perturbatum ex meritorum fruſtratione ſuorū. Et primo tangit merita ⁊ beneficia alijs exhibita. ſecundo tangit fruſtrationē eorum. Sed eſſe. Prima in ſeptem partes ſm̄ ꝙ recitat. vij. beneficia que patebunt. Primo dicit. Ego Boe. multotiens ipſum Conigaſtum qui fuit officialis regis theodorici obuius: ideſt cōtrarius: excepi. i. impediui ipſum facientem impetum. i. inſultū cōtra fortunas. i. cōtra bona fortune cuiuſcūqꝫ hoīs imbecillis. i. impotētis reſiſtere. Tunc poſuit ſecūdū beneficiū di. ¶ Quotiens ego deieci: ideſt auerti triguillam ſic dictum prepoſitum regie domus. i. regalis aule ego ipſum deieci ab incepta et perpetrata iniuria ipſis pauperibus. Tunc ſubiungit tertium beneficium dicens. Quotiens protexi miſeros: ideſt pauperes quos auaricia barbarorum. i. crudelium hominum: impunita. i. incaſtigata vexabat infinitis calumnijs. i. miſerijs: illos ego protexi autoritate mea obiecta. i. expoſita. periculis. i. damnis. nunqꝫ quiſqꝫ. i. aliquis detraxit ideſt deflexit me a iure ad iniuriam. ¶ Nota ꝙ Conigaſtus fuit quidam nobilis familiaris regis Theodorici: qui ſuus officialis fuit: et totus tyrannus. qui plures homines inuaſit impotentes ſcilicet ſua ipſis auferendo: quem Boetius ſibi contrarium a ſuo impetu iniurioſo auertit. talis etiam erat Triguilla prepoſitus aule regie. ¶ Nota ſm̄ Hugu. ꝙ barbarus idem eſt quod crudelis: incultus. ⁊ ſtolidus. ⁊ eſt nomē crudelitatis Unde olim oēs ac vniuerſe gētes dicte ſunt barbare ꝑter grecos ⁊ latinos. ⁊ barbaria dicitur que-

Sapiētȝ ē regere.

Libertas animi.

dā terra iuxta greciā ſita ꝓpter crudelitatis excellētiā. ¶ Nota dicit nūq̄ȝ a iure ad iniuriā: ⁊ hoc debet gloſari ſic ego nec ſum retractus a iure amore: nec odio: nec timore: nec ꝓprio cōmodo: que oīa ſolēt impedire verū iudiciū: vnde dicit Labor intus. Quē nūmus: ꝑſona: ꝓces de tramite recto. Nō ducūt: iudex ſydera laude ferit. ¶ Prouincialiū fortunas. Hic boeti⁹ ponit quartuȝ bñficiū dicens. Ego indolui ſicut illi q̄ patiebant̄ fortunas. i. bona fortune ꝓuincialiū. i. illoruȝ hoīm: tū id eſt aliqñ

ris oppoſui. Satis ne videor in me magnas exacer-
baſſe diſcordias. ¶ Sȝ eſſe apud ceteros tutior de
bui: qui mihi amore iuſticie nihil apud aulicos quo
magis eſſem tutior ſeruaui. Quib⁹ aūt deferētibus
ꝑculſi ſumus? quorū vn⁹ Baſilius olim regio depul
ſus miniſterio: in delatiōe noſtri nōis alieni eris ne-
ceſſitate cōpulſus eſt. Opilionē vero atq̄ȝ Gauden-
tiū cū ob iniurias: atq̄ȝ multiplices fraudes ire in exi
liū regia cēſura decreuiſſet: cūq̄ȝ illi parere nolentes
ſacrarū ſeſe ediū defenſione tuerent̄: cōpertūq̄ȝ id re
gi foret: edixit vt niſi infra ꝑſcriptū diē Rauēna vrbe
decederēt: notas inſigniti frontib⁹ pellerent̄. Quid
huic ſeueritati poſſe aſtrui videt̄? At q̄ eodē die defe-
rētib⁹ eiſdē nōis nri delatio ſuſcepta eſt. Quid igit̄?
Noſtre ne artes ita meruerūt? An illos accuſatores
iuſtos fecit ꝓmiſſa dānatio? Ita ne nihil fortunā pu-
duit? ſi minus accuſate innocētie: at accuſantiū vtili-
tatis. At cui⁹ criminis arguimur ſummā queris? Se

peſſundari. i. ſubijci priuatis rapinis: id eſt occultis: tū. i. aliqñ publicis vectigalibus. i. tributis. quaſi dicat cū prouinciales nūc ſpoliarent̄: nunc in tributis bona ipſorū auferēdo: ego dolui tātū ſicut q̄ patiebat̄. ¶ Nota ꝙ oēm ciuitatē vel regionē quā romani expugnauerāt fecerāt tributariā vel coloniā vel prouinciā. Tributariā faciebāt quādo relictis inhabitatoribus terre ad tributū ſoluēdū hoīes cōpellebāt. Coloniā autē faciebāt cū expulſis habitatoribus alienos inſtituerūt ad inhabitandū. Prouinciā autē faciebāt quādo aliquē romanū ꝑficiebāt illi terre: qui collectis redditibus eos romanis mittere: et habitatores illius terre dicebant̄ ꝓuinciales. Iſti ꝓuinciales aliquādo moleſtabant̄ occultis rapinis: id eſt exactionibus ſuoꝝ ꝑfectoruȝ: aliquādo publicis vectigalibus. i. tributis: que indebito modo ⁊ iniuſto exigebantur ab eis: de quo Boe. doluit. ¶ Nota vectigal ꝓprie dicit̄ tributum qđ dat̄ de vectura. ¶ Nota ſm Hugo. ꝓuincia eſt regio ſubiugata a romanis ⁊ tributaria facta. Inde ꝓuincialis. i. tributarius. Cum acerbe famis tēpore. Hic ponit quintū beneficiū dicens. Cū tpe magne famis eſſet indicta: id eſt inſtituta: grauis coemptio erat profligatura: id eſt punitura cāpaniā ꝓuinciā in opia. i. paūptate. Ego boeti⁹ ſuſcepi certamē cōtra ꝑfectū ꝑtorij: q̄ induxerat iſtā coemptionē: ⁊ ratione cōmunis boni ego certaui: rege cognoſcēte: ⁊ deuici ne exigeret̄ illa coemptio. ¶ Nota coemptio eſt inſtitutio ſup aliqua portione dāda de re emēda vel vendēda: ⁊ talis fuit inſtituta ſup cāpaniā ꝓuinciā deſtruēdā: quā boetius remouit. ¶ Paulinū cōſularē virū. Hic ponit ſextū beneficiū dicēs. Ego traxi. i. liberaui paulinū virū cōſularē cui⁹ opes iam deuoraſſent ſpe ⁊ ambitione. i. cupiditate: canes palatini. i. familiares regis ſimiles canibus: illū traxi a faucibus hiātiū. i. appetētiū opes paulini. ¶ Nota ꝙ familiares regis q̄ ꝑſidebāt palatio vocabant̄ canes palatini. Sicut eñ canes habēt ora hiātia ad capiēdas eſcas: ſic iſti hiabāt ad diripiēdas facultates pauperū romanoꝝ. Tūc ponit ſeptimū bñficiū dicēs. Ego interpoſui me odijs Cypriani delatoris. i. accuſatoris: ne pena ꝑiudicate accuſatiōis corriperet. i. puniret Albinū virū cōſularē. ¶ Nota ꝙ cyprianus q̄ fuit de familia regis iniuſte accuſauit virū albinū cōſularē q̄ prius iudicatus fuit ad penā q̄ȝ accuſatus: ⁊ ne iſta pena cui adiudicatus fuerat ipm virū albinū corriperet Boetius ſe exponēs odijs Cypriani accuſatoris Albinuȝ ſaluauit. ¶ Nota ex iſtis bñficijs enumeratis apparet ꝙ Boe. nō geſſit magiſtratū ꝓ vtilitate ꝓpria: ſed ꝓ cōi bono. Si eñ ꝓpriā vtilitatē intendiſſet: vtiq̄ȝ odiū offenſam ⁊ potētiū euitaſſet: qđ nō fecit. ⁊ prius dicit nūq̄ȝ me a iure ad iniuriā q̄ſq̄ȝ detraxit. Ex quo ſimiliter apparet: ipſum nō queſiuiſſe ꝓpriū cōmodū. tales eñ frequēter de iure deflectunt̄. ⁊ ſubdit nunq̄d videor in me. i. cōtra me exacerbaſſe. i. irritaſſe ſatis magnas diſcordias opponēdo me potētib⁹: q. d. imo. ¶ Sed eſſe apud ceteros tutior. Hic tāgit fruſtrationē ſuoꝝ bñficioꝝ dicēs. Sed ego debui eſſe tutior apud ceteros romanos: q̄b⁹ impēdit iſta bñficia: ⁊ tamē nō ſum tutus vt poſt videbit̄: lȝ ergo nō meruerim ſecuritatē apud aulicos. i. familiares regis: aulā habitātes: in opponēdo me eis amore iuſticie. No. ꝙ vna cā ꝑturbatiōis Boe. fuit fruſtratio ſuoꝝ meritoꝝ: q2 amicitia ⁊ gr̄a illoꝝ fruſtrabat̄ circa ipm quib⁹ multa bñficia impēdit: ⁊ ꝓpter q̄s in multa odia ⁊ indignatiōes incidit. ¶ Quib⁹ aūt deferētib⁹ ꝑculſi ſumus. hic Boe. tāgit ſuā ꝑturbationē ex iniuſta ſui cōdēnatione. ⁊ primo facit hoc. Scđo expurgat ſe de quibuſdam ſibi obiectis. ſcđo ibi Quomodo vti. Primo oſtēdit iniuſtā ſui cōdēnationē ex accuſationē perſonarum vilium. ſcđo ex falſitate criminis ſibi impoſiti. Tertio ex ſeueritate iudicū ⁊ peruerſitate. ſecūda ibi. At cuius criminis. tertia ibi. Et cuius vnq̄ȝ. Primo dicit. Nos ſumus perculſi. i. percuſſi aulicis de-

Terre a romanis ſubacte diuiſio.

Vectigal.

Vide ſecūdos cōmentarios.

natum dicimur ſaluum eſſe voluiſſe. Modum deſideras: delatorem ne documēta deferret: quibus ſenatū leſe maieſtatis reum faceret impediſſe criminamur. Quid igiṫ o magiſtra cenſes: inficiabimur crimē: ne tibi pudori ſimus? At volui: nec vnꝙ̄ velle deſiſtam: fatebimur: ſed impediendi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutem nefas vocabo? ille quidē ſuis de me decretis vti hoc nefas eſſet: effecerat: ſed ſibi ſemꝑ mentiēs imprudētia rerū merita nō pōt īmutare. Nec mihi ſocratico decreto fas eſſe arbitror: vel occuluiſſe veritatem: vel conceſſiſſe mēdacium. Uerum id quomodo ſit tuo: ſapientūq́ȝ iudicio exiſtimandum relinquo. Cuius rei ſeriem atq́ȝ veritatem ne latere poſteros queat: ſtilo etiaȝ memorieq́ȝ mādaui. ¶ Nam de cōpoſitis falſo literis: quibus libertatē arguor ſperaſſe romanā: quid attinet dicere? Quarū fraus aperta patuiſſet ſi nobis ipſorū cōfeſſione delatorū: qđ in omnibus negotijs maximas habet vires: vti licuiſſet. Nam que ſeparari reliqua libertas pōt? Atq́ȝ vtinā poſſet vlla. Reſpōdiſſem Ca-

ferentibus.i.accuſantibus nos: quorū vnus erat Baſilius qui ꝓpter maliciā ſuā depulſus fuerat a miniſterio regis: ille cōpulſus pecunia ſuſceptus eſt in delatione.i.accuſationē noſtri noīs. Alij duo accuſatores noſtri fuerūt Opilio ⁊ gaudētius: quos cū rex Theodoricus ꝓpter innumerabiles fraudes ipſorū ordinaſſet ire in exiliū ⁊ ipſi nolētes parere.i.obedire: ſed tuerenṫ.i.defenderēt ſe intrādo eccleſias: cū illud eſſet cōpertū.i.reuelatū regi: edixit.i.p̄cepit rex: vt niſi infra ſtatutū terminū diſcederent ab vrbe rauēna: deberēt repelli: et primo ſignari in frontib⁹ Cauterio ſicut ſolēt ſignari malefactores Et dicit Boe. Quid videṫ poſſe aſtrui: ideſt cōformari huic ſeueritati: ꝙ eodē die ipſis accuſantibus nos ſuſcepta fuit accuſatio? Quid igiṫ phīa eſt dicendū? meruerūṫ ne hoc artes noſtre.q.d.nō: an dānatio eoꝝ p̄miſſa fecit illos accuſatores iuſtos? q.d.minime debebāt iuſti reputari qui prius dānati erāt. Jta ne.i.nūquid in cauſa nihil puduit fortunā de tali accuſatione: quaſi diceret immo debuit pudere fortunā: ⁊ ſi nō puduit fortunā innocētie accuſati: tñ vilitas accuſantiū debuit eſſe pudori ipſi fortune. ¶ Nota hoc vocabuluȝ ꝑculſus dicit Hugui. Percello lis.ꝑculi in p̄terito ⁊ perculſum in ſupino idem eſt qđ ꝑcutere vel potius terrefacere: ſed ꝑcutere ꝑtinet ad corpus: ꝑcellere ad aīam. ¶ No. circa hoc vocabulū deferētibus: qđ defero tria ſignificat. Primo idē eſt qđ deporto. Jnde delator.i.deportator. ſcđo idē ē qđ honoro. Jnde delator.i.honoris exhibitor. tertio idē qđ accuſo. Jnde delator.i.accuſator q̇ detegit qđ latebat: ⁊ ſic vltimo mō capiṫ hic. vñ ꝟſus. Accuſat: defert: dat honorē: fertq́ȝ deorſuȝ. ¶ No. ꝙ ad teſtes idoneos ſeptē requirunṫ cōditiōes q̄ his verſibus cōtinenṫ. Etas cōditio ſexus diſcretio fama. Et fortuna fides in teſtibus iſta reqr̄es. Primo requiriṫ etas: q2 pueri non poſſunt eſſe teſtes. Scđo reqr̄iṫ cōditio libera: ideo ſerui nō poſſunt ꝓhibere teſtimoniuȝ. Tertio reqr̄iṫ ſexus maſculinus: ideo mulieres nō poſſunt eſſe teſtes. Quarto reqr̄iṫ diſcretio: ideo furioſi ⁊ ſtulti nō poſſunt teſtificari. Quinto requiriṫ fama: ideo ꝑſone infames nō poſſunt teſtificari. Sexto requiriṫ fortuna propter qđ pauperes nō poſſunt teſtificari. Septimo requiriṫ fides propter qđ infideles nō poſſunt perhibere teſtimoniū. Jnter illas cōditiōes due ſunt viliores.ſ.paupertas ⁊ infamia. Boe. ergo volēs oñdere ſuā cōdēnationē iniuſtā ex vtilitate teſtiū accuſantiū ꝓpter quā expellēdi erāt a teſtimonio dicit in vno eſſe defectū fortune.ſ.in baſilio.ſȝ in alijs duob⁹.ſ.Opilione ⁊ Gaudētio dicit fuiſſe vitiū infamie. ¶ No. ꝙ nihil videṫ ſeueri⁹ ⁊ nequius q̄ȝ ꝑſonas viles ⁊ dānādas admittere in teſtimoniū cōtra innocētes: q2 dicit Señ. in de remedijs fortuitoꝝ. Nō pōt hr̄e vllā autoritatē ſententia vbi q̇ dānādus eſt male de te loquiṫ. ¶ At cui⁹ criminis. hic Boe. oñdit iniuſtā ſui cōdēnationē ex falſitate criminis ſibi impoſiti. Scđo ex dictis infert quādā āmirationē: ibi. Qua in re. Prīa ī duo ſm ꝙ duo imponebanṫ Boe. de q̇b⁹ ſe excuſat. ſcđo ibi. Nā de cōpoſitis. Primū qđ ſibi imponebaṫ fuit ꝙ impediuiſſet quēdā nūciū deferētē regi accuſationē ſenat⁹. vt ſenat⁹ redderet reus leſe maieſtatis. dicit ergo in lr̄a. O phīa forte q̄ris ſummā.i.ſnīaȝ criminis cui⁹ criminis cā arguimur. Nos criminamur voluiſſe ſaluare ſenatū: forſam deſideras ſcire ꝑ quē modū. Dico ꝙ nos criminamur.i.arguimur impediuiſſe delatorē ne deferret documēta.i.lr̄as regi: q̇b⁹ faceret ſenatū reū leſe maieſtatis. Quid igiṫ o magiſtra cēſes.i.iudicas: inficiabimur.i.negabim⁹ crimē illud: ne ſimus tibi pudori: atq́ȝ.i.ſȝ ego volui ſaluare ſenatū: nec vnq̄ȝ deſiſtā velle: ſed oꝑa.i.diligētia impediēdi delatoris iſta ceſſabit.i.ceſſare debet: q2 nō eſt verū ꝙ impediuerimus delatoriā lr̄am. Nūquid eſt nefas optare ſalutē illi⁹ ordinis ſcȝ ſenatus.q.d.nō eſt nefas. ille ꝟo ſenatus q̇ cōſenſit in meā dānationē effecerat hoc ſuis decretis.i.iudicijs: ac ſi eſſet nefas ſaluare ip̄m: ſȝ imprudētia ſibijpſi mētiēs.i.in dānū ſuū mētiēs: nō pōt mutare merita reꝝ: ita ꝙ illud qđ pri⁹ fuit meritoriū poſtea fiat demeritoriū: nec puto eſſe licitū ſm p̄ceptū ſocratis occuluiſſe.i.occultaſſe veritatē vel cōceſſiſſe mēdaciū: ſed qūo illud ſit: ego relinquo tuo

Deus an ſit cauſa mali.

et ſapientiū iudicio: veritatē aūt huius rei ne lateat poſteros: ideſt ſucceſſores ego cōmēdaui ſtilo. i. ſcripto ⁊ memorie. ¶ Nota q̄ accuſatio Boetij fuit deteſtabilis: quia facta p̄ infames perſonas: fuit etiā irrationabilis: q̄ꝛ de bono accuſabat̄. ſ. de ſaluatione ſenat⁹: qđ erat bonū: etiā accuſatio boetij fuit iniuſta: q̄ꝛ falſa. accuſabat̄ eñ impediuiſſe delatorē qđ falſum fuit. ¶ Nota ille dꝛ reus leſe maieſtatis q̄ cōtra regē vel aliū principē aliquod malū machinat̄. ¶ Nota inficior inficiaris prime cōiugationis ⁊ deponētale. i. nego. vn̄ Hugui. inficior inficiaris ꝓprie nō eſt nō fateri factū qđ verū eſt: ſed cōtra veritatē vti mēdacio: vel eſt proprie inficiari ſm̄ eū rē debitā denegare cū a creditore depoſcit̄ ⁊ etiā eſt idem qđ cōtendere vel denegare. Accuſatio boetij. Reus leſe maieſtatis. Inficior.

nij verbo q̄ cū a Caio ceſare Germanici filio cōſcius cōtra ſe facte cōiuratiōis fuiſſe diceret̄: ſi ego: inquit ſciſſem: tu neſciſſes. ¶ Qua in re nō ita ſenſus noſtros meror hebetauit: vt impios ſcelera contra virtutē q̄rar molitos: ſed q̄ ſperauerint effeciſſe vehemēter ammiror. Nā deteriora velle noſtri fuerit fortaſſe defectus: poſſe autem contra innocentiam: que ſceleratus quiſq̄ conceperit: inſpectante deo: mōſtri ſil'e eſt. vn̄ haud iniuria tuorū quidā familiariū queſiuit. Siquidem deus: inquit: eſt: vnde mala? Bona vero vnde: ſi non eſt? ¶ Sed fas fuerit nefariorum homines q̄ bonorū oīm: totiuſq̄ ſenatus ſanguinē petunt nos etiā quos ꝓpugnare bonis: ſenatuiq̄ viderant: perditū ire voluiſſe: ſed nō idem de patribus quoq̄ merebamur? Meminiſti vt opinor quoniam me dicturum quid: facturumue p̄ſens ipſa ſemper dirigebas. meminiſti inquā Verone: cum rex auidus cōmunis exitij: maieſtatis crimē in Albinum delatum ad cunctū ſenatus ordinem trāſferre moliret̄: vniuerſi innocentiam ſenatus: quāta mei periculi ſecuritate defenderim. Scis me hec vera proferre, ⁊ in nulla

¶ Nota q̄ dꝛ in textu. Nūquid optare ſalutē ſenatui nefas vocabo. Duplex eſt ſalus: ſpūalis que eſt anime: tēporalis q̄ eſt corpis. Salutē ſpūalē tenemur oibus velle: etiā malis rōne charitatis: p̄ quā etiā mali diligēdi ſunt ſ3 nō eo q̄ mali. Salutē vero tp̄alē tenemur velle oībus bonis et p̄cipue amicis: amicorū vero peccātiū tenemur ſalutē velle quādiu ſanabiles ſūt: vt recuperēt virtutē amiſſam: ſi ꝓpter magnitudinē malicie ſūt inſanabiles: diſſoluit̄ amicitia: nec eſt optāda ſalus: ⁊ q̄ꝛ malicia ſenatus romanorū erat ſanabilis: q̄ꝛ ſenatus cōpulſus metu regio fuit cōſentire in dānationē boetij: ideo optare ſibi ſalutē nō erat nefas ſ3 boetio turbato hoc videt̄. ¶ Nota q̄ veritas nō eſt occultāda ſm̄ Socratē. Nam q̄ tacet veritatē alijs neſciētibus mentit̄: ⁊ q̄ mēdacijs cōſentit ſimiliter facit. ¶ Nota mēdaciū nō eſt cōcedendū: q̄ꝛ ſm̄ Ariſto. in Ethi. Mēdaciū p̄ ſe prauū eſt ⁊ fugiēdū. ⁊ primo Elēcoꝝ. duo ſunt opa ſapiētis: nō mentiri de his de q̄b⁹ nouit: ⁊ mētientē poſſe manifeſtare. ¶ Nā de cōpoſitis falſo lr̄is: hic Boe. excuſat ſe de ſcđo crimine ſibi ipoſito: imponebat̄ eñ ſibi q̄ ſcripſiſſet lr̄as ad imperatorē Cōſtātinopolitanū ꝓ liberatione romanoꝝ de manu regis Theodorici. Mendacium. Unde dicit in lr̄a. Nā de literis cōpoſitis falſo: q̄ꝛ falſe mihi hoc imponit̄: quibus lr̄is arguor ſperaſſe romanā libertatē: quid attinet dicere cū nō detur mihi locus defenſionis: quaꝝ literarū fraus. i. fraudulētia fuiſſe aperta. i. manifeſta ſi nobis licuiſſet vti cōfeſſiōe. i. allocutiōe ipſorū delatorū. i. accuſatoꝝ: qđ ſc3 vti examinatiōe accuſatoꝝ maximas vires h3 in oīb⁹ negotijs. i. cauſis iudiciarijs. nā q̄ reliqua libertas ſperari pōt romanis: quaſi diceret nulla. tātū eñ rex Theodoric⁹ inualuerat q̄ null⁹ potuit vel audebat cōtra ipm̄: vtinā poſſet vlla libertas ſperari: vtiq̄ ita prudēter egiſſem de negotio q̄ regi nō innotuiſſet: ⁊ rn̄diſſe3 v̄bo Canij: q̄ cū accuſaret̄ a Caio ceſare filio germanici: q̄ eſſet reus cōiuratiōis facte ꝯ ſe. rn̄dit Canī⁹ ſi ego ſciſſem tu neſciſſes. q. d. ſi eſſe3 re⁹ ita prudēter celaſſe3 negotiū qđ ad tuā noticiā nūq̄ peruniſſet. ¶ Nota q̄ in cauſis iudiciarijs teſtiū ſiue accuſatoꝝ examinatio maximas h3 vires: q̄ꝛ p̄ ea3 deuenit̄ ad rei veritatē ſicut p3 de Daniele: q̄ examinādo duos p̄ſbyteros falſe accuſantes ſuſannā ipſos de falſitate accuſatiōis corā oī pp̄lo cōuicit. ſic Boe. ſi dat⁹ fuiſſet ſibi loc⁹ examinādi ſuos accuſatores: vtiq̄ ipſos mēdaces reddidiſſet. ¶ Nota Cani⁹ fuit q̄dā roman⁹ prudēs ⁊ ſapiēs: accidit vt q̄dā ex romanis cōſpirarēt ⁊ facerēt cōiurationē cōtra Caium ceſarem. ⁊ cum Ceſar proponeret Canio q̄ eſſet reus illius cōiuratiōis facte: reſpōdit: ſi ego ſciuiſſem tu neſciuiſſes. Sic Boe. rn̄dit regi Theodorico ſi ſibi improperaſſet de literis cōpoſitis ſuper reſtituenda libertate ipſis romanis. ¶ Qua in re nō ita ſenſus. Hic Boe ex dictis infert quādā ammirationē. Scđo inuehit̄ ꝯ ſenatores q̄ cōſpirāt in ſuā cōdēnationē. eſt ibi. Sed ſi fas fuerit. Dicit p̄mo. Ex q̄ a malis iniuſte accuſat⁹ ſum. q̄ in re. i. ꝓpter qđ nō ita. i. nō intātū meror. i. triſtitia hebetauit. i. oppreſſit ſenſus noſtros: vt ego q̄rar. i. cōquerar ipios. i. malos molitos. i. machinātes ſcelerata. i. neq̄tioſa ꝯ v̄tutē. i. v̄tuoſos hoīes. ſ3 ego āmiror vehemēter. i. fortiter: effeciſſe. i. effectū ꝑduxiſſe ſup. illa q̄ mali ſperauerūt. i. ꝯceperūt. Nā velle dteriora. i. mala: fortaſſe fuerit nr̄i dfect⁹. i. ex nr̄o dfectu. ſ3 poſſe ſup. ꝑficere malū ꝯ inocētiā. i. ꝯ

vnq̄ mei laude iactaſſe. Minuit em̄ quodāmodo ſe probantis conſcientie ſecretū: quotiens oſtendendo quis factū recipit fame p̄ciū: ſed innocētiā noſtrā q̄s exceperit euētus vides. Pro vere ꝟtutis p̄mijs falſi ſceleris penas ſubimus. Et cuius vnq̄ facinoris manifeſta cōfeſſio ita iudices habuit in ſeueritate cōcordes: vt nō aliquos vel ipſe ingenij error humani: vel fortune ɔditio cūctis mortalib⁹ īcerta ſummitteret. Si iſlāmare ſacras edes voluiſſe: ſi ſacerdotes īpio iugulare gladio: ſi bonis oīb⁹ necē ſtruxiſſe dicere mur: p̄ſentē tū ſnīa cōfeſſum: conuictum ve puniſſet. Nunc quingentis fere paſſuū milib⁹ ꝓcul moti atq̄ indefēſi: ob ſtudiū ꝓpēſi⁹ i ſenatū: morti: ꝓſcriptiōiq̄ dānamur. O meritos: de ſimili crimine neminē poſſe cōuinci. Cui⁹ dignitatē reat⁹ ipi etiā q̄ detulere vide

innocētes: q̄ quiſq̄ ſcelerat⁹ ɔceperit. i. cogitauerit deo hoc inſpectāte: ſup. hoc ē ſimile mōſtro. i. admirabile vn̄. i. ꝓ tāto q̄daʒ tuoꝝ familiariū. i. ph̄oꝝ q̄ſiuit haud iniuria. i. nō iniuſte. ſiquidē ꝓ certo: deus eſt: vn̄ mala ſup. ꝓueniūt: ꝟo ꝓ ſʒ vn̄. i. a quo bona ſi de⁹ nō eſt: q. d. ex quo iniuſte a malis accuſatus ſuʒ ꝓpter hoc. nō intātū ſuʒ oppreſſus dolore: ꝙ cōquerar malos machinari mala bonis: ſʒ ammiror ꝙ illi q̄ mala ɔcipiūt ɔ̄ bonos poſſunt ꝑducere ad effectū: nā velle malū eſt forte ex nr̄o defectu. ſʒ ꝙ mal⁹ poſſit ꝑficere malū ɔ̄ bonos deo hoc inſpiciēte eſt ſiſe mōſtro. vn̄ quidā ph̄s nō iniuſte queſiuit. Si eſt de⁹

Duo ad effectum neceſſaria. vn̄ ꝓueniūt mala: ⁊ ſi de⁹ nō eſt: vn̄ ꝓueniunt bona: ¶ No. ꝙ ex quarto hui⁹ duo requirunt ad aliquē effectū ꝑducendū. ſ. volūtas ⁊ ptās. Requirit volūtas: q2 nullus aggredit qꝺ nō vult. Requirit ptās q2 ſine poteſtate volūtas fruſtrat. ꝙ autē mali habēt volūtatē offendēdi bonos nō eſt mirandum: ſed ꝙ habent poteſtatē producēdi ad effectū ſuā volūtateʒ deo reſpiciēte eſt ſiſe mōſtro. ¶ Nota ſiſe mōſtro ē qꝺ ɔtingit p̄ter intentionē nature. Sicut ergo mōſtra fiūt p̄ter itentionē nature: ſic videbat Boetio ꝙ mala p̄ter ordinē diuine ꝓuidētie ɔtingerēt qꝺ nō videret rōnale: cū de⁹ ſit ſumme bon⁹: ꝙ aliquo mō ſit cā mala fieri: ergo mala ī mūdo deo inſpiciēte videretur ſiſe monſtro. ¶ No. ꝙ de⁹ nō ē cā effectiua mali cū ſit ſumme bon⁹: lʒ ſit cā ꝑmiſſiua: q2 ꝑmittit fieri malū: ⁊ ſic exponit autoritas ꝓphetie dicētis. Ego dn̄s faciēs oīa: hoc eſt faciēs bonū: ⁊ creās malū ſup. ꝑmiſſiue aliter d2 duplex ē malū. ſ. malū pene: ⁊ malū culpe. de⁹ ē cā mali pene qꝺ punit. ſʒ nō ē cā mali culpe: q2 ħ eſt q̄ pctm̄ nō fecit. ¶ Sʒ ſi phas fuerit nepharios hoīes q̄ bonoꝝ ⁊c. Hic Boe. inuehit ɔ̄ ſenatū q̄ ɔſenſit i ſuā ɔdēnationē tāgēdo ſuā beniuolētiā quā habuit ad eos. Et d̄t ſi phas fuerit. i. ponam⁹ phas eſſe nepharios hoīes. i. malos homines q̄ oīm bonoꝝ ⁊ toti⁹ ſenat⁹. i. cōſulat⁹ romane ciuitatis petūt. i. deſiderāt ſanguinē. i. mortē: nos ēt voluiſſe ire ꝑditū. i. ꝑdēdū ⁊ q̄s viderā ꝓpugnare bonis hoīb⁹. q̄ʒ ꝓ ⁊ ſenatui: ſed nō. i. nunq̄d nos idē: ſcʒ vt vellēt nos ꝑditū ire: merebamur de patrib⁹. i. de ſenatorib⁹: q. d. nō. ſʒ ph̄ia meminiſti vt opinor: q̄m me dicturū. i. volentē dicere q̄d. i. aliq̄d. ve ꝓ vel facturū ipa ſemꝑ p̄ſens ſup. exiſtēs dirigebas. i. regebas. ergo nec ꝟbis nec factis offendi ſenatū. meminiſti inquā ph̄ia verone. i. apud ꝟonaʒ ciuitatē cū rex Theodoric⁹ auidus exiſtēs coīs exitij. i. tormēti ſenatoꝝ: cū crimē leſe maieſtatis delatū in Albinū ipe rex moliret. i. laboraret trāſferre illud crimē ad totū ſenatū: quāta ſecuritate. i. tutela mei ꝑiculi defenderi. i. liberaueriʒ innocētiā vniuerſi ſenat⁹. i. toti⁹ ɔſulat⁹. O philoſophia tu ſcis me ꝓferre. i. ꝓloqui vera: ⁊ nunq̄ me iactaſſe i vlla mei laude. em̄ ꝓ q2 minuit quodāmō ſecretuʒ ɔſciētie ꝓbātis. i. laudātis ſe: quotiēs q̄s oſtendēdo. i. manifeſtādo factū: recipit p̄ciū fame. i. mercedē laudis ab hoīb⁹. ſʒ tu ph̄ia vides q̄s euent⁹ exceperit. i. liberauerit nr̄am innocentiā: nos ſubimus. i. ſuſtinem⁹ penas falſi ſceleris. i. falſe nobis impoſiti ꝓ premijs vere ꝟtutis. ¶ Nota ꝺm Se-

Secretū conſcientie. necā: dolor duplicat cū ab eo a quo donū merueras malū venit. Cū igit Boeti⁹ oēm beniuolentiā exhibuerit ſenatorib⁹ graui⁹ doluit de ſua offenſiōe. ¶ Nota i ciuitate verona cū Albin⁹ eſſet accuſat⁹ de graui crimie: ita vt diceret re⁹ leſe maieſtatis illud crimē rex Theo. voluit trāſferre ad totū ſenatū ⁊ ipm̄ dānare: ſʒ Boe. exponēs ſe ꝑiculis. ſenatū liberauit. ¶ Itē nota ꝙ ſecretū ɔſcie ē ꝟtus q̄ minuit cū aliqꝺ ꝟtuoſe opat iactādo ſe: vt ɔſequat famā ⁊ laudē ppl̄i. vn̄ Seneca. Cōſciētiā potius q̄ʒ famē attēde. Et d̄t Macrobi⁹ Sapiēs gloriā ſuā in ɔſcia ponit: ſtult⁹ aūt in laude hūana. vn̄ dicit Iſido. Qui aliqꝺ donū a deo largitū i laudē ɔuertit ꝓculdubio ꝟtutē in vitiū trāſire facit. ¶ Et cui⁹ vnq̄ facinoris Hic Boe. oſtēdit ſe ꝑturbatū ex iudicū ſeueritate ⁊ iflexibilitate dicens. Cuius vnq̄ facinoris pcti manifeſta ɔfeſſio. i. cui⁹ vnq̄ hoīs pctm̄ manifeſtū habuit iudices: ita ɔcordes in ſeueritate: vt nō aliq̄s eoꝝ vel ipſe error hūani igenij ſummitteret. i. flecteret ad miaʒ: vel ɔditio fortune. i. euent⁹ fortuit⁹ exiſtēs incerta cūctis mortalib⁹ ſup. hoīb⁹ ſummitteret aliquos eoꝝ: ſi diceremur voluiſſe inflāmare. i. incēdere ſacras edes. i. eccl̄ias ⁊ ſi nos diceremur iugulare. i. punire ſacerdotes impio gladio: tū ꝓ ſʒ: ſnīa. i. iudiciū dānaſſet me preſentē ɔuictū ⁊ ɔfeſſuʒ crimē: ſʒ nos procul moti. i. abſentes quīgētis milib⁹ paſſuū: ⁊ indefenſi ob ꝓpenſi⁹ ſtudiū. i. ꝓpter ſtudiū intenti⁹ in ſenatū nos dānamur. i. adiudicamur morti: q̄ʒ ꝓ ⁊ ꝓſcriptiōi. Et tūc exclamat dicēs. O meritos. i. dignos vel beatos iudicio neminē poſſe ɔuinci de ſiſi crimie: ſicut nec ego iuſte cōuict⁹ ſuʒ: cui⁹ reat⁹

ſ. criminis dignitate. i. innocentia. ipiꝰẽt viderũt. i. cognouerũt q̃ detulere. i. accuſauerũt me. ❡ Nota ꝙ iudices qñq; mouent ad miam duplici de cã. Primo mõ ꝓpter errorẽ hũani ingenij: qꝛ hũanũ ingenium ſepe fallit i iudicio: qꝛ ignorat vtrũ aliqñ iuſte de re ſentiat vel nõ: ꝛ timẽs deũ ne iniuſte iudicet mouet ad miaȝ parcẽdo reo. Scꝺo iudices mouent ad miaȝ ꝓpter euẽtũ fortune q̃ incertꝰ ẽ hoibus. Qꝺ eñ iudex i alio dãnat ſibi facile ꝑ fortunã euenit. ꝛ illꝺ deberet recordari. ſȝ nulla illaꝝ cauſarum mouit iudices ad miſerãduȝ Boe. ſȝ cõcorditer ipȝ dãnabãt. ❡ Nota ꝙ nullus dȝ dãnari ꝑ crimĩe quantũcũq; enormi. niſi ſit pñs ꝯuictꝰ. vł crimẽ i iudicio cõfeſſus. Boe. aũt cũ dãnaret nõ erat cõuictus nec crimẽ cõfeſſus ꝛ erat abſens: qꝛ in ſtudio athenieñſi. ğ iniuſte erat dãnatꝰ Nota ꝙ Boe. cũ dãnaret diſtabat a loco iudicij q̃ngẽtis milibꝰ paſſuũ: ꝛ cuȝ mille paſſus faciũt vnũ miliare: iõ bñ diſtabat ad q̃ngẽta miliaria. ❡ No. ꝙ boe. dãnatꝰ fuit ꝓſcriptiõi. Hug. dꝛ ꝓſcriptio eſt iudicabilis ſnĩa lata ꝯ aliquẽ: cuiꝰ ꝑ ſcelere de ſcriptura tabule enee delebat. Cõſuetudo eñ romana fuit ꝙ noĩa ſenatoꝝ quorum ꝯſilio vrbs Romana regebat aureis lr̃is in tabula enea ſcribebant. Vñ ꝛ pr̃es cõſcripti dicebant. ꝛ dꝛ ꝓſcriptꝰ q̃ſi ꝓcul a ſcriptura poſitꝰ. ſic Boe. erat ꝓſcriptꝰ: qꝛ nomẽ ſuuȝ deletũ fuit de tabula enea.

Dãnandus ſit pñs.

Proſcriptio.

runt. ❡ Quã vti alicuiꝰ ſceleris admixtiõe fuſcarẽt ob ambitum dignitatis ſacrilegio me conſciam polluiſſe mentiti ſunt. At q̃ꝛ tu inſita nobis omnem rerũ mortalium cupidinem noſtri animi ſede pellebas et ſub tuis oculis ſacrilegio fas locũ eſſe non erat. Inſtillabas enim auribus: cogitationibuſq; quotidie meis Pithagoricum illud epontheo. id eſt quod eſt deo et non dijs ſeruienduȝ: nec cõueniebat viliſſimorum me preſidia ſpirituũ captare: quẽ tu in hãc excellentiam cõponebas: vt cõſimilẽ deo faceres. Preterea penetrali innocẽs domꝰ: honeſtiſſimorũ cetꝰ amicorum ſocer Symmachus ſctũs: ꝛ eque actu ipo: reuerendus: ab omni nos criminis huiꝰ ſuſpitione defendunt. ❡ Sed o nefas: illi vero de te tãti criminis capiunt fidẽ atq; hoc ipſo affines fuiſſe videmur maleficio: qꝺ tuis imbuti diſciplinis: tuis inſtituti moribꝰ ſumus. ita nõ eſt ſatis nihil mihi ꝓfuiſſe tuam reuerentiã: niſi vltro tu mea potius offenſione lacereris. ❡ At vero hic etiã noſtris malis cumulus accedit: ꝙ eſtimatio plurimorũ nõ rerum merita ſed fortune ſpectat euentum: eaq; tantũ iudicat eſſe ꝓuiſa que felicitas cõmendauerit. Quo fit vt exiſtimatio bona prima omniũ deſerat infelices Qui nũc populi rumo

❡ Quã vti alicuiꝰ ſceleris. Hic boe. expurgat ſe de q̃buſdã obiectis. Scꝺo oñdit vñ ſumpta fuit rõ obiectiõis. Scꝺ a ibi. Sed nephas. ❡ Nota Boe. obijciebat ꝙ ipſe vſus arte nigromãtica ſacrificaret demonibus ꝑ dignitatibꝰ acquirẽdis. De hoc Boetiꝰ excuſat ſe dicẽs. Quã ſup. meã dignitatẽ vti ꝑ vt: obfuſcarẽt. i. denigrarẽt admixtõe alicuiꝰ ſceleris mentiti ſunt me meã polluiſſe ꝯſciaȝ ſacrilegio. i. demonũ obſequio: ob ambitũ. i. ꝓpter cupiditateȝ dignitatis acquirẽde: atqui ꝑ certe tu inſita. i. inſerta nobis depellebas de ſede. i. de loco cupiditatẽ oĩȝ rerum mortaliũ: et ſub tuis oculis non erat fas eẽ locũ ſacrilegio. i. cultui demonũ. q; ꝑ ꝛ: tu inſtillabas auribꝰ ꝛ cogitatiõibꝰ meis illud pythagoricũ deo nõ dijs ſeruiẽdũ: nec cõueniebat me captare. i. optare p̃ſidia. i. auxilia viliſſimoꝝ ſpirituũ. i. demonũ. qꝛ tu ꝯponebas. i. locabas i hãc excellẽtiã: vt ꝯſimilẽ deo faceres. Preterea innocẽs penetrali. i. vxor domꝰ mee, cetꝰ. i. multitudo honeſtiſſimoꝝ amicoꝝ ꝛ ſocer Symmachꝰ ſanctꝰ ꝛ eque rẽuerẽdꝰ ipo actu defẽdũt me ab oĩ ſuſpitiõe hmõi criminis. ❡ No. ꝙ ꝯſuetudo inuidoꝝ eſt cũ nõ poſſunt alicui ſuã ꝓbitatẽ auferre: nitunt ipȝ ſalteȝ aliq̃ vitio denigrare. ꝛ ſic fama Boetij denigrata fuit vitio ſacrilegij. ❡ No. ꝙ ſacrilegiũ eſt ſacre rei furtum: ꝛ ponit ſacrilegus pro homine ſcelerato. etiam ſacrilegium eſt cultura demonum ſiue idolorum: inde ſacrilegus. i. idolatra: ꝛ ſic capit in ꝓpoſito. ❡ No. ꝙ ambitꝰ media ꝓducta eſt cupiditas honoris. Sed ambitꝰ media correpta ẽ circuitꝰ et primo mõ accipit hic. ❡ Not. ꝙ phĩa repellit omnẽ cupiditatẽ bonoꝝ exterioꝝ qꝺ ſcribit i primo libro de plãtis. ꝙ phĩa tria iducit ſcȝ mẽtis illuſtrationẽ felicitatis appetitũ. ꝛ mollis afflucẽtie ꝯtemptũ. ❡ Nota phĩa facit hoĩeȝ ſimilẽ deo. nõ ſimilitudĩe oĩmoda: ſed participatiua. ita ꝙ hõ participat aliq̃d ꝯditiõis diuĩe. ſcȝ itelligẽtie. vñ Sene. ħ phĩa ꝓmittit ꝙ me parẽ deo reddet. Et alibi dꝛ. Vir ſpeculatiuꝰ ẽ q̃ſi deꝰ: i hũano corꝑe hoſpitatꝰ. ❡ Nota ſacrilegiũ nõ hȝ locũ ſub oculis phĩe: qꝛ phĩa ꝑ ſe omnia agẽda ꝛ faciẽda ornatiſſime diſponit. ꝛ nõ ꝑmittit hoĩeȝ ad vana declinare qꝛ dꝛ Tul. i lib. de finibꝰ bonoꝝ ꝛ maloꝝ phĩa a ſuperſtiõe liberat. metu mortis nõ cõturbat. ꝛ eſt ſuperſtitio vana religio ꝛ idoloꝝ cultura. Nota penetra eſt ſecreta camera vel locꝰ ſecretus interior i domo vel in tẽplo vbi reponunt clinodia vel aliqua alia: ꝛ ponit ꝑ vxore Boetij: per metaphorã ponẽdo ꝯtinẽs ꝑ ꝯtẽto qꝛ ipa ꝯſueuit morari i penetrali. ❡ No. ꝙ ſymmachus fuit q̃daȝ nobilis romanꝰ ꝛ ſocer Boetij cuiꝰ Boetiꝰ filiã duxerat noĩe Elphe. q̃ ſymmachus nõ fuit tñ ſanctꝰ

Ambitꝰ

Phĩa.

Penetra

res ꝙ diſſone: multiplices ꝗ̃ ſentētie piget reminiſci. Hoc tantū dixerim: vltimā eſſe aduerſe fortune ſarcinā: ꝙ dū miſeris aliqḋ crimē affigitᷣ ꝗ ꝑferūt meruiſſe credunt. Et ego q̄dē bonis oībus pulſus dignitatibus exutꝰ: exiſtimatiōe fedatꝰ: ob bn̄ficiū ſupplicium tuli. ¶ Uidere aūt video: nefarias ſceleratoꝝ officinas gaudio: letitiaq̄ꝫ fluitātes: ꝑditiſſimū queq̄ꝫ nouis delationū fraudibꝰ iminētē. iacere bonos nr̄i diſcriminis terrore proſtratos: flagitioſuꝫ queq̄ꝫ ad audendū quidē facinꝰ impunitate: ad efficiendū ṽo premijs incitari: inſontes aūt nō modo ſecuritate: verū ipſa etiā defenſione priuatos. Itaq̄ꝫ libet exclamare.

interiꝰ affectu: ſꝫ ēt reuerēdꝰ i exteriori actu: ſicut dt Boetiꝰ. ¶ Sꝫ o nefas. Hic Boetiꝰ: oſtendit vñ fuerit rō ſumpta obiecti criminis qꝛ ex phia cui deditꝰ erat. vñ dt exclamādo. O nefas ipi mali capiunt fidē criminis de te o phia ⁊ ꝓpter ħ videbimur fuiſſe affines maleficio ſacrilegij: qꝛ nos ſumꝰ imbuti. i. iſtructi tuis diſciplinis. i. doctrinis: ⁊ ſumꝰ iſtituti. i. informati tuis moribꝰ: ita nō eſt ſatis tuā reuerētiā nihil mihi ꝓfuiſſe niſi vltro. i. ſpōte tu potiꝰ lacereris ab illis mea offenſione. hoc dicit Boetiꝰ ꝑ tāto: qꝛ iniuriati ſunt ſibi ꝓpter philoſophiam: ideo magis iniuriati ſunt philoſophie ꝗ̃ ſibi. ¶ Nota quādo boetiꝰ vacabat ſtudio. fugiebat ꝯſortia ſtultoruꝫ: ⁊ q̄rebat ſecreta loca ꝓpter ſtudiū: iō putabāt ipꝫ loq̄ cū demonibꝰ: ⁊ eis ſacrificare. Itē qꝛ Boetius fere oīa q̄ volebat ſua ſapiētia faciebat: iō putabāt eū demonem habere familiarē ſibi obſequentem. Sicut Apuleiꝰ opinatꝰ eſt de Socrate: ꝙ haberet familiarē deū de q̊ fecit librū: queꝫ intitulauit de deo Socratis. ¶ At ṽo hic ēt nr̄is. Hic Boetiꝰ oſtēdit ſe eſſe perturbatū ex fame ſue leſiōe dicēs. Hic cumulꝰ. i. augmētatio accedit nr̄is malis ꝙ eſtimatio. i. iudiciū plurimoꝝ. i. vulgarium nō ne ſpectat. id ē nō reſpicit merita rerū: ſicut hō merētᷣ: ſꝫ ſpectat euentū fortune. i. iudicat hoīem ſm ꝙ fortuna ſe hꝫ circa ipm: ⁊ tm̄ iudicat vulgꝰ eē prouiſa a deo q̄ ꝯmēdauerit felicitas. i. ꝓſpera fortuna: q̊ fit. i. ex quo ſeq̄tᷣ: vt eſtimatio bōa deſerat īfelices. Uñ piget. i. tedet reminiſci q̄ nūc ſint rumores ꝓpli de me: ⁊ ꝗ̃ mltiplices: ꝗ̃ ꝑ ⁊ diſſone. i. diſcordes ſnie ſint de me: nā q̄dā dicūt me reū eē ꝓdidē nō hoc tātū dixerūt. i. volui dixiſſe vltimā eē ſarcinā. i. grauiſſimū pōdus aduerſe fortune qḋ dū aliqḋ crimē affigitᷣ. i. iponitᷣ miſeris. i. īfelicibꝰ: ipi creduntᷣ meruiſſe ſup. illa q̄ ipi miſeri ꝑferūt. i. patiuntᷣ. ⁊ ego bonis oībꝰ pulſus: qꝛ i exiliū relegatꝰ: ⁊ exutꝰ dignitatibꝰ: qꝛ dānatiōe ꝓſcriptꝰ ⁊ fedatꝰ. i. maculatꝰ eſtimatiōe. Ego q̄ priꝰ ṽtute honeſtus reputabar nūc ſcelere deformis reputor: ⁊ tuli. i. recepi ſuppliciū. i. penā ob bn̄ficiū. i. ꝓpter bn̄ficium.

Iudiciū vulgi.

¶ Nota. ꝙ vulgares nō iudicāt ſm merita reꝝ vtrū hō mereatᷣ aliq̄d vl nō: ſꝫ iudicāt ſꝫ euētū fortune. vñ hoīem bn̄ fortunatū iudicāt felicē male fortunatū iudicāt miſerū: ſed tale iudiciū falſuꝫ eſt. vñ dicit Señ. xlv. epl̄a. Nō felicē hūc eſtimes quē vulgꝰ appellat felicē ad quē pecunia ꝯfluit. ſꝫ illū cui omne bonū i aīo eſt erectū ⁊ extenſuꝫ. Itē bona eſtimatio deſerit infelices qꝛ ꝑmuꝫ malū ꝙ infelices incurrūt eſt: ꝙ vulgus male de ipſis opinatᷣ. credit eñ vulgus qḋ miſeri ex merito talia patiantur. ¶ Uidere aūt video. Hic Boetiꝰ oñdit eſſe ꝑturbatū: ⁊ his q̄ vidit in mūdo gñaliter. ſ. bonos deprimi ⁊ malos extolli dicēs. Ego video: videre. i. cognoſcere nefarias officinas. i. malas ſocietates ſceleratoꝝ hoīm fluitātes gaudio: ꝗ̃ ꝑ ⁊ letitia ⁊ queq̄ꝫ ꝑditiſſimū. i. peſſimū imminentē. i. inſiſtentē nouis fraudibꝰ delationū. i. accuſationū: ⁊ video bonos iacere ꝓſtratos. i. depſſos terrore nr̄i diſcriminis. ⁊ ēt video queq̄ꝫ flagitioſuꝫ. i. prauū hoīeꝫ incitari ad audendū. i. ad ꝑſumendū: facinꝰ. i. pctm̄ impunitate. i. ſine pena: ṽo ꝑ ſed incitari ꝑmijs ad efficiendū. i. ad ꝑpetrandū facinꝰ. i. pctm̄: aūt ꝑ ſed ego video: inſontes. i. inocētes nō mō. i. nō tm̄ ꝓuatos ſecuritate: verūetiā detēſiōe. Itaq̄ꝫ ꝑ ergo libet. i. placet mihi exclamare ad deū celi quare talia ꝑmittat i mūdo: vt mali exaltētᷣ ⁊ boni deꝑmātᷣ. ¶ No. ꝙ boe. q̄ erat turbate mētꝭ ⁊ i ſtatu miſerie videbatᷣ ꝙ mali i hoc mūdo eſſent potētes ⁊ viuerēt irremunerati: ſꝫ phia in. iiij. huius ipm cōſolādo ꝓbat malos ſemꝑ eſſe impotētes ⁊ bonos eē potētes: ⁊ malis nūq̄ꝫ deeſſe ſua ſupplicia: bonis nūq̄ꝫ ſua ꝑmia. ¶ Not. ꝙ officine dicuntᷣ domꝰ officialiū vbi reponuntᷣ ea q̄ ad ipos ſpectāt ⁊ ad eoꝝ officia: ſicut ſunt celaria ⁊ granaria ⁊ alia hmōi. hic aūt accipiuntᷣ officine ꝑ cōgregatiōe maloꝝ: ⁊ dicuntᷣ ab officio cis. qḋ eſt noceo ces. Raymūdus.

Et (qḋ cōſciētie libertas habet) ꝓ tuēdo iure. q. d. nunq̄ꝫ timui potētes offendere ꝓ tuēdo iure. vt ius defenderē qꝛ hoc eſt ꝓpriū cōſcientie libere ſcꝫ nullū pro tuēdo iure timere. Hic notes ꝙ offenſio capitur actiue ſcꝫ pro actione qua potētes offendebat non enim curabat ſi illos offendebat.

¶ A rauenna vrbe. Nō legas romana. eſt eñ Rauenna ciuitas in octaua Italie regione non multū diſtās a roma in qua erant predicti accuſatores.

¶ Ita ne nihil fortunā puduit. Hic Boetiꝰ ſub noīe fortune nominat ſenatores fortunatos ⁊ potētes eos iuſte redarguēdo. q. d. nunq̄d ſenatores verecundiā habere debuiſſent ⁊ ſi nō habuerūt verecundiā ꝓpter accuſationē innocētis ſcꝫ boetij tñ pudorē debebāt habere propter vtilitatem ⁊ infamiam accuſantiū. Nā accuſatꝰ criminaliter nō admittitᷣ in teſtem cōtra aliū. Predicti eñ accuſatores erāt crimínoſi vt patuit. Ordo eſt. ne id eſt nūquid fortuna id eſt ſenatores fortunatos nihil id eſt

nõ puduit ita ſic ꝯſentiẽdo in meã condẽnationẽ. Si minꝰ id ſi nõ puduit ſupple innocẽtie.i. ꝓpter innocentiã Boetij ſupple accuſati.i.quẽ falſo accuſauerũt at ſꝫ ſaltẽ vtilitas.i.infamia teſtiũ ſupple accuſantiũ q̃ accuſauerũt debuiſſet eẽ pudori.i.cã pudoris ip̃is ſenatoribꝰ pudor eſt em̃ iudici viles perſonas i teſtes recipe. ¶ Ille q̃deꝫ.q.d.ſenatores fecerũt de me ꝑ ſniam diffinitiuã me condẽnando ſicut ſi ſaluare ſenatũ eſſet nefas.i.illicitũ q̃ nõ debebãt.nã de bono ope nullꝰ lapidari dꝫ vt iudei dixerũt xp̃o de bono ope nõ lapidamꝰ te. ¶ Sed ſi fas fuerit.q.d. Si ꝑ caſuꝫ poſitũ contigiſſet ꝙ ego voluiſſem ꝑdere ⁊ deſtruere illos q̃ bonos rempublicã ⁊ ſenatores ad morte ⁊ ꝑniciẽ ducere cupiebãt nunq̃d merebamur.i.merito nr̃o acquirebamꝰ.idẽ de ſenatoribꝰ ſcꝫ vt ſenatores ẽt vellẽt nos perditũ ire.q.d.nõ q̃ ptꝫ ꝑ ſequẽtia. ¶ Aduertendũ hic eſt ne legas. Sꝫ nõ idẽ legẽduꝫ ṽo eſt num.i.nunq̃d iterrogatiue dictũ.ꝑ hoc em̃ dicere intẽdit ꝙ q̃uis apud illos malos cauſas inimicitie habuerit volẽdo ꝑditũ ire illos nõ apud ſenatores q̃s nõ ꝑdere ſꝫ cõſeruare voluit vt ptꝫ ꝑ textũ. Meminiſti inq̃ Verone.⁊c. ¶ Nũc ṽo quĩgẽtis fere paſſuũ milibꝰ ꝓcul moti. Aduertendũ hic eſt ꝙ.125. paſſus faciũt ſtadiũ 8.ſtadia dant miliare 2 miliaria leucã faciũt. Reſtat igit̃ ꝙ boetiꝰ erat multũ remotus tp̃e cõdẽnatiõis ſue.nã erat athenis q̃ ciuitas diſtat a roma 4000.ſtadijs q̃ dant 500 miliaria que ſunt 250 leuce.recte computa ⁊ videbis ita. ¶ Aſcenſius.

SEntis ne:inq̃t hec. In hac q̃rta ꝓſa boe.vnũ de ꝑ̇ncipalibꝰ intẽtis ſuis įplene ꝓſequit̃: qr ſe ab obiectꝭ criminibꝰ purgat nõ ſolũ ſe inocentẽ demõſtrãs:ſꝫ ẽt de oĩbꝰ bonis: deq̃ repu.q̃ optie meritũ. Utit̃ aũt ſmone diſerto ⁊ elegãti. Et quoties phia loq̃tur ſemp ſi aĩaduertimꝰ phicũ aliq̃d atq̃ eruditiõis plenũ deꝑhenderemꝰ q̃ ſemel admonuiſſe ſatis ſit diligẽtioribꝰ.cũ tardiuſculis nihil ſatis ſit. In ꝑ̇mis ğ ṽbis ſignificat phia duas alicuiꝰ ꝑcipiẽdi vias quaꝝ altera ſit ꝑ ſenſuꝫ:altera ꝑ illapſuꝫ. Prima ex oĩbus animãtibꝰ tã hoĩbꝰ q̃ beluis cõis.ſcd̃a hoĩbus fere ꝓpria. Habet tñ etiã in prima homo quandaꝫ preeminentiam quia per eam ad ſecundã ꝑuenit.quod ceteris animalibus nõ datur. Qꝛ ſi ſenſerit dumtaxat nec perceperit iam ſtolidus fuerit pecoris ſimillimus.vnde ille Simo Terentianus in andria.vix tandem ſenſi ſtolidus. Nos ſiquidẽ per viſum ⁊ auditũ rem perceptam poſtea animo diſquirimus:⁊ per rationis diſcurſum iudicamus:pecora aũt magis per rudiorem ſenſum hoc eſt per tactuꝫ impellũtur: nec diſquirũt rõnem vñ ſtolida dicunt̃. Percipiũt tñ vtcũq̃ ꝑ ſenſum. Per illapſum aũt ſolꝰ hõ rem ignotã apprehẽdit aut diuina inſpiratiõe:aut angelico miniſterio. Q̃d pulchre innuit Enei.iij.vñ hic locus ſumptꝰ eſt:cũ dicit eneas ad apollinẽ. Da pater auguriũ atq̃ animis illabere noſtris. Dicit ergo phia ſentis ne.hoc eſt ꝑcipis ne via ſenſus q̃ eſt hũana:atq̃ illabunt̃ ne hec aĩo tuo hoc eſt percipis ne occulta inſpiratiõe diuina? An es aſinus ad lyrã hoc eſt totꝰ ſtolidꝰ ſonũ q̃deꝫ ⁊ crepitũ verborũ audiẽs:ſꝫ ſenſu nõ intelligẽs:ſicut nec aſinꝰ ſonitu lyre quẽ nõ intelligit:delectat̃. Tantũ aũt abfuit vt Boe.cõſolationẽ ſeueriorẽ in ſuperiori carmie poſitã admittat.vt a lachrymis ſe cõtinere non queat q̃ verbis phie ſignificat̃:cũ ſubdit. Quid fles?quid lachrymis manas:deinde ſubiungit grece quod reperire nõ potui:ſed ita interpretatur. Confitere mihi ne occultes:q̃ qr blãdius ſonat grece protulit. Solent enim blandientes grecis vti locutionibus:vt ſatis indicat Iuuena.ſaty.vj. Quotiens laſciuum interuenit illud ſoi kai pſiche:hoc eſt vita ⁊ anime mi. Si operã medicãtis ⁊c. verbum Boe.prio viro catholico ⁊ ſeuero dignũ:quo animoꝝ morbi aptiſſime curantur. Facies loci.imitatio vt opinor Vergiliana qui quinto enei.ait quibus aſpera quondaꝫ via maris facies. Eſt em̃ facies aliquãdo tota rei effigies ſeu ſpecies q̃ in facie maxime diſcernitur. Differtq̃ vultu:eo ꝙ vultus voluntatem indicat:facies naturaleꝫ protractionẽ.vñ vultus ſepe mutatur etiam exemplo: facies lente ⁊ raro. ¶ Bibliotheca eſt librorum repoſitoriũ quẽ vulgo librariam vocant. Theca em̃ eſt armarium ſeu repoſitoriuꝫ cuiuſlibet rei.⁊ cum varijs componit̃:vt cum biblio.biblion autẽ grece latine dicitur liber eo ꝙ vt quidam volunt:in iunco maxime papiri quẽ biblium vocãt.olim ſcribebant:ob quod latine liber dicitur:quia in libro hoc eſt interiore arborum cortice ſcribebatur. Itẽ compoſitũ legitur chirotheca:qr chir chiros manus dicitur.apud grecos cum alijs multis. ¶ Apte diſſerebas:diſſero in preſenti preterito ꝑ geminum ſſ ſcribitur:⁊ tamẽ diſertus tantum.vnũ ſubijcit: ⁊ primam ſyllabam corripit:vt notũ eſt. Talis habitus taliſq̃ vultus erat:quaſi dicat minime. Atq̃ ita paulatim a loci feditate ad abiectionẽ ſui progreditur. Syderum vias radio deſcriberes ſicut in Bucco. Vergiliꝰ deſcripſit radio totum qui gentibus orbẽ. Exemplar vt dicit Feſtus:eſt ex quo ſimile faciamus. Exemplũ q̃ ſequamur aut vitemꝰ. Verũtamen Laurentius vallenſis homo nimiũ argutiſſimus prolixe ⁊ diſerte de huius vocabuli ſignificatiõe diſputat. Dixitq̃ exemplar eſſe ipſaꝫ rem continentem ⁊ exemplum rem contentam in ea quã aut imitamur:aut ſi fors ita tulerit deuitamus:in aliquo vt in Catone ſumitur exemplũ:⁊ ipſe Cato eſt exemplar. Quod ſi dicamus in quit ad exemplar Catonis ſic intelliguntur ad exemplar quod eſt Cato. Quod ergo vulgo.ſed inepte dicitur copia;latine dicetur exemplar. Suntq̃ exemplaria ſepe multa vnius exempli.i.forme ⁊ protractionis ad cuius ſimilitudinẽ fiunt exemplaria:lectumq̃ eſt etiã hoc exemplarium:cuius genitiuus pluralis exemplariorum freq̃ẽs eſt.hic ergo ponitur continens ꝓ contento cum dicitur. Ad celeſtis ordinis:exemplar formares .i. ad ordinẽ que eſt exemplar vel ad exemplũ ordinis celeſtis niſi accepis vt Feſtus accepit. At qui hanc ſententiã Platonis ore id eſt per os Platonis ſanxiſti. Magnum teſtimoniũ perhibet Platoni:quem quicquid dixerit philoſophiã ipſam dixiſſe atteſtatur. Sancire autẽ hic apte poſuit:nam legiſlatoris eſt.vnde Vlpianus ſanctum eſſe ſcribit quod nec

Grecorũ blãditi e

Facies Vultus

Biblio theca.

Exẽplar

Exẽpluꝫ

ſacrũ nec prophanũ eſt:ſed ſanxione quadã cõfirmatũ:vt ſancte ſunt leges hoc eſt ſanxione quadam
ſubnixe. Eſt ergo ſancire:legẽ quã ſanctã eſſe volumus cõdere ꝛ ferre. Sanxiſti ergo:ideſt ſancte pro
Sancio. tuliſti platonis ore beatã ꝛc. Facit autẽ ꝑteritũ ſanxi:ꝛ inde fit ſupinũ ſanctũ:aut ſanciuiꝰ ꝛ inde ſan-
Gerũdia citũ. Capeſſunde reipublice. Gerũdia ꝛ participia in dus a tertia ꝛ quarta cõiugatione deducta ſe-
Perni- pe in undũ exeũt:vt faciundũ capeſſundũ.eſt aũt capeſſo idẽ qꝺ captũ eo:vel per generalẽ licẽtiã de
cies. riuatiuũ pro primitiuo poſitũ eſt. Pernicies dicit̃ ꝙ pernecat:ideſt perfecte necat ꝛ deſtruit. Cõſcij
Exoro. eſtis. In partẽ bonã accipit̃ hic ſicut ibi. Et mẽs ſibi cõſcia recti. Inexorabile decõpoſite eſt figure.
Oro. Sumit̃ eñ a cõpoſito exorabile qꝺ deductuꝫ eſt a verbo exoro. Exoro aũt eſt orando impetro.vnde
aliud eſt orare:aliud exorare. Orat eñ quicũqꝫ ore aliud precat̃. Exorat aũt qui oratũ impetrat. Si-
militer audit q̃cũqꝫ loquẽtis verba ꝑcipit audiẽdo:audit:aũt q̃ illius vota facit. Unde deus oẽs au-
Regium dit:ſꝫ nõ oẽs exaudit. Multi orãt.q̃ nõ exorãt. Inexorabile ergo eſt quaſi implacabile. Regie domꝰ
Regale. ꝑpoſitũ.nõ expones:ideſt regalis domus. Regiũ eñ eſt quicquid ipſius regis propriũ. Regale vero
Regia. quicquid ꝑ ſe fert pompã ꝛ luxum regalẽ. Hoc eſt regi cõuenietẽ. Unde domus q̃cũqꝫ ampla ꝛ egre-
Aula. gia poſſit dici regalis. Sed nõ eſt regia niſi ſit ipſius regis. Interdũ etiã dicit̃ per ſe ſine adiectione
huius dictionis domus. Hec regia huius regie:ꝛ eſt idẽ qꝺ domus regia:quã greci.aulẽ ſeu aulã vo
Barba- cant. Unde errãt q̃ putãt aulã eſſe eã partẽ domus quã galli ſalã vocãt. Barbarorũ auariciã. Bar-
rorum. bari ab initio dicti ſunt ficto noĩe:q̃ dure aſpere atqꝫ incõdite loq̃bant̃.quo circa oẽs lingue anoma
le.i.irregulares ꝛ indeclinabiles barbari dici pñt:quales ſunt ꝑter hebraicã q̃ vix extat:grecã ꝛ lati-
nã:q̃uis ꝛ hec etiã vulgares barbaris ſiſima habeant. Uerũ qꝛ dure ꝛ incõcinne loquẽtes ſepe ima
nes ꝛ efferos videmꝰ.hinc barbaros vocamꝰ a bonis moribꝰ abhorrẽtes ꝛ relicta humana benigni-
tate ad beluinã feritatẽ tendẽtes:quales ſunt q̃ peculiari noĩe barbari vocant̃. Neqꝫ vero greci ꝛ la
tini oẽs nõ barbari:aut ꝑter eos ceteri oẽs barbari hoc modo dicẽdi ſunt. Per barbaros ergo intel-
Prouin- ligit a bonis moribus:bonis inſtitutis humana pietate degenerãtes. Prouincia dicit̃ a procul ꝛ vin
cia. co.vñ regio ꝓcul a ciuitate romana deuicta ꝓuincia dicebat̃.ꝛ q̃ in ea reſidebãt ꝓuinciales. Ut aũt
tales in fide manerẽt ꝑficiebat̃ eis aliq̃s ex magiſtratu romano q̃ ꝓuinciã gerere dicebat̃ qꝺ qꝛ du-
Colonia rũ erat ꝛ formidoloſum:hinc q̃ rẽ durã aggreſſi erãt durã ſe ꝓuinciã aggreſſos dicebãt. ¶ Colonia
aũt erat q̃ romani colonos mittebãt. Uñ agripina colonia adhuc hodie ad rhenũ ſita cõſpicit̃. For
Fortune tune in plurali nũero ſunt diuitie ꝛ bona exteriora.latineqꝫ eo vocabulo vti poſſumꝰ. Uectigal ẽ qꝺ
Uectigal ꝓ deuectis mercibꝰ fructibuſve aut quacũqꝫ alia re in publicũ ſoluit̃:q̃uis etiã ex ꝓuato aliq̃ñ vecti
gal capit̃. Quocirca videt̃ gñali vocabulo vectigal dici q̃cq̃d ex aliqua re accipit̃ aut reddit̃.vñ Ci
cero. Ex meo tenui vectigal.capio ego ducẽta.vñ nõ fruſtra hic additũ ẽ publicis vectigalibꝰ. In-
Coẽptio explicabilis coẽptio. Coẽptio deducit̃ a v̄bo coemo:qꝺ eſt oĩa ſimul emo. Et eſt q̃ñ q̃s vnã rem totã
emit abs quo alij emere habeãt:qꝺ ꝛ monocolum dr̄:ꝛ magnũ reipublice detrimẽtum affert eo ꝙ ad
nutũ quãti vult vẽdit cui data eſt coẽptio. ¶ Ordo ergo ꝛ expoſitio illoꝝ v̄boꝝ. Cũ acerba ꝛc.talis
ẽ Cũ.i.q̃ñ grauis atqꝫ iexplicabilis coẽptio.i.oim ꝓuẽtũ ꝛ fructuũ terre ab vno q̃uis fiſco deputato
ẽptio:videret̃ eẽ ꝓfligatura ſeu ꝯflictura iopia ꝑ iopiã ꝛ egeſtatẽ cãpaniã.i.illã regionẽ italie:ꝛ hoc
ẽ tpe acerbe famis ꝛ iedie:tũc ego ſuſcepi.i.motꝰ pietate accepi rõe cõis cõmodi nõ ꝓprij certamẽ.i.
Aſpectꝰ ꝯcertationẽ ꝛ litẽ aduerſus ꝑfectũ ꝑtorij ꝛ cõtẽdi.i.litigaui rege cognoſcẽte ꝛ euici.i.obtinui ne talis
caninꝰ. coẽptio exigeret̃.i.expectaret̃ atrociter vel executioni mãdaret̃. Paulinũ cõſularẽ.i.q̃ aliq̃ñ cõſulatũ
geſſit vl' maiores eiꝰ. Canes palatini.i.aulici q̃s ꝓpter impudẽtiã canes vocat.ſicut homerꝰ inuere
cũdos ꝛ impudẽtes caninũ aſpectũ hr̃e dicit.eo ꝙ ſicut canis vidẽs comedentẽ nũq̃ ab eo aſpectũ
diuertit:donec bolũ obtineat.ita inuerecũdi ꝛ ipudẽtes exactores nũq̃ a diuite dimouent̃: donec
Cor cer- fortunatã partẽ quã optãt diripuerint. Timidos aũt idẽ Homerus ceruinũ cor hr̃e dicit. Eſt eñ cer-
uinum. uis q̃ ſane meticuloſi ſunt cor magnũ ꝛ latũ:cuiuſmodi etiã veri meticuloſi hñt:vt ſepe expertuꝫ eſt.
Interro Satis.ne.i.certe. Nec eñ aliq̃ñ valet certe ꝛ ſcribit̃ dipthõgon. Eſtqꝫ greca particula. Quibꝰ aũt de
gatio ferẽtibꝰ ꝑculſi ſumꝰ. Amara interrogatio eſt q̃ plus rep̄hẽſionis hꝫ q̃ ea q̃ maxima exprimit̃. Quo-
amara. tiẽs eñ rẽ vituperabilẽ aliq̃d iudicamꝰ vt v̄bis ꝯſequi nequeamꝰ.vtimur eiuſmodi interrogationi-
Alienuꝫ bus. Et ſiĉ fit in laude vehemẽtiſſima. Delator in hac ſignificatiõe eſt:q̃ occultũ crimẽ ad principẽ
es. clã defert. ¶ Alieni aũt eris noĩe oẽ debitũ pulchre ꝛ latine ſignificari ſolet. Prima eñ pecunia fie-
bat ex ere. Es ꝑterea corinthiũ ſignis inciſum in ꝑcio erat. Pecunie q̃ꝫ noĩe oẽs diuitie ſepe accipiũ
tur. Regia cẽſura. Iudiciũ regis. Sacrarũ ediũ defenſione.imunitate ꝛ priuilegio tẽploꝝ. Edes eñ
in vtroqꝫ nũero ꝓ tẽplo accipit̃ cũ adiectiõe aut adiectiui:vt in ede ſacra:aut noĩs ꝓprij eiꝰ cui dica
te ſũt:vt in ede iouis aut diui ſtephani. In plĩ aũt dũtaxat nũero ſignificat etiã ꝓuatã domũ.vt apꝺ
Cice. Meas edes nõ ꝑſcribãt.hec valla. Bñ ergo adiecit autor nr̃ ſacrarũ hoc loco vbi tẽplũ ſigni-
Eccſia. ficat ſeu phanũ.tẽplũ eñ cõtẽplãdi locus eſt. Eccſia aũt cõtio fideliũ q̃uis abuſiue ꝓ cõtinẽte hoc ẽ
ꝓ tẽplo poni ſoleat:habeatqꝫ ꝑter opinionẽ multoꝝ ſcꝺaꝫ ſyllabã longã. Cõpertũ foret regi.i.rex cõ
Infra. periſſet. Sicut exẽplatoꝝ decretũ deliberatũ ẽ mihi:dicere ſolemꝰ:vt niſi infra ꝑſcriptũ diẽ.i.cõſtitu
tũ ꝛ ꝑfinitũ. Aduerte aũt infra raro apud latinos in hmõi ſignificationẽ poni. Nõ eñ dicẽdũ ẽ faciã
hoc ifra q̃ndecim dies:ſꝫ itra q̃ndecim dies. Hic ergo vel legẽdũ ẽ intra ꝑſcriptũ diẽ.vel infra.i.ante
ꝑſcriptũ diẽ. Itane.i.nũq̃d intãtũ puduit fortunã nihil.i.nulliꝰ rei: Itẽ figurata ꝛ amara interroga
tio. Si minꝰ accuſati innocẽtie. Si legat̃ innocẽtie in plurali nũero facit hoc:vl' ad vitãdũ cõcurſuꝫ
eiuſdẽ vocalis:q̃ eẽt dicẽdo:ꝛ innocẽtia ꝛ accuſati:vel ad expſſionẽ multitudinis inocẽtie ſue. Eſtqꝫ

ʒeuma ab inferiori: vel genitiui ē caſus cū v̓bo puduit. Hoc ſcdo mō ordo ē. Si min⁹. i. nō ſupple pu duit fortunā innocētie accuſati: hoc ē innocētie mee q̄ accuſat⁹ ſum. Eſtq3 hoc loco pudor virt⁹ qua a turpib⁹ ⁊ iis q̄ vires nr̄as excedūt abſtinem⁹. Primo aūt mō ſic. Si inocētie accuſati min⁹. i. nō: ſup. fuerūt pudori: at. i. ſaltē vilitas accuſantiū debuiſſet eſſe pudori. i. ad pudorē. At cui⁹ criminis. Eadē iterrogādi forma vtit. Summā q̄ris. i. ſi q̄ris q̄ ſit ſumma accuſationū meaꝝ hec ē. Dicimur voluiſſe ſenatū eſſe ſaluū. Modū deſideras: ſubaudi ſi. Summa vocabulū ē tractū ab his q̄ rōnes ponūt cal culis ſeu denariis p̄ tectilib⁹. Apud nos ſuprema q̄ ⁊ ſumma dr̄ cōputatio ceteras oēs cōtinet. Unde ſummā vocam⁹ ſniā3 paucis v̓bis oīa q̄ dicim⁹: aut dicere debuimus cōplectētē. vn̄ in ep̄lis nōnūq3 adiicim⁹. Hec ſumma ē ⁊c. Inficiamur ⁊c. Inficias ire ē negare q̄ſi re ad hoc vt nō ſit factū qđ factū eē dr̄. Uno aūt vocabulo dr̄ ificior inficiaris. Sum tibi pudori: veri⁹ honeſtiuſq3 dr̄ q3 ſum tibi pudor. Arguor: accuſor: ⁊ rep̄hēdor. vn̄ ieptiūt q̄ dicūt arguo tibi ſic. vn̄ dicāt argumētor ſic. A Caio ceſare. Caius p c ſcribit. vn̄ ſepe c ſolū reperit. p̄fert tn̄ Gaius ſicut ꝯm Seruiū. Amurca ſcribit ⁊ amurga p̄fert. Siſr̄ licurgus ſcribit ⁊ ligurgus p̄fert. Ut in re nō ita ſenſus nr̄os ⁊c. Hoc dicit nō mirādū eē ſi mali moliunt ⁊ conant cōtra bonos mala: ſ3 q̄ ea efficere poſſunt: mōſtro ſimile dicit. Nā deterio ra velle ⁊c. ordo eſt. Nā velle deteriora ideſt mala ⁊ iniqua fuerit fortaſſe nr̄i. ideſt humani defectus: hoc ē p̄tinuerit ad humanā imbecillitatē. vt eīn docet Aug. in eo opuſculo qđ enchiridiō appellauit. Imbecillitatis ⁊ impfectōis eē poſſe peccare aut velle peccare. Cōe ē aūt oīb⁹ viatorib⁹ poſſe pecca re: ⁊ velle mala facere: ſ3 ſiīe eſt mōſtro poſſe ꝯtra inocētiā q̄ ſcelerat⁹ q̄ſq3 ꝯceperit: ⁊ hoc deo iſpectā te. Scelerat⁹ q̄ſq3. magis aptū eēt ſceleratiſſim⁹ q̄ſq3: atq3 ita ſcriptū fuiſſe opinari l3. Nā q̄ſq3 ſuplati uū vult. Si de⁹ ē vn̄ mala. Hācrē btūs Aug. in m̄ltis locis diſputat ⁊ p̄cipue in ope de libe. arbi. qđ etiā vn̄ malū iſcribit. Nos aūt nō theologicas: ſ3 grāmaticas recepim⁹ iueſtigatiōes. Nū p̄ticula in terrogatiua eſt: ⁊ negatiuā rn̄ſionē fere efflagitat. Ipa ſemp diligebas. Ipe apđ latinos autores ⁊ qđ illi correſpōdet apud grecos triū ſunt pſonarū ⁊ idifferēter v̓bis cuiuſuis pſone ꝑponūt. Prie vt in p̄ma egloga. Et ipm ludere q̄ vellē calamo pmiſit agreſti. Ipm. i. me. Scđe. vt. vi. enei. Ipſa canas. i. tu: ⁊ ac ipa diligebas: nec op⁹ ē cōiūgere p̄nomē tu. Tertie. vt i Bucco. Pollio ⁊ ipe facit noua car mina. Aduerte etiā puer p̄nomē ipē cōnotare eminētiā ⁊ p̄ciſionē: vt. iiii. enei. Ioue miſſus ab ipo. i. p̄ciſe a iano. q̄ ⁊ magn⁹ ē rex: ipe. i. p̄ciſe rex ⁊ null⁹ eo inferior mihi dixit. Iſte aūt vtilitatē ⁊ ꝯteptū indicat. vt qđ petis iſtis. i. vilib⁹. Ille aūt nobilitatē ⁊ maximā famā. vt alexāder ille macedo. Ille. i. notiſſim⁹ oīb⁹. Nō op⁹ ē monuiſſe apud Plautū ⁊ vetuſtiores lectū eē ipſus ⁊ ipſiſſim⁹. Meminiſſe tn̄ velim p̄nomē hic ⁊ oīa aduerbia inde deducta. vt hic huc hac hic ad p̄mā pſonā ptinere. vt hic. Hoc caput. i. meū. huc nemo venit. i. ad me. Iſte aūt ⁊ ab eo deducta. vt iſtic iſtac iſtoc iſtuc iſtinc: ad ſecūdā pſonā. Ille ⁊ abinde deriuata: vt illic illuc illac. illinc: ad tertiā. i. ad remotā tā ad quā loq̄t q3 ab ea q̄ loquit. Hec paucis dicta p̄ceptores exēplis notificēt. ¶ Quāta ſecuritate periculi mei. Male interptat q̄ dicit quāta ſecuritate. i. quāta tutela. Si eīn tutela fuit Boetio: nullū fuit pericu lū. Eſt aūt ſecuritas negligētia iniuria: paruipēſio. q̄ ſecurus eſt q̄ ſeorſum ē a cura: hoc eſt q̄ nō cu rat. l3 ſit piculū. Uult ergo dicere tā cōſtāter ⁊ animoſe defenderim ſenatū: vt nullā curā de periculo meo habere viderer. Mei laude ⁊ mea laude. q̄ laus quodāmō v̓bale eſt ⁊ idē qđ laudatio. vtrūq3 recte dicit. Eſt ergo laus mei q̄ eſt de me: hoc eſt qua ego laudor: laus mea quā ego facio vel quā ego poſſideo. Iugulare eſt icidere iugulū: hoc ē illā partē gutturis quo effuſo ſanguine mors ſequit. Ho ra. in ep̄lis. Ut iugulēt hoīs ſurgūt de nocte latrones. Dānamur. i. adiudicamur hoc loco morti ⁊ p ſcriptioni. Proſcribere duo ſignificat: aliq̄n res nō aīatas p ſcripturā venales ſignificare. Un̄ ille p ſcripſit edes ſuas q̄ eas iſcripſit venales ⁊ p titulū appēſu3 porro vel p̄cul a ſe facit. Dico nō aīmā tas. q̄ animātia nō dicunt pſcribi. ſed p̄duci q̄n venalia ſunt. p̄ducunt eīn ad mercatū. Scđo mō p ſcibere ē p ſcripturā relegare. Hoc aūt inter exulē ⁊ pſcriptū intereſſe videt q̄ exul in exilio vbi exu lat tut⁹ eſt: pſcript⁹ aūt nūq3 ſed vbicūq3 dep̄hēdat viu⁹ aut mortu⁹ ſenatui aut p̄ncipi adducendus. Tūc eīn pſcribit q̄n talis ſentētia i eū in publico loco ſcribit. Nō ergo dr̄ pſcript⁹: de ſcriptura dele tus ad ſeq3 p ſcripturā denūciat⁹ hoſtis ciuitatis ſue ⁊ hoc ſi ſapit relegatus. O meritos ⁊c. o vt Lau rēti⁹ docet q̄n exp̄mit cū actō vehemēte excādeſcentiā ⁊ iflāmationē iportat ſicut hic: ob quē nūqā dam actīn ſubtracta p̄ticula autores idonei ſepe ponūt. Sentētia v̓o q̄ frigide exponit a cōmēta tore ſupiore: credo ipſi nō bn̄ notā fuiſſe. Eſt aūt talis. Boe. oſtēdit ſe abſentē ⁊ icōfeſſu3 ob falſi crīs delationē p̄p̄ pietatē ſuā pſcriptū eē: ideoq3 idignat⁹ exclamat cōtra ſenatores ei⁹ ſentētie cōſcios dicēs eos eē meritos nemīnē ipor̄ū poſſe cōuinci ſimili crine. q̄ ipe Boe. cōuict⁹ erat. hoc eſt p̄p̄ pie tatē quā ipſi crīmē falſo vocabāt. Ordo ē. o merito ſup hoīes hoc ē q̄ meruerūt nemīnē ſup. eoꝝ poſ ſe. i. vt nemo eoꝝ poſſit aut dignus ſit cōuinci crimine ſili: q̄ cōuict⁹ ſum. hoc eſt crimine falſe ipoſito imo p̄pter pietatē ipi qua indigni ſunt. q. d. Digni ſūt q̄ v̓o crie puincant ⁊ nō ſiſti illi crimini qđ mi hi obiicit. Mihi inquā cuius reat⁹ dignitatē etiā ipſi q̄ detulere. i. detulerūt viderūt. Quā inquā di gnitatē vti. i. vt ipſi fuſcaret. ¶ Nota puer reus nō eſt ſemp malefactor aut crimini aut debito vera citer obnoxi⁹: ſ3 q̄cūq3 in iudicio cōuenit: aut citat⁹ eſt: aut ſe defendit: ſiue innocēs ſiue debitor ſiue liber fuerit ab oī debito reus dr̄. Sicut actor oīs q̄ aliū cōuenit aut citat. Ideoq3 dicit dignitatē rea tus. i. q̄ eſt in ipo reo. vel in cauſa reat⁹ ſui eſt. hoc eſt quare reus effect⁹ eſt. Ambitū etiā in hac ſignifi catiōe media breui pferes: vn̄ ambitioſus ſcđa breui ab oīb⁹ ponit. Solet aūt dari v̓ſiculus. Ambi tus eſt nomē: ambit⁹ participiū eſt. Sacrilegiū cōmittit q̄n res ſacra de loco ſacro: aut res ſacra de loco nō ſacro: aut res nō ſacra de loco ſacro legit. i. furat. Nullū aūt manifeſtiꝰ eſt q3 dū latria. i. fuit

Sūma.
Inficias ire.
Inficior
Argui.
Caius.
Num.
Iſte
Ille
Hic
Iſte
Illic.
Ambit⁹.
Sacrilegium.

Nigromantia. Magia. penetral

ſoli deo debita demonib⁹ offert. Preterea nōis puer corruptū eē vocabulū qḋ i cōmētariis ponit nicromātia. Dr̄ em̄ nigromātia vl̄ ars nigromātica qua cadauerib⁹ mortuoꝝ abutunt. Magoꝝ aūt dr̄ aūt magia aut ars magica. Pythagoricū illḋ.i.notū verbū qḋ pythagoras dicere ſolebat. Qui ſoluꝫ deū ſapientē pdicabat: eūqꝫ vnū eē ꝛ ſolū colendū adoratiōe: quā greci latriā vocāt: ſe aūt nō ſapientē: ſꝫ amatorē ſapiētie.i.phm eē pfeſſus eſt. Penetral inocēs dom⁹. Quidē cōiugē itelligūt. ego ꝟo penetralia ipa itelligo. Dr̄ em̄ penetral ſeu penetrale loc⁹ q̄ penetrat.i.pene intrat: ꝛ ē in iteriori parte dom⁹. Uult ergo dicere ꝙ i penetrali ſuo maior erat honeſtas ꝛ innocētia: ꝗ̄ vt cū demonib⁹ pactū haberet. Qui em̄ pacta talia hn̄t: hn̄t ēt loca ſecreta ꝛ inacceſſa q̄ nemo penetrat externus. Ad penetral aūt boetij admittebant plurimi ꝛ hij qdē honeſtiſſimi.

Instituti. Institutiones.

¶ Inſtituti maiorib⁹. apte dictū. Inſtituere em̄ ē aut mores aut diſciplinā ſtatuere: ſꝫ mores gn̄e neutro iſtituta dicunt diſcipline: aut poti⁹ eruditiōes ipe dicunt inſtitutiōes. Imbuti diſciplinis. Imbuere ē rei noue dare primā tincturā. vn̄ vas recēs fctm̄ prio liquore ībuit. vt apḋ flaccuꝫ i epl̄is. Quo ſemel ē imbuta recēs ſeruabit odorē Teſta diu. Per metaphorā aūt accipit p eo qḋ ē iacere fūdamēta alicui⁹ diſcipline. Et p quandā ſequelā p eo qḋ ē initiare vel inchoare. vn̄ i pmo buccolico carmine. Illi⁹ arā. Sepe tꝫ nr̄is ab ouilib⁹ ībuet agn⁹. Dico p ſequelā: qꝛ proprie ſignificat madidare. vn̄ qꝛ paſtores ſepe mutāt ſepta ſua: ſeptiqꝫ nouas aras ſi ſingulis mēſib⁹ ſacrificare volūt vt ille apud Uerg. pollicet: iſtituūt: iō imbuēdo eas ſanguīe victīe inchoāt eas. niſi vltro

Ultro citroqꝫ. Accedo accessus

i. inſup qſi vltra priorē iniuriā aliqd ſua ſpōte ꝛ nō rogatū facere. vt buccolico. At

¶ Metrum quintum primi libri.

O Stelliferi conditor orbis:
Qui perpetuo nixus ſolio
Rapido celum turbine verſas
Legemqꝫ pati ſidera cogis:
Ut nunc pleno lucida cornu
Totis fratris obuia flammis:
Condat ſtellas luna minores:
Nunc obſcuro pallida cornu
Phebo propior lumina perdat.
Et qui prime tempore noctis
Agit algentes heſperus ortus.
Solitas iterum mutat habenas:
Phebi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brume
Stringis lucem breuiore mora:
Tu cum feruida venerit eſtas:
Agiles noctis diuidis horas.

mihi ſeſe offert vltro me⁹ ignis amyntas. Uerba ꝗ̄ dicūt vltro citroqꝫ haberi. dū int̄ duos aut pl'es ſmo fit. Nr̄is malis cumul⁹ accedit.i. adducit vl̄ acceſſit. Accedo em̄ duo ſignificat. Uno mō adire vl̄ aggredi: ꝛ h̄ cū actō mediāte ppoſitiōe: vl̄ ſine ea mediāte ppoſitiōe: vt apḋ comicū. Accede ad ignē. Sine ea apḋ poetā. Acceſtis ſcopulos: p acceſſiſtis. ꝛ tūc facit ꝟbale acceſſ⁹ acceſſus acceſſui. Alio mō ſignificat aduenire annaſci adijci vel accreſcere: ꝛ h̄ cū dtō vl̄ actō: mediāte tn̄ ppoſitiōe vt h̄ pōdus acceſſit calamitatib⁹ meis. Ad amorē i te mecū nihil poſſet accedere: Et i hac ſignificatiōe deriuat ꝟbale h̄ acceſſio: vt Ualla docet: caue ꝗ cōfūdant. Eaqꝫ tn̄ indicat eē puiſa ꝛc. Cōmētari⁹ ſuperior itelligit puiſa eē a deo. ego ab hoīe: qꝛ ſenſus ē. Uulg⁹ iudicat ꝙ vir quātūcumqꝫ ſapiēs nō puideat niſi ea q̄ felicit̄ euenīūt qḋ egre tulit apḋ Ouiḋ.i heroidib⁹ q̄ ppl'i obiectionē ponit dicēs. Exit⁹ acta pbat: h̄ ē in exitu ptꝫ qꝛ ſapiēter iceptiſti: qſi ꝟo ſemp pruder icepta bonū exitū habeāt: cū videam⁹ bn̄ iceptis p caſuꝫ aliquē exiliū triſtē dari: vn̄ addit careat ſucceſſib⁹ opto. Quiſqs ab euētu fctā notāda putat. Sn̄ia ꝗ vulgi ē qn̄ videt aliquē lꝫ inocētē victū aut oppſſuꝫ: bone vite bōa finis. boni icepti: bon⁹ exit⁹. Si vir iſte talis fuiſſet qualē reputauim⁹ eū nō h̄ illi mō euenīſſent. ꝛ h̄ eſt qḋ egre fert boe. prio qḋ ſcit poſſe egre ferri: ꝛ iō vt egre ferētib⁹ medela det i ſe illoꝝ pſonā agit Qui rumores.i. qles ꝛ ſūt h̄ ꝟba cū intermiſſiōe ꝛ amaritudīe aī pferēda. q. d. O bōe de⁹ qles rumores ppl'i ſunt nūc de me: ac ſi dicat ſcio peſſimi: iō qḋ addit piget.i. mihi graue ꝛ moleſtū ē reminiſci eſtimatione fedat⁹. Poti⁹ legerē exiſtimatiōe.i. iudicio iniq̄ ppl'i. Suppliciū. Serui⁹ dici putat ſeu⁹ tormētū a cōſuetudie galloꝝ q̄ i ſupplicijs.i. vt feſt⁹ dt certis ſacrificijs ꝛ ſupplicatiōib⁹ puerū ad h̄ educatū circunducebāt cū icrepatiōib⁹: vt ſi de⁹ aliqd mali pplo iferre vellet: iō caput illi⁹ pueri retorqueret et ita ſuppliciū ferebat. Uidere aut videor ꝛc. Officina iqt vallēſis ē vbi opa fiūt. Taberna vbi opa ipa cetereqꝫ merces vēdunt. Bn̄ ḡ dt officinas ſceleratoꝝ: i qb⁹ ſcelera fiūt: ꝛ qſi dedita opa fabricant pditiſſimū quēqꝫ nouis delationū fraudib⁹ initēte poti⁹ ꝙ imīnēte ſcriptū puto: niſi ſit eminētē: h̄ ē excellētē ꝛ emergētē ex ſordib⁹ ſuis p delationē. flagitioſuꝫ quēqꝫ venuſti⁹ eēt flagitioſiſſimū quēqꝫ. Inſontes.i. inocētes nō mō ſecuritate. verūetiā ipa defēſiōe puatas. h̄ manifeſte hr̄ dr̄ia int̄ ſecuꝝ ꝛ tutū quā ſupra poſuim⁹. Nā defenſionē poſitā puto quaſi tuitionē: ſꝫ finē facio de iſto quarto metro.

prouisuꝫ. existimo. Estimo. Supplicium. Officina. taberna.

Sctūs thomas.

O Stelliferi cōditor orbis. Hic icipit.v. metrū hui⁹ pmi qḋ dr̄ pidariū ab inuētore anapeſticuꝫ a pede pdn̄ante. Eſt aūt anapeſt⁹ pes ꝯrius dactilo: cōſtās ex pmis duab⁹ breuib⁹ ꝛ tertia lōga ſyllaba. ꝛ ē metrū acatalecticū.i. ſine defectu. In h̄ aūt metro Boe. exclamat ꝯ puidētiam

diuinā admirās ꝙ oīa regant̄ a deo ꝑter actꝰ hūanos lȝ ħ falſuȝ ſit tñ boe. ſic videbat̄ ſm ſtatū turbatū. ⁊ diuidit̄ p̄mo ɔmēdat diuinā ꝓuidētiā ex gubernatiōe celeſtiū ⁊ terreſtriū. ſcd̄o tāgit actꝰ hūanos nō regi a deo. tertio rogat deū vt reparet actꝰ hoīȝ. ſcd̄a ibi oīa certo. tertia ibi. quiſq̧ rex. p̄ma diuidit̄. p̄mo ɔmēdat regimē diuīe ꝓuidētie circa celeſtia. ſcd̄o magis circa terreſtria ibi tua vis. variuȝ tempat. p̄mo d̄t. O ɔditor. i. creator orbis ſtelliferi. i. ferētis ſtellas q̄ nixꝰ. i. iūctꝰ perpetuo ſolio. i.

¶ Tua vis varium temperat annum.
Ut quas boree ſpiritus aufert.
Reuehat mitis zephirus frōdes
Queq; arcturus ſemina vidit:
Syrius altas vrat ſegetes.
Nil antiqua lege ſolutum:
Linquit proprie ſtationis opus:
Omnia certo fine gubernans.
Hominum ſolos reſpuis actus.
Merito rector cohibere modo:

eterne ſedi: ꝟſas. i. frequēter ꝟtis celū rapido turbine. i. veloci motu cogis ſydera pati legē. i. debitū ordinē: vt ip̄a luna nūc i. aliqñ lucida pleno cornu ſicͭ i plenilunio obuia. i. oppoſita totis flāmis. i. luminibꝰ frīs. i. ſolis. ip̄a lūa ɔdat. i. abſcondat minores ſtellas q̄ i plenilunio nō vr̄ ꝓpt̄ maius lumē: ⁊ tu cogis nūc. i. aliqñ: vt ip̄a luna exn̄s pallida obſcuro cornu ip̄a exn̄s ꝓpior phebo. i. ſoli ꝑdat. i. amittat lūia. i. lucē. q. d. tu facͥs vt lūa q̄to magͥs rcedit a ſole tāto magͥs illūiat̄: ⁊ lumīe ſuo obſcurat miores ſtellas: ⁊ q̄to magͥs appropinquat ſoli: tāto plꝰ obſcurat̄: ⁊ tu cogis vt heſperꝰ. i. ſtella veſpertina q̄ agit algētes i. frigidos actꝰ tp̄e noctis. i. crepuſculo: qd̄ eſt p̄ia pars noctis ſequēdo ſolē. iſte heſperꝰ de mane lucifer dictꝰ pallēs i ortu phebi iterū mutat ſolitas habenas. i. ſolitos curſus. nā cū de veſpere ſequit̄ ſolē: de mane p̄cedit ipȝ. ⁊ ſtrigis. i. coarctas lucē. i. diē breuiore mora tp̄e brume. i. hyemis: frōdiflue. i. faciēs frōdes fluere: ⁊ cū feruida eſtas venerit: tūc tu diuidis. i. diſtiguis agiles horas. i. breues horas noctis: q̄ſi diceret tu facis ꝙ tp̄e hyemali noctes ſunt ꝓlixiores diebꝰ: i tp̄e eſtiuali ecōuerſo. ¶ No. ꝙ deꝰ d̄r ɔditor ſtelliferi orbis: q̄r ab ip̄o depēdet celū ⁊ tota natura. ex. xij. metaphi. ⁊ d̄r reſidere i ꝑpetuo ſolio: q̄r i celo qd̄ ē ꝑpetuū. nā celū ē locꝰ deoꝝ ⁊ ſpirituum ⁊ oēs barbari ⁊ greci ⁊ q̄cūq̧ putāt deos eē. eū locū q̄ ſurſuȝ ē deo attribuūt tāq̧ imortale imortali coaptātes p̄mo celi ⁊ mūdi. Et d̄r ꝟtere celū rapido turbie: motꝰ eñ firmamēti d̄r rapidꝰ: q̄r ſuo motu rapit ſecū al̄s ſpheras. ¶ Uñ nota ꝟſo ē ꝟbū frequētatiuū: ⁊ ſignificat frequēter ꝟtere ⁊ i ħ innuit̄ ꝙ celū ſemꝑ mouet̄ ⁊ nō ceſſabit: q̄r d̄t ɔmētator. nō ē timēdū ꝙ celū ſtet: ⁊ rō: q̄r mouēs celū mouet ſine fatigatiōe ⁊ ſine pēa. xij. methaphi. Itē deꝰ ē nexꝰ ꝑpetuo ſolio. i. ɔiūctꝰ ꝑpetuo celo. vñ deꝰ tripl̄r ē i vniuerſo. ſ. eſſential̄r ſeu p̄ntial̄r: ſacramētal̄r ⁊ miſericordial̄r. Eſſential̄r ſeu p̄ntial̄r i ſua vera claritate: in q̄ ipȝ hō nunq̧ vidit. ſicut d̄t ꝓpheta. Deū nemo vidit vnquā ſicut ip̄e ē i ꝑpetuo ſolio. ſacramētal̄r ſeu miſterial̄r deꝰ ē in ſacramēto euchariſtie: qd̄ rara fides credimꝰ. ſȝ miſericorditer deꝰ ē vbiq̧: ſȝ qd̄ d̄t ſcriptura. Mīa dn̄i plena ē terra: ⁊ inde ꝓuenit dictū cōe ſȝ qd̄ d̄t ſcriptura. Deꝰ ē vbiq̧. ¶ No. ſȝ Hug. Soliū eſt ſedes regal̄ ex ſolidis lignis fc̄tā dicta a ſoliditate. i. a firmitate. No. ꝙ deꝰ cogit ſydera pati legē nō violēta nec coacta mōitiōe: q̄r nullū violentū ē ꝑpetuū: ſȝ cogit ea volūtaria ordinatiōe obſeruare legē. i. determinatū motū: vt tp̄e eis ſtatuto orianṫ ⁊ occidāt. ¶ No. ꝙ luna de ſe ē corpꝰ opacuȝ recipiēs lumē a ſole ⁊ i ea parte q̄ eſt ꝟſus ſolē illuminat̄: cū aūt directe oppoſita ſit ſoli ſicut in plenilunio: tūc lumīe ſuo obſcurat minores ſtellas eo qd̄ maiꝰ lumē obfuſcat minꝰ: ſȝ cū luna ē in illa parte celi i qua ē ſol: ſicut ɔtingit i ɔiūctiōe. tūc ſuꝑior pars q̄ eſt ꝟſus ſolē ē illuminata: ⁊ iferior ps que ē ꝟſus nos ē obſcurata: ⁊ tūc nihil viddraw deꝰ de luna. ſȝ cū icipit elōgari a ſole tūc pars elōgata incipit modicū apparere nobis: ⁊ tūc dicimꝰ eē nouiluniū: ⁊ q̄to plꝰ elōgat̄: tāto plꝰ apparet nobis illuminata. ¶ No. Boe. dicit ſolē eē fratrē lune: q̄r ſm fabulas. iuppiter cōcumbēs cū latona genuit ex eas duos gemellos. ſ. phebū q̄ d̄r ſol. ⁊ dianā q̄ d̄r luna: ⁊ ſic ſm fabulas ē frater lune. ¶ No. ſtella que de veſpere ſequit̄ ſolē ⁊ de mane p̄cedit hȝ diuerſa noīa. ptȝ ꝑ ꝟſus. Lucifer aurora venꝰ veſpertus heſperꝰ idē. Quō aūt ſit poſſibile ꝙ eadē ſtella de veſpe ſequat̄ ſolē ⁊ de mane p̄cedat: dicūt aliqui ꝙ ħ nō ɔtingit i vna ⁊ eadē parte anni: ſȝ i diuerſis. dicūt eñ ꝙ i eſtate ſequit̄ ſolē ⁊ i hyeme precedit: ſed hoc eſt ɔtra oēs autores dicētes hoc eſſe i eodē tp̄e anni. Alij dicūt qd̄ mercuriꝰ ⁊ venꝰ ſint ſtelle ſimilis coloris ⁊ quātitatis quaꝝ vna quāq̧ ſequitur ſolem ⁊ alia p̄cedit: ⁊ ſic videt̄ eē vna ſtella que ſequit̄ ⁊ p̄cedit: ſed hoc nō eſt veꝝ. Hugui. dicit ꝙ venꝰ eſt altior ſole: ⁊ loquitur ſm antiquos Aſtrologos qui locauerunt venerē ſupra ſolē: cū igit̄ ɔtingit qd̄ venꝰ ⁊ ſol ſimul veniūt ad occaſum q̄r venꝰ eſt altior diutiꝰ videt̄ in ſero q̧ ſol. eadeȝ rōne citius videt̄ i mane quāuis eque cito diſcurrāt nam citius videnṫ aſcēdētia remota q̧ ꝓpinqua ⁊ diutiꝰ videnṫ deſcēdentia remota q̧ ꝓpinqua: lȝ equalij mō incedāt: ſȝ moderni aſtrologi locāt venerem ſub ſole. Alij dicūt ꝙ vna eſt ſtella q̄ vno tp̄e ſequitur ſolē. alio tp̄e p̄cedit. Et dicūt ſm Ptolomeū: ꝙ illa ſtella hȝ epiciclum in caſus circūferentia defertur corpꝰ eius. Eſt aūt epiciclus circulus paruus cuiꝰ cētruȝ eſt i circūferētia orbis deferētis: nūc aūt eſt ita ꝙ epiciclꝰ veneris ſemꝑ eſt cū ſole: ita ꝙ ſi ꝓtrahatur linea a centro terre ꝑ centrū epicicli veneris ad firmamentū: eadē linea trāſibit ꝑ centrū ſolis: vel nō multum diſtabit ab eo. cuȝ aūt venus feratur in circulū epicicli: aliquādo erit in eadem linea cū ſole: aliquādo recedit: aliquādo ſequitur. ¶ Item mora ſolis ſuper Orizonteȝ facit diē: cum dies ſit ſtatio ſolis ſuꝑ terrā: mora

Deus.

Deꝰ vbi ſit.

Deus cogit.

Luna.

Lucifer.

aūt ſolisſub orizōte facit noctē: ⁊ qꝛ ſol lōgiorē facit morā tp̄e eſtuali ſup orizōtē ⁊ breuiorē ſub orizōte: iō dies eſtiuales longiores ſunt in noctibꝰ. in hyeme aūt fit ecōuerſo. ꝓpter qꝺ dies hyemales breuiores ſunt noctibꝰ. ¶ Tua vis variū tēperat annū. hic Boe. cōmendat regimē diuīe ꝓuidētie magis circa terreſtria. i. circa partes anni dicēs. O deus tua vis .i. virtꝰ: tēperat. i. ordinat variū annū i. diuerſas partes vt mitis zephirus. i. ventꝰ ꝟnalis reuehat. i. reducat frōdes quas aufert. i. deſtruit ſpiritus boree. i. flatꝰ boree: ⁊ tua vis temperat: vt quecūqꝫ ſemina vidit arcturus i. illa ſtella: altas ſegetes. i. lōgas ſegetes vrat ſyrius. i. ſtella canicula tp̄e eſtuali et ſubdit nihil ſolutū. i. ſegregatū antiqua lege. i. eterna lege diuine ꝓuidētie: linqͭ. i. derelinquit opus ꝓprie ſtatiōis. i. ad qꝺ operandū eſt ſtatutuꝫ. ¶ Not. ꝙ quatuor ſunt partes anni. ver. hyems. autūnus et eſtas. In vere flat ventꝰ q̇ dꝛ zephirus q̇ ē collateralis fauonij ⁊ qꝛ flatꝰ eiꝰ ē lenis ideo dꝛ mitis. ⁊ ꝓducit viridia. In hyeme ⁊ maxime in ꝑncipio viget flatꝰ boree q̇ eſt collateralis aquilonis cuiꝰ flatꝰ eſt fortis ⁊ frigidꝰ ⁊ deſtruit viridaria denudādo arbores. ¶ No. ꝙ arcturꝰ eſt ſtella circa maiorē vrſam q̇ dꝛ vrere ſemina qꝛ tp̄e ſui ortus q̊ oritur cū ſole tūc ſeminaꝛ ſicut in autūno. ¶ Nota ſyriꝰ eſt ſtella que alio noīe dꝛ canicula: ⁊ dꝛ ſyrius a ſyrē qꝺ eſt tractꝰ: ꝓpter lōguꝫ tractū caloris ⁊ apparet cū ſol eſt in cācro ⁊ dꝛ vrere ſegetes. i. maturare. ¶ No. de arcturo dicit Iſidorꝰ in lib. Ethymo. Arcturꝰ ē ſydꝰ poſt caudā maioris vrſe compoſitū: ⁊ oritur tp̄e autūnali: ſꝫ vegetiꝰ dicit arcturū oriri poſt ſydus ſeptēbris. poſt. xij. ka. octobris. Iteꝫ dicit. Iſido. Canicula eſt ſtella ⁊ dꝛ ſyriꝰ que eſtiuis mēſibꝰ ī medio centro celi eſt iūcta cū ſole duplicaꝛ calor eiꝰ ⁊ diſſoluūtur corpa ⁊ euaporanꝛ: a qua ſtella dicuntur dies caniculares ī quibꝰ moleſte ſunt purgatiōes. Oīa certo fine gubernas. In iſta parte Boe. tāgit actꝰ hoīm nō regi a diuina ꝓuidentia: ſꝫ derelictos regimini fortune dicēs. O deꝰ tu gubernas oīa certo fine. i. certo ordīe ad finem: ⁊ reſpuis. i. ſpernis ſolos actꝰ hoīuꝫ.

Partes anni.

Arcturꝰ

Syrius

Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices. premit inſontes
Debita ſceleri noxia pena.
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio: ſanctaqꝫ calcant
Iniuſta vice colla nocentes
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris: iuſtuſqꝫ tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria: nil nocet ipſis
Fraus mendacij compta colore.
Sed cum libuit viribus vti:
Quos innumeri metuunt populi.
Summos gaudent ſubdere reges.
O iam miſeras reſpice terras.
Quiſquis rerum federa nectis.
Operis tanti pars non vilis
Homines quatimur fortune ſalo.
Rapidos rector comprime fluctus.
Et quo celum regis immenſum
Firma ſtabiles federe terras.

O rector deꝰ tu merito cohibere. i. cohercearis. Nā cur lubrica fortuna verſat. i. ꝟtit tātas vices. i. alternatiōes: qꝛ ipa ꝑmitꝛ inſontes. i. īnocētes noxia pena debita ſceleri. i. hoī ſcelerato: ꝑuerſi mores. i. hoīes ꝑuerſi in moribꝰ reſidēt in celſo ſolio. i. alto loco: ⁊ ipſi nocētes. i. mali calcāt colla. i. colla ſanctoꝝ hoīm iniuſta vice. i. iniuſta alternatione. q̇ ſancti potiꝰ deberēt calcare colla nocentū qꝫ ecōuerſo. ⁊ clara ꝟtus. i. hō clare ꝟtutis: iacet cōdita. i. abſcōdita obſcuris tenebris i. ab hoībꝰ vitio obſcuritatis: ⁊ iuſtꝰ hō tulit. i. ſuſtulit crimē iniqui hoīs ⁊ piuria nil nocēt ipis iniqs nec fraus cōpta. i. ornata mēdacij colore. i. falſa apparētia nocēt ipis ſꝫ cū prauis libuit vti viribꝰ. i. exercere vires qs prauos metuūt. inumeri ppl̄i. i. vulgares: tūc ipi gaudēt ſubdere. i. ſupplātare ſummos reges. i. bonos ⁊ ſapiētes quoꝝ regere eſt alios gubernare. Itē deꝰ oīa gubernat certo fine qꝛ dicit cōmētator. x metaphiſice deꝰ ē mēſura oīꝫ ⁊ rl̄a ⁊ ineffabiliꝛ verū metrū. Et ꝯmētator dꝛ pꝛīo celi ⁊ mūdi. Entia diuīa nos gubernāt ⁊ regūt. i nobis ſunt quaſi finis. Itē illꝺ qꝺ ē ſapiētiſſimū regit certo fine: cū ſapiētis ē regere: ſꝫ deꝰ ē ſapiētiſſimꝰ eo ꝙ ſapiētia a deo eſt. ¶ No. Boe. vidit in mūdo bonos deprimi ⁊ malos exaltari cū tn̄ potiꝰ fieret ecōuerſo: iō ſibi videbaꝛ ꝙ actꝰ ⁊ opatiōes hoīꝫ nō regerenꝛ a deo ſꝫ magis a fortuna q̇ hūc humiliat ⁊ hūc exaltat: iō Boe. deo cōqueriꝛ. ¶ O iā miſeras ⁊c. Hic Boe. rogat vt deꝰ regat actꝰ hoīꝫ ⁊ hoīes ſicut regit celū dicēs. O quiſqs deꝰ es tu q̇ nectis. i. ꝯiungis federa. i. ꝯcordias rerū: reſpice miſeras terras. i. hoīes ī terra habitātes. nos em̄ hoīes nō ſumꝰ vilis pars: ſꝫ valde nobilis tāti tui opis. i. mūdi: nos q̄timur. i. ꝯcutimur: ſalo. i. mari ⁊ amaritudīe fortitudīe: iō tu deꝰ cōprime. i. ꝯſtrīge rapidos fluctꝰ. i. impetꝰ fortune: ⁊ eo federe. i. regimine quo regis īmenſuꝫ celū tu firma. i. robora ſtabiles terras. i. hoīes ſtabiles ī terra. ¶ No. Boetius dꝛ hoīem nō eē vilē partē mūdi: qꝛ ſcribiꝛ ī ꝓlogo libri de pomo Ariſtote. Homo ē digniſſima creaturarum: ſimilitudo oīꝫ ad imaginē dei factꝰ eſt. ſcꝺo de aīa. Quodā mō aīa ꝯuenit cū oībꝰ creaturis: cō

uenit em̄ cū angelis ī intelligēdo: cū brutis ī sentiēdo: cū plātis vegetando: cum lapidib⁹ in eſſendo.
¶ No. Boe. cōparat fortunā ſalo. i. mari. ſicut em̄ nauis vndis marinis iactat̄ nūc ī altū ⁊ nūc in ꝓfundum: ſic homo per fortunā: nūc in ꝓſperitate leuatur: nunc in aduerſitate deijcitur.

ET qui ꝑme tpe noctis agit algētes heſper⁹ act⁹. Satis difficilis hoc ī loco mouet̄ a cōmentatore q̄ſtio. ſ. quō ſit poſſibile ꝙ eadē ſtella de veſpe ſequat̄ ſolē ⁊ de mane precedat q̄ lr̄a hȝ. q uā q ōneȝ facili⁹ q̄ poterim⁹ tractare. Ħ intēdim⁹ mēteȝ cōmētatoris explicādo ⁊ aſtrologoꝝ ſn̄ias ſubnectēdo: quare ſm metri materiā cōmētatoriſq̄ꝫ qōneȝ reſecatis opinionib⁹ iā a Thoma cōfutatis declarabim⁹ terminos nr̄o ꝓpoſito deſeruiētes. Raymūdus.

¶ Pro quo notes ī ꝑmis ꝙ iſte termin⁹ orbis capit̄ dupl'r. Uno mō ꝓ aggregato oīȝ celoꝝ ītelligēdo ly' oīm collectiue. Alio mō capit̄ ꝓ vno celo: puta ꝓ celo lune: mercurij: vel veneris: ⁊ ſic de alijs ita ꝙ quilȝ planetaꝝ hȝ ſuū orbē in q̄ figit̄ tanq̄ꝫ clau⁹ ī rota ⁊ nūq̄ꝫ diſtrahit̄ a pte ī qua figit̄: iō qn̄ dicim⁹ ꝙ mercuri⁹ ē ſupra lunā nō ītelligit̄ ipſꝫ ſupponi corpi lunari: ſꝫ ſic dꝫ capi orbis mercurij immediate circuit totū orbē lunarē. ⁊ ſic dicas de venere reſpectu mercurij. parit̄ de alijs. Sꝫ qn̄ dr̄ ī cōmētatorio ꝙ vna ⁊ eadē ſtella vno tpe ſeq̄tur ſolē. ſ. ſero: ⁊ alio p̄cedit. ſ. mane nō dꝫ ītelligi ꝙ ſeq̄tur ſolē ſicut leporari⁹ leporē ꝑ eādeȝ viā: qꝛ h̄ ē īpoſſibile cū ven⁹ ponat̄ infra orbē ſolarē. ¶ Sꝫ ſic ītelligas ꝙ ſol ī ſuo orbe poſit⁹ ꝑus occidit q̄ꝫ ven⁹. Parit̄ alio tpe p̄cedit. i. ven⁹ ꝑus apparet ſup hemiſpiuȝ nr̄ꝫ q̄ꝫ ſol. Sꝫ qn̄ ſeq̄tur vocat̄ heſper⁹ iuxta dictū poete ī bucco. Ite domū ſature venit heſper⁹ ite capelle. Et qn̄ p̄cedit lucifer dr̄. nā lucifero apparēte paſtores dicūt ortū ſolis ꝓpinquū: vt dt ioannes de mōte regio. ¶ Pro hoꝝ ītellectiōe op⁹ ē archimenidare. i. ꝯficere figuras quaꝝ iuētor archimenides fuit. ¶ Notet̄ q̄d circulus: Quid centrū: Quid area: Quid circūferētia: ⁊ q̄d differens.
Unde circulus eſt figura plana a cui⁹ pūcto medio oēs linee ducte ad circunferentiā ſunt equales. Et hec figura inter omnes dicitur capaciſſima: vt hic.

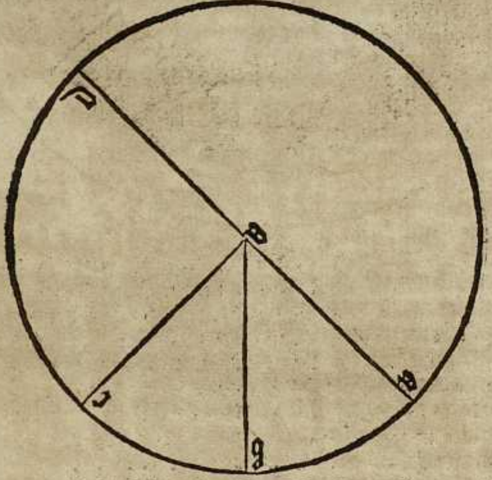

Abcd ſunt equales.

¶ Dicit̄ em̄ capaciſſima qꝛ ex ei⁹ circūferētia nō pōt fieri alia figura videlꝫ triāgularis vel quadrāgularis que tm̄ ſpacij cōtineat ſicut ipſa. Centrū eſt punctū a quo oēs linee ducte ad circūferentiā ſunt equales. vt hic a.

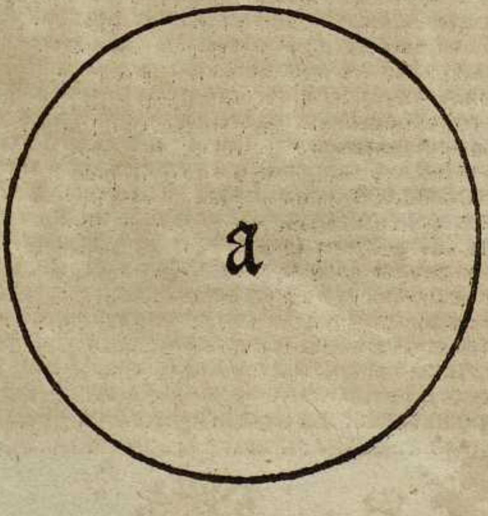

¶ Area eſt totū ſpatiū intra lineam contentum: vt patet in figura predicta. ¶ Circūferentia eſt linea aream circūdās. ¶ Pro noticia differentis notetur quēlibet planetarū habere plures orbes contiguos. Luna enim quatuor habet: vt patet in ſequenti figura.

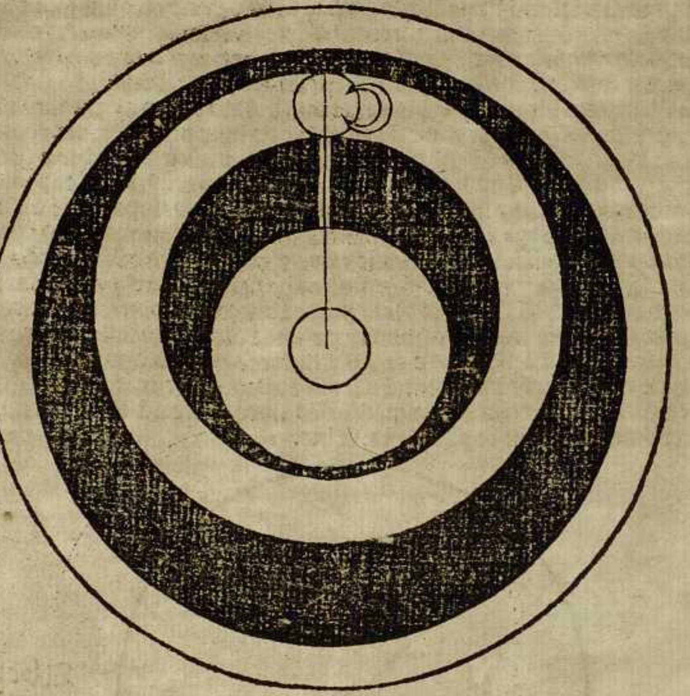

¶ Venus tres habet vt patebit in ſua figura inferiꝰ ponēda: mercuriꝰ quinqꝫ: ſol tres: quilibet alius planetarū tres hꝫ vt ptꝫ ꝑ Ptolomeū ⁊ Georgiū purbarchiū in theoricis planetarū necnō ꝑ thebit. Sed dices forſan ex illo ſequit̄ plures eſſe orbes q̄ꝫ decem qđ eſt cōtra determinationem Bernardi q̇ dicit deni ſunt celi: ⁊ ſic cōtradico mihi ipſi q̇ in tertia q̄ſtiōe prime partis circuli ſupra de diſciplina ſcolaſtica dixi decē eſſe celos. ¶ Reſpondet̄ ꝙ illa autoritas nō dicit eſſe ꝑciſe decē: q2 non dicit quin ſint plures neqꝫ ſic intēdo poſuiſſe: ſed ſaltē decem eſſe vt terminem queſtionē de opinione Ariſto. ⁊ iudeorū. Scđo dico ꝙ ſūt vndecim qđ ptꝫ ꝑ Alexā. de Alis. parte. ij. q. x. ⁊ Durādū de ſctō portiano in ſcđo ſn̄iarū. diſt. ij. q. j. ⁊ Gabrielē biel in ſcđo diſt. ii. q. ij. articulo. iij. dubio q̇nto. Itē ꝑ maiorē in ſcđo diſt. xiiij. q. j. ¶ Et celū illud vndecimū vocat̄ ab oībꝰ ꝑdictis celū empireum vel dicitur vita beatorū ⁊ q̄ ſit ⁊ eſt eternū luciduqꝫ nō per lucē ſibi coaſſiſtentem: ⁊ hoc declarat Durādus vbi ſupra. Sed q2 de ſua eſſentia hꝫ talē diaphaneitatem. ¶ Tertio dico ꝙ ſunt. xxvij. orbes capiendo tam differētes q̄ꝫ augē differētes illis qꝫ cōiūctos vt ptꝫ cōputādo ſupra celos lune: veneris ⁊c. Sed nūc exēplificēt̄ orbes (ſcꝫ q̄uo nūcupent̄) in figura ꝑcedēti deſcripti. Ille eñ albꝰ q̇ eſt inter duos nigros quorū maior ſpiſſitudo vniꝰ eſt cū tenuitate alteriꝰ (vt ptꝫ intuēti figuram ꝑdictā) dr̄ differens corpus lune. ¶ Sed illi duo nigri dicunt̄ augē differētes. vñ aux: eſt punctū orbis illius differētis lunam remotiſſimū a centro mūdi: vt ptꝫ in figura vbi ponit̄ a punctum. Per hoc intelligas dictū cōmune ſol eſt in auge. i. in pūcto remotiſſimo ſui orbis a cētro mūdi. Sed oppoſitū augis dr̄ ꝑ oppoſitū. ſ. pūcti differētis orbis de ſe ꝓpinquiſſimū centro mūdi. ¶ Quartus eſt ille albus oēs illos tres ambiēs ⁊ nūcupat̄ differēs caput Draconis: ita ꝙ qñ ſol eſt in capite draconis ⁊ luna in puncto oppoſito ſemꝑ eſt eclipſis lune: ⁊ luna hꝫ heſpherulā paruā q̄ dr̄ epiciclus. vñ epiciclus dr̄ paruus circulus in quo corpus planete figitur: ⁊ eſt immerſus in differēte: ideſt adiunctus ſuperficiei ⁊ contiguus partibus defferētis. Et iſte epiciclus proprie nō dicitur orbis: q2 ſm̄ Thebit ⁊ Georgium purbarchium in theoricis planetarū. Ad hoc ꝙ ſit orbis proprie opꝫ ꝙ circundet centrū mundi intra ſe poſitum: modo nō eſt ſic in epiciclo vt vides in figura precedenti. Et talis heſperula: ideſt circulus mouetur ſupra centrum eius proprium motu diſtincto a motu qui fit ab oriēte ad occidentem a motu qui fit ab occidēte ad orientem. Unde differens generaliter eſt orbis poſitus inter duos nigros vt patet in figuris. ¶ Sed quia prolixum eſſet tractare hic omnes heſpheras ſoluꝫ tangam heſpheram ſolis ⁊ heſpheram veneris: vt poſſim enucleare quomodo venus ſero ſequit̄ ſolem ⁊ mane precedit ⁊ nōnunqꝫ contingit ꝙ non videtur nec ſequi nec precedere.

¶ Pro quo dico ꝙ orbis veneris eſt triplex.ſ.duo augē defferētes ⁊ ali⁹ in medio eoꝝ q̄ vocaꝛ deffe
rēs corp⁹ veneris in quo poniꝛ epiciclus ⁊ in epiciclo poniꝛ venus. ¶ Sꝫ dices ꝙ epiciclus diceꝛ or
bis defferēs ⁊ ſic erūt q̄tuor orbes veneris ⁊ duo defferētes. ¶ Rn̄deꝛ p̄mo negando ꝙ ſint q̄tuor:q2
epiciclus nō eſt orbis vt dictū eſt. ¶ Pariter cōcediꝛ ꝙ erūt duo defferētes ad illū ſenſum ꝙ ven⁹ fer
tur motu illoꝝ duoꝝ vt accipiter portaꝛ ab equitāte ⁊ equo cū ī manu militis feraꝛ vt ptꝫ ī ſequēti fi
gura ⁊ illi duo nigri ſunt augē defferētes ⁊ alt⁹ medi⁹ eſt defferēs venerē ſeu epiciclū in quo eſt ven⁹.
¶ Oppoſitū augis reperies in puncto oppoſito iſti in orbe ſolari propinquiſſimo centro mundi,vbi
reperies.g.

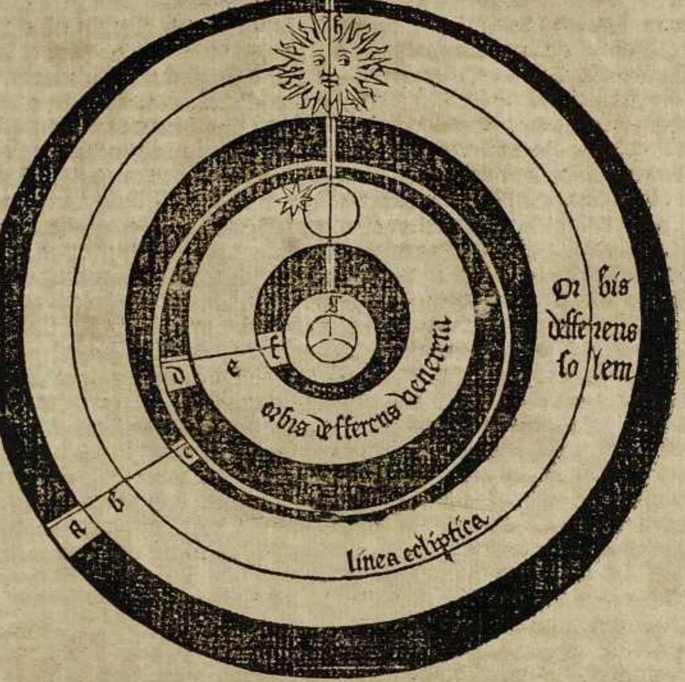

¶ Iſte linee a b c d e f. Et illa q̄ ꝑtrahiꝛ a cētro defferēt̄ trāſiēs ꝑ cētrū epicicli veneris ⁊ ꝑ cētrū ſo
lis nō ſunt v̄e linee:nec linea ecliptica:pariter illa linea alba q̄ ē īter orbes ſolis ⁊ vener̄ nō eſt v̄a li
nea ſꝫ imaginaria hācq3 poſui vt orbiū differētia pateret. ¶ Sol aūt habet tres ſcilicet vnū defferē
tem ſolem ⁊ duos augem defferētes. ¶ Unde(vt ſupponiꝛ ex tractatu de heſphera) ſol ſemꝑ moueꝛ
ſub Zodiaco ſub linea ecliptica. Unde linea ecliptica eſt linea diuidens Zodiacum in duas partes
tranſiens ſemper ꝑ mediū zodiaci ſcd̄m circuitum nec talis linea eſt vera ſed imaginabilis. Zodia
cus tamē eſt verus circulus. Uide hoc in ſphera materiali.⁊ ſol nō habet epiciclū. Alij v̄o planete
habēt ⁊ ꝑpterea ſol nō deuiat ab ecliptica linea:vt ptꝫ in precedenti figura. ¶ Uenus tamē(q̄uis
faciat circuitū totalem propriū ab occidente in orientem cum ſole ꝑpter motum ſui epicicli nō ſem
per eſt in ecliptica ⁊ tūc ꝑpter remotionē ſolis:ideſt elongationem ab ecliptica linea)fundit radios
ſuos in hijs inferioribus ⁊ aliquādo precedit ⁊ tunc apparet in aurora vel ante ⁊ aliquādo ſequiꝛ:
⁊ tūc apparet ſero ⁊ aliquādo eſt de directo in linea ecliptica ſub ſole. Ita ꝙ ſi protrahereꝛ a centro
defferentis vſq3 ad centrū ſolis tranſiret per centrū veneris vel parum diſtaret. ¶ Iam vides per
motum epicicli ꝙ venus non eſt ſub ſole. Sed tamē facit totum ſuū circuitū in anno ſicut ſol. Sed
quia eſſet difficile cognitu que ſit heſpera ſolis ⁊ veneris. Sed cape lineam:a b c. Illa nāq3 cōtinet
omnes orbes ſolares. Et linea.d e f.continet orbes veneris. Et linea.g h.eſt linea protracta a cen
tro mūdi tranſiens per centrum epicicli veneris:⁊ per ſolem:⁊ ſi venus eſſet de directo in tali linea
ſic imaginata protrahi nunc nō videreꝛ quia eſſet de directo inter ſolem ⁊ nos:⁊ tunc radij ſolares
impedirent nos.q2 maius lumē offuſcat minus:⁊ ſi precederet lineam videretur prior ſole ſi vero ſe
queretur tūc poſterior ſole videꝛ. Cauſa igitur quare mane prior ſole videtur:eſt q2 pars epicicli in
qua parte venus eſt ſita p̄cedit lineā.⁊ cauſa quare ſequiꝛ ſero.eſt quia pars illa ſequitur lineam il
lam in qua ſemper ſol eſt. Uide bene figuram precedentem ⁊ cognoſce verum eſt.

O Stelliferi ꝯditor orbis. Ode hec q̄nta p̄mi libri ē monocolos:q2 oēs v̄ſus vni⁹ ſūt metri: Aſcēſi⁹.
niſi ꝙ alios pedes admittūt. Quos tā diuerſos Boe.ī hoc gn̄e carminis poſuit vt nul
lam legē ſeruatā voluiſſe videaꝛ.dūmodo ſint q̄tuor pedes.nā prio loco ſepe ponit ſpō
deū:iterdū anapeſtū:interdū dactilū. Scd̄o loco ſpōdeū anapeſtū ⁊ dactilū. Tertio loco

ſepe dactilũ: raro anapeſtũ: rarius ſpondeũ. Quarto loco ſepe ſpondeũ aut trocheũ loco ſpõdei: nec
raro anapeſtũ: ſʒ rariſſime amphimachrũ q̄ breuiter iter duas lõgas ꝯſtat. Ut hoĩes quatimur fortu
ne ſalo. Tres vltime ſyllabe amphimachrũ ꝯſtituũt. hʒ ĝ q̄libet ꝟſiculꝰ q̄tuor pedes: q̄ fere ſũt dactili
ſpondei aut anapeſti: ſed vltimo loco vix dactilũ oñdas. In primo aũt verſu legẽdũ eſt. O ſtelliferi.
Si em̄ vt multi tollas ꝑticulã o: oportebit ponere iãbũ cũ trocheo: q̄ alibi ſic nõ reperiũť in hoc car
Sũma. mine: Sũma huiꝰ carminis eſt. oĩa certo ordine certoqʒ moderamine ab optimo maxĩo deo vñ cõdi
ta ſunt: regi ⁊ gubernari ꝑter hoĩeʒ. Et reuera ſolꝰ hõ libero gaudet arbitrio. Tametſi extra dei gu
bernacula nõ ſit. Qui ꝑpetuo nixus ſolio. male legas. nexus. Turpe em̄ eſſet nõ ſolũ deo: ſʒ vel regi
Nixus. mortali eſſe nexũ ſolio. lege ergo. Nixus ſolio. i. annixus: ſuffultus a nitor niteris: nõ a nector. Soliũ
Soliuʒ. eſt ſedes facta ex materia ſolida. i. integra ⁊ nõ plurimarũ partiũ. Tyrãni em̄ ⁊ q̄ iſidias timebãt ſo
lebãt olim vti ſedibꝰ ex ſolido lapide: aut ligno cauato cõfectis: ne q̄s adoriať vt iterficiat eos. Dedu
Solon. ctũ eſt vocabulũ. eo ꝙ oſca lingua Solon integrũ ⁊ plenũ dr. Inde ſolidũ quicq̄d plenũ durũ ⁊ inte
grũ hoc eſt nõ cauernoſum aut molle eſt. vñ ⁊ ſoũ dr q̄cq̄d aliud corpus ſuſtinet. vñ ſicut hoĩm ⁊ cete
Turbo. rorũ greſſibiliũ ſolũ terra eſt: ita piſciũ aqua ⁊ volatiliũ aer. q̄d dico ne forte putes ſolã terrã ſolũ dici
Turbine. Olim hoc turbe dicebãt. vñ hic turbo huius turbinis adhuc facit ꝓ ꝟtigine aut gyro: ſʒ ꝓ
priũ viri hic turbo huiꝰ turbonis facit. Hora. i ſermoni. turbonis in armis. Cõdat ſtellas luna mino
Luna res. Sunt q̄ dicãt lunã dici quaſi lucẽtiũ ſtellarũ vnã: ⁊ ſolẽ q̄ſi ſolũ lucẽtẽ ſuo. i. ꝓprio lumine. Diciť
Sol. aũt ſol frater lune ꝓpter fabulã q̄ hec eſt: vt eã recitat Seruiꝰ. Iuppiter vitiata latona: etiã aſteriẽ
eius ſororẽ vitiare voluit: illa aũt rogãs a diis: vt in auẽ verteref cothurnix effecta eſt: ſed cum mare
trãſfretaret a ioue in ſaxũ cõuerſa ſub aquis emerſa eſt. Inde ſupplicãte ioui latona ſupnatauit: ac
primũ neptuno ⁊ doridi cõſecrata ẽ. deinde cũ Iuno ſlatonã immiſſo phitone ſerpẽte inſectaref litto
ri adheſit ⁊ ſororẽ excluſo ſerpẽte intra mare recepit. In hac inſula q̄ delos dr: ipſa latona dianã ac
apollinẽ peperit: ſʒ diana iã nata ꝓ obſtetrice matri phebũ paritẽti obſequiũ ꝑbuit. vñ q̄uis virgo a
paritẽtibꝰ inuocať. Apollo vt primũ natꝰ eſt. Phitone interẽpto ſatis matrẽ ſuã ẽ vltꝰ: ⁊ terrã in qua
numina ſint nata errare nõ ſũt iſti dii paſſi: ſʒ duabꝰ iſulis alligauerũt mycone ⁊ gyaro. Ueritas inq̄t
Seruiꝰ eſt. ꝙ cũ inſula terre motu laboraret cõſuluerũt oraculũ apollinis. Cuiꝰ reſponſum fuit ne
mortuos ibi ſepelirẽt: ⁊ ſacra q̄dã facerẽt. poſtea a gyaro ⁊ mycona vicinis inſulis venerũt q̄ eã habi
tarũt. Dicũt dianã primũ natã: q: nox primũ fuit. Dicta eſt inſula primũ orthygia: q: grece orthyx di
Delos. ciť cothurnix. Et q: poſtea emergẽs apparuit: delos appellata ẽ. Nã delos dicũt: vl' q: apollinis ora
cula q̄ alibi obſcura ſunt: illic manifeſta danť. Hec ſeruiꝰ. Ex q̄bꝰ patet cur ſol dicať frater lune. Nã
idẽ eſt ſol Apollo delius: Tymbreus: ⁊ phebꝰ. Eadẽqʒ diana luna ⁊ proſerpina. Sed luna dr in celo:
Diana in ſiluis. Proſerpina apud inferos. q: ergo latona dianã ⁊ apollinẽ. i. lunã ⁊ ſolẽ dr peperiſſe
in inſula delo. inde ſoror phebi dr. Itẽ q: cõſtitui vocabula ſemel dicere: ⁊ ad locũ vbi dicta ſũt reue
lare: ne oĩm multiplicitas legẽtẽ fallat: ex bonis cõmẽtariis hec collegi. Apuleius lib. xi. ſcri. ꝙ rerũ
nature parẽs elemẽtorũ oĩm dña. ſumma numinũ regina maniũ prima celitũ deoꝝ dearũqʒ facies
vniformis. Cuiꝰ numẽ vnicũ: mille forme: ſpecie: ritu vario: noĩe multiuago totus venerať orbis. A
Mater. phrygibꝰ noĩať peſſimũtica deoꝝ mater. Ab atticis cecropeta minerua. A cypriis paphia venus. A
deorum. cretẽſibꝰ diana. A ſiculis trilinguibꝰ ſtygia ꝓſerpina. Ab eleuſinis vetuſta dea. Ceres ab aliis. Iu
no ab aliis. Bellona ab aliis. Hecate ab aliis. Rhãnuſia ab ethiopibꝰ. Ab egyptiis ꝟo regina Iſis.
Dionyſiꝰ etiã li. i. ait: ꝙ q̄dã Iſidẽ: alii Cererẽ: q̄dã Teſmophorã: alii lunã. Nõnulli iunonẽ. Alii alio
noĩe appellãt. Eãdẽ aũt ⁊ iunonẽ ⁊ dianã dici: q̄ paritẽtibꝰ preeſt. ⁊ ob id lucina vocať. patet: q: Te
rẽtiꝰ in andria ſcripſit. Iuno lucina fer opẽ. Uerg. aũt in buc. Caſta faue lucina tuꝰ iã regnat apol
lo. q. d. frater tuꝰ. Diana aũt. i. luna ẽ ſoror apollinis. Si q̄s aũt ad veritatẽ catholicã reſpicere velit
nõ niſi parabolice lunã ſororẽ ſolis appellare poſſit. eo ꝙ ab vno parẽte deo facti ſunt. Fecit deꝰ duo
luminaria magna ⁊c. Ut tu nũc pleno lucida cornu totis fratris obuia flãmis. obuia i. oppoſita. in
oppoſitiõe em̄ eſt pleniluniũ. Uolũt aũt phyſici lunã eſſe globũ opacũ illuminabilẽ a ſole. ſicut globꝰ
eneus ab igne. Quo circa ſemꝑ eiꝰ media pars q̄ ſolẽ ex directo reſpicit: illuminata ẽ: ſʒ nobis nõ ap
paret illa tota niſi in oppoſitiõe. tũc em̄ ſolẽ vt nos: hoc eſt ex eadẽ medietate reſpicit. Qñ aũt cõiũ
ctio eſt: q: ſoli ſupponiť: ⁊ inter nos ⁊ lunã obiiciť ea medietas dũtaxat illũinata ẽ: q̄ a nobis aduer
ſa eſt: q̊ circa i nouilunio lunã nõ videmꝰ: ſʒ quãtomagis a ſole recedit: tãto ãplior nobis videť. Et
h̄ eſt q̄d autor nr̄ dixit. Nũc obſcuro pallida cornu phebo ꝓprior lumina ꝑdat: nõ quidẽ ſimpl'r: ſed
quo ad nos. De hac mutabilitate lune ſic dicit Pli. li. ii. Oim admirationẽ vincit nouiſſimũ ſydus:
terriſqʒ familiariſſimũ ⁊ in tenebrarũ remediũ a natura reptũ: lune. ſ. Multiformi hec ambage torſit
igenia cõtẽplãtiũ: ⁊ ꝓximũ ignorare ſydꝰ idignãtiũ creſcẽs ſemꝑ ac decreſcẽs. Et mõ curuata i cor
nua mõ equa ꝓportiõe diuiſa: mõ ſituata in orbẽ: maculoſa: eadẽqʒ ſubito ꝑnitẽs: imẽſa orbe pleno:
ac repẽte nulla. Alias ꝑnox: alias ſera ⁊ ꝑte diei ſolis lucẽ adiuuãs: deficiẽs. ⁊ in defectu tñ ꝯſpicua
⁊c. Et q̄ ꝑme ⁊c. Uult eũdẽ eſſe planetã heſperũ q̄ tꝑe veſpertino ſolẽ ſequiť. ⁊ luciferuʒ q̄ matutino
Stella tꝑe ſolẽ ꝑcedit Nã ſtella veneris philoſophoros grece: lucifer latine dr: quũ ãtegrediť ſolẽ: quũ ſub
veneris. ſequiť aũt heſperꝰ. Qd Cic. i li. de natura deoꝝ: ita edocuit. Et pli. li. ii. c. viii. de venere ſic ait. Pre
Lucifer. ueniẽs q̄ppe ⁊ añ matutinũ exoriẽs lucifer nomẽ accipit vt ſol alter. Cõtra ab occaſu refulgẽs nũcu
Heſperꝰ pať veſꝑ: hec ille. Sola aũt venꝰ iter planetas excedit zodiacũ duobꝰ gradibꝰ. Nũqʒ aũt a ſole diſce
Bruma. dit vltra. xxxv. gradꝰ. Qm̄ illũ ſubſeq̄ť motu materiali, añcedit aũt motu ꝓprio. Primꝰ aũt pithagoras

apud grecos autore parmenide deprehēdit eūdē eſſe luciferū ⁊ heſperū. Bruma eſt breuiſſimꝰ dies. accipit aūt ꝑ tpe hyberno: immo hic ꝑ autūnali. tūc em̄ frōdes defluūt. vn̄ di. Tu frondiflue ⁊ De ar boribꝰ aūt rectiꝰ frōdes q̄ꝫ folia dixeris. Sentētie note ſunt quas Vergil. j. en̄. ſic ponit. Hic canit er rātē lunā: ſoliſq̄ꝫ labores. arcturū pluuiaſq̄ꝫ hiadas: geminoſq̄ꝫ triōes. Qui tm̄ occeano ꝓperāt ſe tin gere ſoles hiberni vel q̄ mora tardior noctibꝰ obſtet ⁊c. videt ergo imitatio q̄dā ꝟgiliana. Boreas vē tus ſeptētrionalis eſt frigidꝰ apprime: ⁊ tn̄ adurēs: vn̄ illud. Et boree penetrabile frigꝰ adurit. Qr er go frigidus ⁊ ſiccꝰ eſt cauſat defluuiū in arboribꝰ. decidūt em̄ flāte borea tpe autūnali frōdes arboꝝ. Boreas.
Zephirꝰ aūt ecōtrario tepidus ⁊ hūidus eſt: q̄ latine fauoniꝰ dr̄ a fauēdo vel fouēdo. flatq̄ꝫ ab occaſu equinoctiali. icipit plerūq̄ꝫ pridie idus Februa. hoc ē in ꝑncipio. Arcturꝰ latine īterp̄tat cauda vrſe. Arcturꝰ.
Eſt aūt ſtella poſt caudā maioris vrſe poſita in ſigno boteo. Precipit aūt in geor. hoc ſigno cadēte q̄ dā ſemiare. vn̄ dicit. haud obſcura cadēs mittet tibi ſigna bootes. Incipe ⁊ ad medias ſemētē exte de pruinas. vn̄ hic dr̄. Queq̄ꝫ arcturꝰ ſemina vidit: Siriꝰ altas vret ſegetes. Siriū aūt dictū putāt ꝓ pter ſtelle cādorē. alij a lōgo tractu. Nā ſua magnitudine triū ſignorū ſpacia occupare videt. latini caniculā appellāt. Et in medio cētro celi ad quē cū ſol accedit corpa hūana lāguore afficiunt. Dicūt Sirius. nicula.
eē canē illā q̄ cū dracone europe cuſtos data ē. Eādē poſtea ꝑcridi dono datā: quā Cephalus ꝑcri dis maritꝰ Thebas adduxit ꝯ vulpē q̄ thebanos agros vaſtabat. Sed cū ⁊ vulpi ⁊ cani factū eſſet ne poſſent interfici: iupiter vulpē i ſaxū ꝟtit: canē ī aſtra retulit: Alij dicūt canē eſſe q̄ ichaꝝ a paſto ribꝰ ceſuꝫ erigone filie ſue inſepultū oſtēdit. inde cū erigone poſt humatū patrē ſe in hymeto laq̄o ſu ſpēdiſſet liber iouē exorauit: vt Icharꝰ in arcturū. Erigone ī ꝟginē verteret. Canis aūt q̄ ad pedes pedētis dn̄e mortua eſt lyron aſtrū facta eſt. Homerꝰ aūt canē orionis atteſtat eē. Habet hec imago in capite ſtellā vnā clarā q̄ ipſis dr̄. In lingua vnā quā Siriū ⁊ caniculā vocāt: magnā ⁊ ſplendidā. In collo duas: in ſingulis humeris ſingulas: in pectore duas: in anteriori pede ſiniſtro tres: ī dextro vnā clarā: in extremo dorſo tres: in vētre duas: in ſiniſtro femore vnā: in poſteriori pede ſiniſtro vnā: in ſummitate caude vnā: hec fere Lādinꝰ collegit. Qr aūt ſegetes vrat atteſtat Verg. iij. en̄. tū ſteri les exuere ſiriꝰ agros. ❡ Proprie ſtatiōis. apte dictū. Qr em̄ variū ⁊ mirabilē annū eſſe ōn̄dit: ⁊ ſide ra nō manere in vno loco: bn̄ dicit ipſis eſſe opus ſtatiōis. Statio em̄ eſt vbi in naues ad paruū tp̄s ſtāt. Portus quo ſua portāt ⁊ vbi longā requiē hr̄e optāt naute. ꝑmit inſontes ⁊c. Aduerte grāmati ce. hee dictiōes debita noxia pena ſunt noīatiui caſus vt ꝟſus indicat ⁊ cōſtructio. Nā ordo eſt. pena noxia. i. nociua debita ſceleri ꝑmit inſontes ⁊ mores ꝑuerſi reſidēt celſo ſolio. Si cū deſtruēdo ꝟſuꝫ ordinē feceris ſic. fortūa ꝑmit inſontes pena. i. ꝑ penā ⁊c. tūc addēdū ē. ⁊ dat ꝑuerſis moribꝰ celſuꝫ ſo liū ⁊c. Cetera māifeſta puto. Opiſtāti ꝑs nō vilis hoīes. appoſitio ē. nō aūt ē īterponēda ꝯiūctio: dicē do pariſq̄ꝫ ⁊c. Salū mare ſalū ē. cuiꝰ mobilitati mūdi īſtabilitas apte ꝯfert. Patet aūt ex ꝯſequēti ꝓ ſa hāc ſn̄iaꝫ nō eē poſitā d̄ mēte boe. ſꝫ eiꝰ quē boe. rep̄n̄tat. Statio. Portus.

HEc vbi cōtinuato ⁊c. Hic inci pit proſa. v. huius primi: in qua Boe. ōn̄dit quō. ꝑ. ſe habuit ad ſuā querimoniā ⁊ q̄d ex ea cognouerit. Scd̄o. ꝑ. q̄daꝫ di cta Boe. irrationalia peruīpēdit. Tertio ſub breuitate recolligit ea q̄ ip̄m Boe. ꝑ turbāt. Quarto ph̄ia dat modum curādi ip̄m Boe. ſcd̄a ibi. Ita nō me taꝫ loci hu ius. tertia ibi. Et tu q̄dem de tuis. quarta ibi. Sed qm̄ plurimus. Dicit primo. Poſt q̄ꝫ ego Boe. delatraui. i. cōtra rōnē locu tus ſum. hec ſup. p̄dicta cōtinuato dolore. i. aſſidua turbatiōe illa. ſ. ph̄ia placido vul tu nihil mota. i. irata meis q̄ſtibus. i. q̄ri moniis inquit. i. dicit: cuꝫ. i. qn̄ ego vidiſ ſem te Boe. meſtū. i. triſtē. q̄ꝫ ꝓ ⁊ lachry mantē. i. flētem ilico. i. ſtatim cognoui te miſerū: q̄ꝫ ꝓ ⁊ exulem. i. patiētem exiliuꝫ: ſed q̄ꝫ longinquū. i. remotū eſſet illud exi liuꝫ ego neſciebā. i. ignorabā: niſi tua ora tio. i. ſmo mihi ꝓdidiſſet. i. reuelaſſet: ſed tu ſup. Boe. q̄deꝫ ꝓ certo nō es pulſus q̄ꝫ Sanctꝰ thomas.

❡ Proſa quinta primi libri.

HEc vbi continuato dolore delatraui: illa vultu placido: nihilq̄ꝫ meis q̄ſtibꝰ mota. P. cū te: inq̄t: meſtū lachrymātemq̄ꝫ vi diſſeꝫ: ilico miſeꝝ: exulēq̄ꝫ cognoui. Sed q̄ꝫ id lōginquū eſſet exiliū: niſi tua ꝓdidiſſet orō: ne ſciebām. Sed tu q̄ꝫ ꝓcul a patria nō q̄dē pulſus es: ſꝫ aberraſti. At ſi te pulſum exiſtimari mauis: te potiꝰ ipſe pepuliſti. nā id q̄dā de te nunq̄ꝫ cuiq̄ꝫ fas fuiſſet. Si em̄ cuius oriūdus ſis patrie reminiſcaris: nō vti quodā Athenieñſium multitudinis imperio regitur: ſed vnus dominus eſt: et vnus rex: vnus ⁊ princeps.

ꝓcul. i. valde remote a p̄ria. i. a iudicio rōnis: ſꝫ aberraſti. i. deuiaſti at ꝓ ſed ſi tu mauis. i. magis vis eſtimare te eſſe pulſuꝫ p̄ria potiꝰ ſup. tu ipſe pepuliſti te. Boe. nā ꝓ qr. q̄dē ꝓ certo: id. ſ. repellere te a p̄ria nūq̄ꝫ fuiſſet fas. i. licitū cuiq̄ꝫ ſup. hoīm. ſi em̄ reminiſcaris. i. recorderis cuiꝰ p̄rie. i. de qua p̄ria ſis oriūdꝰ. i. natꝰ. nō vti ꝓ ſicut: ſup. ciuitas Athenieñſiuꝫ q̄dā regit impio. i. ex p̄cepto multitudis. i. mul toꝝ rectorū. Sequit grecū q̄d tm̄ vꝫ in latino: ſꝫ vnꝰ eſt dn̄s: ⁊ vnꝰ rex: vnꝰ ⁊ p̄nceps q̄ gaudet de fre quētia. i. de frequēti inhabitatiōe ciuiū. i. incolarū: ⁊ nō de pulſione. Cuiꝰ regis agi. i. duci frenis. i. p̄ ceptis: atq̄ꝫ ꝓ ⁊ obtēꝑare. i. obedire iuſticie ſumma ē libertas. An ꝓ nūq̄d ignoras illā ātiq̄ſſimā le

gem.i.ſtatutū tue ciuitatis.i.recte rōnis qua ſancitū.i.confirmatū eſt ius nō eſſe.i.ad ea nō ptinere
exulare.i.exiliū pati quiſquis.i.q̄cūq₃ maluerit.i.optauerit fundare.i.locare in ea ciuitate ſedē.i.ha
bitationē ſuā.nā ꝓ q2:q̄ cōtinet.i.cōprehendit vallo ac munimine ei⁹ ſup.ciuitatis nullus met⁹.i.ti=
Delatrare. mor eſt illi vt mereat eſſe exul:at ꝓ ſed quiſquis deſierit.i.ceſſauerit velle inhabitare eā ciuitatē:pa
riter deſinit eā mereri.i.meritū cōſeq̄. ¶ No.ꝙ delatrare ꝓprie eſt canū.in ꝓpoſito aūt delatrare eſt
vigente dolore cōtra rōnē loq̄.⁊ ſic Boe.

Qui frequentia ciuium non depulſione letatur: cu-
ius agi frenis atq₃ obtēperare iuſticie ſumma liber-
tas eſt. An ignoras illā tue ciuitatis antiquiſſimā le
gem: qua ſancitū eſt: ius exulare nō eſſe: q̄ſq̄s in ea ſe
dē fundare maluerit. Nam q̄ vallo eius ac munimine
cōtinet: null⁹ met⁹ eſt: ne exul eſſe mereat. At q̄ſq̄s in
habitare eā velle deſierit: pariter deſinit etiā mereri.
¶ Itaq₃ nō tā me loci hui⁹: q̄ tua facies mouet: nec
bibliothece poti⁹ cōptos ebore ac vitro parietes q̄
tue mētis ſedē requiro. In qua nō libros ſed id qđ li
bris preciū facit: librorū quōdā meorū ſnias colloca-
ui. ¶ Et tu q̄dē de tuis in cōe bonū meritis vera q̄-
dē: ſed pro multitudine geſtoꝝ tibi pauca dixiſti. De
obiectorum tibi vel honeſtate vel falſitate cūctis no
ta memoraſti. De ſceleribus fraudibuſq₃ delatorum.

q2 dicit act⁹ hoim nō regi a deo cōtra rō=
nē loq̄bat:ergo dicit ſe delatraſſe. ¶ No.
nō ē hois ſapiētis moueri ex hiſq̄ dicunt
ab inſipiēte ꝯ rōnē:ſed magis dꝫ inſipiē=
tē inſtruere:⁊ ipm cōſolari: ergo phia nō
fuit mota ex q̄ſtub⁹ boe.ſꝫ magis ipm cō=
ſolabat. ¶ No.phia cognouit boe.eſſe mi
ſerū ⁊ exulem.miſer eſt ille cuius animus
ſequit mutationē rerū tpaliū:ita ꝙ extol
litur in proſperis ⁊ deprimit in aduerſis.
Exul in ꝓpoſito nō eſt ille q̄ mutat regio
nem:ſed q̄ agit ꝯ rōnē. ¶ No.ꝙ p lachry=
mas pōt cognoſci: ꝙ rō hois ſit turbata
ſed quātum turbata ſit nō cognoſcit niſi
ſermōe dolētis:ergo dicit phia lachrymis
cognoui te eſſe exulē:ſed quantū eſſet exi
liuꝫ neſciebā niſi tua ōro mihi ꝓdidiſſet.
¶ No.ille pulſus eſt a pria q̄ oīno ratio=
nē amittit: ſed ille aberrat q̄ infra patriā
in aliquo rōnē retinet:⁊ i aliquo amittit.
Boe.aūt nō erat pulſus ꝓcul a patria:q2
nō totā rōnem amiſerat:credebat em̄ oīa
regi a deo: ſꝫ in hoc aberrat ꝙ act⁹ hoim
a deo regi non putabat. ¶ No.de patria
hois q̄ eſt recta rō loquit Sene.in de re=
medijs fortuitoꝝ dicēs. Patria ē vbicūq₃ hō ē bñ.illud aūt qđ bñ in hoīe eſt nō in loco eſt:in hois in
quā ptāte eſt:ſi ſapiēs eſt nō peregrinat ſi ſtult⁹ exulat. ¶ No.a pria rōnis null⁹ boe.expulit niſi ipe
Pulſus. ſeipm.q2 boe.nō alieno ipetu:ſꝫ ꝓpo defectu terminos ⁊ limites rōnis exiuit. ¶ No.ciuitas Athe=
Patria. nieſiū regebat impio multiudinis.prio em̄ eā regebāt reges poſtea ſuccedēte tpe pncipes:tādē pro
regimine ei⁹ ſinglis ānis eligebant.xxxviij.ſapiētes:ſed pria rōnis tm̄ vno pncipe regit.i.deo q̄ ē re
gula recte rōnis. ¶ No.ꝙ hō dr oriūdus a pria rōnis inquātū aīa ei⁹ intellectiua q̄ vtit recta rōne a
deo orit. ¶ No.intātū hō manet i pria rōnis inquātū deo ſubijcit ⁊ legi diuine.⁊ q2 de⁹ in ſubiectiōe
ſuoꝝ delectat:ideo letat in multitudie ciuiū:nō in expulſiōe eoꝝ.repellit aūt aliq̄s a pria rōnis deo
libertas rebellādo:⁊ a recta rōne recedēdo. ¶ No.q̄ obtēperat deo ē ſumme liber: q2 aliq̄s inquātū agit ſm
rectā rōnē intātū eſt liber:ſꝫ p obtēperare ſe deo hō maxie agit ſm rōnē:ergo talis maxie liber ē.vñ
Señ.iij.epla dicit Queris q̄ ſit libertas vera:ē nulli rei ꝑterq₃ deo ſeruire:eq̄nimiter ꝓſpa ⁊ aduer=
ſa ferre:⁊ fortunā in equū ducere. ¶ No.ꝙ a ciuitate rōnis nullus exulat niſi p affectionē tpaliū.ta
lis aūt affectio eſt volūtaria:⁊ iō ſola volūtate aliq̄s exulat a tali ciuitate:⁊ q2 talis affectio nō pōt
hoiēꝫ occupare quādiu ē infra terminos recte rōnis:ideo dicit phia.nā q̄ vallo ei⁹ ⁊c. ¶ Itaq₃ non
me tā loci hui⁹. Hic phia q̄dā dicta irrōnabilia boe.paruipēdit di.ex q̄ aberraſti a pria rōnis itaq₃
p ḡ nō tā.i.nō tm̄ facies.i.diſpoſitio hui⁹ loci.exilij q̄.i.quātū tua facies.i.iterior diſpoſitio mētꝭ tue
mouet.i.pturbat me phiaꝫ ⁊ q2 ſupius cōqueſt⁹ fuit de carētia bibliothece libroꝝ:iſtā carētiā parui=
pēdēs phia dicit:nec ego phia req̄ro.i.inueſtigo parietes bibliothece cōptos.i.ornatos ebore.i.oſſi=
bus elephātū:ac ꝓ etiā vitro.i.gēmis p̄cioſis:q̄.i.quātū ſup.ego req̄ro ſedē.i.trāquillitatē tue mētꝭ:
in qua mēte nō collocaui.i.poſui libros:ſꝫ id.i.illud qđ facit p̄ciū.i.p̄cioſitatē libroꝝ.i.ſnias meorū
libroꝝ. ¶ No.ꝙ boe.ſupra cōq̄rēdo de ſtatu ſuo ſolū deplāgit icōmoda corpalia nō curās delectiōeꝫ
animi ſui:vñ phia ꝯtra hoc ſolū deplāgit ſui aī delectionē ⁊ icōmoda corpalia paruipēdit.⁊ q2 ſupe
rius in q̄rta pſa dixit Boe.nūq̄d nō mouet te facies hui⁹ loci:iō phia hic ſibi rñdēs dixit multoplus
moueor ꝓpt aī tui delectionē:q̄ ꝓpter locū exilij in quo exiſtis.Hō em̄ fortis aīo oī loco vtit ꝓ pria
vñ Ouid.i lib.de faſtis.Oē ſolo forti pria ē vt piſcib⁹ equor.⁊ q2 etiā cōqueſt⁹ fuit de bibliotheca.rñ
det phia ꝙ ipſa poti⁹ deplāgit ſentētias librorū quas p obliuionē pdidit:q̄ carētiā bibliothece ⁊ li=
broꝝ. ¶ Et tu q̄dē de tuis. Hic phia ſub breuitate recolligit q̄ boe.pturbauerūt di. Et tu boe.dixiſti
ꝟa de tuis meritꝭ.i.factis i cōe bonū.i.ꝓpter oīm hoim vtilitatē:ſꝫ ſup.dixiſti pauca:ſcꝫ bñficia tibi
eueniſſe pro multitudine geſtorū:ideſt factorū tuorū:⁊ tu memoraſti.i.recitaſti nota.i.manifeſta cū=
ctis hominib⁹ de honeſtate ſcꝫ de ſaluatiōe ſenat⁹ vel falſitate.i.cōtēplatiōe falſarū literarū :obiecto
rum.i.imputatorū tibi:quidem pro certe tu ſtrictim putaſti:ideſt exiſtimaſti attingenduꝫ.ſup.recte

ideſt rationabiliter de ſcelerib⁹.i.de vitiis ꝙ ꝓ ⁊: fraudibus.i.deceptionib⁹ delatoꝝ.i.accuſantiū ꝙ ea.i.oīa iſta celebrant̃.i.memorant̃ meli⁹ ꝙ ꝓ ⁊ vberius.i.copioſius ore.i.ſmone vulgi.recognoſcē tis.i.memorātis oīa.etiā tu Boe.increpuiſti vehemēter.i.fortiter factū.i.op⁹ iniuſti ſenat⁹ ſup.toti⁹ ⁊ tu etiā doluiſti de nr̄a criminatiōe.i.vituꝑatione: ⁊ tu etiā fleuiſti dāna.i.crimina leſe opinionis.i. cōmaculate fame tue.poſtremo.i.vltimo dolor incāduit aduerſus fortunā.i.ↄtra fortunā.ꝙ ꝓ ⁊.ſupple tu Boe.cōqueſt⁹es nō ↄpēſari.i.retribui equa.i.digna p̄mia merit̃.i.ꝑ merit̃

Recte tu quidem ſtrictim attingendu3 putaſti ꝙ ea melius vberiuſꝙ recognoſcētis omnia vulgi ore celebrentur. Increpuiſti etiā vehemēter iniuſti factum ſenatus: de noſtra etiam criminatione doluiſti. Leſe quoꝙ opiniōis dāna fleui⁹. Poſtremus aduerſus fortunā dolor incanduit: cōqueſtuſꝙ es nō equa meritis premia penſari. In extremo muſe ſeuientis: vti q̄ celū terras quoꝙ pax regeret: vota poſuiſti. Sed qm̄ plurimus tibi affectuū tumultus incubuit diuerſumꝙ te dolor: ira: meror diſtrahunt vti nunc mētis es: nondum te validiora remedia contingunt. Itaꝙ leuioribus pauliſper vtemur: vt que in tumorem perturbationib⁹ influētib⁹ induruerūt: ad acrioris vim medicaminis recipiendā tactu blādiore molleſcant.

in extremo.i.fine ſeuiētis muſe.i.furiētis metri: tu ꝓpoſuiſti.i.dediſti vota.i.p̄ces.ꝙ pax ſup.diuine ꝓuidētie regeret terras.i. hoīes terrenos: vti pro ſicut regit celum. ¶ No.ꝙ hec oīa fuerūt cā ꝑturbationis mētis Boe.⁊ ꝑtractat ea in q̄rta ꝓſa in fine metri. O ſtelliferi. ¶ S3 qm̄. Hic phīa dat modū curādi ip̄3 Boe.di. S3 qm̄ plurimus tumultus.i.valde magna multitudo affectuū.i.paſſionū incubuit.i.inſtitit tibi: ⁊ dolor: ira: ⁊ meror.i.triſtitia aduerſum.i.ad diuerſa.iō ſicut nūc mētis es: nōdū cōtingūt.i.reſpiciūt te validiora remedia.i.fortiora medicamēta. Itaꝙ nos vtemur pauliſp.i.modicū leuiorib⁹ remediis vt ea q̄ induruerūt.i.idurauerūt in tumorē.i.inflaturā ꝑturbatiōis.i.triſtitiis animi influētibus.i.eueniētibus: illa molleſcāt.i.mollia fiāt blādiore tactu.i.leuiori medicina ad capiēdū vim acrioris.i.fortioris medicaminis. ¶ No.ꝙ Boe.diſtract⁹ multitudine affectionū.ſ.ira merore ⁊ dolore: nā ira trahit hoiem ad vindictā: dolor ad deſperationē: meror ad totius mētis aggrauatione3. ideo dicit philoſophia ꝙ ſua perturbatio iam non poſſit ſuſtinere fortiora remedia: ſed velit ſibi adhibere leuia: vt per talia preparatus et diſpoſitus cōſequenter poſſit recipere remedia acriora.

¶ Nam id quidē. Quaſi dicat nemo potuiſſet te remouere a patria.i.vera rōne deuiare. Sed tu ip̄e te remouiſti nō ſequendo rectū rōnis dictamē. ¶ Cui⁹ agi frenis.q.d.q̄ frenis ⁊ regulis iſtius regis regit̃ nō ſuitutē ſ3 verā acq̄rit libertatē ⁊ rō eſt. Nā libertas eſt viuere vt velis id ſolū velle debes q̄d rectū eſt idꝙ rectū eſt q̄d rō dictat. ¶ At nūc mētis es.q.d.remedia mētis fortiora: ſc3 rōnes ſubtiles nō ↄueniūt tibi nūc.i.dū i hoc ſtatu turbatiōis es donec mēt̃ vigore recuꝑaueris. Medicoꝝ more loquit̃ q̄ fortē medicinā nō admiſtrāt grauiter īfirmātib⁹ ſ3 facilē nā violētia eēt iportabilis illis. Sic̃ rōnes ſubtiles hoi turbato hūanis paſſionib⁹ ſūt itelligibiles.vn̄ ipedit ira ai3 ne poſſit cernere veꝝ. Ray.

Hec vbi cōtinuato dolore delatraui ⁊c. In hac q̄nta ꝓſa phīa i boe.repn̄tāte ꝑſonā hoīs meſti impatiētis: ⁊ recto iudicio oberrātis inueſtigat cās erroris.palā eſt aūt boe.ſupiora nō ex ſua ꝑſona dixiſſe: eo ꝙ ſe delatraſſe ꝓfitet̃: q̄ſi inſano ⁊ canino latratu talia in deū ꝓferebant̃.nil meis q̄ſtub⁹ mota. Meminerit iuuenis lector q̄ſt⁹ q̄d pl̄i dūtaxat nūero reperit̃ qn̄ a deponētali queror deducit̃ in dtō ⁊ abltō plurib⁹ hr̄e ub⁹ ſicut portub⁹. A q̄ro aūt v̄bo actiuo deducit̃ q̄ſtus vtriuſꝙ numeri in dictis caſibus ꝑ ibus ꝓferēdū.ſed tu ꝙ procul. Ex vt dixi ꝙ valde ſuplatiuū efflagitat.itaꝙ ꝙ ꝓcul idē eſt ꝙ longiſſime.i.valde longe.vel ſi ꝙ accipiat̃ ꝑ eo q̄d eſt ꝙtū: leget̃ cū q̄dā admiratione ⁊ cōmiſeratione.q.d.maxime iuppiter: ꝙ ꝓcul. i.ꝙtū remote ⁊ lōge tu boe.a pr̄ia aberraſti.cui⁹ oriūdus. Nā ort⁹ eſt aliq̄s vbi nat⁹ etiā ſi nullos parētes illic ortos aut inde oriūdos habeat.⁊ ↄſtruit̃ cū gtō ꝓprij nois: q̄uo cetera verba ⁊ participia: aut cū p̄poſitiōe ⁊ abltō. Oriūdus aūt d̄r de aliquo loco: vn̄ parētes ei⁹ originē traxerūt.tametſi illic nat⁹ nō ſit. Patria aūt ē ſuū cuiuſꝙ natale ſolū: nec apte ponit̃ ꝑ regiōe ab ijs q̄ multas patrias regē hr̄e dicūt. Pōt dictū phīe philoſophice intelligi.vt ſm̄ doctrinā plato. patriā nr̄am celū dicat. vn̄ aīa ꝑ planetarū orbes delapſa in corp⁹ deſcēdiſſe dicat̃. S3 hoc boetio nō cōgruit: q̄ q̄d auguſt⁹ dicit: nouit aīa3 nō pri⁹ creatā fuiſſe in celo ꝙ corpi īfunderet̃: ſ3 ſil̃ ⁊ creādo infuſa3 ⁊ īfundēdo creatam. Uerūtn̄ q2 aīe rōnalis pr̄ de⁹ eſt: ip̄aꝙ potiſſima ps hoīs.iō pōt intelligi de celo loq̄. Nō em̄ dicit aīa3 ortā hoc eſt creatā in celo: ſ3 oriūdā de celo: q2 a deo pr̄e q̄ in celis eſt originē traxit: cū a deo nō a pr̄e terreno cū corpe generet̃. S3 hec q2 grāmaticoꝝ ptes excedūt miſſa facio. Sācitū ſcribit̃ ꝑ c: ſicut ⁊ ſctm̄. Fūdare ē aliq̄d roborare ⁊ firmare: fundamēta iacere ē ſtructurā ei⁹ ichoare: q̄d neſciētib⁹ aduertēdū eſt. De noſtra etiā criminatiōe.recti⁹ docui legēdū eſſe de noſtri etiā criminatiōe. In timorē iduruet̃: nō recte exponit̃.i.idurauet̃.dureo em̄ ⁊ idureo abſoluta ſūt ſeu neutralia v̄ba fere paſſiuā ſiḡtionē hn̄tia. Eſt em̄ durere ⁊ idurere durū eē vl̃ durū fieri: ſ3 duro ⁊ iduro actia ſūt ⁊ ſignificāt durū ↄfacere. Itaꝙ dices lutū indurere: ⁊ ſolē indurare. Ne tn̄ moleſt⁹ ſim v̄bū nō āpli⁹ addā.

Aſceſi⁹.

Queſt⁹.

Ortus.
Oriūd⁹.
Patria.

CUm phebi radijs graue. Hic incipit ſextū metrū huꝰ ꝑmi qḋ ḋr metrū gliconicū ab inuētore: coriābicū a pede p̄dominātē. Eſt aūt coriābus pes ꝯſtās ex pria ꝛ vltia lōga: ꝛ duabus medijs breuibꝰ. Vn̄ ꝑmus pes metri eſt ſpōdeꝰ: ſcḋs coriābus: tertiꝰ pirrichiꝰ. q̇ ē pes cōſtās ex duabꝰ breuibꝰ ꝛ loco eiꝰ aliqn̄ ponit iambꝰ: q̇ cōſtat ex prima breui ꝛ vltia lōga. In ħ ergo metro ſexto phīa ꝓbat dictū ſuū ꝑ exempla. Dicit. em̄ ꝙ Boe. ꝓ nūc nō ꝯuenirent remedia fortia: ſʒ alio tpe. ꝓbat ergo ꝙ oīa requirāt tp̄s determinatū ꝛ ſi fiant extra ſuū tp̄s nō ꝓſperant. ꝛ hoc ꝓbat tribus exemplis. Scḋo tāgit tpa nō ꝑmiſceri: q̄ deꝰ diſtinxit ibi. Signat tpa. Primū exemplū eſt de ſemine. qḋ ſi ſeminat indebito tpe nō ꝓfert fructū: vt ſi: q̇s ſeminaret in Julio vel in Auguſto. vn̄ dicit ſic in lr̄a. Cū ꝑ qn̄ graue ſidus cācri illiꝰ ſigni ineſtuat. i. inardeſcit radijs phebi. i. ſolis tūc. i. in illo tpe q̇ credit. i. ꝯmiſit larga ſemina. i. copioſa ſemina: ſulſis. i. cauernis terre negātibꝰ ſup. ſpē meſſis: talis eluſus i. fruſtratꝰ fide. i. bn̄ficio cereris. i. dee frugum: pergat. i. accedat ad arbores quernas. i. quercuū: ꝛ veſcat fructibꝰ eoꝝ. Tūc ponit ſcḋm exēplū de floribꝰ q̊s hō fruſtra querit tpe hyemali cū tp̄s eoꝝ ſit in vere vn̄ dicit in lr̄a. Cu lecturꝰ. i. collecturꝰ violas: nūq̄ȝ petas. i. accedas purpureū nemus. i. floridā ſiluā: cū. i. qn̄ cāpus ſtridēs i. ſonās inhorruit. i. horribiliter apparuit ſeuis aquilonibꝰ. i. crudelibꝰ vētis hyemalibus. Tūc pōit tertiū exēplū. ꝛ eſt de vuis que mature ſunt autūno: ꝛ iō fruſtra querantur tpe ꝟnali. vn̄ ḋt ſi libeat frui vuis nō q̄ras auida. i. cupida manu: ſtringere vernos palmites. i. ꝟnales vites: bacchꝰ deꝰ vini potiꝰ ꝯtulit ſua munera. i. vuas: autūno. i. tpe autūni. ¶ No. ꝙ ſydus cancri ḋr graue: qꝛ ſole exn̄te in cācro hoīes grauant nimio calore. q̊ tpe nō ē ſeminādu: qꝛ ad hoc ꝙ ſemē ꝯualeſcat requirit humor qꝛ calor ſolis feruido tpe reſoluit ꝛ euaporat. ¶ No. ſʒ fabulas cū pluto rapuerat ꝓſerpinā: mater eiꝰ Ceres querēs ip̄am in terris ꝛ nō inueniēs denegauit hoībus bn̄ficiū frugū: ꝛ tūc hoīes ꝑgebāt ad arbores quercuū ꝛ comedebāt glādes ꝛ ſic loquit phīa in lr̄a. ¶ No. de ħ qḋ ḋt ſtridēs cāpus. di. Hug. ꝙ ſtrideo des. vel ſtrido dis. eſt fortiter ſonare vel dētes ꝯcutere vel frēdere. ¶ Signat tpa ꝓprijs. ħ oſtendit phīa tpa nō ꝑmiſceri q̄ deꝰ diſtixit dicēs. Deus. ſignat. i. ornat tpa aptās ea ꝓprijs officijs: nec ip̄e deꝰ patit miſceri vices. i. alternatiōes tēpoꝝ: ita ꝙ tp̄s vni officio deputatū ꝯueniat alteri: q̄s vices tēpoꝝ ip̄e cohercuit. i. ꝯſtrinxit: ꝛ addit ſicut querēs aliq̊ tpe nō debito fruſtrat i querēdo: ſic illud qḋ deſerit certū ordinē p̄cipiti. i. feſtina via illḋ nō hʒ letos exitꝰ. i. ꝓſperuʒ euentū: ſic a ſiꝯ: ſi phīa relicta debito tpe miniſtraſſet Boe. fortē medicinā nō fuiſſet ꝓſperata in medicādo ipʒ. ¶ No. ꝙ ꝑ debitū ordinē res ꝯſeruant i ſuo eē: ꝛ i ſui natura ꝛ qḋ deficit ab ordie: ēt deficit ab eē. vn̄ Boe. iiij. huꝰ ſcḋa ꝓſa. Eſt em̄ qḋ retinet ordinē ſeruatq̄ȝ naturā: qḋ ꝟo ab ħ deficit eſſe qḋ in ſui natura ſitū ē dereliq̄t ꝓpter qḋ debitꝰ ordo i oībus eſt obſeruādus. vn̄ poeta. Et ordo ſumma limes ſapiētis in arte. Ergo dicit phīa: qḋ p̄cipiti via. ¶ No. oīa agēs i agēdo dʒ p̄ſtituere ſibi bonū finē: qꝛ rōne boni finis agens meret: ꝛ rōne mali finis demeret. vn̄ poeta. Nō datur exemplo bona poſt primordia merces. Cōgrua ſed rectus premia finis hʒ. Cū igit inordinatio impediat bonitatem finis: ideo vitanda eſt.

¶ Metrum ſextū primi libri.

CUm phebi radijs graue
Cancri ſydus ineſtuat:
Tunc qui larga negantibus
Sulcis ſemina credidit:
Eluſus cereris fide:
Quernas pergat ad arbores.
Nunq̄ȝ purpureum nemus
Lecturus violas petas:
Cum ſeuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec queras auida manu
Vernos ſtringere palmites:
Uuis ſi libeat frui.
Autumno potius ſua
Bacchus munera contulit.
Signat tempora proprijs
Aptans officijs deus.
Nec quas ipſe cohercuit:
Miſceri patitur vices
Sic quod precipiti via
Certum deſerit ordinem:
Letos nō habet exitus.

Aſcēſiꝰ. CUʒ phebi radijs ꝛc. Oda hec ē monocolos gliconica dactilica monocolos: qꝛ oēs ꝟſus vnius metri ſunt. Cōſtat em̄ ſpōdeo ꝛ duobus dactilis: ſed quia vltima ſyllaba cōmunis eſt: ꝛ ſepe lōga: recipit in fine amphimacrum qui breuem inter duas longas habet. Et gliconica ab īuētore: dactilica a pede p̄dominātē. Probat philoſophia nil recte fieri

ſi intēpeſtiue fiat. quocirca probatum dereliquit qđ ſupra dixit: nōdū tps eſſe curādi. Boe. firmiorib⁹ medicamētis. Oia fere nota. Sulcus: vnde verbū ſulco cas. care. eſt illa aptura quā vomer facit i terra: aut nauis roſtro ſuo in aqua: aut ſimile i ſimili. Terra autē que vomitur ſeu porrigitur đr porca. Notum eſt etiā infantulis ſulcis nō fulcis ſcribendū eſſe in hoc textu: licet multi errant. Eluſus cereris fide. i. quā habuit cereri. Ceres ſeꝫ cū homines antea glādib⁹ veſcerent colēde terre modum inuenit: et frumentū. vñ in principio georg. Liber et alma ceres veſtro ſi munere tellus. Chaoniā pīgui glandē mutauit ariſta. ꝗuis triptolemus aratrū apud quoſdā inueniſſe dicitur. Quia ergo iterū cogatur redire ad glandes: videt deceptus fide quā habuit cereri frugē ſpondenti poſt ſationē. Quernas arbores. Quedā adiectiua apud poetas ꝑ neceſſitate: quedā ꝑ contentu formātur: vt a corulo colurnus: a quercu quern⁹ a ficu ficuln⁹. Purpureum nem⁹ periphraſis ē agri floridi ſeu herbarū floriferarum.

¶ Proſa ſexta primi libri.

Primuꝫ igitur patieris ne me pauculis rogationib⁹ ſtatū tue mentis attingere atqꝫ tentare: vt qui modus ſit tue curatiōis intelligā. Boe. Tu vero arbitratu īquā tuo que voles vt me reſpōſurū rogato. P. Tuꝫ illa. Hūccine inquit: mūdum temerarijs agi fortuitiſqꝫ caſibus putas? An vllū credis ei ineſſe regimē rationis. Bo. Atqꝫ inquam nullo exiſtimauerim mō vt fortuita temeritate tam certa moueātur. Verum opi ſuo cōditorē ꝓſidere deū ſcio: nec vnqꝫ fuerit dies qui me ab hac ſnīe veritate depellat. P. Ita eſt: inquit. Nā id etiam paulo ante cecinīſti hoīeſqꝫ tm̄ diuine exortes cure eē deploraſti. Nā de ceteris quin rōne regerētur nihil mouebare. Pape aūt vehementer āmiror: cur in tā ſalubri ſnīa locatus egrotes. Verū altius ꝑſcrutemur: neſcio qđ abeſſe cōiecto. ¶ Sed dic mihi qm̄ a deo mundū regi nō ambigis: quib⁹ etiā gubernaculis regatur aduertis? Boe. Vix inquā rogationis tue ſententiam noſco: nedū ad inquiſita reſpōdere nequeam. P. Nū me īquit fefellit abeſſe aliqđ per qđ velut hiāte valli

Primū igit patieris. Hec ē ſexta et vltima ꝓſa huius ꝑmi: in qua phia inquirit cauſaꝫ radicalē īfirmitat boe. ex qbuſdaꝫ īterrogatiōib⁹ et ꝑmo phia captat beniuolētiā Boe. Scđo ponit ſuas īterrogationes ibi. Tum illa. Dicit primo. anteqꝫ adhibeā tibi remedia: ne ꝑ nūquid patieris. i. admittes me phiam i primum pauculis rōnis. i. īterrogationibus attingere ꝑ cognitionē: atqꝫ tētare. id eſt rimari ſtatuꝫ. i. depoſitionē tue mētis vt intelligam. i. cognoſcā quis ſit modus curationis. i. ſanationis. vero ꝑ ſꝫ. ego boe. inquā id eſt dixi: tu phia rogato. i. interrogato tuo arbitratu. i. ſm̄ tuā volūtatē q̄ voles vt ꝑ ſicut: reſponſurū. i. volenteꝫ rñdere. ¶ Nota ꝙ phia more boni medici nō ſolum ſcrutat cauſas doloris ꝑ ſigna extrīſeca ſicut medici ꝑ vrinā et pulſum: qr hec ſigna qñqꝫ fallunt: ſed etiā ſcrutat cauſas doloris boe. ꝑ rñſionem ad queſtiones. et primo captat eius beniuolentiā reddēdo ipm attentū: ꝑ hoc ꝙ dicit pauculis rogationibus. Nota ꝙ infirmi habent naturalem impotentiā nihil patiēdi: ergo ex facili cōturbātur nō ſolū per multas īterrogatiōes: ſꝫ ex vna ſola. Volēs ergo phia mouere paucas queſtiones Boe. ꝑmo captat eius beniuolentiam. ¶ Tum illa. hic phia ponit interrogatiōes. Secundo cauſas totius infirmitatis ex reſpōſionibus boe. recolligit. Tertio oſtendit ipſum curabilem eſſe dādo modū ꝓcedēdi circa curationē ei⁹. Scđa ibi. Quare pleniſſime vel egritudinis tue rōnem et c. Tertia ibi ſoſpitatis autori. Prīo phia q̄rit de mundi gubernatiōe. Secūdo de circunſtātijs gubernatiōis ibi. Sꝫ dic mihi. Adhuc diuidit: qr ꝑmo phia querit. Scđo boe. reſpōdet. Tertio phia ei reſponſionem approbat dicēs. Ergo o boe. putas hunc mūdum agi. i. regi temerarijs: qꝫ ꝑ et fortuitis caſib⁹. i. euentibus an. i. nunquid tu credis nullū regimē rōis. i. ꝓudētie diuīe ineſſe ei mundo? Ego boeti⁹ inquā dixi. Atqui. i. certe nō eſtimauerim. i. putauerim vllo mō. vt tā certa entia moueant. i. regātur fortuita temeritate. i. improuiſa: ſꝫ ſcio deū ꝯditorē creatorē ꝓſidere ſuo operi. i. creatiōi: nec dies fuerit vnqꝫ. i. in aliquo tpe q̄ dies depellat. i. remoueat me boe. ab hac veritate ſententie iā dicte. Tunc phia approbās ei⁹ rñſionē dicit. Phia inquit. i. dicit ita eſt. nā tu cecīniſti. i. dixiſti. etiā illud paulo ante. i. in quinto metro hui⁹ ꝑmi: qꝫ ꝑ et tu deploraſti. i. plāxiſti tm̄. i. tm̄mō ipos hoīes eſſe exortes. i. carentes vel non ꝑticipes diuine cure. i. ꝓuidētie: nāqꝫ ꝑ et tu nihil mouebare. i. dubitaſti de ceteris ſup. creaturis quin regerent rōne ſup. ꝓuidētia diuina. aūt ꝑ ſꝫ: pape eſt interiectio ammirātis ego ammiror vehementer ꝙ tu locat⁹. i. poſit⁹ i tā ſalubri ſnīa egrotes. i. langues: verū ꝑ ſed nos ꝑſcrutemur alti⁹ i. profundius ego neſcio quid ſup. ſit illud qđ ego cōiecto. i. opinor abeſſe tibi quid id eſt aliqđ. No. ꝙ infirmitas boe. partim fuit ex inordinata affectiōe. inqꝫtum eñ boe. doluit de tpaliuꝫ rex amiſſione: et ptiꝫ fuit ex falſa eſtimatiōe qꝫtū ad duo. Eſtimabat eñ malos hoīes eſſe felices et potētes. Secundo eſtimabat hoīes nō regi a diuīa ꝓuidētia. g phia inq̄rit cām radicalē ꝓpter quā boe. icidit in

Sctūs ꝛ thomas.

iſtas incōmoditates.ꝛ q₂ radix toti⁹ morbi fuit ignorātia diuine gubernatiōis:ꝙtuꝫ ad hoies: ideo
primo q̄rit de mūdi gubernatiōe. ¶ No. ꝙ Boe. innuit duas rōnes ꝙ mūdus regaꝛ a deo. Primam
ibi. Tā certa. q̄ talis. Ea q̄ ſunt certa ꝛ determinata nō reguntꝛ a caſu ꝛ fortuna. cū regimē taliū ſit
incertū. Sꝫ entia hui⁹ mūdi ſunt certa q₂ a certis cauſis ꝑducta. Scđam rōnem innuit ibi. vero opi
ſuo. q̄ talis eſt. cauſatū regiꝛ a ſua cā: ſed de⁹ eſt cauſa mundi cū ab ipſo dependeat celū ꝛ tota natu
ra. ergo. ꝛc. ¶ No. ꝙ phia rōnabiliter mi

robore i aīm tuū ꝑturbationum morbus irrepſerit?
¶ Sed dic mihi meminiſti ne q̄ ſit rerum finis: quo
ve totius nature tendat intentio? Boe. audieraꝫ in
quā ſed memoriā meror hebetauit. Phil. Atqui ſcis
vnde cuncta proceſſerint? Boe. Noui inquā deūqꝫ
eſſe mundi. Phil. Et quid fieri poteſt: vt principio
cognito quis ſit rerum finis ignores? Verū hi per
turbationū mores ꝛ ea valentia eſt: vt mouere quidē
loco hominem poſſint cōuellere autem ſibiqꝫ totuꝫ
extirpare non poſſint. ¶ Sed hoc que ꝙ rn̄deas ve
lim: hoīeꝫ ne te eē meminiſti? B. Quid ni inq̄ memi
nerim? Phi. Quid igitur homo ſit poteris ne ꝓferre? B. Hoccine iterrogas: an eſſe me ſciaā rationale
animal: atqꝫ mortale? Scio et id me eſſe confiteor.
Phi. Nihil ne te aliud eſſe noviſti. Boe. Nil. Phi.
Jam ſcio inquit: tui morbi aliam vel maximam cām

ratur ꝙ Boe. credēs mundū regi a deo
putabat homines non regi ab ipſo: quia
poſſet philoſophia ſic arguere. De⁹ regit
mundū ſm boetiū: ſed homines ſunt ꝓn
cipalis pars mundi: ſicut prius dixiſti in
metro. Operis tanti pars ꝙ nō vilis: er
go homines reguntur a deo. Sed dic mi
hi quoniā a deo mundū regi. hic philoſo
phia querit de circūſtātijs gubernatiōis
mundi. ſcđo q₂ res gubernate diriguntur
in ſuum finē: ideo ſecundo querit de fine
rerum iō quia gubernatio dei ſm rei ve
ritatem etiā eſt apud homines: ideo ter
tio querit de cognitione hominis. ſecūda
ibi. Sed dic mihi. tertia ibi. Sed hoc quo
ꝙ. Primo dicit. Sed o Boe. dic mihi philo
ſophie quoniā nō ambigis. i. nō dubitas
mundum regi. i. gubernari a deo ēt nūq̄d
aduertis. i. cognoſcis q̄buꝫ gubernaculis
mundus regatur. Ego Boet. inquam. i.
dixi: vix noſco ſententiam. i. intellectum
tue rogationis nedum id eſt adhuc ne
queam id eſt nō poſſuꝫ reſpondere ad in
quiſita. i. interrogata ſup. philoſophia:
inquit id eſt dicit nō fefellit id eſt non de
cipit me ſup. philoſophiam abeſſe id eſt
deficere tibi aliq̄d: ꝑ q̄đ velut hiāte. i. pa
tente robore. i. firmitate valli. i. munitio
nis: morb⁹ ꝑturbationū irrepſerit. i. ſubintrauerit i tuū aīm quaſi dicat nūq̄d eñ verum fuerit q̄đ ꝑdixi
tibi aliq̄d abeſſe ꝑ quē defectū dolor intrauit te ſicut ꝑ apertū oſtiū? ¶ Nota ꝙ de⁹ nō regit mundū
aliquib⁹ gubernaculis extrinſecis: q₂ ſic nō eſſet ꝑ ſe ſufficiētiſſim⁹ ſꝫ regit ipſꝫ ſua potētia q̄ attribuitꝛ
Vir. patri: ſua ſapiētia q̄ attribuitꝛ filio: ſua pietate ꝛ clemētia q̄ attribuitꝛ ſpirituiſancto: ꝛ hoc patebit in
ſcđo hu. ¶ Nota. illud q̄đ aliquis homo vix intelligit: aliquo mō intelligit. licet cum difficultate Ex
hoc ergo ꝙ Boe. dicit ſe vix intelligere interrogationē philoſophie: innuit ſe aliquo modo intellige
re: tamē cum difficultate ꝑpter dolorem opprimentem rōnem ꝛ ideo reſpōdere non potuit. ¶ Nota
quando robur valli alicui⁹ munitiōis hiat ꝑpter aliquā rupturā in eo factā: tunc hoſtes ingrediun
tur munitionē: ſic a ſimili qn̄ munitio rōnis qua animus munitur: tanqꝫ vallum hiat ꝑpter defectū
alicuius cognitiōis: tūc neceſſario ꝑturbatiōes affectuū ſubintrant animum. ¶ Sꝫ dic mihi memi
niſti ꝛc. Hic philoſophia querit de cognitiōe finis rerū dicens. Dic mihi ne. i. an meminiſti id eſt re
corderis q̄s ſit finis rerum ſupple omnium. ve ꝑ vel: quo id eſt quem finem intentio totius nature ten
dat. i. laboret. Ego boeti⁹ inquā. i. dixi audierā ſup. oliꝫ ſed meror id eſt perturbatio hebetauit id eſt
obſcurauit memoriā. i. intellectū. At qui pro certo: ſcis vnde cuncta. i. omnia entia ꝓceſſerint id eſt
principiū ſuū habuerint. Ego boe. inquā dixi. i. noui: ꝙ pro ꝛ reſpōdi deum eſſe ꝓncipium oīm rerū.
et dicit phia q̄d. i. quō poteſt fieri hoc: vt cognito. i. noto principio. ſ. omnium rerum ignores id eſt ne
ſcias q̄s ſit finis rerū ſup. omniū: verū ꝑ ſed. hi mores ꝑturbationū: ꝛ ea valētia. i. vigor vel poteſtas
turbationū eſt: vt quidē. i. certe poſſint mouere hoīem loco. i. ſtabilitate ꝑfecte cognitionis: aūt ꝑ ſed
nō pōt euellere ſup. radicitus. qꝫ ꝑ extirpare. i. eradicare ſibi totum. ¶ No. phia cōſequenter ꝛ rōna
biliter q̄rit Boe. an cognoſcat finē oīꝫ rerum: q₂ finis eſt cā cāſū: ꝛ eſt optimū cuius gratia alia fiunt
propter q̄đ ignorato fine nihil ꝑfecte cognoſcitꝛ eorum q̄ ſunt ad finem. nā ſm exigentiā finis cetera mo
deratur. ¶ Nota qn̄ ꝓncipiuꝫ ꝛ finis concidūt in vnū ſicut in circulo: idē eſt ꝓncipiū ꝛ finis. Tunc
videtur mirabile ꝙ tūc ꝓncipiuꝫ cognoſciaꝛ ꝛ finis ignoreꝛ. Cū ḡ deus ſit ꝓncipiū ꝛ finis oīꝫ rerū co
gnito ipō ſub rōne ꝓncipij vr̄ etiā ſub rōne finis. Qꝫ aūt deus ſit ꝓncipiū oīm ptꝫ: q₂ ab ipō deriuatū
eſt ſingulis eē ꝛ viuere prio celi ꝛ mundi. Qꝫ aūt ſit finis oīm ptꝫ: q₂ gr̄a eius oīa fiūt: ꝛ ad ipm ordi
nantur. Nā in reb⁹ ꝯſtātib⁹ ex arte ꝛ natura ſemꝑ vili⁹ eſt ꝑpter meli⁹. de⁹ aūt ē optimū eorum q̄ in
natura ſūt. Ex ꝓhemio metaph. ¶ No. lꝫ ꝑturbati aliqualē cognitionē rerum habeāt. tn̄ ipediuntꝛ ne ꝑ
fecte cognoſcāt. Lꝫ ḡ boe. aliqualiter cognouerit deū eē ꝓncipium rerū. nō q₂ turbatus fuit perfecte

naturā huius principii non cognouit: ⁊ ideo ignorauit ipm finem rerū. ¶ Nota ꝙ paſſio eſt motus particule appetitiue ſub fantaſia boni ⁊ mali: ſm Euſtratiū .ij. Ethi. Et hi ſunt mores paſſionuz: ꝙ poſſunt hoies mouere a ſtabilitate pfecte cognitōis: ſ; totaliter ipm nō poſſunt euellere ab oī cognitiōe. ¶ S; hoc q; rn̄deas velim. Hic phia facit aliā īterrogationē de cognitiōe hūane nature dicēs Sed ego etiā velim tu rn̄deas .i. rn̄ſuz des hoc .i. ad hoc: ne ꝑ nūqd tu meminiſti .i. ſcis te eſſe hoiez: ego Boe. inquā .i. dixi. quid .i. ꝑpter quid nō meminerim .i. ſciuerim. ⁊ q̄rit vlterius phia. Igit̄ ne .i. nūqd poteris proferre .i. dicere quid hō. diffinitionē hois. R̄ſidet Boe. Nunqd phia tu iterrogas me hoccine .i. hoc: an .i. vtrū ſciaz me eſſe rōnale: atq; ꝑ ⁊ mortale aīal: ego Boe. ſcio ⁊ ꝯfiteor .i. fateor me eſſe hoc ſup. aīal rōnale ⁊ mortale. Et illa phia dicit. ne ꝑ nūquid: nihil nouiſti te eſſe aliud q̄; aīal ratiōale mortale: dicit Boe. nihil ſup. Phia inq̄t dicit. Iā ego ſcio aliā cām ſup. q̄; ignorātiā diuine ꝓuidētie: vel maximā cām tui morbi: ⁊ ni deſijſti .i. ceſſaſti noſſe .i. noſcere qd ſis. ¶ No. l; hō ſit mortalis ſm corpus nō tn̄ ſm aīaz itellectiuā: q̄ ē dignior ps hois. Et qr Boe. dicit ſe eſſe nihil aliđ q̄; aīal rōnale ⁊ mortale: iđ nō q̄ſiuit niſi bona mortalia: de quorū bonorū amiſſione doluit nō curās ptē immortalē aīam rōnalē: cuius debuit appetere bona imortalia: iđ phia dicit ꝙ Boe. ſe non nouerit ¶ No. ꝙ cā maxia morbi hois eſt ſeipm ignorare: qr dicit boe. ſcđo hu⁹: pſa q̄nta ꝙ cōditio hūane nature eſt cū ſeſe cognoſcat ꝙ ceteras excellat. Cū aūt noſſe ſe deſierint eadē natura infra beſtiā redigat̄. Nā ceteris animātib⁹ ſeſe ignorare naturaliter eſt: hoibus vero vitio venit: ⁊ dicit Temeſti⁹ ſup de aīa. Quid turpi⁹ eſt aīe cū ſit ⁊ alioꝝ cognoſcitiua: q̄; ſuiipſi⁹ eſt ignara: Aīa ſeipam ignorās: q̄uo de alijs fida putabit̄ cognoſcitiua: q̄ſi diceret nullo mō. ¶ Quare pleniſſime. Hic phia ex dictis boe. itelligit oēs cās toti⁹ infirmitatis ei⁹ dicēs. Quare pro igit̄. Ego phia

quid ipſe ſis noſſe deſijſti. ¶ Quare pleniſſime vel egritudinis tue rōnem: vel aditū recōciliāde ſoſpitatis inueni. Nā qm̄ tui obliuiōe cōfunderis: ⁊ exulem te: ⁊ expoliatū ꝓprijs bonis eſſe doluiſti. Qm̄ vo q̄s ſit rerum finis ignoras: nequam hoies atq; nefarios potētes feliceſq; arbitraris. Qm̄ vero q̄bus gubernaculis mūdus regatur oblitus es: has fortunaꝝ vices exiſtimas ſine rectore fluitare: magne nō ad morbum modo: verū ad interitū quoq; cauſe. ¶ Sed ſoſpitatis autori grates ꝙ te nondū totū natura deſtituit. Habem⁹ maximū tue fomitē ſalutis verā de mūdi gubernatiōe ſn̄iam: ꝙ eā nō caſuū temeritati: ſed diuine rōni ſubditā credis. Nihil igit̄ ꝑtimeſcas. Iā tibi ex hac minima ſcintillula vitalis calor illuxerit. Sed qm̄ firmioribus remedijs nondū tp̄s eſt: ⁊ cam mētium cōſtat eſſe naturā vt quoties abiecerint veras: falſis opinionibus induātur. ex quib⁹ orta perturbationū caligo verū illū cōfundit intuitū. Hanc pauliſper leuibus mediocribuſq; fomētis attenuare tentabo: vt dimotis fallacium affectionum tenebris: ſplendorem vere lucis poſſis agnoſcere.

inueni pleniſſime ⁊ pfectiſſime rōnē .i. cām tue egritudinis .i. infirmitatis: vel inueni aditū .i. acceſuz recōciliāde ſoſpitatis .i. recupande ſanitatis tue: qđ declarat. Nā ꝑ qr qm̄ tu ꝯfunderis .i. ꝯfuſus es obliuiōe .i. ignorātia tuijpſi⁹ tu doluiſti te eē exulē: q; ꝑ ⁊ expoliatū .i. ꝓuatū ꝓprijs bonis .i. diuitijs: qm̄ ꝑ qr tu ignoras .i. neſcis q̄s ſit finis oīm. tu arbitrar̄ .i. putas nequā .i. malos. atq; ꝑ ⁊ nepharios .i. iniquos hoies eē potētes: q; ꝑ ⁊ felices. qm̄ ꝑ qr. tu oblit⁹ es q̄b⁹ gubernaculis .i. regiminib⁹ ipe mūdus regat̄. tu exiſtimas .i. opinaris has vices .i. iſtas alternatiōes fortunaꝝ .i. reꝝ fortuitaꝝ fluitare .i. vagari ſine rectore. Iſte ſunt magne cauſe nō mō .i. nō ſolū ad morbū: verū ꝑ ſ;: ſūt ad interitū .i. ad mortē vel ad ꝑditionē aīe. ¶ No. hō ſeipm ignorās extra limites recte rōnis poſit⁹ ē: ⁊ talis đr exul: vt pri⁹ viſum ē. ¶ No. hō ſeipm ignorās: tm̄ ſe exiſtimādo eē mortalē: dolet de amiſſiōe rerū mortaliū. Ergo đt phia. qr tu obliuiōe cōfunderis: exulē te expoliatū ꝓprijs bonis doluiſti. ¶ No. ex aſſecutiōe vł ꝑditiōe vltimi finis hō đr potēs vel ipotēs: ex quarto hu⁹: qr ergo boe. ignorauit vltimū finē rerū ideo putabat malos eſſe potētes. ¶ Nota Boet. ignorauit q̄bus gubernaculis mūdus regeret̄ ideo ignorauit ꝙ de⁹ ſua bonitate oīa diſponeret: ⁊ ergo putabat vices fortunarū eſſe ſine rectore. ¶ Sed ſoſpitatis autori grates. Hic philoſophia oſtēdit Boetiū eſſe curabilē dando moduz procedēdi curationē eius dicēs. Tu des grates autori ſoſpitatis .i. ſanitatis ꝙ nōdū .i. nō adhuc natura .i. nō vigor naturalis. deſtituit .i. deſeruit te totum .i. totaliter. nos philoſophia habemus maximum fomitem ideſt radicē tue ſalutis ideſt ſanitatis ſcilicet veram ſententiam ideſt intellectum de mundi gubernatione: q̄; tu credis eam ſcilicet gubernationē nō eſſe ſubditam .i. ſubiectam temeritati caſuum ſup. fortuitorū: ſed diuine rationi. Igit̄ nihil pertimeſcas tibi Boe. ex hac minima ſcintillula .id praua varietate illuxerit vitalis calor .i. ardor mere veritatis animā viuificās. Tūc dat modum procedēdi circa curationē eius dicēs. Sed qm̄ ꝑ qr nōdū .i. nō adhuc eſt tp̄s firmioribus reme

Seipſuz ignorare

diis vti: ⁊ cōſtat.i.manifeſtū eſt eā eſſe naturā mentium: vt quotiens abiecerint veras opiniones induant.i.īuoluāt̄ falſis opinionib⁹: caligo.i.obſcuritas ꝑturbationū.i.paſſionū orta.i.creata cōfundit illū verū intuitū.i.cognitionē mētis: ego ſup.phia tētabo attenuare.i.remouere pauliſp.i.modicū hāc caliginē leuib⁹.i.facilib⁹: qꝫ ꝓ mediocrib⁹ fomētis.i.medicinis: vt dimotis.i.remotis tenebris fallaciū affectionū.i.falſarū opinionū vel paſſionū: poſſis cognoſcere.i.itelligere ſplēdorē.i.claritatē vere lucis.i.lucide ꝟitatis. ¶ Nota ſicut in morbo corpali vigente principali mēbro: puta corde: pōt per medicinas introduci ſanitas alijs mēbris: ſed naturali calore deſtituēte ipm̄ cor fruſtrat̄ ſpe ſanitatis: ſic in morbo ſpūali manēte in Boe.cognitōe illi⁹ ꝑncipij: ꝙ deus gubernet mūdū: pōt ꝓuocari ſalus: quātū ad errorē in alijs: ergo dicit phia quaſi cōgratulādo Boe. Debes reddere grates autori ſoſpitatis. ¶ Nota qn̄ intellect⁹ abijcit verā opinionē ſtatim afficitur falſa opinione: qꝛ intellectus nō abijcit verā opinionē: niſi ꝑpter aliquā ꝑſuaſionē ꝑ ꝯriū: nihil aūt ꝯriat̄ ꝟo niſi falſuꝫ: ideo intellectus nō pōt abijcere verū: niſi accipiēdo falſum. ¶ Nota tenebre affectionū impediunt rectū iudiciū: qꝛ triſtitia ſtupefacit ⁊ corrūpit naturā: ex ethicis: ſed amor ⁊ odiū peruertūt: ſm̄ Ptholomeū in centilogio. Ire ⁊ cōcupiſcētie venereoꝝ maxime trāſmutāt corpus: ⁊ quibuſdā infamijs inficiunt.vij.Ethi. Impedit ira animum ne poſſis cernere verum: ſm̄ Catonem.

Aſcēſi⁹. Primū igit̄ ⁊c. In hac vltima ꝓſa ꝑ interrogatiūculas animi egritudinē veſtigat. Credo aūt poti⁹ legēdū eſſe in futuro tp̄e patieris q̄ꝫ in p̄ñti pateris. Exortes.i.extra ſortē: qꝛ tñ poſt x nō ſolet poni ſ lr̄a: ſcriptū inuenit̄ exortes ꝓ exſortes. Coniecto frequentatiuū a cōijcio. Nedū ad inquiſita r̄ñdere nequeā. De elegātia hui⁹ dictiōis nedū. Laurētius vallen̄. ſubtiliſſime diſquirit. dicitqꝫ differre ab illis ꝑticulis. Non ſolū: nō tm̄ ⁊ nō modo: ꝙ loquēdo ꝑ nedū affirmatiue id qđ maioris pōderis eſt ꝑponit̄: ⁊ negatiue qđ minoris: vt funderē ꝓ te ſanguinē nedū pecūniā tibi crederē. Negatiue ſic. Non ꝑderē ꝓ te obolū nedū ſanguinē. Cōtrario mō loquēdū ē ꝑ illa tria alia. Nō ſolū ⁊c. Quapropter nō videt̄ ad vnguē obſuata hic ea elegātia: loqͥt̄ em̄ negatiue. lꝫ q̇dā mēdaces codices habeāt queāt ꝓ nequeāt: inuer-

Nedum.

Inq̄ſita. tentes penit⁹ ſn̄iaꝫ. Ordo em̄ eſt. nedū.i.nō tm̄ nequeāt r̄ñdere ad inq̄ſita: ſꝫ vix noſco ſn̄iam rogationis tue. Inquiſita ⁊ inq̄ſitiōes vident̄ differre vt inſtituta ⁊ inſtitutiōes. Nā ſicut inſtituta ſunt mores aut doctrine: q̄ inſtituunt̄: ⁊ inſtitutiōes ſunt libri in quib⁹ inſtituunt̄. Sic inquiſita ſunt ea q̄ inq̄rimus: inq̄ſitiōes q̄s galli enq̄ſtas vocāt: ſunt actiōes q̇bus inquirim⁹: vt notū eſt. Ne illud aūt ꝑtermittā vbi dicit alti⁹ ꝑſcrutemus. Altū ⁊ ꝓfundū vni rei cōueniūt. Nā altū eſt q̇cq̇d eleuatū ⁊ celſum

Altum. eſt. Profundū aūt qđ ꝓcul a fundo q̇nimmo ē: qꝛ ergo celū eſt eleuatū a terra ⁊ celſum: iō vocāt altū:

Profundum. qꝛ vero longe eſt a fundo ſiue a cētro terre: ideo dicit̄ profundū ſic ſuperficies aquarū maris eſt profunda: quia procul a fundo: ⁊ alto: ⁊ quia inter funduꝫ ⁊ ipſam magna eſt diſtantia: ⁊ reſpectu fundi multū eleuata. Qui ḡ alte rē ꝑſpicit opꝫ vt longe ſit eleuat⁹ a fundo ei⁹: ⁊ ita ꝑſpicit ꝓfūde. Refert tñ an dicas video rē altā ⁊ video rē alte vel alti⁹: qꝛ priori mō rē eleuatā ſiḡt: ſcđo teipm̄. hoc dico eo ꝙ q̄ virtutē vocabulorū ignorāt putāt celū ꝑ vſurpationē ꝓfundū dici: ⁊ mare altū: cū vtrūqꝫ ꝓprie dicat̄: q̄uis ſub reſpectu quodā. Et q̄ fieri pōt. Nō dices ī hac ſignificatiōe q̇d fieri pōt: ſed. q̄.i. q̄uo vt Terē. Qui ſcis eos diſcordare inter ſe. Noſſe deſiſti. deſino is. ꝑ ſincopā fit deſij deſiſti. Non di-

Deſiſti. cat̄ deſiſti ꝑpter īfinitiuū ꝟbi ipſonalis a deſiſto. Fluitare frequētatiuū: ad placitū formatū. Nā ꝑ

Fluitare. regulā fluo fluxi fluxū fieret fluxare: ⁊ īde qꝛ meli⁹ ſonat fluxitare: qđ neſcio an hic poſitū ſit: ⁊ vt alia multa deprauatū ſepe. vt alibi legit̄. Sed ſoſpitatis autori grates. poeticū vocabulū. Nā orator poti⁹ grãs dixerit. Eſt aūt eclipſis qꝛ ſubintelligēdū reliquit verbū ago aut debeo aut ſint. Tp̄s ē vti.

Locutio minus latina. Greca eſt locutio. hoc ē imitatio grecoꝝ in ꝯſtruēdo. Nā latine his ſubſtātiuis: oportunitas occaſio amor: ſitis deſideriū: gerūdia in di damus nō infinitiuū modū. vt dicit Seru.ij. Enei. Ubi cōſimilē locutionē facit Uer.eñ.j. Sꝫ ſi tāt⁹ amor caſus cognoſcere noſtros. Pro eo qđ eſt amor cognoſcēdi: ⁊ hic tp̄s eſt vti ꝑ eo qđ eſt tp̄s vtēdi. Et eā mentiū cōſtat eſſe naturā: vt quotiēs abiecerit veras. ⁊c. Licet em̄ grāmatice loquar qn̄ ſuppoſitū illi⁹ ꝟbi abiecerint ſit ille ntūs p̄lis mētes: nō tñ pōt apte repeti ſicut nec hic: ea natura ꝑfidorū hoim̄: ⁊ vt cū maximā fidē habeas maxīe decipiāt: repetēdū eſt maxime perfidi hoies decipiāt. ſed nota mittamus. ¶ Metrum.vij. p̄mi libri.

Sanct⁹ thomas. Nubib⁹ atris ⁊c. Hic incipit ſeptimū ⁊ vltimū metrū hui⁹ ꝑmi qđ vocat̄ metrū adonicū ab īuētore. dimetrū a nūero pedū dactilicū a pede p̄dn̄ante: i q̄ metro phia ꝓbat ꝑ exēpla qđ dicit. Dicit em̄ phia ꝙ caligo ꝑturbationū īpedit ītuitū ꝟitat̄. Hoc ꝑmo ꝓbat phia tribus exēplis. ſcđo hortat̄ nos ad fugā perturbationū ibi. Tu quoqꝫ ſi vis. prima in tres ſꝫ tria exēpla q̄ patebūt. Dicit p̄io. ſidera cōdita.i. abſcōdita atris nubib⁹.i. obſcuris nubib⁹: nullū lumē p̄ñt fundere ad illumināndū terrā tūc ponit ſcđm exem

¶ Metrum ſeptimum primi libri.

Nubibus atris
Condita nullum
Fundere poſſunt
Sidera lumen:
Si mare voluens
Turbidus auſter

Miſceat eſtum.
Uitrea dudum.
Parſqꝫ ſerenis.
Unda diebus.
Mox reſoluto
Sordida ceno

plum. Si turbidus auſter.i.obſcurus vẽtus voluens.i.mouẽs mare miſceat.i.cõmiſceat cũ ceno qđ eſt in fundo eſtũ maris.i.feruorẽ:tũc vnda maris dudũ.i.prius vitrea.i.tranſparẽs admodum vitri. par.i.ſimilis ſerenis.i.claris diebꝰ mox.i.ſtatim ſup.illa aqua facta ſordida ꝑ flatũ vẽti reſoluto ceno ideſt eleuato luto obſtat.i.reſiſtit viſibꝰ.i.oculis nõ potẽtibus penetrare vndas maris.tũc ponit tertium exemplum amnis.i.fluuiꝰ qui de altis montibus vagat̃.i.diſcurit:ille ſepe reſiſtit.i.flectitur

Viſibus obſtat.
Quicꝫ vagatur
Montibus altis
Defluus amnis
Sépe reſiſtit
Rupe ſoluti
Obice ſaxi
Tu quocꝫ ſi vis
Lumine claro
Cernere verum
Tramite recto
Carpere celum:
Gaudia pelle.
Pelle timorem
Spemcꝫ fugato
Nec dolor adſit
Nubila mens eſt:
Vinctacꝫ frenis
Hec vbi regnant.

¶ Explicit primus liber Boetij de conſolatione.

obice.i.obiectione ſoluti ſaxi.i.rupti lapidis rupe.ideſt de monte. ¶ Nota ſimilitudo quã ꝑtendit phi.eſt iſta. Sicut ſydera cõſueta nobis lucere ⁊ terrã illuminare ceſſant hec facere ꝓpter interpoſitionẽ nubium obſcurarũ:ſic intellectus ⁊ ratio que lucẽt ⁊ illuminãt hoĩem in cognitione veritatis:impediunt caligine ꝑturbationum. ¶ Nota ꝙ ſimilitudo ſecũdi exẽpli in hoc ꝯſiſtit:ſicut:aqua maris manẽte clara ad modũ vitri viſus poteſt eã penetrare:⁊ videre que ſunt ſub aqua:ſed ſi turbat̃ illa per ventũ tunc obſtat viſui: ſi animus hominis quietꝰ nõ impedit iudiciũ rõnis:ſed ſi moueat̃ ⁊ turbet̃ affectione tẽporaliũ ſtatim obſiſtit rõni ĩpediens iudiciũ. ¶ No.ſĩitudo tertij exẽpli talis eſt. Sicut aq̄ currẽs de altis mõtibꝰ libere recto tramite ꝓcedit:⁊ ꝑ obſtaculũ lapidis q̄ reſoluit̃ de mõte impedit̃ ne recte ꝓcedat:ſic ratio libera nõ ĩpedita recte iudicat:ſi aũt afficit̃ motibꝰ affectuũ impedit̃ in iudicio ⁊ ꝟitatis cognitiõe No.ꝙ rupes ẽ moles lapidea ſiue mõs lapideꝰ:ſꝫ ſaxũ eſt ps reſoluta a rupe.i.a mõte. ¶ Tu q̊ꝫ ſi vis. Hic phia hortat̃ ad fugã ꝑturbationũ ſiue affectionũ animi dicẽs. Si tu vis cernere.i.videre vel iudicare.verũ.i.ꝟitatẽ:claro lumine.i.ꝟa cognitiõe:⁊ ſi vis ẽt cape.i.attingere callẽ.i.viã ꝟitatꝭ.recto tramite.i.ꝓceſſu rõnis:tũc tu pelle.i.repelle gaudia ſup. q̄ ſunt de bonis pñtibꝰ:⁊ pelle.i.remoue a te timorẽ ſup.de futuro malo:cꝫ ꝓ ⁊ fugato ſpẽ ſup.q̄ ẽ de bona fortuna:nec etiã aſſit dolor ſup.q̄ eſt de pñti amiſſiõe bonoꝝ:ſup.q̄ mẽs ẽ nubila.i.obſcura vel opta cꝫ ꝓ ⁊ vincta.i.ligata frenis.i.ligaminibꝰ:vbi.i.in qua mẽte hec ſup.ꝑdicta regnãt.i.dñant̃.ſ. gaudiũ de pñtibꝰ bonis:timor de futuro malo:ſpes de futuro bono:dolor de pñti malo. ¶ Nota ſicut ꝑus tactũ ẽ affectio ẽ motꝰ ꝑticule ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali animũ inficiẽs:⁊ rectũ rõnis iudiciũ ĩpediẽs. Et ſunt quatuor affectiões tales ꝑ̇ncipales ad q̄s oẽs alie reducunt̃.ſ.gaudiũ:ſpes: timor ⁊ dolor quaꝝ ſufficiẽtia accipit̃. Ois paſſio vel ẽ reſpectu boni vel mali. Si reſpectu boni hoc dupliciter vel reſpectu boni p̄ſentis.ſic eſt gaudiũ:qđ eſt de pñti bono. Si reſpectu boni abſentis:ſic eſt ſpes q̄ ẽ de futuro bono. Si aũt paſſio ẽ reſpectu mali:hoc dupliciter vel reſpectu mali pñtis: ſic eſt dolor:q̄ ẽ de pñti malo.ſi ẽ reſpectu mali abſentis:ẽ timor q̄ ẽ de futuro malo. Nota ꝙ iſte paſſiones nõ ſunt pellẽde:vt nõ ſint in aĩo hoĩs:qꝛ vix inuenit̃ hõ ſine ipſis: ⁊ ſic ſunt pellẽde: vt nõ dñent̃ in hoĩe. Vñ ſedare hoĩ paſſiões vt nõ dñent̃:ẽ hoĩs ꝟtuoſi:qꝛ ꝟtꝰ cõſiſtit ĩ moderatiõe paſſionũ. Si aũt regnãt ⁊ dñent̃ in hoĩe tũc impediũt iudiciũ rõnis ꝓpter qđ dicit Euſtachiꝰ ſup lib.ethico. Opꝫ reluctari ꝯ paſſiões ſenſitiuas.q̄ ſi ꝑualuerint ĩpediũt vires aĩe. ¶ Nota iſte paſſiões ⁊ affectiões ſi ordinant̃ ad terrena:tũc ſunt nociue:attamẽ pñt eſſe meritorie ⁊ ꝟtuoſe ſi fuerint ad debitos fines ordinate.vñ Richardꝰ in lib.xij.pr̃iarcharũ dicit. Ordinatũ ⁊ verũ gradũ tũc habemꝰ.qñ de veris ⁊ eternis bonis gaudemꝰ.etiã timor eſt ꝟtuoſus ſi fuerit ad deũ ordinatꝰ:qꝛ ſcriptũ ẽ initiũ ſapiẽtie timor dñi. Etiã idẽ Richard.dicit Pria ꝟtutis ꝓles ſine qua certꝰ haberi nõ põt ẽ timor dei. Itẽ ſpes vt dicit idẽ Richar.efficit̃ ordinata ſi de indulgẽtia venie generat̃.vñ dicit. Vere ⁊ abſqꝫ dubio quãto q̇s frequẽtius quãtocꝫ vehemẽtiꝰ de ſuo interno reatu dolore afficit̃:tãto certior tãtocꝫ ſecurior ꝑ ſpẽ ſe de indulgẽtia venie efficit̃. Similiter dolor eſt virtuoſus qñ fit ad plãgẽdũ culpã.vñ Richardꝰ. Quãto quis vehemẽtiꝰ metuit penã quam meruit:tanto acerbius plangit culpam quam fecit. Affectio Paſſio.

Nubibꝰ atris. Oda ẽ monocolos adonica duobꝰ tm̃ pedibꝰ ꝯſtãs dactilo ⁊ ſpõdeo. In ea naturalibꝰ exẽplis ꝓbat phia obſtacula ẽẽ remouẽda ꝑ̇us q̄ꝫ effectꝰ inducat̃. Cõcluditcꝫ ab eo q̄ vera mẽtis luce frui velit ſecludẽdas ẽẽ tenebras.i.affectiões q̄s paſſiões vocãt. Suntcꝫ quatuor ꝑ̇ncipales. Gaudiũ imoderatũ de bono pñti gaudemꝰ aũt nr̃is:gratulamur alienis. Dolor đ malo pñti. Spes de bono futuro:⁊ timor de malo. Nihil obſcurũ.legẽdũ tñ ſcias. Defluꝰ ãnis:nõ defluẽs amnis ꝓpt̃ ꝟſuꝫ. Dicit̃ aũt ãnis ab am qđ eſt circũ ⁊ no nas. qꝛ nat circũ agros nõ eñ eſt fluuiꝰ pennis.i.totũ annũ durãs ſꝫ ex hymbribꝰ aut ſolutis niuibꝰ ſubito inundãs:⁊ paulopoſt arẽs. Vñ dicit quicꝫ vagat̃ ⁊c. Ordo ẽ aũt:cꝫ ꝓ.⁊ amnis.i.fluuiꝰ ſubito natus defluẽs.i.deorſum fluẽs de altis mõtibꝰ:q̄ vagat̃.i.circũfert̃ q̄rendo alueũ:nã nõdũ hꝫ:reſiſtit ſepe.i. ſm̃ ꝑ̇orẽ ꝯmẽtariũ:reſtat ⁊ ſiſtit̃:vl̃ reſiſtit viſibꝰ ne aqua viſu penetret̃.⁊ hoc obice.i.obiecto ne ſaxi ſoluti.i.abrupti vel detracti.rupe:hoc eſt extremitate mõtis ſaxoſi:q̄ đr rupes:eo ꝙ partim abrupta ſit:vel a hymbribꝰ vel a vẽtis vel a mari. Obex qꝛ ab obijciẽdo đr:deberet ſcribi obiex.vñ primã pro Aſcẽſiꝰ. Amnis defluus. Rupes. Obex.

ducit quā ſi diceret ober:corriperet obtinuit tn̄ ſcribentium multitudo vt ober ſcribat manēte fere
Trames pria lōga. Trames dr̄ via recta q̄ nos trāſmittit. vn̄ trama illud filū qd̄ trāſmittit p ſtramē. Callis ē
Callis. via indurata q̄ callū induit. Semita ē q̄ſi ſemi ita .i. dimidiū iter. nā ita p itinere aliqn̄ repit. Carpe
Semita re ē pticulatim rē decerpere ⁊ diminuere: ſicut lanā carpūt pectine. Flores ⁊ poma ſūma digitulis ⁊
carpere. famā hoīs occultis morib⁹: ⁊ viā crebris ⁊ firmis paſſib⁹. pprie aūt equ⁹ fortis viā carpit: dū vngu-
lis dilacerat ⁊ diſpgit. vn̄ q̄ firmiter ⁊ audacter ingrediunt viā carpūt. vn̄ eſt illud Vergilianū i diſtichō de baliſta latrone. nocte dieq; tuū carpe viator iter. Hec ſūt q̄ ad primū librum annotāda diximus.

¶ Argumentum ſecundi libri.

Dat liber authori ſolamina magna ſecundus:
Difficiles illi prudens regina dolores
Sanat: ⁊ iniuſtos oſtendit poſtea queſtus:
Nam certis iuſtum eſt nō vanis ſidere cauſis.

¶ Proſa prima ſecundi libri.

Poſt hec pauliſp obticuit: atq; vbi atteſionē meā modeſta taciturnitate collegit: ſic exorſa ē. Phia. Si penit⁹ egritudinis tue cāꝰ habituq; cognoui: fortūe prioris affectu deſiderioq; tabeſcis ea tm̄ animi tui ſtatū: ſicuti tu tibi fingis muta: peruertit. ¶ Intelligo multiformes illi⁹ pdigij fucos: ⁊ eouſq; cū his quos eludere nititur: blandiſſimam familiaritatem: dum intolerabili dolore ↄfundat quos inſperata reliquerit. Cui⁹

¶ Proſa prima ſecundi libri.

Sanct⁹ thomas. Poſt hec pauliſp. Hic ē ſcd̄s liber boe. de cōſolatiōe phie: q̄ cōtinuat ad librū p̄cedētē in hūc modū. Poſtq; phia i primo lib. iueſtigauit cauſas radicales īfirmitatis boe. i hoc ſcd̄o pcedit ad ei⁹ curatiōez. Prīo adhibēdo ſibi remedia leuia. Scd̄o remedia validiora ī libris cōſequētib⁹ hūc em̄ modū medicādi phia pmiſit boe. Et diuidit iſte liber i. xvj. partes: q2 octo ſūt pſe ⁊ octo metra hui⁹ ſcd̄i: ptes i pceſſu patebūt. q̄d aūt i q̄libet pte agit. ſilr videbit. Pria diuidit: Prīo oñdit boe. q̄d phia egerit poſt p̄dicta: ⁊ reſumit vnam cām doloris boe. Scd̄o phia ponit effectū fortune. Tertio excuſat ſe de quodā. q̄rto tāgit oportunitatē medendi boe. quinta pcedit ad leuia medicamenta ei⁹ Scd̄a ibi intelligo: tertia ibi. Sed vt arbitror. quarta ibi. Sed tp̄s eſt: q̄nta ibi Quid eſt igit o Boe. prīo dicit. Poſt hec q̄ dicta ſunt phia obticuit .i. tacuit pauliſp .i. modicū atq; pro ⁊ vbi .i. poſtq; collegit .i. intellexit meā attētionē .i. diligentiā modeſta taciturnitate .i. temperato ſilentio exorſa eſt .i. incepit loqui ſic .i. taliter. ſi pro q2 ego cognoui cauſas .i. rōnes radicales. q; p ⁊ habitū .i. diſpoſitionē tue egritudinis .i. īfirmitatis. Tu boe. tabeſcis .i. triſtaris affectu q; p ⁊ deſiderio p̄oris fortune q̄ fuit tibi pſpera: ea fortuna mutata .i. variata apud te puertit .i. mutauit ſtatū .i. diſpoſitionē tui animi .i. tue mētis ſicuti tu tibi fingis. ¶ No. q̄ phia poſt p̄dicta obticuit. vt boe. magis aīo deliberato vt v̄ba phie colligere poſſet: ⁊ ſibi reſpōdere. q2 ſm̄ ſen̄. in puerbus. Deliberare vtilia mora tutiſſima eſt. deliberādū eſt diu q̄cq̄d facīedū eſt ſemel diſcute quid audias: pba q̄d credas ⁊ ideo phia obticuit tāq; laſſata ex q̄ſtionib⁹ p̄us motis. vnde Sene. li. de virtutibus cardinalibus. non ſemper in actu ſis: ſed interdum animo tuo requiem dato: vt requies illa ſit plena ſapiētia ⁊ virtute. ¶ Nota de hoc q̄ dicit taciturnitate duplex eſt taciturnitas: quedā moderata. alia ſupflua. Moderata taciturnitas qn̄ tacet cū tacendum eſt. de qua loquit Sene. in puerbijs di. Tene ſemp vocis ⁊ ſilentij tēperamentū: tn̄ in hoc libentius incūbe. vt libenti⁹ audias q; loquaris. q̄ em̄ neſcit tacere neſcit loqui. Supflua taciturnitas eſt. qn̄ tacet cū loquendū eſt. de qua poeta. Nā nimium tacuiſſe nocet. Nota q̄ boe. in ſtatu miſerie nō erat magnanimus: q2 habuit animū puerſum fortuna. Magnanim⁹ em̄ eſt q̄ cōtra difformes inſultus fortune vnanimi mentis cōſtātia militat ſm̄ Alber. ſup primo lib. ethi. ⁊ Sene. p̄ma epl̄a. ad Luci. di. Primū argumentū cōpoſite mētis exiſtimo poſſe cōſiſtere ⁊ ſecū morari. ¶ No. q̄ phia dicit fortunā eſſe mutatā circa Boe. ſicut ipe fingit. hoc dicēte p tāto: q2 ſm̄ rei veritatē fortuna nō erat circa ipm̄ mutata. ſicut phia infra pbabit. Intelligo multi. Hic phia ponit effectū fortune dicēs Ego itelligo .i. cognoſco multiformes fucos .i. deceptiōes illi⁹ pdigij .i. fortune. ⁊ eouſq; .i. tādiu. ſ. ipa fortuna exercet blandiſſimā familiaritatē cū his quos nitit .i. laborat eludere .i. decipere: dū .i. donec cōfundat .i. eneruat intolerabili dolore eos quos fortuna .i. ſpe reliquerit .i. dimiſerit: cuius ſcz fortune: ſi tu boe. reminiſcare .i. recorderis naturā mores: ac p etiā meritū .i. dignitatē: nec etiā cognoſces te boe. in ea fortuna habuiſſe aliq̄d pulchrū nec amiſiſſe. ⁊ p ↄn̄s de amiſſiōe ei⁹ nihil eſt dolendū. ¶ No. q̄ pdigiū eſt miraculū p̄ter ſolitū curſuz nature pueniēs. ⁊ dr̄ pdigiū q̄ſi porro pducēs hoīes in admirationē. vel ſm̄ Hug. pdigiū ē mōſtrū ad vaſtādū patū: ⁊ dr̄ a pdigo gis. qd̄ ē vaſto ſtas. fortūa aūt pōt dici pdigiū: prīo q2 ducit hoīes ī admirationē. eo q̄ bōis mala ⁊ malis bōa tribuit. vel dr̄ pdigiū ſcd̄o mō: q2 vaſtat animū hoīs. pſpera em̄ fortūa vaſtat aīum hoīs: p nimiā ſollicitudinē: aduerſaq; p nimiā deſolationē. ¶ No. fuc⁹ i vna ſignificatiōe dr̄ color ſuppoſit⁹ naturali colori. ⁊ ponit p deceptiōe q2 talis color decipit viſum: cū facit mulierē difformē apparere pulchrā. No. q̄ fortuna ſua familiaritate decipit hominem: ⁊ cōfundit. q2 dicit Seneca libro de cōſolatione filij helle. Neminem aduerſa for-

tuna cōminuit.niſi quē ſcd̄a decepit. Et dicit in p̄uerbijs. Fortuna quē nimiū fouet hūc ſtultū facit: fortuna nulli ſemel obeſſe cōtēta eſt:fortuna vitrea eſt dū ſpēdet frāgiť. Et tertia ep̄ła dicit. Reminē eo fortuna p̄uerit vt nō tm̄ illi minareť q̄tuȝ p̄miſerat:noli hui⁹ trāquillitati ꝯfidere.memēto q̄ mare euertiť:⁊ eo vbi luſerūt nauigia abſorbentur. Sȝ vt arbitror haud. Hic phīa excuſat ſe de quodaȝ dicēs. Sȝ vt ego arbitror.i.opinor haud multū.i.non multū laborauerim reuocare.i.reducere tibi

ſi naturā:mores:ac meritū reminiſcare nec habuiſſe te ī ea pulchrū aliq̄d.nec amiſiſſe cognoſces. ¶ Sȝ vt arbitror haud multū tibi hec ī memoriā reuocare laborauerīȝ. Solebas em̄ p̄ſentē quoq; blādientēq; virib⁹ īceſſere v̄bis:eāq; de nr̄o adyto.platis īſectabare ſentētijs. Uer̄ oīs ſubita mutatio rer̄ nō ſine q̄daȝ q̄ſi fluctu ꝯtingit aīor̄. Sic factū ē vt tu q̄ paulisper a tua trāquillitate diſceſſeris. Sȝ tp̄s ē nūc haurire te aliq̄d ac deguſtare molle atq; iucūdū q̄d ad interiora trāſmiſſum validiorib⁹ hauſtib⁹ viā fecerit. ¶ Adſit igiť rhetorice ſuadela dulcedinis q̄ tūc tātū recto calle p̄cedit dū nr̄a inſtituta nō deſerit. Cūq; hac muſica laris nr̄i vernula nūc leuiores:nūc grauiores modos ſuccinat. ¶ Quid ē igiť o hō q̄ te in meſticiā luctūq; deiecit? Nouūȝ credo aliq̄d inuſitatūq; vidiſti. Tu ſi fortunam putas erga te eſſe mutatam:erras. Hij ſemper eius mores:hec natura eſt. Seruauit circa te p̄priam potius ī ipſa ſui mutabilitate conſtantiaȝ. Talis erat cū tibi blandiebať:cum tibi falſe illecebris fe-

hec ſup.p̄dicta de morib⁹ fortune ī memoriā:em̄ p̄ q: tu ſolebas.i.ꝯſuet⁹ fuiſti p̄ntē i.aſtātē fortunā qȝ p̄ ⁊ blādiētē.i.applaudentē īceſſere.i.arguere virilib⁹.i.aſperis verbis.qȝ p̄ ⁊ inſectare.i.p̄ſequebaris eā fortunā de nr̄o auditu.i.de nr̄a īformatione:platis.i.p̄nūciatis ſentētijs. ver̄ p̄ ſȝ oīs ſubita.i.feſtina mutatio nō ꝯtigit.i.aduenit ſine quodā ꝯflictu.i.turbatiōe aīor̄ ſic.i.taliter factū ē.ſ.de te:vt tu diſceſſeris paulisp̄.i.modicū tua tranqllitate.i.a tue mētis q̄ete. ¶ No.q̄ ſapiētis ⁊ magnanimi eſt ꝯ fortunā ꝯſtāter militare:⁊ nō puſillo aīo ſuccūbere.vñ Señ.li.de clemētia di. O magnos viros q̄ maligne fortune ſuccūbere neſciūt:⁊ aduerſus res ſue v̄tutis experimēta faciūt.nā ſm̄ Ariſt. Ethi. ſapiēs ſcit bñ ferre fortūaȝ:q: hȝ ſe ſine vituperio ſicut tetragonū:corp⁹ em̄ tetragonū quocūq; p̄ijciť firmiter ſtat:ſic aīm⁹ ſapiētis ꝯſtās p̄manet q̄cūq; fortuna īminēte. ¶ No.q̄ q̄es aī fit p̄ ſedationē paſſionū q̄ cauſať ex ordinatiōe rōniſ cū deliberatiōe ſȝ ſubite mutatiōes p̄ueniūt deliberationē rōnis:iō mutāt ⁊ turbāt aīȝ p̄pť q̄d d̄t phīa. Oīs ſubita.oīs ſubita mutatio rer̄ nō ꝯtigit ſine ꝯflictu aīor̄. ¶ Sȝ tp̄s ē ⁊c. Hic phīa tāgit oportunitatē medēdi ipȝ boe.di. Sȝ tp̄s ē.i.īſtat te boe.haurire.i.recipere ac p̄ et deguſtare aliq̄d molle.i.facile atq; p̄ ⁊ iocūdū.i.delectabile.q̄d leue vel delectabile:trāſmiſſuȝ ad iteriora ſcȝ tui aī fecerit viā validiorib⁹ hauſtib⁹.i. fortiorib⁹ remedijs:igiť p̄ ergo ſuadela.i.p̄ſuaſio rhetorice dulcedinis.i.rhetorici ornat⁹ aſſit.i.p̄ñs eſt.q̄ rhetorica p̄cedit tm̄.i.ſolūmō tūc recto calle.i.recta via dū nō deſerit.i.relinq̄t nr̄a iſtituta.i.documēta. Cūq; hac.i. rhetorica:muſica.i.ars metrica vernula i.famula nr̄i laboris.i.nr̄e dom⁹.ſ.aſſit ⁊ ſuccinat.i.cātet nūc.i.aliqñ leuiores modos.i.faciliores verſus:nūc.i.aliqñ grauiores.i.difficiliores. ¶ No.q̄ phīa īuitat duas ſciētias ad curationē boe.ſ.rhetoricā ⁊ muſicā. Rhetoricā īuitat rōne p̄ſe in q̄ vtiť rōnib⁹ p̄ſuaſiuis rhetoricis coloribus adornatis. Muſicā īuitat p̄pter metrū.nā ſicut ī muſica vtimur arſi ⁊ rheſi.i.ꝯcordi eleuatiōe ⁊ dep̄ſſione vocis.ſic ſiľr ī metro vtimur eleuatiōe:qñ p̄ducte ſyllabe eleuanť:⁊ vtimur dep̄ſſiōe qñ breues ſyllabe deprimunť quadā ꝯcordia p̄portionali. ¶ Nota d̄t Tulli⁹ ī p̄hemio rhetorice ſue veteris q̄ eloquētia ſiue ſapiētia plerūq; obeſſe pōt:nūq̄ aūt p̄deſſe. Tū igiť rhetorica:tūc p̄cedit recto calle quū nō deſerit nr̄a iſtituta q̄ ſunt inſtituta ⁊ documēta ſapiētie. ¶ Quid ē igiť o hō. Hic phīa ad hibet Boetio leuia medicamēta. Ubi nota q̄ leuia medicamēta ſiue remedia dicunť rōnes ſumpte ſm̄ cōem vſuȝ hoīȝ p̄ſuadētes nō eē dolēdū de aduerſitate fortune. Remedia aūt validiora ſunt rōnes q̄ ſunt cōtra cōem opinionē hoīȝ:oſtēdēs q̄d ſummū bonū ⁊ in q̊ ꝯſiſtat:⁊ quomō ad ip̄m p̄ueniať ⁊ q̄ mali ſunt īpotētes ⁊ boni potētes:⁊ ſimilia. Primo ergo oñdit phīa nō eē dolendū de fortuna:q: fecerat propriā naturā circa ip̄m. Et h̄ oſtēdit quinq; rōnib⁹ p̄ſuaſiuis. Scdaȝ ponit ibi. Si p̄bas.tertiā ibi. An vo.quartā ibi q̄d ſi nec.quītā ibi. Poſtremo ⁊c. Prīa rō talis ē. Null⁹ in meſticiā ⁊ luctū deijciť niſi p̄pter aliq̄d nouū vel inuſitatū ꝯtingēs circa ip̄m:ſȝ mutatio fortune nō eſt aliq̄d nouū vel inuſitatum:ergo ei⁹ mutatio nullū dȝ deijcere in dolorē. d̄t ergo in litera. Igiť o hō.i. Boe.q̄d eſt illud q̄d deiecit.i.p̄ſtrauit te in meſticiā.q; p̄ ⁊ luctum. Ego phīa credo q̄ tu Boetius vidiſti aliquid nouū: q; p̄ ⁊ inuſitatū.i.inconſuetum ſup.cōtinere circa te Boe.ſi putas.i.exiſtimas ipſam fortunā mutatam.i.p̄uerſaȝ a ſua natura erga.i.circa te:erras.i.falſe exiſtimas.q: hij ſemp̄ ſunt ei⁹ mores. Iſta eſt natura ei⁹.q̄ nūc ſit aduerſa:nūc proſpera.iſta fortuna ſeruauit circa te potius propriā conſtantiam in ip̄a ſui mutabilitate:q: mutatio fortune eſt ſua cōſtātia. Talis enim erat ſcȝ mutabilis cum ſibi blandiebatur.i.adulabať:cum tibi alluderet illecebris.i.delectatiōibus falſe felicitatis.i. p̄ſpe-

Sapiēs.

Quies animi.

Deeſt dū id eſt bñ. Muſica. Rhetorica.

ſtatis: tu depꝛendiſti.i.cognouiſti ambiguos vultus.i.dubias facies ceci numinis.i.cece dee foꝛtu-ne: q̄.ſ.foꝛtuna adhuc velat.i.occultat ſeſe.i.ſeipſaꝫ alijs ſup. oīb⁹: tñ applaudēdo eis ꝓſperitate: ip̄a tibi tota innotuit.i.manifeſta eſt pꝛoꝛſus.i.oīno ſcꝫ ꝓſperitate ⁊ aduerſitate. ¶ Nota ꝙ illecebꝛa breuis eſt delectatio carnalis illicita hominem alliciens: lꝫ inueniat̄ pꝛo quacūq̄ʒ alia delectatione. ¶ No. ſicut beſtia vel auicula vel piſcis delectatiōis ſpe decipit̄: ſic hō delectatiōe ꝓſperitatis foꝛtune fallaciter irretitur. vñ Sene. viij. epl'a.

licitat' alluderet: depꝛhēdiſti ceci numīs āmbiguos vultꝰ. Que ſeſe adhuc velat alijs: tota tibi ꝓꝛſus īnotuit. ¶ Si ꝓbas: vtere moꝛibꝰ ne q̄raris. Si perfidiam ꝑhoꝛreſcis ſperne atq̄ʒ abijce ꝑniciosa ludentē. Nā que nūc meroꝛis tibi cauſa tāti eſt hec eadē trāquillitatis eſſe debuiſſet. Reliquit eñ te quā nō relicturam nemo vnq̄ poterit eē ſecurꝰ. ¶ An vero tu ꝑcioſam eſtimas abiturā felicitatē: ⁊ chara tibi eſt foꝛtuna pꝛeſens nec manēdi fida ⁊ cū diſceſſerit allatura meroꝛē. ¶ Qḋ ſi nec ex arbitrio retineri pōt: ⁊ calamitoſos fugiēs facit q̄d ē aliud fugax q̄ future quodam calamitatis indiciū. Neq̄ʒ eñ quod ante oculos ſitū eſt ſufficit ītueri. Reꝝ exitꝰ pꝛudētia metit̄: Eadēq̄ʒ in alterutro mutabilitas: nec foꝛmidandas foꝛtune minas: nec exoptādas facit eſſe blanditias.

Illecebꝛa — Clamo vita te q̄cūq̄ʒ caſus tribuit: ad oē foꝛtuitū bonū ſuſpitioſi pauidiq̄ʒ ſubſiſtite. Nā fera ⁊ piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur. ¶ Nota ꝙ delectatiōes foꝛtune ſunt falſe. Nā ſm beatū Aug. Pꝛoſpera huius mundi aſperitatem habēt verā iucunditatē fallaꝫ: certum doloꝛē: icertā voluptatē. ¶ No. phīa appellat foꝛtunā cecū numē. Hug. dicit ꝙ numē eſt virtus dei: vel ip̄e deus: vel dei poteſtas: vel maieſtas. Hic aūt accipit̄ pꝛo dea: quia antiqui foꝛtunā colebāt.

Foꝛtune ꝓſperitates.

¶ No. ꝙ foꝛtunā dicit eē cecā. dicit Tul. j. li. de amicitia. Foꝛtuna vt medicus ignarus multos exceca uerat: nō ꝙ ip̄a ceca ſit: ſꝫ eos cecos ꝑleruq̄ʒ efficit q̄s cōplexa ē.

Vultus foꝛtune

¶ No. ꝙ foꝛtuna antiq̄tꝰ depingebat̄ duplici frōte: calua ⁊ capillata: ꝑ caluā deſignādo aduerſitatē ꝑ capillatā ꝓſꝑitatē: ꝗ̄ dicit. P. depꝛhēdiſti ambiguos vultꝰ foꝛtune. ¶ Si ꝓbas vtere moꝛibꝰ. Hic ponit ſcd̄aꝫ rōneꝫ q̄ talis ē. de illiꝰ amiſſiōe nō ē dolenduꝫ qḋ eſt ꝑnicioſuꝫ: ⁊ quo habito hō nūq̄ʒ eſt ſecurꝰ foꝛtuna eſt hmōi: vt tāgit in lr̄a: ꝗ̄ ⁊c. Dic ergo. Si ꝓbas.i.appꝛobas foꝛtunā vtere moꝛibꝰ eiꝰ ne q̄raris.i.ꝯquerraris ſi ꝑhoꝛreſcis.i.ꝑtimeſcis ꝑfidiā ſperne atq̄ʒ abijce foꝛtunā alludētē i. alludēdo īferēteꝫ tibi ꝑnicioſa.i.dānoſa. nā foꝛtuna q̄ nūc ē tibi cā tāti meroꝛis ꝑ ſui abſentiā. h̄ eadē debuit tibi eē cā trāq̄llitatis.i.ſecuritatis ꝑ ſui p̄ñtiaꝫ: ſꝫ nō fuit: eñ ꝓ q2 foꝛtuna reliq̄t te: quā nō relicturā nemo vnq̄ʒ poterit eē ſecurꝰ. No. circa h̄ ꝙ dicit ꝑnicioſa alludentē. di. Señ. ludit foꝛtuna cuꝫ ſuis moꝛibꝰ ⁊ q̄ dedit aufert ⁊ q̄ abſtulit reddit: nec vnq̄ʒ tutiꝰ ē illā expiri q̄ʒ cū locū iīurie nō habet.

Pꝛoſperitas foꝛtune.

¶ No. ꝙ ſecuritas maxie hoīeꝫ delectat. ꝓpt̄ qḋ eſt appetēda. vñ Señ. vj. epl'a. Nec me res vlla delectabit: lꝫ ſit eximia ⁊ ſalutaris: q̄ʒ ꝙ mihi reoꝛ ſecurꝰ ſuꝫ. No. ꝙ ꝓſꝑitas foꝛtune nō reddit hoīeꝫ ſecuꝝ q2 di. Señ. Mūera foꝛtune amica putabis: īſidie ſunt: q̄ſquis vr̄m tutam vitam agere volet q̄ʒ plurimū pōt foꝛtune bñficia deuitet: ī q̄bꝰ miſerrimi fallunt̄. hr̄e putamꝰ honoꝛes: ī ꝑcipitia curſus iſte deducit. ¶ No. Señ. j. de remedijs foꝛtuitoꝝ ſic ait. exonerauit te foꝛtūa ſi ītelligis: ⁊ tutioꝛe loco poſuit: dānuꝫ putas: remediū ē clamas ꝙ opibꝰ expoliatꝰ es tuo vitio: ita tibi iactura tā grauis ē nō tā moleſte ferres ſi tāq̄ʒ ꝑditurꝰ habuiſſes. ¶ An vero tu ꝑcioſaꝫ eſtimas. Hic phīa ponit tertiā rōnē q̄ talis ē. Iſtḋ nō ē putādū ꝑcioſuꝫ ⁊ charꝝ qḋ nō ē māſuꝝ: ⁊ ſuo receſſu ē afflictuꝝ: ſꝫ foꝛtūa ē hmōi: ergo nō ē reputāda ꝑcioſa ⁊ chara: ⁊ ꝑ ꝯñs nō ē dolēdū de eiꝰ amiſſiōe: nec gaudendū de eiꝰ poſſeſſione vñ dt̄ in lr̄a. Vero ꝓ ſꝫ an tu exiſtimas felicitatē abiturā.i.receſſurā ſup. eē ꝑcioſaꝫ: ⁊ foꝛtuna p̄ñs eſt chara tibi: nec ē fida manāda: ⁊ cū diſceſſerit ē allatura.i.adducta meroꝛē. q.d. nō dꝫ eſtimari ꝑcioſa. ¶ No. ꝙ appellat foꝛtunā felicitatē: q2 ſm Ariſto. foꝛtuna vel ē felicitas vel ē ꝓpria felicitati. vñ in lib. de bona foꝛtuna dt̄ Ariſt. ꝙ nō ꝯtigit eē felicē ſine rebꝰ exterioꝛibꝰ: quaꝝ foꝛtuna ē dña: ⁊ h̄ intelligēdū eſt de felicitate politica ⁊ nō ſpeculatiua: q̄ ꝯſiſtit in actu ſapientie. ¶ No. foꝛtuna diſcedēs inducit meroꝛē: q2 dicit Señ. i li. de trāq̄llitate aī. Letioꝛes relinq̄t quos foꝛtuna nūq̄ʒ ꝓſpexit: q̄ʒ quos deſeruit. ⁊ boe. poſtea dt̄ ꝙ infeliciſſimū genꝰ īfoꝛtunij ē felicē fuiſſe. ¶ Qḋ ſi nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartā rōnē q̄ talis eſt. Illud qḋ eſt indiciū future miſerie: nec eſt charū nec ꝑcioſum: nec per ꝯñs de ip̄o dolēdū: foꝛtuna eſt hmōi ſicut tāgit in lr̄a. Uñ dicit ꝙ foꝛtuna ſic nec pōt retineri.i.haberi ex arbitrio.i.ſꝫ volūtatē. ⁊ ip̄a fugiēs.i.recedēs facit calamitoſos.i.miſeros. q̄d aliḋ eſt foꝛtuna fugax q̄ʒ quoddā īdiciū.i.ſignū future calamitatis.i.miſerie. eñ ꝓ q2 neq̄ʒ ſufficit ītueri.i.īſpicere iſtud qḋ eſt ſitum.i.poſitū ante oculos.i.qḋ eſt pꝛeſens. verū ꝓ ſed pꝛudētia.i.homo pꝛudēs: metit̄.i.menſurat exitus.i.fines rerū: q̄ʒ pꝛo ⁊ eadē mutabilitas.i.inſtabilitas in alterutro.i.aduerſitate ⁊ ꝓſperitate: nec facit minas.i.inuidias foꝛtune eſſe foꝛmidandas.i.timēdas: nec facit blāditias eē exoptādas.i.deſiderādas.

Calamitas.

¶ No. ꝙ calamitas ē miſeria cū aliq̄s nihil hꝫ: nec in re nec ī ſpe: ⁊ ē dicta a calamo q̄ ē vacuus ⁊ inanis. ¶ No. ꝙ nō ſufficit ſolū intueri p̄ñtia: ſꝫ etiā futura: q2 lꝫ q̄ñq̄ʒ pꝛima ſanant indicia, vltima tñ alterius ſapoꝛis inq̄namēta ꝑmanebūt. Hec in fine de diſciplina ſcholariū.

Et Tul.ij.rhetorice dicit. Errāt q̄ in ꝓſperis oēs impetus fortune putāt effugiſſe ſapiēter.cogitāt q̄ in tempoꝛibꝰ ꝓſperis cauſas aduerſas reformidāt.⁊ Sen̄.de quatuoꝛ virtu.cardi.dicit.Sʒ prudens eſt animus tuus tribus tꝑibus diſpēſetur:p̄ſentia oꝛdina:futura ꝓuide:⁊ p̄terita recoꝛdare.Naʒ qui nihil de p̄terito cogitat ꝑdit vitā:q̄ nihil de futuro p̄meditat ꝑ oīa incautus incedit.pone ante aīm tuum mala futura ⁊ bona:vt iſta poſſis ſuſtinere:illa moderari.⁊ Gaufredus in poetria. exemplo

Poſtremo equo aīo toleres opoꝛtet:quicquid intra foꝛtune areaʒ geritur:cum ſemel iugo eiꝰ colla ſubmiſeris.Qd̄ ſi manendi abeūdiq̄ʒ ſcribere legem velis ei:quam tibi dn̄am ſponte elegiſti:nonne iniurius fueris:⁊ impatientia ſoꝛtem exacerbabis quā permutare nō poſſis? Si ventis vela committeres:nō quo volūtas peteret:ſed quo flatꝰ impelleret ꝓmouereris.Si aruis ſemina crederes feraces iter ſe ānos ſteriſeſq̄ʒ pēſares:foꝛtune te regēduʒ dediſti. dn̄e moꝛibus opʒ obtēperes. Tu v̄o voluentis rote impetū retinere conaris?At oīm moꝛtaliū ſtolidiſſime ſi manere incipit:foꝛs eſſe deſiſtit.

ſirenes habe doceāt ſin illis.Sub melioꝛe ſtatu ſemp peioꝛa caueto Nulla fides rerū ſequitur poſt mella venenū. Et claudit nox terra diē nebuleq̄ʒ ſerenū. Poſtremo equo aīo.Hic ponit quintam rationem q̄ talis eſt.Quicūq̄ʒ alterius iugo ſe ſubmittit opoꝛtet ꝙ moꝛes eius patienter ſuſtineat:ſed hō affectiōe tꝑaliuʒ ſubmittit ſe iugo foꝛtune:ergo opʒ ꝙ moꝛes foꝛtune patiēter toleret.vnde ſicut iniuſte agit q̄ vult imponere legē dn̄e ſue:ita volens īponere legē foꝛtune agit iniuſte.hāc rōneʒ pretēdit in lr̄a.ſcd̄o declarat dictū ſuū ꝑ quedā ſimilia:ibi.Si vētis.p̄mo dicit.Poſtremo.i. vltimo dicat ꝙ opʒ vt tu toleres.i.patiaris equo aīo.i.ꝯſtanti aīo quicq̄d geritur.i.fit intra areaʒ foꝛtune.i. intra mundū cū ſemel ſubmiſeris.i.ſubiugaris colla.ſ.tua iugo foꝛtune:appetente tꝑalia tanq̄ʒ p̄mia tuoꝝ meritoꝝ:ꝙ ꝓ ſʒ ſi velis deſcribere.i.ſcribēdo imponere:legem manēdi ⁊ abeundi:ei quā tibi dn̄am ſpōte elegiſti:nōne fueris iniurioſus.⁊ impatiētia.i.ꝑ tuam impatientiaʒ exacerbabis.i.argues foꝛtem.i.foꝛtunā:quā nō poſſis ꝑmutare. No.ꝙ ph̄ia mūduʒ appellat aream foꝛtune:q2 ſicut in area triturādo toꝛquentur manipuli:ſic foꝛtuna in mūdo toꝛquet hoīes:nūc pꝛoſperitate:nunc aduerſitate rotādo. No.circa hoc ꝙ dicit.nōne iniurioſus fueris ꝙ iuſticia eſt libertas aī tribuens vnicuiq̄ʒ qd̄ ſuū ē ſm ſuā dignitatē:deo amoꝛē ⁊ obediētiā maioꝛi reuerētiā:pari cōcoꝛdiā ⁊ minoꝛi diſciplinā ſi ergo famulꝰ vellet imponere legē dn̄e ſue:cui tenet exhibere reuerētiā:oparet ꝯ iuſticiā. Nota ꝙ quicūq̄ʒ afficit bonis exterioꝛibus ⁊ mutat ſm mutationē eoꝝ dʒ eſſe ſubiectus foꝛtune : ⁊ colla ſua iugo eius ſubmittere:q2 foꝛtuna ē dn̄a bonoꝝ exterioꝝ.talis aūt fuit Boe.ergo iniuriabat foꝛtune volēs īponere legē manēdi ⁊ recedēdi. Si vētis vela.Hic ꝓbat dictū ſuū ꝑ q̄dā ſilia.i.ꝙ foꝛtuna nō ſit in ꝑtāte hoīs di.Si cōmitteres vela nauis vētis tu ꝓmouereris.i.ducereris nō quo volūtas tua peteret.i.deſideraret:ſed quo flatꝰ vēti repelleret.Si crederes.i.ꝯmitteres ſemina aruis.i.agris pēſares.i.indicares ānos feraces.i.fertiles:q̄ʒ ꝓ ⁊ ſteriles iter ſe:ita ꝙ nō haberes illos ānos in ꝑtāte tua a ſimili tu dediſti te regēdū foꝛtune:opʒ ꝙ obtēperes.i.obedias moꝛibus dn̄e tue: v̄o ꝓ ſed tu conaris.i.laboꝛas retinere impetū.i.curſuʒ voluētis rote.i.mobilis foꝛtune:⁊ fruſtra laboꝛas. O ſtolidiſſime oīm moꝛtaliū neſcis ꝙ ſi foꝛs.i.foꝛtuna īcipit manere.i.ſtabilis eē ꝙ tūc deſiſtit.i.deſinit eē foꝛs.Sicut em̄ nō ſimul ſtāt ꝙ aliq̄s ſit hō ⁊ nō ſit rōnalis:ſic nō ſtāt ſimul ꝙ ſit foꝛtūa ⁊ ꝙ nō ſit mutabilis. No.ꝙ ſicut cōmittēs velū vēto:ampliꝰ nō eſt in ꝑtāte ſua duci quo vult:ſed ſm impetum venti ducit.⁊ ſicut cōmittēs ſemina agro nō eſt in ꝑtāte eiꝰ ꝙ ꝓueniāt anni fertiles vel ſteriles:ſic a ſimili q̄ cōmittit ſe foꝛtune nō eſt in ꝑtāte ſua vt habeat foꝛtunā ꝓſperā ⁊ aduerſaʒ. No.circa hoc ꝙ dicit voluētis rote ꝙ antiquitꝰ foꝛtuna depingebat cū rota hac rōne.nā in rota ſunt quatuoꝛ varietates:vna pars eſt ſumma:alia infima tertia qua de ſummo deſcēdit ad imū : quarta qua de imo aſcēdit ad ſummū.ſilr in hoībus inueniunt q̄tuoꝛ varietates:q̄dā em̄ ſunt in ſūma ꝓſꝑitate: ⁊ tales ſunt eleuati in tota rota foꝛtune:alij ſunt ī ſumma aduerſitate:⁊ tales iacēt deiecti ſub rota.tertij declināt de ꝓſꝑitate ī aduerſitatē.⁊ tales deſcēdūt de ſummitate rote.Quarti ꝓcedūt de aduerſitate in ꝓſꝑitatē:⁊ tales aſcēdūt rotā foꝛtune.vn̄ eleuatꝰ ī rota foꝛtune dicit.Gloꝛioꝛ elatꝰ.deſcēdēs dicit: deſcēdo moꝛtificatꝰ.deiectꝰ dicit:infimus axe rotoꝛ.aſcēdēs dicit:letus ad alta vehoꝛ. No.ꝙ natura nō aſſueſcit in ꝯtrariū.nā ſi lapis milleſies ꝓijciat ſurſuʒ nō aſſueſcit aſcēdere ſurſum:cū natura eiꝰ ſit deſcēdere:ſicut ergo eſſet ſtolidiſſimꝰ q̄ laboꝛaret alicui auferre ſui naturā.ſic ſtolidus q̄ laboꝛat rote foꝛtune auferre mutabilitatē:q̄ eſt eius natura:ergo dicit ph̄ia. At oīm ſtolidiſſime ⁊c.

Haud multū tibi hec ī memoꝛiā reuocare laboꝛauerim.q.d.ego ph̄ia nō multū laboꝛaui reuocare.i.ad memoꝛiā tuā reducere hoc ſcʒ p̄dicta:puta moꝛes foꝛtune:⁊ cauſa eſt:q2 tu Boeti ſolebas ſcilʒ foꝛtune moꝛes īcrepare ⁊ reph̄ēdere verbis virtuoſis ⁊ ſentētijs idest ꝑ v̄ba ⁊ ſentētias a nobis.i.a me ph̄ia ꝓlatas. Verū omnis ſubita mutatio rerum nō ſue quodā quaſi cōflicta cōtingit aīoꝝ.q.d.nulla mutatio rerū ſubito facta aduenit hoī ſine turbatione animi.Unde mutatio rei in ꝓpoſito eſt foꝛtune variatio de ꝓſꝑitate in

Juſticia

Raymādus.

aduerſitatem vel econtra. ¶ Per hoc blandiendo excuſat Boetium de perturbatione mentis ſue. ¶ Cumq̄ hac muſica laris noſtri vernula. Ordo eſt. q. i. ꝛ muſica. i. ars metrica vernula. i. famula nr̄i laris. i. noſtre dom⁹ ſcʒ ingenij noſtri ſuccinat. i. cãtet poſt rhetoricã modos. i. verſus ꝛ metra nūc id eſt aliq̄n leuiores num aliq̄n grauiores cū hac ſcʒ cū rhetorica. q. d. pſa ꝛ metro vtar (q̄ ꝑ rhetoricã ꝛ muſicã deſignant). In ꝓpoſito vbi lyꝛcū eſt ꝓpoſitio deſeruiẽs illi ablto hac: ſed oꝛnatus cauſa interponitur q̄. ¶ Quã nõ relicturã. Suppleas ergo ſupra lr quaʒ. quã ſcʒ fortunã ſi qs nõ cognoſcat relicturã. i. q̄ relinquet hoiem nemo poterit eſſe ſecur⁹. i. in ſecuritate viuere: vel lege qua nõ relictura. i. ſi ipa fortuna hoiem nõ relinquat nūq̄ poterit eſſe ſecur⁹: q̄ ſemp erit i ꝑiculo cadẽdi: ꝛ tūc eſt ablatiuus abſolutus vtrūq̄ dici poteſt conſone.

Aſceſi⁹.

Poſt hec paulisp obticuit. Hec eſt pria pſa ſcdi libri. In quo qdẽ lib. Boe. erroꝛẽ eoꝝ q̄ de fortuna tanq̄ iniuſta rerū adminiſtratrice cõquerunt reprehẽdit: oſtẽdẽs neq̄ fortune arbitrio res geri: neq̄ de ei⁹ mutabilitate iuſtã eſſe miſeris q̄relã. In hac aūt pria pſa oñdit phia moꝛes fortūe: q̄ ſemp inſtabilitatẽ amauit: hoc ſolū habẽs imutabile q̄ ſemp ſit mutabilis: cõcluditq̄: inique de foꝛtuna queri: q̄ ſibi eã dñam ſemel cõſtituerit. Apta eſt aūt ꝛ mãifeſta ꝟboꝝ ſtructura: q̄ ꝓpter pauca vocabula dilucidaſſe ſatis fuerit. Tabeſcis nollẽ expoſuiſſe. i. triſtaris ſʒ lẽte ꝯſumeris. phuc⁹ cū ph ſcribit. eſtq̄ coloꝛ qdã purpure⁹: q̄ grece phicos dr̄. quẽ nõnulli ſibi ad decoꝛẽ acquirẽdū exhibebãt. Añ vt eſt apud Tortelliū: xenophõ in pedia cyri. Quidã inq̄t oculoꝝ inferioꝛes palpebras q̄dã phuco depigẽtes decoꝛẽ gratiſſimū i aſpectu ꝓbebãt. hec ille. Hic aūt vr̄ ſumi ꝓ oī coloꝛe ad oꝛnamẽtū ꝛ decoꝛẽ adulterio adhibito: ꝑ quẽ q̄ decipimur i iudicãdo de pulchꝛitudie: iõ ꝓ fraude ꝛ deceptiõe nõnūq̄ accipit: vt apud Terẽ. in eunucho. Phucū factū mulieri. Cõſuetudo aūt obtinuit vt ſcribit phuc⁹. hoc aūt loco multifoꝛmes phucos ꝓ varijs deceptiõib⁹ adultera oſtẽtatiõe factis dixit. Cõfundat. i. ſimul in deſolationẽ ſiue deſpationẽ fundat. i. ꝑturbat eos quos ipa reliq̄rit: inſperata. i. quã nõ timuerit nec veriti ſunt ſe derelicturã. Spare eñ improprie ꝓ eo q̄d eſt timere dr̄. vt primo Enei. At ſperate deos memoꝛes fandi atq̄ nefandi. Solebas eñ pñte q̄ʒ ꝛ blãdiẽtẽ ꝛc. ſic legẽdū eſt. Nã q̄ʒ nõ eſt ꝯiūctio copulatiua nõ eñ ſigt ꝛ: ſʒ etiã: ponet ergo q̄ʒ pro eñ: ꝛ ſicut i bonis codicib⁹ reperit. Et erit oꝛdo. Quin ꝓ q̄ ſolebas inceſſere. i. ꝓuocare virilib⁹ ꝟbis fortunã: q̄ʒ. i. etiã pñtẽ blãdiẽtẽ ꝛc. Verū oĩs ſubita ꝛc. hec ꝓ deuerbio haberi ſolet. Sʒ tps eſt haurire. Iterū grece locutiõis imitatio. Nã latine dixerit tempus eſt hauriẽdi. Que tūc eñ calle recto ꝓcedit: dū nr̄a inſtituta nõ deſerit. ſic legendū eſt. Nam mẽdoſi codices nõ habẽt particulã dū vel cū: ſed tñ melius dū legeretur. In cõmẽtarijs etiã ſupioꝛibus nõ repperi nec auſus ſum apponere: ſed apponendū haud dubie eſt cū ſit oꝛdo. Que ſcʒ ſuadela rhetorice dulcedinis ꝓcedit: tūc tñ recto calle dū. i. q̄n nõ deſerit nr̄a. i. philoſophica inſtituta. Sūt aūt inſtituta ſm Valleñ. moꝛes nõ aūt documẽta q̄ potius inſtitutiões dñr. Hic tñ videtur poſuiſſe inſtituta: ꝛ ꝑ p̄ceptis ꝛ doctrinis. q. d. ea q̄ nõ inſtituim⁹. Docet etiã Hoꝛat. in de arte poetica materiã eſſe ſumẽdam in carmine ex libris phoꝝ cū dicit. Rem tibi ſocratice poſſunt oſtẽdere charte. Cūq̄ hac muſica laris nr̄i vernula. Verna dr̄ ſeruus vel ſerua domi nr̄e: ꝛ quaſi ex ancilla noſtra nat⁹. vernaculus la. lum. ad vernas ꝑtinẽs. inde lingua vernula: quam vulgo maternã vocãt: vt poete qua verneq̄ vulgariter loquunt vti ſolẽt. Eſt aūt muſica vernacula phie. i. familiaris ꝛ domeſtica. Lar: vt dixi de⁹ domeſticus eſt. vñ ꝛ ꝓ domo ſepe accipit. Nouū credo aliqd inuſitatūq̄ vidiſti. hoc iocũde ꝛ q̄ſi ꝑ ironiã dicit. Hij ſemp ei⁹ moꝛes ſunt. Hij. i. hmõi vel tales: vt apud Ver. Hunc ego te Euriale aſpicio. In ipſa ſui mutabilitate. Nõ inepte hic dixeris. In ipa mutabilitate: q̄ppe q̄ ſe mutat. Melius tñ ꝛ cõſonantius ſui mutabilitate legitur: vt qua mutatur. Ceci numinis. Numẽ dicit a nuo: eo q̄ numina. i. poteſtas deoꝝ ad nutū. i. ad arbitriū ꝛ volũtatem oĩa faciūt. Sunt aūt vnius dei varia numina: ſed hic numen cecum pro dea ceca ponit hoc eſt ꝓ fortuna: quã cecã deã vocãt. Quo circa q̄ totus hic liber de foꝛtuna ꝛ eius mutabilitate cõſcriptus eſt: nõnulla de ea dicemus ex bonis cõmẽtarijs excerpta. Et primū adducemus illud Vergilianū i paruis opuſculis. Fortuna immeritos auget honoꝛib⁹. Foꝛtuna innocuos gladi⁹ afficit. Iuſtos illa viros pauperie grauat. Indignos eadẽ diuitijs vehit. Apuleius aūt li. vij. ſic ait. Subibatq̄ me nõ de nihilo veteris priſceq̄ doctrine viros finxiſſe ac pronūciaſſe cecã ꝛ ꝓrſus exoculatã eſſe foꝛtunã: q̄ ſemp ſuas opes ad malos ꝛ idignos ꝯferat. Nec vnq̄ iudicio quẽq̄ moꝛtaliū eligat. Immo ꝟo cū his potiſſimū diuerſet quos ꝑcul ſi videret fugere deberet: nudis paupib⁹ vilib⁹ ꝛ expoſitʒ ꝛc. Pli. li. ij. c. vij. naturalis hiſtoꝛie de ea ſic dicit. Toto q̄ppe mūdo ꝛ oĩbus locis oĩbuſq̄ hoꝛis: oĩʒ vocibus foꝛtuna inuocatur ꝛ vna noĩatur: vna accuſat: vna agit rea: vna cogitat: ſola laudat: ſola arguitur: ꝛ cum cõuitijs colitur: volubiliſq̄ a pleriſq̄ vero ꝛ ceca etiã exiſtimata: vaga: incõſtans: incerta: varia: indignoꝛūq̄ fautrix. Huic oĩa expẽſa: huic ferunt accepta. ꝛ in tota rõne moꝛtaliuʒ ſola vtraq̄ paginã facit ꝛc. Salluſtius etiã in catil. Sed ꝑfecto foꝛtuna in oĩ re dñatur. In iugurthino vero ait. Sed dux atq̄ impatoꝛ vite moꝛtaliū aĩs eſt. Quippe foꝛtuna ꝓbitatẽ induſtriã aliaq̄ bona dare neq̄ eripere cuiq̄ poteſt. ꝛ Sene. in epiſto. xix. Errant eñ qui aut boni aliquid nobis aut mali inducūt tribuere foꝛtunam. Valentioꝛ enim omni foꝛtuna animus eſt: ꝛ in vtraq̄ partem ipſe res ſuas ducit: beateq̄ ac miſere vite ſibi cauſa ē. At Cicero in libro de natura deoꝛum: ſic ait. Ad rem aūt vt redeam. iudiciū hoc oĩm moꝛtaliū eſt: foꝛtunam a deo petendã: a ſeipſo ſumendam: eſſe ſapientiam. Foꝛtuna autem: vt ſcribit Lactãtius libro tertio. capi. xxix. Eſt accidentium rerum ſubitus atq̄ inopinatus euentus: ſimulacrum: eiuſq̄

Confundat.

inſpata.

Sperare

Quoq̄

Verna.

Hic.

Numen.

Foꝛtũa.

copia ⁊ gubernaculo fingũt: tanq̃ hec ſpes tribuat: ⁊ humanarum rerum regimen obtineat ⁊c. Ju uenalis ſatyra. x. de ea ſic dicit. Nullum numen habes ſi ſit prudentia: ſed te nos facimus fortuna deã celoq̃ locam⁹. Patet ꝗ etiã gentiliũ teſtimonio fortunã nõ verã eſſe deã: ſꝫ ab imprudẽtib⁹ ꝓ dea habitã. vnde phia eam cecũ numen vocat innuẽs nõ verũ eſſe numen aut deã. Perniciosa alludẽtẽ potius legã pnicioſe alludentẽ. vt ſit aduerbiũ. Calamitas: q̃ a calamo ⁊ culmo deducit̃: tũc ꝓprie ſm donatũ dr̃ q̃ calami ⁊ culmi grãdine aut fulmine ꝓſternunt̃. vñ maxia colonis iactura naſcitur. Tolero qđ ſignificat ſuffero ſeu patior habet primã ſyllabã breuẽ. quapropter errant: q̃ tollero ſcri bũt decepti vt reor: q̃ tollo per duplex ll ſcribit̃. Quicquid intra fortune arcam alibi ⁊ meo iudicio melius areã legit̃ nõ arcã: ⁊ ita cõmentarius ſcripſit. Sepe etiã iniurius q̃ iniurioſus inuenies ſcri ptũ: ⁊ ita ſcribendũ puto. Fortem non ſortem pro fortunã leges: ſed raro alios caſus q̃ fors ⁊ forte legeris. Sors aũt eſt quod quiſq̃ ſortitur id eſt obtinet a deo: ⁊ ponitur pro capitali pecunia. i. ea q̃ datur ad vſurã: cui⁹ lucrũ qđ accedit dicit̃ fenus. Sortes aũt dicunt̃ ſortilegoꝝ inſtrumẽta. Verſicu lũ in rota fortune hũc legi. Regnabo: regno: regnaui: ſum ſine regno. Jta vt aſcendẽs dicat regnabo ſedẽs in ꝟtice: regno: declinãs: ⁊ oppoſit⁹ illi q̃ dicit regnabo: dicit regnaui. Et q̃ eſt ſub regnãte ꝫ eſt in iſimo rote: q̃ neq̃ regnat neq̃ ſpẽ regnãdi hꝫ: dicit ſuꝫ ſine regno. ſꝫ miſſas faciem⁹ id gen⁹ nugas.

Calamitas. Colero. Tollo. Areã lege. Jniuri⁹. Fors. Sors. Fenus.

Metrum primũ ſecundi libri.

Hec cũ ſuperba verterit vices dextra,
Et eſtuantis more fertur Euripi.
Dudum tremendos ſeua proterit reges
Humilemq̃ victi ſubleuat fallax vultum
Non illa miſeros audit haud curat fletus,
Vltroq̃ gemitus dura quos fecit ridet.
Sic illa ludit ſic ſuas probat vires.
Magnũq̃ ſuis monſtrat oſtentum: ſi quis
Viſatur vna ſtratus ac felix hora.

Hec cũ ſupba ꝟterit vices dex tra. Hic incipit primũ metrũ hui⁹ ſcđi qđ dr̃ hyponauticuꝫ ab inuẽtore: q̃ labor nautarũ cãtu hmõi metri ſubleuat̃: et dr̃ metrũ iãbicũ a pede ꝑdominãte. Eſt ãt iãbus pes dı̃ſ⁹ trochꝫ cõſtãs ex pria breui ⁊ vltima lõga: dr̃ metrũ trimetrũ. lꝫ enim ꝫ metrũ hẽat ſex pedes. ⁊ tñ ꝯputãdo duos pedes ꝓ metro erit metrũ trietrũ i q̃ phia deſcribit mores fortũe di. Cũ hec. ſ. fortũa ꝟterit vices. i. alternatiões ꝓſpitat̃ ⁊ ad uerſitat̃ ſupba dextra: ⁊ cũ fert̃ more euri pi. i. mar̃: eſtuãtis. i. inũdãtis: tũc fortuna ſeua. i. crudelis ꝓterit. i. ꝯculcat reges du dũ tremẽdos. i. metuẽdos ⁊ ipa fallax ſub leuat de aduerſitate humilẽ vultũ victi. i. depreſſi: nec ipſa audit ꝑces. nec curat mi ſeros. i. pauperes: ⁊ ipſa exiſtens dura q̃ nõ flectitur ad voluntatem hoim: ridet. i. deridet vltro. i. ſpontanee: gemit⁹ ſup. miſeroꝝ quos fecit: ſic illa ludit: ſic ꝓbat. i. exꝑit̃ ſuas vires: ⁊ ipſa mõſtrat ſuis magnũ oſtẽtũ. i. miraculũ: ſi q̃s viſat̃ vna hora ſtrat⁹. i. aduerſitate depſſus ⁊ felix. i. ꝓſperitate eleuat⁹. q. d. fortuna videt̃ exhibere ſuis. i. hoib⁹ q̃ bonis ei⁹ inhiãt: magnũ miraculũ q̃ſi aliquis ſubito videt̃ mutari de aduerſitate i ꝓſpitatẽ: ⁊ ecõ uerſo. Nota q̃ fortuna dr̃ ſupba eo q̃ nullũ veret̃ nec auertit ꝓbitatẽ nec malitiã alicui⁹: ⁊ ſi voca tur more ſupboꝝ obaudit. Nota q̃ euripus ſm aliq̃s eſt vẽtus turbinis: ⁊ dr̃ euripus: q̃ſi eurus ra pid⁹ ⁊ eſt eurus nomẽ vẽti. ſm alios aũt forſan meli⁹. euripꝰ eſt brachiũ vel ſinus maris cui⁹ decur ſus ẽ incert⁹: ⁊ ꝓpter incertitudinẽ ſui curſus frequẽter periclitant̃ ibi naues: ⁊ dr̃ ab eu qđ eſt bonũ ⁊ ripa q̃ſi bona ripa ꝑ ꝯtrariũ. Sicut ergo curſus euripi eſtuantis eſt incert⁹: ſic⁊ mutabilitas fortũe Nota de operatiõe fortune qualiter hos eleuat ⁊ hos deprimit: loquit̃ Alan⁹ i anticlaudiano di cẽs. Precipite mouet illa rotã motuſq̃ laborũ. Nulla quies claudit nec ſiſtũt ocia motu. Hos ꝑmit hos releuat: hos deiicit: erigit illos. Cogit ⁊ i varios hoĩes deſcẽdere caſus. ⁊ Samarieñſis alſpaup hẽricus. Quicq̃d agas. q̃cq̃d dicas: q̃cq̃d patiaris. Nõ facis vt retrahas que mea dextra trahit. Hic ego priuatũ venerãdaq̃ ſcripta tenebo. Et pro velle meo mel tibi felq̃ dabo.

Sctũs thomas.

Magnumq̃ ſuis mõſtrat oſtẽtũ. q. d. fortuna oſtẽdit rem inſolitã ⁊ mirabilẽ ſuis. i. illis q̃ ſua appetũt bona q̃n tales cũ deſiderio habẽdi bõa videt ſe vna hora i ꝓſperitate ⁊ poſt mo dicum tpis in modica hora aduerſitate depſſos. Nec intelligas q̃ eodẽ tpe q̃s poſſit eſſe in ꝓſpera ⁊ aduerſa fortuna nã hoc implicat ꝯdictionẽ. Sed q̃re doctor dicit vna hora dico q̃ ꝑ hoc intelligit eandeꝫ tpis ptẽ ſꝫ dicit vna hora ſic q̃ in vna parte hore q̃s videt ſe in proſperitate ⁊ in alia pte hore in aduerſitate. hoc eñi cõtingere põt in diuerſis hore partibus ⁊ tñ erit vna hora vna eñi ps hore nõ eſt hora ſic igit̃ q̃s vna hora videt̃ depſſus ⁊ felix q̃n hoc obuenit in diuerſis hore partib⁹: quare nõ exponas vna hora. i. eodẽ tpe ſed vna hora. i. i diuerſis hore ptib⁹

Raymũ.

Hec cũ ſuperba ⁊c. Carmen hoc hyponauticũ iãbicũ trimetrũ: ac vnius gñis eſt: niſi q̃ varios pedes locis imparib⁹. i. p̃io tertio ⁊ q̃nto recipit. Jn locis aũt pib⁹ q̃ ſunt ſcđs quartus: ⁊ ſextus legitime poneret̃ iambus ob hoc iãbicũ dr̃. ſꝫ iu ſexto etiã ſpondeũ et trocheũ hꝫ min⁹ vitioſe q̃ i ceteris. Scđm aũt carmẽ corruptũ eſſe docet mẽſura niſi le gat̃ vti legẽdũ puto. Et eſtuãtis more fert̃ euripi. Sic ei fiũt ſex pedes bıſſyllabi At ſi q̃ ras cur ꝗ trimetrũ dicat̃: ſi ſex hꝫ pedes: Sic dixero q̃ duo pedes ꝑ vno ꝯputãt̃: vt i ſupiori ꝯmeta

Aſceſi⁹. Jãbicuꝫ carmen.

rio.iterū ꝑcūctaberis:ſi id fiat in iābicis potiꝰ ꝙ̄ aliis?Dicā qr iābus pes citus eſt:vt dī.Hor.⁊ qr velociter trāſit eiꝰ ꝓlatio bini pedes metrū.i.mēſurā vnā faciūt.Iterū qres qre iābus potiꝰ dicat citꝰ pes ꝙ̄ trocheꝰ:cū equalibꝰ ꝯſtēt ſyllabis ⁊ tꝑibus?dicā cām phiſicā ⁊ naturalē:qr vltimus ſonus etiā minor plus durat ⁊ diutiꝰ audiet ꝙ̄ quicūq; ꝓcedētiū.Quia ergo trocheꝰ ſyllabā ſuā breuē in fine hꝫ vbi adiuuat a finalitate ſonꝰ etſi correpte ꝓferat:idō nō dr pes citus ſicut iābus:cuiꝰ breuis in pricipio poſita nō adiuuat ꝑ finalē ſonoritatē.Sīli de cā ꝯſonātes qñ in ꝓpriā vocē exeūt: ſemiuocales dñr q̄ ꝟo in ſonū vocalis:fere dicunt mute.ſꝫ hec hactenus.Cōſuetꝰ ꝓfert iābus triſſyllabū ⁊ credo vitioſe biſſyllabū ab alexādro poni:nō ſine autoritate ⁊ exēplis id afferēs:q̄ ſi afferre cogat:nō fecero cōmentariū vt inſtitui:ſꝫ plixā narrationē.Euripus eſt qdā maris pars inter phocidē Boe.ꝑtes ⁊ euboeā inſulā ſita:ꝙ ſepties in die totidēq; nocte refert:⁊ adeo immoderate cōuertit:vt ⁊ vētos et plena vētis nauigia ſecū portet.vñ Señ.in hercule etheo.Euripus vndas flectit inſtabiles vagas: ſeptēq; curſus flectit ⁊ totidē refert.Dum laſſum titā mergat oceano iubar.Huiꝰ rei cām Li.li.viij. de ſcdo bello punico vētis cōtribuit:cū tñ alij cōſtāti fide dicāt ſe eiuſmōi agitatiōes etiā ſine vētis effectas vidiſſe.Cetera nota puto.dependet:ne nil lateat:cū ſuꝑiori ꝓſa carmē hoc tā aſſumptiōis ſeu minoris ꝓpoſitiōis approbatione:vñ fiat ſyllogiſmus talis.Qualiſcūq; dñi imperio te regendū ſummiſiſti.eius mores feras oportet.Sed fortune inſtabilis dñe imperio te ſummiſiſti:ergo eius mores feras opꝫ.Minorē quo ad alterā partē:videlicet ꝙ ſe impio fortune ſummiſerit cōceſſit.Boe.cōqueſtus de eiꝰ ꝑfidia.quo ad alterā aūt partē.i.quo ad inſtabilitatē eius nūc probat phīa oſtendēs eam etiam cum impietate cōtinue mutari ⁊ quaſi ſepties vt euripus affluere ⁊ refluere.

¶Prosa ſecunda ſcdi libri.

VEllem aūt pauca tecū fortune ipſiꝰ verbis agitare.Tu igit an ius poſtulet:aīaduertere.Quid tu o hō reā me qtidianis agis qrelis?Quā tibi fecimꝰ iniuriā?Que tua tibi detraximꝰ bona?Quouis iudice de opū dignitatūq; mecū poſſeſſiōe cōtēde.Et ſi cuiuſq; mortaliū ꝓpriū qd horū eſſe mōſtraueris:ego iā tua fuiſſe q̄ repetis ſpōte ꝯcedā.Cū te matris vtero natura ꝓduxit nudū:rebꝰ oībus inopēq; ſuſcepi:meis opibus foui:⁊ qḋ te nūc impatiētē nr̄i facit:fauore prona indulgētiꝰ educaui.Et oīm q̄ mei ſunt iuris affluētia:⁊ ſplēdore circundedi.¶Nunc mihi retrahere manū libet.habes grās velut vſꝰ alienis:nō habes ius qrele tāq̄ tua prorſus perdiderit.¶Quid ergo ingemiſcis?nulla tibi a nobis illata eſt violentia?opes:honores:ceteraq; ta-

VEllē autē pauca.Hic incipit pro.ij.huius ſcdi:in qua.P.ꝓbat Boe.nō eſſe cōquerendū de fortuna qr nihil ſibi abſtulit:⁊ ītroducit fortunā alloquentē Boe.Et diuidit:qr p̄mo ꝑſuadet boe.introductionē fortune.Scdo ītroducit eā:ibi qd tu o hō.Primo phīa dicit.o Boe.ego phīa vellē tecū pauca agitare.i.diſcutere ꝟbis ipſiꝰ fortune:tu ꝟo aīaduerte an ius.i.iuſtitia poſtulat.¶Not.ꝙ ſilitudo orōnis qñq; generat faſtidium:ideo qñq; ipāꝫ opꝫ mutare.vñ Tulliꝰ.iiij.li.rhethorice dicit.Sermonē i dicēdo ꝯmutari opꝫ.vt facilem ſatietas varietate vitet:idō phīa hic variat orationē ꝑ introductione noue ꝑſone vtēdo ꝓſopopeia:q̄ figura a Tullio vocat conformatio.ꝑſuadet igit phīa boetio ītroductionē fortūe dī.Vellē aūt pau.⁊c.¶Quid tu o hō.Hic phīa introducit fortunā alloquētē boetiū:q̄ oſtēdit qrimoniā eſſe iniuſtam:qr nihil ſibi abſtulit.Primo ergo fortuna oñdit ꝙ nihil boetio iiuſte abſtulit.ſcdo quādā rñſionē Boe.excludit:ibi.An tu mores.Prio ergo facit qḋ dictum eſt:⁊ tūc ſcdo rñdet tacite qōni.prio dicit fortuna ad Boet.o tu homo quid agis.i.vexas vel facis me reā quotidianis.i.aſſiduis querelis?q.d.facere nō deberes.quā tibi facimꝰ iniuriā?q.d.nullā q̄ tua bōa tibi detraximus?q.d.nulla cōtēde mecū in iudicio de poſſeſſione opū ⁊ dignitatū corā quocūq; iudice ⁊ ſi monſtraueris aliqd eſſe ꝓprium horū bonorum cuiuſq; mortaliū:ego ſponte cōcedā tibi ea q̄ repetis fuiſſe tua.ꝙ aūt nō ſint tua:nec alicuiꝰ hoīs ꝓpria ꝓbo tibi:qr cū natura ꝓduxit de vtero matris ego ſuſcepi te nudū ⁊ inopē.i.carentē oībꝰ rebꝰ:⁊ foui te meis opibꝰ:⁊ ego prona.i.prōpta educaui.i.nutiriui te indulgētiꝰ.i.clemētiꝰ fauore.i.clemētia mea:ꝙ te nūc facit impatientē noſtri.i.ꝯtra nos.Quia ſi Boe.a principio non fuiſſet nutritus proſperitate fortune:nō fuiſſet impatiēs de amiſſione eius:⁊ ſubdit ego circundedi te affluentia ⁊ ſplendore omnium bonorum.qui ſunt mei iuris.i.poteſtatis.¶Nunc autem libet.i.placet mihi retrahere manū:tu habes gratias.ſ.mihi referre grates tāq; vſus alienis:nō habes ius querele ꝙ̄q; tua ꝑdideris.¶Quid ergo ingemiſcis querulādo nulla tibi a nobis illata eſt violentia:opes:honores ⁊ cetera talium ſunt mei iuris.ideſt ꝑtātis ⁊ famule mee.ſ.honores ⁊ poteſtates cognoſcunt me dominam.Mecum veniūt:mecū diſcedunt.audacter affirmē ſi tua forēt:que cōquereris amiſſa:nullo modo ea ꝑdidiſſes.¶No.ꝙ tota rō fortune in hoc cōſiſtit:nulli manet rationabilis querimonia de eo q̄ nihil alioꝝ aufert:ſed ꝓpria ꝑ ſuo libito diſponit:ſed fortuna nihil abſtulit quod erat Boetij:ſed propria diſponit ꝑ ſuo libito:ergo ⁊c.¶No.

lium mei ſunt iuris. dn̄am famule cognoſcunt: mecū venīunt: me abeunte diſcedūt. Audacter affirmem: ſi tua forent que amiſſa cōqueris: nullo modo ꝑdidiſſes. ¶ An ego ſola meum ius exercere ꝓhibeor? Licet celo ꝓferre lucidos dies: eoſdēq; tenebroſis noctibus cōdere. Licet anno terre vultū: nūc floribus frugibuſq; redimire: nūc nimbis frigoribuſq; cōfundere. Jus eſt mari: nūc ſtrato equore blādiri: nūc procellis ac fluctibus inhorreſcere. Nos ad cōſtātiā nr̄is moribus alienā inexpleta hoīm cupiditas alligabit: hec nr̄a vis eſt: hūc cōtinuū ludū ludimus. Rotam volubili orbe verſamus: infima ſummis: ſumma infimis mutare gaudemus. Aſcende ſi placet: ſed ea lege ne vti cum ludicri mei ratio poſcet: deſcendere iniuriam putes. ¶ An tu mores ignorabas meos? neſciebas Creſum regem lydorum Cyro pauloante

de hoc q̄d dicit que tibi tua. Seneca dicit in de remedijs. Non eſt tuum quod fortuna fecit eſſe tuū. Alienū eſt omne quicquid optādo euenit ⁊ nihil ipſius ꝓpriū putari ꝫ q̄d eripi pōt. ¶ No. ꝙ homo ꝓducit̃ nudus ex vtero mr̄is ꝑ hoc innuit̃ magna eius miſeria. ſi em̄ homo nudus nō naſceret̃ ⁊ nullo indigeret minus eſſet miſer: ſed q2 nudus naſcit̃ nihil poſſidens ⁊ pluribus indigens: ideo magis miſer eſt. vn̄ paup̱ Hēricus. Primitus in mūdo tecū tua quanta tuliſti. Nudus eras primo ⁊ poſtea nudus eris. ¶ No. ꝙ bona exteriora non ſunt ꝓpria hominis: q2 dicit Sene. Nihil ꝓpriū dicas q̄d mutari pōt: fortuna repoſcit q̄d dedit: donū q̄d dari potuit: auferri potuit ⁊ q̄d fortuna nō dedit: nō eripit. ¶ An ego ſola meū. Hic rn̄det tacite q̄ſtioni. diceret aliquis fortune: licet bona exteriora ſint tua. tamē poſtq̄ꝫ ea homini contuliſti non deberes amplius auferre. Huic queſtioni reſpōdet Fortu. di. ꝙ hoc eſſet cōtra ius ⁊ cōtra naturā ſuam: quaꝫ null9 dꝫ ſibi auferre: immo dꝫ vti ſicut cetere res vtunt̃ ſua natura. vn̄ dicit. Nunquid ſola ꝓhibeor exercere ius meū: cum omnia alia exercēt naturaꝫ ſuā: q̄d declarat: q2 licet. i. licitū eſt celo ꝓferre lucidos dies ⁊ eoſdem condere. i. abſcōdere tenebroſis noctibus: ⁊ ꝫ anno redimire. i. ornare vultum. i. ſupficiem terre: nūc frugibus ſicut in eſtate: nūc cōfundere eū nimbis. i. pluuijs ⁊ frigoribus ſicut in autumno ⁊ hyeme. ius. i. natura eſt mari nunc. i. aliquādo ſcꝫ tēpore ſereno blādiri. i. blādum eſſe equore ſtrato. i. pacifico: ſed tempore tēpeſtat̃ inhorreſcere. i. horridū apparere ꝓcellis ac fluctibus. i. inūdationibus: nūquid inexpleta. i. inſatiabilis cupiditas hoim alligabit nos ad cōſtantiam noſtris moribus: q. d. non: etenim hec eſt noſtra vis. i. naturalis poteſtas: hūc ludum cōtinuum. i. omni tēpore cōtinue ludimus: rotā verſam9 volubili orbe. i. veloci circulatiōe: ⁊ nos gaudem9 mutare īfima. i. aduerſa ſummis. i. ꝓſperis: ⁊ ſumma infimis: ideſt ꝓſpera aduerſis. Tu Boetius: aſcende rotam noſtrā ſi placet: ſed ea lege: ideſt cōditiōe vti: ideſt vt ne putes tibi fieri iniuriā ſi cōtingit te deſcendere: cuꝫ ratio mei ludicri. i. ludi ioco ſi hoc poſcet. ¶ No. ꝙ quelibet res in ſua naturali opatione delectat̃. fruſtra ergo laborat qui naturam rei auferre conatur: cum natura nō aſſueſcat in cōtrarium. Unde paup̱ Henricus. Nonne lege quis ſic vtat̃ ⁊ arte: Quod ſi ſors dederit vtit̃ omnis homo? Miles equis: piſcator aquis: ⁊ clericus hymnis. Nauta fretis: pugiles marte: poeta metris. Ruſticus arua parat: numerat mercator auarus. Uirgo legit flores: ſtult9 amator amat. Seminat in ſpinis nature iura retractās. ¶ Nota dicit cupiditatem hominū eſſe inexpletam: quia dicit Ariſtoteles. ij. Politico. Infinita eſt cōcupiſcētia hominū: ad cui9 repletionē multi viuūt. Et Seneca. lxvj. epiſtola. Naturalia deſideria infinita ſunt ex falſa em̄ opinione naſcentia vbi deſināt nō habēt. ⁊ Sen̄. xij. epiſtola. Oīa aliq̄s cōtemnere pōt. oīa aūt hr̄e nō pōt. ¶ An tu mores ignorabas meos. Hic fortuna excludit quādam rn̄ſionem Boe. Poſſet em̄ dicere Boetius. O fortuna ego conqueſtus ſum de tua mutabilitate: quia ignoraui mores tuos. Hanc em̄ reſponſionē excludit fortuna per plura. Nota. Boetius ex quibus poterat perpendere mores ⁊ ſtabilitatē ſuam ⁊ dicit. Nunquid tu ignorabas mores meos: quaſi dicat nōne ſciebas quomodo Creſus rex lydorum qui prius erat formidabilis Cyro regi perſarū: ſed poſtea capt9 fuit a Cyro ⁊ traditus ignibus ad cremādū: ſed imbre miſſo celitus fuit defenſus ⁊ euaſit: nunquid etiam preterit te quomodo Paulus cōſul romanus fudit pias lachrymas ſup calamitatibus: ideſt miſerijs Perſi regis quem captiuauerat: quid em̄ aliud deflet amor tragediarum: ideſt poematum reprehendentiū vitia hominū: niſi fortunā vertentem felicia regna indiſcreto ictu: ideſt incerto euētu: nōne exiſtens adoleſcentulus didiciſti iacere in limine: ideſt in domo iouis duo dolia vini: vnuꝫ quidem bonum. aliud autem malum de quibus oportuit vnūquēq; intrantem guſtare: quid cōquereris ſi vberius de bonorum parte ſumpſiſti: quid cōquereris ſi a te non tota diſceſſi: quid cōquereris ſi hec ipſa mei mutabilitas eſt tibi iuſta cauſa ſperādi meliora. i. ꝓſpera. tamē ꝑ certe ne cōtabeſcas. i. deficias aio: ⁊ tu locat9 intra cōe regnū oībus. i. in mūdo: deſideres viuere ꝓprio iure: q2 hoc eſſe nō pōt vt eximaris a cōi lege hoim. ¶ No. ꝙ cū Creſus rex lydoꝝ eſſet pugnaturus cōtra regē Creſus.
ꝑſarū ipſe ꝯſuluit apollinē de ſucceſſu pugne q̄ reſpōdit hmōi verſiculo. Creſus perdet Alim traſ-

formidabilem:mox deinde miſerādum rogi flammis traditū miſſo celitus imbre defenſum. Num te preterit Paulū perſes regis a ſe capti calamitatib⁹ pias impendiſſe lachrymas? Quid tragediarum clamor aliud deflet:niſi indiſcreto ictu fortunā felicia regna vertentē? Nōne adoleſcētulus duo dolia: vnum quidē malum:aliud aūt bonū in Jouis limine iacere didiciſti? Quid ſi vberius de bonorum parte ſumpſiſti. Quid ſi a te non tota diſceſſi? Quid ſi hec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cauſa eſt ſperādi meliora? Tamē ne aīo cōtabeſcas:⁊ intra cōmune oībus regnū locatus proprio iure viuere deſideres.

greſſus plurima regna. Alim eſt fluuius quidā:quē verſiculū. Creſus ſic intellexit:ꝙ Creſus tranſgreſſus Alim perdet.i.deſtruet plurima regna ipſi⁹ Cyri:ſed apollo ſic intellexit. Creſus trāſgreſſus Alim pderet.i.amitteret plurima regna ſua:⁊ hoc cōtigit.nā ipſe cū trāſgreſſus eſſet Alim vict⁹ eſt a Cyro ⁊ in ignē poſit⁹.ſed tāta inūdatio pluuie facta fuit:ꝙ extinct⁹ fuit ignis ⁊ euaſit:de quo cum multū gloriaret̄:dixit filia ſua noīe Fama. O pater expecta vltimā diē ante quā nō eſt gloriādum. Quadā ꝟo nocte vidit Creſus in ſomno ꝙ eſſet ſup altā arborē:vbi Juppiter eū rigabat.⁊ phebus eū ſiccabat.qḋ ſomniū cū retuliſſet filie ſue.rn̄dit filia:tu eris captus a Cyro ⁊ in cruce ſuſpēſus vbi Juppiter.i.pluuia te rigabit:⁊ pheb⁹.i.ſol te ſiccabit:qḋ ad vltimū ꝯtingit.ex quo pōt

Paulus.

perpēdi mutabilitas fortune. ¶ Nota ꝙ Paulus cōſul roman⁹ miſſus fuit ꝯtra regem Perſarū q̇ erat ſuperbiſſimus hoīm. Cū aūt ipm̄ deuiciſſet cōſiderās pſpitatem p̄teritatē ⁊ aduerſitatē p̄ſentē eius. mot⁹ pietate fleuit ſup ipm̄ ⁊ dimiſit eum ex quo ſimiliter perpēditur mutabilitas fortune. ¶ Not. ꝙ tragedia eſt carmē reprehenſiuū vitiorū incipiens a pſpitate: deſinēs in aduerſitatē:⁊ dr̄ a tragos grece qḋ eſt hyrcus latine ⁊ odos cantus:q: cantus hm̄oi carminis lyrico remūerabatur:tn̄ dicuntur tragedi poete:q: antiqua geſta ⁊ facinora ſceleratoꝝ regū luctuoſo carmine pp̄ſo ſpectāte.i.reſpiciēte:cōtinebant:ſicut dicit Jſido.lib. Ethimo. ¶ No. ꝙ Homerus volens oſtendere mutabilitatem fortune deſcribit in domo Jouis iacere duo dolia:vnum bonū aliud malum:⁊ oēs intrantes domum de vtroq; oportebat guſtare: ſed quoſdam plus de bono:quoſdam vero plus de malo.⁊ hec deſcriptio publice depingebatur Athenis in templo Jouis vbi Boe. ſtuduit adoleſcens exiſtens:ſicut ipſe teſtatur de ſcholarium diſciplina. Per domū autem Jouis Homerus ſignificabat mundum.per duo dolia proſperitatem ⁊ aduerſitatem:⁊ oēs que viuunt in mūdo de vtroq; guſtāt:quidam plus de proſperitate:quidā plus de aduerſitate. ¶ Nota dicit fortunā vertentem felicia regna.dicit Gaufredus in poetria. Hoc vnū preſcire potes:ꝙ nulla poteſtas eſſe moroſa pōt:q: res fortuna ſecundas imperat eſſe breues ſi vis exempla priores. Reſpice fortunas enarrant ilia priorū. Florida proſperitas minois ſubuertit Athenas. Jlion atrides magne carthaginis arces. Scipio:ſ; multi ſunt romani alia fati. Tēpore verſa breui:breuis eſt diſtātia lethi. Ois et meſti nox eſt vicina diei. Hec aliena docent:⁊ te tua facta docebunt.

Duo dolia vini.

Raymūdus.

Neſciebas Creſum. Ordo eſt neſciebas nūq̇d ignorabas (q.d. nō debebas ignorare) creſum regē Lydorum.i.lidie formidabilē Cyro pauloante.i.quē cyrus prius formidabat mox.i.poſt paucū tp̄is ipm̄ Creſum miſerandū.i.miſerū ⁊ miſeriis aſtrictum (p Cyrum ſupple) traditū flāmis rogi.i.ignis fuiſſe ſup.defenſum imbre.i.p imbrē miſſo.i.miſſum celitus.i.de celo vel de aere. ¶ Num te p̄terit Paulum. Ordo eſt.num.i.nūquid te p̄terit.i.oblitus es vel etiā ignoras Paulum cōſulem romanū impediſſe.i.dediſſe ⁊ emiſiſſe lachrymas pias calamitatibus.i.propter calamitates regis Perſe.i.ſic dicti (eſtq; hic perſa nomen propriū regis Macedonie quem Paulū captiuauit) capti.i.deuicti a ſe.ſ. Paulo conſule. ¶ Quid ſi hec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cauſa eſt ſperandi meliora. Hic nota ꝙ mutabilitas fortune cauſa ſperādi meliora.i.pſpera:q: q̇ eſt in aduerſitate h; cauſam ſperandi meliora.i.pſpera rōne mutabilitatis fortune quā nō haberet ſi fortuna immutabilis eſſet nō em̄ poſſet ſperare pſperitatem qui eſt aduerſitate detentus ſi fortuna non poſſet mutari.

Aſcēſi⁹.

Vellem autē ⁊c. Fortune verbis.i.quibus vteretur fortuna ſi ipſa tecum loqueretur. Eſt autem honeſta locutio ⁊ apud diſertos frequēs ago tecum verbis populi aut ſenatus ⁊c. Tu igit̄ an ius poſtulet animaduerte.horum verborū ſenſus aptior eſſet ſi ſuppoſitū illius verbi poſtulet poneretur fortuna:vt ſi ego vellem tecū agere pauca verbis fortune tu igitur animaduerte an fortuna poſtulet ius.i.quod iuſtum eſt ſi tecum ita loqueretur. quid tu ⁊c. Eſt aūt ſermo proprius. Nam vt grāmatici peritiores docent:poſcimus rem debitam ⁊ honeſtam petimus p̄cando ⁊ humiliter.poſtulamus ea que iuſta ſunt ⁊ nobis iure quodam debita. ¶ Quid tu homo ⁊c.figuratiue ſunt hm̄oi interrogatiōes ⁊ amaritudinis plene que reſponſum nō poſcunt niſi forte negatiuū:quibus indignati ⁊ multū irati vti ſolent:quo circa apte dantur hoc fortune ⁊ multū laceſſite ob iniuſtas querelas. Boetius habes grates velut vſus alienis: legerem habes grās:⁊ ita ſcriptū reperi in quibuſdā:ſ; interpres forte ſimilitudine ꝟbi ſequētis illect⁹ vbi legēdum eſt:nū habes ius ⁊c.voluit legere habes:⁊ ſubaudire referre vel agere.nudū rebus oībus. De

Agere verbis.

Interrogatio figurata.

hac miſeria hũana Pli.li.vij.naturalis hiſto c.j. Graphice ſcribit:cuiꝰ vba ſunt hec ſtati poſt pncipiũ Miſeria
libri.cũ oĩa exeq̃ huãnꝰ neq̃at animꝰ. Pncipiũ iure tribuet hoĩ cuiꝰ cã vr cũcta alia genuiſſe natura hũana.
magna ⁊ ſeua mercede ꝯ tãta ſua munera:vt nõ ſit ſatꝫ extimare parẽs melioꝛ hoĩs an triſtioꝛ no-
uerca fuerit. Añ oĩa vnũ aĩantiũ cũctoꝝ aliena alienis velat opibꝰ: ceteris varie tegumẽta tribuit:
teſtas:cortices:coꝛia:ſpinas:villos:ſetas:pilos:pluuiã:pẽnas:ſq̃mas:vellera. Truncos ẽt:arboreſqꝫ
cortice iterdũ gemino a frigoꝛibꝰ ⁊ caloꝛe tutata ẽ.hoĩeꝫ tm̃ nudũ ⁊ ĩ nuda humo natali die abijcit
ad vagitꝰ ſtati ⁊ ploꝛatũ. Nullũqꝫ tot aĩaliũ aliđ ad lachꝛymas:⁊ has ptinꝰ vite pncipio. At hercule
riſus pcox illi ⁊ celerrimꝰ añ q̃dragesimã diẽ nulli dat. Ad hᷓ lucis rudimẽto qđ ne feras q̃dẽ iter nos
genitas vĩcula excipiũt ⁊ oĩꝫ mẽbroꝝ nexꝰ:atqꝫ ĩfeliciter natũ iacet manibꝰ pedibuſqꝫ deuinctꝫ:flẽs
aĩal ceteris impaturꝝ:⁊ a ſupplicijs vitã auſpicat:vnã tm̃ ob culpã:q2 natũ eſt. Heu demẽtia ab his
initijs exiſtimãtiũ ad ſupbiã ſe genitos. Pꝛia roboꝛis ſpes:pmũqꝫ tpis munꝰ quadrupedi ſileꝫ facit
Q̃n hoĩ inceſſus:Q̃n vox:q̃n firmũ cibis os:Q̃n palpitãs vtex: ſumme iter cũcta aĩalia ĩbecillita-
tis indiciũ. Iã moꝛbi tot:atqꝫ medicine tot ꝯ mala excogitate:⁊ hec q̃ꝫ ſubinde nouitatibꝰ victe. Ce
tera ſentire naturã ſuã:alia pnicitatẽ vſurpare:alia ppetes volatꝰ:alia vires:alia nare:hoĩeꝫ ſcire ni
hil ſine doctrina:nõ fari:nõ ĩgredi:nõ veſci:breuiterqꝫ nõ aliđ nature ſpõte q̃ꝫ flere. Itaqꝫ multi exti
tere q̃ nõ naſci optimũ cẽſerẽt aut q̃ꝫ ocioſiſſime aboleri. Uni aĩantiũ luctꝰ ẽ datꝰ:vni luxuria:⁊ q̃dẽ
ĩnũeralibꝰ modis:ac p ſingula mẽbꝛa:vni ãbitio:vni auaritia:vni vniuerſa viuẽdi cupido:vni ſupſti
tio:vni ſepulture cura:atqꝫ ẽt poſt ſe de future. Nulli vita fragilioꝛ:nulli reꝝ oĩꝫ libido maioꝛ:nulli pa
uoꝛ ꝯfuſioꝛ:nulli rabies acrioꝛ. Deniqꝫ cetera aĩantia ĩ ſuo gñe pbe degũt. Cõgregari videmꝰ ⁊ ſtare
ꝯ diſſilia. Leonũ feritas iter ſe nõ dimicat:ſpẽtũ moꝛſus nõ petit ſpẽtes. Ne maris q̃dẽ belue ac pi-
ſces niſi ĩ diuerſa gña ſeuiũt. At hercule hoĩ plurima ex hoĩe ſunt mala:hᷓ Pli. Quibꝰ ſatꝫ abũde mi
raꝫ ꝯditiõeꝫ nr̃aꝫ oñdit:cũ oĩꝫ aĩantiũ nudiſſimi ⁊ pauperrimi naſcamur:ſi mõ rõ deſit qđ tm̃ nõ ſine
magno bñficio dei effectũ putauero. Uoluit em̃ deꝰ p miſeriã nr̃aꝫ ſupbie fomitẽ nobꝫ repmere:⁊ p
pauptatẽ minime materiã augere.niſi em̃ miſeri ſint nõ eẽt in q̃ ꝯſpiciat mĩa. Lꝫ anno redimire.no redimio
liſto legere redimere ẽ em̃ q̃rte ꝯiugatiõis. Ius ẽ mari ⁊c. Señ.q̃ꝫ foꝛtune ĩſtabilitatẽ mari cõpat: ſꝫ ludicrũ.
nota ſunt eiꝰ vba. Ludicri mei.recte declinauit. Nã valla ludicrũ ĩ ſcđa decli.nõ ĩ tertia pferẽdũ do
cet ꝯ Priſ.⁊ eiꝰ imitatoꝛes:vt ꝯ Alex. Creſi hiſtoꝛia ſatꝫ diligẽter expoſita ẽ q2 tm̃ lucẽ obſcuris adde Creſus.
re iſtituimꝰ:iuenimuſqꝫ nõnullos dubitare eo ꝙ autoꝛẽ eoꝝ q̃ ĩ ꝯmẽtarijs ſcti Tho.legunt nõ iuene-
runt:iõ nõ pauca addemꝰ. Fuit itaqꝫ Creſus elytici filiꝰ gñe lydꝰ.q̃ pmꝰ grecos ptiꝫ ſubegit tributis
impoſitꝫ:ptiꝫ ſibi ſocios aſciuit.⁊ tm̃ impꝛio:theſaurꝫ oĩmqꝫ reꝝ foꝛtuna creuit vt ſe feliciſſimũ dicere
nõ dubitaret. Cũ aũt Solũ vir ſapiẽtiſſimꝰ ⁊ legũ athenieñſiũ latoꝛ pſiſtratũ tyꝛannũ fugiẽs ad eum
foꝛte ſe recepiſſet:⁊ ipe Creſus ſe exq̃ſitiſſime vt ẽ apđ Laertiũ:oĩꝫ oꝛnamẽtoꝝ gñe cõpoſuiſſet ſubli-
miqꝫ ſolio ſediſſet:interrogãs Solonẽ:an pulchꝛius vnq̃ꝫ ſpectaculũ vidiſſet:rñdit Solon ſe gallos
gallinaceos:⁊ facianos ⁊ pauones pulchꝛioꝛes vidiſſe. Naturali em̃ illi floꝛe ⁊ incredibili ſpecioſita
te veſtiunt. Creſus aũt alieno Alio tpe oñdẽs ſoloni theſaurũ ſuũ iterrogauit an vidiſſet aliquẽ ſe
beatioꝛẽ:cui ſolõ. Tellũ inq̃t vidi q̃ liberos ſuſcepit ⁊ vidit ex his nepotes:moꝛtuꝰ honeſtiſſime ĩ bel
lo p patria dimicãs. Itẽ cliobẽ ⁊ bithonẽ filios ſacerdotꝫ iunonis argiue:q̃ iugũ ſubeũtes plauſtro
matrẽ duxerũt ad Iunonis tẽplũ:q̃eſcẽteſqꝫ in ipo delubꝛo nõ ſunt ampliꝰ excitati:quoꝝ effigies tã
q̃uã viroꝝ q̃ optimi extitiſſent argis factas apđ delphos collocauerũt. Cũ aũt Creſus rurſuꝫ iterro
garet.q̃d de me ſentis: te inq̃t multoꝝ hoĩm regẽ arbitroꝛ.qđ vero iterrogas:pꝛius nõ affirmauero
q̃ꝫ audiuero te vita bñ functũ eſſe. Q̃uã Solonis ſnĩam Creſus tũc nõ magnipendẽs poſtmodũ ni-
mis veracẽ cognouit. Nã cũ eſſet potẽtia ⁊ aĩo vehemẽs:Cyꝛo pſaruꝫ regi bellũ mouit. Unde hic illi
pauloãte foꝛmidabilis fuiſſe dr̃ ſꝫ mox miſerãdꝰ:q2 captꝰ ⁊ cyꝛo oblatꝰ iuſſus eſt viuꝰ pyꝛe ĩponi vt to
tus cõbureret:vinctꝰ cõpedibꝰ ⁊ ligatis manibꝰ:⁊ quatuoꝛdecim lydoꝛũ clariſſimis pueri ſup ĩpoſitis
Quo in loco memoꝛ vbis ſolonis quo dixerat:añ ſupꝛemã diẽ neminẽ beatũ debere dici.ſepenume-
ro exclamauit. Solon.quaſi diceret nimis verax mihi es. Quod Cyꝛus audiẽs ſibi ſignificari id vo
luit:hoĩemqꝫ adduci:quẽ viuũ vri mãdauerat. Q̃ua re intellecta vltionẽ vt ipe aliq̃n futurã metuẽs
creſo pepcit:⁊ flãmã extingui iuſſit. Qđ cũ miniſtri nõ poſſent:pluuia vehemẽs deſcẽdit p quã cre-
ſus liberatꝰ eſt:⁊ ad cyꝛũ ductꝰ:pcũctabat reũ:cur ſe inuaſiſſet.at ille reſpõdẽs. Ut eſſem inq̃t creſus.
Solutus aũt apud Cyꝛũ oĩm pmꝰ ꝯſilio ſemp fuit. Hec de creſo ex herodoto lib.j.excerpta ſunt. Iu
ſtinus aũt lib.j.dicit eũ captũ ⁊ remiſſum:ſꝫ modũ remiſſionis tacet.cõmẽtũ aũt. B.Thome addit
fabuloſa nõ tm̃ aſpernẽda oĩno. ¶ De paulo aũt cõſule rege pſarũ ſatis frigide loquit ſupioꝛ ꝯmẽta Paulus
rius:cũ neutrius nomẽ ponat aliter q̃ꝫ in textu. Uidet aũt loq̃ de Lucio emilio paulo macedonico.
Et de pſa rege macedonie ad eũ captiuo deducto:de quo Ual.maximꝰ li.v.cap.j.vñ legẽdũ puto p Lucius.
ſe regis:nõ pſi:nec fuit rex pſarũ ſed macedonũ. Hec aũt pulchꝛe recitat Pli.in de viris illuſtribꝰ di.
Luciꝰ emiliꝰ paulꝰ filiꝰ eiꝰ q̃ apud cãnas cecidit pmo cõſulatu:quẽ poſt tres repulſas adeptꝰ erat: de
liguribꝰ triũphauit. Rerũ geſtarũ oꝛdinẽ in tabula pictu publice poſuit. Iterũ pſen philippi filiũ re-
gẽ macedonũ apud ſamotrachas cepit:quẽ victũ fleuit:tm̃ in triũphuꝫ duxit. Hec ille. Preterea vbi
oẽs fere codices habẽt:duo dolia. Unũ q̃dẽ malũ aliud aũt bonũ:melioꝛes q̃ pauci ſunt habẽt vnũ
q̃dẽ boni aliud aũt mali. Nõ em̃ dolia aut bõa aut mala fuiſſe vult dicere:ſꝫ boni aut mali ꝯtinẽtia.
Quid ſi hec ipſa mei mutabilitas ⁊c. Bonũ argumẽtũ ꝯ eos q̃ egre patiũt foꝛtũe mutabilitatẽ. Nã
ſi mutabilis eẽt maneret miſeris ppetuo mala.nec eẽt ipſis rõ meliuſcula ſperãdi. Cetera nota ſũt.

Sctūs thomas

SI quantas rapidis flatibus incitꝰ. Iſtud eſt ſcꝺꝫ metrū huius ſcꝺi qꝺ dicit̃ aſclepiadeū ab inuētore: coriambicū a pede p̄dominātē: qđ ſit pes coriambicꝰ ꝑus habitū ē: ⁊ ꝯſtat illud metrū ex p̄mo ſpōdeo ⁊ duobꝰ coriābis ⁊ pirrichio vel iambo: quale metrū eſt illiꝰ hymni. Sanctoꝝ meritis ⁊c. ſcꝺm metrū ꝺr pherecratiū ab inuētore: ꝯſtās ex p̄mo ſpondeo · ſcꝺo dactilo. tertio ſpōdeo vel trocheo. In hoc ḡ metro fortuna cōquerit̃ de inexpleta cupiditate hoim dicēs. Si copia. i. fortuna quā gētiles deā copiā appellabāt pleno cornu fundat hoibus tantas opes quantas arenas verſat. i. voluit pōtus. i. mare: incitus. i. cōmotus rapidis flatibꝰ. i. impetuoſis vētis: ⁊ ſi fundat tātas opes quot ſydera fulgent in celo edita. i. orta ſtelliferis noctibꝰ: ⁊ ipā copia nō retrahat manū auferēdo opes haud ꝓ nō ideo humanum genus ceſſet flere. i. flendo ꝓponere miſeras querelas. ⁊ q̄uis deꝰ prodigus. i. diues multi auri. i. ad modū ꝓdigi multū aurum defundens ipſe deus libēs eripiat vota hoim ⁊ ornet auidos. i. cupidos claris honoribꝰ: tñ iā parta. i. acquiſita ⁊ poſſeſſa nil vidētur eis: ſed ſeua rapacitas vorās queſita. i. acquiſita: pādit i. manifeſtat: altos hiatus. i. receptacula cupiditatis. Et tunc querit fortuna q̄ iaꝫ freno retentēt. i. detineāt certo fine cupidinem. i. auaritiā hoim p̄cipitē. i. p̄cipitātem hoiem ſitis. i. deſideriū habēdi fluēs largis muneribꝰ ardeſcit in hoie: ⁊ iō ille qui trepidus terrore aduerſitatis gemēs credit ſeſe egentē: ille nunq̄ꝫ diues agit. i. vitā ducit. ¶ Nota circa hoc qꝺ dicit pleno copia cornu: ꝙ cū hercules quodā tp̄e luctaret̃ cū acheloo ⁊ acheloꝰ mutaret ſe in taurū: hercules apprehēdēs ipm̄ ꝑ cornu effregit illud ⁊ repletū pomis ⁊ floribus odoriferis ſacrificauit illud fortune: qꝺ cornu ꝺr fortuna q̇buſdā ꝓpinaſſe plenuꝫ q̇buſdā vacuū: q̇buſdā ſemiplenū ſꝫm diuerſuꝫ ſtatū ꝓſperitatis ⁊ diuerſitatis hoim. ¶ Nota. ꝙ fortuna inuehit̃ contra auaritiā hoiꝫ. qꝺ Tulliꝰ i lib. Tuſcu. queſtionū dicit. Auaritia ſtudiuꝫ pecunie hꝫ quā nemo ſapiens ꝯcupiuit ea eñ q̄ſi malis venenis imbuta corpꝰ animūq̄ꝫ virileꝫ effeminat. Ipſa eñ inſatiabilis manēs neq̄ꝫ copia neq̄ꝫ inopia minuit̃. Et in codeꝫ ħ de auaritia ꝺt. Quid ē ꝙ multi cupiditate pecunie feruntur quorum ita perturbantur animi: vt non multum abſint ab inſania Dicit Seneca epiſtola. lxxv. Auaritia nunq̄ꝫ habet maius malum niſi ꝙ integra eſt. ⁊ ſexageſima ſecunda epiſtola auaros comparat canibus dicens. Vidiſti aliquem canem miſſum a domino panis fruſta aut carnis aperto ore captantem: quicquid arripit protinus integruꝫ deuorat: ⁊ ſemper ad ſpeciem futuri inhiat. Item etiam euenit nobis quicquid nobis fortuna expectantibus porrigit: illud ſine omni voluntate dimittimus ⁊ ſtatim ad rapinam alterius erigimur. ¶ Nota qui credit ſe egentem non eſt diues: ſed pauper. quia dicit Seneca p̄ma, epiſtola. Non qui parum hꝫ: ſed qui plꝰ cupit pauper eſt. Quid eñ refert quātum illi in arca: quātum in horreis iactat: ſi alieno hiatu immi net. ¶ No. ꝙ diuitie non tollunt auaritiā: ſed augmentāt. vñ Seneca. xvj. epiſtola dicit. Congregatur in te quicquid locupletes poſſederunt. vltra priuatum pecunie modum fortuna te prouehat: auro tegat: purpura veſtiat: terram marmoreq̄ꝫ occultet: accedant ſtatue ⁊ picture. ⁊ quicquid vlla res elaborauit: maiora cupere ab his deſiſtes. Unde Iuuenalis. Interea pleno dum turget ſacculus ore. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit.

¶ Metrum ſecundum libri ſecūdi.

SI quantas rapidis flatibus incitus:
Pontus verſat arenas:
Aut quot ſtelliferis edita noctibus
Celo ſydera fulgent
Tantas fondat opes: nec retrahat manum
Pleno copia cornu:
Humanum miſeras haud ideo genus
Ceſſet flere querelas.
Quāuis vota libens excipiat deus
Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus.
Nil iam parta videntur.
Sed queſta vorans ſeua rapacitas
Altos pandit hiatus.
Que iam precipitem frena cupidinem
Certo fine retentent.
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis adheſit habendi.
Nunq̄ꝫ diues agit qui trepidus gemens
Seſe credit egentem.

Raymū.

NUnq̄ꝫ diues agit qui trepidus gemens ſeſe credit egentem. Senſus eſt. q̇ timet futuram aduerſitatē gemens. i. cupiens ⁊ affectās plura q̄ꝫ hꝫ exiſtimat ſe pauperem ⁊ egentem ideo talis nunq̄ꝫ agit diues. i. nō ducit vitam diuitem ⁊ rō eſt quia magne diuitie non diuitem faciunt ſed contentꝰ ſed talis non contentatur ergo diues nō dicitur. Diues enim eſt non qui plura poſſidet ſed qui cōtentatur his que habet. Per hoc enim doctor

cōſirmat ꝙ diuitiarum copia nō reddit hominem felicem. Trepidus.i.pauidus in ꝓpoſito dicitur qui timet perdere qđ habet genus vero qui plus appetit. Et ly agit eſt verbū habēs vim verbi ſubſtantiui regitq; rectum poſt ſe ſcʒ li diues. nam ſicut dico viuo ſanus: ita ago diues. id eſt viuo diues ꝛ duco vitam diuitem.

Si quātas ꝛc. Verſus eſt dicolos diſtrophos. Aclepiadeus em̄ prior eſt: pherecraci⁹ ſcđs. Et dicolos dī eo ꝙ duo hʒ gn̄a carminis. diſtrophos aūt qꝛ poſt ſcđm reuertit̄ ad ꝑmū. Aſclepiade⁹ aūt eſt ꝓprior v̄ſus ab inuētore: coriābic⁹ a pede ꝑdominātē. Pōt tn̄ aliter ſcādi: ꝛ q̄dē facili⁹: ita ꝙ prim⁹ pes ſit ſpōdeus: ſcđs dactilus: deinde relinquat̄ ſyllaba abundans: poſtea aūt remanēt duo dactili: q̄ꝝ vis vltima poſſit eſſe lōga. Diomedes grāmatic⁹ docet hoc genus carminis reduci ad pētametrū addēdo vnā ſyllabā: que tn̄ dʒ eſſe breuis: ꝛ poni poſt penul. vt in tertio carmine ſi ꝓ noctib⁹ ponet̄ nocticulis: erit pēthameter ſic. Aut ꝙ ſteliferis edita nocticulis. Docet etiā exametrū eſſe habēs pētimemerim. ꝛ in fine dictiōis diſſyllabas reduci ad hoc carmē ablatis dictiōib⁹ diſſyllabis: vt ex illis duobus exametris vergilianus. Nymborum in patriā loca feta furētibus auſtris. Auulſumq; humeris caput ꝛ ſine noie corp⁹ ſiūt duo aſclepiadei v̄ſus ſic. Nymboꝝ in patriā furētib⁹. Auulſumq; caput ꝛ ſine noie. Docet p̄terea hoc carmē reduci ad exametrū adiecta in fine diſſyllaba dictiōe ſpōdeū aut trocheū cōſtituēte: ꝛ poſt pētimemeri: aut vna lōga: iterdū duab⁹ breuib⁹ vt illud Horatij Mecenas atauis edite regib⁹: ſic fiet exametrū Mecenas atauis de⁹ edite regib⁹ oliʒ ꝛc. Scđʒ carmē etiā in p̄io loco anapeſtū accipit. aut v̄ſus ille ſitis ardeſcit habēdi. vitioſus eſt ſic corrigēdus. Vis ardeſcit habēdi. Sʒ de his in p̄ſentia ſatis. De⁹ ꝓdigus auri. Nō dicat̄.i. diues: qꝛ nō oīs diues eſt ꝓdigus. ſʒ ꝓdigus.i. ꝓfuſus multi auri: q̄ſi ꝓcul agēs ac ꝓfundēs multū auri. Cetera nota ſatis puto: addā tn̄ vnum de cornucopie ꝛ de acheloo: vn̄ ablatū eſt. Cui⁹ q̄dē trāſformationē in varias res Oui. in principio noni metamorphoſeos ſatis deſcribit. Fabula eſt herculē cū acheloo duellū habuiſſe ꝓ deianira enei regis celidonie pulcherrima filia: in quo cū tādē hercules victor exiſteret: ꝛ achelous ſe nūc in anguē: nūc in taurū ꝯteret: hercules illi alterū cornu aufregit: quo ablato victus achelo⁹ ſe in fluuiū ſui noīs p̄cipitauit copia aūt nympha cornu illud accepit. ꝛ de oī vbertatis gn̄e repleuit. Strabo ad hiſtoriā referēs dicit bellū ꝓpter acheloi inūdatiōes motū. poſt qđ fertilitas ſecuta eſt. Dio. aūt in q̄nto bibliotheces dicit: herculē acheloo fluuio cornu.i. quēdā ſinuoſum curſum abſtuliſſe faciēdo eū in aliud lat⁹ fluere Vn̄ cornucopie.i. oīs fertilitatis abūdantia ſecuta eſt. Eſt etiā cornucopie amalthee capre ablatū: cui⁹ in faſtis Oui. meminit. Illa aūt v̄ba auaritia ſtudiū pecunie hʒ: q̄ in cōmētarijs dicit eſſe Tullij in Tuſculanis ſunt Saluſtij in Catilinario.

Aſcenſi⁹ Carmen aſclepiadeum.

Proſa tertia ſecundi libri.

His igit̄ ſi ꝓ ſe tecuʒ fortuna loqueret̄: q̄d ꝓfecto cōtra hiſceres: nō haberes. Aut ſi quid eſt quo querelā tuam iure tuearis ꝓferas oportet dabimus tibi dicendi locū. Boe. Tuʒ ego ſpecioſa quidē iſta ſunt inquā: oblitaq; rethorice ac muſice melle dulcedinis: tum tantū cū audiuntur oblectant. Sed miſeris malorum altior ſenſus eſt. Itaq; cum hec auribus inſonare deſierint: inſitus animum meror pregrauat. Phi. ita eſt inquit. Hec

Proſa tertia ſecundi libri.

His igitur ſi ꝓ ſe tecū. Hic incipit tertia ꝓſa hui⁹ ſcđi in qua phia ꝓbat Boe. nō debere conqueri de fortuna: qꝛ multa bona ſibi cōtulit. Et primo inquirit phia q̄d ſentiat de dictis fortune. ſecūdo bona fortune ſibi collata enumerat ibi. Veruntn̄ Primo oſtēdit phia ꝙ boe. nihil habebat loqui ꝯtra fortunā. Scđo boe. r̄ndet. Tertio phia ei⁹ r̄ſionē approbat ſicut patebit dicēs ꝑmo. Si fortuna loq̄ret̄ tecū his verbis ꝓ ſe: ꝓfecto ꝓ certe tu nō haberes q̄d cōtra hiſceres.i. nō haberes vn̄ aperires os ad r̄ndendū fortune. At ſi q̄d ē quo tuā querelā iure tuearis, opʒ.i. neceſſe ē vt

Sāctus thomas.

eſt nondū morbi tui remedio: ſed adhuc cōtumacis aduerſus curationes doloris fomenta quedam ſunt. Nā que in profundū ſepe penetrant: cū tempeſtiuū fuerit amouebo. ¶ Verūtamen ne te exiſtimare miſerum velis: an numerū modumq̄ tue felicitatis oblitus es? Taceo ꝙ deſolatum parente ſummoꝝ te virorum cura ſuſcepit: delectuſq̄ in affinitatem principū ciuitatis: quod precioſiſſimum genus eſt: propinquitatis prius charus q̄ proximus eſſe cepiſti. Quis nō te feliciſſimum cum tanto ſplendore ſocerorum cū cōiugis pudore: cū maſculine quoq̄ prolis oportunitate p̄dicabit? ¶ Pretereo: libet eñ p̄terire cōmunia: ſumptas in adoleſcentia negatas ſenibus dignitates ad ſingularem felicitatis tue cumulum venire

ꝓferas: dabimꝰ tibi locū dicendi. Tū ego Boe. inquā .i. dixi vel reſpondi. ſpecioſa quidē iſta q̄ fortu
na dixit: ⁊ ſunt oblita .i. delinita melle .i. delectatione rhetorice dulcedinis. ſ. q̄ꝫtū ad ꝓſaꝫ: ac ꝑ ⁊ mu
ſice dulcedinis. ſ. q̄ꝫtū ad metrū ⁊ cantū. tū .i. tūc oblectāt .i. delectāt animū meū cū audiunẜ: ſꝫ ſenſus
.i. ꝑceptio maloꝝ eſt altior .i. ꝓfundior miſeris q̄ꝫ iſti poſſunt attingere. q.d. q̄ꝫuis v̄ba fortune ſupfi
cialr̄ me delectēt tñ ad ꝓfunditatē mei doloris nō attingūt. itaq̄ꝫ .i. ergo cū hec v̄ba fortune deſierit
.i. ceſſauerint inſonare aurībꝰ meis meror
inſitꝰ .i. immiſſus ꝑgrauat aīꝫ meū. Tūc ime
diate ph̄ia approbat reſponſionē boe. di.
Ita eſt. Hec eñ v̄ba fortūe nōdū ſunt re
media tui morbi: ſed ſunt quedā fomenta
.i. munimenta aduerſum curationē .i. ꝯtra
ſanationē ꝯtumacis doloris. Nā remedia
q̄ penetrāt .i. imittūt ſeſe ī ꝓfundū ꝑturba
tionū expellēdo cām radicalē tui morbi:
iſta amouebo .i. apponā cū fuerit tempe
ſtiuū. ¶ No. ꝙ Boe. nihil habuit loq̄ ꝯ v̄
ba fortune: q2 verū dicit: ⁊ ꝯ v̄itatē nō eſt
loquēdū. Nā v̄o oīa ꝯſonāt ⁊ v̄itas ſibiipi
Hiſco. attеſtaẜ. ſm Ariſt. ¶ No. hiſco eſt v̄bū in
choatiuū ⁊ ꝓferẜ ꝑ ſincopā: q2 regulariter
Oblitus deberet dici hiaſco. vñ hiſcere eſt hiatū in
choare cū aliq̄s aperit os. ¶ No. ꝙ oblitꝰ
altera ꝓducta eſt participiū huiꝰ v̄bi obli
uiſcor: ſed oblitus altera correpta deſcen
Dolor. dit a verbo oblino ⁊ oblitus idē eſt qꝺ ma
culatus. vñ verſus Immemor oblitus no
tat oblitus eſt maculatus. ¶ Nota. circa
hoc ꝙ dicit inſitus meror aīm aggrauat
ꝙ nō dolere de infortunio nulli ꝯtingit: ni
ſi aīo multū eleuato ſuꝑ fortunaꝫ: q2 dicit
Senec. xv. epl̄a. Plus eq̄ aīo te dolere
nolo: ſed vt nō doleas vix exigere audeo.
nulli aūt iſta firmitas animi cōtingit: niſi
multū ſupra fortunā eleuato. Et ſubdit il
lud agamus ⁊ iocūda nobis fiat amiſſoꝝ recordatio: nemo libēter ad id redit qꝺ nō ſine tormēto co
gitaturꝰ eſt. ¶ No. ꝙ ꝑ rhethoricā ⁊ muſicā dulcedinē fortune. boe. adhuc nō fuit reſtitutꝰ v̄tuti ⁊ ſa
pie qꝺ atteſtaẜ eiꝰ meror aggrauās aīꝫ. Nā v̄tus ⁊ ſapia dolorē ⁊ merorē opprimūt. vñ ſene. xlv. epl.
Queādmodū munita lumina claritas ſolis obſcurat: ſic dolores meſtitias iniurias: ſapia ⁊ virtus
ſua magnitudine elidit atq̄ꝫ opprimit. ¶ Verūtñ ne te exiſtimare miſerū velis. Hic ph̄ia enumerat
bōa fortūe. boe. collata rōne q̄ꝝ nō debuit ſe eſtimare miſerū: ⁊ p̄ia enūerat bōa p̄terita q̄ ipm felicē
fecerūt. poſtea enūerat in q̄rta ꝓſa bona q̄ ipm ī p̄nti felicē oñdūt. Pmo igiẜ ph̄ia deſcribit felicitatē
ſuā p̄teritā. Scđo excludit quādā obiectionē ibi. Qꝺ ſi idcirco. pmo enūerat q̄dam bona cōia. Scđo
magis ſpālia. Scđa ibi Preterea libet. Pmo dicit. O boe. ne .i. nō velis te exiſtimare miſerū. nunq̄d
oblitꝰ es nūerū: q̄ꝫ ꝑ ⁊ modū felicitatis tue? taceo .i. ꝑtrāſeo ꝙ te deſolatū .i. ꝑuatū parēte .i. p̄re ⁊ mr̄e
cura ſummoꝝ viroꝝ .i. cōſulū romanoꝝ: te ſuſcepit ⁊ tu delectꝰ .i. de aliis electus in affinitatē princi
pū ciuitatis: cepiſti prius eſſe charus q̄ꝫ ꝓximꝰ. qꝺ eſt p̄cioſiſſimū genꝰ ꝓpinq̄tatis: q̄s non p̄dicabit
te feliciſſimū. cū tāto ſplēdore tuoꝝ ſoceroꝝ: cū tāto pudore ꝯiugis .i. vxoris ⁊ cū oportunitate .i. opor
ppinqui tuna felicitate maſculine ꝓlis: q.d. nullꝰ eſt q̄ nō iudicauerit te felicē in his. ¶ No. ꝙ triplex eſt genꝰ
ꝓpinq̄tatis. primū qꝺ ꝯhiẜ ex genealogia. ⁊ in tali ꝓpinq̄tate aliq̄s ſimul efficiẜ ꝓximꝰ ⁊ charus. nā
frater fratri eſt charus ꝓpinquus. Alia eſt ꝓximitas q̄ ꝯhiẜ ex matrimonio: ⁊ vocaẜ affinitas ⁊ in ta
li ꝓpinq̄tate aliq̄s prius efficiẜ ꝓpinquꝰ q̄ꝫ charus. Tertia ꝓpinq̄tas ꝯhiẜ ex bonis moribꝰ ⁊ v̄tuti
bus: ⁊ h̄ eſt p̄cioſiſſimū genꝰ ꝓpinq̄tatis: ⁊ in tali aliq̄s prꝰ efficiẜ charꝰ q̄ꝫ ꝓpiquꝰ ⁊c. boe. prꝰ factꝰ
fuit romanis principibꝰ charus rōne v̄tutis q̄ꝫ ꝓpinquꝰ mr̄imonio ꝯhēdo cū eis. ¶ No. ꝙ ph̄ia di
cit boe. fuiſſe felicē ſplēdore ſoceroꝝ in plurali: cū tñ nō habuerit niſi vnū ſocerū. Nā ſocer đr cuiꝰ fi
liā aliq̄s duxit. ⁊ nō legiẜ ꝙ Boe. habuit duas vxores. Ad hoc pōt dici ꝙ hic accipiẜ ſocer large: nō
tñ ꝓ p̄re vxoris: ſꝫ etiā ꝓ fratre q̄ large etiā pōt dici ſocer g̊ đt pluralr̄ ſoceroꝝ. ¶ No. ꝙ ex tribꝰ ph̄ia
dixit Boe. felicē fuiſſe: ex honeſtate ſoceroꝝ: pudore cōiugis: ⁊ opportunitate maſculine ꝓlis .i. ſuoꝝ
filioꝝ. ¶ Pretereo libet eñ p̄terire cōia. Hic ph̄ia enumerat q̄dā bona ſpālia ex q̄bus boe. nō debet
ſe exiſtimare miſerū. ⁊ dicit ego p̄tereo .i. ꝑtrāſire volo: q2 mihi libet p̄terire cōia ſup. bona: ⁊ delectat
me venire ad ſpecialē cumulū tue felicitatis. ſ. aſſumptas dignitates in adoleſcētia negatas ſenibꝰ
⁊ ſubdit. Si q̄s fructꝰ mortaliū rerū habet vllū pōdus btitudinis .i. ſi propter aliqꝺ t̄pale bonum hō
debet dici felix: poterit ne memoria illiꝰ lucis .i. tue felicitatis quā iā dicā: deleri quātalibet mole .i. q̄

cunqȝ põdere ingruẽtiũ maloꝝ.q.d.non poſſit deleri:ꝛ q̃ illa eſt felicitas cum tu vidiſti liberos tuos
i.filios tuos pariter cõſules.i.in cõſules electos:puehi.i.duci de domo tua ſub frequẽtia.i.diligẽtia
patrũ.ſ.ſenioꝝ:ꝛ ſub alacritate.i.ſub gaudio plebis:ꝛ tu cũ eiſdẽ filijs tuis inſidentibꝰ curules.i.ſe-
des iudiciarias orator.i.ꝑdicator regie laudis meruiſti gloriã ingenij ꝛ facũdie cũ tu mediꝰ i circo.i.
in circulatiõe duoꝝ ꝯſulũ.i.filioꝝ tuoꝝ:ſatiaſti expectationẽ circũfuſe multitudinis triũphali largi-

delectat. Si quis rerum mortalium fructus vllum
beatitudinis pondus habet:poterit ne illius memo-
ria lucis quãtalibet ingruentiuȝ malorũ mole deleri.
Cum duos pariter conſules liberos tuos domo proue
hi ſub frequẽtia patrum:ſub plebis alacritate vidiſti:
cum eiſdeȝ in curia curules inſidentibus:tu regie lau
dis orator:ingenij gloriã fecundieqȝ meruiſti: cum in
circo duorum medius cõſuluȝ circũfuſe multitudinis ex
pectationem triũphali largitione ſatiaſti: dediſti vt
opinor verba fortune dum te illa demulcet dum te vt
delitias ſuas fouet. Munus quod nulli vnqȝ priua-
to commendauerat abſtuliſti. Vis ne igitur cũ fortuna
calculum ponere? Nũc te primũ liuenti oculo pſtrin-
git ſi numerum modumqȝ letorum triſtium ve conſi-
deres:adhuc te feliceȝ negare non poſſes. ¶ Quod
ſi iccirco te fortunatum eſſe non exiſtimas:quoniam
que tunc leta videbantur:abierũt. Non eſt quo te mi
ſerum putes qm̃ que nunc creduntur meſta: pretere-
unt. An tu in hanc vite ſcenam nunc primum ſubitus

tione.i.victoriali triũphatiõe:vt ego opi
nor tu dediſti ꝟba.i. deceptiões fortune:
cũ te illa demulceret: dũ foueret:vt ſcias
delitias:tu obtuliſti munꝰ qđ nũqȝ cõmẽ
dauerat vlli.i.alicui ꝓuato extraneo. Vis
ne cũ fortuna ponere calculũ.i. ꝯputatio
nem:nũc ipa fortuna primuȝ pſtrinxit te
oculo liuẽti.i.inuidioſo: ꝯſideres nume-
rum ꝛ modum letoꝝ:ve pro vel triſtiuȝ.i.
proſperitatis ꝛ aduerſitatis adhuc non
poſſis te negare felicẽ. ¶ Nota phia per
hoc ꝙ dicit ꝑtereo:ꝛ ꝑus dicit taceo vti-
tur quodã colore rhetorico q̇ dr̄ occupa-
tio:ꝛ diffinit̃ ſic a Tullio. Occupatio eſt cũ dicimꝰ nos perite aut neſcire:aut nol- le dicere illđ qđ tñ maxie diximꝰ. ¶ No. — *Occupatio.*
ꝙ mos erat romanoꝝ añ triginta annos
nulli cõferre aliquã dignitatẽ:niſi ꝓpter
ſingulareȝ dignitatẽ vel probitatem: vel
propter publice rei euidentẽ vtilitatem
Boe.aũt in adoleſcentia añ triginta an-
nos electꝰ fuit in ꝯſulẽ: ꝛ hoc phia vocat
felicitatẽ ꝯmunẽ:nõ ꝙ cõiter omnibꝰ hoc
concederet̃:ſȝ qꝛ nõ ſolũ Boetio:ſed alijs
paucis accidit. Refert enĩ Tullius in lib.
de amicitia ꝙ Scipio añ triginta annos
bis factus ẽ conſul. Similiter germanicꝰ
conſul factus eſt ante triginta annos.ſed
ſingularem felicitatẽ Boe.tãgit dicẽs:cũ
duos pariter conſules. ¶ No.ꝙ ſm Iſi-
dorũ in lib.ethimologiarũ:curules erãt
ſedes in qbus magiſtratus ſedentes iura
reddebant. Et dicuntur curules a curru:
qꝛ tali ſede vtebãtur in curru iudices qui
vehebantur:vt expeditius pplo iudicia
redderent. ¶ Nota ꝙ cõſuetudo erat apđ
romanos:in electione conſulum habere ſermonem ad populum de laudibus regum ꝛ electoꝝ in ma
giſtratum:ꝛ ſi bñ ꝑdicauit inde gloriã ꝯſequebat̃.hmõi ſermonẽ fecit Boe.in electiõe ſuoꝝ filioꝝ
in ꝯſules:ꝛ exinde ſua gloria fuit geminata:ꝛ qꝛ ꝯſimilis ſmo ꝯſueuit fieri in triũphis ꝛ laudẽ eoꝝ — *Dare verba.*
qui obtinuerãt victoriã:iõ hmõi ſermonẽ vocãt triumphalem largitionem. ¶ No.ꝙ qui bonũ aliqđ
promittit ꝛ non adimplet.ille dat ꝟba ꝛ non rem:ꝛ ſic decipit.ergo dicit philoſophia dediſti fortune
verba.i.deceptiones promittẽdo ei aliquid boni ꝙ ipa te ita fouet. ¶ Nota ꝙ calculus in vna ſigni
ficatione eſt paruus lapis qui calcãdo nos ledit.ꝛ talibus lapillis vtebantur antiqui computando: — *Calculꝰ.*
ideo calculare vel calculũ ponere ponitur ꝓ computare vel pro rationẽ ponere:ergo dicit phia. Vis
ne ergo cũ fortuna calculum ponere:quaſi dicat:non debes.ſi cõputabis cũ ea ipſa inueniet te mul-
to feliciorem qȝ miſeruȝ. ¶ Quod ſi iccirco te fortunatum eſſe. Hic phia excludit quandã obiectionem.
poſſet enim aliquis dicere hec predicta bona nõ faciũt me feliceȝ:quia ſunt tranſitoria:hãc obiectio
nem excludit phia dicens. Quod pro ſed ſi non eſtimas te fortunatum id eſt felicem quoniam pro illa
abierunt que tunc videbantur leta:etiã non debes te eſtimare miſerum:qꝛ que nunc creduntur.i.vi-
dentur meſta pretereunt. anꝰ ꝓ nunquid tu veniſti nunc ꝑmum in hanc ſcenã.i.vmbram vite :ſubitus
i.improuiſus:qȝ pro ꝛ hoſpes.i.aduena:tu ignores que gerantur in hac vita ne pro nunquid reris.i.
opinaris vllam conſtantiam ineſſe humanis rebus:cum ipſum hominem ſepe diſſoluat velox hora
mortis: Nam ſi fortuitis rebus eſt fides permanendi:licet rara tamen vltimus dies vite eſt quedaȝ
mors etiam manentis fortune.quid igitur putas referre.i.diſtare ne.i.an tu deſeras illam fortunam
moriendo:an ꝓ vel illa te deſeret fugiẽdo.q.d.nihil refert quantũ ad conſtantiam fortune:ſiue fortu-
na hominẽ deſerat:ſiue deſeratur:manifeſtũ eſt ꝙ permanere nõ poteſt. ¶ No.ꝙ in rebꝰ humanis
non eſt conſtantia cuius ratio eſt. In iſto quod eſt genitum nulla eſt cõſtantia:qꝛ nihil eſt genitum

quod nõ ſit corruptibile ⁊ nõ pmanẽs: ſed res humane ſunt genite ⁊ pducte: ergo ⁊c. ¶ Notandum ꝙ nõ eſt durabilis fortune proſpitas: q̃r ipſam cito fugat aduerſitas. vñ Gaufre. in poetria. Omibus ne crede tuis ſi tpe paruo. Illuxere tibi mox ſunt clauſura ſerenũ. Nubilia fata diẽ inducẽtq; crepuſcula noctẽ ⁊c. ppter qꝺ nõ eſt adhidẽda fides reb⁹ fortuitꝭ. No. ꝙ phia tãgit vnã rõnez: ꝙ fortũa nõ ſit ↄſtãs: q̃ talis eſt. hõ ñ eſt pſtãs: g̃ nec fortuna. añcedẽs pz: q̃r hoĩez ſepe diſſoluit velox hora mortis. ↄñtia pbatur ex hoc: q̃r fortuna nõ hz eẽ niſi circa hoĩez: cũ ſit ĩ gẽtib⁹ a pposito. ij. Phyſi. ergo ↄcĩt phia. nil differt q̃ ad ↄſtãtiaz fortune. ſiue fortuna dereliquat hoiem fugiẽdo: ſiue homo dereliquat ipſam moriendo: quocunq; modo fiet ſemper ipſa eſt ĩconſtans ⁊ non permanens.

Raymũdus.

Sed miſeris malorꝝ altior eſt ſenſus. q. d. pl⁹ ↄſiderant miſeri hoĩes ſuas miſerias q̃ȝ quecũq; alia. ideo Boe. pl⁹ ſuã miſeriã q̃ȝ fortune verba ↄſiderauit. Hoc exprimendo monſtratur ſi quis aliquẽ patitur dolorẽ: q̃r attẽtius cogitat quõ ſanari poſſit q̃ȝ hoĩm ſermones. ¶ Ordo eſt. Sed ſenſus. i. pceptio vel noticia malorꝝ. i. infortuniorꝝ ſuorꝝ eſt altior. i. pfundior ⁊ grauior vel põderatior miſeris. i. hominibus in miſeria ↄſtitutis q̃ȝ ſit ſup. quodcũq; aliud. ¶ Cũ tãto ſpẽdore ſocerorꝝ. i. cũ tãta laudabiliq; nobilitate ac ꝟtute amicorꝝ soceri tui. i. patris vxoris tue nec ĩtelligas ipm Boe. plures vel ſoceros vel vxores habuiſſe cũ p ly socerꝝ intelligas amicos ex affinitate vel ↄſanguinitate ſoceri pductos ſiue ortos vel acquiſitos.

His igitur ⁊c. In hac pſa neq; in ſentẽtijs neq; in ꝟbis multũ ambiguitatis eſt. Offendi male ſcriptũ liuiẽti p liuẽti. dr eñ liueo ſecũde cõiugatiõis: qꝺ liuẽs non liuiẽs facit. Curulus ⁊ curule p vnũ r ſcribit. corripit eñ primã: lz a curru deriuetur. Inueni tñ in q̃buſdã curules vitioſe ſcriptum. Sicut circũfuſe multitudinis expectatione: cum legẽdum ſit expectationẽ. Sed puto aditum eſſe triumphali largitione: ſatiaſti p ſermone ſeu contione Boetij: ſed pro largitione q̃ fiebat pplo: aut ad ppetuã rei memoriã: aut ad captandã grãm p alijs magiſtratibus aut p eiſdez iteruz impetrãdis. Solebãt eñ diſtribuere far. aut cicer: aut fabas: aut eiuſmodi q̃ triumphabat quorꝝ largitionẽ mutatam dicit Boe. Subtiliter autem per hec Boetius ſuam dignitatem legentibus hec proponit.

Sctũs thomas

Cum polo phebus roſeis quadrigis. Iſtud eſt metrũ tertiũ hui⁹ ſcꝺi. cui⁹ pm⁹ ꝟſus dr ſaphic⁹ ab iuẽtore. trochaic⁹ a pede pdominãte. metrũ aũt ſcꝺi ꝟſus dr gliconicũ ab inuentore: coriambicũ a pede pdominãte. In h̃ g̃ metro phia declarat trib⁹ exẽplis mutabilitatẽ mũdanorꝝ: Primũ exẽplũ ẽ de celeſtibus corpibus tale. Sole lucente in celo obſcuratur lumen aliarꝝ ſtellarũ quo ad lumen: quod tamen prius apparebat tpe noctis: ſz ſole nobis lucente nõ apparet. vñ dicit in litera. Cũ phebus. i. ſol ceperit id eſt inceperit ſpargere. i. emittere lucem roſeis quadrigis id eſt roſeo curru: ſtella hebetata id eſt obſcurata: flammis id eſt luminibus ſolis pueniẽtibus ipa pallet i. pallida fit ſecundum albentes vultus. Secundum exemplum eſt in terrenaſcentibus tale, zephiro flante terra ornatur floribus. ſed auſtro flante flores deficiunt. Ecce mutatio in terrenaſcentibus. vñ dicitur in litera. cum . i. quando nemus irrubuit vernis id eſt vernalibus roſis. flatu zephiri tepentis. i. calentis ſi auſter nebuloſus ſpiret id eſt flare inceperit inſanum id eſt inſane. iam decus roſarum abeat ſpinis id eſt recedat de ſpinis. Tertium exemplum eſt de mari tale. Quando mare non agitatur ventis apparet tranquillum ſed ventis agitatum efficitur tempeſtuoſum. Ecce mutabilitas maris. Unde dicit in litera. Sepe mare radiat id eſt ſplendet tranquillo ſereno id eſt ſerena tranquillitate immo-

hoſpeſq; veniſti? vllam ne humanis rebus ineſſe conſtantiam reris: cũ ipſum ſepe hominẽ velox hora diſſoluat? Nã ⁊ ſi rara eſt fortuitis rebus manẽdi fides: vltimus tamẽ vite dies mors quedã fortune eſt etiam manentis. Quid igitur referre putas? Tu ne illã moriendo deſeras: an te illa fugiendo?

¶ Metrum tertium ſecundi libri.

Cum polo Phebus roſeis quadrigis.
Lucem ſpargere ceperit:
Pallet albentes hebetata vultus
Flammis ſtella prementibus:
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit roſis:
Spiret inſanum nebuloſus auſter:
Jam ſpinis abeat decus.
Sepe tranquillo radiat ſereno
Immotis mare fluctibus
Sepe feruentes aquilo procellas
Verſo concitat equore.
Rara ſi conſtat ſua forma mundo;

ris.i.nõ motis fluctibus:ſepe aquilo.i.ventus ille cõcitat.i.prouocat feruētes ,pcellas. i. tēpeſtates verſo equore.i.moto mari. Tūc hortat̄ phīa ne credamus bonis fortune di. Si mundo cõſtat.i.pma net ſua forma rara: vt ex dictis patet: ꝛ ſi mūdus variat tātas vices.i.alternationes:tūc crede cadu cis.i.trāſitorijs fortunis hoim.i.noli credere: ꝛ loqͥt̄ ironice. dʒ em̄ intelligi per cõtrariū:crede.i.noli credere bonis fugacibus q̄lia ſunt bona fortune.qđ ptʒ ex hoc:q: cõſtat.i.manifeſtū eſt: ꝛ eſt poſituʒ

Si tantas variat vices.
Crede fortunis hominum caducis.
Bonis crede fugacibus.
Conſtat eterna poſitumqꝫ lege eſt.
Vt conſtet genitum nihil.

i.ſtabilitū eterna lege.i.diuina lege:vt nihil genitum conſtet.i.immutabiliter permaneat. ¶ Nota ꝙ poete attribuunt ſoli quadrigam que dicitur a numero quatuor equorum.poete aūt fingunt currum ſolis trahi quatuor equis: propter quatuor diuerſitates ſolis. Nā cū ſol oritur eſt rubeus.hora tertia ſplendens:hora meridiei feruens:ſed hora veſpertina eſt tepens Lune vero attribuunt bigam:propter duas ,pprietates lune:nā luna virtualiter eſt frigida ꝛ humida. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit fortuitis bonis Sene.dicit in lib.de conſolatione filij helve. Nūqꝫ ergo fortune credidi que cū mecū videret̄ pacem agere.oīa quecunqꝫ in me indulgentiſſime conferebat:pecuniam:honores:gratiā eo loco poſui vn̄ poſſet ſine motu meo repetere:interuallū magnū inter me ꝛ ipſam habui. itaqꝫ nec illa abſtulit nec emiſit. Neminē aduerſa fortūa ꝺminuit:niſi quē ſcđa decepit. Fortūa fortes metuit: ignauos exponit: opes auferre pōt:aīam aūt ſurripere nõ pōt. ¶ No.ꝙ phīa bõa fortūe appellat caduca:q: dicit Sen̄.lxvij. Oīa iſta in q̄ caſus dn̄ium exercēt ſeruilia ſunt.ſicut pecunia:honores imbecilla ſunt fluida:mortalia ſunt: ꝛ poſſeſſiões incerte. ¶ No.dicit nullū genitū eſſe cõſtans dixit Sene.epl̄a pal legata:ſʒ multo an̄. Oīa mortalia minuunt̄:cadūt:deterunt̄:creſcūt:decreſcūt:exhauriunt̄:implent̄. Itaqꝫ in illis in tam incerta ſorte inequalitas eſt:diuinoꝝ aūt vt natura eſt. Quadriga ſolis. Bigalūe

Nam ſi conſtat ſua forma mundo. ¶ Senſus eſt poſtqꝫ iſta mundana bona (vt vides) nõ ppetuo durant ꝛ tot ꝛ tantas habēt mutabilitates ſcʒ vt tunc aduentant nunc recedāt nõ debes ponere ſpem in bonis fortune caducis ꝛ tranſitorijs. Eſtqꝫ hic yronia.i.loquutio cõtraria ſcʒ cū quis aſſerit qđ negare intendit vel laudat qđ vituperare nitit̄ vel ecõtra imperat enim hic quod diſſuadere intendit cum dicit bonis crede fugacibꝰ ꝛ crede fortunis hominum caducis. Ray.

Cum polo phebus ꝛc. Carminis huiꝰ primus verſiculus eſt ſapphicus cõſtans trocheo: ſpōdeo:dactilo:trocheo: ꝛ iterū ſpōdeo vel trocheo. Dicit̄ aūt ſapphicus a muliere inuētrice q̄ ſappho dr̄. Hēdecaſyllabꝰ.i.vndecim ſyllabarū a numero ipſarū: trochaicus a pede predominātc. Secūdus verſiculus eſt gliconicus ab inuētore. Dactilicus a pede p̄dominante.conſtat enim ſpōdeo ꝛ duobus dactilis:ſʒ vltima ſyllaba cõis eſt. Nihil aūt hic dubitabile occurrit. Caſtigaui tm̄ mēdoſa precipue in fine. Ubi Sene.male allegabat̄.vbi etiaʒ cõſtat reperi ,p cõſtet. Nā primo loco legendū eſt cõſtat. Sed ſcđo cõſtet:vel potius perſtet. In principio q̄ʒ meminerit grāmaticus quadrigas:bigas:trigas ꝛc.in ſingulari apud idoneos nõ reperiri. Aſcen.

¶ Proſa quarta ſecundi libri.

Tum ego vera: īquā: cõmemoras o virtutū oīm nutrix: nec inficiari poſſum ,pſperitatis mee feliciſſimū curſum: ſed hoc eſt qđ recolentē vehementius coquit. Nā in oī aduerſitate

Tum ego vera inquā ꝛc. Hec ē quarta pſa huiꝰ ſcđi ī q̄ phīa pbat boe.nõ eſſe cõquerēduʒ de fortuns ,ppter p̄ſentia bõa q̄ ipſe dereliqͭt. Et prio Boe. ꝯfitet̄ ſe fuiſſe felicē deplāgēs p̄ntē infelicitatē. Scđo phīa oñdit ipm̄ eē felicē i p̄ſenti ſtatu.ibi. Sed qđ. Dicit ergo Boe.ꝙ Sāctus thomas.

fortune infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe felicē.
Phi. ¶ Sed ꝙ tu:inquit:falſe opinionis ſupplicī
luis id rebus iure imputare nō poſſis. Nam ſi te hoc
inane nomen fortuite felicitatis mouet: ꝙ plurimis
maximiſq; abundes mecum reputes licet. Igitur ſi
qđ in omni fortune tue cenſu precioſiſſimum poſſide
bas:id tibi diuinitus illeſum adhuc:inuiolatūq; ſer-
uatur:poteris ne meliora queq; retinens de infortu-
nio iure cauſari? At qui viget incolumis illud precio
ſiſſimuꝫ humani generis decus. Simmachus ſocer

philoſophia nutrix omniū virtutum inquā cōmemoras vera nec poſſum inficiari.i.negare velociſſi
mū curſum.i.recurſum mee ꝓſperitatis. Sed hoc eſt quod coquit.i.anxiat vehementer me recolētē
p̄teritā proſperitatē.nā in omni aduerſitate fortune infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe felicē ⁊ iā
ſup.nō eſſe. ¶ No.ꝙ phia dicitur nutrix omniū virtutū:quia omnis virtus cōſiſtit in medio: mediū
autem nō attingitur niſi recta ratione:ſed recta ratio eſt ſapiētie ⁊ phie. Item cum phia diuidat̄ in
practicā ⁊ ſpeculatiuā: ipſa includit pru-
dētiā:q̄ eſt recta ratio agibiliū.ex.vi.ethi.
Prudentia aūt eſt colligata omnibus vir
tutibus ex eodē ſexto.ꝓpterea phia dicit̄
nutrix oīm virtutū. ¶ Not.ꝙ recordatio
preterite felicitatis coquit homineꝫ. ideo
dicit Sene.lxv.epła. Illud agamus vt io
cunda nobis fiat amiſſorum recordatio.
Hoc aūt contingit cū animus p̄paratus
eſt ad amiſſionē eorum. ¶ Not.ꝙ duplex
Infortu- eſt infortuniū.quoddā cōtinuum.aliud in
nium. terpolatum ſiue diſcontinuū. Primū in-
fortuniū eſt infelix.ſecundū infeliciſſimuꝫ
Infortuniū enim continuū ex conſuetudi
ne minus nocet:quia dicit Seneca in lib.
de trāquillitate animi. Tolerabilius ē bo
na nō acquirere q̃ acquiſita amittere.iō
q; letiores videbis quos fortuna nunq̃ re
ſpexit:q̃ quos deſeruit. Itē dicit in lib.de conſo.filij helve. Vnū h̄ꝫ bonū aſſidua infelicitas: ꝙ illos
indurat quos vexat. Infortuniū aūt diſcōtinuū ē cū aliq̄s mutat̄ de aduerſitate in ꝓſperitatē: ⁊ ite
rū de ꝓſperitate i aduerſitatē. ⁊ tale ē infeliciſſimū genꝰ qꝛ ſepe deijcit hoīem i deſpatiōnē. vñ Sa-
marieñ al's paup hēricꝰ. O bona ꝓſperitas vbi nūc es:nūc mea vſa ē In luctū cythara: ſit lachry-
moſa lyra. O mala dulcedo ſubito q̄ ſūpta venenas. Que bōa ꝯceſſas mellea felle grauī. ¶ Sꝫ qđ
tu inqt. Hic phia oñdit boe.in p̄nti eē felicē ꝓpter multa bona q̄ adhuc poſſidet. Scđo ꝓbat felicita
tē fortuitā nulli poſſe totał'r euenire. Tertio ꝓbat verā felicitatē in bonis fortuitis nō ꝯſiſtere. ſcđa
ibi. Quis eſt em̄.tertia ibi. Atq; vt cognoſcas:prio ponit phia ꝙ nō dꝫ q̄rulari boe.de infortunio.cū
abūdet adhuc pluribꝰ bonis: ⁊ illa bona phia enumerat:ſcđo ipa cōſolabat̄ eū ibi cū igit̄. Dicit prio
ſic o boe.tu luis.i.pateris ſuppliciū falſe opiniōis.i.illud nō pōt iure iputari rebꝰ: nā ſi mouet te in-
ane nomē fortuite felicitatis:lꝫ.i.licitū eſt vt tu putes.i.cōputes mecū q̃ plurimis: q; ꝑ ⁊ maximis
bōis abūdes. ſi igit̄ illud bonū tibi ſeruat̄ diuinitꝰ illeſum q; ꝑ ⁊ inuiolatū:qđ tu poſſidebas p̄cioſiſſi
mū in oī cēſu.i.theſauro tue fortune:poteris ne retinēs q̄q; meliora iure cauſari.i.cōqueri de īfortu-
nio?q.d.nō tūc enumerat bōa eiꝰ:atq̄ ꝑ certe:illud p̄cioſiſſimū decus hūani gñis.ſ.Symmachꝰ ſocer
tuꝰ:iſte viget.i.floret icolumis.i.ſanus:qđ inq̃ decꝰ nō ſegnis.i.nō tardus emeres p̄cio vite.q.d. tm̄
diligis eū ꝙ vitā tuā ꝓ eo exponeres. Symmachꝰ vir totꝰ factꝰ ex ſapia ⁊ v̄tutibꝰ:ille ſecurus ſuarū
ſup.iniuriarū igemiſcit de tuis iniurijs:viuit vxor tua modeſta ingenio.p̄cellēs pudore pudicitie: ⁊
vt includā breuiter oēs dotes.i.v̄tutes eiꝰ ipſa eſt ſilis p̄ri ſuo.ſ.Symmacho: ⁊ ipſa exiſtēs exoſa.i.
tedioſa huiꝰ vite:tm̄ tibi ſeruat ſp̄m.i.ipſa tm̄ viuit ꝑꝑ te q̄.i.in quo vno ego ꝯceſſerim tuā felicitatē
minui ſup.ꝙ vxor tua tabeſcit.i.triſtat̄ lachrymis ⁊ dolore deſiderio tui:qđ dicā liberos ſup. tuos cō
ſulares:q̄ꝝ ſpecimē.i.ſilitudo ingenij paterni.i.tui vł auiti.i.aui ipoꝝ.ſ.Simmachi:q̄ fuit auus ipo
rum ex p̄te m̄ris:elucet vt i id etatis pueris:q.d.liberi tui ſunt ſiles p̄ri ⁊ auo ipoꝝ in prudētia:inq̃
tū etas p̄mittit. ¶ Notādū ſicut inferiꝰ ꝓbabit̄:ꝙ in rebꝰ fortuitis nō pōt ꝯſiſtere v̄a felicitas:iō illi
q̄ adoptiōe taliū rerū felices ſe exiſtimabāt. ⁊ ex amiſſiōe earū infelices falſa opiniōe decipiebant̄. ⁊
lꝫ in opiniōe eoꝝ ſic eēt:nō tñ erat in re. Iō di.phia ad boe. Qđ tu falſe opiniōis ſuppliciū luis id re
bus iputare nō potes. ¶ No.ſuppliciū falſe opōnis eſt in re.vñ Señ.xvij.epła. Multis paraſſe diui
tias nō fuit finis miſeriarū:ſꝫ mutatio diuitiarū nec ego miror nō em̄ in rebꝰ eſt vitiū:ſꝫ in aīo. ſepiꝰ
em̄ opōne q; re laboramꝰ:ergo infortuniū boe.nō erat iputandū rebꝰ:qꝛ nō erat:ſꝫ iputandū fuit fal
ſe opōni. ¶ No.ꝙ phia oñdit p̄ntē felicitatē in tribus cōſiſtere ſ.i amicis:in vxore pudica: ⁊ filioruꝫ
ſuoꝝ prudētia. Prio em̄ ad felicitatē req̄runt̄ amici. Nā amicꝰ eſt p̄cioſiſſimū genꝰ diuitiarū:ex octa
Amicus ua ꝓſa huiꝰ ſcđi. ⁊ Ariſt.ix.ethi. Nemo eligit viuere ſine amicis hñs reliq̄ bōa: ⁊ ſm Tul.i li.de ami
citia. Qui amicitiā tollit de mūdo ſolē tollere videt̄. ⁊ Señ.in de remedijs for. Nihil eſt peiꝰ q̃ ami-
cos nō h̄re.ſi amicū ꝑdidiſti aliū q̄re: ⁊ ibi eū q̄ras vbi inuenias: ⁊ q̄re inter artes liberales: inter re
cta ⁊ honeſta officia q̄re in laboribꝰ ad mēſaꝫ iſta res nō q̄rit̄. Scđo req̄rit̄ ad felicitatē politicā vxor
Vxor. pudica q̄ v̄a eſt vñ Señ.in de remedijs for. Multe iter ꝓbas m̄rimonialis ordinis ceperūt eē exēpla
meretriculariū:q; multas ex cōiugibꝰ optimis peſſimas videamꝰ: ex diligētiſſimis diſſolutiſſimas:
ex liberaliſſimis rapaciſſimas: etiā ſi bonā vxorē habuiſti:nō potes affirmare eā eſſe permāſurā in
illo ꝓpoſito:nihil tam mobile nihil vagū:q; feminarū volūtas. Tertio requiritur ad felicitatē poli
Proles. ticā proles: qꝛ ſm Ariſt.primo Ethi. Nō oino felix eſt q̄ ſpecie turpis ē.aut ſolitarius aut ꝓle carēs

¶ Nota ſm Hug. ſpecimen eſt pulchritudo vel ſimilitudo: vel ſignū: vel imago: vel noticia: vel experimentū: vel bonū opis documentū: ſed in ꝓpoſito accipit ꝓ ſimilitudine. Itē ſm eundē auitus ta. tum. ab auo habit⁹: vel poſſeſſus: vel ad ipm ptinēs: ⁊ ponit qn̄qȝ ꝓ antiquo. ¶ Cum igitur pcipua. Hic phia ex dictis ꝯſolabat Boe. di. Ex quo pcipua cura. i. maxima cura retinēde vite. i. ſaluāde vite ſit mortalib⁹: o te felicem ſi cognoſcas tua bona: cui etiā

⁊ q̄ vite p̄cio nō ſegnis emeres. Vir tot⁹ ex ſapiētia virtutibuſqȝ factus ſuarum ſecurus: de tuis ingemiſcit iniuriis. Viuit vxor: ingenio modeſta: pudicitie pudore precellēs: ⁊ vt oēs dotes ei⁹ breuiter includā: patri ſimilis. Viuit inquam tibi: que tm̄ vite hui⁹ exoſa ſpm̄ ſeruat. Quo vno felicitatem minui tuam vel ego ipſa cōceſſerim: tui deſiderio lachrymis ac dolore tabeſcit. Quid dicam liberos conſulares: quorum iam vt in id etatis pueris vel paterni vel auiti ſpecimen elucet ingenii: ¶ Cuȝ igitur precipua ſit mortalibus vite cura retinēde. O te ſi tua bona cognoſcas felicem cui ſuppetūt etiaȝ nūc que vita nemo dubitat eē chariora quare ſicca iā lachrymas. Nōdū eſt ad vnū oēs exoſa fortuna. Nec tibi nimium valida tēpeſtas incubuit. qn̄ tenaces herent anchore que nec pn̄tis ſolamen: nec futuri ſpeciē tēporis abeſſe patiuntur. Boe. Et hereant inquam precor: illis namqȝ manentibus vtcumqȝ ſe res habeant: enatabimus: ſed quantum decus ornamentis noſtre deceſſerit vides. Philoſo. promouimus inquit aliquantulum: ſi te nondum totius tue ſortis piget. Sȝ delitias tuas ferre nō poſſum q̄ abeſſe aliq̄d tue btitudini tā luctuoſus atqȝ anxius conq̄raris. ¶ Quis eſt em̄ taȝ cōpoſite felicitatis vt nō aliqua ex pte cū ſtatus ſui q̄litate rixet: anxia em̄ res eſt humanorū conditio bonorū: ⁊ q̄ vel nunq̄ to

nūc ſuppetūt. i. abundāt: talia bona q̄ nemo dubitat eē chariora ipa vita quare tā ſicca lachrymas: ⁊ noli flere: nondū enim omnis fortuna eſt tibi exoſa idest aduerſa ad vnū id eſt omnino: nec tibi incubuit i. inſtetit. tēpeſtas. i. aduerſitas nimiū valida: qm̄ tenaces āchore. i. amici inſepabiles. herēt. i. firmiter manēt: q. ſ. anchore nō patiuntur tibi abeſſe ſolamen pn̄tis temporis: nec ſpem futuri tpis: ⁊ dicit Boet. precor vt hereāt. i. maneāt ille anchore: qr ipſis manētibus: vtcūqȝ. i. qualitercunqȝ res ſe habeāt: nos enatabim⁹ euadendo aduerſitatē fortune: ſed o philoſophia tu vides quantū decus noſtri ornamenti. i. bonorum exteriorum q̄bus ornabamur: deceſſerit. ſubiungit phia. Nos promouimus aliquātulū aīm tuū ad cōſolationē ſi nōdum piget te toti⁹: tue ſortis: qr maior ps ſalua tibi manet ſȝ non poſſuȝ ferre tuas delitias q̄ tā luctuoſus. i. plen⁹ luctu atqȝ anxius cōqueraris aliq̄d abeſſe tue beatitudini. i. felicitati. ¶ Nota ꝙ ſicut mors eſt oim amariſſima. qr oia abſcindit: oia deuorat. Et qr aliq̄ iudicāt ſe non timere mortē: ⁊ tn̄ ſm Sen. in de remediis fortuitorum ſic: vita eſt oim dulciſſima. Oia enim appetūt eē ⁊ viuere: ideo vnūquodqȝ naturaliter nitit ad ſaluādū vitā. qua nihil eſt charius. ſi ergo Boe. poſſedit bona q̄ chariora ſunt vita: non debuit ſe eſtimare miſerum: ſed magis felicē. ¶ No. ꝙ phia amicos appellat anchoras: ſicut em̄ tēpeſtate incūbente p anchorā nauis retinet: ⁊ a periclitatione ſaluat: ſic imminēte aduerſitate fortune hō fidelibus amicis ne ſuccumbat īfortunio ſubleuat: fideles em̄ amici retinēt hoīes impetu fortune agitatuȝ: ne totaliter deiiciat a ſua ſtabilitate. ¶ Nota ſm Hug. ſuppetere eſt ſubminiſtrare vel ſupabūdare. ſȝ pigere eſt pigrū eſſe: vel penitere: vel grauare: vel offendere. ¶ Quis eſt em̄ tam compoſite felicitatis. Hic phia ꝓbat felicitatē nulli poſſe totaliter euenire. Scdo oſtēdit ꝙ q̄to aliquis eſt felicior: tāto leuior aduerſitate ꝑſternitur. Tertio cōcludit ex his felicitatem fortuitam amarā eſſe ⁊ miſeram. Quarto inuehitur cōtra homines. ſecunda ibi. Adde ꝙ feliciſſimi. tertia ibi. Qȝ multis. quarta ibi. Quid igit o mortales pſo ſic. Quis eſt homo tam compoſite felicitatis. i. tā copioſe felix: vt nō rixaretur id eſt diſcordaret ex aliqua parte cum qualitate. i. cum diſpoſitione ſui. i. ſue fortune: q. d. nullus eſt ita felix: qr conditio. i. ſtatus humanorum bonorum ē anxia res. i. miſera res que nūqȝ homini tota ꝓueniat vel nūqȝ perpetua tota ſubſiſtit. Tūc declarat ꝙ nō tota ꝓueniat homini. qr huic. i. alicui homini exuberat cenſus. i. abūdat pecunia: ſȝ aliud ſibi deficit. qr degener ſanguis. i. ignobilitas. eſt ſibi pudori hinc id eſt alium hoiem nobilitas facit notum. ſed ipſe incluſus anguſtia rei familiaris. i. paupertatis: mallet id eſt magis vellet eē ignotus ille. i. alter homo: circunfluus id eſt circundatus vtroqȝ. i. taȝ diuitiis

ꝙ nobilitate: ipſe deflet celibē vitā. i. caſtā vitā. i. ꝙ nō pōt forſan ducere vxorem. Ille. i. alter felix nu
ptiis ſcʒ habēdo vxorē. orbus. i. carēs liberis. i. pueris ipſe nutrit. i. congregat cenſum alieno heredi.
Alius aūt letat⁹ ꝓle: ipſe meſtus illachrymat. i. ingemiſcit: delictis. i. ꝓ criminib⁹ filij vel filie ſue. Id
circo nemo facile ꝯcordat cū ꝯditiōe ſue fortūe. Ineſt eīm ſingulis ſup. hoibus aliq̄d qd̄ ipē inexper-
tus ignoret vel expertus: ⁊ ipē exhorreat. ⁊ ſic rixat̄ cū qualitate ſui ſtat⁹. ¶ No. ꝙ nō eſt hō tā felix
quin inueniat aliquā ꝯditionē i ſe quā vel
let nō hr̄e: ꝓpter qd̄ miſera eſt ꝯditio hu-
manoꝝ bonoꝝ: q2 nunq̄ hoi tota ꝓuenit:
q2 aliq̄s cōtemnere oia pōt: ſed oia habe-
re nemo poteſt. ⁊ elicitur vna rō ex litera.
Illi ꝯditio humanoꝝ bonoꝝ nō tota ꝓ
uenit: cui ſuus ſtat⁹ in aliquo diſplicet: ſʒ
nullus inuenitur tā felix cui ſtat⁹ nō dipli
ceat in aliquo: ſicut declarat in litera: er-
go ⁊c. Itē ſanguis ſeruilis conditiōis di
citur degener: q2 homines naturaliter li-
beri ſunt: ſed per ſeruitutem degenerant
a natura. ¶ Nota ꝙ vita caſta dicitur vi
ta celebs: quaſi celeſtis: q2 in carne viue-
re preter carnem eſt vita celeſtis ⁊ angeli
ca. ¶ Nota ſm Hugui. illachrymari: eſt
intus lachrymari: vel cum dolore lachry
mari. eſt deponētis generis lʒ ſʒ antiquos
inueniatur neutralis generis. ⁊ ſic ponit
Boe. hic in neutrali gn̄e meſtus illachry-
mat. ¶ Adde qd̄ feliciſſimi cuiuſq;. Hic
oſtendit phia. ꝙ hō magis felix leuiori ad
uerſitate proſternit̄ cū hoc cōparādo boe.
ad alios. et dicit: Adde ꝓdictis ꝙ ſenſus
cuiuſlibet hois. feliciſſimi. i. fortunatiſſimi
eſt delicatiſſimus. i. impatiētiſſimus: niſi
ad nutum ſuū cuncta ſuppetant. i. abun
dent: ipſe erit inſolēs. i. impatiēs oīs ad-
uerſitatis: ⁊ ꝓſternitur a ſua felicitate qui
buſq; minimis aduerſitatibus adeo pere
xigua q̄ fortunatiſſimis detrahūt. i. aufe-
runt ſummā. i. ꝑfectionē beatitudinis. Q
boe. ꝙ multos eſſe coniectas id eſt opina
ris q̄ ſeſe arbitrentur ꝓximos eſſe celo. i.
deo: ſi eis contigat minima pars de reli-
quijs. i. de particulis reliquis tue fortune.
Hic loc⁹ quē tu vocas exilium eſt patria
incolentibus. i. habitantibus: ⁊ ita eoruʒ
iudicio ſpectat ad felicitatem vniuerſalit̄
ergo de reb⁹ fortuitꝭ ꝯcludit. Adeo nihil ē miſeꝝ niſi cū tu putes. i. niſi reputatiōe ai tui exiſtimes: ꝙ
pro ⁊ ꝯ. i. ꝑ ꝯtrariū oīs ſors ē btā equanimitate. i. patiētia. aī tolerātis: q̄s eſt ille tā felix q̄ cū dederit
man⁹ īpatiētie. i. cū fuerit fact⁹ impatiēs: quin ipē nō optet mutare ſtm̄ ſuū: q. d. null⁹ eſt tam felix.
¶ Nota ꝙ forſan aliq̄s diceret nulli homini placet ſtat⁹ ſuus: ſi deeſt ſibi magnū fortuitum: licet de-
fectus modici boni nō impedit cōplacentiaʒ ſtat⁹ quin hō totaliter ſit felix. hoc excludit phia dicēs
Quanto aliq̄s eſt felicior: tanto eſt delicatior: ⁊ quāto delicatior: tanto magis grauatur ex defectu
modici boni. ⁊ ſic feliciſſimis detrahit cōplemētum beatitudinis. ¶ Notandū ꝙ vna ⁊ eadē res eſt
quam vnus iudicat ſpectare ad miſeriā: ali⁹ iudicat ſpectare ad felicitatem: ergo dicit philoſophia.
Locus quē tu exiliū vocas incolētib⁹ eſt patria. ¶ Notandū eſt quātuncūq; homo ſit abundans re
bus fortuitis ſi aliq̄d diſplicet ſibi in ſtatu ſuo: ipē optat ſtatū ſuū mutari cōmendando ſtatū alteri⁹.
vnde miles emeritus laudat ſtatum mercatoris: econtra mercator expert⁹ pericula marina laudat
militiam. Similiter legiſperiti laudāt agricolas ⁊ agricole vrbanos. Simile exemplū patet in boe.
de ſco. diſcip. de filio inconſtante qui habens diſplicentiam vnius ſtatus ſemper alium aſſumpſit.
Miſeruʒ ¶ Nota ꝙ dicit nihil eſt miſerū niſi cū putes. vñ dicit ſeneca nona epiſtola. Miſer eſt q̄ ſe beatū nō
iudicat. licet mūdo imperet nō eſt beatus. qui ſe beatum non eſſe putat. ¶ Quā multis amaritudi-
nibus. Hic phia oſtendit fortuitam felicitatem eē amaram ⁊ miſeram dicens. ꝙ multis amaritudi-
nibus dulcedo humane felicitatis eſt reſperſa. i. ꝑmixta: que etiam ſi videatur iocunda homini fruē
ti: tamen non pōt retineri quominus ꝓut homo habeant eaʒ: cum velit id eſt non poteſt retineri ad

ta ꝓueniat: vel nunq̄ perpetua ſubſiſtat: huic cenſus
exuberat: ſed eſt pudori degener ſanguis. Hūc nobi-
litas notuʒ facit: ſed anguſtia rei familiaris incluſus
mallet eſſe ignotus. Ille vtroq; circumflues vitam ce
libeʒ deflet. Ille nuptijs felix: orbus liberis alieno cen
ſum nutrit heredi. Alius prole letatus filij filie ve deli
ctis meſtus illachrymat. Idcirco nemo facile cum for
tune ſue conditione concordat. Ineſt ſingulis quod
inexpertus ignoret: expertus exhorreat. ¶ Adde ꝙ
feliciſſimi cuiuſq; delicatiſſimus ſenſus eſt: ⁊ niſi ad
nutum cuncta ſuppetāt oīs aduerſitatis inſolēs mini
mis quibuſq; ꝓſternit̄: adeo ꝑexigua ſunt q̄ fortuna-
tiſſimis ſummā btītudinis detrahunt. ꝙ multos eſſe
coniectas q̄ ſeſe celo ꝓximos arbitrent̄: ſi de fortune
tue reliquijs pars eis minima contingat? Hic ipſe lo
cus quē tu exiliū vocas incolētib⁹ pr̄ia eſt. Adeo ni-
hil eſt miſerū niſi cū tu putes. Cōtraq; btā ſors oīs ē
equanimitate tolerantis. Quis eſt ille tam felix q̄ cuʒ
dederit impātiētie manus ſtatū ſuū mutare nō optet?
¶ Q̄ multis amaritudinibus humane felicitas dul-
cedo reſꝑſa eſt: q̄ ſi etiā fruenti eſſe iucunda videatur
tamen quominus cum velit abeat retineri nō poteſt.
Liquet igitur ꝙ ſit mortalium rerum miſera btītudo

voluntatē hoīs. ⁊ liquet .i. manifeſtū eſt ꝙ miſera ſit beatitudo rez mortaliū: q̄ nec perpetua perdurat apud equanimos .i. apud cōſtātes vel patiētes. nec ipſa tota .i. ſimul. delectat anxios .i. miſeros. ¶ No. ꝙ felicitas ⁊ dulcedo humana nō eſt ſine amaritudīe: q2 dicit beat⁹ Bernar. Nunꝗ̄ i honore ſine labore: nūꝗ̄ in p̄latione ſine tribulatiōe: ⁊ nunꝗ̄ in ſublimitate ſine vnitate q̄s eē pōt. Itē Alanus in anticlaudiano di. Sed nihil inuenio qđ in oī p̄te beate viuat: quē multas nobis deferre querelas poſſit: ſi noſtrā velit accuſare mineruam.

que nec apud equanimos perpetua perdurat: nec anxios tota delectat. ¶ Quid igitur o mortales extra petitis intra vos poſitam felicitatem? error vos inſcitiaq; confundit. Oſtēdam tibi breuiter ſumme cardinem felicitatis. Eſt ne aliquid tibi teipſo precioſius? nihil inquies. Igitur ſi tui cōpos fueris: poſſidebis quod nec tu amittere vnꝗ̄ velis: nec fortuna poſſit auferre. ¶ Atq; vt agnoſcas in his fortuitis rebus beatitudinem ꝯſtare nō poſſe: ſic collige. Si beatitudo eſt ſummū nature bonū rōne degētꝫ: nec illud eſt ſummum qđ eripi vllo modo pōt: qm̄ precellit id quod nequeat auferri: manifeſtū eſt ꝙ ad btītudinē p̄cipiē-daꝫ fortune īſtabilitas aſpirare nō poſſit ¶ Ad hec quē caduca iſta felicitas vehit: vel ſcit eam: vel neſcit eſſe mutabilē. ſi neſcit: quenā btā ſors eſſe poteſt ignorantie cecitati? Si ſcit: metuat neceſſe eſt ne amittat

¶ Quid igitur o mortales. hic phīa inuehitur cōtra hoīes ⁊ dicit ſic. O mortales quare petitis .i. q̄ritis extra .i. in rebus exterioribus felicitatē poſitam intra vos. error ⁊ inſcitia .i. ignorantia ꝯfundit vos: oſtendam tibi breuiter cardinē .i. radicem ſumme felicitatis. Eſt ne aliq̄d tibi precioſius teipſo? nihil inquies Si igitur fueris cōpos tui per trāquillitatem animi tu poſſidebis qđ nūꝗ̄ amittere velis ſcꝫ delectationem in operatione p̄fecte virtutis: nec fortūa poterit tibi auferre. ¶ No. ꝙ duplex eſt beatitudo perfecta ⁊ imperfecta. Perfecta beatitudo habet poſt hāc vitā: ⁊ eſt vita eterna de qua loquit beat⁹ Joan. di. Hec ē vita eterna vt cognoſcāt te ſolum verū deū ⁊ quem miſiſti Jeſum xp̄m. Alia eſt beatitudo imperfecta que pōt eſſe in p̄ñti vita quam phī poſuerunt conſiſtere in opatione optīe ꝟtutis. Vñ radix talis eſt tranquillitas animi ex moderatione: ⁊ ſedatione paſſionū: per habitum ꝟtutis. p talem aūt tranquillitatem homo efficitur ſui compos vt nō ſubijciatur paſſionibus. Iſta aūt trāquillitas nō eſt querenda in reb⁹ exterioribus: ſed ſolum habet eē in animo hoīs. de qua beatitudine ⁊ trāquillitate hic loquit phīa di. Beatitudo.

Quid igit o mortales ⁊c. Sene. loquens de eadem felicitate .ix. epiſto. di. Summū bonum extrinſecus inſtrumēta non querit: domi colit: ex ſe totum eſt: incipit eſſe fortune ſubiectum ſi quā partē ſibi foris querit. Item Sene. xiiij. epiſt. di. Felicitatis auiditas tuta eſt: que ſit aut vnde p̄ueniat queris ex bona cōſcientia: ex honeſtis cōſilijs: ex rectis actionibus. ex cōtemptu fortuitorū: ⁊ .xxxi. epiſt. di. Illud bonū eſt querendū qđ nō fiat inde deterius: quid eſt hoc? animus: ſed hic rectus bonus magnus: quid aliud voces hūc animū ꝙ deū in corpe humano hoſpitatū. ⁊ .xlj. epiſto. di. Lauda bonū in hoīe qđ eripi nō poteſt: eſt ꝓpriū hoīs. queris quid ſit illud? animus ⁊ ratio perfecta rōnale nāq; animal eſt homo ¶ Atq; vt agnoſcas. Hic phīa ꝓbat verā felicitatē nō poſſe cōſiſtere in rebus fortuitis tribus rōnibus. ſecūdā ponit ibi. Ad hec. tertiam ibi. Et qm̄. Prima rationalis eſt. In illo nō cōſiſtit felicitas hoīs qđ pōt auferri ab hoīe. Sed bona fortuita ſunt hmōi: ergo ⁊c. Maior eſt nota: q2 ſummū bonum eſt ꝓprium hoīs. bonum aūt qđ auferri pōt nō eſt ſummū bonum: q2 illud qđ auferri nō poteſt melius beatitudo eſt eo qđ auferri poteſt. Minor patet: bona fortuita poſſunt auferri cū ſint mutabilia. vñ dicit in litera. Ut agnoſcas non poſſe cōſtare in rebus fortuitis: ſic collige ꝑ tales rationes. Si beatitudo eſt ſummū bonuꝫ nature degentis: rōne .i. nature rōnalis: nec illud eſt ſummū bonuꝫ qđ vllo modo pōt eripi .i. auferri: q2 illud bonum qđ nequeat .i. nō poteſt auferri: hoc p̄cellit .i. melius eſt ⁊ dignius eo qđ poteſtas ferri: ex quo manifeſtum eſt qđ mutabilis fortune non poſſit aſpirare: ideſt accedere ad beatitudinem accipiendā. ¶ Nota ꝙ beatitudo eſt ſummum bonum: q2 in tertio huius ſcđa ꝓſa dicit: ꝙ beatitudo eſt ſtatus p̄fectus aggregatione omnium bonorum: ⁊ beatitudo eſt ſummū bonum nature degentis: ideſt viuentis: ratione: ideſt nature rationalis ſicut hoīs: q2 hominum genus viuit arte ⁊ ratione ex prohemio metaphiſice. Nullum em̄ aliorꝫ animaliū eſt felix. ⁊ .x. Ethi. Bruta em̄ animātia nemo felicitabit. primo Ethi. ⁊ talis beatitudo nō cōſiſtit in bonis exterioribus: ſed in actu ſapiētie: q2 dicit in libro Poli. Teſtis mihi eſt deus: ꝙ in bonis exterioribus nō conſiſtit ſummū bonum. ⁊ idem in eiſdem. Nos ſumus felices vt dij. dij autem non ſunt felices bonis exterioribus: ergo nec homines. Nota licet in bonis exterioribus fortuitis nō cōſiſtat felicitas formaliter ⁊ eſſentialiter: tamē felicitas cōſiſtit in eis organice: quia deſeruiunt ad felicitatem ⁊ veram. ſine enim rebus exterioribus quarum fortuna domina eſt: nō cōtingit eſſe felicem ſup. organice. ex lib. de bona fortuna. ⁊ .x. Ethi. Opus eſt exteriori p̄ſperitate omni enti. Natura em̄ ꝑ ſe non eſt ſufficiens ad ſpeculandū: ſed oportet cibum potum ⁊ reliquum famulatum preexiſtere.

quod amitti poſſe non dubitat: quare continuus ti-mor non ſinit eſſe felicem: an, vel ſi amiſerit negligen-dum putat? Sic quoqꝫ perexile bonum eſt qḋ equo animo feratur amiſſum. Et qm̄ tu idem es cui perſua-ſum eſſe atqꝫ inſitum permultis demonſtrationibus ſcio: mentes hoīm nullo modo eſſe mortales: cumqꝫ clarum ſit fortuitam felicitatem corporis morte finiri dubitari nequit ſi hec afferre beatitudinem poteſt: quin omne mortalium genus in miſeriam mortis fine labatur. ꝙ ſi multos ſcimus nō morte ſolum: verum-etiam doloribus ſuppliciiſqꝫ beatitudinis fructum queſiſſe quonāmodo preſens vita facere beatos po-teſt que miſeros tranſacta non efficit?

¶ Ad hec quē caduca iſta felicitas vehit. Hic philoſophia ponit ſecundam rationem que talis eſt. Ille qui felix eſt fortuita felicitate, aut ſcit eam mutabilē eſſe: aut neſcit. ſi neſcit eſt ignorās: ⁊ ꝑ cōſequens eſt infelix: ſi ſcit eam mutabilem eſſe neceſſe eſt ꝙ timeat ne eā amittat. cui aūt ineſt cōtinuus timor: felix eſſe nō poteſt. Unde dicit in lr̄a ſic: Ad hec ſcꝫ ꝑdicta addam aliam rōnem. homo quem vehit. i. ducit iſta caduca. i. fortuita felicitas: vel ſcit eam eſſe mutabilem vel neſcit. ſi neſcit: quenam ſors beata. i. felicitas beata pōt eē cecitati ignorātie? q. d. nulla. ſi ſcit eā eē mutabilem: neceſſe eſt vt metuat ne amittat illud quod nō dubitat poſſe amitti: quare continuus timor nō ſinat ipm̄ eſſe felicē. Et forſan diceres hō non timet amiſſionem fortune. qꝛ non curat vtrum eam amittat vel nō hoc excludēs phīa dicit. Si amiſerit bonum fortuitum: ⁊ putat illud negligendum. i. nō curandū: tūc illud bonum erit valde exile quod amiſſe feratur equo aīo id eſt equali aīo ſicut cōſeruatum: ⁊ ꝑ conſequens illud nō eſt ſummum bonū. ¶ No. ex tertio huius proſa nona. vera ⁊ perfecta felicitas facit hoīem potentem: reuerendum: celebrem: ⁊ letum: ergo vera felicitas excludit timorē: ⁊ per conſequēs continuus timor qui excludit leticiam nō ſinit eſſe felicem. vnde Sene. ix. epiſt. Ille beatiſſimus eſt ⁊ ſecurus ſui poſſeſſor: qui craſtinū diē ſine ſollicitudine expectat. Item notat ex quo felicitas conſiſtit ī ſpeculatiōe dei ⁊ ſubſtātiarū ſeparatarū ⁊ ipſa excludit cecitatem ignorantie: in qua ignorantia felicitas eſſe non pōt. ¶ Et qm̄ tu idē es. Hic philoſophia ponit tertiam rōnem q̄ talis eſt. Si beatitudo conſiſteret in rebus fortuitis: cum bona fortune finiunt̄ morte hoīs: ſequit̄ ꝙ ois hō morte fieret miſer: qḋ nō eſt verū: qꝛ multi ꝑ mortē cōſecuti ſunt felicitatem: ſicut martyres: ⁊ alii ſancti qui ꝑpeſſi ſunt maxima tormenta vt cōſequerent̄ beatitudinem in anima. Dicit ergo ſic in litera. Quoniam tu idem es ſup. hō: cui ego ſcio eſſe pſuaſum permultis. i. valde multis demōſtrationibus mētes. i. animas hoīm nullo modo eſſe mortales: ⁊ cū ſit clarum. i. manifeſtum: fortuitam felicitatē finiri. i. terminari morte corpoꝝ ſup. hoīs: nequit. i. nō poteſt dubitari. ſi hec fortuita felicitas poteſt afferre. i. dare beatitudinem: quin omne genus mortaliū, id eſt hoīm labatur in miſeriam in fine mortis: ſed ſi ſcimus multos ſcilꝫ ſanctos queſiſſe fructū beatitudinis nō morte ſolum: verūetiam doloribus ⁊ ſuppliciis: quonāmodo. i. ꝑ queꝫ modū pſens vita. ſup. bonis fortuitis ornata: poteſt facere beatos: q̇ vita trāſacta. i. terminata nō efficit miſeros q. d. nullo modo. ¶ Nota cuius preſentia eſt cauſa felicitatis eius: abſentia eſt cauſa miſerie ⁊ infelicitatis. ⁊ hoc clariſſime poterit apparere ex iſto ſimili: ſicut enim nauta ꝑ ſui preſentiā eſt cauſa felicitatis nauis ſic eius abſentia: eſt cauſa periclitationis eius. ex. ii. Phiſi. Si ergo bona fortuita ꝑ ſui pſentiā eſſent cauſa beatitudinis: per ſui abſentiam eſſent cauſa miſerie. Cū aūt in morte hominis bona fortuita relinquunt hominē fugiēdo: ⁊ hō relinquit ea moriēdo: omnis homo poſt mortē eſſet miſer ⁊ infelix: quod falſum eſt. Nam multi poſt mortem conſequuntur beatitudinem. Et quia forſan aliquis diceret mortuo homine moritur ⁊ aīa eius: ⁊ ſic homo poſt mortem nullam conſequitur beatitudinem. hoc excludens philoſophia dicit ad Boetium. Tu es idem ille cui perſuaſum eſt multis demonſtrationibus animas hominum eſſe immortales. ¶ No. ꝙ oēs leges in hoc cōueniūt ꝙ anima intellectiua hominis ſit immortalis. ſeparatur eñ ab aliis ſicut perpetuum a corruptibili: ex. ii. de anima. ⁊ hoc eſt rationabile: qꝛ anima intellectiua cum ſit immaterialis: non eſt educta de

Aīa rationalis. potentia materie: ſed ab extra ſcꝫ a deo. Ipſa enim ſm̄ beatum Auguſtinū creando infundit̄ ⁊ infundendo creatur: propter qḋ cum abſciſio materie ſit cauſa perpetuitatis per cōmentatorē primo celi ⁊ mūdi. Anima intellectiua ⁊ immaterialis exiſtens ipſa eſt immortalis.

Raymū. Nam in omni aduerſitate fortune ⁊c. Senſus eſt dolor meus augef̄ rōne pſperitatis pterite q̄ fugit. nā plus triſtat̄ qui alias fuit felix: ⁊ nūc nō eſt q̄ꝫ qui nunq̄ꝫ ſciuit quid diuitie forēt. vnde paup Hēricus. Felix hō qui nō eſt vſus pſpitate. naꝫ venit ex ſola pſpitate dolor. ¶ Anxia eñ res eſt humanoꝝ cōditio bonoꝝ. q. d. nunq̄ꝫ humana bona ſunt ſine aliqua anxietate qḋ ꝑpheta regalis cōſiderans ⁊ aliā verā felicitatē cognoſcens. dixit. Tūc ſatiabor dñe. cū apparuerit gloria. vñ diuus Aug. Inquietū eſt cor nr̄m donec requeſcat in te. ¶ Ineſt eñ ſingulis qḋ inexpertus ignoret exptus exhorreat. q. d. quilibet homo in vita pſenti habet aliquid in ſe quod habere nollet vel ſibi deeſt aliquid qḋ habere vellet.

¶ Ordo eſt aliquid ſupple ineſt ſingulis.i.oībus hominib⁹(puta aliquis defectus) id eſt oēs hoīes habēt aliquid qđ inexpertus ignoret.i.q̇ id nō habet ignorat ⁊ appetit ⁊ aliquid etiā ineſt (puta aliquod malū) ſingulis ſupple qđ expertus exhorreat.i.q̇ patiť illud timeat ⁊ nolit. ¶ Tamē (quo minus) cū velit (habet) retineri nō poſſit Senſus eſt fortuna pſpera retineri nō poteſt vt non recedat qn̄ vult. Ordo eſt tn̄.i.ſʒ felicitas hūana ſupple nō poſſit.i.nō pōt retineri ab hoīe ſupple quonim⁹.i.vt nō abeat.i.recedat cū.i.quādo velit abire ſupple. Et eſt abeat non de habeo.bes.ſed de abio.is. quare nō debet aſpirari in frōte. ¶ Error vos inſcitiaqʒ cōfundit. Supplici errore decipiunť huius amatores ſeculi ſcʒ electionis ⁊ ignorātie. Errore electionis decipiunť q̇ cognoſcentes bonū eligunt malū ꝓpter aliquā dulcedinē malo pmixtā. Sed illi decipiunť errore ignorātie q̇ exiſtimāt malū eſſe bonū:⁊ iſtos duos errores hic tāgit primū habēt inſipiētes ⁊ ſcđm ſtulti de quibus ꝓpheta ait. Similiter inſipiens ⁊ ſtultus peribūt. ¶ Quomō p̄ſens vita facere beatos pōt quos miſeros trāſacta nō efficit.q.d.quomodo vita p̄ſens ornata tēporalibus bonis poteſt facere homines beatos ſi quando finitur nō facit illos miſeros.q.d.nullo modo quod patet quia martyrū vita tpalis finiť in morte ⁊ tamen non ſunt poſt mortem miſeri ſed felices.

Tum ego ⁊c. Hec ꝓſa ſane multa eruditiōis plena hʒ.nec multa expoſitiōe indiget. Sūt tn̄ grāmaticis annotāda. Primo illđ. Sʒ qđ inquit:ſic cōſtrues. Sʒ tu nō poſſis iure imputare reb⁹ id qđ tu luis.i.pateris ſupplicū.i.tāqʒ ſuppliciū falſe opiniōis.i.ꝓpter falſam opinionē inditū: vel lege vt q̇dā. Supplicio falſe opiniōis. Scđo ſcias vitioſe poſitū eē qʒ pticulā cū ſuplatiuo ī eo ſignificatu in quo poni videť in textu: vbi dr̄ qʒ plurimis maximiſqʒ ⁊c. Accipiť eīm ꝓ ly qʒtū:⁊ ſic vult poſitiuū nō ſuplatiuū: vt ſic reputes mecū qʒ magnis.i.qʒtū magnis ⁊ qʒ multis.i.qʒtū multis abūdes. Poſſet tamē ſaluari cōgruitas ſi ſic ordineť. Reputes.i.cēſeas mecū ꝙ ſup abūdes adhuc qʒ plurimis.i.valde multꝭ:⁊ qʒ maximis.i.valde magnis:ſʒ pōr ſnīa meli⁹ coterit. Tertio ſcies vitioſe dici ſm̄ Laurētiū: meliora queqʒ.dicēdū eſt optima queqʒ:ſed Boe.nō oēm elegātiā obſeruat⁹. Qđ dico nō vt autorē rephendā:ſed vt memorē faciā lectorē ne ꝓ lege habeat q̄cūqʒ ab eo dicta ſunt:p̄cipue in genere dicendi. Quarto vbi diciť patri ſilis:ſcies p̄cipi a peritiorib⁹ grāmaticis hoc adiectiuū ſimilis.tūc dtō iungi quādo qualitatē exteriorem reſpicit tunc aūt gtō quando mores:qr ergo hic de moribus loquiť.dixiſſet potius patri ſimilis:quod tamē hoc loco prudenter ⁊ nō vitioſe cauit.qr nimius ſibilus fuiſſet:patris ſimilis:ad quem vitādū dixit. Ver. Immitis achili ⁊ infelicis vlixi:in gtō dulci⁹.ergo dixit patri ſilis.nō tn̄ dixiſſet recte tibi ſilis ſʒ tui in ea ſignificatiōe. Quinto ſcias oſum ⁊ exoſum ſepe actō iūgi.nō tn̄ vitioſe dixit Boe.q̇ vite hui⁹ exoſa. Utrūqʒ eīm recte dr̄.⁊ vitā exoſa:⁊ vite. Sexto ſcies optime dictū tui deſiderio.vbi nō recte diceret tuo:qr capiť paſſiue. Senſus eīm ē deſiderio tui.i.q̇ tu ab ea deſiderarꝭ. Sʒ deſiderio tuo ē q̇ tu deſideras. Septio ſcies latine dictū vt in id etatꝭ pueris. Solet eīm vt elegāter capi:ꝓ eo ꝙ ē ſcđʒ quēadmodū eſt ſi dicā.tu loq̄ris bn̄ vt gall⁹.i.ſʒ ꝙ gall⁹ ſolet loq̇.ita hic. Specimē.i.dec⁹ auiti igenij elucet puerꝭ vt in id etatis.i.ſm̄ ꝙ in ea etate ſolet pueris elucere. Ornati⁹ etiā dixit cura vite retinēde qʒ ſi dixiſſet cura retinēdi vitā. Quia gerūdiua noīa pulchre ponunť ꝓ gerūdijs. Octauo ſcies celibē dicit nō eū tm̄ q̇ caſte viuit:ſʒ oēm extra legitimū mr̄imoniū viuētē: etiā ſi luxurioſiſſim⁹ ſit: vn̄ celibat⁹ ē ſtat⁹ extra cōnubiū viuētiū ſiue caſte ſiue icaſte. Autor eſt Ualla multiqʒ alij. Aduerte aūt diſerte dictū feliciſſimi cuiuſqʒ delicatiſſim⁹ ſenſus ē:qr q̇ſqʒ tā in obliquo qʒ recto:⁊ tā ī eodē caſu poſitū qʒ in alio ſuplatiuū efflagitat. Nec min⁹ docte dictū ē qʒ mltos eē cōlectas:qr qʒ vꝫ qʒtū.qđ poſitiuū vult. Itē vbi dr̄ hic iṗe loc⁹ quē tu exiliū vocas:elegāti⁹ diceret qđ exiliū vocas ſublato ꝓnoīe tu. Utroqʒ tn̄ mō grāmatica cōſtat eo ꝙ exiliū appellatiuū ē. Nono qʒtū ad ſniam aduerte:hāc materiā pulchre haberi ī p̄ncipio ſmonū Horatij.videať ibi qr ſupfluū eēt hic ponere niſi forte ſint q̇ eos nō habeāt.qb⁹ ſufficiāt v̄ſiculi. Qui fit mecenas ꝙ nemo quā tibi ſortē. Seu rō dederit ſeu ſors obiecerit illa Cōtēt⁹ viuat:laudet diuerſa ſequētes ⁊c. Decimo ſcies.lachrymo apđ Terē.⁊ apud Cice.in de ſomno Scipiōis:⁊ alibi reperiri.ne obſoletū putes. Un̄ ſcies locū eē a ꝯmētario male lectū:habeat ꝓbeat:⁊ ita male expoſitū eē.q̇min⁹ ꝓ vt:lege ḡ ſic.tn̄ q̇min⁹ cū velit abeat retineri nō poſſit. Et exponēs ordina ſic.tn̄ fortūa nō poſſit retineri q̇nim⁹.i.vt nō abeat.i.recedat dū.i.qn̄ velit. Nec ipa tota.i.ex oī pte delectat āxios:qr vt dicit Hora. Nil ē ex oī pte btm̄:qđ ab Horatio Alan⁹ ſumpſit ſicut alia plura. Qr aūt Alan⁹ hic adduciť quē ꝯſtat mlto poſt btm̄ Thomā fuiſſe:certū ē eos cōmētarios nō eē ſcti thome:ſaltē totos. Ad hec quē caduca. Ad hec.i.iſup p̄terea:ſʒ vſitati⁹ ē ī ſingulari ad h̄:ꝓ eo qđ ē p̄terea vt apđ Salluſtiū. Cognouerā puiſcoptis bella geſta cū opulētꝭ regib⁹. Ad h̄ ſepe fortūe moleſtiā toleraſſe facūdia grecos:ſcia belli gallos aū romāos fuiſſe. Cetera oīa nota puto

Aſceñ⁹. Similis Eroſus. Tui. Ut. Celebs. Quiſqʒ. Lachrymo. Quominus. Abeat. Ad hec. Sctūs thomas.

¶ Metrum quartum ſecundi libri.

Quiſquis volet perennem
Cautus ponere ſedem:
Stabiliſqʒ nec ſonoris
Sterni flatibus euri,
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere pontum,

Quiſqs volet pennē. Hic icipit quartū metrū hui⁹ ſcđi:qđ dr̄ metrū anacreōtiū ab inuētore:iābicū a pede p̄dominātē: dimetrū a nūero pedū:catalecticū:qr deeſt vna ſyllaba ad ꝯplemētū metri.huic metro adiūgit metrū pherecratiū ſic dictū ab inuētore:de quo ſuperius dictū ē. In hoc ergo pħia ꝯmēdauit

vitā mediocrē ꝑ talē metaphorā. Edificiū cōſtructū in loco minus alto vigeť tēpeſtatibus vētoꝝ ⁊ fundatū in loco arenoſo defluit: ſ; fundatū in loco humili ⁊ ſaxoſo vtrūq̄ vitat incōmodū. Sic vita ꝓſens nimiū eleuata ꝓſperitate: vel nimiū depreſſa aduerſitate frequēter euentu inopinato calamitatibꝰ defluit. mediocris aūt ſecura ꝑmanet. dicit ergo in litera. Quiſq̄s hō cautꝰ volet ponere ſedē perennē: ideſt firmā māſionē. ⁊ ipē ſtabilis exiſtēs nec velit ſterni. i. deijci ſonoris flatibꝰ euri illiꝰ vēti ⁊ quiſquis curat ſpernere pōtū minantē fluctibꝰ: ideſt mare fluctuans: ille vitet et cacumē. i. ſummitatē alti mōtꝭ: ⁊ vitet arenas bibulas. i. ſiccas. Tūc aſſignat cām q̄re debeat vitare i edificādo cacumē alti mōtis: q2 illud ſc; cacumē alti montis viget. i. flādo ꝑmit: auſter ꝓteruus. i. vētus impetuoſus. tunc aſſignat cām quare debeāt vitari arene. q2 hee: ſc; arene ſolute. i. diſiūcte ꝑ ſiccitatem: recuſant ferre. i. nolūt portare: pēdulū pondꝰ. i. labile vel pēdēs pondꝰ. Tu ergo fugiē; ꝑiculoſa; ſortē. i. euētū amene ſedis. i. amene māſiōis ⁊ certꝰ exiſtēs memento figere. i. ſtabilire domū tuā in humili ſaxo. i. depreſſo lapide q̄uis vētꝰ miſcēs equora. i. voluēs maria tonet. i. ſeuiat ruinis. i. flatibꝰ ruinoſis tu felix ꝯditꝰ robore. i. firmitatē quieti valli. i. munitiōis: tu ſerenꝰ. i. trāq̄llus: duces ideſt ages euū. i. vitam tuā: ridens. i. deridēs ⁊ pro nihilo habēs iras. i. ꝑſecutiōes etheris. i. aure vel venti ſeuiētis.

Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Illud proteruus auſter
Totis viribus viget.
Nec pendulum ſolute
Pondus ferre recuſant
Fugiens periculoſam
Sortē ſedis amene:
Humili domu; memento
Certus figere ſaxo.
Quis tonet ruinis
Miſcēs equora ventus:
Tu cōditus quieti
Felix robore valli:
Duces ſerenus euum:
Ridens etheris iras.

¶ Proſa quinta ſecundi libri.

Sed qm̄ rōnū iā in te mearū fomēta deſcēdūt: paulo validioribꝰ vtēdū puto. Age ei ſi tā caduca ⁊ momētanea fortune bona

¶ Nota ois virtꝰ ſupfluitate corrūpit: cū virtꝰ cōſiſtat in medio. Et em̄ virtꝰ electiuꝰ habitꝰ immediate cōſiſtēs recta rōne determinatꝰ: ideo ois ſupfluitas tanq̄ vitioſa vitāda eſt. Phia ergo docet vitare ſuperfluā ꝓſperitatē quā deſignat ꝑ cacumē alti mōtis q̄ poſteritas plerūq̄ impugnať inuidia ⁊ potētia magna tū q̄ ꝑ vētū impellentē deſignať. Docet etiā vitare nimiā pauptatē: quā deſignat bibula arena. q̄ pauptas recuſat ferre idigētiā neceſſarioꝝ. q̄ ꝑ pōdꝰ pēdulū deſignať. idigētia em̄ grauat hominē admodū pēduli pōderis. ¶ No. ſecuritas ſm Tulliū in rhetorica ſua: eſt virtꝰ incōmoditates imminētes ⁊ inchoate rei affines nō formidās: q̄ ſecuritas maxie appetēda eſt: ꝓpter qđ phia docet appetere vitā mediocrē. q̄ reddit hoiem ſecurū. ſm illđ poeticū. Medio tutiſſimꝰ ibis. ⁊ Cato. Tuta mage eſt puppis modico q̄ flumine ferť. Quā vitā mediocrē deſignat ꝑ hūile ſaxū: in q̄ edificiū impetu vēti nō deijciť nec inūdatiōibꝰ tāq̄ bibula arena diſſoluiť. ¶ No. ꝙ duplex eſt pauptas: volūtaria ⁊ leta: alia iuolūtaria ⁊ triſtis. Pria pauptas eſt appetēda. ſcđa fugiēda. De ꝑma loquiť Sen. ij. epiſt. Honeſta res eſt leta pauptas. Pauptas em̄ expetita ſecura ē. Et. xviij. epiſto. O lucile icipe cū pauptate hr̄e cōmerciū: gaude cōtēnere opes. nēo al's eſt deo dignꝰ: quiq̄ opes cōtēpſerit. Scđa pauptas. ſ. inuolūtaria ⁊ triſtis fugiēda ē: q2 mortalis eſt ⁊ rōnē triſtitie ſtupefacit ⁊ corrūpit naturā.

Raymū. Et tria loca in q̄bꝰ ꝓhibet edificare vult oñdere ꝙ ſi volumꝰ perhennē edificare ſedē. i. ad celeſtē ⁊ ꝑpetuā venire felicitatē opꝰ ē tria ꝑncipalia fugere pctā ſc; ſupbiā q̄ ꝑ mōtꝭ cacumē dſignať. Scđo luxuriā q̄ ꝑ pōtū itelligiť tertio auaritiā quā deſignat ꝑ arenā ſ; edificādū ē ſupra petrā. i. xp̄m eiꝰ mādata ſequēdo ⁊ in valle. i. hūilitate ſic ꝙ opa noſtra nō fiāt ꝓpter vanā glīa; aut ꝑter rectā intētionē ne dicať nobis (vt virginibꝰ fatuis q̄ nō ſumpſerūt oleū i lāpadibꝰ) ite ad emētes ⁊ vēdētes. i. ad hoies vt vobis mercedē retribuāt q2 opa veſtra ad hoim laudē feciſtis. illi em̄ ſumūt lāpades ſine oleo q̄ opa bona faciūt ꝑter intentionē rectā.

Aſcēſiꝰ. Perēnis Quiſquis volet perēne ⁊c. Verſus hic eſt dicolos diſtrophos. i. duoꝝ generū a ſcđo ad primū reuertēs. Cuiꝰ ꝑmū genꝰ dr̄ anacreōtiū. Perēnis ⁊ hoc perēne ē res durās totū ānū. Et q2 annꝰ i ſe redit: ſolet perēne vocari qđ ꝑpetuū ē. dr̄ etiā perēnis in ſcđa declinatiōe maxie apud antiquos. Monet aūt mediocritatē ſuandā: vt Ouid. dicēs. Medio tutiſſimus ibis. Alta em̄ petūt vēti. vt dicit ibidē Ouidiꝰ. Perflāt altiſſima vēti. Arena aūt ſtabile ſolū nō ꝓbet. dicēte ſaluatore Matth. vij. Silis erit viro ſtulto q̄ edificauit domū ſuū ſup arenā ⁊c. Arene dicunť bibule: q2 bibūt aquā fere inſatiabiliter. q̄uis tonet ruinis. pōt expon̄ q̄uis. i. q̄tūuis: ſeu q̄tūcūq̄ vētꝰ miſcēs equora ruinis tonet tu cōditꝰ q̄eti. i. ad q̄etē repoſitꝰ: duces euū ſerenus ⁊c. Multa ſunt hic adiectiua ꝑ ſubintellectas cōiūctiōes cōſtruēda. nā ſine cōiunctiōe duo adiectiua vitioſe danť vni ſubſtātiuo. Vult aūt dicere magnā eſſe ſecuritatē eiꝰ q̄ mediocribꝰ cōtentus eſt.

¶ Proſa quinta ſecundi libri.

Sanctꝰ. thomas Sed qm̄ rationū iā in te. Hic incipit quinta ꝓſa huius ſecūdi in qua phia ponit remedia magis mouentia Boe. ad oſtendendum ꝙ bona fortune ſunt contēnenda. ⁊ minus eſſe dolendum de amiſſione eorum. iſta autem remedia ſunt rationes ſumpte ex conditionibus parti-

cularium bonoꝝ fortune ſcʒ diuitiaꝝ: bonoꝝ: poteſtatũ: ⁊ glorie. Et primo oſtẽdit hoc de diuitijs ꝙ non ſunt magnopere appetẽde ponẽdo vnã rõneʒ gñaleʒ reſpicientẽ oĩa bona fortune. ſcđo ponit rõnes de diuitijs ibi. Diuitie. Prĩo intẽdit taleʒ rõneʒ. Nullꝰ magnope dʒ illud appetere q̄đ nõ põt eẽ ſuũ ⁊ q̄đ in ſe cõſideratũ eſt vile. ſed oĩa bona fortuita ſunt hmõi que ſunt mutabilia: iõ non poſſunt eſſe ꝓpria hoĩs: ⁊ in ſe cõſiderata vileſcũt: ergo ⁊c. Vñ dt in litera. qm̃ fomẽta. i. medicamenta meaꝝ rationum in te deſcẽdunt: q2 ego video te paulatim fortunã ↄtẽnere: puto eẽ vtendum Paulo validioꝛibꝰ rõnibꝰ. i. magis mouentibus. Age. eſt aduerbiũ hortandi. Si enim bona fortune non eſſent caduca i. caſualia ⁊ monẽtanea. i. tranſitoꝛia ad modum momẽti. quid eſt in eis q̄đ vnq̄ꝫ

eſſent: quid in eis eſt q̄đ aut veſtrum vnq̄ꝫ fieri queat aũt nõ ꝓſpectum cõſideratumq̄ꝫ vileſcat? ¶ Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura p̄cioſe ſunt? Quid earum potius: aurum ne an vis congeſte pecunie? Atqui hec fundẽdo magis q̄ꝫ coacceruãdo melius nitẽt. Siquidem auaritia ſemꝑ odioſos: largitas claros facit. ꝙ ſi manere apud quemq̄ꝫ nõ põt q̄đ trãſſertur in alteruʒ tunc eſt p̄cioſa pecunia cũ trãſlata in alios vſu largiẽdi deſinit poſſideri. ¶ At eadem ſi apud vnũ quãta eſt vbiq̄ꝫ gentiuʒ congeratur: ceteros ſui inopes fecerit. Et vox q̄dem tota pariter multoꝝ replet auditũ. Iſte vero diuitie niſi cõminute in plures trãſire non poſſunt. Q̄đ cum factũ eſt paupes neceſſe eſt faciant quos relinquunt. O igit̃ anguſtas inopeſq̄ꝫ diuitias quas nec hr̃e totas pluribus licet: ⁊ ad quemlibet ſine

queat fieri vr̃m: aut q̄đ ꝓſpectum ⁊ in ſe conſideratum non vileſcat? quaſi diceret nihil. ¶ Nota ꝙ bona fortune caduca et tranſitoꝛia: q2 dicit Sene. lxx. epiſt. Oĩa bona fortune nobis accidũt: ſed nõ adherent: ⁊ ſi abdicãtur ſine vlla noſtri lachrymatione: diſcedunt ex quo ptʒ ſi mutabilia ſunt: ⁊ non ſunt ꝓpria bona hoĩs: q2 ſʒ eundem Sene. Nihil ꝓpriuʒ dicas ꝙ mutari põt. ¶ No. ꝙ bona fortune in ſe ↄſiderata vileſcũt: q2 dicit Ioãnes chryſoſt. Bona fortune in ſeipſis veteraſcũt ⁊ conſumuntur: aut ab extraneis dolo vel violentia vel calũnia diripiuntur. ¶ Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura. Hic pħs ponit rõnes de diuitijs in ſpeciali ꝙ non ſunt magnopere appetẽde. Secũdo ꝓbat hoc gñaliter de diuitijs ibi. Quid autẽ. Prĩa diuidit̃ in quinq̄ꝫ partes ſm ꝙ ſunt quinq̄ꝫ genera diuitiarum: que probat nõ multũ eſſe appetenda. ſ. pecunia: gẽme: poſſeſſiones: veſtes ⁊ famuli. Primo oſtendit ꝓpoſituʒ de pecunia. ſcđo de gẽmis: ibi. An gemmarũ. tertio de poſſeſſionibus: ibi. An vos. quarto de veſtibus: ibi. Iam vero: quinto de famulis: ibi. An vo. Primo duabꝰ rõnibus ꝓbat diuitias nõ multũ eſſe appetẽdas. ſcđa: ibi. At eadẽ. prima rõ talis eſt. Illa nõ ſunt multũ appetenda q̄ nec ex ſui natura nec ex natura vtentis ſunt p̄cioſa: diuitie ſunt hmõi. ergo ⁊c. Maioꝛ eſt nota: q2 nihil appetit̃ niſi bonũ ⁊ p̄cioſum. Minoꝛ declarat̃: diuitie nõ ſunt bone ex ſui natura: q2 nõ faciũt bonũ eũ cui aduenivũt: nec ſunt bone ex parte vtentis: q2 nõ inquãtũ cõſeruant̃. ſic eĩm faciũt hoĩem auarũ: nec inquãtũ diſtribuunt̃ q2 ſic relinquũt hoĩes. dicit eĩm in lr̃a. Diuitie vel ſunt p̄cioſe ſui natura: vel natura vr̃i vtentiũ eis. Et q̄đ earũ eſt potiꝰ. i. p̄cioſius: an aurũ: an vis cõgeſte pecunie. i. cõgregate. atqui ꝓ certe hec. ſ. diuitie nõ ſunt p̄cioſe cõſeruãdo eas: q2 meliꝰ nitẽt effundẽdo. i. diſtribuẽdo eas q̄ꝫ coaceruãdo. i. retinẽdo ſi q̄dẽ auaritia q̄ pecuniã coaceruat ſemꝑ facit hoĩes odioſos: ⁊ largitas q̄ pecuniã effundit facit eas claras. i. honeſtos: ſubdit. Et ſi illud q̄đ trãſfert̃ in alterũ nõ põt manere apud quemq̄ꝫ: tũc eſt p̄cioſa pecunia loquẽdo ironice: cũ ipſa vſu largiẽdi trãſlata ĩ alios deſinit poſſideri. ¶ No. ꝙ aliq̄đ eſt bonũ dupl'r. vł ex natura ſui: vł ex natura vtẽtis. Et illud dr̃ bonũ ex natura ſui q̄đ a ſe vel ĩ ſe hʒ vñ ſit bonũ: ⁊ cuicũq̄ꝫ aduenit facit ipm̃ bonũ: ſicut recta ratio: pax ⁊ ſiĺia. Sed illud dr̃ bonũ ex ꝑte vtẽtis q̄ ſi aliq̄s cõuenienter vtat̃ aliq̄đ boni inde ꝓuenit. vñ nota ſm btm̃ Berñ. Solꝰ erroꝛ hoĩm facit ꝙ aurũ ⁊ argẽtũ reputant̃ p̄cioſa cũ nõ ſint niſi terra rubea ⁊ alba. ¶ No. ꝙ Señ. lxxviij. epi. ꝓbãs diuitias nõ eſſe bonas ſic arguit. Q̄đ bonũ ẽ bonos facit: diuitie nõ faciũt bonos: ergo diuitie bone nõ ſunt. Itẽ illud q̄đ põt ↄtingere ↄtẽptiſſimo ⁊ turpiſſimo bonũ nõ ẽ: diuitie aũt ⁊ lenoni ⁊ laniſte ↄtingũt cõtẽptiſſimo ⁊ turpiſſimo: ergo bone nõ ſunt. Itẽ bonũ ex malo nõ fit. diuitie aũt ſũt ex auaritia que mala ẽ: ergo bone nõ ſunt. ¶ At eadẽ ſi apud vnũ. Hic ponit ſcđaʒ rõnẽ q̄ talis ẽ. Illa nõ ſunt multũ appetẽda q̄ a pluribꝰ nõ poſſunt poſſideri ⁊ nõ trãſeũt ad aliũ ſine pauꝑtate alioꝛum. diuitie ſunt hmõi: ergo ⁊c. vñ dicit in lr̃a. At ꝓ ſed ſi eadẽ ſcʒ pecunia quãto eſt vbiq̄ꝫ gentiũ. i. apud oẽs gentes: cõgerat̃ apud vnũ hoĩeʒ: ipſa fecerit ceteros hoĩes iopes ſui carẽtes: ⁊ vna vox pariter tota. i. ſimul replet auditũ multoꝝ. diuitie aũt nõ poſſunt trãſire in plures niſi cõminute. i. diuiſe in ꝑtes: q̄đ cũ factũ eſt. ſ. ꝙ cõminute trãſeũt in alios: neceſſe ẽ ſup. illos faciãt paupes quos relinquãt. Et tũc exclamat cõtra diuitias di. O igit̃ ſup. dico diuitias eſſe anguſtas. i. arctas ⁊ inopes quas nõ lʒ pluribus hr̃e totas ⁊ q̄ nõ veniũt ad quẽlibet ſine pauꝑtate exterioꝝ. i. alteroꝝ hoĩm. ¶ No. ꝙ diuitie nõ veniunt ad quẽlibet ſine alioꝝ pauꝑtate: q2 di. Señ. in de remedijs. Pecuniã ꝑdidiſti q̄nã vt haberes aliꝰ ante te ꝑdidit: pecuniã ꝑdidiſti habes vnos vno ꝑiculo minus: quo te felicẽ dicã. ſi cũ illa aua-

Bona fortune. Bonuʒ.

Diuitie non ſunt bone vel bonum.

Diuitie.

ne ceteroꝝ paupertate nõ veniũt. ¶ An gẽmarum fulgor ocl'os trahit? Sed ſi quid eſt in hoc ſplẽdore precipui gẽmarum eſt lux illa: non hominum. Quas quidem mirari homines vehemẽter ammiror. Quid eſt eñ carens anime motu atq; membroꝝ compage: quod animate rationabiliq; nature pulchrum eſſe iure videatur. Que tametſi conditoris opera ſuiq; diſtinctione poſtreme aliquid pulchritudinis trahũt: infra veſtram tamen excellentiam collocate admirationem veſtram nullo modo merebãtur. ¶ An vos agrorum pulchritudo delectat? Boe. Quid ni? Eſt enim pulcherrimi' operis pulchra portio. Si quidem ſereni maris facie gaudemus: ſi celum ſydera: ſolem: lunãq; miramur. Ph. Num te horum aliquid attingit? Num audes alicuius talium ſplẽdore gloriari? An vernis floribus ipſe diſtingueris? aut tua in eſtiuos fructus intimeſcit hubertas? Quid inani

ritiã pdidiſti. ⁊ idẽ. lxxxviii. epiſt. di. Diuitie aĩos inflant: ſupbiam pariũt: inuidiam cõtrahunt: mẽtẽ alienãt. timorẽ inducũt. inſolentiã faciũt. nihil aũt aliud inſolẽtia eſt niſi ſpes falſe magnitudinis ergo diuitie bone nõ ſunt. ¶ An gẽmaꝝ fulgor oculos trahit. Hic oñdit phia ꝙ gẽme nõ ſunt appetende tanq; ppriũ bonũ hoĩs: intẽdẽs talẽ rõnẽ. Quicquid bonitatis vel pcioſitatis eſt in gemmis hoc cõſiſtit in ⁊ luce ſplẽdore gẽmarũ: ſed lux gẽmaꝝ nõ eſt propriũ bonũ hoĩs: ſed eſt bonũ ipſarum ergo ⁊c. Unde dicit in lr̃a. An fulgor gemmaꝝ trahit ocl'os hoĩm ſup. ad ꝯcupiſcẽdum eas tãq; primũ bonum: ſed ſi q̇d eſt precipui. i. pcioſitatis in hoc ſplẽdore: illa lux eſt gẽmaꝝ ⁊ nõ hoĩm. quas q̇dẽ gemmas vehemẽter admiror hoĩes mirari. i. mirãdo deſiderare tãq; bonũ ſuuz. q̇d eſt eñ carens motu aĩe atq; cõpage. i. cõiunctione mẽbrorũ: quaſi diceret. q̇d reperit̃ in rebus inaĩatis qꝺ iure videat̃. i. videri debeat eſſe pulchrũ rei animate ⁊ rõnabili nature: quaſi diceret nihil. que gemme tametſi ꝑ quãuis trahãt. i. recipiãt aliq̇d poſtreme pulchritudinis opa. i. diligẽtia conditoris: q; ꝑ ⁊ ſui diſtinctione. i. ſpecifica formatione: tñ ipſe collocate infra veſtram excellẽtiam. i. dignitatẽ nullo modo merebantur veſtram ammirationem. ¶ No. ꝙ nõ eſt gloriãdum de gẽmis tam pprio bono: qr dicit Sene. xli. epiſto. Nemo gloriari dz niſi de ſuo. Quid eñ ẽ ſtultius in hoĩe q; aliena laudare? quid eſt eo dementius qui ea mirant̃: que ad alium trãſferri ꝓtinus poſſunt: nõ faciũt equuz meliorem aurei freni. ¶ Not. ꝙ quadruplex eſt pulchritudo. Prima eſt aĩalium rationalium. Secũda eſt brutoꝝ ſenſibiliũ. Tertia ẽ plãtarũ vegetabiliũ. Quarta ẽ rerum inanimatarũ: in quo genere gẽme collocant̃ propter qꝺ dicit phia. Si gẽme trahũt aliquid poſtreme pulchritudinis. ¶ An vos agrorum pulchritudo. Hic ꝓbat phia idem de poſſeſſionibus ſicut de agris: ⁊ intendit hãc ſententiã. Bonitas agrorũ vel conſiſtit in pulchritudine eorum que delectãt aſpectum: ⁊ talis pulchritudo non magis eſt ipſius hominis q; pulchritudo florum vel ſtellarũ: que etiam delectant aſpectum hominis. ⁊ tamen nihil ad hominem pulchritudo iſtorum: vel bonitas agrorum confert in vtilitate eorum: que eſt ad ſubſtẽtationem hominis: ſed hec poſſeſſio agrorum nõ eſt multum appetenda vt ſit ampla: quia natura paucis eſt cõtenta. Unde dicit in litera. An pulchritudo agrorum delectat vos: vt gaudeatis de eo tanq; de bono veſtro. Et dicit Boetius. quidni: ideſt quare nõ delectaret? Eſt enim pulchra portio operis pulcherrimi: ſcilicet mundi: ⁊ nos gaudemus facie. ideſt aſpectu maris ſereni: ideſt trãquilli. ſic ideſt eadem ratione miramur celũ ſydera: ſolem ⁊ lunam. Reſpondit philoſophia. Num ideſt nũquid aliquid horum attingit te tanq; proprium? quaſi di. non. Num: ideſt nunquid audes gloriari ſplendore alicuius talium tanq; tuo: quaſi di. nõ. An: ideſt nunquid tu diſtingueris: ideſt ornaris vernis floribus? certe non. nũquid tua vbertas: ideſt fertilitas intumeſcit: ideſt ſuperbit. in eſtiuos fruct⁹: ideſt per eſtiuos fruct⁹? quaſi. di. non. quid raperis: ideſt circundaris vel extolleris inanibus gaudijs ſupple reputando iſta bona? quid amplexaris externa bona pro tuis? quaſi di. fruſtra hoc facis: quia fortuna nũq; faceret eſſe tua que natura rerum a te fecit aliena. Tũc dicit philoſophia nõ nego quin iſta poſſint tibi eſſe vtilia. fructus eñ terrarum proculdubio debentur alimentis animantium: ideſt animalibus pro alimentis: ſed ſi velis replere indigentiam nature: quod ſatis eſt. ideſt ad ſufficientiã: nihil eſt: ideſt non oportet ꝙ petas: ideſt deſideres affluentiam fortune ſup. ad dilatandum ⁊ ampliandũ agros. Natura eñ paucis cõtenta eſt. cuius ſatietatem ſi velis vrgere. i. cogere ſupfluis cibis ⁊ potibus: illud qꝺ infunderis ventri: ſuperfluũ fiet aut iniocundum: ideſt triſte aut fiet nociuum. i. pniciosum. ¶ Nota ꝙ ex litera poteſt formari talis ratio. Si illud qꝺ magis videt̃ in eſſe nõ ineſt: nec illud qꝺ minus: ſed magis videtur ꝙ homo debet gloriari de pulchritudine celi ⁊ ſtellarum: ⁊ non debet: quia nihil horum eſt ſuum: ergo minus debet gloriari de pulchritudine agrorum et aliarum poſſeſſionum.

Natura. ¶ Nota ꝙ natura nõ eſt oneranda ſuperfluis: ſed eſt alenda: paucis cõtenta eſt. Unde Seneca. xvi. epiſtola. Si ad naturã vixeris nũq; eris pauper: ſi ad opinionem nunq; eris diues. Exiguum natura deſiderat. opinio vero immẽſum. ⁊ beatus Auguſtinus dicit. Sumẽda ſunt alimẽta tãq; medica

menta. ⁊ Greg. Dū venter nimia ſatietate extendit aculeus libidinis ſuſcitatur. ¶ Nota ꝙ Ariſt. in quadā epl'. Ad Alexā. dicit. Qui tranſgredit debitū modū in pleno ⁊ vacuo: nō poterit euadere furorē egritudinis ⁊ moleſtias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere: ⁊ dñari: renūciet deſiderio ꝓprie voluptatis: nec comeſtionē comeſtioni ſuperaddat. qꝛ oīs incōtinens volūtarie eſt egrotās. ij. Ethi. Et ſubdit. Audiui ab hypocrate ꝙ cōſeruauit dietas ꝑ q̄b⁹ debilitatē corpis ſuſtinebat: cui dixit ſu⁹ diſcipulus doctor egregie ſi velles bñ comedere nō ſuſtineres tantā corpis debilitatē. Cui reſpōdit hypocras. Ego comedo vt viuā: nō viuo vt comedā: vnde dicit Ariſt. ibidē. Alimentū ꝓpter durabilitatem eſt querendū nō durabilitas propter alimentū. ſubdit. Multos noui qui diminuerūt de alimento ⁊ comeſtione: abſtinētes a ſuis appetitibus: parcētes gule: viuentes temperate per dietas. qui fuerunt ſaniſſimi corporis: lōgioris vite ⁊ boni appetitus. ¶ Iā vo pulchꝛū. Hic phia oſtēdit ꝙ non ſit gaudendū de pulchꝛitudine veſtium tanq̄ȝ de ꝓprio bono: ⁊ arguit ſic. De illius pulchꝛitudine nō eſt gaudēduȝ que nō eſt hoīs pulchꝛitudo: ſed pulchꝛitudo veſtium nō eſt hoīs pulchꝛitudo: ſȝ eſt ipſarum veſtium igitur ⁊c. vnde dicit ī litera. Iam putas pulchꝛum eſſe. i. tue pulchꝛitudini aſcribendum: fulgere varijs veſtibus. q. d. nō debes hoc putare: quarū. ſ. veſtium ſi ſpecies. i. pulchꝛitudo eſt grata i. delectabilis intuitu. ego mirabor naturā materie veſtium: aut mirabor ingeniū. i. ſubtilitatem artificis veſtem formantis nihil aſcribendo tibi. ¶ Nota ꝙ ſplendor habitus exterioris nō facit hominem meliorem: niſi fulgeat habit⁹ mētis interior in eo. vnde Sen̄. Nullus dicit gladiū eſſe bonum ſi baltheus eius deauratus eſt: et vagina gemmis diſtincta. Sed gladi⁹ eſt bonus ſi bene inſcidit: ⁊ bonum acumen habet: ⁊ mucro bonus eſt: qui omne munimen rupturus eſt. vnde ſunt verſus. Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat ollam. Nō ideo ſequitur hanc minus eſſe lutū. Iteȝ poeta inquit. Cinge caput lauro: tege gēmis corpus ⁊ auro. Si fueris prudem remanebis ruſticus idem. ¶ An vero te lōgus ordo famulorum. Hic phia oſtendit nō eſſe gloriandū de multitudine famulorū tanq̄ȝ de ꝓprio bono: ⁊ arguit ſic. Famuli aut ſunt puerſi ī morib⁹: ⁊ ſic ſunt nociui: aut ſunt morigerati. tūc nihil ad te: qꝛ hec ꝓbitas eſt famuloꝝ ⁊ nō tua. vñ dicit in litera. An vo longus ordo famuloꝝ facit te eſſe felicē: qui. ſ. famuli ſi ſint vitioſi moribus ſup. tūc ſunt pernicioſa ſarcina. i. piculoſum pōdus ipſius domus: ⁊ ſunt vehemēter inimici ipſi dño. ſi vo ſint ꝓbi: quonā mō. i. ꝑ quē modū aliena ꝓbitas numerabit. i. cōputabit in tuis operib⁹: q. d. nullo mō. Et tūc cōcludit de oīb⁹ p̄dictis di. Ex quib⁹ oīb⁹ predictis monſtrat liquido. i. aperte nihil horum eſſe tuū bonū que tu cōputas in tuis bonis: quibus ſi nihil ineſt apperēde pulchꝛitudinis ſup. que tibi aſcribere poteris: q̄d eſt. i. q̄re eſt: ꝙ tu doleas de amiſſis vel leteris retentis: ꝙ pro ſed ſi p̄dicta ſunt pulchꝛa natura. i. ꝓpter naturā ꝓpꝛiā: q̄d refert id tua. i. q̄d ꝑtinet hoc ad te: q. d. nihil. nā hec ſequeſtrata. i. diuiſa tuis opib⁹ ꝑ ſe placuiſſent. neq̄ȝ enī idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias: ſed q̄m ꝓ qꝛ videbant tibi p̄cioſa ideo maluiſti ea annumerari tuis diuitijs. ¶ Nota ꝙ ſerui peruerſi in morib⁹ ſunt familiares inimici dñi ⁊ toti⁹ dom⁹: de q̄b⁹ poſtea dicet tertio hui⁹ quinta ꝓſa. Nō eſt peſtis efficacior ad nocēdū q̄ȝ familiaris inimic⁹: ⁊ ſi vident aliq̄n amici hoc eſt rōne vtilitatis nō rōne ꝟtutis: de q̄b⁹ loq̄t Sen. in de remedijs di. Mel muſe ſequunt: cadauera lupi, frumēta formice: p̄dā ſeq̄t iſta turba: nō hoīeȝ. Itē Se. dicit. xl. epl'a. In hoīe illud laudādū eſt q̄d ipſi⁹ eſt. ſi familiā formoſam hȝ: ⁊ domū pulchꝛā ſi multum ſerit: ſi multū feneratur: nihil hoꝝ in ipſo eſt: ſed circa ipm lauda in illo: q̄d ꝓpꝛiuȝ eſt: quod

Abſtinētia

bus gaudijs raperis? Quid externa bona pro tuis amplexaris? Nunquam tua faciet eſſe fortuna: que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. Sed ſi quod nature ſatis eſt: replere indigentiam velis: nihil eſt quod fortune affluentiaȝ petas. Paucis enim minimiſq̄ȝ natura contenta eſt. Cuius ſatietatē ſi ſuperfluis vrgere velis: aut iniucundum quod infuderis fiet: aut noxium. ¶ Iam vero pulchꝛum varijs fulgere veſtibus putas? quarum ſi grata intuitu species eſt: aut materie naturam aut ingenium mirabor artificis. ¶ An vero te longus ordo famulorum facit eſſe felicem? Qui ſi vitioſi moribus ſunt: pernicioſa domus ſarcina ⁊ ipſi domino vehementer inimica. Sin vero probi: quonam modo in tuis opibus aliena probitas numerabitur? Ex quibus omnibus nihil horum que tu in tuis computas bonis tuum eſſe bonum liquido monſtratur. Quibus ſi nihil ineſt appetende pulchꝛitudinis: q̄d eſt ꝙ amiſſis doleas vel leteris retentis? Quod ſi natura pulchꝛa ſunt: quid id tua refert? Nam hec per ſe a tuis quoque opibus ſequeſtrata placuiſſent. Neq̄ȝ enim iccirco ſunt precioſa: quod in tua venere diuitias: ſed quoniam

Veſtit⁹.

Serui.

nec auferri nec eripi põt. ¶ Quid aũt tãto fortune ſtrepitu. Hic pħia oſtẽdit gñalr diuitias nõ eſſe appetẽdas magnopere: ⁊ facit hoc trib⁹ rõnib⁹. ſcd̃am ponit ibi. Ita ne. tertiã ibi. Ego ꝟo nego. Pri ma rõ eſt iſta. Illa nõ ſũt multũ appetẽda ꝑ q̃ hõ nõ cõſequit̃ ea ꝑpter q̃ diuitie appetunt̃: appetun tur em̃ diuitie ꝑpter fugã indigẽtie quã hõ nõ cõſequit̃ ꝑ diuitias: ſicut declarat in litera di. Quid aũt tãto ſtrepitu. i. labore deſideratis. i. cũ deſiderio inſiſtis fortune: credo vos q̃ritis fugare indigẽ tiaꝫ copia. i. diuitijs. q. d. ideo deſideratis diuitias vt ſuppleatis veſtrã indigentiã. Atqui. ꝑ ſed hoc cedit vobis in cõtrariũ. quippe. ꝑ q: plurib⁹ adminiculis. i. adiu torijs eſt op⁹ ad tuẽdũ varietatẽ precioſe ſuppellectilis. i. poſſeſſiõis. verũqꝫ illud ẽ ꝑmultis eos indigere qui ꝑmulta poſſi dent. qꝫ pro ⁊ cõtra. i. ꝑ cõtrarium ſup. illi minime indigent qui metiunt̃. i. mẽſurãt ſuã abũdantiã nõ ſupfluitate ambitus. i. cupiditatis. ſꝫ neceſſitate nature. ¶ No. ſm̃ Sene. ꝑmultis indigent qui ꝑmulta poſſident. propter quod multe diuitie nõ fugãt indigentiã: ſed magis excitant. vn de Boe. Nulla ditari ratiõe poſſunt aua ri. Vos faciunt inopes quas cumulatis

Minime idigẽtes opes. ¶ Nota circa hoc qd̃ dicit minime indigent: dicit Sene. lxj. epl̃a. Laur⁹ pau ciſſimoꝝ iugerũ paſcuis implet̃: ⁊ vna ſil ua pluribus elephantibus ſufficit: homo terra paſcitur ⁊ mari. Quid igit̃ taꝫ inſa tiabilem ventrem natura dedit nobis: cũ taꝫ modica corpora nobis dederit: vt va ſtiſſimoꝝ edaciſſimorũqꝫ aialiũ auiditatẽ vinceremus. quantuluꝫ em̃ eſt qd̃ nature datur: paruo illa educat̃. Non fames no ſtri ventris nobis magno cõſtat: ſꝫ ambi tio. ventri aũt obedientes loco aialiũ nu meremur: nõ hoim. Querens vitã volu ptuoſam oportet vt corpori ſuo ſeruiat. Maior ſum: ⁊ ad maiora genituꝫ ſum: q̃ꝫ vt ſim mancipiũ mei corporis. Qd̃ nõ ali ter aſpiciã: q̃ꝫ aliqd̃ vinculũ mee libertati circũdatũ. Natura paucis minimiſqꝫ ꝯtẽ ta eſt. ¶ Ita ne aũt nullũ eſt ꝑpriũ vo bis. Hic ponit ſecũdã rõnem. ſcd̃o cõclu dit manifeſtũ errorẽ hoim ibi. q̃ꝫ ꝟo late. Et ratio talis eſt. Illa nõ ſunt appetẽda quib⁹ appetitis homo putans ſe talibus ornari facit iniuriã ſuo creatori: ſed bona exteriora ſicut diuitie ſunt hmõi vt decla rat in litera: ergo ⁊c. dicit. O hoies nũq̇d nullũ bonũ eſt ꝑpriuꝫ atqꝫ inſitũ. i. natu rale ⁊ intrinſecũ vobis: ita vt queratis bo na veſtra in externis reb⁹. i. in extrinſecis rebus: ⁊ in rebus ſuppoſitis. i. a vobis ſe orſum poſitis. q. d. imo ĩ vobis bonũ ſi cõ ſiderare vultis: ſed ſic eſt verſa. i. mutata conditio rerum vt animal diuinum. ſ. ho mo qui eſt ſimilis deo: nõ aliter videatur ſibi ſplendere: niſi in poſſeſſione ſupellectilis inanimate: ideſt bonorũ exteriorũ: que ſunt inanimata ⁊ alia quidẽ ab hoie cõtenta ſunt rebus. ſ. ſuis bonis. vos aũt ſup. hoies deo cõſilẽs mẽte captatis. i. q̃ritis ornamẽta veſtre excellẽtis nature a reb⁹ ĩfimis. ſ. ĩanimatis. qd̃ eſt erroneũ. nec ĩtelligitis quã tã iniuriã faciatis vr̃o ꝯditori. ſ. ꝑuertẽdo ordinẽ ab eo iſtitutũ. Ille em̃ cõditor voluit hũanũ gen⁹ ꝑſtare. i. ꝑcellere oib⁹ terrenis: ſꝫ vos detruditis veſtrã dignitatẽ infra queqꝫ ſup. rerũ ĩfima: qd̃ ꝑbat̃ in hoc. Nã oẽ bonũ ẽ ꝑcioſi⁹ eo cui⁹ eſt bonũ: cũ vos indicatꝭ viliſſima rerũ ſicut ſunt bona ſup. fortu ne eſſe vr̃a bona: vos ſummittitis. i. ſubijcitis voſmetipos eiſdẽ vr̃a exiſtimatiõe. i. opiniõe. ⁊ h̃ haud

precioſa videbantur: tuis ea diuitijs annumerare maluiſti. ¶ Quid autem tanto fortune ſtrepitu deſi deratis? fugare credo indigentiam queritis copia: atqui hoc vobis in cõtrariuꝫ cedit. Pluribus quip pe adminiculis opus eſt ad tuendam precioſe ſup pellectilis varietatem. Verumqꝫ illud eſt: permultis eos indigere qui multa poſſident. Cõtraqꝫ minimo indigere qui abundantiam ſuam nature neceſſitate: non ambitus ſuperfluitate metiantur. ¶ Ita ne au tem nullum eſt proprium vobis atqꝫ inſitum bonum: vt in externis ac ſuppoſitis rebus bona veſtra que ratis? Sic rerum verſa conditio eſt: vt diuinum me rito rationis animal: nõ aliter ſibi ſplendere niſi ina nimate ſuppellectilis poſſeſſione videatur? Et alia quidem ſuis rebus contenta ſunt: vos autem deo mente conſimiles a rebus infimis excellentis natu re ornamenta captatis: nec intelligitis quantam cõ ditori veſtro faciatis iniuriam. Ille genus humanuꝫ terrenis omnibus preſtare voluit vos dignitatem veſtram infra queqꝫ infima detruditis. Nam ſi omne cuiuſqꝫ bonum: ideo cuius eſt cõſtat eſſe precioſius: cum viliſſima rerum veſtra bona eſſe iudicatis: eiſ dem voſmetipſos veſtra exiſtimatione ſummittitis: Quod quidem haud immerito cadit humane quip pe nature iſta conditio eſt: vt tum tantũ ceteris re bus cum ſe cognoſcit excellat. Eadẽ tñ infra beſtias redigatur ſi ſe noſſe deſierit. Nam ceteris aiantibus ſeſe ignorare natura eſt: hominibus vero vitio venit.

pro nō immerito cadit.i.accidit homini.q̄ppe ꝓ q: iſta eſt cōditio humane nature vt ꝑ q:tum id ē tunc tantum excellat ceteris rebus cū ſe cognoſcit.eadē tamē ſup.natura humana redigat̄ infra beſtias ſi deſierit ſe noſſe.Nā ceteris aiantibus natura eſt ignorare ſeſe.i.ſeipam:ſed hoībus venit.i.ꝑuenit exitio ¶ No.ꝙ hoī eſt inſitū ꝓpriū bonū.quod eſt recta ratio que ſemꝑ deprecat̄ ad optima in cuius actu ⁊ ſpeculatione cōſiſtit felicitas:quia ſapiens maxime eſt felix. x.ethi. Et homo curas intellectū deo amātiſſimus videt̄. ibidē.

¶ Q̄ late vero pater veſter hic error:q̄ ornari poſſe aliquid ornamentis exiſtimatis alienis.Ad id fieri neq̄t.Nā ſi quid ex appoſitis luceat: ipa quidē que ſunt appoſita laudant̄.illud vero his tectū atq̄ velatū in ſua nihilominus feditate ꝑdurat.¶ Ego vero nego illud eſſe bonū:qd̄ noceat habēti. Nū id mentior.minime inquies.Atqui diuitie poſſidētibus ꝑſepe nocuerunt.Cum peſſimus q̄ſq̄ eo ꝙ eris alieni magis eſt auidus:q̄cq̄d vſq̄ auri gēmarūq̄ eſt:ſe ſolum q̄ habet digniſſimū putat.Tu igit̄ qui nūc cōtum gladiumq̄ ſollicitus pertimeſcis.ſi vite huius callem vacuus viator intraſſes:coram latrone cātares.O preclara opum mortalium beatitudo:quem cū adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis.

Ideo nō eſt querendū bonū hominis in rebus externis.¶ Nota ꝙ hō mente ⁊ ratione eſt ſimilis deo:q: ſm̄ Sene. Ratio nihil eſt aliud q̄ꝫ pars diuini ſpūs merſa in corp⁹ humanū.Et dicit idē Sene.ꝙ animus rectus eſt quaſi deus in humano corpore hoſpitat⁹.Et idē dicit. Diſce potius animū extollere in immenſum. nobil̄ em̄ ⁊ generoſa res eſt animus.¶ No.ꝙ hō ſe ipꝫ ignorans deterior eſt beſtia.Vñ Boe. in tractatu de ſummo bono allegās cōmentatorē di.Ve vobis hominibus q̄ de numero beſtiarū cōputati eſtis:hoc diuinum qd̄ in vobis ē nō cognoſcētes:ꝓpter qd̄ ad ſuperiora aſcenditis:⁊ ideo ſimiles eſtis.Et ſubdit diuinū autem in homine vocat intellectū ⁊ rationē. ¶ Nota ꝙ nihil ꝓhibet vnū ⁊ idē eſſe nobilius et ignobilius.qd̄ diuerſificat̄ ſm̄ conditionē ſeu cōſiderationē:vnde q̄uis hō ſm̄ ſe ⁊ ſimpliciter ſit melior beſtijs:tñ inq̄ꝫtum deficit ab aliquo qd̄ ſibi debet̄ ſm̄ naturam.i. cognoſcere ſe:quod nō debet̄ beſtijs:ſic eſt ignobilior beſtia. Hō deo ſimilis.

¶ Q̄ vero late patet hic phia cōcludit manifeſtū errorē hominū di.O hoīes q̄ꝫ late ptꝫ veſter hic error:qui eſtimatis aliquid poſſe ornari ornamētis alienis. At ꝑ ſed illud fieri nequit.nā ſi q̄d.i.aliq̄d luceat ex appoſitis ſibi ⁊ nō ex ꝓpria pulchritudine:tunc appoſita illa laudant̄.vero ꝑ ſꝫ illud qd̄ eſt velatū atq̄ ꝑ ⁊ tectum appoſitis illis:nihilominus ꝑdurat.i.ꝑſeuerat in ſua feditate.i.turpitudine. ¶ No. ſi aliq̄d ē fetidū eius feditas non tollit̄ ꝑ ornatū extrinſecū.Vñ dicit poeta. Aurea nobilitas luteā ſi veſtiat ollā.Nō iō ſequit̄ hāc minus eſſe lutū.Et q̄dā clericus rñdēs mulieri q̄rēti vtrū eēt pulchra dixit.O dña pulchra ſunt tibi appēſa. ¶ Ego vo nego illd̄ eſſe bonū ⁊c.Hic ponit tertiā rōnē q̄ talis ē.Illd̄ nō eſt multū appetēdū qd̄ nocet poſſidēti:ſꝫ diuitie ſepe nocuerūt poſſidētib⁹:qd̄ declarat ex duob⁹ primo q: diuitie faciūt poſſidētes ſe falſa opinari vel eſtimare.Scd̄o q: faciūt poſſidētes amiſſa ſecuritate timere.vñ dicit in lr̄a.Ego phia nego illud eſſe bonū qd̄ noceat habēti.nū.i.nūq̄d mētior:q̄[?] qu[?] minime.Aliqui ꝑ certe diuitie ꝑſepe nocuerūt poſſidentib⁹.cū ꝑ quia quiſq̄ ſup.hō peſſim⁹ eo q̄[?] ipſe eſt auidus magis alieni eris ipe putat illū hoiem ſolum digniſſimum qui habet.i.poſſidet quicquid vſq̄ꝫ eſt auri:q̄ꝫ ꝑ ⁊ gemmarū.Tu igit̄ ſup.homo qui in diuitijs conſtitutus es nunc pertimeſcis gladiū:q̄ꝫ pro ⁊ contum:ſi intraſſes callem.i.ſemitam,huius vite tanq̄ꝫ viator vacuus coram latrone ſecurus cantares.Tunc inuehit̄ contra diuitias.O preclara beatitudo opum mortaliū: et loquitur ironice:quaſi dicat minime preclara quam tu hō cum adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis ¶ No.diuitie nocent habenti.vñ Ariſto.i.Ethi.dicit.Talem quidē errorem habet bona ꝙ multis cōtingūt detrimenta ex ipſis:multi em̄ ꝓpter diuitias perierūt.¶ Notādū ꝙ mali tm̄ diuites repu tāt eſſe dignos.Vñ dicit Ambro.Ita incubuerūt mores hominū in admiratiōe diuitiarū vt nemo niſi diues putet̄ dignus.¶ Nota ꝙ diuitie nō reddūt hominē ſecurū.vñ iuue.poe.Pauca licet portes argenti vaſcula puri.Nocte iter ingreſſus cōtū gladiūq̄ timebis.Et mote ad lunā trepidabis arūdinis vmbram.Cātabit vacuus corā latrone viator.Et Sene.lxiiij.epi.di.Nudū latro trāſmittit ⁊ in obeſſa via paupi pax eſt.Et.lxxvi.epi.Quiſquis ſe fortune multū dedit:ingentē ſibi viā ꝑturbatiōis fecit.vna hec via eſt ad tuta vadendi externa deſpicere ⁊ honeſto contentum eſſe.

Hec em̄ ſi tā caduca momētanea fortune dona nō eſſent.q.d.Si bona fortune nō eſſent tam caduca ⁊ tam parum durantia puta ſi eſſent ꝑmāſura dico ꝙ eſſent appetēda ſup. Karmū.
Sed q: nō ſic ſunt ergo appetenda non ſunt.Aduertendum hic eſt ꝙ ly age eſt aduerbium hortādi ⁊ in fine illius clauſule additur hec particula appetenda forent ⁊ eſt apoſiopeſis.i.orō deficiēs que ſepe ſit ꝓpter triſticiam irā vel gaudium ſiue affectum vt in pſalmiſta.Et anima mea turbata eſt valde:ſed tu dñe vſq̄ꝫquo.i.aliquantulum ſuſtinebis afflictionem meam ⁊ ꝑſecutionem populi.¶ Vos igitur deo mente conſimiles.Unde Augu.in.xiiij.lib.de ciuita.dei ⁊ recitatur in primo ſñiaꝝ.di.iij.lꝫ humana mēs nō ſit eius nature cui⁹ de⁹ eſt(ſcꝫ eterna

et per ſe exiſtēs oīa potens cūcta creās ⁊ cetera) imago tamē illius quo nihil melius eſt ibi querēda
et inueniēda eſt. vñ in moyſes geneſis .j. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē noſtrā. qd̾ Augu
ſtinus oſtēdit in .x. de trinitate. Sicut eñ memoria intelligentia ⁊ volūtas nō ſunt tres vite ſed vna
vita neq̃ tres mētes: ſed vna mēs. ſic pater filius ⁊ ſpūſſanctus nō ſunt tres dij ſed vn⁹ deus ⁊ vna
eſſentia. Unde ꝓpheta regius dicit. hō cū in honore eſſet nō intellexit cōparatus eſt iumētis inſipiē
tibus ⁊ ſimilis factus eſt illis. ¶ Naꝫ ſi omne cuiuſq̃ bonū ideo (cuius eſt) cōſtat eſſe p̄cioſius (cū vi-
liſſima rerum veſtra bona eſſe iudicatis) eiſdē voſmetipſos veſtra eſtimatione ſubmittitis. Senſus
eſt omne bonū eſt nobilius eo bono qd̾ eſt rōne ipſius. ſꝫ oīa bona tēporalia ſunt rōne hoīs q꞉ ꝓpter
hominē facta ergo hō eſt nobilior oībus tēporalibus maior huius patet per phm finis eſt nobilior
eoꝝ q̄ ſunt ad finē ⁊ minor eſt. nota q꞉ de⁹ nō ꝓ ſe ſꝫ pro nobis fecit illa. Uult ergo phia inferre ꝙ ho-
mines ſeipſos ſubmittūt ſpontanee qñ inferioribus ornari appetūt ⁊ credūt. nā min⁹ dignū nō valet
augere dignitatē vel p̄cioſitatē magis digni. vides eñ ꝙ aurū minime decorat argento ſuppoſito.
Sed ecōtra deturpat ab illo. ¶ Ordo eſt. nā q꞉ ſi omne bonū tēporale eſt ſup. bonū cuius q̃ cuiuſli-
bet hoīs ſu. cōſtat. i. notū eſt id bonū (puta ipm hoīem) cuius. i. ratiōe cuius tale ſup. ſcꝫ tēporale eſt
i. eſſe habet eſſe p̄cioſius. i. nobilius eo ſcꝫ bono tēporali: ⁊ ſic cū. i. qñ vos iudicatis viliſſima rerū. i.
tēporalia eſſe bona veſtra tūc ſup. ſubmittitis. i. inferiores facitis vos eiſdē ſcꝫ tēporalib⁹ veſtra. i. ꝓ-
pria opiniōe. ¶ Cauēdū aūt eſt in hoc loco ne legas ideo vt eſt vna dictio. Sed ideo vt ſunt due di-
ctiones. nā ly id eſt ſuppoſitū de ly eſſe ⁊ ly eo ablatiu⁹ rect⁹ a cōparatiuo p̄cioſius. ¶ Cum peſſimus
quiſq̃ (eoq̃ eris alieni magis eſt auidus) quicq̃d vſq̃ auri gēmarūq̃ eſt ſolū (q̄ habet) digniſſimuꝫ
putat. Senſus eſt. q꞉ quilibet peſſimus putat illuꝫ ſolum digniſſimū eſſe qui poſſidet aurum ⁊ gem-
mas ⁊ ob id cupit pecuniā alterius habere. Ordo eſt. cū q꞉ quiſq̃ hominū ſup. i. quilibet peſſimus. i.
maxime malus putat. i. exiſtimat ſolū. i. tantū illū hominē digniſſimū q̄ habet. i. poſſidet omne illud
quicquid. i. quodcūq̃ eſt. vſq̃. i. vbiq̃ terrarū in bonis ſup. auri vel gēmarū. q̃. i. ⁊ eo ob id talis peſſi-
mus ſup. eſt magis auidus. i. cupidus eris. i. pecunie aliene. i. alteri⁹ hoīs. i. ideo ſepe ad habendū ho-
mines cupidi poſſidētes interficiūt ⁊ ſic patet quomodo diuitie pſepe nocuerūt poſſidētibus. Caue
hic ne legas eo q꞉ ſꝫ q̃. ¶ O p̄clara opū mortaliū btitudo. Senſus vilis eſt felicitas bonorū tempo-
raliū ob id ꝙ facit amittere ſecuritatē ducitq̃ in multa pericula ſuos poſſeſſores. ironice dictū eſt o
preclara. Ubi notes ꝙ temporalia bona dicunt mortalia que a mortalibus poſſidentur mortales q꞉
in morte deſerunt.

Aſceſi⁹. SEd qm̄ ⁊c. In hac ꝓſa cū multa ſit eruditiōis plena pauca tamē viſa ſunt expoſitionis
egētia. Ne tñ nihil dicā. aīaduerte lector p̄mo numerū eſſe mutatū de ſingulari in plu-
ralē. Prius eñ dixit phia. Jam in te poſtea. age eñ ⁊c. tamē ſubiungit quod aut veſtrū
Tu eñ ⁊ tuus ad ſingulos reſpiciūt: ſed veſtrū ſicut noſtrū ad plures. Uitioſum autem
eſt in ſcd̾a pſona ſine legitima rōne mutare numerū: aut ad vnū loquēdo plurali vti nu-
mero: q̃uis gallica lingua cōtra faciat. Dico in ſcd̾a pſona: q꞉ in p̄ma vtrūq̃ licet: ⁊ de cui⁹ etiā mi-
nime pluraliter loq̃: de ſingulari trāſire in pluralē vt autorū exempla docēt cū p̄ceptis grāmaticorū
De mu- In ſcd̾a nō licet niſi ſit legitima rō: q̄ tūc mihi eſſe videt: qñ res ipa nō vitioſe mutat. i. qñ de eo qd̾
tatōe nu ad vnū pertinebat trāſimus ad id qd̾ plures ptinet ſicut hoc loco: cū ſolus Boe. inciperet fomēta rō-
meri. nū phie. ⁊ ipe ſolus adhortādus eſſet: q꞉ ſolus pñs phia vſa eſt ſingulari nūero dicēdo in te: et age.
Sed quia trāſit ad id qd̾ eſt cōmune omni hoī mutat iure numerū di. Quid in eis eſt qd̾ aut veſtruꝫ
fieri queat: q. d. nō tuū ſoli⁹ ſed veſtrū omnino mortaliū. Scd̾o aīaduerte latine ⁊ apte ꝓ parte dictū
eſſe ꝓ interrogationē figuratā q̄ negationē poſcit. Diuitie ne vel vrī vel ſui natura p̄cioſe ſunt. q. d.
nō hoc eſt neq̃ ſua neq̃ veſtra natura p̄cioſe ſunt. Pro que tria cōſiderabis. Primū eſt aliud eē lati-
ne loq̃. aliud grāmatice: alid apte. Latine eñ loquit q̄ natiuā romane oris eloquētiā ſeruat: etiam
ſi p̄cepta grāmaticalia nō oīa ſeruat. vñ latine loq̃ dictū eſt. Quas credis eſſe has nō ſunt vere nu-
ptie qd̾ grāmatice dicet. He nuptie q̃s credis eſſe veras nō ſunt vere. Grāmatice ergo loquit q̄ p̄ce-
pta grāmaticalia ſuat. Apte aūt loquit q̄ ꝓprie loquit ⁊ in ea ſignificatiōe in qua debet. Sepe eñ
Grāma- latine ⁊ grāmatice q̃d dr. ⁊ tamē nō apte. Uerbi grā. Oēs p̄cipiūt q̃ valde ſuplatiuo iungi. nō tamē
tice. apte dices. q̃ p̄mū recepero pecunias meas faciā tibi. Sed vt p̄mū vel vbi primū vel cuꝫ primum.
Apte. Et ita in multis alijs diligens lector aīaduertere poteſt nō omnia que latine dicunt apte dici. Se-
cundū hic cōſiderandū eſt de differētia vel ⁊ an: qd̾ pauci ante Uallā aīaduerterunt: ſaltem nouitio-
rum. Eſt aūt talis. ꝙ quādo dubitamus de omnibus mēbris diuiſionis ſimul: ita ꝙ ſit communis
dubitatio. tūc recte ponimus vel: aut ve ⁊ cōſimiles: ⁊ hoc loco pōt dubitare de diuitijs: an ſint pre-
cioſe tā de ſua natura q̃ de natura vtentis: ⁊ ideo poſuit recte vel geminatum. Qñ autē nō dubitat
de omnibus membris. i. nō dubitat quin de hoc de quo q̄rit vni mēbroꝝ cōueniat: ſed dubitat inter
membra: hoc eſt cui eorum ſi multa ſunt: vel vtri eorum ſi duo tantum ſint conueniat de quo querit
tunc non ponemus vel: ſed an. Et hoc tam querendo q̃ enunciando nos neſcire vel dubitare. Uer-
bi gratia. ego bene ſcio ꝙ pater meus viuit aut nō viuit: ſed neſcio vtrum viuat an mortu⁹ ſit. ideo
q̃ falſe dicere neſcio an pater me⁹ viuat aut mortuus ſit. Et male quererē. Pater meus viuit ne vel
eſt mortuus. Sed deberē dicere. Neſcio pater me⁹ an viuat an mortuus ſit. vel ſic. Neſcio pr̄ me⁹ vi-
uat nec ne. Et ſic q̄rere. Pater meus viuit ne an mortus eſt: Hec valla diffte ponit ⁊ nos forte clari⁹
iam diximus. Tertiū qd̾ ſepe tetigimus: q꞉ ſm eundē Uallā mei tui ſui nr̄i ⁊ vr̄i tm̄ paſſiue ſignificāt

ꝛ poſſeſſiue aut actiue loquētes ponere debēt me⁹ tu⁹ ſuus noſter ꝛ veſter: iō poti⁹ dicerē ſua natura Meí: tui:
ꝙ ſui: ꝛ vr̃a ꝙ vr̃i: niſi forte q̄daꝫ partitio q̄ paſſionē denotet: innuaꝛ in dictiōe natura. Addere poſ- ſui: nr̃i: et
ſuꝫ ꝑ exēplo bñ dictū eē ꝑ an. Aurū ne an vis ꝛc. q: tn̄ duas ptes ponit. ali⁹ forte dixiſſet: vtrū eaꝝ po veſtri.
tius: vel ſi ad multa reſpexiſſet ꝑmuꝫ: lꝫ poſtea duas tn̄ ptes ſubdat: nō tn̄ dixiſſet q̄d poti⁹: ſꝫ q̄d po-
tiſſimū. Atq̄ hec fundēdo ꝛc. Hic tertio loco ꝯſidera gerūdia p̄cipua ī do frequēter ꝛ venuſte ī paſſi- Gerūdia
ua ſignificatiōe abſolute poni vt apd̓ Verg. cātādo rūpiꝛ anguis. i. dū incātaꝛ. vritq̧ vidēdo femina in do.
i. dū vr̄. ꝛ apd̓ Quint. Meōria ſicut cetera oīa: excolēdo ageꝛ. i. dū excoliꝛ. Sic ēt hic. Atq̄ hec videlꝫ
diuitie nitet meli⁹ fundēdo. i. dū fūduntꝛ: magis ꝙ coaceruēdo. i. dū coaceruātur. Et ita ꝟe expoſue-
ris. Odioſus aliq̄n ē moleſt⁹: aliq̄n quē odim⁹: ꝛ ita paſſiue ſignificat. Largitas ēt ī bonū accipi ſo-
let largitio fere ī malū ꝓ ambitioſa donatiōe. Quarto aīaduerte ꝑ ꝯtētionē quādā h̄ pulchꝛe ꝓbari Odioſus
diuitias nō eē bonas: cū id nō habeāt bonitatꝭ qd̓ voci ieſt. Nā vna vox plurib⁹ īpartiꝛ. diuitie nō ni largitas.
ſi vni: ꝛ id cū alteri⁹ iactura. Eſt aūt ꝯtētio coloꝛ rhetoric⁹ ꝯrias ſnias cōplectens: vt iuxta ſe poſite Largi-
magis eluceāt. Cōpage mēbroꝝ. A cōpingēdo dꝛ hec ꝯpago. vñ repitur aliq̄n ꝯpaginis ꝛ compagi tio.
ne ꝛ ꝯpaginib⁹: ſꝫ frequēti⁹ tāꝙ ī ntō ꝯpages fiūt obliq̄ vt h̄ ablt̄us ꝯpage. Suiq̧ diſtinctiōe: bñ dꝛ Cōtētio
ſui: q: paſſiue. i. q: diſtigunꝛ. Infra vr̄aꝫ excellētiā. i. īferi⁹ ꝙ ſit hūana excellētia. Admiratiōnē vr̄aꝫ Cōpago
actiue ponit. i. q̄ vos admiramini. Si quōdā leʒēdū puto ſic quondā vt ſit Sic: q: pulchꝛa vr̄ portio
pulcherrimi opis. Facies maris. i. ſpēs. ſic. v. Enei. Quib⁹ aſpa quōdā viſa maris. facies. Nū inter-
rogatiuū fere negatiuū rñſuꝫ efflagitat. Vñ ꝯponiꝛ nūq̄d. Natura ꝯtēta ē minimis. Valla dꝛ ꝯtentū Facies.
accipi actiue ꝑ eo q̄ ꝯtinet qd̓ ſibi ſatꝭ eē iudicat. pt tn̄ ſicut cetera fere ab eo poſita ēt paſſiue acci- Num.
pi ꝑ eo cui⁹ anim⁹ ꝯtineꝛ: ne plus cupiat. Et lꝫ dicaꝛ latine ſuꝫ ꝯtētus: nō tn̄ eo ꝯtētoꝛ apud latinos Cōtētus
inueneris. Quīto aīaduerte iteꝝ numeꝝ mutatū. ne ſi ſingulariter diceretꝛ Boe. Quid aūt tāto for-
ne ſtrepitu deſideratis: videreꝛ Boe. ꝯſentire ſe auaꝝ ꝛ cupidū eē: num aūt ad totū gen⁹ hūanum lo-
quiꝛ. Eſt aūt ſtrepit⁹ ꝓpꝛie pedū ſonit⁹: q̄ cū frequēs ſit potētib⁹ q̄ multas pediſſequas habent: trāſ-
mittiꝛ ad ſignificāduꝫ pōpoſas diuitias. Supellex: q: venit a ſup ꝛ lego vel lect⁹: non niſi vno p ſcri-
biꝛ. Cōtraq̧. i. ecōtrario. caue dicas ꝯ. vitioſuꝫ eñ eſt. Sexto memineris ſꝫ Valleñ. diſcrimē eē inter Mini-
minimū. ꝛ minime aduerbia. q: minimū ē ſuplatiuū ab eo qd̓ ē paruū: ꝛ ita nō oīno negat: vñ qd̓ mi- mum.
nimū volo neceſſe ē vt veliꝫ: ſꝫ ī minima portiōe. Minime aūt ē aduerbiū negādi: ſignificās id qd̓ dꝛ Minime
nullo mō. Vñ qd̓ minime volo oīno nō volo: ꝛ venit a min⁹ accepto ꝑ nō. Cū ergo dꝛ ī textu. Cōtra
minime idigere ꝛc. Credo legēdū eē minimū aut minimi aut minimo. Minimū aduerbialr ꝛ mini-
mi ꝛ minimo noīaliter. nā egeo ꝛ idigeo gtīn frequēter ꝛ nō raro abltīn regūt. Qꝛ aūt nō ſit legendū
minime. i. nullo mō ptꝫ: q: ī ꝯſimili ꝟbo Senece ī ꝯmētariis allegato oſtēdiꝛ: ꝙ hō alicui⁹ eget. Et
certū ē hoīeꝫ ēt minimis ꝯtētū ſepe egere. Vñ ē apd̓ Aulū gelliū ī de noctib⁹ atticis pulcherrimū ca
pitulū qd̓ totū recitare placet. Dicit ĝ lib. xii. ꝛ xxii. ſic. Marc⁹ Cato ꝯſularis ꝛ cēſori⁹ publicis iam
p̄uatiſq̧ opulēt⁹ reb⁹ villas ſuas inexcultas ꝛ rudes ne tectorio q̄dē p̄ditas fuiſſe dꝛ ad annū vſq̧
etatis ſue ſeptuageſimū. Atq̧ ibi poſtea his ꝟbis vtiꝛ. Neq̧ mihi inq̄t edificatio neq̧ vaſuꝫ: neq̧ ve- An nulli
ſtimentū vllū ē ī manu p̄cioſuꝫ. Neq̧ p̄cioſus ſeru⁹ neq̧ ancilla. Si q̄d ē inq̄t q̄ vtar: vtoꝛ. Si non eſt egeat ſa-
ego ſuꝫ. Cuiq̧ ꝑ me vti atq̧ frui lꝫ. Tū deinde addit. vitio ꝟtūt q: multis egeo: illis q: nequeūt ege- piens.
re. Hec mera ꝟitas inq̄t Aul⁹ gelli⁹: tuſculani hoīs egere ſe multꝭ reb⁹: ꝛ nihil tā cupe dicēs. Pl⁹ her
cule ꝓmouet ad exhoꝛtādū parſimoniā. i. ſuſtinēdā ꝑ inopiā: ꝙ grece iſtoꝝ p̄ſtigie philoſophari ſeſe
dicētiū: vmbraſq̧ ꝟboꝝ in nos fingētiū. Qui ſe nihil hr̄e: ꝛ nihil tn̄ egere: ac nihil cupere dicūt: cū et
habēdo ꝛ egēdo ꝛ cupiēdo ardeāt. Hec ibi. At q̄ nota icid ētalr. duo. Vaſuꝫ vaſi oliꝫ ī ntō ſingulari Vaſum.
dictū. vñ nūc vaſa vaſoꝝ. Et egeo oliꝫ cū actō ēt ꝯſtructū: ſicut fruoꝛ vtoꝛ fungoꝛ: ꝛ alia mlta q̄ꝝ ꝟba
lia gtōs ex vi act⁹ ꝯuerſi in habitū regūt. Solū q̄ hꝫ digniſſimū putat. vñ Hora. in epl̄is. Hos ſolos
aiunt ſape ꝛ bñ viuere quoꝝ cōſpiciꝛ nitidis fundata pecunia villis. Et Iuue. Quātū quiſq̧ ſua nū-
moꝛum ſpectat ī arca. Tm̄ hꝫ ꝛ fidei. Credo aūt iuuenalē ſecutū ī fine hui⁹ ꝓſe. q̄ dꝛ ſatyra. x. Pauca
licet portes ꝛc. vt ī ꝯmentario ſuperioꝛe ponunꝛ. Qꝛ aūt auferūt ſecuritatē ptꝫ ēt ex eo qd̓ addit Iu-
uenalis ꝙ aconita. i. venena nō bibunꝛ ex fictilib⁹ vaſis: ſꝫ ex aureis ꝛ gēmatis poculis. vñ ptꝫ diui-
tibus p̄iculū foris a latrone ꝑ gladios ꝛ contū: ꝛ domi ab h̄erede ꝑ venenū. Verba iuuenalis ſunt.
Nulla acoñita bibuntur fictilibus: tunc illa time cum pocula ſumes gēmata. ꝛ lato ſetinū ardebit in
auro. hec ibi Setinū eſt vinū precioſum nequid erres.

¶ Incipit metrum quintum.

Felix nimium prioꝛ etas
Contenta fidelibus aruis
Nec inerti perdita luxu.
Facili que ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande
Nec bacchica numera notat.

Felix nimiū. Hic icipit q̄ntuꝫ metrū hui⁹ ſcd̓i: qd̓ dꝛ ꝑētati- cū abiuētoꝛe. anapeſticū a pe de p̄dñante. ꝛ eſt dimetrū: q: quatuoꝛ pedes vnū metrū cō ſtituūt. ꝛ ē catalecticū quia quarto. pede vna ſyllaba deficit ad ꝯplementū metri. In q̄ metro phīa ꝯmendat p̄mā etateꝫ que erat ſine cupiditate diuitiarū deplā gendo p̄ñtem etatem in qua dñatur ꝛ re- gnat auaritia. Prīo ergo cōmēdat etatē antiquoꝛum. Secundo noſtram etatem deplangit: ibi. Utinā modo. Prīmo dicit p̄oꝛ etas nimiū felix fuit contenta. fideli-

bus aruis.i.fideli:agricultura:nec fuit pdita.i.depꝛauata inerti luxu.i.graui.ſupfluitate q̄ etas ſolebat ſoluere.i.remouere ſera.i.tarda ieiunia:facili glāde.i.vili fructu:nec illa etas norat.i.nouerat cō fundere.i.miſcere bacchica munera.i.vina:liqdo melle:ad faciēdū melliceratū ſicut mō fit.nec ēt nouerat miſcere.i.intigere:lucida vellera.i.albā lanā:ſerū.i. illoꝝ pploꝝ:tyꝛio veneno.i.ſanguīe ɔchiliorum.q̊s copia apud Tyꝛuz inuenit ad faciēduz purpureū coloꝛē.herba dabat ei ſalubꝛes ſomnos.

Liquido confundere melle.
Nec lucida vellera ſerum
Tyꝛio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubꝛes.
Potum quoqꝫ lubꝛicus amnis.
Umbꝛas altiſſima pinus.
Nondum maris alta ſecabat.
Nec mercibus vndiqꝫ lectis
Noua littoꝛa viderat hoſpes.
Tunc claſſica ſeua tacebant.
Odijs neqꝫ fuſus acerbis
Cruoꝛ hoꝛrida tinxerat arma.
Quid enim furoꝛ hoſticus vlla
Vellet pꝛioꝛ arma mouere:
Cum vulnera ſeua videret
Nec pꝛemia ſanguinis vlla?
Utinam modo noſtra redirent.
In moꝛes tempoꝛa pꝛiſcos.
Sed ſeuioꝛ ignibus Ethne.
Feruens amoꝛ ardet habendi.
Heu pꝛimus quis fuit ille:
Auri qui ponderatecti:
Gemmaſqꝫ latere volentes
Pꝛecioſa pericula fodit?

Nō em̄ doꝛmiebāt in lectis eburneis:ſꝫ in herbis.qꝫ.p ꝛ lubꝛic⁹ āmis.i.labilis aqua dabat eis potū.ꝛ pin⁹.i.illa arboꝛ altiſſima dabat eis vmbꝛas.i.vmbꝛoſas habitationes nō em̄ in domibus ꝛ in curioſis edificiis hab tabāt. nōduꝫ hoſpes aliqs exiſtēs ſecabat.i.diuidebāt nauigādo alta.i.fundū maris:qꝛ adhuc nō erat vſus nauiū nec mercib⁹ vndiqꝫ lectis.i.colectꝭ viderat noua litoꝛa.i. alienas terras qꝛ manebāt in pr̄ia:tūc ſup.i illa etate iacebāt ſeua claſſica.i.tube vł coꝛnua vocātia hoīes ad bellū dicta claſſica.a calo qđ eſt voco:neqꝫ cruoꝛ fuſus acerbis odijs tinxerat.i.madidauerat hoꝛrida arma:qꝛ tūc nō erat vſus armoꝝ.qđ em̄.i.ppter quid hoſticus furoꝛ vellet pꝛioꝛ arma mouere cū videret ſeua vulnera nec videret vlla pꝛe-

Etates mia ſanguinis:qꝛ nihil erat ꝓ quo pugnarent. ¶ No.circa h̄ qꝫ dr̄ pꝛioꝛ etas. q̄tuoꝛ etates diſtingunt̄ ſm̄ poetas. In pꝛima fuerūt hoīes boni ꝛ ſimplices paucis ɔtēti:q̄comedebāt glādes bibebāt aquā: nō colebāt vineas:hāc etatē vocabāt poete aureā ꝛ erat ſub ſaturno.de qua Boe.loquitur i lr̄a. Scđa etas dicebat̄ argētea que erat ſub ioue cū hoīes magis aſtuti inuenerūt agriculturam ꝛ ceperūt inhabitare domos ꝛ plātare vineas. Tertiaꝫ etatē vocabāt ereā i qua hoīes ppter pꝛopꝛiā curā reꝝ ceperūt alios epellere ꝛ ſe aliqualiter malicie dare. Quartā etatem vocabāt ferreā.qn̄ intm̄ abūdabat malicia ꝛ auaritia hoīꝫ qꝫ nec fides nec iuſticia māſit i terra i qua etate nos ſum⁹ qua in fine Boe deplāgit. ¶ No.circa hoc qꝫ dixit inerti luxu.qꝫ inertia ꝛ ociū ſunt cā luxurie.vn̄ poeta. Ocia ſi tollas periere cupidinis artes. Item Ouiđ. Queritur egiſt⁹ q̄re ſit fact⁹ adulter. In ꝓmptu cā eſt:deſidioſus erat. Eſt aūt triplex luxuria vt hr̄ in de ſcholarū diſciplina.quedā cōſiſtit in coitu quedā i crapula:ꝛ quedā

Seres. veſtitu:quelibet eſt fugiēda. ¶ No circa hoc qꝫ dr̄ lucida vellera ſerum. Seres ſunt quidā hoīes apꝫ quos ɔtexit̄ lana de arboꝛib⁹.fila ğ q̄ a vermib⁹ q̇ dn̄r bōbices hoīes opant̄.illa vocat hic lucida vellera. ¶ No.qꝫ tyꝛus eſt āmis venenoſus:in cui⁹ ſanguīe intingitur purpura quoꝝ ɔchilioꝛuꝫ copia inuenitur apud tyꝛū inſulā. Utinā mō noſtra redirēt.hic phia deplāgit pn̄tem etatē dicēs. Utinā noſtra tpa.i.ɔditiōes nr̄i tpis:redirēt mō.i.redigerent̄ in pꝛiſcos moꝛes.i.i moꝛes antiquos:ſed heu nō eſt ita.ſed amoꝛ.i.deſideriū hn̄di feruēs.ſeuioꝛ.i.piculoſioꝛ ignib⁹ etne illi⁹ mōtis ardet. Heu q̇s fuit ille q̄ pꝛimus fodit.i.effodit pōdera tecti auri.i.abſcōditi.effodit gēmas volētes latere q̄ ſunt pꝛecioſa pericula.qꝛ multi ppter eoꝝ pꝛecioſitatē pericula incidunt. ¶ No. Sen̄ in libꝛo de diuiſiōe ſciētiaꝝ cōmendās pꝛioꝛē etatē dicit. O felix pꝛioꝛ etas q̄ tot ꝓtulit ſapiētes qbus velut ſtellis fulgētibus mūdi tenebꝛas irradiaret:ſed heu nunc alij terrenis curis inſeruiunt.alij tpalis dignitatis ambitiōe inardeſcunt:oēs vero circa ſtudium ſapientie elangueſcunt. ¶ Nota qꝫ etna eſt mons ſicilie qui frequenter ignibus inardeſcit ad cuius ſimilitudinem habet ſe auaritia ꝛ cupiditas hominum q̄ inſatiabilis nunqꝫ penitus extinguitur. vnde Tul.in libꝛo de finibus bonoꝛum ꝛ maloꝛum di. Cupiditates

hominum ſunt inſatiabiles: que nõ modo ſingulares: ſed vniuerſas familias euertunt. Ex cupiditatibus enim odia: ſeditiones: ⁊ bella naſcuntur: ex quibus vitam amariſſimam neceſſe eſt effici.

¶ Precioſa pericula fodit. Gemme ceteraqꝫ temporalia dicuntur precioſa pericula quia ꝓpter eorum p̃cioſitatem ex opinione hominum habitã multi incidunt in magna pericula. nam multi ob voluptates diuitiaſqꝫ perierunt.

Ray.

FElix nimiũ prior etas. Ode eſt monocolos. i. vnius gñis carminis qð cõſtat freqũter ſpõdeo duobꝰ anapeſtis: ⁊ ſillaba vna. aliqñ primꝰ eſt anapeſtus. ſcðs ſpondeus vt ibi. Liquido cõfundere melle. Laudat parſimoniã antiquoꝝ qua illi prediti pacem inter ſe habuere. Oſtendẽs per cõtrariũ gulã noſtram ⁊ incontinentiã cupiditatẽqꝫ inſatiabilem eſſe cauſam oĩs mali. Prior etas quã auream dicũt ⁊ ſub ſaturno fuiſſe: contenta fidelibus aruis: q̃ ſponte ſua nullo cogente oĩa ferebant vt oſtendit Oui. in primo de trãſfor. cuiꝰ v̾ba ſunt. Nondũ p̃cipites cingebat oppida foſſe: Non tuba directi nõ eris cornua flexi. Nõ galee nõ enſis erat ſine militis vſu. Mollia ſecure peragebãt ocia gẽtes. Ipſa q̃ꝫ immunis raſtroqꝫ intacta nec Saucia vomeribus ꝑ ſe dabat oĩa tellus. Cõtentiqꝫ cibis nullo cogẽte creatis. Arbuteos fetus: mõtanaqꝫ fraga legebãt. Cornaqꝫ ⁊ in duris gerẽtia mora rubetis. Et q̃ deciderẽt patula iouis arbore glãdes. Ver erat eternũ placidiqꝫ tepẽtibꝰ auris. Mulcebãt zephiri natos ſine ſemine flores. Mox etiã fruges tellus inarata ferebat. Nec renouatus ager grauidis canebat ariſtis ⁊c. Nec inerti p̃dita luxu. Luxu. i. abundãtia ⁊ ſupfluo vſu ciboꝝ: potuũ: veſtiũ: veneris: ⁊ ſimiliũ. Inerti ab effectu. i. facieti eos inertes. Iners dr̃ ab in ꝓ ſine: ⁊ ars quaſi ſine arte. ⁊ ſolers a ſolõ qð eſt totum ⁊ ars q̃ſi totꝰ ⁊ ſolidus in arte. Luxuriã aũt eſſe cãm inertie ⁊ eoꝝ q̃ inertiã cõſequunt̾ oñdit. Iuue. ſaty. vi. ſic dicẽs. Preſtabat caſtas humilis fortuna latinas. Quondã nec vitijs cõtingi parua ſinebat. Tecta labor: ſõniqꝫ breues. ⁊ vellere tũſco. Vexate durereqꝫ manus ac ꝓximus vrbi hãnibal ⁊ ſtãtes colina in turre mariti. Nũc patimur lõge pacis mala. ſeuior armis. Luxuria incubuit victũqꝫ vlciſcit̾ orbẽ. Nullũ crimẽ abeſt facinuſqꝫ libidinis: ex quo pauꝑtas romana ꝑit. hec ibi. Eadẽ in liuio Sal. ceteriſqꝫ hyſtoricis inuenies. Itẽ q̃ ſimilia his inueniunt̾ ĩ buc. Verg. Sicilides muſe. Et in fine ſcði georgico. ⁊ in primo metamor. vñ hec ſumpta veriſimile ẽ: fruſtra tererẽ tp̃s eos locos allegãdo vnũ dicã. Seruiũ ad illud ſcði georg. Velleraqꝫ vt folijs depectũt tenuia ſeres: velle ſericas veſtes ⁊ bõbicinas eaſdẽ eſſe. fiũt tñ bõbicine etiã in inſula q̃ cos dr̃. vñ coa veſtis appellat̾. Vñ ply. Solinꝰ ⁊ ibi Verg. vident̾ velle lanã quãdã peculiarẽ bõbicine ſimilimã illic naſci. cũ bõbicina etiã in alijs locis naſcat̾: ⁊ lana arborea in pluribꝰ locis. Sũt aũt ſeres ppl̾i apud indos de q̃bus Pli. in. vi. Poſt ſyrie orĩetalis plagã intra deſerta ſunt ſeres lanificio ſiluaꝝ nobiles: ꝑfuſam aqua deſpectũt frõdiũ caniciẽ ⁊c. hos dr̃ Strabo eſſe lõgiſſime vite ⁊ ad ducẽteſimũ annũ ꝑuenire: habereqꝫ ſenatũ ex q̃nqꝫ milibꝰ hoĩm. q̃ ſinguli ſingulos elephãtes reipublice nutriũt: Lubricꝰ ãnis. Credo poetã ludicrũ dixiſſe. nã lubricũ nõ cõgruit ãnis. Eſt eñ humidũ ⁊ pingue in qð pedẽ firmare non poſſumꝰ: q̃ tñ prius dictũ ẽ lucida vellera. credebã forte vitioſuꝫ eẽ ſi eodẽ vocabulo bis vteret̾. iõ dixerũt lubricꝰ amnis cũ potiꝰ dixiſſeꝫ lympidꝰ ãnis. Heu primꝰ q̃s fuit ille. Tibullꝰ elegiã decimã ſic icipit. Quis fuit horrẽdos primꝰ q̃ ꝓtulit enſes: q̃ꝫ ferus ⁊ vere ferreꝰ ille fuit. Tũc cedes hoĩm genite tũc p̄lia nata. Tũc breuior dire mortis aperta via ẽ. At nihil ille miſer meruit: nos ad mala nr̃a. Vertimꝰ ĩ ſeuas qð dedit ille feras. Diuitis h̾ vitiũ eſt auri: nec bella fuerũt. Faginꝰ aſtabat quũ cyphꝰ añ dapes ⁊c. Gemmaſqꝫ latere volẽtes p̃cioſa ꝑicula fodit (pulchra appoſitio) gẽmas p̃cioſa ꝑicula. Et honeſta ẽ locutio ⁊ vix mira ſnĩe. videt̾ eñ natura aurũ ĩ viſceribꝰ terre ⁊ ĩ locis fere ĩacceſſis gẽmas occultaſſe quadã ſagacitate ne ſint occaſio tantoꝝ maloꝝ. Qð pli. ĩ pricipio. xxxiij. lib. natural̾ hyſtorie ita deteſtat̾. Metalla nũc ipſeqꝫ opes ⁊ rerũ p̃cia dicent̾ tellurẽ intus exq̃rẽte cura multiplici. Mõ q̃ppe alibi diuitius fodit̾ q̃rẽte vitio aurũ: argẽtũ: es: electrũ. Alibi delitijs gẽmas ⁊ parietũ: digitoruq̃ꝫ pigmẽta. Alibi temeritati ferrũ. aurũ: auro ẽt g̾as iter bella cedeſqꝫ. Perſeq̃mur oẽs eiꝰ fibras. Vide muſqꝫ ſuꝑ excauatos mõtes mirãtes dehiſcere aliqñ aut intermiſcere illã. Ceu v̾o nõ hoc etiã erẽ plũ indignatiõis ſacre parẽtis exp̃mi poſſit Intus in viſcera eiꝰ ⁊ ĩ ſede inaniũ opes q̃rimꝰ ⁊ reliq̃. Pro q̃bꝰ aduerte Pliniũ appellare tellurẽ ſacrã parẽtẽ nr̃am. nã de terra ſumꝰ: qð Iuniꝰ brutus intellexit: cũ eã ꝓ matre deoſculatus eſt. In ſede maniũ: vult itaqꝫ manes in viſceribꝰ terre ſedẽ habere. Hec ſatis ſint pro hoc hymniculo.

Aſcenſiꝰ

Etas aurea.

Iners. Solers. Luxurie mala ⁊ pſimonie bona.

Seres.

¶ Proſa ſexta ſecundi libri.

QVid aũt de dignitatibus potẽtiaqꝫ diſſeram: quas vos vere dignitatis ac poteſtatis inſcij celo exequatis? Que ſi in impro biſſimum quenq̃ ceciderint: que incendia flammis Aethne eructantibus: quod diluuium tãtas ſtrages

¶ Proſa. vi. ſecundi libri.

QVid ãt de dignitatibꝰ. Hec ẽ ſexta pſa huiꝰ ſcði libri ĩ q̃ phia oñdit q̃ dignitates: ⁊ ptãtes non ſunt magnopere appetẽde. Et prio ꝓbat intẽtũ de dignitate ⁊ ptãte ſimul Scðo de ptãte diuiſim: ibi. Que v̾o. Tertio iterato ſimul de dignitate ⁊ ptãte. ibi. Ad hec. Primo intẽdit taleꝫ rõnem. Illa non ſunt multuꝫ appetẽda q̃ cũ adueniũt malis factũt ipſos deteriores: ⁊ bonos nõ efficiunt meliores: ſed dignitates ⁊ ptãtes

Sãctus thomas

dederit? Certo vti meminiſſe te arbitror: conſulare imperium quod libertatis principium fuerat: ob ſuperbiam conſulum veſtri veteres abolere cupierunt. Qui ob eandem ſuperbiam prius regium de ciuitate nomen abſtulerant. At ſi quādo quod perrarū eſt probis honores deferant̄: qd in eis aliud q̄ probitas vtētiū placet? Ita fit vt non virtutibus ex dignitate ſed ex virtute dignitatibus honor accedat. ¶ Que vero eſt iſta veſtra expectabilis ac preclara potentia? Nōne o terrena aīalia conſideratis q̄bus p̄ſidere videamini? Nā ſi inter mures videres murē aliquē ius ſibi ac ptātez pre ceteris vēdicantē q̄to moueręris cachinno? Quid vero ſi ſpectes corpus imbecillius hoīe reperire q̄as? quos ſepe muſcularuꝫ quoqꝫ vel morſus vel in ſecreta q̄qꝫ reptātiū necat ītroitus.

ſunt hm̄oī: ſicut declarat in lr̄a: igit̄ ⁊c. Vn̄ dic. ſic. q̄d differē. i. dicā de dignitatibꝰ: q̄ꝫ ꝓ ⁊ potētia: q̄s vos inſcij. i. ignari vere dignitatis: ac ꝓ ⁊ ptātis: exequatis. i. aſſimulatis celo. i. ſummo bono q̄ ſi ceciderint in quēq̄ꝫ improbiſſimū. i. vitioſiſſimū: q̄ incēdia ethne illiꝰ mōtis dederit tātas ſtrages. i. pericula flāmis eructātibus. i. exeuntibꝰ: ⁊ qꝺ diluuiū dederit tantas ſtrages. ſicut illi mali qbꝰ adueniūt dignitates: q. d. plura mala ꝓueniūt ex dignitatibꝰ ⁊ ptātibꝰ maloꝝ: q̄ꝫ ex incēdio ignis vel diluuio fluuij ⁊ ſubdit ph̄ia vti ꝓ ſicut arbitror te meminiſſe. veſtri veteres. i. antiq̄ores romani cupierūt abolere. i. delere imperiū cōſulare. i. dignitatē conſularē ob. i. ꝓpter ſuperbiā cōſulū: qꝺ imperiū cōſulare fuerat pricipiū libertatis q̄ꝛ rōani liberius viuebāt ſub cōſulibus q̄ꝫ ſub regibꝰ q̄ romani etiā priꝰ abſtulerāt de ciuitate nomen regiū ꝓpter eādē ſupbiam. ſ. regū Ex quo patet ꝙ dignitates faciūt malos deteriores. At pro ſed ſi ptātes ⁊ dignitates deferantur ꝓbis: quod ꝑrarū eſt: q̄d in eis ſup. dignitatibꝰ aliud placet q̄ꝫ ꝓbitates vtentiū? q. d. nihil ita fit. i. ꝓpter h̄ fit vt virtutibꝰ nō accedat honor ex dignitate. ſꝫ honor accedit dignitatibus ex virtute vtentiū eis: ⁊ ita vtilitates nihil bōi adijciūt ipſis bonis. ¶ Not. ꝙ duplex eſt dignitas ⁊ poteſtas: quedā mundana. ſiue tēporalis q̄ conſiſtit in bonis tpalibꝰ exterioribus: ⁊ in tali nō conſiſtit vera felicitas cū ſit reſperſa multis amaritudinibus. Alia eſt dignitas ⁊ ptās aīe ſue ſpūalis q̄ conſiſtit in ſcientijs ⁊ ꝟtutibus ⁊ illa nō pōt ſupari vitio nec aduerſitatibus nec ꝓſperitatibus in qua cōſiſtit btitudo ⁊ beata vita. Vn̄ Amb. ī lib. de offi. di. Dico beatā vitā cōſiſtere in altitudine ſapientie: ⁊ in ſuauitate conſcīe ⁊ virtutis ſublimitate. ¶ Not. ꝙ inſcij dignitates ⁊ ptātes mūdanas adequāt celo: q̄ꝛ nō recte iudicāt: iudicāt eī̄ ſꝫ ꝯcupiſcētiā ⁊ nō ſm̄ rei ꝟitatē. iperiti em̄ velut a lōge diſtātes a ꝟitate ſpeculant̄. i. Elēchoꝝ. ¶ No. ꝙ mali dignitatibꝰ ⁊ ptātibꝰ p̄diti plus nocēt q̄ꝫ ignis vel diluuiū aquarū. q̄ꝛ mali dignitate ſua ⁊ ptāte extollunt̄ in ſupbiā: alios iugo ſeruitutis opp̄mēdo: ꝓ q̄ exequēdo mouent̄ bella: qbꝰ humanū genꝰ plus offendit̄ q̄ꝫ igne vel diluuio. ¶ No. ciuitas romana a tp̄e romuli ſui conditoris a regibꝰ erat gubernata. poſtea romani exigēte malitia ⁊ ſupbia regū ipſos deleuerūt ⁊ cōſules iſtituerūt. q̄ etiā ꝓpter coꝝ ſupbiā fuerūt abiecti. Ex quo ptꝫ ꝙ dignitas ⁊ ptās maloꝝ efficit peiores. ¶ No. ꝙ honor nō debet̄ alicui rōne dignitatis: ſꝫ potiꝰ rōne ꝟtutis. vn̄ Ariſt. iiij. ethi. Nō erit vtiq̄ꝫ dignꝰ honore prauꝰ exn̄s Virtutis em̄ p̄miū honor. vn̄ ſm̄ ꝟitatē ſolꝰ bonꝰ ē honorādus. ¶ Que ꝟo eſt. Hic ꝓbat ſpāl̄r de ptāte ꝙ nō ſit multū appetēda duabꝰ rōnibꝰ. ſc̄da ibi. Quid aūt eſt. Prō talis eſt. Illa ptās nō eſt multū appetēda q̄ nō eſt magna ⁊ fortis reputatiōe ſꝫ tm̄ eſt fragilis ⁊ ībecillis: ſꝫ ptās tpalis eſt hm̄oī: q̄ꝛ ꝑ eā hō nō pōt ſupra aīaꝫ: ſꝫ tm̄ ſupra corpꝰ ⁊ ſup ea bōa q̄ corpis ſunt: hūano aūt corpe nihil eſt imbecilliꝰ. dicit ḡ ī lr̄a. Que ꝟo ē iſta vr̄a expectabilis. i. deſiderabilis ac p̄clara. i. nobilis potētia. q. d. nulla ē. Nōne ꝯſideratis o terrena aīalia q̄bus videamini p̄ſidere. i. p̄eſſe. ſi em̄ inter mures videres vnū p̄ ceteris ſibi vendicantem. i. vſurpātem ius ac ptātē ſup alios mures: o q̄ꝫto cachinno. i. riſu tu moucreris. q̄ꝛ deriſibile eēt: ⁊ talis ē terrena p̄ntia. deriſibilis q̄ nō oñdit ſe niſi ad corpꝰ: q̄d ꝟo ſi tu ſpectes. i. cōſideres corpus: eſt ībecilliꝰ. i. debiliꝰ hoīe. q. d. nihil q̄s hoīes ſepe necat. i. interficit morſus muſcularū. i. ꝑuoꝝ ꝟmiū vel etiā in ſecreta. i. īteriora hoīs q̄q̄ꝫ reputātiū. i. ſerpētiū q̄ ꝟo. i. q̄uo q̄q̄ꝫ pōt exercere ius aliqꝺ l quēpiā: niſi in ſolū corpꝰ ⁊ in fortunā. i. bōa fortūe q̄ ſunt īfra corpꝰ? q. d. nullo mō. Nū. i. nunq̄d tu vnq̄ꝫ impabis libero aīo? q. d. Nū. i. nūq̄d tu amouebis de ſtatu ꝓprie q̄et̄ mētē ſibi firma rōne coherentē? q. d. nō. ⁊ hoc ꝓbat exēplo cuiuſdā ph̄i q̄ nullis tormētis ad hoc potuit cōpelli vt illud faceret qꝺ rō naturalis iudicabat inficiēdū. vn̄ dr̄. Cū q̄dam tyrānus putaret ſe adacturū. i. cōpulſurū ſupplicijs quēdā liberū virū. i. ph̄m vt ipē ꝓderet cōſcios facte cōiurationis aduerſum ſe ille. ſ. liber hō linguā momordit atq̄ꝫ abſcidit ⁊ abiecit eā ī os. i. ī faciē ſeuiētis tyrāni. Ita illos cruciatꝰ q̄s tyrānus putabat ſup. eſſe materiā. i. cām crudelitatis vir ſapiēs fecit eē materiā ꝟtutis: q̄ꝛ ꝟꝫ ꝓ ꝟtute: nō ꝓ crudelitate ei reputatū ē. ¶ No. ꝙ muſcula eſt diminutiuū huiꝰ noīs muſca. ⁊ ꝑ muſcā dat intelligere q̄cūq̄ꝫ aīalia venenoſa: vl̄ ꝟmes venenoſos. ⁊ ab iſto loco recipit autor floꝝ cū dicit. Debilius q̄d ſit mare quē nece muſcula ꝑdit. ¶ No. ꝙ aīs hoīs liber eſt: ⁊ cogi non pōt. vn̄ Sen̄. Erret ſi q̄s ſeruitutē credit trāſire in totū hoīem nō em̄ tranſit in aīaꝫ q̄ꝛ libertas eſt in anima,

dignitas

¶ Nota ꝙ homo liber ⁊ ↄſtans nullis ſupplicijs vinci pōt: q̄ dicit Sene. lib. de clementia. magni animi ꝓprium eſt placidū eſſe ⁊ trāquillū: ⁊ iniurias ⁊ offenſiōes ſupbie deſpicere. ⁊. xxviij. epiſtola. Triginta tyrāni Socratē circūſteterūt: nec potuerūt animum eius refringere. ¶ Quid autē eſt. Hic phia ponit ſecundā rōnem q̄ talis eſt. Illa poteſtas nō eſt multum appetēda ꝑ quā nemo pōt facere qd̄ ali⁹ nō poſſit in ipm: qd̄ ipe pōt in aliū: ſed poteſtas temporalis eſt hmōi: ſicut in litera declarat: ponēs duo exēpla de Buſiride et regulo. Primū exemplū eſt de Buſiride. Buſiris fuit filius Neptuni ex matre lubya: qui hoſpites ſuos mactabat. Hercules autem apud ipſum hoſpitatus ipſum ecōtra mactauit. Secūdū exēplū eſt de Regulo. Regulus fuit conſul romanus qui cū multa bella geſſit cū Carthaginēſibus multos ex eis captiuauit: ſed tādē ab eis fuit captus. Ex quo patet ꝙ quicquid poteſt aliquis in aliū facere: poteſt etiam illud ab alio pati. vnde Cato. Victorem a victo ⁊c. ⁊ ꝑ conſequēs nulla eſt potētia humana que hoc intercipere nō poteſt. vñ dicit in lr̄a. Quid eſt qd̄ quiſq̄ poteſt facere in alium: qd̄ ipſe nō poſſit ſuſtinere ab alio? q. d. nihil: quod declarat. Nos accepimus. i. cognouim⁹ Buſiridē ſolitum. i. cōſuetum necare hoſpites: ipm fuiſſe mactatū ab hercule hoſpite ſup. ſuo Aliud exemplum ponit. regulus ↄſul roman⁹ plures penorū. i. carthaginēſiū captos bello cōiecerat. i. poſuerat in vincula: ſ; mox ipe prebuit manus catenis vinctorū. i. carthaginenſium: nūquid igitur vllā putas ſup. eſſe cuius hominis potentiam qui nō poſſit efficere ne alter valeat in ſe quod ipe pōt i alio? q. d. nulla reputanda eſt hec potentia. ¶ Ad hec ſi ipſis dignitatibus. Hic ꝓbat phia ſimul de dignitatibus ⁊ poteſtatibus que nō habēt in ſe aliquod naturale bonū ꝓpter quod ſint appetende. Secundo oſtendit ꝙ idē poteſt cōcludi de omnib⁹ bonis fortuitis ibi. Poſtremo. Primo facit quod dictum eſt. Secundo oſtēdit falſam denominationem bonorum ibi. De q̄bus etiam illud. Ratio quā intēdit eſt iſta. Illud quod in ſe naturaliter eſt bonū non poteſt adiūgi peſſimis: ſ; dignitates ⁊ poteſtates peſſimis adueniunt. ergo. ⁊c. Maior declaratur in litera. vnde dicit. Si ipſis dignitatibus ⁊ poteſtatibus ineſſet aliquid naturalis ⁊ proprij boni nunq̄ pro nūq̄ prouenirent peſſimis. neq̄ eñ aduerſa id eſt oppoſita ſolēt ſibi ſociari quia natura reſpuit. vt queq̄ ↄtraria iungantur. i. ſtent ſimul. cum ergo non ſit dubium peſſimos plerūq̄ fungi id eſt vti dignitatibus: illud etiā liquet. i. manifeſtū eſt ſup. ipa nō eſſe bona ſui natura que ſe peſſimis patiantur herere id eſt commanere. quod quidem dictum de dignitatibus ⁊ poteſtatibus: dignius poteſt eſtimari de cūctis muneribus fortune: que ſcȝ munera vberiora id eſt copioſiora prouenīunt ad quemq̄ improbiſſimum. ¶ Nota ꝙ duplex eſt bonum. vnum quod conuertitur cum ente: et ſic dignitates ⁊ poteſtates licet malis adueniant: tamen ſunt bone. Aliud eſt bonum quod eſt quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus: ⁊ vocatur bonum oris: ⁊ ſic dignitates ⁊ poteſtates bone non ſunt quia vt multū peſſimis ſociant. ¶ De. quibus ēt hic phia ꝓbat: ꝙ bona fortuita nō pñt in ſuū effectū: ⁊ ſic ꝑ ↄñs hñt falſam denoiationē arguēdo ſic. Oē qd̄ ē naturalit bonum: efficit quod eſt ei ꝓpriū: ⁊ expellit ↄtrariū: ſicut fortitudo facit fortē: velocitas velocē. bona fortune nō efficiūt quod videtur eſſe pro- Bonum duplex.

Quo vero quiſq̄ ius aliquod in quempiam: niſi in ſolū corp⁹: ⁊ qd̄ īfra corp⁹ ē: fortunā loquor: poſſet exercere? Num vnq̄ libero impabis animo? Num mente firma ſibi ratione coherētem de ſtatu proprie quietis amouebis? Cum liberū quendā virum ſupplicijs ſe tyrānus adacturum putaret: vt aduerſum ſe facte cōiurationis conſcios proderet: linguam ille momordit atq̄ abſcidit: ⁊ in os ſeuiētis tyrāni eā abiecit. Ita cruciatus quos putabat tyrānus materiam crudelitatis: vir ſapiens fecit eſſe virtutis. ¶ Quid autem eſt quod in alium quiſq̄ poſſit facere: quod ſuſtinere ab alio ipſe non poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitū ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures penorū bello captos in vincula coniecerat. ſed mox ipſe vinctorum catenis manus prebuit. Ulla ne naturalis ac proprij boni nunq̄ peſſimis prouenirent. Nec enim ſibi ſolent aduerſa ſociari. natura reſpuit. vt contraria queq̄ iungantur. Ita cum peſſimos plerumq̄ dignitatibus fungi dubium non ſit: illud etiam liquet natura ſui bona non eſſe. que ſe peſſimis herere patiantur. Quod quidem de cunctis fortune muneribus dignius exiſtimari poteſt que ad improbiſſimum quemq̄ vberiora perueniunt. ¶ De quibus etiā illud cōſiderandū puto ꝙ nemo dubitat eſſe fortē cui fortitudinē ineſſe conſpe-

xit: ꝛ cuicūq; velocitas adeſt: manifeſtū eſt eſſe velocez. Si muſica quidem muſicos: medicina medicos: rhetorica rhetores facit. Agit ēm cuiuſq; rei natura quod ꝓpꝛium eſt nec cōtrariuz: reruz miſcetur effectibus: ſed vltro q̄ ſunt aduerſa depellit. Atq; nec opes inexpletā reſtringere auaritiā queunt. Nec poteſtas ſui cōpotes facit quē vitioſe libidines inſolubilibus aſtrictū retinēt catenis. Et collatas īpꝛobis dignitas nō modo non efficit dignos: ſed pꝛodit potius ꝛ oſtētat īdignos. Cur ita pꝛouenit. Gaudet is ſeſe res aliter habētes falſis cōpellerere noībus q̄ facile rerū ipſarū redarguat effectu. Itaq; nec ille diuitie nec illa potentia nec hec dignitas iure appellari pōt. Poſtremo idē de tota foꝛtuna cōcludere licet: ī qua nihil expectandum. Nihil nature bonitatis ineſſe manifeſtum eſt. Que nec bonis ſemper adiungit ſe ꝛ bonos quibus fuerit adiuncta non efficit.

ditum: qꝛ diuitie nō faciūt diuitē: cū nō reſtringāt auaritiā: nec potentia facit potentez: nec dignitas dignum ꝓpter qđ diuitie falſe noīantur. Vñ dicit in lrā. De q̄bus bonis foꝛtuitis: illud etiā puto conſiderandū: ꝙ nemo dubitat illū eē foꝛtē cui ꝯſpexerit ineſſe foꝛtitudinē: ꝛ illum eſſe velocem: cuicūq; ineſt velocitas: ꝛ ſic muſica q̄dē muſicos. medicina medicos. i. rhetoꝛica rhetoꝛicos facit. natura ēm cuiuſcūq; rei agit qđ ſibi eſt ꝓpꝛiū ꝛ nō miſcetur effectib9 ꝯtrarioꝝ: ꝛ vltro. i. ſponte depellit que ſunt aduerſa. i. contraria. Atqui pꝛo certe nec opes. i. diuitie. queūt. i. poſſunt reſtringere inexpletā auaritiā ſup. hoīz. inſatiabilem: nec ptās facit illum cōpotē. i. potentem: quē vitioſe libidines retinēt aſtrictū inſolubilibus catenis. i. paſſionibus: ꝛ dignitas collata impꝛobis nō mō. i. non tm̄ nō efficit dignos: ſed ꝓdit ꝛ oſtentat indignos. Cur ita ꝓuenit ꝙ bona foꝛtune nō efficiunt qđ videt eis eſſe ꝓpꝛium: hoc eſt ideo: qꝛ vos hoīes gaudetis res ſeſe aliter habentes q̄ videātur cōpellare. i. denoīare falſis denoīationib9: q̄ noīatiōes facile redarguunt effectu ipſaꝝ rerum: iō nec ille diuitie iure poſſunt appellari: cū nō faciunt diuitem: nec vlla potentia: nec hec dignitas iure appellari pōt. ¶ No. ꝙ diuitie non faciūt hoīem diuitem: qꝛ non reſtringunt auaritiā. Naz diuitie ſꝫ Sen. xxv. epi. ſunt compoſita paupertas in lege nature: talis ēm paupertas ſcđm legē nature excludit auaritiam: q̄ inſatiabilis eſt. Natura ēm paucis ꝯtēta eſt. ¶ No. ꝙ dignitas impꝛoboꝝ oſtentat impꝛobos qꝛ impꝛobus tanto a pluribus cognoſcitur: quāto magis innoteſcit eius vitium: ꝛ quāto aliquis in maioꝛi dignitate conſtituitur: tātoplus cognoſcitur: ꝓpter qđ dicit Sen. ī ꝓuerbiis loco ignominie apđ indignū eſt dignitas. ¶ Poſtremo idem de tota foꝛtuna. Hic phīa oſtēdit idē poſſe concludi de omnibus bonis foꝛtuitis dī. Poſtremo. i. finaliter licet hoc idē ꝯcludere de tota foꝛtuna: in qua nihil eſt expetēdū. i. deſiderandum. nihil ineſſe ſibi nature bonitatis. i. naturalis: manifeſtum eſt ꝙ foꝛtuna nō adiungit ſe ſemper bonis: ꝛ q̄b9 fuerit adiūcta bonos nō efficit. ¶ Nota ꝙ bonum foꝛtune nō facit illud bonū cui additur: ſicut muſica facit muſicū: ꝛ virtus facit virtuoſuz: ſꝫ qꝛ

Ray. foꝛtuna malos q̄bus aduenit. non facit bonos: ptꝫ quia nihil nature bonitatis ſibi ineſt: qualiter aūt mali malos faciunt bonos: patebit in quarto huius pꝛoſa. vj.

Ita fit vt nō virtutib9 ex dignitate ſed ex virtute dignitatib9 honoꝛ accedat. Senſus eſt honoꝛ nō debet hominibus rōne dignitatis: puta ꝓpter officiū vel ꝑlaturā hocq; ſi vitioſi ſint. Sꝫ ecōtra honoꝛ debet dignitatibus rōne virtutis. q. d. nullus honoꝛandus eſt ꝓpter dignitatem ſolā ſed ꝓpter virtutem quam habet. ¶ Foꝛtunam loquoꝛ. Senſus eſt dico bona foꝛtune eſſe infra coꝛpus. vñ ſaluatoꝛ noſter: nōne aīa plus eſt q̄ coꝛp9 ꝛ coꝛp9 pluſq̄ veſtimētū. nā ꝑ eſcā coꝛp9 deſignat q̄ coꝛp9 nutrit qꝛ ip̄e dicit ꝛ eſca pluſq̄ veſtimētuz.

Aſcenſi9 ¶ Cum liberum quēdam. Scilicet Leonē de quo dictum eſt in pꝛoſa tertia pꝛimi libꝛi.

Quid aūt ꝛc. Poſtq̄ oſtenſuz eſt cum execratione ꝛ deteſtatione auaritie humane ī diuitiis beatitudinē non conſiſtere: nūc idē oſtendit de poteſtate ꝛ dignitate: cū deteſtatiōe ambitionis ꝛ affectati dñii. Qđ Hoꝛa. in ſmonibus. ꝛ Iuue. ſaty. x. Verg. in. vj. multiq; alij fecerūt. diſſerā. i. diſerte diſputabo ꝛ diſq̄rā. Scribit aūt diſert9 ꝑ vnū ſ. qꝛ coꝛripit ꝑmā. ſed diſſero per ſ. duplex. Quod diluuiū tātas ſtrages dederit: q. d. nullū Aduerte autem ſingulariter legendū dederit. Non enim poteſt eſſe cōceptio: qꝛ nō eſt cōiunctio. Et ſi eſt zeugma ſicut eſt: tunc verbum debet reſpicere vicini ſuppoſituz qđ eſt lꝛ diluuiuz. verū repeti poteſt ꝛ q̄ ne dederint. Dicitur autem diluuiuz a diluendo: quia diluit omnia transferturq; a Vergi. ad belli obruptionez. Veſtri veteres. i. romani veteres: qꝛ Boe. romanus fuit: cupierūt abolere. i. a ciuitate ſua penitus amouere conſulare imperiū. bene dicit cupierunt. quia licet vt docet Liuius lib. iij. ab vrbe condita. Intermiſſum fuerat conſulare imperium creatis decenuiris: tamen nō fuit aboletum: qꝛ reiecto decēuiratu ad conſulatum reditum eſt abſtulerunt autem pꝛius regium nomē ꝓpter ſupbiaz vltimi regis Tarquinij: ꝛ luxuriā ei9 filij: q̄ Lucretiam violauerat vt notū eſt ꝛ recitatū a liuio lib. j.

circa finē. Non ſi inter ꝛc. Iterum mutat numerū a plurali recedēs: in ſingularem: q2 cū ꝑus dixiſſet. Nōne ꝯſideratis: addit ſingulariter. Non ſi videres. Sed prius locut⁹ eſt ad oīa terrena aīalia. Nūc aūt loquit ad ſolum Boe. Sed attēde nō eādem eſſe locutionē in commento ꝛ in textu. Nam in cōmento legitur. Si eñ inter mures ꝛc. Et hic modus legēdi meli⁹ quadrat illi interrogatiuo quāto. Non eñ duo interrogatiua recte ſociantur ſine ꝯiunctione: quale eſſet hoc: num quāto mouereris cachinno. Dicendum eñ potius eſſet. Nonne magno vel maximo mouereris cachinno: Quod ergo in textu legitur. Non inter mures ꝛc. debet accipi ꝓ vno interrogatiuo: vt ſicut dicim⁹. Nunquid ita dicatur: Num quāto. i. nōne magno: ¶ Quid vero ꝛc. Ordo eſt. Uero pro ſed: qd imbecillius hoīe queas reperire ſi ſpectes corpus. q. d. nihil. De hac imbecillitate diximus ex primo huius libri proſa ſecunda. Quibus addamus illud eiuſdē libro. vij. c. vij. Miſeret atq3 etiā pudet eſtimationem q̄ ſit friuola animaliū ſup biſſimi ortgo. Cum plerūq3 abortus cā fiat odor lucernarū3 extinctu. His principiis naſcunt tyrāni. Carniferq3 his annis. Tu qui corporis viribus fidis. Tu qui fortune munera amplexaris: ꝛ te ne alu mnū q̄dem ei⁹ eſtimas: ſed partum. Tu cuius ſemp in victoria mēs: q̄ te deū aliquo ſucceſſu tumēs: tāti tñ perire potuiſti: Atqui etiā hodie minoris potes quātulo ſerpētis ict⁹ dente. aut etiā ꝛ anacreon poeta acino vue paſſe: vt Fabius ſenator pretor in lactis hauſtu vno pilo ſtrangulatus. Is demum ꝓfecto vitaꝝ equa lance penſitabit q̄ ſemper fragilitatis humane memor fuerit. hec ibi. Quos ſepe ꝛc. ordo eſt. Quos quoq3. i. etiā vel morſus muſcularum necat vel introitus reptantium in quequ3. i. quecūq3 ſecreta vel poſteriora vel anteriora: vel oris: vel narium: vel aurium necat. Uidetur aūt loqui de cātaridibus. Sunt eñ vt dicit Plini. lib. xi. c. xxv. Cantarides vermiculi ficorum ꝛ piri ꝛ roſe: ꝛ peuces: ꝛ cynachāte venenoſi: ſed venenum hec remedia ſecum habet. Ale medentur quib⁹ demptis letale eſt. Quo vero quo. i. ꝑ qd quiſq3 poſſet exercere ius aliquod ī quempiam niſi in ſolum corpus: ꝛ in id ſup. qd̄ ſupple. eſt infra corpus: loquor. i. dico fortunā illa duo vocabula: fortunam loquor: per parentheſim poſita ſunt. Ita cruciat ꝛc. quia non dicit quis ſit tyrānus nec quis ſapiens fuerit: difficile eſſet hiſtoriam veram diuinari cu⁹ ipſe autor nomina propria preter ſolitum tacendo ſe dubium nobis ſignificat q̄ nā fuerint. veriſimile tamen eum eſt loqui de Anaxarchide. de quo Plini. lib. vij. c. xxiij. Anaxarchides inquit cum torqueretur vt tyrānicidas indicaret: preciſam dentibus linguam: vnāq3 ſpem indicij in tyrānos expuit. Quod vero poſtea ſcriptum eſt in multis libris Breſiridem. Sine dubio buſirim ſcribi debuit. de quo Perotus de laboribus Herculis loquens ita differit. Hercules buſirim egypti regem Neptuni ꝛ Libye filium qui coram omnem nilo ad iacētē latrociniis infeſtabat: hoſpiteſq3 enectos diis ſacrificabat occidit: ꝛ diis ſuis immolauit: prouinciam qd̄ omnem pacatā ac trāquillā reddidit. vnde Ouidius. Ergo ego fedātem peregrino templo cruore. Buſirim domui. Quidam volunt hoc cōfictum eſſe nec Buſirim aliquē regem ſiue tyrānum fuiſſe: ſed terram ipſam eſſe inhoſpitē atq3 importuoſam: quāuis eñ portum habeat eum tamē nequāq3 patere: ſed a bulbucinis cuſtodiri ſolitum prede ſemper ac latrocinio indulgentibus qui peregrinos quoſq3 ad ea littora appulſos ſole adoriri. In his locis eſt buſiris oppidū: a quo buſiritica ꝑfectura vocitata eſt. Omnis quippe egyptus primo in prefecturas diuiſa fuit: duas illi momos vocant: ꝛ reliqua. Ex quibus patet nō eſſe legendū bueſiridē: ſed buſirim. Licet eñ a patriis deducātur patronimica feminina vt colchis: ſicelis ilias: nō tamē inuenies maſculina: quapropter nō dices bueſiridem. Occidit hercules ob ſimilē culpā fere: q2 ſc3 hoſpites ſuos occidit: ꝛ occiſis equos pauit quendā regem thracie Diomedem nomine: quem a patria que biſtonis dicitur: biſtonium appellare licet: ſed credo a Boe. Buſiridem ſcriptū eſſe quo circa ita caſtigauit derelinquens commētarium intactum. Q2 autem Ouidius buſirim dicat: fecit hoc propter verſum in quo buſirides non haberet locū. Sed hoc dicendo opus eſt dicere buſirides patronimicum eſſe forte ab auo deductū. Sed hec hacten⁹. De marco regulo notiſſima eſt hiſtoria ex Liuio: Ualerio maxio: Auguſtino in de ciuitate dei. ex Cicerone in de officiis: ꝛ ex Plinio de viris illuſtrib⁹: cuius hec verba. Marcus Attilius regulus ꝯſul: fuſis tarētinis triumphauit: primuſq3 romanoꝝ ducū in aphricam claſſem traiecit: quaſſatas de amilcare nunes longas tres ꝛ ſexaginta accepit: oppida ducenta ꝛ hominū ducēta milia cepit. Abſente eo: cōiugi ꝛ liberis ob paupertatē ſumpt⁹ publice dati ſunt: mox arte xantippi lacedemonii mercnēari militis captus: in carcerē miſſus: legatus de ꝑmutandis captiuis romā miſſus: dato iureiurando vt ſi nō impetraſſet ita demum rediret. In ſenatu cōditionē diſſuaſit reiectis a ſe cōiuge ꝛ liberis: carthaginē regreſſus vbi in arcam ligneā cōiectus clauis introrſum adactis vigiliis ac dolore punitus eſt. ¶ Ad hec ſi ipſius ꝛc. Oſtenſum eſt ſupra meli⁹ legi. Ad hoc: id eſt preterea vel inſuper. Cetera manifeſta ſunt.

Nota de quante

Fragilitas humana.

Anaxarchides.

Buſiris.

Mar. regulus.

¶ Metrum ſextum ſecundi libri.

Quimus quantas dederit ruinas.
Urbe flammata patribuſq3 ceſis.
Fratre qui quondam ferus interempto

¶ Metrum ſextum ſecundi libri.

Quimus quātas dederit ruinas. Iſtud eſt ſextum metrū hui⁹ ſecūdi qd̄ dicitur ſaphicu3 ab inuētore: trochaicū a pede ꝑdominātē: ꝛ ē vndecaſillabu3. quilibet verſus cōtinet vndecim ſillabas: ꝛ eſt acatalecticu3: q2 nulla ſillaba deficit ad ꝑfectionē metri. In quo me

Sanctus thomas

tro philoſophia declarat per exemplum ꝙ dignitates ⁊ poteſtates malis aduenientes non faciūt bonos: ⁊ hoc declarat per Neronem qui quanto fuit potentior: tanto peior. Tangit autē philoſophia quatuor malicias Neronis in hoc metro. Prima eſt vrbē romanam incendit: que arſit ſeptem diebus ⁊ ſeptem noctibus vt ſpectaculo illius ignis cognoſceret quantus olim fuerat ignis: qn̄ capta Troia arſerat. Secundum malum eſt ꝙ Nero magnā partē ſenatus ſine vlla cauſa interfecit. Tertium eſt ꝙ ꝓpriū fratrem occidit: vt ſolus ſecurius regnaret. Quartū eſt ꝙ matrem ſuam occidit: vt videret locum ventris: in quo iacuit. Dicit ergo litera. Nouimus quantas ruinas: id eſt quanta pericula dederit Nero vrbe ſup. romana flammata: incenſa: ꝙ pro ⁊ ceſis: id eſt occiſis patribus. i. ſenatoribus: qui Nero quondā ferus: id eſt crudelis interēpto fratre ipſe ⁊ maduit cruore matris effuſo ⁊ deſignās eius crudelitatem circa matrem dicit et ipſe Nero pererrans: id eſt pertrāſiens viſum gelidum corpus. i. infrigidatum corpus matris non tinxit: id eſt madidauit: ora. i. faciem ſuam lachrymis: ſed ipſe potuit ſine omnibus lachrymis eſſe cenſor: id eſt iudex extincti decoris. i. iterfecte matris que decora fuit: tamen hic Nero licet ita malus eſſet: regebat populos ſceptro: id eſt imperiali dignitate: hos inquā populos rexit. quos phebus. i. ſol veniēs ab ortu extremo videt: condens. i. abſcōdens radios ſup. ſuos ſub vndas: ⁊ loquit more poetarū: quaſi dicat ipſe rexit omnes populos qui erant ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum. Similiter regebat populos quos ſeptētriones: id eſt ſeptem ſtelle que ſunt in maiori viſa: que dicunt triones quaſi teriones: quia illam plagam terunt: gelidi: id eſt frigidi premunt. Plaga eñ ſeptētrionalis frigida eſt. q. d. regebat oēs populos aquilonares. Et iſtos regebat quos notus. i. ille ventus collateralis auſtro violētus exiſtens. torret. i. cremat ſicco eſtu. i. calore notus inquam recoquens ardētes arenas. i. calidas: venit ille vētus a torrida zona: ⁊ ideo calidus eſt: q. d. Nero etiam regebat oēs populos auſtrales: ⁊ ſic p quatuor plagas mūdi oſtendit eius poteſtatem ſuper omnes populos: tandē celſa poteſtas. i. magna nō vertere. i. mutare rabiem. i. crudelitatē praui Neronis: ⁊ tūc deplāgit cōiunctionem magne poteſtatis cū magna malitia: q͛ multa mala ex ea ꝓueniunt dicens. Heu ſup. dico eſſe grauem ſortem. i. euentum: quoties iniqu⁹ gladius. i. iniqua poteſtas additur ſeuo veneno. i. venenoſe crudelitati. ¶ No. ſm Ariſto. v. Ethi. Principatus viruꝫ oſtendit. malitia enim homin⁹ vel ꝓbitas oſtenditur principatu: ſicut patet in Nerone cui⁹ malitia ⁊ crudelitas in imperio ſue dignitatis apparuit. Propter quod dicit idem Ariſto. Seuiſſima ē iniuſticia habens arma: ⁊. vij. Ethico. Dicit etiā Simile eſt igitur comparare iuſticiam homini iniuſto. Eſt eñ deterior beſtia decies milies. plura enim vtiqꝫ mala faciet homo malus ꝙ beſtia. ¶ No. preter hec mala Neronis que tangunt in litera multo plura ipſe perpetrauit. nā dicit philoſophia. iij. huius. v. proſa. Nero. Senecam familiarem ſuum preceptorem ad eligēde mortis coegit arbitrium ⁊ q͛ Nero fuit crudeliſſimus hominum: ideo Seneca ſcripſit quēdam libellū ad ipſum q̄ intitulat liber de clementia: in quo hortatur eū ad fugā crudelitatis ⁊ ad vſum clementie: qui liber incipit. Scribere de clemētia Nero ceſar inſtitui.

Matris effuſo maduit cruore.
Corpus ⁊ viſu gelidum pererrans
Ora non tinxit lachrimis: ſed eſſe
Cenſor extincti potuit decoris
Hic tamen ſceptro populos regebat
Quos videt condens radios ſub vndas:
Phebus extremo veniens ab ortu.
Quos premunt ſeptem gelidi triones.
Quos notus ſicco violentus eſtu:
Torret ardentes recoquens arenas.
Celſa non tandem valuit poteſtas.
Vertere praui rabiem Neronis:
Heu grauem ſortem quoties iniquus
Additus ſeuo gladius veneno.

Ner. Nero vt notat Gellius libro. xx. Eſt nomen apud ſabinos tritū denotatqꝫ virtutem ⁊ fortitudinē: ideo qui erant egregia ⁊ preſtanti fortitudine ⁊ virtute Nerones appellati ſunt apud illos: hocqꝫ nomen a grecis ſumptū eſt qui vincula ⁊ firmamēta mēbrorū neura dicunt: latini vero dicūt neruos: quare hoc nomē huic imperatori a natiuitate eſt impoſitū. Sꝫ viſa eius crudelitate qm̄ omniuꝫ (quos terra ſuſtulit) crudeliſſimus fuit hoc nomē ꝓpriū in appellatiuū cōmutatū eſt vt nūc nerones crudeles ⁊ neroniores crudeliores dicamus.

Aſcenſi⁹ Nouimus quātas dederit ⁊c. Genus carminis ex ſuperiorib⁹ notū. Non aūt dices ſaphicuꝫ dici ab inuētore: ſed ab inuētrice. Sappho eñ mulier eſt. Preterea nō dices ꝙ ſit vndecaſillabū: ſed hendecaſillabū eſt eñ greca dictio tota. quo circa nō recte miſcet latina. Eſt aūt hendecaſillabū qđ fit ex vndecim ſillabis eſt verſus monocolos: q͛ nō habet niſi vnū genus: niſi ſoleat huiuſmodi eſſe dicolos. In toto autem carmine probatur aſſumptio ſeu minor propoſitio: que eſt poteſtatem aliquando malis dari. q͛ ſumma poteſtas: vtpote imperialis cōtigit.

Neroni homini peſſimo: qui ⁊ pceptorẽ occidit ⁊ matrẽ: ⁊ patriam. i. ciuitatẽ romanã incendi fecit: talia ꝙ complura ſcelera commiſit: que Suetonius volentibus ea ſcire recitat.

Tum ego ſcis inquã. Hic incipit ſeptima pꝛoſa huius ſcđi in qua oſtẽdit pħia ꝙ gloꝛia mũ- dana nõ ſit multũ appetẽda: ⁊ pmo inducit Boe. cõfitentẽ ſe nõ deſideraſſe multũ pdicta idest poteſtates: ⁊ dignitates niſi inquãtũ ſunt materia rerũ gerẽdarũ. ſcđo oſtẽdit pħia ꝙ Sanct⁹ thomas

¶ Pꝛoſa ſeptima ſecundi libꝛi.

Tum ego ſcis inquam ipſa minimũ nobis ambitionẽ moꝛtaliũ rerũ fuiſſe dominatam. Sed materiã gerendis rebus optauimus: quo ne virtus tacita conſeneſceret. Philo. ¶ At illa. At qui hoc vnum eſt quod pꝛeſtãtes quidem natura mentes: ſed nondum ad extremam manum virtutum perfectione perductas allicere poſſit gloꝛie ſcilicet cupido et optimoꝛum in rẽpublicã fama meritoꝛum. Que ꝙ̃ ſit exilis ⁊ totius põderis vacua ſit cõſidera. ¶ Omnẽ terre ambitũ ſicuti aſtrologicis demõſtratiõibus accepiſti: ad celi ſpatiũ pũcti conſtat obtinere rationem. i. vt ſi ad celeſtis globi magnitudinẽ cõferatur: nihil ſpatij pꝛoꝛſus habere iudicetur. Huius igit̃ tam exigue in mũdo regionis quarta fere poꝛtio eſt. ſicut Ptolomeo teſtante didiciſti: que a nobis cognitis animantibus incolat̃ Huic q̃rta ſi quãtũ maria paludeſq; pꝛemũt: quantũ

cũ gl̃ia exile bonũ non ſit multum appetẽda. ſcđa ibi. At illa. Dicit pmo tũ p tũc Ego boe. iquã. i. dixi. o pħia tu ſcis ambitionẽ. i. cupiditatẽ rerũ moꝛtaliũ de q̃bus dixiſti minimũ fuiſſe nobis dominatã. ſed bene optauim⁹ materiã rebus gerendis: q̃ ne p vt nõ: cõſeneſcere in nobis virt⁹ tacita. i. nõ exercitata. Et nota ꝙ i ſapiẽte nõ dñatur cupiditas rerũ tpalium. q̃ pħia inducit mobilis affluentie cõtẽptũ. ex libꝛo de plãtis. ⁊ Socrates cũ athenis ad ſtudiũ pgeret magnũ pond⁹ auri in mare piecit dicẽs. Mergam te ne mergar a te. ¶ Nota ꝙ materia rerũ gerendarũ ſunt iſta ſine q̃b⁹ res cõuenieñter geri nõ pñt: et ſũt tria. ſapiẽtia autoꝛitas ⁊ potẽtia. ſine eñ ſapiẽtia cõuenienter nõ gerit̃. vt de ſe patet. res etiã gerẽda autoꝛitate oꝛnatur q̃ homo autenticus libẽtius audit̃ ⁊ facilius ei credit̃. potẽtia vͦ mali depꝛimũtur ⁊ boni extollunt̃. Hãc materiã Boe. deſiderãs potentiã ⁊ dignitates q̃ſiuit. Materia rerũ gerẽdarum.

¶ No. ꝙ Boe. materiã dignitatis et poteſtatis: ideo q̃ſiuit ne vͥt⁹ ſua tacita eẽt: dũ null⁹ aliq̃d loqueret̃ de laude ſua vͥtutis vel ſcriberet. Tũc eñ vͥtuȝ tacita cõſeneſcit qñ nõ agit aliq̃d: vñ alij loquant̃. ⁊ dũ nihil ſcribitur de ſuis beneficijs: q̃ virtus habentẽ perficit. opus eñ laudabile reddit. At illa. At qui hoc vnum eſt. Hic oſtẽdit philoſophia gloꝛiam mũdanã nõ eſſe appetẽdã. ⁊ pmo pmittit ꝙ cupido gloꝛia multos allicit. ſcđo pbat eã eſſe exilem ⁊ vacuam. ibi. ¶ Omnẽ terre ambitũ. pꝛimo dicit ſic. ex quo Boe. quãdoq; queſiuit dignitates ⁊ poteſtates: ne virtus ſua tacita cõſeneſceret. videt̃ ꝙ iſta pꝛopter laudem ⁊ gloꝛiã queſiuit: ideo dicit philoſophia hoc vnum eſt. ſ. cupido gloꝛie: ⁊ fama optimoꝛũ meritoꝛũ in rem publicam: que fama poſſit allicere mentes ſup. hominum natura quidẽ pꝛeſtantes. i. excellentes ſed nondum. i. non adhuc perductas ad extremam manum perfectione virtutum. i. ad ſummã perfectionem: que fama ⁊ gloꝛia ꝙ̃ ſit exilis ⁊ vacua totius ponderis. i. p̃cioſitatis ſic conſidera ex ſequentibus. ¶ Nota ꝙ cupido vane gloꝛie multos allicit ⁊ delectat. vnde Sene. lxi. epi. Illud pꝛecipue nos impedit qđ cito nobis placet. ſi inuenimus qui nos bonos viros dicant: qui pꝛudentes: qui ſanctos nõ ſumus modica laudatione cõtenti: quicquid in nos adulatio ſine pudoꝛe cõgeſſerit: tanq̃ debitũ putamus: optimos eſſe nos ſapientiſſimoſq; affirmãtibus aſſentimus: cũ ſciamus nos ſepe multa mẽtiri adeo quoq; nos indulgemus nobis: vt laudari velimus in id cui contrariũ maxime facimus. Cupido Gloꝛie.

¶ No. ꝙ duplex eſt bonitas mẽtis. ſ. naturalis ⁊ acquiſita. Naturalis bonitas eſt ſm quã aliqui naturaliter ſunt pij: mãſueti: ſobrij: ⁊ caſti. ſed hec bonitas ſi nõ emẽdat̃ virtute ⁊ ſapiẽtia: cito extollit hoiem ad vanã gloꝛiã. Alia eſt bonitas acquiſita exercitio virtutũ ⁊ ſciẽtiarũ: que nõ pmittit hoiẽ extolli vana gloꝛia. q̃ ſapiẽs fructũ ponit in cõſciẽtia: ſtultus autẽ in laude humana ſm Macro. ideo dicit pħia ꝙ cupido gloꝛie allicit mẽtes natura pſtantes nondũ adhuc virtutibus pfectas. Bonitas.

¶ No. ꝙ fama eſt frequens laus optimoꝝ meritoꝝ in rempu. ſed gl̃a eſt clara noticia cũ laude: vel gl̃a eſt late parẽs pconiũ. i. annũtiatio. Omẽ terre ambitũ. Hic pħia oſtẽdit gloꝛiã mũdanã eſſe exilem: nec multum appetendã. pꝛimo oſtẽdit hoc ea parte ſpatij: in quo dilatat̃. ſecũdo oſtendit hoc diuerſitate nationũ ad quas non diuulgatur. tertio oſtendit idem ex diuerſitate moꝛum pꝛopter quos de eodem contrarie iudicatur. quarto oſtendit idem ex bꝛeuitate durationis: pꝛopter quam non perpetuatur. ſecũda ibi. Adde ꝙ hoc. tertia ibi. Quid quod diuerſarum. quarta ibi. Sed ꝙ̃ multos. Pꝛimo intendit talẽ rationem. Fama. Gloꝛia.

ꝙ ſiti vaſta regio diſtendit cognitione ſubtraxeris. vix anguſtiſſima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodaꝫ pũcto circũſepti atq; concluſi de ꝓmulgãda fama: de proferendo nõie cogitatis? At quid habeat amplũ magnificũq; gloria tam anguſtis exiguiſq; limitibꝰ arctata? ❡ Adde ꝙ hoc ĩpm breuis habitaculi ſeptuꝫ plures incolũt natiões: lingua: moribꝰ: totiꝰ vite rõne diſtãtes: ad q̃s tũ difficultate itinerũ: tũ loquendi diuerſitate: tum commertij inſolentia: non modo fama hominum ſingulorum: ſed vrbium quidem peruenire queat. Etate deniq; Marci Tullij ſicut ipſe quodã loco ſignificat nõdum Caucaſum montẽ romane rei publice tranſcenderat: ⁊ erat tunc adulta: Parthis etiam ceteriſq; id locorum gentibus formidoloſa. Vides ne igitur ꝙ ſit anguſta ꝙ compreſſa gloria: quam dilatare ac propagare laboratis? An vbi romani nominis trãſire fama neq̃t: romani nõis gloria

Latitudo fame cõſiſtit in latitudine terre ſuper quam dilatatur: ſed terra non eſt lata ſuper quã ſit dilatatio fame ſicut declarat in litera. ergo fama late nõ poteſt diffundi. ⁊ ꝑ cõſequens eſt exilis nec multũ appetẽda: vnde dicit in litera. Tu accepiſti id eſt didiciſti aſtrologicis demõſtratiõibꝰ omnẽ ambitũ terre: id eſt totũ ſpatium terre: obtinere. ideſt habere rationẽ puncti ad ſpatiũ celi: ideſt ad magnitudinẽ celi: quod magis expones dicit. Ut ſi ſupple terra cõferatur: ideſt comparetur ad magnitudinem celeſtis globi: ipſa iudicetur prorſus nihil ſpatij habere. huius igitur tam exigue regionis. ideſt terre in mũdo fere quarta portio ideſt quarta pars eſt que incolatur: ideſt inhabitet ab animãtibus nobis cognitis: ſicut tu didiciſti a Ptolomeo hoc teſtante: ſi ſubtraxeris cogitatiõe hinc quarte ſup. parti terre quãtum maria: ꝙ pro et paludes premunt. i. occupant: et quantum vaſta. i. ampla regio diſtẽditur ſiti. i. ſiccitate: tũc vix relinquet hoibꝰ anguſtiſſima area. i. arctiſſimꝰ locus inhabitãdi. in hoc igit quodã minimo puncto pũcti. i. in minima portiõe terre vos hoies circũſepti atq; cõcluſi cogitatis de ꝓmulgãda fama: de ꝓferendo. i. tollẽdo noie. i. fama ⁊ hoc fit inutiliter: at pro ſꝫ: q̇d habeat. i. põt habere gloria amplũ: ꝙ pro ⁊ magnificũ q̃ arctata eſt tam anguſtis: ꝙ pro et exiguis limitibꝰ. i. terminis: q. d. nihil hꝫ magnificum. ❡ Nota terra reſpectu celi nõ eſt alicuiꝰ quãtitatis ſenſibilis ſed hꝫ ſe ſicut pũctus reſpectu circũferẽtie ipſius celi: qꝛ orizon q̃ terminat viſum noſtrũ: diuidit celum in duo media. qꝺ nõ eſſet: ſi terra in cõparatiõe ad celũ haberet aliquã quantitatẽ. Itẽ ſi terra eſſet alicuius quantitatis ſenſibilis reſpectu celi: tũc ſtelle ſemꝑ nõ apparerẽt nobis eiuſdem quãtitatis. qꝺ ptꝫ falſum: qꝛ in ea parte vbi terra eẽt magis globoſa: ⁊ ꝓpinquior celo: apparent ſtelle maiores. ⁊ in oppoſita pte minores. Itẽ minima ſtella fixa notabilis: eſt maior tota terra. Si ergo talis ſtella apparet nobis exiſtentibus in terra ſicut punctus: multo magis terra reſpectu celi erit ſicut punctus. ❡ Itẽ punctus eſt circulus: ⁊ qꝛ celuꝫ ex oĩ pte equaliter diſtat. ideo terra reſpectu celi hꝫ ſe ſicut pũctus. ❡ No. ꝙ tres partes terre ſunt inhabitabiles. Una ꝓpter nimiũ calorẽ: due ꝓpter nimium frigus: ſed quarta pars q̃ eſt temperata in caliditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitat: ſed qꝛ adhuc nõ tota inhabitatur propter maria ⁊ paludes: ⁊ ꝓpter nimiã ſiccitatẽ: ideo dicit philoſophia ꝙ quarta pars ferẽ eſt inhabitabilis vel dicit fere. ſm alios: qꝛ eſtus ſolis nõ facit torridam zonã totaliter inhabitabilẽ cũ quedã ciuitas dicta Arim ſupra quã ptolomeus dicit fundaſſe aſtrolabium directe ſit ſub equinoctiali: ſed dicit inhabitabilis: qꝛ eſt grauis inhabitationis. ſed vltra equinoctialem oino eſt inhabitabilis propter nimiũ calorẽ. Item dicit quartam partẽ terre inhabitari ab animãtibꝰ nobis icognitis hoc forſan dicit ꝓpter antipodes. ſi ſunt q̃ nobis ſunt ignoti. ❡ Adde ꝙ hoc ipſum. Hic phia oſtẽdit gloriã nõ eſſe appetẽdã ex diuerſitate nationũ ad quas nõ diuulgatur: intẽdens talẽ rõnẽ. Diuerſe rõnes ⁊ diuerſa idiomata nõ ſolũ impediũt ꝓmulgationẽ fame hoium: ſed etiã vrbiũ: ſꝫ in terra habitabili ſunt diuerſe rõnes diuerſoꝝ idiomatũ: ergo ꝓmulgatio fame ꝑ talia ĩpedit: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ eſt multũ appetẽda. vñ dicit in litera. Adde ꝑdicte rõni ꝙ hoc ipm ſeptũ. i. ſpatiuꝫ breuis habitaculi. i. parui ſpatij in q̃ nos habitamꝰ incolãt. i. inhabitãt: plures natiões. i. gẽtes diſtãtes. i. differẽtes lingua. i. idiomate: moribꝰ: rõne totiꝰ vite. i. rõne modi viuẽdi ad q̃s nõ põt ꝑuenire. nõ mõ. i. tm̃ fama ſinguloꝝ hoim. ſꝫ etiã nec fama vrbiũ: tũ. i. tã difficultate itinerũ. i. viarũ: tũ. i. tã diuerſitate loquẽdi idiomatũ: tũ. i. tã inſolẽtia. i. cõſuetudine cõmercij. qꝛ aliq̃ hoĩs cõſueuerũt cũ aliis cõicare in cõmercijs: qꝛ etate. i. tpe Marci tullij: ſicut ipe Marcꝰ tulliꝰ ſignificat quodã loco. i. in q̃buſdã ſuis ſcriptis: fama romane reipublice nõdũ trãſcẽderat caucaſum mõtẽ: ⁊ tñ fama romanoꝝ erat adulta. i. ab antiquo nota ẽt formidoloſa parthis. i. talibꝰ hoibꝰ. ⁊ ceteris gẽtibꝰ. ſ. locoꝝ circa caucaſuꝫ mõtẽ. Uides ne igit ꝙ anguſta ſit gl̃ia: ꝙ cõpreſſa. i. modicũ redacta: quã laboratis dilatare ⁊ ꝓpagare. an ꝑ nunq̇d gloria vnius hois romani illud ꝓgrediet. i. ꝑueniet. vbi fama romani nominis. i. romane vrbis nequit tranſire. q. d. nõ. ❡ No. partẽ terre inhabitabilem vocat ſeptum: qꝛ eſt

ſepta id eſt circũdata mari. vñ Linconiẽſis in tractatu ſuo de ſphera: ⁊ ẽt Macrobi⁹ dicũt: ꝙ quarta portio nr̃a habitabilis vndiqȝ cingit̃ mari. ❡ No. ꝙ inſolentia ſm̃ Sene. eſt ſpes falſe magnitudinis. Sȝ ſm̃ Hugui. Inſolentia eſt ſupbia vel fatuitas in ꝓpoſito aũt põt exponi ꝑ incõſuetudine ⁊ tũc dr̃ ab in qꝺ eſt nõ: ⁊ ſoleo qꝺ eſt ꝯſueſco. ❡ No. ꝙ Caucaſus eſt mõs quidã ſitus in parte ſeptẽtrionis: ad quẽ non ꝑuenerat fama romane vrbis: licet parthis ⁊ aliis gẽtibus aſſiſtẽtibus fama romanoꝝ erat formidoloſa. i. formidabilis.

progredietur? ❡ Quid ꝙ diuerſaꝝ gentium mores inter ſe atqȝ inſtituta diſcordãt: vt quod ẽ apud alios laude. apud alios ſuplicio ſemper dignum iudicetur. Quo fit vt ſi quẽ fame ꝑdicatio delectet: huic ꝑlĩmos populos nomẽ ꝓferre nullo modo cõducat. Erit igit̃ peruagata inter ſuos gloria quiſqȝ contentus. ⁊ iter vnius gentis terminos preclara illa fame immortalitas coarctabitur. Sed ꝙ̃ multos clariſſimos ſuis tẽporibus viros ſcriptoꝝ inops deleuit obliuio? Quã ꝙ̃ qd ipa ſcripta ꝓficiũt: q̃ cuȝ ſuis autorib⁹ ꝑmit lõgior atqȝ obſcura veſtutas? ❡ Uos ṽo imortalitatem vobis ꝓpagare videmini: cũ futuri famam temporis cogitatis. qꝺ ſi ad eternitatis infinita ſpatia pertractes: qd habes qꝺ de noĩs tui diuturnitate leteris? Unius eñ mora mométi ſi decẽ milibus cõferatur annis: qm̃ vtrũqȝ ſpatium definitũ eſt. minimã licet habet tñ aliquã ꝓportionem. At hic ipſe nũerus annoꝝ eiuſqȝ quantũlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatem ne cõparari qdem põt. Etenim finitis ad

❡ Quid ꝙ diuerſaꝝ. Hic oſtẽdit gloriã mundanã eẽ exilem ex parte diuerſitatis morũ: propter quos de eodeȝ apud diuerſos cõtrarie iudicat̃: ⁊ intẽdit talẽ rõneȝ. Contrarietas inſtitutionũ ⁊ legũ impediunt fame dilationẽ: ſȝ hoies ꝯtrariaruȝ inſtitutionũ ⁊ legũ terrã habitãt: ergo diuerſitates inſtitutionũ ⁊ legũ impediunt dilationẽ fame: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs nõ eſt multũ appetẽda. Uñ dicit in lr̃a. Quid ſup. eſt iudicandũ ꝙ mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſaꝝ gẽtium inter ſe diſcordãt. Ut illud qꝺ apud alios iudicatur dignum laude: apud alios iudicet̃ ſemper dignũ ſupplicio: quo fit. i. ꝓpter qꝺ fit: vt ſi ꝑdicatio. i. dilatatio vel gaudiũ fame delectat: queȝ i. aliquem nullo modo ꝯducat. i. laboret proferre nomẽ ſuũ. i. famã ſuã bonã i plurimos populos: quia ab aliquibus laudaretur: ab aliis tñ vituperaret̃. Erit igitur vnuſquiſqȝ contentus gloria ꝑuagata. i. dilatata inter ſuos: ⁊ iſta ꝑclara imortalitas fame: ⁊ loquitur ironice: qr non eſt ꝑclara nec immortalis: illa coarctabitur. i. conſtringetur intra terminos vni⁹ gentis i. vni⁹ idiomatis. ❡ Nota tãta eſt diuerſitas moꝝ in gentibus ꝙ illud qꝺ reputatur apud alios laudabile: apud alios reputatur vituperabile. reputatur eñ apud ſyros laudabile comedere parentes mortuos: ne comedãtur a vermib⁹ i terra: qꝺ apud alios extraneos eſt execrabile. Similiter apud iudeos reputat̃ laudabile ducere vxores cõſanguinitate proximas: qꝺ apud chriſtianos prohibet̃. Item in triballis laudabile eſt occidere patrẽ ſexagenariũ ⁊ cremare ipm̃: qꝺ apud alios eſt vituperabile. Unde dicit poeta. Sunt loca ⁊ gentes: quibus eſt mactare parẽtes. Et fas ⁊ pietas duȝ longa ſupuenit etas. ❡ Sed ꝙ̃ multos clariſſimos. Hic ph̃ia oſtendit exilitatem glorie ex breuitate durationis ꝓpter quã nõ ꝑpetuat̃. Et diuidit̃ in tres partes. Primo oſtẽdit hoc ex hoim obliuione. Secũdo ex tp̃is breuitate: ibi. Uos vero. Tertio oſtẽdit gloriam a viris virtuoſis nõ eſſe appetendã. ibi. Uos autem. Primo dicit ꝙ fama ⁊ gloria nõ ſit immortalis patet. quia ꝙ̃ multos viros clariſſimos. i. virtuoſos ſuis tp̃ibus deleuit inops. i. defectuoſa obliuio ſcriptoꝝ: ꝙ̃ ꝙ̃ etiã ipſa ſcripta ꝓfuerũt qd. i. parum: que ſcripta longior ⁊ obſcura vetuſtas temporis: premit. i. cõſumit cum ſuis autoribus quoruȝ ſunt ſcripta. ❡ Nota ꝙ per ſcripturã fama geſtoꝝ trãſmittit̃ ad poſteros. tales autem ſcriptura quãdoqȝ deficit vel ꝓpter inopiã ſcriptorũ: vel qr ſcriptura in ſe vetuſtate cõſumit̃: ⁊ ideo fama ⁊ gloria in obliuionẽ perueniunt. Unde Salluſtius in Catili. conqueritur res geſtas romanorum minus eſſe famoſas propter inopiam ſcriptorũ. Athenienſium vero maioris fame ꝙ̃ romanorũ ꝓpter ſcriptorũ gloriam. Scriptorũ copia.
❡ Uos vero immortalitatem vobis. Hic ph̃ia oſtẽdit famam ⁊ gloriã nõ eſſe durabilem ⁊ immortalem ex temporis breuitate dicẽs. Uos vero homines videmini vobis propagare. i. facere immortalitatem: cuȝ cogitatis famã futuri temporis. ⁊ in hoc fruſtra cogitatis: qr exilis eſt duratio fame ꝑ tp̃s qꝺ ſeȝ tp̃s ſi pertractes: ideſt cõpares ad infinita ſpatia eternitatis: quid habes quod leteris de diuturnitate tui noĩs. i. tue fame? q. d. nihil eſt. etenĩ mora vnius mométi ſi conferat̃: ideſt comparetur decem milibus annis: habet aliquã proportionem: licet minimam. i. valde paruã: qm̃ vtrũqȝ ſpatiũ tp̃is eſt definitum: ſed hic numerus annorũ ſeȝ decẽ milia vel eius numeri quãtumlibet multiplex: ſicut duplum vel triplum: ne ꝑ nõ poteſt cõparari ad interminabilem diuturnitatem que eternitas. ⁊ enim pro quia infinitis ad ſe inuicem fuerit quedam collatio: ideſt compatio. finiti vero ⁊ infiniti nulla vnqȝ poterit eſſe collatio. i. cõparatio. Ita ſit vt fama tp̃is quãtũcũqȝ plixi ſi cogitet̃ ei⁹ cõpa- Tẽpus.

rādo cū inexhauſta.i.infinita eternitate ipſa videat̄ nō parua:ſʒ plane nulla eſſe.¶ Nota omne qꝺ incipit in tempore neceſſario habet finem in tp̄e.cuʒ tempus ſit cauſa corruptionis tēporaliū quarto phiſicorū.Cum igit̄ fama ſit tēporalis incipiens in tēpore:ipſa deſinet in tēpore:⁊ ꝑ cōſequēs nō eſt perpetua.¶ Nota tempus quātūcūqȝ magnū cōparatum ad eternitatem minimū reputat̄ ⁊ quaſi nullius momenti.licet em̄ finitorū ad ſe inuicem poſſit eſſe cōparatio:⁊ inter ipſa poteſt eſſe ꝓportio.tamē finiti ad infinitum nulla poteſt eſſe comparatio.Cuʒ igitur eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exiſtens:⁊ tēpus quātūcūqȝ magnum ſit finitum:tempus nullam habet proportionem ad eternitatē:⁊ ꝑ cōſequēs fama quātūcūqȝ prolixi tp̄is cōparata ad eternitatem nulla videtur eſſe.¶ Uos autē ni.Ph̄ia oſtendit gloriā a viris virtuoſis nō eē curādā Et hoc duab⁹ rōnibus.ſecūda ibi.Quid autem eſt.Prima ratio eſt illa.Illud qꝺ ſpectat ad leuitatem arrogātie a ſapiētibus nō eſt curāduʒ:ſed gloria ꝓpter quā homo recte facit ꝓpter laudes hoim illa ſpectat ad leuitatē arrogātie:⁊ eſt digna deriſione:ergo ⁊c.ꝙ autem talis arrogātia ſit quedā deriſio declarat in lr̄a:vt dicit.Uos hoīes neſcitꝭ recte facere niſi ad populares auras.i.ad populoꝝ cōplacētiā ⁊ ad inanes rumores ⁊ laudes:⁊ non poſtulatis.i.deſideratis p̄mia de ſermūculis alienis:relicta.i.poſtpoſita p̄ſtātia idest dignitate veſtre conſcientie ⁊ virtutis:ꝓpter etiam deberetis recte opari ac cipe.i.conſidera ꝙ feſtiue.i.glorioſe aliqͥs illuſerit.i.deriſerit quēdā dicētē ſe eē ph̄ʒ in leuitate hmōi arrogātie.Nam cuʒ quidam tyrānus eſſet adorſus cōtumelijs.i.incepiſſet alloqui cōtumelioſe quēdā hominē qui induerat.i.vſurpauerat ſibi falſum nomē ph̄i:nō ad vſum vere virtutis ſed ad ſupbaʒ gloriā ⁊ tyrānus adiecꝭſet ſe iam ſciturū an iſte eſſet ph̄s:ſi quidem illatas ſibi iniurias patiēter leuiterqȝ toleraſſet.ille ꝗ dixit ſe ph̄m pauliſper patientiam aſſumpſit.i.in principio:⁊ accepta cōtumelia a tyrāno velut ſibi inſultās inquit ad tyrānum.Intelligis ne me eſſe ph̄m?Tunc ille tyrānus mordaciter inquit.Intellexerā te ph̄m ſi tacuiſſes?¶ Nota.ſm̄ cōmētatorē in prologo octauo phiſicorū.Uerus ph̄us debet eſſe ꝑfectus omnibus generibus virtutuʒ:⁊ ꝑ cōſequens debet eſſe magnanimus ſm̄ Senecam in libro de clemētia.Magnū eſt iniurias ⁊ offenſiones ſupbi deſpicere:ꝑ cōſequens verbis contumelioſis prouocari non debet.¶ Item veri ph̄i eſt nō vinci a paſſionibus:ſed potius debet moderare ⁊ refrenare paſſiones:cum virtus conſiſtat in moderatione paſſionū.vnde Ariſtoteles.iiij.Ethicorum.dicit.Manſuetus vult impturbatus eſſe ⁊ nō duci a paſſione.Unde quidā philoſophus contumelioſe ſibi inſultanti dixit.Tu didiciſti maledicere:ſed ego dici maledicta cōtēnere.¶ Quid autē eſt qꝺ ad p̄cipuos viros.Hic ph̄ia ponit ſecundā rationē:que talis eſt.Homines virtuoſi vel totaliter moriūtur corpe ⁊ anima:vel anima viuit poſt mortem.ſi totaliter moriunt̄ nihil ſpectat ad eoſdem gloria poſt mortem:ſi anima eorū viuit poſt mortem:illa petit celum ſpernēs omne terrenum negotium:⁊ ſic nihil ad eam de terrena gloria:ergo apud virtuoſos hoies nulla debet eſſe cura de gloria. Dicit ergo in litera.Quid eſt qꝺ ad p̄cipuos.i.ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutū corpus extrema morte?q.d.nihil.De his em̄ viris eſt ſermo noſter:ꝗ petūt.i.querūt gloriā virtute.i operibus virtuoſis.Nam ſi hoies toti moriunt̄ corpe ⁊ aīa vt qͥdā putāt:qꝺ tn̄ noſtre rōnes.i.ph̄ie rōnes vetant:idest ꝓhibent credi:qꝛ ſm̄ philoſophiā anima intellectiua eſt immortalis.nulla eſt oīno gloria poſt mortem:cum iſte omnino non extat.i.non ſit cuius ea gloria eſſe dicitur. Sin vero mens bene cōſcia.i.illeſa:⁊ reſoluta.i.liberata terreno carcere.i.a corpe poſt mortē liberare:petit celum:nō ipſa anima que celo fruens:gaudet ſe exemptā terrenis:ipſa ſpernens omne terrenū negotiū:⁊ ꝑ conſe-

ſe inuicem fuerit quedam:infiniti vero atqȝ finiti nulla vnqꝫ poterit eſſe collatio.Ita fit vt quantumcunqȝ prolixi tēporis fama:ſi cū inexhauſta eternitate cogitetur:nō parua:ſed plane nulla eſſe videat̄.¶ Uos autem niſi populares auras inaneſqȝ rumores recte facere neſcitis:⁊ relicta conſciētie virtutiſqȝ preſtantia:de alienis premia ſermunculis poſtulatis.Accipe in huiuſmodi arrogātie leuitate ꝙ feſtiue aliquis illuſerit.Nam cū quidā eſſet adorſus hoīem cōtumelijs:qui non ad vere virtutis vſum:ſed ad ſupbā gloriam falſum ſibi philoſophi nomen induerat:adiecíſſetqȝ iam ſe ſciturū an ille ph̄us eſſet ſi qͥdem illatas iniurias leuiter patiēterqȝ toleraſſet.Ille patiētiam pauliſp aſſumpſit:acceptaqȝ cōtumelia velut inſultās iam tandē inqͥt:intelligis ne me eſſe philoſophum?Tum ille nimium mordaciter intellexeram inquit:ſi tacuiſſes.¶ Quid autē eſt qꝺ ad precipuos viros (de his em̄ ſermo eſt) qui virtute gloriam petunt.Quid inquā eſt qꝺ ad hos de fama poſt reſolutum morte ſuprema corpus attineat?Nam ſi (qꝺ nr̄e ra-

quens terrenā glo2iaz:q.d.ſic. ¶ No.q ad virtuoſos nihil ſpectat de fama:nec in preſenti vita:nec in futuro:nō in pſenti:qꝛ dicit Sene.in prouerbijs q plurimi curant famā:pauci aūt cōſcientiam:ꝛ tales pauci curantes conſcientiā ſunt virtuoſi:ꝛ philoſophi.de quibus loquiᵗ Boe.in fine tractat⁹ de ſummo bono dicens. Pauci ſunt viri honorādi ſicut philoſophi: qui contēnunt deſiderū ſenſus: ꝛ ſequuntur deſiderium intellectus. Plurimi autem ſunt qui curant famaz: ſicut vulgares q̄ relicta

tiones credi vetant) toti mo2iuntur hoīes: nulla eſt oīno glo2ia: cum is cuius ea eſſe diciᵗ: nō extet oīno. Sin vero bene ſibi mens cōſcia terreno carcere ſoluta celum libera petit: nōne omne terrenuz negotium ſpernens q̄ ſe celo fruens terrenis gaudet exemptaz.

virtute conſcientie propter laudes hominū recte faciunt.de quibus dicit ſcriptura Amen dico vobis receperūt mercedē ſuā Nec etiam fama ſpectat ad viros virtuoſos in futura vita: qꝛ virtuoſi ſi totaliter mo2ianᵗ nihil ad eos de fama. Si aūt aīa viuit poſt mo2tē iſta euolat ad celū ꝛ nihil curat de fama. ſpernit oē terrenū negotiū ꝛ poti⁹ gaudet: qꝛ eſt exempta a curis terrenis ꝛ gaudio celeſti fruitur ineternum.

AT qui hoc vnum eſt ꝛc. q.d. cupiditas laudis queſita ex beneficijs in rēpublicā collatis Raymū.
delectat ꝛ allicit hoīes qui ingenij excellentia pſtant ſed nōdū ad virtutis pfectionē pueuerūt. Per hoc eñ intēdit dicere q boeti⁹ nōdū pfectionē vtutis habebat cuius ingenij excellētia pſtant. O2do eſt atq̄.i.certe hoc vnū.i.hoc ſolū ſcꝫ cupido.i. cupiditas glorie.i.laudis ꝛ fama.i.nomē laudabile meritoꝝ optioꝝ.i.bñfactoꝝ collatoꝝ ſupple ī rēpublicā.i.ad vtilitatē reipublice eſt id ſupple qđ poſſit.i.pōt allicere icitare ꝛ cōmouere mētes pſtātes.i.excellētes natura.i.p naturā ſed nōdū.i.nō adhuc pductas.i.q̄ nō pueuerūt perfectiōe habita ſup.ad extremam.i.ſumma manū.i.poſſeſſionem virtutum perfectam.

TUm ego ſcis inquā minimū nobis ꝛc. Ego legerē iuxta ſuperi⁹ expoſita minime nō minimū. Nā ſi minimū dominata eſt ambitio: ergo dñata eſt. Sꝫ ſi minime: tūc nō eſt dñata. qđ veriſimile ē Boe. voluiſſe dicere. Sꝫ materiā dicit qꝫ ad magiſtrat⁹ gerēdos nō fuit plect⁹ ambitiōe.i.quo glorioſus appeat: ſꝫ ocij vitādi grā: vt materiā haberet: i q̄ vtutē ſuā exerceret. Et ita purgat ſe ab eo q magiſtratū aliqñ geſſerit. Gerim⁹ aūt publica negotia: agim⁹ ꝛ facim⁹ puata. vñ geſta ſunt p repu.ꝛ ī magiſtratu facta. Acta p puatis ꝛ a priuatis Qđ aūt dicit cōmētari⁹ ſapiam autoritatē ꝛ potētiā eſſe materiā: de qua Boe.loqᵗ: nō placet. Nō eñ materia ſunt: ſꝫ adminicula. Loquiᵗ ḡ de materia.i. de negotijs reipublice in qb⁹ ſe exercebat. Cupido glorie: de qua corneli⁹ tacit⁹. Quinetiā ſapiētib⁹ cupido glorie nouiſſima exuiᵗ. In q̄ idem dicit: qđ dicit Boe.nā ſi exuiᵗ: ḡ nēo ē pfecte ſapiēs q̄ eā q̄reret. vñ dicit. Sꝫ nōdū ad extremā manū. Tractum eſt hoc ab artificib⁹ q̄ pfecto ope extremā manū admouēt. Hoc ē ad extremū man⁹ ſuas adhibēt. Eſt aūt glia frequēs ꝛ pſtās ſolidaqꝫ de aliq̄ fama cū laude: ꝛ ei⁹ cui⁹ ē cōplacētia. Fama aūt ē q̄cq̄d vulgaᵗ fando: tā bonū qꝫ malū. Verg. docet in malū accipi. Cū dicit.iiij. Enei. Fama malū q̄ nō aliđ veloci⁹ vllū Mobilitate viget vireſqꝫ acq̄rit eūdo. Adde q h ipm. B.H. ſeptū: palchre vocat ſeptū: qđ a ſepiēdo deriuaᵗ. Quo vocabulo locū ouiū quē paſtores i agris ſepiūt vocare ſolem⁹: vt i Bucco. Quis multa meis exire victima ſeptis. Et erat tūc adulta.ſ.reſpub. noua vel fama ei⁹. Nō eñ erat adhuc nouitia ſꝫ adulta.i.ad ſummū pfectiōis ꝛ icremēti deducta: ſicut hō adultus đr: q̄ nō āpli⁹ creſcit. Ceteriſqꝫ id locoꝝ.i.ei⁹ loci: ſicut dicim⁹ etiā latine citra licētiā figuratā. Multa ſunt id gen⁹ aīalia p eo qđ eſt. Multa ſunt ei⁹ gñis aīalia. Formidoloſa recte legiᵗ. Nā vt docet. Valla li.ij. Noīa ī oſus ſepe formanᵗ a diminutiuis: vt a ſiticula ſiticuloſus. A meticula meticuloſus.a ſomniculo ſōniculoſus: ſic a formidula formiduloſus: vel vt multi ſcribūt formidoloſus. Qđ ſi a pmitiuo formare velis nō dices formidoloſus ſicut ſcriptū reppi: ſꝫ poti⁹ formiduloſus. Mutāt ei pleruqꝫ I tertia declinatiōe abltī ī oſus vt libidinoſus a libidine mulieroſus: facino2oſus ꝛc. Signāt aūt frequēter plenitudinē aūt copiā rei: aut ei⁹ affectiōes. Et h q̄dā actiue q̄dā paſſiue: q̄dā cōiter. Sicut formiduloſus actiue capiᵗ a Terentio cū dicit. Egō formiduloſus.i. egone ſum q̄ formidē? Et paſſiue a Salluſtio dicēte. Regib⁹ bōi qꝫ mali ſuſpitio res ſunt ſp his aliēa. vt⁹ formiduloſa ē formiduloſa.i.q̄ plene formidaᵗ. Hoc ēt loco capiᵗ paſſiue. Res eñ publica rōana erat formiduloſa.i.multū formidata ptis: qꝛ timore coacti tetulerūt paulo poſt Auguſto ſigna romana Craſſo occiſo adēpta vt docet Suetoni⁹ i vita Aug. Illđ qđ pterierā addā. Inſolētiā accipi p deſuetudine.i. p q̄litate q̄ inſolētes dicimur. Inſolēs aūt đr incōſuetus infrequēs: vt apud Terē. in andria. Quid tu athenas inſolēs? Ubi donat⁹. Inſolēs inq̄t.i.inſolit⁹ inſuet⁹. Cic. Moueo2 iā loci inſolētia. Salluſti⁹. Inſolēs vera accipiēdi. Inſolēs etiā arrogās intelligiᵗ. Et q̄ pter legē agit humanā ꝛ naturalē iſolēs đr. Cic. in victoria q̄ natura iſolēs. ¶ Quid q diuerſaꝝ gētiū. Quid pticula ſepe nūero abſolute repiᵗ poſita. ſicut hic ꝛ eſt mod⁹ iterrogādi: quē ſupplere poſſum⁹ diuerſis modis. Aut ſic. Quid ad h dices. Aut ſic. Quid illđ tibi videᵗ. Aut ſic. Quid op⁹ ē dicere. Aut alijs: ſꝫ venuſti⁹ abſolute poniᵗ. Inſtituta ſūt mores iſtituti. Inſtitutiōes ſunt ſcripta qb⁹ iſtituunᵗ. Diuerſitas aūt iſtitutoꝝ nō ē longe q̄renda Turchis capitale eſt bibere vinū: nobis licitū. Abuti maſculis illic pmiſſum: hic icēdio dignū Et cōplura alia. ¶ Uos vo ꝛc. Hic iterū mutat numeruz. qđ ne vitio eueniſſe credas: rōnē audi ne ſolū Boe. culpare videaᵗ phia: vl ipm etiā cēſere ea opiniōe duci: q p diuturnitatē tpis ſibi imo2ta-

Aſcen.
Gero et geſta.
Glo2ia.
Fama.
In oſus finita.
Formidoloſus.
Inſolentia.
Inſolēs
Quid.

illatē fame cōpare poſſit:nō loqᷓ ſingulariter:ſꝫ pluraᷓr q̄ſi ad multitudinē ſtultoꝝ reſpiciēs. Poſtea
Scðe pſone. aūt ſingulariter locuta innuit q̇dāmō Boe.eiuſmodi ꝑtractare ſolitū. Sꝫ meli⁹ dicem⁹ ꝑtractes:ha
bes vt lr̄is.lꝫ ſcðe pſone ſint:tn̄ nullā certā ſignificare.ſꝫ ꝟbis tertie pſone vt ſit ſi ꝑtractes.i.ſi aliq̇s
Quātū= ꝑtractet:vt.iiij.enei. Migrātes cernas.i.q̇libet cernat. Itaqꝫ ſit vt quātūcūqꝫ plixi tpis. Hec melior
cūqꝫ. electio q̄ꝫ ſi dicaᷓ. Quāticūqꝫ.qꝫ duo epitetha.i.adiectiua ſine cōiūctiōe media nō recte ſociāᷓ vni
Alius. ſubſtātiuo:nō latine dꝛ vir bon⁹ ſapiēs.ſꝫ vir bon⁹ ⁊ ſapiēs. Nec recte dꝛ tpis q̄ꝫticūqꝫ plixi.ſꝫ q̄ꝫtūcū=
qꝫ.vt ſi q̄ꝫtūcūqꝫ ſit abuerbiū. Aliq̇s illuſerit. Aliq̇s ꝯponiᷓ ab ali⁹ ⁊ q̇s:vt ſit ali⁹ q̇s q̇cūqꝫ fuerit:qua
ꝓpter tūc recte dꝛ:cū dicēs neſcit q̇s ſit. At cū de certo ⁊ noto ſibi q̇s loqᷓ:nō dicit.aliq̇s fecit hꝰ:vel
Quidaꝫ. aliq̇s dixit mihi. Sꝫ q̇dā hoc ergo loco. Si ꝟbū illuſerit exponaᷓ ꝑ illuſit inept⁹ ē ſmo. Nō em̄ dicere
lꝫ ei.q̇ ſcit de quo loqᷓ.aliq̇s illuſit:ſꝫ q̇dā illuſit. Si ꝟo exponaᷓ illuſerit ꝑmiſſiue.vt ſic aliq̇s illuſe=
rit.i.poterit illudere:q̇cūqꝫ ſit. Nā cū q̇dā eſſet adorſus.i.ex inſidijs ⁊ ſubito inuadēs. Volūt nōnulli
Si q̇dē. hūc ph̄m fuiſſe cōmētatorē aut tyrānū qđ parū referre putabit:q̄ ſnīam q̄rit nō ꝟba. Siq̇dē.hic due
ſunt dictiōes q̄s multi ꝑ vna ſepe legūt. Leniᷓ patiēterqꝫ leniᷓ.i.leni.hoc eſt nō aſꝑo ſꝫ placato aīo
Aie hūa ⁊ vultu ꝑ ſimulatiōnē. Toti moriunᷓ hoīes:h̄ plurimi docuerūt.iter quos epicur⁹ dicebat ſe leuaſſe
ne. gen⁹ hūanū duob⁹ magnis malis:timore.ſ.deoꝝ in hac vita.q̇s dixit nō curare mortalia:⁊ eoꝝ q̄ in=
ſtarēt poſt mortē:qꝫ dixit aīas interire cū corꝑib⁹ ſicut ⁊ plini⁹. Cui⁹ de ꝓmo ꝟba ſunt lib.ij.cap.vij.
Quis nō fateaᷓ irridēdū agere curā rerū hūanarū:illud q̇cq̇d ē ſummū: An ne tā triſti atqꝫ multiplici
miniſterio:nō pollui credam⁹ dubitemuſue? De ſcðo hꝫ.li.vij.cap.lv.plurima ꝟbo reſurrectionē negā
tia ⁊ vitā hūanā brutali equātia videanᷓ:ab his q̇ appetūt.cū erronea ſint mihi ꝓtereūda videnᷓ.
Vō nr̄e rōnes.i.academie.nā ꝯdictū ē lib.i.pſa ꝓma Boe.eleaticis atqꝫ academicis ſtudijs enutri=
tū. Academici aūt ⁊ ſtoici necnō ⁊ ꝑipatetici immortalitatē aīe ꝓfitenᷓ. Nā extet oīno. Extet hic ꝓ
ꝓprie dixit. Nā extare ꝓter cetera ſignificat ſtare dū cetera ei⁹ gn̄is occiderint. Sic dixim⁹ libros nō ex
Extare. tare q̇ perierūt. Terreno carcere ſoluta. Nō legas reſoluta ꝓpter ineptā repetitionē ſyllabe re:q̄ ēt
Corpus ſuꝑflua eſt. Vocat aūt corpus humanū aīe carcerē more ph̄ico:ſicut ⁊ Cicero in de ſomnio Scipio
humanū nis dicēs. Queſiui viueret ne ip̄e ⁊ p̄r paul⁹:⁊ alij quos nos extinctos arbitrabamur. Immo ꝟo in
quit:hi viuūt q̇ e corpoꝝ vinculis tāq̄ꝫ ē carcere volauerūt.veſtra ꝟo q̄ dꝛ vita:mors eſt:vbi Macro
bius poſt multa. Vt cōſtet aīal neceſſe eſt aīa in corꝑe vniaᷓ. Ideo corp⁹ grece demas hoc eſt vincu=
lū nūcupaᷓ:⁊ ſoma quaſi quoddā ſcema.i.aīe ſepulchrū. Vn̄ Cicero.pariter vtrūqꝫ ſignificās corp⁹
eſſe vinculū ⁊ corp⁹ eſſe ſepulchrū ait. Qui e corpoꝝ vinculis tāq̄ꝫ e carcere euolarūt.hec illi. Vbi no
tabis q̄ corp⁹ grece hꝫ duo noīa.vocaᷓ demas ⁊ ſoma.ſed demas videᷓ quaſi vinculū ſonare Nam
grece hec deſme dꝛ faſcicul⁹:⁊ deſmos vinct⁹ ⁊ deſmios vinculū ⁊ ſeu mod⁹ ⁊ deſmo o ꝟbū vincio ſeu
nodo. Et ſonat etiā carcerē. Nā mutādo o mega.i.o lōgū ſeu magnū in ita.i.in e lōgū apud nos:ſed
ipſi ꝓferūt Soma.i.corp⁹ ſit ſema.i.ſima.i.ſepulchrū qđ eſt defunctorū carcer. Videtis lectores q̄ꝫ di
ligenter vobis rem aperio longe plura additurus niſi prolixitatem odioſam fore vereor.

Sanct⁹ thomas. Quicūqꝫ ſolā mēte ꝓcipiti pe=
tit. Hic icipit metrū.vij.hui⁹
ſcði libri qđ dꝛ archiloicū ab
iuētore:iābicū a pede ꝓdomi
nāte:⁊ ꝯſtat ex ꝓrio ꝟſu trime
tro:ſcðo dimetro:i quo metro ph̄ia docet
quō gl̄ia ſit ꝯtēnēda ex ꝯſideratōe altitu
dinis celi ⁊ ſtrictitudis terre dī. Quicūqꝫ
petit.i.deſiderat ꝓcipiti mēte ſolā gl̄iam:
qꝫ ꝑ ⁊ credit ſup.ipaꝫ ſūmū.i.ꝓncipiū iter
appetēda:ſup.iſte cernat.i.cōſideret pla=
gas etheris.i.ꝑtes celi patētes qꝫ ꝑ ⁊ ar=
ctū ſitū terrarū.i.ſtrictū ſpatiū terre i cō=
ꝑatiōe ad celū ſup.illū pudebit.i.verecū=
dabiᷓ aucti noīs.i.aucte fame ſue nō valē
tis replere breuē ambitū.i.ꝑuū ſpatiū ter
re ⁊ tūc exclamat dicēs. O ꝓpter h̄ miror
q̇d ē ꝓpᷓ qđ ſuꝑbi geſtiūt.i.cupiūt fruſtra
leuare.i.extollere colla ſua mortali iugo.
i.mortali fama.lꝫ em̄ fama diffuſa meās.
i.trāſiēs ꝑ remotos ꝑplos explicet ſe lin=
guas.i.ꝑ līguas ſup.ꝑploꝝ.⁊ lꝫ magna do
m⁹ tua.i.nobil' parētela vl' familia tua ful
geat clarꝭ titulis.i.laudib⁹:tn̄ mors ſper=
nit altā gl̄iaꝫ:⁊ mors pariter.i.ſilᷓ iuoluit
hūile caput.i.miſerū hoīeꝫ ⁊ celſuꝫ.i.nobi
lē vel diuitem:qꝫ ꝑ ⁊ mors equat infima
ſummis nulli parcēdo:qđ declarat dicēs.

Metrum ſeptimum ſecundi libri.

Quicūqꝫ ſolam mēte precipiti petit
Summumqꝫ credit gloriam.
Late patentes etheris cernat plagas:
Arctumqꝫ terrarum ſitum.
Breuem replere non valentis ambitum
Pudebit aucti nominis.
Quid o ſuperbi colla mortalia iugo
Fruſtra leuare geſtiunt?
Licet remotos fama per populos means
Diffuſa:linguas explicet.
Et magna titulis fulgeat claris domus:
Mors ſpernit altam gloriam.
Inuoluit humile pariter ⁊ celſum caput:
Aequatqꝫ ſummis infima.

Ubi nũc manẽt oſſa fidelis Fabricij:ꝗd brutus aut rigidus Cato ſup.eſt:q.d.ꝗd manet de glīa eoꝝ poſt mortẽ:vtiqꝫ modicũ ſcꝫ illud manet qđ tenuis fama.i.exilis:ſupſtes.i.manẽ ſignat manere nomen eoꝝ paucUlis literis ſcriptis in epitaphijs eoꝝ.Sed ꝗd.i. ad quid nouimus decora vocabula ſcripta.nunꝗd daꝛ.i.intelligiꝛ per ea ſupple.ipſos eſſe cõſumptos.i.mortuos:q. d.immo iacetis ergo mortui prorſus ignorabiles:nec fama efficit ſup.vos notos.Et qꝛ aliqs diceret licet ipſi ſint mortui corpe:tñ viuũt ſꝫ famã:dicit phīa. Si putatis vitã vr̃am lõgiꝰ trahi.i. ꝓlõgari: aura mortalis nois.i. ſplẽdore mortaꝉ fame cũ ſera.i.vltima dies vobis hoc rapiet i.famã auferet:iã vos manet. i. expectat ſcđa mors.q.d.ſi eſtis ꝑus mortui corpe:ꝛ fama manẽs ẽ vita vr̃a:illa ceſſante ſcđario moriemini.¶ No. Fabriciꝰ fuit cõſul romanꝰ:q̃ cũ mitteret pugnare ꝯ Pyrrhũ regẽ epirotaꝝ.ꝓmiſit ſibi ptẽ regni ſui vt trãſiret ad ipꝫ:qđ Fabriciꝰ ꝯtẽpſit.Seqnti ãno Pyrrhꝰ obtulit ſibi magnã pecũiã auri vt traderet ſibi romanũ ipiũ: cui ait Fabriciꝰ.Roma nõ vult aurũ ſꝫ vult ipe rare hñtibꝰ aurũ pp ħ ipe dictꝰ fuit fidelis fabriciꝰ:dꝛ aũt de fabricio ꝙ cũ ꝗdã ad eũ veniſſet ꝓmittẽs ſe pirrhũ rege occiſuruꝫ ſi Fabriciꝰ ſibi pecuniã aliquã darevellet Ipſe ṽo Fabriciꝰ hũc traditorẽ ligatũ miſit ad Pyrrhũ:ꝓ tali ſcelere puniẽdũ:cui tũc Pyrrhus dixit.Poſſibiliꝰ ẽ ſolẽ a ſuo tramite deuiare ꝙ̃ Fabriciũ a via recte rõnis diſcedere.¶ No.ꝙ Brutus fuit primꝰ cõſul romanꝰ q̃ amore libertatis ꝛ iuſtitie pp ſtuprum lucretie plurima egit:ꝛ multa bella ꝓ romanis inijt:pp qđ etiã famoſus fuit.¶ Not. ꝙ cato dictꝰ eſt rigidus ꝑpter rigorẽ aĩ q̃ ad nihil turpe flecti potuit:ꝛ tãte iuſtitie fuit:vt Lucanus ipm diis ꝯpararet in iudicãda cã:que fuit inter Juliũ Ceſarẽ ꝛ Pompeiũ dicẽs.Uictrix cã deis placuit:ſed victa: Catoni.ꝛ de hoc magis patebit quarto huius:proſa ſexta.

Ubi nunc fidelis oſſa Fabricij manent.
Quid Brutus aut rigidus Cato?
Signat ſuperſtes fama tenuis paucUlis
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus vocabula.
Num ſcire conſumptos datur.
Jacetis ergo prorſus ignorabiles:
Nec fama notos efficit.
Quod putatis longius vitam trahi.
Mortalis aura nominis:
Cum ſera vobis rapiet hoc etiam dies.
Jam vos ſecunda mors manet.

¶ Nec fama natos afficit.q.d.laus hũama ꝑ eoꝝ ſcripta nota nõ reducit illos ad vitã nec reuocat a morte lege natos.i.viuos vꝉ ad vitã reuocatos.¶ Jã vos ſcđa mors manet ſcꝫ mors fame ꝛ boni nois.primo enim mortui ſunt morte corꝑis ꝛ ſcđo morienꝛ morte fame laudibilis cũ fama nominis non ſit perpetua in hoc mundo. Ray.

Quicũqꝫ ſolã.Ode dicolos diſtrophos:hꝫ em̃ duo gña carminũ.ꝗꝝ priꝰ eſt archilochiũ ab inuẽtore.Jãbicũ a pede ꝑdñante:ꝛ trimetrũ a nũero mẽſurarũ q̃ tres duple ſunt:hꝫ locis paribꝰ freqũeter iãbũ.Scđm eſt archilochiũ dimetrũ.i.duaꝝ mẽſuraꝝ duplaꝝ.i.duos pedes hñtiũ ꝗꝝ primꝰ ꝛ tertiꝰ ſepe ſunt ſpõdei.Scđs ꝛ vltimꝰ iãbi.Geſtiũt fruſtra Geſtire ẽ geſtu.i.ꝗdã actu corꝑis more beluaꝝ letitiã ꝛ cupiditatẽ aĩ ſigre. Fidẽ fabricij ſuatã pirrho recitat valeriꝰ li.vi.c.đ iuſticia dicẽs.Timochares embracteſis Fabricio cõſuli pollicitꝰ ẽſe pirrhũ veneno ꝑ filiũ ſuũ q̃ potiõibꝰ ꝑerat:necaturũ.eares cũ ad ſenatũ deleta eẽnt miſſis legatis pirrhũ monuit: vt aduerſus huiꝰ gñis inſidias cautiꝰ ſe gereret: memor vrbẽ a filio martis cõditã:armis bella: nõ venenis gerere debere. Timocharis aũt nomẽ ſuppꝛ̃ſſit vtroqꝫ mõ eqtatẽ ãplexꝰ: qꝛ ne hoſtẽ malo exẽplo tolleret .nec in eũ q̃ bñ mereri patꝰ fuerat ꝓdere voluit.Hec valeriꝰ:qꝛ ꝙ̊ vt ẽt Aulus gelliꝰ li. iij.ca.viij.recitat. Fabriciꝰ cauit ne ꝓdereꝛ timochares.ptꝫ ꝙ lõge a ṽo ſit ꝙ eũ ligatũ miſerit puniẽdũ.Quadrigariꝰ aũt vt recitat idẽ Gelliꝰ đt nõ Timocharẽ:ſꝫ Nitiã egiſſe ꝯſulẽ. Neqꝫ legatos a ſenatu miſſos:ſꝫ a cõſulibꝰ.Pirrhũ ṽo pplo romano laudes ꝛ gr̃as ſcripſiſſe.captiuoſqꝫ oẽs quos tũc habuit reſtituiſſe.Addit lr̃as a cõſulibꝰ miſſas in q̇bꝰ ſicut cõmẽtariꝰ ſupior đt.ꝛ ſilr̃ Cice.li.iij. offi.dicit eũ reductũ fuiſſe ad pirrhũ.Sene.epꝉa.cxxiij.ad Lucillũ đt:medicũ Pirrhi hoc ꝓmiſiſſe. Plutarchꝰ aũt i vita pirrhi đt miſſũ fuiſſe a medico Pyrrhi.Qꝛ aũt hoc rñſum pirrhꝰ fabricio dederit nõ dñt ſupiores:ſꝫ Señ.đt eiuſdẽ fuit auro nõ vinci ꝛ auro nõ vincere. Itẽ Ualeriꝰ de abſtinẽtia ꝛ cõti.li.iiij.ſic đt de fabricio lucinio. Fabriciꝰ luciniꝰ honoribꝰ ꝛ autoritate oĩ ciue tpibꝰ ſuis maior cẽſu:par vnicuiqꝫ pauprimo:a ſamnitiũ:ꝗs vniuerſos in cliẽtelã habebat:decẽ eris ꝛ q̃nqꝫ põdo argẽti totidẽqꝫ ſeruos ſibi miſſos remiſit:cõtinẽtie ſine pecunia ꝑdiues:ſine vſu familie abũde comitatus:qꝛ locupletẽ illũ faciebat nõ multa poſſidere:ſꝫ modica ꝯſiderare ꝛc.Legatũ aũt fuiſſe ad pirrhũ idẽ valeriꝰ ſequẽti ca.atteſtaꝛ.Et miſſos legatos vt romanos corrũperẽt nõ iueniſſe ianuas rõanoꝝ aptas etiã donis:ſꝫ ſollicitatũ eẽ a pirrho.C.fabriciũ tacet. Rñſuꝫ aũt illud:malle locupletibꝰ ipare ꝙ̃ ſe fieri locupletẽ:eſt.M.Curij ad Sãnites:nõ fabricij:ꝙ̃uis ambo Sãnitũ largitionẽ cõtẽpſerint.Itẽ qꝛ ſepe bruti meminit hec đt Pli.de viris illuſtribꝰ.Juniꝰ brutꝰ ſorore Tarq̃nij ſupbi geni tꝰ cũ eãdẽ fortunã timeret ꝙ̃ frater inciderat:q̃ ob diuitias:ꝛ prudẽtiã fuerat ab auũculo occiſus ſtultitiã finxit.vñ brutꝰ dictus.Juuenibꝰ regis delphos eũtibꝰ ridiculi gr̃a comes adſcitꝰ baculo ſã- Aſcenſiꝰ Geſtire. Fabriciꝰ fidelis et cõtinẽs.

buceo aurũ deo donũ tulit. vbi rñſum eſt: cũ rome ſummã ꝑtãtẽ habiturũ q̃ prim⁹ matrẽ oſcularet̃. ipſe terrã oſculatus eſt. Deinde ꝓpter lucretie ſtuprũ cũ tripicitino ꝛ collatino in exiliũ regũ cõiura uit. Quib⁹ in exiliũ actis primus cõſul creat⁹ filios ſuos ꝙ cũ aq̃lijs ꝛ vitellis ad recipiendũ in vrbẽ tarq̃nios cõiurauerãt: ƺgis ceſos ſecuri ꝑcuſſit. Deinde ĩ ꝑlio qđ aduerſus eos gerebat: ſingulari cer tamine cũ arũte filio tarq̃nij cõgreſſus ſe ambo mutuis vulnerib⁹ occiderũt. Cui⁹ corp⁹ in foro poſi-

Cato. tũ ꝛ a collega laudatũ matrone anno luxerũt. hec ibi. Poſſet etiã brutus rigidus dici. Cato aũt ma ior cẽſorius ob ſingularẽ ſeueritatẽ rigid⁹ eſt appellat⁹ de q̃ in vita ei⁹ idẽ Pli. M. poti⁹ Cato cẽſor. L. flaminiũ cõſularẽ ſenatu mouit ꝙ ille in gallia ad cuiuſdã ſcorti ſpectaculũ victũ quãdã a carce re in cõuiuio iuſſiſſet necari: accuſator aſſidu⁹ maloꝝ. galbã octogenari⁹ accuſauit. Ipẽ q̃dragieſq̃ter accuſat⁹ glĩoſe abſolut⁹ ẽ. Et reliq̃. De hoc Pli. in natu. hyſt. lib. vij. c. xxvij. Cato prim⁹ portie gẽtis tres ſummas ĩ hoĩe res ꝑſtitiſſe eſtimat⁹ eſt. optim⁹ orator: optim⁹ imꝑator. optim⁹ ſenator. Hec ibi.

Secũda mors. Que ƺo de lucano adducunt̃ ſunt de catone vticẽſi: q̃ dict⁹ cato minor vel poſterior: ſꝫ ſi ſingula vel lẽ ꝑſeq̃ lõgiſſim⁹ eſſez. Scđa mors hic accipit̃ nõ ſicut ab auguſtino ꝓ morte aĩe ꝛ corpis: ſꝫ ꝓ mor te fame: q̃ q̃ ſe viuere poſt naturalẽ mortẽ ĩ memoria hoĩꝫ gloriant̃: morient̃ poſtq̃ꝫ hic null⁹ fuerit hõ.

Proſa octaua libri ſecundi.

Sed ne me inexorabile ↄ fortunã bellũ gerere putes: ẽ aliqñ cũ de hoĩb⁹ illa fallax nõ nihil bñ mereat̃. tum. ſ. cũ ſe aperit cuꝫ frontẽ detegit: moreſq̃ ꝓfitetur. Nondũ forte quid loquar intelligis. Mirum eſt quod dicere geſtio: eoq̃ ſententiam verbis explicare vix queo Et enim plus reor hominibus aduerſam q̃ꝫ proſperam prodeſſe fortunam. ¶ Illa em̃ ſemp ſpecie felicitatis cum videt̃ blãda: mẽtitur. Hec ſemper vera eſt cũ ſe inſtabilẽ mutatiõe demõſtrat. Illa fallit: hec inſtruit Illa mendaciũ ſpeciei bonoꝝ mentes fruentiũ ligat: hec cognitiõe fragilis felicitatis abſoluit. Itaq̃ꝫ illã videas vẽtoſam: fluentem: ſuiq̃ꝫ ſemp ignaram: hanc ſobriã ſuccinctãq̃ꝫ ꝛ ipſius aduerſitatis exercitatiõe prudẽtẽ. ¶ Poſtremo felix a vero bono deuios blanditijs trahit: aduerſa plerũq̃ꝫ ad vera bona reducẽs

Sanct⁹ thomas. Sed ne me inexo. Iſta ẽ vltia pſa hui⁹ ſcđi: ꝛ q꞉ phĩa oñdit bona fortune nõ multũ eẽ ap petẽda aliqs putaret. ꝙ ĩ for tuna nihil eſſet boni: iõ iã oñ dit phĩa cuiuſmodi bonũ ſit ĩ fortuna ꝛ ꝓ bat fortunã aduerſaꝫ pl⁹ eẽ bonã q̃ꝫ ꝓſpe rã. Et prio p̃mittit ſuã intẽtionẽ. Scđo ꝓ bat intentũ ibi. Illa em̃ prio đt. O boe. ex dictis ptꝫ ꝙ fortuna ẽ contẽnẽda: ſꝫ ne pu tes me gerere. i. facere bellũ inexorabile. i. ĩplacabile ↄ fortunã ſup. ſcis ꝙ aliqñ ſup. cõtingit ꝙ iſta ſcꝫ fortũa fallax nõ nihil. i. aliqđ bñ mereat̃ de hoĩb⁹. eo ꝙ aliqđ bo nũ euenit hoĩb⁹ ꝑ eã. tũ ſcꝫ cuꝫ fortuna ſe aperit manifeſtãdo ſuã falſitatẽ: cũ dete git frontẽ ꝑ ſuã aduerſitatẽ: cũ ꝓfitet̃ mo res ſuos ꝑ iſtabilitatẽ. Et ſubdit phĩa nõ dũ forte intelligis qđ loq̃r: q꞉ mirũ eſt qđ ego geſtio. i. cupio dicere coq̃ꝫ. i. iõ vix q̃o explicare ſniam verbis. Etem̃ ego reor. i. opinor aduerſaꝫ ſup. fortunã plus ꝓdeſſe q̃ꝫ ꝓſperã. ¶ No. q̃ñq̃ꝫ in aliquo dicto vi det̃ eſſe q̃dã repugnãtia. illud videt̃ mira bile dictu: ſcꝫ dicere fortunã aduerſaꝫ hoĩ bus ꝓdeſſe: videt̃ eſſe q̃dã repugnãtia in dicta. Nã eſſe aduerſam alicui: ꝛ ſibi pro deſſe adinuiceꝫ repugnãt. ideo dicit phĩa Mirũ eſt qđ geſtio dicere. ſ. fortunã aduer ſaꝫ magis ꝓdeſſe q̃ꝫ ꝓſperã. ¶ Illã em̃ ſemp ſpẽ felicitatis cũ videt̃ blãda: ꝛc. Hic phĩa ꝓbat intẽtũ ꝙ fortuna aduerſa melior ſit q̃ꝫ ꝓſpera trib⁹ rõnibus. ſcđa ibi. Poſtremo. tertia ibi. An hoc. Prio đt Illa fortuna ꝓſpera mentit̃ cũ videt̃. i. apparet blãda a ſpẽ felicitatis. i. ꝓſperitatis: ſꝫ hec. i. fortuna aduerſa ſemp ƺa ẽ cũ demõſtrat ſe eſſe inſtabilẽ ſui mutatiõe. oñdit em̃ ſe eſſe talẽ q̃lis eſt: ꝛ ita ꝑ eã nõ decipiunt̃ hoĩes. ſꝫ illa ſcꝫ ꝓſpera fortuna cõfidentes in ſe fallit. Hec aũt fortũa aduerſa hoĩeꝫ in ſtruit oñdendo ꝙ nõ ſit ↄfidendũ ꝓſpere fortune ꝓpter eius mutabilitatẽ. Illa ſcꝫ ꝓſpera fortuna ilἰ gat ſcꝫ fallẽdo mẽtes fruẽtiũ ſcꝫ hoĩm: ſpẽ bonoꝝ mẽdaciũ: hec ſcꝫ aduerſa fortũa abſoluit. i. liberat ſcꝫ mẽtes hoĩm cognitiõe fragilis. i. trãſitorie felicitatis: ꝛ nũc recolligit effectus vtriuſq̃ꝫ fortune di. Itaq̃ꝫ illã ſcꝫ ꝓſperã fortunã videas vẽtoſam. i. ſupbã fluẽtẽ. i. ꝓducẽtẽ q̃ꝫ ꝑ ꝛ ſui ignarã. Naꝫ hoĩes in ꝓſperitate cõtinua ſeipos nõ cognoſcũt. hãc ſcꝫ aduerſam fortunã tu videas ſobriã: q̃ꝫ ꝑ ꝛ ſuccin ctã. i. humilẽ nõ ſupbã ꝛ prudẽtẽ exercitatiõe aduerſitatis. ¶ No. ꝙ ex iſta lr̃a poſſunt formari tres rõnes ꝙ fortuna aduerſa melior ſit ꝓſpera. Pria rõ eſt iſta. Proſpera fortuna ĩ ſpẽ vere felicitatis de cipit habẽtẽ ipam: ſꝫ fortuna aduerſa nõ decipit: ſꝫ ƺa eſt oñdens ſe eẽ talẽ q̃liſẽ: ergo aduerſa ẽ me lior q̃ꝫ ꝓſpera. Scđa rõ eſt. ꝓſpera fortuna ligat mẽtes hoĩm mẽdacib⁹ bonis: ſꝫ aduerſa liberat mẽ tes hoĩꝫ a falſa felicitate: ꝫ eſt melior. Tertia rõ. Proſpera fortũa reddit hoĩes ſui ignaros. ſꝫ fortũa aduerſa facit hoĩes ſapiẽteſꝫ melior ẽ q̃ꝫ ꝓſpera. ¶ Poſtremo felix a ƺo bono deuios. Hic phĩa po nit ſcđaꝫ rõnẽ q̃ talis eſt. Queciq̃ꝫ fortũa trahit ad inq̃ſitionẽ veri bõi illa melior ẽ q̃ꝫ q̃ retrahit a ƺo bono: ſꝫ fortuna aduerſa eſt hmõi: ꝫ ꝛc. Vñ dicit in litera poſtremo felix. i. proſpera fortuna cum ſuis blanditijs trahit deuios. i. errantes a vero bono: ſed aduerſa ſup. fortuna plerumq̃ꝫ retrahit vnco. i. tenaculo reducẽs ad vera bona. ¶ No. ꝙ q꞉ ꝓſpera fortuna videt̃ eſſe ꝓpinqua felicitati: eo ꝙ ſine

Sic illud stultitiam patiuntur opes

bonis fortune nō ꝯtingit eē felicē: ex libro de bona fortuna: iō ſuis blāditijs trahit hoīem ſenſualem a vero bono qđ ꝯſiſtit in ſpeculatiōe dei. aduerſa aūt fortuna: q2 oſtēdit ꝓſperā fortunā eē mutabilē: ipa reducit hoīez ad veꝝ bonū qđ ē immutabile. ¶ An hoc inter minima. Hic phīa ponit vltimā rōnem q̄ talis eſt. Illa fortuna eſt melior ꝑ quā cognoſcunt veri amici: ſꝫ aduerſa fortuna eſt talis: igit ꝛc. Un̄ dr in lr̄a. An ꝑ nūquid putas h̄ eē eſtimādū inter minima bona ꝙ hec aſpera: ꝗ̄ ꝑ ⁊ horribilis. i. aduerſa fortuna detexit. i. mōſtrauit tibi mētes. i. corda fideliū amicorum. q. d. illud eſt vnū de maximis bonis: ⁊ hec ſcꝫ ꝓſpera fortuna ſecreuit. i. diſtinxit tibi certos ſup. amicos: ꝗ̄ ꝑ ⁊: ambiguos vultus ſodaliū. i. amicoꝝ. q. d. aſpera fortuna docuit te diſcernere inter veros amicos ⁊ falſos: q̄ ꝓſpa fortuna a te diſcedēs abſtulit ſuos. i. q̄ erāt amici rōne ꝓſpitatis: ⁊ reliquit tuos amicos q̄ te dilexerūt nō ꝓpter tua. O quāti. i. quāto p̄cio tu emiſſes hoc integer. i. in integritate fortune ꝯſtitut⁹: vt ꝑ eū videbaris tibi fortunat⁹ potuiſſes

velut vnico ore trahit. ¶ An hoc inter minima eſtimā dū putem ꝙ amicoꝝ tibi fideliū mētes hec aſpa: hec horribilis fortuna detexit: hec tibi certos ſodalium vultus ambiguoſqꝫ ſecreuit. Diſcedēs eē ſuos abſtulit: tuos reliq̄t. Quāti hoc iter ⁊ vt videbaris tibi fortunat⁹ emiſſes: Deſine nūc amiſſas opes q̄rere: quod precioſiſſimū diuitiarum gen⁹ eſt amicos inueniſti.

cognoſcere tibi v̄os amicos: nūc deſine. i. ceſſa q̄rere opes: diuitias amiſſas: q2 iueniſti v̄os amicos q̄ ſunt p̄cioſiſſimū gen⁹ diuitiaꝝ. ¶ No. ꝙ i aduerſitate falſi amici fugiūt ſꝫ tpe ꝓſpitatꝭ manēt. vn̄ Sen̄. li. de remedijs. Quē tu felicē credis: illū multi comitant. vt mel muſce ſequunt: cadauera lupi: frumēta formice: p̄dā iſta turba ſeq̄tur nō hoiez. ¶ No. ꝙ aduerſa fortūa oñdit fideles amicos. vnde Sen̄. xx. epl̄a. Turba familiaris cū a te paſci deſierit ipa nō te paſcet: ⁊ qđ tu bn̄ficio tuo ſcire nō poteras pauꝑtate ſcies. illa v̄os amicos retinebis: diſcedit q̄cūqꝫ nō te: ſꝫ aliđ ſequebat. ē aūt ꝓpter h̄ vnū amāda pauꝑtas: ꝙ a qb⁹ ameris oñdit. vn̄ pauper Heri. Preualet h̄ ſolo mala ſors: ꝙ mōſtrat amicos. Illa boni atqꝫ mali mōſtrat vtrāqꝫ viā. Itē poeta. Tpe felici nō cognoſcūt amici. Sorte ptꝫ miſera q̄ ſit dilectio v̄a. Itē alibi. Cū fueris felix multos numerabis amicos. Tpa ſi fuerit nubila ſolus eris. Itē Thob. Fluctuat ad cēſuꝫ venalis amic⁹ egenū. Sꝫ mer⁹ remouet vt fabricatus amor. ¶ No. ꝙ fidelis amic⁹ ē p̄cioſiſſimū gen⁹ diuitiaꝝ: q2 amic⁹. ix. ethi. ē alter ego. i. amicoꝝ ē idē velle ⁊ nolle. Nemo eñ elegit viuere ſine amicꝭ hñs reliqua bona. ⁊ Sen̄. ix. epl̄a. di. Sapiēs ⁊ ſi ꝯtēt⁹ ſit ſe ipo: tn̄ amicū ſe habere vult ꝓpter nihil aliđ niſi vt exerceat amicitiā: ne tā magna v̄tus lateat. ⁊ Tul. in lib. de offi. di. honores diuitie ⁊ dignitates nūqꝫ ſunt amicitie anteponende. Raymū.

Ed ne me inexorabile ꝯ fortunā bellū gerere putes ē aliqñ de hoīb⁹ illa fallax nonnihil bn̄ mereat. Senſ⁹ ē ſꝫ nō exiſtimes me phīaꝫ velle facere ꝯtinuū bellū ꝯ fortunā nā fortūa aduerſa aliqñ ꝯfert hoīb⁹ aliqđ boī ſcꝫ qñ notificat ſe hoīb⁹ iſtabilē. Ordo ē ſꝫ ne. i. nō putes. i. exiſtimes me phīaꝫ gerere. i. facere bellū ꝯ fortunā ſcias ſupple ꝙ aliqñ ē. i. ptigit eū. i. vt illa fallax. i. aduerſa fortūa nōnihil bn̄ mereat de hoīb⁹. i. aliqđ vtilitatꝭ ꝯferat ipſis hoīb⁹. ān bn̄ mereri de aliq̄ (vt no. auguſt.) ē alicui ꝯferre aliqđ bn̄ficiū. i. bn̄facere alicui. Aſcenſi⁹

Ed ne me ꝛc. In hac ꝓſa aīaduertendū ē pulchꝛū q̄ddā padoxū. i. documētū p̄ter opinionē hoīꝫ: ꝙ phīa ꝓponit aduerſaꝫ fortunā bn̄ mereri iterdū de nobis: ⁊ eē vtilē: videt oppoſitio in adiecto. nā ſi aduerſa ē quō vtilis: ſꝫ ſciem⁹ ad aduerſa referri. aduerſa eñ fortūa in reb⁹ fortuitis ē ſalubris ad ſui cognitionē: ⁊ ad exercitiū bonoꝝ: ad patiētiā: ad caſtimoniā: ad ſobrietatem. Multi eñ de neceſſitate v̄tutē faciūt. Hec tibi ceteros ꝛc. Ordo ē. hec. i. aduerſa fortūa ſecreuit. i. diſcreuit ⁊ ſeꝑauit certos. i. idubitādos vult⁹ ſodaliū: ⁊ ābiguos amicoꝝ. h̄ eñ nūc poteris ꝑ aduerſaꝫ fortunā ſcire q̄ fuerit olī v̄i ⁊ ifallaces vult⁹ amicoꝝ: ⁊ q̄ ābigui. i. ſimulati ⁊ ꝯpoſiti cum ꝓſperitate. fortuna aduerſa Quāti hoc iteger. ordo ē. Quāti emiſſes h̄ iteger. i. cū eſſes iteger in reb⁹ tuis: ⁊ q̄ti emiſſes hoc fortunat⁹. i. cū eſſes fortūat⁹ vt videbaris tibi: nō eñ erat re v̄a fortunat⁹ ſꝫ arbitrabat ſe fortunatū ꝑꝑ fortunā letā: hoꝝ ordinē poſui: q2 male poti⁹ ē in alijs ꝯmētarijs. Addā oīa v̄ba ptinētia ad p̄ciū et valorē aut eſtimationē rei regere p̄ciū ⁊ mēſurā ei⁹ in abltō exceptis cū eoꝝ ꝯpoſitis his q̄tuor gtis. Tāti quāti: pluris ⁊ minoris: ſine ſubſtātiuo poſitis: q2 cū ſubſtātiuo ēt i ablatiuo ponunt: vt docet Ualla. hoc ꝗ̄ quāti emiſſes nō expones. i. quāti p̄cij emiſſes: ſed quanto p̄cio. Addā ⁊ illud. Sodales dici ſm̄ Laurentiū vallā ſocios voluptatū ⁊ delitiaꝝ ꝓcipue cōuiuioꝝ: ⁊ menſe aut collegas. Quanti

¶ Metrum octauum ſecundi libri.

Uod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices:
Quod pugnantia ſemina,
Fedus perpetuum tenent:
Quod phebus roſeum diem
Curru prouehit aureo
Ut quas duxerit heſperus,

Uod mūdus ſtabili fi. Hic icipit octauū ⁊ vltimū metrū hui⁹ ſcđi qđ dr gliconicū ab iuētore. āphimachꝛū a pede p̄dñante. ⁊ ē āphimachꝛ⁹ pes antiquoꝝ ꝯſtās ex p̄ma ⁊ vltia lōga ⁊ duab⁹ breuib⁹ medijs. dict⁹ ab amphi: qđ ē circū: ⁊ macros lōgū: quaſi hñs circūquaqꝫ longā ſyllabam. In quo metro phīa ꝯmendat amorez ex q̄ dicit ꝙ amici ſunt p̄cioſiſſimū gen⁹ diuitiaruꝫ: ⁊ primo ꝯmēdat amorem diuinū. ſcđo oñdit quō humana natura amicitia ꝯſeruatur. Hic Scꝰ̄s thomas

ſanctos Primo facit qꝺ dictū eſt. Scꝺo oſtēdit ꝙ ablato diuino amore oīa corrūpunt ibi. Hic ſi frena. Primo di. amor ſup. diuinꝰ regēs terras ac pelagꝰ: ⁊ iperitās .i. frequēter imperās celo: ille amor ligat hāc ſeriem .i. ꝯcordiā rerꝫ: ꝙ mundꝰ ſtabili fide variat ꝯcordes vices .i. alternatiōes temporꝫ anni: noctis ⁊ diei. ⁊ ꝙ ſemina pugnātia .i. elemēta ꝯtraria: tenēt ꝑpetuū fedus .i. ꝯcordiā: ne vnū aliud totaliter corrūpat: ꝙ phebꝰ .i. ſol curru aureo ꝓuehit .i. ꝓducit roſeuꝫ diē idē clarꝫ diē: idem amor facit vt phebe .i. luna iperet .i. preſit noctibꝰ quas noctes heſperꝰ .i. ſtella veſpertina duxerit .i. adduxerit: ⁊ vt auidū mare ad exeūduꝫ coerceat fluctꝰ ſuos: certo fine .i. determinato fine: ne liceat ſibi tēdere .i. extendere latos terminos vagis terris .i. āplis terris ſup. totalr cooperiēdo terram. ¶ Not. ꝙ Tul. loquēs de amicitia di. Amicitia eſt virtꝰ mouēs ſupiora ad ꝓtectionē iferiorꝫ ⁊ iferiora ad ſubiectionē ſupiorꝫ. amicitia em̄ ſublata oīs in vita tollit iocunditas. ¶ No. ꝙ elementa appellat ſemina: qꝛ ex ipſis tāq̄ ex ſeminibꝰ corpa ꝓducūtur: ſicut em̄ ſemē eſt principiū fructꝰ: ſic elemēta principia corporꝫ mixtorꝫ: ⁊ dicit elemēta pugnātia ꝓpter ipſorꝫ ꝯrietatē. nā aliqua ſunt calida: aliqua frigida: q̄dā humida: q̄daꝫ ſicca: hec elemēta diuino amore ordināte tenēt ꝑpetuū fedꝰ: qꝛ grauitas inferiorꝫ nō aufert leuitatē ſupiorꝫ. nec ecōuerſo: ⁊ ſimul totaliter ſe nō corrumpunt. ¶ Hic ſi frena remiſerit. Hic oſtendit ꝙ amore diuino ſubtracto oīa corrūpunt dicens. Si hic amor diuinꝰ remiſerit frena .i. legē gubernādi res q̄cq̄d nūc amat iuicē .i. ꝯcordat illꝺ ꝯtinuo geret bellū ⁊ ipa elementa certāt .i. litigāt ſoluere .i. deſtruere machinā .ſ. mundanā: quā nūc ſocia fide .i. cōcordi federe incitāt pulchris motibꝰ .i. faciūt ornate mouere. ¶ Nota ꝙ ſublato dei amore ⁊ cōcordia oīa diſſoluūtur. vñ Alanꝰ i āticlaudiano de plāctu nature ⁊ ſciētia loquēs in ꝑſona amoris et ꝯcordie ꝺt. ſi mea iura meas leges mea federa nudꝰ Olīꝫ fuaſſet: vl adhuc fuaret amorꝫ Vicula nōtātis gemeret ſub cladibꝰ orbis. ¶ Hic ſanctos pplos quoq̄. Hic oſtendit phia quō p amorē ꝯſeruat ⁊ ꝯciliatur amicitia hūana dicens. Hic amor ꝯtinet .i. ꝯſeruat ſanctos .i. ꝩtuoſos q̄ p ⁊ pplos iunctos federe .ſ. amicitie: ⁊ hic amor nectit ſacramētū ꝯiugij caſtis amoribꝰ viri ⁊ vxoris: ⁊ h̄ amor dictat iura ſua .i. imponit legē amicitie: fidis ſodalibꝰ: ⁊ qꝛ iſta ꝓueniunt ab amore diuino tāq̄ a ſuo ꝓprio. iō ſubiūgit. O felix genꝰ hoīꝫ ſup. dico ſi amor ſcꝫ diuinꝰ q̊ celū regit regat aīos vr̄os ſup. cauſando i eis amicitie ꝯcordia. No. ꝙ amor dictat iura fidis ſodalibꝰ. iura aūt amicorꝫ ⁊ ſodaliū inuit Sene. iij. epiſto. dicēs. Diu cogita an aliq̄s in amicū ſit tibi recipiēdus. ſed cū placuerit fieri: toto illum pectore admitte: tā audacter cū illo loquere q̄ tecū. Tu q̄dem ita viue vt nihil tibi cōmittas: niſi qꝺ etiā amico tuo ꝯmittere poſſis. Cum amico tuo oēs curas: oēs cogitatiōes miſce .i. fidelē putaueris. Sunt etiā quidā q̄ que amicis ſunt tm̄ cōmittenda oībus narrāt q̄dam chariſſimorꝫ ꝯſcientiā reformidant nulli credituri. neutrū faciendū eſt vtrūq̄ vitiū eſt: ⁊ oībus credere ⁊ nulli. ¶ Nota circa p̄dctā ꝙ amicitia ꝓprie dctā tm̄ iuenit i rebꝰ rōnabilibꝰ. vt ſic amicitia ē par volūtas bonorꝫ iter aliq̄s ſꝫ large capiēdo amicitiā ſic ēt ē i irrōnabilibꝰ. ⁊ vt ſic amicitia ē ꝯcordia diuerſarū rerꝫ adinuicē.

Amicitia.
Semina elementaria.

Phebe noctibus imperet
Et fluctibus auidum mare
Certo fine coerceat:
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum ſeriem ligat
Terras: hac pelagus regens:
Et celo imperitans amor.
¶ Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nunc amat inuicem:
Bellum continuo geret
Et quam nunc ſocia fide
Pulchris motibus incitant.
Certant ſoluere machinam.
Hic ſanctos populos quoq̄
Iunctos federe continet:
Hic ⁊ coniugij ſacrum
Caſtis nectit amoribus.
Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus
O felix hominum genus
Si veſtros animos amor
Quo celum regitur regat.

¶ Explicitus eſt liber ſecundus.

Aſcenſiꝰ

Quod mundꝰ. Ode ē monocolos .i. vniuſmodi carminis qꝺ ꝺr gliconicū heroicū. Cōſtās ſpōdeo ⁊ duobꝰ dactilis ſꝫ vltia ē cōis. Pulchre oñdit phia oīa quodā federe ⁊ ligamēto amoris ꝯſtare. Quocirca nihil h̄ dicā vnū monebo. Amores i plurali nūero lꝫ iterdū honeſti ⁊ caſti legant. tñ ſꝫ Seruiū ꝓprie ſunt laſciui: ⁊ amor i ſingulari caſtꝰ intelligit. quocirca oportune ꝺt autor noſter. caſte nectit amoribꝰ. Sodales aūt h̄ collegꝫ dici poſſunt.

¶ Explicitus eſt liber ſecundus.

Iam cantū illa finierat. Iſte ē tertius liber. Boe. de cōſolatiōe phīe ⁊ continuat ad libros precedētes in hūc modū. Poſtqȝ phīa in pmo libro ſcrutata eſt cauſas doloris Boe. ⁊ in ſcđo libro adhibuit ſibi remedia facilia: in pſenti lib. ⁊ in ſequētibus phīa adhibet Boe. remedia grauiora. Sūt aūt remedia grauiora: ratiōes cōtra cōem opinionē hoim probantes ꝙ in bonis exterioribus nō cōſiſtit vera felicitas oſtēdendo in quo ſita ſit vera felicitas. ⁊ quo ad ipſam pueniatur. ⁊ diuidit iſte liber i. xxiiij. partes quia huius libri ſunt. xij. pſe ⁊. xij. metra que partes patebūt in pceſſu libri. quid autē ⁊ de quo determinet in qualibet iſtarū partiū ſimiliter patebit. Proſa prima huius tertii diuiditur in tres partes. primo oſtendit Boe. quomodo poſt predicta allocutus fuerit phiam. ſecundo ponit rñſionē phīe tertio Boe. dirigit quandā petitionē ad ipſam ſcđa ibi Cum illa. tertia ibi. Tū ego. dicit primo. Iam illa phīa finierat cantū. i. metrū: qđ erat de cōmendatione amoris diuini ⁊ amicitie: ⁊ cū ego Boe. eſſe allectus dulcedine metri ad audiendū cū auiditate ⁊ admiratiōe vba phīe aurib⁹ arrectis ego dixi: o phīa que es ſummū ſolamen aioꝝ laſſoꝝ: qꝫtum me refocillaſti tuis pſis ⁊ metris: intantū ꝙ iam bñ poſſum reſiſtere inſultibus fortune: ⁊ ideo dicit remedia que prius dixiſti eſſe grauia nō timeo: ſed ea audire diligenter expecto. Sāctus thomas.

Nō. ꝙ boe. metrū vocat cantū: ſicut eī in cantu eſt eleuatio ⁊ depreſſio vocis: ſic ſimiliter in metro rōne quātitatis correpte ⁊ pducte ſyllabarū attenditur quedā eleuatio ⁊ depreſſio: qꝛ rōne quantitatis pducte fit eleuatio. rōne quātitatis correpte fit depreſſio. Itē qꝛ metrū eſt ſubtili⁹ ⁊ delectabilius pſa: ideo aīm demulcet: vñ autor poetrie metrū comparat domicelle di. Vultqȝ venire metrū tanqȝ cōpto domicella crine: nitente gena: ſubtili corpore forma egregria. ideo di. Boe. mulcedo carminis. i. metri. Itē hō dꝫ eſſe auid⁹ ⁊ ſtupēs circa phiam. Auid⁹ inquā qꝛ di. Sene. xvij. epi. pſice oīa ſi ſapis: immo

Argumentū tertij libri.

Tertius ethereū cunctis preponit olimpum.
Virtutem ſummūqȝ bonū. ſedeſqȝ beatas
Edocet: ⁊ quali monſtretur tramite virtus.
Qua veniunt hoīes ad magni regna tonātis.

Proſa prima tertij libri.

Iam cantū illa finierat cū me audiēdi auidū ſtupēteqȝ arrectis ad hec aurib⁹ carminis mlcedo defixerat: itaqȝ paulopoſt O inquā ſummū laſſoꝝ ſolamē aioꝝ: quātum me vel ſnīarū pondere vel canendi etiā iocūditate refouiſti adeo vt me iam poſthac imparem fortune ictibus nō arbitrer. Itaqȝ remedia q̄ paulo ante acriora eē dicebas: nō mō nō phorreſco: ſed audiendi auidus vehementer efflagito. Phi. Tū illa ſenſi inquit: cum verba noſtra tacitus attentusqȝ rapiebas: cumqȝ tue mētis habitū vel expectaui: vel qđ eſt verius: ipſa pfeci talia: ſunt qppe q̄ reſtat vt deguſtata qdē mordeant interius aūt recepta dulceſcant. Sed ꝙ tu te audiendi cupidū dicis: quanto ardore flagrares ſi quonā te ducere aggrediamur agnoſceres. Boe. quonā iquā

vt ſapias ⁊ ad philoſophiam magno curſu: totiſqȝ viribus tende. vnde etiā homo debet eſſe ſtupēs i. admirās de philoſophia: qꝛ ipſa eſt res mirabilis ⁊ diuina ſm Ariſto. in prin. lib. ſui de ce. ⁊ mun. ⁊ philoſophia cōfert mirabiles delectationes. x Ethi. Item animi laſſi ſunt graui cura vel aduerſitate aliqua oppreſſi: horum philoſophia eſt ſummū ſolamē qꝛ ipſa pſuadet magnanimitatem qua contra aduerſitates fortune hō cōſtanter debet militare. Itē p philoſophiam hō bñ pōt reſiſtere ictib⁹ fortune. qꝛ i. Ethi. dicit Ariſt. Sapiēs bene ſcit ferre fortunas hꝫ ſe ſine vituperio: ſicut tetragonum vnde dicit in litera. Iam illa. i. phīa finierat cantū. i. metrū de amore diuino cū mulcedo. i. ſuauitas carminis defixerat. i. ſtabilierat me auidū audiēdi: ꝙ pꝛ ſtupentē. i. admirantē ſup. vba phīe aurib⁹ meis arrectis. i. eleuatis ad hec ſcꝫ vba. itaqȝ paulopoſt ego inquā. i. dixi. O ſummū ſolamē laſſorū amicoꝝ ſup. per aduerſitatem qꝫtum me refouiſti pōdere ſententiarum ſup. pro ſe vel etiam iocūditate canendi. i. metri adeo. i. intantū vt iam poſt hac nō arbitrer me eſſe imparem. i. diſſimilem in reſiſtendo ictibus. i. inſultibus fortune Itaqȝ remedia illa que pauloante dicebas eſſe acriora. i. grauiora: non modo id eſt non tantū: non perhorreſco id eſt non timeo: ſed ego auidus audiendi ſup. ea vehemēter efflagito. i. expoſtulo. Vbi ſciēdū ꝙ ſm Hug. efflagitare ē valde flagitare: expoſtulare: petere: cū clamore poſcere. Tum illa ſenſi inquit. Hic ponit reſponſionem phīe di. Ego bñ ſenſi illud cum tu tacitus ⁊ attentus recepiſti verba noſtra: ⁊ cum ego perfeci mentem tuam. talia enim ſunt remedia que adhuc reſtant: vt ipſa deguſtata primo ſint amara: ſed poſtea dulceſcant: ſed quia te dicis eſſe cupidū audiendi verba noſtra. O quanto deſiderio arderes ſi cognoſceres quo laboramus te ducere. ⁊ dicit Boe. quo vis me ducere: Rñdit phīa. ad cognitionē vere felicitatis: quā ani phīa.

mus tuus q̄ſi ſomniādo adhuc vix cognoſcit:qꝛ eſt occupatus imaginibus falſe felicitatis.¶ No.ꝙ
boe.tacitus vera philoſophie rapiebat cōſilio Sene.dicentis .Eſto verboꝝ tacitus auditoꝛ: audito
rum promptus repetitoꝛ.¶ Not.ꝙ precepta philoſophicalia primo ſunt amara. Poſtea dulceſcunt
ſm illud poete.Diſcere ſit charū q̄uis primo ſit amarum.⁊ Euſtratius.i.Ethi.di.Sciūt docti quo
niam laborioſa eſt poſſeſſio virtutum.ſed propter eius amaritudinē philoſophia non eſt abijciēda:

Phi.ad verā inquit felicitatē quaꝫ tuus quoq̧ ſomniat animus:ſed occupato ad imagines viſu ipſam illā nō pōt intueri.boe.¶ Tūc ego fac obſecro:que ſit illa vera ſine cūctatione demōſtra. Phi. Faciā inquit illa tui cauſa libenter : ſed q̄ tibi cā notioreꝫ eam prius deſignare verbis atq̧ informare conaboꝛ:vt ea perfecta cū in cōtrariā partē flexeris oculos vere ſpecimen beatitudinis poſſis agnoſcere.

qꝛ nō eſt dignus dulcoꝛis acumine q̄ ama
ritudinis nequit inuiſcari grauamine. ſꝫ
Boe.in diſci.ſcholariū.¶ Not.ſicut ſom-
nians putans fantaſmata ſibi occurren
tia eſſe veras res de quibus ſomniat:⁊ tñ
nō ſunt ipſe res.ſic Boe. in ipſis tp̄alibꝰ
putauit eſſe verā felicitatē:que tñ non eſt.
ſed tantū quedam ſimilitudines vere feli
citatis ſicut fantaſmata ſomnioꝛum ſunt
ſimilitudines rerū.¶ No.ꝙ bona exterio
ra vocat imagines vere felicitatis:ſed ve
ra felicitas nō eſt in ipſis.vñ dicit i litera
Tū pro tunc illa ſcꝫ phia inquit.ego ſenſi
i.noui ſup.intentionē tuam:cū tu tacitus
⁊ attentus rapiebas verba noſtra : qꝫ pro
⁊:cū ego expectaui.alia litera hꝫ expetiui
i.reuocaui:habitū tue mētis:vel qđ eſt veriꝰ dicere:cū ego ipſa habitū tue mētis ꝑfeci.q̄ppe. i. nimi
rum:talia ſunt ſup.remedia q̄ reſtant ſup.ſumēda:vt ipſa quidē deguſtata primo moꝛdeāt.i. diſpli-
ceant.interiꝰ aūt recepta dulceſcāt:ſꝫ qđ tu dicis te cupidū audiēdi ſup.illa remedia. o q̄to ardoꝛe
i.deſiderio flagrares.i.arderes ſi agnoſceres q̄nā.i.ad quē locū aggrediamur.i.incipimꝰ te ducere:
ego boe.iq̄ꝫ.i.dixi q̄nā vis me ducere.iq̄t ſup.p hia ad v̄aꝫ felicitatē.q̄ꝫ tuꝰ ais ſōniat.i.ꝑfecte coḡſcit
Sꝫ viſu.i.cognitiōe occupato ad imagines.i.ad bona tp̄alia:q̄ ſunt imagines ⁊ ſil̄itudines vere fe
licitatis:tu nō potes ītueri.i .īſpicere ip̄aꝫ.ſ.verā felicitatē.¶ Tū ego fac obſecro.Hic Boe. dirigit
petitionē ſuā phie:⁊ ponit cōſenſum ſue petitiōis di.O phia rogo vt ſine dilatiōe demonſtres mihi
q̄ ſit vera felicitas ⁊ phia cōſentiēs dicit libēter faciā tui cā.ſed p̄us ego oſtendā tibi falſam felicita-
tē tibi notioꝛē:vt illa cognita per ꝯtrariū poſſis poſtea agnoſcere verā felicitatē.¶ No.circa hoc ꝙ di
cit faciā tui cā libēter.ꝙ phia petitiōes hoim̄ admittit.vñ Sene. Nulli ꝓcluſa eſt virtus ſapie:oībus
patet:oēs inuitat:oēs admittit nō eligit domū.neq̧ cenſum.ſed nudo hoīe contēta eſt.¶ Not. ꝙ in
nata eſt nobis via ꝓcedendi ex nobis magis notis ad minꝰ nota.i.Phiſi.⁊.ij.de aīa. Cū igit̄ bōa ex
terioꝛa ſint nobis magis nota:in quibus aliqui poſuerūt cōſiſtere felicitatē q̄ꝫ bona interioꝛa.ideo
phia p̄mo vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota:q̄ ponit̄ in bonis exterioꝛibꝰ: ip̄am
extirpādo:vt per eā cognoſcamus verā felicitatē tāq̄ꝫ per cōtrariū.¶ No.ꝙ Sene.in virtutibus car
dinalibus dicit.Scire debes ꝙ q̄dā nō vident̄ eſſe bona ⁊ ſunt:q̄dā q̄ vident̄ eſſe bona ⁊ nō ſunt:q̄cū
q̧ aūt ex rebꝰ trāſitoꝛijs poſſides:nō hec magna exiſtimes.nō mireris qđ caducū ē. Ex quo ptꝫ ꝙ ve
ra felicitas nō cōſiſtit in bonis exterioꝛibꝰ:q̄ vident̄ eſſe vera bona:⁊ tñ nō ſunt.vñ dicit in lr̄a. Tū ꝓ
tūc ego.ſcꝫ boe.o phia obſecro.i.peto.fac.i.duc me ad illā felicitatē ⁊ demonſtra mihi ſine cūctatio-
ne.i.ſine moꝛa:q̄ ſit illa v̄a ſup.felicitas. Illa phia inq̄t faciā libēter tui cauſa:ſꝫ ego prius conaboꝛ.
i.laboꝛabo tibi deſignare verbis:atq̧ ꝓ ⁊:infoꝛmare:q̄ cauſa.i.q̄ felicitas habēs rationē cauſe fina-
lis:ſit tibi notioꝛ.i.manifeſtioꝛ vt ea ſup.falſa felicitate ꝓſpecta.i.cognita:poſſis agnoſcere ſpecimē.
i.ſimilitudinē vere btītudinis:cū flexeris oculos ſup.cognitionis in cōtrariā partē falſe felicitatis.
Ray. ¶ Cū in cōtrariā partē flexeris oculos.q.d.prius cognoſcenda eſt falſa felicitas q̄ꝫ vera ⁊ ratio eſt
qꝛ ea cognita per cōtrariū vera venit cognoſcenda per illā regulam relatiuoꝝ.Si quis diffinite no
uerit vnum oppoſitoꝝ diffinite ⁊ nocet reliquum.

¶ Interp̄tatio aſcēſiana tertij libri.

Aſcēſiꝰ. IAm cātū illa finierat cū me audiēdi ⁊c.Verba ſūt Boetiana.Quoꝝ oꝛdo melioꝛ ē. Illa
videlꝫ phia finierat cātū ſuū:iā.i.citiꝰ q̄ꝫ valeā dicere qđ galice dr̄ deſia cū velvt meliꝰ foꝛ
Carmen te ſcribā:quū.i.qñ mulcedo.i.lenitas ⁊ ſuauitas carminis defixerat.i.firmi t̄ attētū tenue
arrigere rat me auidū.i.cupidū audiēdi ⁊ ſtupētē.⁊ hoc auribꝰ meis arrectis ad hec q̄ ip̄a cecinit
aures. Itaq̧ qꝛ tūc ſtupidꝰ erā.iquā.i.dico paulopoſt.O ſūmū laſſoꝝ ſolamē ⁊c.cātꝰ ⁊ carmē idē
Solamē ſunt:vtrūq̧ em̄ dr̄ a canēdo.lꝫ q̄dā carmē a carmēte alij a carminādo dictū ſomniēt: Arrigere aures
Solatiū ē applicare ⁊ eleuare imo approximare:ſi ita dicā.aures ad meliꝰ audiēdū:tractūq̧ eſt a brutis auri
Conſola tis.i.lōgas auriculas habētibꝰ q̄ vt meliꝰ audiāt ſurrigūt ⁊ arrigūt aures. Teren. Arrige auras pā-
tio. phile Verg.in i.Enei. Arrectiſq̧ auribꝰ aſtāt. In q̄rto.de fama tot ſurrigit aures.Solamē ⁊ ſolatiū
idē ſunt.Sꝫ ſolamē inq̄t magis poeticū eſt.Verg.i.iiij.Enei.Solamēq̧ mali de collo fiſtula:pēdet:
Tui cā. quo tñ inq̄t boe.vt q̄dā alij vtunt̄. Fit aūt tā ſolatiū q̄ꝫ ſolamē:vt idē dicit:re:ſꝫ ꝯſolatio v̄bis. Quin
Tua cā. ti.Cecitas miſere ſolatiū ē h̄re rē videtiū. Idē itis obuiā cōſolatiōibꝰ ⁊c. Itē ptꝫ in titulo huiꝰ opis.
Dicit̄ em̄ de ꝯſolatiōe phie.qꝛ phia ſolat̄ v̄bis nō re. Tui cā dicimꝰ: etiā tua cā ē idē.ac ſi dicā. Cau
ſa tuijpſius vel tue ꝑſone.ſꝫ tua cā ꝓ vtilitate tua quomō hic potius loquendū fuiſſe videri poteſt.

¶ Metrum primum tertíj librí.

Qui ſerere ingenuū volet agrum. Iſtud eſt metrum ꝑmum huiꝰ tertíj qḋ dicitur metrum choriſtū ab inuētore: dactilicū a pede ꝑdominātē: ⁊ ꝑmus ꝟſus huiꝰ metri hipercatalecticus: qꝛ poſt ꝑmū pedē abūdat vna ſyllaba ſcꝫ re ī hac dictiōe: ſcꝫ ſerere. Et qꝛ phía ꝑdixit ꝙ ꝑus eēt oſtēdendū q̄ ſit falſa felicitas: ⁊ poſtea q̄ ſit ꝟa: iō phia in ħ metro ꝯmēdat hūc ordinē ꝑ exempla quatuor. Primum eſt. Quicūqꝫ vult ſeminare bonum agrū oportet ꝑus extirpare nociuas herbas: vt ager bñ fructificet. Similiter aliqs volēs cognoſcere verā felicitatē opꝫ ꝑus extirpare falſam. vñ dicit in lr̄a. Qui volet ſerere agrū ingenuū. i. nobilē priꝰ liberat arua. i. agros fruticibꝰ. i. radicibꝰ que impediūt ne ſemē creſcat: ⁊ ille reſecat. i. ꝑſcindit rubos. i. paruas arbores: qꝫ ꝑ ⁊ filicē. i. herbaꝫ inutilē falce. i. falcaſtro vt noua ceres eat. i. ꝓdeat: ⁊ naſcat grauis i. onuſta fruge. Scḋꝫ exemplū eſt ſicut ꝑguſtādo aliqḋ amarū: mel apparet dulciꝰ ſic ꝓpter cognitionē falſe felicitatis magis cognoſcitur vera felicitas. vnde dicit in litera. Labor apiū eſt mage dulcior. i. mel eſt magis dulce ſi malꝰ ſapor priꝰ edat i. inficiat. ¶ Tertiū exemplū ē. ſicut poſt tempus nebuloſum eſt, gratior ſerenitas: ſic poſt cognitiōeꝫ falſe felicitatis gratior eſt cognitio vere felicitatis. vñ dicit in litera. Ubi pro poſtquā notus ventus auſtralis deſinit. i. ceſſat dare imbriferos ſonos i. flatꝰ ꝓducētes imbres: tūc aſtra nitent gratiꝰ. i. delectabilius. ¶ Quartum exemplum eſt. ſicut pulchra dies ſequitur tenebras noctis: ſic cognitio vere felicitatis ſequitur cognitionē falſe felicitatis. vnde dicit in litera. Ut id eſt poſtqꝫ lucifer. id eſt ſtella matutina pepulerit. id eſt fugauerit tenebras noctis: tunc pulchra dies agit: id eſt ducit: roſeos equos ſolis: tunc applicat exempla ad ꝓpoſitū dicens. Tu prius debes conſiderare falſa bona: ⁊ ipſis extirpatis: debes cognoſcere vera bona in quibus ꝯſiſtit felicitas. Unde dicit in litera. Tu quoqꝫ prius intuens id eſt reſpiciens falſa bona incipe trahere colla iugo id eſt a iugo falſe felicitatis dehinc. i. poſtea: vera bona ſubierit id eſt ſubintrabunt animum tuum. ¶ Nota ꝙ ſicut prius extirpāda ſunt vitia: ⁊ poſtea inſerēde virtutes: ſic ager prius eſt purgandus: ⁊ poſtea ſeminandus. vnde Thobias. Spinis ⁊ tribulis purgari noualia debent: agri vt ſemen fructificare queat. ¶ Nota ꝙ frutex ſm Huguitionē: eſt denſitas virgularum: vel arborum: vel ſpinarum: vel ſm alios frutex eſt arbor parua que terrā fronde tegit. ¶ No. ꝙ filix eſt inutilis herba habens folia admodum filoꝝ de qua dicit Perſius. Non tñ iſta filis vllo manſueſcit aratro. ¶ Nota ꝙ poſt amaritudinē dulcedo eſt gratior ⁊ ſenſibilior. Uñ poeta Dulcia nō meruit q̄ nō guſtauit amara. Nāqꝫ ꝑ oppoſitum noſcit̄ eſſe bonum. Hec pauper henricus. Nota ꝙ Boe. dicit apium in genitiuo plurali: qḋ eſt cōtra Alexan. qui dicit. Um dat apis ⁊c. et qḋ hic dicatur apium ⁊ nō apum patet per metrum quod ſemper cōſtat ex tribus dactilis continuis. ſi autem poneretur apum nō eſſent tres dactili continui: poſſet tamen dici ꝙ cā metri ponitur apiū pro apum.

Sctūs thomas.

¶ Metrum primum tertíj librí.

Qui ſerere ingenuum volet agrum:
Liberat arua prius fruticibus.
Falce rubos filicemqꝫ reſecat,
Ut noua fruge grauis Ceres eat.
Dulcior eſt apium mage labor:
Si malus ora prius ſapor edat.
Gratius aſtra nitent vbi notus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer vt tenebras pepulerit:
Pulchra dies roſeos agit equos.
Tu quoqꝫ falſa tuens bona prius.
Incipe colla iugo retrahere.
Uera dehinc animum ſubierint.

¶ Raymundus.

Qui ſerere. Hoc metrū moraliter ſuggerit vt q̄ſquis velit in agro ꝯſciētie ſemen ꝟtutum ponere varia debet extirpare cū falce. i. vera penitētia. nā virtus ⁊ vitiū nō habitāt coꝛ vnum. Docemurqꝫ ꝑ hoc vt ſi fructum bonorum opeꝝ optamus vitia de corde pellamꝰ. ¶ Prius incipe colla iugo retrahere. Senſus eſt noticiā vere felicitatis habebis ſi (cognita falſa) reuoces ⁊ retrahas animū a ſeruitute falſoꝝ bonoꝝ lege incipe retrahere. i. reuocare colla. i. animum iugo. i. a iugo ſeu ſeruitute falſorum bonoꝝ. nā affectus terrenorum impedit contemplationem celeſtium.

¶ Aſcenſius.

Qui ſerere ingenuū volet agrū. Carmē ħ eſt monocolō. i. vniꝰ gñis: ꝯſtās ex tribꝰ dactilis ⁊ pirrichio. q ꝯſtat ex duabꝰ breuibꝰ. nec ē hypcatalecticꝰ ꝑmꝰ ꝟſiculꝰ. i. abūdās ī ſyllaba: ⁊ ſyllaba re aſſumit̄ a vocali ſequēti: ſꝫ ē catalecticꝰ: qꝛ legitimo fine ꝯcludit̄. In ſcḋo carmīe nō leges frutibꝰ ſꝫ fruticibꝰ. Sūt aūt frutices q̄ ad iuſtā menſurā arboꝝ nō aſſurgūt: ſunt tñ perēnes. i. hyeme nō pereūt; vt vepres: ſentes, rubi: ⁊ id genꝰ alia: tribuli aūt vt vitice: qꝛ

Apes apium.

pereunt hyeme: poti⁹ herbe ſunt dicēde. Dulcioꝛ eſt apiū. Sic Iuue. Examē𝔮ꝫ apium lōga conſederat vua. Alexāder cōtra. Tum dat apis volucris ⁊c. ſ; apiū legit̃. Mage cā metri: in ꝓſa frequentius magis igit̃ idē tñ ſunt. Nō p̄termittā illud igenuū dici nō nobilē: nec ex ſignificato p̄mo libeꝝ ſ; naturalem: ⁊ talē qualē natura ingenuit: ſ; q2 iure naturali liberi oēs ſum⁹: cū ſeruitus ſit de iure gentium introducta: vocam⁹ ingenuū libeꝝ. i. talē qualis naturali iure debuit naſci. i. eſt eꝰ q̄ ex maioribus liberis p̄cipue matre nat⁹ eſt. Laboꝛ apiū. licēter laboꝛ hic ponitur ꝓ ope. Nā p laborē ⁊ operā fit opus. Eſt aūt periphraſis i. deſcriptio ⁊ circūlocutio mellis. Qꝛ aūt dicit mage dulcioꝛ: cōparatiuū ꝑ poſitiuo ſumit: vt mage dulce. Edat ab edo es eſt deriuatur nō ab edo edis. Senſus aūt eſt edat oꝛa. i. quodāmodo terat ⁊ cōſumat vſu. Tu quo𝔮ꝫ falſa tuēs. Verſus nō editur vt legat intuēs: quamuis hoc ſignificet.

Ingenuum.

¶ Proſa ſecunda libꝛi tertij.

Tum defixo paululū viſu ⁊ velut in anguſtā ſue mentis ſedem recepta ſic cepit. Phi. ¶ Oīs moꝛtalium cura quā multipliciū ſtudioꝛū laboꝛ exercet: diuerſo q̄deꝫ calle ꝓcedit: ſed ad vnum tñ btitudinis finē nititur ꝑuenire. Id auteꝫ eſt bonū: quo quis adepto nihil vlterius deſiderare queat: quod quidē eſt oīm ſummuꝫ bonoꝛū: cuncta𝔮ꝫ intra ſe continens bona. Cui ſi quid abfoꝛet ſummū bonum eſſe non poſſet qm̄ relinqueret̃ extrinſecus qđ poſſet optari. Liquet igitur eſſe beatitudinem ſtatuꝫ bonoꝛum oīm cōgregatiōe perfectū. ¶ Nūc vti di-

Sctūs thomas.

Tum defixo paululū viſu. Hec eſt ſcđa ꝓſa hui⁹ tertij in qua phia ponit diuerſas opiniones circa falſaꝫ felicitatē. Et p2io boe. oñdit quō ſe habuit phia poſt p̄dicta. Scđo phia oñdit ꝙ oēs hoīes nitunt̃ ꝑuenire ad btitudinē: quaꝫ ip̄a diffinit. Tertio oñdit ꝙ hoīes ſepe abducuntur a vera felicitate diuerſis erroꝛibus. Quarto ponit erroꝛes ⁊ ſue īfelicitates circa felicitatē. ſcđa ibi. Oīs moꝛtaliū tertia ibi. Nūc vti. q̄rta ibi. Quoꝝ quidē. Dicit p2io poſt𝔮ꝫ phia p̄miſit oꝛdinē ꝓcedendi de falſa felicitate ad verā: tū ꝓtūc ip̄a paululū defixo viſu. i. inclinatis oculis: ⁊ recepta velut in anguſtā. i. nobilem ſedem: ſue mentis: ſic cepit. i. īcepit loqui.

Capitis īclinatio

¶ Nota ꝙ capitis inclinatio eſt ſignum ſubtilis imaginatiōis. ꝓpter qđ ſubtiliter ⁊ ꝓfunde imaginātes caput inclinant. et quādo𝔮ꝫ nō vident delata coꝛā oculis: iō Phi. volens ſubtiliter ſpeculari de felicitate: q2 ei⁹ ſpeculatio difficilis eſt: ip̄a inclinato viſu ꝯtraxit in nobilē ſpeculationē ſue mentis. Oīs moꝛtalium cura. Hic phia oſtēdit ꝙ oēs hoīes nitunt̃ ꝑuenire ad vnum finem beatitudinis: quā beatitudinem ip̄a ēt diffinit: ⁊ dicit ſic. Oīs cura. i. ſollicitudo moꝛtalium. i. hominum quā curā exercet laboꝛ multiplicium ſtudioꝛum: q2 aliqui: ſtudent in literatura: aliqui in mercātia ⁊ ſic de alijs. Illa cura pꝛocedit diuerſo quidē calle. i. diuerſo modo viuēdi: ſed tamen nititur ꝑueníre ad vnum finem beatitudinis. Illud autem ad quod hoīes nitunt̃ ꝑuenire eſt tale bonū: quo quis adepto nihil vlterius queat deſiderare qđ. ſ. bonū eſt ſummum oīm bonoꝝ: cōtinens intra ſe cūcta bona cui ſcꝫ bono ſiquid. i. aliq̄d abfoꝛet. i. deeſſet: nō poſſet eſſe ſummū bonum: quia relinqueret̃ aliq̄d extrinſecus id eſt extra illud bonū quod poſſet optari. Ex quibus dictis phia ꝯcludit diffinitionem beatitudinis dicens. Liquet. i. manifeſtum eſt: beatitudinē eſſe ſtatum ꝑfectum cōgregatione omnium bonoꝛum. ¶ No. ꝙ cognitio vltimi finis magnū incrementū ꝯfert ad vitā. i. ethicoꝝ. q2 ſm exigentiā finis cetera moderat̃: ſm Linconienſem p2io poſterioꝝ: iō phia tradidit nobis cognitionē finis vltimi. ſ. beatitudinē. ¶ No. finis. eſt magis eligend⁹ ijs q̄ ſunt ꝓpter finē. vt ptꝫ p Ariſto. iij. ethi. Ideꝫ ibidem. Cuius finis eſt bonus: ipſum quo𝔮ꝫ bonū. Itē oīa denomināda ſunt a fine. vñ. Si finis bonus eſt totum laudabile phas eſt. ¶ Nota finis in agibilibus habet ſe ſicut pꝛincipium ī ſpeculabilibus. ſicut ergo intellectus noſter naturaliter adheret p̄mis p̄ncipijs: ſic appetitus noſter naturaliter adheret vltimo fini: q̄ eſt ſummū bonum. ¶ Nota ꝙ duplex eſt finis. ſ. finis quo ⁊ finis cuius gratia oīa fiunt. Ille em̄ eſt vn⁹ ſicut deus vel btitudo: ⁊ iſte finis ab oīb⁹ ſub vna ratione inquātū bonū ſatiās appetitū hoīs. Finis aūt quo eſt opatio quo hoīes nitunt̃ adipiſci finē gratia cui⁹. ⁊ talis finis nō eſt vn⁹ ſicut nō ē vna opatio oīꝫ: iō dicit phia ꝙ cura hoīm ꝓcedit diuerſo calle ad cōſequendū vltimuꝫ finem. ¶ Nota illud ad quod oēs hoīes nitunt̃ ꝑuenire eſt bonū. q2 bonuꝫ eſt quod omnia appetūt. i. Ethico. ¶ Nota ꝙ beatitudo habet rōnem vltimi finis. ipſa eſt tale bonum quo adepto nihil vlterius deſiderat̃. nā de rōne finis eſt: eē vltimū. ⁊ vltra illud quod eſt vltimum nihil eſt. ergo ēt opoꝛtet illud eſſe ſummū bonū. tale aūt eſt beatitudo. ¶ Nota ꝙ beatitudo eſt bonū optimum pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimum: ideo beatitudo eſt ſtatus perfectus cōgregatione omnium bonoꝛum: continēs in ſe omnia bona. ſi em̄ aliquod bonum ſibi deficeret nō eſſet ſummum bonum. ¶ Hunc vti dicim⁹. In iſta parte oñdit phia ꝙ hoīes a vera felicitate diuerſis erroꝛibus adducunt̃. dicens. Hūc ſcꝫ ſtatum beatitudinis omnes moꝛtales ſicut dicimus conātur adipiſci diuerſo tramite. i. diuerſa via q2 cupiditas. i. appetitus veri boni naturaliter eſt inſerta mentibus hominū: ſed beatitudo eſt verum bonum. quia ſummum bonum: ſ; deuius erroꝛ abducit homines ad falſa bona. ¶ Not. ꝙ beatitudo

Finis

aggregat in ſe oīa bona: īō eiꝰ cupiditas naturaliter eſt hoībus inſerta. Ubi tū ſciendū ꝙ beatitudi-
nem cōtinere oīa bona pōt intelligi dupliciter. Uno modo formaliter: nec ſic ꝯtinet omnia bona: qꝛ
felicitas formaliter ⁊ eſſentialiter poteſt eſſe ſine bonis exterioribꝰ: vt ſine diuitijs ⁊ ceteris bonis.
Alio mō intelligit̄ ꝯtinere ea ꝟtualiter. ita ꝙ beatitudo excellat oīa bona: ⁊ ſic diffinitio eiꝰ eſt vera.
¶ No. ꝙ phīa hic vtit̄ quadā figura ꝗ dꝛ epitheton dicēdo deuius error. nullus eñ eſt qui nō ſit de-
uius. vñ poeta. Fiet epithetō ſi dicas triſtia bella.

cimus diuerſo tramite mortales oēs conantur adipi-
ſci. Eſt eñ mētibus hoīm veri boni naturaliter inſer
ta cupiditas: ſʒ ad falſa deuiꝰ error abducit. ¶ Quo
ruʒ ꝗdeʒ alij ſummū eſſe bonū nihilo indigere credē-
tes vt diuitijs affluāt elaborāt. Alij ꝟo ſummū bonuʒ
ꝙ ſit digniſſimū veneratiōe iudicātes: adeptis hono-
ribꝰ reuerēdi ciuibꝫ ſuis eſſe nitunt̄. Sunt ꝗ ſummū
bonū in ſumma potētia cōſtituant. hi vel regnare ipſi
volūt: vel regnātibꝰ adherere conātur. At ꝗbus opti
mum. ꝗdeʒ claritas videt̄: vel libelli vel pacis artibus
glorioſuʒ nomen ꝓpagare feſtināt. Plurimi ꝟo boni
fructuʒ gaudio leticiaq; metiūtur. hi feliciſſimū pu-
tant voluntate defluere. ¶ Sūt etiā qui horuʒ fines
cauſaſq; alterutro ꝑmutāt: vt qui diuitias ob poten-
tiam voluptateſq; deſiderāt: vel ꝗ potētiam ſeu pecu
nie cauſa: ſeu proferēdi noīs petūt. ¶ In his igitur

¶ No. cū mēs hūana naturaliter deſideret verū bonū: nūq; tendit i falſum bonū: niſi inquātum ipm eſtimat̄ eē verū bonū. talis aūt eſtimatio eſt deuius error: ergo deuius error ad falſa abducit. ¶ Quoꝝ ꝗdeʒ alij. Hic phīa ponit diuerſas opiniōes circa felicitatē oſtēdēs qūo hoīes ꝑ errorē ad falſa bona ducebātur. Scd̄o oñdit ꝙ in talibꝰ bonis poſuerunt btītudinē. Tertio oñdit ꝙ naturalr̄ eoꝝ intētio tendebat ad verā btītudinē. ſcd̄a ibi. Quibꝰ oībꝰ. tertia ibi. Sed ad hoīm ſtudia. Prīo oſtēdit qūo hoīes errabant circa talia bona ſtatuēdo in eis fineʒ. Secūdo oñdit qūo ꝗdaʒ fines adinuicē ꝑmutabāt. Tertio alia bona fortuita reducit ad ꝑdicta. ſcd̄a ibi. Sunt etiam. tertia ibi. In his igit̄. Primo dicit quorum ſup. hoīm ꝗ ducunt̄ ad falſa bona: alij credentes ſummū bonū eē nihilo indigere ipſi elaborāt vt affluāt. i. abūdēt diuitijs ponēdo oēm ſufficiētiā eſſe in diuitijs. ⁊ in hoc errabāt. Alij ꝟo ſummū bonū iudicātes qꝺ digniſſimū eſt veneratiōe. i. honore: tales adeptis honoribꝰ nitunt̄ eſſe honorādi ſuis ciuibꝰ putātes in honoribꝰ tꝑalibꝰ verā dignitatē ꝯſiſtere: ⁊ in hoc errabāt. Sunt alij qui ſummū bonuʒ cōſtituūt in
ſumma potētia. hij conant̄ regnare vel adherere regnātibus tāq; cōſiliarij vel familiares eoꝝ: ꝑ hoc
putātes ſe eſſe vere potētes. ⁊ in hoc decipiunt̄: ſed ꝗbus claritas. i. fama videt̄ eſſe optimū bonū illi
feſtināt ꝓpagare. i. dilatare glorioſuʒ nomē. i. pulchrā famā artibꝰ. i. ſtudijs belli: ſicut viri militares
vel artibꝰ pacis: ſicut ſapiētes mūdi credētes ſe ꝑ hoc acquirere glīaʒ immortalē: ⁊ decipiunt̄ ꝑ hoc.
Plurimi ꝟo. i. multi metiunt̄. i. mēſurāt fructuʒ boni gaudio ⁊ leticia exteriori. hi putāt. i. eſtimāt fe-
liciſſimū: defluere. i. abūdare voluptate. i. delectatiōe corꝑali exiſtimātes i hac cōſiſtere veꝝ gaudiū
qꝺ eſt erroneū. ¶ Nota quinq; ſunt in ꝗbꝰ errātes a ꝟo bono poſuerūt cōſiſtere verā felicitatē ſcilicet
diuitie: honores: poteſtates: glīa: ⁊ voluptates: quoꝝ ſufficientia ſic accipit̄: cuʒ finis habeat ratiōnē
boni: ſm̄ diuerſitatem boni diuerſificat̄ finis. Eſt aūt triplex bonū: vtile: delectabile: ⁊ bonū honeſtū
⁊ illi ꝗ intendebāt bono vtili poſuerunt felicitatē in diuitijs: ſed ꝗ intēdebāt bono delectabili ponebāt voluptates: ⁊ in illis poſuerūt finē ⁊ felicitatē. qui aūt intendebāt bono honeſto: iſti diuerſificabant̄: qꝛ eſt bonū honeſtū ⁊ bonū ſm̄ rōnē. Ratio aūt duplex ſcʒ ſpeculatiua ⁊ practica: de bono honeſto qꝺ cōſiſtit in ſpeculatiōe nō loquebant̄ iſti: qꝛ tale bonū eſt latēs. ipſi aūt poſuerūt felicitatē i bono honeſto: qꝺ eſt bonū rōnis practice. Tale ergo bonū vel cōſiſtit in opiniōe hoīm. ⁊ ſic ē gloria: vel
cōſiſtit in exercitio actꝰ realis: ⁊ hoc eſt dupliciter: vel eñ cōſiſtit in exercitio ꝓprij actꝰ circa alios: et
eſt poteſtas: vel cōſiſtit in exercitio actꝰ alioꝝ circa ſe: ⁊ ſic eſt honor. ¶ Sunt etiā ꝗ horū. In iſta parte oñdit qūo quidā iſtoꝝ fines iam dictas ꝑmutabāt: ⁊ dicit. Sunt etiā aliqui ꝗ fines: q; ꝑ ⁊ cauſas
finales ꝑmutāt alterutro. i. adinuicē: deſiderātes vnū ꝓpter alterū. nā ꝗdā deſiderāt diuitias ⁊ voluptates: ob. i. ꝓpter potentiā: ⁊ ſunt alij qui potentiā petūt: q; ꝑ ⁊ deſiderant cauſas pecunie. i. ꝓpter
diuitias vel cauſa ꝓferendi noīs. i. cauſa dilatiōis fame. ¶ No. ſm̄ Ariſto. iij. ethi. Qualis vnuſqſq;
eſt talis finis videt̄ ei: ſm̄ ergo diuerſam diſpoſitionē hoīm diuerſi fines eligunt̄ ꝓpter aliqueʒ finē:
per qꝺ aliquis videt̄ poſſe cōſequi illum finem. Cum igitur ponentes finem eſſe diuitias magis putabāt ſe diuitias cōſequi per potentiā: ipſi appetebāt potentiā propter diuitias. e cōuerſo. ꝗbus videbat̄ ſe poſſe cōſequi potentiā ꝑ diuitias: ipſi appetebāt diuitias ꝓpter potentiā: ⁊ ſic permutatione iſtorū finiū adinuicē. ¶ In his igit̄ ceteriſq; talibus. Hic phīa reducit oīa bona fortune in quibus ponūt hoīes felicitatē ad ꝑdicta quinq; dī. In his igit̄ quinq; bonis. ⁊ ceteris talibus ſcʒ reducibilibꝰ ad ꝑdicta: verſat̄ intētio actuū humanoꝝ ⁊ votoꝝ. i. deſiderioꝝ: ⁊ manifeſtat exēplariter ꝙ
alia reducant̄ ad ipa dicēs. veluti nobilitas: q; ꝑ et fauor popularis: que vident̄ cōpare quādā cla

ritatem.i.gloꝛiam:ideo ſup.reducuntur ad gloꝛiam:vroꝛ autem ac pꝛo ⁊ liberi.i.filij ſunt que petunt gratia iocunditatis.i.cauſa voluptatis:ideo ad voluptatē reducunt:ſed ſanctiſſimū genus amicoꝝ nō numerat inter bona foꝛtune:ſed numeratur in virtute.reliquū vero qđ cadit ſub exterioꝛi foꝛtūa illud aſſumit vel cauſa potētie:ſicut adminiſtratio officioꝝ vel aſſumit cauſa delectatiōis:ſicut exercitiū ludoꝝ:ſed bona coꝛpis pꝛomptū eſt vt referant.i.reducant etiā ad ſuperioꝛa bona: qꝛ robur et magnitudo que ſunt ſigna foꝛtitudinis coꝛpalis vident etiam pſtare valentiaꝫ.i. potentiā.⁊ ſic ad potētiā reducuntur: ſic pulchꝛitudo ⁊ velocitas vidētur pſtare celebꝛitatem.i.gloꝛiā ad quā reducunt.ſalubꝛitas autem.i.ſanitas videtur cōferre voluptatem ad quam reducitur:⁊ ſic oīa bona foꝛtune reducūtur ad pdicta. ❡ No.indigētia alicuiꝰ boni auget deſiderium illius boni: ideo ſm variā indigētiā hoīm variatur eoꝝ deſideriū.vñ Ariſt. j. Ethi. dicit.ꝙ egrotās ſanitatem: mēdicus diuitias:cōſcij auteꝫ ſibiipſis ignoꝛantie eos que magnū aliquod habēt ſupꝛa ſe admirantur. ſm ergo diſpoſitioneꝫ hoīm felicitas hoīm ponebatur in diuerſis bonis foꝛtune:que tñ ſub pdictis bonis quinqꝫ comprehendunt. No.amici. lꝫ amici afferant iocunditatem tamen non ſunt cōputādi inter bona foꝛtune: cū eñ amicitia ſit virtus opoꝛtet ꝙ animi virtute acquirantur. quod aūt virtute acquiritur per virtuteꝫ cōſeruatur.⁊ tale nō pōt eſſe bonū foꝛtuitū. Itēamicitia fūdata ſup bono honeſto eſt ſanctiſſima:⁊ in ṽtute numeratur: ſed amicitia fundata ſup bono vtili ⁊ delectabili foꝛtuita eſt. ❡ Quibus oībus ſolam beatitudinem. In iſta parte ꝓbat phia ꝙ omnes pdicti querebant beatitudineꝫ in his bonis ⁊ dicit. Omnibus deſiderantibus pdicta bona liquet.i.manifeſtum eſt ipſos deſiderare beatitudinem. naꝫ iſtud bonum qđ quiſqꝫ petit.i. deſiderat pꝛe ceteris:illūd iudicat eſſe ſummū bonuꝫ: ſed nos diffinimus ſummum bonum eſſe beatitudinem quare ſtatum illū quem quiſqꝫ deſiderat pꝛe ceteris iudicat eſſe ſtatū beatum.i.beatitudinem:⁊ tūc recolligit bona falſe felicitatis dicens. Habes igitur ante oculos tuos ꝓpoſitā foꝛmā humane felicitatis:ſcꝫ opes:honoꝛes:potētiā:gloꝛiā:voluptatee:q̄ ſola ꝯſiderās Epicurus cōſtituit voluptatē eſſe ſummū bonū:eo ꝙ oīa cetera videant afferre.i.dare aīo iucunditateꝫ ❡ No.ꝙ oēs appetētes pdicta bona appetebāt beatitudinē. Nā quicquid aliqs eligit pꝛe alijs hoc videtur ſibi eſſe ſummum bonū:ſed aliquis pꝛe ceteris eligit diuitias:ergo diuitie videbātur ſibi eſſe ſummum bonum.aliqui honoꝛes:⁊ ſic de alijs.ergo omnes pꝛedicti appetebāt beatitudinē. ❡ Nota ꝙ pdicta bona vident conferre aliquā iocunditatē:cum oīa vidētur eſſe oꝛdinata ad iocūditatē tāqꝫ ad finē:⁊ qꝛ in voluptatibꝰ ē maxia iocūditas:iō Epicurei poſuerūt felicitatē ꝯſiſtere ī voluptatibꝰ. ❡ Sꝫ ad hoīm.hic oñdit phia ꝙ lꝫ in pdicto mō errent hoīes:tñ eoꝝ intētio ſemꝑ fertur ad veram beatitudinē. Scđo oſtēdit vñ hoc ꝓueniat ibi. In quo quāta ſit. Pꝛimo pmittit intētum ſuum. Scđo declarat ibi. Num eñ. Pꝛio dicit. Sed ego reuertar ad ſtudia.i.ad intētiōes hoīꝫ quoꝝ animus.etſi ꝓ quāuis memoꝛia caligāte.i.obſcurata ſup.deſiderio pſentiū bonoꝝ:tñ ſemꝑ appetit per naturalē inclinationeꝫ ſummū bonū:ſꝫ ignoꝛat qūo illud repetat velut ebꝛiꝰ.q̄ ignoꝛat quo tramite i.qua via reuertatur domū. ❡ No.ſicut ebꝛius ſcit ſe hr̄e domū.ſꝫ ꝓpter defectū rōnis neſcit qūo ad eā redeat.ſic hoīes aliquo mō in gñali ſciūt ⁊ cognoſcūt ſummū bonuꝫ:⁊ naturalr̄ iclinātur ad illđ tanqꝫ ad pncipiuꝫ a quo ꝓceſſerūt:ſꝫ inebꝛiati amoꝛe tpaliuꝫ bonoꝝ neſciūt qūo ad id perueniant. ❡ Nuꝫ eñ vident errare. Hic declarat intentū ſuū ſcꝫ ꝙ oēs q̄rentes pdicta bona q̄rebāt aliqđ qđ ꝓpꝛie cōuenit ſummo bono. Et pmo oſtēdit hoc de diuitijs dicēs. Num ꝓ nunqđ hi vident errare ꝑ intentionē a ſummo bono:q̄ nitunt nihilo indigere:rōne cuiꝰ q̄rebāt diuitias.q.d.nō errāt a ſummo bono:qꝛ nihilo indigere maxie ſpectat ad ſummū bonum.vñ dicit. Atqui ꝓ certe nō eſt aliud quod eque poſſit pficere beatitudinē qꝫ ſtatꝰ copioſus oīm bonoꝝ:nec alienis egens:ſed ſibiipſi ſufficiens

ceteris talibus hūanoꝝ actuū:votoꝛūqꝫ ṽſatur intentio:veluti nobilitas fauoꝛqꝫ popularis:que vidētur quādaꝫ claritudinē cōparere. Vxoꝛ ac liberi q̄ iocunditatis gr̄a petuntur. Amicoꝝ vero qđ ſanctiſſimuꝫ quidem genus eſt:nō in foꝛtuna:ſed in virtute numerant reliquuꝫ vero vel potētie cā:vel delectatiōis aſſumit. Iam vero coꝛpoꝛis bona pꝛōptuꝫ eſt vt ad ſuperioꝛa referātur. Robur eñ ⁊ magnitudo vidētur pꝛeſtare valentiā:pulchꝛitudo atqꝫ velocitas celebꝛitatem ſalubꝛitas voluptatē. ❡ Quibꝰ oībus ſolā btītudineꝫ deſiderare liquet. Nā qđ q̄ſqꝫ pꝛe ceteris petit:id ſummuꝫ eſſe iudicat bonuꝫ. Sed ſummuꝫ bonuꝫ beatitudineꝫ eſſe diffinimus. Quare beatuꝫ iudicat eſſe ſtatū quē pꝛe ceteris quiſqꝫ deſiderat. Habes igitur ante oculos ꝓpoſitā fere foꝛmā felicitatis humane opes: honoꝛes:potētiā:gloꝛiā:voluptates:que q̄dem ſola cōſiderans Epicurus:cōſequēter ſibi ſummuꝫ bonū voluptatē eſſe cōſtituit:ꝙ cetera oīa iucūditatē aīo videantur afferre. ❡ Sed ad hoīꝫ ſtudia reuertoꝛ: quoꝝ animus et ſi coligāte memoꝛia:tñ ſummum bonuꝫ repetit:ſed velut ebꝛius domum quo tramite reuertat ignoꝛat. ❡ Num eñ vidētur errare hi q̄ nihilo indi-

Tūc oſtēdit idē de honorib⁹ dicēs. Nū vero labunt̃ ſup. ab intētione ſummi boni: ꝙ illud qđ eſt optimum putant id etiā eſſe digniſſimum cultu reuerentie.i.honoris: ꝛ rñdet. Minime ſup. labunt̃. neqꝫ eñ eſt vile ꝛ cōtēnendū ꝙ intētio oīm mortaliū laborat adipiſci. ꝛ ſic q̄rentes honorē querebāt aliqđ qđ eſt in ſummo bono eo ꝙ ſummū bonū eſt honorabiliſſimū. Tūc oſtēdit idē potētia dicens. An ꝑ nūqđ in bonis.i.inter bona nō eſt numerāda potētia: q.d.ſic. qđ igit̃ eſt dicēdū: niſi ꝙ querētes potētiā etiā tēdūt ad ſummū bonū. cū ſummū bonū ſit potentiſſimū. Nnm eñ iſtud eſt eſtimādū imbecillū ꝛ ſine viribus.i.ſine potētia qđ cōſtat eſſe ꝑſtatius.i.potētius oīb⁹ reb⁹? Tūc oſtēdit idē de glā dicens. An claritudo.i.gloria ē nihilipēdēda ita vt q̄rētes gloriā nō tendūt ad ſummū bonū: q.d.nō eſt nihilipēdenda. ſed neq̄t.i. nō pōt ſequeſtrari.i.negari quin oīe qđ eſt excellētiſſimū: illud etiā videat̃ eſſe ꝑclariſſimū.i.glorioſiſſimū. Tunc oſtendit idē de voluptate dicēs. Quid attinet dicere: q.d. de ſe manifeſtū eſt btitudinē nō eſſe anxiā ꝛ triſtē: nec ſubiectā dolorib⁹ et moleſtijs. ſꝫ ſup. magis eſt plena voluptate ꝛ ꝑ cōſequēs querentes voluptatem ꝛ leticiam: tendunt ad ſummū bonum. Qꝫ autem iocūditas ꝛ voluptas includātur in ſummo bono: ꝓbat per locum a minori dicēs. Qm̄ in minimis rebus.ſ. appetēdis patet ꝙ aliud appetit̃ quod delectat haberi ꝛ ipſo frui. Hec igitur ſunt que homines volunt adipiſci ꝛ ea de cauſa deſiderāt.i.cupiunt vel querunt diuitias: dignitates: regna: gloriaꝫ: ꝛ voluptates: q2 per hec credunt ſibi eſſe venturā ſufficientiam: reuerentiam: potentiam: celebritatē ꝛ letitiam. Bonū igit̃ eſt qđ homines appetunt diuerſas ſtudijs.i.intentionibus. ¶ Nota ꝙ ex tota iſta litera poteſt formari vna ratio.ſ. querētes predicta bona querūt beatitudinem. Ratio eſt iſta. Illi tendunt ad beatitudinem qui tendūt ad ſufficientiam: reuerentiaꝫ: potentiam: celebritatem: ꝛ letitiaꝫ ſed appetentes predicta bona.ſ. diuitias: dignitates: regna: gloriam ꝛ voluptates tendūt ad ſufficiētiam: reuerentiā. ꝛ ſic de alijs: ergo tēdūt ad btitudinē. Maior eſt nota. quia ſufficientia: reuerentia: ſunt conditiones beatitudinis que perfectiſſime reperiunt̃ in beatitudine. querētes ergo proprietates beatitudinis tendūt ab beatitudinē. Minor ptꝫ ex lr̄a. ¶ Nota ꝙ q̄rētes diuitias ꝑpter ſufficiētiā ferebant̃ in ſummū bonum naturali appetitu. quia in ſummo bono eſt vera ſufficientia: ꝛ in hoc nō errabant. Similiter querentes dignitates propter reuerentiā naturali intētione ferebant̃ in beatitudinem: eo ꝙ beatitudo eſt reuerendiſſima: ſed quia ſummam reuerētiam putabant ſibi ſubuenire ꝑ dignitates tēporales: ideo in hoc errabāt. ꝛ ſic intelligit̃ de alijs. ¶ In quo quāta ſit. Hic oſtēdit philoſophia vnde hoc proueniat ꝙ quātūcūqꝫ intentio hoīm ſit diuerſa: tamē intēdit in beatitudinē: ꝛ oſtēdit ꝙ hoc ꝓuenit ex vi naturalis inclinatiōis: q̄ nulli auferri poteſt. ꝛ dicit. In quo ſcꝫ appetitu boni vel beatitudinis facile monſtrat̃ quāta ſit vis nature: cū licet ſit varie ꝛ diſſidētes.i. diſcordātes ſentētie hoīm de ſummo bono: ꝛ tñ hoīes cōſentiūt.i. cōcordāt in diligēdo idest diligenter appetēdo finē boni.i. beatitudinem. ¶ No. ꝙ fine exiſtente vno poſſunt diuerſificari actiōes tendentes in illū finē. Si eñ ꝑpter diuerſitatē actionū eſſet diuerſitas finiū: nō eſſet deuenire ad vnū finē: ſed ꝓcederet̃ infinitū in finibus: qđ patet falſum ex ſcđo Metaph. ꝛ hoc eſt verū de fine gratia cuius oīa fiunt ꝙ ille eſt vnus: ꝛ nō de fine quo: vt prius viſum eſt. licet ergo ſint diuerſe ſententie ꝛ ſtudia hoīm. tamē cōueniunt in appetendo vnum finem ꝛ beatitudinem.

gere nitunt̃? Atq̄ nō eſt aliud qđ eque ꝑficere btitudinē poſſit: ꝙ copioſus bonoꝝ oīm ſtatus: nec alieni egens: ſed ſibi ipſi ſufficiens. Nū vero labunt̃ hi q̄ qđ ſit optimū id etiā reuerētie cultu digniſſimū putant? Minime. neqꝫ eñ vile quoddaꝫ contēnēdūqꝫ eſt: qđ adipiſci oīm fere mortaliū laborat intētio. An in bonis nō eſt numerāda potētia? qđ igit̃? Nū imbecillū ac ſine virib⁹ eſtimādū eſt: qđ oībus rebus cōſtat eē ꝑſtāti⁹? An claritudo nihilipēdēda eſt? Sꝫ ſeqſtrari nequit: q̄n oē qđ excellentiſſimū ſit: id etiā videt̃ eſſe clariſſimū. Nā nō eſſe anxiā triſtēqꝫ btitudinem: nec doloribus moleſtijſqꝫ ſubiectā: quid attinet dicere? qm̄ in minimis quoqꝫ rebus id appetitur: quod habere fruiqꝫ delectet. Atqui hec ſunt que adipiſci homines volunt eaqꝫ de cauſa diuitias: dignitates: regna: gloriam: voluptateſqꝫ deſiderāt. ꝙ ꝑ hec ſibi ſufficiētiā: reuerētiā: potētiā: celebritatem: letitiam credūt eſſe veturā. Bonū eſt igit̃ qđ tā diuerſis ſtudijs hoīes petūt. ¶ In quo quanta ſit nature vis facile monſtrat̃. cū licet ſint varie diſſidēteſqꝫ ſententie tamen in diligendo boni finem conſentiunt.

Epicurus iſte athenienſis fuit hortoꝝ magiſter q̄ claruit tp̄e Cyri regis pſarū ꝛ q̄uis nūqꝫ literas didiſcerit ꝛ artem diſputandi (teſte boetio) ignorauerit tñ multuꝫ ſubtilis fuit ꝛ nimis nā cōſiderās diuitias: poteſtates: dignitates ꝛ gloriā nō poſſe homini ſine leticia cōtingere Raymũ.

nec leticiā ſine voluptate alicui euenire ſtatim dixit voluptatē eſſe ſummū bonū ab iſto epicureoꝝ
ſecta dicta eſt ⁊ q̄ꝗ̄ in hoc errauerit multa tñ egregia dicta ab eo reperiunꝭ: vt ſi ad naturā vixeris
nunq̄ꝫ eris pauper ſi ad opinionē nūq̄ꝫ eris diues. itē initiū ſalutis eſt noticia pcti ⁊ meditari mortē
itē corrigi nō vult qui peccare ſe neſcit. hic ꝓpter ſuā ſubtilitatē ⁊ literarū ignorantiā plus q̄ꝫ ceteri
ph̄i errauit nā putauit deū res humanas nō curare ſꝫ ocioſum eſſe nihilq̄ꝫ agere dixitq̄ꝫ aīas cū cor
porib⁹ interire ⁊ mori quare paradiſum ⁊ infernū negauit eſſe qua de re nimia ſubtilitas eſt reproba
ta. Ideo apoſtolus dicit: nō plus ſapere q̄ꝫ oportet ſapere ſed ſapere ad ſobrietatem.

Aſceſi⁹.

Dum defixo ⁊c. Id naturalr̄ fieri ſolet vt volētes reminiſci terrā deſpiciāt. i. deorſuꝫ vidēdo
inſpiciāt. volētes aūt noua iuenire celū aſpiciāt: ph̄ia ergo volēs vti rōnib⁹ ſuis nō nouis:
ſꝫ olim iā excogitatis: defixit oculos ī auguſtā ſedē. ſic legit interpres exponēs ſic. i. nobilē

Auguſt⁹ ta. tum.

credēs vt opinor: auguſtū ab octauo auguſto deductū: cū illi⁹ vocabuli lōge antiq̄or ſit vſus. Nā etiā
hīs q̄ añ enee aduētū in italiā erāt Verg. ipm accōmodat. Dicit aūt auguſtū q̄cq̄d augurio eſt cōſe=
cratū: ⁊ q̄r augurio cōſecrata ſolēt eē felicia: etiā: quodāmō ex cōſequēti felix dr̄. Eſt aūt mētis ph̄ie

Anguſt⁹ Conor.

ſedes auguſta. i. ꝓuidēter ⁊ ſalubriter inſtituta. Sꝫ tñ etiā anguſtā legere potes: q̄r loc⁹ anguſt⁹ ⁊ ſe=
cret⁹ ſolet dici ad mēorādū ⁊ ad inueniēdū apt⁹. Vñ Perſ. Scribim⁹ icluſi nūeros ille: hic pede liber.
⁊ Iuue. Qui facis ī parua ſublimia carmia cella. ⁊ Hora. i de arte. Secreta petit loca balnea vitat.
ē aūt anguſtū qđ angit ⁊ p̄mit. Conāꝭ adipiſci. bñ dicit conāꝭ. Nā conari ē cū difficultate ⁊ ſepe ſine
effectu: h̄ ē fruſtra āniti. Sꝫ vt di Iuue. Oib⁹ ī terris q̄ ſūt a gadib⁹ vſq̄ꝫ Ad aurorā ⁊ gāgē pauci di=
gnoſcere pñt Vere bōa: atq̄ꝫ illis multū diuerſa remota. Erroris nebula. Adipiſci ꝯponiꝭ ex ad ⁊ an
tiq̄ ꝟbo apiſcor: cui⁹ ſupinū ē aptū. ⁊ pticipiū apt⁹ta tū. Et ꝯpoſitū aliđ indipiſcor. Naturalr̄ inſerta
cupiditas. Credo Boe. dixiſſe naturalr̄ īſita. Sic eñ ſignificatio magis q̄drat. Inſitū eñ eſt qđ ē in
medio alteri⁹ ſatū: ⁊ illi ꝯglutinatū. Inſertū aūt qđ p mediū ſeriꝭ nec illi coheret. Deui⁹ error: q̄r cō=
mētari⁹ ſupior dicit hic eē figurā epithetō. Adducitq̄ꝫ ꝟſiculū mēdoſuꝫ: dicā peritoꝝ de hoc vocabu
lo ſnīaꝫ. Epithetō dr̄ a nobis adiectiuū nomē īpoſitū vel appoſitū ſubſtātiuo potiſſimū ꝓprie q̄lita=
tis. ſm̄ Dona. Diciꝭ aūt ab epi. qđ hoc loco ē in: ⁊ thetō poſitū: corripit penultimā in carmine: vñ q̄=
dā nr̄i tpis. Appoſitū ꝓprio mihi ferꝭ epithetō eſſe. Qui vult etiā ꝓprio noī appoſitū vocari: et hoc
trib⁹ modis. Ab aīo. vt iuſt⁹ īperator. Cōtēptor diuū mezēti⁹. Pius eneas. A corpe: vt pulcher tulli⁹:
formoſus apollo: ⁊ extrinſec⁹: quoꝝ multe ſunt ſpēs. A loco: vlixes ithac⁹. Ab actu: vt eneia nutrix.
Ab euētu. vt iſula diues opū theneidos. ⁊ multꝫ aliis modis. Et ſi verū eſt qđ donat⁹ dicit. Epithe=
ton nūq̄ꝫ ſine ꝓprio noīe poni. Nō erit epithetō deui⁹ error. Verū q̄r paſſim adiectiua cōſimiliter appel
latiuis ⁊ ꝓpriis appoſita iuenim⁹. eaq̄ꝫ ſine diſcrimie epitheta vocari. Addem⁹ vnū epitheta trib⁹
de cauſis apponi. Aut ꝓpter effectiuā virtutē enūciādā: ⁊ id fere poetis: vt mors frigida: tinctor pal=
lid⁹: amor cec⁹: ſitis arida: q̄r talia faciūt. Aut ꝓpter diſcrimē faciēdū: vt idea cretēſis. ad excludēdū
troiana: lana nigra ꝓpter alteri⁹ coloris lanā. luna prior: febris quaterna: hilaris vult⁹ ⁊c. Aut ꝓpꝭ
ꝑpetuā rei naturā ſignificādā: ⁊ id cū excellētia qua ſecluſa vitioſa ⁊ ſupflua videbiꝭ appoſitio. exē=
plū p̄mi. Ut ignis calid⁹. Alma ceres: Triſtia bella: celū ꝓfundū. Non quaſi ſit ignis q̄ nō ſit calid⁹:
aut ceres q̄ nō alat: aut bellū nō triſte: aut celū nō ꝓfundū: ſꝫ q̄r talia excellēter appellari pñt. Exē=
plū ſcđi. Si dicas hoiem riſibilē. aīal ſenſibile. aquā humidā ⁊c. ⁊ hic vltim⁹ modus maxime vitan=
dus eſt: magis licēter ⁊ figurate poſit⁹ oratoriq̄ꝫ vitādus. Poetis aūt data eſt venia etiā licēter vtē=

Error deuius.

di: vt qñ ꝓpter futurū danꝭ vt infelix dido: ꝓpter infelicitatē futurā nō p̄ſentē. Sed vt ad inſtitutum
redeā. ſi nullus eſt cēſendus error: q̄ꝫ q̄ fiat cedēdo de via: tūc verū erit ꝙ oīs error ſit deuius. nec tñ
ſupflue oīno poneꝭ: q̄r peculariter erit cēſendus deui⁹. Eſt aūt error in morib⁹: in doctrina: in opinio
ne: in factis. ſꝫ metaphorice oīs quodāmō a via ſeducit. Sed nō oīs error malus eſt. vt docet Aug.
q̄ ſe errore ab hereticoꝝ inſidiis liberatū dicit. Nec oīs dolus mal⁹: vt medicoꝝ q̄ egrotantē dolo ca

Auius. Auis.

piūt ſꝫ nō circūuenīūt. Ideo cōueniēter a iuriſperitis dolus mal⁹ notaꝭ. Ad ſignificādum ergo erro
rē malū additū eſt deuius. Nā deuius malum ſonat: auiū ꝑuationē pre ſe fert. Vñ aui⁹ eſt homo q̄ ſi
ne via incedit ſicut auis. inde dicta. Deui⁹ aūt q̄ cōtra viā ingrediꝭ. ſicut dedocens nō q̄ nihil: ſed q̄

Uerba ꝺ loco.

cōtrariū aut obliuiſci docet. Legēdū aūt eſt abducit hoc eſt a ꝟo bono ducit ad falſum. Ubi ſcies pe
ritos dicēdi ſm̄ ꝑutū: potius vti verbis de loco q̄ꝫ ad locū ſignificātib⁹. etiā additis aduerbiis aut no

Fere.

minib⁹ ad locū: vt quo abis: quo ruis: quo me fugis: ¶ Adducti ſūt romani ⁊c. Habes ante oculos
ꝓpoſitā terre formā felicitatis. Nō eſt legēdū formā ſꝫ fere. Et ſubintelligiꝭ. vt Laurēti⁹ valeñ. docet

Epicuri volu= ptas.

q̄dā vniuerſalitas. vt ſit fere oēm. Reſpuit aūt particularitatē. Nō eñ dices fere aliquaꝫ. Que q̄dē
ſola cōſiderās epicurus. ordo eſt. q̄ ſola iam quinq̄ꝫ dicta Epicurus cōſiderans. i. poſtq̄ꝫ cōſiderauit
ad voluptatem conducere: cōſtituit voluptatē eſſe ſummum bonū. De qua re multa diſſerit in vita
eius Laertius oſtendens euꝫ ſobriā vitā duxiſſe: ⁊ voluptatē nō corpis potiſſimū: ſed animi ꝓbaſſe.
Qđ etiā ptꝫ ex ꝟbis ipſius epicuri ad herodotū. Quoꝝ pauca hec ſunt. Reputandū eſt cōcupiſcen
tias partim eſſe naturales: partim inanes: atq̄ꝫ naturaliū alias quidē neceſſarias: alias ꝟo tm̄ eſſe
naturales. Neceſſarie vero que ſunt partim ad felicitatem: partim ad corpis trāquillitatē: ptim ad
vitā ipam eſſe neceſſarias. Hoꝝ quippe ſine errore ſpeculatio eſt vt nouerimus q̄d eligendū: q̄d ve
fugiendū ſit ad bonā corpis tuēdā valitudinē: corporiſq̄ꝫ quietē. Hic eñ finis bñ bteq̄ꝫ viuēdi. Hui⁹
eñ gr̄a oīa aggerimus: vt neq̄ꝫ doleam⁹: neq̄ꝫ perturbemur. Ubi vero id penitus cōſecuti erimus: ſo
luꝭ omnis tempeſtas animi: cū non poſſit aīal tendere quaſi min⁹ ad aliq̄d. ⁊ aliud querere q̄ anim=

coꝛpoꝛiſqꝫ ꝯſumetur bonū. Tūc voluptate opus eſt: cū illa nō adeſſe dolemus: nō etiā voluptate indigemus. Quocirca voluptatē finē dicimꝰ ac ꝑncipiū beate. Hāc eñ primū bonū atqꝫ ingenitū nouimus: atqꝫ in hac electionē oēm atqꝫ deuiationē inchoamus: ad hāc occurrimꝰ ꝑturbationē tanqꝫ noꝛma bonū diſcernētes. Qm̄ ꝟo ꝑmum iſtud ⁊ inſitum bonū eſt: iccirco nō oēm voluptatem eligimus. verū ſepe pleraſqꝫ trāſgredimur: qñ ex his maioꝛ moleſtia ſequit̄: doloꝛeſqꝫ nōnullos voluptatibus ꝑſtare arbitramur: qñ ſcꝫ ex diutina toleratiōe doloꝝ maioꝛ nos voluptas ſequit̄. Oīs itaqꝫ voluptas eo ꝙ naturā ꝓpriā habet: bonū eſt: nō tñ eligenda oīs. ſicuti ⁊ doloꝛ malū eſt. nō oīs repudiādus eſt doloꝛ. Cōmenſione itaqꝫ vtiliū: ⁊ inutiliū diſcretiōe diligēti hͦ oīa iudicare ꝯuenit. Vtimur eñ bono ꝑ tꝑa q̄dā vt malo ita rurſus malo tāqꝫ bono. Frugalitatē ꝑterea magnū eſtimamꝰ bonū: nō vt ſemꝑ vtamur modicꝭ: ſꝫ niſi multa habeamus vtamur paucꝭ. hec ille īter m̄lta alia. Diffiniuit aūt vt Aul. gel. docet. Voluptatē eē coꝛpis ꝯſtantē habitū. ꝙ ꝟo mentis trāquillitateꝫ ꝑcipuā voluptatem extimauit cōfitetur autoꝛ noſter dicēs: iocunditatē aīo videātur afferre. Hoc addā ꝓpter imperitos qñ de autoꝛe iṗo ⁊ inuētoꝛe huiꝰ ſecte loq̄tur: dicemꝰ. Epicurꝰ ideꝫ ſentit. Qñ vero de imitatoꝛibꝰ eius ſic epicuꝛei ita ſentiūt. Cetera huiꝰ ꝓſe vt ſatis nota aut declarata ꝑtranſeo.

Metrum ſecundum tertij libꝛi.

Q Uantas rerum flectat habenas
Natura potens: quibus immenſum
Legibus oꝛbem ꝓuida ſeruet:
Stringatqꝫ ligans irreſoluto
Singula nexu: placet arguto
Fidibus lentis pꝛomere cantu.
Quāuis peni pulchꝛa leones
Vincula geſtent: manibus datas
Captent eſcas: metuantqꝫ trucem
Soliti verbera ferre magiſtri:
Si cruoꝛ hoꝛrida tinxerit oꝛa:
Reſides olim redeunt animi.
Fremituqꝫ graui meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis:
Pꝛimuſqꝫ lacer dente cruento
Domitoꝛ: rabidas imbuit iras.
Que canit altis gerrula ramis

Q Uantas reꝝ flectat habenas Hic incipit ſc̄d̄ꝫ metrū huiꝰ tertij: q̄d̄ d̄ꝛ pindaricū ab inuētoꝛe: anapeſticū a pede ꝑdomināte: ⁊ ē dimetrū q̄d̄ ꝯſtat ex quatuoꝛ pedibꝰ: quoꝝ duo ꝯſtituūt vnū metrū. In quo metro ph̄ia: q̄ꝛ ſupꝛa dixerat ꝙ vis nature oꝑatur ꝙ intentio hoīm ſemꝑ tēdit in bonum: ideo hic cōmendat vim nature oſtēdens ꝙ tāta eſt vis nature ꝙ quātūcūqꝫ res adducat̄ aſſuefactione vel violētia ad aliquid q̄d̄ ineſt ſibi ꝑter naturam: tamē ſibiipſi derelicta ſemꝑ redit ad illud q̄d̄ ineſt ſibi ſc̄m naturam: ⁊ pꝛemittit ſuā intētionē. ſc̄d̄o manifeſtat pꝛopoſitū: ibi. Quāuis. Pꝛimo dicit mihi ph̄ie placet ꝓmouere. i. manifeſtare cātu arguto. i. ſonoꝛo: lentis fidibus. i. choꝛdis lente ſonantibus quātas habenas ideſt naturales inclinationes potens natura flectat. i. regat. quibus legibus ꝓuida natura ſeruet. i. cōſeruet immēſum oꝛbē. ⁊ quibus legibꝰ natura ſtringat ligās ſingula irreſoluto nexu. i. cōiunctiōe indiſſolubili. No. ꝙ triplex eſt natura. Natura naturās: ſicut eſt deus a quo depēdet celū ⁊ tota natura. Alia natura naturās ⁊ naturata ſimul: ſicut celū q̄d̄ d̄ꝛ natura naturata: q̄d̄ depēdet a deo: ⁊ d̄ꝛ natura naturās inquātū influit naturis iſtoꝝ inferioꝝ. Alia eſt natura naturata tm̄: quā btūs Aug. ſic diffinit. Natura eſt q̄dā vis et potētia diuinitꝰ inſita rebus creatis. q̄ vnicuiqꝫ rei ſuū eſſe tribuit. q̄ cū q̄ſqꝫ male vtit̄ malus eſſe iudicat̄: in ꝓpoſito dictū ph̄ie pōt intelligi de natura tertio mō dicta: lꝫ quidā exponāt ꝓ natura pꝛimo mō ſumpta. Itē leges nature hic vocat determinatiōes vel ꝓpꝛietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi ꝯſtitutas. Quāuis peni pulchꝛa. hic ph̄ia māifeſtat ꝓpoſitū ꝑ quatuoꝛ exēpla. ſc̄d̄o gñaliter cōcludit ſil̄r eſſe in oībus alijs: ibi. Repetūt. Pꝛima in quatuoꝛ ꝑtes ſc̄m quatuoꝛ exēpla que patebūt. Pꝛimū eſt de quadrupedibꝰ ſicut de leonibus q̄ lꝫ ex quadā aſſuefactione domant̄: ita vt miteſcāt metuēdo ſuū magiſtrū: tñ ſi multū offendant̄ redit eoꝝ crudelitas naturalis: ita vt ꝑmo lacerāt dētibꝰ magiſtrū ſuū vñ d̄ꝛ in lr̄a. Quāuis leones peni. i. libyci: geſtēt. i. poꝛtēt pulchꝛa vincula. i. catenas in collo: ⁊ captēt. i. recipiāt eſcas datas. i. poꝛrectas eis manibꝰ ſui magr̄i: ⁊ quāuis metuāt trucē. i. crudelē magr̄m: leones inquā ſoliti ferre. i. pati ꝟbera magr̄i. ſꝫ ſi cruoꝛ tinxerit. i. madidauerit hoꝛrida oꝛa. i. colla leonū ꝑ nimia ꝟbera tūc animi leonū reſides. i. q̄eti redeūt ad naturalē crudelitatē: ⁊ leōes meminere ſui. i. ſue nature graui fremitu. i. magno rugitu ipſi laxāt. i. ſoluūt colla ſolutis nodis. i. ruptis vinculis: ⁊ ꝑmꝰ ſuus domitoꝛ. ſ. magr̄. ille imbuit. i. recepit lacer. i. laceratꝰ rabidas iras cruēto dēte. ſ. leonis. No. ſc̄m Iſidoꝛū. ij. Ethimo. Peni ſunt hoīes carthaginēſes. eſt aūt cathago ciuitas libye pꝛopter q̄d̄ leones libye vocant̄ leones peni: ⁊ hmōi leones libye facilius domant̄. No. quātūcūqꝫ leones domant̄ ⁊ aſſuefactiōe ducant̄ a ſua crudelitate: ſi tñ afficiant̄ cruo-

Sãctus thomas

Natura

Ales cauee clauditur antro.
Huic licet illita pocula melle:
Largaſqꝫ dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret:
Si tamen alto ſaliens tecto
Nemorum gratas viderit vmbras:
Sparſas pedibus proterit eſcas.
Siluaſqꝫ tantum meſta requirit.
Siluas dulci voce ſuſurrat
¶ Validis quondam viribus acta
Pronum flectit virga cacumen:
Hanc ſi curuans dextra remiſit:
Recto ſpectat vertice celum.
¶ Cadit heſperias Phebus in vndas:
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus.
Repetunt proprios queqꝫ recurſus.
Reditiqꝫ ſuo ſingula gaudent:
Nec manet vlli traditus ordo:
Niſi quod fini iunxerit ortum:
Stabilemqꝫ ſui fecerit orbem.

re vel ſanguine redeũt ad naturalẽ crudelitatẽ. ¶ Que canit. Hic ponit ſcðm qð eſt de volatilibus ⁊ eſt tale. Auicula capta q̃ ꝓter naturã domeſticat᷑. quãtũcũqꝫ foueat᷑ delitijs hoĩm tñ habita oportunitate redit ad ſilueſtrem etatẽ. vnde dicit᷑ in lr̃a. Ales garrula q̃ canit altis ramis ſilla capta claudit᷑ in antro cauee. i. domũcula ſup. vt ibi maneat ad ſolatiũ hoĩm: lꝫ ludẽs cura hoĩm miniſtret huic aui pocula illita. i. linita melle: qꝫ ꝓ ⁊ largas dapes miniſtret dulci ſtudio. ſi tñ illa auis ſaliẽs ex alto tecto. i. ex alta domũcula viderit gratas vmbras nemorꝫ: ipſa ꝓterit pedibus ſuis eſcas ſparſas ⁊ ip̃a meſta. q: ip̃a fuit detẽta: req̃rit ſiluas ⁊ dulci voce ſuſurrat. i. cãtat in ſiluis. ¶ No. natura nõ aſſueſcit in ꝯriũ: ſi em̃ lapis cẽties ⁊ milleſies ꝓijciatur ſurſum nõ aſſueſcit aſcẽdere ſurſum: lꝫ em̃ aliqua ꝯſuetudine vl̃ violẽtia natura poſſit ad tp̃s impediri: tñ ſemp inclinat᷑ ad propriũ opus. ¶ Validis quondã viribus acta. Hic ponit tertiũ exemplũ de vectigalibus: ſicut de virga creſcente qð tale eſt. Licet virgula erecta p violẽtiã incuruet᷑ tm̃ relicta ꝓpria natura ipſa ſurſum erigit᷑. vñ dicit in lr̃a. Virga quondã acta. i. coacta validis virib⁹ ſup. hoĩs icuruantis eã ipſa flectit ꝓnũ cacumẽ: ſed ſi dextra curuãs remiſerit hanc: ip̃a reſpectat ideſt reſpicit celũ vertice: q̃ſi diceret. depoſita violẽtia icuruãtis ꝟga redit ad naturalẽ rectitudinẽ. ¶ Not. ꝙ lꝫ natura rerũ inanimatarũ non facile aſſueſcat in cõtrarium. tñ in hoĩbus rõnabilibus multum facit aſſueſcẽdo vel cõſueſcẽdo: q: lꝫ aliquis ſit male cõplexionat⁹: tñ p vſuꝫ ⁊ cõſuetudinem habilitatur: ⁊ cõplexio mutatur. vñ Señ. Cõſuetudo eſt altera natura. Cadit heſperias phebus in vndas. Hic ph̃ia ꝓbat intẽtuꝫ ſuũ ponẽdo quartum exemplũ in corpib⁹ celeſtib⁹ ⁊ eſt tale. Sol motus ab oriẽte in occidẽtẽ cadit in mare heſpericũ: ſꝫ naturali inclinatiõe redit ad orientẽ ſub nr̃o hemiſpherio. vñ dicit in lr̃a. Pheb⁹. i. ſol cadit ĩ vndas heſperias. i. occidẽtales: ſꝫ ſecreto tramite. i. ſecreta via. ſ. ſub terris rurſus. i. iterũ vertit curſum ſuuꝫ ad ſolitos ortus. i. partes orientales. ¶ Nota ꝙ Boetius hic loquitur more poetarũ qui dicebant ſolem tẽpore veſpertino deſcendere in mare occidentale vt lauaretur a ſordibus ⁊ puluere: quo maculatus fuit exiſtens in noſtro hemiſpherio: ſed hoc nõ eſt verũ: quia ſic apparet ruditati hominum. ¶ Repetunt proprios queqꝫ recurſus. Hic philoſophia cõcludit idem eſſe in omnibus alijs entibus: videlicet ꝙ omnia entia quocũqꝫ modo p violentiã ſeu aſſuefactionem a ſua abducũtur natura: tamen ſibi derelicta ſemp redeũt ad id qð ineſt eis per naturã. vnde dicit in lr̃a. Queqꝫ ideſt quelibet entia repetũt proprios recurſus. i. naturales motus: ⁊ ſingula. i. omnia entia gaudẽt ſuo reditu ſupple redeundo ad illud ſup. qð cõuenit eis ſm naturã. Nec vlli manet. i. adeſt traditus ordo: niſi qð ſuo fini iunxerit ortum: ideſt principium: ⁊ fecerit ſtabilem orbem. i. circulationem ſui cõiungendo finem principio. ¶ Nota ꝙ orbis in propoſito eſt circulus vel linea circũducta rediẽs ad idem punctũ a quo incepit equaliter diſtans a medio: facit autem homo ſtabilem ſui orbẽ procedẽs a deo tanqꝫ a ſuo principio: trãſit p temporalia in quibus nõ ſiſtit: ſed redit ad deum tanqꝫ ad ſuũ finem per contemplationem mentis.

Aſcenſi⁹ Quantas rex. Carmẽ hoc pindaricũ dici volũt. Eſt aũt vni⁹ gñis ⁊ dimetrũ. i. quatuor pedũ duas mẽſuras faciẽtiũ: ſꝫ tãta eſt iter pedes differẽtia ⁊ mutatio: vt ſine lege ꝯpoſitũ putes. Eſt em̃ ꝑm⁹ pes nũc ſpõdeus. Et quãtas rerũ ⁊c. Nũc dactilus: vt legibus vrbẽ: nũc anapeſt⁹: vt fidib⁹ lẽtis. Scðs ſimiliter: nũc ſponde⁹: vt quãtas rerũ: nũc anapeſtus: vt natura potẽs. nũc dactilus vt ſoluti ꝟbera. Similiter terti⁹ nũc anapeſt⁹: nũc dactil⁹

nūc ſpondeus: niſi tranſpoſitū putes: vt Largaſqꝫ dapes dulci ſtudio. pro ſtudio dulci: qđ potius cre do. Itē quartus pes ſepe ſpondeus aut trocheus eſt: ſed ⁊ tribracū ⁊ anapeſtū ibi inuenies. Oſtē dit aūt hoc carmine quō natura dn̄at arti ⁊ opinioni preter naturā adhibitis. Fidibus lentis. hoc ad modeſtiā ſpectat Lau. vult cōtra Priſcianū vt chorda plectri dicat hec fides: nō hec fidis: ſcribit Fides. aūt chorda ch aſpirato. Quis peni. pen⁹ na. nū. deberet ſcribi per oe dipthongon q̄ interdū mutat Penus. in u. punicus ca. cū. qđ pro eodem accipit: ſicut a pena fit punio. dicunt aūt leones peni vel poti⁹ pu Punic⁹. nici eo modo quo res ſolēt denominari a loco in quo p̄ſtātiores ſunt. Nā vt plinius docet lib. vij. c. Pena. xvj. naturalis hiſtorie. in aphrica generoſiores naſcunt leones iubati niſi a pardo gn̄ati degenerēt: Punio. vbi natura ex generoſitate leonū plurima dicit Ariſtotelem ſecutus. Docetqꝫ Hannonē eos primuꝫ Leo. domuiſſe: qui fuit vnus inter penos clariſſimus. Verbera poti⁹ ſunt flagella ⁊ inſtrumēta verberā- Verbera di qꝫ ipſe verberationes. Si cruor horrida tinxerit ora. Non intelliges de cruore ipſoꝝ. quē Pli. atrū vbicūqꝫ vulnerati ſint effluere docet: ſed de cruore prede quo guſtato rapiunt furore ⁊ in domitorem ſuum primū ſi primus eſt irruūt. Statius in achilleide Achillē incenſum bellico furore viſis armis ſanguine cōſperſis leoni cōparat. verba eius ſunt. At ferus eacides radiantem vt cominus orbem. Celatū pugnis ſeuis ⁊ forte rubentē. Bellorum maculis accliuem cōſpicit haſtam. Infremuit: tor- ſitqꝫ genas ⁊ fronte relicta. Surrexere come nuſqꝫ mādata parētis. Nuſqꝫ occultus amor: totoqꝫ in pectore troia eſt. Ut leo materno cū raptus ab vbere mores Accepit: pectiqꝫ iubas hominemqꝫ vere ri. Edidicit nullaſqꝫ ruit niſi iuſſus in iras. Si ſemel aduerſo radiauit lumine ferrū. Et iurata fides domitorqꝫ inimicus in illū. Prima fames timidoqꝫ pudet ſeruire magiſtro. hec ibi. Euenit autē tpe domitiani ꝙ leo domitorē ſuū in ſpectaculo dilaniauit. Nō ergo dicas ora. i. colla: ſꝫ reuera ora mā- ducādo ſanguinolentas carnes: aut bibendo ſanguinē nature leonum ſpe ſalubreꝫ. Primuſqꝫ lacer ⁊c. Ordo eſt. Et domitor lacer. i. lacerat⁹ dēte leonis cruento: eo ꝙ cruorem auguſtauit imbuit ideſt inchoat in ſe rabidas iras leonis. Eſt autem imbuere rei primā tincturam dare: ⁊ ideo trāſfert vt ſit quaſi inchoare: ſed fere adhibita tinctura quadā vel ſanguinis vel alteri⁹ liquoris. Niſi forte ad ani mū trāſferat: quo pacto artibus ⁊ ſciētijs imbutū dicimus quo eas imbibit cū velut tabulā raſam in qua nihil ſcriptū eſſet adhuc animum habeat. Pronum acumē. i. ſummitatē in terram inclinatā. Cadit heſperias ideſt occidentales ab heſpero ſtella veſpertina. que illic apparet. Loquitur auteꝫ ſm opinionem vulgi ſicut Verg. j. Enei. Quid tm̄ occeano ꝑpertā ſe tingere ſoles hiberni ⁊c.

¶ Proſa tertia libri tertij.

Vos quoqꝫ o terrena animalia tenui licet imagine: veſtrum tn̄ principiuꝫ ſomniatis. Verūqꝫ illū beatitudinis finem licet minime perſpicaci: quali cūqꝫ tamen cognitione proſpicitis coqꝫ vos ad verum bonum naturalis ducit intentio: ⁊ ab eodem multiplex error abducit: conſidera nāqꝫ an per ea quibus ſe homines adepturos beatitudi- nem putant: ad deſtinatū finem valeāt peruenire. Si enim vel pecunia vel honores ceteraqꝫ tale quid af- ferant: cui nihil bonorum abeſſe videatur: nos quoqꝫ fateamur fieri aliquos horum adeptione felices. Quod ſi neqꝫ id valent efficere: qđ ꝓmittunt: boniſqꝫ pluri- bus carent: nonne liquido falſa in eis beatitudi-

¶ Proſa tertia tertij libri.

Vos quoqꝫ o terrena animalia. Sanct⁹ thomas. Iſta eſt tertia proſa huius ter- tij in qua ⁊ in alijs ſequētibus oſtendit ꝙ vera felicitas nō cō ſiſtit in illis que quidam puta- uerunt eſſe ſumma bona: ſed tn̄ eſt felici- tas in ipſis. ⁊ p̄io ph̄ia ea que dicta ſunt in metro adaptat ſpecialiter ad homines ⁊ cum hoc proponit intentum ſuum. Se- cundo probat ſuū intentū: ibi. Primū igit Dicit primo dictum eſt ꝙ oīa repetūt ſuū finem: vos quoqꝫ o terrena animalia. i. vos hoīes q̄ eſtis dediti terrenis ſomnia- tis. i. imperfecte cognoſcitis veſtrum prin cipium: lꝫ tenui imagine. i. exili ſimilitudi ne: ⁊ ꝓſpicitis illum verum finem beatitu dinis: licet cognitione minime ꝑſpicaciū qualicūqꝫ cognitione coqꝫ. i. ideo natura- lis intētio ducit vos ad verum bonum et multiplex error ab eodē vos abducit. Et proponit intentum ſuū di. Cōſidera nāqꝫ o Boe. an homines valeant peruenire ad deſtinatum finem. i. ad beatitudinem per ea q̄bus putāt ſe adepturos beatitudinē ſi eīn pecunia vel honores ⁊c. afferūt q̇d. id eſt aliquid tale cui nihil bonoꝝ videat abeſſe nos fateamur aliquos fieri felices adeptione horum bonorum: ſed ſi nos va leant efficere. i. facere quod promittūt ⁊ carēt plurib⁹ bonis: nōne liquido. i. manifeſte falſa ſpes bea titudinis in eis deprehenditur: q. d. ſic. ¶ Nota principium omnium rerū quod eſt deus eſt vera bti tudo vt poſtea patebit. Tale principium quaſi ſomniādo cognoſcit ⁊ difficulter ad ipm̄ deuenit nō eīn ꝑfecte i p̄ſenti ſtatu ipm̄ cognoſcimus q: intellectus noſter habet ſe ad ipm̄ ſicut oculus noctue ad lumē ſolis ex ſcđo metaphi. Etiā ad talē beatitudinē cū difficultate ꝑuenit, vn̄ Alan⁹ i anticlau-

nis ſpecies deprehenditur? Primũ igitur teipſum: qui pauloante diuitijs affluebas: interrogo. inter illas abundantiſſimas opes nunq̃ ne animum tuum cõcepta ex qualibet iniuria cõfudit anxietas? Boe. Atqui inquam: tam libero me fuiſſe animo quin aliquid ſemper angeret: reminiſci nequeo. Phi. Nonne quia aberat quod abeſſe non velles: vel aderat quod adeſſe noluiſſes? Boe. Ita eſt inquam. Phi. Illius igitur preſentiam: huius abſentiam deſiderabas. Boe. ❡ Confitebor inquam. Phi. Eget vero inquit eo quod quiſq; deſiderat? Boe. Eget inquã. Phi. Qui vero eget aliquo nõ eſt vſq;quaq; ſibi ipſe ſufficiens. Boe. Minime inquam. Phi. Tu itaq; hanc ſufficientiaꝫ plenus inquit opibus ſuſtinebas? Boe. Quidni inquam? Philoſophia. Opes igitur nihilo indigentem ſufficientẽq; ſibi facere nequeũt et hoc erat quod promittere videbantur. ❡ Atqui hoc quoq; maxime conſiderandum puto: ꝙ nihil habeat ſuapte natura pecunia: vt his quibus poſſidetur inuitis nequeat auferri. Boe. Fateor inquam. Phi. Quid ni inquit fateare? cum eam quotidie valentior aliquis eripiat inuito. Unde enim forenſes querimonie: niſi ꝙ vel vi: vel fraude a nolentibus pecunie repetuntur erepte. Boe. Ita eſt inquaꝫ. Philo. Egebit igitur inquit extrinſecus petito preſidio: quo ſuam pecuniam quiſq; tueatur? Boe. Quis inquã neget? Phi. Atqui non egeret eo niſi poſſideret

diano de planctu nature ⁊ ſciẽtia dicit. Difficilis acceſſus ad hãc faciliſq; receſſus: acceſſus paucis: caſus patet oĩbus: in quã vix aliq̃s trãſire valet oĩs ab illa declinare via: que paucis pũia multis. Claudit̃ arcta nimis intrãti larga ruine. ❡ Primũ igit̃ teipm̃. Hic phĩa probat intẽtũ ſuũ: ꝙ iſta bona nõ efficiãt qđ promittũt ⁊ ꝑ cõſequẽs in eis eſt falſa btĩtudo ⁊ pͥmo oñdit hoc de diuitijs: poſt idẽ de alijs bonis. Primo ergo ꝓbat ꝙ diuitie nõ cõferũt ſufficiẽtiã quã vident̃ ꝓmittere: ⁊ ꝓpt̃ quã appetuntur. Scđo ꝓbat ꝙ diuitie cõferunt indigẽtiã. Tertio ꝓbat ꝙ indigentiã non auferũt. ſecũda ibi. Atqui inquaꝫ tam libero. tertio ibi. Quis aũt modus. Primo intẽdit talẽ rõnem in illis nõ cõſiſtit vera felicitas que non reddunt hominẽ ſibi ſufficientẽ. ſed diuitie ſunt hmõi. ergo ⁊c. Maior eſt nota: qꝛ felicitas eſt bonuꝫ ſufficiẽtiſſimũ nullius egens. Minorem declarat in litera. Et ꝓcedit phĩa more dydaſcalico. i. interrogando ⁊ reſpondendo ⁊ dicit ſic. Primũ igit̃ teipm̃ Boe. interrogo: qui pauloante diuitijs affluebas. i. abundabas nunq̃ ne anxietas. i. triſtitia cõcepta ex qualibet iniuria cõfundit animum tuũ inter opes abundantiſſimas? ⁊ reſpõdit Boetius. Atqui pro certe ego nequeo reminiſci me fuiſſe taꝫ libero animo quin ſemper augeret. i. offenderet aliquid. dicit philoſophia. Nonne tibi aliq̃d aberat quod abeſſe nõ velles: vel tibi aliquid aderat quod adeſſe noluiſſes? Reſpondet Boe. Ita eſt inquaꝫ. Tunc phĩa cõcludit dicit. Ideo illi⁹ qđ aberat pñtiã deſiderabas huius aũt qđ aderat deſiderabas abſentiã. dicit Boetius. ❡ Confitebor inquam. Et phĩa inquit. Eget vero. i. caret eo qđ quiſq; deſiderat di. Boetius eget: ⁊ phĩa. Qui ꝟo eget aliquo nõ eſt vſq;quaq; ſibi ſufficiẽs. di. Boe. minime ſup. eſt ſufficiẽs. Et phĩa. tu itaq; hãc inſufficientiam ſuſtinebas plen⁹ opibus? Rñdet Boe. inquã. i. dico q̃d ni. i. cur nõ ſuſtinerem inſufficientiam etiam plenus opibus? Concludit ergo phĩa ex cõceſſis dicẽs. Igitur opes nequeunt facere nihilo indigentem ⁊ ſibi ſufficientem: et hoc erat quod promittere videbant̃. ❡ Nota omnis appetitus eſt ratione carẽtie. Unde illud quod quis habet proprie non deſiderat ſed magis amat. vnde Aug. ix. li. de ciui. dei. Itẽ appetitus quo q̃s inhiat rei cognoſcende fit amator rei cognite. iõ dicit philoſophia. Eget vero quo quiſq; deſiderat. ❡ No. philoſophia dicit. Qui eget nõ eſt ſibi ſufficiẽs. Cõtra hoc diceret aliquis ſapiẽs eget: qꝛ indiget bonis exteriorib⁹: ſine q̃bus viuere nõ põt: ⁊ tñ ſapiẽs eſt ſibi ſufficiens. ꝑ Sene. ix. epl. q̃ dicit. Sapiẽs ſeipſo ꝯtentus eſt. Ad hoc dicendũ ꝙ ſapiens indiget quibuſdã ad viuendũ: ſꝫ ad beate viuendũ ſeipõ ꝯtentus eſt. ad viuendũ eñ multis rebus illi opus eſt. ſed ad bene viuendũ tm̃ cõtentus eſt aĩo ſano erecto ⁊ deſpiciente fortunam. ❡ Atqui hoc quoq; maxime Hic ꝓbat phĩa ꝙ diuitie conferunt indigentiam: ⁊ per cõſequens nõ ꝯſiſtit in eis felicitas: cum felicitas ſit bonum ſine omni indigentia. probat autem in litera ꝙ pecunia cõfert indigentiã ꝑ hoc qꝛ pecunia facit vt homo indigeat alieno preſidio quo pecuniam ſuã tueatur: ne ꝑ violentiaꝫ auferat̃. vñ ſubdit in litera. Atqui pro certe: ego puto hoc maxime conſiderandum: ꝙ pecunia nihil habeat ſuapte natura. i. in ſua natura: vt nequeat auferri his inuitis. i. nolẽtib⁹ a q̃bus poſſidetur. di. Boe. Fateor inquã. Et phĩa. q̃d ni fateare? q. d. opꝫ vt fatearis: cũ quotidie aliq̃s valẽtior. i. fortior eripiat eam inuito. i. nolenti. Unde enim querimonie forenſes. i. iudiciales: niſi ꝙ pecunie erepte vi vel frau-

de repetuntur in iudicio? Reſpondet Boet. ita eſt inquã. ⁊ ꝑ phia. Egebit igitur quiſq̃ ꝑſidio .i. auxilio extrinſecus petito: quo tueaꝛ ſuam pecuniã quã poſſet amittere. Rñdet Boe. Dubitare nequit. Tũc phia ꝯcludit ex dictis dicens. Igitur res eſt elapſa .i. mutata in cõtrariũ. nã opes q̃ putabanꝛ ſibi facere ſufficiẽtes: faciũt poti⁹ indigẽtes alieno ꝑſidio. ¶ No. ꝙ illud qđ ꝑ violẽtiã acqriꝛ põt ꝑ violẽtiã auferri: ſed pecunia ꝑ violẽtiã acqriꝛ qꝛ dicit Ariſt. i. Ethi. ꝙ oĩs pecunioſus eſt violẽt⁹ ergo

pecuniaꝫ, quaꝫ poſſit amittere. Boe. dubitari inquaꝫ nequit. Phi. In cõtrariũ igiꝛ elapſa res eſt. Naꝫ que ſufficiẽtes ſibi facere putabanꝛ opes: alieno potius ꝑſidio faciũt indigentes. ¶ Quis autem modus eſt quo pellatur diuitijs indigentia? Num enim diuites eſurire nequeunt? Num ſitire non poſſunt? Nũ frig⁹ hibernũ pecunioſorũ mẽbra nõ ſentiunt? Sed adeſt: inquies: opulentis quo famem ſatient: quo ſitim frigusq̃ depellant. Sed hoc modo conſolari quidẽ diuitijs indigentia poteſt: ſed auferri penit⁹ nõ põt. Naꝫ ſi hec hians ſemper atq̃ aliquid poſcens opibus expletur maneat neceſſe eſt qui poſſit expleri. Taceo ꝙ nature minimũ auaritie nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſubmouere indigentiaꝫ poſſunt: et ipſe ſuam faciunt quid eſt ꝙ eas ſufficientiam preſtare credatis.

violẽter auferꝛ pecunia: ꝓpter quã violẽtiam fiunt q̃rimonie forenſes. ¶ Ubi ſciẽdum ꝙ forum eſt locus rerum venalium: ſed forus eſt locus exercendarũ litiũ corã iudice. inde forenſis idẽ eſt ꝙ iudicialis. — Forum.
¶ Quis aũt modus eſt. Hic phia ꝓbat ꝙ diuitie nõ auferũt indigentiaꝫ. ⁊ ſic per ꝯſequens nõ conſiſtit in eis felicitas: ⁊ dicit quis eſt modus quo indigentia pellaꝛ diuitijs? Nunq̃d diuites nequeunt eſurire? q. d. ſic. nunquid nõ poſſunt ſitire? q. d. immo. Nunq̃d mẽbra pecunioſoꝝ nõ ſentiunt frigus hybernuꝫ .i. hyemale. q. d. ſic Sed tu inquies .i. dices opulentis .i. diuitibus adeſt aliquid quo famen ſatient: ⁊ frigus repellant. Hic phia hoc mõ indigentia poteſt conſolari diuitijs: ſed penit⁹ auferri non poteſt. Nam ſi hec. ſcꝫ indigẽtia ſemper hyans. ideſt deſiderans ⁊ poſcens aliquid: expletur opibus: neceſſe eſt tñ vt maneat indigentia q̃ poſſet expleri: quia quantũcunq̃ ſitis diuites: vel fames mitigetur: adhuc diues: poſt ſitiet: ⁊ eſuriet: et quod nature nimiũ ẽ auaritie nihil ſatis eſt: quare ſi opes non poſſunt ſubmouere .i. repellere indigentiã: ſed faciunt indigẽtiam: q̃d eſt .i. quomõ eſſe poteſt: q̃ꝫ credatis eas ꝑſtare .i. dare ſufficiẽtiaꝫ? q. d. nullo mõ debet credi. ¶ No. ꝙ oĩs indigentia vel eſt indigẽtia nature vel auaritie. Indigẽtia nature pauciſſimis ſupplere põt eo ꝙ natura paucis minimiſq̃ cõtẽta eſt. Uñ ꝓpter naturã nõ opꝫ multũ q̃rere diuitias: nec per diuitias indigentia nature amoueri põt: ſicut nec ipſa natura mutari põt. Indigẽtia xᷓo auaritie eſt que nullo mõ expleri põt: ⁊ ita diuitie eã amouere nõ poſſunt: iõ plus auget qꝛ dꝛ. Auarus nõ implebiꝛ pecunia. ¶ No. ꝙ diuitie nõ ſolũ nõ inducũt ſufficiẽtiã: ſed nec inducũt ſapiẽtiã cũ dicat Señ. Quid ꝓſunt ſtulto multe diuitie dũ ꝑ eas nõ poſſit fieri ſapiens.

Conſidera nãq̃. Probat generaliter felicitatẽ verã nõ eſſe in ꝑdictis ſic in illis nõ cõſiſtit xᷓa felicitas i qbus ſemꝑ eſt abſentia (.i. carentia) alicuius boni. ſed in omnib⁹ ꝑdictis eſt abſentia alicuius boni ergo in ipſis nõ eſt vera felicitas. maior patet qꝛ vera felicitas eſt ſtatus oĩm bonoꝝ aggregatiõe ꝑfectus. minor ptꝫ i litera. ¶ Atqui hoc. Ratio talis. In illo nõ cõſiſtit xᷓa felicitas qđ ꝯfert indigẽtiã g̃ in ipſis nõ cõſiſtit vera felicitas. maior eſt nota ꝑ diffinitionẽ vere felicitatis. minor xᷓo ꝓbaꝛ ex litera ſic. Illud cõfert indigẽtiã qđ facit vt hõ indigeat alieno ꝑſidio. ſed diuitie ſunt tales ergo cõferũt indigẽtiã. maior eſt nota. minor ꝓbatur ex litera ſic. qui habet pecuniã indiget alieno ꝑſidio quo ſuã tueaꝛ pecuniã ne auferatur ab eo ex quo liq̃do patet ꝙ vera felicitas nõ cõſiſtit in diuitijs. nã illo nõ egeret niſi pecuniã poſſideret. ¶ Quis autem. Tertia rõ datur In illo non conſiſtit vera felicitas quod non aufert indigentiã. Sed diuitie ſunt tales ergo ⁊c. maior per diffinitionẽ beatitudinis patet. minor ex litera qꝛ non auferunt eſuriẽ ſitim frigus ⁊c. cuꝫ membra diuitum hec ſentiant. — Ray.

Vos q̊ꝫ ⁊c. Pauca his locis eget. Uocat aũt terrena aĩalia eo ꝙ reb⁹ terrenis adhereat i illis finẽ cõſtituẽtes Efficere eſt pluſq̃ꝫ facere em̃ ſepe ꝯtingit ſine effectu. i. cõplexiõe opis qđ fieri cepit. Eget vero. Ordo ẽ. xᷓo ꝑ ſꝫ: q̃ſq̃s eget .i. op⁹ hꝫ: ⁊ ĩdiget eo qđ deſiderat. Nõ aũt expones eget .i. caret: qꝛ m̃ltis carem⁹ q̃b⁹ egem⁹: vt vir plebei⁹ caret cẽſu eq̃ſtri ⁊ tñ nõ eget. Egem⁹ em̃ q̃b⁹ nobis op⁹ ẽ: ⁊ q̃ q̊dãmõ neceſſe ẽ nos habere ad ꝯditionẽ vite noſtre ſaluãdã. Carem⁹ oĩb⁹ q̃ nõ habem⁹. habere tñ velimus ꝓprie. Nã vacam⁹ malis pena ⁊ culpa. Deſideram⁹ aũt qđ abeſt ⁊ adeſſe velim⁹: vel qđ nõ reperim⁹ vbi ſꝑabamus: vt cũ iaꝫ defierit eẽ: vt mille viros in ꝑlio deſideratos: ĩtelligim⁹ interẽptos: ⁊ ob id cũ q̃rerenꝛ a ſuis nõ inuẽtos Foꝝ a phoro greco xᷓbo qđ ſigt̃ fero ⁊ porto deductũ volũt. ſigtq̃ locũ in quo tã res venales q̃ꝫ lites ferunꝛ. Et pro vtroq̃ apud latinos neutri eſt generis: vnde dictũ foꝝ iudiciale: nõ iudicialis forus. — Aſcenſi⁹

Recētiores tñ.i.canoniſte ad differentiam ꝓ foro iudiciali maſculine ꝓferūt forus vt ptʒ.c.forus. Legit aūt apud latinos fori foꝝ: ꝑ tabulatis nauiū in qb⁹ ſedēt remiges.vt.iiij.Enei. Impleſſemqʒ foros. Cōſolari qdē diuitijs indigētia pōt:auferri penitus nō pōt. Male legūt q̄ dicūt:ſʒ auferri penitus nō pōt. Qi vt docet valla:quotiēs he cōiunctiōes ſʒ:aūt ꝟo.ponunᵗ:nō eſt repetendū:qꝺ legitiᵉ repetiᵗ illis ablatis:vt indigētia pecunijs leuari qdē pōt:auferri aūt nō.vꝫ ſic leuari pōt: auferri nō pōt. Nō tñ caſtigaſſeꝫ niſi ſic q̄ʒ ſcriptū repiſſeʒ. Nō eī ſp q̄ Laurēti⁹ ꝓcepit etiā piti obſeruāt. Male etiā quidā legūt. Taceoqʒ nature nimiū. Legēdū eī eſt minimū. Et eſt ordo:taceo ꝙ minimū ē ſatis nature:⁊ nihil eſt ſatis auaritie:quapropter ſatiari nō pōt. Dicit eī Sen. Tā deeſt auaro qꝺ hʒ q̄ʒ quod nō hʒ:qꝛ neſcit eo qꝺ habet frui. Et Iuu. Creſcit amor nūmi q̄ʒtum ipſa pecunia creſcit.

Sāctus thomas. Quāuis fluente diues auri gurgite. Iſtud eſt tertiū metrū huius tertij: qꝺ dr̄ archilochiū ab inuētore iābicū a pede ꝑdñante.cui ꝓiūgiᵗ metrū elegiacū i quo metro phīa inuehiᵗ ꝯ̄ auaros qs i ꝑſenti vita ſollicitudo diuitiaꝝ affligit:⁊ in morte derelinqt.⁊ dicit q̄ʒuis diues auarus fluente.i.inundante auri gurgite.id ē multitudine cogat.i.cōgreget opes nō expleturas ſuā cupiditatē:⁊ q̄ʒuis diues onerēt.i.ꝑnat colla ſua baccis.i.gēmis ꝓcioſis:rubri littoris.i.rubri maris: qꝛ gemme colliguntur in littore rubri maris:⁊ q̄ʒuis ſcindat id ē diuidat arūdo rura opima.i.agros fecūdos centeno boue.i.cū cētū bobus adhuc cura

Metrum tertium tertij libri.

Quamuis fluente diues auri gurgite
Non expleturas cogat auarus opes
Oneretqʒ baccis colla rubri littoris
Ruraqʒ centeno ſcindat opima boue:
Nec cura mordax deſerit ſuperſtitem
Defunctūqʒ leues non comitantur opes.

Gurges Bacca mordax.i.ſollicitudo nō deſerit ipm ſupſtitem.i.viuentē:qʒ ꝑ ⁊ leues opes: que leuiter tranſeūt non comitantur ipſum defunctū.i.mortuum. Not. circa literā ꝙ gurges ſm Hug.⁊ Iſido.in li.ethimo. eſt locus altus.i.ꝓfundus in flumine.⁊ in ꝓpoſito ſignat abundantē affluentiam auri. Itē ſm hug. bacca per duplex c inuenitur poſitū ꝓ fructu oliue vel lauri:vel pro quolibet fructu. aliquando aūt inueniᵗ pro gēma ꝓcioſa ⁊ ſic ſumitur hic. Itē diues auarus duplici malo ꝑmitur in ꝑñti vita:ſemꝑ ſollicitaᵗ:⁊ poſt mortē nihil eū de diuitijs comitatur de quo diuite loquiᵗ Alan⁹ in li.de plāctu nature dicens. Ut loculis varia nūmoꝝ fercula donet: Imponit ꝓprio diues ieiunia vētri. Itē loculaᵗ locellis diues in argento.ſed venter philoſophari cogitur.

Aſcenſi⁹ Gurges Quāuis fluēte.⁊c. Cātus hic eſt dicolos diſtropos.prior ꝟſus eſt archilochius trimeter iābicus ſenis pedib⁹ cōſtās:inter quos ꝑdominaᵗ iābus. Poſterior eſt elegiacus pentameter:de quo in ꝑmo carmine libri ꝑmi dictū eſt Senſa ꝟboꝝ aperta ſunt:verba ipā nō obſcura. Attende tamē gurgitē ꝓprie dici fluctū precipitē omnia ingurgitantē ⁊ ſecū rapientē. Poteſt aūt loqui gñaliter de quocūqʒ gurgite.ſunt eī varij fluuij auriferi ⁊ habētes arenas auro inſignes:vel loquiᵗ ſpecialiter de tago ⁊ pactolo fluuijs auriferis:de q̄rū pore ſic inqt Iuue.tāti tibi nō ſit opaci. Ōis arena tagi:qꝺqʒ i mare voluiᵗ aurū. Ut ſomno careas. De pactolo vide. Ouiꝺ.in.xi.metamor Oneretqʒ baccis. Bacca c duplici ⁊ ſine aſpiratiōe ſcriptū ſignificare pōt oēm fructū minoꝝ arboꝝ ⁊ fruticū.ꝑ pe tñ Oliue:lauri:myrti:lētiſci:fabe:ſiriace ⁊ eiuſmodi arborū quarū fruct⁹ rariores veniūt ⁊ diſꝑſi⁹ vt inqt Valla. Nā q̄ deñſi⁹ naſcunᵗ acini potius vocādi ſunt.vt grana vue:hedere ſambuci:ebuli mali punici ⁊c. Sed nōnūq̄ʒ cōfundunᵗ. Quia bacca generaliter accipiᵗ:vt author eſt Serui⁹ ad illud tertij enei. Uictuʒ infelicem baccas lapidoſaqʒ corna dant rami.vnde alibi pro acinis ebuli dr̄ Uerg. Sanguineis ebuli baccis minioqʒ rubētē.⁊ qꝛ vniones baccarū rotunditatē ⁊ figurā habent etiā bacce dicunᵗ.vnde.i.Enei. Colloqʒ monile baccatuʒ.

Acini. Margarita. i.inquit Seruius:ornatū margaritis Dr̄ aūt hoc margaritū:⁊ hec margarita:⁊ hec margaris. Sūt qui ſeparant gēmas ⁊ margaritas. Cice. Nullā gemmā aut margaritā. Et gēmas dicūt diuerſicoloris.margaritas vero albas.vel gēmas integras:margaritas pertuſas. Hec Seruius. Quare aūt vniones docenᵗ docet Pli.qm̄ eī ſingule reperiunᵗ hmōi gemme ab vnitate vniones vocanᵗ.vnde Solinus. Lapis iſte in aquis mollis eſt:humo duraᵗ exēptus:nūq̄ʒ duo ſimul reperiunᵗ. Vñ vnioni bus nomen daᵗ. Naſcunᵗ aūt vt docet Pli. Bacce in mari indico.ſed precipue laudanᵗ circa arabiā perſico ſinu maris rubri ⁊c. Inde hic diciᵗ rubri littoris. Baccha aūt aſpiratuʒ ſacerdos eſt bacchi ſicut phebas phebe. Rura opima.i.pinguia arua ⁊ fecunda. Dr̄ aūt rus.q.rurſum colēdū eſt. Uerg. in georgic. Redit agricolis labor actus in orbeʒ. Atqʒ in ſe ſua per veſtigia voluiᵗ annus. Opimum autē fecundū ⁊ pingue diciᵗ ⁊ per trāſlationē opulentuʒ ⁊ pompoſum. Unde opima ſpolia ſunt que principi militie detractat. Ioui olim dicabantur. Nec cura mordax. Aſſidue mordens diciᵗ cur eo ꝙ corrūpat. Eſt ergo miſera diuitiaꝝ poſſeſſio q̄ neqʒ hic ſine anxietate poſſidenᵗ:neqʒ ſine labore pariūtur neqʒ ſine dolore derelinquunᵗ:cū tamē derelinqui debeant:antiqua nō comitanᵗ defectū:niſi forte per elemoſinas premiſerit eas.

Proſa quarta tertij libri.

[S]Ed dignitates. Iſta eſt quarta ꝓſa in qua ꝓbat phia ꝙ dignitates tꝑales non ↄferūt honoꝛē ⁊ reuerētiā: quā ꝓmittere videntur: ⁊ per ↄñs nō eſt in eis vera beatitudo. ⁊ pꝛimo ꝓponit ꝙ dignitates faciūt honoꝛabiles. Scđo iꝑrobat illud ibi. Num vis. Pꝛimo dicit. Sꝫ dignitates reddūt hoīem honoꝛabilē ⁊ reuerēduꝫ cui ꝓuenerint. ❡ No. honoꝛ eſt exhibitio reuerētie alicui in teſtimoniū virtutis: ſicut accipitur ex iiij. Ethi. vel aliter Honoꝛ eſt opinionis benefactiue ſignū: vt dicit Ariſto. in lib. rheto. Qñ enī opinamur nobis poſſe benefieri ab aliquo ipm honoramus. Sed reuerētia eſt decēs: ac matura grauitas ſm Tul.

Sctūs. thomas. Honoꝛ. Reuerētia.

❡ Proſa quarta tertij libꝛi.

[S]Ed dignitates honoꝛabilē reuerēdumqꝫ cui ꝓuenerint reddūt. ❡ Num vis ea eſt magiſtratibus: vt vtētium mētibus virtutes inſerāt: vitia depellāt? Atqui non fugare: ſed illuſtrare potius nequitiam ſolent. Quo fit vt indignemur eas ſepe nequiſſimis hominibus contigiſſe. Unde Catullus licet in curuli Nonium ſedentem ſtrumam tamen appellat. Uides ne quantuꝫ dedecus malis adijciant dignitates? Atqui minus eoꝛum patebit indignitas ſi nullis honoꝛibus inclareſcant. Tu quoqꝫ non tandem tot periculis adduci potuiſti: vt cū decoꝛato magiſtratū gereres: tum in eo mentem nequiſſimi ſcurre delatoꝛiſqꝫ reſpiceres? Num enim poſſumus ob honoꝛes reuerētia dignos iudicare: quos ipſis honoꝛibus iudicamus indignos? At ſi quem ſapientia pꝛeditum videres: num poſſes eum vel reuerentia: vel ea qua pꝛeditus eſt ſapiētia nō dignū putare? B. Minime. P. Ineſt enī dignitas ꝓpꝛia virtuti quā ꝓtinus in eos quibus fuerit adiūcta trāſfundit. quod quia populares facere nequeunt honoꝛes: liquet eos ꝓpꝛiam dignitatis pulchꝛitudinem non habere.

❡ Nō eſt vis ea magiſtratibꝰ. Hic phia improbat oppoſituꝫ quadruplici via: ſcꝫ ꝙ dignitates nō conferūt honoꝛē ⁊ reuerentiā. Pꝛio quia malis ſepe eueniūt. Scđo quia ꝑ dignitates vitia improboꝝ inoteſcūt. Tertio quia opinione hoim vileſcūt. Quarto quia tēpoꝝ mutatione ſplendere deſinūt. ſcđa ibi. In quo. tertia ibi. Atqui vt agnoſcas. quarta ibi. Sꝫ hoc apud. Pꝛio dicit. Num ꝓ nunquid ea vis. i. talis ꝟtus: eſt magiſtratibꝰ. i. dignitatibꝰ: vt inferāt ꝟtutes mentibꝰ vtentiū eis: ⁊ depellāt vitia? quaſi dicat nō. vnde ſubdit. Atqui pꝛo certe dignitates non ſolent fugare nequitiam ſed potius illuſtrare. i. manifeſtare: quo fit id eſt ꝓpter quod fit: vt nos indignemur eas ſepiſſime contigiſſe hominibus nequiſſimis. Unde Catullus qui erat vir ſapiēs ⁊ virtuoſus. Nonium qui erat homo vitioſus appellat ſtrumam licet viderit ipſum ſedentē in curuli id eſt in ſede dignitatis iudiciaria. Uides ne igitur quantum dedecus dignitates adijciāt malis hominibus ⁊ manifeſtant eos eſſe contemptibiles a bonis. Atqui ꝓ certe indignitas id eſt malicia eoꝛum minus patebit: ſi nullis honoꝛibus inclareſcant id eſt ſplendeant. O Boeti nunquid tu potuiſti tot periculis adduci. id eſt affligi: vt cū decoꝛato id eſt tali viro magiſtratum gereres: cuꝫ in eo reſpiceres mentē nequiſſimi ſcurre ⁊ delatoꝛis? quaſi dicat. Nunquid poſſumus iudicare dignos reuerentia ob honoꝛes id eſt ꝓpter dignitates: quos iudicamꝰ indignos ipis honoꝛibus id eſt dignitatibus? q. d. non. Et ſi quem videres pꝛeditum ſapientia: licet non haberet dignitateꝫ. nunquid poſſes eum non putare dignū reuerentia vel ſapientia qua pꝛeditus eſſet? q. d. nō poſſes eū iudicare indignū ſapiētia ⁊ ꝟtute ſua: quia ꝓpꝛia dignitas ineſt ꝟtuti: quā ꝟtus trāſfūdit i eos quibꝰ fuerit adiūcta: ⁊ quia populares honoꝛes hoc facere nequeūt: liquet. i. manifeſtū eſt eos ꝓpꝛiā pulchꝛitudinē dignitatis nō habere. ❡ No. ex litera pōt foꝛmari talis ratio. Illud quod aduenīēs alicui nō ↄfert honoꝛē illud nō facit vere honoꝛabilē: ſꝫ dignitates non conferunt honoꝛē cui adueniūt: nec tollūt ſi nō adueniūt: ergo ⁊c. Minoꝛ ꝓbatur: quia honoꝛ ſequitur virtutē ex. iiij. Ethicoꝝ. vñ vitioſum nullo honoꝛe dignū reputamꝰ: in quacūqꝫ dignitate fuerit: ſꝫ ſolum virtuoſum etiā ſi nō ſit in dignitate. cum igitur dignitates tempoꝛales nō ↄferant ꝟtutes nec tollant vitia: manifeſtum eſt ꝙ honoꝛabilē nō faciunt. ❡ No. ꝙ Catullus erat vir ſapiēs ⁊ virtuoſus: qui Nonium ſedentē in curuli ex animi indignatione vocabat ſtrumā: eo ꝙ viro tam malicioſo collata fuit dignitas. Eſt aūt ſtruma cōgeries humoꝝ in collo. ſub hāc aūt ſimilitudinē ipꝫ eppellat ſtrumā: quia in pectoꝛe habuit cōgeriē vitioꝝ. ❡ Nota ꝙ rex theodoꝛicus voluit quendam noīe decoꝛatū violenter tendere in magiſtratum: vt vna cū Boe. rēpub. regeret: cuiꝰ neqtiā Boe. deteſtatꝰ recuſauit ſibi aſſociari. ꝓpter Boe. multis iniurijs afflictꝰ fuit a rege theodoꝛico. ❡ Nota ꝙ ſcurra ſcđm Hug. idē eſt quod leccatoꝛ vel vaniloquꝰ. ꝓpꝛie aūt dr̄ qui ſequitur curiam gr̄a cibi. ❡ No. ꝙ virtꝰ facit hominez

Scurra. Uirtus.

reuerendũ: ⁊ nobilem: nõ dignitas: q2 dᷓt Sene. xliiij. epiſto. Uirtꝰ nõ accepit Platonẽ nobilẽ ⁊ reue rendum: ſʒ fecit. q̃s eñ eſt gñoſus ꝟtuoſus: ⁊ dignꝰ: niſi q̃ ad ꝟtutem eſt bñ: diſpoſitus. Nõ facit homi nem nobilem atriũ plenũ famoſis imaginibꝰ ⁊ nũmis: ſʒ animꝰ eſt ꝟtus ſupra fortunã ſurgẽs. ❡ In quo illud eſt aduertendũ magis. Hic phĩa ꝓbat ſcđa via ꝙ dignitates nõ faciũt hoiem nobilẽ ⁊ ho norabilem: q2 vitia improboꝝ manifeſtãt dicẽs. in quo ſcʒ ꝙ dignitas aduenit magis: illđ eſt magis

❡ In quo illud eſt aduertẽdũ magis. Naʒ ſi eo ab iectior eſt: quo magis a pluribus q̃ſꝗ ↄtẽnit̃: cuʒ reue rendos facere neq̃at: quos pluribꝰ oſtẽtat deſpectio res: potius improbos dignitas facit: verum nõ impu ne. Reddunt nãꝗ improbi parẽ dignitatibus vicem quas ſua cõtagiõe cõmaculant. ❡ Atq̃ vt agnoſcas veram illã reuerentiã per has vmbratiles dignitates nõ poſſe cõtingere: ſic collige. Si q̃s multiplici cõſula tu functus in barbaras nationes: forte deuenerit: ve nerandum ne barbaris honor facit? Atq̃ ſi hoc natu rale munꝰ dignitatibus foret: ab officio ſuo quoquo gentium nullo modo ceſſarẽt. Sicut ignis vbiꝗ ter rarum: nũꝗ tamẽ calere deſiſtit Sʒ qm̃ id eis nõ pro pria vis: ſed hominũ fallax annecti opinio: vaneſcũt illico cuʒ ad eos venerint: qui dignitates eas eſſe non eſtimãt. ❡ Sed hoc apud exteras natiões. iter eos vero apud quos orte ſunt: non perpetuo perdurant.

aduertendũ ꝙ ſi aliq̃s eo ẽ abiectior. i. vi lior. quo. i. quãto magꝭ. ↄtẽnitur a pluri bus cũ dignitas neq̃at facere ĩprobos re uẽrẽdos: ſʒ ĩpos facit deſpectiores: quos pluribꝰ oſtẽtat: veꝝ ꝓ ſʒ: hoc nõ eſt impu ne. i. dignitas nõ facit hec ĩpunita: q2 ĩpro bi parẽ vicẽ reddũt dignitatibꝰ q̃s ĩpi cõ maculãt ſua ↄtagione. q. d. ſicut dignitas maculat ĩprobos: q2 eoꝝ maliciã manife ſtat. ſic ecõtra improbi maculãt dignita tes. ❡ No. ꝓ dignitates vitia ĩproboꝝ in noteſcũt. q2 ꝑncipatꝰ virũ oſtẽdit. cũ igit̃ faciat hoiem ↄtẽptibilẽ tp̃alis dignitas: aduentẽs ĩprobis facit eos deſpectiores. vñ Iuue. poeta. Oẽ aĩ vitium tãto ↄſpe ctus in ſe crimẽ hʒ quãto q̃ peccat maior habet̃. ⁊ Señ. loco ignominie apud indi gnuʒ eſt dignitas. ❡ Atqui vt agnoſcas. Hic phĩa ꝓbat tertia via ꝙ dignitates nõ faciũt reuerẽdũ: q2 opinione hoim vi leſcunt q̃ eñ dignitatibꝰ fungunt̃ ꝗ̃uis a ſuis honorent̃: tñ apud extraneos hoies nõ curãtur: vt ab illis q̃ ſunt alteriꝰ dioce ſis. vñ dicit. Atqui ꝓ certe vt tu agnoſcas veram reuerentiã que eſt beatitudo non poſſe contingere alicui hoĩ per has digni tates vmbratiles. i. trãſitorias ad modũ vmbre. ſic collige q̃s homo functꝰ. i. vſus multiplici cõſulatu. i. dignitate deuenerit forte in barbaras nationes. i. extraneas gentes: facit ne honor ↄſulatus ĩpm vene randuʒ barbaris? q. d. nõ. Atqui ꝓ certe ſi hoc ſcʒ facere reuerendũ barbaris eſt naturale munus di gnitatibus: nullo mõ ceſſarent ab officio iſto quoquo. i. quocũꝗ loco gentiũ ſicut ignis vbiꝗ terraꝝ nunꝗ deſiſtit calere. i. cremare. Sed qm̃ id ſcʒ reuerendũ facere: eis annectit fallax opinio hominũ: ⁊ non ꝓpria vis. illico. i. ſtatim vaneſcũt: cũ ad eos venerint qui nõ eſtimant eas eſſe dignitates: ſicut ſunt natiões barbarice. i. extranee. ❡ Nota ꝙ res nõ deſtituitur a ſua propria operatione. cum enim operatio ſit finis habentis opationẽ. ſcđo celi ⁊ mundi. res deſtituta a ſua ꝓpria operatione deſtrue retur a ſuo fine: ⁊ ſic eſſet fruſtra. Si ergo facere reuerendũ eſſet naturalis operatio dignitatũ: vbiꝗ gentiũ facerẽt hominem reuerendum. ſed videmus ꝙ dignitates q̃ faciunt aliquem reuerendũ apđ ſuos apud extraneos nõ faciũt ĩpm reuerendum. ❡ Sed hoc apud exteras nationes. Hic phĩa ꝓ bat quarta via q̃ ſumit̃ ex hoc ꝙ dignitates tempoꝝ mutatione ſordeſcũt. quod eñ olim magna fuit dignitas: moderno tp̃e ꝓ nihilo reputat̃. vñ dicit. Sed hoc ꝙ dixi verũ eſt apud exteras nationes. i. extraneas ſʒ inter eos apud quos dignitates orte ſunt nõ ꝑpetuo durãt. Atqui ꝓ certe nã p̃fectura olim erat magna poteſtas apud romanos: ſʒ nũc ẽ inane nomẽ: ⁊ cenſus. i. p̃cioſitas ſenatorij nunc eſt grauis ſarcina: q̃ olim erat magna dignitas ⁊ ſi q̃s quondam curaſſet annonã populi qui diceba tur p̃fectus annone: ille magnus habebat̃: nũc ea p̃fectura q̃d eſt abiectiꝰ? q. d. nihil. Ut eñ pauloante diximꝰ: nihil eñ habet ꝓprij decoris qđ opiniõe vtẽtiũ nũc accipit ſplendorẽ: nunc amittit. Et tunc epilogat dicens. Igitur ſi dignitates nequeunt facere reuerendos: vt patet ex p̃ma via: ſi ſordeſcũt cõtagione. i. vitio improborum. vt ptʒ ex ſecunda via: ſi vileſcunt eſtimatione gentiũ: vt ptʒ ex tertia via: ſi deſinũt ſplẽdere mutatione temporum: vt docet quarta via. quid eſt quod habeant in ſe expectande id eſt deſiderande pulchritudinis: nedum alijs preſtent: quaſi diceret nihil hñt in ſe pulchritudinis: ⁊ iõ nec eã alijs p̃ſtare pñt. ❡ No. ꝙ p̃fectura quondã erat magna dignitas apđ ro manos: ⁊ đr ille p̃fectꝰ q̃ ceteris magiſtratibꝰ p̃fuit ⁊ oẽs dignitates ĩ ciuitate romana antecellebat Sʒ poſtꝗ Iulius ceſar imperiũ inuaſerat talis dignitas ad imperatorẽ trãſferebat̃: ⁊ diminuebat̃ eiꝰ poteſtas. ita ꝙ nomẽ illiꝰ dignitatis mãſit ſine re. Itẽ ſenatoria dignitas magna fuit apđ roma nos: q2 officiũ ſenatorũ p̃us fuit honeſtũ. ſ. vtiliter ↄſulere reipublice: ſʒ poſtea compulſi fuerũt ſena tores ad ſeruiendum voluntati principis in damnum reipublice.

Opatio naturaliſ

Ed dignitates honorabilē ⁊c. Ut ꝓbare valet ꝙ dignitates tēporales nō cōferūt hono Ray.
rem ⁊ reuerentiā ph̄ia ꝑponit ꝓpoſitionē verā ſcʒ ꝙ vere dignitates faciunt hoīem (cui
adueniunt) honore ⁊ reuerētia dignū. Sed tēporales dignitates hoc nō faciūt ergo fal
ſo dignitates appellanꝶ. ¶ In quo. Ratio litere hec eſt. Illud nō facit hoīem reuerēdū
qđ ſuo aduentu maculat illum ſed dignitates tp̄ales ſunt tales ergo nō faciūt hoīeʒ re
uerendū. maior ꝑ ſe nota eſt q2 maculare ⁊ honore dignū facere repugnāt: minor ꝓbaꝶ. illud macu
lat hoīeʒ qđ demōſtrat indignū: ſed dignitates ſunt tales vt patet ex litera ergo maculant.

Atqui ꝑfectura magna olim ptās: nūc inane nomen et ſenatorij cenſus grauis ſarcina. Si q̄s quōdā ppl'i curaſſet annonā magnus habebaꝶ nunc ea ꝑfectura q̄d abiectius? At eñ pauloante diximus quod nihil habet ꝓprij decoris opinione vtentiū: nunc ſplendorē accipit: nūc amittit. Si igiꝶ reuerendos facere nequeūt dignitates: ſi vltro improboꝝ contagione ſordeſcūt: ſi mutatione tēporū ſplendere deſinūt: ſi gentium eſtimatione vileſcunt: quid eſt quod in ſe expetende pulchritudinis habeant nedum alijs preſtent.

Sd dignitates ⁊c. In hac parte oñdit magiſtratū honores nō cōferre verā felicitatē. nec honorē ꝓprium eſſe dignitatibus. Textus eſt clarus. Primū obijcit ſibi ph̄ia. deinde rſ̄idet ac ſi di. Sed diceres forte ꝙ dignitates ⁊c. Nū eſt ea vis magiſtratibus. i. nunq̇d magiſtrat⁹ habent eam vim: q. d. nō. Nam hec particula num negatiuā rn̄ſionē petit. Illuſtrare nequitiam ſolent. vn̄ Iuue. Omne animi vitiū tāto cōſpectius in ſe crimē habet q̄to qui peccat maior habeꝶ. Eandē rē Horatius proſequiꝶ li. j. ſermonū ſermone. vj. vbi oſtendā magnam inuidiaʒ incurrere q̄ infimo loco nati ad magnos deueniūt honores ſollicitareq̄ʒ omniū aīos ad inq̄rendū quo ſiue a quo patre nati. Illuſtro Aſcenſ⁹ Illuſtro
eſt illuſtrē facio. Eſt aūt homo illuſtris cui vita aut vehementer mala: aut egregie bona luſtrū ⁊ cla Illuſtris
ritatē facit: ſicut nobilis a multis notus. ⁊ quē facile eſt noſcere tam ꝓpter vitia q̄ʒ ꝓpter virtutē. vt Nobilis.
nobilis meretrix: nobilis miles. Siſr inſignis aliquo facto ꝑcipuo inſignitus ⁊ quaſi ſignū quo co Struma
gnoſcaꝶ habēs. vt inſignis latro. inſignis orator. Strumā per emphaſim dt̄. Nō eñ ſatis fuit appel
laſſe ſtrumoſum: ſʒ vocauit ſtrumā. ſicut ſeniū ꝓ ſene: ſcelus ꝓ ſceleſto: ſapiam ꝓ ſapiēte. Terēti⁹ po
nit. Eſt aūt ſtruma: vt ſcribit celſus lib. v. timor in quo ſubter cōcreta q̄dā ex pure ⁊ ſanguine q̄ſi glā
dule oriunꝶ: q̄ vel ꝑcipue fatigare medicos ſolēt: q̄m ⁊ febres mouēt nec vn̄q̄ʒ facile matureſcūt ⁊ ſine
ferro medicamētis curanꝶ: plerūq̄ʒ iterū iuxta cicatrices ipas reſurgūt: multoq̄ʒ poſt medicamēto
eſt opus qb⁹ idq̄ʒ accidit: longo ſpacio detinēt. Naſcunꝶ maxie in ceruice. ſed etiā in alis ⁊ inguini
bus ⁊ i laterib⁹: In mām̄is q̄ʒ feminaꝝ ⁊c. Eſt ergo ſtruma apoſtema qđ eſt pituita q̄ i collo ꝑ ſertim
erūpit vn̄ etiā nomē accipit. Nā ruma eſt pars gutturis ſtrophulā vulgo appellāt. Ianuenſis vult
i pectore eē ſtrumā: vbi aliq̄n eſt. ſʒ min⁹ iuxta interp̄tationē iā dictā. Adducit aūt autoritatē Iuu.
ſaty. x. dicētis. Nec ꝑtextū rapuit Nero loripedē vel ſtrumoſum atq̄ʒ vtero pariter gibboq̄ʒ tumētē.
Sʒ eo nō cōuicit. Nā nō eſt ordo ſtrumoſum vtero: ſʒ ſtrumoſum atq̄ʒ tumētē pariter vtero atq̄ʒ gib
bo: vt ſis ſtrumoſus in collo. tumēs in vtero ⁊ dorſo. Uerū parui facit ad inſtitutū nr̄m cū autor nr̄ h̄
ꝑ metaphorā. vult catullū vocaſſe noniū: vel vt q̄dā legūt nouiū: ſtrumā. i. vas plenū putredinis q̄ʒ
uis in ſella curuli ſederet. Dico vel nouiū: q2 ſunt q̄ velint Boetiū reſpexiſſe ad illud Horatij ſaty. vj.
iam allegata Et nouius collega gradu poſt me ſedet vno: vbi ſm quoſdā nou⁹ dict⁹ eſt q̄ſi nou⁹ hō
q̄ iam primū: ⁊ primus in familia ſua magiſtratū adijt: ⁊ ſiſr catullus ꝓ q̄cūq̄ʒ ſeuero capiaꝶ: ⁊ noni⁹
ꝓ indigno nouū magiſtratū ineūte. Siſr q̄dē decoratū appellatiuū putāt: vt ſit q̄dā decoratus fauo
re regio magiſtratu cōſulari. cuius collegiū Boe. refugit. Dicūtq̄ʒ ꝓpter legē de famoſis libellis la
tam: ⁊ ne q̄s ſub ꝓprij nois expreſſiōe quēq̄ʒ viuētiū etiā in ſatyra reprehēdat: hic nō decuiſſet ꝓpriū Decorat⁹
nomē viuētis poſitū fuiſſe. Adduci aūt nō recte exponiꝶ. i. affligi: ſʒ ad pericula duci: ⁊ ad cōſenſum
duci: vt cū decorato gereres magiſtratū: vel cū illo viro ſic appellato: vel cū quouis quē noīare non
vult ornato in exteriorib⁹: ſʒ intus turpi: vel ornato. i. cādidato: vt in comitijs ſolebāt. Scurra ē q̄ nō
habita rōne ſue dignitatis iocularia ⁊ obſcena tam in ſe q̄ʒ in alios dicta iacit. Delator aūt q̄ occul
ta crimina ⁊ ſene fictitia ad principē clam defert. Per hoc ḡ ꝙ ſcurra erat: aditū ad regē inuenit: vt
poſtea deletor fieret: ⁊ ſepe euenit. vt idē ſcurra ſeu potius adulator: ⁊ delator ſit. Preditus ta. tum.
eſt pre alijs. i. ſupra alios datus. i. a deo vel natura donatus vel ornatus aliqua re. que ſolet addi in
ablatō vt ꝑditus honorib⁹: ꝟtute ſapiētia ⁊c. ineſt eñ dignitas ꝓpria ꝟtuti: vn̄ valerius maxim⁹. Ma
gno vbiq̄ʒ ꝑtio virtus eſtimaꝶ. Quoquo gentiū. vel ſublatū eſt verbū vitio ſcriptoris: vel ſubaudien
dū relictū. plenū eñ eſſet quocūq̄ʒ gentiū trāſferanꝶ. Nec placet vt ſit quoquo. i. quocūq̄ʒ loco. poti⁹
eñ diciꝶ vbicūq̄ʒ. Similiter nec illud. Sicut ignis vbicūq̄ʒ terrarū nunq̄ʒ tn̄ calere deſiſtit: plenū eſt
ſʒ ꝑficiꝶ ſic. Sicut ignis vbicūq̄ʒ terrarū fuerit: tn̄ nunq̄ʒ deſinit calere. i. calidus eſſe. vbi negligēter
expoſitū. i. cremare. Ignis eñ ſemꝑ ex natura calet. i. calidus eſt ſʒ nō ſemꝑ nec vbiq̄ʒ cremat. q2 nō
vbiq̄ʒ habet cremabile ſeu cōbuſtibile. Nec vn̄q̄ʒ ſanct⁹ thomas ita expoſuit: cuiuſq̄ʒ ſint cōmētarij:
q̄ ipſi aſcribunꝶ. Legitur etiā vbiq̄ʒ terrarū vt ſit ignis eſt ſup. vbiq̄ʒ terrarū. Contagio cōtagiōis eſt

Cōtagio macula ⁊ infectio q̄ ex cōtactu naſcit̄. dicit̄ etiā cōtagiū: ſed plerūq; in plurali hec cōtagia: vt in bu
Cōtagia co. Nec mala vicini pecoris cōtagia ledent. Nedū alij pſtent. Nedū duobus modis ponit̄ affirmati
Nedum. ue ⁊ negatiue. affirmatiue aūt ei qđ minoris pōderis eſt adheret: vt ego ꝓ te ſanguinē nedū pecuniā expēdere. negatiue aūt ecōtrario: vt nollē ꝓ te pecuniā expēdere: nedū ſanguinē. Cū aūt in eiuſmodi interrogatiōe figurata tacite includit̄ negatio ſenſus em̄ eſt: nihil eſt expetēde pulchritudinis qđ in ſe habeat. id maiꝰ ſubdit dicēs. Nedū alijs pſtat. Quaſi plus eſt alijs pſtare pulchritudinē q̄ in ſe habere. cū nemo pſtet: qđ nō hʒ: ſaltē ṽtualr. ⁊ multi habeāt qđ nō pſtāt. Eſt aūt nedū q̄ſi nō ſolū ħ differēs ab alijs trib̄ꝰ nō ſolū: nō tm̄: nō mō: ꝙ ipa nūq̄ fere ſine hmōi clauſula ſubſequēte ponūt̄: verū etiā: ſed etiā: ſed vel: ſed ⁊ aut ſil̄. ſemꝑq; ꝑponūt qđ maiꝰ ē. vt docet valla. nedū aūt ſine illis ponit̄.

Quāuis ſe tyrio. Hic icipit q̄rtū metrū huiꝰ tertij qđ đr metrū valētiū ab iuētore: dactilicū a pede pdn̄ante tetrametrū a nūero pedū. In quo metro phia cōfirmat ꝑ exēplū ꝙ dignitates nō faciūt ṽe reuerēdū: ⁊ ꝑ cōſequēs nō ē btitudo querēda in eis: qꝛ dignitates adueniebāt neroni q̄ peſſimus erat: ⁊ ab eo alijs cōferebant̄. Vñ dicit infra q̄uis ſuperbus nero ſeuiētis luxurie comeret. i. ornaret ſe oſtro tyrio. i. purpura tincta in ſanguie tyrij: ⁊ q̄uis comeret ſe niueis lapilliſ. i. albis margaritis: tn̄ ipe viuebat oībꝰ inuiſus. i. odioſus. Nā improbus Nero dabat verēdis pr̄ibus. i. reuerēdis ſenatoribus curules. i. tales dignitates ꝑpter q̄s ſedebant in curulibus indecores: qꝛ ab idigno dabant̄. Quis igit̄ putet. i. reputet illos honores beatos quos miſeri. i. improbi ⁊ vitioſi tribuūt: q. d. nullꝰ. ¶ No. dicit neronē ſeuiētis luxurie: qꝛ epslin coñ. noie Preculſus narrat: ꝙ nero oīa theatra italie ⁊ grecie pluſtrās aſſumpto vario decore veſtitus: cytharīſtas: tragedos: ⁊ aurigas ſepe ſuperaſſe viſus eſt. tāte libidinis exagitatus vt nec a matre: nec a ſorore abſtinuiſſe videbat̄ reuerētia cōſanguinitatis virū in vxorē duxerat ⁊ ipſe a viro in vxorē reductꝰ eſt: ⁊ fuit luxurie tā ineffrenate: vt rhetibꝰ aureis piſcaret̄: q̄ purpureis funibꝰ extrahebant̄: ⁊ lauabat ea frigidis ⁊ calidis vnguētis q̄ nunq̄ minꝰ ꝙ mille talētis cōfecit: ⁊ nihilominꝰ ipſe nero tā vitioſus dignitatem imperialē adeptus eſt: immo etiā alijs dignitates largitus eſt.

¶ Metrum tertium tertij libri.

Quāuis ſe tyrio ſuperbus oſtro
Comeret: et niueis lapillis:
Inuiſus tamen omnibus vigebat
Luxurie Nero ſeuientis.
Sed quondam dabat improbus verēdis.
Patribus indecores curules
Quis illos igitur putet beatos
Quos miſeri tribuunt honores.

Aſceſi. Quāuis ſe tyrio ſu. Cātus eſt dicolos diſtrophos: poꝛ ṽſus eſt phaletiꝰ pētamer hendecaſillabus trochaicus. Phaletiꝰ a phaleſco inuētore: pētameter a numero pedū. Sunt eīm q̄nq; ſcʒ ſpōdeꝰ dactilus ⁊ tres trochei: ſʒ vltimꝰ pōt eſſe ſpōdeꝰ hēdecaſillabꝰ qꝛ. xi. ſillabis cōſtāt: ⁊ trochaicꝰ a trocheo pede pdn̄ante. Scđs ṽſus eſt archilochiꝰ ex duobꝰ dactilis ⁊ totidē trocheis. nō auſcultabis g̃ ſuperioribꝰ ōmētarijs. Tyrio oſtro. Laus a pria: nā in tyro fiebat purpura dibapha. i. bis tincta in maxio pcio habita. Solēt aūt oſtrū murex ⁊ purpura ꝑ eodē accipi. Lapillis niueis. i. vniōibꝰ. De luxuria neronis Suet. alijq; ſatꝰ dicūt. cū ſit ſcitu idigna.

Sāctus thomas. An vero regna. Hec eſt quinta proſa huius tertij in qua oſtendit philoſophia ꝙ regnum ⁊ regni familiares nō conferāt verā potētiā quā ꝓmittūt: ⁊ ꝑpter quā appetunt̄. Et primo oſtendit veram potētiā nō eſſe inꝰregnantibꝰ. Scđo ꝙ nō i regū familiaribꝰ. ibi. nūqd ego. qđ aūt in regnātibꝰ nō ſit ṽa potētia ⁊ ꝑ cōſequēs nec btitudo ꝓbat q̄tuor viīs. Pria ſumit̄ ex putitate duratiōis repugnāttū. Scđa ſumit̄ ex paruitate extēſiōis. Tertia ex annexiōe timoris. Quarta ex defectu ſecuritatis. ſecūda ibi. Quod ſi hec. tertia ibi. Expertus ſortis. quarta ibi. Atqui vellē. Primo ꝑponit intētū ꝑ modū q̄ſtionis di. An regna ⁊ regū familiaritas valet efficere potentē. ⁊ rūdet ironice. q d ni. i. quare nō efficeret potētē: q̄n eoꝝ felicitas. i. poteſtas ꝑpetuo pdurat qđ ſup. nūq̄ cōtingit. vñ ſubdit. Atqui ꝓ certe vetuſtas plena ē exēploꝝ: ⁊ etiā pn̄s etas q̄ reges mutauerint ſuā felicitatē calamitate. ⁊ ſubdit. O p̄clara eſt potētia loquēdo ironice q̄ nec inuenit̄ ſatis efficax ad cōſuatiōnē ſui. ¶ No. ꝙ nulla felicitas ꝑpetuo pdurat ſaltē tpalis. ħ patuit pus exēplo vetuſtatꝭ poſt to de creſo rege lidoꝝ. hoc ēt ptʒ exēplis eoꝝ q̄ erāt tpe boe. ſicut de ipatoribꝰ romanis q̄ crebro circa tpa ſua mutabant̄ nūc bellis: nūc iſidijs oppſſi vł alio mō obiecti vt idē teſtat̄ Gaufredꝰ in poetria

¶ Proſa quinta tertij libri.

An vero regna regūq; familiaritas efficere potētem valēt: quid ni quando eorū felicitas ꝑpetuo pdurat. Atq̄ plēa ē exēplorū vetuſtas plena etiā pn̄s etas q̄ reges felicitatē calamitate mutauerint. O p̄clara potētia q̄ nec ad cō

ſeruationem q̄dez ſui ſatis efficax inueniꝛ̃. ¶ Q̇ꝺ ſi hec regnoꝝ poteſtas beatitudinis autoꝛ eſt nonne ſi qua parte defuerit felicitatez minuat miſeriā impoꝛtet. Sed quāuis late humana tēdanꝛ̃ īpia: plures neceſſe eſt gētes relinqui q̄bus regum q̄ſq3 nō imperet. Qua vͦ parte btōs faciēs deſinit ptās: hac īpotētia ſubintrat que miſeros facit. hoc igitur modo maioꝛē regibus ineſſe neceſſe eſt miſerie poꝛtionē. ¶ Expt⁹ ſoꝛtis ſue ꝑiculoꝝ tyrān⁹ regni met⁹: pēdentis ſupꝛa vͦticez gladij terroꝛi ſimulauit. Que ē igiꝛ̃ hec poteſtas q̄ ſollicitudinū moꝛſus expellere que foꝛmidinū aculeos vitare nequit? Atqui vellēt ipſi vixiſſe ſecure ſed nequeunt. Dehinc de poteſtate gloꝛiantur: an tu potentem cenſes quem videas velle quod non poſſit efficere? Potentez cenſes qui ſatellite latus ambit? Qui quos terret: ipſe plus metuit? Qui vt potens eſſe videatur. in ſeruientium manu ſitus eſt?

¶ Nam quid ego de regum familiaribus diſſeram: cum regna iſta tante imbecillitatis plena demōſtrēt? Quos quidem regia poteſtas ſepe incolumis: ſepe aūt elapſa ꝓſternit? Nero Senecam familiarē ꝑce-

di. Hoc vnū ꝑſcire potes ꝙ nulla ptās eē moꝛoſa pōt: ſi vis exēpla ꝑoꝛes. Reſpice foꝛtūas emerſit illa prioꝝ. Floꝛida poſteritas minos ſubuertit athenas ꝛc. ¶ Q̇ꝺ ſi hec regnoꝝ poteſtas. Hic oſtēdit ꝙ poteſtas regia non eſt vera poteſtas nec beatifica ꝓpter paruitatem extenſionis eius di. ꝙ ſi hec poteſtas regnoꝝ eſt autoꝛ. i. cauſa beatitudinis. nōne in qua parte defuerit regia poteſtas ipſa minuat felicitatē: impoꝛtet. i. inducat miſeriam. q. d. ſic: ſed quāuis humana imperia late tendantur tñ neceſſe ē plures gētes relinqui qb⁹ quiſq3 regū non imperet. Non eñ poteſt eſſe ꝙ vn⁹ oībus īperet. Qua vͦo parte beatos faciens deſinit poteſtas: hac parte ſubintrat in potētia faciens miſeros. hoc ergo mō neceſſe eſt i regib⁹ eē maioꝛē poꝛtionez miſerie q̄3 felicitatis cū in maioꝛi parte ſint impotētes. ¶ No. ꝙ ſi ptās regia efficit btm: ergo vbi eſt defect⁹ poteſtatis regie ibi erit defect⁹ beatitudinis. Cū igitur plures ſint gentes ſup quas nō eſt poteſtas vni⁹ regis q̄3 que ſubiaceat ſue ptāti. ſequitur ꝙ res in maioꝛi parte erit miſer ⁊ nō beat⁹: igiꝛ̃ in ptāte regia nō cōſiſtit vͦa beatitudo. Expert⁹ ſoꝛtis ſue ꝑiculoꝛum. Hic oñdit ꝙ in regnātibus nō ſit vera poteſtas ꝓpter annexionē timoꝛis per exemplū dicēs. Quidā tyrānus ſ. dionyſius exptus ſue ſoꝛtis. i. foꝛtune quantū eſſet anxia ꝑiculoꝝ met⁹. i. timoꝛis ſui ipſe ſimulauit. i. ſimilitudine demōſtrauit terroꝛe gladij ſupꝛa verticē pendentis. Que eſt igitur hec poteſtas q̄ nequit expellere moꝛſus. i. coꝛroſiones ſollicitudinum nec pōt vitare aculeos. i. ſtimulos foꝛmidinū i. timoꝛum? q. d. exilis. i. parua eſt talis poteſtas. ¶ No. ꝙ Dionyſius fuit q̄daz rex qui cū requireret a quodā ſuo familiari quare ſemper triſtaretur. cum tñ ſemper haberet vitam beatā. Iſte dionyſius volens ſibi deſignare cām ſue triſtitie iuſſit euz poni inter epulas lautas ⁊ ſibi ſupꝛa verticem iuſſit ſuſpendi gladiū acutū tenui filo. Iſte viſo gladio ꝑterrit⁹ epulari neq3 letari potuit. Cui dicit dioniſi⁹. Talis eñ eſt vita mea quā tu beatam putabas ſemp eñ moꝛtem mihi iminētē ꝓuideo. Cōſidera ergo q̄uō felix eſſe poterit: q̄ timere nō deſinit. ¶ Atqui vellent ipi. Hic phia oſtendit idem quarta rōne q̄ ſumitur ex defectu ſecuritatis dicens. Atqui ꝑ certe ipi reges vellent vixiſſe ſecuri: ſed nequeūt. i. nō poſſunt dehinc. i. ex quo ſequitur ꝙ ſecuri eſſe nō poſſunt: q̄uō gloꝛianꝛ̃ de ſua poteſtate qꝺ nō eſt faciendū. qꝺ ꝓbat di. An. i. nūquid tu potentē cenſes. i. iudicas illū quē videas efficere. i. ꝑficere velle: quod nō poteſt? q. d. nō eſt potēs. An. i. nunq̄d illum cenſes potentem: qui ambit id eſt circundat latus ſuum ſatellite id eſt multitudine ſatellitum. qui plus metuit illos quos ipe terret: qui vt videatur potens ſitus id eſt locatus eſt in manu ſeruientium? q. d. non eſt potens.

Dionyſi⁹

¶ No. ex litera pōt foꝛmari talis ratio illud qꝺ nō facit hoīem ſecurum hoc nō facit vere beatū: ſed potētia tpalis eſt hmōi. igiꝛ̃ ꝛc. cōſequētia eſt nota. q2 quāto maioꝛ potentia: tanto minoꝛ ſecuritas. ¶ Nota reges ſecuri eē nō poſſunt q2 incōmoditatis iminētes nō poſſunt nō foꝛmidare. Narrat eñ Vale. de dionyſio ſupꝛadicto ꝙ intantū timuit tonſoꝛes barbaꝝ: ꝙ filias ſuas docuit tōdere barbas ipis aūt ſeneſcentib⁹ ꝑcepit vt barbā ⁊ capillos ſibi adererēt: ⁊ lectū cubicularē in lata foſſa fecit: in quē ſe ligneo ponte recepit q2 ſatellites ⁊ barbaros timuit. ¶ Nā quid ego de regum. Hic phia oſtēdit ꝙ in familiarib⁹ nō cōſiſtit vera potentia. Secundo excludit quandam obiectionem ibi. An preſidio. ꝓbat eñ ꝙ familiaritas regum non facit vere eſſe potentem: cum hmōi familiaritas nō poſſit retineri ad nutum: ⁊ opa retenta frequenter vergit in nocumentū. Dicit ergo. Nam quid ego diſſeram. i. dicā de familiarib⁹ regū: cū ipſa regna demonſtrez eē tante imbecillitatis: q̊s ſcz familiares regum: regia poteſtas incolumis. i. ſana ſepe ꝓſternit: ⁊ ipa regia poteſtas lapſa etiā ꝓſternit ipſos. Quomodo autem regia poteſtas incolumis deſtruat ſuos familiares docet per exempla dicens: Nero coegit Senecā familiarē ſuum pꝛeceptoꝛem. i. magiſtrum ad arbitrium eligende moꝛtis. An-

tonius imperatoꝛ obiecit gladiis militū Papinianū ſuū familiarē diu potentē inter aulicos. Atqui pro certo vterq́ Seneca ⁊ Papinianꝰ voluerūt renūciare ſue potētie ꝓpter crudelitatē pncipū ⁊ voluerūt ſe ſubtrahere ab eis: quoꝝ duoꝝ Seneca conatꝰ ē opes ſuas tradere Neroni: vt ipꝫ placaret: ⁊ voluit ſe ꝯferre in ociū .i. in vitā ſolitariā: ſed dū ipa moles .i. magnitudo potētie trahit ipos ruituros .i. caſuros neuter efficit qđ voluit: q̄ eſt ergo illa potētia quā habētes ꝑmiteſcūt quā cū hr̄e velis non ſis tutꝰ: ⁊ cū deponere cupias vitare nō poſſis: vt patuit de Sene. ⁊ Papiniano. ¶ No. Nero fingebat ſe magiſtrū ſuū Senecā timere poſtq́ imperatoꝛ factus eſt ſicut in pueritia. Vñ mandauit ſibi vt genꝰ moꝛtis eligeret: qꝛ viuere non poſſet. Seneca cibo ⁊ potu ſatiatꝰ aperire fecit venā ⁊ bibēs de ānulo venenoſo interiit. Antiqui eñ potētes ⁊ nobiles ſub gēma annulli venenū poꝛtabāt: vt ſiquid aduerſi eis ꝯtigiſſet ad moꝛtē ꝯfugerent. Item Antonius exiſtēs impatoꝛ in ſuos tyrānizauit: qui Papinianū familiarē ſuum diu inter aulicos potētē gladiis militū occidi fecit: ex qbus ptꝫ qūo regia poteſtas incolumis ſepe ſuos familiares ꝓſternit. Qūo regia ptās lapſa ꝓſternat ſuos familiares ⁊ hoc ptꝫ. Cū eñ familiares innitenꝭ regiam ptātem neceſſe eſt vt ipa deficiente etiam ipi familiares deficiāt. ¶ An preſidio ſunt. Hic phia excludit obiectionem. Poſſet eñ aliqs dicere ꝙ hō pōt ꝯſeruari in ſua potētia ꝑ amicos vñ ꝙ aliq̄ ꝑdūt poteſtatē eſt ꝓpter defectū amicoꝛum. hoc excludit phia dicēſq́ hoc nō pōt eſſe verū de amicis q̄ foꝛtuna ꝯſilianꝭ. de amicis aūt q̄ virtute ꝯcilianꝭ nō eſt hic loquēdū: cū nō cōputētur inter bona foꝛtune. de quibꝰ hic loquiꝭ. vñ dicit in lr̄a. An pſidio .i. auxilio ſunt amici: quos nō virtꝰ ſꝫ foꝛtuna ꝯſiliat? q. d. nō hoc probat ꝑ locū ab oppoſitis ſic. Quem felicitas .i. foꝛtuna facit amicū: illum infoꝛtuniū faciet inimicū. q̄ vero peſtis efficacioꝛ eſt ad nocēdū q̄ꝫ familiaris inimicꝰ? q. d. nulla: qꝛ inimicitiā illiꝰ cauere nō poſſumꝰ: cū eis ꝯſtēt ſecreta noſtra ꝓpter familiaritatē. ¶ Nota de amicis ſophiſtis loquiꝭ Señ. ix. epi. Qui vtilitatis cā aſſumptꝰ fuerit tādiu placebit q̄ꝫdiu vtilis fuerit: amicoꝝ turba floꝛētes circūſedit: ſꝫ circa euerſos ſolitudo eſt. Vñ poeta. Naꝫ pcio q̄ſitꝰ amoꝛ cū munere ſedit. Inquātū durāt largitio durat amicꝰ. Alter poeta Dū foꝛtuna tonat fugiētes terret amicos. Nā qs amet qs nō vera ꝓcella docet. Et alter poeta. Dū zephirus flabat multis cōmitabar amicis. Aſt oēs aqlo turbine flāte fugat. Et alter Hoꝛrea foꝛmice nūq́ ſub inania tēdūt. Nullꝰ ad amiſſas ibit amicꝰ opes. Qꝛ aūt familiaris inimicꝰ multū noceat: dicit poeta. plꝰ nocet vt nr̄is ad cūcta domeſticus hoſtis. Et res ipa docet qualiter ipſe nocet.

ptoꝛemq́ ſuum ad eligende moꝛtis coegit arbitrium Papinianam diu inter aulicos potētem militū gladiis Antonius obiecit. Atqui vterq́ potentie ſue renunciare voluerunt: quoꝝ Sene. opes etiā ſuas tradere Neroni: ſecq́ in ociū cōferre conatꝰ eſt. Sed dū ruituros moles ipſa trahit: neuter qđ voluit effecit. Que eſt igitur iſta potētia: quaꝫ ptimeſcūt habētes: quā nec cū habere velis tutus ſis: ⁊ cū deponere cupies: vitare nō poſſis. ¶ An pſidio ſunt amici quos non virtus: ſed foꝛtuna cōciliat? Sed quem felicitas amicum fecit: īfoꝛtuniū faciet inimicū. Que vero peſtis efficacioꝛ ad nocendum ꝙ̄ familiaris inimicus?

Senece moꝛs.

Amiciſophiſtici.

Raymū.

Quid ni quādo eoꝝ felicitas ꝑpetuo durat. Ironice dictū eſt. q. d. notū ē ꝙ regna regūq́ familiaritas nō cōferūt verā potentiā ex eo ꝙ oīs vera potētia eſt ꝑpetua ſed regnoꝝ potentia nō eſt perpetua (vt patet in litera) ergo nō vera potētia. ¶ Qua vero parte beatos. Sēſus eſt ꝑ illā partē itrat ipotētia ꝑ quā intrat potētia q. d. Sicut ꝑ poſſeſſionem regnoꝝ acquiritur potentia ſic per dimiſſionē illoꝝ oritur impotentia q̄ facit miſeros illos qui ſe priꝰ exiſtimabāt felices ꝑ talē potētiaꝫ. Oꝛdo eſt. Vo ſꝫ impotētia ſubintrat .i. ingreditur ⁊ aduenit hominibus hac parte .i. per hanc partē qua pte ſup .i. per quam partem poteſtas faciēs beatos .i. que videtur facere hoīes felices deſinit .i. deficit.

Aſcēſius

At vero regna. ⁊c. Hic regna nihil vere beatitudinis afferre oſtēdit Nihil aūt apprime dubiū occurrit. illic aūt. Que res felicitateꝫ ⁊c. ſcies qui reges elegātiꝰ dictum ꝓ eo qđ eſt regum qui: vt ſit. Preſens etas eſt plena exemploꝝ regū: qui mutauerūt ⁊c. Calamitas ſm donatū a calamis .i. culmis ſegetū deduciꝭ: ⁊ eſt cū ſegetes in agro grādine ꝓſternunꝭ. vñ agricolis magna iactura fit: ⁊ idcirco ꝓ pauperie aut miſeria vite accipi ſolet. poteſtas autoꝛ. Bene diciꝭ. Nā authoꝛ ab autoꝛitate cōmunis eſt ge. Non enim diciꝭ hec autrix apud Vergi. eñ iuno de ſe dicit. Autoꝛ ego audendi. Et ouidiana ſapho: niſi legiſſes autoꝛis nomina ſaphus ⁊c. Et lꝫ multi velint ſine c ⁊ th. ſcribi: peritioꝛes tñ auctoꝛ ſcribi volunt: ſicut illud verbale ad augeo deductū auctoꝛ: quod maſculinū eſt: qꝛ eius femininū eſt auctrix. Eſt autē in hac parte autoꝛ: qui autoꝛitatē dat ⁊ ratificationē. Nā ſolet interdum autoꝛ dici factoꝛ alicuius operis: vt autoꝛes ſcientiarū. aliquando iis qui rei facte autoꝛitatem .i. ratificationem ⁊ approbationē dat vt pote fretus dignitate ⁊ poteſtate magna pōt factū alterius approbare ⁊ ratum habere aut improbare ⁊ ꝓ infecto habere. vñ apud Liuiū ſic ſepe accipiꝭ. Vt dicit Decreuerūt eñ vt cum populus regē iuſſiſſent: id ſic ratū eſſet ſi patres autoꝛes fierent .i. autoꝛitate ſua comprobarēt. Et alibi. Maio-

Authoꝛ.

res noſtri nullam ne rem priuatā quidem agere feminas ſine autore voluerunt. Apud iuriſconſultos autores pupilloꝝ ſunt hi ſine quoꝝ autoritate ⁊ approbatione pupillorum actiones ⁊ facta irrita habeɫ: ſed finē facio. O pclara potētia. O trib⁹ caſib⁹ iūgitur: vocatiuo dū vocamus aut inuocamus: vt o regina nonā cui cōdere iuppiter vrbē. Juſticiaqꝫ dedit gētes frenare ſuperbas. Cū accuſatiuo quotiens eſt vehemēs indignatio: vt o impudētē hoīꝫ. O ſceleſtū parmenonem. Si vero taceaɫ ⁊ ponaɫ accuſatiu⁹ minor intelligitur excādeſcētia: vt o hoīm impiū: qui libros tuos oculis. Citra indignationē etiā: ſed cū admiratiōe quadā ⁊ exclamatiōe poniɫ: vt o fortunatos nimiū bona ſi ſua norint Agricolas. Cū nto: vt o fortunati quoꝝ iam menia ſurgūt. O patria: o diuū dom⁹ ilion. Et hic p ironiā: o pclara potētia. Sed quāuis late expone quāuis. i. quātūuis: vel quātūlibet late: ſicut ſepe alibi. ⁊ erit aptior cōſtructio. Maiorem portionē. cōparatiuū poſuit p abſoluto ſeu poſitiuo vt ſit maiorē. i. maiuſculā nō ſane magnā vel aliquātulū magnā. Exptus fortis ſue periculoꝝ tyrānū. Tyrānus olim qlibet rex dicebaɫ etiā bon⁹: vt apud Uerg. li. vij. de enea pio dꝫ pars mihi pacis erit dexterā tetigiſſe tyrāni. Sed nūc fere accipiɫ p occupatore ⁊ incubatore iniuſto regni. Loquiɫ autē hic vt ſatis viſuꝫ ē de Dyoniſio tyrāno ſicilie: quā rē: qꝛ graphice recitat Macrobi⁹ ſup Cice. de ſomno Scipionis repetēdā duxi: dicit itaqꝫ ſic: Atram ſilicem lapſurā ſemp ac candēti ſilem illoꝝ capitib⁹ iminere dicūt: q arduas ptātes: ⁊ infauſtā ambiūt tyrānidē: nūqꝫ ſine timore victuri: ⁊ cogentes ſubiectū vulg⁹ odiſſe dū metuat: ſemp ſibi videnɫ exitiū qꝺ merenɫ excipere. Nec fruſtra h theologi ſuſplicati ſunt. Nam Dionyſius aule inclemētiſſimus incubator: familiari quodā ſuo ſolā beatā eſtimanti vitā tyrāni volens ꝙ perpetuo metu miſera: ꝙ impendētium periculorum plena eſſet oſtendere: gladiū vagina ereptū ⁊ a capulo de filo tenui pēdentē. mucrone demiſſo: iuſſit familiaris illi⁹ capiti inter epulas eminere. Cumqꝫ ille ſiculas ⁊ tyrānicas copias pñtis mortis piculo aſpnaretur. Talis inqt Diony. eſt vita quā beatam putabas: ſic nobis ſemp mortē imminentem videmus. exiſtima ergo qñ felix eſſe poterit qui timere nō deſinit. hec macrob. Ordo eſt. Tyrānus ſcꝫ dionyſi⁹ ſiculus exptus piculoꝝ ſue forti ſimilauit. i. equiparauit ⁊ ſimiles fecit met⁹ regni ſui: terrori nō terrore velit legere: ſit terrore. i. p terrorē ſed nō recte accipiūt: qui ſic interpretanɫ: nec motus eſt genitiui caſus: ſed accuſatiui pluralis. Nec expones qui ſatellite latus ambit. i. multitudine. Satelles em̄ eſt miniſter aſtans dño ſuo qui etiā apparitor: qꝛ cito apparet ⁊ preſto eſt: dici poteſt.

Tyrān⁹.

Diony= ſius. Siculus

Satelli= tes.

Sanct⁹ thomas.

Metrum quintum tertij libri.

Qui ſe volet eſſe potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla
Fedis ſummitat habenis.
Etem̄ licet indica longe
Tellus tua iura tremiſcat:
Et ſeruiat vltima Thyle
Tamen atras pellere curas:
Miſeraſqꝫ fugare querelas
Non poſſe: potentia non eſt.

Qui ſe volet eſſe potētē Hic incipit metrū quintū hui⁹ tertij qꝺ dꝛ paramātícū ab inuēto re: anapeſticū a pede pdominātē: catalecticū: qꝛ ſillaba deficit ad metri perfectionē. In quo metro phia oſtēdit quō vera potētia ſit acquirēda dicēs: ꝙ vo potētia cōſiſtit i reprimēdo vitioſos mot⁹: vel cōcupiſcētias inordinatas: qꝛ ſine hoc nullus eſt vere potēs quātuncūqꝫ dñetur Dicit ergo. Ille qui volet eſſe potētem: domet aīos feroces. i. crudeles: qꝛ crudelitate hō aſſimilatur feris nec ſumittat colla victa libidine. i. cōcupiſcētia fedis habenis. i. vitioſis moribus. lꝫ em̄ tellus indica. i. terra indie: tremiſcat tua iura lōge. i. lꝫ poteſtas tua extēdat ſe ad indiā. ⁊ lꝫ tibi ſeruiat vltīa thyle que eſt inſula vltra britanniam: vbi ſol facit ſolſtitiū eſtiuuꝫ: ⁊ vltra nō pgrediɫ: tñ nō poſſe pellere atras curas. i. obſcuras ſollicitudies ⁊ fugare querelas puenientes ex aduerſitate fortune: nulla eſt potentia. Nota ꝙ vere potens eſt qui ſenſualitatē ſubijcit rōni. vnde Sene. Si vis tibi omnia ſubijcere ſubijce te rōni. Multos em̄ reges ſi ratio te rexerit. ⁊ Ariſto. iij. Ethicoꝝ dicit. Queadmodū puerū oportet viuere ꝭm pcepta pedagogi ita opꝫ cōcupiſcibile cōſonare rōni. Itē Seneca: magnū imperiuꝫ regit qui ſibiipſi dñaɫ. Fortior eſt qui cupiditatē vincit ꝙ qui hoſtem ſubijcit. Eſt em̄ difficillimū vincere ſeipm. ⁊ Salomon. Fortior eſt expugnator animi expugnatore vrbium.

Potēs.

Qui ſe volet eē potētē Aīos domet ille feroces Nec victa libidīe colla Fedis ſubmittat habenis. Sēſus eſt: q vere potēs eſſe volet appetitus ſenſitiuos regulare debet: nec, dꝫ ſubiugare corpus vel aīm motibus vitioſis: ſic vt cōcupiſcētia vincat ⁊ ſuperet rōnē: qꝺ et ille oratoꝝ pater Cicero edocuit officioꝝ primo dicēs curandū eſt vt appetitū rōni obedire pbeam⁹. Aduerte tñ ne legas vita: ſꝫ victa in eo carmine nec victa libidine colla Ordo em̄ illi⁹ particule eſt talis: nec ille ſubmittat ſup. i. ſupponat vel ſubiuget habenis. i. motib⁹ fedis id eſt vitioſis: colla. i. corpora victa. i. ſuperata: ⁊ ſic vt vincanɫ ⁊ ſuperenɫ libidine. i. cōcupiſcentia vel voluptate: ⁊ ſic ly victa eſt adiectiuū de ly colla non de ly libidine: ⁊ capitur hic pars ſcꝫ colla pro toto corpore per ſinecdochen.

Raymū.

Qui ſe volet eſſet potentē. Verſus eſt monocolos ꝯſtās tribꝰ anapeſtis ⁊ ſillaba abūdāte:
qui ſi addat̄ ſillaba fieret tetrameter. Eſt ergo catalecticꝰ in ſillaba deficiēs. In oī aūt
anapeſtico ſolet primꝰ pes interdū poni ſpōdeus: ſicut ⁊ in primo hoꝝ. Interdū etiā i ſe
cūdo loco ſpōdeū inuenies. Nihil ambiguitatis hꝫ ꝟboꝝ ſeries. Tractꝰ eſt ille ꝟſus. Et
ſeruiat vltima thyle: ab illo ꝟgiliano primo georgi. Tibi ſeruiat vltima thyle. De cuius
vltime dictiōis orthographia nōnulla cōtrouerſia inter grāmaticos eſt. Nā Tortelliꝰ ꝗ vult dedu-
Thyle. ctū eſſe a tilothen. i. lōge: vult vt ſcribit̄ tile mutādo grecū ita in i nr̄m. Neſtor vult ſcribi thyle qꝺ mu
Thule: tādo inqt y grecū in u qdā ꝓferūt thule. Mācinellꝰ ꝯſtāter docet legēdū eſſe thule ad illud Iuue. ſa
ty. xiiii. de ꝯducēdo loquit̄ iam rhetore thule: ꝟba eius ſunt. Apud Strabonē Dionyſiū atqꝫ Euſta
chiū ꝗ grece diligētiſſime orbis ſitū ſcripſerūt thoyle. i. thule legit̄ ponūt em̄ greci oy: vbi nos u. inſu
la eſt in vltima ſeptētrionis pte. Thule inquā ꝑ th ⁊ u ſequēte: Strabo aūt ſic ait. De thule itē obſcu
ra eſt hiſtoria ꝓpter eiꝰ in vltima loca remotionē. hāc ſiqdē ad ſeptētrionē expoſitā locant. Solinus
q̊ꝫ de Britānia loquēs ait Multe etiā alie ſunt circū britāniā inſule e qbus thule vltima. Vltra thu
lem accepimꝰ pigrū eſſe ⁊ cōcretū mare. hec illi. Addit Solinꝰ ꝙ in ea eſtiuo ſolſtitio ſole de cancri
ſidere faciēte trāſitū nox pene nulla eſt: brumali ſolſtitio dies a deo ꝯductꝰ: vt ortus ꝯiunctus ſit et
Album. occaſus. Suidas ꝟo thulis inqt: rex egypti ad oceanū vſqꝫ. ac ex eis inſulis vnā thulem noīauit ⁊c.
Nigrum verior eſt ergo ꝓlatio thule ⁊ vulgari vicinoꝝ ꝓploꝝ magis ꝯformis. Nec minor ē deceptatio de re
Sanctus ꝗꝫ de ipſo noīe: ſꝫ plixiores ſumꝰ ꝙ iſtituimꝰ. Addā hocatras curas dici malas ⁊ nociuas. Nā nigra
thomas. mala vocamꝰ: ⁊ alba bōa. vn̄ Hor. li. i. ſer. Hic niger eſt hūc tu romane caueto. Niger. i. malꝰ. vn̄ thra
ces dies in qbus mala patiebant̄ nigro lapillo notabāt. ⁊ in qbus bona obtinebāt: albo vt notū eſt.

¶ Proſa ſexta tertij libri.

Gloria ꝟo ꝙ fallax ſepe: ꝙ turpis eſt. Vn̄ nō iniuria tragicꝰ exclamat. O gloria gloria milibus mortaliū nihil aliud facta: niſi auriū inflatio magna. Plures em̄ magnū ſepe nomen falſis vulgi opinionibus abſtulerūt: quo qd turpius excogitari poteſt. Nam ꝗ falſo predicātur: ſuis ipſi neceſſe eſt laudibꝰ erubeſcāt. ¶ Que ſi etiā meritis cōqueſite ſint: qd tn̄ ſapiētis adiecerint cōſciētie qui bonū ſuū non populari rumore: ſed cōſciētie veritate metitur? Qꝺ ſi hoc ipm ꝓpagaſſe nomē pulchꝝū videtur: cōſequēs eſt vt fedū non extēdiſſe iudicetur Sed cum vt in paulo ante diſſerui: plures gentes eſſe neceſſe ſit: ad quas vniꝰ fama hoīs neqat ꝑuenire: fit vt quē tu eſtimas glorioſuꝫ pro maxima parte terraꝝ

Gloria ꝟo ꝙ fallax. Iſta ē ſexta ꝓſa huiꝰ tertij in qua phia oſtēdit ꝙ gloria mūdana nō ſpectat ad verā beatitudineꝫ nec facit vere beatū. Et primo on̄dit hoc de gloria ꝓprie virtutis. Scꝺo de gloria ꝗ ꝑuenit ex nobilitate ſanguinis ibi. Iaꝫ ꝟo. Primo on̄dit intētū de gloria ꝗ ꝑuenit ex laude falſe ꝟtutis ſcꝺo ꝺ illa gloria ꝗ ex veris meritis ꝓcedit ibi. Que ſi ēt Primū on̄dit tali rōne. Illud qꝺ ē fallax n̄ ſpectat ad btitudinē: nec facit btm̄: ſꝫ gl̄ia falſe acqſita ē fallax. igit̄ ⁊c. vn̄ dicit in lr̄a Gl̄ia ꝟo ꝗꝫ fallax ē ⁊ ꝗꝫ turpis ſup. ſatis ptꝫ. Qꝫ aūt ſit fallax ꝓbat autoritate cuiuſdā poete ꝗ tragedias cōpoſuit. Vn̄ quidam tragicus exclamat ⁊ ponit autoritateꝫ eiꝰ in greco ꝗ tm̄ ſonat in latino. O gloria: gl̄ia in milibꝰ mortaliū nihil aliud fcā es ꝗꝫ magna auriū iflatio. Qꝺ manifeſtat di. Plures em̄ magnū nomē. i. gl̄iaꝫ abſtuleˀt. i. falſe receperˀt falſis opinionibꝰ vulgi. ⁊ oñdit ꝙ hmōi gl̄ia ſit turpis di. Quo ſ. iaꝫ dicto. ſ. hr̄e gloriā falſis opinionibus qd turpiꝰ excogitari pōt. q. d. nihil. Naꝫ ꝗ falſo p̄dicant̄. i. laudātur: neceſſe ē vt ipſi erubeſcāt ſuis laudibꝰ. ¶ No. ꝙ ſm̄ Tul. gl̄ia eſt frequēs fama cū laude: ⁊ ē duplex vana ⁊ vera. Vana gl̄ia eſt ꝗ nullo cōficiēte nō ꝓcedit in eſſe. Vera eſt que nullo cōficiēte ꝓcedit in eſſe. Fama aūt eſt cognitio alicuius nō ſolum in ꝓpinquo: ſꝫ etiā in remoto. ¶ No. ꝙ fama inducit falſam gloriā: falſa gl̄ia erubeſcētiā. Nam erubeſcētia eſt crimen inglorīatiōis cauſatū ex aliq̄ turpi ꝑpetrato. Cū aūt aliqs ſe cognoſcat falſe acqſiſſe gloriā: tūc hoc timet manifeſtari: ex cuiꝰ manifeſtatiōe icidit igloriatiōeꝫ ⁊ verecūdiā. ¶ Que ſi etiā meritis cōqueſite. Hic phia ꝓbat ꝙ gloria meritis acqſita nō ſpectat ad beatitudinē: intēdēs talem rōnem. Illud nō ſpectat ad beatitudinē de quo nulla eſt cura ſapiēti: ſꝫ de gloria etiā meritis acquiſita nulla eſt cura ſapiēti: ergo ⁊c. Maior eſt nota: nam ſapiēs maxime curat beatitudineꝫ cuꝫ ſit maxime felix. x. Ethi. Minorem ponit in lr̄a. dicēs. Que ſcꝫ laudes ſpectātes ad gloriaꝫ: licet ſint cōqueſite meritis: qd tn̄ adiecerint conſcientie ſapiētis qui bonū ſuū metitur non rumore populari: ſed veritate cōſcientie. q. d. nihil. Secundo ꝓbat idem ꝑ locum ab oppoſitis dicens: ꝙ ſi pulchꝝū eſt ꝓpagaſſe nomen: ergo miſerum eſt nomen non ꝓpagaſſe: ſed cum ꝑ magna parte terrarū neceſſe ſit nomen nō eſſe ꝓpagatuꝫ: neceſſe ē pro maiori parte miſerum eſſe. Dicit ergo ꝙ ſi hoc pulchꝝū videtur ſcꝫ ꝓpagaſſe: id eſt diuulgaſſe nomen. i. gloriam: conſequēs eſt vt iudicetur feduꝫ non exten-

diſſe nomē:ſʒ ſicuti pauloāte diſſerui:neceſſe eſt eſſe plures gētes ad quas famas vni⁹ noīs nequeat ꝑuenire:fit.i.cōtingit:vt ꝑ maxima parte terrarū ille videat̄ inglorius quē tu eſtimas glorioſuʒ. Et q̄ aliq̄s diceret:ſufficit ad beatitudinē ꝙ hō ſit glīoſus in pplō ſuo habēdo fauorē ppl̄i. Dicit phīa inter hec bona q̄ ſunt in opatiōe ꝟtuoſa:nō puto gratiā popularē dignā cōmemoratiōe:q̄ nec in iuditio recte rōnis ꝑuenit:nec vnq̄ꝫ firma perdurat. ❡Nota ꝙ ſapiēti nō eſt cura de gloria:quia dicit

videatur inglorius. Inter hec vero popularem gratiam nec cōmemoratione quidem dignam puto:que nec iudicio vero prouenit:nec vnq̄ꝫ firma perdurat. ❡Jam vero q̄ꝫ ſit inane:q̄ꝫ futile nobilitatis nomē: quis non videat:que ſi ad claritudinē refertur:aliena eſt. Videtur namq̄ꝫ eſſe nobilitas quedam de meritis veniens laus parentum. Q̄ꝫ ſi claritudinem predicatio facit:illi ſint clari neceſſe eſt qui predicantur. Quare ſplendidum te ſi tuam non habes:aliena claritudo non efficit. ❡Quod ſi quod eſt in nobilitate bonum:id eſſe arbitror ſolum vt impoſita nobilibus neceſſitudo: videatur ne a maiorum virtute degenerent.

Macro. ſapiēs fructū in cōſciētia ponit: ſtult⁹ aūt in gloria. ⁊ Sene. Cōſciētiā ꝑoti⁹ q̄ꝫ fama attende:ſʒ pleriq̄ꝫ famā pauci cōſciētiā verent̄. ❡Nota ꝙ fama popularis nō ꝑuenit ex recto iudicio rōnis:plus em̄ popul⁹ ſequit̄ inclinatione ſenſus q̄ꝫ iudiciū rōnis. Nec etiā fama eoꝝ perpetuo durat q̄ ſm diuerſas paſſiōes vulgi variat̄ fama ppl̄i vnde vulgares indicāt ſm cōcupiſcentiam nō ſm rei veritatem. pro tāto ſimiles ſunt auibus quarū intuitum nox illuminat:⁊ dies cecat. ex. iij. huius pſa. iiij. ❡Jaʒ vero q̄ꝫ ſit inane q̄ꝫ futile. Hic ꝓbat ꝙ gloria ꝑueniēs ex nobilitate ſanguinis etiā non ſpectat ad verā beatitudinē. Et ꝑmo oſtēdit vanitatē huiuſmodi glorie Scd̄o oſtendit q̄d boni ſit in nobilitate:ibi. Quod ſi quid. Dicit primo. Jā ꝟo q̄s nō videat q̄ꝫ iane:q̄ꝫ futile. i. labile ſit nomē nobilitatis:q. d. manifeſtū eſt. q̄ ſcʒ nobilitas ſi referat̄ ad claritudinē i. ad glīaʒ:aliena eſt ab illis q̄ ſe nobiles eſſe gloriant̄. q̄d ꝓbat pro diffinitiōe nobilitatis dicēs. Nāq̄ꝫ nobilitas videtur eſſe q̄dā laus veniens de meritis parētū.

Fama popularis

quod ſi p̄dicatio. i. laus facit claritudinē. neceſſe eſt vt illi ſint clari q̄ p̄dicantur. i. laudant̄. hm̄oi aūt ſunt parētes:nō tu:quare ſi nō habes tuā claritudinē q̄ ex laude tua ꝑueniat:aliena claritudo nō efficit te ſplendidum. i. glorioſum. ❡No. ꝙ nobilitas ſanguinis eſt inane ⁊ futile nomē:q̄ nihil vere nobilitat hoieʒ niſi ꝟtus. vnde Ala. in lib. de planctu nature ⁊ ſcientia dicit. Quid tibi nobilitas q̄d clarū nomē auorū. Si ſeru⁹ vitijs fact⁹ es ipſe tuis. Itē. nobilis eſt etem̄ ſi quis virtute refulget. Degener eſt ſolus cui mala vita placet. Et pauper henricus. Nō eſt preſigne genus non clarum nomē auoꝝ. Sed ꝓbitas vera nobilitate viget. ⁊ Sene. nemo eſt melior altero niſi q̄ recti⁹ ingeniū habet altero:⁊ ad bonas artes apti⁹. ❡Q̄ꝫ ſi q̄d eſt in nobilitate bonū. Hic oſtēdit cuiuſmodi bonū ſit in nobilitate dicēs. Si q̄d bonū eſt in nobilitate:illud ſolū eſſe bonū arbitror:vt nobilib⁹ videat̄ īpoſita neceſſitudo:ne a ꝟtute maioꝝ. i. ꝓgenitoꝝ degenerēt. ſup. ꝑ mores vitioſos. Meli⁹ ē em̄ a pr̄e ignorabili deſcēdere ⁊ morigeratū eē:q̄ꝫ a nobili ⁊ ꝑ vitia degenerare. ❡Nota ꝙ gloriādū nō eſt de nobilitate. q̄ dicit Sene. Si pulcher es lauda naturā:ſi nobilis lauda parētes:ſi ꝟtuoſus ⁊ ſapiēs lauda teipm̄. ſi diues lauda fortunā:ſi potēs expecta pauliſꝑ ⁊ nihil eris. ❡No. ſʒ Tulliū. optima hereditas a patrib⁹ tradit̄ liberis oī patrimonio p̄ſtātior. ſ. glīa virtutū: ⁊ decor rerū geſtarū. Plures em̄ magnum ſepe nomē falſis vulgi opinionibus attulerūt. ❡Senſus eſt multi falſo nomē laudabile obtinuerūt ⁊ portauerunt receperūtq̄ꝫ ſcd̄ʒ vulgariū opinionē q̄d nō debebat̄ eis ſcd̄m rei veritatē:nec legas abſtulerūt ſʒ attulerūt. Eſt em̄ ab affero q̄d facit attuli ⁊ nō abſtuli:ſed ab aufero abſtuli venit q̄d hic adaptari nō valet. Raymū.

Lorta ꝟo ꝙ fallax ⁊c. Quia tragici illi⁹ nomē hic nō ponit̄. Et verba greca nuſq̄ꝫ reperire potuim⁹:neq̄ꝫ in ſcript̄:neq̄ꝫ i ꝑmiſſis exēplis opʒ credam⁹ ea id ſignificare q̄d latine hic illoꝝ loco poſitū ē. Eſt aūt tragic⁹ q̄ tragedias ſcribit:tragedus q̄ eas agit. Adde ſi vis illis deſcriptiūculis nobilitatis illd̄. Juue. ſaty. viij. Nobilitas ſola eſt atq̄ꝫ vnica virtus. In qua ſatyra tota fere oñdit nihil nobis ꝓdeſſe nobilitatē parētū:ſi nos male vixerim⁹ vn̄ dicit ſtati i ꝑncipio. Stēmata q̄d faciūt:q̄d ꝓdeſt Pontifice lōgo Sanguine cēſeri:⁊ paulopoſt. Si corā lepidis male viuit̄:effigies quo tot bellatoꝝ. Et iterū. incipit ipſoꝝ cōtra teſtare parentum Nobilitas ⁊c. Et in eadē. Miſerū eſt aliene incūbere fame. At ad finē. Malo pater tibi ſit therſites: dūmodo tu ſis Eacide ſimilis: vulcaniaq̄ꝫ arma capeſſas. q̄ꝫ te therſite ſimilē ꝓducat achilles. Malo inquit q̄ꝫ tu ſis fili⁹ therſite. i. vt Homerus docet:hoīs vaniſſimi ⁊ nulli⁹ virtutis:ſed in ſola detractione o bmurmurationeq̄ꝫ potētis:⁊ ſis ſimilis Eacide. i. achilli:qui fuit nepos Eaci. q̄ꝫ ꝙ achilles ꝓducat te ſimilē therſite. Claritudo ⁊ claritas. ſanctitudo ⁊ ſanctitas idē ſunt. Sed neceſſitudo ⁊ neceſſitas habēt diſcrimē. ita ꝙ neceſſitudo eſt neceſſarioꝝ. i. cōſanguineoꝝ neceſſaria cōiunctio. Neceſſitas oīs eius q̄d neceſſe eſt:hic ergo neceſſitudo ⁊ neceſſitas cōfunduntur.

Aſcēſi⁹.

Nobilitas.

Neceſſitas.

Sanct⁹ thomas

OMne genus hominū. Iſtud eſt metrū ſextū huius tertij quod dicit̄ alemanicū ab iuuētore: dactilicū a pede predominante. trimetrū a numero pedū. hypercatalecticū: q̄ꝛ vna ſyllaba ſuperabūdat. In quo metro ph̄ia probat oēs hoies eſſe nobiles preter vitioſos di. Omne gen⁹ hoim in terris cuiuſcūq; ꝯditiōis ſit ſurgit ab ortu ſimili: q̄ꝛ ſm aiaȝ oēs ſunt ab vno creatore. vn⁹ em̄ ē pater rerū. i. vn⁹ creator ſup. nobilis q̄ cūcta miniſtrat ſup. gubernādo. Ille vn⁹ pr̄ dedit phebo radios ſuos dedit lune cornua: dedit hoies terris. i. habitare i terris: dedit celo ſydera: ꝓpter ornatum eius. Hic pater clauſit animos mēbris ſup. corporis. aios inquā petitos. i. acceptos celſa ſede. i. i celo. Igitur nobile germē. i. nobile principiū edit. i. producit: cunctos mortales. i. homines. O hoies quid. i. ꝓpter q̄d ſtrepitis. i. cuȝ ſtrepitu iactatis genus veſtruȝ: ⁊ pauos veſtros. ſi enim tu expectes. i. conſideres autorem deuȝ: ⁊ primordia veſtra: nullus extat degener. i. ignobilis: niſi fouens id eſt operiens vel operās peiora vitijs ſuis deſerat ꝓprium ortum. i. deum a quo proceſſit. ¶ Nota q̄ oēs hoies ex ea parte q̄ ſunt hoies ſunt eque nobiles: cum enim nobilitas ſit quedam excellētia cōtracta ab origine. nobilitas hois precipue d3 attēdi ex ea parte qua eſt hō. ſ. ex parte anime. Cū igit̄ in oib⁹ hoibus ſit eadē origo aie. q̄ꝛ oēs aie ſunt a deo: oēs hoies ſunt eque nobiles. Solum aūt illi ſunt ignobiles q̄ degenerant a ſua origine. aia aūt a ſua origine ꝓducta eſt a deo ⁊ eſt ſimilis deo. ideo illi ſoli a nobilitate degenerāt: q̄ vitioſis moribus ſimilitudinē dei deturpant quā ex origine contraxerunt. ¶ Nota. q̄ dicit aios celſa ſede petitos. Hic loquit̄ more platonico: q̄ voluit oēs aias ſimul eſſe creatas in celo ⁊ poſtea mitterēt in corpa. q̄d nō eſt verū ſed aie creātur in corporib⁹. ergo loquit̄ more platonico q̄ de⁹ aias receptas in celo clauſit mēbris corporis: ⁊ de hoc videbitur nono metro hui⁹ tertij. ¶ Nota q̄ oium hoim eſt vna origo: q̄ꝛ a deo ſunt creati queȝ patrē oēs vocamus: ⁊ oēs aie ſunt a deo: ergo null⁹ eſt nobilior alio ſm creationem: lȝ ſm ingeniū bene. q̄ꝛ ſoli illi ſunt ignobiles qui degenerant ſuam genealogiam: cum diſcedunt a virtutibus ⁊ adherent vitijs.

Hoium nobilitas.

¶ Metrum ſextum tertij libri.

Omne hominum genus in terris
Simili ſurgit ab ortu.
Unus enim rerum pater eſt:
Unus cuncta miniſtrat:
Ille dedit Phebo radios:
Dedit ⁊ cornua Lune:
Ille homines etiam terris
Dedit ⁊ ſydera celo:
Hic clauſit membris animos
Celſa ſede petitos.
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitis.
Si primordia veſtra:
Auctoremq; deum ſpectes:
Nullus degener extat:
Ni vitijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum.

Raymū.

OMne hominū genus in terris. ¶ Probat per quatuor cauſas ſcȝ materialē efficientem formalē ⁊ finalem: nulluȝ eſſe nobiliorem alio preter virtuoſum: ⁊ quemlibet eſſe nobilē preter vitioſum cauſa materialis tāgit̄ ꝑ hoc q̄d dicit oē hoim gen⁹ ſili ſurgit ab ortu: nā oēs hoies eādē habēt materiā nā de⁹ de vno limo fecit ⁊ paupes ⁊ diuites ⁊ oēs ex cōcubitu viri ⁊ mulieris geniti ſunt p̄ter xp̄m q̄ nō purus hō ē ſȝ de⁹ ⁊ hō ꝑmos parētes ſcȝ adā ⁊ euā de q̄b⁹ hic nō eſt ſmo faciēdus hoc vulgari ptȝ exēplo nā ſicut ciphus aureus eſt nobilior terreo vel argēteo ob id q̄ aurū eſt argēto nobili⁹ etiā ſi de⁹ aliquos de materia nobiliori procreaſſet vt de auro alios ꝟo de argēto vel aliquo alio tūc alter altero eſſet nobilior ſȝ q̄ꝛ materia oim eſt vna eadē eſt nobilitas. Efficiēs tangit̄. vnus em̄ rerū pater eſt q̄cūq; eundē habent patrem eādem cōſequunt̄ nobilitatē: ſȝ oēs hoies habent eundē patrē in celis ꝑ creationē qui eſt deus ⁊ in terris ꝑ naturalē generationē q̄ fuit adā ergo eādē habēt nobilitatē ex p̄te cauſe efficiētis. hocq; videt̄ exēplo q̄ꝛ aliq̄n dicim⁹ veſtē nobiliorē alia tum ꝓpter materiā tum ꝓpter artificē. Formalis tāgit̄ hic clauſit mēbris aios vbi docet q̄ forma ſubſtantialis ſcȝ aia eſt que immortalis ad imaginē dei facta ⁊ ad eternā felicitatē ordinata nō d̄r nobilior alia aia q̄ ſimiles tenet rōnes: nec ſortes duas plato vnicaȝ tenet: ſȝ vnus vnicā h3 formā ſubſtātialē. Finalis cauſa tangit̄ ſcd̄m corp⁹ mortales igit̄ cūctos edit nobile germen: vñ apoſtolus ſtatutū eſt hoibus ſemel mori. Si igitur ego mortalis tu vero immortalis eſſes ego te nobiliorē faterer: nūc equa amboꝝ eſt cōditio quare nobiliorē nō cenſeo finalis ſcd̄m

animam tangit celſa ſede petitas:nā ꝺt aīas eſſe ad celeſtē felicitatem ordinatas ꝛ creatas quare ſioēs ad ꝑpetuā felicitatē facti ſum⁹ ex pte finis eādem nobilitatē habemus. Cōſtat ergo oēs eſſe nobiles ꝑter vitioſos q̄ degenerāt ꝑ vitia. ¶ Hic clauſit mēbris aīos. Senſus eſt hic. pater ſcꝫ deus infundēdo creauit:ꝛ creando infudit aīas corꝑibus hūanis ad eternā felicitatē ordinatas. Ordo eſt hic. ſ. pater:de⁹ clauſit. i. infudit ꝛ infundēdo creauit aīas. i. aīos rōnales mēbris. i. corꝑibus hūanis celſa ſede petitas. i. ad celeſtē felicitatē ordinatas. ¶ Quid gen⁹ ꝛ pauos ſtrepitis. Senſus ē. miror cur vos hoīes extollitis vos ꝓpter gen⁹ ꝛ ꝓgeniē auoꝝ ꝛ pauoꝝ cū null⁹ niſi vitioſus ſit ignobilis ꝛ idē patet. Ordo eſt. q̄d. i. quare ſtrepitis. i. extollitis gen⁹ ꝓgeniem ꝛ proauos. i. auoꝝ ꝓgenitores. i. predeceſſores vr̄os lege pauos: vt ē vna dictio hic pau⁹ paui pauo dr̄ ꝓcul ab auo. i. antiquior auo. ¶ Nullus degener extat ni vitijs peiora fouēs ꝓpriū deſerat ortū. Senſus ē. null⁹ eſt ignobilis niſi vitioſus q̄ deſerit deū ꝑ vitia a quo ꝓceſſit ꝑ creationē. Ordo eſt. nullus extat. i. ē degener. i. ignobilis ni. i. niſi talis fouēs operās peiora. i. mala deſerat ortū. i. deū vitijs. i. ꝑ vitia q̄ cōmittit ſup.

Omne hoīm gen⁹ ꝛc. Carmē eſt dicolos diſtrophos: pōr ꝟſus eſt alemanic⁹ trimeter hypercatalectic⁹: dactilic⁹: ſpōdeū: vbiqꝫ recipiēs. Scd̄s ē pherecrati⁹ anapeſtūqꝫ q̄nqꝫ admittēs: acatalectic⁹. i. neqꝫ abūdās neqꝫ deficiēs. Leges g̃ ꝑmū ꝟſuꝫ ſic. Oē hoīꝫ gen⁹ in terris. Nō ſic. Oē gen⁹ hoīꝫ. Et q̄rtuꝫ ſic. Vn⁹ cūcta miniſtrat. Nō ſic. Vn⁹ q̄ cūcta miniſtrat: q̄r faceres hypcatalecticū ſine rōne: ꝛ ꝑter alioꝝ legē. hec monuiſſe ſatꝫ ſit. Alios celſa ſede petitos. vn̄ Iuue. ſenſuꝫ a celeſti demiſſuꝫ traxim⁹ arce: ꝛ ē platonicoꝝ dogma: vt docet Macrob. in de ſomnio Scipiōis: ſꝫ a catholica ꝟitate abhorrēs. Dicit eīn diu⁹ Aug. q̄ aīa creādo infunditur: ꝛ infundēdo creat̄: ſed ſi velim⁹ pie intelligere: nihil eſſet hic in autore nr̄o impiū. Nō eīn dicit aīos demiſſos eſſe a celſa ſede: ſꝫ petitos ab eo q̄ i ſuprema reſidet ſede: hoc eſt a deo: qd̄ veꝝ eſt. Cū etem aīas brutoꝝ cū corpib⁹ naſci ꝛ perire voluit aīos hūanos ipe ſol⁹ creat. Et ita petēdi ſunt a celeſti ꝑtāte. Bene aūt ꝺt aīos: q̄r anim⁹ ſm̄ Iuue. ſoli⁹ hoīs eſt. aīa aūt ꝛ brutoꝝ. dicit eīn ſaty. xv. Separat ꝛ nos a grege mutoꝝ: atqꝫ iō venerabile ſoli Sortiti ingeniū diuinorūqꝫ capaces. Atqꝫ exercendis capiēdiſqꝫ artib⁹ apti. Senſuꝫ a celeſti demiſſuꝫ traxim⁹ arce. Cui egēt ꝓna: ꝛ terrā ſpectātia: mūdi Principio indulſit cōis ꝯditor illis. Tantū aīas: vobis aīm quoqꝫ ꝛc. Cetera nota ſunt. Aſcenſi⁹ Animus Sctūs thomas.

¶ Proſa ſeptima tertij libri.

Quid aūt de corꝑis voluptatibus loquar quarū appetentia quidē plena eſt anxietatis: ſatietas vero penitentie quantos ille morbos: q̄ itolerabiles dolores q̄ſi quendaꝫ fructuū nequitie fruentiū ſolent referre corꝑis: quarū mot⁹ quid habeat iocūditatis ignoro. Triſtes ꝟo eſſe voluptatū exitus q̄ſquis reminiſci libidinuꝫ ſuaruꝫ volet: intelliget. ¶ Que ſi beatos explicare poſſunt: nihil cauſe eſt: q̄n pecudes quoqꝫ beate eſſe dicātur:

Quid aūt de corꝑoris voluptatibus Iſta ē ꝓſa ſeptima huius tertij libri: i qua ph̄ia oñdit btitudinē nō eē i voluptate ꝛ pmo oñdit h̄ de voluptate gñalr̄ Scd̄o de q̄dā voluptate ſpālīter. ſcd̄a ibi. Honeſtiſſima q̄dē. ꝑmū probat dupl̄r: ſꝫ q̄ pōit duas rōnes. ſcd̄a ibi. Que ſi btōs. Primo intēdit talē rōnē. In illis nō ꝯſiſtit btitudo ad q̄ ſequūt̄ multe incōmoditates: ſꝫ ad voluptates ſequunt̄ multe incōmoditates: ſicut declarat i lr̄a: ꝛ dicit Quid loquar de voluptatib⁹ corꝑoris delectatiōib⁹ corꝑalib⁹: quaꝝ appetētia. i. cupiditas plena ē anxietatꝫ: q̄r hō anxiat̄ cū caret eo qd̄ cupit: ꝛ ſatietas ꝟo. i. plenitudo voluptatū plena ē penitēte. i. pene: cū igit̄ voluptatib⁹ ſit ꝯiūcta anxietas ꝛ pn̄ia: in eis nō ꝯſiſtit btitudo. ꝛ addit q̄ātos morbos ille voluptates ꝛ q̄ intolerabiles dolores ſolēt afferre corꝑibus fruentiū eis: q̄ſi quēdā fructū nequitie ſup. ſatis ptꝫ: quaꝝ voluptatē motus. i. affect⁹ q̄d habeat iocūditatis. i. voluptatis ignoro. q̄ſquis aūt volet reminiſci ſuaꝝ libidinū. i. voluptatū. ipe intelliget. i. cognoſcet. exit⁹. i. fines voluptatū eſſe triſtes. ¶ No. q̄ duplex eſt voluptas. ſ. intellectualis ꝛ corporalis. prima eſt ꝓſequēda ſcꝫ itellectualis: q̄r ꝯſiſtit in ſpeculatiōe aīam beatificās: ſcd̄a eſt fugiēda: q̄r cōſiſtit in delectatione ſenſuali: corp⁹ mortificās. vn̄ Señ. lij. epiſt. dicit. Voluptates pcipue extirpa: q̄ latronū more nos amplectunt̄: vt ſtrāgulent. ꝛ Tul. Voluptas īpedit oē cōſiliū: atqꝫ vt ſic dicā oculos ꝑſtringit mentiū: ꝛ inimica eſt rōni: nullum vult cū virtute hr̄e cōmertiuꝫ. ¶ No. q̄ voluptas plena eſt penitētia. Narrat eīn Valc. q̄ cū Demoſthenes ph̄s q̄reret amorē Thaydis meretricis ꝛ cōſenſum ferret ei: centū talenta petens ꝛ Demoſthe. aſpiciēs in celū rn̄dit pro tāto pcio nō emā tm̄ penitentie ſciebat eīn q̄ voluptatē inſepabiliter ſequit̄ pn̄ia. ¶ No. q̄ voluptates multos morbos afferūt: q̄r dicit Señ. in quadā epiſt. Multos morbos multa fercula ferunt. ꝛ vult Ariſto. in ethi. q̄ laborātes in paſſiōib⁹ venereis ꝛ crapule maxie trāſmutāt̄ ſm̄ corp⁹. crapula eīn plures occidit q̄ gladi⁹. ¶ Que ſi btōs. Hic ph̄ia ꝓbat cōcluſionē prius poſitā: alio modo deducēdo ad incōueniētes: ꝛ eſt rō iſta. ſi in voluptatib⁹ cōſiſteret beatitudo: ſequeret̄ q̄ pecudes eſſent beate: qd̄ eſt falſuꝫ. pecudes eīn laborāt ad explēdā corꝑis voluptatē. vn̄ di. Que voluptates ſi poſſunt explicare btōs: nihil cauſe eſt. i. nihil impedit: quin pecudes dicant̄. i. iudicent̄ eſſe beate: quaꝝ oīs intētio feſtinat ad explēdā corpalēta. Volu ptas.

ſciuiã.i.ingluuiem vētris. ¶ No. ꝙ cum felicitas ſit bonum nature rationalis nullas beſtias felici⸗tabit: qꝛ tm̄ genus hoim viuit arte ⁊ rōne. ¶ No. ꝙ ad fugã beſtialiuꝫ voluptatum hortatur Ariſto. Alexã. in quadã epi. di. O alexāder declina a conatib⁹ beſtialiū voluptatū: q̄ corruptibiles ſunt. car nalis em̄ appetit⁹ iclinat ad corpales ꝟtutes: q̄ ꝯtriſtāt itellectū: ⁊ ſubdit conat⁹ voluptatū generat carnalē amorē. hic generat auaritiā. hec generat deſideriū diuitiaꝝ: q̄ generāt inuerecūdiā: inuerecū diā ꝑſumptionē: ꝑſumptio infidelitatem: infidelitas latrociniū. ꝓpter q̄ mala vitā⸗da ē voluptas. Honeſtiſſima qdē ꝯiugꝭ foret. Hic phꝯs oñdit ꝙ btitudo nō ꝯſi⸗ſtit in quadã ſpeciali voluptate: ſꝫ in mrī monio: q̄ licita eſt ꝓpter gñationē plis: in tēdēs talē rōnē: in illa voluptate nō ꝯſi⸗ſtit felicitas q̄ hꝫ anxietatē ſibi annexã: ſꝫ voluptas mrīmonij eſt hmōi: ſicut tangit l rā. vn̄ di. Jocūditas ꝯiugis liberoꝝ fo ret honeſtiſſima: ſed nimis eſt extra natu rã dictū: qꝛ natura abhorret id qđ volo di cere: qꝛ neſcio. i. taceo quē. i. aliquē inue⸗niſſe. i. habuiſſe filios tortores: quoꝝ filioꝝ ꝙ ſit mordax. i. anxia q̄cūꝗ ꝯditio: ſiue bona ſiue mala: neꝗ nō neceſſe eſt te amonere. al's exptū eſt neꝗ neceſſe eſt āmonere: te nūc anxiū in quo ego appro bo ſn̄iam Euripidis mei phi: q̄ dicit carentē liberis infortunio felicē eſſe. ¶ No. ꝙ anxietas ineſt pa trib⁹ ꝓpter maliciã filioꝝ. Narrat em̄ Eutropi⁹ i hiſto. romana. ꝙ Demetrides in ſuos ſenies filios duos ex eis interfecit: ⁊ cū ꝑſequeref tertium ille cōgregato exercitu obſedit patreꝫ, pater aūt vidēs ſe nō poſſe euadere ſeipm̄ interfecit. Etiã pater anxiatur de bonis filijs: propter intenſum dilectio⸗nem eoꝝ ⁊ ꝓmotionē: quibus ſi aliquid aduerſi cōtigerit: pater reputat ſe infelicem. Ex quo patet ꝙ voluptas coniugalis habet anxietatem ſibi annexam.

quaꝝ oīs ad implēdam corpalē laſciuiã feſtiuat intē tio. ¶ Honeſtiſſima q̄dem cōiugis liberoꝝꝗ foret iocūditas: ſed nimis e natura dictuꝫ eſt: neſcio quem filios inueniſſe tortores. Quorū ꝙ ſit mordax q̄cūꝗ cōditio: neꝗ al's exptuꝫ te: neꝗ nūc anxiū neceſſe eſt admonere. Jn quo Erupidis mei ſententiam probo: qui carentem liberis infortunio dixit eſſe felicem.

Aſceſi⁹. Quid aūt de corpis voluptatib⁹. De voluptate prius dictū eſt. Dictū aūt illud Demoſthe nis qđ cōmētarius hꝫ: narrat Aulus gelli⁹ lib. j. c. viij. Lais corinthia meretrix ob elegā tiā venuſtatēꝗ forme grādē pecuniã demerebat. Ad hāc demoſthenes rhetor clāculum adit ⁊ vt ſulco pip faceret petit. At lais decē dragmaꝝ milia popoſcit. hoc facit nummi n̄ratis decē milia. Tali petulātia mulieris atꝗ pecunie magnitudie ictus expauiduſꝗ Demoſthenes auertit: ⁊ diſcedēs. Ego inqt: penitere tāti nō emo cētū ſeſtertijs penitere. hec ille. Sa tietas ergo voluptatis plena eſt pnie. Quin adeo vt phs inqt. Ois aia poſt coitum triſtaf. ptꝫ igit error ſuperioris cōmenti: qꝛ dixit Demoſthenē phm̄ qui rhetor fuerat: ⁊ thaydem adijſſe: q̄ lais erat. Quin pecudes qꝫ beate eſſe dicanf. nã pecudes voluptati carnis maxie indulgent. Filios tortores. i. q̄ parentem more tortoꝝ ꝑſequebanf: vt iuppiter: ſaturnum. Mordax q̄cūꝗ cōditio: ſiue boni ſint filij: ſiue mali: magna eſt parentibus ſollicitudo ⁊ cura. vn̄ Petrarcha de remedijs vtriuſꝗ fortu. lib. j. lxx. Si boni inqt tibi filij ſunt: iugis erit ꝓ illis timor ſi mali ſempitern⁹ dolor interim ſolamen am biguum: certa cura. hec ille. Euripidis poete potius ꝙ phi natu dignum eſt verbum.

Sanct⁹ thomas. Habet hoc voluptas oīs. Jſtud eſt metrū ſeptimū huius tertij qđ dr̄ anacreōtiū ab inuētore. iābicū vel anapeſticuꝫ a pede ꝑdominãte: qꝛ hꝫ primū pe⸗dē anapeſtū ⁊ reliquos iambicos: ⁊ ē di⸗metrū. i. quatuor pedū catalecticū: qꝛ de⸗ficit ſillaba. naꝫ poſt tres pedes remanet vna ſillaba de q̄rto pede. Jn quo metro phꝯs oñdit qđ mali ꝯſequif oēm volupta tem. oīs em̄ voluptas pter anxietatē ſibi annexã eſt trãſitoria: qđ ꝯfirmat ꝑ quod⸗dã exēplū di. Ois voluptas hꝫ qđ dicã: qꝛ voluptas agit. i. vexat fruētes ſtimulis. i. punitiōib⁹. ⁊ eſt par. i. ſilis ſtimulis apū volātiū: vbi poſtꝗ apis fudit grata mella: fugit ⁊ ferit corda icta. i. pcuſſa anxietate nimis tenaci morſu. q. d. iocūditas voluptatꝭ nimis ē trãſitoria: ſꝫ anxietas quã affert nimis ē pmãſura. Notãdū lꝫ oīs voluptas corpis primo delectet: ⁊ poſtea pūgat ad modū apū: cū ħ maxie iuenif in voluptate venerea: ad cui⁹ fugam Ariſt. hortaf Alexãdrū di. O clemēs impator noli te nimiū iclinare ad coitū: qꝛ coit⁹ eſt q̄dã ꝓprie⸗tas porcoꝝ. Que igif tibi gl'ia ſi exerceas vitiū beſtiaꝝ: ⁊ act⁹ brutoꝝ. crede mihi idubitāter ꝙ coit⁹ ē deſtructio corpis: abbreuiatio vite: corruptio ꝟtutū: legis trãſgreſſio: ⁊ gñat femineos mores. Qua liter aūt ſit fugiēda delectatio venerea docet Alanus in lib. de plãctu nature ⁊ ſcientia dicit. Si ve nerē fugare velis loca tpa vita. Nã loc⁹ ⁊ tps pabula donat ei. Et paup Henricus loquēs de amore dicit. Proſcribas igif gladijs ⁊ fuſtibus ipm̄. Et fugiendo fuga que fuga ſola fuga.

¶ Metrum ſeptimum tertij libri.

Habet hoc voluptas omnis:
Stimulis agit fruentes:
Apumꝗ par volantium
Vbi grata mella fudit:
Fugit: ⁊ nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Habet hoc voluptas oīs. Carmē monocolon eſt conſtans tribꝰ pedibꝰ ⁊ ſyllaba abūdā-te. anapeſto ⁊ duobus iābis: ſed tertiꝰ etiā ſpōdeus eſſe pōt. Legendū eſt aūt volētiū et ecōtrario apiū nō apum ꝓpter legē carminis. Similitudo quā phīa innuit in hoc ſtat ꝙ ſicut apes melle dulciſſimo ꝑ volatū amiſſo acri ſtimulo doloris pungunt: ⁊ aculeo occurſantē pungūt: ita fruētes rebꝰ ꝓ voluptate ſua: quā tūc dulcē inuenerunt ceſſante voluptate ſtimulis penitētie agitantur. Ferit. i. cōcutit a ferio: cuius preteritū propriū in vſu nō eſt vſurpatum percuſſi aut ſimile eſſe poteſt. Aſcenſiꝰ

¶ Proſa octaua tertij libri.

Nihil igitur dubiū eſt quin he ad beatitudinem vie deuia quedam ſint: nec perducere eo quemꝗ valeant: ad qđ ſe perducturas eſſe promittunt. Quantis vero implicite malis ſint: breuiſſime monſtrabo. Quid enim pecuniam ne congregare conaberis: ſed eripies habēti: dignitatibus fulgere velis: donanti ſupplicabis et qui preire ceteros honore cupis: poſcendi humilitate vileſces potentiā ne deſideras: ſubiectorum inſidijs obnoxius periculis ſubiacebis. Gloriam petis: ſed per aſpera queꝗ diſtractus ſecurus eſſe deſiſtis: voluptariam vitam degas: ſed quis non ſpernat atꝗ abijciat viliſſime fragiliſſimeꝗ rei corporis ſeruitium: ¶ Iam vero qui bona pre ſe corporis ferunt: quam exigua: ꝙ fragili poſſeſſione nitūtur: Nunc enim elephātes mole: tauros robore: ſuperare poteritis: Num tigres velocitate preibitis: Reſpicite celi ſpatium: firmitudinem: celeritatem: ⁊ aliquando deſinite vilia mirari. Quod quidē celum nō his potius eſt: ꝙ ſua que regitur rōne mirandum. ¶ Forme vero nitor vt rapidus eſt: vt velox: ⁊ vernaliū florum mutabilitate fu-

Nihil igitur dubiū eſt. Iſta eſt octaua pſa huiꝰ tertij. ī qua phīa oſtēdit ꝗ̄tis malis ſunt implicita ꝓdicta bona ī qͥbus aliq̄ poſuerunt felicitatē. ſcđo oñdit ꝙ̄ exilia ſunt corpis bona: ibi. Iam ṽo. Pͥo dicit: nulli dubiū eſt ꝓdicta ꝯſiderāti qn he vie quibus nitunt hoīes ad btītudinē ꝑuenire: ſint quedam deuia nec valeant quemꝗ ꝑducere eo. i. illuc ad qđ ꝓmittunt ſe eſſe ꝑducturas: quantis vero malis ſint implicate breuiſſime mōſtrabo qđ eīn ſup. iſtorū eſt ſine malo: q. d. nihil. vñ ſubdit. pecuniā cōgregare ne conaberis. i. laborabis: ſꝫ eripies habēti: ⁊ ita īplicaberis malo violētie. velis fulgere dignitatibus: danti ſupplicabis: ⁊ qui cupis ceteros preire honore: tu vileſces humilitate poſcēdi. Potētiā ne deſideras: ſubiacebis ꝑiculis ſubiectorꝫ. Gloriā petis: ſed ꝑ aſꝑa diſtractꝰ ſecurꝰ eē deſiſtis. voluptariam vitam degas. ſꝫ qͥs non ſpernat atꝗ abijciat tāꝙ̄ cōtēptibilē ſeruū viliſſime ꝗ ꝓ ⁊ fragiliſſime rei. ſ. corpis. ¶ Not. ꝙ hō querēs pecuniā incidit in malū violentie qꝛ oīs pecunioſus eſt violētꝰ. ſ. Ethi. Sꝫ querēs honores ⁊ dignitates humiliādo ſe alijs ſupplicabit. Sꝫ dicit Señ. in li. de beneficijs. Moleſtū eſt verbū ⁊ oneroſum demiſſo vultu dicere rogo. Querens aūt potentiam ⁊ gloriam oportet ꝙ ꝓpter potētiā ⁊ gloriā defendendā ꝑſecutiōibꝰ improborꝫ ſe obijciat: ⁊ ſic ſecurꝰ eſſe deſiſtit: Querēs aut voluptuoſaꝫ opꝫ ꝙ corpi ſeruiat. ſꝫ dicit Señ. Maior ſuꝫ ⁊ ad maiora genitꝰ ſum ꝙ̄ ſim mācipiū. i. ſeruꝰ corpis mei. qđ non aliter aſpiciā ꝙ̄ aliqđ vinculū mee libertati circūdatū. Iam ṽo. Hic phīa ꝓbat in ſpāli ꝙ vilia ſunt bona corpis: q̄ aliq̄ reputāt egregia bona. ſcđo breuiter recolligit ſuꝑadicta ibi. Ex qbꝰ oībꝰ. ꝑmo oñdit intētū de magnitudine: fortitudine: ⁊ corpis agilitate. ſcđa de pulchritudine. ibi. Forme ṽo. Pͥo oñdit ꝙ hō nō dꝫ mirari de magnitudine. i. fortitudine. ⁊ agilitate corpis: qꝛ illa excellētius inueniunt in brutis: ꝙ̄ in hoībꝰ di. Iā ṽo q̄ ferunt. i. cupiūt bōa corpis pre ſe. i. grā ſui: tanꝙ̄ ſint optima. ꝙ̄ exigua. i. valde vilia: ꝙ̄ fragili poſſeſſiōe nitunt. i. laborāt: nū eīn elephātes mole. i. magitudine ſuperare. i. excedere poteris: num tauros robore. i. fortitudine: nuꝫ tigres preibitis velocitate. Reſpice ſpaciū. i. magnitudinē celi: firmitudinē. i. fortitudinē celi: celeritatē. i. velocitatē eiꝰ: ⁊ aliqñ deſinite. i. ceſſate mirari vilia. i. īferiora bōa: qđ qdē celū nō his ꝓdictis potiꝰ: īmo multo minꝰ mirādū ē: ꝙ̄ ſua rōne. i. ītelligētia q̄ tegit. ſic ſilr in hoie multo magis laudāda ſūt bōa corpis. ¶ No. ꝙ bōa corpis ſicut magnitudo: fortitudo: agilitas nō multū ſunt mirāda. qꝛ dicit Señ. Nō magnitudine ⁊ corpis velocitate magne res gerunt. ſꝫ ṽtute. vñ Cato. Conſilio pollet cui vim natura negauit. Itē Señ. Excellētia īgenij pōt latere ſub ꝗ̄cūꝗ pelle. ¶ No. ſꝫ Iſiđ. ī li. ethi. Elephātē greci a magnitudīe corpis putāt dictū. eo ꝙ formā mōtꝭ ꝑferat. apđ idos ṽo đr barrꝰ eo ꝙ vox eiꝰ barritꝰ đr: dētes eiꝰ ebur: roſtrū eiꝰ ꝓmoſcide đr. ¶ No. ſm Iſi. Tigris ē beſtia varijs coloribꝰ diſticta: mirabilꝭ velocitatꝭ: ex cuiꝰ noie: qdā fluuiꝰ tigrꝭ appellat: rapaciſſimꝰ ē oīꝫ fluuiorꝫ. Et eſt ſciēdū ꝙ ꝓ beſtia đr h̄ tigrꝭ: ī gtō tigrꝭ vl tigridꝭ. ſꝫ ꝓ fluuio đr tm̄ h̄ tigrꝭ: ⁊ ī gtō huiꝰ tigrꝭ. ¶ Forme ṽo nitor h̄ phīa oñdit ītētū đ pulchritudīe forme. ſ. ꝙ ſit exile bonū: qꝛ ē trāſitoria ⁊ qꝛ tm̄ ē ſupficialꝭ ⁊

Sāctus thomas.

Bona corpis.

Elephas

Tigris.

gacioꝛ. Quod ſi vt Ariſt. ait lynceis oculis homines vterentur: vt eoꝝ viſus obſtātia penetraret: nonne introſpectis viſceribus illud Alcibiadis ſuperficie pulcherrimū coꝛpꝰ turpiſſimū videretꝛ? Igitꝛ te pulchꝛū videri nō tua natura: ſed oculoꝝ ſpectantium reddit infirmitas. Sꝫ eſtimate ꝙ vultis nimio coꝛpis bona dū ſciatis hoc qḋcūqꝫ miramini triduane febꝛis igniculo poſſe diſſolui. Ex qbꝰ oībus illud etiā in ſummā redigere licet: ꝙ hec que nec pꝛeſtare que pollicētur bona poſſunt: nec omnium bonoꝛum congregatione perfecta ſunt ea nec ad beatitudinem quaſi quidam calles ferunt: nec beatos ipſa perficiunt.

dicit vero ꝑ ſꝫ. nitoꝛ. i. pulchꝛitudo foꝛme: vt. i. ꝗꝫ rapidus eſt. vt. i. ꝗꝫ velox. i. velociter eſt trāſiēs ⁊ eſt
fugacioꝛ. i. mutabilioꝛ mutabilitate floꝝ ṽnaliū. q. d. ſatis ē euidēs. vñ ſi hoīes vterenꝛ lynceis ocu-
lis: vt ait Ariſt. ita vt eoꝝ viſus penetraret obſtātia. ſ. coꝛpa: nōne illū coꝛpꝰ Alcibiadis ſupficie pul
cherrimū: ꝫintroſpectis viſceribꝰ turpiſſimū videretꝛ? q. d. ſic ex quo ꝯcludit phīa. Igitꝛ te pulchꝛū vi-
deri nō reddit. i. facit tua natura: ſꝫ īfirmitas oculoꝝ ſpectātiū. Et ſubdit. Sꝫ eſtimate ꝗꝫ nimio vultꝭ
bona coꝛpis: dū ſciatis hoc qḋcūqꝫ fuerit
coꝛpis: poſſe diſſolui igniculo. i. caloꝛe fe-
bꝛis triduane. febꝛis em̄ acuta ſꝫ medicos
qñqꝫ tertio die pimit. Et tūc bꝛeuiter re-
colligit ſupꝛadicta di. Ex qbꝰ oībꝰ licet re
digere in ſummā. ꝙ hec. ſ. ſupꝛadicta bōa
nō poſſunt pſtare ea q̄ pollicenꝛ. i. pꝛomit
tunt: nec pfecta ſunt cōgregatiōe oīm bo
noꝝ: nec ad btītudinē ferūt. quaſi quidā
calles ideſt vie: nec ipſa perficiūt beatos
¶ No. ꝙ pulchꝛitudo coꝛpis nō eſt dura
bilis: qꝛ dicit Verg. O foꝛmoſe puer nimiū
nec crede coloꝛi. Alba liguſtra cadūt: va-
cinia nigra legūꝛ. ¶ No. ꝙ cōiter dꝛ ꝙ vi
ſus lynceꝰ obſtātia coꝛpa penetrat: ſꝫ illḋ
nec ab Ariſt. neqꝫ ab aliquo autētico iue
niꝛ. vñ Iſido. ī lib. ethimo. loquēs de lyn
ce dicit. ꝙ lynx dictꝰ eſt: qꝛ in lupoꝝ gene
re numeraꝛ: beſtia maculis diſtincta: ter-
go vt pardus: ſed ſimilis lupo: cuius vꝛi-
nā cōuerti in duricieꝫ pꝛecioſi lapidis di-
cūt q̄ lygurius appellaꝛ. Nihil autem di-
cit Iſiḋ. de penetratione viſus. ¶ No. ꝙ
alciades mulier pulcherrima quā vidētes quidā diſcipuli Ariſtotelis duxerūt eā ad Ariſtotelē vt
ipſam videret: qua viſa dixit. Si hoīes lynceos oculos haberēt: vt queqꝫ obſtātia penetrarēt: intro-
Raymū. ſpectis viſceribus coꝛpus qḋ apparet pulcherrimum turpiſſimum videretur.

Enſus eſt vili ⁊ fragillima poſſeſſiōe fulciunꝛ q̄ coꝛpis bona tanq̄ꝫ optima cupiūt ⁊ pꝛe cete
ris appetūt. ¶ Qḋ q̄dē celū nō hiſ potiꝰ eſt (ꝗꝫ ſua) qua regiꝛ (rōne) mirādū. ¶ Senſus eſt
celū nō eſt magis mirandū. i. admiratione dignū pdictis. i. ꝓpter pdicta tria ſcꝫ ſpatiuꝫ fir-
mitatem ⁊ celeritatem ꝗꝫ eſt mirandum ſua rōne. i. ꝓpter ſuā intelligentiā qua regiꝛ. i. gubernaꝛ.

Aſcenſiꝰ Ihil igiꝛ duoꝝ eſt ⁊c. Certe nihil etiā in verbis dubiū eſt. Quid em̄: modꝰ ē īterrogādi.
Pecuniā ne ēt iterrogādo pferꝛ. Ne ꝑ an. Donāti ſupplicabis. i. caput ⁊ genus illi pli-
cabis ſupplex. Seruitiū duo ſignificat: vt pote ſeruiētē ſeu ſeruū: ⁊ miniſteriū eiꝰ. vñ apḋ
ſeruitiuꝫ liuiū frequēter ſeruitia ꝑ ipſis ſeruis leges. Qui bona pꝛe ſe coꝛpis ferūt. Pꝛe ſe ferre eſt
pſe ferre. quodā geſtu coꝛpis ac motu vultꝰ: animi q̄litatē īdicare. vt hic p ſe fert ꝓbitatē. i. ex ge-
ſtu ⁊ ſignis exterioꝛibꝰ īdicat ſe eē ꝓbū. Hoc ergo loco q̄ p ſe ferūt bōa coꝛpis. i. īdicāt ſe hr̄e bōa coꝛ-
poꝛis aut q̄ ad oſtentationē īdicāt q̄ pferūt bōa coꝛpis: ꝗꝫ. i. quātū fragili poſſeſſiōe nitūꝛ. i. fulciunꝛ aut
ſtabiliunꝛ ſeu fundanꝛ. q. d. fragillima. Et aliqñ definite. i. ſaltē poſt lōga tpa. Neſcio quo erroꝛe ſcri-
Forme fugacitaſ ptū repperi deſinate ꝑ definite. Forme ṽo nitoꝛ vt rapidꝰ eſt: vt. i. quātū rapidꝰ: q. d. rapidiſſimꝰ. vñ
notū ṽbū. Hō natꝰ de muliere bꝛeui viuēs tpe replēꝛ multis miſerijs. Qui quaſi flos egrediꝛ ⁊ cōteri
tur ⁊ fugit velut vmbꝛa ⁊c. Et Verg. ī opuſculo de roſa. Collige virgo roſas dū flos nouꝰ ⁊ noua pu-
bes. Et memoꝛ eſto euꝫi ſic ꝓperare tuū. Formā pditā irrepabilē eſſe docet Tibullꝰ his ṽbis Cru-
deles diui ſerpēs nouꝰ exuit ānos. Forme nō vllā fata dedere moꝛā. Solis eterna eſt phebo baccho
ꝯſiuuēta. Nā decet ītonſus crinis vtrūqꝫ deū ⁊c. Vernaliū floꝝ. ꝙ verno tpe plurimi oꝛiūꝛ. Lynceis
oculis. Sunt q̄ velint hic ītelligi virū quēdā dictū lynceū q̄ incredibili vidēdi potētia pditꝰ erat. de q̄
hoꝛa. ī epl̄is. Non poſſis oculo quātū cōtendere lynceꝰ. Nō tñ iccirco cōtēnas lippus inūgi. Sed me
Lynx. liꝰ hoc loco quadrat: vt de lynce aīali intelligamꝰ: qḋ q̄dā inter lupos ceruarios numerāt. ſed Pli. qꝛ
diſtincte de vtriſqꝫ agit: diſtincta eſſe aīalia ſatꝭ īdicat. Fuit vt Ouid. docet ⁊ Serui. recitat. Lynx
rex ſcythie ī hoc aīal maculoſuꝫ ꝯuerſus. qḋ Pli. lib. xxviij. Ceteris quadrupedibꝰ viſu pſtare docet.
Perottꝰ aūt dicit quoſdā putare ipm montiū cōuexa viſu penetrare. vñ lyncei oculi q̄ acutiſſimi ſūt
dicunꝛ. verū ſunt q̄ ſic veriſimile facere conanꝛ: vt dicāt ſpēs q̄ſdā in aerē etiā altū diffundi a rebus
poſt mōtē aut murū ſtātibꝰ: q̄s oculi nr̄i nō dephēdūt niſi diffuſio illa directa fuerit: ⁊ ad eos vſqꝫ ꝑ-
uenerit: ſꝫ lynceos oculos ēt tenuiſſimas ſpēs dephēdere. verū ſi textui nr̄o locꝰ eēt: opoꝛteret: vt nō
tm̄ ſic: ſꝫ etiā penetrādo res opacas pſpiciāt lynces. qḋ lꝫ veriſil̄e nō ē: nihil ꝓpoſitū diminuit. qꝛ ſa
tis eſt ſupponere ꝙ ita ſit. Dicit em̄ ſi q̄s haberet tales ocl̄os quales lynces habere credunꝛ: tūc vi-
deret coꝛpꝰ foꝛis pulcherrimū: intꝰ putredinis plenū eſſe: ꝙ ergo obſcenū coꝛpus videꝛ foꝛmoſiſſimū
in ſupficie nō eſt: qꝛ tale nō ſit: ſꝫ ꝙ videre nō valeamꝰ. Alcibiadis ſupficie pulcherrimū coꝛpꝰ hic cō

mētũ feciſſe ſupiorē authorē nõ dubito:qui qđ hyſtorijs reperire nõ potuit cõmentus:dicēs alcibiā dē fuiſſe mulierē cũ ſexcentis autoribus cõſtat fuiſſe virũ lõge indulgentiſſimũ ⁊ formoſiſſimum. Fuit aũt athenieſis clinie filius:in quo teſte Emilio ꝓbo quid natura efficere poſſit. videt̃ experta. nihil eñ eo fuit excellēti⁹.vel in vitijs vel in ꝟtutib⁹. Natus eſt eñ in ampliſſima ciuitate ⁊ omniũ etatis formoſiſſim⁹ vſq; adeo vt a Socrate ꝑceptore ſuo amari:ſ; caſte mereret̃. Nã vt Plato in ſymposio author eſt:nõnunq̃ apud Socratē ꝑnoctauit:ſed nõ aliter ab eo ſurrexit q̃ filius a patre. Ceteras dotes ei⁹ docet Cortelli⁹ Nũc q̃tũ ad formoſitatē ei⁹ ſatis eſt diſſeruiſſe. S; eſtimate q̃ vultis.hoc male ſcriptũ repperi videlicet ꝙ vultus:forte q: male intellectũ. Ordo aũt eſt. Sed eſtimate.i.apprecíamini bona corpis nimio ſup.ꝓcio:q̃.i.q̃tũ vultis dũ.i.dũmõ ſciatis hoc qđcũq; miramini poſſe diſſolui:igniculo.i.paruo ardore triduane febris:q̃ l; nõ noceat:formã tamen ſemper polluit.

Metrum octauũ tertij libri.

HEu heu que miſeros tramite deuio
Abducit ignorantia.
Non aurum in viridi queritis arbore:
Nec vite gemmas carpitis
Non altis laqueos montibus abditis:
Ut piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi.
Thirrena captatis vada.
Ipſos quinctiam fluctibus abditos:
Norunt receſſus equoris
Que gemmis niueis vnda feracior.
Uel que rubentis purpure
Necnon que tenero piſce vel aſperis
Preſtant echinis littora
Sed quonam lateat quod cupiunt bonum
Neſcire ceci ſuſtinent.
Et quo ſtelliferum trans abijt polum
Tellure diuerſi petunt.
Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer?
Opes honoreſq; ambiant.
Et cum falſa graui mole parauerint
Tum vera cognoſcant bona.

HEu heu que miſeros tramite. Iſtud eſt octauũ metrũ hui⁹ tertij:cuius prim⁹ verſus dicitur metrũ aſclepiadeũ ab inuētore coriãbicũ a pede ꝑdominãte. Scđs ꝟſus dicit̃ metrũ archilochiũ ab inuētore.iambicũ a pede ꝑdominãte. In quo metro phĩa deplãgit errorē hoim q̃ in querēda minima bona ſunt prudētes ſ; querendo ſummũ bonũ adducunt̃ ignorãtia.primo facit hoc.ſecũdo precatur vt homines tediati falſis bonis redeant ad verꝫ bonũ.ſcđa ibi. Quid dignũ. Dicit ḡ. Heu eſt interiectio dolētis ⁊ ē diſſyllabũ propter metrũ que ignorãtia abducit miſeros deuio tramite:.i.trãſuerſa via:ſup. a vero bono.vos hoies nõ queritis aurũ in viridi arbore:nec carpitis.i.deſideratis gēmas vite:vos nõ abditis.i.abſconditis laqueos ꝓ captura piſciũ in altis mõtib⁹ vt directis dapes piſce.⁊ ſi vobis libeat ſequi capreas:ſi captatis.i.nõ acceditis vada thirrena.i.mare thirrenũ qđ ē Italie quientiã ꝓ certe hoies norunt. i. nouerũt ipſos receſſus abditos.i.abſcõditos: fluctibus equorꝫ.etiã homines norunt q̃ vnda ſit feracior.i.abundãtior niueis gēmis i.margaritis:vel q̃ vnda ſit feracior rubētis purpure.i.ꝯchiliorꝫ:quorꝫ ſanguine fit purpura:⁊ homines norũt que littora preſtant.i.abundãt tenero piſce: vel aſperis echinis.i.talibus piſcibus.ſ; quonã.i.vbi latet bonũ.ſ.beatificũ qđ cupiunt: neſcire ſuſtinent:ceci exiſtentes: vt ſup. illud bonũ qđ abijt trans polũ ſtelliferũ:illud homines diuerſi cecitate ignorantie petunt tellure.i.querunt:terra. No.ſm Iſido. lib. Ethimolo. Caprea eſt agreſtis capra que quia acutiſſime videt.greci eã põdoidem appellauerunt. Nota ſm Iſido.ꝙ echinus eſt piſcis paru⁹ ſemipedalis: qui adherēdo videt̃ retinere nauē:⁊ eſt piſcis aſperrimus admodũ ericí.ad edēdũ ſatis ſuauis. Quid dignũ ſtolidis mētib⁹ imprecer. Hic ꝓcat̃ phĩa vt poſt tediũ falſorꝫ bonorꝫ hoies redeãt ad verũ bonũ ⁊ dicit. Quid dignũ ego iprecer ſtolidis mētib⁹ hoim.q̃ſi diceret nihil aliud niſi hoc ꝙ hoies ãbient ipſos honores ⁊ opes: ⁊ cõparauerint.i. acqſiuerint ſibi falſa bona graui mole.i.tedioſa ſollicitudine:tandē tedio ducti cognoſcãt ꝟa bona.

No.ꝙ iſta deꝓcatio phĩe nõ ē ex maliuolētia:ſ; ex benignitate ⁊ iõ nõ optat ꝙ hoies ꝑmaneãt in deſiderio bonorꝫ tpaliũ:ſ; vt illud deſideriũ magis ſit eis mediũ ꝑducēdi ad verũ bonũ:nec ipſa imꝓcat̃ cupiditatē vel ambitionē honoris ad eſſe:ſed vt quibus adeſt ꝑ hoc ad verũ bonũ deducãtur.

2 DIcit ꝙ hoies nõ querũt aurũ in arbore gēmas in vite piſces in mõtib⁹ nec capreas aquis. vt ꝑ h̃ hoim errorē reprehēdat q̃ bñ ſciũt vbi iſta q̃rant̃ nec ignorãt loca vbi hec querunt̃ Raymũ.
tñ neſciũt vbi ſummũ bonũ ſit querēdũ.q.d.vos bñ ſcitis vbi tꝑalia q̃rant̃.ſ; ſpũalia igno

ratis.vñ ſaluatoꝛ Luce.xvj. Filij huiꝰ ſeculi pꝛudentioꝛes filijs lucis in gñatiōe ſua ſunt.i. pꝛudētio
res in tpalibꝰ q̃ʒ i ſpũalibꝰ ſunt qꝛ pñs obiectũ magis mouet ſenſuʒ q̃ʒ remotũ ⁊ qꝛ tpalia ſunt p̃ſen
tia ſpũalia vero emota:qꝛ nec auris audiuit nec oculus vidit q̃ p̃parauit deus diligentibꝰ ſe:tum qꝛ
natura pnioꝛ eſt ad malũ q̃ʒ ad bonũ.oīs eñ etas(teſte ſapiente)ab adoleſcētia pna eſt ad malum.

Aſceſiꝰ. Heu heu miſeros ⁊c.Carmē eſt dicolos diſtrophos p̄mꝰ v̄ſus eſt aſclepiadeus cõſtãs ſpõ
deo dactilo:pēthimemeriq̧ʒ.i.ſyllaba poſt duos pedes abũdãte:⁊ duobus dactilis.Scd̃s
eſt archilocius:iãbicus:dimeter:acatalecticus.recipiũt pyrrichiũ in fine vbi iãbi ptãtem
hʒ.Legit̃ aũt pꝛimꝰ v̄ſus dupl̃r.Nã q̇dã legũt q̃ʒ miſeros vt ſit heu heu vel e heu q̃ʒ.i.q̃ʒtũ
miſeros abducit ignoꝛãtia.Alij legũt q̃:vt heu heu q̃.i.qualis ignoꝛãtia ⁊c. Vult aũt oñ-
dere pħia filios huius ſeculi eſſe pꝛudētioꝛes filiis lucis.Sciũt eñ oēs vbi bona terrena q̃rãt:⁊ pau
ci vbi celeſtia.Nec vite.i.i vite:vt ſit hec vis i ntõ:nõ hec vita.Nõ g̃ dices gēmas vite ſʒ gēmas carpi
tis vite.i.i vite vinifera.Nõ altis laq̃os mõtibꝰ abditis.nõ abditis.i.abſcõditis laq̃os.i.rhetia. vt pi
ſce ditet̃ dapes.Cauerne ſcribas ⁊ piſces ⁊c.Capꝛee ſũt capꝛe ſilueſtres.Thirrena vada.i.mare iferũ
i Italia a thirreno duce lydoꝝ appellato.q̇ i hetruriã ꝯſedit.Que gēmis niueis vnda feracioꝛ:qꝛ di
ctũ ē q̄ rubꝛi maris i india:vel q̃ rubētis purpure.Dictũ ē aphꝛici maris iuxta tyꝛũ:dicit rubētis pp

Oſtrea. ferrugineã hiſpanie.Necnõ q̃ tenero piſce.Credo oſtraʒ intelligit: q̃ ablatis teſtis tenerrima eſt:vel
Echini. aſperis p̃ſtante echinis:De his duobꝰ Hoꝛ.ij.ſermonũ Oſtrea circeis.miſero oꝛiunt̃ echini. Seruiꝰ
vult latine dici hec oſtrea oſtree: qꝛ latine nullũ aĩalis nomē neutri gñis reperit̃: ſed oſtreũ neutro
gñe vult grece dictũ cēſeri. Echinus eſt piſcis caliceʒ hñs echinatũ.i.acutũ ſpinis in moꝛe caſtanee
ppter qd̃ echinꝰ eſt dictꝰ.Greci aũt echinũ hirtũ vocat:ſpinas p pedibꝰ habēs:ingredi huic eſt in oꝛ
bē volui.itaq̧ʒ detritis ſepe aculeis inuenit̃.Nõ ē aũt hic piſcis de quo ꝯmētariꝰ ſupioꝛ d̃t q̄ naues
remoꝛet̃.vñ remoꝛa latine d̃r:ſʒ ille d̃r hec echineis huiꝰ echineidos huic echineidi hãc echineida ⁊c.
ſic dictus eſt piſcis q̄ naues retineat.Echin eñ grece ſig̃t tenere:⁊ nays d̃r nauis.De h̃ piſce d̃t Lu-
canus. In medijs echineis aquis ⁊c.Eſt echineis piſcis admodũ paruꝰ in petris viuēs: q̇ adherēs
carinis naues retardat.qd̃ cõſtanti fide cũ Plinio multi alij tradũt:Quid dignũ ſtolidis mētibꝰ im
p̃cer:Imp̃cari eſt ꝯ volũtatē alteriꝰ⁊ ſepe ꝯ volũtatē eiꝰ vt aliq̇d eueniat p̃cari.Pꝛecat̃ aũt hec pħia
vt ſic moꝛtales ambiēt.i.ſic ambitu accumulēt opes:q̧ʒ p ⁊ honoꝛes:vt cũ.i.poſtq̃ʒ ꝯparauerint gra
ui mole.i.moleſtia vel magnitudine falſa ſup.bona tũ.i.tũc cognoſcãt vera bona iã ꝯtēnētes falſa.

Prosa nona tertij libꝛi.

Hactenus mēdacis foꝛmã felicitat̃ oſtēdiſ
ſe ſufficiat:quã ſi pſpicaciter itueris:oꝛdo
eſt deinceps q̃ ſit vera mõſtrare.B. Atq̃
video iquã:nec opibus ſufficientiã:nec regnis potē-
tiã nec reuerentiã dignitatibus:nec celebꝛitatē glo-
ria:nec letitia voluptatibus poſſe cõtingere.P. An
ēt cãs cur ita ſit dep̃hēdiſti:B.Tenui q̇dē veluti ri-
mula mihi video:itueri:ſʒ ex te cognoſcere aptiꝰ ma-
lim.P.Atq̃ pꝛõptiſſima rõ eſt.Qd̃ eñ ſimplex eſt:in
diuiſumq̧ʒ natura:id erroꝛ humanꝰ ſeparat: ⁊ a vero
atq̧ʒ pfecto ad falſum impfectũq̧ʒ traducit.An tu ar-
bitraris quod nihilo indigeat egere potentia:Boe.
Minime inquã.Phi.Recte tu quidē.ſi quid eſt qd̃
in nulla re imbecillioꝛis valētie ſit:hoc p̃ſidio neceſſe
eſt egeat alieno. Boe.ita eſt inquam. Phi. Igitur
ſufficientie potentieq̧ʒ vna eadēq̧ʒ eſt natura. Boe.
ſic videtur.Phi.Quod vero hmõi ſit ſpnēdũ nõ eſſe
cēſes:an cõtra rerũ oĩʒ veneratiōe digniſſimũ.Bo.

Sãctus thomas. Hactenꝰ mēdacis. Iſta ē nona
pſa huiꝰ tertij libꝛi i q̃ pħia vult
oñdere q̃ ſit vera btitudo. Et
pꝛio cõtinuat dicta dicendis.
Scd̃o aſſignat cãm falſe felicitatis. Ter
tio oñdit q̃ ſit v̄a felicitas.ſcd̃a ibi.Qd̃ ei
tertia ibi.Habes igr̃ iq̇t ⁊ foꝛmã.pꝛio di.
Hactenꝰ.i.huc uſq̧ʒ ſufficiat oñdiſſe foꝛmã
mēdacis felicitat̃.i.falſe.quã ſi pſpicacit̃
intueris.i.cõſideres.oꝛdo eſt.reſtat mon-
ſtrare deinceps.i.poſtea:q̃ ſit vera ſup.fe
licitas ⁊ di.Bo.ego video nec opibꝰ ſuffi
ciētiã poſſe ꝯtingere:nec regnis potētiã:
nec dignitatibꝰ reuerētiã:nec celebꝛitati
gl̃iã nec letitiã voluptatibꝰ:q̃ tñ videt̃ p-
mittere:⁊ ſic falſa felicitas eſt in eis ⁊ di.
pħia.Nũq̇d dep̃hēdiſti cãs:cur illd̃ ita ſit.
⁊ di.B.ego video:ituer.i.cognoſcere te
nui rimula.q.d.nõ plene:ſʒ ipfecte video
illas cãs.ſʒ aptiꝰ cognoſcere malim.i.ma
gis velim:ex te.⁊ di.P.Atq̃ p certe rõ.i.cã
falſe felicitatis pmptiſſima eſt. No.q̄
falſa felicitas d̃r mendax eo q̄ nõ adiplet
qd̃ pmittit.diuitie eñ pmittũt ſufficiētiã:
dignitates:reuerētiã:quã nõ ꝯferũt.ſicut
Cogni- pʒ ex p̃dict̃. No.q̄ cognitio falſe felici
tionalli. tat̃ vtilis ē:qꝛ cognitio mali expediēs eſt
ad cautelã h̃ʒ Ala.i li.anticlau.de plãctu
nature ⁊ ſcia.qꝛ malũ nõ vitat̃ niſi cogni
tũ:qꝛ notitia mali ducit i cognitionē bõi.
p oppoſitũ igit̃ vult pħia pꝛio aſſignare
cãs falſe felicitat̃:⁊ tũc oñdere q̃ ſit v̄a fe
licitas. Qd̃ ei ſimplex ē.Hic pħia aſſi
gnat cã falſe felicitatis ⁊ declarãs eã oñdit q̄ ſufficiētia:potētia:reuerētia:gl̃ia ⁊ letitia. ſũt vnũ i re.
Scd̃o oñdit quõ hoīes iſta ſeparãt ab iuicē.ſcd̃a ibi.Hoc igr̄ qd̃ ē vnũ.Pꝛio di.q̄ cã falſe felicitat̃ ē

At hoc inquā nec dubitari q̈deꝫ pōt. Phi. Addam⁹ igitur ſufficiētie potentieq̄ꝫ reuerentiam: vt hec tria: vnū eſſe iudicemus. Boe. Addam⁹ ſiq̈dem vera volumus cōfiteri. Phi. Quid igiť inq̈t obſcurū ne hoc atq̄ꝫ ignobile cēſes eſſe. An oī celebritate clariſſimū? Cōſidera ꝟo qđ nihilo īdigere qđ potētiſſimū: qđ honore digniſſimū eē ꝯceſſuꝫ ē egere claritudine: quā ſibi pſtare nō poſſit atq̄ꝫ ob id aliq̄ ex parte videať abiectius. B. Nō poſſuꝫ inquā: q̄ hoc vti ē: ita ēt celeberrimū eē ꝯfiteor. P. Cōſequēs igiť ē claritudinē ſupioribus trib⁹ nihil differre fateamur. Bo. Cōſeq̄tur inquā. P. Qđ igiť nulli⁹ egeat alieni: qđ ſuis cūcta virib⁹ poſſit: qđ ſit clarū atq̄ꝫ reuerēdū: nōne hoc ēt cōſtat eē letiſſimū. Bo. Sꝫ vñ huic iquā tali meror vll⁹ obrepat nec cogitare q̈dē poſſuꝫ. Quare plenū eē letitie: ſiq̈dē ſupiora manebūt: neceſſe ē ꝯfiteri. P. Atq̄ illud q̄ꝫ p eadē neceſſariū ē: ſufficiētie: potētie: claritudinis: reuerētie: iocūditatis: noīa q̈dem eſſe diuerſa nullo vero mō diſcrepare ſubſtantiā. Bo. Neceſſe eſt inquā. P. ¶ Hoc igiť qđ eſt vnū ſimplexq̄ꝫ natura priuatas hoīm diſptit: ⁊ dū rei q̄ ptib⁹ caret: pteꝫ co-

ꝙ error human⁹ id qđ eſt ſimplex:q̄ꝫ pro ⁊ indiuiſuꝫ natura.i.de ſua natura.ſeparat.i.diuidit:⁊ error human⁹ traducit a ꝟo bono ⁊ pfecto: ad falſuꝫ ⁊ ad impfectuꝫ bonū: ⁊ tūc declarat iſtā cām oſtēdēs ꝙ reuerētia ⁊ potētia ⁊ oīa alia ſunt vnū ⁊ idē in re: ⁊ pmo oñdit potētiā idē eē cū ſufficiētia: ⁊ dicit. An tu arbitraris illđ qđ nihilo īdigeat illud egere potētia? ⁊ rñdit Boe. Minime inquā. Phia probat.d. Recte tu q̈deꝫ rñdens. nā ſiq̈deꝫ qđ ſit valētie imbecillioris.i.potētie debilis: in vlla.i.aliqua re: neceſſe eſt eſſe ꝙ hoc egeat alieno pſidio.i.auxilio. ⁊ dicit Boe. Ita eſt inquā. Concludit ergo phia dicēs. Igitur vna ⁊ eadē ē natura ſufficiētie: q̄ꝫ p ⁊ potentie. ⁊ di. Boe. Si videť. Tūc oñdit dignitatem eſſe eādem cū pdictis di. Qđ ꝟo hmōi eſt ſufficiēs ⁊ potens: nūq̈d illud cēſes.i.iudicas ſpnēduꝫ tanq̄ꝫ indignū: ꝯtrio oīm rerum tpaliuꝫ nō ſpnendū: ſꝫ digniſſimū oī veneratiōe: rñdit Boet. Nō pōt dubitari quin hoc ſic digniſſimū oī veneratiōe. Et phia. Addam⁹ igiť ſufficiētie ⁊ potētie reuerentiā: ꝙ hec tria vnū iudicem⁹. Et di. Boe. Addam⁹ ergo ſi volum⁹ ꝟa ꝯfiteri. ¶ No. ꝙ potētia idē eſt ꝙ ſufficiētia. qđ cū aliq̈d oī mō ſit ſufficiens: ita ꝙ nulli⁹ egeat: ⁊ ꝙ careat potētia ꝯdictioneꝫ iclu dit: q2 ſi careret potentia reſpectu alicui⁹ poſſibilis: nō eēt oīno ſibi ſufficiēs. ¶ No. cuicūq̄ꝫ ineſt ſūma ſufficiētia ⁊ ſūma potētia: eidē ineſt ⁊ ſūma reuerētia: iquātū eñ aliq̈d hꝫ rōnē pncipij: itātū ē dignū reuerentia: cū filij revereť patres: q2 ſciunt pncipiū eſſe eoꝝ: ⁊ ſerui dños: q2 ſunt pncipia ſuoꝝ ī mādato mouētia eos p impiū ⁊ reueremur viros ꝟtuoſos: q2 ſunt pncipia gubernātia vitā politicā. Potētia aūt dt rōne pncipij. Vñ illđ ē maxie pncipiū qđ eſt potētiſſimū: ⁊ iō reuerendiſſimum ¶ Quid igiť inq̈t. Hic oñdit pdictis eē annexā glīaꝫ ⁊ letitiā di. Quid ꝟo cenſes i.iudicas: illđ qđ ē ſufficiētiſſimū: potētiſſimū: ⁊ iō reuerēdiſſimū ē ne h̄ obſcuꝝ et ignobile. vel clariſſimum oī celebritate.i. glīa? rñdet Boe: ego ꝯfiteor illđ eē celeberrimū.i.glīoſiſſimū. ſicut eſt. Tū phia ꝯcludit dicēs. Cōſequēs eſt igiť: vt fateamur claritudinē.i.glīaꝫ nihil differre a trib⁹ ſupiorib⁹. Et dt. Bo: Cōſequiť iquā. Tūc oñdit idē de letitia dicēs. Illđ qđ nulli⁹ alieni egeat: ⁊ qđ cūcta ſuis virib⁹ poſſit qđ ē reuerēdū ⁊ clarū: nōne h̄ ēt ꝯſtat eē letiſſimū? Rñdet boe. Nō poſſuꝫ cogitare vñ tali vll⁹ meror obrepat.i.itret. ⁊ tūc ꝯcludit phia di. Si ſupiora manebūt ſup. ꝟa: neceſſe eſt illud plenū eē letitie. et p eadē ꝯceſſa neceſſariū ē eē noīa diuerſa ſufficiētie. potētie: claritudinis: reuerētie: ⁊ iocūditatiſ. ſed ſubſtātiā eoꝝ nullomō diſcrepare qđ concedens Boe. dt Neceſſe ē iquā. ¶ No. ꝙ oēs creature ꝯparanť ad deū ſicut effect⁹ ad ſuam cām ⁊ q2 notitia cuiuſlibꝫ cāe relucet ī ſuo effectu: neceſſe ē ipſi⁹ dei hr̄e notitiā p effectū ⁊ notitiā cū laude: hui⁹ effect⁹ dei repñtat ipm ſub rōe bonitatiſ pfectiōis q̄ eſt materia laudis. Cū igiť ſit clara cū laude notitia: neceſſe ē pncipiū oīꝫ reꝝ qđ ē ſufficiētiſſimū: potētiſſimū: reuerēdiſſimū: ēt eē glorioſiſſimum. ¶ No. ꝙ ſufficiētiſſimo nullū bonū deeſt ⁊ talis hꝫ appetitū q̄etatū bono adepto: q̄ ē aūt appetit⁹ ī bono adepto.i. letitia g̊ bonū ſufficiētiſſimū etiā ē letiſſimū. No. ꝙ oīa iſta ſufficiētia: potētia: reuerētia: glīa: ⁊ letitia ſunt ī ſubſtātia: non aūt ſunt vnū in ſubſtātia ſicut aggregatū ex diuerſis reb⁹. tūc eñ ibi ēt ꝯpoſitio: qđ repugnat potētiſſimo ⁊ digniſſimo eo ꝙ ſimpliciora digniora ſunt ꝯpoſitis ſꝫ de h̄ poſtea meli⁹ patebit. ¶ Hoc igiť qđ eſt. h̄ phia oñdit qualiter hoīes illđ qđ eſt vnū diuidūt. ſcđo mouet dubitatioeꝫ: ibi. Quid igiť iquā. pmo oñdit quō hoīes diuidūt illđ qđ eſt vnū ⁊ dt illđ qđ eſt vnū: q̄ꝫ p ⁊ ſimplex natura ſup. illđ diſptit.i.diuidit prauitas hūana.i. prau⁹ error hoīꝫ q̄rendo vnū ſine alio. ⁊ dū hoīes conanť.i.laborāt adipiſci pteꝫ rei q̄ ptib⁹ caret: hō nec p nō aſſequiť vllā portioneꝫ.i. parteꝫ: nec ipaꝫ reꝫ integrā quā affectat: ⁊ q̄rit. bo. quonam mō diuidunt hoīes iſta? dicit philoſophia qui petit id eſt captat diuitias propter fugā penurie cauſa ſufficientie: vel laborat de potentia: ſed mauult id eſt magis vult eſſe vilis id eſt indign⁹. q̄ꝫ pro ⁊ obſcurus id eſt inglorius. ⁊ ita nihil curat de dignitate ⁊ gloria. talis etiā ſubtrahit ſibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniam quam parauit id eſt lucratus eſt. ſed hoc modo nec

ſufficientia cōtingit:quē valentia.i.potētia deſerit. quē modeſtia pungit:quem vtilitas.i.reuerētia abijcit: quē obſcuritas.i.infamia recōdit.q.d.nō. Tūc oñdit de potētia dei di. Qui vo ſolū deſiderat poſſe.i.potentiā:ille ꝓfligat.i.diſpgit opes:deſpicit voluptates:ꝙ ꝓ ꝛ honorē:carētēꝫ potētia et nihilipēdit gloriā:ſꝫ videas ꝙ multa huic deficiūt.fit eī aliqñ vt talis egeat neceſſarijs:vt mordeat anxietatib⁹ ꝛ cū nequeat hoc depellere:ēt illud qd maxie petebat:deſiſtit eē potēs. Similiter lꝫ ratiocinari de alijs trib⁹.ſ.de honorib⁹:de glia de voluptatib⁹:ſicut de pdicitis duobus. nā cū vnūquodqꝫ hoꝝ pfecte acceptū ſit idē qd ꝛc.vt declaratū eſt:quiſquis petit aliqd hoꝝ ſine ceteris nō aphendit illud qd deſiderat. No.qui qrit partē rei īdiuiſibilis:ptē nō inueniet:nec ipſaꝫ rem:cui⁹ pteꝫ qrit:qꝛ in rerū natura īdiuiſibile ptē nō hꝫ:cuꝫ igit pdicta qnqꝫ.ſ.ſufficiētia.i. reuerētia ꝛc. Ex pte rei ſunt vnū ꝛ īdiuiſibilia.lꝫ differāt noīb⁹:q ergo qrit vnū ſine alio nō īueniet. ¶ No.ꝙ iſta qnqꝫ ꝓut inueniunt in reb⁹ ſenſibilib⁹ in qb⁹ hñt eē in mō īperfecto ꝛ diminuto:ſic vnū īuenit ſine alio:inquātuꝫ aūt accipiunt ſm eē pfectum ꝛ ſummū ꝓut inuenit in btitudine: ſic ſunt idē indiuiſibiliter:ꝛ vnū nō inuenitur ſine alio:qꝛ ſumma ſufficiētia ē btitudo.ꝛ ſic de alijs. ¶ No.ꝙ hō naturaliter deſiderat btitudinē:tñ vnūquodqꝫ predictoꝝ qnqꝫ deſiderat ſm qd ſpectat ad btitudinē.hoc aūt eſt ſm pfectū inqꝫtum eadē ſunt btitudini. Et qꝛ btitudo cuꝫ ſit de⁹ eſt indiuiſibilis.oīa qnqꝫ pdicta ſunt vnū īdiuiſibiliter. Ex quo ptꝫ ꝙ qꝛ hoīes querūt iſta ſm ꝙ impfecta:inqꝫtum ſunt in ſenſibilib⁹:ꝛ tñ deſiderāt ea ſm pfectionem:iō hoīes nō aſſequunt p ea q deſiderāt. ¶ Quid igit īquaꝫ. Hic phia monet dubitationē:qꝛ dictū eſt iā ꝙ hō querēdo ſingulum hoꝝ diuiſiꝫ ipē fruſtrat btitudine. Pōt ergo dubitari vtrū querēdo oīa ſimul qratur btitutudo. Dicit ergo boe. in litera. Quid igit inqꝫ:q.d.lꝫ nō querat beatitudo qrendo vnūquodqꝫ diuiſiꝫ.qd igit erit:ſi qs cūcta ſimul cupiat adipiſci: nunqd ille ſic vel ſummā btitudinis nunquid eā.ſ.btitudinē reperiat ī his bonis: q demōſtrauim⁹ nō poſſe ꝯferre qd pollicentur.i.ꝓmittūt: Et rñdet. B. Minime inquā. Cōcludit ergo phia di. In his ergo nullo mō īueſtigāda eſt btitudo q cre-

Btitudo

duntur pſtare ſingula expetendoꝝ.i. deſiderandorum qd Bo.ꝯcedit di. Qd fateor

nātur adipiſci:nec portionem que nulla eſt nec ipſam quā minime effectat:aſſeqtur. B. Quonā modo inquā. P. Qui diuitias inqt petit punire fuga:de potētia nihil laborat:vilis obſcuruſqꝫ eſſe mauult:multas etiā ſibi naturales quoqꝫ ſubtrahit voluptates: ne pecuniā quā parauit amittat. Sꝫ hoc mō nec ſufficiētia qdeꝫ ꝯtigit ei:quē valētia deſerit:quē moleſtia pungit:quem vilitas abijcit:quem recondit obſcuritas. Qui vero ſolum poſſe deſiderat:profligat opes deſpicit.voluptates:honorēqꝫ potentia carentē:gloriamqꝫ nihilipēdit. Sꝫ huic qꝫ ꝙmulta deficiāt videas.fit eñ aliqñ vt neceſſarijs egeat:vt āxietatib⁹ mordeat. Cūqꝫ hec depellere neqat:ēt id qd maxime petebat potēs eē deſiſtat. Silr rōcinari de honorib⁹ glia voluptatib⁹ licet. Nā cū vnūqdqꝫ hoꝝ idē qd cetera ſit:qſquis boꝝ aliquid ſine ceteris petit: nec illud quidēꝫ qd deſyderat apphendit. B. ¶ Quid igit īquā Phi. Siqs cūcta ſimul cupiat adipiſci:ſūmā qdē ille beatitudinis velit:ſed nuꝫ in his eā repiet q demonſtrauim⁹ id qd policent:nō poſſe cōferre: B. Minime inquā. P. In his igit q ſingula qdā expetendorū pſtare credunt: btitudo nullo mō inueſtiganda eſt Boe. Fateor Inquā:ꝛ hoc nihil verius dici pōt. P. ¶ Habes igit inqt ꝛ formā falſe felicitatis: ꝛ cauſas deflecte nūc in aduerſum mētis intuitū. ibi enim

affirmo inquam ita eſſe:ꝛ nihil verius dici poteſt. ¶ No.ſi aliquis querit omnia qnqꝫ ſimul:ille querit beatitudinem in vniuerſali:ſed errat in pticulari querēdo eā in iſtis tpalibus bonis:in qbus nō inuenitur.nō eñ ſumma ſufficiētia nec potētia inuenit in eis:ꝛ ſic ptꝫ ꝙ qrens vnū illoꝝ vel omnia ſimul ſm qd inueniūtur in rebus ſenſibilibus cū habeāt eſſe in eis modo imperfecto nō conſequitur beatitudinem:qrens aūt vnū iſtoꝝ ſm eſſe pfectum cū oīa ſint vnū indiuiſibiliter:oīa qrit:ꝛ querit beatitudinē. ¶ Habes igit inqt. Poſtqꝫ phia aſſignauit cām falſe felicitatis.hic oñdit q ſit vera felicitas. Scdo oñdit in quo ſit ꝯſtituta:ibi. Qm igit agnouiſti. Primo dicit phia. Habes ne igit iam cauſas ꝛ formā falſe felicitatis:nūc deflecte intuitū mētis tue in aduerſuꝫ.i.in ꝯtrariū falſe felicitatis:hoc eſt ad verā felicitatē:ibi ſtatim videbis verā felicitatē quā ꝓmiſim⁹:ꝛ dicit B. Atqui ꝑcerte vera btitudo pſpicua id eſt manifeſta ex dictis:homini etiam ceco.q.d.tam manifeſta eſt vera btitudo ex dictis ꝙ etiam ceco ſi aliquid poſſet videre: pateret.qꝫ pro ꝛ pauloante monſtraſti eam ſup. veram felicitatem:dum conabaris aperire id eſt declarare cauſas falſe felicitatis:ꝛ di. Bo. Nā niſi fallor ea eſt vera ꝛ perfecta felicitas que perficiat ſufficientem: potentem:ꝛ reuerendū:celebrem et

letum. vt etiam tu phia cognoſcas me Boetiū interius .i. pleni⁹ aīaduertiſſe q̄ ſit vera felicitas ego ſine ambiguitate cognoſco hanc eſſe plenā beatitudinē: que vnū horum ſcȝ predictoꝝ veraciter pōt preſtare: quoniā idem cūcta ſunt: ⁊ dicit phia quaſi cōgratulādo Boe. O alumne hac opōne te feli cem cenſeo .i. iudico: ſi quidē hoc adieceris ſup. q̄d mō dicam. ⁊ dicit Boe. Quidnā dicā. Dicit phia Putaſne aliquid eſſe in his rebus mortalibus: q; ꝑ ⁊ caducis .i. tranſitorijs quod poſſit afferre .i. dare hmōi ſtatum. Reſpondet Boe. Minime puto ⁊ illud oſtēſum eſt a te vt nihil amplius deſideret de beatitudīe. Cōcludit ergo phia dicēs.

verā quā ꝓmiſimus ſtatim videbis. Boe. Atqui hec inquā vel ceco perſpicua eſt: eāq; tu pauloante monſtraſti: dum falſe cauſas aperire conabaris. Naȝ: niſi fallor: ea vera eſt ⁊ ꝑfecta felicitas: que ſufficientē potentē: reuerendū: celebrē: letūq; ꝑficiat. Atq; vt interius animaduertiſſe cognoſcas: que vnum horuȝ quoniam idem cuncta ſunt: veraciter preſtare poteſt hāc eſſe plenam beatitudinem: ſine ambiguitate cognoſco. Philo. O te alumne hac opinione felicem cēſeo ſi quidem hoc inquit adieceris. Boet. Quidnam inquā? Phi. Eſſe ne aliquid in his mortalib⁹ caducisq; rebus putas: quod huiuſmodi ſtatum poſſit afferre? Boe. Minime inquā puto atq; a te nihil vt amplius deſideretur oſtēſum eſt. Phi. Hec igitur vel imagines veri boni: vel imperfecta quedaȝ dare bona mortalibus videntur: verum autem atq; perfectum bonū conferre non poſſunt. Boe. aſſentio inquam. Philo. ¶ Quoniam igitur agnouiſti q̄ vera illa ſit que aūt btitudinē mētianť nūc ſupereſt vt vñ verā hāc petere poſſis agnoſcas. Boe. Id q̄dē inquā iādudum vehementer expecto. phi. Sed cū vti in timeo platoni inquit noſtro placet ī minimis q̄ȝ rebus diuinū ꝑſidiū debeat iplorari: q̄d nūc faciēdū cēſes vt illius ſummi boni ſedē repire mereamur? Boe. Inuocandū iquā rerū oīm patrē quo ꝓtermiſſo nullū rite fundať exordium. phi. Recte inquit ac ſimul ita modulata eſt.

Hec igitur ſcȝ ſufficientia: reuerentia ⁊c. que in rebus caducis inueniunť: vel ſunt imagines .i. ſimilitudines veri boni: ⁊ videntur dare mortalibus quodā impfecta bona: verū aūt ⁊ perfectū bonū conferre nō poſſunt: ⁊ dicit boe. aſſentior iquā. ¶ No. ſufficientia imperfecta que ꝯſideratur in rebus tpalibus nō eſt vera ſufficientia: ſȝ tantū ſimilitudinaria. ſufficientia aūt pfecta includit oīa alia q̄tuor ⁊ ſingulū aliorum quatuor pfecte alia includit: ⁊ ideo illud quod eſt vnum pfectū dat omnia: ſȝ illud q̄d dat oīa facit vere perfectū: ergo dicit boe. illud quod poteſt veraciter vnuȝ conferre: illud cognoſco eſſe beatitudineȝ Item aſſentior eſt verbū deponentale: et ideȝ ſignificat cū verbo neutrali quod eſt aſſentio. ¶ Qm̄ igitur agnouiſti que vera Hic oſtēdit phia in quo vera felicitas ſit cōſtituta. ⁊ primo tangit ordinem huius partis ad precedētia: ⁊ docet diuinū auxilium eſſe implorandū vt cognoſcať in q̊ ſit vera beatitudo. ſcd̄o inuocat diuinum auxilium. tertio intēdit intentū in quo ſit illa vera beatitudo. ſcd̄a ibi. O q̇ ppetua. tertia ibi. Qm̄ igitur. Prīo dicit phia. O Boe. qm̄ agnouiſti q̄ ſit vera beatitudo: ⁊ agnouiſti q̄ mentianť beatitudinē: nūc ſupereſt vt agnoſcas. vñ hanc verā beatitudinē petere poſſis. ⁊ di. Boe. Illud iādudū a te vehemēter expecto. ⁊ di. phia. Cū diuinū ꝑſidiū .i. auxilium in minimis reb⁹ debeat implorari: vti ꝑ ſicut p[illegible]et Platoni noſtro in timeo. quid nunc cenſes faciendum ſup. in taȝ arduo negotio: vt mereamur reperire ſedem illius ſummi boni Reſpondet Boe. Inuocandum ſup. cenſeo patrem omnium rerum ſcȝ deum ſine quo nullū exordium rite fundatur. quod approbat phia di. recte tu inquit cēſes: ⁊ ſimul ſine interuallo phia ita modulata ē i. propoſuit inuocationē dei metrica modulatione. ¶ No. ꝙ in oībus diuinum auxilium eſt implorandū: qr deus qui diuitias ſue ſapientie influit in aīas ſapiētium tribuit ſtudentibus gratiaȝ cognoſcendi: cui nihil eſt difficile: ⁊ ſine quo nihil poſſibile eſt poſſideri: ita ſcribiť in ca. de regimine principū. et oē datū optimū: ⁊ oē donū pfectū de ſurſum eſt deſcendēs a patre luminū: vt dicit alia ſcriptura. et dicit Aug. nemo tā eruditus: nemo tā doctus q̇ ſupna illuſtratione nō indigeat. Et beatus Grego. Niſi intus ſit q̄ doceat inuanū lingua doctoris laborat. ideo phia volens oſtēdere in quo ſit v̄a beatitudo inuocat diuinū auxilium: quo pretermiſſio nullū rite fundatur exordium.

QO igiť q̄d eſt vnū ſimplex q̄ natura prauitas hoīm diſpertit. Lege diſpertit ex diſ. ⁊ ptio. Raymū is. nā cōpoſita a partio mutant a in e. Eſt eñ diſpertit id eſt in diuerſas ptes diuidit. Hic oñdit ꝙ hoīes q̄ conanť adipiſci partē rei q̄ caret partibus neq; rē neq; partē adipiſcunť. Talis enim ratio ex litera formari valet. Quicumq; conatur adipiſci partē rei que caret

partibus nō valet adipiſci rē neqꝫ partem. Sed appetens diuitias conatur adipiſci partē rei (puta partē ſummi boni ſcꝫ ipſam ſufficiētiā) q̄ caret partibꝰ ergo nō adipiſcit̄ rē neqꝫ totū. maioꝛ ptꝫ pꝛio ꝙ nō adipiſcatur rē totā qꝛ nullus adipiſcit̄ qꝺ nō vult. Sed talis nō vult rem totā qꝺ ptꝫ qꝛ nō curat de ptāte gloꝛia vel voluptate q̄ ſunt de ratiōe beatitudinis. Scða ptꝫ ꝙ nō adipiſcat̄ partē. naꝫ nullus adipiſcit̄ partē rei q̄ caret partibꝰ: ſed ſummū bonū nō hꝫ partes cū ſit ſimplex ⁊ indiuiſibile ergo nullꝰ valet ptē aliquā ipſiꝰ adipiſci. minoꝛ huiꝰ nota ē qꝛ appetēs diuitias appetit ipſas ꝑpter ſufficiētiā quā putat in diuitijs reperiri ſine alijs quā nō inueniet: ſꝫ ꝙ hec quinqꝫ ſint vnū ptꝫ in littera quare concludere licet ꝙ in nullo iſtoꝛūm eſt ſummum bonum querendum.

Aſcenſiꝰ Cōtigit. HActenus mēdacis ⁊c. Poſſe cōtingere. Cōtingit inq̄t donatus qꝺ cū difficultate euenit Si ergo felicitas etiā difficulter cū talibꝰ bonis euenire nulli pōt. ꝯñs eſt vt nō ſint ſumma bōa. Ad hoc inquā ne dubitari q̄dē pōt. oꝛdo ē. At ꝓ ſꝫ īquā. i. dico hoc ne dubitari q̄dē pōt. Itaqꝫ libētiꝰ legerē Atqꝫ ad lꝫ poſſet conſtrui: vt ſit dubitari ad h̄. Inquā ēt qꝛ ꝟbū ē deberet plene ſcribi nō ſic inqꝫ. Ne dubitari q̄dē meliꝰ dici puto q̄ꝫ nec dubitari q̄dē. Legēdū ꝑterea eſt circa mediū: quē moleſtia pūgit: nō quē modeſtia. Itē vilitas abijcit. nō quē vtilitas ſicut ſcriptū reperi ⁊ expoſitū vtilitas. i. reuerētia: cū ſit vilitas. i. irreuerētia ac deſpectio ex paruitate ꝑcij eiꝰ. Sꝫ huic q̄ꝫ multa. i. q̄ꝫtū multa deficiāt. Cūqꝫ hoc depellere. oꝛdo ē. ⁊ cum nequeat hec depellere: deſiſtat etiā id qꝺ maxime petebat. ſ. deſiſtat eſſe potēs. Quid igit̄ inqꝫ: exponi pōt vt ſit q̄d igit̄ vis dicā? Addit phia ſi q̄s ⁊c. Itē añ ſinē ſi q̄dē hoc inq̄t adieceris. Duo notabis ſi q̄dem duas eſſe dictiōes: ⁊ adieceris nō abieceris eē legēdū. Oꝛdo em̄ ē: ego cēſeo te hac opi. felicē q̄dē. i. certe. ſi addideris. i. adieceris hoc. i. hāc ſnīam ſequētē. Aliūꝰ ē tā q̄ alit: lꝫ q̄dā magni ꝯ̄ dicāt. Aſſentioꝛ īquā: aſſentio actiue ⁊ aſſentioꝛ deponētalr̄ ꝓ eodē leges: ſꝫ aſſentoꝛ aſſentaris magis ad adulationē accedit. vñ aſſentatoꝛ dictꝰ. Iādudū a te expecto. Dudū modicū tp̄s ſiḡt ſm̄ tñ rei gerēde pꝛopoꝛtionē. qñ aūt particula iā ꝑponit̄. tūc debet eſſe ꝑſiſtētia ⁊ cōtinuatio in ipſa actiōe ꝟbi cui addit̄ Nō ergo vt docet Valla: recte dixeris iādudū intraui nauē: qꝛ iā nō intras: ſꝫ recte dictū eēt: iādudū te expecto ⁊ dudū. i. pauloante te expectaui. Sic etiā hic iādudū. i. iā ab eo tp̄e quo falſam felicitatē in his iā dictis oñdiſti expecto vehemēter cognoſcere verā. Inuocandū inquā rerūꝫ oīm patrē. Aſſentiūt poete q̄ tūc tm̄ inuocāt: qñ humanis opibus ⁊ hūano ingenio res pagi nō poſſet ſine miraculo nouo. vñ Hoꝛa. in de arte. Nec deꝰ interſit niſi dignꝰ vindice modus inciderit. Verū qꝛ ea q̄ ex natura habemꝰ: etiā a deo accepimus. ideo in oībus inuocandū eſt diuinū auxiliū: ſed maxime tūc qñ ad cōe bonū aut ſane magnū intendimꝰ.

Metrum nonum libri tertij.

O Qui ꝑpetua mūdum ratione gubernas
Terrarum celiqꝫ ſatoꝛ: qui tēpus ab euo
Ire iubes: ſtabiliſqꝫ manens das cuncta moueri

Sāctus thomas. O Qui ꝑpetua mūdū rōne gu. Iſtud ē metrū nonū huiꝰ tertij qꝺ dꝛ homericū ab inuētore: qꝛ homerꝰ ipꝫ adinuenit: ⁊ dꝛ heroicū a materia: qꝛ geſta herou. i. viroꝝ illuſtriū h̄ metro deſcribebant̄: ⁊ dꝛ dactilicū a pede ꝑdñante hexametrū a nūero pedū qꝛ ꝯſtat ex ſex pedibꝰ in quo metro phia inuocat diuinū auxiliū ad oñdēdū in quo ſit ꝟa btitudo: ⁊ quō ad ipſaꝫ ꝑueniat̄. Pꝛio ḡ phia captādo beniuolētiā dei ipm̄ multiplr̄ cōmēdat. Scðo petitionē ſuā exp̄mit: ibi Da pr̄. Circa pꝛimū ſciēdū ꝙ tria req̄runt̄ ad petitionē. p̄mo req̄rit̄ potētia exaudiēdi. Scðo volūtas. tertio ſciētia. de p̄mis duobꝰ dꝛ in q̄rta huiꝰ ꝓſa. ij. duo ſunt in q̄bꝰ oīs humanoꝝ actuū effectus cōſtat volūtas ⁊ ptās: quoꝝ ſi alterū deſit nihil eſt qꝺ explicari queat. De ſciētia ptꝫ. qꝛ ſine ea nihil rōnablr̄ gerit̄: volēs ḡ phia oſtēdere ꝙ deꝰ poſſit vel ſciat exaudire ſuā petitionē: oñdit ipm̄ eſſe potētē ex mūdi gubernatiōe: ex celi ⁊ terre creatiōe: ex tp̄is ꝓductione. Scðo oñdit ipm̄ volentē ſiue beniuolum ex ſui bonitate ⁊ clemētia: qꝛ ꝓducit cūcta. Tertio oñdit ipm̄ eſſe ſapientē ex quoꝛūdā effectuū ſpecialiū ꝓductione. ſcða ibi. Quē nō externe. tertia ibi Tu numeris. Pꝛimo dt̄. O pr̄ q̄ gubernas mūdū ꝑpetua rōne. i. ꝑpetua ꝓuidētia: q̄ es ſatoꝛ. i. creatoꝛ terraruꝫ ⁊ celi: q̄ iubes tp̄s ire. i. ꝓcedere ab euo. i. a ꝑpetua tua duratiōe: tu manēs ſtabilis. i. imutabilis das. i. facis cūcta moueri. Notādū ꝙ tota iſta lr̄a: O ꝑpetua. vſqꝫ ad illā partē. da pr̄. dꝫ legi ſuſpēſiue: ⁊ pōt o hic teneri vocatiue: ādmiratiue: vl̄ deꝑcatiue. No. ꝙ gubernare ē res ī debitū finē oꝛdiare: qꝺ ſpectat ad diuinā bonitatē: redit aūt p̄ma cauſa oēs reges ꝑter hoc ꝙ cōmiſceat̄ cū eis influēdo ſuꝑ eas ꝟtutē vite bonitatis. ſm̄ auctoꝛē in li. de cau. No. ꝙ mūdꝰ ſꝫ Ariſt. i li. de ce. ⁊ mū. ē cōſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis: q̄ in eis ſūt quē mūdū deꝰ gubernat ꝑpetua rōne. i. ſua ꝓuidētia ꝑpetua q̄ nō ē trāſitoꝛia ſicut ꝓuidētia hūana ſꝫ ꝑmanet duratiōe infinita. No. ꝙ ſicut aliq̄s dꝛ ſatoꝛ q̄ ſemina plātarū ⁊ arboꝛū ꝓijcit: ſic deꝰ dꝛ ſatoꝛ inq̄ꝫtū celū ⁊ terrā creauit ⁊ ꝓducit ꝑ celū aūt ⁊ terrā ēt intelligunt̄ elemēta q̄ ſūt in medio. dt̄ aūt terraꝝ ponēdo nūerū plr̄em ꝓ ſingulari ꝑ āthiteſim. No. tp̄s ē duratio ſucceſſiua: cū ſit numerꝰ motꝰ. i. mēſura motꝰ: ſm̄ p̄us ⁊ poſteriꝰ. ⁊. iiij. phiſi. q̄ duratio ꝓceſſit ab euo. vbi notādū ꝙ euū ē duratio ꝑmanēs tota ſimul: nullā hñs ſucceſſionē vl̄ mutabilitatē ānexā: ⁊ ē idē qꝺ eternitas q̄ ē ꝓpꝛia duratio dei: ſꝫ quā deꝰ ē cā tp̄is: ſicūt em̄ deꝰ ꝑ ſuū eē ē cā cuiuſlꝫ eē: ⁊ ꝑ ſuā boītatē ē cā cuiuſlibꝫ boni. ita ꝑ ſuā duratiōnē ē cā cuiuſlibet duratiōis. No. ꝙ deꝰ eſt ſtabilis. i. imutabilis: qꝛ nulla ſpē motꝰ mouet̄: nō gñatiōe ⁊ coꝛruptiōe: cū ſit igñabilis ⁊ icoꝛruptibilis. nec augmētatiōe ⁊ diminutiōe

cum nō ſit quātus:nō alternatiōe nec loci mutatiōe:cū ſit impartibilis.⁊ ꝓbat Ariſt.viij phiſico.et ordīe mouētiū ⁊ mobiliū neceſſe ē deuenire ad aliqđ ꝑmū oīno imobile ⁊ p ſe ⁊ accidēs.¶ No.ꝙ oīa ꝑmo ſūt mutabilia vł ſꝫ eē:vel ſꝫ opationē.Si ſm eē:hoc eſt duplr.vel ſm eſſe ſubſtātiale:ſicut etiāꝫ gnābilia ⁊ corruptibilia.Uel ſm eſſe accidētale:ſicut corpa celeſtia:q̄ lꝫ nō mutent gnātiōe ⁊ corruptiōe:tn̄ mutant ſm eſſe locale.Si aūt eſt mutatio ſm opationē:ſic itelligētie ſunt mutabiles:qꝛ in ipſis eſt ſucceſſio itellectionū:lꝫ ḡ nō mutentur quo ad eſſe:tn̄ q̄ ad opationē. Aliter exponit.Stabiliſq; manēs das cūcta moueri:vel oīb⁹ ſpecieb⁹ motuum:vel aliquibus ſpecieb⁹ mot⁹ acciēdo motū ſtricte vel large.Aliter exponitur.Stabiliſq; manens das cūcta moueri:nō ꝙ oīa mouean:ſꝫ quicqđ moue te dāte mouet. et ſimile genus locutiōis habet Joā.j.Illuminat oēm hoiem veniente ī hūc mundū ꝙ oēs ſimul illuminent:ſꝫ oēs q̄ illuminant:a deo illuminant.¶ Quē nō externe.hic phīa oñdit deū eē beniuolū ex bonitate clementie qua oīa ꝓducit:⁊ di.

¶ Quem non extreme pepulerunt fingere cauſe
Materie fluitantis opus:verum inſita ſummi
Forma boni liuore carens:tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipſe
Mundum mēte gerēs:ſimiliq; ab imagine formās:
Perfectaſq; iubes perfectum abſoluere partes:
¶ Tu numeris elementa ligas:vt frigida flammis:
Arida conueniant liquidis:ne purior ignis
Euolet:aut merſas deducant pōdera terras.
¶ Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem.

Quēſꝫ deū externe.i.extrinſece cauſe nō pepulerūt.i.nō coegerūt fingere.i.ꝓponere op⁹.i.creaturā fluitātis materie:q̄ fluit de eē ad nō eē:⁊ ecōuerſo de nō eē ad eſſe forme.verꝫ ꝓ ſꝫ inſita.i.intrīſeca forma ſummi boni.i.ſumme tue bonitatꝭ ſcꝫ pepulit te fingere opus fluitātis materie.O pr̄ tu ducis.i.ꝓducis cūcta ab exēplo ſup.no.i.exēplari ꝑpetuo tu ipe pulcherrim⁹ ab oī deformitate elōgat⁹ gerēs mēte.i.memoria plenū mūdū ſeu pulchrū mūdū.ſ.archetypū:⁊ formās.i.ꝓducēs ipꝫ mūdū ſenſibilē ſimili imagīe ſicut ꝑfuit ī mēte tua:⁊ tu iubeas mūdū ꝑfectū i.ꝑfecte ꝓductū abſoluere.i.abſcōditū tenere:ſine defectu alicui⁹:ꝑfectas partes.i.elemēta q̄ ſpectāt ad itegritatē mūdi.¶ No.ꝙ oē qđ neceſſitat a cā extrīſeca neceſſitat ab efficiēte vł a fine:qꝛ nō ſunt plures cauſe extrinſece.Efficiēs aūt neceſſitat dupliciter.vł violētiā iferēdo:vt ꝓiciēs lapidē ſurſuꝫ vel aliqđ ꝯferendo q̄ naturalr moueat.ſicut generās dās formā leuitatꝭ mouet ignē ſurſuꝫ de neceſſitate nature.de⁹ aūt nō neceſſitat ab efficiēte ꝑmo mō.ſ.neceſſitate violētie:cū nihil ſit potēti⁹ eo:nec neceſſitate ſcđo mō:cū nihil ab alio recipiat:nec etiā neceſſitat neceſſitate finis:qꝛ nō neceſſitat ab alio tāq; a fine:cōparat ad ipꝫ ſicut īꝑfectū ad ꝑfectū eo ꝙ finis ē bonū ⁊ ꝑfectio illi⁹ qđ ē ad finē de⁹ aūt a nullo extrīſeco ꝑficit.¶ No.ꝙ ſola bonitas diuīa coegit ipꝫ ad ꝓducēdū op⁹ fluitātis materie nō aūt coegit ipꝫ neceſſitādo:ſꝫ libere mouēdo.¶ No.ꝙ iuidia facit ꝙ aliqs bonū alteri nō cōicat qꝛ iuidia ē triſtitia de bono alteri⁹.⁊ qꝛ talis iuidia ī deo nō ē:idō ſummā bonitatem ꝑ creatorem aliis cōicat.vñ dr̄ Plato ī thimeo.ab optīo iuidia lōge relegata ē:⁊ ꝑ ꝯñs ſibi ſiſis ꝓut naturaliter cuiuſq; capax btitudinis eē poterat.efficiq; voluerit. ¶ No.ꝙ ſicut in agentib⁹ ꝑ naturā forma rei ꝓducēde ꝑexiſtit ſm eſſe reale:ſic in agentib⁹ ſm intellectū forma rei ꝓducende ꝑexiſtit ſm eſſe intellectuale:ſicut artifex volēs ꝓducere domū opꝫ formā dom⁹ ꝑmo in mēte ꝑexiſtere:tanq; exēplar ad cui⁹ imitatiōe facit domū ī materia.cū igit de⁹ ſit agēs itellectuale ꝓducēs mūdū:ipē ꝑhabuit ī mēte ſua exēplar mūdi h̄ oīs ꝓtiū ei⁹:ad cui⁹ imitationem ꝓducit mūdū extra ſup:q̄ mūd⁹ ī mente diuina ꝑexiſtēs dr̄ archetip⁹ ab archos qđ ē p̄nceps ⁊ typos ſilitudo cui⁹ imago dr̄ iſte mūd⁹ ſenſibilis. ¶ Tu nūer⁹ elemēta ligas.Hic phīa ꝯmēdat deū ex ꝑte ſapiētie q̄ ad ſpecialē effectuū ꝓductionē ⁊ pīo ex ꝓductiōe elemētoꝝ.Scđo ex ꝓductiōe aīe mūdi.Tertio ex ꝓductiōe noſtraꝝ aīarū.ſcđa ibi Tu triplicꝭ.tertia ibi.Tu cauſis aīas.⁊ di.O pr̄ tu ligas elemēta nūeris.i.ꝓportiōib⁹ nūeralib⁹:vt elemēta frigida ꝯuenīāt.i.ꝯcordēt flāmis.i.calidis elemētis:vt arida.i.ſicca elementa ꝯueniāt liquidis.i.hūidis elementis:ne ignis purior iter elementa euolet.i.exeat ſpherā ſuā magis aſcendendo ⁊ ne pōdera.i.grauitates deducāt.i.magꝭ deorſum ducāt terras merſas.i.depſſas.¶ No.ꝙ elementa h̄nt ꝓportionē nūeralē iter ſe ſicut eīn duo nūeri q̄drati ꝯueniūt ī vno medio ꝓportionabili:ſicut duo elemēta ꝯ̄ria ī duab⁹ q̄litatib⁹ ꝯueniūt ī vno elemēto ꝓportionali vtriq; ſbigra.Numer⁹ q̄drat⁹ ē q̄ cōſtat ductu ſui ī ſeipꝫ:dicēdo bis duo.ter tria:bis duo ī q̄ternariū:⁊ ter tria ī nouenariū:⁊ accipe vnū nūeꝝ mediū ꝓportionalē:ſcꝫ ſenariū.q̄ ſꝫ eādeꝫ ꝓportionē excedit q̄tuor:ī qua excedit a noueꝫ.ſicut eīn nouē ꝯtinēt ſex ⁊ mediā ꝑtē ſex:ita ſcꝫ ꝯtinent q̄tuor ⁊ mediā ꝑtem q̄tuor:ſic ſilr̄ eſt ī elementis.Nā ignis ⁊ aq̄ in duab⁹ q̄litatib⁹ ꝯ̄riant.Ignis eīn ē calid⁹ ⁊ ſicc⁹:aqua frigida ⁊ hūida ⁊ q̄ colligant vno medio ſup.aere cui ꝯuenit cuꝫ igne ī caliditate ⁊ cuꝫ aqua ī humiditate ſilr̄ eſt de aere ⁊ terra reſpectu aque.Scđm hāc ſniam lr̄a ſic exponit.Tu ligas elementa numeris.i.ꝓportionib⁹ numeralib⁹.vt frigida.i.aqua q̄ frigide ſunt ꝯueniāt flāmis.i.ignib⁹ q̄ calidi ſunt ꝑ vnū elementū mediuꝫ:qđ eſt aer:⁊ arida.i.terre q̄ aride ſunt:ꝯueniunt liq̄dis.i.ꝑtib⁹ aerꝭ q̄ hūide ſunt:ꝑ elementū mediuꝫ qđ eſt aqua.¶ Tu triplicꝭ media nature cūcta mouentem. Cōnectās aīam ꝑ ꝯſona.Hic phīa oſtendit ſapiam ex aīe mūdi ꝓductiōe.Ubi ſciendum ꝙ iſta lr̄a cōiter exponit ad intentioneꝫ Platonis in timeo:ſꝫ qꝛ iſta expoſitio eſt difficillima et modice vtilitatis:ego eā ꝑtermittā ⁊ ponā facilem Elementa.

Anima mundi. expoſitionem que eſt de mēte Ariſto. Ad cuiꝰ euidentiā eſt notādum: ꝙ per animā mundi hic intelligitur intelligentia mouēs orbē: q̄ per motū ꝟtutē ſuā influit inferioribꝰ: ꝛ hec intelligētia dr̄ media inter deū ꝛ aīaꝫ humanā. Sicut eñ i dignitate ꝛ ꝑfectione exceditur a deo: ſic ꝛ ipſa excedit aīam noſtram. ¶ No. ꝙ intelligētia huiꝰ mūdi dr̄ eē triplicis nature ꝛ ꝓpter tres oꝑationes: quas habet: ſcꝫ mouere orbē. intelligere deū ꝛ intelligere ſeipſam. Notandū ꝙ orbes celeſtes dicunt̄ cōſona membra intelligentie: qꝛ ꝑ ipos tanꝙ ꝑ organa ꝛ inſtrumenta intelligētia influit inferioribꝰ. lꝫ eñ intelligētia p̄ma intētione moueat̄ ꝓpter ſe: tñ ſc̄da intentione mouetur ꝓpter inferiora. his p̄miſſis lr̄a plana erit. vñ dt̄ ſic. Tu deꝰ ꝯnectens aīam ſup. mūdi q̄ eſt itelligētia media ſup. inter deū ꝛ aīaꝫ humanā triplicis nature. i. triplicis oꝑatiōis: mouentē cūcta ſup. inferiora ꝑ influxū: illā tu ꝯnectēs reſoluis. i. diſtinguis eā ꝑ ꝯſona membra. i. ꝑ cōueniētes orbes: q̄ aīa cū ſecta. i. diuiſa quātū ad oꝑatiōes glomerauit. i. impreſſit motū in duos orbes. ſ. in orbē p̄mi mobilis: ꝛ in orbē planetaꝝ: ipſa reditura. i. reflexa: meat. i. ꝓcedit in ſemetipſaꝫ ſup. intelligēdo qd̄ eſt vna oꝑatio ꝛ ipſa circuit mentē ꝓfundam. i. mentem diuinā deum intelligendo: que eſt alia oꝑatio: ꝛ ipa cōuertit. i. mouet celū ſimili imagine. i. intellectione. qd̄ eſt tertia oꝑatio eius. ¶ Adhuc nota. Licet corpa celeſtia ſint diuerſa tñ ratione vnitatis ordinis poſſunt dici vnū corpꝰ. Similiter intelligentie licet ſint diuerſe tamē poſſunt dici vna intelligentia ꝓpter vnitatē ordinis. i. oꝑatione

Orbes celeſtes.

Connectens animam: per conſona membra reſoluis
Que cum ſecta duos motum glomerauit in orbes:
In ſemet reditura meat: mentemꝙ profundam
Circuit: ꝛ ſimili conuertit imagine celum.
Tu cauſis animas paribus vitaſꝙ minores
Prouehis: ꝛ leuibus ſublimes curribus aptans
In celum terramꝙ ſeris quas lege benigna
Ad te conuerſas reduci facis igne reuerti.
¶ Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem:
Da fontem luſtrare bonis: da luce reperta
In te conſpicuos animi defigere viſus.
Diſijce terrene nebulas et pondera molis:
Atꝙ tuo ſplendore mica: tu nāꝙ ſerenum:
Tu requies tranquilla: pijs te cernere finis:
Principium: vector. dux ſemita terminus idem.

mouēdi: ergo di. in ſingulari aīaꝫ ꝛ nō animas. ¶ Tu cauſis aīas paribꝰ vitaſꝙ minores. Hic phīa cōmendat ſapientiā dei ex animarum noſtrarum creatiōe di. O pater tu ꝓuehis. i. ꝓducis animas hoīm ꝛ minores vitas. i. brutorū ꝛ plantarum paribus cauſis q̄bus aīam mundi ꝓduxiſti ſcilicet tu aptās ſublimes. i. animas rōnales hoīm leuibus curribus. i. celeſtibꝰ ſtellis: tu ſeris eas in celum et terram. i. in corpora terrena: quas aīas cōuerſas reduci igne. i. charitate reducente: facis reuerti ad te benigna lege. i. ordinatione tua. ¶ Nota aīe beſtiarum ꝛ planetarum dicuntur minores vite reſpectu aīe hominis: eo ꝙ nō habent tot: nec ita ꝑfectas operationes: ſicut vite aīe hoīm. ¶ No. ꝙ per leues curros ſm̄ intentionem Platonicorum intelligit ſtellas compares curribus. Dixerunt eñ platonici ꝙ deus omnes aīas ſimul creauit ꝛ ſeminauit eas in celo detegendo eas ſtellis comparibus a quibus poſtea dilabantur in corpa: ſed hec opinio non valet ꝙ oēs aīe ſimul ſint create. immo oī die de nouo creant̄: q̄bus creatis corpibus infundunt̄. Dicūtur aīe fieri in celū ꝓpter virtutē celeſtē ex qua vnio aīe ad corpus cōtrahit ſuā periodū. lꝫ aīa a deo ꝓducat̄ in corpe: tñ vnio ex pte diſpoſitionum corporalium dependet a virtute celeſti: ideo dicit eas ſeri in celum ꝛ in terram: qꝛ anime nō coaptantur corporibus niſi mediante virtute celeſti. Unde. ij. Phi. homo eñ hominē generat ꝛ ſol. ¶ Nota ꝙ deus animas creatas aptat leuibus curribus. i. ſtellis comparibus quod ſic poteſt intelligi: quia anima creata comparitatem ꝛ ſimilitudinem habet cum ſtella. Sicut eñ ſtella eſt nobilior pars ſui orbis ꝛ eſt perpetua: ſic anima rationalis perpetua exiſtens eſt nobilior pars hominis. vel ſic poteſt intelligi ꝙ deus animas creatas aptat leuibus curribus id eſt rationi ꝛ intellectui: que dicuntur currus anime: quia ducunt homines in cognitionem rerum: quas animas ſerit in celum ꝛ terram: qꝛ anima ratione ꝛ intellectu habet cognitionem celeſtiū ꝛ terreſtrium. ¶ Nota ꝙ per ignē reducem intelligit ardorem charitatis qui hominem auerſum a deo vitijs fecit ipſum redire virtutibus niſi enim homo deum amet ipſum non querit: niſi querat nō inueniet: niſi inueniat ad ipm̄ non reuertetur. ¶ Da pater auguſtam. Poſtꝙ phīa captauit beniuolentiam dei ipſum multipliciter cōmendando: hic exprimit ſuam petitionem di. O pater tu qui facis omnia predicta: da id eſt cōcede menti humane conſcendere auguſtam ſedem. i. nobilem ſedem ſummi boni. da luſtrare id eſt inueſtigando inuenire fontem boni id eſt deum qui eſt fons omnis boni. da luce perpetua id eſt cognitione prehabita in te defigere. ſ. ꝑ amorem: cōſpicuos viſus. i. claros intuitus animi id eſt rōnis ꝛ intellectus. O pater tu diſijce. i. diſperge nebulas. i. obſcuritates ꝛ pondera. i. grauitates terrene molis. i. dilectionis terrene: atꝙ mica. i. reſplende tuo ſplendore: tu nāꝙ es ſerenū quo ſup. oīa illuſtrantur. Tu es tranquilla requies pijs. ſup. mentibus. te tuere. i. videre eſt finis ſup. omniū tu ideꝫ exiſtēs es principium: qꝛ origo omnium rerū. Tu es vector: qꝛ vehis nos per gratiam quo peruenire nō poſſu-

Aīarum creatio.

mus per naturã. Tu es dux ducens ab errore ignorãtie ad veritatem ſapientie. Tu es ſemita cũ ſis via ⁊ veritas: ⁊ ꝑ te ad teipm̃ ꝑuenit̃. Tu es termin⁹ vltra quẽ nihil credit̃: cũ ſis ſummũ ⁊ ꝑfectum bonũ. ¶ No. ꝙ ſedes ſummi boni ꝺꝛ auguſta. i. nobilis: qꝛ nihil ſibi cõparari põt. Itẽ deũ vocat fontẽ ſummi boni: ſicut eñ riuuli hñt exiſtere ⁊ fluere a fonte: ⁊ ipſe a nullo. ſic a deo omne bonũ habet eſſe: ipſe aũt a nullo. ¶ No. ad hoc ꝙ ſedes ſummi boni ꝯſcendat̃ opꝫ ꝙ inueſtiget̃: ⁊ qꝛ nõ ſufficit inueſtigare ſi nõ inueniat̃: nec inuenire ſi nõ diligatur: idõ phĩa petit ꝑ amorem defigi viſum aĩ. ſ. rationem ⁊ intellectũ in ſummũ bonũ. ¶ No. ꝙ qꝛ intellect⁹ ⁊ rõ impediuntur ⁊ obſcurantur ꝑ affectionem de deſiderioꝝ terrenorum: qꝛ corpus qꝺ corrũpitur aggrauat aĩam: qñ corpori eſt ſubiecta: idõ phĩa petit fugari nebulas terrene molis: ⁊ qꝛ nõ ſufficit fuga tenebraꝝ niſi adſit lux illuminãs idõ petit illuminationem dicens. Atqꝫ tuo ſplendore mica. Item diſijcio. i. diſpergo vel remoueo: ⁊ ꝺꝛ a dis ꝑpoſitione inſeparabili ⁊ a verbo iacio iacis: mutãdo a in i. vñ ſit ij duplex deijcio. Raymũdus.

O Qui perpetua mũduꝫ rõne gubernas. Priuſqꝫ ſuã faciat petitionẽ: in ꝑma metri parte phĩa oſtẽdit ſe exaudibilẽ triplici rõne ad exaudiẽdũ reqſita. Primo rõne dei potẽtie: o q̃ ꝑpetua. Scðo rõne eꝯ beniuolẽtie quẽ nõ externe. Tertio rõne ſue ſapiẽtie tu numeris. Ratio quã phĩa intẽdit ex lr̃a ẽ iſta: tu deus debes exaudire ꝙ ꝓbo ſic. nã ſi nõ exaudis: hoc eſt qꝛ vel nõ potes: vel nõ vis vel neſcis exaudire. Sꝫ neutrũ iſtorũ eſt de te dicẽdũ: ergo exaudire debes orationẽ noſtrã. Maior eſt nota: qꝛ iſta tria ſola ſunt impedimẽta obtinẽdi qꝺ petim⁹ ab aliquo. Minor ꝓbat̃ quantũ ad oẽs partes. Quãtum ad primã ptꝫ: qꝛ alias eſt dicendum ꝙ tu nõ es oĩpotẽs qꝺ eſt abſurdũ cũ ſis gubernator creator ⁊ pater oĩm. Quãtũ ad ſecundam ptꝫ etiã: qꝛ alias eſt dicẽduꝫ ꝙ tu nõ es pius nec clemẽs: ſed inuidus qꝺ eſt falſum cũ ſola tua bonitas ſit cauſa ꝓductiõis oĩm reruꝫ ⁊ ſis boni forma liuore carẽs. Quãtũ ad tertiã partẽ nõ minus patet ꝙ alias eſſet dicẽdũ ꝙ tu es ignorãs. Sed tu hoc pariter de te dicere vel extimare eſt impium cuꝫ tu tã ſapiẽter vnis res cõtrarias illaſqꝫ cõſeruas vnitas: quare cõcludere lꝫ Boetiũ in hoc exaudibilẽ fore. ¶ Forma boni. ¶ Nota ꝙ de⁹ ꝺꝛ forma boni ꝑ ſimilitudinem. nã ſicut forma ſubſtãtialis (puta aĩa) eſt q̃ dat eſſe rei ⁊ cõſeruat in eſſe ſtante ꝑma cauſa. Sic ſola dei bonitas eſt cauſa productiõis ⁊ cõſeruatiõis oĩm. ¶ Tu cũcta ſuꝑno ducis ab exẽplo. Senſus eſt: cũcta in eſſe ꝓducis ſicut fuerũt ab eterno in diuino intellectu tuo tãqꝫ in eſſe ideali. Vñ idea eſt ſimilitudo rei creãde exiſtẽs in mẽte diuina anteqꝫ res creet̃ quare in quinto hui⁹ ꝓſa ſcða ꝺꝛ q̃ tñ ille ab eterno cuncta ꝓſpiciẽs ꝓuidẽtie cernit intuit⁹. ¶ Tu numeris elemẽta ligas. Cũ omne graue (vt terra) appetat deorſum ⁊ omne leue (vt ignis) appetat ſurſum. Dat rationẽ quare ignis (qui leuis eſt) nõ aſcendit ⁊ tranſcendit ſuã regionẽ pariter terra (q̃ grauis eſt ⁊ ponderoſa) nõ deſcẽdit: qꝛ diuina ſapiẽtia ſic ligauit elemẽta inter ſe ꝑ quaſdã ꝓportiones nũerales. nam ſicut bis duo (q̃ ſunt quatuor) ⁊ ter tria (que ſunt nouẽ) quãuis cõtraria: qꝛ alter illoꝝ numeroꝝ eſt par alter vero impar tñ cõueniunt in vno tertio numero. ſcꝫ ſenario. nam ſicut ſex cõtinet quatuor ⁊ dimidium: quatuor ita nomẽ cõtinet ſex ⁊ dimidiũ de ſex. ſ. tria. nam ſex ⁊ tria nouẽ dant nobis. Similiter elemẽta cõtraria ⁊ diſſimbola que in nulla qualitate cõueniũt vt aqua ⁊ ignis ex vno latere ⁊ terra ⁊ aer ex altero q̃uis inter ſe ſint cõtraria cõueniũt in vno tertio. nã ignis ⁊ aqua in aere. aer ⁊ terra in aqua quare grauitas terre retinet leuitatẽ ignis rõne ꝓportionis. nam terra cõuenit cuꝫ aqua in frigiditate aqua cum aere in humiditate aer cũ igne in caliditate quare de primo ad vltimũ ſequit̃ terre grauitatẽ detinere ignis leuitateꝫ ⁊ ecõtra ſequit̃ ꝙ ignis leuitas detinet terre grauitatẽ ptꝫ deſcendendo ꝑ qualitates ꝑ quas aſcendimus. hãc materiã ampliorẽ vide in de diſciplina qõne quinta prime partis ſemicirculi. ¶ Tu triplicis. Satis lucide Thomas hãc explanat particulã. Sed vnũ ſupeſt declarandũ ſcꝫ vbi iſte tres aĩe mũdi opatiões in lr̃a tãgunt̃. Pro quo notes ꝙ prima ſcꝫ intelligere ſeipſam tãgit̃ cũ dicit in ſemet reditura meat puta ſeipſam intelligẽdo. Scða ſcꝫ intelligere deum tangit̃ qñ dicit mẽtemqꝫ ꝓfundam circuit intelligẽdo. Tertia ſcꝫ mouere orbẽ tãgit̃ qñ dicit ⁊ ſimili cõuertit imagine celũ mouẽdo illud. ¶ Que cũ ſecta duos motũ glomerauit ĩ orbes. Notes ꝙ ꝑter iſtas tres aĩas mũdi opationes ipſa ꝺꝛ ſecta. i. diuiſa quãtuꝫ ad opatiões duas ꝑ quas imprimit motũ in duos orbes: ſcꝫ in orbẽ planetaruꝫ que nõ dicunt̃ vna opatio: ſed due ex eo ꝙ quãuis planete moueant̃ eodem motu reſpectu orbis primi mobilis ab oriẽte vſqꝫ in occidẽtẽ habent tñ motuꝫ ꝓprium alienũ a motu primi mobilis reſpectu epicicli in quo quilibet planetaꝝ eſt ſit⁹ qꝺ videre potes in figuris lune ⁊ veneris in quinto metro primi hui⁹. ¶ Tu cauſis aĩas paribus vitaſqꝫ minores ꝓuehis. Senſus eſt. tu ꝓducis ⁊ creas aĩas hoĩm ꝓpter ſimiles cauſas ſcꝫ vt deũ ⁊ ſe intelligãt ⁊ corpa moueãt. Ad hoc magr̃ in ſcðo ſentẽtiaꝝ. diſt. j. fecit deus rõnalẽ creaturã que ſummũ bonũ intelligeret intelligẽdo amaret: amãdo poſſideret: ⁊ poſſidendo frueret̃. ¶ Et leuibus ſublimes curribus aptãs in celum terrãqꝫ ſeris. Senſus eſt. tu de⁹ vniens aĩas corꝑibus organiſatis ſꝫm influẽtiã corporũ celeſtiũ ſeris. i. creando infundis corporibus in celũ terrãqꝫ. i. inter aerem ⁊ terrã: ſcꝫ in hoc mũdo vel inter corpora celeſtia ⁊ terrã. Dicit curribus. i. influentijs planetaꝝ: nõ ꝙ aĩa ſubijciatur influẽtijs illoꝝ: ſed qꝛ nõ vnitur corpori niſi ipm̃ ſit organiſatũ cuius virtus mediãte influẽtia celeſti cauſat̃ quare phũs in ſecũdo phiſicoꝝ dicit homo hoiem generat ⁊ ſol. ¶ Quas lege benigna a te cõuerſas reduci facis igne reuerti. Senſus eſt. tu deus facis per tuã ordinationem animas hominuꝫ cõuerſas per inclinationẽ ⁊ intellectuꝫ reuerti ad te (a quo ꝓceſſerũt ꝑ creationẽ) ⁊ hoc facit igne reduci. i. charitate ⁊ amore reducẽte ⁊ reuocãte ad te. vñ reduci ĩ hoc loco ẽ ablatiũs de hic ⁊ hec ⁊ hoc redux cis. qꝺ ẽ reducẽs.

Aſcenſi⁹

Qui perpetua ⁊c. Carmen eſt exametrum heroicū monocolō. de quo in primo carmine primi libri ſatis diximus. Cōgruit aūt huic ardue inuocaui. Quem nō externe ⁊c. Cum eīn de⁹ ſit pfectus nulliuſq; egēs: nec ex creaturar̄ laudatiōe glorioſior: nec ex earū negligētia minor: p ſua bonitate cui⁹ creaturas participes eē voluit cūcta creauit. remotiſſimus ab oī inuidia: q̄ tūc nullū hȝ locū: qñ nulla apparet emulatio. vñ dicit. Liuore carens: vbi tñ ſm Vallā poti⁹ diceret liuore vacās. Eſt aūt liuor macula ſub nigra gñata ex cōpreſſione vel cōtactu alterius corpis. Ex cōpreſſiōe: vt apud Iuue. Vuaq; cōtacta liuorē ducit ab vna. Ex contactu apud Tibullū. Cum ſuccos herbaſq; dedi quis liuor abiret. Quē facit impſſo mutua dēte ven⁹. Et qr in hoīe inuidioſo qui ſeipm cōſumit ſolet liuidus color apparere: ideo liuor accipit̄ p vehemēti inuidia. Sicut candor p pulchritudine animi ab oī inuidia abhorrētis. Supno exēplo: quā platonici ideā vocāt. hic exēplū vocat: qđ etiā exēplar dici pōt. Legēdū eſt propter verſum ſimiliq; ab imagine formās. Nā imago primā corripit. Tu numeris elemēta ligas. Quia oīa in numero: põdere: ⁊ mēſura cōſtituit de⁹: ſimul aūt elemēta ɔ̄ria: ſȝ media elemēta tēperata ſunt: vt frigida nō cōſumant̄ a calidis: ſicca ab humidis. Quin a deo pter naturā elemētor̄ de⁹ advtilitatē nr̄aȝ ɔtineri fecit ignē p parte in terris: ⁊ maria intra alueos ſuos: cū tñ locus naturalis ignis ſit inter cōuexum aeris ⁊ cōcauū lune: vbi etiā elemētaris ⁊ inmixtus eſt: ⁊ quo hic noſter rēdit lȝ nō euolet. i. totus e cōſpectu noſtro volet. Et loc⁹ naturalis aque eſt cōuexū terre: ⁊ cōcauū aqr̄: ⁊ ita deberet terra pp grauitatē ſuā aquis tegi: niſi de⁹ aliter ordinaret. Tu triplicis: quāuis in ſupiorib⁹ cōmētis ſatis philoſophatū ſit. dicā tñ pauca q̄ Macrob. in de ſomnio Scipiōis recitat. Sunt aūt hec. Maluerūt mūdū alij in elemēta ter quaterna diuidere: vt in primo ordine numerent̄. Terra: aqua: aer: ⁊ ignis: que eſt pars liquidior aeris vicina lune. Supra hoc rurſum totidem numero: ſed nature purioris elementa: vt ſit luna p terra quā etherēā terrā a phiſicis diximus noīatam. Aqua ſit ſphera mercurij. Aer veneſis: ignis in ſole. Tertius vero elemētor̄ ordo ita nos cōuerſos habeatur: vt terrā vltimā faciat: ⁊ ceteris in mediū redactis in terrā deſinat taȝ ima q̄ſ ſumma poſtremitas. Igit̄ ſphera martis ignis habeatur: aer iouis: ſaturni aqua. terra vͦ aplanes: in qua eliſios campos eſſe puris aīs deputatos antiq̄tas nobis intelligēdū reliquit. de his cāpis aīa quū in corpus emittit̄ p tres elemētor̄ ordines trina morte ad corpus vſq; deſcēdit. hec eſt inter platonis de morte aīe quū in corpus trudit̄ ſcđa ſnīa. Iſta Macrobius ex platonicor̄ dogmate: q̄ oīa. i. totū vniuerſum quaſi in globum colligit: vt aplanem. i. firmamentū terris pp̄ter firmitatē cōparet: ſaturnū aquis pp̄ter frigiditateȝ planete: ⁊ qđ eius genitalibus in aquā delapſis venus nata ſit. Iouem aeri pro quo ſepe ponitur: vt in Geor. Et iam maturis metuetur iuppiter vuis. Martem aūt igni. Eſt enim ardēs ⁊ igneus igneiq; coloris planeta. Et hoc reſpiciens Boetius. niſi fallor: dixit triplicē naturā eſſe. Qđ aūt dicit duos orbes poſtea: ſpectat ad tertiam opinionem Platonis: de qua ibidem Macrob. Alij vͦ duas ſiquidem ⁊ ipſi partem ſicut primi faciūt: ſed non eiſdē terminis diuidunt mundum. Hi enim celum quod aplanes ſphera vocitatur partem vnam: ſeptē vero ſpheras q̄ vage vocāt̄: ⁊ quod inter illas ⁊ terrā eſt: terrāq; ipſam alterā partē eſſe voluerūt ⁊c. videt̄ ergo Boe. hos ſequutus animam mundi inter duas iam dictas partes mediam dicere. Sed ſm ſecūdam opinionem platonicoruȝ omnia inter ſeglomerari. In celum terrāq; ſeris. potius dicā celū accipiēdū eſſe aerem: ſicut volucres celi dicunt̄. Et a Lucre. In hoc celo quī dr̄ aer. vite eīn mortaliū ſunt inter aerem ⁊ terrā. Qr̄ aūt in cōmentario dr̄ q̄ anime quotidie creant̄: quibus creatis infundunt̄ corporibus. Non debet intelligi q̄ prius creantur q̄ſ infundant̄. Quia ſm Aug. creando infunduntur: ⁊ infundendo creantur: nec de potentia materie educūntur aut ex traducere: ſed hec theologi diſquirāt. Reduci igne. i. inq̄t cōmetarius charitate: qđ nō abſurdum eſt: qr cū ſingula vita infernū mereantur: ſola charitas in celum ducit. Sed qr cetera platonice dicta ſunt: poteſt ⁊ hoc platonice itelligi: vt au tor ſub alijs verbis dicat q̄ Verg. lib. vi. Enei. ſic dicit. Principio celū ac terras campoſq; liquētes. Lucentēq; globum lune Titaniaq; aſtra Spūs intus alit: totāq; infuſa per artus Mens agit molem: ⁊ magno ſe corpore miſcet. Inde hoīm pecudūq; genus viteq; volantū. Et que marmoreo fert monſtra ſub equore pontus. Igneus eſt ollis vigor: ⁊ celeſtis orīgo Seminibus: quātum non noxia corpora tardant. Terreniq; habitant artus moribundaq; membra. Hinc metuūt ⁊c. Det pater auguſtam ⁊c. Sicut ſupra oſtēdimus: qr interpres exponit auguſtā. i. nobilem ſedem dubiū nō eſt viſuȝ legiſſe anguſtā ⁊ nō auguſtam: ſed quid ſit anguſtum ſupra requires.

Liuor.

Ter qua terna elementa.

Sanct⁹ thomas.

Quoniā igit̄ q̄ ſit ipfecti. Iſta eſt decima pſa hui⁹ tertij ī q̄ phīa oñdit vbi vͣa btitudo ſit cōſtituta: ⁊ prio ɔtinuādo pbat btitudinē pfectā eſſe in rerū natura. Scđo diffinit ī quo ſit vͣa btitudo: ibi. Quo vero. Primo dicit. O Boet. qm̄ vidiſti in pcedentib⁹ q̄ ſit forma impfecti boni: ⁊ que ſit forma pfecti boni: nūc reor. i. opinior eſſe demōſtrādum quonaȝ: id ē vbi hec pfectio felicitatis. i. pfecta felicitas: ſit conſtituta: in quo ſupple iueſti-

Proſa decima tertij libri.

Quoniam igitur que ſit imperfecti q̄ etiam pfecti boni forma vidiſti: nunc demōſtrādum reor quonaȝ hec felicitatis perfectio conſtituta ſit. In quo illud primum arbitror inquirendum. An aliquod huiuſmodi bonum quale pau-

gando illud arbitror primū eſſe inquirendū. An aliquod hmōi bonū perfectum quale pauloante.ſ. octaua proſa diffiniſti poſſit exiſtere in rerum natura:ne caſſa.i.vana,imago.i.ſpecies cogitationis nos decipiāt pter ꝟitatē ſubiecte rei.i.exiſtētis. Sꝫ nequit negari quin exiſtet in rerū natura pfectū bonū ⁊ pfecta felicitas: ⁊ hoc bonū ſit veluti fons oim bonoꝝ:⁊ tūc pbat ipm eſſe tali rōne. In quocūqꝫ gn̄e eſt reperire impfectū in eodē eſt reperire pfectū:ſꝫ in genere rerū eſt reperire impfectū bonū

loante diffiniſti:in rerū natura poſſit exiſtere:ne nos preter rei ſubiecte veritatēꝫ caſſa cogitatiōis imago decipiat:ſed quin exiſtat ſitqꝫ hoc veluti quidaꝫ oim fons bonoꝝ negari nequit. Oē eni quod imperfectū eſſe dicitꝛ id diminutiōe pfecti imperfectū eſſe phibetꝛ Quo fit vt ſi in quolibet gn̄e imperfectū qd eē videatur i eo perfectuꝫ quoqꝫ aliquid eſſe neceſſe ſit. Etenī perfectione ſublata:vn̄ illud qđ imperfectū perhibetur:extiterit:nec fingi quidē pōt. Neqꝫ eni ad iminutis inconſummatiſqꝫ natura rerū cepit exordiuꝫ: ſed ab integris abſolutiſqꝫ precedēs in hec extrema atqꝫ effeta dilabitur. Quod ſi (vti pauloante monſtrauimus) eſt quedam boni fragilis imperfecta felicitas: eſſe aliquam ſolidam perfectamqꝫ nō poteſt dubitari. Boeti. Firmiſſime inquam veriſſimeqꝫ cōcluſum eſt. Phi. Quo vero inqt habitet:ita cōſidera: Deuꝫ rerū oim principē bonū eſſe cōmunis humanorū cōceptio pbat animoꝝ. Nā cū nihil deo melius excogitari queat:id quo melius nihil eſt bonū eſſe quis dubitat? ⁋ Ita vero bonū eſſe deū ratio demōſtrat vt

⁊ imperfectā felicitatē:vt ptꝫ ex pcedentibus ergo in reruꝫ natura erit dare pfectā felicitatē. Hāc rationē ptractat in litera ⁊ dicit. Omne qđ dr̄ eē impfectū illđ phibetur imperfectū diminutione.i.ex defectu perfecti:quo fit vt ſi in quolibet genere videatꝛ eſſe quid.i.aliquid imperfectū: in eo genere neceſſe ſit aliqd eſſe pfectuꝫ ⁊ cū p qꝛ ſublata.i.circūſcripta pfectione nec fingi pōt:vn̄ illđ extiterit.i.eē habeat: qđ phibetꝛ impfectum:neqꝫ eni natura cepit exordiū a diminutis ⁊ incōſūmatis.i. ob ipfectis.ſꝫ natura pcedēs ad integris ⁊ abſolutis.i.pfectis dilabitꝛ in hec extrema.i.inferiora atqꝫ effeta.i. infructuoſa: ex hoc ergo accipitꝛ maior rōnis.in quocūqꝫ reperitꝛ aliqd impfectum in eodē reperitur perfectum. Tunc ſubiūgit minorē dicit. vbi p ſicut pauloante mōſtrauimꝰ eſt qdā fragilis boni ⁊ impfecta felicitas: ⁊ ponit cōcluſionē dicens : ergo dubitari nō poteſt aliquam ſolidam:qꝫ pro ⁊ perfectam felicitatē eſſe:qđ cōcedens Boe. dicit:firmiſſime ⁊ veriſimile concluſum eſt. Notādum ꝙ in tēporalibus ⁊ ſenſualibꝰ nō pōt eſſe ſummuꝫ ⁊ pfectum bonū: ⁊ qꝛ multi ſunt qui non putant eſſe alia bona pter ſenſualia:ideo ne aliqs putet nulluꝫ eſſe perfectum bonū in rerū natura:phia primo anteqꝫ oſtendat vbi ſit ſituꝫ pfectū bonum:probat ipſum eſſe. ⁋ Notandum ꝙ res ſubiecta eſt de qua habetur ſermo ⁊ cognitio:ſed dum cogitamus de re que non eſt:tunc eſt cogitatio caſſa,preter veritatem ſubiecte rei decipiēs nos.ne aūt talis cognitio videatur eſſe ſummi boni ideo primo probat ipſum in reruꝫ eſſe natura. ⁋ Nota ꝙ imperfectum non poteſt eſſe principiū rerū:qꝛ perfectū prius eſt imperfecto.principio autem nō aſt aliquid prius.ex quo ſequitꝛ ꝙ vbi eſt impfectū:ibi eſt reperire pfectuꝫ. ⁋ Nota ꝙ eſt deuenire ad aliqđ pfectuꝫ a quo natura incipiēs pgreditꝛ ad poſteriora impfecta.cuiuſmodi ſūt hec inferiora:q̄ dicantꝛ extrema et effeta. ſunt vltima cauſatoꝝ nō cauſa alijs inferioribꝰ. ⁋ Quo ꝟo inqt. Hic phia oſtēdit in quo pfectū bonū ſiue vera felicitas ſit ſita. Scđo cōcludit quoddā correlariū. Tertio mouet dubitationē.ſcđa ibi. Sup hec.tertia ibi. Atqui hoc quoqꝫ. Primo dicit vel oſtendit pfectā felicitatē eſſe in deo cōſtitutā. Scđo oſtendit p quem modū ſit in deo:ibi. Sed queſo. Primo ponit vnā ppoſitionē notā . Secundo ex ea pbat intentū:ibi Ita ꝟo. Primo dicit. Iā pbatū eſt ꝙ eſt dare pfectuꝫ bonuꝫ.quo vero.i.in quo habitet.i.lateat illud pfectū bonū:ita cōſidera. Et tūc ſubiungit ppoſitionē. Oīs cōceptio cōis humanoꝝ aioꝝ pbat.i.cōcedit deū eſſe bonū ⁊ pncipiū oim rerū. Et ꝙ deꝰ ſit quoddā bonū pbat p hoc:qꝛ deo nihil meliꝰ excogitari queat.i.pōt:⁊ qs dubitat illud eſſe bonū quo meliꝰ eſt nihil:q.d.nullus. ⁋ Notādū ꝙ deū eſſe pncipiū oim reruꝫ oēs ꝯcludūt.ſꝫ qꝛ pytagorici duo poſuerūt eſſe pncipia rerū.vnū bonū aliud maluꝫ.ne ergo aliqs occaſiōe huiꝰ negaret deū eſſe bonuꝫ:ideo hoc pbat ex eo ꝙ nihil pōt meliꝰ excogitari deo:vn̄ dicit beatꝰ Augu.i lib.de doctrina chriſtiana. Oēs latine lingue ſciētes cū aures eoꝝ ſonꝰ tetigerit q̄ pferꝛ deꝰ:mouetꝛ ad cogitādū excelletiſſimā quādā imortale naturā:ita aūt cogitatꝛ deꝰ vt aliqd q̄ nihil ſit meliꝰ. Ita ꝟo bonū eē deū rō demōſtrat ⁊c. Hic pbat itētū ꝙ btitudo ſiue pfectū bonū ſit ſitū i deo tali rōne. Perfectū bonū ē ꝟa btitudo ſꝫ deꝰ ē pfectū bonū g̊ deꝰ vl i deo ē ꝟa btitudo.vn̄ dt i lr̄a. Rō iſta dmōſtrat deū eē bonū vt ꝯuicat.i.ieffabilr ꝯcludat i eo eē pfectū bonū:nā niſi deꝰ ſit tale.ſ.pfectū bonū:n̄ poſſit eē pncipiū oiꝫ reꝝ.ſi ei n̄ ſit pfectū bonū erit

Summū bonū eē.

aliqd pſtantius eo poſſidẽs perfectuʒ bonum. namq; pro q: omnia perfecta claruerunt. i. manifeſta ſunt eſſe; priora minꝰ integris. i. imperfectis quare ne ratio procedat in infinitum: confitendum eſt ſummũ deum eſſe pleniſſimum ſummi ⁊ pfecti boni: ⁊ ſic patet minor rõnis ſcʒ: ꝙ in deo eſt perfectũ bonũ. nũc probat maiorẽ di. Sed cõceſſimꝰ. i. pbauimꝰ nona pſa pfectũ bonũ eſſe verã beatitudinẽ: igit reſtat cõcludere ꝙ neceſſe eſt verã btitudinẽ ſitã eſſe in ſummo deo. Cui boe. cõſentiens di. Accipio. i. concedo inquã: nec eſt qꝺ vllo mõ queat cõtradici. ¶ Nota ꝙ ſi deꝰ nõ eſſet pfectũ bonũ: ſʒ impfectũ pcederet in infinitũ ſic arguẽdo. Deꝰ vel eſt pfectũ bonũ vel impfectũ: ſi pfectũ habet propoſituʒ. ſi impfectũ: ergo erit aliquid prius eo: cũ pfectũ ſit prius impfecto. Illud ergo priꝰ vel eſt perfectum bonũ vel impfectum: ſi pfectũ illud erit deꝰ: ⁊ habetur ppoſituʒ. Si impfectũ eſt aliqd prius eo: cum perfectũ ſit prius imperfecto. Iterum querit de illo priori. vel eſt pfectũ bonũ vel impfectũ: ⁊ ſic procederet in infinituʒ: vel dabit deuʒ eſſe pfectũ bonũ. ⁊ hoc innuit in lra cũ dicit Quare ne in infinitũ ratio pcedat. ¶ Sed queſo te inquit. Hic phia oſtẽdit p quẽ modũ vera beatitudo ſit in deo ⁊: q: nõ eſt in deo tãq; aliqd diſtinctũ ab ipſo. ſicut accidens a ſubiecto: ſed eſt ideʒ cuʒ ipſo. quod probat quatuor rationibus. ſecunda ibi. Poſtremo. tertia ibi. Reſpice inquit. Primo pmittit intentum ſuum cuʒ quadam diuiſione cuius membra improbat dicẽs. O boe. queſo te vide q̃ʒ id ſancte. i. firmiter ⁊ inuiolabiliter probes: qꝺ diximus ſummum deum eſſe pleniſſimuʒ ſummi boni: ⁊ dicit. Boe. Quodammodo ſup. hoc probatur: tunc ponit phia diuiſionẽ di. Preſumas. i. putas ne hunc patrem oĩm rerũ accepiſſe extrinſecus illud ſummum bonum: quo perhibetur eſſe plenus. vel pſumas ita naturaliter habere a ſe illud bonũ quaſi cogites: diuerſam eſſe ſubſtantiam dei habentis: ꝙ p ⁊ beatitudinis habite: ⁊ tunc improbat membra. Primo ꝙ deus non accepit ſummum bonum ab extrinſeco dicẽs. Nã ſi putes bonũ quod in deo eſt extrinſecus acceptuʒ: tunc tu poſſis. i. potes eſtimare eſſe pſtantius: ideſt melius illud bonum qꝺ dederit eo qꝺ acceperit: ſcʒ deo. qꝺ eſt falſum: q: cõfitemur hũc pcellentiſſimum oĩm rerũ. Tũc pbat ꝙ pfectũ bonũ i deo nõ eſt in ipſo naturaliter tanq; differẽs a ſubſtãtia ſua dicẽs. Quod ſi natura: ideſt p naturã ineſt deo ſummum bonum: ſed eſt diuerſum ab ipſo rõne quidditatiua: fingat q̃ põt quis hec diuerſa cõiunxerit. ſ. deũ ⁊ ſummũ bonuʒ. Quaſi dicat nõ eſt dare aliquẽ priorẽ iſta diuerſa cõiungẽtẽ.

Deus.

perfectum quoq; in eo bonum eſſe conuincat. Naʒ niſi tale ſit rerum omnium principium eſſe non poterit. Erit enim eo preſtantius aliquid perfectum poſſidens bonuʒ quo hoc prius atq; antiquius eſſe videatur. Omnia nãq; perfecta minus integris priora eſſe claruerunt. Quare ne in infinitũ ratio procedat confitendum eſt ſummum deum: ſummi perfectiq; boni eſſe pleniſſimum. Sed perfectum bonum veram eſſe beatitudinem conſtituimus. Ueram igitur beatitudinem in ſummo deo ſitam eſſe neceſſe eſt. Boe. Accipio inquaʒ: nec eſt quod contradici vllo modo queat. Philo. ¶ Sed queſo inquit te vide quam id ſancte atq; inuiolabiliter probes: quod boni ſummi ſummum deum diximus eſſe pleniſſimum. Boetius. quonam inquit modo? P. Ne hunc rerum omnium patrem illud ſummum bonum quo plenus eſſe perhibetur vel extrinſecus accepiſſe: vel ita naturaliter habere preſumas: quaſi habentis dei habiteq; beatitudinis diuerſam cogites eſſe ſubſtantiam? Naʒ ſi extrinſecus acceptum putes preſtantius: id quod dederit eo quod acceperit exiſtimare poſſis: ſed hunc eſſe rerum omnium precellentiſſimum digniſſime confitemur. Quod ſi natura quidem ineſt: ſed ratione diuerſum cuʒ de rerum principe loquamur deo: fingat qui poteſt quis hec diuerſa coniunxerit. ¶ Poſtremo quod a qualibet re diuerſuʒ eſt: id non eſt illud a quo intelligitur eſſe diuerſum. Quare quod a ſummo bono diuerſum eſt ſui natura: id ſummum bonum non eſt. quod nephas eſt de deo cogitare. quo nihil con-

¶ Notãdũ ꝙ rõ quã phia ptẽdit eſt iſta. Sũmũ bonũ qꝺ eſt in deo vel eſt acceptũ ab extrinſeco vel ineſt ſibi naturalr: ſi ab extrinſeco aliqd erit pſtãtiꝰ ⁊ nobiliꝰ deo: q: dans ſummũ bonũ pſtãtiꝰ eſt recipiẽte ipm: ſi aũt ineſt naturalr vel tãq; idẽ ſibi vel ad tãq; diuerſuʒ ab ipo: ſi tãq; idẽ ſibi habet ppoſitũ ſi tãq; diuerſuʒ ab ipo erit aliqd priꝰ ꝙ iſta diuerſa ↄiũxit: tale aũt fingere ẽ difficile. ¶ Poſtremo qꝺ a qualʒ. Hic phia ponit ſcꝺaʒ rõnẽ ꝙ ſummũ bonũ i deo nõ differt ab ipo. ⁊ ẽ rõ talis. Illud qꝺ ẽ diuerſuʒ ab alio nõ ẽ illud a q̃ ẽ diuerſuʒ: ſi ergo ſummũ bonũ eẽt diuerſuʒ a deo: deꝰ nõ eſſet ſummũ bonũ qꝺ nephas ẽ dicere. vñ di. in lra. Poſtremo illud qꝺ eſt diuerſum a qualibet re illud nõ ẽ illud

a quo videtur eſſe diuerſuꝫ:quare qđ ſui nã diuerſum eſt a ſummo bono illud nõ eſt ſummũ bonum ſi igitur ſummũ bonũ ita ſit in deo ꝙ ſm naturã eſt diuerſuꝫ ab eo:ſeqtur ꝙ deus nõ ſit ſummũ bonuꝫ:qđ nephas eſt cogitare de eo:quo nihil ꝯſtat eſſe ꝑſtãtius. ¶ No.ſi aliqd eſſet in deo diuerſum ab ipſo:deus eſſet cõpoſitus ⁊ nõ eſſentie ſimplicis:qđ eſt falſum. Item qđ eſt in deo diuerſuꝫ ab ipſo vel accidẽs vel pars eius:nõ accidẽs:qꝛ deus nõ eſt ſubiectũ alicuiꝰ accidẽtis:ſi eſt pars eiꝰ cum pars ꝑcedat totum : aliqd erit prius deo quod eſt falſum. Bono.

Reuerẽtia.

ſtat eſſe preſtantius. ¶ Omino eñ nullius rei natura ſuo principio melior poterit exiſtere:quare qđ oĩum principiũ ſit:id etiã ſui ſubſtantia ſummũ eſſe bonum veriſſima rõne cõcluſerim. Boe. Rectiſſime inquam Ph. Sed ſummũ bonũ beatitudineꝫ eſſe cõceſſuꝫ eſt. Boe. Ita eſt inquã. Ph. Igitᷣ deũ inqt eſſe ipſaꝫ btitudineꝫ neceſſe eſt cõfiteri. Boe. Nec ꝓpoſitis inquam prioribꝰ refragari queo. Et ab illis hoc illatũ conſequẽs eſſe ꝑſpicio. Ph. ¶ Reſpice inqt an hic, q̃ꝫ idem firmius approbetᷣ ꝙ duo ſumma bona q̃ a ſe diuerſa ſint eſſe nõ poſſunt. Et eñ q̃ diſcrepãt bona nõ eſſe alterum qđ ſit alterꝝ liquet q̃re neutrũ poterit eſſe ꝑfectum cũ alterutri alterũ deeſt : ſed qđ ꝑfectũ nõ ſit id ſummũ nõ eſſe manifeſtũ eſt.nullo modo igitᷣ que ſumma ſunt bona ea poſſunt eſſe diuerſa. Atqui btĩtudinem ⁊ deũ ſummũ eſſe collegimꝰ q̃re ipſam neceſſe eſt ſummã eſſe btĩtudineꝫ q̃ ſit ſumma diuinitas. Boe. Nil inquaꝫ nec re ipſa veriꝰ.nec rõne firmiꝰ:nec deo dignius cõcludi põt. Phi. ¶ Sup hec igitᷣ inqt veluti geometre ſolẽ demonſtratis ꝓpoſitis aliqd iferre q̃ poriſmata ipſi vocãt. Ita ego q̃ꝫ ibi veluti corollariũ dabo. Nã qm̃ btĩtudinis adeptione fiũt hoĩes beati:btĩtudo ꝟo eſt ipſa diuinitas diuinitatis adeptiõe fieri btõs manifeſtũ eſt.ſꝫ vti iuſtitie adeptiõe

quod eſt falſum. ¶ Omino eñ nullius rei natura. Hic phia ponit tertiã rõnem q̃ talis eſt. Illud qđ eſt principiũ oĩm rerũ formaliter eſt ſummũ bonũ:qꝛ ſummo bono non.põt eſſe principiũ:ſed deus eſt principiũ oĩm reꝝ:ergo formaliter ẽ ſummũ bonum.ſummũ aũt bonũ eſt btĩtudo:ḡ deus formaliter eſt ſumma btĩtudo. vnde dicit ĩ lr̃a Omino.i.gñaliter nulliꝰ rei natura poterit exiſtere.i.eẽ melior ſuo principio:q̃re qđ oĩm ſit principiũ ſicut deꝰ.illud etiã cõcluſerim veriſſima rõne ſummũ eſſe bonũ ſui ſubſtãtia.i.ꝑ ſui ſubſtãtia cui aſſentiẽs Boe.dicit rectiſſime inquã ꝯcluſuꝫ eſt: ſꝫ ſummũ bonũ eſſe btĩtudineꝫ cõceſſuꝫ eſt. Dicit.boet.⁊ ita eſt inquã. Cõcludit ergo phia. Itẽ neceſſe eſt deũ ꝯfiteri ipſaꝫ btĩtudinem. Dicit Boet. Nec q̃o refragari.ſ.reſiſtere prioribꝰ ꝓpoſitis.i.ꝑmiſſis. ⁊ ego ꝑſpicio hoc illatũ eſſe ꝯſequens ab illis.i.ab illa. ¶ No.ꝙ principiuꝫ oĩm rerũ opꝫ eſſe ſummũ bonũ ſubſtãtialiter:quia ſi aliqđ aliud a pricipio eſſet ſummũ bonũ ſubſtãtialiter ſicut aliqd pricipiatũ .ſeqtur ꝙ principiatũ ſit nobiliꝰ ſuo pricipio. Nam bonũ ſubſtẽtialr̃ nobiliꝰ ẽ bono accidẽtaliter. Itẽ ſi ꝑncipiũ nõ eſt bonũ ſubſtãtialr̃ ſꝫ accidẽtaliter cũ oẽ qđ ẽ tale ꝑ accidẽs reducatᷣ ad aliqd tale ꝑ ſe : tũc principiũ reduceretᷣ ad aliqd:⁊ ꝑ ꝯñs nõ eſſet ꝑncipiũ. ¶ Reſpice inqt an hinc. Hic põit q̃rtam rõnẽ ꝙ btĩtudo in deo non differt ab ipſo:ſi btĩtudo differt a deo cuꝫ vtrũqꝫ tã deus q̃ꝫ btĩtudo ſit ſummũ bonum:eſſent duo ſumma bona quoꝝ vnũ nõ eẽt alterꝝ ⁊ cũ vnuꝫ deſit alteri neutrũ erit ꝑfectũ ⁊ ſummũ bonũ:qꝛ ꝑfectũ eſt cui nihil deeſt. ergo neceſſe eſt btĩtudinẽ eſſe idẽ cũ deo. vñ dicit in lr̃a. O Boe.reſpice an hinc qđ modo dicã illud qđ ꝓbatũ eſt firmiꝰ approbetᷣ duo ſumma bona eſſe nõ poſſunt q̃ ſint a ſe diuerſa. Et eñ liq̃t.i.manifeſtũ eſt:ꝙ bona q̃ diſcrepãt nõ eſſe alterꝝ ſup.eoꝝ bonoꝝ qđ ſit alterꝝ:quare cũ alterꝝ deeſt alterutri.i.quare cũ deſit alterũ alteri:neutrũ poterit eſſe ꝑfectũ:cũ ꝑfectũ ſit cui nihil deeſt:ſed manifeſtũ eſt illud nõ eſſe ſummũ bonũ qđ nõ eſt ꝑfectũ.igitur nullo modo poſſunt eſſe diuerſa ea q̃ ſunt ſumma bona. Atqui ꝓ certe deũ ⁊ beatitudinẽ collegimus eſſe ſummũ bonum:quare neceſſe eſt ipſam naturã que ſit diuinitas ideſt naturã dei eſſe ſummã beatitudinẽ:qđ Boe.approbat dicẽs. Nihil veriꝰ eſt ipſa re:nec ratiocinatione ipſa firmiꝰ nec deo digniꝰ ꝯcludi põt. ¶ Notãdũ ex q̃rto topicoꝝ id qđ ꝑ ſupabundãtiã dr vni ſoli cõuenit. Cũ igitᷣ ſummũ bonũ dicatᷣ ꝑ ſuperabundantiã:nõ erunt duo ſumma bona. Item ſi eſſent duo ſumma bona vel eſſent eiuſdẽ ſpeciei vel differrẽt ſpecie:ſi eiuſdẽ ſpẽi:erũt equaliter ꝑfecta : ⁊ vnũ erit ſupfluũ.ſi differũt ſpecie:⁊ vnũ erit ꝑfectius altero:qꝛ impoſſibile eſt duas ſpecies eſſe equaliter ꝑfectas:ſed qđ eſt impfectius nõ eſt ſummũ bonum:ergo nõ ſunt plura ſumma bona. ¶ Sup hec igitᷣ inqt. Hic phia cõcludit ex dictis quãdã cõcluſionẽ correlariã di. Sup hec ſcꝫ predicta ego tibi dabo correlariũ.i.cõcluſionẽ correlariã:ita ſcꝫ ſicut geometre aliqd ſolent demonſtratiuis ꝓpoſitis inferre.que illata ipſi vocãt poriſmata.i.aptiones:⁊ tũc ponit correlariũ ꝙ oĩs beatꝰ eſt deꝰ:qđ ſic infert:qꝛ adeptiõe beatitudinis fiũt hoĩes beati.beatitudo ꝟo eſt ipſa diuinitas:vt ꝓbatũ eſt:manifeſtum eſt hoĩes beatos fieri adeptione diuinitatis : ſed ſicut adeptione iuſticie fiunt

hominеs iuſti:⁊ adeptione ſapiētie fiunt ſapientes:ita neceſſe eſt adeptiōe diuinitatis : eſſe beatos ſiue deos. Igiꝛ oīs beatus eſt deus:ſed natura quidē vnus deus eſt ⁊ nō plures.participatione vero nihil ꝓhibet plures deos eſſe. Hāc cōcluſionē cōmēdās Boe.di. Et pulchꝛū inquā hoc ſcꝫ qđ modo cōcluſiſti atqꝫ p̄cioſuꝫ:ſiue poꝛiſma:ſiue coꝛrelariū mauis.i.magis velis ipm̄ vocari. ¶ Notandū

Oīs beatus ē deꝰ. ꝙ oīs beatus eſt deꝰ. Hoc probaꝛ ex lr̄a ſic. Hoīes ſunt beati adeptione beatitudinis:ſed beatitudo

iuſti ſapiētie ſapientes fiunt ita diuinitateꝫ adeptos deos fieri ſimili ratione neceſſe eſt. Omnis igitur beatus deus:ſed natura quidem vnus:participatione vero nihil pꝛohibet eſſe qꝫ plurimos. Boe. Et pulchꝛum inquam hoc:atqꝫ pꝛecioſum ſiue poꝛiſma ſiue corollarium vocari mauis. P. Atqui hoc quoqꝫ pulchꝛius nihil eſt quod his annectēdam eſſe ratio perſuadet. Boe. Quid inquam? P. Cum multa inquit beatitudo cōtinere videatur:vtrum ne hec oīa veluti vnū coꝛpus beatitudinis quādā partium varietate cōiungantur. An ſit eoꝛū aliquid qđ beatitudinis ſubſtātiaꝫ cōpleat:ad hoc vero cetera referanꝛ? Boe. Uellem inquā id ipſaꝝ reruꝫ cōmemoꝛatione patefaceres. P. Nōne inq̄t btitudineꝫ bonū eſſe cēſemus. B. Ac ſummū quidē inquā. P. Addas inq̄t hoc oībus licet. Naꝫ eadē ſufficiētia ſumma:eadem ſumma potētia:reuerentia qꝫ claritas ⁊ voluptas beatitudo eſſe iudicaꝛ. B. Quid igitur. P. Heccine oīa bona ſufficiētia potētia ceteraqꝫ veluti quedam beatitudinis mēbꝛa ſunt:an ad bonū veluti ad verticem cūcta referunꝛ? B. Intelligo inquā qđ inueſtigāduꝫ ꝓpo-

eſt diuinitas : ergo hoīes fiunt beati adeptiōe diuinitatis:ſꝫ adeptiōe diuinitatis aliquis efficitur deꝰ : ergo oīs beatus eſt deus. Uel pōt ſic argui. Adeptiōe diuinitatis aliquis efficitur deꝰ: adeptiōe diuinitatis aliquis efficiꝛ beatus:cuꝫ diuinitas ſit idē cuꝫ beatitudine:ergo oīs beatꝰ eſt deus. ¶ Nota ſm̄ Hug. porus pori eſt

Porus. ſubtile foramen in coꝛpe p qđ ſudoꝛ emanat. Inde poꝛiſma poꝛiſmatis.i.apꝛtio vł illuminatio ſenſus. dicunꝛ etiā poꝛiſmata regule quas geometre ꝓponunt ad aliquod oſtendēdū eo ꝙ aperiāt ⁊ illuminēt mentem lectoꝛis : et ipſe allegat Boe.in hoc libꝛo de hoc noīe poꝛiſma. ¶ No ſm̄

Coronarium. Hug. A coꝛona venit coꝛonariū qđ eſt p̄mium victoꝛie vel p̄mium belli vel certaminis ſcꝫ coꝛona vel aliquid aliud:vel coronariuꝫ eſt vnde aliquis meretur honorem vel adipiſcitur coꝛonā. ⁊ etiā allegat Boe.in hoc loco de hoc noīe coꝛonariū: ſed cōiter noīatur coꝛrelariū. ⁊ eſt coꝛrelarium cōcluſio ſequēs ex p̄miſſis. ¶ Nota aliquis diceret. Si oīs beatus eſt deꝰ cuꝫ plures ſint beati:plures erūt dij. Reſpondet Boe. ꝙ vnus eſt deus naturaliter et eſſentialiter:ſed participatiue:ſcꝫ participatione v̄tutis ⁊ immoꝛtalitatis poſſunt eſſe plures dij. Unde pſalmus. Ego dixi dij eſtis et filij excelſi oēs. Itē innuit phs xij. Meta. vbi ſic ꝯcludit. Nō valꝫ pluralitas pꝛincipum:ſit ergo vnꝰ pꝛinceps ſm̄ naturā ⁊ eſſentiam:ergo dicit Sene. Uir ſpeculatiuus eſt quaſi deꝰ in humano coꝛpoꝛe hoſpitatus. Pꝛo quo vlterius notādum ꝙ deus eſt quadruplex. Aliquis eſt deus nūcupatiue:vt idolū. Alius vſurpatiue: vt demones cultū dei ſibi vſurpātes. vt dicit ſcriptura. Oēs dij gētiū demonia. Tertius partici-

Deus. patiue:vt hoīes beatitudinē participātes. Quartus deus naturā habēs eſſentie eternitatē : immutabilē ⁊ cōicabilitatē. Pꝛimis tribus modis poſſunt bene eſſe plures dij:ſed nō quarto modo. Ultimo noto deitatē ſiue diuinitatē participare:nō eſt niſi immoꝛtalitatē:impaſſibilitatē: ſubtilitatem ⁊ agilitatē adipiſci. Nā moꝛtale additū nobis ſeparat nos a dijs:vt dicit Poꝛph. ergo adeptiōe immoꝛtalitatꝭ erimꝰ dij. Atqui hoc ꝗꝫ pulchꝛius. Hic phia mouet circa p̄dicta quādā dubitationē. Secūdo ſoluit eā ibi. Cuiꝰ diſcretiōe. Pꝛimo dicit. Ex quo dicis hoc coꝛrelariū eſt pulchꝛū. Atqui pro certe hoc qđ iam dicā nihil pulchꝛius:qđ ratio ꝑſuadet eſſe annectēdū his ſcilꝫ ſupꝛadictis : ⁊ dicit Boe. quid eſt pulchꝛū illud. dicit phia. Cū beatitudo videꝛ etiā multa continere dubitaꝛ vtrum hec oīa cōiūgant.i.conſtituāt veluti vnum coꝛpus beatitudinis quadam varietate partium:an ſit aliqđ eoꝛū quod compleat ſubſtātiam beatitudinis ad qđ cetera referanꝛ. Tunc Boe. petit hāc q̄ſtionem magis elucidari dicens. Uellem inq̄t vt patefaceres illud qđ queris cōmemoꝛatiōe ipſarū rerū ſupple explicādo:⁊ philoſophia cōdeſcendēs Boetio querit. Nōne cenſemus beatitudinē eſſe bonū. dicit Boe. Certe ſummum bonū. cui phia: licet.i.licitū addas hoc ſcꝫ ſummū oībus his. nā btitudo eſt ſumma ſufficiētia: eadē eſt ſumma potētia: ⁊ iudicaꝛ eſſe ſumma reuerētia: claritas ⁊ voluptas. dicit Boe. quid igiꝛ ſup. eſtimas eſſe dicendū. Rn̄det phia: heccine.i.nūqđ hec oīa ſcꝫ ſufficientia potentia:qꝫ ꝑ ⁊ cetera ſunt veluti q̄dā mēbꝛa beatitudinis:an cūcta referunꝛ ad bonū veluti ad verticem idest tanqꝫ:ad ſummā rōneꝫ appetēdi oīa alia. Tūc Boe. fateꝛ ſe intelligere q̄ōnē:⁊ p̄ſtolari eius ſolutionē dicēs. ¶ Intelligo qđ ꝓponas inueſtigādū:ſꝫ deſidero audire qđ cōſtituas.i.diffinias q̄ſtionem diſſoluēdo. ¶ Notādum ꝙ q̄ſtio quā phia mouet eſt iſta. Utrū p̄dicta quinqꝫ ſcꝫ ſufficientia:re

nas: ſed quid cōſtituas audire deſidero. Ph. Huius rei diſcretionem ſic accipe. Si hec oīa beatitudinis membra forent a ſe quoqȝ inuicem diſcreparent. Hec eſt enim partium natura vt vnum corpus diuerſa cōponant. Boet. Atqui hec omnia idem eſſe monſtrata ſunt. Philoſophia. Minime igitur membra ſunt: alioquin ex vno membro beatitudo videbitur eſſe cōiuncta: quod fieri nequit. Boet. Id quidem inquam dubium non eſt: ſed id quod reſtat expecto. Philoſophia. ¶ Ad bonum vero cetera referri palam eſt. Idcirco enim ſufficientia petitur: quoniam bonum eſſe iudicatur. iccirco potentia: quoniam id quoque eſſe creditur bonum. idē de reuerentia claritudine iucunditate coniectare licet. Omnium igitur expetendorum ſumma atqȝ cauſa bonum eſt. Quod enim neqȝ re neqȝ ſimilitudine vllum in ſe retinet bonum: id expeti nullo modo poteſt. Contraqȝ etiam que natura bona non ſunt: tamen ſi eſſe videantur quaſi vera bona ſint: appetuntur. Quo fit vti ſumma cardo atqȝ cauſa expetendorum omniuȝ bonitas eſſe iure credatur. Cuius vero cauſa quid expetitur id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cauſa quiſpiaȝ velit equitare: non tā equitandi motū deſiderat: q̄ ſalutis effectum. Cum igitur oīa boni gratia petantur: non

nerētia ⁊c. conſtituāt btītudinē ſicut diuerſa mēb[illegible]corpus: vel vtruȝ oīa ſint eadē ⁊ referanť ad aliq̄d vnū: ſcilicet ad bonū: q̄ð rō ſit apperēdi oīa illa [illegible] Notādū qꝛ in btītudine eſt ſummū bonū: ⁊ ī beatitudie eſt ſufficiētia: reuerētia: gloria: ⁊ iocūditas: iō q̄riť an iſta ſint in beatitudine tāq̄ȝ diuerſa aut ad vnū relata: ſcȝ ad bonū rōne cuiꝰ appetunť. ¶ Ro. ad primā ptē queſtiōis dȝ rńderi ꝙ nō: qꝛ mēbra vnū corpꝰ cōſtituētia debēt eſſe inter ſe diuerſa vt ſtatim ꝓbabiť in litera ſequēti: ſȝ illa q̄nqȝ ſunt vnū vt ꝓbatū eſt: ergo nō poſſunt eē ptes btītudinis ꝯſtituētes ipaȝ ſicut mēbra vnū corpus: etiā ſi ſic ſeq̄reť ꝙ btītudo ſeu deus nō eſſet oīno ſimplex: q̄ð eſt impoſſibile. ¶ Cuius rei diſcretionem. Hic phīa ſoluit queſtionē: ⁊ primo oſtendit ꝙ iſta quinqȝ nō ſunt partes ⁊ mēbra btītudinis. Scd̄o oſtēdit ꝙ oīa referanť ad bonū: ibi. Ad bonū ꝟo. Primo intēdit taleȝ rationē. Membra cōſtituentia aliq̄d vnū adinuicē debēt eſſe diuerſa: ſȝ iſta omnia quinqȝ ſunt idē: ergo nō ſunt mēbra ⁊ partes btītudinis. Vñ dicit in lr̄a. Cuius rei ſup. poſite in q̄ſtiōe ſic accipe diſcretionē i. diſcretē ſolutionē. Si hec oīa forēt membra btītudinis: tūc diſcreparēt ad ſeinuicē. Hec eñ eſt natura partium: vt diuerſa cōponāt vnū corpꝰ. Rńdet Boe. Atq̄ ꝓ certe hec oīa q̄nqȝ mōſtrata ſunt ideȝ eſſe ſupple in nona ꝓſa. Infert phīa. Igitur minime ſunt membra btītudinis: ſȝ ſi ī eis ſolueť rō mēbri: oīa erūt vnū mēbrū: ⁊ tūc ſequiť btītudinē cōponi ex vno mēbro q̄ð eſt impoſſibile: ⁊ hoc eſt q̄ð dicit. alioq̄uin id eſt ſi aliter dicať q̄ð nō ſunt mēbra: ſed vnū mēbrū: videť beatitudo eſſe cōiuncta ex vno mēbro q̄ð fieri nequit: ⁊ dicit boetius. Id q̄dē quō concluſum eſt nō eſt dubiū: ſȝ illud q̄ð reſtat de ꝟitate alteriꝰ ptꝭ queſtionis expecto. ¶ Nota ꝙ beatitudo eſt diuinitas vt priꝰ viſum eſt: ⁊ qꝛ diuinitas eſt oīno ſimplex ⁊ indiſſolubilis ex nullo pōt eſſe cōſtituta. cū eñ ꝯſtituēs ſit priꝰ cōſtituto eēt aliq̄d prius deitate quod abſurdū eſt. ergo beatitudo nō pōt eſſe conſtituta ex pluribꝰ mēbris vel ex vno membro. ¶ At bonū ꝟo ⁊c. Hic phīa oſtendit ꝙ oīa referanť ad bonuȝ tanq̄ȝ ad cauſaȝ ꝑpter quā appetunť. Scd̄o ex dictis deducit quaſdā ꝯcluſiōes ſuperius ꝓbatas vt meliꝰ intelliganť: ſecunda ibi. Cuiꝰ ꝟo cauſa. Primo dicit. Palam eſt cetera. ſcȝ quinqȝ ſupradicta ad que oīa appetēda reducunt ipſa referri ad bonū: iccirco eñ petitur. i. accipitur: ſufficiētia: qꝛ bonū eſſe iudicatur: iccirco potentia petitur: quia id etiam creditur eſſe bonum. ideȝ licet cōiectare: id eſt iudicare de reuerētia claritudine. i. claritate ⁊ iucūditate ⁊ ſic vniuerſaliter cōcludere ꝙ bonū eſt ſumma. i. pfectio ⁊ cauſa oīm expetēdoꝝ. i. deſiderādoꝝ. q̄ð declarat ꝑ ſignū dicēs. Illud eñ q̄ð neqȝ in re neqȝ in ſimilitudine. i. apparentia vlluȝ bonū retinet in ſe illud nullo mō pōt expeti. i. deſiderari: ⁊ ꝑ cōtrariū illa q̄ nō ſunt bona natura. i. ex natura: tñ ſi videanť. i. appareāt eſſe quaſi vera bona ſint: appetunť. q̄ fit vti bonitas iure credať eſſe ſumma atqȝ cauſa oīm expetendoꝝ. ¶ Notādū ꝙ bonū eſt cauſa oīm deſiderādoꝝ: qꝛ deficiente rōne boni in aliquo ſiue ſit bonū ſm apparentiā ſiue exiſtentia tolliť ratio appetibilis: poſita vero ratione boni in aliquo: ſiue ſecundum apparentiā ipſum eſt appetibile: propter quod dicit Ariſto. iij. de anima. Mouet enim appetibile hoc quidem bonum: hoc aūt apparēs bonū. Cuiꝰ ꝟo cauſa. Hic ex dictis phīa deducit q̄ſdā ꝯcluſiōes ꝑ̇us ꝓbatas: vt meliꝰ intelligant: ⁊ ſunt due. Pria eſt ꝙ bonū ⁊ btītudo ſunt ideȝ. Scd̄a ꝙ deꝰ ⁊ bonū idē ſunt deducēs ğ p̄mā ꝯcluſionē dicit. Illð maxie videť optari cuiꝰ cā q̄dē aliq̄d expetiť. i. deſiderať: vt ſi ꝑ cā ſaluťſ. i. ſanitaťſ q̄ſpiā. i. aliq̄s velit eq̄tare ñ tā. i. tñ ð̄ſiderat motū eq̄tādi q̄ȝ. i. q̄ȝtū ð̄ſiderat effectū ſaluťſ. i. ſanitaťſ. Cū igr̄ Bonuȝ.

oīa petanꝛ.i.appetanꝛ gr̄a boni:illa nō poti⁹ [deſid]eranꝛ ab oīb⁹ ꝙ̄ ipm̄ bonū:ſꝫ nos cōceſſim⁹ btitudinē eſſe ꝓpter quā cetera optāꝛ: quare ſola b[titu]do tāꝙ̄ finis oīm alioꝝ deſideraꝛ Ex q̇ liq̇do.i. manifeſte apparet eē vnā atq̧ eādē ſubſtātiā ipſi⁹ boni ⁊ btitudinis. Boe. aſſentiēs iſti deductiōi dicit. Nihil video cur q̄ſpiā poſſit diſſentire. ¶ No. quoꝝ ꝓprietas ꝑ ſe ē eadē neceſſe eſt illa eē eadē. Cuꝫ igiꝛ bonū ⁊ btitudo habeāt vnā ⁊ eādē ꝑ ſe ꝓprietatē:erūt eadē. Nā ꝑ ſe ꝓpriū ē btitudini ꝙ oīa propter eā deſiderāꝛ. Siſr illa ꝓpetas eſt boni.ꝙ oīa appetūꝛ q꞉ bona.ḡ bonū ⁊ btitudo ſūt idē. ¶ Notādū ꝙ illd̄ magis appetiꝛ:cui⁹cā aliq̇d appetiꝛ q꞉ illud ꝓpter qd̄ aliq̇d appetiꝛ ṗus eſt in cauſādo motū deſiderij ꝙ̄ illud qd̄ appetiꝛ ꝓpter aliud:q꞉ cauſa ṗmaria ṗus influit ꝙ̄ ſcd̄aria.⁊ id̄ illd̄ ꝓpter qd̄ aliq̇d appetiꝛ ṗus ifluit deſiderio ꝙ̄ illd̄ qd̄ appetiꝛ ꝓpter alid̄ ſicut finis plus influit ꝙ̄ ordinata in finē:⁊ hoc declarat ꝑ exēplū in lr̄a de ſanitate: que plus appetiꝛ ꝙ̄ act⁹ equitādi fact⁹ ꝓpter ſanitatē. Sed deū. Hic pħia ex cōcluſiōe pri⁹ ꝓbata deducit ſcd̄aꝫ.ſ.deū ⁊ bonū eē idē ſm̄ ſubſtātiā ⁊ dicit. Sed mōſtrauim⁹ deūq̧ ꝑ ⁊ verā btitudinē eē idē atq̧ vnū. dicit Boe. Ita eſt inquā. Ex quo ɔcludit pħia di. Igiꝛ ſecure lꝫ cōcludere ſubſtātiā dei eſſe ſitā in ipo bono nec vſq̄ꝫ alio.i.alibi. ¶ Nota ꝙ ex ṗma cōcluſiōe inferꝛ ſcd̄a:accipiēdo ṗmā cōcluſionē ꝓ maiore:arguēdo ſic. Bonū ⁊ beatitudo ſunt idem ſm̄ ſubſtātiam:ſed deus eſt vera beatitudo:ergo deus ⁊ bonum ſunt idem ſm̄ ſubſtantiam.

illa potius ꝙ̄ bonum ipſum deſideranꝛ ab omnibus. Sed propter qd̄ cetera optantur beatitudinem eſſe conceſſimus:quare ſic quoq̧ ſola queritur beatitudo Ex quo liquido apparet ipſius boni ⁊ beatitudinis vnam atq̧ eandem eſſe ſubſtantiaꝫ. Boe. nihil video cur diſſentire quiſpiā poſſit. Phi. ¶ Sed deū verā q̧ beatitudinē vnū atq̧ idē eſſe monſtrauim⁹. Boe. Ita ē inquā. P. Secure igiꝛ concludere licet dei qꝫ in ipſo bono nec vſq̄ alio ſitā eſſe ſubſtantiam.

Raymū. Ne nos ṗter rei ſubiecte veritatē caſſa cogitationis imago decipiat. ¶ Senſus ē ṗuſq̄ꝫ inquirā quo ſit vera felicitatis ɔquirēdū eſt an ſit tale bonū in reꝝ natura quale dictū eſt ſcd̄a ꝓſa tertij:⁊ cauſaꝫ ſubiūgit ne decipiamur q̄rendo rē q̄ nō eſt.nā q̇ rē q̄rit (que nō eſt) nunq̄ꝫ inueniet vt ſi q̇s ꝑ ſiluas ⁊ campos chimeram q̄reret incaſſum laboraret nec vſq̄ꝫ inueniret cū chimera non ſit in reꝝ natura. ¶ Cōtraq̧ etiā que natura bona nō ſunt tn̄ ſi eē videanꝛ (quaſi vera bona ſint) appetūꝛ. Senſus eſt etiā ecōtrario ſenſu ea appetunꝛ tanq̄ꝫ ſi vera bona eſſent ſi habeāt aliquā ſimilitudinē boni q̄uis nō ſint bona ſcd̄m naturā. Alios ſcriptores iſtum corruperant textū ſed lege:vt poſuimus.

Aſcenſi⁹ Voniā igiꝛ ⁊c. Quonā hec felicitas ꝓfectio ſatis inuſitate poniꝛ quonā ꝓ i q̇. Nā quonā poti⁹ eſſet ad q̇d.cui nō q̄drat hec dictio ɔſtituta. Eſt ḡ.nā in q̇. Sicut poſtea. Quo vo ⁊c.i quo:vt ſit vo ꝑ ſꝫ:q̇.i.i quo habitet ⁊c. Ne hūc reꝝ. Ne trib⁹ modis accipi poſſe manifeſtū eſt. Aliqñ eñ valet certe ⁊ ſcribiꝛ cū diphōgo:vt apud comicū. Ne ego infelix hō ſuꝫ.⁊ apd̄ Perſi. Ne.mihi polydamas ⁊ troiades labeonē ꝑretulerit. Aliqñ eſt ꝓhibitiuū:⁊ ē vt nō cū optatiuo frequēter vt ne facias:vꝛ accipiꝛ ꝓ nō cū impatiuo:vt ne nega: ne ſeui: ne pete. Ex his duob⁹ p̄poniꝛ. Tertio mō accipiꝛ ꝑ an:⁊ tūc ē ſubiūctiui ordinis:vt q̇ teneāt:nā iculta videt hoīes ne fere ne. Or ergo hic p̄poniꝛ:accipiēdū ſcd̄o mō eſt:nec ponit dubitationē inter mēbra:ſꝫ ꝓhibet ambo p̄ſumi. Eſt aūt p̄ſumere rem tanq̄ꝫ notā aſſumere.q.d. ſit p̄ſupponere vel ṗuſq̄ꝫ cōcedaꝛ capere. In vulgari aūt ſignificatiōe:q̇ eſt nimiū ſibi vendicare aut attribuere dixi apud doctos reperies:q̇ dicere ſoliti ſunt.h̄ ſibi multa ſumit. Sumim⁹ eī ꝑ nos nullo ſ[u]bdāte:accipim⁹ ab alio. Ordo igiꝛ eſt. Ne p̄ſumas.i.noli p̄ſumere.i.p̄ſupponere ⁊ tāq̄ꝫ ꝓbatū aſſumere hūc ṗrem oīm reruꝫ vel accepiſſe extrinſec⁹.i.ab aliquo q̄ꝫ a ſe illud ſummū bonū:quo ꝓhibeꝛ eſſe plen⁹:vel ipm̄ habere illud ita.i.taliter naturalꝛ q̄ſi cogites.i.putes ſubſtātiā dei habētis ⁊ btitudinis habite eē diuerſaꝫ. Refragari cōponiꝛ a re ⁊ fragor qd̄ nō eſt frequēs verbū. Eſt aūt refragari diſſentire ⁊ nō dare vocē aut aſſenſum ſuū petēti:ſicut ecōtrario. Suffragari eſt annuere:aſſenſum dare ⁊ vocē in electione alicui⁹:aut illi quouis pacto ꝑ fauorē cōſulere. vñ ſuffragiū dictū eſt qd̄ etiā ꝓ interceſſiōe ſctōꝝ:immo etiā pro precibus quas pro ſuffragio eorum impetrando fundimus nonnulli accipiunt.

Preſumo Sumo. Accipio. Refragor. Suffragor. Suffragium.

¶ Metrum decimum tertij libri.

Hac omnes pariter venite capti.
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas libido mentes
Hic erit vobis requies laborum.
Hic portus placida manens quiete

Sanct⁹ thomas. Hac oēs pariter venite capti. Iſtud eſt metrū decimū hui⁹ tertij:qd̄ dr̄ valēricū ab inuētore:⁊ eſt hēdecaſillabū cōſtās ex ſpōdeo ⁊ dactilo ⁊ duob⁹ vꝛ trib⁹ trocheis.q꞉ vltimo loco pōt poni ſponde⁹ vel trocheus.in quo metro pħia poſtq̄ꝫ oſtendit in quo ſit ſumma btitudo hortaꝛ ad iſtā beatitudinem ꝑuenire di. Omnes capti quos fallax libido.i.fallax delectatio habitans.i.poſſidēs terrenas mētes:ligat improbis catenis.i.vitioſis cupiditatib⁹.venite pariter huc.i.ad ſummū bonū qd̄ ē ſitū

tij.deo. Tũc oſtendit vtilitatẽ veniendi ad illud bonũ dicens. Hic.i.in iſto bono qđ eſt deus erit vo-bis reqes laboꝝ:cũ ipſe ſit pmiũ in hac vita laborãtiũ:hic ẽ portus.i.ſecuritas manẽs placida qete: hoceſt aſylũ.i.domus refugij vnũ.i.ſolũ:qꝛ tm̃ ad deũ eſt refugiũ:patẽs.i.apertũ miſeris:tunc cõpa rat illud bonũ ad bona tpalia oñdẽs bona tpalia eſſe dãnoſa qꝛ ſui cupiditate obtenebrant aĩas di. Quicqd donat tagus fluui⁹ iſte aureis ſuis arenis: qđqđ donat hermus fluui⁹ rutilãte.i. ſplẽdẽte

Hoc patens vnum miſeris aſylum.
Non quicquid Tagus aureis arenis
Donat:aut Hermus rutilante ripa:
Aut indus calido propinquus orbi
Candidis miſcens virides lapillos
Illuſtrant aciem:magiſqꝫ cecos:
In ſuas condunt animos tenebras
Hoc quicquid placet excitatqꝫ mentes
Infimis tellus aluit cauernis.
Splendor quo regitur vigetqꝫ celum
Uitat obſcuras anime ruinas:
Hanc quiſquis poterit notare lucem
Candidos phebi radios negabit.

ſua ripa:aut ind⁹ fluui⁹ a q̃ dꝛ india:ppin quus calido orbi:qꝛ vicinus torride zone indus inquã cõmiſcẽs lapillos virides.i. ſmaragdos cãdidis.i.margaritis ſup.oĩa illa nõ illuſtrãt:aciẽ ſup.mẽtis:ſed magis cõdũt.i.inuoluunt cecos aĩos ĩ ſuas tene bras.i.ignorãtias ꝟi boni.hoc.ſ.bonũ tpa le quicqd.i.qđcũqꝫ placet:qꝫ pro ꝛ excitat mentes ad cupiditatẽ:illud tellus aluit ĩ-fimis cauernis.i.pfundis:qꝛ in profundo terre gignũtur metalla ꝛ gẽme. Tũc oſtẽ dit vtilitatẽ boni qđ eſt deus:in quo ẽ ve-ra btitudo di. Splendor.i.beatitudo ſplẽ-dẽs quo ſplendore regiť celũ:ille vitat ob ſcuras ruinas aĩe:qꝛ ſplẽdor ꝛ obſcuritas nõ cõpatiunť in eodẽ.qſquis ergo poterit notare.i.notã habere hãc lucẽ:ipſe nega-bit.i.nõ curabit cãdidos radios phebi. id eſt ſolis. ¶ No.ppter literã ꝙ aſylum ſm Hugo.dꝛ domus refugij quã romulus fe-cit: ab a qđ eſt ſine.ꝛ ſylon qđ eſt tactus q̃ ſi ſine tactu qꝛ nõ erat phas ibi aliquẽ tã-gere vel offendere. ¶ No.ſꝫ illud li. ethy. Tagus eſt fluui⁹ quẽ carthago hiſpanie ſic nũcupauit ex quo pcedit copioſitas arenis auriferis:ꝛ ob hoc pro ceteris fluuijs hiſpanis ẽ pcla rus. ¶ No.ſm Hug.ꝙ herm⁹ ẽ fluui⁹ aſie q̃ cãpos ſmirneos ſecat fluctib⁹ ꝛ eſt plen⁹ aureis arenis. ind⁹ ãt ſꝫ Yſido.ẽ fluui⁹ oriẽtꝫ q̃ rubro mari excipiť.a q̃ ĩdia nũcupať abũdãs margaritꝫ ꝛ ſmaragdis

HUc omnes pariter venite capti. Sẽſus eſt o vos oẽs hoĩes q̃ eſtis ligati voluptatibus vi tioſis decipiẽtibus vos ꝛ opprimẽtibus rõne terrenis inherentẽ venite.i.pperate venire huc.i.ad ſummũ bonũ. ¶ Hoc qcquid placet excitatqꝫ mentes infimis tellus aluit cauer nis. Ordo eſt tellus.i.terra aluit.i.nutriuit vel genuit cauernis infimis.i.in cõcauitatib⁹ pfundis hoc ſcꝫ tpale bonũ qcqđ.i.qđcũqꝫ placet.i.gratũ eſt vobis qꝫ p ꝛ.excitat.i. cõmo uet mẽtes ideſt animos hominum ad ſui concupiſcentiam. Raymũ.

HUc oẽs.carminis hui⁹ legẽ ſupra vidiſti nõ tñ putarẽ eẽ monocolõ.i.vni⁹ mẽbri:ſꝫ dico-lõ pter ſm ꝟſum iucites alternati poſt ꝟſuꝫ cõpoſitũ ex ſpõdeo dactilo ꝛ trib⁹ trochels aliũ cõpoſitũ ſpondeo trocheo dactilo ꝛ duob⁹ trocheis. Eſt g̃ prior ꝟſus phaleti⁹ ſcđs ſaphicus:ſꝫ vterqꝫ hẽdecaſyllab⁹.i.vndecim ſyllabaꝝ. Aſylũ vt docet Tortelli⁹ cũ y gre co ꝛ vnico l ſcribiť.ꝛ apud nos ſi ꝫt intemeratũ. Nã cõponiť ab a qđ ẽ ſine ꝛ ſylo traho. eo ꝙ loc⁹ erat abs quo neminẽ p viꝫ trahere licebat.fuit prio athenis ꝯſtructũ:deide etiã rome a ro mulo.vt plurimi authores ſunt. Tagus fluui⁹ eſt luſitanie toletũ radẽs:q̃ vt ait Pli. ppe hiſpaniaꝫ carthaginẽ:ꝛ ob arenas auriferas ceteris eiuſdẽ regiõis oĩb⁹ anteferť. Hermus fluui⁹ eſt lydie:q̃ are nulas aureas ducit.vñ Uerg.geor.iij. Atqꝫ auro turbidus hermus. Et teſte herodoto li.i. apud ſar-dos fluit:q̃ ciuitas fuit in lydia ꝛ creſi regia. Infimis tellus aluit.i.pduxit ꝛ educauit infimis cauer nis ſuis.hoc de auro verũ eſt ꝛ reliqs metallis nõ de lapillis:q̇ ĩ terra ſp naſcunť. Cetera nota ſunt. Aſcenſi⁹

¶ Proſa vndecima tertij libri.

AſSentior inquam:cũcta enim firmiſſimis nexa rõnibus cõſtãt. P. Tum illa. Quan ti(inquit)eſtimabis ſi bonũ ipſum quid ſit agnoueris. Boe. Infiniti inquam.ſiquidem mihi pariter deum quoqꝫ qui bonum eſt contingat agno-ſcere. Philoſophia. At qui hec veriſſima (inquit) ra

ASſentior iquã. Iſta ẽ.xj. pſa hui⁹ tertij in qua phia indu-cit Boe.ĩ cognitõeꝫ quorũdã q̃ pri⁹ faſſus fuit ignorare ſcꝫ qs ſit finis oĩm reꝝ ꝛ qb⁹ gu-bernaculť mũdus regať. Prio ducit ipm ĩ cognitionẽ primi.ſcđo ĩ ſcđi. ĩ ſequẽti pſa Prio phia iueſtigat diffinitionẽ boĩ. ſcđo ex hoc oñdit qđ ſit finis oĩm reruꝫ.ibi. Et ille minimũ.prio pmittunť qdã.ſcđo phia aggrediť ppoſitũ.ibi. Nõne inqt. Primo Boe.aſſentiens di. Aſſentior inquã.ſ.iam dictis. Cuncta enĩ ꝯſtãt nexa firmiſſimis Sãctus thomas.

tione patefacta: maneāt modo que pauloante conclu-
ſa ſunt. Boe. Manebunt. Philo. ¶ Nonne inquit
monſtrauimus ea que appetūtur a pluribus: iccirco
vera pfectaq̄ bona nō eſſe quoniā a ſeinuicē diſcrepa-
rent? Cūq̄ alteri abeſſet alterū plenū abſolutūq̄ bo-
num afferre non poſſe. Tum autem verum bonum fie-
ri cum in vnam veluti formam atq̄ efficientiam colli-
guntur? vt que ſufficientia eſt eadē ſit potentia: reue-
rentia: claritas atq̄ iocūditas. Niſi vero vnum atq̄
idem oīa ſint. nihil habere quo inter expetēda nume-
rent? Bo. demōſtratū eſt inquā nec dubitari vllo mo-
do pōt. P. Que igitur cū diſcrepant minime bona
ſunt: cū vero vnū eſſe ceperint bona fiunt: nonne hec
vt bona ſint vnitatis fieri adeptione contingit? B.
Ita inquā videtur. P. Sed omne quod bonum eſt
boni participatione bonū eſſe concedis: an minime?
B. Ita eſt. P. Oportet igit idē eſſe vnū atq̄ bonum
ſimili rōne cōcedas. Eadē nāq̄ ſubſtantia eſt eorum
quoꝝ naturaliter nō eſt diuerſus effectus. B. Nega-
re inquā nequeo. Ph. ¶ Noſtine igitur inq̄t omne
quod eſt tandiu manere atq̄ ſubſiſtere quamdiu ſit

rationibus: qꝛ demōſtratiuis: ⁊ phīa inquit. [illegible]ti ſcȝ p̄cij eſtimabis ſi agnoueris q̄d ſit ipſuȝ bonū. Rn̄det Boe. Infiniti .ſ. precij inquā eſtimabo ſiquidē mihi pariter cōtingat agnoſcere deū q̄ bonus eſt: dicit phīa. Atqui ꝑ certe hoc patefaciā veriſſima ratione: maneāt .i. cōcedanť: mō .i. tantūmō que cōcluſa ſunt pauloante. Et dicit Boe. manebūt ſine oī cōtradictiōe in ſui veritate. ¶ No. ꝙ ad ꝓbandum aliquā cōcluſionē opȝ principia manere in ſui veritate: ⁊ ea cōcedi. ſi eñ negarenť nō poſſet ex eis deduci cōcluſio. volēs ergo phīa ex iis que cōcluſa ſunt tanq̄ȝ ex principiis cōcludere q̄d ſit bonū: dicit hoc velle ſfacere manētibꝰ iis que probata ſunt ⁊ dicit Boe. ꝙ manebūt in ſui veritate. ¶ Nōne inq̄t mōſtrauimus ea. Hic philoſophia aggreditur intentū oſtendēdo quid ſit bonū: et intendit probare iſtā cōcluſionē. Bonum eſt illud q̄ð omnia appetunt: quā probat tali ratione vnum ⁊ bonum ſunt ideȝ: ſed oīa appetunt eſſe vnū: ergo omnia appetunt bonū. Circa iſtā rationem ſic ꝓcedit. Primo ꝓbat maiorē. ſcðo minoreȝ. tertio reſumpta maiore infert cōcluſionem. ſecūda ibi. Noſtine igiť. tertia ibi. Eſt ne igiť. Probat ergo maiorem ꝙ vnum ⁊ bonum ſunt idē per modū q̄ſtiōis. Et primo querit di. Nōne ſupra monſtrauimus in nona proſa ea q̄ appetunť a pluribus .ſ. ſufficiētia: reuerētia: potētia: iccirco nō eſſe vera bona ⁊ pfecta: quoniā diſcreparēt a ſeinuicē ſup. eo mō quo appetunť a pluribus ⁊ cū alterū adeſſet alteri: nō poſſe afferre plenū ⁊ abſolutū bonū q̄ð nullo indigeat tunc ſup. mōſtrauimus vnū verū bonū fieri cū colliguntť in vnā formā beatitudinis atq̄ efficientiā .i. vnā cauſam efficientē .ſ. deū vt que ſit ſufficentia eadē ſit potētia reuerētia: claritas: iocūditas: niſi vero oīa ſint vnū ⁊ idem: monſtratū eſt ea nihil habere quo numerenť .i. cōputenť inter expetenda .i. deſiderāda. ⁊ dicit Boe. Demonſtratū eſt inquā nec vllo mō dubitari pōt. Ulterius querit phīa. Illa que cū diſcrepāt minime ſunt bona: ⁊ cuȝ ceperint eſſe vnū bona fiunt: nōne hec cōtingit fieri bona adeptōe vnitatis? dicit Bo. Ita videť eſſe inquā. Et ſubdit philoſophia. Sed oē quod eſt bonum participatione boni concedis eſſe bonum an minime? Et dicit Boe. ita eſt. Tūc phīa ex conceſſis concludit maiorē di. Igiť ſimili ratione oportet vt cōcedas vnū ⁊ bonum eſſe idem. Et confirmat illā concluſionē ꝑ locum ad effectū di. Nā eadē eſt ſubſtantia eoꝝ quorum nō eſt naturaliter diuerſus effectus qꝛ idē inquantū idem natū eſt facere idem. Bo. concedens di. Negare inquā nequeo. ¶ Not. ex litera ſic probatur ꝙ vnū ⁊ bonū idē ſunt. Quecūq̄ non ſunt bona niſi qꝛ ſunt vnū nō ſunt bona niſi adeptione vnitatis. ſed omnia ſunt bona adeptiōe vnitatis: ergo vnū ⁊ bonū idem ſunt. Uel aliter arguitur ſic. Omnia ſunt bona adeptione bonitatis oīa ſunt bona adeptione vnitatis: ergo bonū ⁊ vnū idem ſunt. Aliā rationem innuit in litera di. Illa ſunt vnū quoꝝ nō eſt diuerſus effectus: qꝛ idē inquantū idē nō facit niſi idē: ex ſecundo de generatione: ſed vnius ⁊ boni nō eſt diuerſus effectus: qꝛ effectus vtriuſq̄ eſt bonū ergo ſunt idē. Et hec cōcluſio patet ex .iiii. metaphiſice: vbi Ariſtoteles vult ꝙ bonū ⁊ vnuȝ cōuertanť. ¶ Noſtine igiť omne quod eſt. Hic phīa ꝓbat minorē .ſ. ꝙ oīa appetunt eſſe vnū per talem rōnem. Unūquodcūq̄ tādiu manet atq̄ ſubſiſtit q̄ȝdiu eſt vnū: ſed oīa naturaliter appetunt permanere ⁊ ſubſiſtere: ergo oīa appetunt eſſe vnū. Illius rationis primo declarat maiorem. ſcðo minorē ibi. Eſt ne igiť: tertio reſumpta maiore concludit intentū ibi. Quod aūt inquit. Primo ergo declarans maiorē ꝙ vnūquodq̄ tandiu manet q̄ȝdiu eſt vnū. dicit Noſti o Bo. omne q̄ð eſt tādiu manere atq̄ ſubſiſtere q̄ȝdiu ſit vnū: ⁊ cū deſiterit eſſe vnū pariter contingit diſſolui atq̄ interire. q̄rit. B. Quonāmodo? phīa declarat in exemplo dicens in aīalibꝰ hoc patet: cū aīa ⁊ corpus in vnū coeūt atq̄ permanent vnū: illud vnū vocať animal. cuȝ vero hec vnitas diſſoluatur ſeparatione vtriuſq̄

Unum ⁊ bonum.

ſupple anime ⁊ corporis: liquet .i. manifeſtum eſt animal interire ⁊ nõ iam eſſe animal. Ponit aliud exemplum. ipm etiã corp⁹ humanũ cũ ꝑmanet in vna forma ꝯiunctiõe membroꝝ: tũc viſitur .i. videtur humana ſpecies: ſꝫ ſi partes corpis diſtribute ⁊ ſegregate .i. ſeparate ab inuicẽ diſtraxerunt vnitatem: corp⁹ deſinit eẽ qđ fuerat: eodẽ mõ ꝑcurrẽti cetera ꝓculdubio patebit vnũ quodqꝫ ſubſiſtere .i. ꝑmanere dũ eſt vnuꝫ: cũ vero deſinit eſſe vnũ interire videt̃ ⁊ dicit Boe. Minime inquã videt̃ mihi aliud ꝯſideranti plura.

vnum: ſed interire atqꝫ diſſolui pariter atqꝫ vnum eſſe deſtiterit? Boe. Quonam modo? Phil. Ut in animalibus inquit cum in vnũ coeunt ac ꝑmanẽt aĩa corpuſqꝫ id aĩal vocatur. cũ vero hec vnitas vtriuſqꝫ ſeparatione diſſoluitur interire: ne iam eſſe aĩal liquet: ipſum qꝫ corpus cũ in vna forma membroꝝ cõiunctione ꝑmanet humana viſitur ſpecies. At ſi diſtribute ſegregateqꝫ ꝑtes corpis diſtraxerint vnitatem: deſinit eſſe qđ fuerat: eoqꝫ modo ꝑcurrẽti cetera ꝓcul dubio patebit ſubſiſtere vnũquodqꝫ dum vnum eſt: cũ vero vnũ eſſe deſinit interire. B. Conſiderãti inquã mihi plura minime aliud videt̃. P. ¶ Eſt ne igit̃ inq̃t qđ inquãtũ naturaliter agat relicta ſubſiſtẽdi appetẽtia venire ad interitũ corruptionẽqꝫ deſideret? Bo. Si aĩalia inquã cõſiderẽ q̃ habẽt aliquã volẽdi nolẽdiqꝫ naturã nihil inuenio ꝙ nullis extra cogẽtib⁹ abijciãt manẽdi intẽtionẽ ⁊ ad interitũ ſpõte feſtinẽt. Oẽ nãqꝫ aĩal tueri ſalutẽ laborat: mortẽ vero ꝑniciẽqꝫ deuitat. Sꝫ q̃d de herbis arboribuſqꝫ q̃d de iaĩatis oĩno cõſentiã rebus ꝑſus dubito. P. ¶ Atqui nõ eſt ꝙ de hoc poſſis ãbigere: cũ herbas atqꝫ arbores ĩtuca

¶ Nota ꝙ aliqs diceret non videtur ꝙ eſſe ⁊ eſſe vnũ ſint eadẽ: qꝛ mali ſunt: ⁊ tñ nõ ſunt vnuꝫ ꝓbo. vnũ ⁊ bonũ ſunt idẽ: vt iã ꝓbatũ eſt: ſꝫ mali nõ ſunt boni: ergo nõ ſunt vnũ. Iſta rõ ſoluitur ex quarto hui⁹ negãdo maiorẽ: qꝛ phĩa q̃rto hui⁹ ꝓbat malos nõ ſolũ nõ eſſe potẽtes. ſꝫ ſimplr̃ nõ eſſe. Un̄ mali bñ ſunt mali: ſed quod ſimpliciter dicantur eſſe: nõ eſt veꝝ. ſicut hõ mortuus ſimpliciter nõ eſt hõ. Et de hoc videbitur in quarto. ¶ Eſt ne igitur: declarat minorem: ſcꝫ ꝙ oĩa appetãt eſſe ⁊ permanere. Et primo oſtẽdit hoc. ſcđo ꝓbat ꝙ talis appetitus eſt naturalis. ſcđa ibi. Neqꝫ nũc nos. Prĩo oñdit intẽtum in aĩalibus. Secundo in vegetabilibus. Tertio in reb⁹ inanimatis. ſcđa ibi. Atqui nõ eſt. tertia ibi Ea etiã. Primo dicit phĩa. Eſt ne aliud qđ inq̃tuꝫ naturaliter agat deſideret venire ad interitum .i. mortẽ: qꝫ ꝑ ct ad corruptionẽ relicta appetẽtia ſubſiſtẽdi. Reſpõdet Boe. Si ꝯſiderẽ aĩalia q̃ habent naturã .i. appetitũ volẽdi .i. appetendi: et nolendi .i. fugiẽdi aliq̃d nihil inuenio qđ abijciat intẽtionẽ manẽdi ſup. in reꝝ natura. ⁊ feſtinet ſpõte .i. volũtarie ad interitũ nullis cauſis cogẽtibus. qꝛ oẽ aĩal laborat tueri ſalutẽ ⁊ deuitat mortẽ ⁊ ꝑniciẽ: ſꝫ ego ꝑſus dubito q̃d de herbis ⁊ arboribus: q̃d de rebus inaĩatis oĩno ꝯſentiã ſup. an talia appetãt eſſe ⁊ ꝑmanere. ¶ No. Boe. nõ dubitat q̃n aĩalia appetãt eſſe ⁊ ꝑmanere: cuius rationẽ innuit illud qđ laborat tueri ſalutẽ ⁊ vitare mortem hoc appetit eſſe ⁊ ꝑmanere: ſed omne animal eſt huiuſmodi: ergo ⁊c. Sed vtrum ita ſit in vegetalibus et in rebus inanimatis de hoc dubitat: et poteſt eſſe

ratio dubitatiõis: qꝛ in talib⁹ nõ ſunt opationes ita manifeſte ſubſeruiẽtes appetui naturali permanendi: ſicut in animalib⁹ q̃ mouentur ad percipiendum nutrimentũ ⁊ alia q̃ ꝑtinent ad cõſeruationem vite. ¶ Atqui nõ eſt ꝙ de hoc poſſis. Hic phĩa ꝓbat ꝙ vegetabilia ſicut herbe ⁊ arbores appetunt eẽ ⁊ ꝑmanere. Et hoc ꝓbat quatuor modis. ſicut patebit. Prĩo ex locoꝝ qualitate qꝛ ĩ talib⁹ locis naſcunt̃ vbi diuti⁹ poſſunt ꝯſeruari ineſſe. vñ di. Atqui ꝓ certe Boe. nõ eſt ꝙ poſſis ambigere .i. dubitare de hoc vtrũ iãiata ⁊ vegetabilia appetẽt eẽ ꝑmũ .i. ꝑmo ſigno: cũ tu intuearis herbas atqꝫ arbores innaſci locis ſibi ꝯuenietib⁹: vbi q̃ꝫtũ eaꝝ natura .i. vigor nature q̃at nõ ꝑñt cito exareſcere ⁊ interire. Nã alie cãpis oriũt̃ ſicut oliue: alie mõtib⁹ ſicut cypſſi: alias ferũt paludes ſicut alnos ſalices: alie herẽt ſaxis ſicut herbe q̃ dicunt̃ capilli veneris ⁊ herba iouis. Aliaꝝ herbaꝝ ſunt fecũde .i. abũdãtes ſteriles arene: vt illi⁹ herbe q̃ đr merica: q̃ ſi quiſqꝫ conant̃ trãſferre in alia loca areſcũt: ſed natura dat vnicuiqꝫ qđ ſibi ꝯuenit: ⁊ elaborat ne intereãt q̃ꝫdiu manere poſſunt. ¶ No. ꝙ loc⁹ ẽ ꝑncipium gñatiõis: qꝛ ſeruat ⁊ ꝯſeruat locatũ: ⁊ ipo mediãte ꝟtus celeſtis influit ipi locato. Cũ igit̃ vegetabilia ſicut herbe ⁊ plãte requirãt determinata loca ĩ q̃bus ſaluant̃: ⁊ alijs areſcãt ptꝫ qꝛ ipa appetant eſſe ⁊ ꝑmanere. ¶ Quid dicã ꝙ oẽs. Hic phĩa ꝓbat idem alio ſigno qđ ſumitur ex mõ ſituationis partiũ ſm ꝯuenientiã ad attractionẽ alimenti quo ꝯſeruatur eſſe coꝝ. Et dicit. Quid dicã ex hoc ꝙ oẽs .ſ. herbe ⁊ arbores trahũt alimẽta radicib⁹: velut ore demerſo in terras: ⁊ diffundunt ſibi alimentum ꝑ medullas: ꝑ robur qꝫ ꝑ ⁊ corticeꝫ. qđ nõ eſt niſi ꝓpter appetitũ ꝑmanendi. Tũc ponit aliud ſignum qđ ſumit̃ de diſpoſitiõe paratũ ad ꝓhibendum nocumẽtum extrinſecum di. q̃d dicam

ris primum ſibi cōuenientibus innaſci locis: vbi quātum carū natura queat cito exareſcere atqꝫ interire nō poſſunt. Nam alie q̄dꝫ cāpis: alie mōtibus oriūtur: alias ferūt paludes: alie ſaxis herēt: aliaꝝ fecūde ſunt ſteriles arene: quas ſi in alia quiſpiā loca transferre conetur areſcūt. Sed dat cuiqꝫ natura qđ conuenit: ⁊ ne dum manere poſſunt intereant: elaborat. Quid dicam. ꝙ oēs velut in terras ore demerſo trahunt alimēta radicibus ac ꝑ medullas robur corticēqꝫ diffundunt. Quid ꝙ molliſſimū: quodqꝫ ſicuti medulla eſt: interiore ſemꝑ ſede reconditur: extra vero quadam ligni firmitate: vltimus autē cortex aduerſū celi intēperiē. quaſi mali patiēs defenſor opponitur. Jam vero quāta eſt nature diligētia vt cūcta ſemine multiplicato ꝓpagenť: que oīa nō mō ad tēpus manendi verū generatim quoqꝫ quaſi in ꝑpetuū ꝑmanendi veluti quaſdā machinas eſſe q̄s neſciat? ¶ Ea etiā que inanimata eſſe creduntur nonne quod ſuum eſt queqꝫ ſimili ratione deſyderant? Cur enim flammas quidem ſurſum leuitas vehit: terras vero deorſum pondus deprimit: niſi ꝙ hec ſingulis loca motioneſqꝫ conueniūt. Porro autem quod cuiqꝫ cōſentaneum eſt: id vnum quodqꝫ conſeruat ſicuti ea q̄ ſunt inimi ea corrūpunt: Jā ṽo que dura ſunt vt lapides adherent tenaciſſimis partibꝰ ſuis: ⁊ ne facile diſſoluanť reſiſtūt. Que vero liquētia: vt aer atqꝫ aqua facile quidem diuidentibus cedunt: ſed cito in ea rurſus a quibus ſunt abſciſſa relabūtur. Jgnis vero oēꝫ refugit ſectionem. ¶ Neqꝫ nunc nos de voluntarijs aīe cognoſcentis motibus: ſed de naturali intentio

ex hoc ꝙ nobiliſſimū quodqꝫ: ſicut eſt medulla ſemꝑ recōditur. i. locať interiori ſede. i. in medio plante: extra ṽo tueať quadā ligni firmitate. vltimꝰ aūt. i. exterior cortex arboris: quaſi patiēs mali. i. potens: ſuſtinere mala opponiť defenſor aduerſuꝫ intemperieꝫ celi. i. aeris tūc ponit aliđ ſignū qđ ſumitur ex ꝓpagatiōe ſeminis: qđ ordinať ad ꝯſeruatiōeꝫ nature in alio ſimili in ſpecie: cū nō poſſit manere idē ī nūero. ⁊ đt. Jā ṽo quāta eſt diligētia nature vt cūcta ꝓpagentur ſemine multiplicato ſup. cōſidera q̄ oīa ſemina q̄s neſciat eē tanq̄ꝫ quaſdā machinas. i. iſtrumenta manendi nō mō. i. nō tm̄ ad tps. verūetiā ꝑmanēdi in ꝑpetuū gn̄atim. i. ſucceſſiua gn̄atione q. d. nullꝰ eſt cui hec nō pateāt. ¶ Not. ꝙ

Radices. radices plātarum ori ſimiles ſunt cū habeant eādeꝫ opationē ſup. trahere alimētum hn̄t aūt plāte radices infixas terre: qꝛ ex terra humorē trahūt ⁊ alimentū qđ diffundiť ī medullā. deide ī robur deinde in corticē. Eſt aūt medulla molliſſimū qđ eſt in medio plāte vel arboris: nō potens pati ꝑ intemperātiā caloris ⁊ frigoris: iō natura. ipſam locauit ī medio: quā circūdat robur qđ eſt lignū arboris. robur aūt circundať cortice exteriori tāq̄ꝫ defenſore ab ītemperie aeris. ¶ No ꝙ qꝛ vegetabilia nō poſſunt idē numero manere: iō natura ꝓducit ī eis ſemina: ꝑ quoꝝ ꝓpagationem ꝑmaneāt ideꝫ ī ſpecie. ſcꝫ in ſuo ſimili. ¶ Ea etiaꝫ q̄ inanimata. Hic phia probat ꝙ etiā inanimata appetāt eē duobus ſignis. Primo ex inclinatione naturali eorum ad locum: ⁊ dicit ſic: ea etiam que creduntur eſſe inanimata: vt lapis: aer: ignis nōne deſiderant id eſt appetūt queqꝫ id eſt omnia inanimata qđ eſt ſuū i. ſue nature conſonum ſimili ratione propter cōſeruationem ſui eſſe? quaſi dicat ſic. Cur enī leuitas vehit id eſt mouet flāmas ſurſum ⁊ pondus id eſt grauitas deprimit terras deorſum non ꝓpter aliam cauſam niſi ꝙ hec loca: qꝫ ꝑ et motiones cōuenīūt ſingulis ſup. ꝓ ſaluatiōe eoꝝ eē ⁊ ſubdit. Porro ſup. illđ qđ eſt ꝯſentaneū i. ꝯueniens cuiqꝫ illud ſup. ꝯſeruat ī eſſe vnūquodqꝫ: ſicut ea q̄ ſunt inimica id. eſt cōtraria corrumpūt. Scđo ꝓbat idem ꝑ aliud ſignum ſumptum ex ꝯſeruatiōe naturalis ꝓprietatis hmōi eſt continuitas quā quelibet res naturalis nititur cōſeruare: vn̄ dicit. iam ſup. iſta vero que dura ſunt vt lapides adherent tenaciſſimis. i. firmiſſimis ſuis partibus: reſiſtunt ꝑ ſuaꝫ duriciem ne de facili diſſoluantur: que vero ſunt liquentia id eſt mollia: ſicut aer ⁊ aqua de facili cedunt diuidentibus: ſꝫ cito relabuntur id eſt redeunt ad ea a quibus ſunt abſciſſa: ſed ignis effugit omneꝫ ſectionem. ¶ Nota ꝙ hic vltimum ꝙ dicit ignem fugere omnem ſectioneꝫ dupliciter exponitur. Primo ſic. Aliquid ſecatur cum partes eiꝰ ab inuicem ſeparantur

Ignis. ita vt in nullo conueniant: ſed partes ignis ſic non poſſunt ſecari quin ſemper in aliquo conueniant vt maxime patet de igne qui eſt flamma. alio modo exponitur ſic. quod ignis refugit omnem ſectionem: quia propter vehementiam ſue actionis corrumpit ipſum quod debet ſecare: ⁊ igniendo ipm̄ ī ſuam naturā cōuertit. ¶ Neqꝫ nūc nos. Hic phia ponit ꝙ deſideriū eſſendi nō eſt appetitꝰ volūtarꝰ

ſed naturalis ⁊ di. Neqʒ nos tractam⁹ nũc de motib⁹ volũtarijs aĩe cognoſcẽtis: ſʒ naturali intẽtiõe ſicuti naturale eſt ꝙ tranſigimus. i. digerimus acceptas eſcas ſine cogitatiõe: ⁊ ꝙ in ſummo neſcientes ducimus ſpm̃. i. reſpiramus. Nã amor. i. appetitus manendi. i. ſuſtinendi in animalibus nõ ꝓuenit ex volũtatibus anime. ſ. ſup. ſicut tu eſtimas: qꝛ tam ſuperius poſuiſti ſolũ in animalib⁹ eẽ appetitum manendi: ſed venit ex pꝛincipijs nature: qꝛ natura reperit̃ tam in aĩatis qʒ̃ in inaĩatis: ꝙ aũt

ne tractamus. Sicuti eſt ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatione tranſigim⁹: ⁊ ſicuti ꝙ in ſomno ſpũ ducimus neſcientes. nã ne in aĩalibus quidẽ manendi amor ex aĩe voluptatibus: verũ ex nature pꝛĩcipijs venit. Nã ſepe moꝛtẽ cogẽtibus cauſis qua natura refoꝛmidat voluntas amplectitur. Cõtraqʒ illud quo ſolo moꝛtaliũ rerum durat diuturnitas gignendi opus qđ natura ſemꝑ appetit interdũ coercet voluntas. adeo hec ſui charitas nõ ex aĩali motione: ſed ex naturali intẽtione ꝓcedit. Dedit enĩ ꝓuidentia creatis a ſe rebus hanc vel maximã manendi cauſam: vt quoad poſſunt naturaliter permanere deſiderẽt. Quare nihil eſt qđ vllo modo queas dubitare cũcta que ſunt appetere naturaliter conſtantiã permanẽdi: deuitare perniciẽ. Boe. cõfiteoꝛ inquã nũc me indubitato cernere: qui dudum incerta videbãtur. Phi. ¶ Quod autem inquit ſubſiſtere ac ꝑmanere appetit id eſſe vnũ deſiderat. Hoc enim ſublato neceſſe quidem cuiꝗ̃ permanebit. Boe. Verum eſt inquã. Ph. Oĩa igitur inquit vnũ deſiderãt. B. cõſenſi Phi. Sed vnũ idipm̃ monſtrauimus eſſe qđ bonũ eſt. B. Ita quidẽ. Ph. Cũcta igit̃ bonũ petũt' qđ quidẽ ita deſcribas lʒ. ipm̃ bonuʒ eſſe qđ deſideret̃ ab oĩbus. Bo. Nihil inquã verius excogitari põt. Nã vel ad nihilũ cũcta referuntur et vno veluti vertice deſtituta ſine rectoꝛe fluitabunt: aut ſi quid eſt ad qđ vniuerſa feſtinent id erit omniũ ſummum bonoꝛũ. Ph. ¶ Et illa nimiũ inquit. O alũ

appetit⁹ manẽdi nõ ſit ex volũtate ꝓbat dupliciter. Pꝛimo ꝓbat hoc: qꝛ voluntas ſepe amplectit̃ moꝛtẽ quã natura refoꝛmidat. i. abhoꝛret cogentib⁹ cauſis. ſ. extrinſecis: ſicut patet de martyꝛib⁹. Scđo pꝛobat idẽ ex hoc ꝙ volũtas q̃nqʒ cohibet operationẽ cõſeruatiuã eſſe ſpecifici. di. Contraqʒ. i. ꝑ cõtrariũ illud opus gignẽdi quo ſolo durat diuturnitas. i. ꝑmanẽtia reruʒ moꝛtaliũ qđ natura appetit. interdũ exercet voluntas ſicut ptʒ in cõuentẽtib⁹. ideo hec charitas. i. appetitus ſup. ꝑmanendi nõ ꝓcedit ex animali motiõe: ſed ex naturali intentione quaʒ deus indidit nature. Dedit enĩ ꝓuidẽtia diuina rebus creatis a ſe hanc maximã cauſaʒ manẽdi: vt deſiderẽt ꝑmanere naturalr̃ quo ad. i. qʒ̃diu poſſunt. Quare nihil ẽ qđ vllo mõ queas i. poſſis dubitare cũcta q̃ ſunt naturaliter appetere cõſtantiã ꝑmanendi ⁊ deuitare perniciem. Qđ Boe. cõcedens. di. Cõfiteoꝛ iquã nũc me cernere indubitato. i. ſine dubitatiõe q̃ dudũ incerta videbant̃ ſup. ꝙ vegetabilia ⁊ inaĩata naturaliter appetunt ꝑmanẽtiã eſſendi. ¶ No. ꝙ duplex ẽ appetitus. ſ. naturalis ⁊ aĩalis. Naturalis eſt qui conſequitur foꝛmã naturaleʒ: ⁊ qꝛ pꝛima ꝑfectio illius qđ habet foꝛmã naturalẽ eſt eſſe: ideo appetitus cuiuſlibet rei naturalis eſt ad ſuũ eſſe habẽdũ ſi careat vel ad conſeruandũ ſi habeat. Appetitus aũt aĩalis eſt qui conſequit̃ foꝛmã appꝛehẽſam ⁊ ſi eſt appꝛehẽſa ꝑ ſenſus: ſic ẽ appetitus ſenſitiu⁹: q̇ ſemꝑ tẽdit in cõueniẽtia nature. ſi aũt eſt foꝛma appꝛehenſiua per intellectũ tũc inclinatio cõtinẽs eſt appetitus rõnalis qui eſt volũtas: ⁊ qꝛ illud qđ ſm̃ ſe eſt diſcõueniens nature ſicut eſt moꝛs. illud hõ appꝛehẽdit q̃nqʒ tanqʒ̃ cõueniẽs ꝓpter aliud annexũ. ſ. ꝓpter pꝛemiũ eterne vite: ideo voluntas ſepe amplectit̃ moꝛtẽ queʒ natura refutat. Ex quo ptʒ ꝙ appetitus eſſendi nõ eſt pꝛimo ⁊ pꝛĩcipalr̃ ex appetitu intellectiuo: ſʒ ex appetitu naturali: nã appetit⁹ intellectiuus nõ inueniẽtur in oĩbus i q̇bus inuenit̃ appetitus naturalis. ¶ Qđ aũt ſubſiſtere ⁊c. Hic phĩa

appetit⁹ duplex.

reſumpta maioꝛe cõcludit intentũ dicẽs. Qđ aũt appetit ſubſiſtere ac ꝑmanere: illud deſiderat eſſe vnũ. hꝫ enĩ ſublato nõ ꝑmanebit cuiqʒ rei ſuũ eẽ. dicit Bo. verũ ẽ. Cõcludit ğ phĩa. Oĩa igit̃ eẽ deſiderãt ⁊ Boe. cõſentiẽs di. cõſenſi. ⁊ tũc maioꝛẽ ꝑncipalis ſyllogiſmi reſumit vt ↄcludat diffinitionẽ boni dicẽs. Sʒ nos mõſtrauim⁹ vnũ eſſe ipm̃ qđ bonũ eſt di. Boe. Ita q̇dẽ. Tũc phĩa cõcludit intẽtũ foꝛmãdo diffinitionẽ boni di. Igit̃ cũcta bonũ petũt: qđ bonũ lʒ. i. licitũ eſt: vt deſcribas. Bonum eſt qđ deſiderat̃ ab oĩbus: ⁊ di. Bo. nihil verius cogitari põt: qꝛ vel ad nihilũ cuncta referunt̃: ⁊ deſtituta vno ṽtice. i. pꝛincipio cũcta fluitabũt ſine rectoꝛe: aut ſi q̇d ẽ ad qđ vniuerſa feſtinẽt: illud erit ſummũ alioꝝ bonoꝝ. ¶ No. ꝙ oẽ qđ ẽ vel appetit ꝑfici: vl' i ſua ꝑfectiõe ſaluari. Cũ igit̃ ꝑfici ⁊ i ꝑfectione ſaluari ſit bonũ: oĩa appetũt. ¶ No. cũ dꝛ oĩa appetũt bonũ: ibi nõ accipit̃ bonũ ꝑciſe ꝓ bono naturali: ſed ꝓ bono cõiter accepto. qđ bonũ cõiter acceptũ ẽ eſſe eſſentiale vel accidẽtale cõueniẽs rei

Bonum

vt pficiaꝛ vel i ſua pfectione ſalueꝛ. ❡ Et illa nimiũ inquit. Hic phĩa ex dictis reducit Boetiũ in cogitationẽ cuiuſdã qđ ſupra ſe ignorare cõfeſſus eſt. ſ. qs ſit finis oĩm rerũ: ⁊ pmo cõmẽdat dictũ boe. di. O alũne nimiũ letoꝛ qꝛ tu fixiſti. i. attigiſti notã. i. cognitionẽ in mẽte medie veritatis. i. pfecte veritatis. q̃ eſt in medio. ſ; hoc patuit tibi qđ dicebas te ignorare paulo ante ſup. in pmo li. vi. pſa. ⁊ q̃rit Boe. quid inquã ſup. eſt illud: dicit phĩa: q̇d ſit finis oĩm rerum. ⁊ ſubdit. is eñ eſt finis oĩm rerum qđ deſideraꝛ ab oĩbus. qđ qꝛ bonũ eſſe colligim⁹ vt patet ex diffinitiõe boni: oportet vt fateaꝛ bonũ eſſe finẽ oĩm rerũ. ❡ Notãdũ ꝙ per notitiã medie veritatis intelligit notitiã diuinã: ſicut eñ punctum eſt mediũ circuli a quo oẽs linee dicũꝛ. ſic deus eſt mediũ veritatis a quo oĩs veritas procedit. ❡ Notandũ ꝙ oĩa appetunt ſui finẽ cũ finis ſit pfectio rei ⁊ res deſtituta ſuo fine fruſtraꝛ: cũ igiꝛ de ratiõe finis ſit eſſe bonuꝫ: qꝛ auferẽtes finẽ auferunt naturã. ex. ij. metap. io finis oĩm rerũ bonũ.

ne letoꝛ. ipſam eñ medie veritatis notã mente fixiſti. Sed in hoc patuit tibi quod ignorare te paulo ante videbas. Boe. Quid inquã? P. Quis eſſet inq̇t rerũ oĩm finis. Is eñ profecto quod deſideratur ab oĩbus quod quia bonũ eſſe colligimus: oportet rerum omnium finem bonum eſſe fateamur.

Raymũ. Quoniam a ſe inuicẽ diſcreparẽt cũq; alteri abeſſet alterũ plenũ abſolutũq; bonũ afferre nõ poſſe. Senſus eſt nos declarauim⁹ in pſa quarta tertij libri bona tẽporalia ppter id nõ eſſe vera pfectaq; bona quoniã a ſe inuicẽ diſcreparẽt. i. quãdo a diuerſis hoĩbus diuerſo modo appetunꝛ nã tũc diſcrepare videnꝛ inter ſe quando nõ eodẽ modo appetũtur ab hoĩbus ſicut verum bonum appetitur et etiam ob id ꝙ alterum abeſſet. i. deeſſet alteri: ſic ꝙ alteruꝫ ſine altero appetereꝛ. lege abeſſet nõ adeſſet. ❡ Neq; nũc nos de volũtarijs anime cognoſcẽtis motibus (ſed de naturali intẽtione) tractamus. Q̃q; in ſuperiori cõmentario ſatis videaꝛ tractatũ ac declaratũ que ſint differẽtie appetitus: nos tamẽ pro iuuenibus informãdis dicimus ꝙ appetitus eſt triplex ſcꝫ naturalis ſenſitiuus ⁊ intellectiuus. Appetitus naturalis eſt inclinatio ſeu tendẽtia rei in ſuã pfectionẽ ſine cognitione preuia ⁊ iſte eſt ſolus in rebus inanimatis et in plãtis. Appetitus ſenſitiuus eſt inclinatio q̃ ſequiꝛ cognitionẽ ſenſitiuã in aliquo ſenſato (. i. potentias ſenſitiuas habẽte) abſq; ratione diſcernẽte ⁊ iſte eſt in brutis volatilibus beſtijs ⁊ reptilibus cum primo ſcꝫ naturali ſiue intellectiuo. Appetitus intellectiuus eſt volũtas que ſequiꝛ cognitionẽ intellectiuã rationali cognitione preuia ⁊ iſte eſt in rebus ratiõalibus cũ duobus pmis ſcꝫ naturali et ſenſitiuo. nam quicquid poteſt virtus inferioꝛ poteſt ſuperioꝛ ⁊ cum hoc plus.

❡ Aſcenſius.

Aſſẽtioꝛ Eſtimo ꝟba pcij Aſſentioꝛ inquã ⁊c. Marcus Varro li. viij. ad Ciceroneꝫ de lingua latina. Sẽtio inq̇t nemo dicit: ⁊ id per ſe nihil eſt aſſentioꝛ tñ fere omnes dicũt. Siſenna. ſ. vnius aſſentio in ſenatu dicebat ⁊ eũ poſtea multi ſecuti ſunt nõ tamen vincere conſuetudinem potuerunt hec Gellius. Quãti eſtimabis. eſtimo compoſitũ eſt vt docet valla: ab es eris ⁊ time grece qđ eſt preciũ latine: ⁊ ſignificat vt ſit taxare ⁊ pciũ eris aut alterius ſtatuere: oĩa aũt verba ad preciũ ſpectantia regunt ablatiuum: preter quatuoꝛ gtõs tanti: quãti: pluris ⁊ minoris cuꝫ eorum compoſitis ⁊ hoc quando tam ſimplicia quam compoſita ſine ſubſtantiuis ponuntur. Nam cũ ſubſtantiuo etiã in ablatiuo poni volunt. Nõ ergo expones ſicut cõmẽtarius ſuperioꝛ. Quãti eſtimabis id quãti precij: ſed quanto pcio. verũ occurrit illa reſponſio authoris dicẽtis infiniti ſup. eſtimarẽ: p qua oportet dicere plura cũ his ꝟbis in genitiuo cõſtrui. Aut corruptũ eſſe textũ in quo ſcriptum erat infinito. Videnꝛ aũt ideo quidã infiniti velle legere: qꝛ dicunt interrogatiuũ ⁊ reſponſiuũ in eodem caſu poni debent: quod vniuerſaliter verum nõ eſt: ſed tunc tñ quando dictio regens regit omnia vocabula in eodẽ caſu: ſed ſi in diuerſis caſibus diuerſa regat omnia que in eodẽ caſu ponenda erant vt copulata per coniunctionẽ copulatiuã ⁊ interrogatiuũ ponenꝛ in diuerſis caſibus: Cuius rei exempla multa ſunt. primũ vt litere inciſe ſunt in es ⁊ in auro. Nõ diues in ere nec i auro vt docet Valla. Secundum tu accuſaberis furti vel ſacrilegij ⁊ nõ vtroq;. non dices ⁊ non vtriuſq;. Tertiũ vendã tribus ſolidis ⁊ nõ pluris vel nõ minoris. Quartũ. liber eſt tu⁹ ⁊ petri ⁊ nõ tui ⁊ petri ſic interrogãdo cuius eſt dom⁹: reſpondebis mea. ⁊ quãti emiſti: reſpondebis trib⁹ aureis: nõ triuꝫ aureoꝝ. Querenti igitur quãti eſtimares potuit dixiſſe infinito: ⁊ neſcio an ita dixerit. Sũt tñ q̇ pro autoritate inter recẽtiores grãmaticos hunc locũ adducãt ad probandũ nõ ſolũ iã dictos quatuoꝛ genitiuos cũ verbis ad precium ſpectantibus conſtrui. Quod de his verbis eſtimo: facio: pendo: et curo magnifeſtũ eſt. Nam dicimus paruifacio paruipẽdo paruicuro: Sed hec videãt grãmatici. Si q̇dẽ ⁊c. Si q̇dẽ due ſunt dictiones. Nã ſi vna eſſet dicerẽ nõ cõtingat. ſ; contingeret. Arbores in tuc aris primum ſibi conuenientibus innaſci locis. Si Vergil. in georgico. Nec vero terre ferre omnes omnia poſſunt ⁊c. Ignis omnem refugit ſectionem: non quod ſecari aut diuidi non poſſet: ſed dicit refugit. i. naturaliter recuſat ſecari: ⁊ manifeſtius quam aqua aut aer. Nam illa poſſunt ſic ſecari quod partes maneant immobiles vt patet de aqua aut aere ſtante: ⁊ plus in aqua quam in aere qui plus ad ignem accedit: ſed ignis diuiſus contineri non poteſt quin reluctetur ⁊ vnionem ſui nõ petat ſurſum tendendo.

Quis ꝓfunda mēte ⁊c. Iſtud eſt vndecimū metrum huius tertij qđ dicitur gliconicū ab inuentore iambicum a pede p̄dominante in quo metro phia oſtendit quō poſſumus cognoſcere bonū ⁊ verū ⁊ ꝑuenire ad cognitionē rerum. ex quo Boe. pri⁹ ꝯfeſſus eſt ſe modo ſcire: qđ prius ignorabat. Prīo ergo oñdit modū quo poſſumus deuenire in cognitionem veritatis. Scđo aſſignat cauſam ei⁹ ibi. Nō omne nāq;. dicit prīo. Quiſquis veſtigat. i. inueſtigare vult verū ꝓfundū mēte: ſcȝ ſubtili: q; ꝑ ⁊ ille nō cupit falli vllis deuijs. i. falſis opinionibus q̄ faciūt a vero deuitare ille reuoluat ī ſe. i. exercitet intra ſe lucem. i. ſpeculationē intimi viſus i. ratiōis ⁊ intellect⁹ interioris: ⁊ ipſe cogat. i. reducat lōgos mot⁹. i. opatiōes aīe ꝓcedētes ab aīa: inflectēs eos mot⁹ in orbem. i. circulū redeūdo ad aīam: ⁊ quicq̇d aīaȝ doceat. molit̄. i. laborat ſpeculādo: extra. i. res circa res exteriores: ille doceat animū retruſuȝ. i. ad ſe reuerſuȝ poſſidere ſuis theſauris. i. potētijs q̄ ſunt memoria ⁊ ītellect⁹ ⁊ tūc illđ qđ atra nubes. i. obſcuritas ignorātie dudū texit. i. occultauit illđ lucebit. i. apparebit ꝑſpicacius. i. euidēti⁹ ipō phebo. i. ſole. q. d. longo tp̄e fuit obſcurū: lucidū apparebit intellectui. ¶ Notādū ꝙ qui vult cognoſcere verum dirigat rationē ⁊ intellectū ad ipſam reȝ extra ad reruȝ proprietates: ⁊ ſi aliq̇d cognoſcit ex his nō ſtatiȝ indicet: ſed in ſe reuertatur deliberādo an ita ſit: vel nō ſit: qꝛ ſepe videt̄ bonū eſſe qđ nō eſt: ⁊ nō eſſe quod eſt. ſine eī̄ deliberatiōe nō eſt iudicandū qđ nō eſt lōga deliberatione ꝓbatum: ideo dicit phīa reuoluat in ſe lucem ītimi viſus. ¶ Notādū ꝙ orbis ē linea circūducta rediēs ad idē. inflectere ergo ad longos motus in orbē eſt cuȝ virt⁹ anime ab aīa vſq; ad ipſam rem diuertit̄ ⁊ ad animā reuertitur deliberādo an ita ſit vel nō ſit ſm̄ quod cognouit. ¶ Nō omne nāq; mēte depulit lumen ⁊c. Hic philoſophia aſſignat cauſam eius qđ dictum eſt ſcȝ quare poſſum⁹ cognoſcere verū di. Nam corpus inuehens id eſt inducens obliuioſam molem id eſt grauitatem qua hō fit obliuioſus: nō depulit omne lumen id eſt cognitionem veritatis mente id eſt de mente: quia habitus principiorū manet in mente. ⁊ ſubdit ꝓfecto id eſt ꝓ certo ſemen id eſt principium veri. i. veritatis: heret. i. manet introrſum id eſt intrinſecus in anima quod excitatur ventilante id eſt exercēte doctrina. ꝙ autem ſemen veri ſit in anima probatur per hoc ꝙ puer ignarus qñq; reſpōdet ad interrogata: vt vtrum qualitas ſit numer⁹ par vel impar. vñ dr̄. Nam cur rogati i. interrogati cenſetis. i. iudicatis vel reſpōdetis recta ſpōte. i. volūtarie: ni. i. niſi fomes. i. radix veritatis merſus. i. latens: viueret alto corde. i. ꝓfunda mente: ⁊ ſubdit ꝙ ſi muſa. i. ſapientia: Platonis ꝑſonat verū. illud qđ quiſq; dicit recordat̄ immemor. i. oblitus. ¶ No. ꝙ platoni imponitur ꝙ voluerit aīas oīa ſciuiſſe anteq̄ȝ cōiungerent̄ corpibus: ſed adiuncte corporib⁹ oīa tradidiſſe obliuioni: ſȝ per ſtudium ⁊ exercitiū ſapientiā recuperaſſe. ergo voluit ꝙ ſcire nō eſt aliud niſi quoddā antiquorū reminiſci: ad quā intentionem videt̄ hic loqui phia: ſȝ nō eſt dicendum ꝙ ſcire fiat per reminiſcentiā ſed ſcientia de nouo acquirit̄ ꝑ intentionem vel doctrinā. verū eſt ꝙ intellectus noſter hȝ ſe in cognitionem p̄ncipiorū ꝑ q̄ virtute intellectus agētis ⁊ per doctrinaȝ deuenit̄ in cognitionē p̄ncipiatorū. vñ Lacōnēſis. j. poſteriorū dicens. Nō ſolū vox doctoris exteri⁹ ſonās: nec lr̄a viſa docet: ſȝ hec duo mouent ⁊ excitāt docentē. ſed ille verus doctor eſt qui mentem interi⁹ illuminat ⁊ veritatem oñdit.

¶ Metrum vndecimum libri tertij.

Quiſquis profunda mēte veſtigat verum
Cupitq; nullis ille deuijs falli:
In ſe reuoluat intimi lucem viſus:
Longoſq; in orbem cogat inflectes motus:
Animumq; doceat quicquid extra molitur:
Suis retruſum poſſidere theſauris
Dudum quod atra texit erroris nubes
Lucebit ipſo perſpicacius Phebo.
¶ Non omne namq; mente depulit lumen
Obliuioſam corpus inuehens molem:
Heret profecto ſemen introrſum veri:
Quod excitatur ventilante doctrina:
Nam cur rogati ſponte recta cenſetis:
Ni merſus alto viueret fomes corde?
Quod ſi platonis muſa perſonat verum:
Quod quiſq; diſcit immemor recordatur.

¶ Notādum aūt ꝙ ſicut ſanitas quādoq; cauſat̄ a p̄ncipio intrinſeco. ſ. a corde: quādoq; a p̄ncipio interiori ⁊ exteriori. puta a medico ⁊ corde: ſed nūq̄ȝ cauſat̄ a p̄ncipio exteriori: ſine interiori: ſic ſcientia qñq; acquirit̄ a p̄ncipio interiori puta ab intellectu agēte ſicut patet in habentib⁹ ſcientiā ꝑ inuentionem: quādoq; accipit̄ ab interiori ⁊ exteriori ſimul: ſicut a doctore ⁊ intellectu agente: nunq̄ȝ autem acquiritur a principio exteriori ſine interiori. Sciētia.

In ſe reuoluat ītimi lucē viſus. Pro noticia iſtorū habēda ſciat iuuenis auditor id qđ albert⁹ docuit ī ꝯpēdio li. j. ca. ij. data ē hoī ſciētia illuminās ītellectū ad cognoſcēdū deū ſuū ſeipȝ ⁊ mūdū q̇ fuerat fact⁹ ꝓpt̄ ipȝ accepitq; hō triplicē oculū ſcȝ oculū carnis q̇ videret mūdū: oculū rōnis q̇ videret animū ſuū: ⁊ oculū ꝯtēplatiōis quo videret deū: ⁊ ſic Raymū

oculo carnis videt hō que extra ſe ſunt oculo mētis q̄ intra ſe:ſed oculo ꝯtemplatiōis videt q̄ ſupra ſe ſunt. Ideo hūc triplicē oculū tāgit in lr̄a dicēs ꝙ ſi oculo cōtemplatiōis: veꝝ bonū (q̄ eſt deꝰ) volumus cognoſcere: debemꝰ oculū carnis.i.corpis in res exteriores dirigere nec ſtatim iudicare. Sed illas ad oculū mētis.i.ratiōis reuocare ⁊ facto rōnis examine id lucide patebit qđ longo temporis curſu nobis occultū fuerat. Un̄ ille orator pater Cicero ī paradoxis dicit nihil tā horridū tā incultum quin ſplendeſcat nihilq̨ tam incredibile quin dicendo fiat ꝓbabile.

Aſcenſiꝰ Quiſquis ꝓfunda ⁊c. Carmē monocolon eſt: ⁊ potiꝰ archilochiū iambicū trimetrum acatalecticum q̨ gliconicū cēſendū: habet tñ varios pedes vt ptꝫ metiēti. Q̄ ſi platonis muſa.i.diuina inuētio ⁊ bn̄dicendi copia ꝓſonat veꝝ. Nō dt veꝝ eſſe qđ platonē dixiſſe etiā Ariſto. aſſerit: ꝙ vr̄m videlꝫ addiſcere nō eſſet niſi quoddā reminiſci: ſed ſi veꝝ inquit ꝓſonat muſa.q.dicat poeticū inuitat ad aliud ītelligendū ꝑ hoc: licētioſe dictū. Et ita phia nō accedit opinioni: niſi quātū ad hoc ꝙ aīa rōnalis habeat in ſe quedā ꝑncipia ſciēdi q̄ ad ſcientiā in actu tanq̨ a priꝰ notis in ꝑncipijs ad nota iam actu veniat. Nihil hic obſcurum eſt.

Sctūs thomas. Tum ego platoni inquā. Iſta eſt duodecima ꝓſa ⁊ vltima huiꝰ tertij: ī qua phia reducit boetiū ī cognitionē alterius cuiꝰ ignorātiā ꝑꝰ ꝯfeſſus eſt ſ.q̄bus gubernaculis mundꝰ regat̄. ꝑmo facit ħ. ſcđo Bo. mouet quādā q̄ōnēꝫ phi. ſcđa ibi. Ludis ne me. prio oñdit phia ꝙ deꝰ oīa gubernat ſua bonitate. Scđo oñdit modū quo oīa gubernat ibi. Sed qđ dicā. tertio ex his ꝯcludit malū nihil eſſe: ibi. Sed vis ne. prio Boetius aſſentit dictis Platonis in metro ⁊ oñdit phia ipm poſſe deduci in cognitionem: cuiuſdā cuiꝰ ignorātiā ꝯfeſſus eſt. Scđo phia reducit ipſum in cognitionē illiꝰ. ſecūda ibi. Mūduꝫ hūc. Primo dicit. Tum pro tunc ego Boe. inquā vehementer aſſentior.i. ꝯſentio Platoni. nā me o phia horum ſcilicet ꝙ deus ſit finis oīm reꝝ ⁊ ſummum: ſecūdo cōmemoras.i.recordari facis. ꝑmum ꝙ amiſi memoriā id eſt qđ erat in memoria corporea contagione.i.corporis grauedine. dehinc.i.ſecundo cōmemoro bonum cū amiſi memoriam preſſus mole.i. pondere meroris. tūc phia oñdit ꝙ non tantum hoꝝ recordabitur ꝑpter dicta: ſꝫ cuiuſdā alteriꝰ qđ ignorare ſe dicebat dicēs: ſi illa ꝑora ꝯceſſa reſpicias nō abierit lōgius.ſ.ea memoria tua q̄n facile recorderis qđ dudum confeſſus es te neſcire id eſt ignorare in li.j. ⁊ querit Boe. quid inquam: di. phia. Quibus gubernaculis regat̄ mundꝰ. ⁊ di. Boe. memini inquam me fuiſſe cōfeſſum inſcitiā.i. ignorantiaꝫ meā: ⁊ lꝫ iā ꝑſpiciā.i.cognoſcā tñ deſidero priꝰ audire ex te q̄d aſſeras.i. quid de hoc dicas. ¶ No. ꝙ Boe. dicit ſe ſcđo cōmemoratum ꝑdictoꝝ ꝙ deꝰ ſit finis reꝝ: ⁊ ꝙ ſit ſummū bonū ꝑmo poſtq̨ mole corpis oppreſſus eſt amiſit memoriā eoꝝ: ⁊ poſtea ꝑ ſtudiū recordatꝰ eſt. ſcđo q2 merore ⁊ triſtitia affectꝰ in ignorātiā eoꝝ lapſus eſt. ſꝫ poſtea ꝑ inſtructionē phie ad memoriā reducit. ¶ Munduꝫ hunc inquit deo regi. Hic phia vult oſtendere intentum ⁊ primo admonet Boe. de quedam prius conceſſo: ⁊ Boe. illud fatetur ⁊ rationem confirmat. ſecundo phia oſtendit q̄bus gubernaculis regat̄ mundus ibi. Tum illa inquit. primo di. o Boe. tu pauloante in primo lib. putabas minime dubitandum hunc mundū regi a deo di. Boe. Minime arbitror dubitandum: nec vnq̨ putabo ⁊ ego breuiter exponam quibus rationibus accedam ad hoc probandum: ⁊ innuit Boe. rationes ſuas di. hic mundus minime cōueniſſet in vnā formā ex tā diuerſis ⁊ ꝯtrarijs partibꝰ niſi eſſet vnꝰ q̄ tā diuerſa cōiungeret: ſup. qui eſt deus: ipſa diuerſitas naturam huiꝰ mūdi diſcors inuicē diſſociaret atq̨ diuelleret coniuncta. niſi eſſet qui contineret.i.conſeruaret: quod nexuit.i.cōiunxit: quod ſup. eſt deꝰ. Ordo ꝟo nature tā certus

¶ Proſa duodecima libri tertij. Boe.

Tum ego Platoni inquā vehemēter aſſentior: nam me horū iam ſecundo cōmemoras. Primum ꝙ memoriā corporea cōtagione de hinc cū meroris mole preſſus amiſi. Philo. Tum illa priora inquit conceſſa reſpicias: ne illud quidem longius abierit quin recorderis quod te dudū neſcire confeſſus es. Boe. Quid inquā? Phi. Quibus ait illa gubernaculis mundus regat̄. Boe. Memini inquā me inſcitiā meā fuiſſe confeſſum. Sed q̄d afferas licet proſpiciā planius tamē ex te audire deſidero. Phi. ¶ Mundū hunc inquit deo regi paulo ante minime dubitandū putabas. Boe. Nec nunc quidē arbitror inquā nec vnq̨ dubitandū putabā. Quibuſq̨ ad hoc rōnibus accedā breuiter exponā. Mūdus ex tā diuerſis cōtrarijſq̨ partibus in vnā formā minime cōuenire niſi vnꝰ eſſet q̄ tā diuerſa cōiungeret cōiūcta vero naturaꝝ ipſa diuerſitas īuicē diſcors diſſociaret: atq̨ diuelleret. niſi eēt vnus q̄ qđ nexuit cōtineret. Nō tam ꝟo certus nature ordo ꝓcederet nec tā diſpoſitos motus locis: tēpibus: efficiētia ſpatijs: qualitatibus explicaret: niſi vnus eſſet qui has

mutationũ varietates manẽs ipſe diſponeret hoc q̃c quid eſt quo cõdita manẽt atq̃ʒ agitãtur: vſitato cũctis vocabulo deũ nomino. Phi. ¶ Cum illa. Cum hec inq̃t ita ſentias paruã mihi reſtare operã puto: vt felicitatꝫ cõpos patriã ſoſpes reuiſas: ſʒ q̃ ꝓpoſuimus intueamur. Põne in btĩtudine ſufficiẽtiam nũerauim⁹: deniq̃ʒ btĩtudinẽ ipſaʒ eſſe cõceſſim⁹: Boc. ita eſt q̃deʒ. Ph. Et ad mũduʒ igiẗ inq̃t regẽdũ nullis extrinſecis adminiculis ĩdigebit: alioquin ſi aliquo egeat plenã ſufficiẽtiã nõ habebit: B. Jd inquã ita eſt neceſſariũ. Ph. Per ſe igitur ſolũ cũcta diſponit: Boc. Negari inquã neq̃t. Phi. Atq̃ de⁹ ipm̃ bonuʒ eſſe mõſtratus ẽ. B. Memini inquã. Ph. Per bonũ igitur cũcta diſponit. Si q̃deʒ ipſe regit oĩa: q̃ bonũ eſſe cõſenſim⁹: ꝛ hic eſt veluti q̃dam clau⁹ atq̃ʒ gubernaculũ quo mũdana machina ſtabilis atq̃ʒ incorrupta ſeruatur. B. Vehementer aſſentior inquã ꝛ id te pauloante dicturã tenui licet ſuſpitiõe ꝓſpexi. Phi. Credo inq̃t iam vt arbitror vigilãti⁹ ad cernẽda vera oculos deducis. Sed q̃d dicã nõ min⁹ ad cõtuendum patet. B. Quid inquã. Ph. Cum de⁹ inq̃t oĩa bonitatis clauo gubernare iure credaẗ eadẽq̃ʒ oĩa ſicuti docui ad bonũ naturali intẽtiõe feſtinẽt nõ dubitari põt q̃n voluntarie regantur; ſeq̃ʒ ad diſponẽtis nutũ veluti cõueniẽtia cõtẽꝑataq̃ʒ rectori ſpõte cõuertãt. B. Jta inquã neceſſe eſt: nec btm̃ regimẽ eẽ videreẗ: ſi q̃deʒ detractãtiũ iugũ foret nõ obtẽꝑãtiũ ſalus. Ph. Nihil ẽ igiẗ q̃ð naturã ſuãs deo cõtrarie coneẗ. B.

nõ ꝓcederet nec explicaret tã diſpoſitos mot⁹. i. ordinatos mot⁹ locis: tꝑib⁹. efficiẽtia: ſpacijs: qualitatib⁹: niſi eẽt vn⁹ q̃ ip̃e manẽs. ſ. imobilr̃ diſponeret has varietatũ mutatiões. q̃cq̃d aũt hoc eſt quo cõdita. i. creata manẽt agitãtur. i. mouenẗ illð vſitato cũctꝫ vocabulo nomino deũ. ¶ No. ꝙ Boet. innuit tres rões ꝙ mũd⁹ regaẗ a deo. Pria ſumiẗ ex diuerſaꝝ reꝝ ꝯiũctiõe q̃ talis ẽ. Diuerſa ꝛ ꝯ̃ria nõ vniũt inuicẽ ꝑ ſe. cũ igr̃ mund⁹ vnit⁹ ſit ex partib⁹ ꝯ̃rijs vt ex elemẽtis: opꝫ vt aliq̃s ſit vniẽs eas. hoc aũt eſt deus: ǧ regiẗ a deo. Hãc rõnẽ tãgit ibi. Mũd⁹ hic. Scða rõ ſumitur ex cõtrarioꝝ ſimul ꝯiũctoꝝ ꝯſeruatiõe. q̃ talis ẽ. diuerſa ꝛ ꝯ̃ria ex ꝓprietate ſue nature diſſociant abinuicẽ. niſi ab aliq̃ cõſeruenẗ: ſʒ ꝑtes mũdi ſunt diuerſe ꝛ ꝯ̃rie: ergo ꝛc. hãc rõneʒ tãgit ibi. Cõiũcta ṽo. Tertia rõ ſumiẗ ex ordinata motuum diſpoſitiõe q̃ talis ẽ. nihil certitudinalr̃ ꝛ regulariter mouẽt ſʒ diſpoſitionẽ loci tꝑis efficiẽtie ſpatij ꝛ q̃litatꝫ niſi ſit vnũ rectificãs ꝛ regulãs: ſʒ mot⁹ coꝝ q̄ ſunt in mundo fiũt regulariter ſm̃ ꝑdicta q̃nq̃ʒ: ǧ neceſſe ẽ ponere certificãtem ꝛ regulãtẽ q̃ð eſt de⁹: ǧ mund⁹ regiẗ a deo. Hãc rõnem tradit ibi. Nõ tam ṽo cert⁹. ¶ Not. ꝙ regulares mot⁹ fiũt i mũdo locis quãtũ ad ꝓximationẽ ꝛ elõgationẽ ſolis i obliquo circulo: fiũt ẽt tꝑib⁹ quãtum ad variationem diei ac noctis: fiũt efficiẽtia: q2 luna efficit augmẽtationeʒ ꝛ diminutionẽ humidoꝝ ſm̃ ſuã creſcẽtiã ꝛ decreſcẽtiã: efficit fluxũ ꝛ refluxũ maris fiũt ẽt ordinati mot⁹ ſpatij: q2 luna ꝛ alij planete maiori ꝛ minori ſpatio q̃nq̃ʒ diſtãt a ſole ꝛ ab inuicem ẽt fiũt q̃litatib⁹: q2 in eſtate cauſaẗ calor: in hyeme frig⁹. ¶ Cum illa. cũ hec inquit ita. Hic phĩa ſuppoſito ꝙ mũdus regaẗ a deo ꝓbat ꝙ regaẗ ab ipſo ꝑ ſuã bonitatẽ. ꝛ di. O Boe. cuʒ hec ita ſentias ꝙ mũd⁹ regiẗ a deo puto mihi reſtare ꝑuaʒ operã. i. paruũ laborẽ: vt tu ꝯpos. i. potẽs felicitatꝫ ſoſpes. i. ſan⁹ reuiſas patriã. i. cognoſcas btĩtudinẽ. tũc ꝓbat ꝙ de⁹ regat mũduʒ ſua bonitate di. Jntueamur q̃ ꝓpoſuim⁹: nõne nũerauim⁹ ſupra i nona ꝓſa btĩtudinẽ eſſe ſufficientiã ꝛ cõceſſimus deũ eſſe ipſam btĩtudinẽ di. Boe. Jta eſt q̃dẽ. Ex h̃ ꝯcludit phĩa deũ nullo ĩdigere ad regẽdũ mũdũ. dicit ǧ ad mundũ regẽdũ de⁹ nullis extrĩſecis adminiculis indigebit: alioq̃n ſi ita eẽt ꝙ aliquo egeat nõ habebit plenã ſufficiẽtiaʒ. ꝛ di. boe. Jllud inquã eſt neceſſariuʒ: ideo cõcludit phĩa. De⁹ cuncta diſponit. i. regit ꝑ ſe ſolũ. dicit Boe. Negari neq̃t: ſed de⁹ mõſtrat⁹ eſt eſſe ipm̃ deũ bonũ memini inquã di. B. Ergo ꝑ bonũ de⁹ cũcta diſponit ſi q̃dẽ ꝑ ſe regit oĩa q̃ cõſenſimus eſſe bonũ: ꝛ hic eſt de⁹ veluti q̃dẽ clauus atq̃ʒ gubernaculũ quo machina mũdana ſeruaẗ ſtabilis ꝛ incorrupta. di. Boe. vehemẽter. i. valde aſſentior ꝛ illud te dicturã pauloante ꝓſpexi: lʒ tenui ſuſpitiõe dicit philoſophia. Credo inq̃t ꝙ hec prouidiſti. iam eñ vt arbitror vigilãti⁹ q̃ʒ prius deducis oculos ad vera cernẽda. ¶ Notãdum ꝙ ex litera accipiunẗ due rões ad ꝓbãdũ intentũ. Prima rõ ꝓbat ꝙ de⁹ ꝑ ſe regit oĩa ꝛ taliter. Jn beatitudine eſt ſumma ſufficiẽtia: ſʒ de⁹ eſt beatitudo: ergo in deo eſt ſumma ſufficiẽtia. tale aũt nõ indiget extrĩſecis gubernaculis: ǧ de⁹ ꝑ ſe regit oĩa. Scða rõ ꝓbat ꝙ de⁹ ꝑ ſuã bonitatẽ q̃ nõ diſtinguiẗ a deo: regit oĩa: ſicut de⁹ ꝑ ſe regit oĩa vt viſus eſt: ſʒ de⁹ ẽ ipm̃ bonũ: ǧ ꝑ bonũ regit oĩa vt ꝑtꝫ de ſe: q2 ſua bonitate ꝛ clemẽtia. ¶ Sʒ q̃ð dicã. Hic põit ꝑ quẽ modũ de⁹ oĩa gubernat. Et prĩo oñdit ꝙ oĩa gubernat ſuauiter: q2 oĩa ſibi obediũt. ſcðo ꝙ gubernat oĩa fortiẗ: q2 ipſi nihil reſiſtere põt. Scða ibi. Quid ſi coneẗ. Primo di. Jllud q̃ð dicã nõ min⁹ ꝑtꝫ ad cõtuẽdũ. i. ad cõſiderandũ ꝛ di. B. Quid in

quam. Et dicit phia:cũ deus iure credaꝛ oĩa gubernare clauo bonitatis ſue:⁊ oĩa feſtinãt naturali
intẽtiõe ad bonum ſicuti docui prius in pſa.xi. Num ꝓ nunqd põt dubitari quin volũtarie regant
ſpõte ⁊ cõuertãt ſe ad nutũ diſponẽtis veluti cõuenientia.i.obediẽtia tẽperata.i.coapta ſuo rectori.
di. Boe. Ita inquã neceſſe eſt:qꝛ nõ videreꝛ btm̃ eſſe regimẽ dei ſi foret iugũ detractantiũ.i. recuſan
tium:ſicut bos laſciu⁹ recuſat iugũ:⁊ ſi nõ eſſet ſalus obtẽperãtiũ.i.obediẽtiũ:ergo dicit phia. Nihil
eſt ꝙ naturã ſeruãs coneꝛ.i. laboret cõtra
Guberno. ire deo. di. Boe. Nihil inquã. ¶ Not. ꝙ cũ
gubernare nihil aliud ſit niſi in finẽ ordi
nare:nec aliud eſt deũ ꝑ bonitatẽ guber
nare:qꝫ ꝑ bonitatẽ in finẽ dirigere: ⁊ cum
oĩa naturaliter tẽdãt ad bonũ tanqꝫ in fi
nem. manifeſtũ eſt ꝙ oĩa ſpõte in finẽ diri
gunꝛ:⁊ ita naturalr̃ oĩa ſpõte obediũt gu
Voluntarium. bernãti: ⁊ ꝑ ꝯñs deus regit oĩa ſuauiter.
¶ No. ꝙ voluntariũ ſm̃ ꝑfectã ſui rõnez
tm̃ inuenitur in habẽtibus volũtatez: ſed
extẽdẽdo volũtariuz ad oẽm appetitũ nõ
coactũ. ſic põt reperiri ĩ oĩb⁹. ⁊ ſic accipiꝛ
hic. ¶ Not. ꝙ nihil ſeruãs naturam repu
gnat deo:lꝫ eĩ peccator videaꝛ deo repu
gnare ipſe nõ ſeruat naturã:qꝛ pctm̃ dimi
nuit:⁊ deprauat naturã. etiã Boe. loquiꝛ
hic de appetitu nature:vt pꝫ ex ſuꝑiorib⁹
¶ Quid ſi coneꝛ ⁊c. Hic oſtẽdit philo. ꝙ
de⁹ regit oĩa fortiter: qꝛ nihil eſt qꝺ poſſit
ei reſiſtere. Scḋo cõfirmat hoc ꝑ quandã
fabulã ibi. Accepiſti. Primo di. Si qd co
neꝛ reſiſtere deo:nũqd aliqd ꝓficit aduer
ſus eũ quẽ ꝯceſſim⁹ eſſe potẽtiſſimuz iure
btitudinis.i.ex eo ꝙ ẽ btitudo. dicit Boe.
Prorſus nihil valeret ſup. reſiſtere. igiꝛ di
cit phia nõ ẽ aliqd qꝺ huic ſummo bono
vel velit vl̃ poſſit obſiſtere. di. Bo. nõ arbi
tror:ideo dicit phia ſummũ bonũ eſt qꝺ re
git cuncta fortiter ſuauiterqꝫ diſponit di.
Boe. qꝫ.i. quãtũ me ea ſumma rõnuz que
mõ cõcluſa eſt nõ mõ.i.nõ tm̃mõ me dele
ctat. verũ ꝓ ſed hec ipſa verba qb⁹ vteris
multo magis delectant me:ita vt ſtulticiã
i.me ſtultũ lacerãtẽ.i.male reprehẽdẽtẽ ma
gna q̃ tãgũt diuinã gubernatiõnẽ pudeat
ſui tũc cõfirmet ꝑ fabulã ꝙ nihil põt reſi
ſtere deo:q̃ talis eſt. Gygãtes volentes ex
Gigãtes pellere deos de celo poſuerũt mõtez ſuꝑ mõtẽ vt aſcẽderẽt:qꝺ videõs iuppiter ipſos fulmine deiecit
⁊ mõtibus deꝑſſit. hoc in primo methamorphoſeos. vñ dicit. Boe. Accepiſti.i. didiciſti ĩ fabulis
gigãtes laceſſantes.i.lacerare volentes celũ:ſed fortitudo benigna ſcꝫ dei illos diſponit. i. depoſuit
vti cõdignũ fuit. ¶ No. ꝙ phia hic alludit ꝟbis ſacre ſcripture q̃ dicit. Attingit ḡ a fine vſqꝫ ad finẽ
fortiter ⁊ diſponit oĩa ſuauiter iõ dicit Boe. ſe nõ tm̃ delectari in iſtis rõnib⁹: quãtũ in ſuis verbis.
¶ Sꝫ vis ne rõnes ipſas inuicẽ. hic phia cõcludit ex dictis ꝙ maluz nihil ſit. Primo petit aſſenſum
Boe. di. vis ne ipſas rõnes.i. ꝓpoſitiões rõne ꝓbatas inuicẽ collidam⁹.i.cõponam⁹: forſitã ex cõfli
ctatiõe hmõi:diſſiliat.i. ꝓcedat qdã pulchra ſcintilla veritatis:⁊ di. Boe. Fiat inquã tuo arbitratu.
i.tua volũtate. Tũc ponit ꝓpoſitionẽ manifeſtã di. Nemo dubitauerit deũ eſſe oĩpotẽtẽ. Dicit Boe.
Nullus prorſus ambigat q̃ mẽte ꝯſiſtat.i.q̃ ſane mẽtis eſt. Tũc aſſumit aliã ꝓpoſitiõnẽ dicẽs. Qui
ꝟo eſt oĩpotẽs nihil eſt qꝺ ille nõ poſſit. Dicit Boe. nihil inquã. Tũc ponit aliã ꝓpoſitionẽ. De⁹ non
Malũ nihil eẽ pt. põt facere malũ. ⁊ dicit Boe. Minime inquã. igiꝛ ꝯcludit phia. Malũ nihil eſt cũ illud facere nõ poſ
ſit ille q̃ nihil nõ põt facere.i. oĩa facere. ¶ No. ſicut de⁹ eſt cauſa efficiẽs oĩm: ita eſt finis oĩm: vñ qc
qd fit ab eo ordinaꝛ ad ipm̃ tanqꝫ ad finẽ:ſi ergo de⁹ faceret malũ ordinareꝛ ad ipm̃ tanqꝫ ad finẽ ⁊
cũ ipſe ſit bonũ malũ ordinareꝛ ad bonũ:ergo de⁹ nõ põt facere malũ tanqꝫ aliqd ꝑ ſe intẽtũ: ẽ ergo
cõcluſio quã phia infert ꝙ malũ nihil eſt. Ratio ꝯcluſiõis eſt. deus põt facere oẽ qꝺ eſt cũ ſit oĩpo
tens:ſed deus nõ põt facere malũ:ergo malũ nihil eſt. Et ſi diceres ſi malũ nihil eſt. cũ homo dãneꝛ
pro malo:damnatur pro nihilo. dicẽdum ꝙ malũ dicit defectum boni non negatiue ſed priuatiue:⁊
ideo malũ eſt defectus boni quod deberet habere. in poteſtate enim hominis eſt illud habere:⁊ ſi nõ
habeat illud bonum cũ deberet habere:ideo damnatur ⁊ ponitur exemplũ. Aliq uis tenetur ſolue

Nihil inquã. Phi. Quid ſi conetur ait:num tãdeꝫ ꝓ
ficiet quicqꝫ aduerſus eũ quẽ iure potẽtiſſimũ beati
tudinis eſſe cõceſſim⁹. Boe. Prorſus inquã nihil va
leret. Phi. Non eſt igiꝛ aliqd qꝺ ſummo huic bono
vel velit vel poſſit obſiſtere. B. Non inquã arbitror.
Phi. Eſt igiꝛ ſummũ bonũ inquit qꝺ regit cũcta for
titer ſuauiterqꝫ diſponit. Boe. Tum ego inquam me
nõ modo ea q̃ cõcluſa ſumma rõnũ:verum multo ma
gis hec ipſa qbus vteris ꝟba delectãt:vt tãdeꝫ aliqñ
ſtulticiam magna lacerãtem ſui pudeat. P. Accepiſti
inqt in fabulis laceſſantes celũ gygãtes: ſed illos qꝫ
vti condignum fuit:benigna fortitudo diſpoſuit.
¶ Sed vis ne rõnes ipſas inuicẽ collidamus:forſi
tan ex hmõi cõflictatione pulchra quedam veritatis
ſcintilla diſſiliat. Boe. Tuo inquã arbitratu. Philo.
Deũ inquit eſſe oĩm potẽtem nemo dubitauerit. B.
Qui quidẽ inquã mẽte cõſiſtat nullus prorſus ambi
gat. Phi. Qui ꝟo eſt inquit oĩum potẽs nihil eſt qꝺ
ille nõ poſſit. Boe. Nihil inquã. P. Num igitur de⁹
facere malũ põt? B. Minime inquã. Phil. Malum
igitur inquit nihil eſt cum id facere ille nõ poſſit qui

nihil non poteſt. Boe. ¶ Ludis ne inquam me inextricabilem labyrinthum rationibus texens? quo nunc quidem qua egrediaris introeas: nūc vero quo introieris egrediare: admirabilem quandam diuine ſimplicitatis orbem complicas? Etenim pauloante a beatitudine incipiens eam ſummum bonum eſſe dicebas: quam in ſummo deo ſitam loquebare: ipſum quoqꝫ deum ſummum eſſe bonum plenamqꝫ beatitudinem diſſerebas ex quo neminem beatum fore: niſi qui pariter deus eſſet quas munuſculum dabas. Rurſus ipſam boni formam dei ad beatitudinis loquebaris eſſe ſubſtantiam: ipſumqꝫ vnum idipſum eſſe bonum dicebas: quod ad omnium rerum naturam peteretur. Deum quoqꝫ bonitatis guberbaculis vniuerſitatem regere diſputabas: volentiaqꝫ cūcta parere illi: nec vllam mali eſſe naturam: atqꝫ hec nullis extrinſecus ſumptis: ſed altero ex altero fideꝫ trahente inſitis: domeſticiſqꝫ probationibus explicabas. Phi. ¶ Tum illa minime inquit ludimus: remqꝫ omnium maximam dei munere quem dudum deprecabamur exegimus. Ea eſt enim diuine forma ſubſtantie vt neqꝫ in extrema dilabatur: nec in ſe externum aliquid ipſa ſuſcipiat. Sed ſicut de ea Permenides ait: omnem tu circulo adducis ſponte multitudinem id eſt rerum orbem mobilem rotat: dum ſe immobilem ipſa conſeruat. Quod ſi rationes

recentū libras ⁊ ſi nō ſoluat incarcerabiť: certuꝫ eſt ꝙ nō ſoluere nō eſt aliquid: ſed nihil non tamen ſimpliciter dicitur aliquis incarcerari pro nihilo: ſed ideo qꝛ nihil erat qđ debuit aliqđ eſſe. ¶ Ludis ne inquā. Hic Boe. mouet q̄ſtionē phie. Secundo philoſophia ſoluit: ibi. Tum illa. Primo Boe. admirās de cōnexione ⁊ cōuolutione rōnū qͥbus phia vſa eſt. Querit vtrū iſta connexio rationū ſit ex deuolutione phie vel proueniat ex natura rei ⁊ breuiter illas ratiōes recolligit ⁊ dicit. O philoſophia ludis .i. deludis ne me texens .i. formans labyrinthum .i. laborem difficilem rationibus: faciendo rationes circulares quo ſcilicet labyrintho egrediaris ea parte qua ītroieras ⁊ egrediare loco eo quo introieris. tu complicas quidem orbē admirabileꝫ diuine ſimplicitatis ideſt facis mirabilem circulationē rationis in diuina ſimplicitate: ⁊ tunc breuiter recolligit rationes dicēs. Tu pauloante incipiens a beatitudine dicebas eam eſſe ſummuꝫ bonum quam beatitudinem tu loquebare eſſe ſitam in ſummo deo: et diſſerebas deum eſſe ſummum bonum ⁊ plenā beatitudinē ex quo dabas .i. inferebas: quaſi munuſculum .i. correlarium. nemineꝫ eſſe beatū niſi eſſet deus: rurſum tu loquebaris formā boni eſſe ſubſtātiam dei ⁊ beatitudinis: ⁊ dicebas ipm̄ eſſe verū idipſum quod bonum: ⁊ illud bonum dicebas eſſe quod peteretur a natura omnium reruꝫ: et tu diſputabas .i. dubitando probabas deum regere vniuerſitatem gubernaculis bonitatis. ⁊ cūcta volentia parere id eſt obedire deo: nec vllam eſſe naturā mali: ⁊ hec oīa explicabas nullis rationibus ſumptis extrinſecus .i. nō accipēdo principia extrinſeca: ſꝫ inſitis .i. extrinſecis: et domeſticis ideſt proprijs ⁊ cōuenientibꝰ probatiōibus rei de qua agebatur altero ſumpto trahēte fidem .i. certitudinem ex altero. ¶ Nota labyrinthus dicebať domus dedali: quam cum aliquis intendebat intrare exiuit ⁊ exeūdo intrauit: ⁊ cōſueuit depingi circularibus protractionibus et tranſumitur hic ad deſignandum circulares ⁊ reuolutiōes rationū. ¶ Nota ꝙ circūlocutio ⁊ cōnexio rationuꝫ qbꝰ phia vſa eſt: non eſt ſic circularis ꝙ vna ⁊ eadē ꝓpoſitio ſit principium ⁊ concluſio reſpectu eiuſdē: qꝛ ſic nō cōtingit demonſtrare circulo: vt ptꝫ .j. Poſteriorum ſed cōnexio circularis: qꝛ rationes ex ſe inuiceꝫ dependēt: ita ꝙ ꝓpoſitio concluſa in vna ſit principiuꝫ alterius cōcluſionis in alia nec ꝓpter iſtas diuerſas concluſiones eſt aliqua diuerſitas in deo: ſed oīa ſunt idē ſimplr. Tūc illa minime inquit. Hic phia reſpōdet Boe. ad q̄ſtionē. ⁊ dicit. Minime ludimꝰ ſed nos exegimꝰ .i. ꝑfecimꝰ munere dei quē dudū deꝓcabamur rē maximā oīꝫ rex. ea eñ .i. talis forma .i. diſpoſitio diuīe ſubſtātie: vt neqꝫ ī externa .i. exteriora dilabať .i. cadat: nec ipā ſuſcipiat aliqđ externū .i. extrinſecū ī ſe. qđ ꝓbat autoritate ꝑmenidis quā ꝑmo ponit in greco. deinde ſenſuꝫ eiꝰ ſubiūgit in latino dicēs. Sꝫ ſicuti ꝑmenides aitꝰ de ea ſcꝫ ſubſtātia diuīa ꝙ diuīa ſubſtātia rerū orbē mobilē rotat .i. mutat res circulatiōe generatiōis ⁊ corruptiōis ⁊ mutādo res ipā nō mutať: ſꝫ ſe immobilē ꝯſeruat. O Boe. ſi nos agitauimꝰ .i. cognouimꝰ rōnes nō extra .i. nō ab extrīſeco petitas .i. ſūptas ſcꝫ collocatas ītra rei ābitū. quā ſcꝫ rē tractabamꝰ nihil ē qđ de hoc ammirere: cū .i. ex q̄ tu didiceris platone ſanciāte .i. ꝯfirmāte ſmōes oportere eē cognatos .i. ꝓpꝛios ꝯuenientes a rebꝰ qbꝰ ſub. rebꝰ loquunť. ¶ No. ꝙ ſmones accipiēdi ſunt ſm materiā ſubiectā. qꝛ certitudo nō eſt ſimplr querēda rōnibꝰ. ex .j. Ethi.

Labyrinthus.

vbi dicit ꝙ diſciplinati eſt tm̄ inquirere certudinē ſm̄ vnūquodq; genꝰ: quātū natura rei patit. Cuȝ igit deꝰ ſic regat oīa ꝑter hoc ꝙ commiſceat cū eis. ex libro de cauſis. ſermones de diuina ſubſtantia accipiendi ſunt ſm̄ intranea diuine ſubſtantie ⁊ nō ſm̄ extranea cum non commiſceatur cum eis.

quoq; nō extra petitas ſed intra rei quā tractabimꝰ ambitū collocatas agitauimus: nihil eſt quod ammirere cū Platone ſanciēte dediceris cognatos de qbꝰ loquuntur rebus: oportere eſſe ſermones.

Raymū. AD mūdū regendū multis adminiculis indigebit. ¶ Sed ſi qs obijciat videt ꝙ deus aliquibꝰ indigeat auxilijs ad regendū mundū nam regit inferiora ꝑ ſuperiora vt patet per philoſophū ꝑmo metheororū neceſſe eſt hūc mūdū i[n]ferioꝝ rōnibꝰ ſupioribꝰ eſſe cōtinuū vt tota eiꝰ virtꝰ inde guberneт. Ad hoc dicas ꝙ nō ꝑpter id ſequit ꝙ egeat alieno ꝑſidio nā qcqd poteſt ꝑma cauſa cū ſc̄da poteſt prima ꝑ ſe ſola. deꝰ em̄ eſt prima cā alie vero ſunt ſecundarie. Quare cū ſecūdis agit qđ ſine ipis agere poſſet ſi vellet: ſed mediātibus rebꝰ agit vt nō ſolū oſtendat eiꝰ potētia in curando ſed etiā ſapientia in gubernando ⁊ clementia in reparādo. Itē vt per cognitionē inferiorū motorū veniamus in cognitionē ſuperiorū mouentiuȝ ⁊ vltra per cognitionē ſuperiorū mouentium ꝑueniamꝰ in agnitionē dei agētis principalis: vñ phs ex ordine mouētiū ⁊ mobiliū neceſſe eſt deuenire ad vnū primū omnino immobile. ¶ Ut tandē aliquando ſtulticiā magna lacerantē ſui pudeat. Senſus eſt me pudet q; ſtulte ⁊ ſine ratione reprehendi diuinā prouidentiā dicēdo ꝙ deus nō regebat actus hoim in .ſ. metro ꝑmi libri cū dixi oīa certo fine gubernas hoim ſolos reſpuis actus. ¶ Nū igit deus facere malū poteſt minime. Ubi notes ꝙ deꝰ malū facere nō poteſt ob id q: vt dicit albertꝰ in ꝑmo libro ſui cōpēdij. c. xvij. referēdo v̄ba auguſtini licet deus ſit oipotēs tñ nō attribuunt ei actꝰ culpabiles vt mētiri ⁊ male velle: nec penales vt dolere flere (niſi tranſumptiue) nec corpales vt comedere dormire nec actꝰ incōueniētes q̄ ſunt triplices: nā quidā ſunt q cōtradicūt diuine potētie vt eſt facere maiorē ſe: alij aūt cōtradicūt eiꝰ veritati vt facere aliqd ſimul eſſe ⁊ nō eſſe vel qđ preteritū ſit futurū. Alij v̄o actꝰ cōtradicūt eiꝰ bonitati vt dānare petrū ⁊ ſaluare iudā nec ꝑpter hoc eſt dicēdū ꝙ nō ſit oipotēs nā omnipotēs nō đꝛ ꝙ oīa poſſit: ſed q; oīa poſſibilia poteſt: quare nō poteſt peccare q; peccare nō eſt potētia ſed infirmitas ⁊ corruptela. Deus em̄ (vt dicit anſelmus) nō eſt de aliquo nec ſub aliquo nec de nihilo vnde nō poteſt deficere peccando nec ſuccumbere patiendo. Unde auguſtinꝰ dicit deo autore nullus fit deterior. ¶ Malum igit nihil eſt. Peccatū nihil eſt propter tria que tāgit idē albertꝰ in tertio libro ſui cōpendij. c. iij. dicens tenēdū eſt de pctō ꝙ nō eſt ſubſtātia nec res aliqua ſȝ defectꝰ ⁊ corruptela ⁊ đꝛ nihil ꝑpter tria. Primo ꝑpter defectū q; pctm̄ non eſt res aliqua ſȝ corruptio boni. ¶ Sc̄do ꝑpter aliū defectū q; pctm̄ facit hoiem deficere a v̄o eſſe. Tertio ꝑpter deſpectū q; pctm̄ facit hoiem vilē ⁊ indignū ꝑmio.

obiectio. ¶ Sed qd dicemꝰ ad illud Iſaie. xlv. c. ego dñs ⁊ nō eſt alter formēs lucem ⁊ creans tenebras faciēs pacē ⁊ creās malū qđ auguſtinꝰ cōfirmās dicit nō eſt malū in ciuitate qđ deus nō fecerit illud.

Solutio. Reſpondet ꝙ ꝑdicte autoritates intelliguntur de malo pene ⁊ nō de malo culpe de quo i[n] lr̄a dicit.

Replicatio. ¶ Sȝ cū pctm̄ nihil ſit ⁊ homo dānet pro peccato ſequit ꝙ damnatur pro nihilo.

Solutio. Ad hoc đꝛ ꝙ pctm̄ nihil poſitiue eſt q; nihil ponit ineſſe: ſed bñ priuatiue q; eſt ꝑuatio boni. Exēplū ſi quis tibi dȝ dare cētū ducatos infra octo dies ⁊ nō ꝑſoluit illos infra terminū ꝑſcriptū tūc incarcerat: nō ꝑpter aliqd qđ fecit nec ꝑ nihilo ſed ꝑpter defectum.

Aſcēſiꝰ. TUm ego ⁊c. Queri poteſt quomodo Boe. philoſophia nō refragāte dicat aſſentire Platoni ⁊ eiꝰ dicto: ꝙ noſtrū diſcere nō ſit niſi quoddā reminiſci. Nunquid etiā Boe. ſentiat ſicut Macrob. Platonicos ſenſiſſe docet. Animas priuſq; in corpa deſcēderēt i[n] celo fuiſſe omniū ſcientiarū peritas: quarum obliuionē per corporis indiſpoſitionem imbiberent et rurſus ꝑ ſtudiū amouerēt: ⁊ ita nihil noui diſcerēt. ſed notorū poſt prius obliuionem depellerent? ¶ Dicendū Boetiū non totū illud dictū platonis ſed quoddā ſimile in ſe repertum approbare. Cum em̄ quedam prius ſciret ⁊ eorum poſtea obliuiſceret: iterumq; ꝑ phiam ad oblitoruȝ cognitionē rediret: coactus eſt ſentire ꝙ illa apprehenſio non eſſet niſi quedā reminiſcentia priꝰ cognitorū. hoc autem totuȝ fingit vt oſtendat hominē per merorē in obliuionem cadere. Quibuſq; ad hoc rationibus ⁊c. Quidā male inſeruerūt hic ꝑſonam phie. Nā vt etiam in commentarijs ſuperioribus patet ab eo loco. Nec nunc qdē: vſq; ad illum. Cum illa. verba ſunt Boe.

Clauus. Clauus multa ſignificat. interdū id vti vulgo loquimur quo res diuerſe cōnectunt. Figendi autem claui cōſuetudinem Liuius ſe ponit: eiuſq; rationem. vnde annalis clauus appellat q̄ figebat: vt inquit Feſtus. In parietibus ſacrarū edīū per ſingulos annos: vt ꝑ clauos numerus colligeret annorum. Eſt etiā clauus vt Donatꝰ inquit: militis comici indumētū. Latus autem clauus eſt ſenatoria veſtis: ſed ſic nō accipit hoc loco. Eſt item vt Seruius docet. Clauus fuſtis gubernaculi genus. vnde Uerg. Clauumq; ad littora torquent: ⁊ Cicero in catone maiore ſeu de ſenectute. Ille autē clauuȝ tenēs quietꝰ ſedebat in puppi. hoc ergo loco bonitatis clauo. i. gubernaculo interp̄tādū eſt. Fabula gigantuȝ primo metamor. habet. vbi ſic Ouid. Neue foret terris ſecurior arduus ether. Affectaſſe ferunt regnuȝ celeſte gigātes. Altaq; cōgeſtos ſtruxiſſe ad ſydera mōtes ⁊c.

Gigātes. Dicunt aūt gigātes fuiſſe vaſtiſſimoruȝ corporuȝ homines: terre filij ob id vocati. q̄ deos expellere celo conati ab ioue fulminati ſunt. Quā fabulam Macro. explicans ait. Quid aliud gigantes fuiſſe credendum eſt: q̄ȝ hominum quandam

impiam gentez deos negātem:ꝛ iō eſtimatā deū pellere de celeſti ſede voluiſſe. Sed inuicez collidamus.i.comprimamꝰ. A con ꝛ ledo. Dedalꝰ patria athenēſis nobilis architectꝰ fabricādi materiā primꝰ iuenit:ꝛ in ea ſerrā:aſciā:ppendiculum:terebrā:glutinum:lithocolā. Js ab ariopagitis expulſus ī cretā nauigauit:ꝛ ibi primū bouē ligneū fabricauit in qua paſiphae Minois regis vxor tauro ſuppoſita memorat̃. deinde labyrinthū in quo minotaurus includeret̃. Portentiſſimum hoc humani ingenij opꝰ fuit. iter ambages occurſus ac recurſus inexplicabiles cōtinens:crebris forībꝰ ad fallendos exitus redeundūqꝫ in errores eoſdem. Quatuor labyrinthos fuiſſe tradunt:ſꝫ ad inſtitutum nr̃m ſatis eſt oſtendere ꝑpter viaꝝ implicatiōes ꝛ inextricabiles errores eiꝰ q̇ in creta factꝰ eſt. hic ſimilitudinem factā eſſe. Verbum pmenidis hoc ſonare dicunt:oēm tu circulo adducis ſpōte multitudinem:vbi ordo eſt:o deꝰ vel o dn̄a ſubſtātia tu adducis ſpōte oēm multitudinem.i.totuz vniuerſuz circulo.i.ad circulum vel in orbem. Hec aūt de hac ꝓſa ſatis ſit annotaſſe. Labyrinthum.

¶ Metrum duodecimum tertij libri.

Felix qui potuit boni
Fontem viſere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terre ſoluere vincula
¶ Quondam funera coniugis
Vates threicius gemens:
Poſtq̄ flebilibus modis:
Siluas currere mobiles.
Amnes ſtare coegerat:
Junxitqꝫ intrepidum latus.
Seuis cerua leonibus:
Nec viſum timuit lepus
Jam cantu placidum canem:
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vreret.
Nec qui cuncta ſubegerant.
Mulcerent dominum modi
Jmmites ſuperos querens.
Jnfernas adijt domos.

Felix q̇ potuit boni. Jſtud eſt duodecimū metrū ꝛ vltimuz huiꝰ tertij q̄d dr̄ gliconicū ſꝫ b inuctorē:coriābicū a pede p̄domināte. Prio em̄ ponit ſpōdeꝰ dicēdo Felix. Scd̄o coriābꝰ dicēdo. Qui potuit. Tertio pyrrichiꝰ vel trocheꝰ Jn quo metro poſtq̄ phia oñdit q̄ ſit vera btitudo ꝛ vbi ſit ſita:hortat̃ nūc ad pſeuerandū in ꝯtemplatiōe illiꝰ btitudinis. Et primo ponit illū eē felicē q̇ relictis terrenis vacat diuie ꝯtēplatiōi. Scd̄o oſtēdit q̇d hmōi ꝯtēplatiōez ipediat. Tertio illd̄ impedimētuz vitare docet. Secūda ibi. Quondam. Tertia ibi. Vos hec fabula. Primo dr̄. Felix ſup. eſt q̇ potuit viſere.i. deſiderabiliter videre lucidum fontē boni.i.deum q̇ eſt fons oīs boni:ꝛ felix eſt q̇ potuit ſoluere vincula.i.affectiones grauis terre.i.terrenorum:que ſua grauitate trahūt hoīem deorſum. ¶ Notāduz ꝙ felix eſt qui ſpeculat̃ fontē boni ꝛ qui cōtemnit delectationes terrenas. vñ in libro de pomo ꝛ morte. Ariſt. ſcribitur. Beata eſt aīa q̄ nō eſt infecta prauis opationibꝰ huius mūdi:ꝛ intellexit ſuū creatorem:ipſa eſt q̄ reuertet̃ in locum ſuū in delitijs magnis. Ve aūt aīe q̄ nō hꝫ poſſe redeūdi ad patriā ſuā. turpia em̄ opa ꝛ delectatiōes corpales ipediūt aſcēſū eiꝰ ſurſuz. ¶ Quōdā funera ꝯiugis vates. Hic oñdit q̇d impediat ꝯtēplatiōez diuinoꝝ:q2 affectꝰ terrenoꝝ:q̄d declarat p quādā fabulaz q̄ talis eſt. Orpheꝰ filiꝰ Calliope fuit cytharīſta q̇ tanta dulcedine cythare reſonabat. ꝙ nō tm̄ hoīes:ſꝫ etiā bruta allexit: ꝛ intātū ea demulſit ꝙ impetus ſuos naturales dimittebāt:ſiluas currere:flumina ſtare fecit. Hic habuit vxorē dictā Euridicē:quā cū paſtor Ariſteus adamare vellet. ipſa fugiēs p prata calcato quodam ſerpēte interiit:ꝛ ad inferos deſcēdit:quā Orpheꝰ volēs ab inferis reducere:deos ſupnos ſua cythara placare cepit:ſed cū nō pficeret ad infernū deſcēdit. ꝛ intantum deos infernales delinuit ꝙ conceſſa eſt ei vxor tali cōditione ꝙ anteq̄ exiret infernū nō flecteret retro aſpectū vxorem reſpiciendo. Cum autem iam ppe exiuiſſet Orpheus amore allectus retroſpexit:ꝛ ſic vxorē pdidit. Circa iſtā fabulam ſic ꝓcedit. Primo oſtēdit qūo Orpheus ad inferos deſcēdens ꝓ vxore rogauit. Secūdo mō monſtra infernalia placauit. Tertio oſtēdit qūo vxor ei cōceſſa fuit ꝛ eam pdidit. Scd̄a ibi. Stupet. Tertia ibi. Tandem. Dicit primo vates threicius.i.orpheus de thracia ꝓuincia oriūdus:dictus vates.i.ſapiēs a multis:ille quōdā gemēs.i.deplorās:funera.i.mortē cōiugis: poſtq̄ coegerat amnes i.fluuios ſtare:ſiluas currere mobiles:poſt ipꝫ flebilibꝰ modis.i.moderatiōibus cythare quas fiēdo formauit:ꝛ poſtq̄ cerua iunxit intrepidū latus ſeuis leonibus:q2 cerua cū leonibus incedebat ſequēdo modulationē orphei:nec lepus timuit canē viſum iam placidū.i.placatū. cātu.i.ſono cythare: q2 canis ꝛ lepus ſimul ſeq̄bant̃ ipm̄. Cū aūt feruor.i.amor flagrātior.i.ardētior vreret:intima.i.interiora pectorꝫ orphei. cū modi.i.modulatiōes:q̄ cūcta ſubegerāt.i.ſubiecerāt:nō mulcerēt.i.nō placarēt

Sctūs thomas.

Orpheꝰ.

dn̄m.i.orpheum:ipſe querens ſuperos.i.deos immites:q̄ placari nō poterat:adijt domos infernas:i.infernales illic tēperās blāda carmina ſonātibus chordis:ipſe deflet.i.flebiliter decātat in cythara quicq̄d hauſerat ex p̄cibus fontibus matris:ſcꝫ de calliope:⁊ ipſe deflet q̄d luctus impotens qui facit hoīem impotentē:ſibi dabat.i.cōceſſit:⁊ deflet illud q̄d dabat ſibi amor gemināſ luctū:qn̄ cōmouens Tenara.ideſt inferna. ⁊ rogat dn̄os vmbrarū.i.infernales dulci p̄ce veniā.i.relaxationem ſue vxoris. ¶ No.ſm Ariſt.ij.meta.⁊ Cōmētatorē.iiij.celi ⁊ mūdi. (Veritas.) Non oēs accipiūt veritatē p eūdē modū.tū ꝓpter diuerſam ꝯſuetudinē.tū ꝓpter diuerſā naturam.tum ꝓpter paucitatē inſtructiōis in logica. Un̄ quidā recipiūt veritatē p modū demōſtratiōis:q̄dā p modū autoritatis.quidā p modū fabularū:vt ergo phīa talibꝰ ſatiſfaciat.aliqn̄ demōſtrationibꝰ.aliqn̄ autoritatibus vtit̄.aliqn̄ fabulas interſerit ſicut in ꝓpoſito. ¶ Notandum ꝙ Orpheus dr̄ vates:q̄ carmina cōpoſuit. dr̄ aūt vates a vimētis vel video. ¶ Notādū ꝙ trenara dicūt̄ quaſi lamētabilia:a trenꝰ treni q̄d eſt lamentatio ⁊ narus in ſingulari nūero eſt nomen cuiuſdā mōtis in quo dr̄ eſſe via ad infernū.i plurali numero trenara ſignificat loca infernalia:ſicut dicit Hug. Cōmuniter aūt inuenitur iſtud nomē ſcriptū ſine r in prima ſillaba ⁊ dr̄ tenera vel tenarꝰ:ſicut in doctrinali. Tenarꝰ infernus:tn̄ Hug.ſcribit totū p r vt trenarꝰ ⁊ trenara. Un̄ forſan vitio ſcriptorū qn̄q; ſubtrahit̄ r. (Trenara nō tenara legendū.) ¶ Stupet tergeminus nouo. Hic oſtēdit qūo Orpheus mōſtra inferni placauit di. Janitor inferni q̄ dr̄ cerberꝰ q̄ſi vorator carniū ille tergeminꝰ.i.habēs tria capita canina:captꝰ fuit nouo carmine.i.melodia priꝰ iaudita ⁊ ſtupet.i.admirat̄. Tunc oñdit qūo alia mōſtra placauerit dicēs ꝙ tres furie infernales theſiphone.alecto:megera.q̄ ſūt vltrices ſcelerū inferētes metum pctōribus:iſte lachrymabant̄ ꝓpter dulcedinem cythare. vn̄ dicit dee.i.furie vltrices ſcelerū.i.pctōrū:que dee agitāt.i.vexāt ſontes.i.pctōres metu.i.timore:iſte meſte iam madēt.i.fluunt lachrymis. Tunc tāgit remiſſionē pene quorūdā in inferno.⁊ primo Jxionis. Ubi ſciēdum ꝙ Jxion voluit cōcumbere cū Junone. Cum autem Juno interponeret nubem: Jxion proiecit ſemen in nubem ex quo nati ſunt centauri. Jpſe autem adiudicatus inferno cōtinuo voluit̄ in rota que rota ſtetit Orpheo modulāte. vnde dicit Uelox rota nō p̄cipitat:ideſt nō deiecit caput Jxioniū:ideſt Jxionis ſup.orpheo canēte. Tunc tāgit remiſſionem pene tantali. Ubi nota ꝙ Tātalus dicit̄ laceraſſe propriū filium dans eū dijs ad comedendum ꝓ quo dānatus fuit. Dicit̄ aūt in inferno habere aquā vſq; ad mentum ⁊ poma pendētia ante os:⁊ tamē deficere ſiti ⁊ fame. Cum em̄ vult ſumere aquā vel pomū fugiunt ab eo.iſte Tantalus ſpernit flumina orpheo canente. vnde dr̄. tātalus perditus.i.cōſumptus longa.i.magna ſiti.ſpernit flumina. Tūc oſtēdit remiſſionem pene tityi. (Tātalꝰ.) Unde ſciēdū eſt ꝙ Tityus voluit cōcumbere cum latona matre apollinis:quē apollo interfecit ⁊ in inferno legauit:cuius iecur vultur deuorat. (Tityus.) Orpheo aūt canente vultur ceſſauit laniare iecur eius. vnde dicit. Duꝫ vultur eſt ſatur modis.i.modulationibus orphei nō traxit.i.nō laniauit iecur tityi. ¶ Tandem vincimur arbiter. Hic oſtendit quomodo orpheo vxor ſua cōceſſa fuit ⁊ quomodo eam ꝑdidit dicēs Tandē arbiter.i.iudex vmbrarū:iſte miſerās.i.miſericordiā habēs:ait.nos vincimur donamus.i.reſtituimꝰ viro ſcꝫ orpheo comitem cōiugem emptā.i.cōparatā carmine ſuo:ſed lex.i.cōditio coerceat iſta dona:ne fas ſit tibi deducenti vxorem flectere lumina.i.oculos reſpiciendo vxorē dum liquerit.i.reliquerit tartara. Et tūc exclamat dicēs. Quis dat.i.imponit legem amātibus.q.d. amor nō debet coerceri lege:q̄ amor maior lex ſibi.i.amor maior ē lege ⁊ ſubdit. Heu ꝓpe terminos noctis.i.inferni. Orpheus Euridicem vxorem ſuā vidit reſpiciendo a tergo:eā ꝑdidit ab inferis nō ducendo:occidit in inferno eam relinquendo. ¶ Notādū ꝙ apud inferos arbiter. i.iudex vmbrarū

Jllic blanda ſonantibus
Cordis carmina temperans:
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauſerat
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminans amor
Deflet Tenara commouens:
Et dulci veniam prece:
Umbrarum dominos rogat.
¶ Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor.
Que ſontes agitant metu
Ultrices ſcelerum dee:
Jam meſte lachrymis madent.
Non Jxionium caput
Uelox precipiat rota.
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina Tantalus.
Uultur dum ſatur eſt modis
Non traxit Tityi iecur.
Tandem vincimur arbiter

eſt rhadamanthus qui cogit aĩas ad fatendũ pctã cõmiſſa: ꝛ vnicuiqꝫ ſm merita ſua penã diſtribuit Iſte rhadamanthus dixit. donemus viro cõiugem. ¶ Notãdũ ꝙ amor non põt lege coerceri. nã ex intenſo amore homo ſepius tranſgredit̃ legem: ꝛ amor fortior eſt ad aliquid implendum ꝗ̃ lex ad coercendum. ideo dicit. Quis dat legem amantibus? maior lex eſt ſibi. q. d. ꝓpter quid lex dat̃ amã- tibus: cum ꝑ ſe lex dura ſit amare. ¶ Vos hec fabula reſpicit. Hic phĩa applicãdo fabulã ad ꝓpoſi- tum hortat̃ nos vitare impedimentũ con tẽplationis ſummi boni ꝛ dicit. O hoĩes q̇cũqꝫ q̃ritis. i. vultis ducere mentẽ. i. men tis contẽplationẽ in superũ diẽ. i. in ſup- nã claritatẽ: hec fabula iam dicta reſpicit vos: q: ad veſtrã informationem inducta eſt. Naꝫ q̇ victus affectu terrenoꝝ flexerit lumina. i. oculos rõnis ꝛ intellectus in tar tareũ ſpecus. i. in Tenara que ducunt ad terrenã ꝓfunditatẽ. Quicq̇d p̃cipuũ. i. bo nũ trahit laborando: illud ꝑdit dum videt inferos. i. dum intẽdit terrenis et tꝑalib⁹ q̃ ſunt infima. ¶ No. ꝙ concupiſcentia et affect⁹ terrenoꝝ impediũt cõtẽplationeꝫ ſummi boni. Vñ Boe. in tractatu de ſum- mo bono di. Inordiata ꝯcupiſcẽtia mul- tos impedit a ſummo bono. Quoſdã eñ pigritiã ſeq̇videm⁹: quoſdã eñ delectatio nes ſenſuales: quoſdã eniꝫ deſideria auri ꝛ argenti exceptis paucis viris honoran dis phĩa q̇ cõtẽnunt ſenſus deſideria: ꝛ ſe quuntur deſideria intellectus ꝛ ꝓpe fineꝫ eiuſdeꝫ tractatus dicit phs maxime dele ctatur in primo principio in contẽplatiõe ſue bonitatis: ꝛ hec ſola recta eſt delecta- tio. Hec eñ eſt vita phoꝝ ſine qua nemo viuit vita recta. Et ſubdit. Phm aũt voco oẽm hoĩem viuentem ordine nature ten- dentem in alta ꝛ finientem vitam qui ac quirit vltimum finẽ. ꝛ optimũ vite huma ne qui eſt deus glorioſus benedictus in ſe cula ſeculorum. Amen.

Umbrarum miſerans ait.
Donamus comitem viro.
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat.
Ne dum tartara liquerit
Phas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus?
Maior lex amor eſt ſibi.
Heu noctis prope terminos
Orpheus Euridicem ſuam
Vidit: perdidit: occidit.
Vos hec fabula reſpicit.
Quicunqꝫ in ſuperum diem
Mentem ducere queritis.
Nam qui tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit.
Quicquid precipuum trahit
Perdit dum videt inferos.

Felix qui potuit boni fontẽ viſere lucidũ. i. qui potuit cognoſcere in quo ſit vera felicitas ꝛ que ſit inde quõ ad ad ipam ꝑueniam⁹. ¶ Felix q̇ potuit grauis terre ſoluere vincula. i. Raymũ.
mũdanas cõcupiſcẽtias ſuperare. q. d. duo ſunt ꝑ q̃ quilibet põt ad verã peruenire felicita tẽ quoꝝ ꝓmũ eſt vere felicitatis notitia ſcꝫ in q̃ q̃uõ. ſm d: terrenorũ poſſe ſoluere vincula Vñ apłs ad galatas. v. ſpiritu ãbulate ꝛ deſideria carnis nõ ꝑficietis. caro eñ ꝯcupiſcit aduerſus ſpiritũ ꝛ ſpũs aduerſus carnẽ. manifeſta aũt ſunt opa carnis q̃ ſunt fornicatio ꝛc. Sequit̃ in textu q̇ talia agũt regnũ dei nõ cõſequent̃. Maior lex amor eſt ſibi. i. amator eſt maior lege pl⁹ eñ faceret hõ ꝓ amore ꝗ̃ pro lege nõ eñ legẽ reſpicit qui amore capit̃: vñ vulgare dictũ eſt neſcio q̇d ſit amor ꝛ amoris neſcio nodum. ſed ſcio ſi quis amet neſcit habere modum.

Felix q̇ potuit boni. Carmen eſt gliconicũ dactilicum trimetrum. cõſtat enim ſpondeo ꝛ Aſceñ⁹.
duob⁹ dactilis lꝫ vltima ſyllaba ſit cõis: ſepe lõga. Eſtqꝫ monocolõ. i. vni⁹ mẽbri ſeu vni⁹ generis. Vates threici⁹. i. orphe⁹ theologus ſacerdos ꝛ vates: immo priſce theologie p̃n ceps. Mercurij prim⁹ ſectator. fuit aũt ex thracia oriundus: vt quidã dicunt. Oeagri flu uij filius: vt alij apollinis ex muſa calliope hic teſte diodo. ſiculo libro hiſto. v. doctrina modulatuqꝫ ac poeſi exceſſit omnes quorũ extet memoria ꝛ ſuauitate cantus pre ceteris fuit. Idem cytharã ab apolline patre accepiſſe d: a poetis: quã nuper ad ſimilitudinem teſtitudinis Mercu- rius cõfecerat ꝛ Apollini dono dederat. Cuius modulatu ꝛ dulcedine: nõ ſolum hoĩes: ſed etiã lapi- Quõ ſil
des ꝛ ſiluas ſe in numerũ. i. ſm modulamẽ cantus mouere cogebat dicente Ouidio in tertio de ar- uas mouit
te. Saxa feraſqꝫ lyra mouit rhodopeius Orpheus: Tartareoſqꝫ lacus tergeminũqꝫ canẽ. ꝛ Vergi. in bucco. dameta. Orpheaqꝫ in medio poſuit: ſiluaſqꝫ ſequẽtes. Quã rem hora. in de arte poetica ſic in terpretat̃. vt ꝑ feras ꝛ ſiluas ſtolidos ꝛ feroces hoĩes ſuauitate eloquentie ad mitiorem cultuꝫ reuo Cur ſa-
caſſe intelligat̃. vnde di. Silueſtres homines ſacer interpreſqꝫ deorum Cedibus ꝛ victu fedo deter- cer dict⁹.
ruit Orphe⁹: dictus ob hoc lenire tigres radiboſqꝫ leones. Vocat eũ ſacrũ q: vt dixi theologus fuit et iã Aug. in de ciuitate dei nõ refragante. Et multa ſacra inſtituit: ꝛ precipue orgia. i. bacchi ſacra ab egyptijs accepta ad grecos trã ſtulit: q̃ ab eo orphica dicta ſunt: ꝛ fretus obſcuritate antiq̇tatis

omnia que de baccho thebeo ⁊ thebe ⁊ egyptiaca ferebanť:qm̃ cadmeis amicꝰ eſſet ad bacchũ the
banũ ex boetia trãſtulit.Extãt pterea hymni eiꝰ pfunda prime theologie doctrina referti:⁊ in ira ſua
uitate grauitateqꝫ inſignes.Habenť etiã argonautica:ſꝫ nõ huiꝰ:orpheica dixit Ari.eẽ.ferť tñ.vnꝰ
ex argonautꝭ fuiſſe ⁊ atrocẽ tẽpeſtatẽ in quã inciderãt ſuis ſacris auertiſſe ⁊ voluiſſe cythe rõnẽ boe
Cõiunx tie mõtẽ:qm̃ ibi in ſacris ſepiꝰ caneret:a ſua cythara nomẽ ſumpſiſſe. Scribit Pliniꝰ auguria q̃ priꝰ
eius eu= ex auibus tm̃ ſumerenť:ex reliquis quoqꝫ animantibus ſumi poſſe Orpheũ demonſtraſſe.Duxerat
ridice. cõiugem eurudicẽ noĩe.de cuius morte ⁊ ab inferis reuocatione pſens locus eſt ſumptus fere p oĩa a
Verg.in.iiij.geor.ſine cuiꝰ fabula hiſtoriã ſupra in priore cõmento vidiſti.Interptamentũ aũt eiꝰ po
nit Landinꝰ ibidem di.Euridice eſt humana aĩa que dr̃ euridice.i.latũ iudiciũ habens pꝑter ea ꝙ
rõnalis eſt.hec nubit orpheo cũ corpori cõiungiť:⁊ amať ab ariſteo.i.ab optimo.Illa aũt corporeis
voluptatibꝰ irretita:id eñ ſunt flores ⁊ herbe q̃ ſunt terre pulchritudo:optimũ qđ eſt virtꝰ per illa fu
git:atqꝫ ſerpente.i.a pctõ qđ inter illas voluptates latet:interimitur ⁊ ad inferos demergiť.Sed cõ
cediť orpheo vt illo ſono cythare.i.actionũ optima cõpoſitione:q̃ maxima harmonia eſt:vñ virtus
exoriť.vt ab inferis reuocet.i.a vitijs liberet:ſꝫ ea lege ne reſpiciat.i.ne in vitiũ relabať.nã relapſa
habitũ facit.Idẽ in.vj.enei.ad illud ſi potuit manes accerſere cõiugis orpheus.Threicia fretus cy
thara fidibuſqꝫ canoris:dicit ſic.Orphei fabulã ſic interptať Boc.Euridicẽ que interptatur lata iu
ſtitia.i.oĩm virtutẽ amat vir excellens:quã ſi quis amat cythara.i.bonis artibus ⁊ actionibꝰ recupe
Orphei rat.Quã ſi iterũ ab eo labať difficile eſt reuocare.De morte autẽ orphei varie dr̃.Nam quidã dicunt
mors. ꝙ cũ in thracia inſtituiſſet vt in ſacris bacchi viri a mulieribus abſtinerẽt.ille rare in ſuã cõtemptũ
eſſe inſtitutũ facto agmine hoĩem nil tale timentẽ inuaſerunt atqꝫ lacerauerũt.Alij dicunt.ꝙ cyco=
nes mulieres thracie ab illo ſprete cũ eum virum hr̃e vellent inter orgia bacchi q̃ ille idẽ inſtituerat
eũ penitꝰ dilacerauerũt.Cuiꝰ caput cũ in eagriũ fluuiũ pꝓiectũ eſſet vna cũ cythara leſbum puenit:qđ
cũ ſerpẽs mãducare vellet ab apolline in ſaxũ cõuerſus eſt.Laertiꝰ aũt diogenes p vera hiſtoria di
xit illũ nõ a mulieribꝰ diſcerptũ.ſꝫ flumĩe deperiſſe.Itaqꝫ epigrãma i macedonia ſcriptũ oñdere vbi
a muſis ſepultꝰ.Epigrãma aũt latine verſum eſt.Orphea chryſolyrã hic cõpoſuere poetã.Flumine
quẽ ſtrauit iuppiter alta regens:hec quãtũ ad fabulã ⁊ hiſtoriã.Quãtũ xͦo ad vocabulũ.vates dr̃ a
vaticinãdo:qꝛ futura pdicit.qđ poete nõnulli ſolebãt.⁊ oĩa fere vaticinia carminibꝰ more poematis
cõſtabãt.vñ Hora.in de arte.dicte p carmina ſortes.Et pliniꝰ heroicũ carmẽ ab oraculo inuentũ di
Thracia cit.Thracia regio eſt q̃ ⁊ thrace huiꝰ thraces:⁊ hec thraca huiꝰ thrace dicta legiť.Nec dr̃ ab eo qđ eſt
Thrace. trux:vt volũt q̃dã:ſꝫ a greco thraſy qđ temerariũ ſignificat.Statiꝰ lib.iij.Nã nec mihi barbara thra
Thraca. ce.Nec libye natale ſolũ.⁊ Ver.in.xij.Gemit vltia pulſu Thraca pedũ.Inde fit trax ⁊ thracis nomẽ
gẽtile:⁊ thraciꝰ ⁊ thracẽſis nomẽ patriũ.Silr̃ thraiciꝰ:⁊ in feminino gñe dr̃ thraiſſa ſꝫ qꝛ ẽt thraix gre
ce ſcribiť:Thraicꝰ inde ortũ puto.ſicut ⁊ thraiſſia iterdũ p diuiſionẽ diphthõgi.Item qꝛ Iones trix
Threx. ſeu threx dicũt:iõ reperiť threſſa ⁊ threiſſa.vñ Verg.i.j.Enei.vel qualis equos Threiſſa fatigat har
Threiſſa palice.⁊ threicꝰ ⁊ threiciꝰ ſicut apđ Verg.lib.vj.Threicia fretꝰ cythara:q̃ pꝑter poſſumꝰ hic legere va
Threiciꝰ tes threiciꝰ.aſpirať aũt ſemp pͥma ſyllaba.Illic blãda ſonãtibꝰ.i.blãde aduerbiũ p noĩe ſicut Ser=
Verba uius ſepe exponit.hoc tñ ſcies.ṽba ad ſenſuꝫ ptinẽtia lꝫ abſoluta ſint tales accuſatiuos regere apđ
adſenſuꝫ poetas.Cuiꝰ ſunt.trãſuerſa tuentibꝰ hircis vel hirquis.Nec vox hoĩem ſonat:⁊ alibi.Rauca ſonãs.
ptinẽtia. Itẽ ſapit artẽ:redolet antiq̃tatẽ ſepe dictũ legimꝰ.Sonãtibꝰ chordis.Chorda q̃n fidẽ ſignificat idest
Chorda neruũ cithare aſpirať:teſte pͥme declinatiõis.Dee matris ſcꝫ calliopes.declinať eñ hec calliope huiꝰ
calliope. calliopes:⁊ interptať bona vox.Nam callon bonũ dr̃ ⁊ ops vox.preeſtqꝫ heroico carmini.Vñ Verg.
Tenarꝰ. Calliope libris heroica carmina mãdat:deflet tenara.ſic leges nõ thenara nec threnara.Est autẽ
Tenara tenarus grecũ vocabulũ.Nam tenaros dr̃ grece ⁊ ſcribiť teinaros.Et eſt in ſingulari maſculini ge=
neris ⁊ in plurali neutri:ſignificatqꝫ pmontoriũ laconie teſte Seruio circa fineꝫ malee vbi diciť eſſe
inferorũ deſcenſus.Neqꝫ a threnos qđ eſt lamentum:deriuať.vt Cato ⁊ Huguitio volunt:nec a te=
neo tenes qꝛ grecum eſt vocabulum.Stupet tergeminus. Alij legunt habet tergeminus nolentes
Cerberꝰ. iambicũ pro ſpondeo ponere.Tergeminus autem ianitor inferni dr̃.Cerberus canis infernalis ha=
bens tria capita.vñ.iiij.georg.Verg.Tenuitqꝫ inhians tria cerberꝰ ora.Que ſontes agitans metu
Eumeni vltrices.dicit eñ eumenides ſeu furias infernales.De quibꝰ ibidem Verg.Ceruleoſqꝫ amplexe cri=
des. nibus angues eumenides.Dicunť autem eumenides furie a contrario ſenſu:ab eu qđ eſt bonum qꝛ
Furie. minime bone ſunt.Et ponunť tres furie alecto megera:⁊ theſiphone:quas acherontis ⁊ noctis fi=
lias dicunt.Que apud Vergilium ponunť etiam vltrices in ſexto vbi de vna dicit.Cõtinuo ſontes
vltrix accincta flagello theſiphone quatit inſultãs toruoſqꝫ ſiniſtra.Intentãs angues:vocat agmi=
Ixion. na ſeua ſororum.Sontes.dicunť nocentes et culpabiles.Non ixionum caput.Ixioniuꝫ leges non
ixionum.Ixion lapitharum dñs ⁊ ioui amiciſſimus phlegie filius:interpellauit iunonem de ſtupro:
que illum ridere volens effinxit nubem ſui ſimilem:cũ qua coijt ixion:qui cũ poſtea ſe de iunonis ſtu
pro iactaret ab irato ioue ad inferos truſus eſt:⁊ illic religatus ad rotã circũfuſam ſerpentibꝰ. Tã=
Tãtalꝰ. talus aũt rex corinthiorũ amicus numinibus fuit.q cũ frequenter deos deaſqꝫ ſuſciperet ⁊ quodam
tpe defuiſſent epule:filiũ ſuũ pelopẽ occidit:⁊ eis epulandũ appoſuit.Tũc abſtinentibus cũctis ce
res humerũ eius exedit:⁊ cũ eũ dij per mercuriũ ad ſuperos reuocare vellent:eburneus eſt ei hume
rus reſtitutus.ſicut ait Verg.Humeroqꝫ pelops inſignis eburno.Ideo aũt inquit Seruꝰ.Sola ce
res diciť comediſſe:qꝛ ipſa eſt terra que corpus ſoluit.per mercuriuꝫ aũt fingiť eſſe reuocatꝰ.qꝛ ipſe

eſt deꝰ prudētie ꝑ quē phi deprehēderūt trāſformationē aut regenerationē rerū. Tātalus aūt apud inferos hac lege dr̄ eſſe dānatus: vt in eridano inferoꝝ ſtās nec vndis ꝑſentibꝰ: nec vicinis eiꝰ pomariis ꝑfruat̄. Per hoc aūt auaritia ſiḡtur. vñ Hor. in p̄mo ſermone. Tātalus a labris ſitiēs fugiētia captat flumia: qd rides mutato noīe de te fabula narrat̄. Nō traxit tityi iecur. De h̄ Verg. in. vi. Nec nō ⁊ tityon terre oīpotētis alūnū. Cernere erat: cui tota nouē ꝑ iugera corpꝰ porrigit: roſtroq; imanis vult̄ adūco Immortale iecur tōdēs fecūdaq; penis. Viſcera rimaturq; epulis habitatq; ſub alto Pectore: nec fibris reqes dat̄ vlla renatꝭ. Vbi Seruiꝰ Tityus ſʒ aliq̄s filiꝰ terre fuit ſʒ alios a terra nutritꝰ. vñ Ver. Elegit ſermonē q̄ vtrūq; ſiḡret. Nā alūnū dixit: h̄ amauit Latonā pp qd̄ apollinis telis ꝯfixus ē ⁊ dānatꝰ hac lege apd̄ īferos vt eiꝰ iecur vult̄ excedat: q̄uq̄ homerꝰ viciſſim dicat ſuos vultures ſibi ī eiꝰ penā ſuccedere. Sane vult̄ ī vſu ē. lʒ Cic. vulturis dixerit. ⁊ Plautꝰ vulturiꝰ: vt in curculiōe. Facit vulturios q̄tuor. qd̄ q̄dē pōt eſſe deriuatiuū. Enniꝰ ēt vulturis dixit ī ntō: ⁊ homonē ī actō: ibi. Vulturis ī ſiluis miſerū mādebat homonē. Declinat̄ aūt tityos tityi: ſicut delos deli. Luc. de his q̄ de tityo dnr̄ rōnē aſſignat dicēs. tityo amorē eē hoc libidinē q̄ ſm phiſicos ī iecore ē: vt riſus in ſplene: iracūdia ī felle. vñ ēt exeſuʒ a vulture dr̄ ī penā renaſci. Eſt eñ libidini nō ſatiſfit ſemel pacta. ſʒ recrudeſcit ſp. Vñ ait Hor. incōtinētis aut tityi iecur. Declinat̄ aūt hoc iecur huiꝰ iecoris: ſʒ olim huiꝰ iecinoris. Arbiter vmbraꝝ. i. iudex vel rex. Pluto dicēdus ē q̄ ⁊ dis dr̄. Si iudex: tres credunt̄ iudices apud inferos. Rhādamāthꝰ Minos ⁊ Eacus: q̄ꝝ officia lʒ cōfuſe legunt̄. Quidā tñ diſcerni volūt. itaq; ꝙ Rhadamāthꝰ faciat q̄ōnes q̄s vulgo dnt̄ iformatiōes ſeu inq̄ſitiōes. vñ Ver. i. vi Gnoſiꝰ h̄ Rhadamāthꝰ hʒ duriſſima regna. Caſtigatq; auditq; dolos: cogitq; fateri. Que q̄s apd̄ ſupos furto letatꝰ inani. Diſtulit ī ſerā ꝯmiſſa piacula mortē. Minos iudicet. vide Hor. ī carminibꝰ ⁊ de te ſplēdida minos fecerit arbitria: Eacꝰ aūt puniat. vñ Iu. in. i. ſat. Quas torq̄at vmbra Eacꝰ ⁊c. Fuerūt aūt reges cretēſes: ⁊ ob iuſtitiā filii iouis dicti. ob ſeueritatē aūt ēt apud inferos iudices eſtimati. Qr̄ vo in textu arbiter dr̄ potiꝰ de plutone accipiēdū eſt. Nā iudex iudicat ſm allegata ⁊ iura: arbiter ſm volūtatē q̄lr reges ⁊ p̄cipes: nō aūt iudices ordinarii. Fas ſit lumia flectere: tāgit qd̄ dictū ē a diuo petro ii. Pet. ii. Canis reuerſus ad ſuū vomitū ⁊ ſus lota ī volutabro luti. Quia vt dr̄ alibi. Nēo mittēs manū ad aratrū ⁊ reſpiciēs retro aptus ē regno dei ⁊c. Nō ḡ recidēdū ē in p̄ſtinū pctm̄ ne fiat error poſterior peior priore. Quis legē dat amātibꝰ: ⁊ bōa exclamatio. q. d. fruſtra fieret: q: ſub lege amare ē operā dare vt dicit comicꝰ: vt cū rōne inſanias. vñ i. iiii. Enei. Ver. Heu vatum ignare mētes qd dona furētē. Quid delubra iuuāt: ēmollis flāma medullas. Interea ⁊ tacitū viuit ſub pectore vulnꝰ. Et q̄rto ge. Cū ſubita incautū demētia cepit amātē. Ignoſcēda q̄dē ſciret ſi cognoſcere manes. Euridicēq; ſuā. ſubaudi ꝯiugē. ⁊ declinat̄ hec euridice huiꝰ euridices. vñ actūs eſt hāc euridicē. Vidit: ꝑdidit: occidit. Sic ī buccolicis vt vidi: vt perii ⁊c. Occidit ei ē media breui legēdū. i. interiit. vel periit. dolor ſimul vt vidit ⁊ ꝑdidit ꝯiugē ſuā. Quicūq; ī ſuperū diē ꝟſus nō patit̄ legi ī ſupnū diē. Tartareū ſpecꝰ: h̄ neutri ḡnis ē. ſicut ī. vii. Enei. Hic ſpecꝰ horrēdū: ⁊ ſeui ſpiracula ditis: vbi etiā horrēdꝰ legit̄ ab iis q̄ more antiq̄ cōſumi dnt̄. Et hec de tertio libro. ¶ Finis libri tertii.

Tityus. Vultur. Vulturꝭ. Vulturiꝰ

¶ Argumentum quarti libri.

Quatuor in primo clareſcūt codice queſte.
Prima malis veniant quare mala terminat inde
Cur bona tanta malis: ⁊ cur mala tāta benignis
Tertia tanta bonis veniant: bonaq; vltima ſoluit.

¶ Liber quartꝰ, ꝓſa prima. B.

Hec cū phia dignitate vultus et oris grauitate ſeruata leuiter ſuauiterq; cecinisset. Tum ego

Hec cū phia dignitate vultus. Hic icipit liber q̄rtus de cōſolatiōe phie: cuiꝰ h̄ ē ꝓſa p̄ia ī qua phia aſſignat cās q̄re mala cōcedātur in regno dei. cū oīm rerū rector bonus exiſtat ſcʒ deꝰ ⁊ ꝓbat bonos ſp eē potētes ⁊ malos impotētes: ⁊ ꝙ ſicut vitia nūq̄ ſunt ſine pena: ita virtutes nunq̄ ſunt ſine premio. Probat etiam ꝙ oīs fortuna tā proſpera q̄ aduerſa bonis eſt ad profectū malis aūt ad interitū. Etiā ꝓbat ꝙ omnia que fiunt a deo recte fiunt. ⁊ alia plura ſicut patebit. Et diuidit̄ iſte liber in quatuordecim ꝑtes: q: ſeptē ſunt ꝓſe ⁊ ſeptē metra huiꝰ quarti: de q̄bus patebit in ꝓceſſu. Primo ergo oñdit Boe. quō intentionē phie adhuc parātis plura dicere interrupit ponēdo cās ſui dolorꝭ. Scd̄o phia ꝓmittit ſibi perfectā curam. Tertio dat modū curādi ipſum. ſecūda ibi. tñ illa eēt. Tertia ibi. ⁊ qm̄ Et ꝓſequit̄ intētionē ipſum curando in ſequēti ꝓſa ibi. Tū ergo. Primo oñdit q̄uo interrupit intētionē phie vo-

Sāctus thomas.

lentis plura loqui. Scđo ꝓbat cãs ſui doloris. ſcđa ibi. Sed ea ipſa ẽ. Primo dicit. Cũ philoſophia cecinisſet. i. decãtaſſet hec. ſ. ꝑdicta leniter. i. delectabiliter: ⁊ꝫ ꝓ ⁊ ſuauiter. i. dulciter ſeruata dignitate oris. i. reuerẽtia vultus ſcꝫ ſui grauitate oris. i. ſermonis ſup. ſui. Tũ. i. poſt hoc. Boe. nondũ. i. nõ adhuc oblitus. i. immemor: penitus. i. oĩno inſiti meroris. i. intrinſeci doloris ego Boe. abrupi. i. interrupi: intentionẽ. i. ꝓpoſitũ philoſophie: parãtis. i. intẽdentis dicere adhuc aliquid: ⁊ inquam. i. dico

Phia. ꝓuia. i. preambula veri luminis. i. ꝑfecte cognitiõis ſcꝫ illa q̃ tua orõ. i. tuꝰ ſermo fudit. i. locutꝰ ẽ: hucuſqꝫ. i. ad iſtũ librũ quartũ. patuerũt. i. manifeſta fuerũt: ĩuicta. i. inſolubilia tũ. i. aliqñ diuina ſpeculatione. i. ſctã cõtẽplatiõe: tũ. i. aliqñ ſui. ſ. ipſiꝰ: tũ. i. aliqñ tuis rõnibꝰ. i. demõſtrationibꝰ: ſꝫ ea i. illa ꝑdicta. ⁊ ſi ꝓ q̃uis oblita mihi: nuꝑ. i. aliqñ ob dolorẽ iniurie ſup. quã ꝑpeſſus ſum a Theodorico rege gotoꝝ: nõ tñ dixiſti prius. i. oĩno hec. ſ. ꝑdicta ignorata: añ hac. i. hucuſqꝫ. ¶ No. ꝙ dignitas eſt honeſta ⁊ imperioſa autoritas. Dicit aũt phia habere dignitatẽ vultus ꝑꝑ ſui honeſtatẽ q̃ ſm Tul. Sola ſapientia eſt cui merent honores: ⁊ ꝓpter ſui autoritatẽ q̃ digna ẽ imitatiõe. Et etiã phia dr eſſe grauis ore i. ſtabilis ſermõe q̃ ſermones phi ſummitate rationũ ſunt ſtabiles. ¶ No. ꝙ cũ philoſophia oſtendiſſet quid ſit ſummũ bonũ ⁊ in quo ſitũ ſit: ⁊ feciſſet exhortationẽ ad illud querendũ eſt intendebat oſtendere modũ quo ad illud peruenitur: ſed anteq̃ꝫ expleret illã intẽtionẽ Boe. velut auidus ad ſciẽdũ quedã quoꝝ ignorantia detinebat ipm̃ in merore interrupit intentionem philoſophie volẽtis plura dicere. ¶ Not. ꝙ phia dicit preuia veri luminis: q̃ ipſa clarificat aĩam ⁊ extrahit eã ab obſcuritate ignorãtie ad lucẽ ſapientie: ⁊ ad claritatẽ intellectus ex lib. de pomo Ariſtotelis. Uel ideo dr preuia veri luminis q̃ per ipſam tanq̃ꝫ ꝑ viaꝫ hõ peruenit ad cognignitionem veri luminis qđ eſt deus: quia ſcribitur in li. de pomo quod per philoſophiam homo cognoſcit ſuum creatorem qui de nihilo fecit omnia: qui eſt inceptor omnium inceptorum: omnium principiorum principiũ. Et ibidẽ ſcribit. Oportuit vt phia mitteret ad inſtruẽdũ ignorãtes ⁊ eos q̃ nõ cognouerũt ſuũ creatorẽ. ¶ Sed ea ipſa eſt vel maxima. Hic Boe. ꝓponit cauſas ſui meroris dicẽs. Sed ea ipſa eſt cauſa noſtri meroris: ⁊ maxima cauſa: ꝙ cum rector rerum. ſ. deus bonus exiſtat vel eſſe mala omnino poſſint: vel preterean̄t impunita: quod ſaltem ſi nullum aliud inconueniens ſequeretur: cõſidera quanta ſit dignũ ammiratione: atqꝫ pro ſed: huic adiũgitur. i. addit aliud maius ſup. ammirandum. nam pro q̃ imperante. i. principante ⁊ florente. i. vigẽte nequitia. i. nequitioſis hoibus: virtus. i. hõ virtuoſus non ſolum. i. nõ tãtum caret premijs. verũetiam ipſa virtus ſubiecta. i. ſubdita calcatur pedibus. i. potentijs ſceleratorum. i. malorum: ⁊ ipſa virtus luit. i. patit ſupplicia id eſt penas. in locum facinorum. i. vitioſoruꝫ loco: que ſcilicet ꝑdicta fieri. i. permitti in regno i. in mundo ſciẽtis omnia. ſ. dei ⁊ potẽtis omnia: ſed volẽtis ⁊ intendentis tantũmõ bona nemo ſatis nec ammirari. nec cõqueri põt. i. querimoniã facere. ¶ No. ꝙ mala fiũt in mũdo. ptꝫ q̃ rõ ſemꝑ deprecat ad bonũ cũ ergo mali nõ regant iudicio recte rõnis ſꝫ vincant paſſiõibꝰ ire ⁊ cõcupiſcẽtie ideo deficiunt a bono. Itẽ ſuꝑabundãtia ⁊ defectus ſunt de genere malorum cũ virtus cõſiſtat i medio cũ igit in pluribꝰ ſit ſuꝑabundãtia ⁊ defectus. patet ꝙ mala ſunt in mũdo. Cũ aũt oĩa depẽdentia ſint a deo celũ ⁊ tota natura ⁊ deus eſſentialiter ſit bonus: mirabile eſt q̃uo mala eſſe poſſunt vel

Uñ mala ſaltẽ ꝑmaneãt impunita. ¶ No. ꝙ q̃ boni attingunt finẽ rerũ. ſ. ſummũ bonũ: idõ ſunt potentes mali aũt hoc ipm̃ attigere nõ pñt ipotẽtes ⁊ q̃ Bo. i. ſ. li. vj. ꝓſa. di. ſe ignorare qđ ſit finis oim̃ reꝝ: idõ putabat bonos eẽ ipotẽtes: malos aũt potẽtes: ⁊ de hoc Bo. ãmirat vt pꝫ i lr̃a ⁊ iſta ẽ vna cã ſui doloꝛis

nondum penitus inſiti meroris oblitus intentionem dicere adhuc aliquid parãtis abrupi. Et o inquaꝫ veri preuia luminis q̃ hucuſqꝫ tua fudit oratio: tum tui ſpeculatione diuina: tũ tuis rõnibus inuicta patuerunt. Eaqꝫ mihi ⁊ ſi ob iniurie dolorẽ nuꝑ oblita: nõ tñ ante hac prius ignorata dixiſti. ¶ Sed ea ipa eſt vel maxima noſtri cã meroris: ꝙ cũ rerũ bonꝰ rector exiſtat: vel eſſe oĩno mala poſſint: vel impunita pretereant. Quod ſolum quanta dignum ſit ammiratiõe profecto conſidera: atqꝫ huic aliud maius adiũgitur. Nam imperante florenteqꝫ nequitia virtus non ſolũ premijs caret: verũetiam ſceleratorum pedibus ſubiecta calcatur: ⁊ in locum facinorum ſupplicia luit: q̃ fieri in regno ſciẽtis omnia: potentis omnia ſed bona tantummodo volentis dei: nemo ſatis poteſt nec ammirari nec conqueri. Phi. ¶ Tum illa ⁊ eſſet inquit infiniti ſtuporis omnibus horribilius monſtris ſi veluti tu eſtimas: in tanti velut patriſfamilias diſpoſitiſſima domo vilia vaſa colerentur precioſa ſordeſcerent. Sed non ita eſt. Naꝫ ſi ea que pauloante cõcluſa ſunt inconuulſa ſeruantur: ipſo de cuius nunc

¶ Tũc illa: ⁊ eſſet inq̃t. Hic phia ꝓmittit Boe. ꝑfectã curã q̃ ↄſiſtit in ꝑtractatiõe hui⁹ materie di. o Boe. ⁊ eſſet infiniti ſtuporis.i. ammiratiõis ⁊ eẽt horribilius oĩbus mõſtris.i. difformitatib⁹ ſi in diſpoſitiſſima.i. ordinatiſſima domo ſcʒ in mũdo tãti patriſfamilias.ſ. dei colerent̃.i. honorarent̃ vilia vaſa.i. mali hõies. ⁊ ſi p̃cioſa vaſa.i. boni hoĩes ſordeſcerẽt.i. vileſcerent ſicut tu eſtimas: ſed non ita. nam ſi ea q̃ pauloante ↄcluſa ſunt: ſeruãtur incõuulſa.i. integra in ſui veritate. tu autore.i. doctore

regno loq̃mur autore cognoſces ſemꝑ q̃dẽ potẽtes bonos eſſe: malos ꝟo abiectos ſemꝑ atq; imbecilles nec ſine pena vnq̃ eſſe vitia: nec ſine p̃mio virtutes: bonis felicia: malis ſemper infortunata contingere. Multaq; id gen⁹ que ſopitis q̃relis firmate ſolidita te corroborẽt. ¶ Et qm̃ vere: formã btitudinis me dudum monſtrãte vidiſti: quo etiã ſita ſit agnouiſti: decurſis oĩbus que p̃termittere neceſſariũ puto: viã tibi que te domũ reuehat oſtẽdam. Pennas etiã tue menti quibus ſe in altum tollere poſſit affigam: vt ꝑturbatione depulſa ſoſpes in patriã meo ductu: mea ſemita: meis etiam vehiculis reuertaris.

ipo deo de cui⁹ regno nũc loq̃mur: cognoſces ſemꝑ bonos eſſe potẽtes: malos ꝟo impotẽtes: nec vnq̃ vitia ſine pena: nec ſine p̃mio eẽ ꝟtutes ⁊ cognoſces bõis ſemper ↄtingere felicia: ⁊ malis infortunata ⁊ cognoſces multa id genus.i. hui⁹ gñis q̃ corroborent te firma ſoliditate: ſʒ ↄ̃ⱥ aduerſitatẽ fortune q̃relis tuis ſopitis.i. remiſſis. ¶ No. ſicut poſtea patebit oĩa fiũt recte a deo: cũ igit̃ ordo iuſticie req̃rat vitia puniri: ꝟtutes remunerari. ſi mali manerent ĩpuniti ⁊ boni irremũerati: eſſet ſic ꝑuerſus ordo in domo dei ſcʒ ĩ mũdo qđ eſt horribili⁹ oĩbus mõſtris. ¶ Et qm̃ vere formã. Hic phia dat modũ curãdi ipm Boe. di. qm̃ dudũ ſcʒ in tertio lib. vidiſti formã vere btitudĩs me mõſtrãte.i. docẽte oĩb⁹ decurſis.i. ptrãſitis q̃ puto neceſſariũ p̃termittere. oſtẽdaʒ tibi viã q̃ reuehat.i. reducat domũ.i. ad cognitionẽ vere btitudinis: ⁊ ego affigã.i. apponã tue mẽti pẽnas.i. rõnes qb⁹ mẽs poſſit ſe tollere in altũ: vt depulſa ꝑturbatiõe ↄtingẽte ⁊ affectu bonoꝝ tpaliũ reuertaris ſoſpes in patriaʒ meo ductu: mea ſemita: meis vehiculis.i. meis rõnib⁹ ⁊ demonſtrationib⁹. ¶ No. qꝫ ꝑ pẽnas quas phia ꝓmittit affigere mẽti Boetij intelligit̃ ſpeculatio rõnis ⁊ ĩtellect⁹. ꝟtus ⁊ ſapiẽtiã: ſicut em̃ auis volando in altũ deducit̃ auxilio pẽnaꝝ: ſic mẽs humana ſpeculatiõe rõnis ⁊ intellect⁹ ꝟtute ⁊ ſapientia erigit̃ in ↄtẽplatiõnẽ ſummi boni.

¶ Raymũdi in quartũ librũ lucubrationes.

Hec cũ phia. Intẽtionẽ phie volẽtis adhuc plura dicere ĩterrupit approbãdo remedia q̃ in alijs dicta ſunt libris. Tũ ſui ſpeculatiõe diuina tũ tuis rõnib⁹ ĩuicta patuerunt. Hic phie dctã ↄfirmãs dt o phia illa q̃ ꝑ te dicta ſunt manifeſta ſunt ꝓpter duo. pmo ſui ſpeculatiõe.i. ꝓpter ſpeculationẽ diuinã q̃ hr̃ ⁊ cauſat̃ ĩ dictis tuis. ſcđo ꝓpter rõnes veras per te aſſignatas. lege ſui (⁊ non tui).i. ipſorũmet ẽ gtũs pluralis ꝓnõis p̃mitiui.ſ. gtõ ſui. Eaq; mihi ⁊ ſi ob iiurie dolorẽ nuꝑ oblita (nõ tñ añ hac prorſus ignorata) dixiſti. Ordo eſt. qꝫ.i. et tu phia dixiſti ante hac.i. ꝑus ſcʒ ꝓſa ſcđa p̃mi li. ea ſcʒ dicta tamẽ.i. certe nõ ignorata.i. ignota fuiſſe prorſus.i. penit⁹ ⁊ ſi.i. q̃uis fuerit ſup. nuꝑ.i. aliq̃ñ añ oblita.i. a memoria remota mihi ob.i. ꝓpter dolorẽ.i. triſtitiã iiurie mihi facte ſup. Sʒ ea ipa. Redit ad id qđ dixit in pmo lib. ꝓſa. iiij. qua in re. — Ray:

Hec cũ phia dignitate vult⁹ ⁊ oris grauitate ſuata leniter ſuauiterq; cecinisſet. Hic oñdit Boe. qđ aul⁹ gelli⁹ pulchre docet: multũ intereſſe q̃ vultu: qua ve grauitate ꝟba dicant̃: vſq; a deo: vt ſi diuerſi eadẽ dicãt: hi phi: illi mimi aut hiſtriões cẽſeant̃. Quis ergo phia poetica figmẽta cecinit: nõ tñ ad vnitatẽ: q2 aliter ipa muſaꝝ poeticaꝝ munus obiret: q̃s pri⁹ meretriculas dixit vſq; ĩ exitiũ dulces: ſʒ ad bonã frugẽ poetica dicta cõuertẽdo: ita cecinit nõ leniter vt q̃daʒ male hic legũt. Antehac vna ẽ dictio: ⁊ eſt ante hoc tp̃s: ſicut poſthac poſt hoc tp̃s ſic ⁊ poſt illa ſup. tpa: legit̃ in eunucho Terẽtij. qꝫ aũt dicit oblita paſſiue accipitur: ſicut in Buc. Nũc oblita mihi tot carmia. Deponẽtaliũ em̃ actm̃ regẽtiũ participia preteriti temporis: cõis fere ſignificatiõis reperiunt̃. Reliqua q2 nota ſunt tranſeo. — Aſcenſi⁹

¶ Metrum primum libri quarti.

Sunt eten im penne volucres mihi
Que celſa conſcendant poli:
Quas ſibi cũ velox mens induit:
Terra peroſa deſpicit,

Sunt eteñ pẽne volucres mihi. Iſtud ẽ primũ metrũ hui⁹ q̃rti: cui⁹ prim⁹ verſus dr̃ metruʒ alemãnicũ ab inuẽtore: dactilicũ a pede p̃dominãte. ſcđs verſus dr̃ metrum archilochium ab inuentore: iãbicũ a pede p̃dominãte. In quo metro phia oñdit viã ꝑ quã ꝑuenit̃ ad cognitionem ſummi boni: ⁊ eſt ꝑ cõſiderationẽ creaturaꝝ que gradatim ſunt tranſcendende quouſq; inueniat̃ aliquid quod p̃emineat omni creature. ⁊ iſtã viã — Sctũs thomas

Aeris immenſi ſuperat globum.
Nubes poſt tergum videt
Quiſq; agili motu calet etheris:
Tranſcendit ignis verticem:
Donec in aſtriferas ſurgit domos:
Phebóſq; coniungat vias:
Aut comitetur iter gelidi ſenis
Miles coruſci ſyderis
Vel quocumq; micans nox pingitur:
Recurrat aſtri circulum:
Atq; vbi iam exhauſtum fuerit ſatis:
Polum relinquat extremum:
Dorſaq; velocis premat etheris
Compos verendi luminis.
Hic regum ſceptrum dominus tenet.
Orbiſq; habenas temperat
Et volucrem currũ ſtabilis regit
Rerum coruſcus arbiter.
Huc ſi te reducem referat via:
Quam nunc requiris immemor:
Hec dices memini patria eſt mihi:
Hinc ortus: hic ſiſtam gradum
Quod ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere:
Quos miſeri toruos populi timent
Cernes tyrannos exules.

tradit ſub ſimilitudine auis volãtis. Primo ergo tradit viam qua mens pueniat ad cognitionẽ ſummi boni. Scdo oñdit q̃d mens iudicabit cũ illuc puenerit. ſcđa ibi. Huc te. Primo dicit. Dixi ꝙ affigã pennas mẽti tue. Sunt etenĩ mihi pẽne volucres. i. veloces ſcʒ virtus ⁊ ſapiẽtia q̃ conſcedãt. i. penetren celſa. i. alta poli. Quas ſcʒ pẽnas cũ mẽs velox ſibi induit. i. aſſumit: ipa peroſa. i. odio habens terras deſpicit eas q̃rẽdo vlteriꝰ creatorẽ: ⁊ mẽs ſupat globũ. i. ſphericũ corpꝰ immenſi aeris cognoſcẽdo ꝙ vltra aerẽ eſt creator. Nubes videt poſt tergũ: qꝛ vltra nubes q̃rit cognitionẽ ſummi boni: ⁊ trãſcẽdit verticem. i. ſummitatẽ ignis q̇ ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi ⁊ vlteriꝰ procedit mẽs iueſtigãdo donec ſurgat. i. eleuet̃ in domos aſtriferas. i. orbem planetaꝝ: ⁊ cõiungat vias ſuas phebo. i. ſoli. inueſtigãdo ꝙ ſol nõ eſt deꝰ: donec comitet̃ iter gelidi ſenis. i. ſaturni qui eſt ſupra ſolem: mẽs inquã exiſtẽs miles coruſci ſyderis id eſt dei q̇ eſt ſplẽdiduʒ ſydus: ⁊ vlterius aſcendit ſupra orbes planetaꝝ donec recurrat. i. ptrãſeat circulũ aſtri. i. celũ ſtellarũ q̊ ſcʒ aſtro pingit̃. i. ornat̃ micãs nox. qꝛ nox ſtellis firmamenti illuminat̃ vbi. ſ. poſtq̃ʒ ſatis fuerit exhauſtũ. i. ſpeculatione euacuatũ: ꝙ nulla ſtellarum eſt deus. mens vlteriꝰ trãſcendit: donec relinquat extremũ polũ. i. vltimũ celũ: q̃ʒ p ⁊ p̃mat dorſa velocis etheris. i. firmamẽti. ſ. compos. i. potẽs verendi luminis ſcʒ dei: hic ſupra vltimũ polum dñs reguʒ tenet ſceptrum. i. imperium ⁊ temperat. i. moderatur habenas. i. regimina orbis ⁊ ſup. manens ſtabilis in ſe regit volucrẽ. i. velocẽ currũ. i. circularẽ motu corpoꝝ celeſtiuʒ: deus exiſtẽs coruſcus arbiter. i. ſplendidus iudex rerum. ¶ Notandum ꝙ dicit ignem calere motu celi. ex quo videt̃ ꝙ calor ſit non propria ⁊ per ſe qualitas ignis cum ſibi debeatur p motum celi. Sed dicendum ꝙ locus nõ ſolum eſt cauſa ꝯſeruatiua locati ſed oĩm accidentium naturaliter cõſequentiũ. vnde quia celum nõ tm̃ eſt locus ignis: ſed etiã ipſius caloris ignem conſequentis: ⁊ quia ppria diſpoſitio celi ſm quã habet caliditatẽ ſup oĩa eſt motus eius ideo dicit ignẽ calere motu celi. nõ excludens per hoc quin calor p ſe ſit qualitas ignis. ¶ Notãduʒ ꝙ ſaturnũ vocat gelidũ ſenẽ nõ ꝙ ſit gelidus formaliter: ſed effectiue. Eſt eñ effectiuꝰ gelu ⁊ frigoris. ⁊ dicitur ſenex: quia motꝰ eius tardus eſt ad modũ ſenis. nã curſuʒ ſuũ cõplet pluri tpe q̃ʒ ſol vel luna. ¶ Huc ſi te reducẽ. Hic oñdit phĩa q̃d mẽs iudicabit cũ trãſcendet creaturas ⁊ puenıet in cognitionẽ dei dicẽs. o mẽs ſi via referat. i. reducat te reducẽ. i. reuertẽtẽ a tpalibus huc. i. ad cognitionẽ dei: quã viã nũc immemor requiris. tu dices. Ego memini q̃ obnubila a ſui affectu tpalium. Hic ſcʒ in ꝯtẽplatiõe dei eſt mihi patria hic. ſ. a deo eſt ortꝰ: qꝛ ad eiꝰ ymaginem creatꝰ. Hic ſiſtã. i. in ꝯtẽplatiõe dei figã gradũ. i. ponã finalẽ quietẽ. Quod ſi placeat tibi exiſtenti in cognitiõe dei viſere. i. cũ deſidero videre noctem terraꝝ relictã: tu cernes id eſt videbis toruos tyrannos. i. crudeles principes quos miſeri populi timent illos toruos eſſe exules a vera patria ſua. ¶ Notandũ ſm apoſtolum. Non habemus hic manentẽ patriã: ſed futurã inquirimꝰ hec eñ eſt vera patria a qua anima rõnalis per creatorem in deo exiuit ad quã ſi reuertat̃ etiã q̄ꝺ a deo accepit affectionẽ terrenoꝝ deturbata prorſus amittit ꝑpter q̄ꝺ di. in. ij. metro tertij libri. Repetũt proprios queq; recurſus. Redituq; ſuo ſingula gaudent. Nec manet vlli traditꝰ ordo. Niſi q̄ꝺ fini iunxerit ortum. Stabilemq; ſui fecit orbem.

Unt etem̃ pēne volucres Hoc in carmine phĩa mõſtrat viã qua (cũctis penetratis crea tis) ad creatoris cognitionē ꝑuenire poſſum⁹. ¶ Polũ relinquat extimũ.i.vltimũ ꝑ poſt orbes planetarũ. Ubi notes ꝙ celũ ſtellatũ dr̃ hic vltimũ nõ q̃n poſt ipʒ ſint alij celi. Sʒ q: poſt illud nullũ nobis apparet ⁊ rõ eſt q: celi nõ cognoſcunt̃ niſi ꝑ ſuos motus: neqʒ mot⁹ celoꝝ niſi ꝑ lumiaria nobis apparētia ⁊ q: poſt celũ ſtellaꝝ nõ ē aliq̃d celũ habēs lumiaria nobis apparētia q̃re octauũ hic dr̃ vltimũ ⁊ h̃ aſcēdēdo: nã ĩ deſcēdēdo celũ lune dr̃ vltimũ. Raymũ.

Ent etem̃ pēne volucres mihi. Carmē hoc eſt dicolõ diſtrophon cui⁹ primũ mēbrũ.i.pri mũ q̃dqʒ carmē ē alemanicũ ab inuētore: dactilicũ a pede p̃dñante: tetrametrũ a q̃tuor pedũ mēſura q̃ꝝ prim⁹ ⁊ duo vltimi fere ſunt dactili: ſcd̃s ſpõde⁹: lʒ prim⁹ etiã ſpõde⁹ eē poſſit: ⁊ eſt acatalecticũ q: nihil deeſt neqʒ abũdat. Scd̃m eſt archilochiũ ab inuentore. dimetrũ a mēſura pedũ. q: due ſunt mēſure numerãdo binos pedes ꝑ mēſura. Jãbicũ a pede p̃dñante: q: ſcd̃s ⁊ q̃rt⁹ fere ſunt iãbi: reliq̃ ſpõdei eē p̃nt. lʒ etiã iãbi. ⁊ eſt etiã acatalecticuʒ. In hoc aũt carmine ſane diſerto nihil ambiguitatis puto dicēs cũ diuo Aug. nihil aĩam humanã p̃ter deũ poſſe explere: itaqʒ ille ſolus ⁊ potiſſimũ reqrēdus ē. Polũ extimũ.i.remotiſſimũ a nobis ſicut e diuerſo cicero globũ lune citimũ.i.ꝓximũ nobis ĩter planetas vocat. dr̃ aũt ab extra exterior extim⁹ ⁊ a citra citerior citimus. Redux reducis media correpta ſicut dux ducis p̃mã corripit: eſt q̃ vel q̃ reducit̃: radi⁹ q̃ vl̃ q̃ reducit. Patria nõ ē idē q̃d regio: ſʒ ſu⁹ cuiuſqʒ natiu⁹ loc⁹. Uiſere nõ ē cũ deſiderio videre: ſʒ ad vidēdũ ireut valla docet. Toruos truces ⁊ feroces. tractũ a tauria frõte q̃ torua fere ē. Aſcenſi⁹ Redux. Patria.

¶ Proſa ſecunda quarti libri.

Um ego pape inquã vt magna promittis nec dubito q̃n poſſis efficere: tu mõ quem excitaueris ne moreris. Ph. Primum igit̃ inq̃t bonis ſemꝑ adeſſe potētiã malos cũctis virib⁹ eſſe deſertos agnoſcas licebit: quoꝝ idē alterũ demõſtratur ex altero. Nã cũ bonũ maluſqʒ cõtraria ſint ſi bonũ potens eſſe cõſtiterit. liquet imbecillitas mali: at ſi fragilitas clareſcat mali: boni firmitas nota eſt. Sed vti noſtre ſentētie fides abundãtior ſit: alterutro calle procedã: nunc hinc nunc inde propoſita confirmãs. ¶ Duo ſunt quibus oĩs homanoꝝ actuuʒ cõſtat effectus: voluntas ſcilicet ac p̃tãs: quoꝝ ſi alterũ deſit: nil eſt q̃d explicari queat. deficiente enim voluntate nec aggreditur quidē quiſqʒ quod vult. ac ſi poteſtas abſit voluntas fruſtra ſit quo fit vt ſi quem vi-

Um ego pape inquã. Hic inci pit ſecũda proſa huiusquarti. Circa quã ſciēdũ ꝙ phĩa in pri mo lib. ſexta proſa inueſtigan do cãm ⁊ radiceʒ infirmitatis Bo. cognouit ꝙ Boe. ex ignorantia finis rerũ malos hoĩes potētes. bonos vo ĩpotentes putabat. Jtē ꝙ ignorabat q̃buſnã gubernaculis mũdus regat̃: fortuitarũ rerũ vices eſtimabat fluitare ſine rectore: q: vero Phi. iã oſtēdit q̃d ſit finis rerũ a quibus gubernaculis mũdus regatur. Nunc phĩa vult adhibere Boe. ꝑfectã curaʒ ru mouendo dolores in quos Bo. incidit ex ignorantia rerum premiſſaruʒ. Et primo Boe. hoc petit ⁊ phĩa ſcd̃o illud proſequitur ibi. Primũ igitur. Dicit primo. Tum igitur ſcʒ finito ſermone phĩe. Ego Boe. inquã Pape eſt admirantis O phĩa tu ꝓmittis nec dubito quin poſſis efficere.i.in effectum producere. tu mõ ne moreris.i. nõ ꝓtrahas me quē excitaueris. ſ. ad audiendũ. ¶ Nota. ꝙ ſapiens nihil ꝓmittit ꝙ adimplere nõ poſſit: q: opus ſapientis eſt non mentiri. ergo di. Boe. phĩe. Sicut magna promittis nõ dubito quin efficere poſſis. ¶ Primũ igit̃ inquit. Hic phĩa ꝓſequitur intentum: ⁊ primo probat bonos ſemper eſſe potētes: ⁊ malos impotētes: cuius oppoſitũ putabat Boe. ⁊ tangit primo modũ ꝑ queʒ vult hoc oſtendere. Secundo oſtēdit ⁊ ꝓbat intentũ ſuum rationibus ibi. Duo ſunt. Primo dicit O Boe. Primũ licebit: vt agnoſcas bonis ſemꝑ adeſſe potētiã ⁊ malos eſſe deſertos.i. priuatos cũctis viribus: quorum alterũ.ſ. bonis ſemꝑ adeſſe potentiũ demonſtratur ex altero ſcʒ ex hoc ꝙ mali ſunt viribus deſerti. ⁊ huius cauſam ſubdit di. Nã cũ bonũ ⁊ malum ſunt contraria: ſi bonũ eſſe potēs cõſtiterit:.liquet.i. manifeſta fuerit imbecillitas.i. ĩpotētia mali: at ſi fragilitas clareſcat mali. firmitas boni nota eſt. Sed vti pro ſicut abundantior ſit fides noſtre ſnĩe alterutro calle.i. vtraqʒ via ꝓcedã confirmans ꝓpoſita nunc hinc.ſ. ex firmitate boni: nunc inde ex fragilitate mali. ¶ Notãdũ ꝙ phĩa dictum ſuum: ꝙ ſi boni ſunt potentes mali ſunt impotentes: fundat ſuper conſideratione topicam ſi propoſitum propoſito: ⁊ oppoſitum in oppoſito: vt ſi ſanitas eſt bona: egritudo eſt mala. Dicit velit ꝓcedere vtraqʒ via ex potentia bonorum ꝓbando impotentiã maloꝝ: ⁊ ex impotentia malorum potentiam bonorum: quia ſi tantũ vnum iſtoꝝ ꝓbaret: ⁊ ex hoc reliquum concluderet per locũ a cõtrarijs eſſet argumentum veriſimile ⁊ non neceſſariũ: ⁊ ideo vtrãqʒ partem vult ꝓbare ⁊ ex vtraqʒ reliquum concludere. ¶ Duo ſunt quibus omnis humanoꝝ actuũ conſtat effectus. Hic phĩa ꝓbat intentum rationis. Secundo concludit quandã dubitationē: ibi. Sed poſſunt. Tertio confirmat principale intentum autoritate platonis: ibi. Ex quibus oĩbus. Primo ꝓbat bonos ſemꝑ eſſe potentes. Sãctus thomas.

dcas velle adipiſci qḋ minime adipiſcať: huic obtinē
di quod voluerit deſuiſſe valentiam dubitare nō poſ
ſis. Boe. Perſpicuū eſt inquam nec vllo mō negari
pōt. P. Quez vero effeciſſe qḋ voluerit videas: num
etiā potuiſſe dubitabis? B. Minime. P. Quod ve-
ro qſqꝫ pōt: in eo validus qḋ vero nō pōt in hoc imbe
cillis eſſe cenſendus eſt. Boe. Fateor inquā. Philo.
¶ Meminiſti igiť inquit ſupiorībꝰ rōnibꝰ eē colle-
ctū intentionē oēm volūtatis humane q̄ diuerſis ſtu
dijs agiť: ad btītudinē feſtinare. B. Memini inquā
id quoqꝫ demōſtratū. P. Nū recordaris beatitudinē
ipſum eſſe bonū: eoqꝫ mō cū btītudo petiť ab oībꝰ de
ſiderari bonū? Boe. Minime inquā recordor: qm̄ id
memorie fixū teneo. P. ¶ Oēs igiť hoīes boni pa-
riter ac mali indiſcreta intentiōe ad bonum perueni
re nituntur. B. Itaqꝫ inquā conſequēs eſt. P. Sed
certum eſt adeptione boni fieri bonos. Boe. Certuz
Phi. Adipiſcunť igiť boni qḋ appetūt. B. Sic videť
Phi. Mali vero ſi adipiſcerenť qḋ appetūt bonum
mali eſſe nō poſſent. Bo. Ita eſt. P. Cū igiť vtriqꝫ bo
nū petāt ſi hi q̇dē adipiſcanť: illi vo minīe: nō dubiuz

malos impotentes duabus rationibus. Secundo ad idē oſtendendū coaceruat breues rōnes ibi. Sz qm̄ te. prima ī duo ſm̄ duas rōnes. ſcḋa ibi. Rurſus inq̄t. Primo pmittit duo neceſſaria ad pmā rōne. Scḋo ex his arguit ibi. Oēs igiť hoīes. Primo pmittit vnū neceſſariū. Scḋo aliud: ibi. Meminiſti igiť. Primo dicit duo ſunt principia q̄bus conſtat i. pmanet oīs effectus humanoꝝ actuū. ſ. volūtas ac p ꝛ ptās: quoꝝ ſi alterū deſit nihil ē qḋ queat effectu explicari. i. fieri qḋ declarat. deficiēte em̄ voluntate nullus effectus producitur: q2 nullus aggreditur qḋ non vult: at ſi poteſtas abſit voluntas fruſtra ſit: quo fit. i. ex quo ſequitur vt ſi videas quem. i. aliquē velle adipiſci qḋ minime adipiſcať: non poſſis dubitare huic defuiſſe valentiā. i. potētiā obtinendi qḋ voluerit: ꝛ ideo dicit Boe. perſpicuū eſt nec vllo mō negari poteſt: ꝛ ſubdit phia. Quē vero videas effeciſſe qḋ voluerit: nū. i. nunquid? q. d. nō dubitabis eū licet potuiſſe nō habuiſſe potentiā. Et di. Boe. Minime. Tūc phia concludit tā ꝙ manifeſtū ex dictis dicēs. Illud quod q̇ſqꝫ poteſt in eo eſt validus. i. potens: qḋ vero pōt. in hoc eſt cēſendus. i. iudicādus imbecillis. i. īpotēs eē. ꝛ di. Boe. Fateor ī quā. ¶ Not. ꝙ phia dicit nullus aggrediť quod nō vult. Cōtra aliquis nolēs interficit hominē vel ledit hoīem: ergo aliquis aggrediť qḋ nō vult. Itē aliquis cogiť facere aliquid contra voluntatē ſuam: ꝛ ſic aggreditur qḋ nō vult. Dicitur ꝙ phia loquitur hic de effectu ſpōtaneo q̇ ex intentione pcedit nō de eo qui caſu contingit. vnde dicēdū ad primū ꝙ voluntas poteſt cōparari vel ad ipſam actionē quā aliq̇s primo aggreditur: ꝛ ſic nō deficit volūtas vel poteſt cōparari ad cōſequēs illā actionem ꝛ ſic poteſt deficere volūtas vt ſi aliquis nolens hoīem interficere interficit. Ad ſcḋm dicendū illud qḋ quis coactus facit eſt volūtariū mixtū: tamē ſimpliciter eſt voluntarium aliq̇s em̄ coactus magis vult hoc facere q̄ ſubſtinere penā vel pdere vitā: ꝛ ita reſpectu talis defectꝰ nō deeſt voluntas: ſed quantū ad actū interiorem voluntas ſemper libera eſt ꝛ cogi nō poteſt. ¶ Meminiſti igiť inquit. Hic philoſophia premittit ſecundum vtile ad rationem: ꝛ eſt reſumptio quorūdā prius dictoꝝ. Meminiſti ne eſſe collectū. i. cōcluſum ſuperioribꝰ rationibus omnem intentionē humane voluntatis eſtimare. i. tendere ad beatitudinem: q̄ volūtas agitur. i. ducitur in diuerſis ſtudijs? Reſpondet Boe. Memini inquā illud eſſe monſtratū. Itez querit phia. Nunq̇d recordaris beatitudinē eſſe ipſum bonū: qꝫ p ꝛ eo mō deſiderari bonū ab omnibus cū beatitudo petitur. i. deſiderať? Reſpōdet Boe. Minime recordor: qm̄ pro q2 illud teneo fixum. id eſt ſtabilitum memorie. ¶ Notandū ꝙ recordari eſt aliquid reducere ad memoriā qḋ per obliuionem eſt elapſum a memoria: ꝛ q2 beatitudinem eſſe ipſum ſummū bonū nō exciderat a mente Boe. ſemp manebat in habitu: ideo dicit ſe nō recordari de hoc ſed in memoria tanq̄ fixum tenere. ¶ Oēs igitur hoīes: Hic philoſophia arguit ex dictis probans bonos eſſe potentes. ꝛ malos impotentes tali ratione. Quicunqꝫ adipiſcuntur quod volunt ſunt potentes: ꝛ qui non adipiſcūtur quod volūt ſunt impotentes ex primo preambulo. ſed boni adipiſcuntur quod volunt. i. ſummū bonū: mali lꝫ velint non adipiſcuntur ipſum: q2 ſi mali adipiſcerentur ſummū bonū: nō eſſent mali: ergo boni ſunt potentes mali impotentes. vn̄ dicit in litera. Oēs hoīes boni pariter ꝛ mali nituntur peruenire ad bonuz indiſcreta intentione. i. indiuiſa intētione dicit Boe. Itaqꝫ inquam cōſequens eſt. Subdit philoſophia. Certū eſt bonos fieri adeptione boni. Certum eſt di. Boe. Igiť cōcludit phia boni adipiſcuntur quod appetunt. i. volūt. Dicit Boe. ſic videť. Et dicit phia. Si mali adipiſcerenť bonū qḋ appetunt nō poſſent eſſe mali. ita eſt dicit Boe. igiť cōcludit phia. Cum vtriqꝫ petant bonum ſi hi. ſ. boni illud adipiſcanť: illi vero mali minime: nō eſt dubium bonos eſſe potentes: qui vero mali ſunt imbe-

Recordari.

eſt bonos ꝗdeꝫ potētes eſſe: qui ꝟo mali ſunt imbecilles. Boc. Quiſꝗs inquā dubitat nec rerū naturaꝫ nec ꝯſequētiā pōt cōſiderare rationū. Phi. ¶ Rurſus inq̄t: ſi duo ſint ꝗbus idē ſm naturā ꝓpoſitū ſit: eoꝝ vnus naturali officio idip̄m agat atq̄ ꝑficiat: alter vero naturale illud officiū minime adminiſtrare queat: alio ꝟo modo ꝙ̄ nature cōuenit: nō quideꝫ impleat ꝓpoſitū ſuū: ſed imiteꝛ implēteꝫ: quē natura hoꝝ valētiorē eſſe decernis? B. Et ſi cōiecto inquaꝫ quid velis plenius tamen audire deſydero. P. Ambulandi inquit motum ſm naturaꝫ eſſe hoībus num negabis. B: Minime inquam. P. Eiuſq̄ rei peduꝫ officium eſſe naturale non dubitas? Boc. Nec hoc quidem inquam. P. Si igitur pedibus incedere valens ambulet: aliuſq̄ cui hoc naturale pedum deſit officium: manibus nitens: ambulare conetur: quis iure horum valentior exiſtimari poteſt? Boc. Contexe inquam cetera. nam qui naturalis officij potēs eo qui idem nequeat valentior ſit: nullus ambigat. P. Sed ſummum bonum quidē eque malis boniſq̄ propoſitum: boni quidem naturali officio virtutū petūt: mali vero variam per cupiditatem quod adipiſcendi boni naturale officium nō eſt: id ipſum conanꝛ adipiſci? An tu aliter exiſtimas. Boc. Minime inquam: Nam etiam qꝺ eſt cōſequens patet. Ex his eīn que cōceſſerim bonos ꝗdem potētes: malos vero eſſe neceſſe eſt ībecilles. P. Recte inquit ꝑcurris. Idq̄ vti medici ſpare ſolēt: iudiciū eſt erecte iā reſiſtentiſq̄ nature. ¶ Sed qm̄ te ad intelligendū ꝓmptiſſimū eſſe cōſpicio crebras coaceruabo rōnes. Video eīn quā-

les.i.impotētes. Reſpōdet Boc. Quiſꝗs.i.quicūq̄ dubitat de hoc nō pōt ꝯſiderare naturā rerum: nec ꝯſequentiā rōnum. ¶ Notādū ꝙ̄ qꝛ veritas ꝓpoſitionū fundaꝛ ſup naturā rerum quam qui negat veritatē ꝓpoſitionū nō pōt ꝯſiderare ꝯſequentiā rōnuꝫ: qꝛ ꝯñtia rōnum ſupra vtilitatē ꝓpoſitionū fundaꝛ: iō dicit Boc Qui dubitat de p̄miſſis nō pōt deſiderare naturā rerum nec ꝯſequentiā rōnum. ¶ Rurſus inq̄t. Hic ph̄ia ponit ſcd̄am rōnem di. Si ſint duo ꝗbus ſit idem ꝓpoſitū.i.eadeꝫ intentio faciēdi aliq̄d ſm naturam: ⁊ vnꝰ eoꝛū agat idipſuꝫ ⁊ ꝑficiat ip̄m naturali officio.i.naturali organa: alteri ꝟo minime q̄at adminiſtrare.i.adiplere illud officiū nature: ꝟo ꝑ ſꝫ alio modo ꝙ̄ naturale ꝯuenit: nō impleat ꝓpoſitū: ſed imiteꝛ implentē: quē hoꝝ duoꝝ decernis.i.iudicas eſſe valētiorē.i. potētiorē dicit Boc. etſi ꝑ quāuis ꝯiecto.i. ꝯſidero q̄d velis: tū ego deſidero plenꝰ audire de te. Tūc ph̄ia declarat ſibi in exemplo di. Num.i. nō negabis motū ambulādi hoībꝰ ineſſe ſm naturā. di. Boc. Minime inquā. Et ph̄ia etiā nō dubitas eiꝰ rei.i.actꝰ ambulādi eſſe officiū naturale pedū. dt Boet. nec ego dubito. Et ph̄ia. Si q̄s igiꝛ ambulet valens incedere pedibus. alius aūt cui hoc officium deſit manibus nitens.i. laborans: ambulare coneꝛ: q̄s horuꝫ pōt eſtimari valentior: di. Boe. contexe cetera.q.d. ꝓcede i rōne tua: qꝛ nullus ambigit quin potēs naturalis officij ſit valentior eo q̄ nequeat.i.nō poteſt in idem officiū. Tūc ph̄ia iſti ꝓpoſitioni p̄miſſe tāq̄ maiori adiūgit vnā minorē di. Sed ſummum bonum qꝺ eque bonis ⁊ malis eſt ꝓpoſitū: boni q̄dem petūt.i. adipiſcūtur officio naturali.ſ. ꝟtute: mali ꝟo conātur adipiſci ip̄m per variam cupiditatem rerum tꝑalium qꝺ nō eſt officium naturale adipiſcēdi boni. An tu Bo. exiſtimas aliter: Cui Boc. Minime inquam. ⁊ Boet. quaſi ꝑcurrendo cōcludit principale intentum di. Nam etiā illud qꝺ eſt ꝯñs patet mihi. ex his eīn q̄ conceſſerim neceſſe eſt bonos eſſe potentes. malos vero imbecilles.i. īpotētes. Et ph̄ia applaudens Boe. di. Recte inquit percurris. ⁊ illꝺ eſt ſignū ſicut medici ſolēt ſperare iudicium i.ſignū erecte nature ⁊ nature reſiſtentis ſup. ipſi morbo. No. ꝙ̄ ex lr̄a formatur talis rō. qñ duo intendunt aliqꝺ ꝓpoſitum naturale id qꝺ ꝓpoſitū conſequiꝛ officio naturali eſt potens: ⁊ qꝺ nō ſequitur illꝺ ꝓpoſitū naturale eſt impotens. ſꝫ tā boni q̄ mali naturaliꝛ tendūt ad btitudinē: et boni ip̄m cōſequunꝛ naturali officio.ſ. virtute. mali aūt nō: ḡ boni ſunt potētes: mali vero impotētes. ¶ No. circa vltimū ꝙ̄ medici ſolēt accipere ſigna ꝓnoſtica ſanitatis ex egro qñ patiēs erigit ſe ⁊ ꝑ ſe ſentitur fortiori remedio. ſic in boetio ſignū erat cōualeſcētie ⁊ ſanitatis ꝙ̄ ip̄e rōnem ph̄ie remediāteꝫ quaſi ꝑcurrēs per ſe compleuit. ¶ Sꝫ qm̄ te. Hic ph̄ia coacernat quaſdā alias rōnes breues ad ꝓpoſitū oſtendendum ⁊ ſunt quatuor rōnes. Secunda ibi. Cōſidera ꝟo. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur eīn. Prio di. Sed qm̄ te conſpicio promptiſſimū ad itelligēdū: ego cogā coaceruabo.i. cōponā crebras rōnes. vides eīn quāta pateat infirmitas vitioſoꝝ hoīꝫ: q̄ nec ad hoc queūt ꝑuenire ad qꝺ ducit: ⁊ cōpetit eas naturalis intentio: ⁊

ta vitioſoꝝ hoīꝫ pateat infirmitas: q̄ nec ad hoc q̄dē peruenire queunt ad qđ eos naturalis ducit ac pene cōpellit intētio. Et q̄d ſi hoc tā magno ac pene iuicto preeūtis nature deſererētur auxilio? ¶ Conſidera vero quāta ſceleratos hoīes habeat impotētia: neqꝫ eñ leuia aut ludicra premia petunt que cōſequi atqꝫ obtinere nō poſſunt: ſed circa ipſam rerū ſummā verticēqꝫ deficiūt nec in eo miſeris cōtingit effectus: qđ ſolum dies noctesqꝫ moliunt. In qua re bonoꝝ vires eminent. Sicut enim eū qui pedibus incedens ad eū locū vſqꝫ peruenire potuiſſet quo nihil vlterius peruium iaceret: inceſſui ambulādi potētiſſimū eē cēſeres: ita eū quē expetēdoꝝ finē quo nihil vltra eſt apphendit potentiſſimum neceſſe eſſe iudices. ex quo fit qđ huic obiacet: vt iidē ſceleſti viribus oībus videant eſſe deſerti. Cur eñ relicta virtute vitia ſectant? inſcitia ne bonorum? ſed quid eneruatius ignorantie cecitate? An ſectenda nouerunt ſed trāſuerſos eos libido precipitat? Sic quoqꝫ intemperātia fragiles ſunt: qui obluctari vitio nequeunt. An ſcientes volentesqꝫ bonum deſerunt: ⁊ ad vitia deflectūtur: ſed hoc mō nō ſolum potentes eſſe: ſed omnino eſſe deſinunt. Nam qui communem omnium que ſunt finem relinquunt:

quid eſſet de iſtis malis cenſendū ſi desererent hoc auxilio nature preeūtis tā magno ac pene inuicto. q. d. nihil aliud cenſendū eſt: niſi qđ impotentie eoꝝ hic aſcriberetur. ¶ No. ꝙ tam boni q̄ꝫ mali vniuerſaliter tendūt ad bonū: ⁊ mali deficiūt ab eo qđ cōpetit eis ſꝫ naturā. Et hoc arguit ſic. Maxima impotētia eſt deficere ab eo quo natura tēdit: ſed hoc faciunt mali: ergo mali ſunt impotētes. ¶ No. ꝙ dicit pene inuicto ꝙ appetit⁹ naturalis boni nō habet ꝯtrariū repugnās quo vincatur: ſed tñ per ignorantiā ⁊ errorē vitioꝝ peruertitur: ⁊ ita aliquo mō vincitur: ſꝫ nō directe. ¶ Cōſidera ꝟo quāta. Hic phia ponit ſcđaꝫ rōneꝫ ⁊ di. Cōſidera ex his q̄ dicā quāta ipotētia hēat ſceleratos hoīes. Neqꝫ eñ petūt p̄mia leuia ⁊ ludicra. i. iocoſa q̄ conſequi atqꝫ obtinere nō poſſunt id eſt nequeūt: ſꝫ ipi deficiūt circa ipſarū rerum ſummā. i. pfectionē atqꝫ verticem. Nec ꝯtingit ipſis miſeris affect⁹ boni in eo. i. ppt' h̄ ꝙ ipſi moliunt. i. laborāt acquirere dies: qꝫ ꝑ ⁊ noctes. i. trāſitoria ⁊ temporalia bona. ¶ Not. ex lr̄a formaṫ talis ratio quāto magis eſt illud a quo aliq̄s deficit: tāto maior eſt ſuus defectus et in maiorem impotentiam cadit: ſed illud a quo mali deficiunt nō eſt qui vile ⁊ modicum: ſed eſt ſummum bonum: ergo malorum maxima eſt impotētia. ¶ In qua re bonoꝝ. Hic phia ponit tertiam rōneꝫ ꝓbando bonos maxime eſſe potentes pertractādo exemplū ſupra poſitū. ⁊ ex hoc concludit malos maxime eſſe impotētes et di. in qua re. ſ. aſſuetudine boni deſiderati eminent vires bonorum ſup. ⁊ vires maloꝝ. Sicut eñ cēſeres. i. iudicares eſſe ambulandi potentiſſimū qui pedibus incedens potuiſſet peruenire vſqꝫ ad eum locum quo vlteri⁹ nihil peruium. i. manifeſtū iaceret inceſſui: ita neceſſe eſt ꝙ euꝫ iudices potentiſſimū qui apprehendit finem expetendoruꝫ quo nihil amplius eſt vltra. tales autē ſunt boni. ex quo fit. i. ſequitur qđ huic obiacet. i. contrariū eſt: vt iideꝫ ſceleſti. i. mali videant deſerti oībus viribus. ¶ No. ꝙ ſicut viator aliquis dicitur potens cū ambulat ad euꝫ locū vbi nihil amplius reſtat de via: ſic boni quādo pueniunt ad finem ⁊ ad bonum quod tranſcendi nō poteſt: dicunt potētes: mali autē q: ipm attingere nō poſſunt dicuntur impotentes. ¶ Cur eñ relicta virtute. Hic phia ponit quartam rationē. ſcđo excludit quandā dubitationē ibi. Quod quidem. Ratio quā intēdit in ſumma eſt iſta. Mali qñ relicta ꝟtute declināt ad vitia aut ſciūt bonū eſſe adherere virtuti: aut neſciūt: ſi neſciunt peccāt ꝑ ignorantiā. Nihil autem eſt impotenti⁹ ignorantia: ergo mali peccantes ꝑ ignorantia ſunt impotentes. Si aūt ſciāt bonū eſſe adherere virtuti ⁊ declināt ad vitia: aut volentes derelinquunt bonū: aut nō. ſi nō volētes: ſed attracti libidine paſſionū ꝯuertunt ad vitia: ſequit ꝙ ſunt impotētes: q: maxima potētia eſt nō poſſe reſiſtere paſſionib⁹. ſi aūt ſcientes ⁊ volētes relinqunt bonum: ſequit ꝙ nō ſunt tñ impotētes ſed etiā ꝙ oīno nō ſunt. Cū eñ oīs natura inquantum hmōi: habeat ordinē ad finem. inquātum aliq̄d deſiſtit ab ordine ad finem intantum deficit a natura: ⁊ ꝑ ꝯñs ab eſſe ipſius nature. iſtam rōnem pretēdit in litera di. Cur eñ relicta virtute mali ſectātur vitia: ne pro nunq̄d hoc eſt ex inſcitia id eſt ignorantia bonoꝝ. ſed quid eneruatius. i. debilius cecitate ignorantie? q. d. nihil. An ipſi nouerūt ſectāda bona: ſed eos tranſuerſos libido. i. cōcupiſcentia precipitat in vitia. ⁊ ſic ipſi fragiles intēperātia. i. ppter intemperantiā libidinis nequeūt. i. nō poſſunt vitio obluctari. i. reſiſtere. An ſciētes ⁊ volentes deſerunt bonū ⁊ deflectunt a vitia voluntate ⁊ ſciētia: ſed hoc modo nō ſolū potētes eſſe deſinunt: ſed oīno deſinunt eſſe. cuius aſſignat rōnem. nā qui relinquun communem finem oīm. ſ. deum: q̄ eſt ipſum eſſe: pariter eſſe deſiſtunt. ¶ No. ꝙ pmū ens veriſſime habet eſſe. ipſum eñ eſt cauſa eſſe omnib⁹ vt ſint: vt pꝫ per Cōmentatorem. ij. Metaph.

Ens pri-mum.

⁊ pꝛimo celi ⁊ mūdi. Ab hoc ente deriuatū ē ſingulis eē ⁊ viuere quāto ergo magis p vitia receſſit
a pꝛio eē: tāto magis deſinūt eē. vñ beat⁹ Greg. in li. moꝛal. loquēs de dyabolo inqt: ꝙ dyabol⁹ bene
dꝛ nō eſſe: qꝛ a ſumma eſſentia receſſit: ⁊ hoc quotidie excreſcēte defectu tendit ad nō eſſe: qm̄ ab eo
qui veꝝ eſt eſſe cecidit. ❡ No. phia tres aſſignat cauſas ex qbus oē pctm̄ ꝓcedit. Ois em̄ peccās vel
peccat ex ignoꝛātia: ⁊ hūc modū pꝛio tāgit. vel peccat ex impotētia reſiſtēdi: ⁊ iſtum ſcd̄o tāgit vel ex Cauſe peccati.

pariter quoqꝫ eſſe deſiſtunt. ❡ Quod quidem cuipiaꝫ
mirum foꝛte videaſ: vt malos qui plures hoim ſunt
eoſdē nō eſſe dicamus: ſed ita ſeſe res habet. Nam q
mali ſunt: eos malos eſſe nō abnuo: ſed eoſdē eſſe pu-
re atqꝫ ſimpliciter nego. Naꝫ vti cadauer hoieꝫ moꝛ-
tuum dixeris: ſimpl'r vero hoiem appellare nō poſſis
ita vitioſos malos qdeꝫ eſſe cōceſſerim: ſed eſſe abſo
lute nequeā ꝯfiteri. Eſt em̄ ꝙ oꝛdinē retinet ſeruatqꝫ
naturā. Quod vero ab hac deficit: eſſe etiā qd in ſui na-
tura ſitū derelinquit. ❡ Sed poſſunt inqꝫs mali. ne
ego qdem negauerim: ſed hac qdeꝫ coꝝ potētia nō a
viribus: ſed ab imbecillitate deſcēdit. Poſſunt enim
mala: minime valerēt ſi ī bonoꝝ efficiētia manere po-
tuiſſent. Que poſſibilitas eos euidēti⁹ nihil poſſe de
mōſtrat. Nam ſicuti pauloante collegimus malū ni-
nil eſt: cū mala tantūmodo poſſint nihil poſſe impꝛo
bos liquet. Boe. Perſpicuū eſt. Phi. Atqꝫ vt intel-
ligas quenā ſit hui⁹ potentie vis: ſummo bono nihil
potētius eſſe pauloante diffiniuimus. Boe. ita eſt in
quā. Phi. Sed idē inquit facere malū nequit. Boe.

voluntate ⁊ malicia: ⁊ illū modū: qꝛ gra-
uioꝛ ē vltimo ponit. ❡ Quod quidē cupiāt.
Hic phia excludit dubitationē: aliqs em̄
dubitaret quō aliqs poſſet eſſe malus: et
tn̄ dici nō eſſe. hoc excludit phia di. Mirū
ſi foꝛte videaſ cuipiam. i. alicui vt malos
qui plures ſunt hoim dicam⁹ eoſdē nō eſ-
ſe: ſed ita res ſeſe hꝫ quāuis miruꝫ videſ.
Nā q ſūt mali eos eſſe malos nō abnuo. i.
nego: ſꝫ ſimpl'r ⁊ pure eoſdē eē nego. Naꝫ
vti p ſicut cadauer hoieꝫ moꝛtuū dixeris
ſimpl'r aūt hoiem appellare nō poſſis: ita
vitioſos malos eſſe cōceſſerim: ſꝫ nequeā
ꝯfiteri ipos abſolute eē ſine determiatiōe
diſtrahente ⁊ replicat cām pꝛius dictā di.
Solū em̄ ē illud qd oꝛdinē retinet ſeruat-
qꝫ naturā qd aūt ab hac natura ⁊ ab oꝛdi
ne deficit etiā eſſe qd ī ſui natura ſitū eſt
derelinqt. ❡ Notandū ꝙ maluꝫ eſt deter-
minatio diſtrahēs ſicut ⁊ moꝛtuū. Vñ ſi-
cut cōcedēdū eſt cadauer hois eſſe hoieꝫ
moꝛtuū. nō tn̄ ſimpl'r cōcedendū eſt cada
uer eſſe hoieꝫ. ſic quēcūqꝫ malū cōcedēdū
eſt eſſe malū. nō tn̄ ſimpl'r cōcedenduꝫ eſt
ipm eſſe. vñ ſicut patebit tertia ꝓſa hoies
cōuerſi in maliciā hūanā amiſerūt natu-
ram: ergo p maliciā hoies deſinūt eſſe qd
fuerant. ❡ Sed poſſunt inqes mali. Hic
phia excludit dubitationē ꝯtingētē circa
pncipale ꝓpoſitū. Oſtēſuꝫ em̄ eſt ꝙ mali
ſunt impotētes. Aliqs dubitaret quō hoc
verū ſit: cū tn̄ cōſuetum ſit dicere ꝙ mali
poſſūt. hoc ſoluit phia. Scd̄o oñdit ꝙ po-
tētia maloꝝ nulla ſit ibi. Nā ſicuti di. pꝛi-
mo. O Boe. tu inquies obiiciēdo contra
pdicta ꝙ mali poſſunt ſm cōſuetū modum loquēdi. Rñ. phia. ego nō quidem negauerim: quin mali
poſſunt: ſꝫ hec potētia coꝝ nō deſcēdit a virib⁹: ſꝫ ab imbecillitate. i. a fragilitate qd declarat: qꝛ ma
li poſſunt qdē mala q minime valerēt. i. poſſent: ſi potuiſſent manere ī efficiētia coꝝ bonoꝝ. i. ſi efficiē
tia maloꝝ eſſet talis qlis illa quā habēt boni: q potiſſima ē vt pꝫ ex dictis. Que poſſibilitas maloꝝ
q poſſint mala demōſtrat eos euidēti⁹ nihil poſſe. ❡ No. ꝙ dicit malos minime poſſe mala ſi pma-
neāt in efficiētia bonoꝝ. Ex quo videſ ꝙ boni nō poſſunt facere malū: nec p ꝯñs peccare: qd falſum
ē cū iuſt⁹ ſepties in die cadat: ⁊ foꝛtioꝛ reſurgit ſm ſcripturā. Ad hoc dicēdū ꝙ boni nō pñt facere ma
lū ex electiōe recte rōnis q ſemp depcaſ ad optia: ſꝫ de potētia abſoluta poſſunt facere malū. inquā
tū tn̄ potētia coꝝ cōiungiſ volūtati ⁊ electioni: qꝛ eligūt bonū ⁊ nō malū: ſic dicunſ nō poſſe facere
malū. ❡ Nam ſicuti pauloante. Hic ꝓbat ꝙ potētia maloꝝ nulla ſit tripl'r. Secunda ibi. Atqꝫ vt
intelligas. tertia. Huc accedit. Pꝛio di. vti p ſicut collegim⁹ pauloante: malū nihil eſt. ⁊ mali tantū
poſſunt mala ex hoc liquet impꝛobos nihil poſſe. ⁊ di. Boe. pſpicuū eſt. ❡ Notandū ꝙ rō ſic foꝛma
tur. poſſe malū eſt poſſe nihil: cū malū nihil ſit: ſed mali tm̄ poſſūt mala: ergo poſſunt nihil. ⁊ per ꝯñs
nulla coꝝ eſt potētia. ❡ Notādum de hoc ꝙ malū nihil ſit vt viſum eſt pꝛius. ⁊ dicit beat⁹ Auguſt.
Cum vniuerſe nature p verbū dei facte ſint: iniquitas p ipm facta nō eſt: qꝛ iniquitas nulla ſubſtan-
tia eſt: ⁊ peccatū nō eſt natura: ſꝫ vitiū nature appetētis illd: qd nō eſt ſui oꝛdinis. ❡ Atqꝫ vt intelli-
gas quenā ſit hui⁹. Hic ꝓbat idem alio modo dicens. O Boe. quenam ſit vis hui⁹ potētie qua mali
dicunſ poſſe: ſic ꝯſidera ex dicēdis. nos pauloante diffiniuim⁹ nihil eſſe impotēti⁹ ſummo bono: ſcꝫ
de deo. Ita eſt di. Boe. ⁊ Phi. Sed idē ſcꝫ ſummū bonū: nequit. i. nō pōt facere malū. Minime di.
Boe. ⁊ phia. Eſt igitur aliqs qui putet hoies oia poſſe? Nemo dicit Boe. niſi qui inſaniat. ⁊ idē ho-
mines poſſunt mala facere: vtinā quidē nō poſſent di. Boe. igitur phia arguit. Cuꝫ igitur tm̄modo
potēs bonoꝝ poſſit oia. nō aūt queāt. i. poſſint oia potētes maloꝝ: manifeſtum eſt eoſdē min⁹ poſſe

que mala poſſunt. ¶ Nota poſſe mala magis arguit impotentiam potentiaꝫ: quia ſi argueret potentiam: tunc deberetur omnipotentiſſimo ſcilicet deo quod falſum eſt. Unde poteſt argui ex litera ſic. Deus pōt oīa ⁊ non pōt malū mali nō poſſunt oīa ⁊ poſſunt malū: ergo poſſe malū magis arguit impotentiā potētiam. ¶ Huc accedit. Hic probat idem tertio modo dicens. Huc accedit oēm potentiam eſſe numerādam inter expetenda ⁊ omnia expetēda: id eſt deſiderāda referri ad bonum velunt ad quoddam cacumen .i. pfectionem ſue nature: ſed poſſibilitas .i. potentia patrādi ſceleris .i. faciendi malum non poteſt referri ad bonum. igitur expetenda non eſt. omnis autem potētia expetenda eſt: liquet igitur poſſibilitatem: id eſt valentiā ſiue potētiam malorum non eſſe potētiam. ¶ Nota ratio ſic poteſt formari in lr̄a. Omnis potētia que eſt potentia naturaliter eſt appetēda ⁊ refertur ad bonum: ergo potentia mali nō eſt potentia. Ex quibus omnibus bonorū. Hic ex dictis cōcludit ꝯcluſionem: principalē confirmādo eam autoritate Platonis dicens. Ex quibus iam declaratis apparet minime dubitabilis potētia bonorū ⁊ infirmitas malorū: pro ⁊ liquet verā eſſe illā ſententiā Platōis: ſolos ſapiētes poſſe facere qđ deſiderant. Improbos vero explere poſſe qđ libeat .i. qđ libidini placeat qđ vero deſiderant ratiōali appetitu malos explere non poſſe. faciunt enim ſup. mali que ſcilicet libido libet .i. expetit: dū putāt ſe adepturos bonum qđ deſiderāt: per ea quibus delectanť. Sed minime adipiſcūtur: quoniā pbra .i. vitia vel hoīes vitioſi non veniunt ad beatitudinem. ¶ Not. deſiderium eſt appetitus rōnalis: libitum autem ſpectat ad appetitum ſenſualem: licet ergo mali effecterent beatitudinem appetitu rōnali: tamen faciunt qđ libet ſequentes appetitū ſenſitiuum: ideo ad beatitudinem nō perueniūt. Sapiētes autē qui contēnunt delectationes ſenſuales ⁊ nituntur intellectualibus ipſi ſunt pficiunt animam ſuaꝫ ſcientia ſui creatoris qui de nihilo fecit eos: vt ſcribit in libro de po. Anima non triſtabitur neq turbabitur cum recedit a corpore: vt ſcribitur in eodem libro.

Minime. Phi. Eſt igitur inquit aliquis qui omnia poſſe homines putet? Boe. Niſi qui inſaniat nemo. Phi. Atqui idem poſſunt mala. Boet. Utinam quidem inquam non poſſent. Phi. Cum igitur bonorū tantummodo potens poſſit omnia: non vero queant omnia potentes etiam malorum: eoſdeꝫ qui mala poſſunt minus poſſe manifeſtum eſt. ¶ Huc accedit quod omnem potentiam inter expetenda numerandam: omniaq expetenda referri ad bonum velut ad quoddam nature ſue cacumen oſtendimus: ſed patrandi ſceleris poſſibilitas referri ad bonum non poteſt. Expetenda igitur non eſt: omnis potentia expetenda eſt. Liquet igitur malorum poſſibilitatem nō eſſe potentiam. ¶ Ex quibus omnibus bonorum quidem potentiam malorum vero minime dubitabilis apparet infirmitas. Ueramq illam Platonis eſſe ſententiam liquet: ſolos quod deſiderent poſſe facere ſapientes: improbos vero explere quidem quod libeat: quod vero deſiderant explere nō poſſe: faciūt enim que libet dum per ea quibus delectantur: id bonum quod deſiderant: ſe adepturos putant: ſed minime adipiſcuntur: quoniam ad beatitudinem probra non veniunt.

Raymū. TUm id eſt tūc finito phie ſermone dixi pape .i. vehemēter admiror: ⁊ cauſa eſt ſupple: tu magna pmittis. ¶ Lege: tu: ⁊ non vt: eſt enim corruptio litere audiui: tamen vt id eſt ſicut magna pmittis: nec .i. non dubito: quin poſſis implere: quia magna eſt tua ſapientia. ¶ Memini inquam id quoq demōſtratum. Lege quoq .i. etiam memini .i. recordor id ſcilicet predictū eſſe demōſtratū .i. declaratum. ¶ Sed certum eſt adeptiōe boni fieri bonos: lege vt dico .q.d. ſicut adeptione beatitudinis fit homo beatus: ſic adeptiōe bonitatis fit bonus. Alio. Alio vel modo (nature cōuenit) is quidem impleat propoſitum ſuum vel imitetur implentem. Lege ſic. nam deprauata eſt doctoris litera quanq ſit facilis. ¶ Nam. nam (quin naturalis officij potēs. eo ibidē nequeat (valentior ſit) nullus ambigit. Ordo eſt. nam .i. nullus ambigit id eſt dubitat quin .i. vt ⁊ non: vt potēs naturalis officij .i. qui habet potentiam actus naturalis non ſit valentior .i. potētior eo .i. illo qui nequeat .i. nō poſſit idem ſcilicet officiū naturale. ¶ Sꝫ oīno eſſe deſinunt. Super hoc notandū venit triplex eſt eſſe vt ad noſtrum ppoſitū ſufficit ſcꝫ eſſe eſſentie: eſſe gratie: ⁊ eſſe finale: quātum ad primum mali nō deſinunt eſſe. nam materia ⁊ forma (ſunt eſſentialia hoīs remanēt habita malitia: quātum ad ſcđm deſinunt eſſe: nam pctm̄ eſt priuatio grē: ātū ad tertium etiā mali deſinūt eſſe: relinquūt finem ppter quē facti ſunt ſcꝫ ſummū bonū. vnde magiſter in .ij. ſentē. diſt. i. fecit deus rōnalē creaturem vt ſummū bonū intelligeret intelligēdo amaret: amādo poſſideret ⁊ poſſidēdo frueret. ¶ Faciūt ei libet. Lege libet diuiſim ſunt em̄ due dictōes

vt ſit ſenſus mali faciũt ea quelibet.i.libido vel cõcupiſcẽtia appetit.ſimiliter leges arte quod libet eſt eñ libet impſonale verbũ in ꝓpoſito. ¶ Dum ꝑ ea (quibus delectanť) id bonum (qđ deſiderant) ſe adepturos putant.ordo eſt.dum.i.qñ ipſi mali putant ſe ſcꝫ malos adepturos ideſt conſecuturos vel poſſe conſequi id bonum quod deſiderant per ea bona quibus delectantur. ¶ Quoniã ad beatitudinem probra nõ veniũt.q.d.nullus cũ vitio obtinebit beatitudinem vnde ſaluator in euãgelio nihil coinquinatum introibit in regnum celorum.

Tum ego. Pape inquã ₇c. Uſqꝫ adeo nota ſunt oĩa vt verear imorari:ſcies tñ lector ibi. Aſceſiꝰ.
Sed vti noſtre ſentẽtie ₇c. Uti nõ accipiť pro ſicut ſimilitudinis ſed ꝓ vt optãdi:qꝛ ſenſus eſt.ſꝫ vti.i.vt vť ad finẽ:vt abũdãtior fides ſit.i.habeať noſtre ſentẽtie ꝓcedã alterutro calle. Callis ẽ via trita:₇ q̃ pedibꝰ quaſi callũ.i.duritiẽ cutis incuſſerit. Quẽnã hoꝝ volẽtiorẽ: Quia de duobꝰ loquiť bene vtiť cõparatiuo:ſꝫ dicebat etiã vti ꝓprio interrogatiuo dicẽdo.vtrũ hoꝝ potiꝰ quẽ nã hoꝝ:ſed q̇s etiã ab aliis de duobꝰ queſitiuũ poniť. Ludicra
Ludicra ꝑmia. Laurẽtius de valla docet ludicrũ.₇ nõ ludicre facere in plurali ludicra. Vult eñ qđ ſit tantũmõ ſecũde declinatiõis in maſculino ₇ neutro vt declineť.hic ludicrus hec ludicra hoc ludicrũ:₇ nõ hic ₇ hec ludicris ₇ hoc ludicre vt Priſcianꝰ voluit. Eſt aũt ludicrus iocularis leuis ludẽti ſimilis. Peruiꝰ peruia puiũ nõ ſignificat manifeſtũ:ſꝫ cuius mediũ pandiť via:q̃ſi ſit perutũ aut pertrãſibile. Ad argumẽtũ factũ de bonis q̇ cadunt ſepties in die.₇ tñ boni manẽt dicere liceret.ꝙ quãtũ cadunt tm̃ deſunt eſſe boni:ſꝫ qꝛ quo ad alia cadũt quo ad alia ſtãt:ideo boni cenſenť quo ad ſtatũ nõ quo ad caſum:₇ nõ qꝛ cadũt ſꝫ qꝛ reſurgũt. In fine huiꝰ pſe poniť differẽtia inter libidinẽ ₇ deſideriũ. Naꝫ libido fere in malã partẽ accipiť dico fere:qꝛ Salluſtiꝰ etiã ꝓ bona voluptate accepit. Sed deſideriũ eſt frequẽtius rei bone ₇ honeſte.quã mali deſiderare quidẽ poſſunt ſed manẽtes mali nõ poſſunt impetrare:vt dicit diuinus vates.deſiderium peccatorum peribit Periuꝰ.

¶ Metrum ſecundum libri quarti.

Quos vides ſedere celſo
Solij culmine reges:
Purpura claros nitente
Septos triſtibus armis
Ore toruo comminantes:
Rabie cordis anhelos:
Detrahit ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus:
Jam videbit intus arctas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis.
Hinc flagellat ira mentem:
Fluctus turbida tollens.
Meror aut captos fatigat:
Aut ſpes lubrica torquet.
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos:
Non facit quod optat ipſe
Dominis preſſus iniquis.

Quos vides ſedere celſo. Iſtđ Sanctꝰ
ẽ metrũ ſecũdũ huiꝰ quarti ₇ thomas.
eſt metrũ mixtũ. Primũ diciť alemanicũ ab inuentore:trochaicũ a pede ꝑdominãte:ſecundũ đꝛ pherecratiũ ab inuentore ſpondaicum a pede predominãte. In quo metro philoſophia oſtẽdit quomodo potentia malorum ſit conſideranda:in quibus maxime videť eſſe:ſicut ſunt reges ₇ principes. Et dicit incipiẽdo cõſtructioneꝫ in ſeptimo verſu. Si quis detrahit.i.remoueat ꝑ cõſideratione ₇ intellectuꝫ tegmina.i.tegimina vani cultꝰ exterioꝝ ſuꝑbis regibꝰ.quos reges vides ſedere celſo culmine.i.altitudine ſolij.i.cathedre:quos vides claros purpura nitente ſeptos.i.circũdatos armis triſtibus.i.cõtriſtãtibus. Reges inquam cõminãtes.i.minas iponẽtes miſeris toruo ore.i.crudeli aſpectu anhelos.i.cupidos vel feſtinos rabie cordis.i.crudelitate morꝫ. Iã videbit dños tales ferre intus.i.in aĩa arctas catenas.i.vincula vitioꝝ.qđ manifeſtat ſubdens. Hic eñ.i.ex vna ꝑte libido.i.ꝯcupiſcẽtia verſat.i.ꝑcipitat corda taliũ tyrãnoꝝ auidis venenis. Hinc.i.alia ꝑte ira turbida flagellat.i.punit mẽtẽ ipſoꝝ:ira ĩquã tollẽs.i.excitãs fluctꝰ.i.diſturbia:aut captos infortunio aliq̇:meror ipſos fatigat:aut ſpes lubrica.i.vana torquet. Cũ ergo cernas vnuꝫ caput.i.ꝑncipẽ ferre.i.ſuſtinere tot tyrãnos.i.paſſiones tyrãniſantes ipſe preſſus inq̇t dominis.i.vitijs dominãtibꝰ nõ facit quod optat. ¶ Nota ꝙ intentio phie eſt dicere ſi q̇s viſu poſſet penetrare corda ꝑncipuꝫ quos videt ſedere in altis ſolijs ornatos claris indumentis:habentes arma terrentia toruo vultu reſpicientes miſeros ſtatim viſu cognoſceret ipos

ligatos multis catenis inſolubilibus paſſionibus ire.ſpei:timoris:ꝛ ſic ligati paſſionibus nõ faciũt qđ optant:ꝛ ꝑ ꝯñs ſunt impotẽtes. ¶ Notãdũ ꝙ dí.homo preſſus iniqs dñis.i.vitijs dominãtibꝰ nõ facit qđ optat:dicit btũs Augu.in lib.de ciuitate dei.Bonꝰ etiã ſi ſeruiat liber eſt:malus aũt ſi regat ſeruus eſt.Nec vnius (qđ grauius eſt) tot dñorũ ſeruus eſt:quot vitiorum.

Raymũ. Quos vides ſedere celſo. ¶ Hoc in metro oſtẽdit malorꝫ potẽtiã nullã eſſe cũ in maioribꝰ nulla ſit:ꝛ rõ tenet ꝑ locũ a maiori ad minꝰ negatiue ſic. Si mali eſſent potẽtes maxime eſſent maiores ſcꝫ reges ꝛ princeps ſꝫ hoc nõ ergo neqꝫ minores:maior huiꝰ nota eſt;nã ſi illud qđ magis videt ineſſe nõ ineſt:nec illud qđ minꝰ:ſed magis videt ineſſe ꝙ maiores ſiue potẽtes ꝙ minores ꝛ inferiores:minor patet in litera. ¶ Ergo cũ caput tot vnũ Cernas ferre Tyrannos non facit qđ optat ipſe Dñis preſſus iniquis. ¶ Concludit doctor malos eſſe impotẽtes deficerent alias due vltime linee hic vbi non bene duo iungerentur adiectiua.

Aſceſiꝰ. Quod vides ꝛc. Carmẽ eſt dicolon diſtrophon.prior verſus eſt alemanicꝰ dimeter trochaicus acatalecticꝰ:ꝯſtãs quatuor pedibꝰ q̃ poſſunt eſſe quatuor trochei:ſed ſpondeũ recipit.Poſterior eſt pherecratiꝰ ab inuẽtore.ſpõdaicus a pede ꝑdominãte.tres eñ ſunt pedes quorũ primus ꝛ vltimus poſſunt eſſe ſpondei.medius aũt dactilus:ſed primus etiã anapeſtus eſſe põt. Solium Soliũ dr ex eo ꝙ fiat ex ſolido.i.integra materia:ne quis reges adoriatur.i.ex inſidijs ledat.Dominos ferre catenas.Pulchra declaratio.i.qui ſe dños putãt catenas ferunt.Sed ne hic quidem expoſitionis egentia video.

¶ Proſa tertia libri quarti.

Vides ne igit quãto in ceno ꝓbra voluãtur:vides q̃ ꝓbitas luce reſplẽdeat: In quo ꝑſpicuũ eſt:nunq̃ bonis ꝑmia:nũq̃ ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia. ¶ Rerũ etenĩ q̃ geruntur illud propter qđ vnaqueqꝫ res geritur:eiuſdem rei premiũ eſſe non iniuria videri põt.vti currenti in ſtadio propter quam curritur iacet premium corona. Sed beatitudinẽ eſſe idipm bonũ propter qđ omnia gerũtur oſtẽdimus.Eſt igit humanis actibus ipſuꝫ bonum veluti premiũ cõe ꝑpoſitum:atquĩ hoc a bonis nõ põt ſeparari neqꝫ enim bonus vltra iure vocabit:q̃ careat bono:quare probos mores ſua ꝑmia nõ relinquunt.Quãtũlibet igi. ſeuiant mali:ſapien-

Sanctꝰ thomas. Vides ne igit. Iſta eſt ꝓſa tertia huiꝰ quarti i qua phia oſtẽdit malis nũq̃ deeẽ ſupplicia ꝛ bonis nũq̃ deeſſe ꝑmia. Et ꝑmo phia ꝯtinuãdo ſe ad ꝑcedẽtia.Prio ꝑmittit intẽtũ ſuuꝫ.Scđo ꝓſequit intẽtũ:ibi.Rerũ etenĩ.Primo dicit ſic.Vides ne igit.O Boe.in quãto ceno.i.in quãta vilitate impotẽtie voluant ꝓbra.i.hoies probroſi ꝛ vitioſi:vides etiã q̃ luce.i.qua claritate potẽtie reſpõdeat ꝓbitas ꝟtuoſorꝫ hoim in quo ſicut i ſuo antecedente ꝑſpicuũ eſt:hoc ꝯñs.ſ.nũq̃ bonis ꝑmia:nũq̃ ſceleribꝰ.i.hoibus ſceleratis deeſſe ſua ſupplicia. ¶ No. ꝙ mali dicunt volui in ceno:qꝛ mali ꝛ maxime libidinoſi ſuibꝰ aſſimilant ſicut poſtea patebit:qꝛ volunt in illo ſm illud. Sus magis in ceno gaudet q̃ fonte ſereno. De qbus dicit ſcriptura.Perierũt iumẽta in ſtercore ſuo:ꝓbi aũt luce reſplendent:qꝛ virtus ꝛ ꝓbitas vltro humanã naturã homineꝫ ꝓuehit ꝛ dijs aſſimilat. ¶ Rerũ etenim q̃ gerunt:Hic phia proſequit intentũ.Et ꝓbat primo ꝙ bonis nunq̃ deſint ꝑmia. Scđo oſtẽdit q̃d ſit premiũ.ibi.Ad cuius premij.Primo ꝓbat duabꝰ rõnibus.Scđam ponit ibi.Poſtremo.Prima rõ talis eſt:Oĩs res ꝓpter quã gerit eſt ꝑmiũ illius rei q̃ gerit ſed ꝓpter bonũ oĩa ſunt ꝛ gerunt:ergo bonũ eſt premiũ oĩm que gerunt:ſed bonũ a bonis ſeparari nõ põt:qꝛ iam nõ eſſent boni:ergo bonis nunq̃ deſunt ſua ꝑmia. Vñ dicit in lr̃a.Rerũ que gerunt.i.fiũt illud ꝓpter qđ vnaqueqꝫ res gerit.i.fit:illud videri põt nõ iniuria eſſe premiũ illius rei.hoc declarat exemplariter.vt currenti in ſtadio.i.in aliquo ſpatio:corona ꝓpter quã currit eſt ꝑmiũ:ſed oſtẽdimus prius btitudinẽ eſſe idipm bonũ ꝓpter qđ oĩa regunt:ergo ipm bonũ eſt veluti cõmune ꝑmiũ actibꝰ humanis ꝑpoſitũ:ſꝫ hoc bonũ nõ põt ſeparari a bonis.Nõ eñ iure vocabit bonꝰ q̃ careat bono:qꝛ ꝓbos mores.i.hoies bñ morigeratos nõ relinquũt ſua ꝑmia. Quãtũlibet ergo ſeuiãt mali cõtra bonos:tñ ſapienti nõ decidet.i.deorſum a capite cadet corona.i. ꝑmiũ:nec areſcet.i.minuet:qꝛ aliena improbitas nõ decerpit.i.nõ aufert ꝓpriũ decus ꝓbis animis: qđ ſi boni accepto ꝑmio extrinſecꝰ letarent:poterat hoc aliqs auferre ab eis.vel ſaltẽ ille q̃ cõtuliſſet: ſꝫ qm̃ ꝓ qꝛ illud ꝑmiũ ſua ꝓbitas vnicuiqꝫ cõfert:tũ.i.tũc:q̃libet carebit ſuo ꝑmio cũ deſierit eſſe probus. ¶ Notãdũ ꝙ ꝯſuetudo fuerat apđ romãos currere in ſtadio.i.in aliquo ſpatio qđ vocabat ſtadiũ.ꝛ q̃ citiꝰ venit ad metã ſuſtulit ꝑmiũ.ſ.coronã vel aliq̃d aliud:ſicut dicit Apoſt.Neſcitis ꝙ hi q̃ i ſtadio currũt oẽs q̃dẽ currũt ſꝫ vnꝰ accipit brauiũ:ſic currite vt apprehẽdatis:ergo hoc ꝓpter qđ currit eſt ꝑmiũ currentũ. ¶ Nota ꝙ bonus nõ põt carere ꝑmio:qꝛ illud a quo hõ denominat bonꝰ: eſt virtꝰ vel opatio ꝟtuoſa.qꝛ ſm Ariſt.ij.Ethi.Oĩs ꝟtus erit vtiqꝫ habitꝰ:ex quo hõ fit bonꝰ:ꝓpter qđ dignitas ꝟtutis ẽ ꝑmiũ ꝟtuoſe opantiũ:ſꝫ opans ꝟtuoſe nõ põt ꝑuari ꝟtute:ergo nõ põt carere ſuo

premio. ¶ Notādū quātūcūqꝫ mali ſeuiant: tñ ſapiēti non decidet corona: q2 ſm Sen̄. xiij. epiſto. ad lucidū. Nunqꝫ inualeſcet ad tm̄ malicia: neqꝫ ad tm̄ excedit̄ ꝯtra v̄tutes: vt nō nomen phie ſacrū ⁊ venerabile ꝑmaneat. Et ſiłr eſt de malis ⁊ ſtultis reſpectu bonoꝝ ⁊ ſapientiū. ¶ Poſtremo cū oē premiū. Hic ponit ſcdam rōnē q̄ talis eſt. Premiū oē h3 rōnē boni: ſed bon⁹ eſt cōpos boni: ergo erit compos p̄mij. Dicit ergo in lr̄a. Poſtremo cū omne p̄miū iccirco appetatur. q2 credatur eſſe bonū:

ti tamen corona nō decidet: nō areſcet. Neqꝫ eñ̄ ꝓbis animis ꝓpriū dec⁹ aliena decerpit improbitas ꝙ ſi extrinſecus accepto lateret: poterat hoc vel alius quiſpiā vel ipſe etiam q̄ contuliſſet auferre: ſed qm̄ id ſua vnicuiqꝫ ꝓbitas cōfert: tum ſuo p̄mio carebit cū ꝓbus eſſe deſierit. ¶ Poſtremo cū omne p̄mium iccirco appetat̄ qm̄ bonū eſſe creditur q̄s boni cōpotē premij iudicet expertem? B. ¶ At cuius p̄mij. Phil. Oīum pulcherrimi maximiqꝫ. Memēto eñ̄ illi⁹ corollarij qđ pauloāte p̄cipuum dedi: ac ſic collige. Cū ipſū bonū btitudo ſit bonos oēs eo ipſo ꝙ boni ſunt fieri beatos liquet. Sed q̄ beati ſunt deos eſſe cōuenit. Eſt igitur premiū bonoꝝ qđ nullus deterat dies nulli⁹ minuat poteſtas: nulli⁹ fuiſſet īprobitas deos fieri. ¶ Que cū ita ſint de maloꝝ q̄ꝫ inſeparabili pena dubitare ſapiēs neq̄at. Nā cū bonū malūqꝫ: itē pena atqꝫ p̄miū aduerſa fronte diſſideāt: que in boni premio videmus accidere: eadē neceſſe eſt in mali pena cōtrariā parte reſpōdeat. Sicuti igit̄ probis ꝓbitas ipſa ſit p̄mium: ita improbis nequitia ipſa ſupplicium eſt. ¶ Jam vero q̄ſquis afficitur pena malo ſe affectū eſſe nō dubitat. Si igit̄ ſeſe ipſi eſtīare velint poſſūt ne ſibi ſupplicij expertes videri: quos oīm malorum extrema neq̄tia nō afficit modo: verū etiā vehe

quis iudicet cōpotem boni expertem eē p̄mij. q. d. nullus. ¶ No. ꝙ argumētū phie ſile eſt iſti ac ſi arguat̄. hō nō h3 rōnē boni niſi q2 rōnalis: quicūqꝫ igit̄ eſt rōnalis eſt homo. ſic ſiłr. p̄miū nō appetit̄: niſi q2 bonū: qui ergo eſt cōpos boni eſt cōpos premij: ſ3 bon⁹ eſt cōpos boni: ergo nō deeſt ſibi p̄miū. At cui⁹ p̄mij. Hic oñdit q̄d ſit illud p̄miū qđ boni aſſequūtur ſc3 maximū ⁊ optimū qđ eſt fieri deos. vñ dicit. Ad cui⁹ p̄mij ſc3 boni nō ſunt expertes. i. carētes. rñdit phia. Oīm pulcherrimi ⁊ maximi p̄mij qđ ꝓbat ex quodā correlario ſupra declarato dicēs. Memēto illi⁹ correlarij qđ p̄cipuū pauloāte dedi: ac ꝓ ⁊ ſic collige. i. ex illo correlario ꝯclude: cū ip̄m bonū ſit btitudo liquet oēs bonos eo ip̄o ꝙ boni ſunt, fieri beatos: ſed q̄ beati ſunt: eos ꝯuenit eſſe deos. igit̄ premiū bonoꝝ eſt fieri deos: qđ p̄miū bonoꝝ null⁹ dies deterat. i. ꝯſumat: nulli⁹ poteſtas minuat nullis iprobitas fuſcet. i. obſcuret. ¶ No. ꝙ in iſta deductione phia nō accipit beatitudinem ꝓ ſtatu quē boni habituri ſunt poſt hāc vitā. ſ3 ꝓ ſtatu btitudinis qualis in hac vita haberi pōt: quem hō cōſequitur ꝑ virtutes. Vñ qui eſſentialiter eſt bonus eſſentialiter eſt beatus ⁊ de⁹: ⁊ qui nō eſt eſſentialiter bon⁹: ſ3 participatiue. hic etiā eſt participatione btūs ⁊ de⁹. ¶ Que cū ita ſint. Hic oſtēdit phia ꝙ malis nūq̄ꝫ deſunt ſua ſupplicia. Scđo oſtēdit quale ſit illud ſuppliciū ibi. Vides aūt. Pma diuidit̄ in duas rōnes. Scđa ibi. Iā v̄o. Pmo dī. Que cū ita ſit ſc3 ꝙ boni nūq̄ꝫ carēt p̄mijs. ſeq̄t̄ ꝙ ſapiēs neq̄at. i. non poſſit dubitare de inſeꝑabili pēa maloꝝ. Nam cū bonū ⁊ malū pena atqꝫ ꝓ ⁊ premiū aduerſa fronte diſſideāt. i. opponātur adinuicem: neceſſe eſt q̄ in boni p̄mio videm⁹ accidere: eadē neceſſe eſt ꝙ reſpōdeāt ꝯtraria parte in pena mali: ſicut igitur ꝓbis. i. bonis ipſa ꝓbitas ſit p̄mium: ita nequitia ipſa eſt improbis ſuppliciū.

¶ Notandum quādocūqꝫ ſubiectis ꝯtrarijs inſunt cōtrarie paſſiones: ſi vni ſubiectorum oñditur ineſſe ſua paſſio: tunc ꝑ locū a ꝯtrarijs reliquo ſubiecto aſſignat̄ ineſſe ſimiliter ſua paſſio. Cū igitur bonū ⁊ malū ſint diuerſa ſubiecta: premiū ⁊ ſuppliciū ſint diuerſe paſſiones. ſi oñdit̄ bonis nō deeſſe p̄mia oſtenſum eſt malis nō deeſſe ſupplicia. ¶ Iā vero quiſquis. Hic ponit ſecundam rationem que talis eſt. Pena nō habet rationē pene: niſi ex hoc ꝙ eſt quoddā malū: ergo q̄ eſt affect⁹ malo ip̄e eſt affectus pena: ſ3 mali ſunt affecti: immo infecti malo: ergo ſunt affecti pena: ⁊ per ꝯſequēs ſupplicio. vñ dicit in lr̄a. Jam v̄o quiſquis afficitur pena: malo nō dubitet ſe eſſe effectū: cum ſua pena nō habeat rationē pene: ni q2 mala: igitur ſi ipſi mali ſeſe. i. ſe ipſos eſtimare velint: poſſunt ne ſibi videri exptes ſupplicij quos malos oīm maloꝝ extrema nequitia. i. maxima in genere mali non modo. i. nō tātūmodo nō afficit: veꝝ ꝓ ſed ēt vehemēter inficit. q. d. nō. ¶ Nota ꝙ ſicut argumentū tenet ſub hac forma: homo non eſt homo: niſi q2 eſt rōnalis ⁊ homo: ergo qui eſt rōnalis eſt homo. ſic arguitur in ꝓpoſito pena nō habet rōnem pene: niſi q2 malum eſt quoddam: ergo qui eſt effect⁹ malo eſt effectus pena: ſed mali ſunt affecti malo: ergo malū non deeſt malis: ⁊ ꝑ ꝯñs nec ſupplicium.

¶ Vide autem. Hic phīa oſtēdit quale ſit premiū maloꝝ: ſcʒ transformatio in beſtialitatē. Secūdo oſtēdit quō ꝑ diuerſa vitia hoīes trãsformant in diuerſas beſtias: ibi. Auaritia. Primo dicit. Vide o Boe. que pena comitet improbos ex aduerſa parte bonoꝝ.i.ꝑ cõtrariū ad bonos. didiciſti em̄ pauloante in tertio lib. omne qđ exiſtit eſſe vnū: didiciſti vnū eſſe bonū. cui cõſequēs eſt: vt oē qđ ſit etiã videat eſſe bonū. igitur quicqđ deficit a bono deſiſtit eſſe: quo fit vt mali deſinãt eſſe quod fuerãt: ſed ipſa reliqua ſpecies hūani corpis adhuc manēs in eis oſtētat malos fuiſſe hoīes. Quare verſi ī maliciã amiſere humanã naturã: ſʒ cū ſola ꝓbitas poſſit quēq; hoīem ꝓuehere vltra hoīes ſcʒ in naturã diuinã: neceſſe vt quos improbitas ab humana cõditione deiecit. ipſa detrudat hoīem infra meritū.i. dignitatem hoīs in naturam beſtialitatis. igitur vt nõ poſſis eſtimare hoīem: ſed beſtiã quē videas vitijs trãsformatum. ¶ Notandum ꝙ cum gradus entium diſtinguãtur ſm̄ nobilitatem ⁊ ignobilitatem: q2 non põt accipere duas ſpecies eſſe ꝑfectas: ſed vna eſt dignior alia: ideo opoꝛtet ꝙ oē ens qđ non eſt homo ſit ſupra hoīem vel infra hoīem mali aūt vt ꝓbatum eſt ꝑ maliciã deſinūt eſſe hoīes: ergo neceſſe eſt malos eſſe ſupra hoīes vel infra. Cum aūt ſola ꝓbitas vehat hoīeʒ ſupra naturã humanã: ſcʒ ad naturã deoꝝ: ſequit ꝙ malitia deiecit malos infra naturã humanã ſcʒ ad naturaʒ beſtialitatis. ¶ Auaritia feruet alienaꝝ. Hic phīa oſtēdit qualiter hoīes ꝑ diuerſa vitia transformãtur in diuerſas beſtias dicēs: ꝙ ſi quis hõ feruet auaritia ſcʒ violētus ereptor.i. ablator alienarū opuʒ talem dixeris ſimilem lupi. ſed homo ferox ⁊ inquietus qui exercet linguam litigijs talis cõparabilis eſt cani. Homo occult⁹ inſidiator qui gaudet ſurripuiſſe aliena fraudibus: talis exequetur.i. comparetur vulpeculis: ſed homo intemperans.i. intemperatus ſup ire fremit: talis credatur geſtare animū leonis: ſed homo pauidus ac ꝓ ⁊ fugax qui formidat habeatur ſimilis ceruis. homo autem ſenis ⁊ ſtupidus ille torpet.i. tardus eſt: et talis viuit aſinum.i. aſine. homo autem leuis ⁊ inconſtãs qui ꝑmutat ſtudia ſua.i. opera: nihil differt ab auibus: ſꝑ homo qui immergit fedis: q; ꝓ ⁊ immūdis libidinibus ille detinetur voluptate ſordide ſuis.i. cõparatur ſuibus: ⁊ ſic de ceteris vitijs contingit loqui. Unde cõcludit phīa dicens. Ita fit vt qui deſerta probitate deſierit eſſe homo: cū nõ poſſit trãſire in cõditionē diuinam: vertatur in beluam.i. beſtiã. ¶ Notandū ꝙ in nobis eſt duplex virtus cognoſcitiua ſcʒ intellectus ⁊ ſenſus. Intellectus eſt quid diuinum in nobis ꝑ quē ad ſuperiora aſcēdimus. ⁊ deo ſimiles ſumus. Senſus autē inquantū nõ obedit rõni eſt quid brutale in nobis: ꝑ quem infra naturã humanam redigimur: ⁊ beſtijs ſimiles efficimur: ideo dicit Iſido. in tractatu de ſummo bono. Ue vobis hoībus qui de numero beſtiarū cõputati eſtis: diuinū hoc qđ in vobis eſt nõ cognoſcētes: propter qđ ad ſuꝑiora aſcenditis ⁊ deo ſimiles eſtis. Diuinum aūt hoīem vocat intellectum ⁊ rationem.

mēter inficit? ¶ Vide autem ex aduerſa parte bonoꝝ que improbos pena comitetur. Omne nãq; qđ ſit vnū eſſe: ipſumq; vnū bonū eſſet pauloante didiciſti. Cui cõſequēs eſt vt oē qđ ſit: id etiã bonū eſſe videatur. Hoc igit modo quicqđ a bono deficit: eſſe deſiſtit: quo fit vt mali deſinãt eſſe qđ fuerãt. Sed fuiſſe hoīes adhuc ipſa humani corporis reliqua ſpecies oſtentãt: quare verſi in malitiã humanã quoq; amiſere naturã. Sed cū vltra hoīes quemq; ꝓuehere ſola ꝓbitas poſſit: neceſſe eſt vt quos ab hūana cõditione deiecit: infra hoīs meritū detrudat improbitas. Euenit igitur vt quem transformatum vitijs videas: hoīem eſtimare nõ poſſis. ¶ Auaritia feruet alienarum opū violētus ereptor: ſimilē lupi dixeris. Ferox atq; inquetus linguam litigijs exercet: cani cõparabilis. Inſidiator occult⁹ ſurripuiſſe fraudibus gaudet: vulpeculis exequetur. Ire intemperas fremit leonis animū geſtare credatur. Pauidus ac fugax non metuenda formidat ceruis ſimilis habeatur. ſegnis ac ſtupidus torpet: aſinum viuit. Leuis ac inconſtans ſtudia permutat: nil ab auibus differt. Fedis immūdiſq; libidinibus immergitur: ſordide ſuis voluptate detinetur. Ita fit vt qui ꝓbitate deſerta homo eſſe deſierit: cum in diuinam conditionem tranſire non poſſit: vertatur in beluam.

Raymū. Vides quas ꝓbitas luce reſplēdeat lege ꝓbitas.i. bõitas ſcʒ ꝟtuoſoꝝ: nõ vitioſoꝝ fuit em̄ prior cõmētatio deprauata. ¶ Nec bon⁹ vltra iure vocabit. Ultra.i. inde poſt vel aliter. neq; vltra eſt ꝑpoſitio ſed aduerbiū. ¶ Quare ꝓbos mores. Ordo eſt. quare.i. ſequit ergo ꝙ probos mores.i. hoīes virtuoſos ⁊ bonos ſua ꝓmia.i. merces ꝓmioꝝ illis debita non relinquunt.i. non ſeparantur ab ipſis bonis debet enim ille accuſatiuus ſcilʒ ꝓbos mores.

precedere ſuũ antecedẽs ſcȝ ſua vnde alexander in nono capite dicit cunqȝ relatiuis ⁊c. ¶ Sȝ quoniã id ſua vnicuiqȝ ꝓbitas cõfert. Ordo hic ſic̃ ſeruãdus ẽ: ſȝ qñ.i.qȝ vnicuiqȝ.i. cuilibet hoĩ ſua ꝓbitas cõfert id bonũ. Quod nullus deterat dies. Nullius minuat poteſtas. Lege nullius.

Vides ne igit̃ ⁊c. Sua ſupplicia.i.ꝓpria ⁊ iuſta ſeu debita. Res eñ q̃ gerunt̃. Gerunt̃ pro pter res publice: vñ geſta dñr: agunt̃ etiã priuate. Jacet corona.i.in mediũ propoſita eſt ante pedes eoꝝ q̃ cõcurrere parant. Decerpit ꝓpriũ dec⁹ ⁊ decerpere eſt tenuiter cadẽdo ⁊ paulatim carpẽdo detrahere. Cõpoſitũ a de ⁊ carpo. Poterat q̃s q̃ cõtuliſſet auferre. Vñ Juuenalis Miſerũ eſt aliene incũbere fame. Ne collapſa ruãt ſubductis tecta colũnis. Tum ſuo p̃mio careb⁹t: tũ.i.tũc caue ne dicas tñ: ſicut oſtẽdi in q̃buſdaȝ. Et paulopoſt ne legas p̃miȷ expertũ: ſȝ expertẽ.i.nõ ꝑticipẽ vel extra partẽ vel nõ habentẽ ꝑtẽ. Cõponit̃ eñ ab extra ⁊ ps. ⁊ declinat̃ hic ⁊ hec ⁊ hoc expers hui⁹ expertis. Lupi ſimilẽ dixeris. Vñ dixit lupi nõ lupo. Nã ad mores refert̃ ⁊ tũc ſiſis regit gt̃m. Vulpecula eſt ꝑua vulpes callidũ ⁊ fraudulentum aĩal. Aſinũ viuit.i. aſinine. ſicut apđ Juue. Qui curios ſimulãt ⁊ bacchanalia viuũt. Eſt ſatis poetice dictũ ⁊ trãſſumptiue. Sordide ſuis.i.porce immũde: ⁊ qȝ immũdior eſt ſexus feminin⁹ in porcis: dixit ſordide ſuis. Hor. Et amica luto ſus. Belua triſſyllabũ ſepi⁹ q̃ȝ beſtia reperit̃: ſȝ vtrũqȝ dici põt. Jn oĩb⁹ ãt hmõi locutiõib⁹. Auarita feruet ⁊c. ſubaudit̃ hec clauſula. Quiſq̃s vel ſi q̃s exiſtẽs. Eſt aũt expoſitio futuri carminis. Nã hoc ꝑtendit fabula de Circes mutationibus.i.quas circe facere fingitur. Aſcẽſius

¶ Metrum tertium quarti libri.

Vela Naritij ducis
Et vaga spelago rates
Eurus appulit inſule.
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine.
Miſcet hoſpitibus nouis.
Tecta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus.
Hunc capri facies tegit
Jlle marmaricus leo
Dente creſcit: ⁊ vnguibus
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat: vlulat
Jlle tigris vt indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet varijs malis
Numen Arcadis alitis.

Vela naritij ducis. Jſtd ẽ metrũ tertium huius quarti qđ dicit̃ gliconicũ ab inuẽtore: coriãbicũ a pede p̃dominãte Jn quo philoſophia oſtẽdit transformationem hominum in beſtias ꝑ quandam fabulam. Secundo oſtendit transformationem mentis ꝑ vitia eſſe peiorem transformatione corꝑis: ibi. O leuẽ Fabula quam intendit eſt de transformatiõe ſocioꝝ vlixis: ⁊ eſt talis. Ulixes poſt bellum troianum cum redeundo ad patriã diu erraſſet in mare peruenit in quandam inſulam quam inhabitabat quedaȝ dea nomine Circe filia ſolis: que per gramina; ⁊ potiones conſueuit hoſpites ſuos mutare in diuerſas beſtias: que etiam ſocios vlyxis qui ad ipſum peruenerãt per ſuos potiones mutauit. Sed mercurius dedit vlyxi album florem: per quem vitauit transformationem ⁊ potionem veneficam: q̃ȝuis autem ſocij ſui eſſent mutati in beſtias quantum ad figuram corporis tamen in eis mens integra remanſit: excluſa omni beſtiali ſeuitia. vnde dicit in litera. Eurus ventus talis appulit vela ducis Naritij id eſt vlyxis qui denoĩatur naritius a loco vel a regione de qua oriundus erat. ⁊ appulit vagas rates id eſt naues pelago.i. mari cuidam inſule qua.i. in qua inſula reſidens pulchra dea Circe edita.i.genita ex ſemine ſolis: illa miſcet nobis hoſpitibus.i.ſocijs Ulyxis pocula tecta: carmine id eſt incãtatione: quos ſcilicet hoſpites: vt.i. poſtq̃ȝ manus Circes herbipotens.i.potens herbarum vertit.i. mutauit ſocios vlyxis in varios modos. i.in varias figuras beſtiarũ hunc.i.vnum tegit facies capri: ille id eſt alius marmaricus leo: ⁊ affricanus leo fact⁹ creſcit dẽte ⁊ vnguibus. Hic id eſt aliud nuꝑ lupis additus id eſt cõiunctus dum parat flere propter ſuam transformationem: ipſe vlulat: ille.i.alius obambulat.i. circuit tecta Sãctus thomas.

ideſt domos mitis vt indica tigris.i.tigris indie. Sed lʒ numen.i.deitas arcadis.i.mercurij q̄ colit in arcadia: q̄ dr̄ ales eo qđ fingit̄ habere alas in pedibus ad deſignādū velocitatē ſui mot⁹: ille mercurius miſerans ducē.i.vlyxem: obſitū.i.circūdatū varijs malis: ipe ſoluerit.i.liberauerit eū a peſte hoſpitis Circes: tñ remiges.i.ſocij vlyxis iā traxerāt.i.biberāt mala pocula ore ⁊ iā ſues effecti verterāt.i.mutauerāt ꝑpabula.i.cerealia nutrimēta panis: q̄ panis eſt cibus hoīm: glande.i.in glandes: qui eſt cibus ſuis: nihil manet integrū ſcʒ de figura humana ipſis ꝑditis.i.mutatis voce ⁊ corpore: ſola aūt mēs ſtabilis manens gemit ſupra monſtra.i.ſupra transformationem corporis: quā patit̄. ¶ Notandum ꝙ transformatio hominis in beſtiam remanente aīa rōnabili nō eſt poſſibilis ꝑm rem: qꝛ ſi eſſet poſſibilis vel eſſet poſſibilis ꝑm trāſformationē ſubſtantialē vel accidentalē. nō ꝑm ſubſtātialē: qꝛ per talē introducit̄ noua forma ſubſtantialis ⁊ ſic due forme ſubſtātiales ſpecifice differentes vt forma lupi ⁊ hoīs ſimul formarēt idē corpus: qđ falſum eſt. Nec eſt poſſibilis ꝑm accidētia ꝓpria q̄ diſponunt materiā ad determinatā formā: qꝛ impoſſibile eſt materiā ꝑm vnā ⁊ eandē diſpoſitionem ꝓportionari diuerſis formis. Unde oīno eſt impoſſibile aīaʒ intellectiuā vniri materie diſpoſite ad formaʒ lupi: ergo trāſmutatio de qua hic loquit̄ ſi eſt poſſibilis: erit ſolū ꝑm accidētia indiuidui procedētia ab exterioribus cauſis: queādmodū videt̄ contigiſſe de rege. Nabuchodonoſor. de quo legit̄ in Daniele ꝙ ex hoib⁹ iectus eſt: ⁊ fenū comedit vt bos: ⁊ rore celi corpus ei⁹ infectuʒ eſt: donec capilli ei⁹ creſcerēt in ſimilitudinem aquilarū: ⁊ vngues eius quaſi vngues auiū. Et qꝛ trāſmutatio ꝑm alia accidentia ducit ad expreſſam ꝓſentationē ſpeciei hūane ꝓpter diſſormitatē figure: iō vt ſic pōt dici trāſmutationē eſſe factā in beſtiā aīa remanēte. Alij dicūt ꝙ hmōi trāſmutatio non ſit poſſibilis ꝑm rē. ſed ꝑm quādā apparationē fantaſticā. Un̄ nō videt̄ rationabile ꝙ Nabuchodonoſor trāſtulerit ſe ad iumenta comedēs fenū: niſi ꝙ quadā ignauia ⁊ apparitiōe fantaſtica agitat⁹ ſeipm reputabat iumētū. aut beſtiā. ꝓpt qđ a cōſortio hoīm eiectus eſt: ⁊ cū feris habitabat.

Trāſformatio.

Nabuchodonoſor.

Obſitum miſerans ducem.
Peſte ſoluerit hoſpitis:
Jam tamen mala remiges.
Ore pocula traxeram.
Jam ſues cerealia:
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum.
Voce corpore perditis.
Sola mens ſtabilis ſuper.
Monſtra que patitur: gemit.
O leuem nimium manum.
Nec potentia gramina.
Membra que valeant licet.
Corda vertere non valent.
Intus eſt hominum vigor.
Arce conditus abdita.
Hec venena potentius.
Detrahunt hominem ſibi:
Dira quo penitus meant:
Nec nocentia corpori.
Mentis vulnere ſeuiunt.

¶ O leuem nimiū manum. Hic oſtendit transformationem mētis per vitia eſſe deteriorem transformatione corporis: eo ꝙ mens eſt nobilior tota corpore ⁊ dicit. Ego dico manum circes.i.poteſtatem eſſe nimium leuē.i.imbecillem nec dico gramina eius eſſe potentia. quia licet valeant vertere membra.ſ.corporis: nō tamen valent vertere corda. quia intus eſt vigor hominum conditus.i.abſcōditus. ſed hoc dira venena.i.vitia potentius detrahunt hominem ſibi: que vitia penitus meant.i.pertranſeunt ⁊ non nocentia corpori ſeuiunt.i.ſeuire faciunt. hominem vulnere mentis. ¶ Notandum ꝙ quia anima nobilior ⁊ excellentior eſt corpore: tranſmutatio facta in anima de virtutibus ad vitia ſtante corpore humano ipſa eſt deterior q̄ꝫ facta tranſmutatione corporis humani in ſpeciem: anima remanēte intranſmutata: quia anima tranſmutata dato ꝙ corpus tranſmutetur: adhuc homo dicit̄ homo ratione anime: ſed remanente corpore humano ⁊ aīa tranſmutata iam homo nō dicit̄ niſi equiuoce: ergo tranſmutatio aīe peior eſt tranſmutatione corporis aīa remanente intranſmutata.

Raymū

VEla naritij ducis. Et vagas pelago rates. Eurus appulit. ¶ Pelago in ꝓpoſito datiu⁹ vel effectiuus eſſe pōt ſed ſi ſit datiuus ſic ordinatur ⁊ ventus appulit.i.iunxit pelago.i. marine inſule vel ripe maris rates.i.naues vagas q̄ diu vagate ſūt: vel ſic ſi eſt effectiu⁹: ventus appulit rates vagas pelago que ꝑ pelagus.i.ꝑ mare vagate fuerant: ideo pōres cōmentatores videmus contrarios inter ſe vtrūqꝫ cōſone dici video facta parēteſi quādo ly pelago eſt datiuus alias non.

Vela naritiȷ ducis.carmē ē monocolon.Eſt eñ ꝟſus gliconicus trimeter acatalecticus Aſcenſiꝰ
hoc a ceteris differēs:ꝙ primꝰ pes eiꝰ eſt trocheꝰ ꝗ in reliq̄s ſolet eſſe ſpōdeus. Reliqui
duo pedes hic ſicut alibi ſunt duo dactili:aut coꝛiābus cū pyrricheo.Pro materia autē
huiꝰ carminis q̄ ab oībꝰ fere poetis ꝑtractaꝛ pleniꝰ intelligēda ſex ex ordine ꝓſequar.
Primo ea q̄ de vlixe occurrēt.ſcd̄o q̄ de circe.tertio q̄ de mercurio. q̄rto q̄ de floꝛe moly
q̄nto q̄ de hac fabula.Et ſexto q̄ de eiꝰ intellectu allegoꝛico. ¶ Quātū ad primū Vlixes q̄ grece dr̄
Odyſſeus:ſm̄ nōnullos fuit filiꝰ Siſyphi.q̄ Siſyphus vt homerꝰ li.vi.Jliados tradit.eoli regis vē Vlixes.
toꝝ filiꝰ iſthmon.i.tracturā illā terre q̄ inter marecioniū ⁊ egeū cōſiſtit latrocinijs occupabat: ita vt Siſyphꝰ
Autholiā autholij filiā laerte deſpōſatā:quū ad maritū ducereꝛ vt quidā dicūt:⁊ vt alij aſſerūt:quā
ad oꝛaculū apollinis cōſultura accederet:latrocinio ceperit.⁊ vt multi crediderūt grauidā effecit:ex
qua tūc natū vlixē volūt:qđ aiax illi exꝓbꝛat apud Ouid.lib.xiiij.Metam̄. di. Qui ſanguine cre-
tus Siſyphio:furtiſq̄ ⁊ fraude ſimillimus illi.Jnſeris eacides aliene noīa gētis. Alij vt Homerus
⁊ plerūq̄ eū ſequētes dicūt fuiſſe filiū Laerte regis itace ex autholia iam dicta eiꝰ cōiuge. A quo in
terdū laertius dr̄:⁊ patria itachus ⁊ itacēſis:ſicut a dulichia dulichius ⁊ a naritia īſula ī mari egeo
q̄ erat ps regni eiꝰ naritius.vt hic.vela naritij ducis.Et apud Ouid.in p̄io de triſtibꝰ.ꝓ duce nari Naritia.
tio docti mala nr̄a poete.Scribere naritio:nā mala plura tuli.Fuit aūt vir acri ingenio p̄ditus: ⁊
admirāda eloquētia.q̄ ne ad bellū iret troianū furoꝛē ſimulabat arādo terrā aīalibꝰ diſparibꝰ: ⁊ di-
uerſi gn̄is ad iugū miſſis:quā fraudē deprehēſam dicūt ꝓiecto añ aratrū filio:abs quo ne ſuppedi-
tareꝛ iumēta cōtinuit. Coactus ḡ ad troianū bellū cū in aulide grecis cōiurātibꝰ ⁊ exercitū luſtrāti
bus Achillē i veſtitu muliebꝛi mr̄is ſue thetidis aſtu occultabat:⁊ vbi pyrrhū ex deidamia regis fi-
lia genuerat.⁊ armis inter muliebꝛia dona poſitis:cū ea magis admirareꝛ achillē agnouit ⁊ troiā
adduxit:deīde audiēs palladiū in arce troiana haberi:nec eā capi poſſe donec illic habereꝛ: dolo et
aſtu ſuſtulit.equi lignei p̄terea nō artifex ſ; inuētoꝛ fuit:frumētatiōis ſepe autoꝛ:⁊ belli gerēdi tū in-
genio:tū facūdia:magnꝰ adiutoꝛ:vſq̄ adeo vt euerſoꝛ aſie:⁊ deſtructoꝛ troie ꝯpellari meruerit. Poſt
aūt excidiū troianū decē ānos ꝑ varia maria ⁊ varias terras oberrauit:⁊ īter cetera ad circē adue
ctus ē de q̄ ſcd̄o loco dicere cōſtituit. ¶ Circe ā; cuiꝰ filia ſit ambigiꝛ. ¶ Nā pleriq̄ ex antiq̄s filiā ſo
lis fingūt:⁊ ſoꝛoꝛē oete colchoꝝ regis quā q̄dē ipſe ſol ex oceani filia vt placet homero: vł vt Cicero Circe.
ni ex aſterie ſoꝛoꝛe latone genuit.hoc Verg.appꝛobat dicēs de ea in ſeptio.Diues in acceſſos vbi ſo
lis filia lucos ⁊c.Diodoꝛus aūt ſiculus ſic ait.Soli fuiſſe duos filios Oetē ⁊ Perſeū:⁊ oetē colchoꝝ
ꝑſeū ꝟo thaurice regiōis regē extitiſſe.vtrūq̄ crudelitate inſignē. Perſeū aūt hecatē filiā habuiſſe
q̄ paternā crudelitatē ſupauit.Nā cū venatiōe delectareꝛ hoīes ꝓ feris arcu vulnerabat:⁊ venenis
peſtiferis operā dās adinuenit qđ aconitū noīant.Jn hoſpitibꝰ aūt venena expꝛiebaꝛ. Demū dū pa
trē ſuū veneno extinxiſſet:regnū occupauit:⁊ tēplū diane cui hoſpites īmolarenꝛ cōdidit.Cōcubuit
eñ cū oete patruo ſuo:⁊ ex eo ꝯcepit Circē ⁊ medeā filias:filiūq̄ Egyalū.Circe aūt ⁊ arte materna
⁊ ſua induſtria oēs moꝛtales ī venenis cōparādis ſuperauit:adeo oīm herbarū vim cōſpicata eſt:vt
nihil inueniēdū poſteris reliq̄rit.Adinuenit etiā pharmacū qđ ad cōciliādā beniuolētiam valeret.
Nupſit p̄terea ſcythe ſarmatarū regi.eoq̄ veneno ſublato regnū occupauit ex quo tandē ob crude
litatē pulſa:inde ad occeanū ſm̄ aliq̄s ꝓuecta in inſula deſerta ſibi comitibuſq̄ fuge p̄ſidiū poſuit.
Alij dicūt in italiā deuectā ꝓmontoꝛiū qđ inde Circeū dicūt tenuiſſe.Hec diodoꝛus.Homerus ſcri
bit eā inſulā quā circe inhabitabat.Eū dictū fuiſſe.Et vt ſeruiꝰ inq̄t etiā mōs Eus dictꝰ erat ab hoꝛ
roꝛe trāſeūtiū:quo hoīes mutabanꝛ ī feras Addit idē Seruiꝰ.Jn ſummo huiꝰ mōtis oppidū fuit qđ Eus.
⁊ circeū dictū eſt a circe:⁊ circei.Nā vtrūq̄ Liuiꝰ dicit. Fuit aūt mōs circeꝰ p̄ius inſula:q̄ ī paludi- Circeus
bus a ꝯtinēti ſegregabaꝛ q̄s excluſit limꝰ de albanis mōtibꝰ fluēs. Homerꝰ aūt dr̄ īſulā fuiſſe īmēſo Circeū.
mari circūdatā.Sane circeꝰ ē nomē mōtꝭ circeū nomē oppidi.circei ī pl̄i nomē ppl̄i.S; ppl̄oꝝ noīa Circei.
etiā ꝓ ciuitatibꝰ ponunꝛ:vt veij:gabij:parriſij.⁊ Circeū nūc ꝓ oppido:nūc ꝓ īſula: nūc ꝓ mari vici-
no:nūc ꝓ cāpis vicinis legimꝰ.Circe aūt ſiue neptis ſiue filia ſolis ē:⁊ declinanꝛ hec circe huiꝰ circes
ſicut penelope hecate ⁊c.Circeū aūt inq̄t Strabo ciuitas littoꝛalis ē poſt anxiū ſtadijs ducētis et
nonagita. Mōs mari ⁊ paludibꝰ ſeptꝰ inſtar īſule hn̄s ⁊ caſtellū ⁊ circes ſacellū ⁊ minerue arā: vbi
ēt q̄dā vlixis paterā mōſtrāt. ¶ De mercurio aūt hec habe.Mercuriꝰ filiꝰ iouis ē ex Maia athlātis mercuriꝰ
filia.q̄; Juno p̄ oībꝰ pellicibꝰ adamauit.ita vt illū mox natū teſte marciano capella ſuis vberibus
ablactauerit.ſicq̄ diuio lacte ꝑfuſus l; ex moꝛtali mr̄e natꝰ imoꝛtalis tñ effectꝰ ē.dictuſq̄ deꝰ facūdꝰ
mercatoꝝ:paleſtre īuētoꝛ furtoꝝ nūciꝰ ⁊ īterp̄s deoꝝ.Eūdē dicūt ex ſoꝛoꝛe venere hermaphꝛoditū:⁊
ex lycaone deucaliōis filia autholiū genuiſſe.Jtē p̄cibꝰ iunonis martē e duris carceribꝰ liberauit: ī
q̄s ipm̄ cōiecerat aleus vt ſcribit home.li.v.Jlia.Jtē argū īteremit.Promethū ī caucaſo relegauit
mltaq̄ alia ſ; poetas geſſit.Jtē lyrā ſeptichoꝛdā cōperit.habetq̄ ꝓ īſigni ꝟgā caduceā ⁊ talos ala-
tos.H̄ fere toꝛtelliꝰ q̄ dr̄ mercuriū latīe dici a mercibꝰ.nā grece hermes dr̄.vn̄ Lādinꝰ p̄io carmi. Ho
ratij ode illa.mercuri facūde ⁊c.Quē inq̄t greci hermē q̄ſi īterp̄tē appellāt latīe mercuriꝰ dr̄ q̄ſi me-
diꝰ currēs.Sermo eñ ⁊ ipſa eloquētia mediū ſeſe ⁊ īternūciū īter hoīes p̄bet.Sex aūt fuerūt apđ p̄i Sex mer
ſcos mercurij.Primꝰ p̄mi iouis ex Cillene filꝰ q̄ īterp̄s nūciuſq̄ deoꝝ hr̄.Scd̄s bacchi filꝰ ⁊ ꝓſerpi curij.
ne:q̄ apollini bous furatꝰ ē.Tertiꝰ ex celo p̄re ⁊ die mr̄e.Aiūt aūt ſ; hiſtoꝛiā hāc ex filia ſua ꝓſerpia
philonē arcadē ꝓgenuiſſe. Jllā ei cū nudā vidiſſet nepharie adamauerat.mox ad occultādū facinꝰ
filiū expōere voluit:ſ; oꝛaculo admonitꝰ illū diuinū īterp̄tēq̄ futurū ⁊ nutriri iuſſit ⁊ hermē vocari vo

luit. Qui cũ adoleuiſſet patriã ob ignominiã fugiẽs egyptũ petijt. vbi mirificus in arithmetica: geo
metria: ⁊ aſtrologia euaſit: fuitꝫ in medicina excellẽtiſſimꝰ: ⁊ ſacris deoꝝ deditiſſimꝰ. ſeꝫ ex celo ⁊
die natũ aſſeruit. Quartus mercuriꝰ nili filiꝰ habitꝰ ẽ: ⁊ huiꝰ q̃rti q̃ntꝰ Mercuriꝰ filiꝰ ẽ. Sextus demũ
natus eſt ex ioue ⁊ maia athlantis filia. verũ poete hec oĩa ſepe admiſcẽt tãq̃ vnꝰ ſit mercuriꝰ: ⁊ ab
eo oĩa geſta. Diodorꝰ aũt ſiculꝰ i ſuis mythologijs tres maxime cõmemorat. Primũ egyptiũ quẽ vt
mlta adiumẽta vite hũane attuliſſe: lr̃aſꝫ ⁊ deoꝝ ſacra iueniſſe. p̃muꝫ aſtroꝝ ordinẽ ⁊ vocũ harmo
tres mercurij. niã obſeruaſſe. Primũ paleſtrã docuiſſe ⁊ lyre iuẽtorẽ: q̃ trichordã fecit: fuiſſe. i q̃ imitatꝰ tria ãni tpa
eſt ab eſtate acutã ab hyeme grauẽ. ⁊ a vere mediã aſſumẽs q: grecos ea q̃ ad iterp̃tationẽ ptinẽt edo
cuit. ab illis hermes. i. iterp̃s ẽ dictꝰ. Scd̃z i creta natũ ſcribit ex ioue: ⁊ caduceatoriã idutias ⁊ fede
ra: qbꝰ i bello vtimur iueniſſe volũt: ⁊ vt iuiolabiles eẽnt caduceatores q̃ aliq̃d mãdatoꝝ ferrẽt: qđ
iđ obſeruabãt q: mercuriꝰ mediꝰ vtriꝰ hoſti putabaꝑ. Nr̃is aũt tẽpeſtatibꝰ tubicines caduceatorũ
loco i caſtris hñr. dñt eũ etiã inueniſſe põdera ac mẽſuras: ⁊ mercature q̃ſtus excogitaſſe: ⁊ vehemen
ter p̃ſtigijs voluiſſe in alienis clãculũ ſpeculãdis. Inuenit etiã paleſtrã ⁊ apollinis lyrã de teſtudine
meditatꝰ ẽ. Tertiũ athlãtici ſuũ eẽ dñt. natũꝫ ex ioue ⁊ maia: cui q̃ de cretẽſi egyptioꝫ diximꝰ oĩa
fere tribuũt. Euſebiꝰ ãt de p̃paratiõe euãgelica. Sãcũmathonis q̃ aũ tpa troiana i phenica floruit te
ſtimonio fretꝰ ait: mercuriũ apđ phenices: tonãtũ apđ egyptios Toyth. apđ alexãdrẽſes Thottovo
cari ⁊ primũ oim lr̃as adiueniſſe: ⁊ ea q̃ de dijs fabuloſe dici videanꝑ allegorice ad naturã. vel tropo
logice ad mores reducere ſtuduiſſe. Et fabulas fabularũꝫ allegorias excogitaſſe. q̃ tantã miſterijs
obſcuritatẽ afferũt: vt difficille ſit veꝝ iuenire. Alio aũt loco orõnis ⁊ facultatis iterp̃tãdi ſimboluꝫ
mercuriũ priſcos poſuiſſe ſcribit: ⁊ mercurij cupidinẽ filiũ dici: q: amãdi virtus orõni q̃z attribuaꝑ. Sꝫ
hec fabuloſe myſticeꝫ potiꝰ q̃ hyſtorice ſcripta ſunt. Aureliꝰ aũt Auguſtinꝰ refert q̃ tpe Moyſes na
Hermes tus ẽ floruiſſe athlãte aſtrologũ p̄methei phyſici fratrẽ ac maternũ auũ maioris mercurij: cuiꝰ ne
trimegi- pos fuerit mercuriꝰ ille q̃ grece hermes trimegiſtꝰ. i. mercuriꝰ ſeu interp̃s ter maximꝰ đr: ſꝫ priorẽ illũ
ſtus. puto quẽ nili filiũ fabulãꝑ. hũc vero ſcđz aſſerũt occidiſſe argũ egyptijſꝫ p̃fuiſſe. eiſꝫ leges ac lr̃as tra
didiſſe: lr̃arũ caracteres aĩaliũ arborũꝫ figuras habuiſſe. Hũc a deo vero venerati ſunt: vt i deoꝝ nũe
rum referrẽt tẽplaꝗ̃ ponerẽt. Nõ aũt p̃has erat eiꝰ nomẽ vulgo temere p̄ferre. S₇⁊ primũ anni mẽ
ſem ab eo cognominarũt. Cõcluſit vrbẽ quã greci hermapolim. i. mercurij vrbẽ dicũt. Trimegeſtuꝫ
vero. i. ter maximũ nũcupauerũt: eo q̃ phũs maximuſꝫ ſacerdos: ⁊ maximꝰ rex fuiſſet. Mos eñ erat
egyptijs: vt plato ſcribit. phorũ nũero ſacerdotes ⁊ ex ſacerdotũ cetu eligere regẽ. Ergo vt phõs ſa-
piẽtia excelluerat: ita religiõe ſacerdotes: ac mox ip̃a admiratiõe ſupiores oẽs reges vicit. Hic pri-
mus a phyſicis mathematiciſꝫ ad diuinoꝝ cõtẽplationẽ ſe cõtulit. p̃muſꝫ de maieſtate dei: de de-
monũ ordine: de aĩaꝝ mutatiõibꝰ ſapiẽtiſſime diſputauit. vñ primus theologie appellatus eſt autor
Hũc ſecutꝰ Orpheus ſcđas theologie aſſecutꝰ eſt ptes: cuiꝰ ſacris initiatus eſt aglaophenus. cui in
p̃hia ſucceſſit pithagoras quẽ philolaus ſectatꝰ ẽ. diui platõis p̃ceptor. Ergo priſcã theologiã mer
curiꝰ inuenit. Plato abſoluit: ſꝫ mercuriꝰ libros plurimos ſcripſit qbꝰ diuinarũ rerũ cognitionẽ tra-
deret: qbꝰ arcana miſteria ⁊ ſtupẽda pãdunꝑ oracula. Nõ vt phũs tm̃: ſꝫ vt p̄pheta loquiꝑ, ſepe futu-
ra p̃dicẽs. Itaꝫ ruinã vidit religiõis. ortũ noue fidei. Aduẽtũ xp̄i: futurũ iudiciũ. reſurrectionẽ ſecu
li: bonoꝝ gloriã: tormẽta nocentũ. Que res aureliũ dubitare cogit. an obſeruatiõe ſyderũ: an reuelã
tibus demonibus multa p̄tulerit. Lactantiꝰ cũ ſybillis p̄phetiſꝫ annumerat. Verũ ex plurimis eiꝰ
libris duo p̃cipui extãt quos ego q̃dẽ. inquit Landinꝰ. viderim: alter de volũtate diuina. alter de vo
luntate ⁊ ſapientia dei. Ille ſclepius quẽ apuleius platonicus latinum ſupioribus tpibus fecit. hic
pimãder: ſꝫ ⁊ nũc nup p noſtrũ marſiliũ ficinũ ex ea familia phm̃ nobiliſſimũ ad latinos migraſſe vi
detur. Atꝫ hec ſiue de fabuloſis dijs inq̃rimꝰ: ſiue de tãto viro inueſtigamꝰ: nobis hoc tpe nõ narrã
da. nã hic rei locꝫ ratio minime patiꝑ: ſꝫ ex plurimis libris in vnum coarctãda duximus. Deinceps
aũt qđ ad mercurij ſydus p̄tinet eadẽ breuitate p̃ſtringemꝰ. Mercuriꝰ vt refert Myſael: planeta eſt
mercurij ſydus. tẽperatꝰ nocturnꝰ: mõ maſculinꝰ: mõ femininꝰ: ⁊ p̄pter ſuũ tẽperamẽtũ cito ſeꝛtit ad eiꝰ cui adheſe
rit naturã. q̃ cũ benignis benignꝰ: cũ malignis malignꝰ: ac demũ mediocris cũ mediocribꝰ: ſꝫ p̄to.
influit mortalibꝰ ſapiãꝫ ⁊ eloquẽtiã. q̃propter deꝰ eloquẽtie apud poetas hꝑ. Diſponit ad arithmeti
cã ad mercaturã iducit paleſtritas: itẽ p̃ſtigiatores. i. illos q̃ habilitate manuũ ⁊ geſtibꝰ ſuis p̃ſtrin-
gũt oclos ĩtuẽtiũ. Et ſi i geminis malignꝰ ẽ: p̄ducit fures ac fraudulẽtos p̄ptereaꝫ furtũ bonũ illi at
tribuiꝑ. Varo videꝑ qm̃ plerũꝫ tpis ſub radijs ſolaribꝰ occultaꝑ. neꝫ ab illo vnq̃ꝫ vltra trigĩta abeſt:
⁊ p̄pꝑ phebi caloris vim fuſcꝰ pingiꝑ. Euenit aũt vt ex aſſuetudie cõbuſtionẽ ſolis cũ minori detrimẽ
to q̃ alij planete ferat. Habeꝑ nũcius deoꝝ: q: nihil ex ſua: ſꝫ ex illoꝝ qbꝰ adheret natura facit: ſicut
nũcij nõ q̃ ſua ſũt ſꝫ q̃ ab alijs acceperint refert. eiꝰ domicilia gemini ⁊ virgo ſunt. Moraꝑ in ſingulis
ſignis vigenis atꝫ octenis diebꝰ: atꝫ ſenis horis. Itaꝫ i trecẽtis atꝫ trigĩta octo diebꝰ totũ zodia
cũ p̃ficit. Daꝑ huic deo galerus vt oſtẽdaꝑ ſemp fere radijs ſolaribꝰ eſſe ſubiectus. Datur virga inuo
luta ſerpẽtibus: vt oſtendaꝑ eloquentie vis que mortales regat: vt quocũꝫ velit impellat. per ſerpẽ-
tes aũt ſignificaꝑ vim dicendi a prudentia que per ſerpentẽ ſignificaꝑ: nunq̃ꝫ abeſſe oportere. Hec
virga aĩas ad infernũ impellit. ⁊ rurſus ab inferis reuocat: qm̃ eloquẽtia malos ſupplicijs ſubijci-
mus ⁊ morti ⁊ bonos ex infinitis calamitatibus educimꝰ. Preterea vt ait Maro. Dat ſomnos adi
mitꝫ: q: vis eloquẽtie nimis incitatos cõmotoſꝫ ſedat: ac rurſus inertia lãguẽtes ad agẽdũ impel
lit. Nã vẽtos agere quid aliud crediderim: niſi his ſummos aíoꝝ motus ip̃a eloquẽtia excitari. Hec

igitur ex variis locis eruta in vnum cogenda: et in promptu his quibus vſus eſſet ponēda duxi. Hec Landinus. Cetera in expoſitiōe huius carminis dicem⁹. Uerum quātū ad quartū ſciēdū q̄ moli ex ſententia Homeri ſic a Plinio lib. xx. c. iiij. deſcribitur. Laudatiſſima herbarū eſt homero teſte quā vocari ab diis putat moly. Ad inuētionē eius mercurio aſſignat: cōtraq̄ ſumma bñficia demōſtrat. Naſci eā hodie circa pheneū et in celene arcadie tradūt: ſpecies illa homercia radice rotūda nigraq̄ magnitudine cepe: folia ſylle. effodi aūt difficulter. Greci autores flores eius lutheū pinxere: cū Homerus candidū ſcripſerit. Inueni et in peritis herbarū medicis q̄ in Italia eā naſci diceret afferriq̄ mihi e cāpania aliquot dieb⁹ effoſſam inter difficultates ſaxeas radicis. xxx. pedes longe: ac ne ſi quidē ſolide: ſed abrupte. Nūc quātū ad fabule narrationē. Circe ſiue filia ſiue neptis ſolis pter veneficiorū nomen tamē et amorū infamiā incurrerat. Nā multorū amorib⁹ turpiter efflagrauit. Quod illi ptigiſſe Seruius autumat ob iram veneris: q̄ hoc ſoli ſucceſuit q̄ ei⁹ cū marte inceſtū vulcano detexerat: ob quod etiā paſiphaen nephādis amorib⁹ ſubiecit. Ad circem aūt in circeis habitantem poſt varia exilia venit poſt multos q̄s errores Ulixes: ſed territ⁹ mōſtris viſis nō ipſe prim⁹ acceſſit: ſed vt recitat Ouidi. lib. xiiij. metamor. ſuos pmiſit q̄ oēs in porcos verſi ſunt: vno dempto q̄ Eurylochus vocabatur. is enim ſolus pocula vitauit. et nūciū triſtem ad vlyxem ptulit. Ulyxi aūt dederat mercuri⁹ iam dict⁹ flores moly: quo munit⁹ ptra veneficia et amatoria ad circem veniēs eā coegit ſocios in priſtinas figuras reuocare. Uerba Ouidij ſunt. Uidimus eurylochū ſol⁹ data pocula fugit. Qua niſi vitaſſet pecoris pars vna maneret. Nūc quoq̄ ſetigeri: nec tāte cladis ab illo Certior ad circē vltor veniſſet Ulyxes Pacifer huic dederas florē cyllenı⁹ albū. Moly. vocāt ſuperi nigra radice tenet. Tut⁹ eo monitiſq̄ ſimul celeſtib⁹ intrat Ille domū circes: et ad inſidioſa vocat⁹ Pocula conātē] vga mulcere capillos Repulit et ſtricto pauidā deterruit enſe. Inde fides dextreq̄ date thalamoq̄ recept⁹. Cōiugij dotē ſociorū corpora poſcit. Spargimur ignote ſuccis melioribus herbis. Percutimurq̄ caput pcuſſe verbere vge verbaq̄ dicunt dictis pria verbis. Quo magis illa canit: magis h̄ tellure leuari Erigimur ſeteq̄ cadunt etc. Eneas aūt apud Uergiliū in. vij. audiuit quidē ferarū circe ex hominib⁹ factarū voces: ſed non puenit ad eā. Uerba eius ſunt. Proxima circee radunt littora terre. Diues in acceſſos vbi ſolis filia lucos Aſſiduo reſonat cātu: tectiſq̄ ſupbis. Urit odoratā nocturna in lumina cedrū. Arguto tenues pcurrēs pectine telas. Hic exaudiri gemit⁹: ireq̄ leonū Uincla recuſantū: et ſera ſub nocte rudentū. Setigeriq̄ ſues atq̄ in pſepib⁹ viſi. Seuire ac forme magnorū vlulare luporū. Quos hoim ex facie dea ſeua potētib⁹ herbis. Induerat circe i vult⁹ ac terga ferarū. Que ne mōſtra pij paterentur talia troes: Delati in port⁹. neu littora dira ſubirēt. Neptun⁹ vētis impleuit vela ſecūdis etc. Senſum aūt allegoricū ſatis indicat Hora. in. j. epi. vbi dicit. Rurſus q̄d vtus et q̄d ſapiētia poſſit. Utile pꝑoſuit nobis exēplar vlixē. Qui domitor troie: multorū pꝑuid⁹ vrbes. Et mores hoīs inſpexit: latūq̄ p equor Dū ſibi dū ſocijs reditū parat: aſpera multa Pertulit aduerſis rerū immerſabilis vndis. Sirenū voces: et circes pocula noſti. Que ſi cū ſocijs ſtultus cupiduſq̄ bibiſſet. Sub dn̄a meretrice fuiſſet turpis et excors. Uixiſſet canis immund⁹ vel amica luto ſus etc. Quib⁹ innuit fabulā hāc ab homero decātatā ad ſignificandū q̄ hō prudens blanditias meretricū euadere pōt. Sed vnum mirabile eſt q̄ oēs dicūt aios i mōſtra verſorū nō mutatos fuiſſe: cū e diuerſo veriſimili⁹ videat aios in ferinas paſſiōes q̄s corpa i ferinas figuras verti. Quocirca dicēdū m vr̄ hoc iō poetas cauiſſe ne ſi aiorū verſos in dictarū ferarū affectiōes dicāt: nō fabulā ſ; allegorice mortalia tractēt. Uñ bñ dicit hic autor noſter q̄ vitiorū maior ē ptās q̄ etiā aios vertit in mōſtra q̄s herbe circes: q̄ ſola corpa vertebāt. vñ di. Ouid. lib. xiiij. iā dicto. Mille mixtiq̄ lupis vrſiq̄ leeq̄ Occurſu fecere metū. ſ; nulla timenda. Nullaq̄ erat nr̄o factura in corpore vuln⁹. Quinetiā blādas mouere par aera caudas. Noſtraq̄ adulātes comitēt veſtigia donec excipiā famule etc. Ut g̃ nō allegoricū: ſ; verā putem⁹ mutationē: corporū nō aiorū mutationē poete factā dicūt. Nūc ad expoſitionē paucorū tandē veniamus. Eur⁹. i. q̄cūq̄ vētus ſpēs p gn̄e: appulit iſule. i. ad iſulā circeā vela. i. naues: a parte totū: ducis narıtij. i. vlyxis: et rates ei⁹ vagas. i. q̄ iā diu vagate erāt: pelago. p pelag⁹. Uñ d̄r appulit vela. Eſt em̄ actiuū verbū reqrēs actm̄ caſū. Nō em̄ recte dixeris. Nauis mea vel amica mea appulit heri vl̄ applicuit ad me: ſ; appulſa ē vl̄ applicata ē: vl̄ de⁹ aut vēt⁹ applicuit vl̄ appulit eā. Eſt aūt appellere pellēdo obſtātia ad aliq̄d agere: et ipellere. vt nauē ptra maris pcellas ad portū aut litt⁹. Eſt pterea in hac ſignificatiōe tertie piugatiōis appello ſicut et cōpello. q̄ı̄ fiāt pme ſpectabūt ad loquelā vt compellare appellare iterpellare etc. Pulchra dea. Circe ſolis filia aut neptis: quā Uerg. aureā vocat. i. valde pulchrā. Solis edita ſemine. Uerū ē ſiue neptis ſiue filia: ſ; filia imediate neptis mediate. In varios modos. i varias figuras corporū. Hic lupis nup addit⁹. i. aggregat⁹ lupis: q: formā illorū idue rat. Tecta mitis. queret forte ſi idica ſit tigris qūo g̃ mitis: dicēs q̄ indica erat q̄ a figurā corpis: ſ; aio quē adhuc humanū habebat mitis erat. Numē arcadis alitis. i. mercurij de q̄ ſatis dictū eſt. Remiges. i. remos agētes. i. impellentes: cōponit em̄ remiges a noīe rem⁹ remi et vbo ago agis. Uñ facit hui⁹ remigis. Mētis vulnere ſeuiūt. Solus hic verſus ſpōdeū h; in priō loco.

Moly.

Fabule narratio

Proſa quarta libri quarti.

Tam ego fateor inquā nec iniurıa dici video vitioſos: tametſi hūani corpis ſpē; ſeruēt

Tū ego fateor inquā. Iſta ē q̄rta pſa hui⁹ q̄rti in q̄ pncipalit tria pbat. Prio pbat malos eē miſeriores: ſi ſint ipuniti q̄s ſi ſint puniti. Tertio oñdit illos

Sctūs thomas.

eſſe miſerioꝛes qui faciūt iniuriā q̄ illi q̄ patiūtur. ſcđa ibi. Nam hoc quoqꝫ. tertia ibi. Nā ne illud. Primo Boe. ꝯſentiēs p̄dictis facit quoddā votū: ꝛ phia ſibi rn̄det. Scđo phia ꝓſequitur principale intentum ibi. Etenī Primo dicit. Tum ego Boe. finito carmine inquā. i. dixi. Ego fateoꝛ. i. cōcedo verum eē qđ dictū eſt: nec iniuria. i. nō iniuſte videoꝛ dici vitioſos mutari in beluas. i. beſtias. qualitate i. vitio aīoꝝ: tametſi ꝓ quāuis: ſeruāt ſpēm humani coꝛpis: tūc Boe. facit votū di. Sꝫ eis quoꝝ mēs atrox. i. crudelis ſeuit pnicie bonoꝝ: idipꝫ noluiſſem eis licere. ſ. vt ſeuiāt mali in bonos. Rn̄det phia nec lꝫ inqt vti mōſtrabitur ꝯueniēti loco tn̄ ſi idipꝫ qđ credit eis licere: ſi hoc auferat a malis reuelat pena ſceleratoꝝ hoīꝫ ex magna pte. ¶ No. ꝙ lꝫ cedat malis licere ꝙ ſeuiāt ꝯ bonos nō tn̄ in rei ꝟitate lꝫ: q2 in ſexta pſa huiꝰ q̄rti oſtendet phia: nihil licere malis ꝯ bonos niſi quātū pmittit ex oꝛdinatiōe diuine ꝓuidētie ad vtilitatē bonoꝝ. ¶ Et enī qđ icredibile. Hic phia ꝓſeqtur pncipale itentū ꝓbādo ꝙ iꝓbi ſunt miſerioꝛes q̄ cupita pficiunt q̄ q̄ pficere nō poſſunt. Scđo oñdit ꝙ i hac vita nihil ē diuturnū in cōpatiōe ad vitā eternā. Tertio ponit ammirationē Bo. ſup quodā. ſcđa ibi Neqꝫ enī. tertia ibi. Tuꝫ ego. Primo di. Neceſſe ē malos eē miſerioꝛes: cū pfecerint cupita: q̄ ſi nō pn̄t iplere: qđ foꝛte videat cuiq̄ꝫ. i. alicui icredibile. cuiꝰ ꝓbatio eſt. Nā ſi miſeꝝ ē voluiſſe praua: m ſeriꝰ ē potuiſſe ſine quo. ſ. poſſe langueret. i. deficeret effectꝰ miſere volūtatis. itaqꝫ cū ſingulis tribus. ſ. volūtati: potētie: ꝛ effectui ſit ſua miſeria: neceſſe ē vt illi vrgeant tripli ci infoꝛtunio. i. malo quos videas ſcelus velle: ſcelus poſſe ſcelus pficere đt. Boe. Accedo inquā. i. cōſentio ſꝫ ego vehemēter exopto vt mali deſerti poſſibilitate patrādi ſceleris cito careāt hoc infoꝛtunio: ꝛ đt phia. Carebūt inqt ocyus. i. citiꝰ q̄ ſi tu foꝛſitā velis. i. velle doleas: vel q̄ illi exiſtimēt ſeſe. i. ſeipos cariturꝫos. ¶ Not. ꝙ phia đt ꝙ poſſe malū ſit peius q̄ velle malū. hoc videt falſum: q2 poſſe peccare nō eſt malū: ſed velle peccare: vn̄ ſꝫ Sen. Omne peccatū in actiōe eſt: oīs actio eſt volūtaria: ergo omne pctm̄ eſt volūtariū. ꝓ tāto ēt dicit Aug. Tolle volūtatē ꝛ infernꝰ nō erit: ergo peius eſt velle malū q̄ poſſe malū: cuiꝰ ꝯriū hic dicit. Ad hoc dicēdū ꝙ ſi poſſe et velle ſm ſe ꝛ abſolute ꝯſiderant tūc peiꝰ ē velle malū q̄ poſſe. Si āt accipit poſſe vt

in beluas tn̄ aīoꝝ q̄litate mutari. Sed quoꝛuꝫ atrox ſcelerataqꝫ mēs bonoꝝ pnicie ſeuit: idipm eis licere noluiſſem. Ph. Nec licet inqt vti cōuenienti mōſtrabitur loco: ſꝫ tn̄ ſi ipm qđ ei licere credit auferatur: magna ex parte ſceleratoꝝ hoīm pena reuelatur. ¶ Eſt enī qđ incredibile cuiqꝫ foꝛte videat: infelicioꝛes eſſe neceſſe eſt malos: cū cupita pfecerit: q̄ ſi ea q̄ cupiūt implere nō poſſint. Naꝫ ſi miſerū cuꝫ voluiſſe praua: potuiſſe miſeriꝰ eſt: ſine quo volūtatis miſere lāgueret effectus. Itaqꝫ cū ſua ſingulis miſeria ſit: triplici infoꝛtunio neceſſe eſt vrgeant quos videas ſcelus velle: ꝛ poſſe perficere. Boe. Accedo inquā ſed vti hoc infoꝛtunio cito careant: patrandi ſceleris poſſibilitate deſerti vehementer exopto. Phi. Carebunt inqt ocyus q̄ ſi tu foꝛſitan velis: vel illi ſeſe exiſtiment eſſe cariturꝫos. ¶ Neqꝫ enīꝫ eſt aliquid in tam breuibus vie metis ita ſerum: quod expectare longum immoꝛtalis p̄ſertim animus putet: quoꝛum magna ſpes ꝛ excelſa facinoꝛū machina repētino atqꝫ inſperato ſepe fine deſtruitur. Quod quidem illis miſerie modū ſtatuit. Nam ſi nequitia miſeros facit: miſerioꝛ ſit neceſſe eſt diuturnioꝛ nequam. quos infeliciſſimos eſſe iudicarem ſi nō eoꝝū maliciam moꝛs extrema finiret. Etenim ſi de prauitatis infoꝛtunio vera concluſimꝰ:

Poſſe malum ſeq̄ns malā volūtate ꝛ ſubſequēs eādē: ꝛ volūtas mala pficiat i exterioꝛi ope: ſic peiꝰ ē poſſe q̄ velle: q2 ſine tali poſſe lāgueret volūtatis effectꝰ. i. nō pficeret opꝰ eiꝰ extra: ſicut aūt dico mō peiꝰ ē poſſe malū q̄ velle: ſic peiꝰ ē pficere malū q̄ poſſe: ita ꝙ vnūqđqꝫ iſtoꝝ triū velle poſſe pficere: aliqđ mali addit. ſupra p̄cedēs. ¶ Neqꝫ enī ē aliqđ. Hic phia q2 Bo. malos optauit citiꝰ carere potētia patrādi ſceleris ꝓbat ꝙ i hac vita nihil ē diuturnū vel duratuꝝ i ꝯpatione ad ꝑpetuā vitā dicēs. Neqꝫ enī ē aliqđ ſerū. i. tardū vel durabile i tā breuibꝰ metis. i. terminis p̄ntis vite qđ imoꝛtal' aīmꝰ putet ꝑ lōgū tēpꝰ expectare. i. manere q̄ꝝ maloꝝ magna ſpes quā hn̄t de lōganimitate vite ꝛ excelſa machina. i. magna potētia facinoꝝ ſepe deſtruit fine. i. moꝛte fine iquā inſꝑato ꝛ repētino. qđ. ſ. finiri moꝛte ſtatuit ipſis malis modū. i. terminū ſue miſerie: qđ ꝓbat ꝑ hoc. Nā ſi neq̄tia facit miſeros vt ptꝫ ex dictis neceſſe ē vt diuturnioꝛ nequā ſit miſerioꝛ q̄s malos iudicarē infeliciſſimos ſi nō extrema moꝛs eoꝝ malitiā finiret. Si enī cōcluſimꝰ ꝟa de infoꝛtunio prauitatꝭ: q̄ñ ifoꝛtuniū. i. malū tāto ē maiꝰ: quāto ē diuturniꝰ: liq̄t miſeriā eoꝝ eē infinitā. quā cōſtat eſſe eternā. Eſſet aūt miſeria maloꝝ eterna ſi moꝛte nō finiret. ¶ Notādū ꝙ de oppoſitis oppoſito mō iudicādū eſt. cū oppoſitoꝝ oppoſite ſunt cauſe. Sicut ergo in bonis illđ qđ eſt diuturniꝰ ē meliꝰ: ſic in malis qđ eſt diuturnius, eſt peius. Cum igit malicia facit miſeros malos: infinita eſſet eoꝛum miſeria: ſi perpetuo ꝑdurarent in vita. Sed quia moꝛs ter=

minat eoꝝ malitiam: ideo eoꝝ miſeriã ⁊ infelicitatem diminuit. ¶ Tũ ego mira quidẽ. Hic phia po nit ammirationez Boe. ſuper deductione phie dicens. O phia mira eſt illatio tua ⁊ cõceſſu .i. ad cõ cedendũ difficilis: qua pbat miſeria maloꝝ diminui per mortẽ: ſz cognoſco eã nimiũ cõuenire his q̃ conceſſa ſunt prius. di. phia recte (inquit) eſtimas .ſ. qꝫ predicte illationi difficile creditur: ſed qui du rum .i. difficile putat accedere cõcluſiõi ipſam cõcedẽdo: equũ eſt vt ipſe demõſtret aliqd falſum pre

infinitã liquet eſſe miſeriam quã eſſe conſtat eternam Boe. ¶ Tum ego mira quidem inquam ⁊ conceſſu difficilis illatio: ſed his ea que prius conceſſa ſunt nimium conuenire cognoſco. Philo. Recte inquit eſtimas: ſed qui concluſioni accedere durũ putat: equuz eſt vel falſum aliquid preceſſiſſe demonſtret: vel collationẽ ppoſitionũ nõ eſſe efficacem neceſſarie concluſionis oſtendat: alioquin conceſſis precedentibus nihil prſus eſt qꝫ de illatione cauſetur. ¶ Nã hoc quoqꝫ qd dicam nõ minus mirũ videatur: ſed ex iis que ſumpta ſunt eque eſt neceſſarium. Boe. Quidnã inquã? Ph. Feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes: qꝫ ſi eos nulla iuſtitie pena coerceat. Neqꝫ id nunc molior qꝫ cuiuis veniat in mentẽ corrigi vitio ne prauos mores: ⁊ ad rectũ ſupplicij terrorem deduci. Ceteris quoqꝫ exemplum eſſe fugiendi culpanda ſed alio quodã modo infeliciores eſſe improbos arbitror impunitos: tametſi nulla ratio correptionis: nullus reſpectus habeatur exẽpli. Boe. Et quis erit inquã preter hos alius modus? Ph. Et illa. Bonos inquit eſſe felices: malos vero miſeros nõne cõceſſim⁹? B. Ita eſt inquã. Ph. Si igit inquit miſerie cuiuſpiã bonum aliquod addatur: nonne feliciorem eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſqꝫ boni admixtiõe miſeria eſt? Bo. Sic inquã videt. Phi. Quid ſi eidẽ miſero qui cũctis careat bonis: pterea quibus miſer eſt maluz aliquod fuerit annexũ: nonne multo infelicior eo cen

ceſſiſſe in pmiſſis. vel oſtendat collationẽ ppoſitionũ neceſſarie concluſionis nõ eẽ efficacem: alioquin conceſſis precedẽtib⁹ nihil eſt qꝫ cauſet .i. cõqueratur de illatiõe vñ neceſſariũ eſt eũ cõcedere quantũcũqꝫ videatur durũ. No. qꝫ ſi nõ cõſentit cõcluſiõi: hoc eſt vel pper pctm̃ in materia vel pper peccatũ in forma. pper peccatum in materia: vt ſi aliqua pmiſſarũ ſit falſa. pper peccatũ in forma: vt ſi nõ ſit debita cõnexio ppoſitionũ reſpectu concluſiõis incidente aliqua falſa. Si autẽ nihil iſtoꝝ accidit neceſſario ſequit cõcluſio ex pmiſſis. ¶ Nã hoc qꝫ. Hic phia pbat malos eẽ miſeriores ſi nõ puniant. qꝫ ſi puniant ſecundo ſoluit quoddã dubiũ. tertio ponit quedã epilogum predictoꝝ. ſcd̃a ibi. Sed queſo. tertia ibi. Id vero hactenus. Primo pmittit concluſionẽ quã pbare intendit excludendo quoſdã modos pbationis quibus cõcluſio pbari poſſet. ſcd̃o ponit aliũ modũ pbationis ab iſtis ibi. Et illa. Primo dicit. Hoc qꝫ qd dicã nõ minus videat mirũ: ſed ⁊ que neceſſariũ videat. cõcludit ex his que ſumpta ſunt: ⁊ querit: Boe. Quidnã hoc ẽ? dicit phia. ego dico improbos eſſe feliciores luẽtes ſupplicia qꝫ ſi nulla pena iuſtitie eos coerceat .i. puniat. ſed ego nõ molior .i. nõ intẽdo nũc qꝫ cuiuis .i. alicui veniat in mẽtẽ: prauos mores .i. hoies praue morigeratos corrigi vltiõe .i. pena: ⁊ terrore ſupplicij ipſos deduci ad rectũ: ⁊ nõ intendo ceteris hoib⁹ penã maloꝝ eſſe exemplũ fugiendi culpãda .i. mala ſed pter iſtas duas cauſas eſt alia a pdictis: qua arbitror improbos eſſe feliciores punitos. tametſi p quẽuis nulla ratio correptionis ⁊ nullus reſpectus exempli habeat. ⁊ q̃rit Boe. qs erit preter hos alius modus. ¶ No. qꝫ due ſunt cauſe propter quas videt meli⁹ malos eſſe punitos qꝫ impunitos. vna eſt: q2 per penas mali corrigũt ⁊ reſipiſcũt a malo. ſcd̃a cauſa ẽ q2 alij timore pene maloꝝ declinãt a malo ⁊ ſic pena maloꝝ ẽ exẽplũ aliis fugiẽdi malũ licet iſte due cauſe ſint vere: tñ phia de eis nõ intẽdit ſed vult aſſignare aliam cauſam preter iſtas. ¶ Et illa. Hic phia ponit aliũ modũ pter pdictos pbãdo malos impunitos eẽ miſeriores qꝫ punitos. Scd̃o declarat quoddã aſſumptũ in pbatione ibi. Sed puniri. Primo reſumit qd ſupra pbatũ eſt. tertia pſa di. Nõne cõceſſim⁹ bonos eſſe felices: malos vero miſeros? di. Bo. Ita ẽ inquã. ⁊ phia. Si miſerie alicui⁹ addat aliqd bonũ: nõne ipſe eſt felicior eo cui⁹ miſeria ẽ pura ac p ⁊ ſolitaria ſine admixtiõe alicuius boni? dicit. Boe. Sic iquã videt. Alteri⁹ q̃rit phia. Si eidez miſero: q cunctis careat bonis aliud malũ fuerit: annexũ nõne cẽſendus eſt multo infelicior eo: cui⁹ infortuniũ .i. malũ releuatur .i. temperatur participatione boni? di. Boe. Quidni inquã .i. quare nõ? Igit dicit phia cũ mali puniunt: habẽt aliqd boni annexũ .ſ. penã que ratione iuſtitie bona eſt: ⁊ cuz iidem improbi carent ſupplicio .i. pena ineſt eis aliquid alterius mali .ſ. ipſa impunitas: quã merito idẽ pure iniqtatis cõfeſſus eſt eſſe malũ dicit Bo. negare non poſſum. Igitur concludit phia qꝫ im

pꝛobi multo ſunt infeliciores donati.i.dotati ⁊ affecti iniuſta impunitate ꝙ puniti iuſta vltione.i.pe
na. ¶ Notādū ꝙ ratio quā phīa intēdit eſt iſta.cuiuſcūqꝫ hoīs malitie addiꝰ aliqͩ boni:ipſe felicioꝛ
eſt eo cuius malitiō nihil boni additur:ſed cū malus hō punitur:ſue malitie addiꝰ aliquid boni. ſ.
pena:que rōne iuſtitie eſt bona.cū aūt non punitur eius malitie additur aliquid mali.ſ.impunitas q̄
mala eſt ğ malꝰ punitꝰ felicioꝛ ē malo ipunito. ¶ Sed puniri ipꝛobos iuſtū. Hic phīa declarat qͦdā
aſſumptū in ꝓbatione.ſ. ꝙ pena maloꝛuꝫ
ſit bona:⁊ ꝙ impunitas ſit mala di.mani
feſtū eſt ꝙ puniri impꝛobos eſt iuſtū ⁊ ipu
nitos iniquos elabi.i.euadere ⁊ iniquum
eſſe.i.iniuſtū:manifeſtuꝫ eſt di. Boe.quis
neget illud:ſubiūgit phīa:nec pro ⁊ ne il
lud quidē qͦ dictura ſup.ſuꝫ qſqꝫ i. qcūqꝫ
vel aliquis negabit omne quod eſt iuſtuꝫ
eſſe bonū ⁊ ecōtra.i.per cōtrariū:quod in
iuſtum eſt liquet.i.manifeſtū eſt illud eſſe
malū.ego Boe.dixi iſta iā dicta;cōſequē
tia ſunt eis q̄ pauloañ ꝯcluſa ſunt. ¶ No.
ꝙ phīa innuit duplicē rōnē. Pꝛima talis
eſt.pena maloꝝ eſt iniuſta : ſed iniuſtū eſt
bonū ergo pena maloꝝ ē bona. Scḋa rō
eſt. Impunitas maloꝝ eſt iniuſta : ſꝫ iniu
ſtum eſt malū:ergo ipunitas maloꝝ ē ma
la. Sed queſo inquā. Hic boetiꝰ ſoluit du
biū. Querit eñ Boe.phīam q̄ſo te inquit
nunqͩ nulla aiarū ſupplicia poſt coꝛpus
defunctū moꝛte relinqs: Rñdet phīa. Et
i.etiā:mala relinquo ſup.poſt coꝛpꝰ defun
ctū moꝛte:quoꝝ maloꝝ alia ego puto ex
erceri.i.puniri penali acerbitate.ſicut ma
la dānatoꝝ:alia vero puto exerceri.i. pu
niri purgatoꝛia clemētia.i.igne purgato
rio.ſꝫ differere.i.diſputare de his penis q̄
debenꝰ aiabus poſt moꝛtē: nūc nō eſt cōſi
liū. ¶ No.ꝙ pctm̄ qñqꝫ eſt tale ꝙ ꝑ ipſuꝫ
habituaꝰ volūtas ad malū:cuiuſmodi eſt
moꝛtale pctm̄. Peccātes ğ moꝛtaliꝰ ⁊ ita
li pctō decedētes puniuntur eterna pena
poſt moꝛtē. Nā ſm beatū Gꝛe. ad magnā
iuſtitiā dei iudicātis ꝑtinet ⁊ nūqꝫ careat
ſupplicio:q̄ nūqꝫ carere voluit pctō : qñqꝫ
aūt pctm̄ eſt tale qͦ cōſtat cū volūtate ha
bituata ad bonum ſicut eſt pctm̄ veniale.
Tale nō puniꝰ eternaliter poſt moꝛtē:ſed
qꝛ ad iuſtitiā dei ꝑtinet:vt nullū pctm̄ ma
neat ipunitū iō opꝫ vt hō puniaꝰ ad tēpꝰ
ꝓ pctō veniali:⁊ qꝛ ꝑ talē aīa purgaꝰ ad
receptionē pleni ꝓmijꝫ:iō pena illa dꝛ pe
na purgatoꝛia. ¶ Id vō hactenus. Hic
phīa ponit quēdā epilogū ſupꝛadictoꝝ.
Scḋo oñdit. Bo.opi.vulgi eē ꝯtrā opōni
phīe ibi. Tū ego pꝛio dt. Id egimꝰ.i.ꝑtra
ctauimꝰ hactenꝰ.i.hucuſqꝫ vt ꝑtās maloꝝ
q̄ tibi videaꝰ indigniſſima nullā eam eſſe
cognoſceres:ſicut oñdimꝰ i.ij.ꝓſa:⁊ vt illos malos q̄s tu q̄rebare ipunitos tu nūqꝫ videres carere
ſupplicijs ſue ipꝛobitatis:ſicut oñſum ē.iij.ꝓſa. Et nos ēt egimꝰ vt licētiā ſeuiēdi ꝯ bonos ꝙ tu ꝑca
baris cito finiri:diceres eā nō eē lōgā ⁊ ifelicioꝛē eē potētiā ad malū ſi eēt diuturnioꝛ:⁊ ifelicissimā eē
ſi eēt eterna.ſicut i iſta ꝓſa oñſum ē. Poſt hec ꝓbatū ē eadē ꝓſa ipꝛobos eē miſerioꝛes dimiſſos.i.re
ctos iniuſta ipunitate:ꝙ punitos iuſta vltiōe. Cui ꝯñs ē vt tū.i.tūc demū cū credunꝰ eē ipuniti vrgeā
tur grauioꝛibꝰ ſupplicijs. No.circa ꝑdicta.cū dꝛ illū eē miſerioꝛē q peccat ipune ꝙ q puniꝰ ꝓ pctō h̄
ē itelligēdū de miſeria pñtis vite vtrobiqꝫ.vt ſit ꝯfoꝛmis cōpatio. Accipiēdo eñ miſeriā pñtis vite: et
ex vna ꝑte miſeriā q̄ ē poſt moꝛtē eēt diffoꝛmis cōpatio:⁊ eēt extra ꝓpoſitū qꝛ nō loquiꝰ de miſeria
q̄ eſt poſt moꝛtē. ¶ Tū ego. Hic Bo.oñdit opinionē vulgi eſſe cōtrariā opinioni philo. Scḋo oſten

ſendus eſt:cuius infoꝛtuniū boni ꝑticipatiōe releua
tur: Bo. Quid ni inquā: Ph. Habēt igiꝰ impꝛobi cū
puniunꝰ q̄dē boni aliqͩ annexū:penā ipſam ſcꝫ q̄ rōe
iuſtitie bona eſt ijdēqꝫ cū ſupplicio carēt eis ieſt aliqͩ
alterius mali ipſa impunitas:quaꝫ iniqͥtatis merito
malū eſſe cōfeſſus eſt. Boe. Negare non poſſum. Ph.
Multo igiꝰ infelicioꝛes impꝛobi ſunt iniuſta impu
nitate donati:ꝙ iuſta vltione puniti. ¶ Sed puniri
impꝛobos iuſtum:impunitos vero elabi iniquū eſſe
manifeſtum eſt. Boe. Quis id neget: Philoſ. Sed
ait,nec illud quidē quiſqꝫ negabit:bonum eſſe omne
quod iuſtum eſt:cōtra quod iniuſtum eſt malū liquet
eſſe. Boe. Tum ego iſta quidem conſequētia ſunt eis
que pauloante cōcluſa ſunt. ¶ Sed queſo inquam
te nulla ne animarum ſupplicia poſt defunctū moꝛte
coꝛpus relinqs: Ph. Et mala quidē inqͭt quoꝛū alia
penali acerbitate:alia vero purgatoꝛia clemētia exer
ceri puto:ſꝫ nūc de his differere cōſiliū nō eſt. ¶ Id
vero hactenus egimus:vt que indigniſſima tibi vide
batur maloꝝ poteſtas:eam nullaꝫ eſſe cognoſceres.
quouſqꝫ ipunitos q̄rebare videres nunqꝫ impꝛobita
tis ſue carere ſupplicijs. Licētiam quā cito finiri pꝛe
cabaris:nec lōgā eſſe diceres:infelicioꝛēqꝫ foꝛe ſi diu
turnioꝛ:infeliciſſimā vō ſi eſſet eterna. Poſt hoc mi
ſerioꝛes eſſe impꝛobos iniuſta impunitate demiſſos:
ꝙ iuſta vltiōe punitos. Cui ſentētie ꝯſequēs eſt:vt tū
demū grauioꝛibus ſupplicijs vrgeanꝰ: cum impuniti
eſſe creduntur. Boe. ¶ Tum ego cuꝫ tuas inquā rō

dit phia nō eſſe ꝯſentiendū opinioni vulgari. Scḋa ibi. Quid igit̃. Pⁱmo dicit. O phia cum ego cōſi-dero tuas rōnes .i. inquiſitiones: puto nil veri⁹ dici ſup. illis. ſed ſi reuertar ad iudicia hoim vulga-rium: ſupple aliter videt̃. Quis. eñ eſt ille cui hec ſup. dicta tua nō mō .i. nō tm̄ videntur non credē-da: ſed ſaltem ꝑ etiā nō audienda. dicit Phia. Ita eſt vt vulgares nequeūt oculos rōnis ⁊ intellect⁹ aſſuetos .i. aſſuefactos tenebris paſſionū attollere .i. erigere ad lucē ꝑſpicue ꝟitatꝭ ſup. vt veꝝ videāt

nes cōſidero: nil dici verius puto. At ſi ad iudicia ho-minum reuertatur q̇s ille eſt cui hec nō modo nō cre-denda ſed ſaltem non audienda videantur? Phi. Ita eſt inquit illa. Nequeunt eñ oculos tenebris aſſue-tos ad lucem perſpicue veritatis attollere: ſimileſqꝫ auibus ſunt: quarum intuitum nox illuminat: dies ce-cat. Dum enim non rerum ordinem: ſed ſuos intuen-tur affectus: vel licentiam: vel impunitatem ſcelerum putant eſſe felicem. Uide autem quid eterna lex ſenti-at. Melioribus animū ſi cōformaueris nihil opus eſt iudice ꝑmium deferente: tu teipſe excellentiorib⁹ addidiſti. Si ſtudiū ad peiora deflexeris: extra ne q̄-ſieris vltorem tu teipſe in deteriora detruſiſti veluti ſi vicibus ſordidam humū celūqꝫ reſpicias: cunctiſex-tra ceſſantibus ipſa cernendi ratione nunc ceno tunc ſyderib⁹ intereſſe videaris. At vulg⁹ iſta nō reſpicit. ¶ Quid igitur his ne accedamus quos beluis ſimi-les eſſe monſtrauimus? quid ſi quis amiſſo penitus viſu ipſum etiā ſe habuiſſe obliuiſceretur intuitum: nihilqꝫ ſibi ad humanam perfectionem deeſſe arbitra-retur. num videntes eadē cū ceco cecos putaremus? Nōne illud quidē acq̇eſcerēt. qꝺ eque validis ratio-num nititur firmamētis: infeliciores eſſe eos q̇ faciūt ꝙ qui patiant̃ iniuriā? Boe. Uellē inquā has ipſas

iudicio recte rōnis: ⁊ ſunt ſiľes auib⁹ ſcꝫ noctuis ⁊ bubonib⁹: quarum intuitum .i. viſum nox illuminat ⁊ dies cecat. Dum eñ vulgares non intuentur ordinem re-rum: qui hꝫ ſe admodū lucis ſed intuētur ſuos effectus .i. deſideria: que habēt ſe ad modū tenebrarū: ipſi putāt felicē eſſe im-punitatē ſceleꝝ .i. maloꝝ: vel licentiā ſup. ſeuiēdi ꝯtra bonos: qꝺ tñ nō eſt. Uide au-tē q̇d ſentiat .i. ſtatuat eterna lex .i. diui-na ꝓuidētia ſi ꝯformaueris aīꝫ tuū melio-rib⁹ .i. ꝟtutib⁹: nihil ē tibi op⁹ iudice exte-riori deferēte ꝑmiuꝫ: q2 tu teipm̄ addidiſti excellētiorib⁹ .i. ꝟtutib⁹. ⁊ per ꝯn̄s factus es deus. Si aūt ſtudium deflexeris ad pe-iora .i. ad vitia: ne ꝑ nō queſieris extra vl-torē .i. vindiceꝫ: q2 tu teipē detruſiſti in de-teriora. ⁊ ꝑ cōſequens fact⁹ es belua. hoc declarat ī ſimili. veluti ſi reſpicias humū ⁊ celū vicib⁹ .i. viciſſim: nūc celū nunc ter-ram cūctis ſup. iudicijs extra ceſſantib⁹. tūc tuipē ſola rōne cernēdi videaris nūc intereſſe ceno .i. terre. nūc ſyderibus .i. ce-lo ſup. eodē mō cūctis extra ceſſantibus ipa ſola rōne ꝯpandi bñ vel male aſſeque-ris premiū vľ ſuppliciū diuīa iuſtitia hec ordināte: at ꝑ ſꝫ vulg⁹ iſta nō reſpicit pro-pter ꝑdictā cauſam. ¶ Not. ꝙ natura vi-ſus req̇rit mediū illuminatū: iō ſm cōem naturā viſus noctue ⁊ bubonis meli⁹ de-berent videre in die ꝙ in nocte: cui⁹ tñ cō-trariū accidit eis. vel ꝑpter debilitatē na-turalē viſus: ſicut in noctuis. de q̇bus dt Iſido. ꝙ orto ſplēdore ſolis viſus noctue hebetat̃: vel ꝑpter cōſuetudinē ad tene-bras ſicut credit̃ eſſe de bubone. Cū enꝫ bubo habeat alias aues ſibi inimicas: iō de die in cauernis ſe latitat: ⁊ alijs auib⁹ quieſcētib⁹ ꝑpter neceſſitatē vict⁹ de no-cte volat. ¶ No. ꝙ dicit vide quid eterna lex ſentiat: vt dicit beat⁹ Aug. in lib. de li-be. arbi. Lex eterna ē qua iuſtū eſt: vt oīa ſint ordinata: ⁊ iō ſm ordinē ei⁹ nūꝙ iuſt⁹ deſtituit̃ ꝑmijs nec mal⁹ ſupplicio. ¶ Quid igit̃ his ne ac-cedam⁹. Hic oñdit phia nō eē ꝯſentiendū opinioni vulgari di. O Bo. q̇d igr̃ dicis nūq̇d debem⁹ ac-cedere ꝑ ꝯceſſuꝫ his vulgarib⁹: q̊s mōſtrauim⁹ ſiľes eē beluis .i. beſtijs. q. d. nō. Et h̄ manifeſtat ꝑ exē-plum dicēs. q̇d dicis ſi q̇s hō amiſſo penit⁹ viſu obliuiſceret̃ ēt ſeipm̄ habuiſſe intuitū .i. viſuꝫ ⁊ arbi-traret̃ nihil deeſſe ſibi ad ꝑfectionī humanā: num .i. nūq̇d hoīes videtes .i. iudicātes ea q̇dem cū ceco putarem⁹ eē cecos: q. d. immo ſup. Siľr ſi vulgares dicerēt ſe recte iudicare ⁊ ſe nō eē beluas: adhuc nō eſſet eis ꝯſentiēduꝫ. ¶ No. ꝙ vulgares ⁊ impiti iudicāt tāꝙ lōge diſtātes a ꝟitate. q2 iudicāt ſm cōcupiſcētiā: nō ſꝫ rei ꝟitatē: ꝑpt̃ qꝺ nō ē ſtādū eoꝝ iudicio. Uñ Señ. de reme. fort. di. Male opinant̃ hoīes de te ſꝫ mali. moueret aūt ſi ſapiētes h̄ loq̇rent̃ nūc aūt diſplicere ē laudabile. Male de te lo-quuntur. moueret ſi hoc iudicio facerent. nūc aūt morbo ignorantie faciunt male de te loquuntur: q2 bene neſciūt loqui. ¶ Nonne illud q̇dem acquieſcerent. Hic phia ꝑmo oſtendit illos eſſe miſeriores qui faciunt iniuriam ꝙ quo patiuntur. Secundo ex hoc ꝯcludit ꝙ iniuria nō eſt ipſi⁹ patiētis ſꝫ in-ferētis. Tertio iuehit̃ ꝯtra oratores. Scḋa ibi. Hic igit̃. Tertia ibi. Atqui nūc. Pⁱmo dt. Nonne pro-nunq̇d vulgares nō acquieſcerent .i. crederēt illꝰ qꝺ nitit̃ eque validis firmamentis rōnum .ſ. inferio-res eſſe eos q̇ faciūt iniuriam ꝙ q̇ patiuntur (dicit Boe. vellem inquam audire has ipſas rōnes. tunc phia itenait duos ſillogiſmos ad probandum itentum: quoꝝ ꝑmus eſt. Oīs improbus eſt miſer: ſed

oĩs dignus ſupplicio eſt improbꝰ: ergo oĩs dignꝰ ſupplicio eſt miſer. ⁊ p ꝯñs quãto dignioꝛ eſt ſupplicio: tãto eſt miſerioꝛ. Sc̃ds ſillogiſmꝰ ẽ: quãto aliq̃s ẽ dignioꝛ ſupplicio tãto ẽ miſerioꝛ: ſed faciẽs iniuriam dignioꝛ eſt ſupplicio q̃ꝫ patiẽs: ergo faciẽs iniuriã miſerioꝛ eſt q̃ꝫ iniuriam patiẽs. Pꝛĩo innuit primũ ſillogiſmũ di. Nunq̇d negas oẽꝫ improbũ eſſe dignũ ſupplicio? Boe. di. Minime ſup. nego. Et phĩa dicit. Et multipliciter liquet eos infelices q̇ ſunt improbi: ita ẽ di. Boe. igitur dicit phĩa. Qui digni ſunt ſupplicio non dubitas eos eſſe miſeros. di. Boe. Conuenit inquam ſup. predictis. Tũc phĩa innuit ſc̃dꝫ ſillogiſmũ per modũ interrogatiõis dicẽs. O Bo. ſi tu reſideres cognitoꝛ .i. iudex cauſaꝝ cui putares inferẽduꝫ ſupplicitũ vel ei qui feciſſet iniuriã vel ei q̇ ꝑtuliſſet iĩuriã? dicit boe. Non ambigo .i. non dubito quin ego ſatiſfacereꝫ ꝑpeſſo iniuriã doloꝛe .i. cũ ſupplicio faciẽtis iniuriã. Igitur dicit phĩa illatoꝛ iniurie tibi videt̃ eſſe miſerioꝛ q̃ꝫ acceptoꝛ iniurie? di. Boe. Cõſeq̃tur inquaꝫ ſup. p̃dicta. ❡ No. ꝙ ad eãdeꝫ ꝯcluſioneꝫ ſic põt argui. Quicũqꝫ opat̃ malũ ex ꝓpoſito magis peccat ⁊ miſerioꝛ eſt q̃ꝫ ipꝫ ſuſtinẽs ſine ꝓpoſito ⁊ volũtate: ſꝫ iferẽs iniuriam operatur malũ ex ꝓpoſito ⁊ voluntate: ſuſtinens patitur malũ ſine ꝓpoſito ⁊ volũtate. ergo inferens iniuriã peioꝛ eſt ⁊ miſerioꝛ patiente iniuriã. ❡ Hic igitur aliiſqꝫ de cauſis. Hic phĩa cõcludit ex dictis ꝙ quelibꝫ iĩuria non eſt miſeria patientis ſed inferẽtis dicẽs. Hac igitur aliiſqꝫ de cauſis: qꝛ inferens iniuriã miſerioꝛ eſt patiente: ⁊ ex aliis de cauſis: ea radice .i. fundamento nitentibus: hoc .ſ. fundamento: ꝙ turpitudo faciat hoĩes miſeros ſuapte natura .i. ſua ꝓpria natura apparet iniuriã cuilibet illatã non eſſe miſeriam accipientis .i. patiẽtis eã ſed inferẽtis. ❡ No. ꝙ ex litera põt ſic argui. Turpitudo natura ꝓpria facit hoĩem miſerũ ſed turpitudo eſt in inferente iniuriã ⁊ nõ in patiente: ergo inferẽs iniuriaꝫ eſt turpis ⁊ miſer: ⁊ per cõſequens iniuria non eſt miſeria patientis: ſed eam inferentis. ❡ Atqui nunc ait. Hic phĩa inuehit̃ cõtra oratores. Sc̃do concludit ex dictis ꝙ odiũ nõ hꝫ locũ apud ſapiẽtes: ibi. Quo fit. Pꝛimo inuehit̃ cõtra oratores q̇ inducunt iudices ad miſerãdũ patiẽti iniuriã: cũ tñ potiꝰ miſerãdũ ſit faciẽti iniuriam: ⁊ oratores .i. cauſidici quoꝝ officiũ ẽ ꝑſuadere iudici: iſti faciũt nunc ꝯtrariũ: qꝛ ipi conãtur excitare miſerationẽ iudicum ꝓ eis qui ꝑpeſſi ſunt graue q̇d ⁊ acerbũ: cũ magis iuſtioꝛ miſeratio debeat̃ admittẽtibus .i. faciẽtibꝰ malũ quos iniuriantes opoꝛtebat duci ad iudicium veluti egros ad medicũ: nõ ab iratis accuſatoꝛibꝰ ſꝫ a ꝓpitiis: qꝫ pro ⁊ miſerãtibꝰ vt reſecarẽt moꝛbos culpe ſupplicio .i. pena. Quo ſup. oꝛdine, pacto ſi hoĩnes mouerent̃ miſericoꝛdia erga faciẽtes iniuriã: opa .i. diligẽtia: defenſoꝝ .i. defendere volẽtiũ ipſos: illa tota frigeret .i. ceſſaret: vel ſi mallent ꝓdeſſe hoĩbꝰ iniuriantibꝰ: tũc defenſio eoꝝ verteret̃ in habitũ accuſationis: ita ꝙ ille q̇ fuit defenſoꝛ fieret accuſatoꝛ. Ipſi q̃ꝫ improbi ſi eſſet eis phas aſpicere ꝟtute relictã aliq̃ rimula .i. cognitiõe: ipi viderent ſe depoſituros ſoꝛdes vitioꝝ cruciatibꝰ penarũ: ꝯpenſatiõe .i. cã adipiſcẽde ꝓbitatis. nec ipi dicerẽt .i. reputarẽt cruciatꝰ: ſꝫ ipi repudiarẽt .i. ſpernerẽt opam .i. diligẽtiã defenſoꝝ: ac ꝓ ⁊ ſe totos ꝑmitterẽt accuſatoꝛibꝰ ⁊ iudicibꝰ. ❡ No. ꝙ mĩa ⁊ mi

audire rõnes. Phi. Oẽm inquit improbũ num ſupplicio dignũ negas? Boe. Minime. Ph. Infelices vero eſſe qui improbi multipliciter liquet. Boe. Ita eſt inquã. Phi. Qui igitur ſupplicio digni ſunt miſeros eſſe non dubitas. Boeti. Conuenit inquã. Phi. Si igitur cognitoꝛ ait reſideres: cui ſupplicium inferendum putares: ei ne qui feciſſet: an qui pertuliſſet iniuriam? Boet. Nec ambigo inquã quin ꝑpeſſo ſatiſfacerem doloꝛe facientis. Phil. Miſerioꝛ igitur tibi iniurie illatoꝛ q̃ acceptoꝛ eſſe videtur. Boe. Conſequitur inquã. ❡ Hac igitur aliiſqꝫ de cauſis ea radice nitentibus ꝙ turpitudo ſuapte natura miſeros faciat apparet cuilibet illatã iniuriã non eſſe accipiẽtis: ſed inferentis miſeriam. Phi. ❡ Atqui nunc ait contra faciunt oratores. Pro his enim qui graue q̇d acerbũqꝫ perpeſſi ſunt: miſerationẽ iudicum excitare conãtur. Cum magis admittentibus ĩiuſtioꝛ miſeratio debeatur: quos nõ ab iratis ſed a ꝓpitiis potius miſerantibus accuſatoꝛibꝰ ad iudiciũ velut in egros ad medicũ duci opoꝛtebat: vt culpe moꝛbos ſupplicio reſecarent: quo pacto defenſoꝛũ opera vel tota frigeret: vel ſi ꝓdeſſe hominibus mallent: in accuſationis habitum verterẽtur. Ipſi quoqꝫ improbi ſi eis aliqua rimula virtutem relictaꝫ fas eſſet aſpicere: vitioꝛũqꝫ ſoꝛdes penarum cruciatibꝰ ſe diſpoſituros viderent: compẽſatione adipiſcẽde ꝓbitatis: nec hos cruciatus eſſe dicerent defenſoꝛũqꝫ operam repudiarent: ac ſe totos accuſatoꝛibus iudicibuſqꝫ ꝑmitterent. ❡ Quo fit vt apud ſapientes nullus pꝛoꝛſus

ſeratio eſt virtus ſm ꝙ aliqs cōpatitur aliene miſerie. Cui ergo ineſt maior miſeria: eiꝰ debet maior miſericordia: ſꝫ declaratū eſt maiorē eſſe miſeriā inferētis iniuriā ꝙ̄ patiētis: ergo ad miſerandū eis maxime debēt induci iudices: cuiꝰ cōtrariū faciūt oratores: qꝛ inducūt iudices ad miſerādum patiētibus iniuriā. ¶ No. ꝙ faciētes iniuriā accuſandi ſunt nō ex ira: ſed ex cōpaſſione ⁊ miſericordia: vt penali remedio morbꝰ culpe eoꝝ auferat: ſicut eñ egris nō eſt inſultandum ſed potius condolenduꝫ ⁊ ſic iſtis cū morbo vitioꝝ effecti ſunt: potius ſunt accuſandi ꝙ̄ defendendi vt penali acerbitate eoꝝ malitia minuatur: et ſi mali perpenderēt ſordes vitiorum ⁊ dignitates virtutū nō reputarent cruciatꝰ ſed ſe accuſatoribꝰ ⁊ iudicibus volūtarie offerrēt puniendos. ¶ Quo fit. Hic phia ex dictis cōcludit ꝙ odiū nō hꝫ locū apđ ſapiētes: ⁊ dicit. Quo fit. i. dictis ſequitur vt apđ ſapientes nullꝰ relinquatur odio. Nam quis oderit bonos, niſi ſtultiſſimus. malos ꝟo odiſſe caret rōne id eſt irrationabile. Nā ſicut languor eſt morbꝰ corporum: ita vitioſitas eſt morbꝰ aioꝝ. Cū ergo egros corpe minime iudicemꝰ dignos odio: ſꝫ potiꝰ miſeratione. multomagis nō inſequēdi ſunt odio: ſed potius miſerādi: quoꝝ mētes viget improbitas. i. malicia exiſtēs atrocior. i. crudelior omni lāgore corpali. ¶ No. ꝙ ſapiētes nō debēt odire malos: qꝛ đt Sene. ad Lucillū Hūc affectum ſapiētes habeāt aduerſus malos quē hꝫ medicꝰ aduerſus ſuos egros: q̇ eos nō odio: ſꝫ remedio ſtudet cōtractare q̇ nec reliquias egroꝝ: necnon effuſa nō dedignatur intueri.

Miſericordia.

odio locus relinquatur. Nam bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? malos vero odiſſe ratione caret. Nam ſicuti corporum languor: ita vitioſus eſt morbꝰ animorū. Cum egros corpore minime dignos odio: ſed potius miſeratione iudicemus multo magis non inſequendi ſunt: quorū mentes omni languore atrocior viget improbitas.

Nec licet. Quaſi di. nō ē licitū qđ tu o Boeti dices ſcꝫ ꝙ hoies ſcelerati careāt poteſtate ſeuiēdi in bonos: imo eſt licitū vt res adeo cōcedat ⁊ remota poteſtate oñdat eorū penalitas: vt patebit. ¶ Carebit ocius. Ocius. i. citiꝰ. vñ ꝓpheta regalis ducūt in bonis dies ſuos ⁊ in pūcto ad infernū deſcēdūt. ¶ Si nō eorū malitia mors extrema finieret. Contra hoc poſſet quis venire ſic arguēdo malitia hois morte nō terminat: ergo minꝰ bñ dicit. Qđ ꝓbo. nā illud malū morte nō finit: qđ etiā remanet poſt mortem in ipſo malo: ſed malitia malorū poſt mortē remanet in ipſis cū ſint in ꝑpetuo liuore. ¶ Ad hoc rñdendū eſt ꝙ malitiā malorum morte finiri ſtat dupl'r vel in affectu. i. in volūtate nocēdi ⁊ iſta morte nō terminat: vel in effectu. i. poteſtate opis: ⁊ iſta morte terminat de qua lr̄a intelligit. ¶ Tanto eſt maiꝰ quāto eſt diuturniꝰ. vt infra de cōſuetudine eoꝝ tāto grauiora ſunt peccata quāto diutiꝰ infelicē aiam detinēt alligatā. ¶ Feliciores eſſe iprobos ſupplicia luentes quā ſi eos nulla iuſtitie pena coerceat. Sed cōtra lr̄am vnico argumēto venio vt ꝟitas eluceat. ¶ Bene ſequit arguēdo a cōparatiuo ad poſitiuū improbi puniti ſunt feliciores improbis nō punitis: ergo improbi nō puniti ſunt felices. cōſequēs eſt falſum: ergo ⁊ antecedēs: qꝛ ex veris nō niſi verū falſitas cōſequētis ptꝫ: qꝛ nullus malus eſt felix vt đr in. iij. proſa huius. ¶ Ad hoc đr ꝙ ly feliciores nō dꝫ ſic exponi: ſꝫ ſic feliciores. i. minus infelices. nā cōparatiuꝰ acceptus cū ſubſtātiuo ſibi oppoſito nō dꝫ exponi ꝑ magis: ſꝫ ꝑ minus ⁊ ꝑ poſitiuū ſibi oppoſitum vt cū đr pena vniꝰ peccati eſt melior ꝙ̄ duoꝝ. i. minus mala. ¶ Neqꝫ id nūc melior. Lege melior. i. intendo: male alias melior itē ſiue cuiuſpiā boni miſeria nō miſera. item quid ſi eidem nō idem miſero. ¶ Sed queſo. Hic notes purgatorium eſſe ꝙ quidā negāt. ¶ Quis ille eſt: cui hec nō modo nō credenda (ſed etiā nō audienda) videant. Quaſi di. nullus hō eſt q̇ exiſtimet hec (que tu dicis) eſſe credēda: imo nullus putat illa eſſe audienda: ⁊ bene merito tales ꝓpōnes ſunt dicte paradoxa: qꝛ ſunt documēta admirabilia cōtra tutā vulgariū opinionē. Ordo ē. qs ille ⁊ cui hec ſcꝫ tua dicta videant nō mō. i. nō ſolum nō credēda: ſed etiā qđ plus eſt hec videantur nō audiēda. ¶ Similes qꝫ auibus ſunt quoꝝ intuitū nox illuminat: dies cecat. Hic notādū venit ꝙ ad hoc vt viſus cauſet obiecti noticiā duo principal'r requirunt ſcꝫ abiectū debite approximatū ⁊ diaphanum illuminatū: hoc poſito poſſe validū cōtra lr̄am fieri argumentū ſic. Illud tp̄s nō cecat viſum quin magis diſponit illuꝫ ad cauſandā obiecti noticiā: ſed dies magis diſponit viſum ad cauſandum noticiā obiecti: ergo nō impedit quare male đr dies cecat. ¶ Ad hoc đr doctor nō vult dicere ꝙ ſit cauſa debilitatis ⁊ cecitatis illarū auiū neqꝫ ꝙ nox ſit cauſa viſiōis earū: ſed debilitas nature vel aſſuefactio ad tenebras: vt ꝑ hoc oñdat ꝙ defectus hoim nō cognoſcētiū veritatē nō procedit ex pte rei q̇ vera eſt: ſed ex debilitate intellectus ⁊ aſſuefactiōe ad cōtraria. ¶ Detruſiſti. i. pingēdo iduiſti. eſt eñ detrudo pingēda in duo. ¶ Unū vidētes eadē ceco: cecos putaremus. q. d. qui vt cecus iudicādus eſt ꝑ hoc intēdit ꝙ ſicut cecus de coloribus iudicare nō poteſt ſic aſſuetus falſo veritatem cognoſcere nō valet qꝛ ſolū ſibi placita vera bona putat. ¶ Hac igitur aliiſqꝫ de cauſis ⁊c. Hic concludit miſeriaꝫ nō eſſe in patiente: ſed in faciēte que ratio ſumitur ex illo ꝙ turpitudo de ſe eſt miſera: ſed ipſa turpitudo non eſt in patiente ſed in inferēte: ergo nō inferens eſt malus ⁊ miſer ⁊ non patiēs. ¶ Sed validū fieret cōtra literā argumētū illius eſt miſeria cuiꝰ ⁊ pena eſt: ſed pena accipiētis: ergo ⁊ miſeria. Maior patet: qꝛ rōne pene miſeria eſt quod patet. nam aliter ſequeret ꝙ deus puniēdo malos eſſet miſer ⁊ nō

Naymū.

ipſi mali: item iudex damnans aliquem miſerioꝛ eſſet ipſo damnato quod concedere eſt erroneum. ¶ Ad hoc dicitur ꝙ pena eſt duplex ſcꝫ a deo ⁊ ab homine illata. illa vero que a deo eſt ſemper iuſta eſt. nam deus nil iniuſte agit: ⁊ de tali nõ eſt hic ſermo. ¶ Secũda eſt ab hoĩe ⁊ iſta eſt duplex. ſ. iuſte ⁊ iniuſte lata: illa que ſeruãdo iuſticiam eſt illata ſemꝑ eſt iuſta: ⁊ de tali non eſt ſermo: ſꝫ illa q̃ ſine iuſticia infertur: ſed animo nocẽdi ſemper eſt iniuſta ⁊ de tali datur litera. ¶ Quo pacto defenſoꝝ opera ⁊c. Senſus eſt. ſi defenſores cauſarum imploꝛarent miſericoꝛdiam pro facientibus iniuriã vt potius deceret cum maioꝛem habeant miſeriam q̃ patientes: tunc eoꝝ opera. i. cura vel ceſſaret vel mutaretur in habitum. i. conditionem accuſationis ſic ꝙ loco defenſiõis vterentur accuſatione cõtra malos vt coꝛrigerentur per penas inflictas que accuſatio dicitur hic miſericoꝛdia: q2 nõ eſt ꝓpter irã: ſed ꝓpter compaſſionẽ. ¶ Ipſi quoqꝫ improbi ⁊c. Senſus eſt. Si mali aliqua rõne poſſent cognoſcere virtutẽ quam dimiſerunt per malitiam tunc cognoſcerẽt ꝙ deponere deberẽt ſoꝛdes vitioꝛum per toꝛmẽta penarum: ⁊ hac cauſa bonitatis acquirẽde: ⁊ contemneret defenſoꝛum curã ob id ꝙ nollent remanere impuniti: immo ſe offerrẽt ſponte iudicibus ⁊ accuſatoꝛibus ad recuperãdã virtutem perditam.

Aſcenſi⁹ Cum ego fateoꝛ inquam. Hoc textu nihil aptius putẽ ſi mõ ſine mẽdis legatur. Legẽdũ ẽm eſt. Sed quoꝝ atroꝝ ſceleratãqꝫ mẽs: vbi ſcriptum erat ſceleraqꝫ mẽs. In cõmentario autem erat particula ſcelerata omiſſa ſcriptum ꝙ Boe. faceret notũ ꝓ eo qꝺ eſt votum. i. optatio. facit itaqꝫ votum. i. optat vt malis nõ liceat ſeuire in bonos. Preterea vbi ſcriptũ eſt ſceleratoꝝ hoĩm pena reuelatur ſcribendum puto eleuatur. i. diminuit. Nã vt Valla docet: eleuare eſt diminuere. tractũqꝫ eſt a trutina in qua qꝺ minoris ponderis ⁊ imminutioꝛ eſt eleuatur. vnde Perſius. Nec ſi qd turbida roma eleuet accedas. Potuiſſet miſerias eſt. Nõ abſur-

Eleuo. dum eſt dicere vt in cõmentarijs ꝙ poſſe malum ſimplr eſt minus ꝙ velle: q2 volũtas non potentia punieñ. ſꝫ poſſe ſimul ⁊ velle nimirũ grauius eſt: q̃ velle duntaxat. Neqꝫ hoc videt pretẽdere. Boe. ſi ingenium eius noui: quid eñ opus erat rem manifeſtiſſimam intuliſſe: de qua nemo dubitet. Sed

Poſſe. hoc videtur dicere ꝙ poſſe malum efficit prauos inferioꝛes q̃ velle. Velle ſiquidem omnibus cõe eſt: q2 per liberum arbitrium quilꝫ poteſt velle malum: ſed poſſe paucis datur: qui reuera ideo miſerioꝛes ſunt: q2 poſſunt. Nã diuus Aug. oſtẽdit deum ex hoc eſſe potẽtiſſimũ ⁊ pfectiſſimũ: q2 peccare ⁊ mala q̃ mala, maneat facere nõ põt. Si aũt q̃ mala volũt q̃uis ꝑ hoc miſeri ſunt nõ poſſent: eſſent minus miſeri: q2 maioꝛ iniuria infertur ꝑ poſſe q̃ ꝑ velle. Nam volens malum ſibi ſoli nocet: ſi non põt. Sed potẽs etiam nolens: põt alteri nocere: cui⁹ caſus eſt ſi quis ꝑ potentiam faciat qꝺ malũ eſt ſed neſcit eſſe malũ ⁊ ſi ſciret eſſe malũ nõ faceret: is nõ ꝑ volũtatẽ: ſed ꝑ ignoꝛãtiã peccat: aut ſi ille excuſabilis eſt nõ peccat: ⁊ tñ malum facit ꝑ potentiam qꝺ in aliũ redũdat: vt ſi preceptũ fuerit militi ſtrenuo ab imperatoꝛe occidere ꝓcul viſum que turchã vtereqꝫ credit cũ ſit xp̃ianus in veſtitu turche: talis potẽtia malũ facit xp̃iano: ſed nõ voluntate deliberata: ſed ad alia progrediendũ eſt. Volũtatis miſere langueret effectus: hec ꝓbatio oſtendit Boe. intelligere ẽm mentẽ ſuperioꝛis commentarij: legẽdum eſt aũt miſere nõ miſerie. Itaqꝫ cum ſingulis miſeria ſua: id eſt ꝓpria. Item patran-

Poſſibilia. di ſceleris nõ parẽdi legendũ. Poſſibilitate deſerti. i. deſtituti. venit poſſibilitas a noĩe poſſibilis: qꝺ in idoneis autoꝛib⁹ p̃cipue nõ inuenit. Non eñ dicunt ſi eſt poſſibile: ſed ſi fieri poteſt. Quod quidẽ illis nõ leges quoſquidẽ. Reppeꝛi etiã ablata eſſe in hoc textu in quibuſdã exẽplaribus hãc clauſulam: ꝙ tanto eſt maius quãto eſt diuturnius: quã alibi repertã inſerũmus. Concluſioni accedere. i. aſſenſum ꝓbere. Nam etiã pedibus in ſententiã olim ibatur. dum eñ diuerſarũ ſententiarũ autoꝛes erãt querẽtes multitudinis aſſenſuꝫ diſcedebãt in diuerſas ptes ⁊ aſſentiẽtes ibãt ad ſue qſqꝫ ſentẽ-

Ire i ſententiam. tie authoꝛẽ: ⁊ ita pedib⁹ aſſenſum ſuũ indicabant. vñ in ſententiã ire dicimus: eos qui aſſentiunt. Et ad eum modũ dicit hic accedere cõcluſioni. aſſenſum ꝓbere. Accedo eñ dũ ſignificat adire actm re-

Accedo. git: vt. i. Enei. Penitoſqꝫ ſonãtes Acceſſis ſcopulos: ſꝫ dũ ſignificat addi aut adiũgi aut aſſentiri datiuũ regit. Nam opus eſt dicere efficacem nõ efficaſſem. ſcribẽdũ eſt eñ actũs a ntõ efficax hui⁹ efficacis: tñ ſepe male ſcribit. Legẽdũ eſt etiã ibi. Neqꝫ id nũc molioꝛ ꝙ cui⁹ veniat mẽtẽ cuiuis nõ cui⁹. Eſt aũt moliri cũ mole. i. difficultate aliqd cõniti. Itẽ legendũ eſt ibi p̃ter ea quibus miſer eſt ⁊c. vt p̃ter ea ſint due dictiones. Nam oꝛdo ſi malũ aliquod p̃ter. i. vltra ea ſup. mala q̃bus miſer eſt fuerit annexum ⁊c. Et iterũ cõſulere: vt legas eleuat: vbi tñ frequẽti⁹ reperit releuat. Leges p̃terea Quid ni inquã. Nunqd inquã. Itẽ legẽdũ eſt ⁊ ſcribẽdũ iidẽqꝫ ꝑ duplex. ij. eſt eñ pluralis numeri: ibi. Idẽ q̃ cũ ſupplicio caret. Contraqꝫ. i. ecõtrario: nõ dices ecõtra. Inueni hic gloſſemata ſuperioꝛa mẽdis referta: immo mutilata in pleriſqꝫ locis: vt patebit cõferenti hec cum alijs. Id vero hactenus egimus vt que indigniſſima tibi videbat maloꝝ poteſtas eam nullaꝫ eſſe cognoſceres. Latina ⁊ elegans eſt elocutio magis q̃ grãmatica. Nã grãmatice relatiuũ ⁊ antecedens nõ regunt ab vno verbo ſemel poſito: ſed frequenter latine loquẽtes: ita faciũt ꝓ poſito relatiue. ¶ Diceret ergo hic grãmaticus vt maloꝛũ poteſtatẽ que indigniſſima tibi videbat nullã eſſe cognoſceret. Et paulo poſt leges ſic. quis ille eſt cui hec nõ modo nõ credẽda: vel cui hec nõ. nõ credẽda mõ ⁊c. Nã ſi ſemel duntaxat ponit nõ nõ ſtat ſententia. Sãcio ſupius dixit ꝑ c ſcribẽdũ: quãuis in p̃terito faciat interdũ ſanxi. Nil opus eſt iudice pmiũ deferẽte. Sic in. ix. Enei. Pulcherrima p̃mũ dij moreſqꝫ dabũt veſtri. Pulcherrima inquit p̃mia dabũt dij ⁊ ſui cultuſqꝫ moꝛes. Extra ne q̃ſiuerís. ſic Perſius. Nec te q̃ſierís extra quantũ ad iudiciũ: quãtũ aũt ad toꝛmẽtum: idem Perſius oſtẽdit nullũ eſſe grauius q̃ moꝛſus aſſiduus cõ-

ſcietie:verba eius ſunt ſatyra.iij. Magne pater diuū ſceuos punire tyrānos. Haud alia rōne velis: cū dira libido mouerit ingeniū feruēti tincta veneno. Uirtutē vt videāt intabeſcātq; relicta. An ne magis ſiculi gemuerūt era iuuenci. Et magis auratis pendēs laquearibus enſis purpureas ſubter ceruices terruit:imus. Imus p̄cipites q̄; ſi ſibi dicat:⁊ intus palleat infelix:qđ ꝓxima neſciat vxor. Illud acquieſcerēt noue dictū. Nam acquieſco illi dicimus:tranſumptiue ergo poſuit:vt ſi acq̄eſcerent.i.acq̄eſcētes approbarēt ſatiſfacerēt dolore facientis caue ne rurſus ſcribas dolorem. Apparet cuilibet illatā iniuriā. Hic omiſſum puto illud qđ addidi. Non eſſe accipientis ſed inferētis miſeriā. Quo pacto vulgo đr pro eo qđ eſt quo mō:q̄ modus pactū facit. Opa nō eſt ſola diligentia ſ; opatio ipā:vel interdū operās ipſe. Apud ſapientes nullus prorſus odio locus relinquat.⁊ pulchre dictum in Buc. Inuidit ſtultus animatas:quaſi inuidus oīs ſtultus dicatur.

Metrum quartum quarti libri.

Quid tantos iuuat excitare motus:
Et propria fatum ſollicitare manu:
Si mortem petitis propinquat ipſa
Sponte ſua:volucres nec remoratur equos.
Quos ſerpens:leo:tigris:vrſus:aper
Dente petunt:iidem ſe tamen enſe petunt.
An diſtant quia diſſidentq; mores:
Iniuſtas acies ⁊ fera bella mouent
Alternisq; volunt perire telis:
Non eſt iuſta ſatis ſeuitie ratio.
Uis aptam meritis vicem referre:
Dilige iure bonos:⁊ miſereſce malis.

Sanctꝰ thomas.

Quid tātos iuuat excitare motus. Hic incipit quartum metrū huiꝰ quarti qđ đr valēticū ab inuentore. Scđm đr pētametrū ſiue elegiacū. In quo metro phīa exclamat cōtra hoīes q̄ bellilicis motibꝰ ex odio ſemetipſos ad mortē deducūt.dicens. Quid iuuat.i.q̄ vtilitas eſt excitare tantos motus.ſ.odij.⁊ q̄d iuuat ſollicitare.ideſt ſollicite exq̄rere fatū.i.mortem ꝓpria manu:quaſi diceret nulla eſt vtilitas. Eſt aūt ratio.q̄ ſi mortē petitis.i.deſideratis:ſiue veſtrā ſiue aliorū: ꝓpinquat ſpōte ſua:nec remoraṫ.i.retardat volucres.i.veloces equos. Mirandū eſt etiam ꝙ hoīes quos leo:tigris:vrſus:aper:dente petūt.i.inuadūt:ꝙ iidē hoīes petūt.i.inuadūt ſe enſe:vt ſe mutuo interficiant. Et querit phīa. Nunq̄d hoīes mouent iniuſtas acies:⁊ fera bella:⁊ volunt perire alterius telis.i.mutuis ſagittis:iō quia mores eorū diſtant:q; pro ⁊ diſſidēt.i.diſcordāt. Certe iſta ratio ſeuitie nō eſt ſatis iuſta.vis ergo referre.ideſt reportare aptā vicē.i.viciſſitudinē meritis tā boni q̄; mali:dilige bonos ⁊ miſereſce malis. ¶ No.ꝙ di.mortē nō tardare ſuos equos:p equos mortis intelliguṫ parcales diſpoſitiones periodi:p quas homo ad mortē tēdit. Quilibet eñ homo h; certā ⁊ determinatā periodu; ſue vite:eo ꝙ forme oīm rerum ſunt in terminis.i.in corpibus celeſtibus virtualiter:vt pꝫ ſcđo de generatione. ¶ Notādū ꝙ phīa hic nō excludit licētiā gerēdi iuſtū bellū:ſ; iiuſtū:q̄ dicit iniuſtas acies.bellū eñ iuſtū cōcediṫ.⁊ ideo geritur:vt aliquis nitens cōtra iuſtitiā ad iuſtitiā reducatur.

Raymū.

Quid tantos. Hoc in metro phīa mōſtrat hoīm modū eſſe iniuſtū q̄ malos odiſſe bellisq; ꝓſequunṫ ⁊ ꝯ ſe illos incitāt vt mortē ſibi ꝓcurēt qđ irrōnabile/dicit eſſe duabus de cauſis. Primo q̄ multos:a natura habemꝰ inimicos nō ſolū aīe(de q̄bꝰ tacet)ſ; ⁊ corporū vt fera aīalia hic enumerata alios q̄rere nō debemꝰ qđ ſi faciamꝰ nos ipos ꝓpria opatione occidimus cū volūtarie ipſos ꝯ nos incitamꝰ iō nobis mortē deſiderare nō debemꝰ q̄ ſatis ꝓpinquat ⁊ veloces h; diſpoſitiones. Scđo q̄ ſi volumꝰ merita reportare iure bonos diligere debemꝰ et malis miſereri nullumq; odio habere. Iniuſtas acies. Ideſt iniuſta bella:nā acies tria ſignat:vnde verſus eſt acies oculi ferri belliq; caterua.

Aſceſiꝰ.

Quid tātos ⁊c. Carmē eſt dicolon diſtrophon. Eſt aūt p̄mꝰ verſus Phaletius ab inuētore.penthameter a numero pedū:q̄ quinq; ſunt ſpondeus dactilus ⁊ tres trochei.hendecaſyllabus a numero ſyllabarū q̄ vndecim ſunt.⁊ trochaicus a trocheo predomināte. Secūdus eſt penthameter elegiacus de quo in p̄mo carmine p̄mi libri ſatis dictum eſt. Uocāt autē nōnulli valēticū qđ phaletiū vocare debēt. Quia in ſupiore ꝓſa cōcluſum eſt malis potius cōdolendū q̄; inſultādū eſſe:nūc cōqueriṫ phīa ſeuitiā hoīm q̄ fatū.i.mortē fataliter etiā ſi nō inferaṫ ab eis miſeris imminentē ſollicāt.i.ſollicite ꝓperare faciūt:iidē ſe tñ enſe petunt ſcribendū eſt iterū iidē p duplex.ij.q̄ etiā hic plurale eſt. Offendi;etiā ſe tum eſſe petūt: cū nemo ſanus dubitet legendū eſſe:ſe tñ enſe petūt.i.gladio.i.mucrone ſe inuadūt ⁊ in ſe impetu; faciūt:ſicut in Bucco. Malo me galathea petit ⁊c. Alteriꝰ telis.telū đr omne genꝰ armo; quo iuuadimꝰ p̄cipue de lōge. Nā telon grece đr longū.ſed etiā gladius a Uergilio telū vocaṫ. Nō eſt iuſta ſatis ſeuitie ratio. Minus cōcinnus eſt v̄ſus:q̄ triſſyllaba dictiōe claudiṫ.miſereſce malis. Aduerte grāmatice dicimꝰ miſereor te miſereor tui.rariſſime aūt vel nūq; niſi in eccliacis miſereor tibi:ſed tñ miſereſco ti.vt.ij.Enei. His lachrymis vitā damꝰ ⁊ miſereſcimꝰ.venit aūt miſereſco nūc a miſeror:⁊ ē ꝑſonale

nūc a miſeret impſonali cuius preteritū eſt mſertū eſt vel fui: ⁊ tunc eſt etiā impſonale miſereſcit: et regit accuſatiuū cū genitiuo: ſicut miſeret: vt ſicut ď miſeret me tui. ita miſereſcit me tui.

Proſa quinta libri quarti.

Hinc ego video inquā q̄ ſit vel felicitas vel miſeria i ip̄is ꝓboꝝ atq̄ ip̄roboꝝ meritis ꝯſtituta. Sꝫ in hac ipſa fortuna populari nō nihil boni maliue: ineſſe ꝑpēdo. Nec enī ſapiētuꝫ q̄ſquā exul inops ignominioſuſq̄ eē malit: potius q̄ pollēs opibꝰ: honore reuerēdꝰ: potētia validꝰ: in ſua ꝑmanēs vrbe florere. Sic enī clarius teſtatiuſq̄ tractať officiū ſapiētis: cū in cōtingētes pplos regētiuꝫ quodāmō btitudo trāſfundiť. Cū ꝑſertim carcer lex ceteraq̄ legaliū tormēta penaruꝫ ꝑnitioſis potiꝰ ciuibus ꝓpter quos etiā conſtituta ſunt: debeantur. Cur hec igitur verſa vice muteнť ſcelerūq̄ ſupplicia bonos premāt: p̄mia virtutum mali rapiāt: vehemē‑ter ammiror: queq̄ tam iniuſte confuſionis ratio vi‑deatur ex te ſcire deſidero. Minus etenim mirarer ſi miſceri omnia fortuitis caſibꝰ crederēꝫ Nunc ſtupo‑rem meū deus rector exaggerat: q̄ cuꝫ ſepe bonis iu‑cūda: malis aſpera: cōtraq̄ bonis dura tribuat: ma‑lis optata cōcedat: niſi cauſa deprehendantur: quid eſt ꝙ a fortuitis caſibꝰ differre videať? Phi. Nec miruꝫ inquit ſi q̇d ordinis ignorata ratione temera‑rium cōfuſumq̄ credať: ſed tu q̄uis cauſam tante di‑ſpoſitionis ignores. tamen qm̄ bonus mundū rector temperat. recte fieri cuncta ne dubites.

Hinc ego video ⁊c. Iſta eſt q̄nta ꝓſa huiꝰ q̄rti i qua: q2 Bo. p̄mo cōq̄rebať bonis mala: ⁊ malis bona ꝯtingere. ꝓpť q̄d etiā reputabat iſtarū fortunarū vices nō ex ordie diuie ꝓuidētie: ſꝫ ex caſu ꝓueniſre: iō ph̄ia ſup h̄ ꝯſolať Bo. aſſignādo cās q̄re bōis mala ⁊ malis bōa ꝯtingūt. Et p̄mo Bo. exp̄mit ſuū dolorē i h̄ ꝙ vices fortūaꝝ videāť ꝯfuſe ⁊ inordiate diſponi. Scd̄o aſſignat ph̄ia cāꝫ huiꝰ apparētie. Tertio ip̄ꝫ ꝯſolať aſſignādo cās p̄dictoꝝ. Scd̄a ibi Nec mirū. Tertia i ſequēti ꝓſa habeť: ibi. Ita inq̄t. Prio Boe. p̄mittit q̄dā. Scd̄o exp̄mit cām ſui doloris: ibi. Cū ꝑſertim. Prio dicit. Ego video hinc. i. ex dictis: q̄ felicitas. ſit cōſtituta i meritis ꝓboꝝ. ſ. deos fieri: ⁊ q̄ ſit miſeria cōſtituta i ip̄is meritis improboruꝫ. ſ. trāſformari in beluā: ſꝫ ego ꝑpēdo. i. iudico nōnihil: idē aliq̇d boni ve ꝑ vel mali eſſe in hac fortuna populari. i. in proſperitate fortuita: q̄d ꝓbat. Nec enī q̄ſq̄ ſapiētuꝫ malit. i. magis vult: eſſe exul inops ignominioſus. i. infamis potiꝰ q̄ pollēs opibꝰ. q̄ reuerendus honore: validꝰ potētia: ⁊ in ſua vrbe ꝑmanēs florere: ſic enī ꝑ hmōi bōa fortune officiū ſapiētis tractať clariꝰ: q̄ ꝓ ⁊ teſtatiꝰ. i. cū maiori teſtimonio. q2 talibꝰ plꝰ crediť: cū btitudo regentiū tranſfundiť. i. dilatať in pplos cōtingentes. i. vicinos. Notādū ꝙ in bonis fortuitis eſt aliq̇d boni. q2 ꝑ ip̄a ſapiēs expeditiꝰ tractat officium gubernādi ſubditos. q̇ enī diuitijs potētia ⁊ fama p̄cellūt alios: aptiores ſūt ad ſubueniēdū oppreſſis: ⁊ ad deprimēdū malos: ad ꝓtegendū bonos: ad expugnādū inimicos ⁊ ita ſapiēti q̄ tractat negotiū reipublice neceſſaria ē potētia ⁊ diuitiarū abūdātia. ſꝫ ſapiēti q̇ vacat cōtēplatiōi diuitie ſūt oneroſe: q2 nimiā inde gerit ſollicitudinē. Cuꝫ ꝑſertim carcer lex ceteraq̄ legaliū tormēta. Hic Bo. exprimit cām ſui doloris ⁊ admiratiōis dicēs. cū lex ⁊ carcer ⁊ cetera tormēta legaliū debeanť ꝑnitioſis. i. malis ciuibꝰ ꝓpť quos cōſtituta ſūt: ego vehemēter ammiror cur hec tormēta vice verſa. i. cōtrario mō muteнť ita vt ſupplicia ſcelerū. i. maloꝝ p̄māt bonos: ⁊ mali rapiāt p̄mia vtutū. i. vtuoſorū. ⁊ ego deſidero o ph̄ia ſcire ex te q̄ videať eē rō. i. cā tā iiuſte ꝯfuſiōis minꝰ etenī mirarer ſi crederē oīa miſceri fortuitis caſibꝰ. Nūc aūt deus rector oīm exagerat. i. augmētat ſtuporē meū: q̇ deꝰ cū ſepe bonis iocūda: malis aſꝑa tribuat: q̄ ꝓ ⁊ ꝯtrium: bonis dura malis optata ꝯcedat. niſi deꝑhendať. i. cognoſcať cā huiꝰ: q̇d ē ꝙ h̄ videať differre a fortuitis caſibꝰ? q. d. nihil. No. ꝙ tormēta legalia/ ſicut carcer: mēbroꝝ mutilatio: flagella ⁊ hmōi ſunt inuenta ꝓpter malos ⁊ iſta ſepiꝰ videť infligi bonis malis euadētibꝰ. ſup h̄ ammirať Bo. cū tñ deꝰ debeat punire malos ⁊ remunerare bonos: ⁊ niſi huiꝰ rō cognoſcať q̄re h̄ ꝯtingat: nihil ē q̄n talia videantur ꝯtigere a caſu fortūa ⁊ nō ſubiacere regimini ꝓuidētie diuine. q̄d abſurdū ē. Nec mirū inq̄t ſi q̇d ordinis. Hic ph̄ia aſſignat cām apparētie talis ꝯfuſiōis q2 ſic videť eſſe ꝓpť ignorātiā cauſe ⁊ dr̄. Nec mirū ſi q̇d credať ꝯfuſuꝫ ⁊ temerariū. i. cauſuale i iſtis iferioribꝰ ignorata rōne ordinis diuie ꝓuidētie. Sꝫ q̄uis tu ignoras cāꝫ tāte diſpoſitōis diuie tñ bonꝰ rector. ſ. deꝰ tēꝑat mūdū ſua bōitate iō nō dubites cūcta recte fieri. No. ꝙ mirū ē cuiꝰ cā neſciť: ꝓ tāto ei mlti miräť de eclipſi ſol: q2 cāꝫ

ignorant. Et qꝛ Boe. ignorabat cām huiꝰ ꝯcluſiōis quare bonis mala: ⁊ malis bona ꝯtingāt: iō hoc ammirabatꝛ ⁊ cā ammiratiōis eiꝰ fuit ignorātia diſpōnis diuine prouidentie.

Hinc ego video inquā. In ꝓſa oīa facillima ſunt. Perpendo eſt ꝑcipio ex pēſitatiōe. Sic etem̄ clariꝰ. Non leges ſicut em̄: qꝛ nō ſequitur ſic vel ita: nunc ſtuporem deus rector exagerat. i. qꝛ ſciat oīa a deo regi ⁊ gubernari: ideo magis miror. vnde hec cōfuſio naſcatur potiſſimum iniuſta: vt nunc videtur Boetio. Aſcēſꝰ.

¶ Metrum quintum quarti libri.

Si quis arcturi ſydera neſcit
Propinqua ſummo cardine labi.
Cur legat tardus plauſtra Bootes:
Mergatq; ſeras equore flammas
Cum nimis celeres explicet ortus
Legem ſtupebit etheris alti.
Palleant plene cornua lune.
Infecta metis noctis opace.
Queq; fulgenti texerat ore.
Confuſa Phebe detegat ore
Commouet gentes publicus error.
Laſſantq; crebris pulſibus era.
¶ Nemo miratur flamina cori
Littus frementi tondere fluctu
Nec niuis duram frigore molem
Feruente Phebi ſoluier eſtu
Hic enim cauſas cernere promptum eſt.
Illic latentes pectora turbant
Cuncta: que rara prouehit etas
Stupetq; ſubitis mobile vulgus
Cedat inſcitie nubibus error:
Ceſſant profecto mira videri.

Si quis arcturi ſydera neſcit. Iſtud eſt quintum metrum. huius quarti qđ dr̄ alemanicum ab inuētore: dactilicū a pede ꝑdominā te tetrametrū id eſt quatuor pedū. Hypcatalecticū. i. abūdās in vna ſillaba. in quo metro phīa declarat qūo ea quoꝝ cauſe nō apparēt videnꝛ mira. Scđo oñdit qūo cognita cauſa ceſſat ammiratio: ibi. Nemo miratur flamina. Primo oſtēdit ꝙ ꝓpter latētiam cauſarum hoīes mirauꝛ: ⁊ inducit de hoc exēpla. Primū eſt de eo qđ accidit in ſtellis iuxta polum ſeptētrionalē: qꝛ ille ſtelle ceteris ſtellis remotioribꝰ tardius mouenꝛ: ⁊ tñ velocius oriūtur. qui aūt ignorat cauſam huiꝰ: illi videtur hoc mirū. vnde di. Si qs neſcit ſydera arcturi. i. maioris vrſe labi. i. volui ꝓpinqua ſummo cardine. i. cardini: ponēdo abltm̄ pro datiuo cauſa metri. i. polo ſeptētrionali ille ſtupebit. i. ammirabitur legem alti etheris. i. firmamēti: cur bootes. i. ſtella. tardꝰ legat: id eſt ꝑtrāſeat plauſtra. i. ſtellas plauſtri: ſcꝫ maioris vrſe: ⁊ mergat ſeras flammas equore: loquēs more poetico Qui ſequētes iudiciū vulgi dicūt ſtellas tingi in mari qñ occidūt Et dr̄ bootes mergere ſeras flammas. i. lumina ſua tarda: qꝛ nunq̄ ea mergit ⁊ eſt modus loquēdi id quo nunq̄ fit dicere ꝙ tarde fit: cuꝫ tamē Bootes explicet ortus nimis celeres: eo ꝙ in principio noctis nobis ſtatim apparet. Scđm exēplū eſt de eclipſi lune ꝙ neſciētes cauſam adeo aliqui admiranꝛ ꝙ putāt eius eclipſim cōtingere ꝑ incātationē: ⁊ volētes auxiliari lune ⁊ īpedire ne audiāt icātationē: cōcutiunt oīa vaſa erea ⁊ ſonora tꝑe eclipſis. vñ dicit i lr̄a. Cornua plene lune palleāt: qꝛ icipiēte eclipſi lune icipit apparere corniculata: cornua īfecta metis. i. terminis opace noctꝭ. i. vmbre terre: ⁊ phebe. i. luna ꝯfuſa priuatiōe luminis detegat. i. apparere faciat: aſtra minora: q̄ texerat. i. latere fecerat fulgenti ore ideſt abundātia ſui fulgoris: tūc publicus error quo putaꝛ luna incātari: cōmouet gētes: ⁊ laſſant. i. fatigēt era. i. vaſa erea vel cāpanas crebris pulſibus. Notādū ꝙ arcturus dr̄ ab arctos qđ eſt vrſa q̄ eſt quoddā ſignū iuxta polū ſeptētrionalē qđ nos vulgariter plauſtrū noīamꝰ. Et ſic accepit beatꝰ Grego. ſuꝑ Job di. Arcturꝰ ſeptē ſtellis marie lucet: ſemꝑ moueꝛ ⁊ nūq̄ mergiꝛ. ¶ No. ꝙ ſtelle circa polū articū mote ſicut arcturꝰ ⁊ alie ſtelle mouenꝛ tardius alijs ſtellis remotioribꝰ a polo artico: qꝛ minorē circulū ſuo motu deſcribūt: ⁊ ſtelle remotiores maiorē. Vñ cū ſtelle remotiores i eq̄li tꝑe ꝑtrāſeāt maiorē circulū in q̄ ſtelle ꝓpinq̄ores minorē: qꝛ ambo circūuoluūꝛ ſemel in die naturali: pꝫ ꝑ diffinitionē velocitatis ⁊ tarditatis ſi ſtelle propinq̄ores polo tardius mouenꝛ: ⁊ remotiores velocius. Illud em̄ moueꝛ tarde qđ in equali tꝑe ꝑtrāſit minus ſpatiū. Et illud moueꝛ velociter qđ in equali tꝑe ꝑtrāſit maius ſpatiū. Notandū ꝙ luna recipit lumē ſuū a ſole: ſi ergo corpꝰ opacū interponiꝛ ponitꝛ īpediēs ne lumē ſolis ꝑueniat ad lunā vel i toto vel in ꝑte: neceſſe eſt lumē lune deficere vel in toto vel in ꝑte: ⁊ hoc eſt lunā eclipſari. ¶ Nemo miraꝛ. Hic oñdit ꝙ cognita cā ceſſat admiratio dicens. Nemo miraꝛ flamina cori: talis vēti: tūdere. i. ꝑcutere littꝰ frementi fluctu ſcꝫ maris. ⁊ hoc dixit pro tanto: qꝛ vēto flāte aqua maris cedit ⁊ ad littus reſiſtens repercutiꝛ: nec etiam aliquis miratur

molē.i.magnitudinē niuis frigore durā.i.cōgelatā:ſoluier.i.ſolui. Et hic eſt peragoge.i.additio ſillabe ad finem dictionis:ꝓpter neceſſitatē metri:ergo ponit ſoluier pro ſolui: feruente eſtu phebi ideſt ſolis.hoc eīn.i.in iſtis exemplis promptum eſt.ſup.cernere cauſas:quare vētus impellit mare.quare ſol liquefacit niuem:ſed illic in plioribus exēplis latentes cauſe turbāt pectora ſup.p ammirationē: ⁊ mobile vulgus ſtupet.i.miraꝛ ſubditis.i.de ſubitaneis euētibus ⁊ ſtupet cūcta:que ꝓuehit.i.ꝓducit rara etas.i.que raro eueniūt:ſʒ ſi vis ceſſare ammirationē:nubil⁹ error inſcitie.i.ignorātie cauſarū cedat.i.recedat ⁊ accedat noticia cauſarū:ꝓfecto.i.pro certo tūc ceſſant videri mira:q̄ pri⁹ ſtante ignorantia videbanꝛ mira. ¶ No. ꝙ ſacerdotes in egypto ꝓpter ammirari inceperunt philoſophari videntes eīn eclipſes ſolis ⁊ lune ignorātes cauſas mirabanꝛ:cauſas earum inquirentes:quibus inuentis habuerūt ſcientiā earū eclipſiuʒ:eo ꝙ ſcire eſt cauſam rei cognoſcere. Cognita ergo cauſa cognoſcitur res:⁊ per cōſequens ceſſat ammiratio.

Raymū. Si quis arcturi. In hoc metro phīa mōſtrat quō ignoratis cauſis alicuius effect⁹ oriꝛ ammiratio:qđ duob⁹ ptʒ exēplis Demū dicit ꝙ remota ignorātia ceſſat ammiratio qđ etiā duobus patet exemplis. ¶ Bootes. Bootes boetis a boue deductū nomē dicit bubulcus latine:⁊ eſt ſidus celeſte qđ bubulci more plauſtruʒ ſequi videꝛ ⁊ dicit artophilax.i. viſe philax.ideſt cuſtos.

Aſceſi⁹. Si quis arcturi ſydera neſcit. Carmē eſt monocolon ſi tamē ab vno pede diſcrimē ducas poteris dicere dicolon diſtrophon. Nam primus quiſqȝ verſus primū pedem trocheum et ſecundum ſpondeuʒ. Secundus aūt primū pedem iambum habet aūt ſpondeū. Poteſt ergo primus pes eſſe ſpondeus aut iambus aut trocheus:⁊ ſcđs ſponde⁹ aut iamb⁹ cū ſillaba abundāte.deinde ſemꝑ ſequiꝛ dactilus cū ſpondeo vel trocheo. Oſtēdit autē

Arctur⁹ in toto carmine ignorantiā eſſe cauſam ammirationis. Arcturus ſtella eſt quam viſe caudaʒ interpretari licet:eo ꝙ iſꝛ cauda ipſius viſe locata dicaꝛ. Naʒ arctos đꝛ viſa:⁊ vra cauda. Bootes autem
Bootes dicitꝛ boum actor qui ⁊ artophilax đꝛ. Scribiꝛ autem per duplex oo. Phebe ⁊ luna ſicut phebus ſol.
Lūe ecli Laſſantqȝ crebris pulſib⁹ era. Sic tibull⁹. Cātus ⁊ e curru lunā deducere tētat. Et faceret ſi nō era
pſis erei repulſa ſonent. ⁊ Juuena. Jam nemo tubas atqȝ fatiget. Una laboranti poterit ſuccurere lune. Et
peditur. Verg. in Bucco. Carmina vel celo poſſunt deducere lunam. Creditū eīn eſt gentibus p̄cipue theſſalie niſi lune eclipſim patienti tinnitu eris.i.peluiū ⁊ turbarū ſubueniaꝛ ꝙ poſſet de celo deduci. Flamina cori. Corus prima longa ⁊ nō aſpirata đꝛ ventus qui ⁊ caurus mutaꝛ eīn au dipthongus in o longuʒ. Cedat inſcitie ⁊c. ſi ſic legaꝛ verſus erit:q: due ſillabe vacabunt cum eīn inſcitia ſit ſecunda longa nō poteſt ibi dactilicū facere:volunt ergo quidam legere. Inſcio cedat nubilus error: vt ſi cedat vulgo inſcio. Alij ſic. cedat inſcitis ⁊c.

Sanct⁹ thomas. Ita eſt inquā. Hic incipit proſa ſexta huius quarti in qua proſa philoſophia conſolādo Boetiuʒ aſſignat cauſas predictorum que videntur mira in diuina gubernatione propter ignorātiaʒ cauſe. ⁊ primo Boetius petit ſibi explicari iſtas cauſas:⁊ primo tāgit diffinicultatē explicationis earū. ſecūdo promittit ſe velle aſſignare cauſas:⁊ tertio eas aſſignat. ſecunda ibi. Sed quoniā. tertia ibi. Omnium generatio. Primo Boe. concedit qđ dictum eſt de ammiratione hoim ꝓpter ignorātiā cauſarū dī. Ita eſt inquā. Tunc petit explicari cauſas ammirationis eorū que cōtingunt in diuina ꝓuidētia:⁊ diſpoſitione dicēs. O phīa cū euoluere.i.elucidare cauſas latētiū rerū ſit tui muneris.i.tue gratie:⁊ explicare ratiōes velatas caligine.i.rationes obſcuras ⁊ difficiles:queſo vt hinc.i.de iſta difficultate diſcernas.i.iudices:⁊ ediſſeras.i.diſputes:quoniā hoc mira

¶ Proſa ſexta libri quarti.

Ita eſt inquam: ſed cum tui muneris ſit latentium rerū cauſas euoluere velataſqȝ

culum maxime me perturbat: quare malis bona: ⁊ bonis mala eueniāt ⁊ philoſophia pauliſper arridēs. Boe. inq̄t ad rem maximam oīm q̄ſitu. i. maximā queſtionem vocas. i. incitas me cum vix q̄cq̄ꝫ exhauſti ſatis eſt ei. i. ad quā exhauriēdā ⁊ ſoluendam vix aliq̄d ſufficit. Talis nāq̧ eſt materia quā petis declarari vt vna dubitatione ſucciſa. i. ſoluta innumerabiles alie ſuccreſcāt: velut capita hydre quoꝝ vno ablato tria ſuccreſcebāt. nec fuerit modus. i. terminus dubitationū. niſi q̄ eas ſcʒ dubitationes coerceat viuaciſſimo igne. i. ardēti inueſtigatiōe mentis. In hac em̄ materia queri ſolet de prouidētie ſimplicitate: de ſerie fati: de repētinis caſibus. de predeſtinatione diuina: de libertate arbitrij. que omnia quanti oneris. i. difficultatis ſint ad determinandum tu ipſe perpendis.

caligine explicare rationes: queſo vel hinc diſcernas ⁊ qui hoc me miraculū maxime perturbat ediſſeras. Philo. Tum illa pauliſper arridens ad rem inquit omnium quam tu maximam vocas: cui vis exhauſti quicquam ſatis eſt. Talis namq̧ materia eſt: vt vna dubitatione ſucciſa innumerabiles alie velut hydre capita ſuccreſcāt: nec vllus fuerit modus niſi eas qui viuaciſſimo mentis igne coerceat. In hac em̄ de prouidentie ſimplicitate: de fati ſerie: de repentinis caſibus de cognitione ac predeſtinatione diuina: de arbitrij libertate queri ſolet. Que quāti oneris ſint tu ipſe perpendis. ¶ Sed quoniam hec quoq̧ te noſſe quedam medicine tue portio eſt quanquam anguſto limite temporis ſepti aliquid tamen deliberare conabimur: ꝙ ſi te muſici carminis oblectamenta delectant hanc oportet pauliſper differas voluntatem dum nexas ſibi ordine contexo rationes. Boetius. Ut libet inquam. Philoſop. Tum velut ab alio orſa principio ita diſſeruit. ¶ Omnium generatio rerū cunctoſq̧ mutabilium naturarum progreſſus: ⁊ quicquid aliquo mouetur modo cauſas ordinem formas ex diuine mentis ſtabilitate ſortitur: hec in ſue ſimplicitatis arce compoſita multiplicem rebus gerendis modum ſtatuit qui modus cum ipſa diuine intel

¶ Notandum ꝙ ſapientis eſt ſcire oīa: vt cōtingit ex prohemio metaphi. ⁊ cū ſcire ſit ꝑ cauſam. i. poſterioꝝ ſapiētis eſt euoluere cauſas rerū latentiū: ideo dicit Bo. ad philoſophiā. Cui muneris eſt euoluere cauſas. ¶ No. ꝙ di. phiam pauliſper ſibi arriſiſſe. ꝑ hoc philoſophia innuit morem ⁊ habitum philoſophorum: q̄ audita ſimplicitate imperitoꝝ arridēt eis cōgratulādo ꝙ ipſi cū auiditate ſapientiā querunt. ¶ No. ſm̄ fabulas hydra fuit ſerpēs in lerna palude habēs plura capita quorum vno ſucciſo tria excreſcebant: quem cū hercules ſagittis interficere nō poſſet greco igne ipſum conſumpſit. ¶ Sed qm̄ hec. Hic phia ꝑmittit velle aſſignare cauſas dicens. Quoniam hec noſſe te eſt quedaʒ portio. i. pars tue medicine: q̄ʒq̄ʒ ſimꝰ ſepti. i. concluſi anguſto. i. breui limite tēporis: tamē aliq̄d deliberare conabimur. ſed ſi delectant oblectamēta. i. ſuauitates muſici carminis. i. metri oportet ꝙ differas pauliſper. i. modicum hanc voluptatem donec contexo. i. formabo rōnes ſibi nexas. i. coniunctas ordine. di. Boe. vt libet inquam. i. tibi placet. Tunc phia orſa. i. incipiens loqui velut vt ab alio ꝑncipio ita diſſeruit. i. diſputauit. ¶ Nota ꝑ hoc ꝙ di. nos ſepti anguſto limite tp̄is: innuit phia preſentem materiam adeo eſſe difficilem ꝙ totū tempus preſentis vite quod breue eſt vix ſufficit ad predicta plenarie declaranda. ¶ Nota ꝙ di. phiam orſam fuiſſe ab alio principio illa q̄ philoſophia prius probauit deducuntur ab hoc ꝑncipio ꝙ deus eſt perfectum bonuʒ: vltimus finis omnium: que autem nūc vult demōſtrare deducuntur ex hoc principio ꝙ deꝰ eſt principium effectiuum omniū vt patebit. ¶ Oīm generatio rerum cūctoſq̧ mutabilium naturarum progreſſus ⁊c. Hic philoſophia proſequitur intentum volens aſſignare cauſas quare bonis mala ⁊ malis bona cōtingant ⁊ primo declarat quedam ad ſuam determinationem neceſſaria. ſcd̄o ponit ſuam determinationē. ſcd̄a ibi. Que ꝟo inquies. Primo philoſophia determinat de ꝓuidentia diuina ⁊ de fato. Secundo oſtēdit q̄ ſunt ea q̄ a fato diſponunt̄. ſcd̄a ibi. Ea ſeries. Primo oſtendit quid noīetur diuina prouidentia. ⁊ quid fatum. Secundo tangit differentiam inter ea aſſignando diffinitiones vtriuſq̧. Tertio ponit diuerſas opiniones circa fatum. Quarto infert quandam concluſionem circa fatū et prouidentiā. ſcd̄a ibi. Que lʒ diuerſa. tertia ibi. Siue igitur. quarta ibi. Quo fit. Primo dicit gn̄atio oīm rerū cūctoſq̧ ꝑgreſſus naturarū mutabiliū ⁊ q̄cq̄d aliq̄ mouet̄ mō: illud ſortit̄ cauſas gn̄atiōis ⁊ mutatiōis ordinē gn̄atiōis ⁊ mutatōis ⁊ formas q̄bꝰ gn̄at̄ vl̄ mouet̄ ſubſtātiales vl̄ accidētales oīa

iſta ſoꝛtit̄ ex ſtabilitate diuine mētis. Hec eñ mēs diuina compoſita .i. ſtabilita in arce .i. in altitudine ſue ſimplicitatis ſtatuit reb⁹ gerēdis .i. fiēdis multiplicē modū q̄ modus nō ꝯcupiſcit̄ .i. ꝯſideraꝛ in ipſa puritate diuine intelligētie .i. ſm eſſe qd̄ hꝫ in itellectu diuino noiat̄ ꝓuidētia. Cū ꝟo iſte modus refert̄ ad ea q̄ mouet ⁊ diſponit a veterib⁹ .i. ab antiqs fatū appellatuꝫ eſt. ¶ No. ꝙ oīa a primo
Mutabilia. ſunt mutabilia. Aliq̄ mouent̄ ſm ſubſtātiā: vt gñabilia ⁊ coꝛruptibilia. quātū ad illa di. Oīm gñatio rerū. Alia aūt ſunt mutabilia ſm locuꝫ ⁊ nō ſꝫ ſubſtātiā vt coꝛpa celeſtia quātū ad illa di. Cūctoſqꝫ mutabiliū naturarū pꝛogreſſus. Alia ſunt mutabilia solū ſꝫ locū ⁊ nō ſm ſubſtātiā vt coꝛpa celeſtia quātū ad illa dicit. Cūctoſqꝫ mutabiliū naturā ꝓgreſſus. Alia ſunt mutabilia ſm operationem ſcꝫ ſm intelligere nō ſm ſubſtantiā: nec ſm vbi pꝛopꝛie. ſicut intelligentie. quātū ad illa di. Et quicquid aliquo mouetur mō. Aliter exponit̄ ꝙ in reb⁹ mutabilibus triplex eſt diſpoſitio. vna eſt qua trāſeūt de nō eē ad eſſe ꝑ gñationē: quantū ad hoc di. Oīm gñatio rerum. aut res ꝑmanēt in exiſtētia ꝑ aliqd̄ tps poſtqꝫ generate ſunt: quātū ad illas di. Cunctoſqꝫ mutabiliū naturarū pꝛogreſſus. Aut res ꝓcedunt de eſſe ad nō eſſe ꝑ coꝛruptionē: quātū ad illas di. Et qcq̄d aliquo mouet̄ mō. ¶ No. ꝙ qdā dicūt fatū eſſe quandā diſpoſitionē derelictā in rebus inferioꝛibus ex actione coꝛpoꝛuꝫ celeſtiū: ſm quā inferioꝛa neceſſitantur et cōſtringunt̄ ad imobiles effect⁹. Et ſic btūs Greg. in homel. epi͞h ic ipꝛobat fatū di. Abſit a fideliū coꝛdib⁹ vt fatū aliqd eſſe dicam⁹ ſup. neceſſitās inferioꝛa: q2 oīa venirēt ex neceſſitate. Alio modo accipit̄ fatuꝫ ꝓ diſpoſitione rerū ſm quā res depēdet ex diuina volūtate ⁊ poteſtate: ⁊ ſic fatū cōcedit̄ aliquid eſſe. Eſt ergo ꝓuidētia diuina oꝛdinatio ſiue diſpoſitio exiſtēs in mēte diuina qua cuncta inferioꝛa ſunt ꝓuiſa ſm ſtatū ſue nature. Fatum autē eſt diſpoſitio diuina exiſtens in rebus mobilibus q̄ ſingula ſuis annectunt̄ oꝛdinibus: vt magis patebit. Que diuerſa eſſe facile liquebit. Hic ponit differentiā inter pꝛouidētiā ⁊ fatū aſſignādo diffinitiones vtriuſqꝫ. Scdo oſtēdit ꝙ vnū illoꝝ depēdet ex altero. ibi Que licet diuerſa. Pꝛimo dicit. Que duo ſcꝫ fatū ⁊ pꝛouidētia diuina liquebit .i. patebit diuerſa ſi qs mēte cōſpexerit .i. cōſiderauerit vtriuſqꝫ vim .i. naturā ⁊ eſſentiam ⁊ diffiniēs ꝓuidentiā di. Pꝛouidētia eſt ipſa diuina ratio que eſt in ſummo ꝑncipe oīm rerū cōſtituta q̄ .ſ. nō cūcta diſponit. Tūc diffiniēs fatū di. Fatuꝫ eſt diſpoſitio inherēs rebus mobilibus .i. tempoꝛalibus per quā diſpoſitionē pꝛouidentia nectit queqꝫ ſuis oꝛdinib⁹. Tūc declarat iſtas diffinitiones ex pꝛopꝛietatibus vtriuſqꝫ intendens ꝙ ꝓuidentia cōplectit̄ oīa ſimul: ſed manifeſtū eſt ꝙ oīa nuſqꝫ ſunt ſimul. niſi in mēte diuina: ergo opoꝛtet ꝙ ꝓuidētia ſit ratio exiſtēs in mēte diuina: ad fatū ꝟo ſpectat vt ea q̄ fato ſubdunt̄ diſtribuant̄ ꝑ locū ⁊ tpa: ita ꝙ oꝛdo fatalis quādā ſucceſſionē tpalē ipoꝛtat: talis aūt ſucceſſio nō eſt niſi in ipſis reb⁹ mobilib⁹. q̄re opoꝛtet ꝙ fatū ſit in reb⁹ mobilibus. Vñ dicit in lr̄a. Pꝛouidētia nāqꝫ cūcta cōplectit̄ pariter. q̄uis ⁊ infinita. fatū ꝟo digerit .i. diuidit ſingula diſtributa i motu locis foꝛmis ac ꝑ ⁊ tpib⁹: ita .ſ. vt hec tpalis explicatio q̄ ad fatū ꝑtinet adunata in ꝯſpectu diuine mētis ſit ꝓuidētia. Eadē ꝟo adunatio digeſta .i. diuiſa ⁊ explicata tpib⁹ q̄ ſucceſſionē impoꝛtāt vocet̄ fatū. ¶ Notandū q2 pꝛius dixit ꝙ diffinitio rerum faciendaruꝫ vt eſt in intellectu diuino dr̄ ꝓuidentia: vt autem refert̄ ad res mobiles dr̄ fatū. Poſſet alicui videri ꝙ fatū ⁊ ꝓuidentia ſignificāt eādē rem ſub diuerſis rationibus: ideo philoſophia hoc excludens oſtendit ea
Cognitio dei. realiter diſtingui ponens diffinitionē vtriuſqꝫ. ¶ Notādū ꝙ cognitio dei hꝫ ſe ad res ſicut cognitio artificis ad artificia. Sicut ergo oīa artificia ſubdunt̄ oꝛdini ⁊ rationi artificis: ſic neceſſe eſt oēs res ſubdi rationi ⁊ oꝛdini diuine ꝓuidentie: ꝓpter qd̄ oſtendit ꝙ pꝛouidentia eſt diuina rō que cuncta
Diſpoſitio. diſponit. ¶ No. ꝙ diſpoſitio q̄ ponit̄ in diffinitiōe fati accipit̄ pꝛo oꝛdine. Et dr̄ iſte oꝛdo inherēs rebus mobilibus ad differentiā oꝛdinis q̄ eſt in ipſa ratione diuina: quā iam vocamus ꝓuidentiā ſm quem oꝛdinem pꝛouidētia diuina annectit queqꝫ ſuis oꝛdinibus .ſ. vt illa eueniāt illo tempoꝛe ⁊ alia alio tpe. hec pꝛius: illa poſterius. ¶ Que licet diuerſa ſint. Hic oſtendit ꝙ lꝫ fatū ⁊ ꝓuidentia diffe-

ligentie puritate conſpicitur pꝛouidentia nominatur: cum vero ad ea que mouet atqꝫ diſponit refertur fatum a veteribus appellatum eſt. Que diuerſa eſſe facile liquebit ſi quis vtrinſqꝫ vim mente conſpexerit. Nam pꝛouidentia eſt ipſa illa diuina ratio in ſummo omnium pꝛincipe conſtituta que cuncta diſponit. Fatum vero inherens rebus mobilibus diſpoſitio: per quam pꝛouidentia ſuis queqꝫ nectit oꝛdinibus. Pꝛouidentia namqꝫ cuncta pariter q̄uis diuerſa q̄uis infinita complectitur. Fatum vero ſingula digerit in motu: locis: foꝛmis ac tempoꝛibus diſtributa. vt hec tpalis oꝛdinis explicatio i diuine mētis adunata ꝓſpectu pꝛouidentia ſit. Eadē vero adunatio digeſta atqꝫ explicata tēpoꝛibus fatum vocet̄. ¶ Que lꝫ diuerſa ſint alterū tñ dependet ex altero. Oꝛdo nāqꝫ fatalis ex pꝛouidentie ſimplicitate pꝛocedit. Sicut eñ artifex faciende rei foꝛmam mente per

cipiens mouet operis effectum: ⁊ quod ſimpliciter
preſentarieq; ꝓſpexerat: per temporales ordines du
cit: ita deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabi-
literq; faciēda diſponit. fato vero hec ipſa que diſpo
nit multipliciter ac temporaliter adminiſtrat. ¶ Si
ue igitur famulātibus quibuſdā ꝓuidētie diuine ſpi
ritibus fatū exerceať: ſeu aīa: ſeu tota inſeruiente na
tura: ſeu celeſtibus ſyderū motibus: ſeu angelica vir-
tute: ſeu demonum varia ſolertia: ſeu aliquibus hoꝝ
ſeu omnibus fatalis ſeries texitur: illud certe manife
ſtum eſt immobilē ſimplicēq; gerēdarū forma reꝝ eē
ꝓuidentiā. fatū vero eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas geren
da eſſe diſpoſuit: mobilē nexū atq; ordinē tēporalem
¶ Quo fit vt oīa que fato ſubſunt: ꝓuidētie quoq;
ſubiecta ſint: cui etiam ipſuʒ ſubiacet fatū. Quedā ve
ro q̄ ſub ꝓuidentia locata ſunt fati ſeriē ſuperāt. Ea
vero ſunt q̄ prime propiqua diuinitati ſtabiliter fixa
fatalis ordinem mobilitatis excedunt. ¶ Nam vt or
biū circa eūdē cardinē ſeſeq; vertētiū q̄ eſt intimꝰ ad

rant tamē vnū dependet ex altero dicens. Que lʒ ſint diuerſa: tamē alterū depēdet ab altero. ſ. fatū depēdet ex ꝓuidentia. nā ordo fatalis ꝓcedit ex ſimplicitate ꝓuidētie: ſicut declarat in ſimili di. Sicut eñ artifex puta edificator: formā faciēde rei ſicut domus: mēte ꝓſpiciēs. i. ꝓſpiciēs mouet. i. ꝓducit effectū opis: ⁊ qđ ſimpliciter ⁊ p̄ſentarie ꝓſpexerat mēte. ſ. formā domus cū ſuis partibus: ſimul ducit ꝑ tꝑales ordines ſup. ad effectū. primo fundamētū: poſtea parietes: vltio tectū. Ita deꝰ ꝓuidētia ſua ſingulariter. i. ſimplr̄ ⁊ ſtabilr̄ diſponit oīa faciēda: ſʒ fato. i. ꝑ fatū ea q̄ diſponit tꝑaliter adminiſtrat. ¶ Notā. ꝙ prouidentia diuina habet eſſe in prima cā: fatū vero in rebus cauſatis. Itē ꝓuidētia diuina hʒ motū vnicū: qꝛ eſt in vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. fatū aūt habet motū pluralitatis: qꝛ in pluribus cauſatis hʒ eſſe: Itē fatū depēdet a ꝓuidētia diuina ſicut effectus a ſua cauſa: ſʒ nō ecōuerſo. Sicut eñ forma rei artificialis depēdet a forma p̄exiſtente in mēte artificis ⁊ nō ecōuerſo ſic fatū depēdet a ꝓuidētia diuina. nō autem ecōuerſo. ¶ Siue igiť famulantibus Hic ponit diuerſas opiniões circa fatū ⁊ dicit. Siue fatū exerceať q̄buſdā ſpiritibꝰ famulātibus diuine ꝓuidētie: ſiue fatū. ſ. exerceať aīa: ſiue tota natura inſeruiente ſiue exerceatur motibꝰ celeſtibꝰ ſyderū. i. corpoꝝ celeſtiū: ſiue angelica virtute: ſiue demonū ſolertia: ſiue aliquibꝰ hoꝝ vel oībus: hoc eſt incertū. iſtud eſt certe manifeſtū ꝓuidentiā diuinā eſſe immobilē ⁊ ſimplicē formā rerū gerēdaꝝ. i. fiendaꝝ. ſʒ fatū eſſe mobilē nexū. i. diſpoſitionē ⁊ ordinē tꝑalē eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas diſponit eſſe gerēda. i. ꝓducenda. ¶ No. ꝙ fatū eſt tꝑalis diſpoſitio rerū inq̄ꜩtū ea q̄ ꝓuiſa ſunt a deo ꝓducunť ad effectū mediantibus cauſis ſecūdis amminiſtrātibꝰ. De q̄bus cauſis diuerſe fuerūt opiniones q̄s Boe. tāgit in litera: ſed nullā earum affirmat. Nā q̄dā antiquoꝝ dicebāt fatū exerceri mediātibꝰ diuinis ſpiritibꝰ deo famulantibus. Alij dicebāt ipʒ exerceri ab aīa mūdana: ſicut Platonici. qđ alij exponūt de aīa humana qꝛ ꝑ ipſam tanq̄ꝫ ꝑ cām ſcđam exerceť actus liberi arbitrij q̄ ſub diuina ꝓuidētia cadūt. Alij dixerunt fatū exerceri tota natura inſeruiēte. intelligētes ꝑ totā naturā cōplexionē oīm elementoꝝ. Alij dicūt fatū exerceri motibꝰ corpoꝝ celeſtiū ſicut aſtrologi. Alij ꝑ variā ſolertiā demonū. Et dñr demones in ꝓpoſito ipūs habitātes circa humectā ptē aeris ſm doctrinā quorūdā platonicoꝝ: q̄ dñr cacodemones. i. malū ſciētes. Alij dicūt fatū exerceri angelica v̄tute. ¶ Ubi notādū ꝙ ī prima opōne fatū dr̄ exerceri mediātibꝰ ſpiritibꝰ deo famulātibus: qđ eſt intelligēdū de ſpiritibꝰ oīa diſponētibꝰ: ſʒ imobiliter ꝑmanētibꝰ. Qđ aūt dr̄ in q̄nta opinione fatū exerceri v̄tute angelica intelligēdū eſt de āgelis ſiue ſpiritibꝰ applicātibꝰ ſe diuerſis locis miſſis in miniſteriū. Angelꝰ eñ nūciꝰ interp̄tať ⁊ ē nomē officij nō nature ſm btm̄ Greg. ¶ Quo fit vt oīa. Hic infert quādā ꝯcłonē circa fatū ⁊ ꝓuidētiā. Scđo declarat eā ī exēplo: vbi. Nā vt orbiū. Primo dt ex q̄ dictū ē fatū depēdere a ꝓuidētia diuia q̄ ſeq̄ť vt oīa q̄ ſubſunt. i. ſubiacēt fato ēt ꝓuidētie ſint ſubiecta: etiā ꝓuidētie ipm fatū ſubiacet. licet nō ecōuerſo: qꝛ q̄dā q̄ locata ſūt ſub ꝓuidētia ſuperāt ſeriē fati. ſ. ea q̄ imediate ꝑ deū adminiſtrať ſicut creatio rerū ⁊ glorificatio creaturaꝝ rōnaliū. Ea v̄o q̄ ſūt ꝓpinq̄ prie diuinitati ſtabilr̄ fixa. i. imobilia: h̄ excedūt ordinē fatalis mobilitatis. i. mutabilitatꝭ. ¶ No. ꝙ qꝛ fatū depēdet a ꝓuidētia ſicut effectꝰ a ſua cā. neceſſe ē illa q̄ depēdēt a fato ēt a ꝓuidētia depēdere. Nō aūt ecōuerſo: qꝛ effectꝰ non adequať cāe. Prouidētia aūt ad diuinū intellectū ſpectat. Fatū v̄o ad ea q̄ in creaturis geruntur. ¶ Nā vt orbiū. Hic declarat illā ꝯcłonē ꝑ exēplū di. quō q̄dā ſubiacēt fato magis: q̄dā minꝰ ⁊ q̄dā totalr̄ excedūt fatū. Scđo ex dictis cōcludit habitudinē fati ad ꝓuidētiā ꝑ q̄dā ſilia: ibi. Igiť vbi ē Dicit primo nā ſicut orbiū. i. circuloꝝ vertētiū. i. mouētiū ſeſe circa eūdē cardinē. i. axē ille q̄ eſt itimꝰ. i. vicinior ſiue primior axi accedit ad ſimplicitatē medietatis. i. axis vl' cētri: qꝛ tardiori motu moueť ⁊ iđ magis accedit ad imobilitatē axis: ⁊ iſte circulꝰ reſpectu exterioꝝ hʒ ſe admodū centri circa qđ exterior v̄ſať. vñ ſubdit qđ ē veluti q̄dā cardo. i. cētrū ceteroꝝq; orbiū extra locatoꝝ: circa quē v̄ſenť

Prouidētia diuina

Angelꝰ

Sicut modiolus in rota adheret axi: ⁊ ē ſicut cardo qdā circa quē voluū᷑ cāti ⁊ radij. Extimꝰ vo. i. vltimus orbis exterior rotatus. i. motꝰ maiore ambitu tāto explica᷑ amplioribꝰ ſpatijs qꝫto diſcedit a media indiuiduitate pūcti. i. cētri. Si qd vo illi medio ſe cōnectat: illud cogi᷑. i. cōpelli᷑ in ſimplicitatē axis ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere p magnū ſpatiū. Simili rōne illud qd̄ lōgius a prīa mēte diſcedit ſicut creature corruptibiles maioribꝰ nexibꝰ fati. iplican᷑ ⁊ tātomagis aliqd ē liberū a fato: qꝫto viciniꝰ petit. i. accedit illū cardinē rerū. ſ. deū. qꝫ ſi firmitati ſupne mētis heſerit ſupgredi᷑ neceſſitatē fati. ¶ Not. qꝫtomagis entia ſunt ppinqua prio cauſato minus ſunt mutabilia. ⁊ qꝫto remotiora tāto magis mutabilia. qd̄ declarat phia exemplo diuerſoꝝ circuloꝝ ab eodē cētro ductoꝝ i qbꝰ circulus remotior a cētro ē maior ⁊ velocius moue᷑: qꝛ maius ſpatiū ptrāſit in equali tpe. Qui aūt eſt vicinior cētro minor eſt: ⁊ tardiꝰ moue᷑ minꝰ ſpatiū ptranſeūdo. circuli vo medij medio mō ſe hn̄t ⁊ eſt optima cōpatio cētri circuli ad creatorē. ſicut eni centrū eſt indiuiſibile: et ab ipſo poſſēt plures circuli pcedere. itā creator vnꝰ ⁊ indiuiſibilis exiſtēs īfinita creat ⁊ gubernat. ¶ Igitur vti eſt. Hic philoſophia cōcludit habitudinē fati ad puidentiaꝫ diuinā p quedā ſimilia ⁊ di. ſeries fati ita eſt. i. ita ſe hꝫ ad ſtabilē ſimplicitateꝫ diuine puidētie vti p ſicut rōcinatio ſe hꝫ ad intellectū. ¶ Ubi ſciēdū qꝫ illud qd̄ intellectꝰ ſimplici vitate itelligit rōcinatio p modū diſcurſus ⁊ ſucceſſiue apprehēdit etiā fatū ſe hꝫ ad puidentiā ſicut illud qd̄ gigni᷑ hꝫ ſe ad qd̄ illud ē. Ubi ſciēdū qꝫ gigni᷑ ē i quadā fluxibilitate ⁊ motu qd̄ vo actu eſt genitū eſt in quadā pmanētia. ēt ſe hꝫ fatū ad puidentiā ſicut tp̄s ad eternitatē. Ubi ſciēdū qꝫ in tpe eſt ſucceſſio ptiū tpis pn̄tis pteriti ⁊ futuri. Eternitatis aūt eſt ſine ſucceſſiōe tota ſimul exiſtens. Itē fatū hꝫ ſe ad puidētiā ſicut circulus ad mediū punctū. Ubi ſciēdū qꝫ circulus diſtendi᷑ ⁊ p ptes diuidi᷑ mobiles extra punctū aūt eſt imobile ⁊ indiuiſibile. qꝛ ex prio euclidis. Punctū eſt cuiꝰ ps non eſt. ¶ Ea ſeries celū ac ſydera. Hic phia oñdit q̄ ſint illa q̄ fato diſponun᷑. Scd̄o oñdit qꝫ iſta q̄ itellectui cōfuſa viden᷑ in diuina gubernatiōe ſunt rōnabil᷑ ordinata ibi. Quod fit. Primo di. ea ſeries de qua dictū eſt mouet celū: ac pro⁊ ſydera. temperat elementa in ſeinuicem: ne totaliter ſe corrumpant ⁊ transformant ipſa alterna cōmutatione. ita qꝫ ex aqua fiat aer ⁊ ecōuerſo: ⁊ eadem ſeries fati renouat omnia naſcentia ⁊ occidentia id eſt mouentia per ſimiles progreſſus fetuū quo ad animalia. ⁊ ſeminū quo ad vegetabilia. ⁊ hec ſeries. i. fatum etiam cōſtringit indiſſolubili cōnexione cauſarum actus id eſt operationes ⁊ fortunas hominum: que omnes res cū proficiſcantur ideſt procedāt ab exordijs diuine prouidentie: neceſſe eſt ipſas eſſe immutabiles. Ita enim res optime regun᷑ id eſt gubernan᷑: ſi ſimplicitas manens in diuina mente pmat. i. explicet indeclinabilē ordinē cauſarū. Hic aūt ordo diuine prouidentie coerceat propria incommutabilitate res mutabiles ⁊ alioquin temere. i. caſualiter fluituras. ¶ Nota qꝫ fatum conſideratur dupliciter. Uno modo vt eſt in cauſis ſecundis quarum ordo ⁊ diſpoſitio dicitur fatum: ⁊ ſic fatum eſt mobile ⁊ res fato ſubiacentes ſunt mobiles. Alio modo conſideratur fatum ſcd̄m qꝫ dependet a prouidētia diuina que omnino immobilis eſt: ⁊ ſic fatum ſortitur immobilitatem ⁊ ſic etiam res fatales ſcd̄m ſubſtantiam ſunt immobiles. ¶ Notādū qꝫ ſi aliqd poſſit declinare ab ordine diuine puidētie ⁊ tunc puidentia diuina deficeret a ſuo effectu: hoc redūdat in impotētia regētis. Et ſi dicis oīa ſubiacēt puidētie diuine: ergo oīa eueniūt ex neceſſitate. Dicendū qꝫ nō: qꝛ deꝰ puidet res ſicut ſunt future. qdaꝫ puidet neceſſario euenire ⁊ qdā ptingēter: ⁊ de hoc vide᷑ magis in qnto huius. Quo ſit. Hic phia

ſimplicitatē medietatis accedit. Ceterorūqꝫ extra locatorū velati cardo quidā circa quē verſen᷑ exiſtit. extimus vero maiore ambitu rotatus quāto a pūcti media indiuiduitate diſcedit: tāto amplioribꝰ ſpatijs explica᷑. Si qd vero illi ſe medio cōnectat ⁊ ſociet: ⁊ in ſimplicitatē cogi᷑: diffūdiqꝫ ac diffluere ceſſat. Simili rōne qd̄ lōgius a prīa mēte diſcedit: maioribus fati nexibus iplica᷑: ac tātomagis aliqd fato liberū eſt qꝫto illū rerū cardinē viciniꝰ petit. Qꝫ ſi ſupne mētis heſerit firmitati. motu carēs: fati qꝫ ſupegredi᷑ neceſſitatē. ¶ Igi᷑ vti ē ad intellectū rōcinatio: ad id qd̄ eſt id qd̄ gigni᷑: ad eternitatē tp̄s: ad punctū mediuꝫ circulus: ita ē fati ſeries mobilis ad puidētie ſtabileꝫ ſimplicitatē. ¶ Ea ſeries celum ac ſydera mouet: elemēta in ſeinuicē tēperat: ⁊ alterna cōmutatione trāſformat. Eadē naſcētia occidētiaqꝫ oīa p ſilēs fetuū ſeminūqꝫ renouatqꝫ pgreſſus. Hec actus ēt: fortunas qꝫ hoīm indiſſolubili cauſarū cōnexione conſtringit q̄ cū ab imobilibꝰ puidētie pficiſcan᷑ exordijs. Ipas qꝫ imutabiles neceſſe ē eē. Ita eni res optime regun᷑ ſi manēs in diuina mente ſimplicitas indeclinabilem cāuſarū ordinē pmat. Hic vo ordo res mutabiles ⁊ alioqn temere fluituras ppria icōmutabilitate coerceat

oſtendit ꝙ ea q̄ apparēt in reb⁹ ꝯfuſa in diuina gubernatiōe ſunt ordinata di. Quo fit .i. ex hoc ꝙ diuina ꝓuidētia ineuitabilē ordinē reb⁹ ꝯſtituit ſequit̄ vt tametſi .i. quāuis vobis minime valentibus cōſiderare hūc ordinē rer̄ videant̄ oīa ꝯfuſa ⁊ ꝑturbata: nihilomin⁹ tñ modus ſuus .i. ordo ꝓpri⁹ diuine ꝓuidentie diſponit cūcta dirigēs ea ad bonū. nihil em̄ eſt qḋ fiat cā mali: nec etiā ab ipis iprobis: quos bonū querētes prau⁹ error euertit: vt ꝑus demōſtratū eſt. nedū .i. multomin⁹ ordo fatalis

Quo fit vt tametſi hūc vobis ordinē minime ꝯſiderare valētib⁹ cōfuſa oīa ꝑturbataq̄ videātur: nihilomin⁹ tñ ſuus mod⁹ ad bonū dirigēs cūcta diſponit. Nihil eſt em̄ qḋ mali cā nec ab ipis q̄dē iprobis fiat quos vt vberrime demōſtratū eſt: bonū querentes prau⁹ error euertit: nedū ordo de ſummi boni cardine ꝓficiſcēs a ſuo queq̄ deflectat exordio. Que vero inq̄s pōt vlla iniq̄or eſſe cōfuſio: q̄ vt bonis tū adverſa: tum ꝓſpa: malis etiā: tum optata: tū odioſa contingāt? Num igit̄ ea mentis integritate hoīes degūt: vt quos ꝓbos improboſve cēſuerint: eos q̄ꝙ vti eſtimant eſſe neceſſe ſit? Atq̄ in hoc hoīm iudicia depugnāt: vt quos alij p̄mio: alij ſupplicio dignos arbitrant̄. Sꝫ cōcedamus vt aliq̄s poſſit bonos maloſve diſcernere. Nū igit̄ poterit īntueri illā intimā tēperiē velut in corꝑibus dici ſolet: aīor̄. Nō em̄ diſſimile ē miraculū neſciēti: cur ſanis corꝑib⁹ his q̄dē dulcia illis ꝟo amara cōueniāt: cur egri etiā q̄dā lenib⁹: q̄dā ꝟo acribus adiuuant̄. Ad hoc medic⁹ q̄ ſanitatꝫ ipius atq̄ egritudinis modū tēperamētūq̄ dignoſcit: minime miratur. Quid ꝟo aīor̄ aliḋ ſalus videt̄ eſſe q̄ ꝓbitas? q̄d egritudo q̄ vitia? Quis em̄ ali⁹ vel ſuator bonorꝫ vel malorum depulſor q̄ rector ⁊ medicator mentium deus? Qui cum ex alta ꝓuidentie ſpecula reſpicit qḋ vnicuiq̄ cōueniat agnoſcit. ⁊ qḋ cōuenire nouit accommodat. hinc iam fit il lud fatalis ordinis

ꝓficiſcēs de cardie ſummi boni .i. ab ipſo deo deflectat a ſuo exordio .i. a deo q̄ ē finis ⁊ principiū oīꝫ. Nō. ꝙ dicit malos nihil facere cā mali cui⁹ oppoſitū pꝫ. multi em̄ mali ſeipos interimūt. dicēdū ꝙ nullus opat̄ reſpiciēs ad malū: q2 oīa bonū appetūt. Si q̄s aūt malū opat̄ h̄ ꝯtingit ſub fantaſia boni. Nā aliq̄s i magna anxietate exiſtēs eſtimat eſſe bonū fugere anxietatē ⁊ nihil aliud ipe ꝯſiderās ſequitur hāc eſtimationē ſeipm īterficiēs: ⁊ talis ꝑuans ſe bono ducit̄ fantaſia boni: q2 ꝓ tūc putat bonū eē effugere āxietatē priuatione vite. Que ꝟo iniq̄s p̄t vlla iniq̄or eē ꝯfuſio. Hic phia ſoluit q̄ōnē q̄re bona malis ⁊ mala bonis ꝯtingāt. Et prio hoc oñdit in gñali. ſcḋo magis i ſpāli. ibi Sꝫ ſi aliq̄s. Prio aſſignat cāꝫ p̄dicti accidētis ex defectuoſo iudicio hoīm. ſcḋo ex ꝯrio iudicio dei ⁊ hoīꝫ: ibi. Nā vt pauca. Prio facit qḋ dictū eſt. ſcḋo declarat ꝑ ſimile ibi. Nō em̄ diſſimile. prio ḋt. o boe. tu inq̄s que pōt eē vlla iniq̄or ꝯfuſio: q̄ꝫ vt bonis aliqñ ꝓſpera: aliqñ adverſa eueniūt. cū ſemꝑ bonis deberēt ꝓſpera euenire: ⁊ malis ꝑ ꝯtrariū aliqñ ꝯtingāt optata: aliqñ odioſa: cū ſemꝑ malis deberent odioſa euenire? di. phia. Nū ꝑ nunq̄d homines degūt .i. viuūt ea integritate .i. integro iudicio mētis: vt neceſſe ſit eos eſſe ꝓbos vel improbos quos ipſi cenſuerint .i. iudicant eſſe tales. Atq̄ ꝓ certo in hoc depugnāt .i. cōtrariāt̄ iudicia hoīꝫ vt quos alij ſup. iudicant dignos p̄mio: alij arbitrantur dignos ſupplicio. ſed cōcedamus vt aliquis poſſit diſcernere bonos: ve pro vel malos. Num pro nūquid ipſe poterit intueri illā intimā temperiē .i. deſt anteriorem conditionem ⁊ qualitatē aīorum: veluti ſolet dici in corporibus? q. d. ego loquor de animis ſm quod hoīes conſueuerunt loqui de corporibus. Notandū ꝙ ꝓpter defectuoſum iudiciū hoīm contingit ꝙ iudicāt eos eē bonos qui mali ſunt ⁊ ecōuerſo. ⁊ ſi ḡ iudicāt malos eſſe bonos. ⁊ ſi illis eueniāt mala putāt bonis euenire mala: ⁊ ſi bonis q̊s iudicāt malos eueniant bona: putant malis euenire bona. Et iō ēt ſepe putāt bonos deprimi cū mali depmūt̄: iudicātes malos eē bonos ⁊ putāt malos extolli cū bōi extollūt̄: q2 iudicāt bonos eē malos. Nō em̄ diſſimile ē miraculū neſciēti cur ſanis corꝑib⁹. ⁊c. Hic phia declarat ſe ꝑ ſile dicēs. Iſtḋ miraculū nō ē diſſimile: imo ē valde ſile ad ꝓpoſitū neſciēti alicui cur ſanis corꝑib⁹ his ꝯueniāt dulcia: his amara. ēt neſcienti alicui cur q̄dā egri adiuuātur lenibus q̄dā acerbis: lꝫ hoc videat̄ mirū neſciēti: tñ medicus de hoc minime miratur q̄ dignoſcit modū ⁊ tēperamētum ſanitatis ipſi⁹ egri ⁊ cām egritudinis. ſicut ſilr̄ lꝫ hō ignoret q̄d cōueniat bonis ⁊ malis: tñ de⁹ q̄ eſt ſcrutator cordiū iſta cognoſcit: vidēs ꝙ bonis aliqñ ꝯueniūt adverſa: malis q̄nq̄ꝫ ꝓſpera: iō ſic eis diſtribuit: ⁊ hoc eſt qḋ ſubdit applicando ſimilitudinē ad animū dicēs. Quid em̄ aliud videt̄ .i. apparet eſſe ſal⁹ aīor̄ q̄ꝫ ꝓbitas? q̄d aliḋ eſt egritudo aīorum q̄ꝫ vitia. Et quis alius ſeruator eſt bonor̄ ⁊ depulſor malorū q̄ꝫ deus rector ⁊ medicator mentiū. Qui cum reſpexit ex alta ſpecula ꝓuidentie: ipe cognoſcit quid vnicuiq̄ ꝯueniat: ⁊ quod iam nouit cōue

Malum.

nire hoc accōmodat. hic. i. ex q̄ qd dictū ē ſit inſigne miraculū ordinis fatalis: ſit illud qd ammirant hoīes ī ordīe fatali: cū a ſciētie. i. a deo illd gerit. i. ſit: qd ignorātes ſtupeāt. i. ammirent. ❡ No. ꝙ eſt bona cōpatio ſanitatꝭ ⁊ egritudinis corꝑalis ad medicū: ⁊ ꝓbitatis ⁊ vitij aīoꝝ ad deū. ſicut eñ medic⁹ cognoſcens cāſ ſanitatis ⁊ egritudinis ſcit qd ꝯueniat ſano ⁊ egro alijs ignorātib⁹ ⁊ mirātib⁹. Sic de⁹ cognoſcēs q̄litatem aīoꝝ ſcit qd bonis ꝯueniat ⁊ qd malis: ⁊ vnicuiq; ſibi ꝯueniēs tribuit: q̄nq; malis pſpera: bonis aduerſa de. quo

inſigne miraculū cū a ſciēte gerit qd ſtupeāt ignorantes. ❡ Nam vt pauca que valet ratio humana d diuina pfunditate pſtringam. De hoc quem tu iuſtiſſimum ⁊ equi ſeruātiſſimum putas: oīa ſcīēti puidentie diuerſum videtur: ⁊ victricem qdem cauſam diis. Uictam vero Catoni placuiſſe familiaris noſter Lucanus ammonuit. Hic igitur qcqd citra ſpem videas geri: rebus qdē rectus ordo eſt. opinioni vero tue puerſa confuſio. ❡ Sed ſit aliqs ita bene moratus: vt de eo diuinū iudicium pariter humanūq; conſentiat ſed eſt animi viribus infirmus: cui ſi qd eueniat aduerſi: deſinet colere forſitan innocentiā: p quā nō potuit retinere fortunā. Parcit itaq; ſapiens diſpenſatio ei: quem deteriorem facere poſſit aduerſitas. ne cui nō conuenit laborare patiat. Eſt alius cūctis ꝟtutib⁹ abſolutus: ſctūſq; ac deo pximus. Hūc cōtingi qbuſlibet aduerſis nefas puidentia iudicat adeo vt nec corporeis qdē morbis agitari ſinat. Nā vt quidā me quoq; excellētior ait: Uir aūt ſacerdotalis ver⁹

ſtupēt ignorātes. ❡ No. ꝙ ſpecula dicitur lac⁹ ad circūſpiciendū: ⁊ qꝛ de⁹ p puidentiam oīa circunſpicit: id ſimilitudinarie ip̄a puidētia dr ſpecula. ❡ No. ꝙ qꝛ hoīes ignorāt q̄ ſunt boni vel mali: ignorāt etiā qd vnicuiq; ꝯueniat: id aliq̄ credunt ꝯuenire bonis q̄ ſm iudiciū dei eis nō ꝯueniūt: ⁊ id hoīes mirant: q̄re de⁹ eis nō attribuat q̄ videt eis attribuēda: id dr phia Ex dictꝭ ꝯtingit h̄ miraculū ꝙ ignorātes ſtupēt q̄ fiūt a deo ſciēte. ❡ Nā vt pauca. Hic phia oñdit ꝙ bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingūt ex ꝯ̄rio iudicio dei ⁊ hoīꝫ di. vt ego pauca pſtringā q̄ hūana rō valet accipe de diuia pfunditate: illd ſup. declarabo. O Boe. de hoc ſup. hoīe queꝫ tu putas eē iuſtiſſimū ⁊ ſeruātiſſimū equi. i. eq̄tatis diuerſuꝫ vr. i. aīr videt puidētie ſcīēti oīa. i. deo. qd ꝯfirmat autoritate lucani q̄ deſcribēs bellū inter pōpeiū ⁊ iuliū ceſarē cū q̄reret ab eo cui⁹ cā eſſet iuſtior dixit. Uictrix cā dijs placuit: ſꝫ victa catoni vñ dixit victricē cāꝫ. ſ. Julij ceſarꝭ placuiſſe dijs: victā ꝟo cām. ſ. Pōpeij placuiſſe catoni ſ ammonuit Luca. nr familiarꝭ. Ex quo ꝯcludit ea q̄ ꝯ̄ ſpē hoīꝫ veniūt eē ꝯfuſionē ī opiniōe hoīꝫ nō tñ ī re. di. qcqd igr videas geri vl fieri. i. euenire ꝯ̄ ſpeꝫ hoīs: cām ignorātis hic. i. ī reb⁹ ē rect⁹ ordo: ſed opinioni tue eſt puerſa ꝯfuſio. ❡ Not. eſt ꝙ cato vticēſis ꝑpt ſuā ſapiam ⁊ ꝟtuteꝫ maxie fuerat autoritatꝭ in pplo. Cū aūt Juli⁹ pugnaret ꝯ̄ Pōpeiū cito iudicauit Pōpeiū eē iuſtū attribuēs ſibi cām victricē. Alij aūt iudicabāt Juliū ceſarē eē iuſtū attribuētes ſibi cām victricē. Ex q̄ ptꝫ ꝙ de eodē ꝯ̄rio mō iudicabāt dij ⁊ hoīes ſapiētes q̄ catonē ſeq̄bāt. ❡ Sꝫ ſi aliq̄s. Hic phia aſſignat cāſ ſpāles q̄re bonis ⁊ malis īdifferēter eueniūt nūc pſpera nūc aduerſa. ſcđo accuſat ſe de āplioꝛi ꝑtractiōe hmōi cārū. Scđa ibi. Neq; eñ fas. Pͥo declarat itērū ſuū dr bonis. Scđo de malis ibi. Nā id q̄ꝫ. Pͥo aſſignat cāꝫ q̄re aliq̄b⁹ bonis nō eueniūt mala. Scđo q̄re aliq̄ñ ꝯtigūt eis mala ibi. Alijs mixta. Pͥo oñdit q̄re bonis nō ꝯtingāt mala. Scđo q̄re ꝯtigāt eis q̄nq; bona ibi. Fit aūt. Pͥo aſſignāt duas cāſ q̄re bonis nō eueniāt mala. Scđa ibi. Eſt ali⁹. pͥa cā eſt infirmitas animi alicui⁹ boni: cui ſi adueniret aduerſitas ip̄e deterioraretur: vñ dr in lr̄a. Sꝫ ſit. i. ponam⁹ ꝙ aliq̄s ſit ita bñ morat⁹. i. morigerat⁹ ꝙ diuinū ⁊ hūanuꝫ iudiciū ꝯſentiat de eo: forſitā ip̄e eſt infirm⁹ virib⁹ animi nō potēs reſiſtere aduerſitatib⁹. Cui ſi eueniat qd. i. aliqd aduerſi forſitā deſinet colere innocentiā. i. exercere ꝟtutem p quā nō potuit. i. nequiuit retinere fortunā: qꝛ imputabit ſue īnocētie ꝙ pſperitas ſua receſſit queādmodū legit de Job. cui vxor impꝓperabat dic. Adhuc pmanēs in ſimplicitate tua bñdic deo ⁊ morere: pcit itaq; illi ſapiēs diſpenſatio. i. puidentia dei: quē aduerſitas poſſit facere deteriorē nec patit eū laborare aduerſitate cui nō ꝯuenit. ❡ No. q̄dem boni ſunt ita ībecilles animi ꝙ ex modica tētatiōe aduerſitatis mutarent. qd vidēs de⁹ parcit ip̄is ne eos aduerſitate deijciat. Uñ apl's. Fidelis de⁹ q̄ nō patit vos tētari vltra id qd poteſtis. Eſt ali⁹ cūctis ꝟtutib⁹ abſolut⁹. Hic aſſignat aliā cām q̄re q̄buſdā bonis nō adueniāt mala di. Eſt ali⁹ hō abſolut⁹. i. pfect⁹ cūctꝭ ꝟtutib⁹ ⁊ ſctūs: ⁊ pꝛmus deo: hūc hoīeꝫ ꝯtingi. i. tangi q̄buſlibet aduerſis puidētia ſup. diuina iudicat nephas adeo. i. intantū vt nec ſinat ip̄m agitari morbis corporeis qd ꝯfirmat autoritate cuiuſdā phi dicētꝭ. nā vt ait q̄dā phs excellētior me cuius autoritatem ponit ī greco: q̄ tñ ſonat in latino. Corpa ſua viri ſcti. i. ſacri edificauerūt ꝟtutes ſup. pſeruādo ip̄a ab aduerſis. Aūt p ſꝫ verus vir ſacerdotalis nō laborat ſup. in pſperis. ❡ No. ꝙ ſcđa cā quare aliquib⁹ nō aduenit aduerſa ē excellēs ſctītas ipoꝝ. ſicut eñ de⁹ excellenter malos nō tñ punit in futuro. ſꝫ ēt ī pñti: ſic aliq̄s excellēter bonos non tñ pmiat in futuro. ſꝫ etiam in pñti ab aduer-

ſitate cuſtodit. ¶ No. quare phīa dicat quidã excellētior me di. cū nullus ſit excellētior phīa dicēdū ꝙ litera debet ſic exponi. nã quidã phūs excellētior alijs phīs, me. i. per me phiã di. ¶ Fit aūt ſepe Hic oſtendit quare bonis ſepe cōtingūt bona di. Fit aūt. i. cōtingit ſepe vt ſumma rerum gerēda. i. principatus gerendi res deferatur. i. cōcedatur bonis. i. ꝓbis: nō tm̄ ꝓpter vtilitatē bonorum hoim ſed vt improbitas exuberans. i. abundãs maloꝝ retundatur. i. cōpeſcatur vel reprimatur. Tūc aſſignat cauſam quare bonis q̃nq̃ contingãt mala di.

nō laborat: ſancti viri corpa aūt ſua edificauerunt virtute. ¶ Fit aūt ſepe vti bonis ſumma rerum gerenda deferatur: vt exuberans retundatur improbitas alijs mixta quedã pro animoꝝ qualitate diſtribuit: Quoſdã remordet ne lõga felicitate luxurient. alios duris agitari vt virtutes animi patiētia vſu atq̃ exercitatione confirment. Alij plus equo metuunt quod ferre poſſunt. Alij plus equo deſpiciunt quod ferre nō poſſunt: hos in experimentū ſui triſtibꝰ ducit. Nōnulli venerandum ſeculi nomē glorioſe precio mortis emerunt. Quidã ſupplicijs inexpugnabiles exēpluz ceteris pertulerūt inuictã malis eſſe virtutē. Que q̃ recte atq̃ diſpoſite ⁊ ex aiorū bono quibus accidere videntur fiãt: nulla dubitatio eſt. Nã illud quoq̃ ꝙ improbis nūc triſtia: nūc operata ꝓueniūt ex eiſdē ducitur cauſis. Ac de triſtibꝰ q̃dem nemo miratur: ꝙ eos malo meritos oēs exiſtimant: quoꝝ quidē ſupplicia: tū ceteros ſceleribus deterrēt: tū ipſos quibus inuehuntur emēdãt. ¶ Leta vero magnū bonis argumētum loquuntur: qđ de huiuſmōi felicitate debeãt indicare:

Alijs. i. bonis deꝰ diſtribuit quedã mixta i. nunc bona: nūc mala pro qualitate animoꝝ: quoſdã eñ bonos deꝰ remordet aduerſitatibus ne luxurient. i. ſuperbiant lõga felicitate. i. proſperitate. Alios bonos patitur agitari. i. vexari duris aduerſitatibꝰ vt ipſa dura confirmēt virtutes animi tēpoꝝ vſu ⁊ exercitatione patientie vt patet in Job. Alij plus metuūt equo qđ ferre poſſunt. ſicut thomas formidauit igreſſum indie. dicens. Dñe mitte me quo vis pter q̃ ad idos. Alij plus equo deſpiciūt qđ ferre nō poſſunt: q2 quaſi p̄ſumēdo deſpiciunt tentationes quas tamē ferre nō pñt: vt fecit ſctūs Petrus q dixit. Et ſi oportuerit me mori tecū nō te negabo: qui ad tentationē ⁊ accuſationē ancille chriſtum negauit. hos vtroſq̃ ducit. i. tentat triſtibus i. aduerſitatibus in experimentū ſui. i. i recognitionē ſui vt ſciãt qđ poſſint ⁊ qđ nō poſſint: ⁊ nōnulli. i. aliq̄ emerūt p̄tio mortis venerandū nomē ſeculi ſicut martyres Quidã inexpugnabiles ſupplicijs ꝑtulerūt ceteris exēplū virtutē eſſe inuictã a malis: que oia ꝙ recte ⁊ diſpoſite fiãt ex eoꝝ bono q̄bus accedere videntur nulla eſt dubitatio. ¶ Not. ꝙ q̄dã plus timēt q̃ timere deberēt aliquã aduerſitatē. de q̄bus dr in pſal. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Talibꝰ deus imittit aduerſitates q̄bus reſiſtunt vt cognoſcant ſe gratia dei poſſe reſiſtere ei q̄ timebant. Alij aūt p̄ſumētes de ꝓprijs viribꝰ deſpiciūt tētatōes q̄ſi potētes reſiſtere eis. Illis deꝰ tētationes immittit ⁊ ꝑmittit eos ſuccūbere: vt cognoſcãt q̃ fragillis ſit humana natura ſine diuina gr̄a. ¶ Nã illud q̃z. Hic aſſignat cãs q̄re malis q̃nq̃ bona q̃ mala ꝯtingãt: Pmo oñdit q̄re malis ꝯtingãt mala. Scdo q̄re bona: ibi. Leta ꝟo. Primo dicit ex eiſdē cauſis ducitur. i. ꝓbatur ꝙ iprobis nūc ꝓueniūt triſtia: nūc optata. Sz de triſtibꝰ q̄ malis eueniūt nemo miratur: q2 oēs eſtimãt eos. ſ. malos eſſe meritos. i. dignos malo: q̄ꝝ maloꝝ ſupplicia ceteros deterrēt. i. terrore retrahūt a ſceleribꝰ: ⁊ ipſos. ſ. malos emēdãt: q̄bꝰ inuehuntur ſupplicia. ¶ No. ꝙ phīa innuit tres cãs quare malis eueniūt mala. Pria ē q2 oēs hoies eſtimant eos dignos malo. Scdo q2 ꝑ ſimplicia maloꝝ alij a malo retrahuntur. Tertia cã q2 mali ſupplicijs emendantur. ¶ Leta ꝟo magnū. Hic aſſignat cãs quare malis bona eueniãt. Scdo ſoluit tacitã obiectionē: ibi. Nã vt ꝓbis. Pmo di. Leta ꝟo. i. ꝓſpera q̄ malis eueniūt loquūtur. i. indicãt bonis magnū argumētū q̄d iudicare debeãt de huiuſmōi felicitate: quã ſepe cernãt famulari iprobis habēt eñ ꝓbi ex h̄ certiſſimum argumētū. ꝙ illa nō eſt ꝟa felicitas q̄ malis aduenit: ſed falſa deceptio. tūc aſſignat primam cãm quare deꝰ malis cōcedit bona ⁊ ꝓſpera p̄ſeruantur a peioribꝰ ſceleribꝰ ne fiãt fures vel raptores ⁊ dicit. In qua re ꝙ malis eueniãt ꝓſpera illud credo diſpēſari. i. diſpēſatiōe ordinari ꝙ forſitã natura alicuius mali tam p̄ceps eſt ad malū ⁊ importuna vt inopia rei familiaris. i. pauꝑtas poſſit euz exacerbare. i. ꝓuocare in ſcelera. ſ. ad furtū ⁊ ad rapinã. Huius morbo diuina ꝓuidētia medetur remedio collate pecunie. Tūc aſſignat ſcdam cauſam talē: ꝙ iō malis eueniūt ꝓſpera vt ꝓſperitate emēdent vitã quaſi timētes ne ꝓpter maliciã amittãt ꝓſperitatē. vñ dicit. Hic. i. aliq̄s malus ſpectãs. i. cōſiderãs conſcientiã ſuam fedatã. i. maculatã ꝓbris. i. vitijs ⁊ ipſe cōparans ſecū fortunã. i. ꝓſperitatē ſuã forſitan ꝑtimeſcit ne cuius rei. ſ. ꝓſperitatis iocūdus eſt ei vſus illius ſit triſtis amiſſio: et dū metuit amittere: fortuna mutabit mores ⁊ derelinquet nequitiã. Tūc ponit tertiã cãm di. Alijs malis aduenit ꝓſperitas vt incidãt in maiorē miſeriã aduerſitatis: q2 ſicut dictū fuit i. ij. li ꝓſa. iiij.

Jn oī aduerſitate fortune infeliciſſimū gen⁹ infortunij eſt fuiſſe felicē. vñ dicit in litera. ꝙ felicitas in
digne aucta. Alia lr̄a hʒ acta. i. inducta: alios malos precipitauit in meritā cladē. i. miſeriā. ⁊ addit
ꝙ q̄buſdā malis permiſſum eſt. i. conceſſum ius puniēdi. i. ptās vt ſit bonis cauſa exercitij in virtuti-
bus ⁊ patientia: malis ſit cauſa ſupplicij. ¶ Notandū ꝙ felicitas quoſdā p̄cipitat in cladē aduerſi-
tatis vñ Samarieñ. Promouet iniuſtos fortuna volubilis: vt qđ Scādere p̄cipites fecit ad ima ro-
tet. Nam grauiore ruit turris tumefacta
ruina Et grauiꝰ pulſat alta cypſſus humū
¶ Et notanduʒ ꝙ boni p aduerſitates in
v̄tutibꝰ ⁊ patiētia exercenť. vñ idē paup
Hēricus. Aſpa ferre docet maturāt aſpa
mērē. Et bñ natura plenꝰ vna facit. Per
nimios eſtus gelidas tranſitur ad vndas
Sicq̄ꝫ p oppoſitū dulcia q̄rit hō. ¶ Nam
vt pbis atq̄ꝫ improbis. Hic ſoluit quādā
obiectionē. ſcđo īfert cōcluſionē ibi. Ex q̊
ſepe. Primo dicit. Aliq̄s diceret dixiſti ꝙ
malis ē ꝯceſſuʒ ius puniēdi vt ſint cā ſup-
plicij alijs malis. hoc nō videť verum: q2
malus nō punit malū cū ſint ſimiles. hoc
pħia ſoluit di. Sicut pbis ⁊ improbis nul
lū eſt fedus. i. cōcordia: q2 ſemp inuicē cō-
trariať: ita ipſi improbi nequeunt inter ſe
cōuenire. Quid ni. i. q̄re nō eēt ita cū q̄q̄ꝫ
i. quilibet mali diſſentiāt a ſemetipſis vi-
tijs diſcerpētibꝰ. i. diſtrahentibꝰ cōſciētiaʒ
ipoꝝ ⁊ ſepe mali faciāt q̄ cū geſſerint. i. fe
cerint decernāt. i. iudicēt nō fuiſſe gerēda
i. faciēda. ¶ No. ꝙ intm̄ aliq̄s eſt bonꝰ in
q̄ꝫtū ſeruat ordinē in vltimū finē: q̇ finis ē
ſummū bonū ⁊ q2 illū ordinē ī vltimū finē
oēs boni ſeruāt: iō oēs boni in eo ꝙ boni
inuicē ſunt: cōcordāt: mali aūt q2 hūc ordi
nē nō ſeruat: ⁊ a ſemetipſis diſcordat: ſibi
mutuo cōcordare nō pñt ⁊c. ¶ Ex q̊ ſepe
ſūma illa. Hic infert quāda ꝯclōnē di. Ex
q̊ mali puniūt malos: ex ħ illa ſūma ꝓui-
dētia. i. diuina ꝓtulit īſigne miraculū. ſ. vt
mali facerent malos bonos. qđ declarat.
Nā dū q̇dā mali videnť ꝑpeti iniq̄a peſſi
mis ſibi flagrātes. i. ardētes odio noxioꝝ
i. dānatoꝝ ſuoꝝ ſup. mali rediere. i. redie-
rūt ad frugē virtutis. i. ad vtilitatē: dū ta
les ſtudēt ſe eſſe diſſimiles illis malis q̊s
oderāt ⁊ addit ſola diuina vis talis eſt cui
mala ſunt bona. i. cedūt ī bonū: ſicut cum
malus facit bonū malū. vñ ſubdit. Cū deꝰ
vtēdo cōpetēter eis. ſ. malis elicit effectuʒ
alicuiꝰ boni. Ordo eñi fatalis cūcta cōple
ctiť: vt qđ diſceſſerit ab aſſignata rōne or
dinis: ſcʒ mali: hoc tñ lʒ relabať ī aliū ordi
nē. ſ. boni: ne in regno ꝓuidentie vel liceat
quid. i. aliquid temeritati. i. ordinationi. ⁊
ponit autoritatē in greco que tātū ſonat
fortiſſimus in mūdo deus cūcta peregit. ¶ No. ꝙ bonū proueniēs ex malicia improboꝝ nō eſt im-
putandum ipſis improbis: ſed tantum diuine virtuti qui nouit ex malis efficere bona: et licet deus
malum dirigat ad bonum ſua intentione ⁊ poteſtate: nō tamen homo ideo eſt extra culpam qui il-
lud malum agit mala intentione. ¶ No. ꝙ alius eſt ordo naturalis: alius ordo a deo prouiſus. Or-
do naturalis eſt vt deū ⁊ ꝓximū diligamus: ordo ꝓuiſus eſt tp̄alis rerū diſpoſitio: que fatū vocať: ⁊
lʒ ordinē ſepe dimittamus aliq̄d plus deo diligēdo. ⁊ ꝓximū odiēdo. tñ ordinē ꝓuiſum a deo nuſq̄ꝫ
effugies. q2 nūq̄ꝫ aliter ꝓuenit q̄ꝫ deus ꝓuidet: vt ſi aliq̄d recedit ab ordine naturali relabiť in aliuʒ
vt ſi aliq̄d eſt malū quo ad materiā: ip̄m eſt bonū in cōparatiōe ad iuſtitiā: ita ꝙ in regno diuie ꝓui-
dentie nihil relinquiť temeritati. i. inordinationi. ¶ Neq̄ꝫ eñ eſt fas hoi. Hic pħia excuſat ſe de am-

quam famulari ſepe improbis cernant. Jn qua re il-
lud etiam diſpēſari credo ꝙ forſitan alicuiꝰ tā p̄ceps
atq̄ꝫ importuna natura eſt: vt eū in ſcelera potius ex-
acerbare poſſit rei familiaris inopia. Huius morbo
ꝓuidentia collate pecunie remedio medetur. Hic fe-
datam ꝓbris conſcientiā ſpectās ⁊ ſecum fortunā ſuā
cōparans: forſitan pertimeſcit: ne cuius ei iucundus
vſus eſt ſiat triſtis amiſſio. Mutabit igitur mores ac
dum fortunam metuit amittere: nequitiam derelinq̄t
Alios in cladem meritam precipitauit indigne acta
felicitas. quibuſdā permiſſum puniēdi ius eſt vt exer
citij bonis et malis eſſet cauſa ſupplicij. ¶ Nam vti
probis atq̄ꝫ improbis nullum fedus eſt: ita ipſi inter
ſe improbi nequeūt ꝯuenire. Quid ni? cū a ſemetipſis
diſcerpentibus cōſcientiā vitijs quiſq̄ꝫ diſſentiant: fa
ciātq̄ꝫ ſepe: que cū geſſerint non fuiſſe gerenda decer
nāt. ¶ Ex quo ſepe illa ſūma ꝓuidentia ꝓtulit inſi-
gne miraculū vt malos mali bonos facerēt. Nā dum
iniqua ſibi peſſimis q̇dem ꝑpeti videnť: noxioꝝ odio
flagrantes ad v̄tutis frugē rediere: dū eis diſſimiles
ſtudent eſſe: quos oderāt. Sola eſt eñ diuina vis cui
mala q̊ꝫ bona ſunt: cū eis cōpetēter vtendo alicuius
boni elicit effectū. ordo eñ q̇dā cūcta cōplectiť. vt qđ
ab aſſignata ordinis rōne deceſſerit hoc licet ī alium
tñ ordinē relabať: ne q̇d in regno ꝓuidentie liceat te-
meritati. Fortiſſimus in mundo deus cūcta ꝑegit cū
oīa ſecula ꝓuidet ac ꝓſpicit. Neq̄ꝫ eñ fas eſt hoi cun

pliori indagatiõe cauſaꝝ di. Neqꝫ eñ eſt fas homini ingenio cõpꝛehẽdere vel ſermone explicare cũ
ctas machinas .i. cauſas vel diſpoſitiões diuini opis. hoc tñ ſufficiat reſpexiſſe ꝙ deꝰ ꝓditoꝛ .i. ꝓdu-
ctoꝛ naturaꝝ diſponat cũcta dirigẽs ad bonũ. Et duꝫ ideꝫ ꝓductoꝛ ſup. feſtinat retinere ea q̃ ꝓtulit
i. ꝓducit in ſimilitudine ſui ſup. eliminat. i. ꝓijcit ꝑ ſeriem. i. ꝑ oꝛdinẽ fatalis neceſſitatis omne ma-
lum de terminis ſue publice rei. i. mũdi: quo fit vt mala q̃ credunt abũdare in terris ſi ſpectes. i. cõſi
deres ꝓuidentiã diſponẽtem nihil ꝑpen-
das vſq̄ꝫ eſſe mali. Tunc inuocat Bo. ad
ꝯſolationẽ metricã di. Video te eſſe one-
ratũ põdere q̃õnis q̃ difficilis eſt: et fati-
gatum ꝑplixitate oꝛonis expectare aliquã
dulcedinẽ carminis: igitur accipe hauſtũ
dulcedinis metrice quo refectꝰ. i. recreatꝰ
firmiter cõtẽdas in vlterioꝛa. No. ꝙ dicit
malum nuſq̄ꝫ eẽ in ꝯparatiõe ad diuinaꝫ
ꝓuidẽtiam: qꝛ malũ nõ eſt aliqua natura
nec aliq̃ res: oĩs eñ natura ⁊ res appetit
ſuã ꝑfectionem. Cum aũt appetibile ha-
beat rõneꝫ boni ſi malũ eſſet natura: ⁊ res
appetẽs ꝑfectioneꝫ malũ eſſet bonum.

ctas diuine opere machinas ingenio cõpꝛehendere: vel explicare ſermõe. hoc tñ ꝓſpexiſſe ſufficiat: ꝙ naturaꝝ oĩum ꝓditoꝛ deus idem ad bonũ dirigẽs cũcta diſponat: dũq̄ꝫ ea que ꝓtulit in ſui ſimilitudine retinere feſtinat: maluꝫ omne de reipublice ſue terminis per fatalis ſeriem neceſſitatis eliminat: quo fit vt que in terris abũdare credũtur ſi diſponẽtem ꝓuidẽtiaꝫ ſpectes: nihil vſq̄ꝫ maloꝝ eſſe perpendas. Sed video iamdudũ te ⁊ põdere queſtionis oneratum: ⁊ oꝛationis perplexitate fatigatum aliquam carminis expectare dulcedinem. Accipe igitur hauſtum quo refectus firmioꝛ in vlterioꝛa contendas.

No. ꝙ nullũ eſt malum ſimplr: ⁊ tota- Malum
liter in mũdo quin in cõparatiõe ad diuinã
ꝓuidentiã habeat rõnẽ boni. vñ expedit
multos defectus ꝯtingere in vniuerſo ne
multa bona tollant. Si eñ nõ coꝛrũperet
aer ignis nõ ꝯſeruaret: nec vita leonis cõ
ſeruaret nec occideretur agnꝰ vel aſinus:
neqꝫ laudaretur iuſtitia nec potẽtia: ſi nõ
eſſet iniquitas. ex quo ptꝫ ꝙ multa in cõ
paratione ſunt mala que in comparatio
ne ad diuinam prouidentiam oĩa diſpo-
nentem ſm ꝙ melius cõpetunt vniuerſo: bona ſunt.

Ta eſt. Hic Boetius ꝓdicta aſſerẽdo petit rõnes declarari. Pauliſper. Dicit pauliſꝑ
id eſt aliquantulũ ⁊ temperate. nã ſapientum mos eſt audita imperitoꝝ ſimplicitate vel
ignoꝛantia pauliſper arridere ſeu eos ꝯſolari cũ auiditate ⁊ cupiditate querũt ſapiẽtiã
declarari. Que lꝫ. Hoc in parapho phĩa mõſtrat ꝙ alteꝝ ex altero ẽ ex eo ꝙ ſicut cã
⁊ effectꝰ ſe habẽt coꝛrelatiue ſic fatũ ⁊ diuina ꝓuidẽtia. nã fatũ ſe habet vt effectꝰ: ⁊ ꝓui-
dentia vt cauſa. Item ſicut cã plures ⁊ diuerſos habet effectꝰ ſic prouidentia plura ⁊ diuerſa habet
fata. Siue igitur. Hic phĩa oñdit diuinã ꝓuidentiã eẽ vnã ⁊ ſimplicem ⁊ immobilem ⁊ immuta-
bilem q̃uis fatũ ſit tempoꝛale ⁊ mutabile ſex fati opiniones recitãdo. Quo fit. Hic phĩa oſtẽdit
oĩa que fato diſponuntur ⁊ adminiſtrantur a ꝓuidentia cauſari cũ fatum a prouidentia depẽdeat
⁊ nõ econtra. nam que a diuina ꝓuidentia cauſantur nõ omne fato miniſtrantur. Nedum. Id eſt
multominus per hoc ꝓbare intendit ꝙ deus nihil cauſa mali facit per locum a maioꝛi ad minus ſic.
Si id qđ magis videtur ineſſe non ineſt nec illud quod minus ſed magis videt ineſſe vt mali agant
cauſa mali quã ipe deus (⁊ cum ſit ſumme bonus) ⁊ nõ faciũt vt dictum eſt in tertio huiꝰ. ergo multo
minus deꝰ quare ſequitur ꝙ ſiue ꝓſpera ſiue aduerſa hominibꝰ ꝯferat omnia propter bonuꝫ facit.
Num igitur. Mõſtrat ꝓdicta non eſſe realiter vera ſed apparenter ex defectu cognitionis homi-
num qui putant aliquando malos bonos eſſe et econtra. vnde ſeneca multa ſunt q̃ apparẽt mala et
non ſunt. Unde ſenſus illius particule eſt ſi quis poſſet perfecte cognoſcere bonos ⁊ malos quan
tum ad animoꝛum qualitatem ſicut ſolent cognoſci coꝛpoꝛa nunq̃d diceret mala bonis euenire qua
ſi dicat non. Non enim. Duas ponit comparationes quibus quilibet cognoſcere valet cauſam ad
miniſtrationis vulgarium circa foꝛtunas hominuꝫ. pꝛima comparatio eſt dulcoꝛis et amaritudinis
ſecunda eſt ſanitatis ⁊ egritudinis. Ac medicatoꝛ mentium deus. Lege medicatoꝛ id eſt medici-
nam mentium tribuens. Uictricem cauſam dijs. Hic per ly dijs intelliguntur homines ſapiẽtes
iuxta illud expeculatiuus vir eſt quaſi deus in coꝛpoꝛe humano hoſpitatus. Sed ſit aliquis. Hic
pꝛimam cauſam ſpecialem ſubiungit quare prouidentia cuidam bono parcit non toꝛquendo illum
aduerſitate ratiõe infirmitatis ⁊ debilitatis animi qui ad deterioꝛa flecteretur ſi aduerſitate toꝛque
retur. Eſt alius. Secundam cauſam ſpecialem aſſignat quare multis bonis aduerſa non eue
niunt ratione excellentis ſanctitatis ipſoꝛum. Ut quidam me quoqꝫ excellẽtioꝛ. ait. Hec ꝓpoſitio
triplicem poteſt habere ſenſum. quo ad pꝛimuꝫ refertur ad boetum ⁊ eſt iſte quidã phs excellẽtioꝛ me
boetio ſcꝫ hermes phoꝛum pꝛinceps ait. Scđs refertur ad phĩam ⁊ eſt quidam philoſophus ſcilicet
hermes excellentioꝛ alijs philoſophis ſupple me id eſt per me phĩam ait. Tertius eſt etiã relatus ad

philoſophiam .⁊ eſt quidã philoſophus ſcʒ Hermes phõꝝ pͥnceps (quẽ poete fabulanť deum effectũ ꝓpter ſuam ſapientiã) me excellẽtior .i. q̃ me excellit in modo loquendi eo ꝙ diuinitus inſpiratus loquitur communem excellit phĩam que hic habet rõnem naturalem. Vide ſecũdũ ↄmentariuʒ tñ hic ſanius ſcðs ſenſus tenendus eſt. ¶ Sancti viri corpa .q.d. ꝟtutes ſcti viri .i. ſapiẽtis ⁊ ꝟtuoſi edificauerũt .i. edificãdo ꝑſeruauerũt ab aduerſis ſua corpa .i. hoies ꝟtutibꝰ vtẽtes. ¶ Fit aũt ſepe. Tertiã ſubiungit cãm quare aliqñ bona bonis aduẽiãt rõne correctionis maloꝝ: videlʒ vt habeãt poteſtatem corrigẽdi malos. ¶ Alijs mixta Quatuor addit cãs quare mala bonis eueniant q̃ facile patẽt in textu. ¶ Nã illud. Hic ſpeciales daṫ cauſas quare malis aliqñ mala ⁊ aliqñ bona eueniãt. ¶ Cũ ipſos (qbus inuehunť) emendãt. Hec ꝓpoſitio duplicẽ habet ſenſum. primꝰ eſt aliqñ ſupplicia ipſos malos emendãt quibus ſupplicijs mali inuehunť .i. affliguntur. Secundus ſupplitia id eſt tormenta emendant .i. corrigunt. ꝓos malos qbus malis ſupplitia ſup. inuehunť .i. vi inferũtur. ¶ In qua re. Primam ſpecialem cauſam dat quare bona malis aduẽiãt rõne vt ꝑſeruenť ꝑ ꝓſpera ne peiores fiant. ¶ Hic fedatã ꝓbris. Scðam dat vt mali ꝓſpitatẽ emendent vitam ſuam. ¶ Alios in cladem meritam. Tertiã cauſam dat vt mali poſt ꝓſperitatem in maiorem cadãt aduerſitatẽ. ¶ Quibuſdã permiſſum Quartã cãm ponit vt poteſtas maloꝝ aliqñ ſit cauſa exercitij bonis ⁊ ſupplitij malis .i. vt boni ↄtinuent virtutem timore maloꝝ ⁊ mali emendenť timore ſupplitioꝝ. ¶ Nam vt ꝓbis. Hic ſoluit dubium in vltima particula implicitum ſcʒ quomodo mali poſſunt malis ſupplitia inferre cũ malus malo ↄueniat. nã (vt Cicero dicit) pares cum paribꝰ veteri ꝓuerbio facillime congregantur ideo reſpõdet nõ eſſe mirꝝ ſi malis mali ſiue bonis differãt cum a ſeipſis differant. ¶ Ex quo ſepe. Hic quãdã ſoluit admirationẽ ſubiungẽdo rõnem quare mali malos poſſunt facere bonos cum ipſi boni nõ ſint. ¶ Noxioꝝ odio flagrãtes. Duplex eſt ſenſus. ꝑmus mali puniti flagrantes .i. ardentes odio noxioꝝ .i. hoiʒ ſibi nocentiũ redierunt ad frugem ꝟtutis qñ ſtudent eſſe diſſimiles eis per operationem boni. Scðs eſt mali flagrãtes odio noxioꝝ .i. peccatorum ſibi nocentium ex eo ꝙ ꝓ peccato daṫ pena redierũt ad ꝟtutẽ: primꝰ tñ ſenſus magis placet. ¶ Cum eis ↄpetẽter vtendo. Contra hãc partẽ tale poſſet fieri argumentũ quicũqʒ malo vtitur malus efficitur ſʒ virtꝰ diuina malo vtitur (vt dicit litera) ergo mala efficiť ſʒ ↄſequens eſt falſum ⁊ hereticũ ergo ⁊ litera. maior patet qꝛ malus nullus dicitur niſi q̃ malo vtitur. Ad hoc dicitur diſtinguẽdo maiorem nã aliqs poteſt duobus modis malo vti. ꝑmo inquãtum malo ⁊ rõne mali ⁊ ſic quicũqʒ malo vtiť malus efficiť rõne mali finis nã cuiꝰ finis malꝰ eſt ipm quoqʒ malũ eſt ⁊ iſto mõ deꝰ nõ vtitur malo. Secũdo aliquis malo vtitur non rõne mali ſed boni vt inde bonũ ſequatur: ⁊ ſic deus malis vtitur tãqʒ cauſis ſecundis valentibus ad fineʒ boni nã ꝓpter hoc bonũ ſequiť ⁊ cuius finis bonus eſt: ipm quoqʒ bonũ eſt ⁊ iſto modo intelligitur litera. ¶ Ordo em̃ qdem. Ex dictis quandã ſubiungit concluſionẽ dicens cũcta fieri ſecundũ ordinẽ diuie ꝓuidẽtie lʒ nõ ſcðʒ ordinẽ nature qꝛ aliter multa eſſent temeraria .i. ſine rectore fluentia vt dixit Boetiꝰ in quĩto metro ꝑmi lib. de quo fuit reprehenſus ꝓſa ſexta parapho tũ illa. ¶ Hoc tñ ꝓſperiſſe oñdit cãm quare deꝰ cuncta ſic ordinat q̃ eſt vt hoiem ad finẽ ducat ꝓpter queʒ factus eſt. ¶ Maluʒ omne de republice. Hic mõſtrat diuinã ꝓuidentiã oĩa mala de mundo eijcere ex quo ꝓbat mala nõ habere locũ in ꝓuidentia cũ eiꝰ natura ſit mala expellere.

Officiuʒ

Ita eſt inquã .⁊c. Qm̃ ea dũtaxat dicere inſtitui q̃ aut neglecta aut nõ ſatis diligẽter dicta ſunt in alijs ↄmẽtarijs: iõ nec hic qdem lõgus ero. Cui muneris .i. tui hoc eſt phyſici officij. Nã officiũ partes munia ⁊ munera ⁊ ẽt munꝰ ꝑ eadẽ referre ſʒ diuerſis de cauſis accipi ſolent. Officium em̃ dr̃ qñ qs id facit ob quod faciẽdũ ipe aut factus aut inſtitutus videť. Sicut officiũ cantoris eſt cãtare: phie cãs latentes reruʒ inueſtigare. Partes

Partes

aũt dicunť q̃ cuiqʒ ſpecialiter agẽda ſunt. tractũqʒ ẽ a comedis .i. comediaꝝ autoribꝰ q̃ inter ſe participant actionẽ totã. vñ cũ dico aliqd eẽ meaꝝ partiũ ſignifico illud officio meo ſpecialiter aſſignatũ. Munia olim. vñ ⁊ municeps ⁊ municipia: ⁊ nũc munera dicebanť q̃ ſingulis agẽda aut gerẽda dãtur: ſic qð munꝰ quoddã aut pſtãt aut accipiũt ita faciẽdo. Queſo vti hic .i. de his rebꝰ diſcernas .i. ſeorſum iudices .i. diſputes. Ad rẽ me inqt oiʒ qſitu maximã qſitu .i. ad qrendũ vl' vt inquirať maximam .i. difficillimã. Eſt em̃ lr̃ qſitu hic poſteriꝰ ſupinũ. Poſteriora aũt ſupina vt docet valla nõ conſtruunť cũ ꝟbis vel ꝑticipijs motũ de loco ſignificãtibꝰ. immo nec cũ quibuſcũqʒ alijs: nec caſum regunt: ſed abſolute ponunť in ſignificatiõe paſſiua: ⁊ id cũ omnibus noibus adiectiuis ſine ꝓpoſitione: vt pulchrum aſpectu: obſcenum viſu: difficile factu ⁊c. Cui vix exhauſti quicqʒ ſatis eſt exhauſti eſt hic genitiui caſus a nto exhauſtũ. mali em̃ ſcribũt. ſʒ imperfectiſſimi exhauſiſti. Nã ſenſus eſt cui ſupple rei .i. ad quã rẽ vix quicqʒ .i. aliqd exauſti .i. exhauriẽdo impenſi laboris ſatis eſt. vbi aĩaduertes ſepe in paſſiua ſignificatione maxime vbi ſubſtantiam ſignificamus participia eiuſmodi poni: vbi qdam ꝓ verbalibus poſita cenſent vt apud comicũ. Quid hoc ornati ꝑ eo dicũt qð eſt quid hoc ornatꝰ. ſʒ poſſit intelligi qd hoc ornati .i. rei ornate. Exhaurimus aũt ea que cum difficultate facimus. Vñ in .iiij. Eneĩ. Que bella exhauſta canebat: ſʒ maxime dr̃ de aqua que haurĩedo extrahitur nõ ſine labore. vñ cõueniẽter ſumit ſimilitudinem a capitibus hydre pullulãtibus ꝗ fabulã detegamus q̃ talis eſt. Hercules inter ceteros labores ſuos hydrã ſerpentẽ aquatileʒ (nã hydor vñ hydrus ⁊ hydra ſerpentũ noia aqua dr̃) occidiſſe dr̃ que lernã arcadie paludem incolebat ⁊ que centum capita habebat ea viuacitate: vt vno reſciſſo duo ꝙ primum ſubnaſcerenť. Quod aĩaduertẽs hercules eam igni tandẽ domuit: ⁊ capita ſimul excuſſit. Quã Verg. li. vj. apud inferos eſſe dicit his verbis

Munia. Munera. Poſteriora ſupina.

Hydra.

Quinquaginta atris immanis hiatib⁹ hydra. Seuior intus hꝫ sedē: vbi quinquaginta capitū di-
cit. Sed Ouidi. de trāsformatio. lib. x. cētum habuisse di. loquēte Hercule ad Acheloum. Pars quo
ta lernee serpēs eris vn⁹ echinne. Vulneribus fecūda suis erat illa: nec vllū de cētuꝫ nūero caput est
impune resectuꝫ. Quin gremio ceruix hydre violētior esset. Hāc ergo ramosam natis e cede colu-
bris. Crescētēq; malo domui domitāq; reduxi. Quid fore credis. Volūt aūt paludē fuisse multis fon
tib⁹ ꝛ amniculis abūdātē: q̄ꝝ vno obstructo bini nascebāt̄: donec materia cōbustibili iniecta ꝛ igne
immisso tota exusta esset loci humiditas: quā fertilitas magna secuta est. Est ḡ similitudo ī hoc ꝙ si-
cut herculi vnū caput hydre amputāti bina succrescebāt: ita phie discutiēti ꝛ q̄si absoluēti vnā du-
bitationē Boe. in ea materia bine succrescerēt. Fatum casus: ꝛ p̄destinatio: ita a q̄busdā distinguūt̄ Fatum.
ꝙ fatū a celo depēdeat casus a fortuna p̄destinatio a deo. Nā vt Cice. inq̄t. Fatū ē cōnexio reꝝ per
eternitatē inuicē tenēs q̄ suo ordie ꝛ lege variant̄. ita tñ vt ipa veritas habeat eternitatem. Sed vt
inq̄t Nonius. Fatū aliterq; q̄ꝫ accipit̄. Significat eīn decretū ꝛ voluntatē: vt. vij. Enei. Heu stirpem
inuisam ꝛ fatis c̄tria nr̄is Fata phrygū. Et in eodem. Fili⁹ huic fato diuuꝫ plesq; virilis. Nulla fuit
Est etiā nutus. Verg. Albi Fatis iunonis inique. Dicitur aūt a fando: eo ꝙ quicquid dij veridici
fantur ineuitabile fit. vñ Marcus Varro. Ab hoc ꝙ cum pueris c̄stituāt parce fando dictum est fa
tum ꝛ res fatales. Iuxta Cice. aūt videtur fatū a celo trahi: q̄d nobis fata dei annūciat: sꝫ nō sic q̄n
fatoꝝ cōditor ea mutare possit. Casus aūt a cadendo: q̄n preter opinionē aut p̄scientiam nostrā ali- Casus.
q̄d accidit. ꝛ cui⁹ cām ignoram⁹. Predestinatio aūt est dei aliquā rem ad certuꝫ finem ab eterno de Predesti
stināti: sed fere in bonā partē accipit̄. Nam ad penā additi p̄sciti vocari solēt. Quāquā Angusto li natio.
mite tpis septi: vel ad totum tps vite cuiuslibet hois respicit vel ad illud q̄d te Boe. ad hoc victurū
sperauit. Sic primo mō accipim⁹ simile erit illi Vergiliano quarto Geor. Verū hoc ipse quidē spa-
tijs exclusis iniquis p̄tereo: atq; alijs post cōmemoranda relinquo. Que verba tamen Seruius de
angustia carminis nō cui intelligit. Qui modus ꝛc. Fatum a veterib⁹ appellatū est. Modus ē Titi
liuij ꝛ alioꝝ latine loquentiū. Adiectiuuꝫ etiā participiale vicinior substātiuo cōformare: iuxta quē
non dicit qui modus fatū appellatus est: sed appellatū est. si tñ p̄posuisset dixisset. Qui modus ap-
pellatus est fatū. De fato aūt quō a gētilibus acceptū est iam dixim⁹. Multa aūt hic ptrāseo: q̄r aut Fluitu-
nota aut declarata sunt. Illud aūt ꝑcipiū fluituras nō est formatū ab eo supino q̄d nūc in vsu est. ras.
Nā a fluxum fieret fluxur⁹ fluxura fluxurū: sꝫ ab eo q̄d fm cōem regulā fieret fluitū fluitu fluitur⁹ flui
tura fluiturū. Sicut nasciturus legit̄ ꝑ naturus. A suo quoq; deflectat exordio: si legis quoq; ī quē
cūq; locū aut in quācūq; partē: tūc deflectat ponitur absolute vel subauditur se sicut. ij. Enei. Et iā
nox humida celo p̄cipitat subaudi se: vel p̄cipitat. i. cadit vel p̄cipitat̄. Si ṽo legis quicq; aut quēq;
facilis est cōstructio. Et equi. i. eq̄tatis seruētissimū: imitatio est vergiliana in. ij. Enei. vbi ad simulē
sniam eisdē verbis vtit̄ dicēs. Cadit ꝛ Ripheus iustissimus vnus q̄ fuit in teucris ꝛ seruātissimus
equi dijs aliter visum: familiaris noster Lucanus. Ideo Lucanus familiaris phie dr̄ ꝙ fabulas in Lucan⁹
anes ꝛ figmēta poetica nō habet: sed verā historiā cōtexit interserens multa philosophica ad phisi-
cā ꝛ astrologiā ꝑtinētia: q̄re vt Serui⁹ dicit inter poetas nō annumerat̄. vñ etiā Martialis facit eū
de se ita loquētē. Sunt quidā qui me dicūt nō esse poetā: sed qui me vendit bibliopola putat. Et qui
dem me quoq; excellentior: q̄r hec ṽba in p̄sona nō Boetij: sed phie p̄ferunt̄: recte dubitat̄ quis phi
losophorū sit excellētior. Non quadrat vt dicamus me. i. per me: sed reuera me. i. q̄ꝫ ego. Dicēdū ergo
est phia hic habet rōnem phie naturalis quā quis ꝑ naturā adipiscit̄. verbum aūt illud videtur di-
uinitus inspiratū vel ab oraculo acceptum ꝛ dictū a viro plane diuino: ita vt phiam cōem excellat:
quis aūt sit nō dicit. creditur aūt Hermes trimegistus quem deū effectum fabulat̄ gentilitas. ¶ Se-
culi nomē gorlose p̄cio mortis emerunt. Non dicit hoc de martyribus. i. testibus christiane verita-
tis: qui seculi nomē nō emerunt: sed cōtempserunt. verū de his qui pro patria mortui sunt: vt glorio-
sum nomen obtineāt cuiusmodi multi legunt̄ romani: vt Decij: Fabij: Curtij ꝛc. Etiam gete vitam
contemnunt. vt laudent̄. vñ Vergi. Mortem cōtemnunt laudato vulnere gete. Quinetiam vt in na
uali certamine vincāt quidā vitā exponere parati erāt de quibus quinto Eneid. Vitāq; volunt pro
laude pacisci. Ut que in terris abūdasse credunt̄ ꝛc. Nihil vsq; malorū esse perpendas. Si legat̄. Ni
hil vsq; mali: nō stat grāmatica. Nam ordo esset vt perpendas nihil mali esse in terris que abūdare
credunt. ꝛ ita relatiuū ꝛ antecedēs discōuenirent in numero. Legendū est ergo. Nihil vsq; maloꝝ: q̄
scilicet mala ꝛc. vel nulla vsq; mala. Vel omittendo ly mali aut maloꝝ. Nihil vsq; esse perpendas: ꝛ
ita accipit ly nihil pro nō. aliter nimis figurata erit locutio.

¶ Metrum sextum libri quarti.

SI vis celsi iura tonantis
Pura solers cernere mente:
Aspice summi culmina celi.
Illic iusto federe rerum

SI vis celsi iura tonāt̄. Istud est sextū metruꝫ huius quarti fm quosdā idonicū. fm quosdā archilochiū ab inuētore: tetrametruū: dactilicuꝫ a pede p̄dnāte. In quo metro phia cōmēdat diuinā p̄uidētiā in dispositiōe rerū. Et primo ex parte rerū: que diuina dispositiōe regunt̄. Secūdo ex pte rei gerētis: ibi. Sedet interea. Primo cōmēdat diuinā p̄ui- Sanct⁹ thomas.

dentiam in regimine corpoꝝ celeſtium. Secundo in regimine elementoꝝ. Tertio in regimine tpm. Quarto in regimine generabilium ⁊ corruptibiliū. Secunda ibi. Hec cōcordia tēperat. Tertia ibi. Hiſdem de cauſis. Quarta ibi. Hec tēperies. Primo dicit. Si tu ſolers .i. ſapiēs vis pura mente cernere iura .i. regimina quibus mūdus regit: celſi tonātis .i. dei: aſpice culmina .i. altitudines ſummi celi. Illic ſydera ſeruāt veterem pacem .i. antiquam cōcordiam quā eis diuina ꝓuidētia indidit iuſto federe rerū: q2 ſol cōcitus .i. cōmotus. rutilo igne .i. calore nō ipedit gelidū arē: phebes .i. lune: nec vrſa q̄ flectit rapidos meatus .i. motus circa polum ſeptētrionalem nunq̄ʒ lota occiduo ꝓfundo .i. mari occidētali cupit tingere .i. mergere. flāmas oceano .i. mari: cernēs cetera ſydera mergi in mare. Et loquitur more vulgari. credit ei vulgus ſtellas qñ occidunt deſcendere in mare: ⁊ veſper .i. venus ſemꝑ equis vicib⁹ temporis nunciat ſeras vmbras noctis ⁊ eadem venus exiſtens lucifer reuehit diē almum .i. clarum. Sic altern⁹ amor ꝓueniens ex diuina prouidentia reficit alternos curſus ſyderum ſic .i. per talē mutuaʒ concordiā bellum diſcors exulat .i. expellitur ab oris aſtrigeris .i. a regionibus celeſtibus q̄ gerunt aſtra. ❡ Nota de hac dictione ſolers que ſm Iſidoꝝ interpretat̄ quaſi ſollicitus in arte vel vtilis: ⁊ ſic debet ſcribi ꝑ duplex ll: ſed ſm Hugui. dr̄ a ſolum qđ eſt totum vel mutū ⁊ ars artis quaſi totus vel multus in arte: ⁊ ſic debet ſcribi ꝑ ſimplex l. ❡ Nota q̄ deus magis denominatur tonās a tempeſtate: q2 maior horror per eā incurrit mentibus hoīm q̄ʒ per aliam. Unde per tempeſtatē tonādi hoīes magis inducunt̄ ad recogitādū diuinam potentiam. ❡ Nota q̄ vrſa habens ſeptem ſtellas circa poluʒ ſeptētrionalē mota nūq̄ʒ occidit: ſed ſemper nobis apparet. licet alie ſtelle nobis oriantur et occidāt. De venere autem que de nocte ſequitur ſolem: ⁊ de mane lucifer dicta p̄cedit ſolem: viſum fuit in lib. ij. primo metro ❡ Hec cōcordia tēperat equis. Hic phīa cōmendat regimē diuine ꝓuidētie in elemētis dicēs. Hec cōcordia ꝓueniēs ex diuina ꝓuidētia tēperat elemēta equis modis ⁊ humida elemēta pugnātia .i. contraria cedāt ſiccis ignib⁹ .i. viceuerſa: q̄ qñq̄ʒ preualeāt humida: qñq̄ʒ ſicca: ⁊ q̄ frigora id eſt elemēta frigida: iungāt fidem .i. concordiā: flāmis .i. calidis elemētis: nec vnū aliud totaliter corrūpat: ⁊ hec ꝯcordiā facit vt pēdulus ignis ſurgat in altū .i. moueat̄ ſurſum: ⁊ terre graues pōdere ſidāt .i. deorſum reſideāt. Tūc cōmēdat regimē dei circa tp̄a di. Hiſdē cauſis .i. ſimilibus cauſis ꝑ diuinā prouidētiā ordinatis: annus florifer .i. in quo abūdāt flores: ſpirāt odores ipſo vere .i. tp̄e veris tepēti .i. icaleſcēte. eſtas feruida ſicat .i. maturat cererē .i. fruges. Autūnus remeat .i. reuertit grauis .i. oneroſus pomis: imber defluus irrigat hyemē. Tūc cōmēdāt regimē dei circa gñabilia di. Hec tēperies .i. tēꝑata diſpoſitio ꝓuidētie diuine alit ⁊ ꝓfert q̇cq̇d in orbe ſpirat vitā .i. q̇cq̇d viuit. ⁊ eadē tēperies ea q̄ rapiēs fecit cōdit .i. abſcōdit ⁊ aufert: ſcʒ ab eſſe mergēs orta .i. ꝓducta ſuꝑmo obitu .i. vltia morte. ❡ No. ſm cōmētatorē. viij. phiſi. Primū antiquū nihil facit ſine ſcđo antiquo .i. celo: ergo prima cauſa gñationē ⁊ corruptionē elemētoꝝ ⁊ oīm in mūdo ⁊ tēpoꝝ diſtinctionē operat̄ mediātib⁹ corpib⁹ celeſtib⁹. vñ in li. de pomo. Ariſt. ſcribit̄ q̄ creator oīm ſua ſapiētia p̄parauit ſpheras ⁊ i ọ ualꝫ ſphera ſtellas lucidas: ⁊ dedit ipſis virtutē dñandi in hoc mūdo faciēdi bonū ⁊ malū: mortē ⁊ vitā: ſi incedunt ſtelle ſm virtutē ipſis a creatore datam: ſm deſiderium ⁊ voluntatē eius in aſcendēdo ⁊ deſcendendo: nunc de

Ueterem ſeruant ſydera pacem.
Non ſol rutilo concitus igne.
Gelidum Phebes impedit axem.
Nec que ſummo vertice mundi.
Flectit rapidos vrſa meatus
Nunq̄ʒ occiduo lota profundo
Cetera cernens ſydera mergi.
Cupit oceano tingere flammas
Semper vicibus temporis equis
Veſper ſeras nunciat vmbras
Reuehitq̄ʒ diem lucifer almum.
Sic eternos reficit curſus
Alternus amor: ſic aſtrigeris
Bellum diſcors exulat oris.
❡ Hec concordia temperat equis
Elementa modis: vt pugnantia
Uicibus cedant humida ſiccis
Iungant fidem frigora flammis:
Pendulus ignis ſurgat in altum.
Terreq̄ʒ graues pondere ſidant.
❡ Hiſdem cauſis vere tepenti
Spirat florifer annus odores:
Eſtas Cererem feruida ſiccat
Remeat pomis grauis autumnus:
Hyemem defluus irrigat imber.

orīente ad occidentem: nūc de occidente in orientem ſine cōtradictione. Et oēs ſtelle ſunt ſicut ſerui dn̄o obediētes. ⁊ curſus ⁊ motus earū nō eſt a ſeipſis nec ꝟtute earū ſed eſt creatoris q̄ facit eas moueri. ¶ Sedet interea cōditor altus. Hic cōmendat diuinā prouidētiā ex pte regentis. Interea dū res ſic gerunt altus cōditor. i. ſumm⁹ creator rerū deus ſedet: idest in ſe immutabiliter manet. regēs oia: ⁊ flectit. i. moderat habenas rerū: idest frena exiſtēs rex p ſapiētiā gubernationis: dn̄s p potentiā creationis: fons oīs bonitatis ⁊ origo oīm ⁊ ipſe a nullo: lex oīa ligans: ⁊ ſapiēs arbiter. i. iudex equi. i. equitatis omnib⁹ tribuens ſm iuſtitiam: q̄ ſcꝫ deus oīa regens concitat. i. excitat: entia ire. idest pcedere ad eſſe: motu. i. p motum: ⁊ ſiſtit. i. pmanere facit ad tēpus in eſſe retrahēs oīa ad nō eſſe ⁊ ipē firmat p gratiā vaga. i. inſtabilia p naturaꝫ. Nā niſi deus reuocans ictus rectos. i. rectū pgreſſum eſt q̄ ad eē ad nō eē: cogat iterū. i. reducat i flexos orbes. i. in q̄ſdā circulatiōes: ea q̄ ſtabilis ordo diuine prouidentie cōtinet ipa diſſepta. i. ſeparata a ſuo fōte. i. a ſuo pn̄cipio qd̄ eſt deus: fatiſcāt. i. deficiant ⁊ ad nihiluꝫ deueniāt. Hic fons eſt communis amor cūctis entibus: ⁊ cūcta repetūt teneri. i. cōſeruari fine boni. i. p finem boni: q: res aliter non queunt. i. non pn̄t durare. i. in eſſe ppetuari: niſi e conuerſo more defluāt. i. redeāt. cauſe. i. ad cām primā q̄ dedit eis eſſe p creationē. ¶ Notandum q̄ etiā regunt a deo p quandā circulationē ſm quā quodāmō ppetuant in eſſe: verbi grā. De⁹ diſpoſuit ſic res vt ex ſemine pueniat herba ⁊ ecōuerſo ex herba pducet ſemē. ſic in gn̄atiōe elemētorū fit q̄dā circul⁹ dū ex aere generat ignis: ⁊ iterū ex igne aer. Itē in creaturis rōnalibus q̄ pgrediunt a deo pductiōe nature: fit iterū reflectio ad ipm deū p reductionē grē vt ſic nihil pmaneat in rebus ens et pfectū: niſi p quādam circulationē: ⁊ hoc innuit phīa in litera. ¶ No. q̄ finis ad queꝫ oīa naturali appetitu tendūt eſt ipm ſummū bonū qd̄ eſt deus. hūc finē ſubſequunt rationabiles creature p operationē intellectus ⁊ voluntatis: ſed irrationabiles creature cōſequunt ipm ſolū p hoc q̄ ipm repreſentant per quandā participationē eſſendi: ⁊ ideo eodem appetitu tendit in vltimū finem: ⁊ hoc innuit in litera cum dicit. Hic eſt cunctis communis amor.

Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam ſpirat in orbe:
Eadem rapiens condit ⁊ aufert:
Obitu mergens orta ſupremo.
Sedet interea conditor altus:
Rerumqꝫ regens flectit habenas
Rex: ⁊ dominus: ⁊ fons: ⁊ origo.
Lex: ⁊ ſapiens arbiter equi.
Et que cum motu concitat ire:
Siſtit retrahens: ac vaga firmat.
Nam niſi rectos reuocans ictus
Flexos iterum cogat in orbes:
Que nunc ſtabilis continet ordo.
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Hic eſt cunctis communis amor:
Repetuntqꝫ boni fine teneri:
Quia non aliter durare queunt:
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſe que dedit eſſe.

SI vis celſi iura tonātis. Regimē diuine prouidentie commendat Primo circa celeſtia corpora quadruplicem ipſorū diſpoſitionē aſſignando quarū prima eſt ſyderuꝫ. i. ſtellarum. Scd̄a inter ſolem ⁊ lunā tertia circa vrſam quarta circa venerē. ¶ Non ſol rutilo. Quaſi dicat q̄uis ſol calidus ⁊ lucidus mittat ⁊ cōmunicet ſuaꝫ lucē lune nō tn̄ cōmunicat illi caliditatē. nā luna a ſole nō calorē: ſed claritatē recipit cū ſit frigida effectiue ⁊ ratio eſt q: ſol per radios ſuos expellit frigiditatē a ſuperficie terre q̄ aſcēdit donec reperit obſtaculū lune: ſcꝫ reuerberationē influēte illius q̄ de nocte reuerberat frigiditatē de die aſcēdētē virtute ſolis eāqꝫ iterū facit ſub ertrā deſcēdere. ¶ Iungāt fidem frigora flammis. Ne vnū aliud corrūpat taliter idest ſcd̄m ambas qualitates ſup. nā aliq̄n alterū elementorum corrumpit ſecundū vna qd̄ ptꝫ de aqua calefacta que ſcd̄m frigiditatē corrūpit ſeruādo humiditatē ⁊ ſic poſſet ſolui argumētū ſi dicat ea nō ſeruāt cōcordiam que inuicem corrūpunt ſed elementa inuicē corrūpunt ergo nō ſeruant cōcordiā qd̄ verū eſt ipſa corrūpi ſecūdū ptē nō aūt ſcd̄m totū vt dictū eſt. ¶ Sedet iterea. Hic phīa oſtēdit deū eſſe creatorē factorē rectorē ⁊ cōſeruatorē oīm immutabiliter ſine fatigatione. vt dictum eſt in tertio hui⁹ metro nono. ¶ Et q̄ cū motu cōcitat ire ſiſtit retrahēs. Lege que nō quinam ſenſus eſt deus retrahens. i. reuocans ea que cōcitat idest procedere facit p motū ſiſtit idest manet ſtabilis. Raymū.

¶ Nam ſi rectos. Duplex eſt ſenſus: primus eſt: illa que ordo diuine prouidētie cōtinet ſeparatio a ſuo fonte id eſt principio (quod eſt deus) deficiūt niſi ipſe deus reuocās motus ordinatos reducat iterum orbes. i. celos flexos id eſt motos per circulationem nam ceſſante motu celi ceſſat aſpiratio ⁊ reſpiratio quibus ceſſantibus nō eſt vita. Scd̄s tangit in primo notabili a cōmentatore.

Aſceſi⁹. SI vis celſi ⁊c. Carmē monocolon eſt: ſed poti⁹ ſpondaicū appelles. Nā ſolus tertius dꝫ eē dactil⁹: nec tñ ſemp eſt. reliq aūt pñt eſſe ſpōdei. Sꝫ prim⁹ pōt etiā eſſe dactilus ⁊ anapeſtus. Scd̄s aūt ⁊ vltim⁹ regulariter eſſent ſpōdei: ſꝫ alij etiā pedes admittunt. Nunꝙ̄ aſſiduo loca ꝓfundo. Credit vulgus ſydera defeſſa in mare oceanū ſe mergere refrigerij grā: ſꝫ q̄ ſunt iuxta polū arcticū quē nos ſemp ſublimē videm⁹ mergi nō pñt. Ex quo celū mouet ab oriēte i occidētē: poli q ſunt i ſeptētriōe ⁊ i oppoſita pte meridionali. ſ. nō pñt terrā circuire ſydera vicina mouent circū polos: nō aūt circū terrā: ⁊ ita dat⁹ eſt locus fabule q̄ talis eſt. Caliſto lycaonis regis arcadie filia lōge pulcherrima venatrix fuit: cui⁹ excellēti pulchritudine iuppiter captus vbi blāditijs ea potiri nō poſſet: ſe Dianā eſſe finxit: cui⁹ caliſto fidiſſima ſemp comes fuerat: ⁊ ea arte ꝟginē cōpſſit ⁊ arcadē genuit: qd̄ vbi reſciuit iuno eā in vrſam mutauit poſtꝙ̄ filiū enixa ē: ⁊ ita i ſiluis diu oberrauit donec fili⁹ iā adult⁹ i venatiōe eā ferire vellet. tūc eīn miſeratiōe Jouis ambo in ſydera fuerūt trāſlati: ac iuxta polū q ab ipis arctic⁹ cognominat⁹ fuerūt collocati. Qd̄ cū iuno aiaduertiſſet. Thetyn nutricē rogauit ne vnꝙ̄ pmitteret eos in mare deſcēdere: ideoqꝫ ſeptētriones nūꝙ̄ occidere dicunt. Hec late decātat Ouid. in. ij. metamor. vbi ꝟba Junonis ſūt. At vos ſi leſe tāgit cōtēpt⁹ alūne. Gurgite ceruleo ſeptē ꝓhibete triones. Syderaqꝫ in celū ſtupri mercede recepta. Pellite ne puro tāgat i equore pellex. Dij maris annumerant ⁊c. Cetera hui⁹ carminis nota eſtimo.

Caliſto.

¶ Proſa ſeptima quarti libri.

IAm igitur vides qd hec oīa q̄ diximus cōſequat? Bo. Quidnā inquā? Phi. Oēm inqt bonā prorſus eē fortunaꝫ. Boe. Et q̄nā fieri pōt? Phi. Attēde inqt cū oīs fortuna vel iucūda vel aſpera: tū remunerādi exercendi ve bonos: tū puniēdi corrigēdiqꝫ iprobos cā deferat: oīs bona eſt quā vel iuſtā cōſtat eſſe vel vtilē. Bo. Nimis qdē

Sanct⁹ thomas. IAm ne igit vides. Iſta ē ſeptima ⁊ vltima ꝓſa hui⁹ quarti in qua phia deducit quādā cōcluſioneꝫ ex pmiſſis. Et pmo facit hoc ſcd̄o ſubiūgit ſecūdā exhortationē. ſcd̄a ibi. quare inquit. Primo ponit cōcluſionē intentā. Scd̄o cōparat eā ad opinionē vulgi. ſcd̄a ibi. Sed eā. Primo di. Uides ne iam o Boe. qd cōſequat hec oīa q̄ dicimus. Dicit Boe. qd inquā? Et phia. oēm fortunā prorſus eē bonā. di. Boe. Et quidnā inquā. i. quō hoc pōt fieri? Cui phia. Attēde inqt cū oīs fortuna ſiue iucūda ſiue aſpera deferat cā remunerādi vel exercēdi bonos vel cā puniēdi vel corrigēdi improbos. Patꝫ ꝙ oīs fortuna ē bona quā vel cōſtat eſſe iuſtā: ſicut illa q̄ punit malos ⁊ pmiat bonos: vel conſtat eſſe vtilē. ſicut q̄ exercet bonos ⁊ corrigit malos. di. Bo. nimis. i. valde vera eſt rō: ſi prouidētiā quo paulo ante docuiſti ⁊ fatū cōſiderem: tunc ſnia eſt nexa. i. firmata firmis virib⁹ ⁊ rōnib⁹. ¶ Nota ꝙ ex quo ſm diuinā ꝓuidentiā bonis et malis: nunc proſpera nūc aduerſa euenīūt. bonis propter remuneratiōnē proſpera: ⁊ propter exercitationē in virtutibus aduerſa: ꝓpter ꝙ proſpera fortuna remunerans ⁊ aduerſa exercitans eſt bona. Itē cū ꝓſpera fortuna malos emēdet vt viſum eſt prius: ⁊ aduerſa ipſos corrigat ⁊ iuſte puniat: ptꝫ eā ipſam eſſe bonā. ¶ Sꝫ eā ſi placet. Hic cōparat hāc cōcluſionē ad opinionē vulgi: oſtendens eā vulgo eſſe inopinabilē ⁊ inqrit qd vulg⁹ ſentiat de q̄libet fortuna. Scd̄o ex opiniōe vulgi cōcludit quoddā cōtrariū ipſi vulgo ibi. Uide igit. Dicit ergo: o phia ſi placet eā opinionē ꝙ oīs fortūa ſit bo-

na numeremus inter eas opiniones quas pauloante poſuiſti inopinabiles. Dicit phia quid .i. propter quid? Boe. dicit: qꝛ cōis ſermo hoim iſtud vſurpat .i. in vſū capit quorūdā fortunam eſſe malam: quorūdam bonā. Et di. phia. Vis ne o Boe. accedam⁹ pauliſp ſermonib⁹ vulgi ne nimium videamur receſſiſſe ab vſu humanitatis .i. hoiū? di. Boe. vt placet. ⁊ phia. Nōne cēſes bonū qd prodeſt? di. Boet. Ita eſt inquā phia. Fortuna que aut exercet: aut corrigit ꝓdeſt. di. Boe. Fateor inquam: ⁊

inquā vera ratio. Et ſi quā pauloante docuiſti ꝓuidētiam fatū ve cōſiderē: firmis virib⁹ eſt nexa ſententia. ¶ Sed eā ſi placet īter quos inopinabiles pauloante poſuiſti: numerem⁹. Phi. Qd inqt? Bo. Quia id hoim ſermo cōis vſurpat: ⁊ qdē crebro quorūdā malā eſſe fortunā. Phi. Vis ne igitur inqt pauliſper vulgi ſermonibus accedamus. Ne nimium velut ab humanitatis vſu receſſiſſe videamur? Boe. Placet inquā. Phi. Nōne igitur bonum cenſes eſſe qd prodeſt? Boe. Ita inquā. Phi. Que vero aut exercet aut corrigit ꝓdeſt. Boe. Fateor inquā. Phi. Bona igit. B. Quid ni. Ph. Sed hec eoꝝ eſt q vel in ꝟtute poſiti cōtra aſpera bellū gerūt: vel a vitijs declinātes virtutis iter arripiūt. B. negare inquā nequeo. Ph. Quid ꝟo iucūda q in p̄miū tribuit bonis? num vulgus malā eſſe decernit? Bo. Nequaq̄ verum vti eſt ita ꝙ eſſe optimā cenſet. Phi. Quid reliqua que cū ſit aſpera: ⁊ iuſto ſupplicio malos coercet: num bonā populus putat? Boe. Immo omnium que cogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimā? Phi. ¶ Vide igitur ne opinionē populi ſequētes quoddā valde inopinabile cōfecerim⁹. Boe. Quid inquā. Phi. Ex his em̄ ait que cōceſſa ſunt euenit eoꝝ quidē que ſunt vel ī poſſeſſione: vel in prouectu: vel in adeptione virtutis oēm quecūqꝫ ſit bonam: in improbitate vero manentibus oēm peſſimā eſſe fortunam. Boe. Hoc inquam verum eſt: tametſi nemo audeat cōfiteri. Phi.

ideo cōcludit phia. Ois fortuna bona eſt que exercet ⁊ corrigit. di. Boe. quid ni .i. quare non? ⁊ addit phia. hec fortuna que exercet eſt eoꝝ hoim qui poſiti in virtute gerūt bella cōtra aſpera: ſed fortuna que corrigit eſt eoꝝ hoim que declinātes a vitijs accipiunt iter ꝟtutis. di. Boe. Negare neq̄o. Querit phia. Quid ē de fortuna iucūda q tribuitur bonis in p̄miū. Nū .i. nūquid vulg⁹ decernit .i. indicat eam eſſe malā? di. Boet. Nequaqꝫ. verū ꝓ ſed eſſe ⁊ .i. iudicat eā eē optimā ſicut eſt. Querit vlteri⁹ phia quid de reliqua fortuna q ponit q cū ſit aſpera ⁊ coercet malos iuſto ſupplicio. Num .i. nūquid ppl's .i. vulgus putat eā eſſe bonā. di. Boet. Immo iudicat eā eſſe miſerrimam oim q excogitari poſſunt. ¶ Not. ꝙ ois fortuna vel eſt ad exercēdum bonos ⁊ corrigēdū malos homines vel ē ad remunerādū bonos: ⁊ puniēdū malos: fortūa q ē ad exercēdū bonos ⁊ corrigēdum malos hoies vtraqꝫ eſt bona etiā ſm opinionem vulgi: qd ꝓbat phia. Illud qd ꝓdeſt eſt bonum: ſed fortuna que exercet bonos hoies ꝓdeſt bonis: q corrigit malos ꝓdeſt malis: ergo vtraqꝫ eſt bona. Fortuna aūt q exercet eſt bonorū q gerūt bellum cōtra vitia. fortuna que corrigit eſt malorū q declināt ad ꝟtutes. fortuna autē q remunerat bonos bona eſt etiā ſm vulgares: ſꝫ que punit malos oium peſſima eſt ſm vulgares: et hāc opinionē vulgi de vtraqꝫ fortuna phia tāgit in lra. ¶ Vide igit ne opinionē. Hic phia ex cōceſſis a vulgo ꝯcludit quoddā inopinabile ⁊ cōtrariū vulgo ſcꝫ malā eē fortunam tm̄ maloꝝ: cū tn̄ opinet vulgus vt plurimū eſſe malā fortunā euenire bonis: ⁊ dicit. Vide ne nos ſequētes opinionem populi .i. vulgi cōfecerim⁹ .i. cōcluſerimus quoddā valde inopinabile apud vulgus. Quid inquā. di. Boe. Ex his em̄ que cōceſſa ſunt ſm opinionē vulgarem euenit ꝙ eoꝝ q ſunt in pfecta poſſeſſione ꝟtutis vel in pfectiōe vel i adeptiōe ꝟtutis oēm fortunā eſſe bonā ſiue ſit ꝓſpera ſiue aduerſa: manētibus aūt in improbitate oēm fortunā eſſe peſſimam: ⁊ di. Bo. Hoc verum eſt ſm vulgares tametſi pro quāuis nemo audeat cōfiteri ſm veritatem: qꝛ in rei veritate ois fortuna bona eſt tā bonoꝝ qꝫ maloꝝ vt ꝓbaſti. ¶ Nota ꝙ ois fortuna vel eſt remunerās vel exercens vel corrigens. Fortuna remunerans eſt eorum qui ſunt in poſſeſſione virtutis. fortuna exercens eſt eoꝝ qui ſunt in ꝓſpectu virtutis fortuna corrigens eſt eoꝝ qui incipiūt eſſe virtuoſi. Ex quo relinquitur ꝙ eoꝝ q ꝑmanēt in malicia ſit fortuna peſſima. ⁊ hoc eſt verum ſm opiniōes vulgares. ¶ No. ꝙ quelibet fortuna pōt dupliciter conſiderari. Uno modo in cōparatione ad cauſam vniuerſalē q oia regit ⁊ diſponit ordinādo ſingula in finem eis cōuenientem. ſic ois fortuna eſt bona vt ꝓbatum eſt: vel pōt cōparari fortuna ad illū cui euenit: ⁊ ſic ſolum illa dr bona que aliqd bonū cōfert illi cui aduenit: ⁊ illa mala q nihil bōi ꝯfert

¶ Quare inquit. Hic facit quādā exhortationē dī. Ex quo oīs fortuna eſt bona ſapiēs vir nō debet moleſte ferre quotiens adducitꝰ in certamē fortune. i. cū fortuna: ⁊ nō decet fortē virum indignari. i. turbari q̄tiēs icrepuit. i. inſonuit bellicꝰ tumultꝰ. i. ſtrepitꝰ. Nā ipſa difficultas bellādi ⁊ reſiſtēdi fortune eſt vnicuiqꝫ viro forti ⁊ ꝟtuoſo materia. i. cauſa glorie ꝓpagāde. exercitiū em̄ bellicū eſt cauſa glīe viro forti. Illi ꝟo ſcꝫ viro virtuoſo reſiſtētia fortune eſt materia. i. cauſa ꝯfirmāde ſapiētie. i. ꝟtutꝫ ex quo. i. ex qua victoria talis difficultas virtus vocatꝰ. Dicitur em̄ virtus ex eo ꝙ ſuis viribus nitēs nō ſuperetꝰ aduerſis: ⁊ ſubdit. Neqꝫ em̄ vos poſiti in ꝓfectu. i. in via ꝟtutis veniſtis in mūdū defluere delitijs: ⁊ emarceſcere voluptate ꝓliū nimis acre cēſeritis. i. iudicabitis fieri: cū oī fortuna ne triſtis fortuna vos opprimat eijciēdo i deſperationē: aut iucūda corrūpat allicie do ad voluptatē. occupate. i. tenete ergo mediū virtutis firmis viribꝰ: qꝛ quicquid infra ſubſiſtit a medio virtutis deficiēdo aut vltra ꝓgreditꝰ medium virtutis extēdēdo. illud hꝫ cōceptū felicitatis. i. virtutis ⁊ nō habet p̄mium laboris ⁊ in veſtra manu. i. poteſtate ſitum eſt qualē fortunā velitis vobis formare ſcꝫ bonā vel malā. Oīs em̄ fortuna q̄ videtꝰ aſpera aut exercet bonos aut punit malos: ⁊ ſic ē bona. No. ꝙ phīa hortatꝰ ſapientem ad magnanimitatē cū dī. Sapiens nō debet moleſte ferre fortunā. Naꝫ ſm̄ Ariſto. in Ethi. Sapiēs bene ſcit ferre fortunas: qꝛ habet ſe ſine vituperio ſicut tetragonū quocūqꝫ ꝓijcitur firmiter ſtat: et magnanimus eſt qui cōtra difformes inſultus fortune vnanimi mētis cōſtantia militat. ¶ Nota ꝙ virtus cōſiſtit in medio inter duo vitia extrema: ad quorum vnuꝫ impellit ꝓſpera fortuna: ad aliud aduerſa. ꝟbigratia aduerſitas impellit ad deſperationē ⁊ timiditatem: proſperitas aūt ad preſumptionem ⁊ audaciā inter que cōſiſtit medium virtutis: cuius exceſſus vel defectus eſt vitioſus: ⁊ hoc innuit phīa in litera. ¶ Nota ꝙ in poteſtate hoīs eſt facere fortunam qualem vult ſcꝫ bonā vel malā: qđ declarat phīa in aduerſa fortuna: qꝛ ſi eam accipimus bono aīo pro exercitio ⁊ corruptione ipſa eſt bona. Si autem eam toleramus inuiti: etiam pro pena ipſa eſt mala.

¶ Quare inquit ita vir ſapiens ferre moleſte nō debet quoties in fortune certamen adducitur: et virum fortem non decet indignari quoties increpuit bellicus tumultus: vtriqꝫ enim hic quidem glorie propagande: illi vero confirmande ſapiētie difficultas ipſa materia eſt. Ex quo ⁊ cū virtus vocatꝰ qđ ſuis viribꝰ nitens nō ſuperatꝰ aduerſis: neqꝫ em̄ vos in prouectu poſiti virtutis diffluere delitijs et marceſcere voluptate veniſtis: ſed prelium cum omni fortuna nimis acre cenſeritis. Ne vos aut triſtis opprimat aut iocunda corrumpat firmis medium viribus occupate. Quicquid autem infra ſubſiſtit aut vltra ꝓgreditur habet ⁊ contemptum felicitatis: ⁊ nō habet premiuꝫ laboris. In veſtra eſt em̄ ſitum manu qualem vobis fortunā formare malitis. Oīs em̄ que videtur aſpera niſi aut exercet: aut corrigit: punit.

Raymū. TAm ne igitꝰ vides. In hac ꝓſa ex dictis cōcluditꝰ oēm fortunā eſſe bonā tali rōne oē qđ eſt iuſtū vel vtile eſt bonū: ſꝫ oīs fortuna eſt iuſta vel vtilis: ergo oīs fortuna eſt bona: maior ptꝫ: qꝛ iuſtū bonū ⁊ vtile cōuertunꝰ. minor ptꝫ cū omne qđ fit propter finē boni fit: ſed bonū ⁊ oīs fortuna fit ꝓpter finē boni vt iam cōcluſum eſt: parapho ex quo: vbi dꝛ deus vtendo aduerſus elicit effectū alicuius boni. ¶ Et q̄ fieri pōt. Lege qui. i. q̄uō ⁊ eſt ablatiuus de quis nec recte dꝛ quinā: vt in ſcđo cōmētario: qꝛ qui nō recipit nam in abltō. ¶ Et quid inquit. Lege quid. i. quare nūerabimus has opiniones: nec recte dꝛ q̄. ¶ Uel a vitijs declinantes. q. d. fortuna que exercet eſt eoꝝ hoīm q̄ declinantes a vitijs ceſſantes ſequuntꝰ iter virtutis. ¶ Uide igitꝰ Quaſi dī. vide. i. cōſidera ſi nō cōcluſimꝰ quoddā incredibile ſequēdo vulgariū opinionē: ⁊ ponitur tēpus ꝓ tpe ſcꝫ p̄teritū cōiunctiui pro p̄terito indicatiui puta cōfecerimus ꝓ cōfecimus. ¶ Ex quo etem̄ virtus. Lege etem̄ nō cum. ¶ Prelium cū omni fortuna nimis acre. Senſus eſt. q̄ñ iudicabitis bellum acre. i. amarū in quacūqꝫ fortuna ſcꝫ vel ꝓſpera vel aduerſa tūc mediū tenere debetis ne aduerſitas vos ducat in deſperationē vel ꝓſpitas vos allictēdo corrūpat mediuꝫ aūt eſt nō eleuari in ꝓſperis nec triſtari in aduerſis. ¶ Hic notes ꝙ cū nō eſt hic p̄poſitio: ſed aduerbiū ⁊ in illo termino fortuna intelligitꝰ prepoſitio in. Item ly acre nō eſt aduerbium ſed nomen adiectiuum.

Aſcenſiꝰ Quī⁊qđ TAm ne igitꝰ vides ⁊c. Et q̄ nā fieri pōt. Caue ne legas. Et qđ fieri pōt. Non em̄ ſciſcitatꝰ ſcꝫ q̄ res fieri pōt: qꝛ hoc iā phīa dixerat: ſꝫ querit q̄. i. quō vel quare ſeu quo medio fieri pōt. Peccāt aūt multi in hac dictione. nā audientes ab eo qui dicit. Rex veniet: querunt quid ſcis? ⁊ iam ille dixerat qđ ſciat: vt pote regē vēturū: deberēt ergo querere q̄ ſcis: ſicut apud Terē. legitꝰ. Qui ſcis eos diſcordare ⁊c. Similiter paulopoſt legēdū eſt. Et qui inquit vt ad quid inquit. nō ⁊ quid inquit. Qua vero aut exercet ⁊c. ſubaudi fortuna: vt ſit vero pro ſed fortu-

na que exercet aut corrigit prodeſt. Et ſubaudit omnis aut fortuna eſt huiuſmodi: igitur bona. Ex quo ⁊ cum virtus vocatur ꝙ ſuis viribus nitens. Dicitur em̄ virtus ſm̄ Uarronē a noīe vir: ⁊ a vis viribus q̄bus ad bona peragenda valet ⁊ malis reſiſtit. Eſtq̄ʒ vt nonius atteſtat ꝓprie fortitudo: ſʒ q2 fortitudinē ad omnē habitū laudabilē habere opus eſt: generaliter accipit. Et in medio duoꝝ vitioꝝ cōſiſtit. vn̄ Horatius in epiſtolis. Uirtus eſt mediū vitioꝝ vtrinq̄ʒ redactuʒ. Quicq̄d aut infra ⁊c. Horatius in primo ſermone. Eſt modus in rebꝰ ſunt certi deniq̄ʒ fines. Quos vltra citraq̄ʒ neq̄t cōſiſtere rectū. In veſtra eſt em̄ ſitum manu ⁊c. Sic Iuue. Nullū numen habes ſi ſit prudētia: ſed te nos facimus fortuna deam: celoq̄ʒ locamus.

¶ Metrum ſeptimum quarti libri.

Bella biſquinis operatus annis
Ultor atrides phrygie ruinis.
Fratris amiſſos thalamos piauit.
Ille dum graie dare vela claſſi
Optat ⁊ ventos redimit cruore.
Exuit patrem miſerumq̄ʒ triſtis
Foderat nate iugulum ſacerdos.
Fleuit amiſſos Ithacus ſodales
Quos ferus vaſto recubans in antro:
Merſit immani poliphemus aluo.
Sed tamen ceco furibundus ore
Gaudium meſtis lachrymis rependit.
Herculem duri celebrant labores.
Ille centauros domuit ſuperbos.
Abſtulit ſeuo ſpolium leoni:
Fixit ⁊ certis volucres ſagittis:

Bella biſquinis operatꝰ ānis. Hic incipit ſeptimū metrū et vltimū metrū huiꝰ quarti q̄d dr̄ ſapphicū ab inuētrice: trochaicū a pede p̄dominānte in q̄ phia cōfirmat ſuā exhortationē exēplo viroꝝ fortiū q̄ ſpretis voluptatibꝰ magnos ſubierūt labores ſpe laudis ⁊ glīe. Et prio ponit plura exēpla. Scd̄o hortat nos ad imitationē eoꝝ: ibi. Ite nūc fortes. Pria ps poſſet diuidi in tot partes quot exempla ponit: q̄ patebūt. Primū exemplū eſt tale. Paris filius priami regis troianorū in greciam ꝓfectus rapuit helenā vxorem menelai ⁊ duxit eā in phrygiā regionem. Menelaus aūt cōqueſtus fratri ſuo agamēnoni hoc factū. Menelaus cōuocatis principibus grecoꝝ trāſfretauit in phrygiā ⁊ obſedit troiā decem annis: quā tandē deſtruxit: ⁊ maioribꝰ interfectis populū captiuauit. Cū aūt agamenon ꝓficiſceret verſus troiam p quandā inſulā vbi factus eſt ei ventus ꝯrius: requiſiuit vates quid eſſet faciēdū: q̄ dixerūt ꝙ non haberet vētū ꝓſperū niſi placaret dianā ſacrificādo ei ſuā filiam. Cui licet hoc videret durū ꝓpter pietatē paternā tn̄ ſuadente vlyxe ſpe laudis ⁊ glīe ſup victoria obtinēda cōſenſit vt eā immolaret: quo facto obtinuit vētū ꝓſperū ad voluntatē. Dicit ergo in lr̄a atrides. i. Agamennō atride filius exiſtēs vltor opatꝰ bella biſq̄nis. i. decē ānis piauit. i. purgauit vlciſcēdo amiſſos thalamos vxorē cōtētā in thalamo fr̄is menelai ruinis. i. deſtructiōibꝰ phrygie. i. troie q̄ ſita fuit in phrygia: dū ille Agamēnō optat dare. i. exponere vela graie claſſi. i. naui grecali ⁊ dū redimit vētos cruore filie ſue: ipe exuit. i. depoſuit prēʒ. i. pietatē paternā: ⁊ ſacerdos triſtꝭ exiſtēs foderat. i. i. federe ſacrificat miſerū iugulū. i. collū vl̄ guttur nate. i. filie agamēnonis: ſm̄ Hug. em̄ iugulū idē ē q̄d guttur vel gutturis inciſio. ¶ Fleuit amiſſos ithacꝰ ſodales. Hic phia pōit ſcd̄m exēplū i q̄ ea declarat fortia acta ipſiꝰ vlyxis intēdēs talē fabulā. Ulyxes rediēs de bello troiano decē ānis errauit in mari ſuſtinēs multa aduerſa: tādē caſualr̄ venit ad antrū polyphemi q̄ erat maximꝰ gygas habēs vnicū oculū i frōte: q̄ ſocios vlyxis occidit ⁊ vorauit: ſup quo vlyxes cōtriſtatꝰ ſuſtinuit vſq̄ʒ dū p̄dictꝰ gygas cibo repletus obdormiret: quo dormiēte oculū quē i frōte habuit eruit. Qui euigilās furibūdus q̄ſiuit vlyxē ſʒ excecatꝰ eū inuenire nō potuit. dicit ergo in lr̄a ithacꝰ. i. vlyxes ab ithaca regiōe vl̄ ab auo ſuo ithacho ſic dictꝰ: ille fleuit. i. defleuit amiſſos ſodales quos ferꝰ polyphemꝰ recubās. i. morās in vaſto antro merſit immani aluo. i. magno vētre: ſʒ tn̄ vlyxes furibūdꝰ repēdit. i. reſtituit gaudiuʒ meſtis lachrymis. i. ſuis triſtitijs ore. i. facie polyphemo ceco. i. excecato. ¶ Herculē. Hic ponit aliud exēplū i q̄ deſcribit acta herculis ⁊ labores eiꝰ q̄bꝰ fingit meruiſſe celū di. duri labores aſſūpti celebrāt. i. celebrē reddūt herculē. Cuiꝰ ponit p̄mū laborē. ſ. domationē cētauroꝝ di. Iſte hercu. domuit ſupbos cētauros q̄ eū cōtēpſerūt. ¶ Ubi notā. ꝙ cētauri ſunt mōſtra q̄dā dicta ex medietate tauri q̄s poete fingūt genitos ex ſemine Ixiōis: q̄d ꝓiecit in nubē: q̄ iuno circūdederat ſe fugiēs a facie eiꝰ volētis cū ea cōcūbere. Hos cētauros hercules domuit. cū em̄ ꝯueniſſet ad ludū paleſtine in mōte ſolor hercules ꝯgreſſus cū eis ipos vſq̄ʒ ad effuſionē ſanguinis ꝓſtrauit. ¶ Abſtulit ſeuo. Hic ponit ſcd̄m laboreʒ herculis di. Hercules abſtulit ſpoliū. i. pellē ſeuo leōi. ¶ Ubi notā. ꝙ i ſilua nemea fuit q̄dā leo crudeliſſimꝰ q̄ homines totiꝰ regionis inuaſit: quē aggreſſus hercules ꝓ liberatiōe p̄rie ipm̄ interemit ⁊ excoriās ipm̄ pellē ꝓ ſpolio abſtulit. ¶ Fixit ⁊ certis. Hic ponit tertiuʒ laborē dicens. Hercules fixit volucres. i.

Sāctus thomas.

Ulyxes.

harpyas certis ſagittis. ¶ Vbi nota ꝙ rex Phineus ſuos filios excecauit qui nouercā ſuā de ſtupro accuſauerāt ꝓpter qđ inuidia deoꝝ ipſe eſt excecatꝰ ⁊ oppoſite ſunt ei harpye.i.volucres ꝟgineī vultus rapiētes cibū de mēſa eius quas hercules ſagittis ſuis fixit ⁊ fugauit. ¶ Poma cernenti rapuit draconi. Aureo leua. Hic tāgit quartū laborē di. Hercules rapuit poma draconi cernēti.i.cuſtodiēti illa: rapuit aureo metallo.i.cū claua aurea. Hercules inquā factus grauior.i.fortior leua.i.manu.

Poma cernenti rapuit draconi;
Aureo leua grauior metallo:
Cerberum extraxit triplici catena:
Victor immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſeuis dominum quadrigis.
Hydra combuſto periit veneno.
Fronte turbatus Achelous amnis.
Ora demerſit pudibunda ripis.
Strauit Anteum libycis arenis:
Cacus Euandri ſatiauit iras:
Quoſq; preſſurus foret altus orbis
Setiger ſpumis humeros notauit.
Vltimus celum labor irreflexo
Suſtulit collo: preciumq; rurſus
Vltimi celum meruit laboris.
Ite nunc fortes vbi celſa magni
Ducit exempli via: cur inertes
Terga nudatis? ſuperata tellus
Sydera donat.

¶ Vbi no. ꝙ ſeptē fuerunt filie athlantis habentes hortū aureū cū pomis aureis q̄ draco cuſtodiebat. Hercules autē ſupueniēs draconi poma aurea abſtulit. ¶ Cerberū traxit. Hic ponit quintū laborē di. Hercules cerberū.i.canē infernalē traxit ab inferis triplici catena. ¶ Vbi nota ꝙ Pyrithous volēs ſibi deſponſare reginā inferni herculē ⁊ theſeū ⁊ alios homines fortes aſſumpſit. q̄bꝰ veniētibꝰ ad īfernū. Cerberus ianitor īferni ipos latratu ſuo impediuit: Hercules aūt ipm̄ tribꝰ catenis vinxit: vel ſm̄ alios ipm̄ traxit de īferno triplici catena: q̄r đr habere tria canina capita triplici catena victa. ¶ Victor imitē. Hic ponit ſextū laborē di. Victor.ſ. hercules ferṫ poſuiſſe immitē dn̄m.ſ. Diomedē in pabulū ſeuis quadrigis.i.equis quadrigā trahentibꝰ. ¶ Vbi nota ꝙ diomedes fuit rex thracie q̄ equos ſuos pauit hūana carne quē hercules interfectū dedit ſuis ꝓpriis equis deuorādū. ¶ Hydra cōbuſto. Hic ponit ſeptimū laborem di. hydra.i.ſerpēs periit cōbuſto veneno ſuo. ¶ Vbi notandum ꝙ in lerna palude fuit q̄dā ſerpēs habēs plura capita: quorum vno p̄ciſo ſuccreſcebāt tria: quē hercules aggreſſus ſagittādo cū nō videret ſe ꝓficere cōgerie lignoꝝ ipm̄ combuſſit. ¶ Frōte turbatꝰ Achelous amnis. Ora demerſit. Hic ponit octauū laborē hercu. Vbi ſciendū ꝙ cū hercules vellet deduce filiam cuiuſdā regis q̄ dibebaṫ. Deianira fluuiꝰ achelous quē debebat trāſire mutauit ſe in diuerſas formas repugnādo cōtra herculē. Cū aūt vltimo mutaſſet ſe in ſpeciē tauri: hercules ipo deiecto abſtulit ſibi vnū cornu qđ ſacrificauit copie.i.dee fortune ꝓpṫ qđ achelous verecūdia cōfuſus fugit ⁊ in aquis latuit. Vn̄ dicit in litera Achelous amnis.i.fluuiꝰ fronte turbatus propter ablationē cornu: ipſe merſit in ripis ora pudibunda: q̄r latuit pre pudore in ripis. ¶ Strauit anteū. Hic ponit nonū laborē di. hercules ſtrauit.i.occidit anteū illū gygātē arenis libycis.i.in arenis libye regionis. ¶ Vbi not. ꝙ anteus erat gygas de terra ꝓgenitus: cuius erat talis virtus ꝙ ſi aliq̄n ex ſagittatiōe fatigareṫ tactu terre ſtatim recupabat vires. Qui cū exerceret tyrānidē in libya: aduenit hercules: ⁊ cōgreſſus cū eo diu ſimul luctabanṫ. Cū aūt anteus ſentiret ſe debilitari ſponte cecidit in terrā. ⁊ ſic ſumpſit vires: qđ hercules cognoſcēs ipm̄ a terra eleuauit: ⁊ ſupra pectꝰ ſuū tenēdo oppreſſit quouſq; ſpiritū exhalaret. ¶ Cacus euādri. Hic ponit decimū laborē. Vbi notādum ꝙ cacus fuit mōſtrū euomēs ignē ꝑ os: cuiꝰ pater fuit vulcanꝰ. manebat aūt cacꝰ in monte auētino ſpoliās ⁊ occidēs hoīes ⁊ furto plurimū inſiſtēs. Cū aūt hercules veniret de hiſpania ducēs ſecū multos boues cacꝰ quoſdā boues herculis furabaṫ: ⁊ traxit eos ī antrū ſuū retrorſū ꝑ caudas ne furtū pateret. cū aūt hercules q̄reret boues ꝑ mugitū vniꝰ bouis: ꝑuenit ad antrū caci. quo extracto ipſū interfecit: cuiꝰ morte placata ē ira euādri. quē idē cacꝰ mltū offēderat. vn̄ dicit. Cacꝰ ſ. ꝑ mortē ſua quā paſſus eſt ab hercule ſatiauit.i.cōpeſcuit iras euādri quē cacꝰ multū offenderat. ¶ Quoſq; p̄ſſurus. Hic pōit vndecimū laborē hercu. Vbi notā. ꝙ ī arcadia erat q̄dā aꝑ deuaſtās totā regionē: quē cū hercules agitaret aper ſibi inſultās humeros hercu. ſpumā maculauit quē aprū tādē interfecit. vn̄ di. Setiger.i.aper gerēs ſetas: notauit.i.maculauit humeros hercu. ſup. ſpuma vel ſaliua. quos humeros altꝰ orbis foret.i.erat p̄ſſurus: q̄r vt ſtatim patebit hercu. humeris ſuis celū ſuſtulit. ¶ Vltimꝰ celū. Hic ponit duodecimū ⁊ vltimū laborē eiꝰ. Vbi notādū ꝙ atlas fingiṫ fuiſſe q̄dā gygas ſupportās celū humeris ſuis: hic fatigatus rogauit herculē vt celum ſupportaret quouſq; ipſe reſpiraret qđ ⁊ hercules fecit. ⁊ ꝑ hoc celū meruit. vn̄ dicit. Vltimus labor herculis fuit ꝙ ſuſtulit.i.ſupportauit celū

collo irreflexo.i.nõ indignato:⁊ rurſus meruit celũ tãq̃ pciũ vltimi ſui laboris. ¶ Ite nõ fortes vbi
celſa magni. Hic hortat̃ phia ad imitationẽ predictoꝝ viroꝝ dĩ. Ite nũc fortes reſiſtẽtes aduerſita
tibꝰ.ite illuc vbi ducit via celſa.i.ardua magni herculis q̃ eſt via ꝟtutũ⁊ via magni exẽpli ad aggre
diendũ fortia.nũc inuehit̃ cõtra tardos ⁊ vitioſos dĩ. Cur vos iertes.i.hoĩes ſine arte ſicut hoĩes de
ſidioſi:cur nudatis terga.i.dorſa veſtra fugiendo labores ⁊ aduerſa.nã tellus.i.terrena ↄcupiſcẽtia
ſuperata donat hoĩ ſydera.i.celũ:q: ſuperata terrena cõcupiſcẽtia efficit̃ hõ dignus celo qḋ ẽ locus
deoꝝ ⁊ ſpũum. Nã ſm Ariſto.ij.de celo ⁊ mũ. Oẽs eũ locũ q̃ ſurſum ẽ deo attribuũt ⁊ barbari ⁊ gre
ci quicũq; putãt deos eſſe:de quo loco dĩ. Pla in.phedone. Viri ſpeculatiui viuentes ſm vitã cõtem
platiuã celeſtes ſedes recipiũt:in q̃bus felicitate deoꝝ potiunt̃.qua felicitate nos faciat participes
ieſus xp̃s q̃ eſt deus ſuper oĩa benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Bella bis quinis. In hoc metro phia ꝓbat ꝑ tria exẽpla (puta agamẽnonis:vlixis ⁊ her- Raymũ.
culis) cõſtantiã eſſe tenendã ꝑ quã ꝟtuoſi ad optatũ ſepe venerũt finẽ. ¶ Quos ferus
vaſto. Vide vaſtus plura ſignat.nã eſt vaſtus magnus ingens pariterq; ꝓfundus incul
tus ⁊ amplus deſertus ſolitarius. ¶ Merſit immani. Hic ⁊ hec immanis ⁊ hoc imma-
ne eſt res ſine bono vel crudelis vel vir non manſuetus ⁊ terribilis.

Bella bis q̃nis ⁊c.carmẽ ſapphicũ ab inuẽtrice:hẽdecaſyllabũ a numero vndecim ſylla- Aſcenſꝰ
baꝝ monocolõ ꝑterq̃ i fine vbi ꝟſus adonicꝰ ponit̃:q̃ poſt tertiũ queq; poni ↄſueuit. Cõ
ſtat aũt ſapphicus vt priꝰ dictũ ẽ q̃nq; pedibꝰ. Trocheo ſpõdeo dactilo ⁊ duobꝰ trocheis
Adonicꝰ dimeter ex dactilo ⁊ ſpõdeo ↄſtãs. In toto aũt carmĩe oñdit̃ ꝟtus ⁊ ↄſtãtia vi
roꝝ fortiũ:q̃ freti ad optatũ finẽ deuenerũt:vt ↄſili ↄſtãtia celũ mereamur. Ponit autẽ
ꝑncipalr̃ tria exẽpla agamẽnonis:vlixis:⁊ herculis:q̃ lʒ ſatis apte a ſuperioribꝰ cõmẽtarijs explicent̃
tñ vt pleniꝰ q̃s hiſtorias ac fabulas cognoſcat altiꝰ repetemꝰ. Fuerũt itaq; vt ſeruiꝰ recitat Atreꝰ ⁊
Thyeſtes frẽs iter ſe ſeui vſq; adeo vt Thyeſtes cũ europe fr̃is vxore ↄcũberet.qḋ dolẽs atreꝰ libe-
ros ei epulãdos appoſuit. Cuiꝰ facinoꝝ cũ thyeſtes exq̃reret vltionẽ a dijs. Rñdit illi Apollo. poſſe
alio ſcelere eiꝰ vindicẽ naſci.ſ.ſi cũ pelopea filia ↄcuberet:q̃ facto natꝰ ẽ egiſtꝰ q̃ atreũ iterfecit ⁊ aga
mẽnonẽ ſilr̃ a bello redeũtẽ iteremit factꝰ adulter:⁊ violator clitẽneſtre vxoris eiꝰ. filij aũt pliſtenis
monerũt totã fere greciã i vltionẽ cũ aũt eẽnt i aulide ibiq; exercitũ recẽſerẽt:agamẽnõ Diane ceruũ
ignarꝰ occidit.dea ꝓ irata ſtati vẽtos remouit. Cũ igit̃ nec nauigare poſſent:⁊ peſtilẽtiã ſuſtinerẽt
oracula ↄſulta deã agamẽnonio ſanguine placãdã duxerũt. Ergo cũ ab vlixe ꝑ nuptiaꝝ ſimulatio-
nẽ adducta iphigenia agamẽnonis filia ad eũ locũ eẽt vt imolaret̃ ſm Seruiũ numinis miſeratiõe
ſubrepta ẽ:cerua ꝓ ipſa ceſa. Ipſa aũt i thauricã regionẽ ad regẽ thoãtẽ trãſlata ſacerdoſq; Diane
victime facta cũ deã ſm morẽ ſanguine hũano placaret:agnouit oreſtẽ frẽm q̃ occurrẽdi furoꝝ grã
cũ amico pylade colchos petierat:⁊ cũ his occiſo thoante ſimulacrũ ſuſtulit abſcõditũ faſce lignoꝝ:
vñ ⁊ faſcellis dĩ:hec ⁊ plura Seruius li.ij.enei.ad illud. Sãguine:placaſtis vẽtos ⁊ ꝟgine ceſa. Cuʒ
primũ iliacas danai veniſtis ad oras. Vbi dĩ ꝟgine ceſa:nõ ꝟa ſʒ vt videat̃ ꝟe. Hora. Iuuenalis:et
multi alij dicũt eã re ꝟa ceſaʒ ſicut ⁊ autor nr̃ h.vltor atrides.i.agamẽnõ filꝰ atrei putatiuꝰ. Optat
⁊ vẽtos redimit cruore Iphigenie.ſ.legẽdũ ẽ i tpe pñti redimit nõ redemit i ꝑterito: q: ꝟſus ñ ſtaret
⁊ ẽt eẽt deformitas ⁊ mutatio tpis. Optat eñ manifeſte pñtis ẽ tpis. Vñ ẽt ſequẽtia exuit ⁊ fenerat
i.i fenꝰ dat.ꝑntis ſunt tpis. Ithacꝰ.i.vlixes itacẽſis poſuit eñ ſicut Ver. ꝑncipale ꝓ deriuatiuo ſʒ
Seruiũ.nõ eñ fuit ithacꝰ.i.ex ithaca iſula ſʒ ithacẽſis rex. Nec dĩ ithacꝰ a pr̃e. Nã laertes pr̃ eiꝰ vo
cabat̃ vt priꝰ de vlixe ſatis dictũ ẽ. Polyphemꝰ ãt erat vnꝰ cyclopũ q̃ iuxta ethnã mõtẽ ſicilie icuba
re ſolebãt:imaniſſimi paſtores vnũ oculũ ꝑ modũ cycli i frõte hñtes vt dĩ Ver. Argolici clypei aut phe
bee lãpadis iſtar. Vñ nomẽ ſumptũ. Homerꝰ aũt tradit vlixẽ ex lothophagis i ſiciliã veniſſe i eã ptẽ
vbi duo frẽs erãt cyclops ⁊ leſtrigo: q̃ ihũane eũ exceperũt:⁊ niſi fuiſſet filioꝝ bẽignitas cũ ſocijs periſ
ſet vlixes. Cyclopis aũt filꝰ erat antiphates:leſtrigonis aũt polyphemꝰ de q̃ Verg.dicit ſic.iij.enei.
Achimenides comes ifelicis vlix. Vidi egomet duo de nũero cã corpa nr̃o. Preſa:manu magna me
dio reſupinꝰ i antro. Frãgeret ad ſaxũ:ſanieq; expſa natarẽt Lumina:vidi atro cũ mẽbra fluentia
tabo. Mãderet:⁊ trepidi tremerẽt ſub dẽtibꝰ artus ⁊c. Cũ ꝟo ſomno ⁊ vino ſepultus eſſet vlixes ſti
pite ficulno euulſit oculũ eiꝰ:⁊ cũ ſe añ oſtiũ teneret:nec ſineret exire ſocios aut vlixẽ: ↄſilio vnito po
ſuerũt ſe ſub vẽtre arietũ q̃ꝝ ille terga palpitãs emiſit eos i paſcua.⁊ ſic euaſerũt. Sʒ tñ ceco furibũ
dus orbe.meliꝰ ſic puto q̃ʒ ora.vt ſit ordo. Sʒ polyphemꝰ furibũdꝰ orbe.i.rotõdo ⁊ ãplo oculo ceco.i. hercules
excecato:repẽdit.i.ꝑſoluit meſtis lachrymis vlixis ⁊ ſocioꝝ eiꝰ gaudiũ.i.letitiã de vindicta. Herculẽ
duci ⁊c.hic potiſſimũ ꝑ labores fert̃ celũ meruiſſe.⁊ dĩ hercules q̃ſi heres.i.iunonis cleos.i.glĩa:q: iu
none ꝑſequẽte magnã glĩã ↄſecutꝰ ẽ. Dr̃ aũt a poetis oĩbꝰ Iouis ex alcmena amphitriõis cõiuge fi
liꝰ apud thirinthiã vrbẽ natꝰ ⁊ educatꝰ:⁊ vt Macrobiꝰ in ſaturnalibꝰ. Nõ exiſtimes alcmene apud
thebas boetias natũ ſolũ vel ꝑmũ herculẽ nũcupatũ:imo poſt multos atq; poſtremos ille hac appel
latiõe dignatus eſt honoratꝰ hoc noĩe.q: multa fortitudine nomẽ dei ꝓmeruit. Varro etiã cũ noĩaſ-
ſet q̃dragita tres hercules:adiecit poſtea q: oẽs q̃ aliq̃d fortiter feciſſent hercules velut appellatiuo
noĩe dicti fuerũt. Sʒ huic q̃ iouis filꝰ dictus fuit cũcta poete abſq; alioꝝ mẽtione tribuunt. Itaq; eiꝰ
laudes ⁊ duros mille labores. Verg.li.viij.ꝑſequit̃ ſic:vt prĩa nouerce Mõſtra manu geminoſq; pre
mẽs eliſerit ãgues.vt bello egregias idẽ diſiecerit vrbes. Troiãq; echaliãq;⁊ ſubdit. Tu nubigenas
inuicte bimẽbres Hyleũq; pholũq; manu:tu creſſia macras ꝓdigia ⁊ vaſtũ nemee ſub rupe leonẽ ⁊c.

Martialis aūt li.iij.ſic. Si cupis alcide cognoſcere facta prioris. Diſce libyn domuit aurea poma
tulit. Peltharū ſcythico diſcuſſit amazona dona.⁊ reliq̄. Vide cornucopie. Perotricū martiale. Uer.
aūt de erūnis herculis ita opuſculū facit. Prio clionei tolerata erūna leonis. Proxima lerneā ferro
⁊ face ꝯtulit hydrā. Mox erimantheū vis tertia ꝑculit aprū. Aeripedis q̄rto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine q̄nto. Threiciā ſexto ſpoliauit amazona baltheo. Se-
ptima in argeis ſtabilis impēſa laboris. Octauo expulſo nūerat adorea tauro. In diomedeis victo
ria nona q̄drigis. Gerioē extincto decimā dat Iberia palmā. Undecimū mala heſperidū diſtracta
Cētauri triūphū. Cerberus extremi ſupma eſt meta laboris. In textu aūt nr̄o aliꝰ ponit laborꝝ ordo. de q̄bꝰ
qꝛ ſatiſ i aliis ꝯmētariis dicta ſūt pauciſſima ſubiūgemꝰ. Ille cētauros. cētauri ppl'i theſſalie iuxta pe
liō montē q̄ iō ſic dicti qꝛ ꝑmi i eq̄s v.ſi a lōge iferiores ptes eq̄nas ſuꝑiores hūanas hr̄e crediti ſūt
ii cū pirithoi ſpōſā hippodomiā rapuiſſent ab hercule poſtea occiſi ſunt. De leone ſatis priꝰ narra-
tū ē. Fixit ⁊certis. i. ineuitabilibꝰ ſagittis volucres ſtymphalidas. vt d̄r Uerg. ⁊ ēt Martialis. Perot
volucres tus d̄t de laboribꝰ herculis. Cū ſtymphalides aues ab ipſis nubibꝰ ſagittis petiſt enectaſq̄ deiecit
ſtympha Sen̄. Menali ꝑnix fera multo decorꝝ pferēs auro caput depheſa curſu. Et idē. Solitaſq̄ pēnis ꝯde
lides. re obductſ diē petit ab ipſis nubibꝰ ſtymphalidas Mar. Aeripedē ſiluiſ ceruā ſtymphalidas vndis
Poma abſtulit. Stymphalidas q̄dē parū docti harpyas eē eſtimarūt: ſꝫ id falſū eē ſi q̄s tragediā ſenece lege
heſꝑidū. rit depheᵭerit. Erāt āt ſtymphalides aues aq̄tice i ſtymphalo palude tāte magnitudinis vt ſolis ra
dios obūbrare dicerent: oēm arcadiā deuaſtātes: q̄s hercules e nubibꝰ deiecit. Errat ḡ ſuꝑior q̄ꝫ cō-
mētariꝰ q̄ harpyas iterp̄tat eē: de q̄bꝰ nos ꝑus ſatis dixīmꝰ. Poma cernēti ⁊c. Ordo melior ē hercu
les grauior. i. aliq̄n plus q̄ꝫ cōueniret. vel multū grauatꝰ aureo metallo: q̄d erat i pomis aureis: leua
i. in ſiniſtra manu q̄ ea tenuit: rapuit poma. i. mala heſꝑidū draconi cernēti. i. peruigili. Fuerūt itaq̄
heſꝑides athlātiſ filie nymphe q̄ hortū ſm̄ fabulas habuerūt i quo erāt aurea mala veneri cōſecrata
q̄ hercules miſſus ab euryſteo argiuorꝝ rege occiſo ꝑuigili dracone ſuſtulit. Reuera inq̄t Seruiꝰ fue
rūt nobiles puelle q̄rū greges abegit hercules occiſo eorꝝ cuſtode. vn̄ fingit mala ſuſtuliſſe. i. oues nā
grece mela ⁊ mala ⁊ oues ſignt. vn̄ melonomos ouiū paſtor d̄r. Uocant aūt hmōi puelle q̄ ſeptē fue-
rūt a p̄re athlātides ⁊ a m̄re heſꝑides. ⁊ nūc i celo pleiades ſunt ſtelle notiſſime. q̄n ⁊ draco i celū trāſ
Cerberꝰ latus d̄r. Pomū ne te lateat genꝰ ē ad oēs fructꝰ mollē corticē hn̄tes. ſicut nux ad durū corticē hn̄tes
Pomi aūt ſpēs ſunt malū q̄d vulgo pomū vocāt. ⁊ pirū ⁊c. Cerberū traxit triplici catena. Cerberꝰ
canis ifernalis triceps ē: q̄ pithoū iteremit: capto theſeo: quē hercules liberās cerbero ad ſuꝑas au
ras traxit. q̄ iter cotes mingēs venenū q̄d aconitū vocāt gn̄auit. Quid hiſtorica fides hꝫ i. vi. Enei.
cōmētarij docēt. iō aūt d̄t triplici catena: qꝛ tria capita habuit. Uictor imitē ⁊c. de diomede loquit n̄
de eo q̄ fuit rex etolie tydei ⁊ deiphile filiꝰ: ſꝫ de rege thracie. Nā hercules diomedē regē thracie durū
⁊ ſanguinariū hoiēs q̄ eq̄s ſuos aduenarꝝ carne i tyrida thracie oppido paſcebat occidit: eūq̄ iumē
tis ſuis epulādū dedit. Se Quid ſtabula mēorē diri biſtonij regiſ. Biſtōes ei thracie ppl'i ſūt. Hydra
cōbuſto. De hac ꝑꝰ diximꝰ ⁊ d̄ acheloo ⁊ d̄ cornucopie req̄re ꝑ tabulā i ꝑncipio poſitā. De āteo lꝫ n̄ ma
le locutꝰ ſit ſuꝑior. H̄ habe. hercules cū audiret anteū terre filiū magno ac ꝓcero corꝑe i libya eē apd̄
lixū oppidū a flumie mauritanie eiuſdē noie ita vocatū q̄ locꝰ ātei regia d̄r: robore ac fortitudine ne
mini cedētē: ad eū q̄ꝫ domādū ꝓrexit. Erat āteꝰ aſpectu roboreq̄ terribilis hitabat i ſpecu exeſas vn
diq̄ rupes hn̄te ⁊ leonū carne veſcebat. Cubile ei terra erat: null' herbis: aut paleis aut ferarꝝ tergo
ribꝰ ſtrata: ſꝫ ſimplex ac nuda. Paleſtra oēs ſuꝑabat. q̄ties aūt mēbra eiꝰ labore ꝯfecta eēnt tactu ma
tris hoc ē terre recreabāt: ac vires reſumebat. Erat vniuerſe ꝓuincie ifeſtꝰ ⁊ q̄ſcūq̄ terra mari ve eo ad
uētaſſe cognouiſſet ipſe trucidabat. Cū eo igr̄ ꝯgreſſꝰ hercules depoſitis ab ipō cleonei ab illio libye
leonis tergoribꝰ ⁊ vnctis ꝓ more paleſtre atq̄ harena ſꝑſis corꝑibꝰ: feſſuꝫ tādē luctādo ⁊ q̄ſi ſeminecē
anteū terre ꝓſtrauit: ſꝫ cū mox cōfirmatſ tactu terre viribꝰ ſurrexiſſet: ⁊ acriꝰ q̄ꝫ ante certare videret
ſtupefactꝰ tāto robore hercules rurſus illi brachia iniecit. verū anteꝰ nō expectatis ampliꝰ hoſtis vi-
ribꝰ ſpōte cadebat: plus cōtinuo viriū ex ipſo caſu accipiēs. Qua re tandē intellecta: ſtandū eſt ibi ſo
antee hercules iquit: nō ſterneris ampliꝰ: nec terre: ſꝫ pectori nr̄o fixus herebis: q̄ cū dixiſſet iuuenē
alte ſublatū ac telluri ſternere ſe conātē: arctiſſimo nexū vinculo itra vlnas ſuas expirare coegit. Ca
cus euādri. de hoc vide Liuiū in ꝑmo ab vrbe cōdita: ⁊ Uerg. in. viij. Enei. Aut perottū vbi ſupra ſa
tis etiā in cōmētarijs vidiſti. De apro etiā notiſſima ē narratio. vltimꝰ celū. vel hoc fingit ꝓpt fabu-
lā in cōmētarijs ſuꝑioribꝰ recitatā. Uel qꝛ colūnas in occidēte fixit ſuꝑ quas celū incūbere videtur.
Narrant plures labores herculis q̄ꝫ iā dicti ab aliis: ſꝫ oēs volūt q̄ ꝑ labores ⁊ virtutē hercules celū
meruiſſe d̄r. Un̄ xenophon in eo libello quē de dictis ⁊ factis Socratis mēoratu dignis cōpoſuit: di
cit ei i infantia ſupremā voluptatē ⁊ ꝟtutē habitu muliebri oblatas: q̄ cū vtriuſq̄ cohortationē audi
uiſſet: ꝟtutiſq̄ arduū iter optatū receptaculū ⁊ letū finē hr̄e didiciſſet: cōtraq̄ voluptatiſ aditū valde
facilē: ſꝫ finē ſane amarū. grauibꝰ verbis voluptatē ⁊ neq̄tiā aſpernatus virtutē labores ⁊ ſudores in
dextrā iſecutꝰ eſt. vn̄ ⁊ Cicero in offi. Nāq̄ herculē ꝓdigus dicit: vt ē apd̄ xenophontē: cū primū pu
Ubi. beſceret: q̄d oibꝰ a natura ad eligēdū quā viā q̄ſq̄ viuēdi ſit igreſſurꝰ datū eſt: exiſſe in ſolitudinē atq̄
ibi ſedētē diu ſecū multūq̄ dubitaſſe cū duas cerneret vias: vnā voluptatiſ alterā ꝟtutis vtrā igredi
meliꝰ eēt. Hec Cicero. Et hoc ꝑtēdit autor noſter dicēs. Ite nūc fortes ⁊c. Celſa via ſit Uer. in lr̄a py-
thagore. Nā via ꝟtutis dextrū petit ardua callē. Difficileq̄ aditū primū ſpectātibꝰ offert. Sꝫ requiē
prebet feſſis in vertice ſummo. Ubi hoc loco ſignificat poſtq̄. nam ſi ſignificare in quo loco: nō recte

dixiſſet vbi ducit: ſ3 quo ducit. ſicut apud Horatium. Damna tñ celeres reparãt celeſtia lune. Nos vbi decidimꝰ. Ordo igit᷑ ⁊ ſenſus hic eſt. Ite nũc fortes cur vos inertes nudat̃ terga. vbi. i. poſtq̃ ita eſt ꝙ celſa. i. ardua ⁊ ſublimis via magni exẽpli: ducit. i. ducis agit partes. Et ẽ locutio ſumpta a militibus qbꝰ turpe eſt nudare terga fuge. vbi bonũ habẽt ducẽ q̃ reſiſtat ⁊ reſiſtẽdi exemplum p̃beat. Eſt p̃terea alia rõ cur turpe ſit fugere: qꝛ ingẽs victoribꝰ merces ꝓpoſita eſt: qꝛ tellꝰ ſupata donat celũ. Quod aũt dicit nudatis terga nõ parui momẽti eſt. ſignificat eñ ꝙ nemo in hac pugna q̃ ꝯtra vitia ⁊ ꝯtra mũdũ gerit᷑: ſuperat᷑. niſi q̃ terga ꝑ inertiã nudauerit. i. arma que ſunt ꝟtutes abiecerit. Fidelis eñ inqt apl's. deꝰ nõ ſinit vos tentari vltra id qđ poteſtis.

¶ Finis cõmentariorum Aſcenſij in quartum librum.

¶ Argumentum quinti libri.

Quintus habet ſophie ſpectacula maxima fato:
Quid caſus: fatũ ve mouet prudẽtia maior:
Et coniũcta ſimul que ſanant oia mundo
Quidq; venire ſinant inter ſe lege biformi.

¶ Libri quinti. Proſa prima.

Dixerat orõniſq; curſu3 ad alia q̃dam tractãda ⁊ expediẽda ꝟtebat. Tum ego recte q̃dẽ exhortatio tuaq; prorſus autoritate digniſſima: ſ3 qđ tu dudũ de ꝓuidẽtia q̃õnem pluribꝰ alijs implicatũ eſſe dixiſti: experior. Quero eñ an eſſe aliq̃d oĩno: ⁊ q̃dnã eſſe caſum arbitrare? Philo. Tum illa. Feſtino inq̃t debitũ ꝓmiſſionis abſoluere: viãq; tibi qua patriã reueharis aperire. Hec aũt ⁊ ſi perutilia cognitu: tñ a ꝓpoſiti nr̃i tramite pauliſꝑ auerſa ſũt. Uerẽdũq; eſt ne deuijs fatigatꝰ ad emetiẽdũ rectum iter ſufficere nõ poſſis. B. Ne id inquã prorſꝰ vereare. Nã q̃etis mihi loco fuerit ea q̃bus maxie delector agnoſcere. Silr̃ cũ oẽ diſputatiõis tue latꝰ idubitata

Dixerat orõniſq; curſum. Hic incipit q̃ntꝰ liber Bo. de ꝯſolatiõe phie cuiꝰ hec ẽ prĩa ꝓſa i q̃ phia ſtudet ſoluere q̃dã dubia ſuã determinationem ꝯñã de fato ⁊ ꝓuidẽtia. vr̃ eñ ex dict̃ ꝙ caſus nõ ſit: qꝛ ſi oĩa ſint ꝓuiſa ita ꝙ nihil eueniat p̃ter ordinẽ diuĩe ꝓuidẽtie. vr̃ ꝙ nihil caſualr̃ euenit qꝛ caſus iportat euẽtũ ioꝑinatũ. Itẽ vr̃ ex dict̃ ꝙ liber arbitriũ nõ ſit: qꝛ oĩa diſponũt᷑ ſ3 ordinẽ fatalis neceſſitat̃. liber aũt arbitriũ neceſſitatẽ excludit. Uidet᷑ ꝙ ſi ponit᷑ ꝓuidẽtia ⁊ fatũ: ꝙ oĩno excludat᷑ liber arbitriũ. Phia ergo i p̃nti libro inq̃rit vtrũ caſus ſit: ⁊ q̃d ſit ⁊ inq̃rit vtrũ liber arbitriũ ſit ponẽdo argumẽta q̃bꝰ liber arbitriũ cũ ꝓuidentia diuia nõ vr̃ ſtare. poſt h̃ ponit falſam ſolutionẽ quorũdã quã iprobat: ⁊ ponit ꝓpriã quã rõnibꝰ ꝯfirmat ⁊ de eternitate determinat: ⁊ alia plura: ſicut patebit. Et diuidit᷑ iſte liber i vndecim partes: qꝛ ſex ſunt proſe ⁊ q̃nq; metra: eiuſq; ꝑtes ⁊ q̃ in ipſis determinãt᷑ patebũt in ꝓceſſu libri. In p̃ma ꝓſa determinat de caſu. ⁊ prio Boe. tãgit acta phĩe ꝯmendãs eiꝰ exhortationẽ factã: ⁊ mouet q̃ſtionem de caſu. Scđo phia excuſat ſe ab eiꝰ determinatione. ⁊ Boe. illã excuſatiões remouet. Tertio phia determinat de caſu: ſcđa ibi. Tũ illa feſtino. tertia ibi. Tũ illa morẽ. Prio đt phia dixerat h̃ p̃dicta: ⁊ ꝟtebat curſũ orõnis. i. ſmonis: ad tractãda q̃dã alia atq; expediẽda: tũc ego Bo. inquã. O phia recta eſt exhortatio tua ⁊ prorſus eſt digniſſima autoritate: ſed ꝙ tu dudum dixiſti ſexta proſa. iiij. li. queſtionem de ꝓuidentia implacatam eſſe pluribus alijs. ſ. queſtionibus ego experior re. i. realiter: quero enim an arbitrere. i. arbitreris caſum omnino aliquid eẽ ſup. in rer natura: ⁊ q̃dnam arbitreris eſſe caſum ſup. in rerum natura: ¶ Nota per hoc ꝙ di. Boe. dixerat innuit philoſophia iam expediuiſſe que ad ſui ſpeculationem ſpectabant: ⁊ ita determinaſſe p̃ncipalem huius libri intentionẽ ⁊ phia vertebat curſum orõnis. i. orõnem currentem: qꝛ orõ philoſophie non impediebatur ignorantia docentis: nec tarditate diſcentis. hãc orationem vertebat ad quedam alia tractanda q̃ autem fuerunt illa Bo. nõ exprimit: qꝛ forſitam ſua opinione nimis erant deſideranda: vel forſitam quantum ad propoſitum extranea. ¶ No. ꝙ dicit exhortationem phie fuiſſe rectam: qꝛ phia hortatur ad ꝟtutes ⁊ ad contemptum fortuitorum. talis autem exhortatio que fit ad bonum proſequendum ⁊ ad malum fugiendum recta eſt: ⁊ dicit exhortationem philoſophie eſſe digniſſimam autoritate: quia quod a ſapientibꝰ, di autoritate ſapientis dignum reputatur. ¶ Tum illa feſtino inquit. Hic philoſophia excuſat ſe de huius opinionis vel queſtiõis determinatione. ⁊ Bo. illã excuſationẽ remouet. di. phia inquit. Ego feſtino abſoluere. i. perficere debitum promiſſionis: ⁊ aperire tibi viam qua reueharis ad patriam. hec autem que tu queris de caſu etſi pro q̃uis ſunt ꝑutilia cognitu. i. cognitione: tamẽ pauliſper auerſa ſunt tramite. i. ad via noſtri ꝓpoſiti. ⁊ di. pauliſper. qꝛ non ſunt totaliter auerſa: ſed aliquantulum lucidant premiſſa: ⁊ eſt verendum. i. timendum ne tu fatigatus deuijs. i. q̃ſtionibꝰ extraneis: nõ poſſis ſufficere ad emetiẽdũ. i. trãſeundũ rectũ iter di. Boet. Phia ne illud vereare. i. non timeas: qꝛ h̃ fuerit nihil loco q̃etis agnoſcere ea q̃bꝰ maxime delector: ⁊ cũ oẽ latus. i. oĩs ꝯtrãria tue

Sctũs thomas

diſputationis mihi ꝯſtiterit fide indubitata nihil eſt qḋ ambigatur de ſequentibꝰ. ¶ No. ꝙ dicit que via reuehar(is) patriā. hic patriā vocat btitudinē quā ꝓus iuenire docuit. illa aūt ꝑ quē hō ꝑuenit ad ipſaȝ ſunt ꝟtutes de qbꝰ Bo. itēdebat agere: nō in hꝰ libro: ſȝ i vltimis libris muſice ſuelagēdo de muſica hūāna intētionē aūt ſuā nō ꝯpleuit: q2 a rege Theodorico morte ꝑuentꝰ fuit. Tum illa morem inqt. Hic phia determinat de caſu ſoluēdo ꝑmiſſas cauſas ⁊ qōnes. Pꝰo ſoluit pmaȝ. An caſus ſit Scḋo ſcḋaȝ. Quid ſic caſus ibi. Licȝ igitur. Pꝰo oñdit qd ſignificet ꝑ nomen caſus ponēdo opinionē quorūdaȝ. i. ſcḋo improbat illā opinionē ibi. Quis em̄. Pꝰo dt o Boe. ego gerā tibi morē. i. ꝯfirmabo me volūtati tue: ⁊ ſimul ſic eſt exorſa. i. ſic incepit: ⁊ ſi aliqs diffiniāt q̄ ad nomen dicēs caſuȝ eſſe euentuȝ ꝑductū motu temerario. i. iprouiſo: ⁊ nulla conexiōe cauſaꝝ. Ego phia ꝯfirmo caſuȝ ſic oīno nihil eſſe: ⁊ decerno. i. iudico vocē ꝓſus eſſe inanē preter ſignificatiōeȝ rei ſubiecte: ſicut hec vox chimera inanis eſt. ¶ No. ꝙ quāuis qō ſi ē ꝑcedit qōnē qd eſt: ſm ꝙ qō qd eſt querit de q̇dditate rei: q2 quid eſt rei nulli debet niſi enti: tñ qō qd eſt q̄rens de qḋ: qd eſt nois: ē pma cognitio: ⁊ ideo ex quo qd eſt nois opȝ ſcire: opȝ ⁊ ſcire de aliquo ſi eſt. Propter hoc phia ad querendū de caſu vtrū ſit vł nō ſit accipit qḋ q̇dē. qḋ ſignificat ꝑ nomē. ⁊ dt. Si aliq dicūt caſuȝ eſſe euentū temerariū ſine oī cauſa ꝑductū. ego video vocē caſus eſſe inanē tāq̄ ſibi nihil correſpōdeat in re. ¶ Quis em̄ coercente. Hic phia improbat opinioneȝ iſtā oñdens caſum nihil eſſe ſm eā. ſcḋo ſoluit ſm rei veritatē ibi. Ariſt. meꝰ. Primo ponit vnā rōnem. ſecūdo aliā ibi. Nā nihil. Antiqui dicebāt ꝙ caſus eſt euentꝰ temerariꝰ. i. improuiſus: cōtra hoc arguit phia ſic. Vbicūq3 omnia ſunt ꝓuiſa. ibi nihil eſt temerariū: ſed omnia q̄ ſunt ꝓuiſa ſunt ꝓuiſa a deo. ergo interea q̄ ſunt nihil eſt temerarium. Hanc rationem breuiter innuit in litera di. Quis enȝ locus vllus poteſt eſſe reliquus. i. relictus temeritati id eſt improuiſioni deo coercente cuncta in ordineȝ ſcȝ ꝓuiſum: quaſi diceret nullus. ¶ Notandū ꝙ oīa a deo ſunt prouiſa: cuius ratio eſt. Quorumcūq3 deus eſt cauſa aīa talia ꝓuiſa ſunt a deo: ſed deus eſt cauſa ois entis. ergo oīa entia a deo ſunt ꝓuiſa. Qꝛ aūt deꝰ ſit cā ois entis ptȝ: q2 ab ipſo dependet celū ⁊ tota natura: vt ptȝ ex. xii. Metap. ¶ Nā nihil ex nihilo exiſtere. Hic oñdit illā rōnē ꝓbantem ꝙ caſus nō pōt eſſe ſine oī cauſa ꝑductus: ſicut dicebant antiqui. ⁊ arguit ſic. Qḋ eſt ex nihilo nihil eſt: ſȝ qḋ ē ex nulla cā ex nihilo eſt: ergo qḋ ē ex nulla cauſa eſt: nihil eſt. ſȝ ſm antiquos caſus eſt ex nulla cā q2 eſt ꝑductꝰ ſine omni cōnexione cauſarū ergo caſus nihil eſt. Vnde dicit in litera. Vera ſnīa eſt cui nemo vnq̄ veterū refragatus eſt. i. cōtradixit. ſ. ex nihilo nihil exiſtere: q̄q̄ illi antiqui illā ꝓpoſitionē ex nihilo nihil exiſtere iecerint. i. poſuerint quaſi quoddā fundamentum nō de operante principio. ſ. deo creatore: q2 ille ex nihilo aliqd fecit: ſed intellexerūt de hoc materiali ſubiecto. i. de tota natura fundata in materia: ⁊ exponit ſeipȝ di. Hoc ē de nature: oīȝ rōnū. i. de materia q̄ ē ſubiectū formaꝝ naturaliū. Sȝ ſi aliqd oriatur ex nullis cauſis id videt̄ eſſe ortū ex nihilo. Sed hoc fieri nequit vt aliqd oriat̄ ex nihilo: ergo nō eſt poſſibile caſum eſſe huiuſmodi. i. talē qualē pauloante diffiniuimꝰ ſm antiquos: ꝙ ſit euentus temerariꝰ ſine connexione cauſarum. Quid ergo dicendū eſt de caſu querit Boe. Eſt ne nihil in rerum natura qḋ iure poſſit appellari caſus: vel fortuitū: vel eſt aliqd tametſi pro ꝯbuis lateat vulgus cui iſta vocabula cōueniāt. ¶ Notādū ꝙ hec ꝓpoſitio ex nihilo nihil exiſtere eſt vera in cōparatiōe ad cauſaȝ particularem q̄ in ſua actiōe ꝓſupponit materiā: tñ in cōparatiōe ad cām vniuerſalē q̄ eſt cā totiꝰ entis nō ē vera. vñ dicimꝰ deū oīa creaſſe ex nihilo ⁊ fide tenemꝰ. Sȝ antiq de iſto mō ꝑductiōis ꝑ creationē nō loq̄bantur. ſȝ pmo mō. vñ Ariſt. pmo phiſicoꝝ. Impoſſibile aliqd fieri ex his q̄ nō ſunt. in hac em̄ opiniōe ꝯuenīūt oēs q̄ de natura ſentiūt. Ariſtoteles meꝰ inquit in phyſicis. Hic phia ſoluit queſtionē de caſu. Et primo oſtēdit cā eſſe ſolutā ab Ariſt. ⁊ oſtēdit modū eius. Secundo declarat ꝙ ca

cōſtiterit: nihil de ſequētibꝰ ambigatur. P. ¶ Tum illa morē inqt geram tibi: ſimulq3 ſic exorſa eſt: ſi q̇deȝ inqt aliqd euētuȝ temerario motu: nullaq3 cauſaꝝ cōnexione ꝑductū caſuȝ eſſe diffiniat: nihil oīno caſum eſſe ꝯfirmo: ⁊ ꝑter ſubiecte rei ſignificationē inanem prorſus eſſe vocē decerno. Quis em̄ coercēte in ordinem cuncta deo locꝰ eſſe vllus temeritati reliquꝰ pōt? ¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſentētia eſt: cui nemo vnq̄ veterū refragatꝰ eſt: q̄q̄ id illi nō de operante principio: ſed de materiali ſubiecto: hoc eſt de oīm natura rōnū: quaſi quoddā fundamentū iecerit. At ſi nullis ex cauſis aliqd oriat̄: id de nihilo ortum eſſe videtur. ꝙ ſi hoc fieri neqt: nec caſum quidem huiuſmodi eſſe poſſibile eſt: qualē pauloāte diffiniuimꝰ. Boe. quid igit̄ inquā? Nihil ne eſt qḋ vel caſus vel fortuitum iure appellari queat? An eſt aliquid tametſi vulgus lateat: cui iſta vocabula cōueniant? Philoſo. ¶ Ariſtoteles meus id inquit in phyſicis et breui ⁊ veris ꝓpinqua rōne diffiniuit. Boet. Quonam inquaȝ modo? Phi. Quoties ait inquit cuiuſpiā rei

Deus.

Ex nihilo nihil fieri.

ſus licet nō habeat cauſas per ſe habet tñ cauſas per accidēs ibi. He ſunt igit̄. Primo di. Ariſt. mēs i. doctrina mea nutritus ⁊ dedit⁹: diffiniuit caſum in phyſicis. i. ſecūdo phyſicoꝝ: breui rōne ⁊ ꝓpinqua veris. i. veritati. Et q̄rit Boe. Quonā inquā mō: Dicit phia. Quoties aliq̄d gerit̄. i. ſit gr̄a cuiuſpiā rei. i. alicuius rei ⁊ aliud obtigit q̄buſdā de cauſis q̄ʒ q̄ intēdebat̄ illud vocabat̄ caſus: vt ſi aliq̄s cauſa colēdi agri fodiēs humū inueniat pōdus auri defoſſum: hec inuētio auri credit̄ fortuito. i. a caſu accidiſſe: verū ꝓ ſed talis euētus caſualis nō ē de nihilo. i. de nulla cā. ſicut dicebat diffinitio antiquoꝝ. Nā euētus caſualis habet ꝓprias cauſas quaꝝ cōcurſus ē inopinatus ⁊ improuiſus ſup. ab eo q̄ aliquid fecit: cā alterius rei videbit̄ operat⁹ eſſe caſum. niſi em̄ cultor agri foderet humū q̄ ſup. foſſio eſt vna cā inuentionis auri ⁊ niſi eo loci. i. loco: diſpoſitor obruiſſet i. abſcōdiſſet pecuniā ſuā que eſt alia cauſa inuētionis auri: aurū nō eſſet inuentū.

gr̄a gerit̄: aliudq̄ʒ q̄buſdā de cauſis q̄ʒ qd̄ intendebat̄ obtingit caſus vocat̄. vt ſi q̄s colendi agri cā fodiens humū defoſſuʒ auri pondus inueniat: hoc igit̄ fortuito quidē creditur accidiſſe: verū nō de nihilo eſt. nam ꝓprias cauſas habet quarū improuiſus inopinatuſq̄ʒ cōcurſus caſum videt̄ opatus. Nā niſi cultor agri humum foderet: niſi eo loci pecuniā ſuā depoſitor obruiſſet aurū non eſſet inuentū. ¶ Hec ſunt igit̄ fortuiti cauſe compendii. quod ex obuiis ſibi confluentibus cauſis nō ex gerentis intentione ꝓuenit. Neq̄ʒ enim vel qui aurum obruit vel qui agrum exercuit vt ea pecunia reperiet̄ intendit: ſed (vti dixi) quo ille obruit hunc fodiſſe conuenit atq̄ʒ concurrit. ¶ Licet igitur diffinire caſum eſſe inopinatum ex cōfluentib⁹ cauſis in iis que ob aliq̄d gerunt̄ euentū. Cōcurrere vero atq̄ʒ cōfluere cās facit ordo ille ineuitabili connexione procedens qui de prouidentie fonte deſcēdens cūctas ſuis locis temporibuſq̄ʒ diſponit.

¶ No. q̄ caſus ſm Ariſto. eſt qñ aliq̄d fit ꝓpter aliquē finē: vt foſſio agri ꝓpter ſemiationē ſi aliq̄d aliud euenit ex q̄buſdā cauſis p̄ter hoc q̄d intēdebat̄: hoc ē caſus vt inuentio theſauri caſualis eſt q̄ nō intēdebat̄ a foſſore agri. Ex quo ptʒ q̄ inuentio theſauri eſt caſualis: nō ideo q̄ nō p̄uiſa a deo: ſed q̄ nō eſt preuiſa ab hōie: ⁊ ita caſus nihil eſt quo ad deū: ſʒ eſt aliq̄d quo ad hoiem p̄ter cuius intentionē ⁊ p̄uiſionē euenit. ¶ Hec ſūt igit̄ fortuiti cauſe cōpendii. Hic oñdit phia q̄ caſus nō habet cauſas p ſe ſed p accidens di. He igr̄ ſunt cauſe fortuiti cōpendii. i. fortuiti euentus q̄d fortuitū cōpendiū euenit ex cauſis obuiis ⁊ cōfluētibus nō ex intentione gerentis. Nō em̄ ille q̄ aurū obruit: vel q̄ agrum exercuit. i. fodit itēdit: vt ea pecunia reperiret̄. ſʒ vt dixi p̄ter intētionē gerētis euenit hunc fodere quo ille obruit pecuniā: ⁊ occurrit ſup. inuētio pecunie. No. q̄ cā efficiens nō agit niſi moueat̄ a fine. finis aūt nō mouet niſi ſm q̄ eſt in intentiōe ⁊ ideo reſpectu illius effectus qui eſt in intentione agens eſt cauſa per ſe: ſi aliq̄d contingat in actione p̄ter intentionem agētis illius agēs: eſt cauſa p accidens: ⁊ ſic caſus: q̄ cōtingit p̄ter itentiōeʒ agētis nō hʒ cām agētem p ſe ſʒ p accidens. ¶ Licet igit̄ diffinire. Hic phia ſoluit ſcd̄am q̄ōnem oſtendendo q̄d ſit caſus. Cōcludit ergo diffinitionē eius ex iā dictis di. Licet igit̄ diffinire caſuʒ eē euentū inopinatū ex cauſis cōfluentibus in iis que gerunt̄ ob aliq̄d aliud. Tūc oñdit q̄uo effectus caſualis cadit ab ordine ꝓuidentie dictū eſt em̄ q̄ caſus ꝓuenit ex cauſis cōfluentib⁹. Q̄ aūt cauſe cōfluāt hoc ꝓuenit ex ordine ꝓuidentie. vñ dicit Cauſas vero cōcurrere ⁊ cōfluere facit iſte ordo ſup. fatalis: ꝓcedens ineuitabili cōnexiōe ſcʒ cauſaꝝ: q̄ deſcendēs ſup. ordo de fonte ꝓuidentie cūcta diſponit ſuis tpib⁹ ⁊ locis ¶ Nota q̄ diffinitio caſus eſt bona q̄ per eā caſus diſtinguitur ab aliis: per hoc q̄ caſus eſt euētus inopinatus: excluditur effectus neceſſario eueniens vel vt frequenter: ſicut ſolem oriri vel hominem naſci cum quinq̄ʒ digitis in vna manu: talia non eueniunt caſualiter ⁊ inopinate. per hoc q̄ dicitur ex conuentibus cauſis excluditur caſus primo modo dictus: qui ſm antiquos ponebat̄ produci ex nulla connexione cauſarum: per hoc autem q̄ dicitur in iis que geruntur ob aliquid per hoc excluditur a caſu caſualitas per ſe: caſus enim ⁊ fortuna ſunt cauſe per accidens ⁊ fiunt preter intentionem agentis.

Dixerat orōniſq̄ʒ curſum ad alia quedā tractanda ⁊ expedienda vertebat. recte dicit q̄ qui perorant. i. fineʒ orōnis faciunt dicūt in fine dixi: q̄ ergo phia materiā acceptā quodammō finierat ſeſe ad alia vertens: bñ dicit autor ex pſona ſua. Dixerat ſup. phia: ⁊ curſum oratiōis. hoc q̄ʒ recte dicit: q̄ debet oratio nō lente ingredi neq̄ʒ volare: ſed currere i. medio mō ſe inter pſam. i. locutiōnem prorſus ſolutā ⁊ metrū poematis habere. Implicatam eſſe. ſepius implicitam leges q̄ʒ implicatam. ſed neutrū caret autoritate. Morem geraʒ. i. votis tuis annuā. Eſt em̄ is morigerans ⁊ morem gerit q̄ ⁊ inſtitutum vite ſic gerit vt alteri placeat. Simulq̄ʒ ſic exorſa eſt: id eſt incepit loqui: venit em̄ ab exordio nō itaq̄ʒ legendū exoria vel exorta vt ſcriptū in quibuſdam inueni. Cetera dilucida ſunt. Aſcenſi⁹

Sāctus thomas.

Rupis achemenie ſcopulis. Iſtud eſt primū metrū iſti⁹ quīti qḋ ḋr metrū elegiacū. Et primū metrū eſt dactilicū hexametrū. Scḋm eſt anapeſticū penthametrū vel dactilicū penthametrum. In quo pħia oñdit quō euētus caſualis ſe habet ad ꝓuidentiā diuinā. Eſt aūt materia exēpli: ꝙ Tigris ⁊ Eufrates ſunt duo fluuij ab eodē fonte ꝓcedentes q̄ poſtea ab inuicē diuidunt: ⁊ ſi iterū cōcurrāt neceſſe eſt naues ⁊ alia q̄ per iſta flumina deferunt cōcurrere q̄ quidē concurſus ꝓuenit inꝗ̄tū regunt decurſu iſtoꝝ fluuioꝝ: ⁊ tñ eſt ꝑter itētionē iſtoꝝ q̄ regūt naues: eodē mō ꝯcurſus cauſaꝝ caſualis ꝗuis ſit preter intentionē ipſoꝝ agentiū: tamē cōcurrunt ẜm defluxū ordinis fatalis ex regimine ꝓuidentie. ⁊ ꝗuis nobis ignorantibus ordinē ꝓuidentie videat aliqd caſuale et fortuitū: tamē in cōparatiōe ad deū ſunt oīa ordinaria ⁊ prouiſa. vñ dicit in litera. Tigris ⁊ Eufrates reſoluūt ſeſe vno fonte ſcopulis. i. cōcauitatib⁹ rupis achemenie. i. montis parthie: vbi ſcꝫ in parthia fugax pugna ꝟſa ſpicula. i. ſagittas figit pectoribus ſequentiū. Eſt eñ ꝯſuetudo parthoꝝ ꝙ fugiendo pugnēt ſagittādo a tergo cōtra inſequētes: ⁊ moꝝ. i. poſt paruū ſpatiū

Tigris. Tigris Et Eufrates diſſociant adiunctis aq̄s ſup. aliis. ⁊ ſi dicti fluuij iterū coeant. i. cōueniant ⁊ reuocent in vnū curſum: cōfluat. ſ. opꝫ cōfluere aliud qḋ vnda alterni vadi. i. vtriuſq; fluminis trahit. i. ſecum ducit: ⁊ cōueniant puppes ⁊ trunci vulſi. i. eradicati flumine. i. per flumē: ⁊ vnda mixta. i. cōfluct⁹ implicet. i. implicabit fortuitos modos: q: vnda faciet cōcurrere fortuitu naues ⁊ trūcos: quos tñ vagos caſus. i. caſualis euētus regit ipſa decliuia terre. i. depſſio terre dās viā fluuio. ⁊ defluus ordo lapſi gurgitis. i. currentis aque regit illos vagos curſus: ⁊ ita ē de euētu caſuali reſpectu ꝓuidētie. vnde dicit. Fors id eſt caſus vel fortuna q̄ videt fluitare ꝑmiſſis habenis. i. ſine regimine illa patit frenos. i. regimina: ⁊ meat. i. tranſit ipſa lege. i. per ipſam legē diuine prouidentie. ¶ Nota ꝙ ſcribitur in Geneſi Tigris ⁊ Eufrates ſunt flumina quorū ortus eſt in paradiſo terreſtri. Sed Hierony. autoritate Sallu. di. ꝙ ort⁹ Tigris ⁊ Eufratis demonſtrant in armenia. i. in parthia: Cui videt Boe. cōſentire. Beatus autem Auguſt. ſuper Geñ. ad literā ſuam cōtrarietatē cōcordat di. Illud cōtingit in iſtis fluminibus qḋ in aliis experimur ſcꝫ ꝙ aliquando abſorbent a terra ⁊ iterum oriunt: ⁊ q: hec ſepe poſſunt cōtingere. ideo de ortu ipſorū fluuiorū diuerſa poſſunt dici. quādo eñ Moiſes dicit in Geneſi ꝙ oriātur in paradiſo poteſt intelligi de prima eorū

parthia. origine: ſꝫ ꝙ ḋr ab aliis qḋ alibi orian: poteſt intelligi de ortu eoꝝ ſecūdario. ¶ No. ꝙ parthia eſt regio quedā que alio noīe ḋr armenia. Vñ dicunt hoīes parthi: q̄ vincūt hoſtes ſuos fugiēdo ſagittas a tergo mittēdo. ⁊ ſic amor vincendus eſt fugiendo. Vñ poeta dicit. Qua ſpecie martis cedit victoria parthis. Cipris ea parte ſimili quoq; vincit arte. Cipris. i. ven⁹ q̄ colebat i cipro. Et pauper Henricus. Proſcribas igit gladiis ⁊ fuſtibus ipm ſup. amorem. Et fugiendo fuga que fuga ſola fugat.

¶ Metrum primū quinti libri.

Rupis achemenie ſcopulis: vbi verſa ſequentem.
Pectorib⁹ figit ſpicula pugna fugax.
Tigris ⁊ Eufrates vno ſe fonte reſoluunt.
Et mox adiunctis diſſociantur aquis.
Si coeant curſumq; iterū reuocentur in vnum
Confluat alterni quod trahit vnda vadi.
Conueniant puppes ⁊ vulſi flumine trunci.
Mixtaq; fortuitos implicet vnda modos
Quos tamen ipſa vagos terre decliuia caſus.
Gurgitis: ⁊ lapſi defluus ordo regit
Sic que permiſſis fluitare videtur habenis.
Fors patitur frenos ipſaq; lege meat.

Aſcēſi⁹. Achemenes.

Rupis achemenie ⁊c. carmē elegiacum ſicut primū primi libri. Cuius ſentētie ſatis bene in ſuperiori cōmēto enodate ſunt. Achemenes fuit teſte Herodoto libro quarto hiſtoriarū. Primus perſarū rex a quo poſtea reges omnes Perſie vſq; ad Dariū deſcēderūt Dicit ergo hic achemenia rupes. id eſt in perſia vel in perſide. Nā ⁊ perſis ⁊ perſia parthorum regio nominat ⁊ parthia. Quod antē eum modum fugiendi. ⁊ per fugam ſimulatā hoſtem inſequentem ſagittis petendi habeāt: multi docent. vnde Verg. iij. Georgicoꝝ. Fidentemq; fuga parthum verſiſq; ſagittis ⁊c. Ad cuius imitationem hic dicit verſa ſpicula. Nam ly verſa non recte adiiciet ly pugna vitioſum eñ eſſet dicere. Pugna fugax verſa. Duo adiectiua plena nō patit latina lingua ſine cōiunctione media. Ordo igit eſt. Tigris ⁊ eufrates reſoluunt ſe vno fonte in ſcopulos rupis achemenie. id eſt parthie: vbi pugna fugax ſcꝫ parthorū: figit ſpicula verſa id eſt obuerſa in pectoribus ſequentū. i. inſequentium hoſtium.

Parthi. Dicuntur autem parthi ipſorum lingua. vt docet iuſtinus exules: quia exules veniebant ex ſcythia orientali. habentq; ſermonē mixtum ex ſcythico ⁊ medo. Omnes in equitare ⁊ ſagittare magna induſtria docent liberos ſuos. Auri autē ⁊ argēti null⁹ ipſis olim vſus erat niſi i armis. habēt plures vxores ⁊ nulla delicta aut peccata aut grauī⁹ puniūt q̄ adulteria. Habēt ⁊ alia inſtituta q̄ nihil ad pñs faciūt. Tigris a velocitate ſeu a ſagitta dict⁹ fluui⁹ ē armenie: ſꝫ ſepe i lac⁹ recipit: ⁊ nonū ꝗ occultat. vñ Seneca i troade. Et q̄ renatū priſus

excipiēs die. Templū rubēte tigris imiſcet freto. Qz aūt apud parthos ſit oſdit ill9 Buccolicū: aut araris parth9 bibet: aut germania tigris. Terre decliuia.i.decliuitas. Sors patitur frenos. Legitur ⁊ qdem melius fors.i.fortuna vel caſus.

¶ Proſa ſecunda quinti libri.

ANimaduerto inquā: idqz vti tu dicis ita eſſe cōſentio. Sed in hac herētium ſibi ſerie cauſarum eſt ne vlla noſtri arbitrij libertas: an ipſos quoqz humanoꝝ motus aīoꝝ fatalis cathena ꝯſtringit? Phi. Et inquit: neqz eīn fuerit vlla rōnalis natura quin eidem libertas aſſit arbitrij. Nam quod ratione vti naturaliter poteſt: id habet iudicium quo quodqz diſcernat ꝑ ſe igitur fugienda optādaue dignoſcit. Quod vero quis optandū iudicat eſſe: petit. refugit vero qđ eſtimat eſſe fugiendum. Quare quibus ineſt ratio illis etiā ineſt volendi nolēdiqz libertas. ¶ Sed hanc non in oībus equā eſſe cōſtituo: naꝫ ſupernis diuiniſqz ſubſtantijs ⁊ perſpicax iudiciū ⁊ incorrupta volūtas ⁊ efficax optatorum preſto eſt ptās. Hūanas vero aīas liberiores quidē eſſe neceſſe eſt: cū in mētis diuine ſpeculatione ſe conſeruāt: min9 vero cū dilabunt ad corpa minuſqz etiaꝫ cū terrenis artub9 caligant: extrema vero eſt ſeruit9 cū vitijs dedite rōnis ꝓprie poſſeſſione cecidere. Nā vbi oculos a ſumme luce veritatis ad iferiora ⁊ tenebroſa deiecerit: mox inſcitie nube caligantur: pernicioſis turbantur affectibus. Quibus accedendo conſentiendoqz quam inuexere ſibi adiuuant ſeruitutem: ⁊ ſunt quodammodo propria libertate captiue.

ANimaduerto inquā. Hic incipit ſcda ꝓſa hui9 q̄nti in qua incipit determinare de cōuenientia liberi arbitrij ad ꝓuidētiā diuinā. Et ꝑmo querit an liberū arbitriū poſſit ſtare cū ꝓuidētia diuina. Et phia ꝓbat liberū arbitriū eſſe. Secūdo oſtendit qūo diuerſificatur in diuerſis. Et tertio oſdit act9 liberi arbitrij cadere ſub ꝓuidētia diuina. Scda ibi. Sed hanc. Tertia ibi. Que tn̄. Prio dicit. Animaduerto inquā.i. cognoſco qūo caſus ſtat cū ꝓuidentia: ita conſentio ſicut dixiſti. Et querit Bo. Eſt ne vlla libertas arbitrij in hac ſerie cauſarum ſibi herentiū: aut fatalis cathena.i. fatalis neceſſitas: ꝯſtringit motus.i.affectus hūanoꝝ aīoꝝ. Tūc phia ꝓbat liberum arbitriū eſſe di. Libertas arbitrij eſt nō obſtāte ꝑdicta ꝯnexione cauſaꝝ: neqz eīn fuerit.i.eſſe poterit vlla rōnalis creatura: q̄n libertas arbitrij eidem aſſit. ⁊ accipitur natura large pro omni illo qđ habet cognitionem intellectiuā. ꝓbat autē ꝙ omni nature rōnali inſit liberum arbitrium di. Illud quod poteſt naturaliter vti ratione hoc habet iudiciū quo diſcernat: vnūquodqz igitur ꝑ ſe dignoſcit.i.diſcernit fugiēda ⁊ optāda. Quod autē qs iudicat optādū id petit.i.ꝓſeqtur ⁊ refugit illud qđ eſtimat eſſe fugiendū. quare quibus ineſt rō illis ineſt libertas volendi ⁊ nolendi: pōt ꝙ rō ſic ꝯformari. Omne qđ pōt vti rōne habet iudiciū cognoſcendi fugienda ⁊ optāda: ſed quod qſqz iudicat optādū ꝓſequit: ⁊ quod iudicat fugiendum hoc refugit: ꝙ omne qđ pōt vti rōne habet libertatem volēdi ⁊ nolendi. ¶ No. ꝙ dt illud qđ vtitur rōne hꝫ iudiciū quo diſcernat vnūqđqz. hoc dicit ad differentiam iudicij naturalis quod eſt in brutis: quo nō iudicat vnūquodqz agendum. ſed aliquod particulare: ſicut ouis nō iudicat de quolibꝫ fugiēdo: ſed tm̄ de lupo: ⁊ apes nō habēt induſtriā ad faciēdum aliqđ opus: niſi ad fauos mellis: ſꝫ iudiciū rōnis eſt de quolibet q̄ aguntur. ¶ No. ꝙ dicit habentis rōnis iudiciū ꝑ ſe iudicat ꝓſequendū vel fugiendū. licꝫ eīn bruta qđammodo cognoſcant fugienda vel ꝓſequēda nō tn̄ ꝑ ſe. qꝛ nō ſunt cauſa iudicij hō aūt nō ſolū cognoſcit finem et ordinata in finem: ſꝫ cognoſcit ea vniuerſaliter vel ꝑ modū collatiōis. vel ꝑ modū ſyllogiſticū: etiā hō ſuū iudiciū iudicat ⁊ diſcernit: qꝛ intellect9 eſt virtus cōuerſa ſupra ſe. ¶ Sꝫ hāc. Hic oſtēdit phia qūo liberū arbitriū diuerſificatur in diuerſis.ſ.in angelis ⁊ hoibus dicēs: hanc.ſ. libertatem arbitrij nō ꝯſtituo eſſe equā.i.equalem in oib9. qꝛ maior eſt in ſubſtātijs diuinis ꝙ̄ in hominib9. Nam ſupnis ⁊ diuinis ſubſtātijs ineſt ꝑſpicax iudiciū.i.infallibile iudiciū: ⁊ ineſt eis incorrupta volūtas.i.inflexibilis ad malū: ⁊ in eis eſt preſto.i.parata ⁊ efficax poteſtas optatoꝝ: qꝛ nō eſt in eis impedimētū executiōis. humanas ꝟo aīas neceſſe eſt eſſe liberiores quando conſeruāt ſe in ſpeculatione diuine mentis. minus vero libere ſunt cum dilabunt ad corpora.i.ad curā reꝝ corporalium. ⁊ adhuc min9 libere ſunt cū religātur terrenis artub9.i.affectibus quibus min9 reſiſtere poſſunt paſſionibus inſurgentibus. Extrema ꝟo.maxima eſt ſeruit9 animaruꝫ: q̄ū dedite vitijs cecide-

rint a poſſeſſiōe ꝓprie rōnis qua regi.i. dirigi debeāt in agēdo. Nā vbi.i. poſtq̄ aīe deiecerint oculos rōnis ⁊ intellect⁹ a luce ſumme veritatis ad inferiora ⁊ tenebroſa.i. ad terrena ⁊ carnalia mox caligantur.i. obſcurant̄ nube inſcitie.i. ignorātie: ⁊ turpātur ꝑniciosis affectib⁹.i. paſſionib⁹: q̄bus accedendo adiuuāt.i. augmētāt ſeruitutē quā ſibi inuexere.i. induxerunt. ⁊ aīe vitioſoꝝ ſunt quodāmodo captiue ꝓpria libertate. ¶ Notandū ꝙ libeꝝ arbitriū eſt libertas iudicādi ⁊ exequēdi res: vel ſm

¶ Que tamen ille ab eterno cūcta ꝓſpiciēs prouidentie cernit intuitus: ⁊ ſuis queq̄ meritis predeſtinata diſponit id eſt omnia videt ⁊ omnia audit

Boe. ſup ꝑmo Periarmenias libeꝝ arbitriū eſt de volūtate iudiciū aī nullo extrinſeco aut violēter cogēte. aut violēter impediēte. nullo cogēte ad faciēdū q̄d diſplicet. nullo impediēte ꝙ nō fiat q̄d placet. ¶ No. ꝙ libeꝝ arbitriū in duob⁹ ꝯſiſtit ⁊ in libertate iudicādi ⁊ ī libertate exequēdi iudicata. Primū ſcʒ libertatē iudicādi impedit ignorātia: ſʒ libertatē exequendi impedit īpotētia executiōis ⁊ corruptio volūtatis: q̄n̄q̄ eñ poſſum⁹ bonū ꝑficere: tñ volūtate corrupta vitio nō ꝑficim⁹. in ſubſtātijs aūt ſeparatis nō ē ignorātia iudicādi: nec īpotētia ꝑficiēdi: nec corruptio volūtatis: ergo in eis eſt maxia libertas arbitrij. Intelligētie eñ in nullo fallunt̄: ꝗ habēt ꝑſpicax iudiciū: ⁊ nūq̄ volūt niſi bonū: ergo ineſt eis īcorrupta volūtas: ⁊ poſſunt ꝑficere q̄cq̄d deſiderāt: ergo in eis eſt efficax poteſtas optatoꝝ. ¶ No. ꝙ q̄dā dixerūt fuiſſe de ītētiōe Platonis aīas hūanas ſimul eſſe creatas in celo: ⁊ poſtea deſcēdere in corpa ⁊ ī eis detineri tāq̄ ī vinculis: ſʒ illos gradus libertat̄ aīaꝝ hūanaꝝ q̄s ponit̄ in lr̄a ſic diſtingunt̄ ſcʒ ꝙ aīe cū ſint in celo create ī ꝯtēplatiōe diuine mētis: ſunt maxie libere: cū aūt iam ſint colligate corꝑib⁹ adhuc ſunt minus libere: ſed minima libertas eſt in eis q̄n̄ ſubdunt̄ vitijs. Iſta tñ expoſitio nō tʒ ſm veritatē: ideo aliter exponit̄ ꝙ illas aīas neceſſe eſt eē liberiores q̄ cōtēplatiōi diuine ſeruiūt: vt aīe ꝟtuoſoꝝ ꝯtēplatiuoꝝ quoꝝ cōuerſatio ī celis eſt. Ille aūt ſunt minus libere q̄ dilabunt̄ ad tꝑalia.i. q̄ deſcēdūt ad curā rerū tꝑaliū ſicut ſunt practici q̄ negotient̄ circa bona tꝑalia ad cōem vtilitatē diſpēſando: adhuc min⁹ libere ſunt aīe q̄ terrenis artub⁹ colligant̄.i. q̄ deſcēdūt ad curādū ꝓpriū corpus ⁊ ꝓpriā vtilitatē. minime aūt libere ſunt q̄ ſubdite vitijs rōnē amittūt vitioſus enim nō vnius tm̄ dn̄i eſt ſeruus ſed tot dn̄orum quot vitiorū ſm August. ¶ Que tñ ille. Hic oñdit ph̄ia q̄uo act⁹ liberi arbitrij cadunt ſub ꝓuidētia diuia: q̄ ꝓpter hoc ꝙ diuia cognitio ſe extēdit ad oīa dicta quoad diuerſos grad⁹ libertat̄: ⁊ quoad oēs act⁹ inde ꝓuenietes: cernit ille intim⁹ ꝓuidētie diuie cūcta ꝓſpiciēs: ⁊ q̄q̄ p̄deſtinata diſponit ſuis meritis. reddendo bonis bona: ⁊ malis mala: ⁊ hoc ꝯfirmat autoritate greca q̄ ſonat in latino. Oīa videt de⁹ ⁊ oīa audit. vel ſm alios ſonat Deus illuſtrat oīa clarius q̄ ſol. ¶ No. ꝙ lʒ diuia ꝓuidentia ab eterno oīa ꝓſpexerit: nō tñ ꝓpter hoc neceſſitat̄ libeꝝ arbitrium ad faciēdū bonū vel malum. q̄ ſm Ariſt. iij. Ethi. Homo eſt dn̄s ſuaꝝ opationū a ꝑncipio vſq̄ ad finem. Et ergo ſm merita operationum liberi arbitrij recipit penā vel premium.

Aſcenſi⁹ Animaduerto inquā. Aiaduerto.i. ꝯſidero q̄ſi aīm ad id ꝟto ⁊ applico. Sʒ ī hac herētiū de libertate arbitrij nō ſolū a quo theologos nr̄os: ſʒ ēt apd̄ veteres ph̄ōs magna ſemp fuit diſputatio. vñ Aul⁹ gel. li. vj. c. ij. Fatū inq̄t. Chryſippus ſtoice ꝑnceps ph̄ie ſic diffinit. Fatū ē ſempiterna q̄dā ⁊ indeclinabilis ſeries reꝝ ⁊ catena voluēs ſemetipas ſeſe ⁊ īplicās ꝑ eternos ꝯſequētie ordines: ex q̄b⁹ apta ꝯnexaq̄ ē. Aliaꝝ aūt opinionū diſciplinarūq̄ autores huic diffinitiōi ita obſtrepūt. ſi Chryſipp⁹ inquiūt fato putat oīa moueri ac regi nec declinari trāſcēdiq̄ poſſe agmina fati: ⁊ volumia pctā q̄ʒ hoīʒ delicta nō ſubſiſtēda neq̄ ꝯdicēda ſūt ipis volūtatibuſq̄ eoꝝ: ſʒ neceſſitati cuidā ⁊ īſtātie q̄ orit̄ ex fato: oīmq̄ reꝝ dn̄a ⁊ arbitra ꝑ quam neceſſe ſit fieri q̄cq̄d futuꝝ eſt. Et ꝓpterea nocētiū penas legib⁹ iniq̄ ꝯſtitutas ſi hoīes ad maleficia nō ſpōte veniūt: ſʒ fato trahūt̄. Cōtra ea chryſipp⁹ tenuit multa ⁊ argute diſſerit q̄ ſup ea ſcripſit. ſn̄ia hmōi eſt. Q̄ꝫ ita ſit inq̄t vt rōne ꝑncipali quadā neceſſario coacta atq̄ ꝯnexa fuit fato: ingenia tñ īpa mētiū nr̄aꝝ ꝑinde ſunt fato obnoxia: vt ꝓprietas eoꝝ ē ipa ⁊ q̄litas. Nā ſi ſūt ꝑ naturā ꝑmit⁹ ſalubriter vtiliterq̄ fctā oēʒ illā viʒ q̄ de fato extriſec⁹ ingruit īoffenſi⁹ tractabiliuſq̄ trāſmittūt. Si ꝟo ſūt aſꝑa ⁊ īſita ⁊ rudia nulliſq̄ artiū bonoꝝ adminiculis fulta: ⁊ ſi ꝑ nō ſiue nullo fatalis ꝯmodi cōflictu vrgeāt̄: ſua tñ leuitate ⁊ volūtario īpetu ī aſſidua delicta ⁊ ī errores ruūt. Idq̄ ipʒ vt ea rōne fiat naturalis illa ⁊ neceſſaria reꝝ ꝯn̄a efficit q̄ fatū vocat̄. Eſt eñ in gn̄e ipo quaſi fatale ⁊ ꝯn̄s vt mala ingētia pctīs ⁊ errorib⁹ nō vacēt. Hui⁹ deīde rei exēplo nō hercule nimis alie neq̄ illepide vtit̄. Sicut inq̄t lapidē cylidrū ſi ꝑ ſpacia terre ꝓna atq̄ diruta iacias: cāʒ q̄dē ei ⁊ initiū ꝑcipitātie feceris. mox tñ ille ꝑceps voluit̄. nō q̄ iā facis: ſʒ q̄m ita ſeſe mod⁹ ei⁹ ⁊ forme volubilitas hʒ. Sic ordo ⁊ rō ⁊ neceſſitas fati gn̄a ipa ⁊ ꝑncipia cauſaꝝ mouet: īpet⁹ ꝟo ꝯſilioꝝ mētiūq̄ noſtraꝝ actionesq̄ ipas: volūtas cuiuſq̄ ꝓpria ⁊ aīoꝝ īgenia moderant̄. Infert deinde ꝟba h̄ his que dixi ꝯgruētia. Quāobrē a pythagoricis ſic d̄r. Noſces hoīes ſpōtaneas haurire calamitates q̄ſi detrimēta ſingulis a ſeipſis fiāt ⁊ ſuo īpetu delinquāt ⁊ ī incōmoda ruāt ſua voluntate atq̄ ꝓpoſito. Propterea negat oportere fieri audiriq̄ hoīes aut nequā aut ignauos ⁊ nocētes ⁊ audaces: q̄ quū in culpa ⁊ maleficio reuicti ſunt: ꝑfugiūt ad fati neceſſitatē tāq̄ inq̄ʒ in aliq̄d fani aſylū: ⁊ q̄ peſſime fecerūt ea nō ſue temeritati: ſʒ fato eē attribuēda dicūt. Prim⁹ aūt hō ⁊ ſapiētiſſim⁹ ⁊ antiq̄ſſim⁹ poetarum dixit

in hiſce verſib⁹.hei mihi q̇d dãnat mortales numina celi. Eſſe aũt etẽ p̱ nos mala:cũ tñ ipſis Vecordi p̃ter fatũ ſint mẽte dolores. Itaq̃ꝫ.M.Cic.in lib.quẽ de fato ſcripſit quũ q̃õnez iſtã diceret obſcuriſſimã eẽ ⁊ implicatiſſimã.Chryſippũ quoqꝫ phm nõ expediſſe ſe in ea refert his ꝟbis.Chryſippus eſtuãs laborãſq̃ꝫ quonã pacto explicet ⁊ fato oĩa fieri ⁊ eẽ aliq̇d in nobis intrincatur hoc mõ ⁊c. Aul⁹ gel.vbi ſupra.Sꝫ ad autorẽ reuertor.Eſt ne inq̇t. Melı⁹ repoſite legas ſic.Eſt inq̇t.Neqꝫ ⁊c. Quo quicqꝫ diſcernat.quicqꝫ legẽdũ eſt nõ quoqꝫ. Nõ eñ addit ſubſtantiuũ ſed quoqꝫ adiectiuũ eſt ſicut qđ:aliqđ ⁊ ſimilia:⁊ ita ſubſtãtiuũ deſiderãt:quiqꝫ aũt quid aliq̇d ⁊ ſimilia ſine ſubſtantiuo ponuntur:aut ſubſtãtiuũ in gtõ regũt.Supplẽt eñ vicẽ ſubſtãtiuoꝝ.Artubus a noĩatiuo art⁹ p̱ u ſcribitur:q̄ artib⁹ a noĩatiuo artes declinat̃.Cetera patent.

¶ Metrũ ſecũdum quinti libri.

Puro clarum lumine phebum
Melliflui canit oris Homerus.
Qui tamen intima viſcera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma perrumpere luce.
Haud ſic magni conditor orbis
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole reſiſtunt.
Non nox atris nubibus obſtat.
Que ſint:que fuerint:veniantq̃ꝫ
Uno mentis cernat in ictu:
Quem quia reſpicit omnia ſolus:
Uerum poſſis dicere ſolem.

Puro clarum lumine phebũ. Iſtud eſt metrũ ſcđm huius q̇nti qđ đr archiloicũ ab inuẽtore:dactilicũ a pede predominãte in q̇ phia ꝯmẽdat excellẽtiã diuĩe cognitiõis in cõp̱atione ad ſolẽ materialẽ di.Homer⁹ oris melliflui dulcis eloquẽtie canit.i.deſcribit phebũ.i.ſolẽ claꝝ puro lumĩe.forſan eñ Homer⁹ fecit librũ de claritate ſolis:q̇ ſcꝫ ſol nõ valet ꝑrũpere.i.penetrare ĩtima viſcera.i.ꝑfunda terre ⁊ pelagi.i.mariſ ĩfirma i.debili luce radioꝝ:haud ſic.i.non ſic hꝫ ſe ꝯditor magni orbis.ſ.de⁹:ſꝫ ip̃e ſua cognitiõe penetrat oĩa:cũ nihil poſſit ipm latere huic.ſ.ꝯditori tuẽti.i.reſpiciẽti cũcta ex alto.i.celo terre ſibi reſiſtũt nulla mole.i.magnitudĩe ſicut obſiſtũt radij ſolis;nec ẽt nox obſcura obſtat ſibi atris nubib⁹:imo ĩ vno ictu mẽtis.i.in vno mẽtali intuitu cernit q̇ ſunt:quãtũ ad p̃ñtia: q̇ fuerũt:quãtuꝫ ad p̃terita:q̇ veniũt:quantum ad futura.quem.ſ.cõditoreꝫ:reſpicit oĩa ſolus:tu poſſis dicere verum ſolem.

¶ No.licet de⁹ oĩa cognoſcendo p̃uideat etiam illa que fiũt ex libero arbitrio.voluit tñ quaſdã creaturas eſſe liberi arbitrij.q̄ hoc magis decet diuinã bonitatem.ſicut eñ meli⁹ ⁊ nobili⁹ eſt regnũ in quo nõ tñ ſeruit̃ regi a ſeruis:ſꝫ etiã a liberis q̃ꝫ vbi tñ ſeruit̃ a ſeruis ſic melius erit regnũ dei ⁊ decenti⁹.ex hoc qđ ſunt aliq̃ creature libere ſeruientes:ſicut hõ ⁊ angelus:q̃ꝫ ſi eſſent ſole creature ſeruiliter operãtes:cuiuſmodi ſunt oẽs creature:p̃ter hoĩem ⁊ angelũ q̇ ex determinatiõe nature neceſſitant̃ ad ſua opera. Aſcenſius.

Puro claꝝ ⁊c.Carmẽ tam ſepe deſcriptũ eſt:vult aũt oñdere deũ dici ꝓprie ſolẽ. Cũ ei ſol interp̃tat̃ ſolus oĩa luſtrãs:⁊ multa ſint q̇ naturalis ſol nõ penetret.licet dicat̃. iiij. enei. Sol q̇ terraꝝ flãmis op̱a oĩa luſtras.ꝯñs eſt ſolũ deũ cui nihil eſt abſcõdituꝫ:⁊ q̇ ſol⁹ oĩa luſtrat vere verum ſolem dici. Quinetiã Plinius ⁊ Macrobius ſolem ſolũ deum eſſe putant:⁊ ei oĩa numina cõtribui:ſed nihil ad preſens negotiuꝫ facit:cui ſatis ſit oñdiſſe deũ ſolum cũcta videre:non ſolum naturalem. Deus ſol.

¶ Proſa tertia quinti libri.

Tam ego en inquã difficiliori rurſus ambiguitate cõfundor. Phi. Quenã inq̇t iſta eſt:iam eñ q̇bus ꝯturbare cõiecto. Boet.

¶ Nimium inquã aduerſari ac repugnare videtur p̱noſcere vniuerſe deũ:et eſſe vlluꝫ libertatis arbitriũ.Nam ſi cũcta ꝑſpicit de⁹ neqꝫ falli vllo mõ p̃ot euenire neceſſe eſt qđ ꝓuidẽtia futuruꝫ eſſe p̃uiderit.

Tam ego en inquã difficiliori rurſus.Hic incipit tertia p̱ſa hui⁹ ĩ qua Boe.obijcit cõtra p̃dicta oñdẽs nõ ꝑpoſſe ſimul ſtare ꝓuidentiã ⁊ liberũ arbitrium.Et primo p̃mittit q̄ dicta poſſunt hr̃e dubitationẽ.Scđo ponit rõnem dubitationis:ibi.Nimium inquã.Primo dicit.Tum pro tũc finitur.Dicit phia.Ego Boe.ĩquã.O phia rurſus ego cõfundor difficiliori ambiguitate:⁊ q̄rit phia.Quenam eſt iſta ambiguitas.iam eñ cõiecto:ideſt iudico quibus cõturbare.i.ꝑturbaris.¶ Notãduꝫ q̄ cõiectare ẽ ex aliq̇bus ſignis aliq̇d putare.Et ſic phia cõiectat p̱ locũ a cõiter accidẽtibus dubitationẽ Boe.q̄ cõiter quicũq̃ꝫ loq̇bant̃ de ꝓuidẽtia ⁊ libero arbitrio dubitant de cõpoſſibilitate eoꝝ. ¶ Nimium inquã.Hic Boe.exprimit ſuã dubitationẽ oñdens ꝓuidẽtiam ⁊ liberũ arbitriũ eſſe incõpoſſi

Sanct⁹ thomas.

cõiectat̃.

billia. Primo facit hoc. Secundo excludit quaſdā vias quibus aliqui conabātur defendere prouidē tiam: ibi. Quid igitur. Ad ꝓbandū ergo impoſſibilitatē p̄dictoꝝ ponit tres rōnes. ſcd̄a ibi. Ad hec tertia ibi. Poſtremo. Primo ponit primam rōnem. Scd̄o excludit quādam ſolutionē eius: ibi. Neqꝫ enim vel factū eſt aliud. Primo dicit. Nimiū videt̄ aduerſari ⁊ repugnare deū p̄noſcere vniuerſa ⁊ eſſe vllum libertatis arbitriū: qꝺ aūt repugnat ꝓbat. Nā ſi deus ꝓſpicit cuncta neqꝫ vllo modo falli poteſt: neceſſe eſt euenire illud quod ꝓuidētia p̄uiderit eſſe futurū: qꝺ ſi non eueniret falleretur ꝓuidētia: quare ſi ab eterno nō modo. i. nō enim facta hoim: ſed etiaꝫ cōſilia ⁊ volūtates p̄noſcit: nulla erit libertas arbitrijs: ſed oīa euenirēt ex neceſſitate. Qr̄ aūt deus ſua ꝓuidentia oīa prenoſcat declarat. Neqꝫ em̄ poterit exiſtere aliquod factū vel aliqua volūtas: niſi quam preſenſerit. i. p̄ſciuerit ꝓuidētia diuina neſcia. i. nō potēs falli: nec poſſunt aliter euenire ꝙ̄ preuiſa ſunt. eā ſi valēt detorqueri alioꝛſum: ſcꝫ vt aliter eueniāt ꝙ̄ p̄uiſa ſūt non erit iaꝫ firma p̄ſciētia dei: ſed potius erit incerta opinio: qꝺ iudico nefas credere de deo. ¶ No. ꝙ ex lr̄a ſic formatur rō. Illa que ꝓuident̄ infallibiliter de neceſſitate eueniūt. ſed oīa ꝓuident̄ a deo infallibiliter: ergo oīa de neceſſitate eueniūt: ⁊ ſic perit libertas arbitrij. ¶ No. ꝙ ſciētia dei nō eſt opinio: q2 opinio eſt eoꝝ que ſic ⁊ aliter ſe poſſunt habere. ex primo poſterioꝝ. Scientia aūt dei eſt eoꝝ que nō poſſunt ſe aliter hr̄e: ergo ſciētia dei nō eſt dicēda opinio. ¶ Neqꝫ em̄ illā ꝓbo rōnem Hic ph̄ia excludit quādā r̄ſionem q̄ poſſet dari ad predictā rōnem ⁊ primo ponit eam. ſcd̄o eā excludit ibi. Quaſi vo. Primo di. Neqꝫ em̄ ꝓbo. i. approbo illā rōnem. i. r̄ſionem qua quidam credūt poſſe diſſoluere nodū. i. difficultatē q̄ōnis. Aiunt em̄ nō ideo quid vēturū qm̄ ꝓuidētia ꝓſpexerit illud eſſe futurum: ſed vēturum potius ecōtrario. i. ecōuerſo qm̄ qꝺ futurum eſt: illud nō poſſe latere ꝓuidētiā diuinā. q. d. euētus rei ē cauſa p̄ſciētie ⁊ nō ecōuerſo ⁊ ideo ex euētu dꝫ cōcludi neceſſitas p̄ſciētie nō ecōuerſo ſm̄ eos: ⁊ iſto modo neceſſarium eſt hoc qꝺ ꝯcludit de euētu relabi in ꝯtriam ꝑtem. ſ. vt qꝺ cōcludit̄ de euētu hoc ꝯcludatur de p̄ſciētia. Neqꝫ em̄ neceſſe eſt ꝯtigere q̄ ꝓuideant̄ ſm̄ eos: ſed ea q̄ futura ſunt neceſſe eſt ꝓuideri. ¶ Not. ꝙ prior rō p̄tēdebat ꝙ oīa futura de neceſſitate eueniūt: q2 de9 ifallibilr̄ p̄uidet. r̄ſio aūt quorūdā dicit ꝯtriū. Dicit em̄ nō iō q2 deus p̄uidet futura neceſſario eueniūt: ſꝫ q2 futura ſunt: iō de9 ea p̄uidet. ¶ Quaſi vero q̄ cuiuſqꝫ rei cauſa ſit p̄ſciētia. Hic excludit iſtā r̄ſioneꝫ di. Iſta r̄ſio ꝓcedit q̄ſi laboret̄ q̄rēdo cuius rei cauſa ſit p̄ſciētia vtrū ſit cauſa neceſſitatis futuroꝝ vel vtrū neceſſitas futuroꝝ ſit cauſa ꝓuidētie: ſed nos nitamur. i. laboram9 hoc demōſtrare ſcꝫ neceſſariū eſſe euentū rerū p̄ſcitaꝝ quoquo modo. i. quocūqꝫ modo ſe habeat ordo cauſaꝝ. Etſi ꝑ quāuis p̄ſciētia nō videat̄ inferre neceſſitatē euenīēdi rebus futuris quod declarat exēplo di. Si aliquis ſedeat neceſſe eſt opinionē eſſe verā q̄ cōiectat eū ſedere: ⁊ ecōuerſo. ſi de aliquo vera ſit opinio. q2 ſedet: neceſſe eſt euꝫ ſedere igitur in vtroqꝫ ſcꝫ in opinione ⁊ ſedēte eſt neceſſitas in hoc ſcꝫ in ſedēte eſt neceſſitas ſedendi: in altero ſcꝫ in opōne eſt neceſſitas veritatis: ſed nō iccirco quiſqꝫ ſedet ſup. caſualiter: quoniam vera eſt opinio: q2 ỽitas opinionis non eſt cauſa ſeſſionis: ſed hec ſcꝫ opinio potius eſt vera: quoniam preceſſit quēpiā id eſt

Quare ſi ab eterno non facta hoīm modo: ſed etiam conſilia volūtateſqꝫ prenoſcit: nulla erit arbitrij libertas. Neqꝫ enim vel factum aliud nullum: vel qͣlibet exiſtere poterit volūtas: niſi quam neſcia falli prouidentia diuina preſenſerit. Nam ſi alioꝛſum ꝙ̄ preuiſa ſunt detorqueri valent: non iam erit futurū firma preſciētia: ſed opinio potius incerta: quod de deo credere nefas iudico. ¶ Neqꝫ em̄ illam ꝓbo rationē: qua ſe quidā credūt hūc queſtionis nodū poſſe diſſoluere. Aiunt enim nō ideo quid eſſe euēturum: qm̄ id prouidētia futurum eſſe proſpexit: ſed ecōtrario potius: qm̄ qꝺ futurum eſt: id diuinam ꝓuidētiam latere non poſſit: eoqꝫ modo neceſſarium eſt hoc in contrariam relabi partem. Neqꝫ enim neceſſe eſt contingere que prouidētur: ſed neceſſe eſt que futura ſunt prouideri. ¶ Quaſi vero que cuiuſqꝫ rei cauſa ſit preſciētia: ne futuroꝝ neceſſitas ſit: an futuroꝝ neceſſitas cauſa ꝓuidētie laboretur: ac non illud demonſtrare nitamur quoqꝫ modo ſe habeat ordo cauſarū: neceſſarium eſſe euentum preſcitarum rerum: etiam ſi preſciētia futuris rebus euenīēdi neceſſitatem nō videatur inferre etenim ſi quiſpiam ſedeat opinioneꝫ que eum ſedere coniectat veram eſſe neceſſe eſt: atqꝫ econuerſo rurſus ſi de quopiam vera ſit opinio quoniam ſedet eum ſedere neceſſe eſt. In vtroqꝫ igitur neceſſitas ineſt. In hoc qͥdem ſedēdi: at vero in altero veritatis. Sed nō

iccirco quiſꝗ ſedet qm̄ vera eſt opinio:ſed hec potiꝰ
vera eſt qm̄ quēpiam ſedere preceſſit. Ita cum cauſa
veritatis ex altera pte procedat ineſt tm̄ cōmunis in
vtraꝗ neceſſitas. Similia de prouidētia futuriſꝗ re
bus ratiocinari patet. Nam etiā ſi iccirco qm̄ futura
ſunt prouident̄:nō vero ideo qm̄ ꝓuidentur eueniūt
nihilominus tm̄ adeo vel ventura prouideri vel pro⸗
uiſa euenire neceſſe eſt.qd ad perimēdā arbitrij liber
tatē ſolū ſatis eſt. ¶ Iam vero ꝙ̄ preposterū eſt vt
eterne preſcientie tpalium rerū euentus cauſa eſſe di
catur. Quid eſt autē aliud arbitrari:ideo deū futura
qm̄ ſunt euentura prouidere ꝙ̄ putare q̄ olim accide
runt cauſam ſumme illius eſſe prouidētie. ¶ Ad hec
ſicuti cū quid eſſe ſcio ipm eſſe neceſſe eſt:ita cū quid
futurū noui idipm futurū eſſe neceſſe eſt.ſic fit igitur
vt euētus preſcite rei nequeat euitari. ¶ Poſtremo
ſi qd aliqs aliorſum ꝙ̄ ſeſe res habet exiſtimet: id nō
mō ſciētia non eſt:ſed eſt opinio fallax a ſcie veritate
longe diuerſa. Quare ſi quid ita futurū:vt eius certꝰ
ac neceſſarius nō ſit euentus:id euenturum eſſe pre⸗
ſciri quomodo poterit.ſicut enim ſcientia ipſa imper
mixta eſt falſitati:ita id quod ab ea cōcipitur eſſe ali
ter ꝙ̄ concipitur nequit. Ea naꝗ cauſa eſt:cur mēda
cio ſcientia careat ꝙ ſe ita rem quamꝗ hr̄e neceſſe eſt
vti cā ſeſe hr̄e ſcia cōprehendit. ¶ Quidnā igitur?
Quonam modo deus hec incerta futura prenoſcit?

aliquē ſedere.⁊ ita cū cauſa veritatis ex altera parte p̄cedit:tm̄ in vtroꝗ eſt cōmunis neceſſitas.⁊ eo
dem mō cōtingere arguere de ꝓuidentia ⁊ de his q̄ prouident̄. Vñ dicit patet ideſt manifeſtū eſt rō⸗
cinari de ꝓuidētia ⁊ de rebus futuris. Nā ⁊ ſi pro qͥbuſ iccirco prouident̄:qm̄ futura ſunt:nō tamen
ideo eueniūt.qm̄ ꝓuident̄ nihilominus tm̄ neceſſe eſt a deo vel ventura prouideri vel ꝓuiſa euenire.
ita ꝙ vtriꝗ parti ineſt neceſſitas qͥbus alteri caſualitas qd ſolū ſatis eſt.i.ſufficit ad perimēdā liber⸗
tatē arbitrij. ¶ Notāduꝫ ꝙ reſponſio iſta
quā innuit in litera videtur fuiſſe ipſius
Origēis q̇ ſupra epiſtolā ad romanos ſic
dicit. Non ꝓpterea aliqd erit:qꝛ illud deꝰ
ſcit futurū ſed quia futurū eſt:ideo ſcitur
a deo anteꝗ̄ fiat:qd tm̄ pōt itelligi dupli⸗
citer. Vno modo ꝙ euentus rei ſit cauſa
p̄ſcientie ſm rōnē cōſequentie.⁊ ſic rñſio
eſt vera. Alio modo pōt intelligi ꝙ euētꝰ
rei ſit cā preſcientie ſm exiſtentiā:⁊ ſic eſt
falſa:⁊ hoc mō improbat̄ hic a Boe. Pri⸗
mo ergo oſtendit Boe.ꝙ iſta rñſio nō eſt
ad ꝓpoſitū. Scdo oſtendit ꝙ includit ve
ritatē:ibi. ¶ Iam vero ꝙ̄ p̄poſterum eſt.
Hic phia oſtēdit ꝙ iſta rñſio icludit falſi⸗
tatē.qꝛ pōit ꝙ aliqd tpale ſit cā eterni.di
cūt eñ ꝙ res future ſint cauſa ꝓuiſionis
eterne.vñ dicit. Iā vero prepoſterū.i.per⸗
uerſum:vt euētus rerū tpaliuꝫ dicat̄ eſſe
cā eterne p̄ſcientie.qd dr̄ in iſta reſpōſio⸗
ne. Unde ſubdit. Quid eſt aliud arbitrari
deū ideo ꝓuidere futura qm̄ ſunt euentu⸗
ra:ꝗ̄ putare q̄ olim acciderūt.i.ipſa futu
ra eſſe cauſaꝫ ſumme ꝓuidētie:q.d.nihil
eſt aliud dicere. ¶ No.ꝙ nulluꝫ tēporale
eſt cā eterni:ſꝫ potiꝰ ecōuerſo. Indignius
eñ nō eſt cā dignioris:eo ꝙ cā dignior eſt
effectu.tpale aūt eſt indigniꝰ eterno:ſicut
corruptibile icorruptibili ergo ⁊c. ¶ Ad
hec ſicuti cū q̇d. Hic ponit ſcdaꝫ rñſionē
ad ꝓbandū ſcdam cōcluſionē dicēs. Ad
hec ſupple predicta addēda eſt hec rō:ſi⸗
cuti cū ſcio eſſe q̇d.i.aliq̇d neceſſe eſt ipm
eſſe:ita cū noui q̇d futurū neceſſe ē idipꝫ
eſſe futurū.ſic igit̄ fit.i.cōtingit:vt euen⸗
tus rei preſcite nequeat euitari. ¶ Notā⸗
dum ꝙ rō ſic pōt formari. Sicut ſe hꝫ ſcia
reſpectu ſcibilis p̄ſentis:ſic p̄ſciētia reſpe
ctu effectus futuri:ſed cū ſcio i p̄ñti aliq̇d
eē:neceſſe eſt ipꝫ eē:ergo cū p̄ſcit̄ aliq̇d fu
turū eē:neceſſe eſt ipꝫ eſſe: ſꝫ deus preſcit
oīa futura:g̊ neceſſario eueniūt.⁊ ſic iteꝝ
tollitur libertas arbitrij. ¶ Poſtremo ſi
q̇d aliq̇s. Hic ponit tertiā rationē ad idē
dicens. Si quis exiſtimet aliq̇d eſſe alior
ſum.i.aliter ꝗ̄ res ſe habeat:illud nō mo
do.i.nō tm̄:nō eſt ſciētia:ſꝫ eſt fallax opi⸗
nio lōge diuerſa a veritate ſciētie. Quare
ſi aliq̇d ita futurū eſt:vt eius euentus nō
ſit certus ⁊ neceſſarius.quomodo illud poterit p̄ſciri euenturū:q.d.nullo modo. Cuius rationē aſſi⸗
gnat dicēs. Sicut ipſa ſciētia eſt impermixta falſitati.ſic illud qd cōcipit̄ ab ea nō pōt aliter eē ꝗ̄ cō
cipit̄:qꝛ ſi poſſet aliter ſe habere tūc ſciētia poſſet eſſe falſa. Vñ ſubdit.iſta eſt cauſa quare ſciētia ca⸗
reat mendacio:qꝛ neceſſe eſt vnāquāꝗ rem ita ſe habere:ſicut ſcientia comprehendit eam ſe habere.
¶ Notanduꝫ ꝙ ratio quā intendit eſt iſta. Quicunꝗ eſtimat rem aliter eſſe ꝗ̄ eſt.eius eſtimatio eſt
falſa ⁊ non eſt ſcientia:ſed fallax opinio:ergo ſi deus preſcit aliquid futurum eſſe:⁊ ſi ipſum non ne⸗
ceſſario euenit ſicut preſciuit:preſciētia dei nō erit ſcientia:ſed fallax opinio:ergo futura a deo p̄uiſa
neceſſario eueniūt:⁊ ſic perit liberū arbitriū. ¶ Quid igit̄. Hic phia improbat modos q̇bus aliqui

nitunꝛ ſaluare ꝓuidentiã. Et primo querit quõ poſſit ſaluari ꝓuidentia diuina improbando duos modos quibus aliqui conabanꝛ ipſam ſaluare. Secũdo ponit tertiũ modũ ſimiliter ipſum improbãdo. ſcđa ibi. Qđ ſi apud. Primo dicit. Quid igiꝛ ſup. dicemus? Quonãmodo dici põt ꝙ deꝰ preſcioſcat hec futura incerta. Primꝰ modus eſt vt dicaꝛ deũ ea que ꝓuidet iudicare infallibiliter q̃uis poſſunt nõ euenire: ſꝫ id incõueniẽs eſt: qꝛ tũc falleret ſua ꝓuidẽtia. Vñ di. Nã ſi deus cenſet. i. iudicat euenire infallibiter que etiã poſſibile eſt non euenire: fallitur ſup. deus qđꝫ non modo. i. non tantum nefas eſt ſentire de deo: ſꝫ etiã nefas eſt voceꝗ proferre. Secũdus modus eſt vt dicatur deũ prouidere futura indeterminate: ſicut futura ſũt: ſꝫ iſto modo prouidentia dei non eſt certa. vnde di. At. i. ſed ſi deꝰ decernit iſta futura eſſe: ꝓuidenꝛ indeterminate ſicut ſunt vt. ſ. cognoſcat ea eque. i. equaliter poſſe fieri vel nõ fieri: que eſt iſta p̃ſcientia que nihil certũ: nihil ſtabile cõprehendit? q. d. talis ꝓuidentia nulla eſt. ꝛ q̇d hec preſciẽtia differt ab illo vaticinio ridiculoſo Tireſie q̃ dicebat: quicquid dicã hoc erit vel nõ erit? Quo etiã. i. in quo diuina ꝓuidẽtia preſtiterit. i. p̃ualebit humana opinione: ſi iudicat incerta: ſicut hoĩes ea quoꝝ euentus eſt incertus? q. d. in nullo differt. ¶ Notãduꝫ ꝙ cũ Tireſias vidiſſet duos ſerpẽtes ſimul coire ꝓiecto baculo ipſos ſeparauit abinuicẽ: ꝑmutatꝰ fuit in mulierẽ: poſt ſeptẽniũ iterũ ſerpẽtes coeũtes baculo ſeparauit ꝛ mutatus fuit in virũ. Cũ aũt orta fuiſſet diſſentio inter iouẽ et iunonẽ an maior eſſet delectatio in coitu viri q̃ꝫ mulieris electꝰ fuit Tireſias in iudicẽ: q̇ exptꝰ erat ſortẽ vtriuſqꝫ ſexus. Cũ aũt diceret maiorẽ eſſe delectationeꝫ mulieris: Iuno cõmota excecauit ipm. Iuppiter aũt ſui miſertꝰ in recõpenſam amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritum vaticinãdi. Fuit aũt hec ſua vaticinatio q̇cq̇d dicã erit vel non erit. Si ergo deus non aliter p̃ſciret futura indeterminata niſi qꝛ erunt vel nõ erũt: nõ differret ſua preſcientia a p̃ſcientia Tireſie. qđ eſt ridiculoſum. ¶ Quod ſi apud illũ. Hic ponit tertiũ modũ conãtiũ ſaluare ꝓuidẽtiã. Et eſt vt ponamus oĩa euenire de neceſſitate: ꝛ auferamus liberũ arbitriũ. Primo ergo mõ ponit iſtuꝫ modũ. Scđo oſtẽdit q̃ ĩcõueniẽtia ſequãtur ad ipm: ibi. Quo ſemel. Primo ergo cõcludit iſtũ modũ di. ꝙ ſi apud illũ certiſſimũ fontẽ oĩm rerũ nihil põt eſſe incertũ: certꝰ eſt euẽtꝰ eoꝝ q̃ ipſe firmiter p̃ſciuerit futura: quare nulla erit libertas hũanis cõſilijs: ꝛ actiõibꝰ quas diuina mẽs ſine errore falſitatis cũcta ꝓſpiciẽs alligat ꝛ ꝯſtringit ad vnũ euẽtũ. ¶ Nota ꝙ nulla mutatio cadit circa fontẽ oĩm rerũ: qꝛ cognitio eiꝰ nõ põt eſſe ĩcerta: etiã ſi eſſet ĩcerta eſſet imꝑfecta nec diuina: ſi ergo ẽ certa reſpectu futuroꝝ: neceſſe eſt vt oĩa p̃ſcita a deo neceſſario eueniãt. ¶ Quo ſemel recepto. Hic ponit incõueniẽtia q̃ ſequunꝛ ſi auferaꝛ liberũ arbitriũ. Et p̄mo oñdit q̃ incõueniẽtia ſequũꝛ ex parte hoĩm. Scđo q̃ ex parte dei. Tertio q̃ ex ꝑte ꝯiũctiõis ad deũ ſcđa ibi. Quo nihil. tria: ibi. Igiꝛ ne ſperãdi. Incõueniẽtia ex ꝑte hoĩm ſunt. ſi nõ ſit liberũ arbitriũ fruſtra ꝓponũꝛ hoĩbꝰ pene vel p̄mia ꝛ iniuſte puniunꝛ mali ꝛ premianꝛ boni: nec erũt vitia nec ꝟtutes hoĩbꝰ: ſicut nec ĩ alijs q̃ agũt neceſſitate nature: ꝛ nõ libertate animi. vñ di. Quo ſemel recepto. i. poſito. ſ. vt negeꝛ liberũ arbitriũ liq̇t. i. manifeſtũ ẽ: quãtꝰ occaſus. i. quãta deſtructio hũanarũ rerũ ꝯſequaꝛ. Fruſtra eñ ꝓponẽꝛ bonis p̄mia ꝛ malis pene: ita ſtatuta ꝛ leges hũane erũt inutiles q̃ penas ꝛ p̄mia ſtatuũt: q̃ nullꝰ motꝰ aĩoꝝ liberꝰ ac volũtariꝰ meruit. Et illud videbiꝛ iniq̃ſſimũ oĩm qđ nũc iudicaꝛ eq̃ſſimũ. ſ. puniri iprobos ꝛ remunerari bonos quos ad al-

Nã ſi ineuitabiliter ventura cenſet qui etiam nõ euenire poſſibile eſt: fallitur. quod ſentire non modo nefas eſt ſed etiam voce proferre. At ſi ita vti ſunt: ita ea futura eſſe decernit: vt eque vel fieri ea vel non fieri poſſe cognoſcat: que eſt hec preſcientia: que nihil certum nihil ſtabile comprehendit: aut quid hoc refert vaticinio illo ridiculoſo Tireſie: quicquid dicam aut erit aut non? Quo etiam diuina prouidentia humana opinione preſtiterit ſi vti homines incerta iudicat: quorum eſt incertus euẽtus? ¶ Quod ſi apud illum rerum omnium certiſſimum fontem nihil incerti eſſe poteſt: certus eorum eſt euentus que futura firmiter ille preſcierit. Quare nulla eſt humanis conſilijs actionibuſqꝫ libertas: quaſi mens ſine falſitatis errore cuncta proſpiciens: ad vnum alligat ꝛ cõſtringit euentum. ¶ Quo ſemel recepto quantus occaſus humanarum rerum conſequatur: liquet. Fruſtra enim bonis maliſqꝫ premia pene ve preponẽtur: que nullus meruit liber ac voluntarius motus animorũ. Idqꝫ omnium videbitur iniquiſſimum: quod nunc equiſſimum iudicatꝛ: vel puniri improbos vel remunerari probos: quos ad alterutrum non propria mitti voluntas: ſed futuri cogit certa neceſſitas. Nec vitia igitur. nec virtutes quicqꝫ fuerint: ſed omnium

terutrum.i.ad ꝓbitatē vel improbitatem nō mittit ꝓpria voluntas: ſed cogit certa neceſſitas futu⸗ri: igiť virtutes ⁊ vitia nō fuerūt quicq̄: ſed potiꝰ erit mixta: ⁊ indiſcreta cōfuſio oīm meritoꝝ ſcȝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. ¶ No. ꝙ oēs ꝟtutes ⁊ vitia oriunť ex libera electione boni ⁊ mali. ſimiliter punitio ⁊ remuneratio fiūt ꝓpter liberā actionē boni vľ mali. Si ergo tolliť libertas arbitrij nō erit libera electio: nec niſi libera actio bona vel mala eſt: ⁊ ꝑ ꝯñs nulla erit virtꝰ: nullū vitiū ⁊ iniuſte malus punietur: cū ex neceſſitate malū opetur: ⁊ iniuſte bonus p̄miabiť: cū ex neceſſitate opetur bonū qđ eſt abſurduȝ dicere. ¶ Quo nihil ſcelerati⁹. Hic oſtēdit incōueniēs qđ ſequiť ex pte dei. ſ. qđ deꝰ erit autor malorū. vñ di. Cuȝ oīs ordo rerū ducať ex ꝓuidētia diuia: ⁊ ſi nihil liceat h̄re fieri ex humanis cōſilijs: fit. i. ſequiť: vt vitia nr̄a referanť in autorē oīm. ſ. deū. quo nihil ſceleratiꝰ excogitari pōt q̄ȝ. ſ. deū dicere autorē maloꝝ: qđ tū neceſſariū ē ablata libertate. ¶ Notandū ꝙ defectꝰ in opatione qui defectus nō eſt in ptāte rei vt euiteť: neceſſario eſt ab agente ⁊ a ꝓducēte: ſi ergo actio voluntatis nr̄e nō eſt libera: defectus actionis ſm voluntatē reduceť in deū. et ſic deꝰ erit cauſans defectū nr̄m qđ eſt abſurdū. ¶ Igiť nec ſperādi aliqđ. Hic ponit incōuenietia q̄ ſequunť ex cōiūctione hoīs ad deū: q: tolleret actus depcandi ⁊ actus ſperādi q̄bus maxīe cōiūgunť deo. vñ di. Igiť ſi tollitur liberum arbitrium: nec vlla rō eſt ſperādi aliqđ nec depcādi inter deū ⁊ hoīes. Quid eñ quiſq̄ depcetur vel ſperet: ſi ſeries indeflexa cōnectit oīa optāda: q. d. fruſtra fieret. Vtrūq̄ igiť aufertur illud vnicum cōmertiū. ſ. ſperandi ⁊ deprecādi inter deum ⁊ hoīes. vocat aūt ſpem ⁊ depcationeȝ cōmertiū: q: iſtis mercamur oīa bn̄ficia. vñ ſubdit ſiqđē pcio iuſte hūilitatis nos hoīes ꝓmeremur ieſtimabilē vicē. i. retributionē diuine gr̄e: q̄ modus depcādi ſolus eſt quo hoīes videanť poſſe alloq̄ cū deo ⁊ cōiūgi inacceſſibili luci. ſ. deo priuſq̄ȝ hoīes ipetrēt qđ petūt. priꝰ eñ p̄ces porrigimꝰ q̄ȝ effectū nr̄e petitiōis cōſeq̄mur. q̄ ſpes ⁊ depcatio ſi nihil credanť h̄re virīū recepta. i. ꝯceſſa neceſſitate futuroꝝ: qđ erit quo cōnecti. i. ꝯiūgi atq̄ adhereri poſſemꝰ illi ſūmo ꝑncipi rerꝝ: q. d. nihil q̄re neceſſe erit genꝰ hūanū diſſeptū. i. diſſipatū atq̄ disiunctū a ſuo fōte. i. a ſuo ꝑncipio ſup. a deo fatiſcere. i. deficere vti pauloante cātabas in. vi. metro. iiij. libri. ¶ No. ꝙ actꝰ depcādi ſpectat ad itellectū: ⁊ ē orō ſm Ioā. Dama. aſceſus itellectꝰ ad deū vel in deū. quo q̄dē actu iſinuamꝰ deo idigētiā nr̄aȝ. nō ꝙ deo ꝑ iſinuationē nr̄aȝ aliq̄d inoteſcat qđ priꝰ ignorauerit: ſȝ vt nos ipſa inſinuatiōe vtēdo cōſideremꝰ in his eſſe recurrēdū ad diuinū auxiliū. Actus aūt ſperādi ptinet ad volūtatē: q: eiꝰ obiectū eſt bonū futurū: ꝑ iſtū actum adheremꝰ deo tāq̄ ꝑfecto ꝑncipio bonitatis nitētes eiꝰ auxilio ad cōſequēdū bonū quo idigemꝰ: ſȝ ſi h̄mōi bonū neceſſario eueniret vľ īpoſſibile eēt euenire: vterq̄ actꝰ tā depcādi q̄ȝ ſperādi eēt inutilis.

meritorum potius mixta atq̄ indiſcreta confuſio. ¶ Quoq̄ nihil ſceleratius excogitari pōt: cū ex ꝓuidentia rerū oīs ordo ducať: nihil fieri liceat conſilijs humanis fit vt vitia queq̄ nr̄a ad bonoꝝ oīm referanť autorē. ¶ Igitur nec ſperādi aliq̄d: nec depcādi vlla rō ē. Quid eñ vel ſperet q̄ſq̄: vel etiā depcetur: q̄ñ optāda oīa indeflexa ſeries cōnectit? Auferetur igitur vnicū illud inter hoīes deūq̄ cōmertium: ſperādi ſcȝ ⁊ depcādi: ſiq̄dē iuſte humilitatis pcio ineſtimabilē vicem diuine gr̄e ꝓmeremur: q̄ ſolus modus eſt: quo cū deo colloq̄ hoīes poſſe videanť: illiq̄ inacceſſe luci prius q̄ȝ ꝙ impetrent: ipſa ſupplicandi ratione cōiungi q̄ ſi recepta futuroꝝ neceſſitate nihil virius habere credanť: q̄d erit quo ſummo illi rerum principi cōnecti atq̄ adherere poſſimus? Quare neceſſe erit humanū genus vti pauloante cātabas diſſeptū ⁊ diſiunctū ſuo fonte fatiſcere.

Am ego an inq̄ȝ ⁊c. En ⁊ ecce tūc dñr q̄ñ inopinate: ⁊ pter ſolitū aliq̄d obueniſſe narrať ſicut ibi. Ecce ꝟgo cōcipiet ⁊ pariet filiū. Diuinā ꝓuidētiā latere nō poſſe. Lateo actiue ſumiť ſignificatq̄ fere qđ fugito vt neſciar. vñ. i. enei. Nec latuere doli fr̄es Iunonis. Recipit ētiā dtō vt tu mihi cā lates. i. occultꝰes ⁊ abſcōderꝭ mihi. Quaſi ꝟo ⁊c. Illđ qđ ſeq̄ť ac nō illđ demōſtrare nitamur. ꝑ q̄ i gloſa ponit: ſȝ nos nitamur dȝ ſic ordiari. Quaſi ꝟo laboreť. i. i acq̄rēdo labor fiat q̄ ſit cā cuiuſq̄ȝ. i. cuiuſlibȝ rei. ne ꝑ an: an. ſ. p̄ſcia ſup. dei ſit neceſſitas futuroꝝ. i. ſit cā neceſſaria vt futura fiāt: an neceſſitas futuroꝝ ſit cā ꝓuidētie. i. q̄re deꝰ đ his habeat certā ꝓuidētiā: ac pꝰ ⁊. ⁊ q̄ſi ſup. nō nitamur. i. nō conemur ⁊ ſtudeamꝰ demōſtrare euētū reꝝ p̄ſcitaꝝ a deo ſup. eē neceſſariū ſup. quoquo. i. q̄cūq̄ mō: ordo cauſaꝝ ſe habeat. i. ſiue res ſit cā p̄ſcie: ſiue p̄ſcietia cā rei. Hic aiaduerte ⁊ no. p̄mū ꝙ hec pticula q̄ſi ꝟo tūc poni ſolet q̄ñ ꝑ irontā loq̄mur. ⁊ ſignificamꝰ nō eē vt a q̄buſdā crediť. necō: q̄ſi aūt: nec aut neq̄ aūt: tā frequēter ⁊ decēter ſȝ illā ſicut q̄ſi vero neq̄ ꝟo. Scđȝ ex Priſciano. quotiēs dictōes relatiue aut infinite ⁊ eis equalētes gemināť poſſumꝰ poſteriorē pteȝ mutare i cūq̄ vt q̄liſqualis q̄liſcūq̄ vtut vtcūq̄ vbivbi vbicūq̄ quotquot quotcūq̄: q: tū ly cūq̄ nō iungiť cū q̄s ⁊ q̄d ſȝ cū qui ⁊ qđ nō reſolues q̄ſquis i q̄ſcūq̄: ſed in q̄cūq̄ ⁊ q̄cq̄d nō in q̄dcūq̄: ſȝ in qđcūq̄. Iā ꝟo q̄ȝ ꝓpoſteꝝ ⁊c. q̄ȝ. i. q̄ñtū ꝓpoſteꝝ. i. in ordie puerſuȝ: q̄ñ illđ ꝓponitur qđ poſtponi debeat. aut ecōuerſo ꝓpoſteꝝ dicimus. Sane meminiſſe debes lector oīa verba hui⸗

Aſcēſꝰ.

ꝓſe ſequētia ⁊ etiā ſequētis carminis attribuit Bo. nō ergo dices cū cōmētario ſuperiore. Hic phie oſtēdit: ſed hic Boe. oñdit. ¶ Ad hec dixi poti⁹ legēdū eſſe ad hoc. i. ꝓterea qꝺ frequēter reperit. require ꝑ tabulā vbi dictū ſit. ¶ Quid igit ⁊c. Adhuc ſunt ꝟba Boe. nō phie: aut quid hec refert. i. diſtat. intereſt: a ſuo vaticinio tireſie. Preterea q̄ iam de tireſia vidiſti. adde deū vatē thebanū fuiſſe et multa etiā poſt mortē ſm Homerum vlixi ꝑdixiſſe apud inferos. vñ etiā Hora. li. ij. ſermonū. Hoc quoqꝫ tireſia ꝑter narrato petēti. Rñde. Et qꝛ cecus effectus erat dicit Iuue. Nec ſurdū nec tireſiā queqꝫ eſſe deoꝝ. Qꝛ aūt in feminā mutatus ſit. lꝫ fabuloſum putat. Plinius tñ in ſeptimo naturalis hiſtorie fieri potuiſſe oñdit: docēs re vera ſexū nōnullos mutaſſe. De vaticinio aūt in textu poſito dꝛ ꝙ iuſſus oraculū certū enūciare dixerit hoc ꝓ oraculo certo hr̄e: ꝙ quicquid dixero aut dicturus ſum aut erit aut nō erit: quaſi veritas ei⁹ dicti ex futuro depēdeat cū iam neceſſaria ſit. Unde merito ridiculū dꝛ ſi aliud nō ꝑtenderit. ¶ Humana opinione ꝓſtiterit. vide ſi nō potius legēdū eſt hūane opinioni. Nā Teren. in eunucho ita locut⁹ eſt. hō quid homini ꝓſtat. Et nō dubito ſi hoc loco dixiſſet q̄d etiā diuina ꝓuidētia quin addidiſſet humane opinioni. nō humana opiniōe ꝓſtiterit. Conſtruit aūt multis modis hoc ꝟbū. aliqñ eñ ſignificat cū ꝓſtātia ⁊ eminētia exhibere: ſic actm̄ regit vt apꝺ Ver. Iob animis cōtra: vel magnū ꝓſtat achilē. aliqñ ſignificat fert idē additio dtō cui ſit ꝓlatio vt in dicto exēplo hō q̄d homini ꝓſtat. aliqñ abſolute q̄ſi impſonaliter ponit: vt ꝓſtat trinacrie metas luſtrare pachini. i. meli⁹ ⁊ eligibili⁹ ē. Series indeflexa. i. q̄ nūqꝫ fuit flexa vel potius inflexibilis. Naꝫ ſepe ꝑticipia ꝑteriti tpis ponūt loco ꝟbaliū in bilis q̄ aptitudinē ſonāt: vt apꝺ Verg. aut illaudati neſcit buſiridis aras. Illaudati. i. illa laudabilis ſꝫ Ser. Et ibi hoc ē. vij. Enei. Diues iacceſſos vbi ſolis filia lucos iacceſſos lucos dicit nō q̄s nēo acceſſit. ſꝫ iacceſſibiles. i. q̄s nēo debeat accedere. Fatiſcere ē affatiꝫ. i. abūde hiſcere. ſicut. j. eñ. di. Oēs accipiūt inimicū ībrē rimiſqꝫ fatiſcūt. Diſſeptū vēit a dis ⁊ ſepio ⁊ ē qꝺ ſepē amiſit. i. cōpagē. vti pauloāte cātabas. Et hic patet ꝟba hec ex ꝑſona Boe. dicta.

¶ Metrum tertium libri quarti.

Quenam diſcors federa rerum
Cauſa reſoluit? quis tanta deus
Veris ſtatuit bella duobus:
Ut que carptim ſingula conſtant:
Eadem noluit mixta iugari?
An nulla eſt diſcordia veris.
Semperqꝫ ſibi certa coherent?
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus.
¶ Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas?
Scit ne quod appetit anxia noſſe:
Sed quis notare ſcire laborat:
Et ſi neſcit quid ceca petit:
¶ Quis enim quicq̄ neſcius optet:

Quenā diſcors federa rex. Hic incipit tertiū metrū hui⁹ q̄nti qꝺ dꝛ adonicū vel ſm alios archilochiū ab iuētore: dactilicū a pede ꝑdominātē. vñ facit exclamatōēꝫ ſup icōpoſſibilitate q̄ apparet inter ꝓuidētiā ⁊ liberū arbitriū. Et p̄io q̄re ſint icōpoſſibilia cū ꝑ ſe ꝯſiderata ſint poſſibilia. Scꝺo pōit rñſionē ad h̄. Tertio ꝯtra rñſionē obijcit. Quarto obiectionē ſoluit. ſcꝺa ibi. An nulla. tertia ibi. Sed cur tāto. q̄rta ibi. An cū mentē. Primo dicit. Quenā diſcors cauſa reſoluit. i. ſeparat federa. i. ꝯcordias rerū ſcꝫ ꝓuidētie diuine ⁊ liberi arbitrij: ne cōpatiant ſe ſimul? aut q̄s deus tāta bella ſtatuit duobus veris ⁊ ſingula ꝟa: q̄ captim. i. ſingulatim vl' diuiſim accepta ꝯſtāt. i. ꝑmanēt eadem: tñ mixta. i. cōiuncta noluit iugari. i. copulari ſeinuicem cōpatiēdo? Tūc ponit rñſionē di. ꝙ iſtis duob⁹ veris ſcꝫ ꝓuidētie ⁊ libero arbitrio nulla ē diſcordia: ſꝫ apparētia diſcordie ꝓuenit ex debilitate nr̄i intellectus. vñ dicit. An: eſt nota ſolutiōis: nulla eſt diſcordia veris ſi ſemꝑ certa coherēt ſibi: ſed mens nr̄a obruta. i. oppreſſa mēbris cecis. i. cecātibus aīam: illa neq̄t igne. i. ſplendore: oppſſi luminis. ſcꝫ intellectus noſcere tenues. i. ſubtiles nexus. i. cōiunctiones rerū q̄ vident diſcordare. ¶ No. ꝙ ſi cōſideremus ꝓuidētiā diuinā ꝑ ſe: poſſibile eſt eā eſſe: ſi cōſideremus liberū arbitriū ꝑ ſe etiā poſſibile eum eſſe: vt patet ex dictis. Sed ſi cōſideremus vtrūqꝫ ſimul: tunc vident incōpoſſibilia: ſicut ptꝫ ex rationibus ſuꝑioribus ſm veritatē aūt ſe bene cōpatiunt ⁊ ſunt cōpoſſibilia: ſed nobis nō apparet qꝛ intellectus noſter oppſſus mole corꝑis nō pōt ſe eleuare in hmōi cognitionē. nā ſm ſapientē corpus qꝺ corrumpit aggrauat aīam. ⁊ terrena habitatio opprimit ſenſum multa cogitantem. ¶ Sed cur tāto flagrat amore. Hic phia obijcit cōtra ſolutionē. Si eñ anima ignoret iſtas ſubtiles cōiunctiones. vñ eſt ꝙ deſiderat eas ſcire? cū nihil ignotū poſſit deſiderari. vñ dicit. Sed cur aīa flagrat. id eſt ardet tāto amore. i. deſiderio repire notas tectas. i. notificatiōes latētes veri. i. veritatis? Scit ne mēs illud qꝺ ipſa anxia. i. ſollicita appetit noſſe? q. d. nō: qꝛ nemo appetit ſcire illud qꝺ ſcit. hoc eſt qꝺ dicit. Quis laborat ſcire nota? q. d. nullus. Oportet igit dicere qꝺ neſciat. ⁊ tunc ſequit aliud inconueniens ſcilicet ꝙ anima deſideret illud quod neſcit. vnde dicit. Si neſcit illud quod petit. i. ꝺ eſt de

rat mens ceca.i.ignorās. Quis enim neſcius optet.i.deſideret q̄cq̄ȝ? An q̄s poteſt ſequi neſcita: aut quis neſcius pōt noſcere quo inueniat ſupple illud qd̄ querit? ⁊ quis ignotus.i.neſcius queat.i. pōt noſcere formā repertā?q.d.nullus. ¶ Nota ꝙ dictū eſt in reſponſiōe ꝙ aīa ignorat compoſſibilitatē ꝓuidētie ⁊ liberi arbitrij:ſȝ deſiderat eam ſcire. Cōtra hoc arguit ſic. Nullus appetit ſcire qd̄ ſcit. Si aīa deſiderat ſcire aliqd.vel ignorat illud vel ſcit.ſi ſcit:ergo nō deſiderat ipm̄ ſcire qd̄ ſcit:qꝛ nullus

Aut quis valeat neſcita ſequi?
Quoue inueniat quis repertam
Queat ignotus noſcere formam
An cum mentem cerneret altam:
Pariter ſummam ſingula norat?
Nunc membrorum condita nube
Non totum eſt oblita ſui.
Summāq̄ȝ tenet ſingula perdens
Igitur quiſquis vera requirit.
Neutro eſt habitu:nam neq̄ȝ nouit.
Nec penitus tamen omnia neſcit.
Sed quam retinens meminit ſummam.
Conſulit.alte viſa retractans.
Ut ſeruatis queat oblitas.
Addere partes.

appetit ſcire qd̄ ſcit:cū oīs appetit⁹ ſit rōne carentie. Si aūt ignorat qd̄ deſiderat quō ignotū deſiderat? cū voluntas non querit incognitū:ideo ſi ignorat:nūq̄ȝ cognoſcet. ¶ Quis enim ignotuȝ inueniet. Si eñ paterfamilias quereret ſeruū fugitiuum quem ignoraret: poſſet ſibi multotiēs occurrere:ꝙ ipſuȝ nō inueniret: ſicut dicit Linconiēſis ſuper primo poſterioꝝ. ¶ An cum mentem cerneret altā. Hic ſoluit obiectionem. ¶ Ubi notandum eſt ꝙ Plato poſuit aīas eſſe in celo creatas et habere cognitionem oīm ꝑfectaȝ: ſed per lapſum ad corpa eā obliuiſci cognitionē rerū in particulari:⁊ retinere eam in vniuerſali ⁊ poſtea ꝑ exercitium recuperare cognitionem rerū in particulari.vnde dicit ſic. An eſt nota ſolutionis:cum aīa cerneret.i.ſpecularetur altam mentem.i.profundam mentem dei: ipſa pariter ⁊ ſimul norat i.nouerat ſummam: id eſt vniuerſalem cognitionem ⁊ ſingula.i.ſingularē cognitionem rerū:ſȝ nūc ipſa cōdita.i. tecta nube mēbroꝝ nō eſt oblita ſui in totum.i. totaliter:ſȝ ipa tenet ſummā.i.cognitionē vniuerſalē rerū ꝑdēs ſingula.i. ſingularē cognitionem.igiť q̄ſq̄s req̄rit.i.inueſtigat cognoſcere vera:talis eſt neutro habitu ſup.ſ.vt ꝑfecte cognoſcat:vel q̄ȝ oīno ignorat. Uñ di. Nā neq̄ȝ nouit.ſ.in ſpeciali ⁊ ꝑfecte illud qd̄ req̄rit:nec penit⁹ neſcit oīa:ſȝ ipſe meminit.i.in memoria hȝ ſummā.i.vniuerſalē cognitionē:quā retinēs cōſulit ſupple actuali cōſideratiōe retractās.i.reuocās per ſtudiū arte.i.ſubtiliť viſa.i.pri⁹ in ſpāli cognita vt ipſe queat addere oblitas ptes ptib⁹ ſeruatis ſup. i memoria. ¶ No ꝙ ſm̄ iſtā viā platonis abſolueret rō pri⁹ tacta. Uel aīa ſcit qd̄ deſiderat vel neſcit Dico ꝙ neſcit in ſpāli ⁊ in ꝓpria forma:ſed in vniuerſali.⁊ cū dr̄ nullus deſiderat ignotū. Uerū eſt ſicut ignotum in vniuerſali:tñ deſiderat ipſum vt eſt ignotum in ſpeciali. Et cum dr̄ ſi ignoret nunq̄ȝ inueniet. Uerum eſt ſi ignorat tam in generali q̄ȝ in ſpeciali.⁊ ſi ignorat in potentia ⁊ in actu: tñ ſcit in potentia ⁊ vniuerſali:⁊ ſi ignorat in potētia ⁊ in actu:tñ ſcit in potentia ⁊ in vniuerſali ⁊ ſi ignorat actu in propria forma poteſt ipſum inuenire ⁊ addiſcere.

Aſcenſ⁹

Q Uenā diſcors ⁊c. Carminis hui⁹ legē prius habuim⁹. Loquiť adhuc Bo. Admirās apparentē repugnātiā inter duo vera:cū dici ſoleat ꝙ oē verū alteri ꝟo cōſonet. verū aūt eſt deū infallibiliter oīa ꝑſcire verūetiam eſt arbitriū noſtrū eſſe liberū:qd̄ diuine ꝓuidētie:ſicut ꝑtactum eſt:repugnare videť ⁊ econtrario. Nihil aūt obſcuritatis hic eſt niſi in carmine. Nā in fine. Cōſulit alte vel alta legi pōt.nō aūt cōſuluit. Sequēs aūt carmen duos pedes vltra mēſurā iuſtā habere repperi. Sic eñ ſcriptū erat.vt ſeruatis queat oblitas addere par tes:ſȝ opinor illud adoniū per ſe in principio ponendum eſſe ⁊ ſic poſui.

¶ Proſa quarta libri quinti.

T Um illa vet⁹ inq̄t hec eſt de ꝓuidētia q̄rela a Marco q̄ȝ Tullio cū diuinationē diſtribuit vehemēter agitata:tibiq̄ȝ ipſi res diu prorſus multū q̄ſita:ſȝ haud quaq̄ȝ ab vllo veſtrū hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita:cuius

Sāctus thomas.

T Um illa vet⁹ inq̄t. Hec ē q̄rta pſa hui⁹ q̄nti in q̄ phia icipit diſſoluere q̄nē de cōpoſſibilitate ꝓuidentie ⁊ liberi arbitrij. Et prīo tāgit difficultatē hui⁹ q̄ōnis:⁊ cām difficultatis.⁊ tāgit modū ꝓcedēdi circa ei⁹ ſolutionē. Scd̄o diſſoluit eā ibi. Quero ei. Prīo dicit ħ q̄rela i.q̄ō ħ de ꝓuidētia eſt vet⁹ ⁊ ē vehemēter agitata.i.ꝑtractata a marco tullio cū diſtribuit.i.diuidit diuinationē i lib.diuinationū vbi diuidit diuinationē i ſuas ſpēs nō ſolū ħ ſȝ ſibi ipſi ē res multū diu q̄ſita.

Sed haud. q̄q̄.i.nō alicubi ab vllo veſtrū ſatis diligēter ꝛ firmiter expedita: cuiꝰ caliginis.i.difficultatis cā eſt ꝙ motꝰ.i.actꝰ humane ratiocinatiōis nō pōt admoueri.i.applicari: ad ſimplicitatē diuine p̄ſcientie.i.ꝓuidentie q̄ ſi vllo modo queat excogitari. nihil relinquet̄ prorſus ambigui qđ.ſ.rōnē ꝛ cām difficultatis hꝫ: ita demū patefacere ꝛ expedire tentabo ſi prius expandero.i.declarauero ea q̄bꝰ tu moueris.

caliginis cauſa eſt: ꝙ humane rōcinatiōis motus ad diuine p̄ſciētie ſimplicitatem nō pōt admoueri: que ſi vllo modo cogitari queat: nihil prorſus relinquet̄ ambigui: quod ita demum patefacere atq̄ expedire tentabo ſi prius ea quibus moueris expandero. ¶ Quero enim cur illam ſoluentiū rationē minus efficacem putes: q̄ quia p̄ſcientia nō eſſe futuris cām neceſſitatis exiſtimat: nō impediri preſciētia arbitrij libertatem putat: non enim tu aliunde argumentum futurorum neceſſitatis trahis: niſi ꝙ ea que preſciuntur non euenire non poſſunt: ſi igitur prenotio nullaꝫ futuris rebus adijcit neceſſitatem: quod tu etiā pauloante fatebare: quid eſt qđ voluntarij exitus rerū ad certum cogantur euentum? Etenim poſitionis gratia vt quid conſequatur aduertas: ſtatuamus nullā eſſe preſcientiaꝫ. Num igit̄ quantum ad hoc attinet que ex arbitrio eueniunt ad neceſſitatem coguntur? Bo. Minime. P. Statuamꝰ iterū eſſe: ſed nihil rebꝰ neceſſitatis iniūgere. manebit (vt opinor) eadē voluntatis integra atq̄ abſoluta libertas. ¶ Sed p̄ſcientia inquies: tametſi futuris eueniēdi neceſſitas non

¶ No. ꝙ q̄ſtio de ꝓuidētia diuina ꝛ libero arbitrio eſt oīm q̄ſtionū difficillima: de qua multi antiquorū dubitabāt ꝛ nōnulli modernorū ꝓpter difficultatē lapſi ſunt. quā Tul. in lib. diuina. ꝑtractat. ꝛ nō valēs diſſoluere eiꝰ difficultatē negat penitus ꝓuidētiā ꝛ p̄ſciētiā futurorū a deo in ꝑfecto lib. diuinationuꝫ. ¶ Quero enim. Hic phīa accedit ad ſolutionē queſtiōis. Et p̄mo diſcutit motiua Bo. Scđo ſoluit dubitatiōeꝫ ſiue q̄ſtionē ibi. Quī igit̄. Circa ꝑmū ſciēdū ꝙ duo fuerūt motiua Bo. principalia circa hāc q̄ſtionē. Primuꝫ. q2 videt̄ neceſſariū ſi deꝰ preuidet futura ꝙ neceſſario eueniāt. Secundū motiuuꝫ ꝙ futura quorum euentus eſt incertus: ſicut ſunt futura cōtingentia nō poſſunt a deo certo ꝓuideri. Primo ergo ꝑtractat primū motiuū. Scđo ſcđꝫ: ibi. Sꝫ hoc inq̄s. Primo oſtendit ꝙ ſi deus ꝓuidet futura nō ꝓpter hoc neceſſario eueniunt. Scđo mouet dubitationeꝫ: ibi. Sed q̇ fieri pōt. Primo oſtēdit ꝙ ex p̄ſciētia dei nō infert̄ neceſſitas libero arbitrio. Scđo oſtēdit ꝙ p̄ſciētia dei nō ſit ſignū neceſſitatis futuroꝝ: ibi. Sed p̄ſciētia. Circa primū ſciendum ꝙ prius improbauit quādā reſponſionē qua q̇dē nitebant̄ impedire rōnem oſtendentem non eſſe liberum arbitrium ꝓpter p̄ſciētiā diuinā quā rñſionē hic reſumit oſtēdēs eā aliquo mō eſſe bonam: q2 ſufficiēter impedit itētionē aduerſarij. Nā aduerſariꝰ ex nullo alio ꝓbat neceſſitatē futuroꝝ niſi q2 ſunt p̄ſcita a deo. Cū igit̄ ex rñſione habeat̄ ꝙ p̄ſciētia nullam cauſalitatē hꝫ ſup futura: videt̄ ſufficiēter oſtēſum eſſe ꝙ ea q̄ ꝓcedūt ex libero arbitrio nō ſūt neceſſaria. Primo ergo ponit iſtā rñſionē reſumēdo eiꝰ ſolutionē di. Quero eñ cur illā rñſionē ſoluētiū putes minꝰ eā efficacē q̄ putat libertatē arbitrij nō īpediri a p̄ſcia: q2 e..iat p̄ſciaꝫ nō eē cām neceſſitatꝭ futuroꝝ. Q2 aūt p iſtā rñſionē impediat̄ illatio neceſſitatis futuroꝝ ptꝫ ex hoc: quia nō trahis aliūde argumentū neceſſitatis futuroꝝ niſi ꝙ ea q̄ p̄ſciūt̄ nō p̄nt nō euenire. Si igit̄ p̄notio.i.p̄ſciētia futuroꝝ nullā adijcit.i.imponit neceſſitatē rebꝰ futuris: vt dicit rñſio vt tu etiā fatebare pauloañ: q̄d eſt id qđ eē poterit ꝙ voluntarij exitꝰ cogātur ad certū euētū rerū. Et ita p iſtā rñſionē excludit̄ neceſſitas futuroꝝ ꝛ manifeſtat ſe in exēplo di. vt aduertas q̄d cōſequatur grā poſitiōis.i.exempli ſtatuamꝰ.i.ponamus p impoſſibile nullā eſſe p̄ſciētiam futurorum: igit̄ hoc poſito q̄tum ad hoc.i.quātū ad iſtā illationē: qua ex preſciētia cōcludit̄ neceſſitas futurorum: ea q̄ eueniūt ex arbitrio cogūtur ne ad neceſſitatē? dicit Boe. Minime. ꝛ philoſophia. Statuamus iterum eſſe prouidentiam. ſed nihil neceſſitatis iniūgere rebus futuris: manebit vt opinor eadem libertas volūtatis integra ꝛ abſoluta ab omni neceſſitate. ¶ No. ꝙ prior ſolutio iprobata fuit bona ꝛ mala. in hoc fuit bona q2 poſuit p̄ſciētiā nō eē cauſam neceſſitatis futuroꝝ. Di. eñ Ideo futura eueniūt nō q2 deꝰ ea ꝓuidet: ſꝫ in hoc fuit mala: q2 poſuit futura eſſe cām p̄ſciētie dei. dixit eñ q2 futura ſunt: ideo deꝰ ea ꝓuidet. Patet ergo ex rñſiōe antiquorum ꝙ p̄ſciētia nō eſt cā neceſſitatis rebus futuris. ¶ Sed p̄ſcientia inquies. Hic oñdit phīa ꝙ p̄ſcientia diuina nō ſit ſignū neceſſitatis rebꝰ futuris. Secundo oſtendit ꝙ modus probandi ex ſigno non eſt efficax. ibi. Jam vero. Primo dicit. Tu inquies.i.dicere poteris: tametſi pro q̄uis p̄ſciētia nō ſit neceſſaria eueniēdi rebꝰ futuris: tñ eſt ſignum ea neceſſario eſſe ventura: ꝛ ita preſciētia pōt inferri neceſſitas futurorum tanq̄ ex ſigno. Hoc igitur modo ponēdo preſciētiam eſſe ſignum neceſſitatis futurorū

Signum conſtaret exitꝰ.i.euentꝰ futuroꝝ eſſe neceſſarios etiā ſi nō fuiſſet p̄cognitio: qđ ꝓbat ex natura ſigni dicens. Omne nāq̄ ſignum tantū oſtendit quid ſit.i.manifeſtat: illud cuius eſt ſignum: ſed non

efficit qđ ſignat:q̃re vt ꝑnotionē.i.ꝓuidentiā appareat eſſe ſignum neceſſitatis futuroꝝ demōſtrandū erat pꝛius nihil cōtingere nō ex neceſſitate.i.oīa euenire neceſſario:alioq̄n ſi hec neceſſitas futuroꝝ nullā eſt:nec illa ꝑſcientia poterit eſſe ſignū eius rei q̄ nō eſt:⁊ ita nō valet arguere neceſſitateꝫ futuroꝝ ex ꝑſciētia tanq̄ꝫ ex ſigno. ¶ Nota ꝙ ſignū nō eſt cā ei⁹ cui⁹ eſt ſignū:ſꝫ tm̄ manifeſtat ſignatum eſſe:vt circulus nō eſt cauſa vēditionis vini:ſed tm̄ eſt ſignū venditionis. Si ergo preſciētia eēt

eſt ſignū tamen eſt neceſſario ea eſſe ventura:hoc igiť modo etiā ſi pꝛecognito nō fuiſſet neceſſarios futurorum exitus eſſe conſtaret. Omne etenī ſignū quid ſit oſtendit:nō vero efficit qđ deſignat quare demōſtrādū pꝛius eſt nō nihil ex neceſſitate contingere:vt pꝛenotionē ſignū eſſe neceſſitatis appareat.alioq̄n ſi hec nulla eſt:nec illa quidē eius rei ſignū poterit eſſe:que nō eſt. ¶ Jā vero pꝛobatiōe firma rationē ſubnixam cōſtat nō ex ſignis neq̄ꝫ petitis extrinſecus argumētis:ſed ex cōuenientibus neceſſarijſq̄ꝫ cauſis eſſe ducendā. ¶ Sed qui fieri pōt:vt ea nō perueniāt q̄ futura eſſe ꝓuidenť Quaſi vero nō ea que pꝛouidentia futura eſſe pꝛenoſcit non euentura credamus:ac non illud potius arbitremur licet eueniāt:nihil tn̄ vt euenirēt ſui natura neceſſitatis habuiſſe. Quod hinc facile perpendas licebit. Plura enim dum fiunt ſubiecta oculis intuemur:vt ea que in quadrigis moderādis atq̄ꝫ flectendis facere ſpectantur aurige:atq̄ꝫ ad hunc modū cetera. Nū igiť quicq̄ illoꝝ ita fieri neceſſitas vlla cōpellit? Boet. Minime. Fruſtra enī eſſet artis effectus ſi oīa coacta mouerenť. Phi. Que igitur cum fiunt carēt exiſtendi neceſſitatē:eadē pꝛiuſq̄ fiāt ſine neceſſitate futura ſunt. Quare ſunt q̄dā euētura quorū exitus ab omni neceſſitate ſit abſolutus.

ſignū neceſſitatis futuroꝝ:preſupponeret futura eſſe neceſſaria.⁊ ſic ad oſtendendū preſcientiā eſſe ſignū neceſſitatis futuroꝝ oporteret pꝛius oſtendere futura neceſſario eſſe futura:tāq̄ꝫ preſcientia eſſet ſignū neceſſitatis futuroꝝ:alias preſciētia eſſet ſignū alicuius rei que nō eſt:quod eſt abſurdū. ¶ Jā vero. Hic oñdit modū pꝛobādi ex ſigno non eſſe efficacem:⁊ dicit. Cōſtat.i.manifeſtū eſt rationē ſubnixam.i.firmā ꝓbatione.i.demonſtratione eā nō eſſe ducendā ex ſignis:neq̄ꝫ ex argumētis extrinſecis petitis.i.acceptis:ſed firmā rationē eſſe ducendā ex cōuenientib⁹.i.pꝛopꝛijs ⁊ neceſſarijs cauſis. Cū ergo ꝑdicta ratio ꝓceſſerit ex ſigno:nō eſt efficax ⁊ demonſtratiua:cū ſit a poſteriorī. Demōſtratio aūt q̄ eſt potiſſima ꝓbationuꝫ ipſa eſt a pꝛiorī:cū ſit ex cauſis ꝑ ſe imediatis pꝛioribus ⁊ notioꝛibus:⁊ pꝛo tanto etiam demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire:efficax ad ꝓbandū ex pꝛimo poſterioꝛum. Sed qui fieri pōt. Hic phīa mouet quandā dubitationē ⁊ ſoluit eā.videtur enīꝫ ſequi ꝙ aliqua poſſunt preſciri q̄ tn̄ non neceſſario eueniūt.ſi aūt neceſſario eueniūt poſſunt nō euenire:⁊ ſic ſequiť ꝙ aliquid ꝑſcitū a deo nō eueniat. Pꝛio ergo phīa dubitando de hoc q̄rit dicēs. Ex quo ita eſt ꝙ ea q̄ ſunt ꝑſcita non ſunt neceſſaria:ſed ꝑñt nō euenire q̄.i.q̄uo fieri poteſt vt ea que pꝛouidenť futura eſſe nō ꝓueniāt? Tunc ſoluit dubitationē.dī.ꝙ nō negať ꝙ preſcita nō eueniāt:immo opoꝛtet dicere ꝙ preſcita eueniāt:ſed tn̄ nō eueniant de neceſſitate:vñ dī.quaſi vero.q.d. Jſta dubitatio ꝓcedit quaſi non credamus ea que ꝓuidentia ꝑnoſcit.nō eſſe euentura:ſed hoc nō eſt verū.ac quaſi nō potius arbitremur illud.ſ.ꝙ licet futura eueniāt.nihil tn̄ neceſſitatis habuiſſe in ſui natura vt euenirent.id manifeſtat in exēplo quo

modo aliquid certe cōpꝛehenditur quod tamen nō eſt neceſſariū dicens ꝙ aliquid cognitū eueniat:⁊ tn̄ nō neceſſario:licebit ꝙ tu hoc perpendas hinc.i.ex tali exemplo.intuemur enim plura ſubiecta oculis dū fiunt.i.dum ſunt in fieri ſicut ea que videnť aurige facere in moderandis ⁊ flectēdis quadrigis ⁊c. Uidemus ad hunc modū vt que fiunt in alijs actib⁹ volūtarijs:nūquid vlla neceſſitas cōpellit aliqđ illoꝝ ita fieri ſicut oculis videtur:⁊ dī. Boe. Minime.⁊ aſſignat rationem:fruſtra enim eſſet effectus artis ſi omnia mouerenť coacta ⁊ fruſtra eſſet ars flectendi quadrigas ſi neceſſario flecterenť.igiť illa que cū fiunt carent neceſſitate exiſtendi:eadem ſunt futura ſine neceſſitate pꝛiuſq̄ꝫ fiant. Ex quo concludit ꝙ quedaꝫ ſunt euentura quoꝝ exitus id eſt euentus eſt abſolutus ab omni neceſſitate:⁊ foꝛſan aliquis diceret.nā ea que nūc fiunt nō erāt futura pꝛiuſq̄ꝫ eſſent:hoc excludit dī.nullū arbitroꝛ eſſe dicturū ꝙ que nūc fiunt euētura nō fuerunt.hoc enī eſſet nimis rationabile.iō neceſſario cōcludiť ꝙ hec etiā pꝛecognita habent euentus liberos:q2 ſicut ſcientia pꝛeſentiū nihil importat neceſſitatis his rebus que fiunt in pꝛeſenti:ſicut patet in exēplo pꝛedicto de regimine quadrigarum:ita pꝛeſcientia futuroꝝ nihil impoꝛtat neceſſitatis ijs que ventura ſunt. ¶ Nota ꝙ licet futurū in incōparatione ad diuinā pꝛouidentiam ſint neceſſaria neceſſitate cōditiōata nō tamen oīa ſunt neceſſaria neceſſitate abſoluta. Multa enim libere eueniunt.ſicut ea que fiūt ab arte ⁊ volūtate ad

regimen quadrigarū. ſi enim regimen quadrigarum neceſſario eueniret: fruſtra eſſet ars regēti quadrigas. ¶ Notandū ꝙ ſicut res actu fiūt ita erant future: ſed quedā actu libere fiunt: ergo errāt libere future: ⁊ ꝑ cōſequēs nō oīa ſunt neceſſario futura: licet neceſſitate conditionata inquantū cōparanť ad ꝓuidētiā diuinā. nō tñ i ſui natura cōſiderata neceſſario eueniūt neceſſitate abſoluta: ſicut poſtea videbiť vbi diſtinguet duplicē neceſſitatē cōditionatā ⁊ abſolutā. ¶ Sed de hoc inquis. Hic phia diſcutit motiuū Boe. vtrū futura incerta ſicut ſunt contingentia poſſint certe preſciri. Et p̄io mouet dubitationem de hoc: ⁊ tangit rationē dubitationis: Secūdo aſſignat cām erroris: ibi. Cui⁹ erroris cauſa eſt dicit p̄io. Sed hoc inqs o Bo. ipm dubitať an poſſit eſſe vlla prenotio. i. preſcientia illarū rerū que nō habent neceſſarios exitus. i. euētus hoc enim nullo modo videť poſſibile. Cū enim videntur diſſonare preſciētia ⁊ ꝯtingentia. tu enī putas ſi preuideanť contingentia neceſſario ipſa conſequi ⁊ ſi neceſſitas deſit minime ipſa preſciri ⁊ putas nil poſſe cōprehēdi preſcientia diuina: niſi certum: ⁊ ſi ea q̄ ſunt incerti exitus i. euentus ſicut contingentia: ſi prouidenť illa quaſi certa: tu putas illud eſſe caliginē opinionis nō veritatem ſcientie: ⁊ in hoc tu deciperis: cuius deceptiōis cauſa eſt error tuus circa iudicium cognitionis. Credis enī diuerſuʒ eē ab integritate ſcientie aliter arbitrari reʒ q̄ ſe habeat: ⁊ in hoc erras. ¶ No. ꝙ quia nos poſſumus futura cōtingētia certe prenoſcere putamus ſilr deum hoc non poſſe res ei eodē mō ſe habēs diuerſimode a diuerſis pōt cognoſci. Vñ cognoſcere rē aliter q̄ ſe habeat ex ꝑte cognoſcentis bñ eſt ſcientia: ⁊ ſic futura cōtingētia lʒ ſint incerta: pñt tñ preſciri a deo ſine errore falſitatis. ¶ Cuius erroris cā eſt. Hic aſſignat cauſam erroris. Ubi nota ꝙ cauſa erroris quare putam⁹ futura incerta nō poſſe certe preſciri eſt: qr putať ꝙ facultas cognitionis ſit ſm facultatem rei cognite: ⁊ nō ipſius cognoſcentis: qđ eſt falſum. Primo ergo ꝑmittit hmōi cām erroris. Scđa probat ipſam: ibi. Nā vt hoc breui. Dicit p̄io Cuius erroris cauſa eſt: qr eſtimať ꝙ oīa que quiſq; nouit illa cognoſcit tantū ex vi ⁊ natura ipſoꝝ que ſciunť ⁊ nō ex vi cognoſcētis: qđ totū eſt contra. i. per cōtrarium: qr res magis cognoſcunť ſm naturā cognoſcētis. Omne enim qđ cognoſcitur nō cōprehendiť ſm modū ſua nature: ſed potius ſm facultatē cognoſcētis. ¶ Nota ꝙ ſi cognitio eſſet ſm facultatē rei cognite tūc res ab omnibus eodem modo cognoſceretur ⁊ ſic comprehenderetur aliud eodem modo ab intellectu humano ⁊ diuino: quod falſum eſt: quia que ſunt incerta comprehenſione humana: ſunt certa comprehenſione diuina. cognitio ergo potius attenditur ſecūdum facultatē potētie cognoſcētis ita ꝙ q̄to potentia eſt efficacior ⁊ certior: tanto certius ⁊ lympidius rem comprehendit. ¶ Nam vt hoc breui exemplo liqueat. Hic probat ꝙ facultas cognitionis eſt ſm facultatem potentie cognoſcentis: ⁊ non rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. Secūdo probat hoc idem per rationem ibi. Ipſum quoq; dicit. Primo dicit ꝙ cognitio ſit ſm facultatem cognoſcentis liquet breui exemplo. nā viſus aliter agnoſcit eandem corporis rotunditatem ⁊ aliter tactus. Ille enim. ſcʒ viſus manens eminus. i. a longinquo intuitur totum corpus ſimul iactis radijs viſualibus hic vero ſcilicet tactus coherens ⁊ coniunctus orbi. i. rotunditati ⁊ motus circa ipſum ambitum. id eſt circa corpus rotundum comprehendit ſcilicet eius rotūditatem partibus id eſt per partes. ¶ Nota ꝙ innuit duplicem differentiam inter modum cognoſcendi viſus ⁊ tactus. ¶ Prima eſt ꝙ viſus a remotis exiſtens cognoſcit aliqđ corpus rotundum. Tactus autem non cognoſcit ipſum niſi coniunctus. Scđa differētia eſt ꝙ viſus totū corpus ſimul cōprehēdit: tactus aūt ꝑ ꝑtes. talis aūt diuerſitas in cognoſcendo nō eſſet ſi res cognoſcereť ex ſui natura: cum eadē res maneat

Nam illud quidē nullū arbitror eſſe dicturuʒ: ꝙ que nunc fiunt priuſq̄ fierent euentura non fuerint. Hec etiam igitur precognita liberos habent euētus. Nā ſicut ſciētia p̄ſentiū rerū nihil hijs que fiūt: ita preſcientia futuroꝝ nihil ijs que ventura ſunt neceſſitatis importat. ¶ Sed hoc inquies ipm dubitať: an earū rerum q̄ neceſſarios exitus nō habēt: vlla poſſit eſſe prenotio. Diſſonare etenī videnť: putaſq; ſi preuideātur conſequi neceſſitatē: ſi neceſſitas deſit minime preſciri: nihilq; ſcientia comprehendi poſſe niſi certuʒ. Qđ ſi que incerti ſunt exitus ea quaſi certa prouidenť opinionis conſtat id eſſe caliginē non ſcientie veritatem. Aliter enī q̄ ſeſe res habeat arbitrari ab integritate ſcientie credis eſſe diuerſum. ¶ Cuius erroris cauſa eſt ꝙ oīa q̄ quiſq; nouit ex ipſorū tm̄ via atq; natura cognoſci exiſtimat q̄ ſciunť: qđ totū cōtra eſt. Omne enī qđ cognoſciť nō ſecundū ſui vim ſed ſecūdum cognoſcentium potius cōprehendiť facultatē. ¶ Nam vt hoc breui liqueat exēplo eādē corporis rotunditateʒ aliter viſus: aliter tactus cognoſcit. Ille eminus manēs totū ſimul iactis radijs intuiť. Hic vero coherēs orbi atq; coniūctus circa ipm mot⁹ ambitū rotūditatē

in vtraq; cognitione. ¶ Notandum ꝙ quidam dixerūt viſionē fieri ꝑ emiſſionem radioꝝ viſualium
ab oculis vſq; ad rem viſā: ſed hec opinio eſt cōtra Ariſto. Viſio eñ nō fit extra mittēdo: ſ; intus ſuſci-
piēdo patiente eñ aliquo ſenſitiuo ſit ipꝫ videre ſcđo de aīa. hic aūt loq̄tur ſcđꝫ opinionē ātiquoꝝ cū
⁊ icit ꝙ viſus totū corpus intuitur iactis radijs ¶ Ipm q̊ꝫ hoīeꝫ. Hic ponitur ſcđm exēplū in ꝟtutibꝰ
cognoſcitiuis ſubordinatis. Scđo oñdit q̃uo iſte ꝟtutes ſe habeāt ad inuiceꝫ: ibi In quo illud Primo er-

partibus cōprehēdit. ¶ Ipm quoq; hoieꝫ aliter ſen-
ſus: aliter imaginatio: aliter ratio: aliter intelligētia
cōtuitur. Senſus eñ figurā in ſubiecta materia con-
ſtitutā. Imaginatio vero ſolā ſine materia iudicat fi-
gurā. Ratio ꝟo hāc q; tranſcēdit ſpeciēq; ſua que ſin-
gularibꝰ ineſt vniuerſali ꝯſideratiōe ꝑpēdit. Intelli-
gentie vero celſior oculus exiſtit: ſupgreſſa nāq; vni-
uerſitatis ambitum ipſam illā in ſimplicem formam
pura mētis acie contuitur. ¶ In quo illud maxime
cōſiderādū eſt. Nā ſuperior vis cōprehēdēdi āplecti-
tur inferiorem. inferior vero ad ſuperiorem nullo mo-
do conſurgit. neq; eñ ſenſus aliquid extra materiam
valet: vel vniuerſales ſpēs imaginatio contuitur vel
ratio capit ſimplicem formaꝫ: ſed intelligentia quaſi
deſuper ſpectans concepta forma que ſubſunt cūcta
dijudicat: ſed eodem modo quo formā ipſam que nul-
li alij nota eſſe poterat: cōprehendit. Nā ⁊ rōnis vni-
uerſum: ⁊ imaginationis figurā: ⁊ materiale ſenſibile
cognoſcit: nec rōne vtēs: nec imaginatione nec ſenſi-
bus: ſ; illo vno ictu mētis formal'r (vt ita dicā) cūcta
proſpiciēs. Rō q; cū quid velle reſpicit: nec imagina-

go declarat q̃uo idē a diuerſis potētijs di-
uerſimode ꝯprehēditur di. ſenſus exterior
aliter cōtuit ipꝫ hoieꝫ: aliter imaginatio:
aliter rō: aliter itelligētia aſinina. Senſus
eñ exterior ſicut viſus iudicat figurā hoi-
nis in ſubiecta materia. i. i ſenſibili mate-
ria: ſ; imaginatio ſolū figurā diſcernit ſi-
ne materia. i. in abſentia rei materialis.
Ratio ꝟo hāc imaginationē trāſcēdit: et
ipam ſpēm. i. naturā ſpecificā hoīs: q̄ ſin-
gularibꝰ ineſt ꝑpendit. i. diſcernit vniuer-
ſali ꝯſideratiōe. oculꝰ ꝟo. i. cōſideratio in-
telligētie eſt celſior: q2 intelligētia diuina
ſupgreſſa ambitu vniuerſitatꝭ q̄ exiſtit in
ſingularibꝰ: illā ſimplicē formā ſcꝫ ideam
hoīs q̄ eſt in mēte diuina ꝯtuit pura acie
i. ſpeculatiōe pure mētis. ¶ No. ꝙ primū
exēplū fuit de ꝟtutibꝰ cognoſcitiuis non
ſubordinatꝭ ſicut de viſu ⁊ tactu. iſtđ aūt
exēplū ē de ꝟtutibꝰ ſubordinatꝭ q̄ ſūt qua-
tuor. ſ. ſenſus exterior: q̇ ineſt oībꝰ aīalibꝰ
imaginatio q̄ tm̄ ineſt aīalibꝰ ꝑfectꝭ. rō q̄
tm̄ ē in hoībꝰ. ⁊ itelligētia ꝑ quā itelligit
diuinā cognitionē: iſte virtutes hn̄t diuer-
ſum modū cognoſcēdi eādē rem. ſ. hoīeꝫ
vt declaratur in lr̄a qđ nō eſſet niſi cogni-
tio fieret ſm̄ facultatē virtutū cognoſcen-
tium ⁊ nō rei cognite. ¶ In quo illđ ma-
xime ꝯſiderādum eſt. Hic oñdit phīa q̃uo
predicte virtutes cognoſcitiue ſe hn̄t ad-
inuicem: oñdens ꝙ q̄cquid pōt virtꝰ infe-
rior pōt etiā ⁊ ſuperior ⁊ amplꝰ. ⁊ primo
hic oñdit de intelligentia reſpectu aliarū
virtutum. Scđo oñdit idem ratione. ſcđa
ibi. Ratio quoq;. Primo di. In quo id eſt
in ordine iſtarum virtutum illud eſt maxime cōſiderandum ꝙ vis cōprehendendi ſupior amplectit
in ſe inferiorē: q2 ꝟtus ſuperior cognoſcit oē illud qđ inferior. Inferior aūt nō ſurgit ad ſuperiorē ita
vt apprehēdat illudꝰ qđ ſupior: qđ manifeſtat in exemplo di. Neq; eñ ſenſus aliq̄d valet apprehēdere
extra materiā: ⁊ imaginatio cōtuitur ſpecies vniuerſales. i. minꝰ ꝑticulares: ſ; rō capit ſimplicem. i.
vniuerſalē formā. Intelligētia aūt diuina q̄ſi deſup ſpectās: cū ſit in ſupremo gradu cognitiōis ipa
cōcepta forma ideali dijudicat etiā cūcta q̄ ſubſunt illi forme: vt cognoſcēdo ideam hoīs cognoſcit
oīa q̄ ſunt in hoīe: ſ; eodē mō cōprehēdit ipaꝫ formā q̄ nulli inferiori ꝟtuti nota eē poterit. nā ipa co-
gnoſcit vniuerſaꝫ. i. vniuerſalē formā rōnis: ⁊ figurā imaginatiōis: ⁊ materiale ſenſibile qđ expectat
ad ſenſum exteriorē nō vtēs rōne: nec imaginatiōe: nec ſenſibꝰ. ſ; ꝓſpiciēs cūcta vno ictu mentis. i.
abſq; decurſu cognoſcit: qđ nō facit rō. ¶ No. ꝙ ꝟtus ſupior ꝟtutē īcludit inferiorē: ſicut tetragonū
includit trigonū vt ꝑtꝫ. ij. de aīa: iō q̄cq̇d pōt ꝟtus īferior: pōt ⁊ ſupior: ⁊ magis: q2 mō magis vniuer-
ſali cōprehēdit qđ īferior mō magis ꝑticulari: ſ; nō ecōuerſo: iō q̄ pōt itelligētia hūana cōprehēdere
pōt ⁊ diuīa intelligētia: ſ; nō ecōuerſo. ¶ Ratio quoq; cū q̇d reſpicit. Hic oñdit idē rōne: ꝙ ſicut in-
telligētia cōprehēdit alias tres ꝟtutes inferiores: ſic rō etiā cōprehēdit ſub ſe alias duas ꝟtutes ſcꝫ
imaginationē ⁊ ſenſum di. ꝙ cū rō reſpicit q̇d vniuerſale nō vtēs imaginatiōe nec ſenſibꝰ: ⁊ compre-
hendit imaginabilia ⁊ ſenſibilia vniuerſali cōprehēſiōe hec eñ eſt rō q̄ ita diffinit vl'e ſue cōceptio-
nis hō eſt aīal bipes ⁊ rōnale. q̄ diffinitio cū ſit vniuerſalis notio. i. notificatio: cū nullꝰ ēt ignoret rē
eē imaginabilē ⁊ ſenſibilē q̄ hac diffinitiōe explicat. Illa rō ꝯſiderat vniuerſale nō vtēs imaginatiōe
vel ſenſu: ſ; rōnali cōceptiōe. Tūc oñdit ꝙ ſicut rō cōprehēdit imaginationē ⁊ ſenſum: ſic imagina-
tio ſenſum cōprehēdit dicit imaginatio quoq; tametſi ꝑ quāuis ſumpſit exordiū ex ſenſibus viſen-
di ⁊ formandi figuras: tn̄ abſente ſenſu exteriori imaginatio colluſtrat. i. cognoſcit queq; ſenſibilia:
non ſenſibili ſ; imaginaria rōne iudicandi. ⁊ tunc concludit di. Vides ne igitur quomodo cūcta po-

tus vtantur ſua.i.ꝓpꝛia facultate.i.cognoſcēdo ꝙ̄ facultate eoꝝ q̄ cognoſcunt᷑. ¶ Nota ꝙ licet ratio ne in cōpꝛehēdendo ſuū vniuerſale nō vtat᷑ imaginatiōe ⁊ ſenſu:tn̄ in actu ſuo p̄ſupponit imaginationem ⁊ ſenſum:qꝛ nihil eſt in intellectu niſi ꝑus fuerit in ſenſu. Similiter licet imaginatio in ſua operatiōe nō vtat᷑ ſenſu:tn̄ p̄ſupponit ſenſum fuiſſe in actu:qꝛ fantaſia quā hic vocat imaginationeʒ eſt motus factus a ſenſu ſm actum ex.ij.de aīa. ¶ Nec ad iniuria.hic confirmat dictum per rationem dicēs. Illud ſcʒ ꝙ res cognoſcit᷑ non ſm ſui naturā:ſʒ ſm naturā cognoſcētis illud:illud nō cognouit iniuria.i.irrationabiliter. Nā cū omne iudicium cognitiōis ſit actus ⁊ opatio iudicātis.i.potētie cognoſcitiue:neceſſe eſt vt quiſꝙ cognoſcēs perficiat ſuā operā.i.ſuā operationeʒ cognoſcendi:non ex aliena poteſtate ſcʒ rei cognite:ſed ex ꝓpꝛia poteſtate.i.ex virtute cognoſcētis. ¶ Not.ꝙ ex lr̄a formatur talis ratio. Oīs actꝰ ⁊ operatio ſequi cōditionem illius potētie cuius eſt actus ⁊ operatio:ſed iudicare ſiue cognoſcere eſt actus ⁊ operatio potētie cognoſcentis ⁊ nō rei cognite:ergo iudicare ⁊ cognoſcere ſequitur modum ⁊ conditionem potētie cognoſcentis:⁊ non rei cognite.

Aſcenſiꝰ T uʒ illa verꝰ. Hic icipit phia rn̄dere ad propoſita obiecta Eſt aūt facillimꝰ ꝟboꝝ textꝰ ⁊ ſentētie ſatis explanate in ſupiori ꝯmēto ſunt. Sciēs tn̄ iniungi i ſignificatiōe in qua nūc vulgo ponit᷑:⁊ Pliniꝰ. Quintilianꝰ. Statius ⁊ alij illoꝝ tpe poſuerūt Cicerone nō poſuiſſe. Memineris etiā vt ſupꝛa notaui bigas:trigas:⁊ quadrigas:ſingulariter nō ꝓferri apud doctos. Ibi aūt. Atq ad hunc modū ⁊c. defectꝰ ē qui ſic credo ſupplebit. Atꝙ hūc ⁊ ad hūc modū ⁊c. ſup. facere vident᷑. Illic aūt. Minime. Fruſtra enim eſſet ⁊c. Uerba ſunt Boe. vſꝙ ad illū locum. Qui igit᷑ ⁊c. Et ita diſtinximus cū aliter inueniſſemus. ſed ad alta pergamus.

tione:nec ſenſibus vtens imaginabilia vel ſenſibilia cōpꝛehēdit. Hec eſt eñ q̄ cōceptōis ſue vniuerſale ita diffinit. Homo eſt aīal bipes rōnale q̄ cū vniuerſalis notio ſit:tn̄ imaginabilē ſenſibileꝙ eſſe nullus ignorat:qd̄ illa nō imaginatiōe vel ſenſu:ſed rōnali cōceptione cōſiderat. Imaginatiōe quoꝙ tametſi ex ſenſibus viſendi formandiꝙ figuras ſumpſit exoꝛdium:ſenſu tamen abſente ſenſibilia queꝙ colluſtrat:non ſenſibili:ſed imaginaria rōne iudicādi. Uides ne igitur vt in cognoſcēdo cūcta ſua potiꝰ facultate ꝙ̄ eoꝝ q̄ cognoſcunt᷑ vtant᷑. Nec id iniuria.nā cū omne iudiciū iudicātis actu exiſtat:neceſſe eſt ſuam quiſꝙ operam non ex aliena ſed ex pꝛopꝛia voluntate perficiat.

Sctūs thomas Q uondā porticꝰ attulit. Iſtud eſt quartū metrū huiꝰ qn̄tiqd̄ dicitur gliconicū abꝫinuētore coriābicū a pede p̄domināte in quo metro iꝓbat opinionē ſtoicoꝝ.ex qua vr̄ ſequi ꝯtrariū dictis ſuis. Fuit eñ opinio ſtoicoꝝ ꝙ cognitio intellectiua ſolū pficeretur ex hoc ꝙ coꝛpoꝛa exterioꝛa ſuas ſilitudines impꝛimūt in mēte:ita vt mēs ſolū ſe habeat in rōne patientis ⁊ res extra in rōne agentis. Ex quo ſequit᷑ cū patiēs trahatur ad naturā agētis ⁊ nō ecōuerſo ꝙ cognitio ſequitur naturā rei cognite ⁊ nō naturā cognoſcētis.qd̄ eſt cōtra dicta. Pꝛimo ergo ponit opinionē ſtoicoꝝ. Scd̄o impꝛobat eā ibi. Sʒ mēs. ꝑmo dī. Quōdā porticꝰ attulit ſenes.i.ſtoicos q̄ dicebantur ſenes ꝓpter maturitatē moꝝ.ſenes inquam nimium obſcuros ſup.in ſentētijs:q̄ ſtoici credunt ſenſus ⁊ imagines.i.rerū ſenſibilium formans impꝛimi mētibus ex coꝛpoꝛibꝰ extimis.i.exterioꝛibꝰ:⁊ poſuerūt coꝛpoꝛa illa eo mō impꝛimere imagines mentibꝰ:vt quōdā mos fuit alicui ſcribēti celeri ſtilo figere p̄ſſas literas equoꝛe.i.planitie pagine:q̄ pagina nullas pꝛius notas habebat. No.ꝙ ſtoici dicunt᷑ a ſtoa grece qd̄ eſt porticus latine.qꝛ athenis in manifeſtiſſima porticu ⁊ alijs locis publice ſtoici diſputare ſolebāt.illi poſuerūt aīam tm̄ habere ſe in rōne patientis reſpectu rerū exterioꝝ:⁊ qꝛ cognitio magis videtur ſeq̄ virtutē actiuā ꝙ̄ paſſiuā ideo ſecūdū eos cognitio

Stoici. potiꝰ dʒ attēdi ſʒ facultatē rei cognite q̄ ē actiua:ꝙ̄ aīe cognoſcētis q̄ eſt paſſiua. ¶ Sʒ mēs ſi ꝓpꝛijs

¶ Metrum quartū quinti libꝛi.

Q uondam poꝛticus attulit
Obſcuros nimium ſenes:
Qui ſenſus ⁊ imagines
Et coꝛpoꝛibus extimis
Credūt mētibꝰ īpꝛimi.
Ut quondā celeri ſtilo:
Mos ē equare pagine
Que nullas hēat notas
Pꝛeſſas figere literas.
Sʒ mēs ſi ꝓpꝛijs vigēs
Nihil motibus explicat:
Sed tantū patiens iacet
Notis ſubdita coꝛpoꝛuʒ:
Caſſaſꝙ in ſpeculi vicem
Rerum reddit imagines:
Unde hec ſi animis viget
Cernens omnia notio:
Que vis ſingula ꝑſpicit:

vigẽs. Hic improbat hãc opinionẽ. Scd̓o ponit ſuã ꝟitatẽ ibi. Hec eſt efficiẽs. Primo ergo deducit ad plura incõueniẽtia iſtã opinionẽ di. Sz ſi mẽs vigẽs nihil explicat ꝓprijs motibꝰ.i.ſi nullã actionẽ ꝓpriã hz ſed tm̃ iacet patiẽtis ſubdita notis.i.ſilitudinibus corpoꝝ ⁊ ſi ipſa: reddit.i.repreſentat caſſas imagines reꝝ.i.ſilitudines inuicẽ ſpeculi.i.ad modũ ſpeculi: tũc q̃rit vñ viget hec notio.i.hec cognitio aĩs ꝙ aĩa cernẽs oĩa nõ tm̃ corpalia.ſz etiã incorpalia. ¶ No. ꝙ primũ incõueniẽs eſt ſi cognitio intellectiua fieret p ſolã impreſſionem corporum in anima: tũc non eſſet virtus per quã aĩa cognoſceret incorpalia: nunc autẽ manifeſtũ eſt ꝙ etiã incorporalia cognoſcit. Aliud incõueniẽs ponit dicens ſi aĩa tm̃ eſt paſſiua que vis aĩe cognita ſingula ꝓſpicit.i.iudicat? aut q̃ vis anime cognita diuidit: diuiſa recolligit? aut que vis aĩe legẽs.i.apprehendẽs alterum iter cõponendi ⁊ diuidendi nunc inſerit caput ſummis.i.gñaliſſimis aſcendẽdo a ſpecialiſſimis ad generaliſſima colligendo multitudinẽ: ⁊ nũc deſidet vel decidit ſm aliã literã.i.cadit ĩ infima.i.ſpecialiſſima ꝓcedendo a generaliſſimis ad ſpecialiſſima diuidendo. Cũ.i.tandẽ aĩa referens.i.cõparans ſeſe ſibi redarguit falſa veris.i.p vera. Nota ꝙ ex litera talis formatur ratio. Illa aĩa nõ eſt tm̃ paſſiua: ſz actiua que iudicat: cõponit: ⁊ diuidit: ⁊ vera falſis redarguit: ſed aĩa intellectiua eſt

Aut que cognita diuidit
Que diuiſa recolligit?
Alterumq; legens iter
Nũc ſũmis caput ĩſerit?
Nũc decidit in infima?
Cum ſeſe referens ſibi:
Veris falſa redarguit.
Hec eſt efficiens magis
Longe cauſa potentior
Quã que materie modo
Impreſſas patiť notas
Precedit tamen excitãs
Ac vires animi mouens.
Viuo in corpore paſſio.
Cũ vel lux oculos ferit.
Vel vox auribus inſtrepit
Tum mentis vigor excitus
Quas intus ſpecies tenet.
Ad motus ſimiles vocans
Notis applicat exteris
Introrſumq; reconditis
Formis miſcet imagines.

hmõi: ergo ⁊c. Maior ẽ nota q: iudicare. cõponere: diuidere. redarguere videnť eẽ opatiões actiue. Minor appet: aĩa iudicat inter verũ ⁊ falſum cõponit p̄dicatũ cũ ſubiecto. aliqñ diuidit p̄dicatuz a ſubiecto ⁊ falſas opõnes redarguit. ¶ Hec ẽ efficiẽs magis. Hic ph̄ia ponit ꝟitatẽ dicẽs. Hec mẽs eſt magis cã efficiẽs q̃ eſt cã lõge potẽtior q̃z illa q̃ mõ materie.i.ſilitudine materie patiť notas impreſſas: ⁊ q: aliqd crederet ꝙ in aĩa nulla eſſet paſſio: iõ ſubdit q̃dã paſſio p̄cedit opatiões aĩe ĩ vno corpe excitãs ⁊ mouẽs vires aĩ ad operãdũ: vt qñ lux ferit oculos tũc patiť viſus: vel cũ vox inſtrepit i.inſonuit auribꝰ tũc patiť auditus: ⁊ tandẽ vigor mẽtis excitus.i.excitatus vocãs ſpẽs quas intus tenet ad ſimiles motus applicat eas notis exteris.i.ſimilitudinibꝰ exterioribus ⁊ miſcet.i.applicat imagines exteriores corpoꝝ formis.i.ſpeciebꝰ introrſum.i.in aĩa recõditis. ¶ Nota ꝙ Boe. hic vtiť ſnĩa platonica q̃ ponit ſpẽs rerũ a principio naturalr̃ inditas aĩe ſz aĩa ſopita eſt in corpe: ita ꝙ non intelligit p eas niſi exciteť p immutationẽ ſenſuũ exterioꝝ. excitata aũt euocat ſpẽm ſilẽm illi quaz ſenſus exterior impreſſit: ⁊ applicãdo eã rei exteriori: ⁊ ſic intelligit p eã. ad hãc intẽtionẽ etiã loquiť Linconien̄ .j. Poſterioꝝ di. Ratio in nobis ſopita nõ agit niſi prius p opatiões ſenſuũ q̃bꝰ admiſceť fuerit expta. ¶ No. ꝙ ex lr̃a videť ꝙ intellectꝰ paſſibilis intelligẽdo etiã ſit actiuus cũ ſit cã efficiẽs vt diciť in lr̃a. Ariſt. aũt. iij. de aĩa vult ꝙ intelligere ſit pati ⁊ qd̓ intellectus nullã hz naturã niſi ꝙ ẽ paſſibilis vocatus. Ad hoc dicũt aliq̃ ꝙ q: aĩa cõprehẽdit tã intellectũ paſſibilẽ q̃z agentẽ: actiua ẽ aĩa immo cauſa effectiua intellectiõis rõne intellectꝰ agẽtis: ſz eſt paſſiua rõne intellectꝰ paſſibilis vel dicẽdũ ꝙ intellectꝰ paſſibilis eſt potẽtia paſſiua ſaltẽ quo ad p̄mũ eiꝰ actũ cũ intelligere ſit pati. Sed oĩs potẽtia paſſiua de neceſſitate reliq̃t potentiã actiuã q̃ reducat ipſam ad actũ. Tale autem actiuũ nõ põt eſſe res corpalis extra: cũ agẽs ſit preſtãtiꝰ paſſo: iõ tale actiuũ ex parte aĩe erit intellectus agens. cuius operatio eſt facere potentiam intellecta. actu intellecta: ita quod a rebus extra virtutẽ intellectus agẽtis imprimiť aliqd intellectui paſſibili p qd̓ in actũ intelligẽdi reduciť. Non eſt ergo intẽtio Boe. negare quin mẽs ſit paſſiua rõne intellectus paſſibilis: ſz vult ꝙ mẽs ſine aĩa magis habeat efficientiã in intellectiõe q̃z ſit paſſiua ab ipſis corpibꝰ extra. ⁊ p ꝯñs efficiẽtia intellectus nõ debet attribui rebus extra: quod erat intentio ſtoicorum.

Quondã porticꝰ ⁊c. Verſus eſt monocolos.i.vniꝰ mẽbri. Eſt aũt gliconicꝰ ab ĩuẽtore: dactilicus a pede p̄dñante: trimeter a nũero pedũ: acatalecticꝰ q: plenꝰ ⁊ nõ redũdans. Cõſtat aũt ſpõdeo ⁊ duobꝰ dactilis: ſz vltima ſyllaba ſicut ſemp eſt cõis. Dãnat opi. ſtoicorum q̃ a zenone p̄us zenonij dicti poſtea a porticu ſtoici ceperũt appellari. Oĩa ſatis dilucida ſunt. Stilus aliqñ ẽ colũna: aliqñ inſtr̃m ſcribẽdi ĩ tabula cerata aut ſimili. aliqñ qualitas ſcriptoꝝ: hoc eſt inſtr̃m. Equor dr̃ ab equalitate ſiue ĩ mari ſiue ĩ terra. qcq̃d aſperũ nõ eſt equor dr̃. Voluerũt aũt aĩam eſſe velut tabulã raſam in q̃ nihil ſcriptũ ẽ. Pagine aũt inq̃t feſtꝰ dicte ſunt ꝙ in libris ſuã q̃z obtinẽt regionẽ vt pagi.i.vici iuxta fontes ſiti vel pãgo ꝙ ĩ illis ꝟſus pãguntur i.figunť. Eſt ḡ pagina vtraq; ps phylure ſeu folij: dicta ꝙ in ea carmina pãganť hoc ẽ figanť. Vñ h̄ bñ dr̃ p̄ſtans figere literas. Nã pãgere eſt figere ⁊ ſolidare ⁊ p trãſlationẽ cãtare dr̃. notis ſubdita.i. impreſſiõibꝰ ſubiecta. Tum mẽtis vigor excitus ita ſcribẽdũ eſt nõ excitus: hz aũt exitus ſcd̓am ſyl-

Aſcenſiꝰ
Stilus.
Equor.
Pagine.
Excitus

labā cōmunē.qꝛ apud Uerg. in.iij.enei.ꝑducit̃ cū dicit exitum ruit ꝛc. Et hic corripit̃. Uolunt a cio quarte cōiugationis ꝑduci ꝛ a cieo ſecunde corripi.nam ab vtroqꝫ deduci arbitrant̃. Uod ſi in corporib⁹ ſentiēdis. Hec eſt qnta pſa huius qnti libri in quo pbat ſpāliter diuinā cognitionē eē ſm motū cognoſcētis ꝛ nō rei cognite. Secūdo oſtēdit ſufficientiā coꝝ q̄ ex noſtro mō cognoſcēdi improbat ꝑuidentiā diuinā:ibi. Quid igit̃ ꝛc. Primo facit qđ dictū ē. Scđo īfert duas concluſiōes:ibi. Hac itaqꝫ.

Proſa quinta quinti libri.

Uod ſi in corpib⁹ ſentiēdis: q̄uis afficiāt inſtrumēta ſenſuū extrinſec⁹ obiecte q̄lita tes:aīqꝫ agētis vigorē paſſio corpis ātecedat q̄ in ſe actū mētis ꝑuocet:excitetqꝫ interim q̄ſcētes ītrinſecus formas:ſi in ſentiēdis quā in corpibus aīs nō paſſiōe inſignit̃:ſꝫ ex ſua vi ſubiectā corpi iudicat paſſionē:q̄to magis ea q̄ cūctꝭ corpoꝝ affectōib⁹ abſoluta ſunt:ī diſcernēdo nō obiecta extrīſec⁹ ſequūtur:ſꝫ actū ſue mētis expediunt? Hac itaqꝫ rōne multiplices cognitiōes diuerſis ac differētib⁹ ceſſere ſubſtātijs. Sēſus eñ ſolus cūctis alijs cognitiōibus deſtitutis imobilib⁹ aīantib⁹ ceſſit:q̄les ſunt concbe maris:q̄qꝫ alia ſaxis herentia nutriunt̃. Imaginatio ꝟo mobilib⁹ beluis q̄b⁹ ineſſe fugiēdi:appetēdive aliq̄s videt̃ affectus. Rō vero humani tm̄ gn̄is eſt:ſicut intelligentia ſola diuini: quo fit vt ea noticia ceteris preſtet q̄ ſuapte natura non mō ꝑpriū:ſed ceterarum q̄ꝫ noticiarū ſubiecta cognoſcit. Quid igit̃ ſi ratio

Prio đt ſi i ſentiēdis.i.in cognoſcēdis corpib⁹ aīus noſter nō tm̄ inſignit̃.i.afficit̃ paſſiōe corpis:ſed ex ſua vi iudicat paſſionē ſubiectā corpori:ita ꝙ in cognoſcēdo ſeqt̃ ꝑpriuꝫ motū: quāuis q̄litates obiecte forinſec⁹ afficiāt.i.mutēt īſtrumēta.i.organa ſenſuū ꝛ paſſio corpis an̄cedet vigorē agētis animi:q̄ paſſio ꝑuocet actū mentis in ſe ꝛ excitat formas intrinſecus q̄ſcentes. Si hoc eſt in aīo nr̄o multomagis ea q̄ abſoluta ſūt cūctis affectionibus.i.q̄litatibus corpoꝝ ſicut intelligētie ſeparate:ꝛ p̄cipue deus: illa in diſcernendo nō ſequunt̃ obiecta extrinſecus.ſꝫ expediūt.i.ꝑficiūt actum ſue mētis.i.opationē intellectiuā ſm naturā propriā. Notādū ꝙ ex lr̄a pōt ſic argui Si de quo min⁹ videt̃ in eſſe ineſt:ꝛ de q̊ magis:ſꝫ min⁹ videt̃ ꝙ anim⁹ nr̄ in cognoſcendo ſequat̃ motū ſuū ꝛ nō rei cognite: ꝛ tm̄ ſequit̃ facultatē ſue cognitiōis : ergo multomagis intelligētia diuina ſequit̃ in cognoſcēdo ꝑpriū motū ſue cognitionis q̄ꝫ ipſius rei cognite. Hac itaqꝫ ratiōe. Hic infert duas cōcluſiōes ex p̄miſſis di. Ex quo cognitio ſequit̃ naturā cognoſcētis ꝛ nō rei cognite:ꝛ cū cognoſcētia ſint diuerſa ſm naturā opꝫ diuerſis cognoſcētibus cōuenire diuerſas cognitiones.vnde dicit. Hac itaqꝫ ratione:quia cognitio ſequitur naturam cognoſcētis:multiplices cognitiōes ceſſere.i.ceſſerūt:diuerſis ac differentib⁹ ſubſtātijs: ſenſus eñ ſolus deſtitutus alijs cognitiōibus ceſſit aīalibus imobilib⁹:q̄les ſūt cōche maris ꝛ q̄cūqꝫ nutriūt̃ herētia ſaxis:imagiātio ꝟo ceſſit mobilib⁹ beluis q̄ mouent̃ motu ꝑgreſſiuo q̄b⁹ vr̄ ineſſe affect⁹.i.appetit⁹ fugiēdi malū vel appetēdi bonū. Rō vero per quā cōprehēdimus vniuerſale tm̄ eſt humani generis ſicut intelligētia eſt diuini generis. Tūc ponit ſcđam ꝯcluſionē:ꝙ illa ꝯcluſio eſt notior ꝛ nobilior q̄ nō ſolū apprehendit ꝑpriū obiectū ſed etiā obiecta aliaꝝ noticiarū.i.cognitionū.vñ di. Quo fit vt ea noticia.i.cognitio p̄ſtet.i.nobilior ſit ceteris q̄ ſuapte natura.i.ꝑpria natura nō mō.i.nō tantūmō ꝑpriū ꝯ ſup.obiectū cognoſcit:ſꝫ etiā cognoſcit ſubiecta ceteraꝝ noticiarū. No.circa primā cōcluſionē ꝙ cū actus ꝛ opationes diuerſificant̃ ſm diuerſitatem agentiū ꝛ opantium:ſequit̃ ſi agentia ꝛ opantia ſint diuerſa ꝙ habeāt diuerſas opationes ꝛ cognitiones ꝑpter qđ ſenſus ſine alijs cognitionib⁹ ceſſit aīalib⁹ ignobilibus ꝛ accipit̃ hic ſenſus ſtricte ꝑ apprehēſione ſenſitiua q̄ ſolū imutat̃ ad p̄ntiā ſenſibilis. Sic eñ diſtigūtur cōtra imaginationē:q̄ nō tm̄ apphendit rē p̄ſentē:ſꝫ ēt abſentē. No.circa iſtā ꝯcluſionē ꝙ q̄cūqꝫ potētia plura agnoſcit vr̄ eſſe p̄ſtātior ea q̄ cognoſcit pauciora:ſi ḡ aliqua potētia cognoſcit propriū obiectū:ꝛ cū h̄ obiecta aliaꝝ potētiaꝝ inferioꝝ:ſicut eſt ītelligētia diuīa ꝛ nō ecōuerſo.ſequitur ꝙ potētia ſupior plura cognoſcēs ſit nobilior inferiori. Quid igr̄. Hic ph̄ia oñdit inſufficientiam coꝝ q̄ ex mō cognoſcēdi noſtro improbāt diuinā ꝑuidentiā. Secundo hortat̃ nos ad conſiderandū modum diuine cognitionis ibi. Quare in illi⁹.p̄mo manifeſtat inſufficientiā coꝝ ꝑ ſimile. Secūdo applicat ſimile illđ ad ꝑpoſitū ibi. Simile eſt. Similitudo aūt quā intēdit talis eſt. Senſus ꝛ imaginatio ſunt cognitiōes īferiores q̄ꝫ rō:ſi ḡ ſenſus ꝛ imaginatio vellēt iudicare modū cognoſcēdi rōnis ex mō cognoſcēdi ꝑprio:ꝛ dicere ꝙ vniuerſale nihil eſſet:qđ rō apprehēdit:vel ſi verū eſſet iudiciū rōnis:vel ſi eſſet particulare ꝛ ſenſibile.rō vero diceret contrariū:manifeſtū eſt ꝙ nos q̊ vigem⁹ vtraqꝫ cognitione potius aſſentiremus rationi iudicanti motiuum ſenſus ꝛ imaginationis eſſe inſufficiens.dicit ergo. Quid igitur ſi ſenſus et imaginatio:refragentur id eſt ꝯtradicant ratiocinationi dicens: nihil eſſe vniuerſale id quod ratio putat ſe intueri ſic arguendo. Quod enim eſt

ſenſibile vel imaginabile id nõ poſſe eſſe vniuerſum.i.vniuerſale habet iudicium ſenſus ⁊ imaginationis:aut igit̃ iudiciũ rõnis neceſſe eſt eſſe veꝝ.⁊ p ꝯñs nec quicꝙ̃ eſſe ſenſibile: qđ eſt abſurdum. Aut qm̃ notum ſit tibi ſcꝫ ſenſui ⁊ imaginationi plura eſſe ſubiecta ſenſib⁹ ⁊ imaginationi:q̃ neceſſe eſt eẽ ſenſibilia:crederes ne ꝯceptionẽ rõnis eẽ inanẽ q̃ ꝯſiderat illud qđ eſt ſenſibile ⁊ ſingulare q̃ſi quoddã vniuerſale. Ad hec ſi rõ rñdeat ꝯſpicere in rõne vniuerſali illđ qđ ẽ ſenſibile ⁊ imaginabile.

ginationi ſenſus:imaginatioꝗ̃ refragetur nihil eſſet illis vniuerſale dicẽtes qđ ſeſe intueri rõ putet? Qđ eñ ſenſibile vel imaginabile eſt id vniuerſuꝫ eſſe non poſſe:aut igit̃ rõnis verũ eſſe iudiciuꝫ:nec quicꝙ̃ eſſe ſenſibile aut qm̃ ſibi notũ ſit:plura ſenſib⁹ ⁊ imaginationi eſſe ſubiecta inanẽ conceptionẽ eſſe rõnis:q̃ qđ ſenſibile ſit ac ſingulare q̃ſi quoddã vniuerſale cõſideret. Ad hec ſi rõ contra rñdeat ſe q̇dem ⁊ qđ ſenſibile ⁊ qđ imaginabile ſit vniuerſitatis rõne cõſpice. Illa ṽo ad vniuerſitatis cognitionẽ aſpirare nõ poſſe qm̃ eorũ noticia corpales figuras nõ poſſit excedere. De rerũ cognitione firmiori poti⁹ pfectioriꝗ̃ iudicio eſſe credendũ. In hmõi igit̃ lite nos q̇bus tã rõcinãdi:ꝙ̃ imaginãdi etiã ſentiẽdi vis ineſt:nõne rõnis potius cãm pbarem⁹? Sil'e ẽ ꝙ humana rõ diuinã itelligẽtiam futura:niſi vt ipſa cognoſcat nõ putat itueri. Nã ita diſſeris.ſi qua certos ac neceſſarios hr̃e videã tur euẽt⁹ ea certo euẽtura pſciri neq̃unt. Haꝝ igit̃ rerũ nulla eſt pſciẽtia:quã ſi etiã i his eẽ credam⁹ nihil erit quod non ex neceſſitate proueniat.ſi igitur rationis participes ſum⁹:ita diuine iudicium mentis habere poſſemus ſicut imaginationem ſenſumꝗ̃ rõni cedere oportere iudicauimus:ſic diuine ſeſe mentis humana ſummittere rationem iuſtiſſimuꝫ cenſeremus. Quare in illius ſumme intelligentie cacumen ſi poſſumus erigamur. Illic eñ ratio videbit quod i ſe non poteſt intueri. Id autem eſt quonammodo etiaꝫ que certos exitus non habent:certa tamen videat ac diffinita prenotio. Neꝗ̃ id ſit:opinio:ſed ſumme potius ſcientie nullis terminis incluſa ſimplicitas.

Illud ṽo ſcꝫ ſenſum ⁊ imaginationẽ non poſſe aſpirare.i.puenire ad cognitionem vniuerſitatis.i.vniuerſalis:q2 notio.i.cognitio eoꝝ nõ excedit figuras corpales:⁊ diceret nõ poti⁹ eſſe credẽdũ firmiori ⁊ pfectiori iudicio rerũ. In hmõi igitur lite ſcꝫ iter ſenſuꝫ ⁊ imaginationẽ ex vna pte ⁊ rõneꝫ ex altera pte:nos q̇bus ineſt tam vis ratiocinãdi ꝙ̃ imaginãdi ⁊ ſentiẽdi: nõne poti⁹ pbaremus cauſaꝫ rõnis ⁊ reputarem⁹ motiua ſenſus ⁊ imaginatiõis eſſe inſufficiẽtia:q.d.imo. Not.ꝙ iudicio nobilioris potẽtie poti⁹ eſt aſtãduꝫ ꝙ̃ iudicio potẽtie ignobilioris:cum igit̃ ratio ſit potẽtia nobilior ꝙ̃ ſenſus ⁊ imaginatio:eo ꝙ rõ cõprehẽdit ppriũ obiectuꝫ ⁊ obiectũ ſenſus ⁊ imaginatiõis ⁊ nõ ecõuerſo:g̊ potius aſtãdũ eſt iudicio rõnis ꝙ̃ potẽtiaꝝ inferioꝝ. Sil'e eſt. Hic applicat illud ſil'e ad ppoſituꝫ ⁊ đt.illud qđ eſt dictũ de ſenſu ⁊ imaginatiõe reſpectu rõnis.ſil'e eſt ei qđ hũana rõ nõ putat diuinã intelligẽtiã ituerí:niſi ꝙ ipa rõ cognoſcat qđ apparet ex ipo mõ arguẽdi. Naꝫ ita diſſeris.i.arguis:ſi q̃ videant̃ non hr̃e certos ac p ⁊ neceſſarios euent⁹:talia nequeũt pſciri ea certo euẽtura.igit̃ harum rerũ nulla eſt pſciẽtia quã.ſ.pſciẽtiã ſi credam⁹ eſſe in his nihil erit qđ nõ pueniat ex neceſſitate. Si igr̃ vti p ſicut:ſum⁹ participes rõnis ita poſſemus habere iudiciũ diuine mentis ſicut nũc iudicauim⁹ imaginationem et ſenſum oportere cedere.i. locuꝫ dare rõni.ſic cenſeremus iuſtiſſimũ humanã rationem ſeſe ſubmittere diuine menti. Nota ꝙ ſimile eſt de iudicio ſenſus ⁊ imaginationis reſpectu rationis et rõnis reſpectu intelligentie diuine. Nam ſenſui ⁊ imaginatiõi videt̃ ꝙ ratio aliter nõ poſſit comprehẽdere rem niſi ſicut ipa comprehendit.qđ falſuꝫ eſt. Sic ſilr̃ videtur rõni humane ꝙ intelligẽtia diuina nõ poſſit res icertas cognoſcere aliter ꝙ̃ ipa cognoſcit:qđ falſuꝫ eſt.nã q̃ ratio humana incerte cognoſcit intelligentia diuina ſumme cõprehẽdit. Quare in illi⁹. Hic phia hortat̃ vt erigam⁹ nos ad cognitionẽ diuĩe itelligẽtie dicẽs. Quare ſi poſſumus erigamur p diligentẽ cõſiderationẽ in cacumẽ illi⁹ ſumme intelligẽtie ſup. diuine. Illic eñ rõ videbit qđ in ſe non põt intueri.ſ.quõ certa ⁊ diffinita pnotio dei cognoſcat illa q̃ nõ habẽt certos exitus ⁊ illud erit opinio:ſꝫ poti⁹ erit ſimplicitas ſumme ſciẽtie nullis terminis incluſa:q2 ſimplicitas ſumme ſapiẽtie ẽ ĩfinita. No.ꝙ ſi cognitio ſequeret̃ facultatẽ rei cognite ⁊ nõ ṽtutis cognoſcẽtis:tũc ſicut rõ hũana cognoſcit futura ꝯtingẽtia incerte:ſic ſimiliter intelligẽtia diuia ea incerta cognoſceret:ſꝫ q2 facultas cognitionũ eſt ſ̃ꝫ facultas

tem virtutem cognoſcentiū: ꝛ intelligētia diuina.i.cognoſcētia diuina in cognoſcēdo excedit ratio-nem humanā: poterit ipſa certe cognoſcere q̄ ratio humana incerte cognoſcit.

Aſcenſi⁹ Quod in corpib⁹ ſentiēdis.i.ſenſu dignoſcēdis. Cognitiões differētib⁹ ceſſere ſubſtātiis: q2 cedere īterptari ſolet ꝑ eo qđ ē locū dare: iđ nōnunq̄ȝ accipit̄ ꝑ eo qđ ē dari: q2 q̄ cedi-tur illi dat̄. vñ Uerg. xi. Hec oīa regio ꝛ celſi plaga pinea mōtis. Cedat amicitie teucro

Cedo. ruȝ. Cedat.i.detur ꝛ ↄcedat̄. Sic igr̄ hic Cognitiōes ceſſe re.i.date ſunt: ꝛ ꝑ ſortem obuenerūt. Ce-tera nota ſunt.

Metrum quintum libri quinti.

Quaȝ variis terras aīalia ꝑmaneāt figuris
Namq̄ȝ alia extento ſunt corpore puluere-
remq̄ȝ vertunt.
Continuūq̄ȝ trahunt vi pectoris incitata ſulcum.
Sunt quibus alaꝝ leuitas vaga verberāt ventos
Et liquido longi ſpatia etheris enatant volatu.
Hec preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibuſq̄ȝ gaudent.
Uel virides campos: tranſmittere: vel ſubire ſiluas:
Que variis videas licet omnia diſcrepare formis:
Prona tamē facies hebetes valet ingrauare ſenſus.
Unica gens hoīm celſum leuat altius cacumen:
Atq̄ȝ leuis recto ſtat corpore deſpicitq̄ȝ terras.
Hec niſi terrenus male deſipis admonet figura.
Qui recto celum vultu petis: exeriſq̄ȝ frontem
In ſublime feras animam quoq̄ȝ ne grauata peſſum
Inferior ſidat mens corpore celſius leuato.

Sctūs thomas Quam variis terras. Hic incipit q̄ntuȝ metrū hui⁹ q̄nti qđ đr archilochiū abinuētore dactilicū a pede ꝑdominātē. In quo oñdit hoīeȝ eē diſpoſitū ad ↄtemplationē ex figura corpis ſui. Et p̄io deſcribit figurā corpaleȝ aliaꝝ beſtiarū. Scđo figurā hoīs ibi. Unica gēs. Primo đi. Aīalia ꝑmeant terras q̄ȝ variis.i. valde variis figuris: nāq̄ȝ alia aīalia extē to corpe ſicut ſunt ſerpētes: ſicut ſunt reptilia illa vertūt.i. verrūt puluerē ꝛ incitata.i. mota vi pectoris trahūt ↄtinuū ſulcū ſup.ī puluere. Sunt alia aīalia q̄b⁹ ineſt vaga leuitas alaꝝ q̄ ꝟberāt vētos ꝛ enatāt ꝛ trāſeūt liq̄do volatu ſpatia lōgi etheris.i. aeris. Sūt alia q̄ gaudēt ꝑſſiſſe veſtigia ſolo.i. terre greſſib⁹ ſup. ſuis: ꝛ tranſmittere.i. ꝑtrāſire virides cāpos ꝛ gaudēt ſubire ſiluas q̄ oīa aīalia lȝ videas illa diſcrepare variis formis tñ facies coꝝ ꝓna.i. ad terrā inclinata valet ingrauare.i. ingrauatos oñdere ſenſus hebetes. Ho. ꝙ pħia tāgit tria gña aīaliū.ſ. reptilia: volatilia: ꝛ greſſibilia: q̄ lȝ differāt in formis q2 q̄daȝ formant̄ ad reptādū: vt ſerpētes. quedā ad volandū: vt aues. quedam ad gradiēdū vt beſtie terreſtres: tñ ī hoc oīa ↄueniūt ꝙ hñt faciē iclinatā ad terrā. Unica gēs hoīm. Hic deſcribit figurā hoīs. đi. vnica gēs hoīȝ.i. ſolū gen⁹ humanū leuat celſuȝ cacumē.i. caput ſuū alti⁹: ꝛ leuis ſtat recto.i. erecto corpe ꝛ deſpicit terras vultu eleuato ad celū: tu hō terren⁹ recto vultu petis celū ꝛ erect̄.i. erigis frōtē h̄ recta figura admonet te ꝙ tu male deſipis: niſi ēt feras.i. extollas aīȝ tuū ſublime.i.ī celeſtia ne mēs grauata ꝛ grauedie dep̄ſſa peſſuȝ.i. ſub pedib⁹ vel ſubt⁹: ꝛ ē peſſuȝ aduerbiū loci: ne illa mēs ſidat.i. reſideat inferior leuato corpe celſi⁹. Ho. cū hō habeat figurā corporis erectā ad celū. ſi aīa nō erigeret̄ ad ↄtēplationē celeſtiū videret̄ corp⁹ eē nobili⁹ aīa. Ho. ẜm Ariſt. in. xvi. de aīali. Hō inter oīa aīalia hȝ figurā rectā linearē. de q̄ figura ēt loquitur Oui. in lib. i. meta. đi. Pronaq̄ȝ cū ſpectāt aīalia cetera terrā. Os homini ſublime dedit celūq̄ȝ videre: Juſſit ꝛ erectos ad ſydera tollere vultus.

Quã variis ꝛc. Uerſus ē monocolos eſtem̄ tot⁹ phalet⁹ ſeu archilochi⁹ ↄſtatq̄ȝ ex q̄tuor pedib⁹ heroicis.i. ↄſuetis in hexametro heroico: ꝛ trib⁹ trocheis: ita tñ ꝙ vltia ſyllaba intelligat̄ cōis. nā vltim⁹ pes ſpōde⁹ frequēter eſt. Quart⁹ aūt dactil⁹: ſemp finiēs ꝑtē orōnis more bucco. ꝟſus: ꝛ ſi quartā ſyllabā a fine dēpſeris erit tot⁹ heroic⁹ vt depoſita vltima ſyllaba hui⁹ verbi ꝑtineāt erit hexameter hoc mō. Quā variis terris aīalia ꝑ me figuris. Et ita in ſingulis. Legit̄ aūt ꝑncipiū diuerſimode. Nā alii dicūt q̄ȝ variis: alii tā: alii tū variis In illo aūt ꝟſu. Hec ꝑſſiſſe ſolo veſtigia greſſibuſq̄ȝ gaudet. duo vitia oñdit. Nā ꝓ ꝑſiſſe ſcriptū erat ꝑceſſiſſe qđ neq̄ȝ ꝟſus neq̄ȝ ſentētia patit̄. Uenit em̄ a p̄io preſſi. Nā ſenſus ē gaudēt ꝑſſiſſe.i. impſſiſſe vel fixiſſe ſolo veſtigia. Alterū vitiū erat: q2 ablata fuit ſyllaba q̄ȝ ibi greſſibuſq̄ȝ. vñ tā ꝟſus q̄ȝ ſen-

Gens. Deſpicio. ſus imminut⁹ fiebat. Unica gēs hoīm. ꝛ ſic Ouiđ. i. meta. Pronaq̄ȝ cū ſpectāt. Gēs aūt đr gen⁹ ꝛ etiā pecudib⁹ attribuit̄. vñ Uerg. in. vii. etiā gēteȝ eſſe dixit. Deſpicitq̄ȝ terras. deſpicere eſt deorſum inſpicere: ꝛ q2 ꝑ contēptuȝ fit ꝙ nolim⁹ queq̄ȝ aſpicere: aut q2 cū deſpiciētes ſic aſpicimus q̄ſi deorſum ꝛ ad rem vilē inſpiciētes: ideo deſpicere accipit̄ ꝓ contēnere. vt in Bucco. Deſpectus tibi ſum nec q̄s ſim queris alexi. Econtrario. ſuſpicere eſt ſurſum aſpicere. vt Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſo. Exeriſq̄ȝ frontē. Male legit̄ exteriſq̄ȝ: q2 ꝟſus nō patit̄. Eſt aūt exero cōpoſitū ab ex ſeu extra ꝛ ſero: ſȝ q2 x valet geminū ſſ: vel c ꝛ ſ ideo ẜm Priſ. poſt x non ſolet poni ſ. Nam ab ex ꝛ ſalio ſalui ſaltū: fit exulto nō exſulto. Eſt autem exerere: ſe alti⁹ extra alios ſerere vel expuere. vñ expertā lin-

guã dicimus. Notum etiã eſſe debet ꝙ ibi. hec niſi terrenus male deſipis. Non eſt legendũ decipio. Venit em̃ a de ⁊ ſopio: non a capio. Peſſum eſt ſub pede vel ſub pedẽ. Eſt aũt mala vt docet Augu. policia dum corpus qḋ dꝫ eſſe ancilla dominatur aĩe: que merito fuerit dña: aut dum ſenſus rationi imperat. Sydere eſt capere ſedem ad ſedendum.

¶ Proſa ſexta ⁊ vltima quinti libri.

Qvoniã igit̃ vti pauloante mõſtratum eſt: oẽ qḋ ſcitur nõ ex ſua ſꝫ ex cõprehendẽtiũ natura cognoſcit̃ intueamur nũc quantũ fas eſt: q̃s ſit diuine ſubſtãtie ſtatꝰ vt q̃nã etiã ſciẽtia eius ſit: poſſumꝰ agnoſcere. Dum igit̃ eternũ eſſe: cũctoꝝ rõne degentiũ cõe iudiciũ eſt: q̃d ſit igit̃ eternitas cõſideremus. Hec em̃ nobis naturã pariter diuinam ſciẽtiãq; patefecerit. ¶ Aeternitas igit̃ eſt interminabilis vite tota ſimul ⁊ perfecta poſſeſſio. ¶ Qḋ ex collatiõe tpaliũ clarius liquet: nã quicq̃d viuit in tpe illud pñs a pteritis in futura ꝓcedit. Nihil eſt in tpe conſtitutũ qḋ vltimũ vite ſue ſpatiũ pariter poſſit amplecti. Sed craſtinũ quidẽ nondũ apprehẽdit: heſternũ vero iã pdidit. In hodierna q̃ꝫ vita nõ amplius viuitis: q̃ in illo mobili trãſitorioq; momento. Quicq̃d igit̃ tpis patit̃ cõditionẽ licet illud ſicut de mundo cenſuit Ariſto. nec cepit vnq̃ eſſe nec deſinat vitaq; eius cũ tpis infinitate tendat̃: nõdũ tñ tale eſt vt eternũ eſſe iure credat̃. Non em̃ totũ ſimul infinite licet vite ſpatiũ cõprehẽdit atq; cõplectit̃: ſed futura nondũ trãſacta iam nõ habet. Qḋ igit̃ intermina-

Qvoniam igit̃ vti pauloante. Hic incipit ſexta pſa ⁊ vltia huiꝰ q̃nti libri: i qua determinat ỽitatẽ de cõpaſſibilitate pſcientie diuine ⁊ liberi arbitrij. Et pmo ponit ſuã determinationem. Scḋo ſubiũgit vtilẽ exhortationẽ circa finẽ libri ibi. Aduerſamini igit̃. Prio oñdit modũ diuine cognitiõis. Scḋo ſoluit obiectiões factas ꝯ diuinã ꝓuidẽtiã. Tertio cõcludit ꝯpaſſibilitatẽ liberi arbitrij cũ ꝓuidẽtia diuina. ſcḋa ibi. Quid igit̃ poſtulas. tertia ibi. Que cũ ita ſint. Primo determinat de ſtatu dei q̇ ẽ eternitas. Scḋo ex h̃ declarat modũ diuine ꝓuidẽtie ibi. Qm̃ igit̃ oẽ iudiciũ. Prio pmittit ꝙ determinãdũ ſit de eternitate. Scḋo ḋtermiat de ea ibi. Eternitas igit̃ ẽ intermiata ⁊c. Prio di. Qm̃ mõſtratũ eſt pauloãte ꝙ oẽ qḋ ſcit cognoſcit̃ nõ ex rei natura. i. ex natura rei ſcite: ſꝫ ex natura cõprehẽdẽtiũ. i. cog̊ſcẽtiũ ītueamur nũc quãtũ fas eſt: q̃s ſit ſtatꝰ diuĩe eſſentie vl' ſubſtãtie: vt poſſimus agnoſcere q̃ ſit eiꝰ ſciẽtia: ⁊ ſubdit ꝙ cõe iudiciũ cũctoꝝ degẽtiũ. i. vtẽtiũ rõne: eſt deũ eſſe eternũ: ideo cõſideremꝰ q̇d ſit eternitas. hec em̃ nobis patefecit pariter naturã ⁊ diuinã ſciẽtiã. ¶ No. ꝙ viri degẽtes rõne ſunt viri pditi luce ſapientie: ⁊ oẽs iſti ꝯcedũt deũ eſſe eternũ. Nam phs viij. phy. Ex eternitate motꝰ oñdit eternitalẽ motoris. ⁊ oẽs tã greci q̃ꝫ barbari putãtes deos eſſe eſtimãt eos immortales. ¶ No. ꝙ q: eternitas dei ⁊ natura ⁊ ſciẽtia dei nõ differũt ſꝫ ſubſtãtiã: iõ cognita eternitate cognoſcit̃ naturã ⁊ ſciẽtia dei. ¶ Eternitas igit̃. Hic pſequit̃ de eternitate: ⁊ primo ponit eiꝰ diffinitiõeꝫ. Scḋo declarat eã ibi. Qḋ ex collatione. Primo di. Eternitas eſt poſſeſſio vite interminabilis: exiſtens tota ſimul ⁊ perfecta. ¶ No. ſm Alber. ſupra lib. de cauſis. Aliq̇d eſt eternũ: ⁊ eſt in eternitate: ⁊ eſt ipa eternitas ſicut deus. Aliqua ſunt eterna ⁊ ſunt in eternitate: ſed nõ ſunt ipa eternitas: ſicut ſubſtãtie ſeparate. Alia ſunt eterna nõ in eternitate. nec ſunt ipa eternitas: vt motꝰ tps ⁊ mũdus. ¶ No. cũ di. Eternitas eſt poſſeſſio: ibi vtit̃ noie poſſeſſiõis ad deſignãdũ mutabilitatẽ ⁊ inſufficiẽtiã eternitatis: q: ipa firmiter poſſidet̃ ⁊ q̇ete habet̃. ⁊ dicit vite. ad innuendũ ꝙ viuẽtia nõ menſurat̃ eternitate. ⁊ di. interminabilis ad differentiã illiꝰ vite q̇ hꝫ terminũ a parte ante: ⁊ a parte poſt ſicut vita hoĩs: vel a pte ante tm̃ ſicut vita angeloꝝ. ⁊ di. tota ſimul ad differentiã vite angelice quãuis em̃ eſſe angeli ſm ſubſtãtiã ſit totũ ſimul: nõ tñ ſm opationẽ cũ habeat opatiões ſucceſſiuas ⁊ intellectiões ⁊ di. pfecta ad ḋſignãdũ ꝙ eternitati nihil deeſt. pfectũ ei ẽ cui nihil deeſt. ſ. celi ⁊ mũdi. ¶ Qḋ ex col. Hic declarat diffinitionẽ. Scḋo redarguit quoſdã q̇ vocabulo eternitatis abutebant̃: ibi. Nõ recte. Prio ḡ declarat diffinitionẽ eternitatis in cõpatiõe ad tps dicẽs. Vñ dictũ eſt ꝙ eternitas ẽ poſſeſſio tota ſimul itermiabilis vite: qḋ liq̄t clariꝰ ex collatiõe. i. cõpatiõe tpaliũ. Nã q̇cq̇d viuit in tpe illḋ hñs ꝓcedit p ſucceſſiuã mutabilitatẽ a pteritis in futura: ⁊ nihil ẽ i tpe cõſtitutũ qḋ parit̃ poſſit ãplecti. i. ꝯphẽdere vltimũ ſpatiũ vite ſue: ſꝫ craſtinũ nõdũ apphẽdit. heſternũ ỽo tps iaꝫ pdidit. ⁊ in hodierna vita nõ ampliꝰ viuit. i. nihil plꝰ ẽ pñs de hodierna vita niſi qḋ i illo mobili ⁊ trãſitorio momẽto cõtinet̃ de vita: ⁊ momẽto illud idiuiſibile iſtãs q̇ futurũ copulat̃ cũ pterito. q̇cq̇d igit̃ patit̃ tpis ꝯditionẽ. i. ſucceſſionẽ. lꝫ nũq̃ꝫ ceperit eſſe nec deſinet eſſe ſicut Ariſt. cẽſuit de mũdo. lꝫ vita. i. duratio eiꝰ tẽdat̃. i. extendat̃ cũ infinitate tpis: nõdũ tñ tale eſt vt iure credat̃ eſſe eternũ: q: nõ cõprehendit neq; ꝯplectit̃ ſimul totũ ſpatiũ vite. i. ſiue duratiõis: lꝫ infinite. i. ĩfinito tpe duret: ſꝫ futura nõdũ hꝫ trãſacta. i. ptrãſita ⁊ pterita nõ hꝫ. Qḋ igit̃ nõ cõprehendit ⁊ poſſidet pariter totã plenitudinẽ in

Sanctꝰ thomas.

terminabilis vite cui nihil abſit futuri:nec aliquid fluxerit p̄teriti:illud iure ꝑhibet eſſe eternum: qꝛ illud eternū ſui cōpos eo q̄d nihil ſibi deſit neceſſe eſt ſemꝑ ſibi aſſiſtere pñs:⁊ eſt neceſſe pñtē hr̄e infinitatē.i.infinitā durationē tp̄is mobilis.i.ſucceſſiui. ¶ No.ꝙ ꝑ cognitionē tp̄is deuenimus in cognitionē eternitatis eo ꝙ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcāt:idō ꝑ naturā ſucceſſionē tp̄is declarat nobis naturā eternitatis. Sicut rō tp̄is cōſiſtit in ſucceſſiōe ⁊ appꝛehēſiōe pꝛioꝛis ⁊ poſterioris in motu:cui⁹ vna ps p̄terit ⁊ alia futura eſt ſic rō eternitat̄ ꝑ oppoſitū ꝯſiſtit in apꝑhēſiōe vniformitatis illi⁹ q̄d oīno ē extra motū:ꝯpꝛehēdēs ſimul p̄teritū ⁊ futurū tāq̄ pñs. ¶ No.ꝙ ipſi⁹ eterni nil trāſit in p̄teritū:idō ſemꝑ ſibi pñs aſſiſtit:qꝛ vero nūq̄ deficiet:ſicut nec vnq̄ incepit cū habeat vitā iterminabilē neceſſe eſt ꝙ aſſint quelibet differentie tp̄is etiā ſi ponat̄ tp̄s infinitū:⁊ qꝛ eodē mō aſſiſtit differētijs tēpoꝝ ꝑ quē modū in ſe ſubſiſtit.motus aūt quo in ſe ſubſiſtit eſt p̄ſentari⁹:ideo etiam aſſiſtit differētijs tp̄is ꝑ modū pñtem: idō dicit ꝙ neceſſe eſt ⁊ eternū pñtē hr̄e infinitatē tp̄is mobilis. ¶ Vñ quidā nō recte. Hic ph̄ia repꝛobat quoſdā q̄ auertebant̄ vocabulo eternitatis. Scd̄o docet ꝓpꝛiū modū loq̄ndi ibi. Ita ſi digna. Pꝛio facit q̄d dictū eſt. Scd̄o manifeſtat quō tp̄alia deficiūt a ſimplicitate diuine nature quā nitunt̄ imitari ibi. Hūc eī. Pꝛio dī. Dictū eſt ꝙ eternitas nō ſolū dicit interminabilitatē:ſ; etiā ſimplicitatē.vñ nō recte quidam putāt q̄ cū audiūt viſum eē Platoni mūdū hūc nō habuiſſe initiū tp̄is nec habiturū defectū.i.finē h̄mō putāt mūdū cōditū fieri coeternū ꝯditoꝛi. Cauſa aūt q̄re nō recte putāt eſt:qꝛ aliud eſt duci ꝑ interminabilē vitā cū q̄dā ſucceſſiōe:q̄d Plato tribuit mūdo:⁊ aliud eſt ſimul eſſe cōplexam totā pñtiam vite interminabilis q̄d eſt ꝓpꝛiū diuine mētis:⁊ qꝛ aliq̄s diceret. Si mūdus nūq̄ incepit videt̄ eē coetern⁹ deo. Ad hoc rñdet ꝙ de⁹ ē pꝛioꝛ mūdo nō antiq̄tate tp̄is:ſed ſimplicitate nature vñ dicit. Neq̄ ei de⁹ d; videri antiq̄oꝛ reb⁹ cōditis q̄ntitate tp̄is:ſ; poti⁹ ꝓpꝛietate ſimplicis nature. ¶ No.ſicut p; ex li.thimei. Plato voluit mūdū incepiſſe: ſ; finem nō hr̄e:⁊ h̄ idē Ariſto. ſibi iponit in lib.celi ⁊ mūdi dī. ꝙ ſolus Plato generat mundū. Quid ē ergo q̄d dicit Bo.ꝙ Plato nō poſuit mūdū icepiſſe. Ad hoc dī ꝙ dū plato dixit mūdū habuiſſe initiū intelligit̄ ꝙ habuit initiū inſtitutiōis:nō aūt tp̄is ſicut ponit exemplū de veſtigio pedis:vt ſi pes ab eterno ſtetiſſet in puluere pes eſſet cauſa veſtigij naturaliter p̄cedēs veſtigiū l; nō tp̄e. ¶ Hunc eīn vite. Hic manifeſtat quō tēpoꝛalia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quā nitunt̄ imitari dī. Ille infinit⁹ motus rerū tp̄aliū imitatur quātū pōt hūc pñtariū ſtatū vite immobilis.i.eternitatis:⁊ cū nō pōt effingere.i.expꝛimere ⁊ equare:deficit ab ei⁹ imobilitate ſucceſſiue acq̄rēdo q̄d hr̄e nō potuit:⁊ ex ſimplicitate p̄ſciētie decreſcit in infinitā quātitatē p̄teriti ⁊ futuri:⁊ cū nequeat poſſidere pariter totā plenitudinē vite ſue:hoc ipſo ꝙ aliquo mō nūq̄ eſſe deſinit. videat̄ aliquaten⁹ emulari illud q̄d iplere nō pōt alligās ſe:ſc; ſtatus tp̄alis ad q̄lēcūq̄ pñtiā hui⁹ momēti i.inſtātis exigui.i.indiuiſibilis ⁊ volucris.i.trāſitoꝛij.q̄ ſc; pñtia inſtātis tp̄is geſtat.i.h; quādā imaginationē manētis p̄ſciētie.i.eternitatis:⁊ p̄ſtat q̄buſcūq̄ cōtingerit vt illa eſſe videant̄. Nā illa dicimus eſſe q̄ ſunt in pñti momēto:qꝛ vero nō potuit manere:ſc; in pñtia inſtātis ꝓpter naturā rei mobilis idō arripuit infinitū iter tp̄is ꝑ ſucceſſionē:⁊ eodē mō factū eſt: vt cōtinuaret vitā eūdo de vno eē ad aliud:cui⁹ plenitudinē nō valuit.i.potuit cōplecti ꝑmanēdo. ¶ No.ꝙ infinit⁹ motus rerū tp̄aliū q̄ntū pōt imitat̄ ſtatū eternitatis:qꝛ nō pōt eū totaliter expꝛimere:qꝛ ſtat⁹ tp̄alis eſt ſucceſſiu⁹ ſtatus

bilis vite plenitudinē totam pariter cōpꝛehendit ac poſſidet:cui nec futuri quicq̄ abſit:nec p̄teriti fluxerit:hoc eternū eſſe iure ꝑhibet̄. Idq̄ neceſſe eſt et ſui compos pñs ſibi ſemper aſſiſtere ⁊ infinitatē mobilis tp̄is hr̄e pñtē. ¶ Vñ q̄dam nō recte cū audiūt viſum Platoni mūdū hūc nec habuiſſe initiū tp̄is:nec habiturū eſſe defectū:hoc mō cōditoꝛi cōditū mūdum fieri coeternū putāt. Aliud eſt eīn ꝑ interminabilē duci vitā:q̄d mūdo Plato tribuit. Aliud iterminabilis vite totā pariter cōplexā eſſe pñtiā:q̄d diuine mētis ꝓpꝛiū eſſe manifeſtū eſt. Neq̄ de⁹ cōditis reb⁹ antiq̄oꝛ videri debet tp̄is q̄ntitate:ſ; ſimplicis poti⁹ ꝓpꝛietate nature. ¶ Hūc eīn vite immobilis pñtariū ſtatū infinitus ille tp̄aliū rerū mot⁹ imitat̄. Cūq̄ eū effingere atq̄ equare nō poſſit: ex imobilitate deficit in motū: ex ſimplicitate p̄ſciētie decreſcit in infinitā futuri ac p̄teriti q̄ntitatē. Et cū totā pariter vite ſue plenitudinē nequeat poſſidere: hoc ipſo ꝙ aliquo mō nunq̄ eſſe deſinit:illud q̄d iplere atq̄ expꝛimere nō pōt:aliq̄ten⁹ videt̄ emulari:alligās ſe ad qualēcūq̄ pñtiā: huius exigui volucriſq̄ momēti. Que qm̄ manētis illius pꝛeſciētie quādam geſtat imaginem:quibuſcūq̄ cōtigerit id p̄ſtat:vt eſſe videantur. Quoniam vero manere non potuit:infinitum tp̄is iter arripuit eoq̄ modo

eternitatis.nā ⁊ ſtatus tp̄alis reſpicit p̄teritū ⁊ futurū:ſtatus eternitatis tm̄ p̄ñs.⁊ tamē hoc imitať ſtatū eternitatis: ꝙ ſicut eternitas nūꝗ̄ deficit:ſic infinitꝰ motꝰ rerū tp̄aliū nunꝗ̄ eſſe deſinit:⁊ ſicut in tp̄e eſt dare inſtās qḋ h̄ʒ quādā imaginē cū eternitate:ita ꝙ ſicut in eternitate aliq̄d dr̄ eſſe:⁊ ſicut illa dicimꝰ eē q̄ ſunt in p̄ñti inſtāti:iō ſtatꝰ rerū tp̄aliū lʒ nō poſſit imitari ſtatū eternitatis p̄ñtialiter ꝑmanēdo:tñ ip̄m imitať ſuā durationē ſucceſſiue cōtinuādo. ¶ Itaqꝫ ſi digna. In iſta p̄te ph̄ia do-

factum eſt:vt cōtinuaret eundo vitā:cuius plenitudinem cōplecti nō valuit permanendo. ¶ Itaqꝫ ſi digna rebus noīa velimus imponere Platonē ſequentes deuʒ.q̄dem eternum:mundum vero dicamus eſſe perpetuum. ¶ Quoniā igiť omne iudiciū ſc̄m ſui naturam q̄ ſibi ſubiecta ſunt cōprehendit:eſt autēʒ deo ſemꝑ eternꝰ ac p̄ſentarius ſtatꝰ:ſciētia quoqꝫ eiꝰ oēm tp̄is ſupgreſſa motionē in ſua manet ſimplicitate preſentie:infinitaqꝫ p̄teriti ac futuri ſpatia complectēs: oīa quaſi iaʒ geranť in ſimplici cognitione cōſiderat. Itaqꝫ ſi preſciētiaʒ penſare velis:qua cūcta dinoſcit: nō eſſe preſcientiā quaſi futuri:ſed ſcientiam nūꝗ̄ deficiētis inſtātie rectius eſtimabis. Vñ nō preuidētia ſed prouidētia potiꝰ dr̄:ꝙ porro a rebus infimis conſtituta quaſi ab excelſo reruʒ cacumine cūcta proſpiciat. ¶ Quid igitur poſtulas vt neceſſaria fiāt:q̄ diuino lumine luſtrantur:cum nec homines quideʒ neceſſaria faciant eſſe que videant? Illum enim que preſentia cernis aliquam eis neceſſitatem tuus addit intuitus? Bo. Minime. Philoſophia. At qui ſi eſt diuini humaniqꝫ p̄ſentis digna collatio:vti vos veſtro hoc temperario preſenti quedam videtis.ita ille oīa

cet quō ꝓprie loquēdū ſit de deo ⁊ de mūdo di. Si nos ſequētes Platonē velimus imponere noīa digna.i.cōuenientiā rebꝰ dicamꝰ deū eſſe eternū:mūdū v̄o dicamus ꝑpetuū.⁊ hoc cōſonat dicto autoris Grecismi. Eternū vero ſine p̄ncipio ſine fine. Perpetuū cui principiuʒ:ſed fine carebit. ¶ Qm̄ igiť omne iudiciū. Hic ph̄ia ex dictis oſtēdit modū ſcientie diuine. Primo ergo oſtendit qualis ſit diuina ⁊ qualiter ſit nomināda di.q: oē iudiciū cōprehēdit ea q̄ ſunt ſibi ſubiecta.i.ſua obiecta ſc̄m ſui naturā.i.ſc̄m naturā v̄tutis cognoſcētis. Natura autē dei talis eſt ꝙ ſemꝑ ipſi deo eſt ſtatus eternus ⁊ p̄ñtariꝰ. Ex quo ſequiť ꝙ ſciētia dei ſupgreſſa oēm motionē tp̄is manet in ſimplicitate p̄ſcientie:⁊ cōplectēs infinita ſpatia p̄teriti et futuri tp̄is:oīa cōſiderat quaſi iam.i.p̄ñtialiter geranť in ſua ſimplici cōditiōe. Tūc oſtēdit quō ſcientia dei eſt noīanda di. Itaqꝫ ſi velis pēſare p̄ſciētiā q̄ cūcta dignoſcit: nō dices diuinā ſciētiā eſſe p̄ſcientiā quaſi futuri:ſed rectius eſtimabitis diuinam eſſe inſtātie.i.p̄ſentie nūꝗ̄ deficiētis. Qḋ cōfirmat ꝑ ethymologiā huius nois ꝓuidentiā di. Vñ cognitio diuina nō dr̄ ꝓuidētia:q: illa importat ordinē ad futurū ſed dr̄ ꝓuidētia quaſi porro.i.procul a rebus infimis cōſtituta:quaſi ab excelſo cacumine rerū cūcta ꝓſpiciat. ¶ No.ꝙ cognitio ſequiť modū rei cognoſcētis:ideo cognitio ⁊ ſciētia dei ſequiť ſtatū ⁊ diſpoſitionē dei.ſtatꝰ aūt dei ē eternꝰ ⁊ p̄ñtariꝰ cū eſſe diuinuʒ menſureť eternitate:ergo ſciētia dei erit eterna ⁊ p̄ñtaria:ita ꝙ oīa q̄ ſunt p̄terita ⁊ futura cognoſcit q̄ſi ſint p̄ñtia. ¶ No.ꝙ aliq̄s diceret. Nō ens non p̄ōt alicui eſſe p̄ñs:ſed p̄teritū ⁊ futurū eſt

Scientia dei.

Nō ens.

nō ens ergo nō ens p̄ōt eſſe p̄ñs cognitioni diuine. Dicēdum ꝙ duplex eſt nō ens:quoddā q̄ñ nullo modo eſt ens:nec p̄ōt eſſe ens.⁊ tale nō eſt realiter p̄ñs alicui cū nihil ſit. Aliud eſt nō ens nō ſimpl̄r ſʒ:q: actu nō eſt ens:⁊ lʒ hmōi nō ens nō poſſit real̄r coexiſtere tp̄i p̄ñti:p̄ōt tñ coexiſtere eternitati.q: eternitas cū ſit infinita excedit tp̄s p̄ñs extendēdo ſe ad p̄teritū ⁊ futurū. Et ſic p̄teritū ⁊ futurū ſunt eternitati coexiſtētia p̄ñtialiter:q: i eternitate nō eſt ſucceſſio. Vñ nō ſeq̄ť.ſi aliq̄d exiſtit eternitatiqꝫ ꝑ ⁊ tāto ſimpl̄r exiſtat:q: eternitas etiā extēdit ſe ad nō exiſtens ſicut ad p̄teritū ⁊ futurū. ¶ No.ꝙ deo oīa ſūt p̄ñtia:⁊ ſibi nihil ē futurū:iō ſciētia ſua nō eſt dicēda p̄ſciētia q̄ ſonat aliq̄d futurū nec dʒ dici ꝓuidētia ꝓpť eādē cāʒ:ſʒ dʒ dici ꝓuidētia.q̄ſi ꝓcul ꝯſtituta rebꝰ īferioribꝰ oīa ꝓſpiciēs. ¶ Quid igiť. Hic ſoluit obiectiōes ſuperiꝰ factas ꝯ ꝓuidētiā. Primo ergo oſtēdit q̄liter hmōi obiectiōes ſoluanť. Scd̄o reſumit p̄mā obiectionē ip̄aʒ fortificādo:vt formaliꝰ ſoluať. Scd̄a ibi. Hic ſi dicas:Circa p̄mū notādū ꝙ erāt tres rōnes q̄rū p̄ia ⁊ ſcd̄a fundāť ſuꝑ hoc.ſ.ꝙ nihil p̄ōt eē p̄ſcitū a deo:niſi id ſit neceſſariū. Tertia fundať ſuꝑ hoc ꝙ euētꝰ icertꝰ nō p̄ōt certitudinal̄r cognoſci. Facit ergo duo. Prio oñdit ꝙ p̄ſciētia nō imponit neceſſitatē rei p̄ſcite.ꝑ qḋ ſoluiť p̄ia ⁊ ſcd̄a rō. Scd̄a oñdit ꝙ ſciētia dei nō mutat naturā rei:ſʒ ſil̄ ſtāt certitudo a p̄te ſcie.⁊ incertitudo a p̄te euētꝰ:ꝑ qḋ etiā ſoluit tertia rō. Scd̄a ibi. Quare hec diuina. Prio dicit. Ex quo deꝰ cognoſcit oīa tāqꝫ p̄ſentia. Quid igiť poſtulas vt illa fiāt neceſſaria:q̄ luſtranť.i.q̄ cōprehēduť diuino lumine.i.diuina cogitatiōe:cū nec hoīes faciāt ea neceſſaria q̄ p̄ſentialiter videt? Verbi grā. Qz hō videt i p̄ñti nō facit eſſe neceſſariū. Nuʒ pronūq̄d em̄ intuitꝰ tuus addit.i.dabit aliquā neceſſitateʒ eis q̄ tu cernis p̄ſentia? dicit Boe. Minime.

Et phia. Si eſt digna collatio diuini ꝛ humani intuit⁹ reſpectu pſentis: vti pro ſicut: vos videtis q̄dam hoc pſenti temporario. i. preſenti tēpore: ita deus ſuo eterno intuitu omnia cernit tāq̄ pſentia. ¶ Notandū q intuitus noſter rei preſentis nullam ponit neceſſitatem rei pſenti: qꝛ viſio fortis currentis nō imponit neceſſitatē forti currēti: qꝛ pōt fortes currere vel nō currere. ſic etiā intuitus diuinus qui oīa pſentialiter cognoſcit nullam imponit rebus neceſſitatem: ſed videt ea preſentialiter ſicut futura ſunt. Futura enī neceſſario videt neceſſario futura: ꝛ futura cōtingentia videt contingenter futura. ¶ Quare hec diuina pnotio. Hic oſtēdit q circa cōtingētia ſimul ſtāt certa cognitio dei ꝛ incert⁹ euētus rei dicēs. Quare hec diuina pnotio qua deus nouit futura illa nō mutat ppͥetatē rerū quo ad neceſſitatem ꝛ cōtingentiā. qꝛ nō imponit neceſſitatē rei q̄ cōtingens eſt: ſed talia apud ſe ſpectat pſentia qualia olim pueniēt futura: nec cōfundit rerū iudicia vt cōtingens faciat nō eſſe cōtingēs: ſed vno intuitu mentis dignoſcit tam neceſſarie q̄ nō neceſſarie ventura. i. futura. Qd declarat in exēplo dicēs. Sicut vos hoīes qn̄ pariter. i. in eodem inſtanti videtis hoīem ambulare in terra ꝛ ſolem oriri in celo: licet vtrūq̄ ſimul ſit cōſpectū. tn̄ diſcernitis hoc eſſe voluntariū ſcꝫ hoīem ambulare in terra: et illud eſſe neceſſariū. ſ. ſolē oriri. Ita igr̄ diuinus intuit⁹ cūcta deſpiciens. i. deorſum inſpiciens minus pturbat rerū qualitatē. ſ. cōtingētiā ꝛ neceſſitatē rerū. Dico apud ſe pſentiū rōne eternitatis: ſed futurarum ad cōditionē tpis. Quo fit vt cognitio futurorū dei tanq̄ pſentiū nō ſit opinio: ſed cognitio veritate nixa. i. cōfirmata: cū cognoſcit aliqd eſſe exiturum. i. futurum qd qdē nō neſciat. i. bene ſciat: carere pōt neceſſitate exiſtēdi. ¶ No. de hoc qd dr̄ deū oīa pſentialiter cognoſcere pterita ꝛ futura ponūt qdā exemplū de baculo fixo in aqua: q ſucceſſiue toti fluuio pſens eſt cū ptib⁹ ei⁹. ſic eternitas ſi eſt cū toto tpe ꝛ cū oīb⁹ q fiūt in tpe: ita q totū tps ꝛ quicqd eſt ſucceſſiuū in tpe eſt pñs eternitati. Aliud exemplū ponit de cētro vt ſi ponatur eternitas ſicut centrum: ꝛ totū tps ſicut circūferentia: tūc lꝫ circūferentia cōtinue moueat: ꝛ pars toti ſuccedat tn̄ in cōparatione ad centrum vniformiter ſe hꝫ. Aliud exēplū ponit de aliquo q vadit p viā ꝛ nō videt hoīes poſt ſe venientes: ſed ille qui de alta turri reſpiceret videret totā viā ꝛ hoīes ptrāſeūtes tā pcedētes q̄ ſequētes: ſic deus de ſpeculo ſue eternitatis reſpiciēs oīa pſentialiter videt tā pñtia q̄ futura. ¶ Hic ſi dicas. Hic phia redit ad pmā ratione ſupi⁹ poſitā ipam fortificādo vt formali⁹ ſoluat ꝛ fortificat eā. Scdo ſoluit. Tertio ſolutionē declarat. ſcda ibi. Rñdebo tertia ibi. Due eī dicit ergo ſic. Si dicat hic obiiciēdo illud n̄ poſſe nō euenire qd de⁹ videt euēturū: qꝛ tūc de⁹ falleret. qd aūt nō pōt nō euenire. id ex neceſſitate ſup. dicas cōtingere: ꝛ ſic aſtringas me ad nomē neceſſitatis: vel pcedā cōtingens aliquo mō eē neceſſariū. Ego fatebor rē ſolidiſſime vitatis: cui vix aliqs acceſſerit eā concedendo: niſi ſpeculator diuini. i. diuine nature. Tūc ſoluit obiectionē dī. Si coartaueris me vt cōcedam aliquā neceſſitatem futurorū: rñdebo idem qd futurū eſt quoad nos cum refert ad diuinā notionē cui ipſuꝫ eſt pſens. Dico neceſſariū eſſe neceſſitate cōditionata. ſ. rōne preſentie. cū aūt idem futurū ppendit in ſui natura rōne cui⁹ hꝫ futuritionē ꝛ determinationē in ſui cauſa: neceſſe eſt videri liberū. ¶ No. q ſicut illud qd in ſe eſt cōtingens: quādo eſt nobis preſens rōne preſentie ſortit quādā neceſſitatem qua neceſſe eſt ipſum eſſe dū pſens ſit: ita qꝛ oīa ſunt deo pſentia rōne iſti⁹ preſentie in ordine ad ipam diuinam cognitionem ſortiunt quandam neceſſitatem: lꝫ ſui natura prorſus videant libera. ¶ Due eī ſunt neceſſitates.

Exemplū eternitatis dei.

ſuo cernit eterno. ¶ Quare hec diuina prenotio naturam rerum proprietatemq̄ non mutat. Taliaq̄ apud ſe preſentia ſpectat: qualia in tempore olim futura proueniet: Nec rerum iudicia confundit: vnoq̄ ſue mentis intuitu tam neceſſarie q̄ non neceſſarie ventura dignoſcit. Sicuti vos cum pariter ambulare in terra hominem: ꝛ oriri in celo ſolem videbitis: q̄q̄ ſimul vtrumq̄ conſpectum diſcernitis: ꝛ hoc voluntarium: illud eſſe neceſſarium iudicatis. Ita igr̄ cuncta deſpiciens diuinus intuitus qualitatē rerum minime perturbat: apud ſe quidem preſentium: ad conditionem vero temporis futurarum. Quo fit vt hec non ſit opinio: ſed veritate potius nixa cognitio cum exiturum quid eſſe cognoſcit: quod quidem exiſtendi neceſſitate carere non neſciat. Hic ſi dicas qd euenturum deus videt non euenire non poſſe. quod autem nō pōt non euenire id ex neceſſitate contingere: meq̄ ad hoc nomē neceſſitatis aſtringas fatebor quidem rem ſolidiſſime veritatis: ſed cui vix aliquis niſi diuini ſpeculator acceſſerit. Reſpondebo namq̄ idem futurum cum ad diuinam notionem refert neceſſariū: cū vo in ſua natura ppendit: liberū prorſus atq̄ abſolutum videri. ¶ Due ſunt enim neceſſitates ſimplex vna veluti q neceſſe eſt oēs homines eſſe

ſimplex vna. Hic phīa declarat ſolutionē per quandā diſtinctionem neceſſitatis ⁊ eam applicat ad ꝓpoſitū. Secūdo cōcludit ex p̄miſſis ſimul ſtare ꝙ alique ſunt ſm̄ ſe cōtingētia ⁊ incerta: que tamē eueniūt certitudinaliter: inquātū a deo p̄uiſa. ſecūda ibi. Fiant igitͬ ꝓculdubio cuncta. Pꝛimo dicit. Due ſunt neceſſitates. Una ſimplex q̄ eſt neceſſitas nature: ſicut oēs hoies neceſſario eſſe moꝛtales. Alia eſt neceſſitas cōditionis vt ſi ſcias hoiem ambulare illū neceſſe ambulare eſt: qꝛ qđ quiſqꝫ nouit illud nō poteſt aliter eſſe ꝗ̄ notuꝫ eſt: ſꝫ hec cōditio. i. neceſſitas ꝯditionata minime trahit ſecū ſimplicem neceſſitatem qꝛ neceſſitatem cōditiōis nō facit ꝓpꝛia natura: ſed actio cōditionis. Nulla eñi neceſſitas cogit icedere. i. ambulare gradiētem. i. ambulātē volūtate ſua: quāuis neceſſarium ſit eum ambulare: tūc cū graditur. i. ambulat. Hāc diſtinctionē applicat ad ꝓpoſituꝫ di. Eodē modo ſi quid diuina ꝓuidētia p̄ſens videt illud eē neceſſe eſt: ſcꝫ ea cōditione qua ꝓuiſum eſt: ⁊ ea qua ponitur tibi p̄ſens quāuis nullā habeat neceſſitatē nature. Sed ea futura cōtuetur tāꝗ̄ p̄ſentia q̄ ex libertate arbitrij ꝓueniunt. hec relata ad intuitū diuinum fiunt ꝑ cognitionē notionis ꝑ ſe vero. i. in ſui naturā nō habito reſpectu ad diuinā cognitionē ipſa nō deſinūt. i. deficiunt ab abſoluta. i. a ꝑfecta libertate ſue nature. ¶ No. ſm̄ intētiōeꝫ Boe. iſtā rōnē. Quicquid eſt ꝓuiſum a deo neceſſario euenit ſoluitͬ dicēdo ꝙ verꝝ eſt neceſſario euenit neceſſitate cōditionata: ſed nō neceſſitate abſoluta. Alij aliter ſoluūt ꝙ illa ꝓpoſitio eſt vera in ſenſu cōpoſito: ſed falſa in ſenſu diuiſo. vnde cum dꝛ. Quicquid ꝓuiſum eſt neceſſario euenit. veruꝫ ē in ſenſu cōpoſito: qꝛ impoſſibile eſt ꝓuiſum a deo non euenire: tñ in ſenſu diuiſo falſa eſt: qꝛ euētus rei ſaltē cōtingētis in ſe nō eſt neceſſarius. ¶ Fiūt igitur ꝓculdubio. Hic phīa cōcludit ex p̄dictis ꝙ iſta ſimul ſtāt ꝙ aliqua ſm̄ ſe ſunt cōtingētia ⁊ incerta: que tñ certitudinaliter eueniunt inquātū pꝛeuiſa a deo. Secūdo obijcit cōtra hoc: ibi. Quid igitͬ refert nō eſſe neceſſaria ⁊c. Pꝛimo di. Pꝛoculdubio cūcta futura ſūt que deus p̄noſcit eſſe: alioquin falleretur diuina ꝓuidētia: ſed quedā eoꝝ ꝓficiſcuntur. i. ꝓcedūt de libero arbitrio: ita ꝙ quātū eſt de ſeipſis poſſunt nō euenire. vñ ſubdit que quāuis eueniāt: nō tñ amittunt ꝓpꝛiā naturā libertatis: qꝛ pꝛiuſqꝫ fierent potuiſſent nō euenire. ¶ No. ꝙ tota intētio. Boe. fundatͬ ſup hoc ꝙ aliquid libere futuruꝫ ex natura in cōparatiōe ad p̄ſciētiā diuinā neceſſario euenit. ⁊ talis eſt neceſſitas cōditionata quia inquantum p̄uiſum eſt: ſic neceſſario euenit: ſꝫ nō abſolute circūſcripta p̄uiſione. ¶ Quid igitur refert nō eſſe neceſſaria. Hic obijcit cōtra ſolutionē ⁊ ſoluit obiectionē. Scđo cōtra illā ſolutionem iteruꝫ obijcit: ibi. Sed ſi inquies in mea. Obiectio in hoc ꝯſiſtit. Ex quo futuꝝ cōtingēs p̄ſcitum certitudinaliter euenit, in neceſſario: nō videtͬ eſſe differētia inter cōtingēs ⁊ neceſſariū. vñ di. Quid igitur refert ꝯtingētia ⁊ libere futura nō eē neceſſaria: cū iſta eueniant inſtar. i. ad ſimilitudinē neceſſitatis. Tunc ſoluit di. ꝙ inter euētum neceſſariū: ⁊ cōtingentē hoc refert: qđ manifeſtū apparet ꝑ exempla que pauloante ꝓpoſui: ſcꝫ ſol oꝛiēs ⁊ homo gradiens: que cum fiunt nō poſſunt non fieri. i. neceſſe eſt fieri. Et ita vtrūqꝫ eſt neceſſariū ſub cōditione p̄ſentie. p̄ſentia eñi neceſſe eſt eſſe dum ſunt pꝛeſentia: tñ vnum eoꝝ ſcꝫ ſol oꝛiēs pꝛiuſqꝫ fieret neceſſe erat exiſtere. Alterum v̄o ſcꝫ hō gradiēs minime habet neceſſitatē fieri anteqꝫ fiat: ita etiā illa que deus habet in pꝛeſciētia ꝓculdubio exiſtūt ꝓpter neceſſitatē cōditiōis qua ſunt p̄uiſa: euenire tanqꝫ pꝛeſentia: ſed eoꝝ q̄ ſic ſunt p̄uiſa: hoc de reꝝ neceſſitate deſcēdit ſicut ſolem oꝛiri. aliud de poteſtate faciētium ſcꝫ hoieꝫ ambulare. ex quo ꝯcludit. Ideo non iniuria diximus prius ꝙ hec. i. illa que cōtingenter eueniūt ſi referantur ad diuinā noticiā ſunt neceſſaria: ſcꝫ ex cōditione diuine ſciētie. ſi vero ꝑ ſe cōſiderentur ipſa ſunt abſoluta nexib⁹. i. a vin-

moꝛtales altera conditionis: vt ſi aliquem ambulare ſcias: cuꝫ ambulare neceſſe eſt. Qđ eñi quiſqꝫ nouit: id eſſe aliter ꝗ̄ notū eſt neq̇t: ſed hec conditio minime ſecum illā ſimplicē trahit. Hanc eñi neceſſitatem nō ꝓpꝛia facit natura: ſed cōditionis abiectio. Nulla eñi neceſſitas cogit incedere volūtate gradientem: quāuis eum: tñ cum graditur incedere neceſſariū ſit. Eodē igitur mō ſi q̇d ꝓuidētia p̄ſens videt id eſſe neceſſe eſt: tametſi nullā habeat nature neceſſitatē. Atqui de⁹ futura q̄ ex arbitrij libertate ꝓueniūt p̄ntia contuetur. Hec igitͬ ad intuitū relata diuinū neceſſaria fiunt ꝑ conditionem diuine notionis: per ſe vero conſiderata abſoluta nature ſue libertate non deſinunt. ¶ Fiunt igitur ꝓculdubio cuncta que futura deus eſſe pꝛenoſcit. Sed eoꝝ quedā de libero ꝓficiſcūtur arbitrio: que quāuis eueniāt exiſtēdo: tñ pꝛopꝛiā naturā nō amittūt: qꝛ pꝛiuſqꝫ fierēt etiam nō euenire potuiſſent. ¶ Quid igitͬ refert non eſſe neceſſaria cū ꝓpter diuine ſciētie ꝯditioneꝫ modis oībus neceſſitatis inſtar eueniāt? Hoc. ſcilꝫ ꝙ ea q̄ pauloāte ꝓpoſui: ſol oꝛiēs: ⁊ gradiēs homo: q̄ dūꝫ fiūt nō fieri

culis neceſſitatis:qđ manifeſtat per ſimile.ſicut l ſi id,qđ patet ſenſib⁹ſi referas ad rationem:tũc eſt vniuerſale.ſi aũt referas ad ſenſu3 nũc eſt ſingulare.¶ No.ꝙ ſi idē relatũ ad diuerſa pōt eſſe vniuerſale ⁊ ſingulare:videt̃ ſimiliter ꝙ idē cōparatũ ad diuerſa poſſit eſſe cōtingēs ⁊ neceſſarium. Nam particulare h3 rōnē cōtingētis:⁊ vniuerſale rationē neceſſarij:ſ3 videm⁹ ꝙ humana natura cōpata ad intellectũ agentē abſtrahentē a cōditionib⁹:⁊ cōpata ad intellectũ poſſibilem h3 rōnē vniuerſalis:ſed cōparata natura hũana ad ſenſu3 qui particulariter cōp̄hēdit h3 rōnē ſingularis. Nam vniuerſale eſt dũ intelligit̃ particulare ꝟo cũ ſentit̃. Illr erit de futuro cōtingēti ꝙ ipm cōpatũ ad diuinā p̄ſcientiā eſt neceſſariũ cōditionaliter. in ſe autē cōſideratũ h3 ſe cōtingēter. ¶ Sed ſi inq̄s. Hic obijcit:cōtra ſolutione3 iam dictam ⁊ ſoluit illā obiectionem. Secūdo mouet dubitationem:ibi. Quid igit̃. Primo dicit. Tu obijcies cōtra ſolutionē ſic. Si in mea poteſtate eſt mutare ꝓpoſitu3 meũ.ſ.currēdo vel nō currendo ego euacuabo.i.fruſtrabo ꝓuidentiā diuinā:cum ego mutauero illa q̄ p̄noſcit eē futura. ipe ſoluit di.ego rñdeo te poſſe deflectere.i. mutare ꝓpoſitū tuũ ſi veritas ꝓuidentie illa intuet̃ illud te poſſe.ſ.mutare ꝓpoſitū tuũ ⁊ an facias qđ ꝓpoſitũ mutes:⁊ intuet̃ quo cōuertis ꝓpoſitum tuum: ideo ſcias te nō poſſe vitare diuinā p̄ſciētiam ſicuti quāuis liberā volūtatē cōuertas in varias actiōes:tu nō potes effugere ītuitum p̄ntis oculi. No.ꝙ l3 hō poſſit mutare ꝓpoſitū ſuũ.p hoc tñ nō effugit p̄ſcientiā diuinā:q: de⁹ illā mutationē p̄noſcit. Poſito em̄ ꝙ deus p̄uideret te cras iturum ad forū:quāuis poſſis nō ire:⁊ ꝓponas nō ire:non tñ nō ibis q: de⁹ ꝓuidet ſimul ⁊ ꝓpoſitū ⁊ poteſtatē nō eundi:⁊ mutationē ꝓpoſiti ⁊ actionē eūdi: ⁊ ideo nō pōt aliquo modo effugere eius p̄ſcientiā. ¶ Quid inq̄s. Hic mouet dubitatione3 di. Tu forte inquies qđ igit̃ contingat ex iſta ſolutiōe:mutabitur ne ſciētia diuina ex mea diſpoſitiōe.i.ex mea variatiōe ſc3 cum ego nūc velim hoc:nūc aliud:videatur ne p̄ſciētia diuina ex hoc alternare.i. mutare vices ſuas noſcēdi ⁊ cognoſcēdi ipe reſpōdet. Minime cōtingit hoc qđ diuina ſciētia mutetur. Qđ approbat phia di.q: diuinus intuitus p̄currit omne futurum ⁊ retorquet illud ad p̄ſcientiā proprie cognitionis ad cognoſcendũ omnia ſimul tanq̄ preſentia:nec alternat.i.mutat vices ſuas p̄noſcendi:nūc hoc:nūc illud ſucceſſiue ſicut tu eſtimas:ſed manēs libera mutatione vno ictu p̄uenit ⁊ cōplectit̃ tuas mutatiōe:quā p̄ſentiā cōprehendēdi viſendiq3 oia tāq3 p̄ſentia deus nō eſt ſortitus ex rebus futuris:ſ3 ex ꝓpria ſimplicitate:ex quo reſoluit̃.i.declarat̃ illud qđ pauloante poſuiſti.ſ.indignũ eſſe ſi futura nr̄a dicant̃ p̄ſtare cām ſciētie dei ꝟtus em̄ ſcie diuine cūcta cōplectens p̄ntialiter ipa imponit modũ oib⁹ reb⁹:q: ſcia dei eſt cā rerꝫ.ipa ꝟo nihil o3 ipis reb⁹: q: nihil ab eis accipit ſicut nos accipim⁹ſcia3 a reb⁹. ¶ No.ſi de⁹ſimul nō cogſceret ea q̄ ſucceſſiue eueniūt i tpe:tūc ſcia dei eēt variabilis ꝓpt̃ h̄ qđ ad cognitionē vni⁹ſuccederet cognitio alteri⁹.ſ3 q: oia ſimul cognoſcit tāq3 p̄ntia:idō in ſcia nō cadit variatio vt p̄i⁹ neſciat eē alicui⁹:⁊ poſtea ſciet:vel qđ prius ſciat hoc nō eſſe ⁊ poſtea eſſe:immo ſimul oia cognoſcit:⁊ ideo ſimul ſcit aliquid nō eſſe in vna diffe-

non poſſunt:eo⁊u3 tñ vnum p̄ius quoq3 ꝙ fieret:neceſſe erat exiſtere:alterum vero minime. Ita etiā que p̄ntia de⁹ habet:ꝓculdubio exiſtūt:ſed eo⁊ hoc quidē de rerū neceſſitate deſcēdit:illud ꝟo de poteſtate facientiu3. Haud igit̃ iniuria dixim⁹ hec ſi ad diuinā noticiā referant̃ eſſe neceſſaria:ſi p ſe conſiderent̃:neceſſitatis eſſe nexibus abſoluta:ſicuti omne qđ ſenſibus patet:ſi ad rōnem referas vniuerſale:ſi ad ſeipſa reſpicias ſingulare. ¶ Sed ſi in mea inq̄s poteſtate ſitū eſt mutare ꝓpoſitū:euacuabo ꝓuidentiā:cum que illa p̄noſcit forte mutauero. Reſpōdebo ꝓpoſitum te q̄dem tuū poſſe deflectere:ſed qm̄ ⁊ id te poſſe ⁊ an facias:quoue cōuertas p̄ſens ꝓuidētie veritas intuetur:diuinā te p̄ſciētiam nō poſſe vitare. Sicuti preſentis oculi effugere nō poſſis intuitu3:quāuis te in varias actiones libera voluntate conuertas.

¶ Quid igit̃ inq̄s? Ex mea ne diſpoſitione ſciētia diuina mutabitur:vt cum ego nūc hoc:nūc aliud velim:illa q̄ noſcendi vices alternare videatur? Boe. Minime. Phi. Omne nāq3 futurū diuinus p̄currit intuit⁹:⁊ ad p̄ntia3 ꝓprie cognitiōis retorquet:⁊ reuocat:nec alternat:vt tu eſtimas:nunc hoc nūc illud p̄noſcit vices:ſed vno ictu mutationes tuas manēs preuenit atq3 complectitur:quam comprehendendi oia viſendiq3 preſentia non ex futurarum ꝓuētu rerum:ſed ex propria deus ſimplicitate ſortitus eſt: ex quo illud quoq3 ſoluitur qđ pauloante poſuiſti indignū eſſe:ſi ſciētie dei cauſam futura nr̄a p̄ſtare dican-

rentia tpis menſurãtis rẽ ⁊ eſſe in alia differẽtia tpis. ¶ Que cũ ita ſint. Hic cõcludit ex p̃miſſis cõpaſſibilitatem liberi arbitrij cũ preſciẽtia diuina di. q̃ cũ ita ſint vt predictũ eſt manet libertas arbitrijs mortalibus intemerata. i. incorrupta. leges ꝓponũt hoĩbus penas ⁊ p̃mia inique. i. iniuſte volũtatibus noſtris ſolutis. i. libertatis ab omni neceſſitate. manet etiã immobiliter deꝰ p̃ſcius cunctorũ ⁊ p̃ſens eternitas ſue viſiõis cõcurrit cũ futura qualitate ſcʒ bonitate ⁊ malicia noſtroꝝ actuũ diſpẽſans. i. diſtribuẽs bonis p̃mia ⁊ malis ſupplicia nec fruſtra poſite ſunt p̃ces ⁊ ſpes i deo q̃ nõ poſſunt eſſe inefficaces cũ ſint recte.

tur. Nec enim ſcientie vis preſentaria notione cuncta complectens rebus omnibus modum ipſa conſtituit nihil vero poſterioribus debet. Que cum ita ſint: manet intemerata mortalibus arbitrij libertas: nec inique leges ſolutis omni neceſſitate voluntatibus premia penaſq; proponunt. Manet etiã ſpectator deſuper cunctorũ preſcius deus: viſioniſq; eius preſens ſemper eternitas cum noſtrorum actuum futura qualitate concurrit: bonis premia malis ſupplicia diſpenſans: nec fruſtra ſunt in deo poſite ſpes preceſq;: que cũ recte ſint: inefficaces eſſe nõ poſſunt. ¶ Aduerſamini igit̃ vitia: colite ꝟtutes: ad rectas ſpes animum ſubleuate: humiles p̃ces i excelſa porrigite. Magna vobis eſt ſi diſſimulare nõ vultis: neceſſitas indita ꝓbitatis: cũ ante oculos agatis iudicis cũcta cernẽtis.

¶ Nota ꝙ ex quo ꝓpter liberum arbitriũ põt res ſic aliter euenire: non iniuſte bonis p̃mia ⁊ malis ſupplicia preponunt̃ nec ſpes ⁊ p̃ces fruſtrant̃: fruſtrarent̃ oĩa hec: ſi oĩa vinculo neceſſitatis vterent̃: ſicut ptʒ ex dictꝭ. ¶ Aduerſamini igit̃ vitia Hic ph̃ia ſubiungit exhortationẽ vtilẽ di. Ex quo ſic eſt ꝙ nõ eſtis coacti neceſſitate ad faciẽdum aliq̃d: ſed manet in vobis libera volũtas: iõ aduerſamini. i. ſpernite vitia ꝑ ea iuſte incurritis penas: colite. i. exercete ꝟtutes: ꝓpter quas merita conſequamini: ſubleuate animuʒ veſtrum ad rectas ſpes q̃ in verã btitudinẽ tendunt: porrigite in excelſa. ſ. ad deũ humiles preces: ⁊ hoc merito faciatis: qꝛ ſi non vultis diſſimulare auertendo aĩam veſtram ab his: tũc magna vobis eſt indita neceſſitas ꝓbitatis: qꝛ illud qđ agitis non põt latere eum qui eſt iudex actuuʒ veſtroꝝ. vnde ſubdit: cũ agatis ante oculos. i. cum actiones veſtre ſint in ꝓſpectu iudicis cuncta cernentis. ſ. dei. ¶ No. vitia ſunt ſpernenda que reddunt hoĩem ſeruileʒ. Nam qui facit peccatũ ſeruus eſt peccati. Et Sen̄. dicit. Si ſcirem deos peccata ignoſcituros ⁊ hoĩes ignoturos: adhuc ꝓpter vilitatẽ pcti peccare erubeſcerem. virtutes aũt ſunt colende: qꝛ virtus eſt que habentẽ p̃ficit ⁊ opus eius bonũ reddit. Recta ſpes ⁊ recte preces ſunt deo porrigẽde: qꝛ his deo cõiũgimur ⁊ ipm̃ alloquimur: ⁊ ſi nõ diſſimulamꝰ negligendo predictã: magnam virtutis probitatem nobis inditã ⁊ ꝓmiſſam inde cõſeqmur: qm̃ oĩa q̃ agimus ſunt in ꝓſpectu dei cũcta cernẽtis. Sic eñ ſcribit̃ ad hebreos. iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis: qui eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Incipiunt queſtiones cratonice do. Raymũdi palaſini in quintum librum Boetij de conſolatione philoſophie circa prouidentiam ⁊ liberum arbitrium.

Circa quintũ de cõſolatu hec principalis volitat qõ: vcʒ. Utrũ diuina ꝓuidẽtia exiſtẽte liberũ arbitriũ ſit hoĩbꝰ. Hec eñ q̃rit poſtq̃ deꝰ ab eterno cũcta dinoſcit ita certa ſicut eueniẽt: vtrũ hõ habeat liberũ arbitriũ. i. ſua volũtate poſſit eligere bonũ vel malũ ꝑ qđ eternã meret̃ habere btitudinẽ vel ꝑpetuã penã. Et videt̃ ꝙ nõ ſic. Quicũq; nõ hʒ liberã facultatẽ faciẽdi bonũ vel malũ nõ hʒ liberũ arbitriũ: ſʒ nullus hõ hʒ liberã facultatẽ faciẽdi bonũ vel malũ: ergo nullus hõ hʒ liberũ arbitriũ. ¶ Maior ptʒ qꝛ liberũ arbitriũ eſt libera facultas faciendi bonũ vel malum ¶ Minor probat̃: qꝛ omne qđ eſt neceſſariũ eſt: qđ ptʒ. nã quicq̃d ꝓuiſum eſt a deo euenit neceſſario ⁊ omnia a deo ſunt prouiſa: ergo ſunt neceſſaria. ¶ Maior huiꝰ ptʒ qꝛ q̃ ꝓuiſa ſunt aliter euenire nõ pñt q̃ʒ ꝓuiſa ſunt: ergo neceſſaria ſunt. Qđ aũt aliter euenire nõ poſſint ptʒ qꝛ ſi alr̃ euenire pñt: tũc ꝓuidẽtia nõ eſt certa ſciẽtia. Sʒ opinio q̃dã qđ credere de deo ẽ nephas: igit̃ primũ verũ. ¶ Sʒ ꝙ oĩa ſint ꝓuiſa a deo nullꝰ fideliũ negat. Oẽ nãq; futurũ diuinꝰ p̃currit intuitus ⁊ ad p̃ſentiã ꝓprie cognitiõis retorquet ⁊ reuocat vt dꝛ in iſto quinto. ¶ Ex iſtis igit̃ cõcludit̃ liberũ arbitriũ nõ poſſe ſtare cum diuina ꝓuidentia. Ex quo multa ſequuntur inconuenientia. Raymũ.

¶ Primũ fruſtra lex imponit penã malis ⁊ p̃mia bonis qđ ſic ꝓbat̃: qꝛ nullus meret̃ vel demeret̃ niſi ꝓpter opa volũtaria. Oẽ eñ opus meritoriũ eſt voluntariũ vt dicit Gregorius. Sed nullũ opus eſt voluntariũ vt patuit ergo nullũ eſt meritorium vel demeritorium.

¶ Secundum incõueniẽs eſt fruſtra hoĩes deo vel ſanctis porrigunt preces: hoc probat̃. nihil eſt faciendũ niſi vtile ſed preces nõ ſunt vtiles: ergo nõ ſunt faciende. Minor patet illud nõ eſt vtile quod

non prodeſt ſed preces non proſunt:ergo non ſunt vtiles:ꝙ autem preces non proſint:patet quia ſi prodeſſent maxime eſſet:quia poſſent inclinare diuinam preſcientiam de iuſtitia ad miſericordiā: ſed hoc non:cum ſit immutabilis ⁊ inuariabilis:vt patuit in illo.O qui perpetua vbi dicitur ſtabiliſqꝫ manens das cuncta moueri.

¶ Tertium inconueniens eſt nil prodeſt fugere malum vel facere bonum qđ patet.quia quicquid agam non fiet de me niſi qđ preuiſum eſt vt dicit̃ in iſto quinto fiūt ꝓculdubio cuncta que de futura deus eſſe prenoſcit:ſed oīa prenoſcit̃ igit̃ oīa fient que p̄noſcit. Et ꝑ cōſequēs correlarium verum.

¶ In oppoſitum eſt veritas que ſic probatur quicquid habet vti ratione habet liberuꝫ arbitriū:ſed quilibet homo habet vti ratione cū oīs homo ſit rationalis:ergo quilibet homo hꝫ liberū arbitriū.

¶ Maior patet:qr quicq̄d habet iudiciū cognoſcēdi fugienda ⁊ optanda habet liberum arbitrium. Sed quilibet homo habet iudiciū cognoſcendi fugienda ⁊ optanda:ergo habet liberum arbitriuꝫ.

¶ Quare concludendum eſt ꝙ nulla eſt rationalis creatura cui abſit libertas arbitrij que concluſio ponitur in quinto huius proſa ſecunda.

¶ Pro ſupradictorum notitia habenda iſta ſunt notanda.

Primo quid predeſtinatio.
Secundo quid preſcientia.
Tertio quid prouidentia.
Quarto quot modis capitur neceſſitas.
Demum reſpondere ad argumenta prius facta.

¶ Ad primum dico ꝙ predeſtinatio eſt eterna dei ordinatio de agēdis in tempore per gratiā eius. Et ſic predeſtinatio eſt reſpectu bonorum. Circa ſecundum dico ꝙ preſcientia eſt ſciētia nunqꝫ deficiens qua cuncta deus dignoſcit.

¶ Circa tertium dicimus ꝙ prouidentia eſt notitia procul a rebus infimis conſtituta ab excelſo reruꝫ cacumine cūcta proſpiciēs ⁊ nihil iſtarū rerū ꝓprietatē mutat vel iudicia cōfundit vel cōpellit.

¶ Circa quartum dicitur ꝙ duplex eſt neceſſitas ſcꝫ neceſſitas ſimplex ⁊ neceſſitas conditionis.

¶ Neceſſitas ſimplex eſt neceſſitas nature que eſt immutabilis ⁊ ineuitabilis vt homines eſſe mortales. Neceſſitas vero conditionis eſt neceſſitas contingens que mutabilis eſt ⁊ euitari poteſt vt hominem currere vel comedere.

¶ Iſte due neceſſitates ſic differunt:qr prima ſemꝑ eſt neceſſaria.i.anteqꝫ ſit:⁊ quando eſt:⁊ poſt.

¶ Scđa non eſt neceſſaria anteqꝫ ſit licet ſit neceſſaria qñ eſt ⁊ poſt:vt ptꝫ ꝑ exemplum hoīem eſſe mortalem eſt neceſſariū ante qñ:⁊ poſt. Sed hoīem currere nō eſt neceſſarium anteqꝫ currat licet ſit neceſſarium qñ currit:ipō em̄ currente neceſſarium eſt hanc eſſe verā homo currit que ante nō erat. Sed contingens cum poſſet currere ⁊ non currere:alia exempla vide in textu.

¶ Demū ad argumēta in oppoſitū facta reſpondet̃ ſic:q̄zuis q̄cq̄d p̄ſcitum eſt a deo neceſſario eueniat neceſſitate ſimplici q̄ eſt reſpectu creatoris:nos tñ neceſſitate cōditionata q̄ eſt reſpectu creature que poteſt mutare propoſitū.deus autem non mutat ſuam p̄ſcientiam. Et ſi dicas ſi poſſum mutare propoſitum nunquid dei preſcientia mutabitur.

¶ Ad hoc dr ꝙ nō.nā ſicut deus p̄ſcit te ſic facturū ita p̄ſcit te mutaturum ꝓpoſitū:nunqꝫ em̄ deus p̄ſcit res aliter qꝫ future ſunt.ideo nō mutat̃ eius p̄ſcientia:te mutante propoſitum.

¶ Ex iſto infero oīa correlaria prius facta eſſe falſa ⁊ heretica:quia preſupponūt falſum ſcꝫ omnia euenire neceſſario quacunqꝫ neceſſitate quod eſt falſum vt patet ex ſupradictis.

¶ Concluſio catholica hec reſultat ex iſto quinto que talis eſt.

¶ Manet intemerata hominibus arbitrij libertas faciendi bonum vel malum ratione cuius eternum vel gaudium vel ſupplicium merentur.

¶ Sequuntur determinata circa queſtiones crathonicas per eundem Raymun.p.

¶ Prima queſtio.

¶ Hec eſt prima queſtionum in prima ſemicirculi parte contentarum que duplicem habet titulum.

¶ Primus titulus hoc intendit. Utrum diuina natura poſſit humanam aſſumere:ideſt an creatura perſone diuine vniri poſſit. Hanc queſtionem tractant ſacre theologie doctores in tertio ſententiarum diſtinctione prima. Et dubium principaliter mouet gabriel in eadē diſtinctione articulo tertio arguitqꝫ quatuor medijs.

¶ Primo ſic. Oportet vnibilia adinuicē eſſe proportionata. Sꝫ finiti ad infinitū nulla eſt ꝓportio: oīs em̄ creatura finita eſt:pſone vero diuine ſunt infinite:ergo titulus eſt negatiue ſuſtinendus.

¶ Scđo ſic. Que minus diſtant(puta cōtraria)vniri nō poſſunt ergo neqꝫ q̄ magis diſtant ꝑ locū a maiori ad minus ſcꝫ. Si illud qđ magis videtur ineſſe nō ineſt neqꝫ illud quod minus.

¶ Tertio ſic. Quia vniri eſt pati ſed perſona diuina nō pōt pati ergo neqꝫ vniri.

¶ Quarto ſic. Quia que vniuntur fiunt vnū ſed impoſſibile eſt creaturam fieri vnum cuꝫ creatore: quia ſic creatura fieret creator ergo vt prius.

¶ Sed contrarium tenet fides catholica confirmata per illud ioannis primo.verbum caro factuꝫ eſt.ideſt filius dei factus eſt homo.

¶ Pro ſolutione queſtionis ponitur talis concluſio.

¶ Finitum poteſt vniri infinito.

¶ Ad primam improbationem dr̄ vnibilia eſſe proportionata poteſt intelligi dupliciter. vno modo q̃tum ad gradum perfectionis ita ꝙ vnum diſtet ab alio perfectionaliter ſm certum gradum proportionis vt ſit duplo vel triplo perfectius alio ⁊ ſic finiti ad infinitum nulla poteſt eſſe proportio.

¶ Alio modo poteſt intelligi aliqua eſſe proportionata quantum ad aliquam habitudinem .i. conuenientiam qua vnum poteſt dependere ad aliud vel aliquid recipere ab alio aut agere in aliud: et ſic infinita diſtantia perfectionaliter bene ſunt inuicem proportionata.

¶ Ad ſecundum dicit̃ ꝙ diſtantia vel indiſtantia perfectionalis nihil facit ad vnionem: immo frequenter q̃to aliqua plus diſtant tanto magis ſunt vnibilia: nam plus diſtat accidens a ſubſtantia q̃ ab accidente ⁊ tamē vnitur ſubſtantie ⁊ nō accidenti vt virtus vnitur anime non alteri accidenti

¶ Ad tertiū dicit̃ ꝙ natura vniri alteri nō eſt hanc fieri illā: ſed eſt hac dependere ad illā immo impoſſibile eſt quecūq; diſtincta realiter ſic vniri ſcʒ vt vnū fiat aliud: ſic eñ nec forma vnit̃ materie nec accidens ſubiecto vt notum eſt. Sed ſic intelliguntur diſtincta vniri ꝙ ex eis aliquid vnū conſtituit̃ vel per ſe vel per accidens ⁊ illo modo etiam ex verbo ⁊ natura humana conſtituit̃ vnum per ſe ſed quaſi per accidēs licet eñ nature humane nō ſit accidēs: verbi tñ accidentaliter vnitur verbo.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ vniri nō dicit paſſionē ſed aſſumi dicit paſſionē. Sed diuina natura non fuit aſſumpta ſed aſſumēs: humana vero dicit̃ aſſumpta. Quare vniri nō eſt pati reſpectu nature diuine que non fuit aſſumpta.

¶ Secundus titulꝰ eſt vtrū deꝰ cognoſcere vilia poſſit ⁊ hoc nobilitati ſue nō repugnet. videt̃ ꝙ nō nam dicit phs. xij. Metaphi. Primū principiū (quod eſt deus) extra ſe nihil intelligit. Sed vilia ſunt extra deum vt fides aſſerit: ergo deus vilia nō intelligit.

¶ In oppoſitum eſt diuus Boetiꝰ in .v. de cōſolatu phīa .ij. in fine dicēs q̄ tñ ille ab eterno cūcta proſpiciens prudentie cernit intuitus. Et ſubiūgit grecū qđ valet oīa videt ⁊ oīa audit.

¶ Pro ſolutione ponit̃ talis cōcluſio. Deus ab eterno cognouit oīa pñtialiter nec cognita aliquid perfectionis vel imperfectionis addūt ipſi deo.

¶ Ratio cōcluſionis eſt qm̄ vilitas cognitoꝝ in cognoſcentē nō redūdat p ſe licet aliqñ de per accidens hoc fiat: puta hō cognoſcens vitiū alterius in ſimili cadit: ⁊ hoc ideo contingit: qꝛ hō eſt ſuſceptibilis virtutis ⁊ vitij deus autem nō ſic.

¶ Ad argumētū dr̄ ꝙ pmū principiū extra ſe nihil intelligit qđ ſit cā pfectiōis vel impfectiōis in ipo.

¶ Pro ſecunda queſtione.

¶ Titulus queſtionis duplicem habet ſenſum. pmus eſt an angeli ſint corporei. Secundus eſt an anima vniatur corpori tanq̄ forma ſubſtātialis.

¶ Ad primū relictis argumētis dr̄ ſm theologos in ſcđo ſententiaꝝ. diſt. viij pcipue ſm durādum de ſancto porciano queſtione pma ⁊ eadē diſtinctiōe ꝙ angelos eſſe corpales intelligit̃ duobꝰ modis. vno mō ꝙ habeāt corpꝰ naturaliter ſibi vnitū ⁊ ſic titulus queſtionis eſt negatiue tenendus. Alio modo ꝙ habeāt corpora volūtarie ſumpta ⁊ hoc poteſt duobꝰ modis cōtingere: qꝛ vel aſſumūt illud corpus in vnitate perſone ſicut humanitas in xpo aſſumpta eſt: ſic ꝙ fuit vnita diuinitas humanitati in vnitate pſone conſtitute ex diuina ⁊ humana natura. ⁊ hoc modo nō poſſunt angeli aliqđ corpus aſſumere in vnitate pſone. Scđo vt mobile a motore ſumit̃. ⁊ ſic habēt aſſumere ex materia aeris humana corpora in quibus nobis apparēt per diuerſas figuras vel hominū vel mulieruʒ aliarūq; rerū. Et ſic dicimus cubos apparere mulieribꝰ ⁊ eas ſupponere: ſuccubosq; viris in ſpecie mulierum ſe ſupponere ad deceptionem viuentium in hoc mundo.

¶ Quantum ad ſecundum etiā relictis argumentis dicit̃ ꝙ q̃uis plato ⁊ ſui ſequaces dixerint animam corpori vniri vt nauta naui ⁊ nō facere vnum ſuppoſitum cū corpore: ariſtotelē inſequēdo dicimus animā tanq̄ formā ſubſtantialē corpori vnitam ⁊ facere vnum cū ipſo qui homo dicit̃.

¶ Pro tertia queſtione.

¶ Titulus queſtionis eſt iſte. An debeamus credere Ariſtoteli q̄ ſunt diſtinguit celū diuidēdo in orbes planetarū q̄ ſunt ſeptē ⁊ orbē ſtellarū q̄ vnus eſt ⁊ ſic ſolum octo celos ponit: vel credere debeamus legi Iudaice .i. moſayce q̄ diſtinguit celū tripliciter .i. vltra orbes planetarū triplicē ponit orbē ſcʒ celum ſtellarū: celū aqueum ſiue chriſtallinum: ⁊ celum empireum: ⁊ ſic ponit decem celos.

¶ Pro iſto notes ꝙ diuiſio ariſtotelis dicit̃ ſimplex partitio .i. duplex ex eo ꝙ vltra ſeptē orbes planetarum vnicum ponit celum: ⁊ ſic diuidit celum in orbem planetarum et ſtellarum.

¶ Iudaica diuiſio dr̄ trina ex eo ꝙ vltra ſeptē orbes planetarū tres ponit celos vt dictum eſt.

¶ Pro reſponſione queſtionis dicēdum eſt acquieſcēdū eſt trine diuiſioni moſayce. Sed ad Ariſtotelem dicēdum eſt ꝙ ipſe nō poſuit niſi octo celos ſcʒ ſeptē orbes planetarum ⁊ celū ſtellarum ex eo ꝙ celi nō cognoſcunt̃ a nobis niſi per ſuos motus neq; motus illoꝝ niſi per ſua luminaria nobis apparentia. Et qꝛ tantum ſunt octo celi habentes luminaria nobis apparentia. ideo ipſe Ariſtoteles ſolum iudicauit ſm id qđ experientia cognoſcere potuit quare tantum octo celos poſuit.

¶ Pro quarta queſtione.

¶ Pro noticia queſtionis quarte notandūʒ venit que extremitates dicant̃ ex ipſis in ipſis et ſigillatim. Pro quo dicimus illa dicunt̃ ex ipſis que ſunt continua. Sed in ipſis que ſunt cōtigua. Sigillatim vero que ſunt ſeparatim .i. nō cōtinua neq; contigua.

¶ Illa autem dicunt̃ cōtinua que ſunt entia vicina inter ſe cum quadā interpoſitione tamē termi-

nus.i.finis eſt idē vt aqua tarni eſt cōtinua aque garūne:qꝛ ad eundē tendūt terminū puta ad mare deorſum ⁊ ignis morſſaci eſt cōtinuus igni.mōtiſalbani.⁊ ſic dicit Ariſtoteles hūc mūdū latiōibꝰ ſuperioribus eſſe continuū.i.influentijs planetarū cōſonū ac ſubditū. Ex quo corpa inferiora illas patiuntur influentias quas planete in ipſa corpora immittunt.

¶ Et q̄ntū ad id igit̄ querit p̄mū punctū ſcꝫ an celi aliquā habeāt rem mediā inter ſe ⁊ tñ tendant ad vnū finem. Ad quod dicit̄ ꝙ nō:qꝛ nihil eſt inter celū ⁊ celū ſibi vicinū q̄uis inter nō vicinum ſit aliquid puta inter p̄mū ⁊ tertiū ponitur ſecundum:⁊ ſic de ceteris.

¶ Illa vero ſunt contigua q̄ ſunt vicina ſine aliqua interpoſitione tñ terminus non eſt idē vt aqua q̄ eſt in vitro eſt vitro ꝯtingua:qꝛ extremitas ipſius aq̄ tāgit extremitatē vitri tñ terminꝰ nō eſt idē.

¶ Quantū ad hoc igitur querit ſi celi ſint cōtingui.i.ſi celorum extremitates ſe tangūt inuicē ſine aliqua interpoſitione. Ad qđ reſpōdet̄ affirmatiue ꝙ ſunt contigui qꝛ extremitas p̄mi tāgit extremitatē ſecūdi ⁊ ſic de alijs. Nec valet quorundā argumētū q̄ dicūt ſcđm celū diſtare a p̄mo ſeptēpliciter. Nā hoc nō intelligitur in diſtantia locali ſic ꝙ extremitas vnius nō attingat extremitatem alterius:qꝛ ſic vacuū eſſet inter celū ⁊ celū. Sed id debet intelligi in denſitate celi ita quod a termino p̄mi vſqꝫ ad terminū ſecundi eſt diſtantia in denſitate reſpectu termini alterius ſic quod vnum eſt magis denſum alio.

¶ Illa aūt ſunt ſigillatim quorū qđlibet per ſe eſt ſic ꝙ vnum eſt cauſa alterius nec extrema ſe tangūt ⁊ ſic dicimꝰ ꝙ aqua ⁊ ignis ſunt ſigillatim qꝛ vnū nō eſt cauſa alterius nec extremitas vniꝰ tangit extremitatem alterius. ¶ Si iudarce.

¶ Iſta eſt ſcđa pars queſtionis qua querit̄ cū celū tam planetarū q̄ ſtellarū ab Ariſtotele traditꝫ moueat̄ ſm̄ partes qđ patet ex eo qꝛ luminaria in celo fixa nunc in oriente nunc in occidente vident̄ quare totum celum non mouetur.

¶ Ad hoc quidē dicendū eſt ꝙ ſi celum ſm̄ ſe totū moueret̄ relinqueret locū vacuū a quo moueret̄ Sed cauſa eſt cur ſm̄ partes nō ſm̄ ſe totum qꝛ mouetur motu circulari ⁊ non locali.

¶ Pro quo notes ꝙ duplex eſt motus ſcꝫ localis ⁊ circularis.motus localis eſt progreſſio alicuiꝰ totius de aliquo loco in aliū locū vt ſortes q̄ nūc domi eſt ꝓgrediendo ad eccl'iam habet motū localem Sed motus circularis đr motus partis ꝓgredientis de loco ad locū,vt eſt motus partiū mole mote ab axe q̄ mola mouet̄ ſm̄ partes ex eo ꝙ pars q̄ nūc verſus dextrā eſt nunc verſus ſiniſtrā nec tamē mouetur ſm̄ ſe totam cū ſemper maneat in eodem loco quare ptꝫ ſolutio queſtionis ſcꝫ celū nō mouet̄ ſm̄ ſe totū:qꝛ nō mouetur motu locali:tñ mouetur ſm̄ partes qꝛ mouetur motu circulari.

¶ Pro quinta queſtione.

¶ Titulus queſtionis hoc habet. Quare vnū elemētoꝝ in aliud ſibi contrarium mutari poteſt.

¶ Pro queſtionis noticia quatuor ſeriatim ſunt videnda.p̄mū quod elementū:inde quot ſunt elementa.tertio qualitates elementorum.demum que ſunt ſimbola ⁊ diſſimbola.

¶ Primo dicendū eſt ꝙ elemētū eſt yle.i.p̄ncipiū omniū elementatoꝝ. Et đr ab ylen qđ eſt materia qꝛ eſt principium materiale omnium elementorum.

¶ Secundo dico elementa ſunt quatuor ſcilicet ignis:aer:aqua:⁊terra.

¶ Ignis eſt elementū lucidū ⁊ calidū cōſumptiuū atqꝫ cōmutatiuū rerū ſibi approximatarum.

¶ Aer eſt elementū calidū ⁊ humidū ſubtile:mobile:⁊ diaphanum caloris cordis tēperatiuum ⁊ locus impreſſionum. Sed diaphanū eſt omne illud per qđ poteſt fieri viſio.vt aer:aqua:vitrum.⁊c.

¶ Aqua eſt elementū frigidum ⁊ humidum omnibus cōe diaphanū cordis purgatiuū ad ſui principium reductiuum.

¶ Terra eſt elementū infimū:frigidū:⁊ ſiccū rotundum alijs elementis circundatum.

¶ Tertio dico quatuor ſunt q̄litates p̄me elementoꝝ ſcꝫ calidū:frigidū:humidū:⁊ ſiccū ⁊ qđlibet elementoꝝ hꝫ duas.nā ignis eſt calidus ⁊ ſiccus in caliditate conuenit cū aere.in ſiccitate cū terra.

¶ Aer eſt humidus ⁊ calidus in humiditate cōuenit cū aqua:in caliditate cum igne.

¶ Aqua eſt frigida ⁊ humida.in frigiditate cōuenit cum terra:in humiditate cū aere.

¶ Terra eſt frigida ⁊ ſicca:in frigiditate cōuenit cum aqua.in ſiccitate cum igne.

¶ Pro quarto đr ꝙ elementa ſunt duplicia.ſ.ſimbola ⁊ diſſimbola.

¶ Diſſimbola ſunt q̄ in nulla q̄litate cōueniūt vt ignis ⁊ aqua ex vno latere.terra ⁊ aer ex alio.

¶ Et trāſmutatio iſtoꝝ inter ſe eſt difficilis:nā aqua nō pōt in ignē mutari niſi mediante aere.p̄ꝰ eñ aqua in aerē mutat̄ inde aer in ignē. Silr̄ terra in aerē mediāte aqua ex quo talia in nulla q̄litate cōueniūt mutari inter ſe nō poſſunt niſi mediāte alio quare eoꝝ trāſmutatio đr difficilis.

¶ Elemēta ꝟo ſimbola ſunt q̄ in aliqua qualitate cōueniūt:vt aqua cū aere in humiditate vt dictū eſt in tertio puncto ⁊ iſtorum eſt facilis tranſmutatio.

¶ Ad q̄ōnē igit̄ đr q̄re elemēta mutant̄ inter ſe.hoc eñ eſt rōne ꝯueniētie q̄litatū inter ſe q̄ cōueniētia aliq̄ñ eſt immediata vt inter elemēta ſimbola vel mediata vt inter elemēta diſſimbola:nā facile aer in aquā mutat̄.Sꝫ difficile aqua i ignē cū p̄ꝰ aqua i aerē cōuertat̄ inde aer i ignē ⁊ ſic de alijs.

¶ An eadem ſint.

¶ Titulus q̄ōnis hoc hꝫ.vtrū facta trāſmutatione vnius elemēti in aliud ſit idem quod prius erat

¶ Ad queſtionem reſpondetur vt in gloſa predicte queſtionis figura ſubiungit̄ ad cognoſcēdū ſimboliſationem vel diſſimboliſationem elementorum.

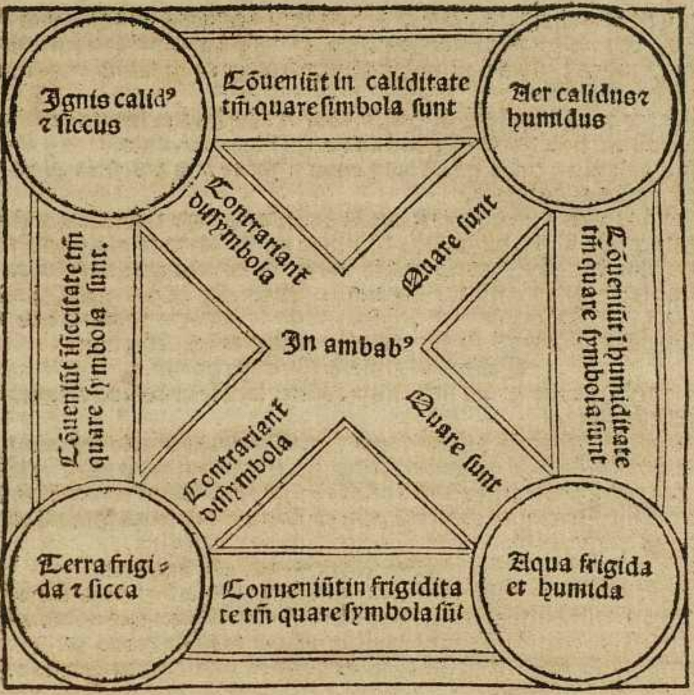

¶ Pro ſexta queſtione.

¶ Titulus queſtiōis hoc habet. quare ignis nō capit frigiditatē aque ſicut aqua caliditatē ignis.

¶ Reſpōdetur qꝛ ignis eſt maioris actiuitatis q̄ȝ aqua ⁊ vehemētius agit q̄ȝ alia elemēta potiuſq; qꝛ cōſumit ſibi cōiuncta q̄ȝ alia elemēta quare agit in alia. Alia ꝟo nō agūt in ipm̄ quare nō recipit frigiditatem aque: qꝛ debilius nō agit in fortius ſed econtra.

¶ Pro ſeptima queſtione.

¶ Queſtio hec triplicē habet titulum. Primus eſt. An antipodes ſint. Secundus vnde ꝓceſſerūt. Tertius vtrū aliqua via ꝓgrediēdi ad ipos ſit ⁊ q̄ eſt illa. Pro p̄mo reſpōdetur vt in gloſa. Et vltra dicit Auguſtinus negando antipodes eſſe in libro decimo ſexto de ciuitate dei vbi dꝛ: q̄ vero ⁊ antipodes eſſe fabulantur. i. hoīes contraria parte vbi ſol oritur qn̄ occidit nobis aduerſa pedibus noſtris calcare veſtigia nulla ratione credendum eſt.

¶ Quantum ad ſecundam ⁊ tertiam partem vide gloſam commentatoris. Unum tamen ſupereſt videndum ſcȝ quid per zonam in propoſito intelligatur.

¶ Ad qd̄ dicitur per zonam noſtram debere intelligi hemiſperiū. vnde hemiſperium eſt heſpere dimidium id eſt media heſpera. heſpera vero eſt tota mundi machina.

¶ In ſecunda parte ſemicirculi ſequētes erant queſtiōes ante quas dicit quatuor cōtineri ſcilicet zodiaci latitudinem circulorum qualitatem colurorum terminos ⁊ forme mundialis q̄titatem: que per ordinem videnda ſunt.

¶ Quantum ad primum dicitur qꝙ zodiacus eſt circulus in heſphera interſecans equinoctium. i. diuidēs in duas partes quarꝫ vna declinat ꝟſus ſeptētrionē: ⁊ alia verſus auſtruȝ. In quo ſunt. xij. ſigna ſcȝ Aries: taurus: gemini: cancer: leo: virgo: libra: ſcorpius: architenēs (. i. ſagittari⁹) caper amphora. i. aquarius: piſcis. Et dicitur zodiacus a zoy quod eſt vita. Nam ex motu planetarum in ipo zodiaco vitam tribuit inferioribus. Uel dicitur zodiacus a zodias quod eſt animal: qꝛ ibi ſunt duodecim ſigna ad modum. 12. animalium.

¶ Quantum ad ſcd̄m dꝛ qꝙ qualitas circulorum dꝛ mot⁹ orbiū. i. celoꝝ q̇ eſt vniformis reſpectu p̄mi mobilis: tm̄ eſt diuerſus reſpectu orbiū planetaꝝ qꝛ q̄libet iſtoꝝ ſuū motū hȝ ꝑticularem. Nā alio motu mouetur ſaturnus q̄ȝ alij planete cum curſum ſuū agat per. 30. annos: alij vero non.

Motus planetarum his verſibus continetur.
Luna ſuos curſus vno fert menſe triformis.
Quos venus ⁊ titan vno ⁊ cillenius anno:
Mars ſibi tres carpit deflexis axibus orbes.
Uoluit ⁊ architenens annis duo ſydera denis.
Saturnus magnis triginta labitur annis.

¶ Quantum ad tertium in quo videndum erat qui ſunt colurorum termini. Dico quid coluri.

¶ Unde coluri ſunt duo circuli imperfecti in heſphera ad formā caude bouis deſcripti quantū ad noſtram apparentiam dicitur notanter quantum ad noſtram apparentiam: qm̄ in ſua eſſentia ſunt perfecti nō tñ quantum ad viſum noſtrum videtur ꝑfecti ex eo: qꝛ ſolum vna eorum medietas nobis apparet: alia vero occultatur.
¶ Dicitur etiam ſupra ad formā caude bouis. nam cauda bouis eleuata non facit perfectū circulū ex quo vna extremitatū non terminatur ad aliam ẜm idem punctum.
¶ Quare dicitur colurus a colon qđ eſt membrum ⁊ huros bos ſilueſtris: qꝛ ad formā caude bouis ſilueſtris eſt deſcriptus apparenter.
¶ Quantum ad quartum videndum eſt que ſit quātitatis totius forme mundialis.
¶ Ad hoc dicitur ꝙ tota forma mundialis cōſiſtit in duobꝰ: ſcꝫ in forma celeſti ⁊ elemētali ⁊ hoc ẜm Thomam. Nam mundus eſt cōſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis que in eis ſunt.
¶ Sed quantitas terre tota ⁊ ambitus autoritate Ambroſij Macrobij Theodoſij ⁊ Euriſthenis philoſophoꝝ. 1 25 2000 ſtadia cōtinere dꝛ q̄ ſunt. 31 500. miliaria romana que ſunt. 1 8750. leuce. Nam. 1 2 5. paſſus dant ſtadium. 8. ſtadia miliare. 2. miliaria leucā faciunt.

¶ Secunda queſtio ſecunde partis.

¶ Hec ſecunda queſtio querit vtrum ſtelle immobiliter locate in octauo celo eundē habeāt motum cum planetis vel diuerſum.
¶ Pro iſto quatuor ſunt videnda. primum cum dicat ſeuerinus in celo ſuperiori.
¶ Queritur an celum ſtellaꝝ qđ octauum dicitur: dicatur celum ſuperius ⁊ videtur ꝙ nō. Nā ſupra ipſum ſunt alii duo celi: ſcꝫ celū criſtallinū ⁊ celum empireum. Illud vero nō eſt ſuperiꝰ ſupra quod aliud eſt vel plura ſunt. Sed ſupra ipm̄ celū octauū ſunt alij duo: ergo ipm̄ nō eſt ſuperius.
¶ In oppoſitum eſt queſtio preſen s cum determinatione aliquorum.
¶ Ad predicta dꝛ ꝙ dupliciter pōt intelligi celū octauum eſſe ſuperius.
¶ Primo ẜm rei veritatē ſic ꝙ nullū aliud celum ſit ſupra ipm̄ ⁊ hoc eſt falſum:
¶ Alio mō q̄ꝫtum ad noſtrā apparentiā ⁊ hoc eſt verū. nā nullum aliud nobis apparet ſupra ipſum Ex quo vt dictum eſt ſuperi celi nō cognoſcuntur niſi per ſua luminaria ⁊c.
¶ Quantum ad ſecundū vidēduꝫ eſt q̇d ſtella vñ ſtella eſt luminare in octauo celo fixum motu celi motum nullum habens proprium.
¶ Quantum ad tertiū videndum eſt q̇d planeta: vñ planeta eſt luminare erraticū per diuerſos orbes motū. Et dꝛ motus planetarum erraticus ex eo ꝙ in diuerſis orbibus fixi diuerſos habēt motus contrarios primo nobili.
¶ Quantum ad quartum igiꝛ vidēdum eſt qūo differunt planeta ⁊ ſtella ⁊ dꝛ ꝙ differunt in tribus: ſcilicet in ſitu numero ⁊ motu.
¶ Primo in ſitu qꝛ oēs ſtelle ſunt in octauo celo locate ⁊ quilibet planetaꝝ habet ſuū celum.
¶ In nūero ēt qꝛ ſtelle ſunt ſub incerto nūero. planete ꝟo certū hn̄t nūeꝝ qꝛ ſeptē ⁊ nō plures ſunt.
¶ In motu etiā differūt qꝛ oēs ſtelle eundē habēt motū cū moueanꝛ ab eodē orbe planete vero diuerſum habēt motū cū moueanꝛ motu diuerſorum orbium. Ex p̄dictis facilis reſultat queſtionis reſponſio ſcꝫ negatiua dicendo ꝙ ſtelle ſunt immobiliter locate in celo ſuperiori non habētes motum diuerſum ad modum planetarum.

¶ Pro tertia queſtione.

¶ Titulus tertie queſtionis hoc habet. Utruꝫ comete ſint ſtelle vel planete vel ſint generati in aere ſicut alie impreſſiones ita ꝙ poſt modū reſoluātur in materiam primam.
¶ Pro iſto tria ſunt videnda. Primo quid cometa.
¶ Uñ cometa ſcđm thomā eſt vapor inflāmatꝰ a vicinitate ignis q̇ comas luminis fundit
¶ Scatus ꝟo dicit ꝙ cometa eſt vapor terreꝰ frigidꝰ ⁊ groſſos paulatim aſcēdens ab inferiori p̄te eſtus vſqꝫ ad ſuperiorē eiuſdē donec cōcauitatē ignis attingat ⁊ ibi diffuſus ⁊ inflāmatꝰ cōſiſtit. duratqꝫ cometa q̄ꝫdiu euaporat ad ipm̄ ſuis theſaurus ſcꝫ vapor terreus.
¶ Triplex autem cometa dꝛ ſcꝫ comatus barbatus ⁊ caudatus.
¶ Cometa caudatꝰ eſt q̇ verſus aliquā p̄tē hꝫ caudā ad modū lancee denotans bellum gerendum.
¶ Cometa comatus eſt q̇ comas luminis fundit terre ſterilitatem denotās.
¶ Cometa barbatus eſt q̇ deorſum barbā hꝫ corpoꝝ infirmitatem denotans.
¶ Ex predictis pꝫ ſolutio queſtionis ſcꝫ cometā nō eſſe planetā neqꝫ ſtellā. Sꝫ vaporē inflāmatum durantē q̄ꝫdiu euaporat ad ipm̄ ſuus theſaurus poſtmodū in priſtinā materiā reuerſurum.

¶ Pro quarta queſtione.

¶ Hec queſtio vnicū hꝫ titulū p̄ncipalem ad quē multi ſequūtur minus principales.
¶ Principalis eſt vtrū creature inferiores quatuor elemētoꝝ qualitates participātes ſcꝫ. calidum frigidum humidum ⁊ ſiccū patianꝛ defectū vel ſuperabundādiā membroꝝ ex influentia planetarū vel parentum ſemine aut quouis alio.
¶ Ad hunc titulum rñdetur ſufficienter in cōmentario cuiꝰ ſententia ſub paucis eſt iſta.
¶ Principium eſt triplex in complexionatis rebꝰ ſcꝫ p̄ncipale ſeu effectiuū inſtrumētale ſiue mediū ⁊ ſeminale ſeu generatiuum.
¶ Principiū principale ſeu effectiū oīm reꝝ eſt deus q̇ non concurrentibus alijs poteſt producere

effectum in ſuo eſſe ⁊ eclipſim ſiue ſuperabundantiã patiente iuxta illud quicquid poteſt prima cauſa cum ſecunda poteſt prima per ſe ſola.
¶ Principiũ inſtrumẽtale dr̃ influentia planetarũ qui operante primo principio influit rebus inferioribus de quo phũs in primo metheororũ dicit neceſſe eſt hunc mundũ inferiorem lationibus ſuperioribus eſſe cõtinuum vt inde tota eius virtus gubernetur.
¶ Principium ſeminale dicitur ſemen parentum in propoſito quod nihil agere poteſt in productione rei abſ alijs duobus.
¶ Reſultat igitur ſolutio queſiti ſcʒ talis defectus ſeu ſuperabundantia in cõplexiõatis cauſatᷣ ex ſolo primo principio aliquando nõ cõcurrentibus alijs: aliquando vero ex alijs duobus vel aliquo illorum concurrente primo.
¶ Ex iſto titulo principali ſequuntur aliqui minus principales. Primus eſt. Si influẽtia planetarũ imponat neceſſitatem inferioribus rebus vt tales patiantur defectus.
¶ Ad hoc dicitur ꝙ ſic cõcurrente prima cauſa ⁊ medijs ad hoc requiſitis.
¶ Secundus titulus minus principalis eſt iſte. Si defectus iſte ex ſemine procedat quare genitum aliquando patri: aliquando matri: aliquando autem vtrin ſm diuerſa membra ⁊ nonnun neutri iſtorum aſſimilatur.
¶ Ad hoc dicitur ꝙ hoc tripliciter contingere põt vt ſupradictũ eſt: ſcʒ vel ex primo principio. Põt eñ deus producere creaturam abſ operatione creaturarũ ad formã ⁊ qualitatẽ ſibi gratã: vt dei opera manifeſtentur. Uel hoc contingit ex ſecundo principio ⁊ ſic quando genitũ ⁊ generans ſub eodem planeta concipiuntur vel naſcuntur: tunc aſſimilantur ⁊ econtra.
¶ Tertio vero hoc contingit ex principio ſeminali ⁊ ſic aliquando magis operatur vnum generãtium ꝙ̃ aliud quare genitum magis vni ꝙ̃ alteri aſſimilatur.

¶ Pro quinta queſtione.

¶ Titulus queſtionis duo petit. Primo que ſit cõuenientia motus vni⁹ planete ad motũ alterius.
¶ Pro quo ſufficit diffinitio proportionis in commentario data cum illis que dicta ſunt in prima q̃ſtione ſecunde partis circuli vbi dicebatur luna ſuos curſus.
¶ Secundo petit quis ſit ordo planetarũ. Ad qð reſponde per verſiculum in cõmentario cõtentũ.
¶ Octo ſunt eſphere quas ſic poteris retinere. Celum ſtellatum ſaturnus iupiter ⁊ mars: Sol venus ⁊ mercu. vltima luna ſubeſt quod intelligas in deſcendendo.

¶ Pro ſexta queſtione.

¶ Titulus queſtionis hoc habet. Utrũ benignitas vni⁹ planete poſſit tardare malignitatẽ alterius
¶ Pro noticia q̃ſiti notes duos eſſe planetas ſcʒ maliuolos. i. inimicos nature: ſʒ ſaturnũ ⁊ martẽ.
¶ Item tres beniuolos. ſcʒ iouem. ſolem. ⁊ venerem.
¶ Duoſ mediocres ſcʒ mercurium: ⁊ lunã: qui in aliquo gradu beniuoli ſunt vt luna in aſcendendo in alio vero maliuoli.
¶ Ad queſtionem reſpondetur negatiue ſcilicet ꝙ benignitas vnius non poteſt retardare malignitatem alterius ⁊ hoc propter duo.
¶ Primo q̃ malignitas eſt in maiori portione ꝙ̃ benignitas vt videmus ꝙ maximus ignis parua aqua ſuffocari non poteſt.
¶ Scðo q̃ malignitas eſt maioris actiuitatis ꝙ̃ ſit benignitas. Et hoc videm⁹ per exẽplũ ꝙ modicũ vinũ corruptũ corrumpit maximũ ſibi iunctũ. tñ malignitas bene impedit benignitatẽ alterius.

¶ Pro ſeptima queſtione.

¶ Titulus hoc hʒ. Cũ corus ſit vẽtus frigidus ⁊ ſiccus rõne regionis a qua oritur q̃ dicitur inhabitabilis propter nimiã frigiditatẽ ⁊ ſiccitatẽ. Quare apparet cõtrarius: ſcilicet calidus ⁊ humidus.
¶ Ad hoc dr̃ ꝙ q̃uis ita ſit tñ accidẽtaliter recipit humiditatem trãſeundo per maria vbi repperit humiditatẽ ⁊ vapores aqueos quos ſecum trahit. Et idẽ ventus recipit accidentaliter caliditatẽ a regione calida circa meridiẽ per quam tranſit quare nobis calidus ⁊ humidus apparet.

¶ Pro octaua queſtione.

¶ Notes que dicta ſunt in quinta queſtione prime partis puncto quarto. Nã cauſa coniunctionis elementorũ eſt conuenientia qualitatũ illorũ: ⁊ illud eſt cauſa coniunctionis quod eſt cauſa trãſmutationis. vide illic.

¶ Pro nona queſtione.

¶ Titulus q̃ōnis duo querit. Primũ quis ſit meatus ſolis ⁊ lune. ſecundũ q̃ ſit influentia iſtorum.
¶ Pro noticia duo veniũt notãda. Primo q̃d ſol ⁊ q̃d luna. Scðo q̃s meatus ⁊ q̃ ſit eorũ influẽtia.
¶ Pro primo dico ꝙ ſol eſt planeta calidus ⁊ lucidus ſolus per ſe lucens planetarũ medius. Calidus dicitur effectiue.
¶ Luna eſt planeta noctis illuminatiuus ſui luminis mutatiuus augmẽti ⁊ decremẽti paſſiu⁹ planetarũ infimus. Et dr̃ luna quaſi luce lucens aliena. Dr̃ augmẽti ⁊ decremẽti paſſiuus q̃tũ ad noſtram apparentiã: nõ aũt q̃tum ad ſuam ſubſtantiam. Pro ſcðo vide cõmentaria ſancti thome.

¶ Prima queſtio tertie partis ſemicirculi.

¶ Titulus hoc habet. Unde generatᷣ terremotus. Pro cuius noticia eſt notandũ ꝙ terremotus eſt duplex ſcilicet vniuerſalis ⁊ particularis.
¶ Terremotus vniuerſalis eſt cõmotio totius terre ⁊ iſte nõ poteſt fieri naturaliter. Nã nõ poſſunt

tante exhalationes includi in terra naturaliter que poſſint totam cõmouere terram. Sed iſte terre
motus ab omnipotente cauſatur ad denotanda ſumma myſteria vt in paſſione et reſurrectione chri
ſti fuit: eritq; in futuro iudicio.

¶ Alius eſt terremotus particularis q̃ non eſt cõmotio totius terre ſed alicuius partis illius: et iſte
eſt naturalis qui a phiſicis ſic diffinitur. Terremotus eſt tremor factus in terra propter calidã et ſic-
cam exalationem in terra percluſam exitumq; petentem.

¶ Secunda queſtio.

¶ Titulus q̃onis hoc habet. Unde generatur fulgur et que ſit cauſa quare ignis in aere apparet.

¶ Pro ſolutione cuius. Nota diffinitionẽ in cõmentario: et quid coruſcatio et fulmen.

¶ Un̄ coruſcatio ẽ apparitio ſubita vapor̄ ſubtilis iſlãmati euaneſcẽtis ĩ aere ſine deſcẽſu ad terrã.

¶ Fulgur vero eſt ignis ſubtilis gratioſior tñ coruſcatione ad terram deſcendens herbas atq; res
molles cremans et penetrans.

¶ Fulmen vero eſt vapor ignitus cõpactus calidus impetuoſe cadens maioris vis q̃ fulgur: per-
cutit enim violenter quod tangit: penetrat: vrit: diuidit et ſcindit et nihil corporale ei reſiſtit.

¶ Tertia queſtio.

¶ Titulus queſtionis intendit. Quare aliquibus temporibus mare in vndis abundat. Aliis vero
pacificum eſt.

¶ Ad hoc reſpondet ſummarie q̃ triplex maris inundatio trino gignit mõ ſcz aquarũ abundãtia:
ventorũ violẽtia. lune q̃z influentia: et vltima quotidiana.

¶ Quarta queſtio.

¶ Titulus q̃onis hoc intendit. Quare mare eſt ſalſum. Ad titulũ rñdetur q̃ ſalſedo maris reſultat
ex ſicco terreſtri et humido cõcurrentibus radiis ſolaribus.

¶ Queſtio quinta.

¶ Titulus q̃onis hoc hz. Que eſt cã quare aliq̃ aues recedũt a nobis tpe eſtatis vt roſtribece. Alie
vero eodẽ tpe aduenîũt vt curruca alias cuculus et yrundines: hyeme vero recedũt. Alie vero quo
cunq; tempore inter nos viuunt vt coruus.

¶ Ad q̃onis titulũ paucis ſub verbis rñdet q̃ cauſa cohabitatiõis vel receſſus auium eſt naturalis
cõplexio earũ. vt notare potes ex cõmentariis. Nã cauſa auiũ q̃ eſtatis tpe nobiſcũ manẽt et hyeme
diſcedũt eſt q̃ tales ſunt ex cõplexione frigida q̃re appetũt regiões calidas tpe hyemali vt cõſeruẽ
tur et ecõtra de aliis q̃ hyeme aduenîũt. Tertie vero dicunt bñ cõplexionate quare omni tpe cõſeruã
tur in eadem regione.

¶ Sexta queſtio.

¶ Titulus queſtionis hoc habet. Que eſt cauſa generationis et rotunditatis grandinis.

¶ Quantũ ad primũ dr̃ q̃ grãdo eſt impreſſio vaporis calidi et humidi in media regione aeris vtu
te frigoris cogelati. Quantũ ad ſcðm dicit Albertus q̃ grando de directo nõ eſt rotunda. ſed in for
ma lentis cõpoſita. Sed quare ſit rotũda dicit q̃ calor regiõis per quã tranſit reſcindit partes ſup
fluas et eminentes. Sed aliq̃n eſt tantus impetus et tanta materie ſupfluitas q̃ reſcindi nõ põt ſed
cadit in diuerſas figuras puta latas: longas: quadratas: triangulares vel penthagonas.

¶ Sed reſtat videre quomodo dignoſcitur nubes vbi grãdo generatur.

¶ Ad quod dicitur quinq; ſunt nubiũ diuerſitates ſcz nigra: alba: griſea: viridis et rubea.

¶ Alba materia non abundat ſolis radiis locum dat quare non eſt timenda.

¶ Nigra vero materia abundat ſz radiis ſolis locũ nõ dat quare nõ timẽda. griſea materia abũdat
radiis ſolis locũ dat q̃re ad regionẽ impreſſionũ ſe leuat: ideo grandinẽ generat. Uiridis vero mate
ria abundat fulminaq; gñat omniq; peſſima maxime ſi ſit ſibi griſea iuncta. Rubea vero p ſe nõ eſt
timenda. ſed ſi ſit griſea viridiq; cõmixta peſſima.

¶ Septima queſtio.

¶ Titulus queſtionis hoc habet. que eſt cauſa quare nix non eſt rotũda ſicut grando ſed dulciter ca
dit admodum lane extenſa.

¶ Cauſa dubitationis eſt in promptu cum nix et grando generentur ex ſimili materia.

¶ Pro ſolutiõe videndũ eſt q̃d ſit nix. Et dicit q̃ nix eſt vapor calidus et humidus in principio ſcðe
regiõis virtute frigoris cõgelatus. Ex qua diffinitiõe habet ſolutio q̃onis ſcz q̃ cauſa iſtius eſt diuer
ſitas locor̃ in quibus locis fit impreſſio. Nã grãdo generat in media regiõe aeris vt dictũ eſt. Nix vero
in principio ſcðe regiõis vbi nõ eſt tãta virtus cõpreſſiõis ſicut in media et hoc pcedit ex eo q̃ radii
ſolares hyemali tpe ñ pñt ita vapores eleuare vt ptigãt mediũ ſcðe regiõis ſicut faciũt tpe eſtiuali.

¶ Octaua queſtio.

¶ Titulus q̃onis hoc hz. q̃ ſit nebule potentia. i. quõ nebula gñatur et in pluuiã conuertitur.

¶ Pro quo notes diffinitionẽ nebule in cõmentario poſitam. Eſt enim nebula impreſſio facta ex re
ſolutione nubium reſolutarum in aquam pluuialem.

¶ Nona queſtio.

¶ Titulus queſtionis hoc habet. vtrum virtus lapidum precioſor̃ ſcz vel attractiua vel purgatiua
ſiue conſeruatiua procedat ex materia ex qua geniti ſunt vel ex complexione. i. ex influẽtia planeta
rum concurrentium ad generationem eorum.

¶ Pro quo collige ex gloſa q̃ lapides illi generantur et materia terre et aque cõcurrẽte influẽtia ali
cuius planete q̃re poſſunt abũdare magis in vna materia q̃ in alia. Et vnus ſub vna influẽtia alius

ſub alia quare virtus lapidum dicitur eſſe diuerſa. ¶ Decima queſtio.
¶ Titulus queſtionis habet tanq̃ queſtionē deciſam ab alia. Utrū virt⁹ attractiua ipſius adamātis cauſetur virtute rerum cōcurrentium ad eius generationem vt dictum eſt vel cauſetur ex approximatione alicuius obiecti.
¶ Ad hoc dī q̄ illa virtus ex duob⁹ ſimul ꝓcedit ſcʒ ex cōponētibus ⁊ debita approximatiōe. Sicut videm⁹ naturaliter q̄ potētia viſiua pōt cauſare obiecti noticiā niſi ſit debita obiecti approximatio.
¶ Undecima queſtio.
¶ Titulus hoc habet. que eſt cauſa quare pluuia dulcis eſt dulciterq̃ʒ cadens.
¶ Pro quo notes quid ſit pluuia. Et dicit q̄ pluuia eſt aqua ex nubibus guttatim deſcendens velocitatem habens in deſcenſu. Alia ex cōmētario habere potes.
¶ Duodecima queſtio.
¶ Titulus queſtionis hoc habet: quare aqua putei vel fontis tpe hyemali eſt calida (ſaltē parū frigiditatis habet) tpe vero eſtiuali multum frigiditatis habet. parūq̃ʒ caliditatis vel nihil.
¶ Pro queſtionis ſolutione. Notes q̄ triplex eſt genus aquarū vt ad ꝓpoſitū ſufficit. Nam aliqua eſt aqua que ſemꝑ calida apparet vt aliqua aqua ab aliq̄bus mōtib⁹ ꝓgrediens. Et cauſa eſt: q: illa aqua ꝓgredit̃ a ſecunda cruſta terre que omni tempore calida eſt: quare aqua inde ꝓgrediēs vel illa pertranſiens accidentalem recipit caliditatem ab illa terra.
¶ Alia eſt aqua que tpis qualitatē ſequit̃ puta tpe hyemali eſt frigida eſtiuali vero calida vt aqua fluminū vel ſtagnoꝝ. Et cauſa eſt: q: illa aqua eſt ſuꝑ terrā aeri cōiūcta: ideo aeris qualitatē ſeq̄t̃.
¶ Tertia ꝙo aliquo tpe frigida aliōq̃ʒ calida eſt vt aqua puteoꝝ ⁊ fontiū de qua ē pñs q̄ſtio. Et cauſa eſt q: fontes ⁊ putei ſunt in ſuperiori cruſta terre q̃ tpe eſtiuali eſt frigida ꝓpter antipariſthaſim.
¶ Eſt autē antipariſthaſis illud per q̄d vbi calidū eſt: inde frigidū recedit ⁊ econtra vbi frigiduʒ eſt inde calor expellitur per contrariam qualitatē aduenientē. Pro quo notes terrā habere duas cruſtas ſcʒ inferiorē q̃ eſt calida ⁊ ſuperioreʒ q̃ aliqñ eſt frigida ſcʒ tpe eſtiuali ex eo q̄ calor ſolis caſſat ⁊ expellit frigiditatē ab aere que cōcludit̃ in ea cruſta ſuperiori rōne cuius aque fontiū ⁊ puteorum tempore illo ſunt frigide ex quo fontes ⁊ putei ſunt in ea cruſtra ſuperiori.
¶ Tēpore vero hyemali illa frigiditas a caliditate cruſte inferioris caſſat̃ nec reuerberat̃ a ſole cuʒ ſol tūc ſit elōgatus a noſtro hemiſperio quare frigiditas exit ab illa ſuperiori cruſtra ⁊ caliditas illic dñat̃ ideo aque fontiū ⁊ puteorū ſunt illo tēpore calide. ¶ Tertiadecima queſtio.
¶ Titulus hoc hʒ. q̃ eſt cauſa triplicis viſiōis. i. quare aliqui acute alij acuti⁹ alij acutiſſime vidēt.
¶ Ad quam queſtionem ſufficienter reſpondetur in commentario.
¶ Quartadecima ⁊ vltima omnium queſtionum in circulo contentarum.
¶ Queſtionis titulus hoc querit. que eſt cauſa quare colores videntur.
¶ Cauſa queſiti in prōptu: q: diuerſitas noticie ipſorū colorū a nobis cauſat̃. Nā videmus q̄ noticiā aliquoꝝ coloꝝ cauſam⁹ i die nō i nocte ⁊ ecōtra vt ī noctiluca q̃ nocte ignis colorē hʒ die ꝙo nō.
¶ Pro ſolutione tria veniunt notanda.
¶ Primum quid eſt color.
¶ Ad q̄d dī color ē extremitas corpis pſpicui ī corpe terminato vt hʒ phs ī pmo de ſenſu ⁊ ſenſato.
¶ Quātū ad ſcd̄ʒ vidēdū ē q̃tuplex ē color. Ad qñ rñdet̃. Color ē duplex. ſ. ꝓprie dict⁹ ⁊ ip̄ropē dict⁹.
¶ Color proprie dictus eſt qui vnicus in aliquo corpore eſt cuius noticia cauſat̃ mediante obiecto debite approximato ⁊ debite diſpoſita potentia ⁊ diaphano illuminato.
¶ Color improprie dictus eſt cui⁹ noticia nō cauſat̃ mediāte diaphano illuminato ſʒ ex approximatione debita obiecti cum debita diſpoſitione potentie viſiue vt color noctiluce cuius notitia cauſat̃ abſq̃ illuminatione diaphane.
¶ Unde noctiluca duplicē habet colorem ſcilicet proprie dictum quo videtur de die ⁊ improprie dictum quo videtur de nocte.
¶ Ex predictis reſultat ſolutio queſtionis ſcʒ cauſe quare colores videntur ſunt iſte ſcilicet debita diſpoſitio potentie viſiue inde debita approximatio obiecti.
¶ Tertio diaphanum: demum illuminatio diaphani. tres prime cauſe ſunt in colore improprie dicto: ſed omnes quatuor in colore proprie dicto.

¶ Finis queſtionum crathonicarum deo agamus actiones gratiarum.

Quoniā igit̃ ⁊c. Hec eſt vltima pars operis ſcripti. q̄d nōnulli impfectū arbitrant̃ eo q̄ ꝑuētus morte nō potuerit alia q̃ cōceperat ꝑſequi. bonā tñ vt videbim⁹ cōcluſionē facit: ⁊ fere q̃ ad cōſolationē neceſſaria videbant̃ iam dicta ſunt. Intueamur nūc quātū fas ē. Bene dicit quātū fas eſt: q: de deo ſapiēdū ē ad ſobrietatē. dictūq̃ʒ ē. altiora te ne q̄ſieris. verū q: de⁹ amari nō pōt niſi vtcūq̃ not⁹ etiā noſcitādus ē. De hoc aūt vocabulo tueri: ſcies q̄ duo ſignificat. ſeruare. ſ. cuſtodire aut ꝓtegere ⁊ inſpicere. Et lʒ Alexā. varias voces indicādi det vt pro priore tueor: pro ſcd̄o tuor iuxta verſiculum. Dic tuor inſpicio: tueor defendere dico. tamē in vtroq̃ʒ ſignificato apud idoneos tueor ſecūde declinationis inuenies. vt hoc loco intueamur. Nā ſi intuor diceret̃: eſſet hic dicendū intueamur. Itē q̄ alexander tuor facere tuitū in ſupino: tueor tu ... inuenies a tueor vtrūq̃ʒ dici. Nā inſpectio dicit̃ a multis intuitus: ⁊ a Uergi. etiā obtutus nō ob-

Aſceſt⁹.
Tueri.

tuitus. Ueruntamē nō eſt dubium etiam tuoꝛ dici. vnde Statius in achilleide. Utero modo cōtuoꝛ
Eternuꝫ. enſes. Cui nec futuri quicꝙ abſit. Sic legendum eſt nō quicq̄d: ſicut pleriqꝫ legunt. Eternū ſi vt qui
dam volunt: ab ethere deflectit. deberet in pꝛima ſillaba habere ae dipthongon: ⁊ in ſecūda h ⁊ ſcri-
bi aethernū. Ideo aūt ab ethere deductū volunt: qꝛ ſicut ether. i. celū cū ſit ſpherice figure nō habet
Perpe- tuum. pꝛincipiū neqꝫ finē: ita nec ethernū in tp̄e. Perpetuū aūt ſine dubio d̄ꝛ a per ⁊ peto. illud aūt perpetit
q̄d ſemper petit. i. aggredit̄ q̄d ſequit̄. vnde perpetuuꝫ tempus eſt cuius vna pars procedēdo ſemper
Cōtinuū petit ⁊ viget aliam. Sicut cōtinuū a cōtinēdo quādo vna pars cōtinuat aliam. ⁊ cōtiguum a cōtin-
Aſſiduū gendo ꝙ vna cōtingit aliam. ⁊ aſſiduo ab aſſidendo quādo vna aſſidet alteri. Reſpondebo nāqꝫ ⁊c.
Oꝛdo eſt. Nam reſpondebo idem futurum. i. aliquid vnum: ⁊ idem q̄d eſt futurum videri neceſſariū.
quum. i. qū refert̄ ad diuinā notionem. vero pꝛo ſed videri liberum ⁊ pꝛoꝛſus. i. poꝛro verſus: hoc eſt
Auerſoꝛ omnino eſſe ſolutum a neceſſitate ſcilicet quum. i. quādo perpendit̄. i. conſiderat̄ in ſua. i. pꝛopꝛia na-
tura. Auerſamini igit̄ vitia ⁊c. qꝛ inquit certū eſt pctm̄ eſſe voluntariuꝫ ⁊ ex libero arbitrio pꝛoduci:
igit̄ auerſamini. i. deteſtamini vitia. Hic male ſcriptū erat aduerſamini. Nam aduerſoꝛ datiuo iun-
git̄: ⁊ idem eſt q̄d aduerſarius ſum. Auerſoꝛ aūt actō ⁊ ſignificat deteſtari: aut denegare. Oui. in fa-
ſtis. Officioqꝫ leuem nō aduerſatus honoꝛē. Et autoꝛ noſter in pꝛimo carmine pꝛimi libꝛi pꝛimitiuū
ſic poſuiſſe videt̄: cū ait. Heu heu q̄ꝫ ſurda miſeros auertit̄ aure. Itē qꝛ operibus bonis libere factis
dabunt̄ pꝛemia: igit̄ colite virtutes. Et qꝛ qui cuncta pꝛeuidet etiam media pꝛeuidet: vultqꝫ vt ſalus
noſtra p̄cibus impetret̄. Igit̄ ad rectas ſpes animū ſubleuate: ⁊ humiles pꝛeces in excelſa poꝛrigite.
Humile dicit̄ ab humo. Eſt ergo anthiteton in his vocabulis humiles et excelſa. Magna vobis eſt
indita. Indere ratum eſt: ⁊ tamen ab euo deflectit̄ inditus indita inditum. Sicut nec pꝛedere legit̄: ⁊
tn̄ p̄ditus frequentiſſime. Eſt aūt indictū a natura inſitū aut impoſitū. Cum ante oculos agatis iu-
dicis cūcta cernētis. Ad hoc ꝓpoſitū dictū eſt a ſancto viro. Si vis deū timere cogita illū cūcta vi-
dere. Uergētius aūt hic d̄ꝛ. iudicis cūcta cernētis. Si em̄ iudex eſt: ergo timēdus. ¶ Hec ſunt q̄ Ste
phane optime in Boetij cōſolationē habui explanāda. In quibus grāmatici munus geſſi: qꝛ philo-
ſophicū reliquū cōmētariū inueni. Qꝛ vero ſemel vnā rē declaraui q̄ vſuuenit: ope p̄ciū duxi eoꝛuꝫ q̄
peculiariter explanaui indicē ⁊ repertoꝛiū alphabeticū ſuperaddere: adiuncturus apicē ex. M. Fa-
bio Quintiliano de ſcholarium (vt ita dicā) diſciplina: ſed pꝛius pꝛioꝛis cōmēti tabulam poſuimus.

¶ Finis Boe. de conſolatu philoſophico ⁊ cōmetarioꝛū diui Thome. Raymūdi necnon ⁊
Aſcenſij. cui libellum illuꝫ de diſciplina ſcholariū eidē autoꝛi aſcriptū: tametſi falſo (vt mul
ti volunt) ilico apponendum curauimus.

UNIVERSITARIA

Boetius de diſciplina ſcholarium ab
Aſcenſio compēdioſe dilucideqꝫ ex
planatus: vna cuꝫ Quintiliani
de officio diſcipulorum com
pendio. ⁊ Sulpitij de mo
ribus menſarum car-
mine iuuenili ab
eodem Aſcen
ſio expla-
nato.

✠

IOTECA UNIVERSITARIA

Proemium.

VEſtra nouit intentio. In hoc prohemio prelibat rem de qua ſcripturus eſt: qꝛ de diſcipli na ſcholariū: ⁊ cauſam ſcribēdi: qꝛ ꝑcibus Martiani ⁊ alioꝝ inductus: eis morē gerere ꝑtēdit. Et difficultatē in ſcribēdo: vt ab ea munus ſuū cōmēdet: ſicut ille ī Bucco. Preterea duo nec tuta mihi valle repti Capreoli ⁊c. Et ille in eunucho. Ab ethiopia eſt vſqꝫ hec. Difficultas aūt eſt idcirco ꝙ alijs occupatus negotijs. Diuidit ꝑterea opuſillic. In primis ⁊c. Tādē aūt purgat ſtili tenuitatem docēs eā vtilem ⁊ materie ſubiecte cōgruā. Cetera ex ordine patebūt ꝗ talis ē. ¶ O Martiane vr̄a intētio i. intelligētia ⁊ vt dicūt cognitio (quo vno ꝟbo ꝑſuadeor gallicū eē hu9 operis autorē. nam galloꝝ more ad vnuꝫ loquēs pluriū vtit̄ ꝓ noīe: ⁊ intētionē eo modo ponit quo galli entendre pro intelligere dicūt) nouit poſtulare. i. exigere. in quo dicto videtur queſitus: ſꝫ nō inuētus fucus. multo eīn decētius diceret. Intētio tua poſtulat tractatū cōpēdioſum. i. breuē quaſi cōpēdo ad intentū decentem: de diſciplina. i. eruditiōe in vita degēda ſcholariū. i. ſcholaſticoꝝ rei literarie vacantiū. Tentabo. i. conabor ⁊ moliar acquieſcere veſtris petitiōibus amicis vt dicūt amicabilib9: vtinā ſcꝫ poſtules aut potius lege vtiqꝫ vt ſit. tentabo vtiqꝫ a ſpūs mei paruitate. i. modicitate ꝓut. i. ſm ꝙ facultas. ſ. ingenij alijs occupati negotijs ſuppetit. i. ſuppeditet ⁊ decliuitas. i. humilitas igenij anxij. ſ. ⁊ tenacitas. i. ꝑſeuerātia ⁊ cōtinuatio erūnarū i. caſuū ⁊ calamitatū meaꝝ. Tētabo inquā: licet: vbi male ſcriptū erat. Et lꝫ ⁊c. ſim impeditus duplici gn̄e cōmētoꝝ nō tn̄ lꝫ duplici oīno diuerſoꝝ: qꝛ vtraqꝫ in ph̄iam ſunt: ſed tn̄ duplici: quia in quaſdā editiones Ariſtotelis id eſt in quedā ſcripta edita ab ariſtotele necnō. i. etiā in quaſdā editiones alioꝝ ph̄oꝝ: qꝫ pro ⁊ licet ſim attenuatus ꝓprio ſtudio quo noua ſcribo ⁊ licet ſim corroſus cruciatu inhumani. i. immanis ⁊ crudelis atqꝫ efferi regis Gottoꝝ ſcilicet Theodorici: a quo captus erat: aut potius id ſimulat qui hoc opus illi aſcribenduꝫ effinxit. tentabo rurſus inquaꝫ ꝑmollitus. i. mitigatus ⁊ leuior effectus: ꝑſpicatione. i. perſpicaci ſcrutatione. extrema. i. ſumma: videlicet trinitatis profunde: quia diuine eſſentie ad oīa pertingētis: ⁊ cōſolatu philoſophico ꝑeueniēte me: ne ſcilicet merore: aut aduerſitatibus peſſundet. ¶ Et ita tangunt̄ opera Boetiana: qꝛ de ſancta trinitate cōpoſuit op9: verū nōdū cōpoſuiſſe videt̄ de cōſolatiōe: ideoqꝫ ſi velim9 hoc opus Boetio aſcribere dicemus: cōſolatiuum philoſophicū ꝑueniſſe: qꝛ priuſqꝫ ſcriberet̄ alijs ꝑuenit ipm̄. Docet deinceps quomodo ſit ꝑmollitus. Legunt tamen quidam ꝑmolitus. i. ad extremū conatus: ⁊ ita doceat qꝛ conatus ſit. Quia videlicet ſuauiſſima eſt talium rerū cognitio. vnde dicit. Enim ꝓ qꝛ: q̄d eſt lucidius. i. ſplendidius in exercitu: id eſt exercitio gymnaſiorum. i. ludoꝝ ſeu locoꝝ vbi fiunt exercitia q̄ꝫ cognitio debita in progreſſione artificiali ⁊ naturali: id eſt rerū humanarū agnitione: ⁊ q̄ꝫ exhibitio gradualis: id eſt per gradus: procedendo ab artificialibus que hoīm ſunt opera ad naturalia que dei ⁊ nature ſunt: ⁊ naturalib9 ad diuina: quaſi dicat nihil docet ꝙ ſint artificialia ⁊ naturalia dicens. Enim pro qꝛ nos nouimus partes eloquētie ſtabiliri: id eſt cōfirmari ⁊ ſtabiles reddi decen-

¶ Hic incipit proemium.

VEſtra nouit intentio de ſcholarium diſciplina cōpēdioſum poſtulare tractatū: vtinā cōpēdioſuꝫ a ſpūs mei paruitate ꝓut facultas ſuppetit: īgenij decliuitas: erūnarūqꝫ tenacitas amicis veſtris. O Martiane petitionibus tētabo acq̄eſcere: licet duplici gn̄e cōmētoꝝ ſim īpeditus: nō tn̄ oīno diuerſoꝝ in quaſdā Ariſtotelis necnon alioꝝ philoſophoꝝ editiōes: proprioqꝫ attenuat9 ſtudio ⁊ inhumani regis gotthoꝝ cruciatu corroſus philoſophico me ꝑueniēte ꝯſolatu: extremaqꝫ ꝓfunde trinitatis ꝑſpicatiōe ꝑmollit9. Quid eīn in gymnaſioꝝ exercitu eſt lucidius q̄ꝫ in artificiali ⁊ naturali progreſſiōe debita cognitio: ⁊ q̄ꝫ virium ītelligētie gruadualis exhibitio: Eloquētie eīn partes decenti naturalium et artificialium proceſſu et perſpicua intelligentie comprehenſione nouimus ſtabiliri.

ti proceſſu.i.progreſſione artificialium ⁊ naturalium:q2 eloquentia ⁊ elegantia ſermonis ad artem ſpectat facunda pnūciatio ad naturā:⁊ pſpicua.i.clara cōprehenſiōe intelligētie.ſ.noſtre qua ſcilicet nos intelligim⁹. ¶ In primis. Diuidit vt dicit opus dicens. Ergo.i.vt inſtitutum noſtrū tangā: prima oblectamenta puerorum.i.quibus primum oblectantur pueri:ſunt prelibanda.i.pmo loco attingenda in primis.i.pcipue. Videlicet.i.videre licet:quare in primis:q2 in ſecundo.ſ.loco ſup.prelibandum aut docendum:eſt qualiter elatio.i.extollentia:adultoruz.i.puectorum ſit ſubijcienda.i.ſummitenda magiſtratui.i.autoritati ⁊ maieſtati preceptoris: ⁊ connectenda.i.coniungēda diſcipline. Tertio.ſ.docendum aut agendum eſt de elatione eorum:ſcꝫ adultoꝝ reprimēda. exponendo diſtincte commendationem exemploꝝ. Quarto.ſ.agendū eſt de ſagaci.i.pſaga ⁊ puidenti puiſione:ſcilicet de annona ⁊ annuo penu ſcholarium et de ſtatione graduali.i.per gradus ⁊ claſſes. Quinto ſcꝫ docendum eſt qualiter venerabilis ac ſincera deuotio ſcholarium ſit proferenda.i.pmouenda ad magiſteriū. Sexto ſcilꝫ docendum eſt de norma.i.regula:⁊ trina.i.triplici diuiſione magiſtrātium.i.iam in magiſterio exiſtentium.et de ſtatu ſcilicet magiſtrantium erga ſubditos:⁊ de modo docendi precognito ſcꝫ ab eo tēpore duo diſcipuli erāt:quia quo modo didicerunt docēt. Aūt pro ſed nos ſuſcepim⁹ hec.ſ.predicta peragēda.i. ad finem vſq; tractanda ad cognitionem intelligentie:omittentes fere totum priſtinum.i.antiquū noſtrū modū.i.morē tractādi peruſi.i.ad finē vſq; vſi.nūq;.i.non vnq; prius leuiori.i.faciliori ⁊ vulgariori ſtilo.i.dicendi forma:quoniā executio ſ.hui⁹ opis eſt in maiori pte pro rudib⁹ informandis.i.ad informādos ⁊ ad inſtituēdos rudes:⁊ tanto.i.pro tanto dꝫ tranſlatio dilucidādi.i.rō hec dilucide transferendi:eſſe leuior.i.facilior.

¶ Imprimis ergo prima ſcilicet puerorū oblectamēta ſunt plibāda. Scdō videlicet qualiter adultorum elatio magiſtratui ſubijcienda ſit:⁊ diſcipline connectenda. Tertio de eoruꝫ elatione reprimenda: exemploruꝫ cōmendationem diſtincte exponendo. Quarto de ſcholariū ſagaci prouiſiōe:eorūq; graduali ſtatione. Quīto qualiter ſcholariū venerabilis ac ſincera deuotio ad magiſteriū proferēda ſit. Sexto de magiſtrantiū norma:trinaq; diuiſiōe:ſtatuq; erga ſubditos: modoq; docēdi pcognitio. ¶ Hec autem ad intelligētie cognitionē ſuſcepimus peragenda: priſtinum modum tractandi fere omittentes nunq; leuiori ſtilo puſi qm̄ i maiori pte p rudib⁹ informādis ē executio. Et tāto leuior dilucidādi debet eſſe trāſlatio.

¶ Finis proemij.   ¶ Seq̄tur tractatus.

¶ Capitulum primum.

Cum aūt indiſcreti tipo t ētis ſeptēnis infantia ducit ad imbuēdū: cauēduꝫ ē ne mēbroꝝ idecēs ſit diſpoſitio: vt pote itegra-

Cum aūt indiſcreti. Hoc eſt primuꝫ e ſex capitulis ptis executiue:in quo dat diſciplinā rudib⁹ ⁊ penit⁹ nouicijs tā primū videlꝫ incipiētib⁹:docēs pmo tēpus quo diſcere incipiant.q2 pacto ſeptennio. Quintilian⁹ tn̄ citius inſtituendū docet futurū oratorem. Secūdo corpis diſpoſitionē:quā decentē exigit:vn̄ ⁊ pythagoram aiunt: priuſq; quenuis in diſcipulum aſſumeret totum corpus pſcrutatum veꝝ ſepe nobile ingenium vile inhabitat corpuſculum: Vn̄ apud Aulū gelliū epictet⁹ ſtoic⁹ phs nobiliſſim⁹ de ſe dt. Seru⁹ epictet⁹ fuerā qui corpe manc⁹:pauperie pſſus charus eram ſuperis. Eſopū ēt illum fabulatorē phrygiū q̄ apologos lepidiſſimos ſcripſit:mōſtroſo fere corpore fuiſſe aiūt:ſed vt not⁹ eſt autor:ingenio pollet cui vim natura negauit. Nō ergo recte monet diſtorta corpa a literis arcēda:ſꝫ ne diſtorta fiant nimis imbecillia nō eſſe recipiēda:veꝝ puerliter timet ppli irriſionē:ſi in cetu ſcholaſticoꝝ videaſ diſtortis mēbris. Tertio celi atq; aerꝭ tēperiē:q2 neq; in brumali frigore:neq; ſub eſtiuali caumate debēt teneriores inſtitui. Quarto vict⁹ tēperentiā de qua illic dicam. Cibariorum aūt ⁊c. ¶ Ordo hic eſt. Aūt p ſed:cum.i. qn̄ infantia ſeptēnis.i.ſeptēnalis ſeu ſeptenaria:hoc eſt ſeptem annorum vbi finis eſt infantie. ⁊ principium pudicitie: ſubau-

liū: ⁊ ne aeris intēperies vtpote cōſtringētis hyemis obtuſitas: ⁊ cōburētis eſtatis profunditas ꝑiculi generet incremētum. ¶ Legitur enī Timothei filium lepra incūbente: caſtratuꝫ: loripedem: gibbo tumentem doctrine mancipatum plebeiaꝫ extitiſſe obiectionem. ſuorūqꝫ ſocioꝝ detractionē ridiculoſam. Similiter pretoris ſuburbani filium canicula inſtigante literis vidimus mācipatuꝫ. Cū aūt ſolita non gauderet vmbrella ꝓpria virtute deſtitutꝰ: ictericie pena permollitus ex vitalibus tandem ſpiritibus attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce quantum difficultatis membrorum indecens diſpoſitio ⁊ aeris intēperies teneritati puerili cōtulerūt. ¶ Cibariorum aūt mediocris ſit facultas: potius aūt ſi tenuis: eiuſdēqꝫ parcitas. Veſtiū aūt ſimiliter aſſit (alias abſit) penuria. ¶ In primis igiꝉ figurarū elemēta repſentātiuꝫ imprimēda eſt dilectio: cōiūgēdarūqꝫ literarū nō parū artificioſa cōiūctio. Nec tali laborioſo certamini multum eſt inſiſtēdum: nec cito (vt Seruio placet) abeundū. qm̄ ſi vſus eſt in multis promptior in alijs reperitur tanto ⁊ habilior. ¶ Secundum laborioſi

ut pueri aut ſcholaſtici indiſcreti. i. rudis ⁊ ignari: neſciētis reꝝ diſcretionē: ⁊ impotētis. i. imbecillis ducitꝛ ſcꝫ ad ludum aut ſcholas: ad imbuendum. i. pria doctrina inſtituendum. imbuere autē ꝓprie eſt dare primā tincturā. vn̄ Flaccus in ep̄lis. Quo ſemel eſt imbuta recēs ſeruabit odorē Teſta diu. Et ita qꝛ aīa ē tabula raſa in qua nihil eſt depictū: pictores aūt imbuere. i. intingere ⁊ madefacere rem pingēdā ſolēt idō dare primas lr̄as vocauit imbuere. Imbuēdū aūt hic accipiꝉ paſſiue. i. imbuaꝉ latinius dicereꝉ: ad imbuēdā. cauēdū eſt ne diſpoſitio mēbroꝝ ſit indecēs: mēbroꝝ dicit vt pote integraliū. i. que cū alijs ꝑtibus totū cōſtituūt: vt caput: manꝰ: crura pedes ⁊c. Et cauendum eſt ne intēperies aeris: vt pote obtuſitas hyemis conſtringētis. i. ꝯtrahētis mēbra ꝑ gelu ⁊ frigꝰ nimiū: aut ꝓfunditas. i. penetratio eſtatis cōburētis. ſ. calore nimio: ꝯgereret icremētū. i. augmētū periculi: qꝛ tenella etas nō eſt ſine periculo. ¶ Legitur enī ⁊c. affert vtriuſqꝫ exēplū tā diſtorti ꝗꝫ nō ſua tēpeſtate icūbētis dicēs. Legiꝉ: impſonaliter. i. ꝗ volūt legūt filiū timothei: illius ciuis ſiue romani ſiue ꝗd potiꝰ reor athenieñ. caſtratū. i. emaſculatū ⁊ excoleatū lepra incūbente. i. vt vitaret lepram. id enī prodeſt. Nā frigidiores fiūt caſtrati. ⁊ loripedem. i. diſtortis pedibus oblique incedentem. vnde Iuuena. Loripedem rectꝰ derideat: tumentem. i. inflatuꝫ: gibbo. i. tumore aut ſtruma: mācipatū. i. traditū doctrine. i. eruditioni extitiſſe obiectionēꝫ. i. opprobriū. plebeiā. i. ipſius plebis ⁊ vulgi. hoc eſt etiā vulgꝰ obiecit ceteris ſcholaſticis tāqꝫ noſtrū deforme. vn̄ addit ⁊ ridiculoſam detractionē ſuorum ſociorum. Silr̄ nos vidimꝰ filiuꝫ p̄toris ſuburbani.
Morbꝰ limphaticus. i. in ſuburbio: hoc eſt iuxta vrbē pago p̄ſidētis mācipatū literis canicula. i. ſydere illo eſtuoſo inſtigāte. i. vigēte: autem pro ſed cū nō gauderet vmbrella. i. teneriore vmbra: hoc eſt vmbraculo ſolita. i. conſueta tūc ſup. ipe deſtitutꝰ. i. derelictus a propria virtute ⁊ permollitꝰ. i. grauiter affectus. pena icteritie. i. illiꝰ morbi fedā cutē inducētis: ⁊ attenuatꝰ tādē ſpiritibꝰ vitalibꝰ occubuit. i. mortē obijt: morbo limphatico. i. furorē inducēte: ſicut ꝗ ī limphis. i. aq̄s nimphas viderunt finire credebanꝉ. ¶ Cibarioꝝ ⁊c. Docet vt dixi quarto loco ciborū tēperentiā: de qua Aulꝰ
Cibus ⁊ ſomnus ſcholaſticorum. gelliꝰ ī noctibꝰ atticis lib. iiij. c. xix. ſic ait. Pueros impuberes cōpertum eſt ſi plurimo cibo: nimioqꝫ ſomno vtereꝉ hebetioreſqꝫ fieri aīaduertimuſqꝫ hic elici tarditatem: corpaqꝫ eoꝝ improcera fieri. minuſqꝫ adoleſcere. Idem plerīqꝫ alij medicoꝝ phorūqꝫ: ⁊ Marcus varro in lōga hiſtorie ſcripſit: ꝗ inſcripta eſt capis aut de liberis educādis. hec ille. docet deinde quo veſtitu vtēdū ſit: qua doctrina et quibꝰ p̄ceptoribꝰ vt ex ordie patebit ꝗ talis eſt. Aūt ꝓ ſꝫ facultas. i. ſuppeditatio ⁊ facilis vſus cibarioꝝ ſit mediocris. i. tēpata neqꝫ vt ī crapulā luxuriet: neqꝫ ad inediā ac famē extenueꝉ: aūt ꝓ ſed ſit
Cōſtrictio. potꝰ tenuis. i. modicꝰ ⁊ exilis: ⁊ ꝑcitas eiuſdē. ſ. cibi qꝛ varietas ferculoꝝ nocet. Aūt ꝓ ſꝫ penuria. i. difficultas habēdi ⁊ ꝑcitas ī vtēdo veſtiū ſit ſilr̄. ¶ In p̄mis igr̄ ⁊c. Precedentia de victu ⁊ amictu cōmunia eē poſſunt oībꝰ iſtituēdis. hec pecularia ſunt ſcholaſticis. Igiꝉ vt bn̄ inſtituaꝉ ſcholaſticus dilectio figuraꝝ. i. ꝯtractionū repſentātiū elemēta. i. ipas literas ē imprimenda ſcꝫ animis pueroꝝ: in p̄mis. i. an̄ oīa hoc eſt doceant amare lr̄as ne inuiti ad eas accedāt: qꝛ inuita minerua nihil ꝓfecerit. Ideoqꝫ ſolēt pueris varioꝝ artificioꝝ arma ꝑponi: vt ꝗ tractāt libētiꝰ ⁊ ad ea nati aptioreſqꝫ cēſeanꝉ. diſcāt ꝰ p̄mo cognoſcere elemēta. i. ſingulas lr̄as: qꝫ ꝓ ⁊ ꝯiunctio literaꝝ cōiungēdarum. i. ſyllabaꝝ faciēdaꝝ nō parū. i. nō multū artificioſa qꝛ ī ea eſt tota vis ⁊ rō orthographie ſup. imprimēda. Nec inſiſtēdū eſt multū tali certamini. i. labori certatim faciēdo laborioſo. i. difficili: qꝛ ſiqs exacte et admuſſim oīa ab incipiētibꝰ fieri exigat: nūqꝫ vltra p̄ncipia ad eos ꝑduxerit: ꝗ tūc plene intelligi ſolēt cū reliq̄ ꝑſpecta fuerint. Nec abeūdū. i. diſcedēdū ē cito vt placet Seruio ſcꝫ grāmatico: qm̄ ſi videlicet puer viſus eſt promptior ſcꝫ ceteris ī multis ſcꝫ lr̄is diſcernēdis ⁊ ſyllabis cōpigēdis: aut abſolute

in multis ſcȝ rebus: reperitur tunc. i. poſt modū habilior. i. aptior in alijs ſcȝ multis: hoc eſt q̄ diutius vt Plato p̄cepit: immorant̄ in principijs efficiunt̄ capaciores ceterorū. ¶ Scdm ⁊c. Docet qui pre ptores p̄cipue in grāmatica ſint habēdi dicēs. Scdm edificium. i. altior inſtitutio ſicut poſt funda mentorū iactionem exigitur: edificium certaminis laborioſi. i. difficilis ad lr̄as concertatōis ſtat. i. conſiſtit in traditionibus. i. p̄ceptis Probi ⁊ Didymi illorū grāmaticorū: necnon. i. etiā aliorū phorū: er

certaminis extat edificium in Probi Didymiq; tra ditionibus: necnon aliorum philoſophorum: quos ve nerabilis commendat autoritas. Animaduerten dum eſt autem huiuſmodi vt fideli reſolutioni ſubia ceat latina traditio ⁊ addiſcentis idioma verbo ten⁹ explicatum ſit. Fundamēti enim tenacitatem hiſ opor tet conſiſtere. Nec menſtruoſo ſaltu Phebes ab eundum eſt: nec ſolari curſu tantum confirmandum ſed expleto: Mercurij interuallo eodemq; fere du plicato diligenter immorandum. Diligentia enim cu iuſlibet operis obtuſitas permollitur. ¶ Senece traditio: Lucani inexpletio: Vergilij prolixitas: et Stathij vrbanitas: dura Flacci tranſlatio: durior Perſij editio: Martiani nō indigna leſio: Naſonis diſcretio: hec ſunt indaganda: memorialiq; cellule commendanda. ¶ Ceterorum autem philoſopho rum prout ingenij ſuppetit capacitas non ſub ſilētio eſt pretereunda moralitas: vt ſic ſententioſa dictami nis vigeat ſerenitas: et metrorū floreat iocūditas. O q̄ Tullij venerabilis facundia ſummis deſiderijs eſt

go grammatici etiā phi. certe phie pars eſt grāmatica q̄s phos ſcȝ autoritas venera bilis cōmendat. i. laudat ſcȝ nobis. Autē ſed p animaduertēdū. i. diligenti animo cōſiderandū eſt in hmōi ſcilicet traditiōi bus: vt traditio latina. i. latine lingue ſub iaceat fidei reſolutiōni. i. expoſitiōi vnius vocabuli p aliud in quo multi errāt reſol uētes latinum per barbarū. Et recte dicit reſolutioni: qr quā iſti cōſtructionē vocāt merito reſolutionē dicāt. reſolutio enim fit in ptes materiales amiſſa forma: atq; conſtructio ⁊ ordo ſeu forma orationis pa ritur dum eam grāmatici conſtruunt: quia tunc eam reſoluunt vt dixi: ⁊ idioma addi ſcentis ſit explicatum verbotenus. i. vſq; ad ſingula verba: vt verbum verbo apte addatur alibi. Eſt et am animaduertēdum hmōi progreſſionem: vt fideli reſolutioni ſubiaceat latina traditio: ⁊ diſcentis idio ma verbotenus explicatum. Enim pro qr oportet tenacitatem. i. firmitatem funda mēti: conſiſtere: al's conſtituere: hīs. i. hu iuſmodi reſolutionibus ⁊ applicatiōibus verborum. Nec abeundum eſt ſcilicet ab incepto ſtudio aut a traditione ſaltu mē ſtruo: id eſt vno menſe peragendo: cur ſu phebes. i. lune: que phebi. i. ſolis dicitur ſoror: ⁊ ſingulis menſibus perficit curſum ſuum quem propter celeritatem ſaltum di cit: dans ſoli curſum: cum tamen quātum ad motum raptus tardiſſime moueatur luna: nec cōfirmandum eſt: ſcilicet ſtudiū inceptum tantum. i. tantummodo curſu ſolari. i. ſpacio vnius anni: ſed immoran dum eſt expleto interuallo mercurij. i. vſq; ad expletionem curſus mercurialis: que perficitur ſecundo quoq; anno: id eſt poſt duos annos. ⁊ eodem ſcilicet curſu mercuriali duplicato fere: id eſt quaſi toto: hoc eſt vſq; ad quar tum fere annū. Rationem adiungit. Cum pq: obtuſitas. i. hebetudo cuiuſlibet operis: id eſt que eſt in quolibet opere permollitur: id eſt mitigatur. ⁊ infringitur diligentia: id eſt per aſſiduam ⁊ ſoler tem operā. ¶ Senece ⁊c. Poſt grāmaticos docet q̄ autores ſint legendi dans ſingulis ſuas pprieta tes ac dicēs. Traditio. ſ. morū ⁊ doctrīe Senece illius autoris moraliſſimi: ⁊ iexpletio. i. inexhauſta ⁊ ſatiabilis traditio Lucani q̄ bellū pharſalicum carmine deſcribit. Prolixitas Verg. Qui plixe ad uentū Enee in Italiā duodecim libris deſcripſit. ſȝ nō ſupflue neq; merito lōge aut plixi: qr vt dicit Martialis. Nō ſunt lōga qb⁹ nihil eſt q̄d demere poſſis. Quinetiā ſenis libris vigenoſquaternos homeri abſoluit. Nā q̄ homer⁹ in vigintiquatuor libris odiſſe pſequit̄ Vergili⁹ i ſex priorib⁹ Enei dos abſoluit. Et q̄ ille. xxiiij. iliados hic ſex poſteriorib⁹ enei. pficit. ⁊ vrbanitas ſtathij. i. papinij: q̄ multa vrbane deſcripſit. Nō tn̄ vrbanius nec emunctius q̄ maro. verū vt Iuuenalis inquit dubiā facietia litē. dura trāſlatio flacci: precipue in ſermonibus vbi imperitis durus videtur: q nō videt q̄ acerbitas ſatyrā deceat: in carminibus autem quintiliano cēſore ſolus eſt latinorū dignus legi du rior. i. difficilior editio perſij: que nunc parum habet obſcuritatis at eruditionis plurimū. Non indi gna. i. iuſta ⁊ digna leſio: alij dicunt lectio martiani: q ſi eſt leſio dic. i. offenſio: qr libere ſeptē artib⁹ cēſendo multos offendit: plures tū cōſiliat ſibi: vn̄ legā potius lectio. diſcretio naſonis. i. ouidij q̄ me diocrem illum complexus eſt: nec indiſcrete vltra vires rem aſſumpſit. Hec ergo oia ſunt indagāda i. inquirēda ⁊ cōmenda cellule memoriali. i. ipſe memorie que poſtrema capitis cellula vigere ac re ſidere dr. ¶ Ceterorū aūt ⁊c. docet ceteros phos nō pretermittēdos pſertim eos q̄ bonos moreſ pcip

plant dicens. Autem pro ſed mortalitas ceteroꝝ phõꝝ ſcʒ non poetarum:nec tam dictoꝝ nõ eſt pre terũda ſub ſilẽtio put.i.iuxta id:qđ capacitas ingenij ſuppetit.i.ſufficit:⁊ cape põt:vt ſerenitas.i. puritas dictaminis.i.ſermonis et dictamine aſc.plari:vigeat ſic.i.p poetaꝝ ⁊ grammaticoꝝ lectio nẽ ſentẽtioſa ſcʒ ↄ moraliũ phoꝝ adiunctionẽ:⁊ iocũditas metroꝝ:floreat ſcʒ ſimul ꝙ.i.ꝙtũ venera bilis facundia Tullij eſt collocãda ſcʒ in cellulis memorie:ſummis.i.maximis deſiderijs. ¶ Cauen dum eſt aũt. Docet cauẽdũ ne ſcholaſtici legẽdis poetis tpa perdant ſicut iotarius triginta annos poetis ſtudens ⁊ Vergiliũ legens neſciuit cuius vxor eſſet eneas:⁊ vt addi ſolet:cui⁹ pater dido. Preterea indi gnũ putauit hui⁹ nois magiſtri primam corripere:cũ ⁊ dei prima correpta eſt. Ni hil eñ vocis correptio ad res facit. Et or do eſt. Autẽ p ſcʒ cauendũ eſt ne cõtingat i hmõi.ſ.poetarũ oratoꝝ ⁊ phõrum lectori bus ⁊ auditorib⁹ ſup.ita vt.i. quemadmo dum contingebat iotario:videtur nomẽ fictũ a iota qui minima ẽ litera. Ipſe eñ ſcʒ iotarius tradidit ſuam ignorantiam imbuendã in gymnaſijs.i.ludis aut exer citijs hoc eſt vt dicunt collegijs:⁊ pedago gijs predictoꝝ phoꝝ triginta annis.i.ſpa tio triginta annorum. Vero pro ſed.i.cum i.qñ dies aduenifſet vt preeſſet mediocri bus:q: primo ſolẽt docere mediocres aſſe rebat ſe dubitaſſe diutius.i.valde diu cui⁹ vxor eſſet Eneas vir ille preſtantiſſimus marit⁹ creuſe:gener priami:pater aſcanij ſi ue iulij:a quo iulius ceſar ⁊ ceteri eius co gnominis traxiſſe originem ⁊ gloriam:cu ius de precipua virtute Verg. Eneida cõ poſuit.quẽ.diceret quã:⁊ ita ſcriptũ puto nam ſi vxorẽ alicuius putauit eneaʒ:dice ret quã nõ quẽ:niſi dictum eſt ex perſona poete:quẽ ſcʒ eneaʒ inquit autor: inueniſ ſet in ſerenitate.i.dilucida cõpoſitione:he miſtichioꝝ.i.dimidiatoꝝ verſuũ vergilij. hoc eſt in Eneide.vbi dimidiatos derelin querat verſus. Et requĩtus a quodã diſci puloꝝ ſcʒ illoꝝ mediocriũ qualiter poſſet vertere.i.aptare ⁊ dirigere in verſuʒ.primã ſyllabã hui⁹ di ctiõis magiſter.reſpõdit abſurdũ eſſe primã ſyllabam tãti nois abbreuiari:ſed potius ſcʒ debere pro nunciari.ſ.in prima ſyllaba accentu acuto.i.predominãte. Ecce ꝙtũ tpis ⁊ expenſe obtuſitas dure ceruicis.ſ.iotarij pdidit.i.amiſit. ¶ Cõpleto aũt ⁊c. Docet a grãmatica ad alias ſciẽtias pgredien dũ ⁊ primo ad logicẽ.⁊ ita deinceps. Vñ ordo eſt. Aũt p ſed.rudimẽto.i.eruditiõe hmõi:videlʒ lraꝝ ſeu grãmaticalis gymnaſij.i.exercitij:cõpleto nõ indebite.i.decẽter:⁊ vt cõplere ipm puer dʒ pcedẽ dũ eſt ad limina.i.ingreſſum ſcie maioris idqſitionis.i.maiora inqrẽtis:inqñ.i.dico ad limina ſcie vñ legendũ eſt ſcie nõ ſcia:q: per inquã in eodẽ caſu repetimus:niſi prius dictũ caſtigauerim⁹ quaʒ nouim⁹ indagatricẽ.i.inquiſitricẽ ⁊ exploratricẽ veri ⁊ falſi:hoc eſt logicem ſeu dyalecticam:⁊ quam ſolã nouim⁹ ſciaʒ ſciẽtiaꝝ:qñtũ ad vtilitatẽ obſtipãtẽ.i.ſapientẽ ſubiecta ſcʒ ſua:titulo ſublimitatis vt obſtipantẽ.i.opprimentẽ:ſubiecta.i.reliquas ſciẽtias illi:ꝙtũ ad cõicationẽ ⁊ vtilitatẽ ſubiectas titulo ſublimitatis.i.preſtantie ⁊ excellẽtie.hec ſcʒ dialectica aut logica inquã eſt dña ſcalaris.i. ſca lis ⁊ gradib⁹ innitẽs:quẽ preſtanti natura veſtiũ vt verus cõmentarius dicit:pmiſſarũ aut poti⁹.i. vtẽſiliũ ſuoꝝ q̃ ſunt argumẽtationes quib⁹ alie artes tanꝗ ſpolijs ab hac detractis vtunt:pbet icre mẽta virtutũ ad faſtigia.i.ſublimitates quarũlibet ſciẽtiarũ:q: in acquiſitiõe ſciẽtiarũ dialectica dʒ eſſe prior dicit.P. hiſpanus. Autẽ pro ſed:quid ſup.eſt lucidius.i.ſplẽdidus ⁊ clarus cognitiõe qnqʒ vniuerſaliũ.i.pdicabiliũ a porphirio traditoꝝ:q.d.nihil:que ſcilicet cognitio aut potius dialectica eſt magiſtra ſcientiarum triuialium.i.grammatice:logice:⁊ rethorice.⁊ potentia quadriuialium.i. reliquarũ liberalium que vt ille triuiales dici ſoleant:aut quia vulgares: aut quia quaſi tres vie ad vnũ hoc eſt ſermonẽ tendentes.nam grãmatica docet an ſermo cõgruus ſit,necne. logica an verus rethorica an diſertus:ita quadriuiales appellari ſolẽt quaſi quatuor vie ad vnũ.i.ad qñtitatẽ ten dentes geometria ad quantitatem continuam:videlicet ad menſuraʒ terre ⁊ ſimiliũ:arithmetica ad quantitatem diſcretam: videlicet ad numeros: muſica ad quantitatem etiam diſcretam ſed ſono

collocanda. ¶ Cauendum autẽ eſt in huiuſmodi ne contingat vt Iotario contingebat. Ipſe enim trigin ta annis ignorantiam ſuam predictorum philoſopho rum in gymnaſijs tradidit imbuendam. Cum vero dies vt preeſſet mediocribus aduenifſet: cuius vxor eſſet Aeneas dubitaſſe ſe diutius aſſerebat: quem in hemiſtichiorum Vergilij ſerenitate inueniſſet. Re quiſituſqꝫ a quodam ſuorum diſcipulorum qualiter primam huius dictionis ſyllabam magiſter vertere in verſum poſſet: reſpondit abſurdum eſſe tanti no minis primam ſyllabam abbreuiari: ſed potius acu to accentu pronunciari. Ecce quantum dure ceruicis obtuſitas perdidit temporis et expenſe. ¶ Comple to autem non indebite huiuſmodi gymnaſij rudimẽ to ad maioris inquiſitionis ſcientie limina proceden dum eſt. Scientie inquam quẽ veri falſiqꝫ: nouimus indagatricem: ſolamqꝫ ſcientiam ſcientiarum titulo ſublimitatis obſtipatem ſubiecta. Hec eſt inquam ſcalaris domina: que preſtanti veſtiũ natura ad ſcien tiarum quarumlibet faſtigia prebet incrementa vir

rām.i.ad numeros ſono diſtinctos:⁊ aſtronomia ad aſtroꝝ numerū:vñ ſepteȝ artibus liberalibus verſiculi. Gra.loquit.dya vo:cefert:rhe.verba colorat Mu.canit.ar.numerat:geo.pōderat:aſt.colit aſtra. Et hec eſt plenitudo ſcientiarū collateralium.i.ab his condependentiū. Laurētius autem Vallen. lib.iiij. vbi de ludo loquit docet triuiales dictas qꝺ in triuijs doceri ſoleāt.⁊ id quideȝ vero ſimilibꝰ. ¶ Ad huius aūt imperialis dñe apicē ſcādendū ⁊c.docet qua via logicē addiſcere debeāt dicens. Autē ꝓ ſed:ſcādendum eſt ad apicem.i.verticem ⁊ ſublimitateȝ huius dñe imperialis.i.imperio ſuo ceteras ſciētias dirigētis hoc ordine. Igitur.i.vt qꝺ dixi doceam intrinſeca cognitio terminoꝝ.i. ſingulorum vocabuloruȝ:⁊ copulatio nō latens.i.manifeſtatio eorum ſcȝ termino rum vt ſubiecti ⁊ predicati in propoſitione.i.enūciatione. q̄ dum ad aliquid inferendum aut concludendum ꝓponit:propoſitio ⁊ premiſſa dr ⁊ non indigna.i.debita cōnexio ꝓpoſitionū ſcȝ in ſillogiſmo ſunt apponenda quaſi ad menſam diſcētium:in ꝑmis.i.inter prima. Autem ꝓ ſȝ determinationes terminorum: quas determinationes crederē que aut quos:ſyncathegoreumata verius legi:nos appellamus ſyncathegoreumaticas.i.cōſignificatiuas.i.ſignorum ⁊ partium minꝰ principalium ſunt imprimende memorialiter id eſt ꝟtute memoratiua mēti.ſ.adoleſcētulorum:pote.i.vt pote aut quippe que deſeruiūt nō parū.i.cōducūt multū fantaſie ſophiſtice.i.ad ſophiſmata que quadā fantaſia excogitātur agnoſcēda: virtute ſuppoſitionū ⁊ ſimiliū. Autē.pro ſed:nos meminimus trebatium quo noie eſt apꝺ Horatium iure conſultus optamus viruȝ prudētiſſimū ſed imperitum in hoc.i.hac vna re ꝑteriſſe ſub ſilentio.i. pretermiſiſſe notitiā hoꝝ.i.ſyncathegoreumatū aut totius logice:qꝛ ſciētiam indignā relatu.i. que referat ⁊ memoretur aut recēſeatur. Aūt pro ſed:adueniēte die ꝓ eo quod eſt poſtq̄ dies cōflictꝰ.i.diſputatiōis aut cōtentionis aduenerat: vidimꝰ eūdē.ſ. trebatiū detētū.i.captū miſerrime ab his.ſ. artibꝰ:aut harū artiū peritis:⁊ hoc ſophiſtica.ſ.arte vincēte.ſ.eū.⁊ vidimꝰ eū ſequeſtratū.i.ſemotū ⁊ abiectū indecēter.i. indigne ac cōtumelioſe.a collegio.i.ꝯſortio ſuorum.i.ordinis ⁊ profeſſionis eiuſdem. ¶ Quid vlteriꝰ ſup.de huius miſeria dicam:ipe confuſus anguſtia.i. oppꝛeſſione pudoris.i.verecūdie ⁊ ruboris:mendicabat.i.mēdice petebat ſociatim.i.ꝑ ſocios q̄ſi a ſingulis ſocijs:id qꝺ ipe cēſebat.i.iudicabat:meliꝰ dixiſſet cēſuerat.i.iudicauerat ꝑus indignuȝ eloquio.i.narratiōe ⁊ relatu:hoc eſt dictā ſciētiā. Aūt ꝓ ſȝ:ars ſophiſtica.i.ſophiſticoꝝ.i.videri ſapiētes q̄ eſſe magis volētiū:dotata.i.ordinata fimbrijs.i.extremitatibꝰ veſtiū:hoc eſt quadā apparentia huiꝰ dñe impialis videlȝ dialectice:⁊ cōfiſa.i.freta aīo petulāti ⁊ peruſa eulogio.i.bono ſermone quaſi ꝑconio loquacitatis nugatorie.i.nihil ad re agētis ſȝ apparēter tm̄ loquētis:⁊ ꝑfuſa vultu.i.habens vultū ꝑfuſuȝ fuco.i.adulterino colore:⁊ ornatu mulieris.i.quo mulieres colorari ſolēt:reſpiciebat natiōes barbaras obliquo.i.infelici ſydere.i.miſerabiliter decipiebat ⁊ in errore terrebat quā ſcȝ artē ꝯus ſophiſticā nūc decoratā.i.a ꝟo colore ornatā i ꝯmētarijs alexādri.ſ. illiꝰ peripatetici:⁊ noſtris ⁊ ꝑfectā trāſlationē.ſ.in latinū ſmonē nouimꝰ eſſe curandā.i.cure habēdā.ſummope.i.ſummo conatu. ¶ Ad iſtoꝝ ceteroūq; ⁊c. Poſtq̄ ꝑhiaȝ i ſuas ꝑtes diuiſit:docet eas tribꝰ vitijs mēorie ſole

Triuiales.

tutum. Quid autem lucidius cognitione quinq; vniuerſalium:que eſt triuialium ſcientiarum magiſtra, quadriuialium potentia; collateralium ſcientiarum plenitudo? ¶ Ad huius autem imperialis domine apicē ſcandendum eſt hoc ordine. In primis igitur terminorum intrinſeca cognitio:coꝛūq; in propoſitione non latens copulatio:propoſitionumq; non indigna connexio ſunt apponenda. Terminorum autem determinatiōes quas, ſyncathegoreumaticas appellamus:memorialiter menti ſunt imprimende:vt pote que ſophiſtice non parum deſeruiunt fantaſie. Horum autem notitia Trebatium virum meminimus prudentiſſimum:ſed in hoc imperitum:quaſi indignā ſcientiam relatu ſub ſilentio preteriſſe. Die autem conflictus adueniente eandem miſere me ab his ſophiſtica vincente detentum vidimus:⁊ indecenter a ſuorum collegio ſequeſtratum. Quid vlterius:anguſtia pudoris confuſus:quod prius cenſebat indignum eloquio:poſtea ſociatim mendicabat. Huius autem imperialis dñe fimbrijs dotata ars ſophiſtica petulanti aīo confiſa nugatorieq; loquacitatis eulogio peruſa:mulieris fuco vultu perfuſa; barbaras natiōes obliquo ſydere recipiebat. quā in commentarijs Alexandri ⁊ noſtris nouimus:decorata:⁊ trāſlatione perfecta ſummopere eſſe curādā. ¶ Ad iſtoꝝ aūt ac ceteroꝝ ꝑfectionē triplici ſolemus vti recor-

re mādari: voce: ſcripto: ⁊ vtroqз. quoꝝ preſtātiſſimam cenſet q̄ ex vtroqз. Ordo eſt. Nos ſolemus vti triplici recordatiōe ad pfectionē iſtoꝝ ſcз iā dictoꝝ: ac ceteroꝝ. i. ɔſimiliū ſciētiaꝝ: quaꝝ pͥma eſt vocalis: ſola auditiōe ɔſtās: ſcđa mētalis. mētis ɔceptione ſtabilita. tertia vͦo cōmunis. i. tam voce q̄з mēte ɔſtās. Vocalis facit ſophiſticā. i. nudā rei apparētiā: hoc eſt q̄ tm̄ voce ɔcipiūt nec bn̄ capiunt verba ſophiſte euadūt: mētalis. ſ. recordatio facit iudiciuз. i. certā cognitionem quam iudicium preſupponit: cōmunis aūt ſi fuerit ɔtinuata facit pfectum ſcз in arte. i. cōſummatum

datione. quarum prima eſt vocalis: ſecunda mentalis: tertia vero communis. Vocalis ſophiſticam facit: mentalis iudicium: communis ſi continuata fuerit facit perfectum. Vocalis cecitatem: mentalis ſcientiam: communis vſum: vſus autem ad magiſterium properare feſtinat. Sicut enim prudentia ſine iuſtitia parum vel nihil prodeſt: iuſtitia autem ſine prudentia multum: ſic ſcientia ſine vſu prodeſt parum: vſus ſine ſcientia prodeſt multum. ¶ Si vero bone indolis ſcientie tyrunculus totam nequeat ſeriatim comprehēdere orationem: ſaltē primam rapiat pnunciationem donec gradatim procedēdo continuū poſſit producere effectum. ¶ Viſis aūt leuitatū ſciētijs de peculatione porphiriana quinqз vniuerſalium: q̄ ab Ariſtotele monſtra vocanť: attēdendum eſt ipſius ad cathegorias neceſſaria: que luce expoſitiōis in cōmētarijs noſtris his patefecimus. O quātum vtilitatis habetur in his ſi intrinſeca habeatur cognitio Nonne literalis. Sophronici facultas eſt vitio notanda? eſt inquam. ¶ Noſtra quoqз volumina ſtili

pͦ̄m ſciētē de reb⁹ veris apte diſputare. Vn̄ vocalis recordatio facit ſup. cecitatē mētalis facit ſciētiā: cōis vſuз. i. ſimul cū ſciētia traditiōem ſcitoꝝ. Vſus aūt feſtinat pperare ad magiſteriū: h̄ eſt qn̄ q̄ per vſum quoqз cōcepimus tradimus alijs: euadim⁹ magiſtri: vn̄ ſolet dici: q꞉ ſepe rogare: rogata tenere: ⁊ retēta docere. Hec tria diſcipuluз poſſunt equare magiſtro. Enim ꝑ q꞉ ſicut prouidentia prodeſt parum vel nihil ſine iuſtitia: id ſentit Cicero primo officiorum ſic dicēs. Placet ergo aptiora eſſe nature ea officia q̄ ex cōmunitate ea que ex cognitione ducantur. Et paulopoſt. Quib⁹ reb⁹ intelligiť ſtudijs officijſqз ſcientie ꝑponenda eſſe officia iuſtitie q̄ pertinēt ad hoīm vtilitatē: q̄ nihil homini dз eſſe antiqu⁹. Atqui illi quoruз ſtudia vitaqз oēs in rerū cognitione vͦſata eſt. tm̄ ab augendis hoīm vtilitatib⁹ et commodis receſſerūt. Nā ⁊ erudiere multos quos meliores ciues: vtilioreſqз in reb⁹ ſuis publicis eſſent. Et in fine illi⁹ cōparatiōis. Ergo omne officiū qđ ad coniunctionē hoīз ⁊ ad ſocietatē tuendā valet: anteponēdū eſt illi officio qđ cognitione ⁊ ſciētia contineť. Hec ille. Redeo ad tertium iuſtitia aūt ſine prudētia multuз ſubaudi ꝓdeſt. Sed q̄ras quō iuſtitia ſit ſine prudentia lnā neqз ſuū cuiqз tribuere: neqз neminē ledere: neqз iniuriā rite propulſare ſine prudentia poſſum⁹: atqз nemo iuſtus qui nō idem vtcūqз prudēs: id quidē veꝝ. ſз iuſtitiā hic vocat qua inocētes ⁊ boni viri eē dicimur: etiā phie ⁊ lrarum ignari q̄ idiotis ⁊ imperitis ad ſalutem ꝓdeſt. cū ſciētia ſine iuſtitia ⁊ gratia nō ſufficet: ſed poti⁹ inflet. Sic ſciētia ſine vſu ꝓdeſt parum: vſus aūt bonaꝝ operationum aut ſermonis latini: ſine ſciētia. i. certa arte: prodeſt multum. qđ Auguſtin⁹ affirmat de doctrina chriſtiana de vſu loquēdi quē arti ꝑponit ſine vſu. Vn̄ ⁊ Cic. in eo. i. de offi. Eloq̄ copioſe: mō prudēter: meli⁹ eſt q̄з vel acutiſſime ſine eloquētia cogitare. ¶ Si vͦo ⁊c. docet formā diſcēdi: q꞉ dū ꝓlixior ſermo ediſcēdus eſt: nō totū ſз particulatim ediſcet. Ordo eſt. vͦo ꝑ ſз ſi tyrūcul⁹. i. nouiti⁹ miles ſciētie. i. literature: bone idolis nequeat cōprehēdere ſeriatim. i. ꝑ ſeriem ⁊ ordinē totā orōnē: rapiat ſaltē primā ꝓnūciationē: donec ꝓcedendo gradatim poſſit producere continuū effectuз. Aūt pro ſed: ſciētijs leuitatū. i. faciliū indagationū vt grāmaticaliuм viſis. i. cognitis: vel leuitatū. i. vanitatum vt pote de ſpeculatiōe porphiriana q̄nqз vniuerſalium q̄ ab Ariſto. mōſtra vocātur: vt pͥmo poſterioꝝ diſputās ɔtra eos q̄ ea quaſi id eaſm cōparibus ſtellis ⁊ extra ſingularia ponūt: dicit gaudeāt vniuerſalia q̄ ſi ſunt mōſtra ſunt: eā aūt difficultatem in q̄bus ſint ⁊ quid ſint vniuerſalia proponit in pͥncipio porphirius. attēdendū eſt ad cathegorias. i. coordinatiōes ꝑdicamētoꝝ ipſius. ſ. ariſtotelis neceſſarias: ⁊ ita nō leues. Alij neceſſaria legunt. vt ſit ordo viſis ſciētijs leuitatū. i. reꝝ faciliuм attendendum eſt: de ſpeculatione porphiriana quinqз vniuerſaliū: q̄ ab ariſtotele monſtro vocātur neceſſaria ad cathegorias ipſi⁹. ſ. ariſtotelis. vn̄ porphiri⁹ ſtatim in pͥcipio. Cū ſit neceſſariū Criſarori ⁊ ad eā q̄ eſt apud ariſtotelem ꝑdicamētoꝝ doctrinā ⁊c. noſſe q̄d gen⁹ ⁊c. Que in q̄ Boe. patefecim⁹ bis. i. duplici cōmentario luce expoſitionis in noſtris cōmentarijs. O quātū vtilitatis habet in his. ſ. vniuerſalib⁹ aut ɔmentarijs ſi intrinſeca cognitio eoꝝ ſup. habeať. Nōne facultas. i. facilitas a facul qđ ꝑ facilē dicebāt antiq̄: aut facultas ſicut dicūt facultatē artiū medicinaꝝ. i. claſſis: ⁊ ſpecialis ꝓuincia ſophronici illi⁹ ꝑceptoris facultas dico lr̄alis. i. vocalis: eſt notāda vitio? Rn̄det eſt inquā. ¶ Noſtra quoqз. i. etiā nr̄a volumina

decorata ſtēmate. i. corona aut poti⁹ ſchemate. i. figura ſtili. i. dicēdi genere nō ſunt omittenda: modeſte de ſe ſentit. aut callide: q̄ hoc opus cōpoſuit. hec inſeruit vt fidē faciat boetianū eſſe. ¶ Ariſto. q̄ꝫ breuitas tota ſuccincta. i. cōpēdioſa: licet ſup. ſit voce tedioſa: ꝓpter difficultatē ſtili: q꞉ nimis fideliter voluit trāſferre. verūtamē nō eſt viſa. Bo. tedioſa: q꞉ ſua cui placēt: vñ etiā hec cēſura docet nō eſſe boetianū opus: ſꝫ ergo voce tedioſa nō tamē infructuoſa. ¶ Malui eñ. oſtēdit callide quare tedioſa ſit vt Boe. puteꝛ loqui. Enim ꝓ quia. quaſi dicat. ideo dereliqui vocēꝫ tedioſam: quia malim. ideſt magis volui (ſed magis abundat quia ſequitur potius) deſeruire trāſlationi fideli trāſferendo. ſcilicet verbum e verbo quod tamen faciendum non eſſe docet Horatius in arte dicēs. Nec verbum reddere verbo interpres fidus curabit. malui inquit: q̄ꝫ reprehendi. i. argui temeritate arrogātie ſi videlicet ſua potius q̄ꝫ ariſtotelis poſuiſſet ſenſa. Quid enim ſerenius lucida veritate Ariſto. q. d. nihil ſed quomodo tedioſam dt vocēꝫ: ſi ſereniſſima et lucidiſſima eſt. Nec. i. nihilominus: dum. i. quādo hec ſcilicet dicta geruntur. i. amminiſtrantur et fiunt: fructuoſitas grāmatice eſt relinquendum vllaten⁹ id eſt vllo modo: vbi non legemus nullatenus. ſed vllatenus. eñ pro q꞉ poſſeſſio cuiuſlibet artis commendabilis. i. laudabilis et digna commendatione: redditur iucunda per eam. ſ. grammaticam. et lepos. i. lepor. hoc eſt cultus rethorice. et honos. i. honeſtas quadriuialiū. ſ. ſciētiaruꝫ acquiſita comparatione ſtudij. i. obtenta facultate ſtudēdi aut diſcernendi inter ſcientias: nō debent omitti. Aut pro ſed: proteruitas ſtudij. i. cōtinuatum ſtudium: et quaſi proterua concertatio ſtudentiuꝫ: generat in his ſcilicet ſcientijs florem ꝛ parturit. i. ꝓducit fructum ſi proteruitas ſtudij fuerit permixta dubitatione. i. non fuerit pertinax in opiniōe. aut ſi fuerit ex more academicorum: qui nihil affirmantes ſe de ſingulis dubitare aſſerūt. vnde ē illud Ariſt. dubitare autem de ſingulis non eſt inutile: et ſi proteruitas fuerit tempeſtiua. i. ſuo tempore nata: videlicet non prius q̄ꝫ et bene intellecta: aut potius nō vltra quā docet. q꞉ vt dicit apud Aulū gelliū plato: philoſophia bona eſt o ſocrates ſi eā modice quiſpiā per etatē attigerit. at ſi vltra modum hominum eſt corruptela ꝛc.

ſchemate decorata nō ſunt omittēda. ¶ Ariſtotelis q̄ꝫ tota ſuccīcta breuitas: lꝫ voce tedioſa: nō tamē īfructuoſa. ¶ Malui eñ poti⁹ fideli deſeruire trāſlationi: q̄ arrogantie reprehēdi temeritate. Quid eñ Ariſto. lucida veritate ſereni⁹? Necdū hec gerūtur grāmatice fructuoſitas vllaten⁹ eſt relinquenda. per eā eñ cuiuſlibet artis cōmēdabilis redditur poſſeſſio iocūda. Rhetoriceq̄ꝫ lepos quadriuialiū quoq̄ꝫ bonos ſtudij cōparatione acq̄ſita pro poſſe nō debent omitti. In his autem ſtudij proteruitas florē generat: fructumq̄ꝫ parturit ſi dubitationi permixta fuerit et tempeſtiua.

¶ Capitulum ſecundum.

Viſis autem ſcholarium rudimētis ꝛ virtutū incrementis; nūc de eorum ſubiectione erga magiſtros breuiter eſt ordinandū: quoniam qui ſe non nouit ſubijci: nō noſcat ſe magiſtrari. Miſerum eſt enim eum fore magiſtrum: qui nūq̄ ſe nouit eſſe diſcipulum. ¶ Debet autem diſcipuli ſubiectio ī trib⁹ conſiſtere. ſcꝫ in attentione; beniuolētia: ꝛ docilitate. Et

Viſis aūt. Poſtq̄ꝫ inquit viſum eſt de rudimētis. i. primis eruditionib⁹ ſcholaſticorū. hoc eſt q̄b⁹ artib⁹ ſint inſtituēdi. ꝛ incremēta virtutū ſuſcipiēt: videndū eſt deinceps de eoꝝ ſubiectione: ad quā eos maximo opere cohortaꝛ quintili. vt aū hoc opus vidimus. Ordināndū eſt. i. ordine loquēdū eſt. Eſt aūt cōtextus facilior q̄ꝫ vt ordo verborū ſeu conſtructio deſideretur: ideoq̄ꝫ deinceps breuior ero. Eum fore. i. futurum eſſe: hoc eſt deſtinari ad magiſterium. ¶ Debet aūt. ꝛc. In attentione ꝛc. Hec tria docet Cicero precipue in exordijs faciēda: ſit tamē vt eadē vbiq̄ꝫ fiant. Permutatū. i. viciſſitudine ꝛ permutatione quadā. Non ſit autē

diſcholus. Diſcholū aūt non ſolū ſcholaſticū a ſchola diuiſum: ſed quēlibet eius ſimilē dici docet petrus apoſtolus di. i. Pe. ij. Serui ſubditi eſtote in omni tpe dñis: non tantū bonis ⁊ modeſtis: ſ; etiā diſcholis. Tabernas. Taberne nō ſunt ꝓprie in quibus vinū vendit̄: etenim dicunt̄ caupone: ſed ex talibus confecte domus ad ceteras res vendendas apte. Publica ſpectacula vt ſunt ludi circēſes: haſtici: gladiatorij: ſcenici. Per pompas. ſ. quaſlibet: ſ; pꝛecipue choꝛearū ⁊ cenarū vagis oculis ⁊c. Bona ſunt epitheta id eſt adiectiua ſeu attributa. Animo autē petulanti dicit: qꝛ eius petulantia manus incōtinentes facit dicitur petulans etiā petulensa petendo. ¶ Quoddam vero tempoꝛe dicit ſe in gallias ſanitatis recuperāde gratia perueniſſe. Sed ſic vt facile agnoſcat̄ nō Bo. eſſe ſ; ſuppoſitū quēuis: qui ſe Boe. mētiri volebat qui ex ſtilo gallus videtur. Ex vero Pharrhiſios Iulij ciuitatem appellat: erroneū eſt. nā ⁊ Iulius in galliam ſe aduenientem parrhiſioꝛum lutetiam inueniſſe teſtatur. Nec iuſtū videtur ꝙ parrhiſioꝛum inſectetur gymnaſiū. Nam vt dominus Gaguinus late deducit ſub beda tantum cepit: que pluſq; ducentis annis poſt Boetium fuit. Rituſq; galloꝛum facetos: hoc gallum atteſtatur authoꝛem: matronarūq; pios affatus hoc rurſus aliū nam earū inſidiatur pudicitieq;. Nullis eis pocula: aut quia ſi Boetius dici poſſet huius authoꝛ. tunc nondum celebꝛe fuit gymnaſium: aut quia italis raro commēdat̄ gallicana eruditio: vt ex epiſtola pt̄iarche pȝ: qui Parrhiſios iniuſta lance eleuat. Flauoſq; britones: hoc de Anglis ⁊ ſcotis dicit: quoꝛum plures rufi ſunt q̄ inter britones minoꝛis britannie. nā maioꝛ dicitur nūc angli acuius populi britāni potius dicendi. Tandem autem gallica lingua pꝛeſertim tempoꝛe bede: vt dictus Gaguinus commemoꝛat. Volumina lucretij: qui philoſophiā carmini cui greca multa admiſcuit: deſcripſit. Nō tantū tempoꝛis ⁊c. Sic legendum aut nō tantū opere. Germanici furoꝛis: quia bellicoſa gens Italis fuere viſa. vnde germani truces ⁊ feroces dici ſolent: ad phīam certe nō inepti. Intitulari. i. inſcribi ⁊ inſigniri eſt autem ineptum vocabulum licet titulus apte dicat̄. Magice ⁊c. inſectat̄ hiſpanos pꝛeſertim toletanos quos magice ſtudioſos fuiſſe pꝛedicant: ſed multo tempoꝛe poſt Boetium. Sunt tamen qui aſſerant parrhiſijs in ſuburbanis etiam talia fuiſſe apud diuum Germanum exercitia. De noſtris autē. i. ſi verus eſſet boe. romanis oculis lippientibus id eſt defluentibus ⁊ conuulſis: quod laſciuie ſignum eſt. Vñ. Perpetrāti fracta ſocello. ⁊ Iuuena. Oculoſq; in fine trementes. Sed hec hactenus de diſcholo ſufficiāt id eſt ſatis ſint. ¶ No. autem ſit diſcipulus violentus erga ⁊c. Docet beniuolentiā ⁊ obſeruantiā in pceptoꝛes ſeruandam. violentus. i. infeſtus erga. i. aduerſus magiſtrum. i. pꝛeceptoꝛem violentie. ⁊c. Affert exēplum di. Albinus filius albei ciuis romani pꝛodeat in exemplū violentie ſc; pꝛeceptoꝛi illate: q̄ cū nō eſſet filius dilectionis ideſt dilectione dignus: nec diligens pꝛeceptoꝛē. vero pꝛo ſed magis. i. potius pcurſoꝛ. i. nūcius ⁊ ꝑmonſtratoꝛ infelicitatis; iniecit manus ſceleratas grillo magiſtro ſuo bal-

tentus inquam ad audiendū: docilis ad intelligendum: beniuolus ad retinēdum. Iſta vero tria ad perfectionem cōcurrant permutatim. Nō ſit aūt ſcholaris diſcholus. Dicit̄ enī diſcholus quaſi ſchola diuiſus. Schola enī grece dr̄ vacatio latine. inde diſcholus q̄ſi a vacatione diuiſus. Diſcholus autē dr̄ ille q̄ diſcurrit per vicos ⁊ plateas: ⁊ tabernas: ⁊ meretricum cellulas: ꝑ publica ſpectacula: ꝑ pōpas et choꝛeas: ⁊ ꝑ cōmeſſationes: ⁊ ꝑ publicas cenas et hoc vagis oculis ⁊ effrena lingua: petulāti animo: vultu incōpoſite omnibus his ſchola poſtponit̄. ¶ Quodā vero tpe cū cauſa ſanitatis recuperande ⁊ ob aeris intēperie: rituſq; galloꝛū facetos: matronarūq; pios affatus: nos ad galliā trāſtuliſſemus multos diſcholos vti meminimus viſu percepimus in ciuitate iulij Ceſaris que Pariſius dicebatur. Multos atq; arte mendicare pꝛoſpeximus: nullis eis pocula pbie adminiſtrantibus. Flauoſq; britones ſtudij pꝛecio Romam cōmeantes grauiter indoluimus: quia Athenienſium ſcintillulis minime paſcebant̄. Tandem autē gallica lingua grecari inceperunt. Quod ſi aliquid aliud ꝙ toꝛtuoſa volumina Lucretij in ꝑtibus ſuis inueniſſent: cōſilio noſtro nō tm̄ operis perdidiſſent Germanici furoꝛis paucos inſpexim⁹ intitulari. magice autem deluſionis arte de hyberia multos vidimus magiſtrari. De noſtris autē lippientib⁹ patet: et conuuiſis oculis. Sed hec hactenus de diſcholo ſufficiāt. ¶ Nō ſit autem diſcipulus violentus erga magiſtrum. Violentie autē Albinus albei filius pro-

deat in exemplum qui cum non eſſet filius dilectionis magis vero infelicitatis precurſor: magiſtro ſuo Grille quandoqꝫ balbutienti manus iniecit ſceleratas: ac caniciem eius venerabilem fedo pedum maculauit acceſſu. Que tanti ſceleris cauſa fuit? q: ad primam aeris impreſſionem totã nequiuit comprehendere conſtitutionem. Proh dedecus: proh infelicis diſcipuli caput infelicitatis acceſſus. Tam ſcelerato Nero gaudeat herede. Tam coinquinato Anetus ſucceſſore. Grillus vero cũ Socrate: Seneceqꝫ gaudeat appetitu: Non eſt ergo dignus ſcientia qui ſciẽtie inſurgit preceptori. ¶ Luxurie a feruore ſtudeat ſe diſcipulus alienare. Hanc ſatyri triplici partitione diuiſerunt. Quandam in ornatu veſtium dicentes conſiſtere: aliam coitu: tertiã vero guloſitati aſſiſtricem. Cuiuſlibet vero rabie feculenta frequenter nouimus laborare ſubiectos. Contumelioſo coitus appetitu ſanguineũ Lucretij filiuꝫ zenonis diſcipu-

butiẽti: quã loqꝫ. i. aliquãdo aut ex timore. aut imꝑfectiõe lingue: ac maculauit fedo acceſſu. i. cõculcatione pedũ: caniciẽ eius grilli venerabilẽ. i. dignã veneratione: ſicut cenſebãt veteres. vñ Iuue. ſatyra. xiij. Improbitas illo fuit admirabilis euo. Credebãt hoc grãde nefas ⁊ morte piandũ: ſi iuuenis vetulo nõ aſſurrexerat: ⁊ ſi barbato cuicũqꝫ puer ⁊c. Que tãti ſceleris cauſa fuit: hoc eſt. q̃ras fortaſſis que fuerit cauſa vt is tm̃ ſcelus in preceptorem ſuum cõmitteret? ⁊ reſpondet: q: nequiuit comprehẽdere totam conſtitutionem. i. vt dicunt lectionẽ ⁊ doctrinam Grilli ꝓceptoris ſui ad primã impreſſionem aeris. i. ad primã pronũciationem eius que ſit aeris impreſſu ⁊ verberatione. vnde verbuꝫ dictũ volunt. Proh: exprobandi interiectio dedecus. proh acceſſus diſcipuli in caput infelicitatis. i. o deteſtabilẽ acceſſum diſcipuli ad caput. i. ad precipuam cauſam infelicitatis. Nero gaudeat taꝫ ſcelerato herede: quia ipſe fuit talis in Senecã preceptorem ſuum. Anetus qui talis in Socratem fuit: gaudeat tali ſucceſſore. Antus enĩ ⁊ melitus accuſauerunt falſo Socratem ꝙ religionẽ peruerteret. iuuenes corrũperet: leges deſtrueret: ⁊ ita per iniuriam: Socrates in carcerem detruſus. cicuta herba veneni vim ꝑ frigiditatẽ habente extinctus eſt. Verũ pro ſed Grillus bonus preceptor ille gaudeat cũ Socrate ⁊ cũ appetitu. ideſt appetitione Seneceꝫ: q: honeſtiorẽ partẽ elegerunt. Non eſt ergo dignus ⁊c. Bona ſentẽtia prouerbij loco habita. ¶ Luxurie a feruore ⁊c. Docet preterea diſcipulum eſſe continenduꝫ a luxuria quam ſatyrici tripharíam diuiſerunt. Nam alia eſt in veſtitu alia in coitu: alia in victu: quam dicit eſſe aſſiſtricẽ: quod verbale preter morem deducit. non a ſupino: quia aſſiſto in ea ſignificatione ſupinum non habet: nec a verbali: q: aſſiſtor non dicitur: ſed bene aſſeſſor verum etiam ſapientie nono. Aſtriticem legimus. quaſi ab aſſiſto deductuꝫ: vbi alij aſſiſtricem: vbi potius Neſtoris ſententia aſſiſtricem legendum eſt. Cuiuſlibet vero ſcilicet harum trium luxuriarum: rabie feculenta: ideſt fecis ⁊ immũdicie plena Ordo eſt. Nouimus ſubiectos laborare. id moleſtari torqueri ⁊ angi: quia omnis voluptas laborioſa ⁊ anxia in fine. vnde Horatius in epiſtolis. Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas. Nouimus ergo ſubiectos laborare rabie feculenta. Cuiuſlibet ſcilicet trium luxuriarum. Tota roma fleuit filium Lucretij illius ciuis romani ⁊ diſcipulũ Zenonis illius philoſophi: ſanguineum. ideſt ſanguinee complexionis: que libidinis impatiens eſſe ſolet: niſi ſanguinarum velit dicere. inuiſcatum: ideſt pollutum et irretitum ſeu illaqueatum cõtumelioſo appetitu coitus: qui tamẽ fuit ortus clariſſimis natalibus. ideſt naſcendi cõditionibus ⁊ pompis: exiſtens quantitatis procere ⁊ qualitatis: ideſt complexionis ſanguine: ſiquidem: quia certe mire eloquentie: ⁊ ingenij perſpicacis: ſed gaudebat nuptijs: ideſt coitibus cum nouis puellis quotidianis et vltra debitum: immo vltra vires nature: et hoc patre deferente. ideſt deportante et luente penam. nam conſumebat illicite patrimonium: ⁊ cenſus: ideſt redditus ⁊ vectigalia ac poſſeſſiones ſeu potius theſauros parentũ: ⁊ eminebat: ideſt excellebat cunctis zelotypis: ideſt inter cunctos zelotypos ſi ipſe zelotypus fuit aut ſuper omnes zelotypos: ſi ipſe zelotypus non fuit: ſed tamen etiaꝫ de amica quis zelotypus eſſe potuit verum cum zelotypus ſit qui nimio zelo ſuſpectam habet coniugem: hic videtur accipi pro mecho: ſed tamen zelotypus emulator forme interpretari poteſt: nam zelos emulatio et typos forma. Qui igitur ita amat vt ſollicitus ſit ne quiſquam amore ſuo perfruatur zelotypus eſt. Et zelotypia diffinitur a chryſippo egritudo animi ex eo prouenienſ ꝙ timeas ne aſſit alteri. quod cum nemine velis habere commune. Inhiabat quoqꝫ aleis ideſt alearum ludo ⁊ cellulis meretricum: ſed non deſtitutus ideſt derelictus aut liberatus ſeu potius diceret redemptus: adhuc pruritu proprio ideſt tentigine libidinis et incentiuo veneris: electus poſtea cum ſerum erat a parentibus: et deſtitutis tandem ab amicis et conſortibus et caſtigatus vndiqꝫ a creditoribus: ideſt ab his quibus debebat: ſtuduit aſſiſtere furtim: ideſt furtiue aut per furta notis et ignotis, et ita redemptus creberrime a patre ab anguſtijs crucis: ideſt ſuſpendij: tamen non po-

tuit vltimo.i.ad vltimũ exhauſta iam crumena:redimi pecunia parẽtis:ꝛ ita ſuſpendio adiudicat⁹ eſt. Ipſe ergo addict⁹.i.adiudicat⁹ cruci id eſt patibulo:compellebat eundẽ ſcilicet patrem ſuũ venire ad ſe:ꝛ hoc in lachrymis.i.ꝑ lachrymas:ꝛ petẽbat ab eo voce q̃rula.i.queruloſa oſculum. Sꝫ ceteres nimium facilis eſt nõ:opus eſt ꝯſtructiõe. Indulgere.i.operã dare ꝛ intẽdere:ſꝫ aliud ſignificet. Non eñ hic poſſunt accipe vocabula in ſua elegãtia ꝛ vera ſignificatiõe:ſꝫ in ea q̃ poſita ſunt. Mores informare.i.docere:ſed latine dicere- tur moribus ꝛ neſcio an ſic ſcriptum ſit. Sunt autem de hac re vulgari verſiculi. Lucretij caſum pater aſpice:non ſine ꝛa tum. Incaſtigatum ſi non vis ꝑdere nasum. Meretrix hic dicit̃ ꝓſtituta. Nonaria a nona hora:qua ſumere licebat romanis cibum. Unde Martialis. Imperat extinctos frangere nona toros. Nec ante eam horam licebat lupanaria aperire:vnde nonaria dicta eſt:etiam apud Perſium. Eſt ergo meretrix nonaria:id eſt prandij ſectatrix:quia venter mero eſtuans de facili ſpumat in libidinẽ. Eſt ianua inferni:quia peccandi occaſio: via iniquitatis:quia furari et latrocinari fidemq̃ꝫ frangere multis ſuadet. Scorpionis percuſſio.qꝛ in fine venenum habet ſicut ſcorpio vel ſcorpius in cauda:qꝛ omnis anima triſtat̃ poſt coituꝫ.ideoq̃ꝫ Demoſthenes recte dixit Laidi meretrici corinthie.pro qua imperiti thaidẽ ſcribunt non tãti emo penitere. Hiſtoria eſt apud Aulum Gellium libro primo. Viſcarium id eſt inuiſcatio illaqueatio ꝛ irretitio ſcelerum:quia omnium ſcelerũ putatur dulciſſimum:ꝛ maxime carnale ac beſtiale ſenſualitati complacens. Puteus interitus.quia ſcientes ꝛ valentes ſeſe immergunt miſeri amantes.interitus autem et iacinctus inus et iouinus. Pater inquit cunctis ſed nũc:quia nõ exprimitur paucis aut nullus patet. Nam de iacintho in florem ſui nominis per impatientiã amoris verſo intelligendum non eſt cuꝫ nihil faciat ad propoſituꝫ:ſed de duobus ſcholaſticis:qui mirabiliter propter meretrices vitam finierunt. ¶ Commeſſationibus ꝛc. Proſequitur ſecundam luxurie ſpeciem id eſt comeſſationem et ebrietatem que ſe habet ad luxuriam coitus: vt cauſa ad cauſatum: quia vt dicit Comicus. Sine cerere et baccho friget venus. Et contra vt dicit Hieroñ. Venter mero eſtuans de facili deſpumat in libidinem permutatim id eſt facta permutatione: quia viciſſim inſunt prius gula: deinde coitus ſed in quibuſdam etiam coitus eſt cauſa crapule: ſed in diuerſo genere cauſe. Nam coitus eſt cauſa finalis crapule:ideo enim multi ventrem onerant. vt ad venerem potentes ſint. crapula autem eſt cauſa effectiua coitus itaq̃ꝫ permutatim ſunt inter ſe cauſe. Non modice ſumptum. id eſt immodice: quod Varro apud gellium docet: cetera nota ſunt. Que etiam peſtis:id eſt perni-

luꝫ tota Roma fleuit inuiſcatũ:quã tñ clariſſimis ortus fuit natalib⁹:quãtitatis ꝓcere ꝛ ſanguinee qualitatis mire ſi quideꝫ eloquẽtie:ꝑſpicacis ingenij:ſed quotidianis et vltra debitum nuptijs gaudebat:patre penam deferẽte patrimoniũ eñ parentũq̃ꝫ cenſus illicite ꝯſumebat:cũctiſq̃ꝫ zelotypis eminebat. Aleis autẽ et meretricum cellulis ſemꝑ inhiabat. Propria aũt:adhuc nõ deſtitut⁹ pruritu:poſtea a parẽtib⁹ eiectus tãdem ab amicis ꝛ cõſortibus deſtitut⁹ a creditoribus vndiq̃ꝫ caſtigatus:alias fatigatus:notis et ignotis furtim ſtuduit aſſiſtere: crucis ab anguſtijs a patre creberrime redẽptus:vltimo tñ parentis pecunia redimi nõ potuit. Cruci ergo addictus eundẽ ad ſe venire lachrymis cõpellebat:oſculũq̃ꝫ voce q̃rula petebat. Pietatis autem motio ad filij petitioneꝫ patrem erexit:erectiq̃ꝫ filius naſum morſu ſecuit acutiſſimo dicens. Quare a meis primis erroribus incaſtigat⁹ euaſi? Et q̃d magiſtri mei documẽtis nõ obediui:ſocioſq̃ꝫ meos contẽpſi. Filij patrem neceſſe eſt indulgere caſtigationi:magiſtrumq̃ꝫ diſcipulum mores informare. Ecce quantũ deteſtabilis eſt meretricum incurſus. Eſt auteꝫ meretrix nonaria:inferni ianua.via iniquitatis:ſcorpionis ꝑcuſſio:viſcariũ ſcelerum.puteus interitus. Et ſi qua eſt alterius luxurie ignominia qualibet eſt alia prauior.ſcelerumq̃ꝫ deterior. Interitus autem iacintinus cunctis patet,ꝛ iouinus. ¶ Comeſſationibus et ebrietatibus ſecũda ſpecies luxurie dotata permutatim tanquam cauſa ad cauſatum cum predicta gaudet ſuſtineri:propter coitum enim fit ebrietas relatiue. Necnon et ceterorum vitiorum genera. Vinum autem modice ſumptum intellectui videtur conferre augmen ꝛ non

cles pſorte vitioſo deterior: diceret peior: quaſi dicat nulla gymnaſijs. i. ſtudijs z exercitijs ſuis. Pru
dentium ſcȝ magiſtrorū diſcretio id eſt virtus diſcernendi dignos ab indignis. ¶ Hec aūt ſcđa ſpe
cies eſt preambula. i. preuia prime: q2 generat ſepe primā. Eſt aūt pediſſequa. i. ſubſecutiua poſterio
ris. diceret poſtreme: q2 de tribus loquitur naȝ amatores ſolent z veſtibꝰ gaudere pcioſis. ¶ Tertia
zc. Proſequitur ergo tertiam ſpeciem luxurie: que eſt in nimio veſtitu. Naȝ luxuries eſt omnis ſuper

modice ſumptū rationē perturbat: intellectum hebe-
tat: memoriā eneruat: obliuionem immittit: errorem
infundit: ignorantiā producit. Ubi enim ebrietas: ibi
furor dñatur. vbi furor: ibi nulla ſapiētia: ſed inſipien
tia puagatur. Huius autē rationis quotidiana patēt
exēpla virtutū detrimenta. Que etiā peſtis conſorte
vinoſo deterior: q2 ſi ſtudere neqt ceteros gymna-
ſijs inhiare volētes corrodit. horrorē litis cōfouet: vl'
pugnis ceſus opē orat. O qualis pmixtio ſtudētibus
eſt cū diſſoluto. Eijciat ergo ab integritate conſortij
tales prudētiū diſcretio ordine irregreſſibili: z hoc tpe
determinato. ¶ Hec aūt ſecūda ſpecies prime qū-
qȝ preābula eſt: poſterioris aut pediſſequa famulaqȝ
appetitiua. O quantū erroris immittit ebrietas: niſi
freno ſobrietatis vel caſtitatis caſtige t ad vnguem.
¶ Tertia vero luxurie ſpēs eſt cōcupiſcētia: q ornati
bus inhiat: potentūqȝ pgeniei maritata conſiſtit: q-
bus paupertatis tota facultas cedit inuicta. Hec autē
veſtium gaudet varietate frequēti: carūqȝ inſigilla-
tione mēbratim pectinis bñficiū ceſariē polire: z ca-
lamiſtri tortuoſitate: florūqȝ diuerſitate ſeriatim la-
ſciuire: gulāqȝ ſuā fuco pfūdere: nouaculeqȝ frequēti
caſtigationi inhiare: ſignū aromatibꝰ adimplere: gē-
matis colla monilibꝰ parthorūqȝ cingulis ventrem
caſtigatū plebi oſtēdere: roſtratis tabulatiſqȝ calceis
vt regina icedere: colloqȝ elato: gutture inflato: ſupci
lio mutilato: oculo impudico: faſtuoſoqȝ inceſſu ſemi
circulariter incedere gaudet. Raris autem parumqȝ
modeſtis ſermonibus ampulari: appoſitiſqȝ cibarijs
omnia faſtidire: litibus ſeruientes pbis affines cru-
ciatibus ignotos affligere: vltimo raroqȝ ſcholis in-
tereſſe feſtinat. O qualis quātaqȝ vitiorū eſt permi-
xtio. Cum quodam tēpore me Athenis cauſa diſcen
di recepiſſem Ganimedem Pyrrhi dictatoris filium

flua abundantia: vnde z ſegetes nimium
pingues luxuriare dicuntur. Eſt aūt ma
ritata. i. indiſſolubiliter cōiuncta proge-
niei potentū. i. diuitū z magnatū: in ſigil-
latiōe. i. quaſi ſigillis z ſcutis intextis in-
terciſione: mēbratim: quaſi per mēbra et
gaudet polire. i. comere exornare ceſariē
i. comā precipue virilem quaſi vēto cedē
tem bñficio pectinis z tortuoſitate. i. cri-
ſpitudie z incuruatione: calamiſtri id eſt
ferri calidi quo criſpantur capilli: gaudet
laſciuire ſeriatim. i. per ſeriem adhibitis:
z gaudet pfundere gulā id eſt partē gut-
turis prominentē fuco. i. colore adulteri-
no: z inhiare id eſt intendere frequēti ca-
ſtigationi. i. emendationi ſcȝ actiue: noua
cule. i. cultri raſorij: qui emendat barbaȝ:
eadem radendo: z gaudet implere ſinum
aromatibus id eſt varijs odoribus z gau
det adimplere colla monilibus id eſt or-
namentis colorū gēmatis. i. gemmis inſi
gnitis: quod potius mulierū eſt. Et gau
det cingulis id ē cincturis z balteis par-
thorum qui optimi ſunt ſagittarij: z ſagit
tandi equitandiqȝ artē ac vera dicere pci
pue ſuos docent: vt author eſt Herodotꝰ
et ita pulchris gaudēt cingulis: z gaudet
oſtendere plebi ventrē caſtigatuȝ. i. com-
preſſuȝ: z incedere vt regina calceis tabu
latis. i. in morē tabularū z limarū inciſis
et roſtratis. i. anteriora longa z acuta vt
noſtra aluū habētes zc. Semicirculariter
ideſt trementibus natibus et in ſemicir-
cularem motū agitatis. Et amputari id
eſt. inflari: z gaudet faſtidire: ideſt ſuper-
be contēnere omnia appoſitis cibarijs z
affligere ſeruientes ideſt miniſtrantes li-
tibus affines probris: ideſt contumelijs
ignotos cruciatibus: et feſtinat vltimo et
raro intereſſe ſcholis. Pyrrhi dictatoris
zc. Dictator rome ſummus erat magiſtra
tus vt pote qui ſolo dictamine omnia ge
rebat z ſine cōſilio patrū in quēlibet ani-
maduertebat: nec vltra ſex menſes legiti
me dictaturaȝ tenebat. Peduli ideſt pe-
dum indumentis interioribus: limbatis
ideſt limbo ornatis. hoc eſt faſcia z quaſi
fimbria quadā: z caligis maculatis ideſt
maculis diſtinctis per oram. ideſt per ex-
tremitatem z inceſſit quandoqȝ tibijs ce-
drinis. i. ligneis baculis ſuffultus. ideſt
elatus nudis pedibus: z vt ſtomachatus
ideſt indignatꝰ z ſtomachoſe locutus im-
petijt. i. laceſſiuit z iniurijs affecit ariopa
gum. i. locum iudiciarium athenis z pro-
uidi idem proſpexi ſepiſſime caute ne in-
ſurgeret mihi: q2 eraȝ alienigena. Cōpo-

Cum aūt ⁊c. In hoc tertio capitulo cohortatur ſcholaſticos ad conſtantiam ⁊ aſſiduitatem in bonis ſtudiis qua ſm Cicero. in officiis nihil eſt in tota vita pulchrius aut decētius. Prima ſcilicet cōſtantia parit. i. acquirit. Secunda. ſ. inconſtantia diſſoluit. i. diſſipat parta. i. acquiſita: ipſammet inconſtantiam. hoc emphatice dicit. ſicut dicit Therentius ſeruum ſceleſtum ſcelus: hominem ſenem ſenium. ſapientem ſapientiam: muliebrem mulierꝫ. Qui inhiabat ſatyricis atramentis. i. ſcriptis ⁊ caracteribus nigris quaſi vero non ſenſum ſed colorem elementorum admiraretur: mēſurnus. i. per menſis ſpatiuꝫ: dat rei quod temporis ſicut maro nocturnuꝫ vocat lupum noctu ambulantem: ⁊ inhiabat perſepe. i. valde ſepe diurnus. i. per diei ſpatium hiſtoriographis. i. hiſtoriarum ſcriptoribus: et annuus ideſt per annum ſpatium elegiacis. i. elegiarum ſcriptoribus. et hoc ſi ſenſus eſt: quia hos lectitabat et non componebat: qđ videtur eſſe ex eo ꝙ dicit atramentis. Satyrici ſunt qui ſatyras ſcribunt. ſatyra autem carmē eſt maledicum ad carpenda vitia iuuentū. Hiſtoria eſt res geſta: ſed a memoria nr̄a remota vt vult Cice. Elegia eſt carmen de miſeria vt de infelicibus amoribus ⁊ defunctis. cuiuſmodi ſunt epitaphia et ſimilia quorum ſtructura ē facilis ⁊ intellectio nō difficilis: vnde plus temporis illi impartitus eſt: et lamentabatur. i. conquerebatur propter difficultatem ratione diſſerendi Ariſto. i. ſcripti ariſtotelici: aut diſſerēdi ariſtotelem ideſt doctrinam eius. aut ſi eſt ariſto. dic inhiabat Ariſto. ratione diſſerendi ideſt vt diſſereret eum. aut in ratione diſſerendi. id eſt diſputandi que eſt in dialectica: quia ſequitur: ⁊ inhiabat q̊ꝫ menſurnus in editionibus phyſicis que ad medium cogruunt: et in compilationibus. xij. tabularū legum. qō. xij. tabulis continentur et ad iuridicum pertinent. Et non dicit intendebat aut incumbebat aut ſtudebat: ſed inhiabat quod quaſi canum eſt qui hiando predam ſectantur: volens immodicam eius ſignificare operam: nam nimis vehementer omnia inceptabat: vt fere ſolent qui nihil perficiunt. inhiabat autē quaſi inſtantaneus. ideſt per inſtantia ⁊ ad punctum temporis illis inſudās que totam hominis vitam exigunt. Siquidem ideſt quia certe extiterat faſtiditus diceret tedio affectus in breui ſcilicet ceptis ſtudiis. Aliquantulum induliſſet. ideſt diligentius operam dediſſet quam plures. Boetius verius dixiſſet complures. ¶ Tandem mercator

omnibus p̄dictis laborantē inſpexi: qui quādoqꝫ pedulis libatis quādoqꝫ caligis maculatis per orā cedrinis tibiis elatu nudiſqꝫ pedibus inceſſit: ariopagumqꝫ vt ſtomachatꝰ impetiit. cauteqꝫ ſepiſſime prouidi ne mihi inſurgeret: quia alienigena eram. Quid plura dicam? ad tantam licet inuitus deuenit inopiā ꝙ ea que prius faſtidiendo contēpſit: mendicās corrogādo compoſuerit: fortune meatu permutato. ſed hec hactenus dicta ſufficiant.

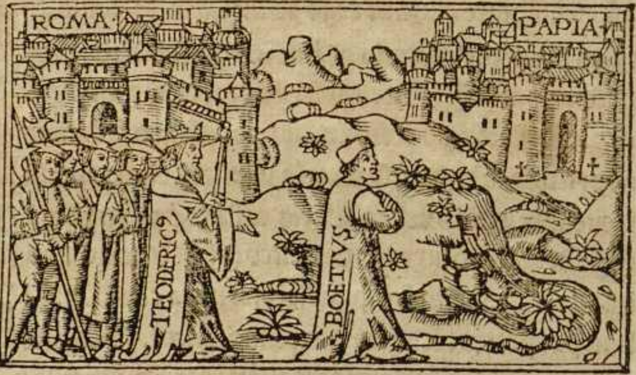

¶ Capitulum tertium.

Cum autē diſcipulus ad ꝑfectionē tēdere teneat: effectiuā cauſam perfectionis. vt pote cōtinuatis cōſtātiā prout facultas ſuppetit mēti dinoſcat imprimere. Quid eī̄ in dilectionis opuſculo lucidius conſtantia? Quid incōſtātia nequius? Prima parit: ſcđa parta diſſoluit. Pria procedit: ſecunda retrocedit. Prima colligit: ſecunda collecta diſpergit. Cuꝫ autem gymnaſiis inſudare decreuimus: magiſtratuſqꝫ vicē dignū duximꝰ obtinere: filiū inconſtantie immo vt veriꝰ dicā: ipſammet incōſtātiā fortuna noſtris aſſignauit p̄ceptis imbuēdū. Qui ſatyricis inhiabat atramētis mēſurnꝰ imbuēdū. Hiſtoriographis ꝑſepe diurnꝰ. Elegiacis annuꝰ.

ta eſt prima pditis ſcholaſticis via. nā minus laboris exigit mercatus ⁊ multis ſine experiētia ꝓbet aditū. Sentina aluus nauis recipiēs aquā immūdam fere ⁊ grauiter olētē. In hiatū nauſee. i. vomitum inſultu pōti. i. aquarū marinarū: totū ꝓ parte poſuit: vt Maro. Enei. j. Ingēs a vertice pōtus. In puppim ferit pōti. Dicit inundātis. i. extumeſcētis ⁊ vndas egerētis: hortolanus. i. holitor: ſʒ hoc ab euāgelio cepit. vñ Boetianū non dicaʒ. Legumine accipi videtur hic ꝓ quolibet frumento: cum ſit tantum eoꝝ q̄ manu legunt: vt fabe: piſa: lupini ⁊c. Militie ſe trāſtulit. locus videt ſumptus ex primo ſermone primi libri apud Hora.

Nōe ꝟo differēdi Ariſt. lamētabat nocturn⁹ i editiōibus quoqꝫ phyſicis mēſurn⁹: duodecimqꝫ tabularū compilationibus: quaſi inſtātaneus. Oībus ſiquidē in breui extiterat faſtiditus. Si vero librorum inſpectioni eorumqꝫ ſcripture aliquātulum indulſiſſet: q̄ꝑ plures phorum inſpexiſſe: nulliqꝫ licet breuiſſimo tpe manus iponere ꝑficiētes alias ꝑfectiōes. ¶ Tādeʒ mercator incepit eſſe nauigio. Primo ꝟo noctis ſpatio nauſee in hiatū ſentina cogēte ꝓuocatus: ⁊ demū ponti inſultu perterritus inūdantis hortolanus eſſe cupiebat. Deficiente vero legumine militie ſe tranſtulit exercitui. Viſis autē hoſtiū incurſibus fuge terga commendabat. ¶ Cratoniſqꝫ ſtudijs tutius inhiabat: cuius ſemicirculi capacitas multis formidabat (al's informabat) qōnibus. Superioris vero circuli latitudo zodiaci formata planitie dragmis arriſit ſeptemplicibus. ¶ Prima vero literalis ꝓtractio q̄ſiuit vtrū celi empyrei dñatio terrenitatis aliqua participe natura poſſit obfuſcari? ¶ Secunda vtrū ſpirituuʒ vitalis ſeruitus terrene fecis ambitu queat nature ſubſidio denigrari? ¶ Tertia autem an iudaice trine diuiſioni polorum: an ariſtotelice ſimplici acquieſcendum ſit partitioni? ¶ Quarta ſi iudaice: an termini ſint ex ipſis an in ipſis an quilibet ſigillatim? At ſi ariſtotelice cuʒ partes totius localiter mo

¶ Cratoniſqꝫ ſtu. ⁊c. Cū minora nō poſſet maiora ⁊ difficiliora ſectari cepit vt incōſtātes fere ſolēt. Affectate aūt videtur hāc ſedem cratonis excogitaſſe q̄ſquis eſt autor: vt ſua ſtudia oſtētaret. nam eiuſmodi queſtionū potius q̄ʒ lr̄arū ſtudioſus ⁊ peritus videt. Que quidem q̄ſtiones q2 ad phyſicum aut metaphyſicū theologūqꝫ nō ad gr̄amaticum neqꝫ diſcipulū adhuc rudē ſpectāt: paucis a nobis trāſigent. Et fere cū ordine qui talis eſt. Ipſe inhiabat diutius ſtudijs cratonis illius phi: cuius. ſ. cratonis capacitas ſemicirculi. i. circūferentie ſemicircularis forte ſedis eius iformabat multis queſtiōibus quas videlicet illic inſcripſerat. Vero pro ſed latitudo circuli ſuperioris: formata planicie zodiaci. i. habens protractionē in formā zodiaci i planū ducti: arriſit. i. alluſit ſeptemplicibus drasmis. i. diſcurſibus queſtionuʒ: vt ſit a noīatiuo drasmos qui dr̄ curſus a verbo dramen. i. currere. aut ſi eſt a dragma qđ grece dragme dicit. dicamus metaphorice locutū de ꝓportiōibus dragmarū. verū facilius eſſet dicere drametis ſcriptā. i. repreſentatiōib⁹ zodiacus eſt circulus in celo quē ſol nunq̄ʒ egredit continens duodecim ſigna ab aīalibus dicta: vnde ⁊ zodiacus dictus. Nā zoon dr̄ animal ⁊ zoditū animal paruū. Animaliū autem. i. ſignorum in zodiaco noīa ordo ⁊ numerus patēt his verſibus. Sūt aries taurus gemini, cancer leo virgo. Libraqꝫ ſcorpius architenens caper amphora piſces. Vero pro ſed prima protractio lr̄alis. i. prima inſcriptio q̄ſiuit hāc queſtionem: vtrū dñatio. i. dñs celi empyrei: hoc ē de⁹ poſſit offuſcari. i. pollui ⁊ inficiari aliqua natura participe terrenitatis. i. vtrum cura terrenorum diminuat lumen diuinum ⁊ det ſecuritatem? ⁊ certum eſt ſecundum fidem q̄ꝙ non: credebat tamen id epicurus vñ ei⁹ imitator flaccus di. in primo ſermonū. Credat iudeus appelli. Non ego nāqꝫ deos didici ſecurū agere euū. ¶ Scđa ſup. q̄ſiuit vtrū ſeruit⁹ vitalis ſpirituū. i. vtrū ſpūs angelicus iuſſu dei amminiſtrās queat ſubſidio nature denigrari ambitu. i. cōplexu fecis terrene. i. an ex humili miniſterio denigret dignitas angelica? Et certū eſt q̄ꝙ nō. q2 angeli etiā minoꝝ vidēt faciē dei. ¶ Tertia aūt queſiuit an ſit acquieſcēdū trine. i. triplici diuiſiōi poloꝝ. i. celoꝝ iudaice. i. ſm iudeos ⁊ chaldeos: q vltra planetas tres poſuit celos. ſ. ſtellatū criſtallinū ⁊ empyreū. quos q2 ſacre ſcripture teſtimonio poſuerūt etiā nos ſequimur. An acquieſcēdū ⁊ ſimplici partitiōi poloꝝ ariſtotelice. i. q̄ʒ ariſtoteles poſuit dicēs: extra celū nihil eſſe: loquēs de firmamēto. cui macro. ⁊ alij phi aſtipulant. ¶ Quarta ſup. q̄ſiuit ſic acqeſcendū eē iudaice partitiōi dicat: an termini. ſ. hoꝝ triū celoꝝ ſint ex ipſis. ſ. celis. i. ꝯtinui an in ipſis. i. cōtigui an q̄libet ſup. ſint ſigillatim. i. ſeorſuʒ ſic diſtincti vt ſe nō cōtingāt. i. an vltia'pa inferior celi ſic ſuperiori cōtinuet vt vnū faciat: an ſolū ꝯtigua ſit: an ēt diuiſa vt interſit aliqđ? et certū eſt q̄ꝙ cōtigui ſunt celi. Et queſiuit ſi acquieſcat ariſtotelice partitioni cū. ſ. ita ſit q̄ꝙ partes toti⁹. i. celi

Prīa qō.

Secūda

Tertia.

Quarta

moueanť localiter:quare totū non moueť?quia partes celi moueňť circulariter:ſed totum celum ſe habet vniformiter reſpectu cētri:ita vt ſemꝑ ſurſum ſit:⁊ candē naturā habeat quaſi motū non ſit: Quinta. cū tñ moueať circulariter nō in rectuȝ.❡Quinta ſup.q̄ſiuit cur ſit cōtinua trāſmutatio elemētoꝛuȝ Dici pōt ꝓpter cōſeruationē noſtrā.nā niſi aer trāſmutareť fieret penitus coꝛruptus ⁊ infectꝰ:⁊ ita aliqñ ꝑ cōdēnationem reſoluiť in aquā:⁊ per rarificationem in ignem:⁊ ita de ceteris.Sed cū trāſ-

neanť;quare totū nō mouetur?❡Quinta cur cōtinua elemētoꝝ ſit trāſmutatio:⁊ an cadē ſunt que pꝛimo fuerūt elemēta:an alia cōſiſtāt?❡Sexta cū vnū elemētoꝝ contrarioꝛū:vt aqua accidentalem capiat qualitatem:vt caliditatem:quare non ignis accidentalem accipiat frigiditatem?❡Septima an aliqua zona noſtra ſit habitabilis. Que habitantinm pꝛimeua natiuitas?quis acceſſus coꝛū?qualiſqꝫ receſſus?❡Circuli vero mappa ſecundi nouenaria oculos intuentiū detinebat inſpectione.Quarū pꝛimaȝ zodiaci latitudinē modificantē cōtinebat circuloꝛuȝ qualitatē inſpectiue:coꝛuloꝛūqꝫ terminos diffinitiue totiuſqꝫ foꝛme quātitatē pꝛogreſſiue.❡Secūda an ſtelle fixe ſint ī celo ſuperioꝛi:an in ꝓpꝛijs circulis cōmeātes planetaꝝ inſtar ꝑuagari diſcernanť?❡Tertia an comete ꝓdigialiter rubētes circulariter cū ceteris planetis percurrant:an deſtructiue creature in

mutatio ſit ꝯtinua:q̄ſiuit an ſint eadē elemēta q̄ fuerūt pꝛimo:an alia cōſiſtaȝ? Et certū eſt ꝙ totū elementū nō tranſmutať ſed ꝑ parte eadē cōſtare:ſi cōcedamꝰ nullam partē aeris eſſe q̄ ſemꝑ fuerit aer:adhuc tñ dicerē ꝑ ꝑte elemētū aeris eſſe idē numero:qꝛ veriſimile eſt quāuis eandem particulā aeris q̄ aliqñ trāſmutata eſt in aquā aut in ignē rediſſe ſub natura aeris ⁊ ita māſiſſe eandē nūero:ſicut hō in cinerem et terrā reſolutus ſuſcitabať idē nu-
Sexta. mero.❡Sexta q̄ſiuit cū vnū elemētoꝛuȝ cōtrarioꝝ vt aqua q̄ cōtrariať ꝓpter q̄litates igni.eſt em̄ frigida et humida cum ignis ſit calidus ⁊ ſiccꝰ:capiat q̄litatē accidētalē.i.ꝑ accidēs aduenientē pꝛopter admixtas partes terre aut aeris vt caliditatē:quare ignis.i.alterū cōtrarioꝛum nō accipiat.i.admittat ī frigiditatē accidētalem?Nō eſt:qꝛ elementuȝ ſuperius hȝ inteſius ſuas qualitates qꝫ inferius. ita vt nō admittat partes alterius elemēti cuȝ qualitate ꝯtraria quin eā expellat illico. aut ſi minoꝛ eſt poꝛtio ignis:potius extinguať qꝫ cōtrariā qualitatē vt frigiditatē aut humiditateȝ admittat. Secus eſt de aqua q̄ nō tam intēſe ſuas qualitates hȝ vt nō admittat ꝯtrarias ſaltē in partibꝰ
Septia. admixtis.lȝ nō in ſe.❡Septima ſup.q̄ſi
v.zone ce uit an aliqua zona.i.aliq̄s circulus ⁊ pla
li ſȝ oui. ga terre ſit habitabilis a noſtra.i.ꝑter hāc noſtrā?Et certū ē ꝙ ſic:qꝛ cū ſint quinqꝫ zone quarū q̄ me
Oꝛbis di dia ē nō ē habitabilis eſtu.Nix tenet alias duas.due ſūt habitabiles:qꝛ tēperate iter frigus ⁊ can-
uiſio. ma ſȝ carū vnā habitamꝰ:⁊ diuidiť in tres ꝑtes mūdi.Aphꝛicā.Aſiā.⁊ Europā.reliquā quā certū eſt habitabilē eſſe dubitamus an ſit habitata:⁊ videť ꝙ ſic:qꝛ deus ⁊ natura nihil faciūt fruſtra.ſed ſi habitata eſt:dubitať que ſit pꝛimeua natiuitas illic habitātiū.i.que ſit oꝛigo:⁊ ſi dicať q̄ nobis.vt etiā ab adā deducti ſint.dubiteť quis acceſſus coꝝ ad illā zonā fuerit.nā neqꝫ per toꝛridā zonā:neqꝫ ꝑ frigidas ꝑtȝ acceſſus:⁊ qualis ſit eoꝝ receſſus qui eque difficilis eſt.Neqꝫ loquiť de antipodibus quia illi ſunt in eadē zona cū nobis.cingit em̄ quelibet zona totū globum terre:⁊ ſi quis eā totā circūeat:ita vt nō regrediēdo ſed ꝓgrediendo ad locū vñ ꝓfectus ſit ꝑueniat ſemꝑ ab vna parte vetabiť toꝛridā zona ⁊ reliqua frigida:⁊ ſi frigidā ꝑtrāſire ex tranſuerſo potuerit:perueniet ad eandem zonaȝ noſtrā quapꝛopter ad reliquā habitabilē peruenire nemo poterit:niſi per toꝛridā.quocirca q̄ antipodas nō ſolwiť q̄ſtio.❡Circuli vero ⁊c.Pꝛoſequiť vt dixi diligenter reliquā partem ſedis diuerſis q̄ſtionibus inſcriptā:⁊ dixit vero ꝓ ſed mappa.i.planicies:ſed barbarū eſt circuli ſecūdi qui erāt in ſede Cratonis detinebat oculos intuētiū:vt ipſius incōſtātis inſpectione nouenaria.i.nouē
pꝛia qō. queſtiones cōtinēte.❡Quaꝝ pꝛma tenebat latitudinē zodiaci:modificātē.i.ꝯmenſurātē inſpectiue qualitatē circuloꝝ.ſ.ceteroꝝ:vt tropicoꝛūqꝫ polariū ⁊ eq̄noctialis ⁊ modificātem terminos coꝛuloꝝ i.illoꝝ ſemicirculoꝝ diffinitiue.i.ꝑ diffinitiōes ⁊ ꝓgreſſiue quātitatē totiꝰ foꝛme.i.q̄ſiuit circulos ce-
ſcda qō. leſtes ⁊ eoꝝ deſcriptionem q̄ in tractatu de ſpheris enodanť.❡Scda ſup.qō ex nouem illis erat:an ſtelle fixe ſint in celo ſupioꝛi.i.firmamento:an ipē cōmeātes in ꝓpꝛijs circulis diſcernātur ꝑuagari ad inſtar.i.in moꝛem planetaꝝ:ſed nō dicemꝰ ad:nam inſtar eſt:quaſi in ſtatum ⁊ foꝛmā.vacat ergo ad.Veruȝ quātū ad qōnem lȝ ſtelle fixe q̄ nō ſunt erratice:hoc eſt q̄ planete nō ſunt:moueātur motu raptus:ipſiꝰ firmamēti:ſunt tñ q̄ ſingulis ſuos circulos dent:⁊ acceſſum ⁊ receſſuȝ.vñ ſignoꝝ ſitum
tertia qō mutatum cenſeā.❡Tertia ſup.q̄ſtio erat an comete.i.ſtelle crinite ſeu comate rubētes.i.ſanguineo coloꝛe ardentes.vñ Maro.Nec totiēs dixi arcere comete:ꝓdigialiter.i.ad ꝓdigiū ⁊ oſtentuȝ caſus alicuius pꝛincipis?percurrāt.i.totum curſum peragant circulariter.i.per totū circulū celi ab oꝛientem occidentem ⁊ ecōuerſo cum ceteris planetis?Ex hac ſi percurrāt cum ceteris planetis ſequeretur cometā eſſe planetam.vnde foꝛtaſſis cenſuit cometaȝ planetā ex eo ꝙ errare putetur ſicut plane

te quibus tamen ſm Pliniū nihil minus errat. Aut dic percurrant.i.perpetuo currant vſqꝫ ad fines tpm. An ipſe deſtructiue creature.i.q̄ꝛ notant deſtructionem: ⁊ ita ſunt inimice nature reuertant̄ in ſuum chaos.i.priſtinam materiā informē: permiſſiōe nature naturātis.i.dei oīa ꝓducentis. Hoc eſt diſquiſiuit de cometis an eſſent ſtelle in firmamento: aut aliquo planetarū orbe poſite: ⁊ ita ꝑpetuo durature: q̄uis nō ſemꝑ videantur: an q̄ꝛ malū portēdunt: deus ex ſua bonitate reſoluat eas in ſua principia? De hac re pithagoras ſenſit ꝙ eēnt planete. Democritus ⁊ anaxagoras ꝙ ſint de natura celi. Ariſto. ꝙ cometa ſit exhalatio ignea de natura elemētari ⁊ ita reſoluatur in ſua principia aut abſumat.

ſuum choas reuertātur nature permiſſione naturantis? ¶ Quarta an inferioris nature complexionata virtutem ſiue eclipſum contrahant ex planetis: an ex primis generantibus? Si ex planetis vtrum neceſſitate: an ſm euentū. Si vero ex generantibus cū vnū generantium ſit album ⁊ aliud nigrum: quare generatum ex his album ⁊ nigrum nō eſt? ⁊ quare generatū quādoqꝫ in extremitatibus aſſimilat̄ patri: in ceteris parturienti: quãqꝫ neutri generantiū. ¶ Quinta que proportio motus ad motum per planetas ⁊ que eoꝝ connexio? ¶ Sexta cum Saturnus inter planetas ſit ſeuiſſimus. Venuſqꝫ benigniſſimus: an benignitas vnius malignitatē retardet alterius ex oppoſito aduenientis? ¶ Septima cum nothus naturaliter frigidus ⁊ ſiccus ſit: quare nobis contrarius apparet? ¶ Octaua que ſit elemētoꝝ cōnexio ꝓportionalis? ¶ Nona q̄s ſit ſolis ⁊ lune meat⁹ ⁊ effect⁹? ¶ Vltima ſemi circuli planicies ꝓponebat. ¶ Cur tremor in terris? Cur cōcremat aere fulgur? ¶ Cur maris

¶ Quarta an complexionata.i.cōpoſita inferioris nature ſcꝫ corruptibilis ⁊ generabilis cōtrahūt virtutem.i.vires ſeu augmētum: ſiue eclipſim.i. defectū ex planetis: an ex primis.i.proximis generātibus hoc eſt patre ⁊ matre? Si cōtrahāt ex planetis vtrū ſm neceſſitatem: ⁊ ita oīa vno horeſcopo gn̄ata eſſent penit⁹ ſīlia: cor penit⁹ nō ſit. an ſm euētū.i.caſum ⁊ ita reſꝑpetua eſſet cauſa caſualis. Si vero ex generātibus cū interdū vnum generantiū vt mater ſit album: ⁊ aliud vt pater nigrum: queſtio eſt quare generatū ex his non eſt album ⁊ nigrū. Et quare generatū aſſimilatur aliquando in extremitatib⁹ ſup. corporis vt manibus pedibus naſo ⁊c. Et in ceteris ſcꝫ membris parturienti.i.matri ⁊ aſſimiletur quãqꝫ neutri generantium? Dicit phs ꝙ homo generat hominē ⁊ ſol: ſꝫ potī⁹ ſolis verius effectus aſſimilatur cauſe debiliori. Cur aūt hos aut illos habeat colores particulares: ſunt cauſe aut ex ſemine aut fantaſia ꝓcipue matris cōcipiētis: aut ex matrice: aut cōſimili. ¶ Quinta que ꝓportio motus ad motum: per prointer: planetas.i.quoto quiſqꝫ anno perficiat propriū curſum ſuū: ⁊ que cōnexio.i. ꝯiunctio eſt eoꝝ.ſ.motuū aut planetaꝝ q̄ res eſt ab aſtronomo diſq̄rēda. ¶ Sexta cū ſaturnus ſit ſeuiſſim⁹.i.maxīe nature animātiū cōtrari⁹: q̄ꝛ frigidus ⁊ ſiccus de natura terre inter planetas: ⁊ venus benigniſſima aut lege benigniſſim⁹ planeta. Nā dicere ꝙ benigniſſim⁹ ſit iter planetas nō patit̄ grāmatica: niſi q̄ꝛ venus ꝓ deo q̄ꝫ habet̄. vn̄ Maro. Eneid. ij. Deſcendo ac ducente deo ⁊c. Vbi plura videbis ꝑ Seruium. An benignitas vnius ſcꝫ veneris retardet malignitatē alterius ſcꝫ ſaturni veniēs ex oppoſito: tenet̄ ꝙ ſic. ¶ Septima cum corus.i.vētus ille qui ⁊ caurus dictus eſt. ſepe em̄ mutatur au in o longū: vt maurus morus: cautes cotes: caudex codex: plauſtrū ploſtrum: ⁊ ita caurus corus ſine h ſcribit̄ ⁊ primā ꝓducit. Diciturqꝫ aliter argeſtes ⁊ ſtat ab occaſu ſolſticiali: ⁊ ſm Pli. lib. ij. ca. xlix. Grādines ſeptētrio importat ⁊ corus. Siccus ē corus ꝑter q̄ꝫ deſinēs Eſtqꝫ frigidus vnde ex eo cōcipiunt eque ſm Verg. iij. Georg. In boream caurūqꝫ: aut vn̄ nigerrim⁹ auſter naſcitur ⁊ pluuia cōtriſtat frigore celū: q̄ꝛ ergo corus calidus nō eſt: nō eſt hic legendū corus: ſed nothus q̄ eſt vētus meridionalis: ⁊ orit̄ ex frigida zona. vn̄ deberet eſſe ſicut boreas: ſꝫ q̄ꝛ trāſit ꝑ torridam zonam anteq̄ꝫ ad nos ꝑueniat: efficitur calidus: ⁊ ita credendū eſt de borea: ꝙ vltra torridum pertingēs calidus ſit. hec eſt ergo cauſa cur nō nothus vētus ille meridionalis in orto ſuo frigidus ⁊ ſiccus apparet nobis cōtrarius: q̄ꝛ humidus ⁊ calidus. ¶ Octaua que ſit cōnexio ꝓportionalis elemētoꝝ ⁊ dicit̄ decupla: vt ex pugillo terre fiāt decē aque: ex pugillo aque decē aeris ⁊c. vel dic vt prior cōmentarius q̄ in his nō eſt aſpernēdus. ¶ Nona quis.i.qualis ſit meatus ſolis ⁊ lune ⁊ q̄s effectus q̄ res multoꝝ libroꝝ eget explanatiōe. ¶ Vltima ſemicirculi ⁊c. Proſequitur que in tertia ⁊ vltima parte ſemicirculi: id eſt cathedre ſemicircularis erant ꝓpoſita. ⁊ dicit vltima planicies ſemicirculi proponebat cur tremor in terris. Et ſunt v̄ſiculi duo in principio ſimiles illis vergilianis. Vn̄ tremor terris qua vi maria alta tumeſcant ⁊c. Terremotuꝫ babilonij ex ſyderibus iudicāt. Plinius autem libro. ij. c. lxxxi. ex ventis terre incluſis: ⁊ exire volentibus: ⁊ q̄d Ariſto. cenſuit. ¶ Cur fulgur contremat aera.i.aerem: hoc eſt qūo ex impreſſiōe terreſtri incēſa in aere appareāt fulgura. ¶ Cur rabies maris exūdat.i.qua vi maria alta tumeſcāt. Obijcib⁹ ruptis: rurſuſqꝫ i ſeipſa reſident? Cām

Quarta queſtio.

Quinta queſtio.

Sexta q̄ſtio.

Septīa.

Octaua.

Nona.

Vltima.

Prima q̄ſtio.

Secūda

Tertia. autumat Plinius in ſole ⁊ luna: quidaꝫ in Aug. ❡ Et cur eſt malign⁹. i. amarus ⁊ ſalſus guſtus ma
Quarta ris dicũt ꝓpter groſſiciẽ aquaꝝ. ❡ Et que ſit natura pẽnatoꝝ. i. volucrũ ⁊ muſcarũ papilionum cu-
Quinta licum eſtiualiũ. i. in eſtate apparẽtiũ ⁊ deficiẽtium in hyeme: ⁊ cõuerſim. i. deficiẽtium in hyeme: ſed
Sexta. iterum apparẽtiũ in eſtate dicũt naſci p putrefactiõem ⁊ vapore verno. ❡ Quid ſup. ſit rotũditas
Septia. grãdinis. Eam aũt facit que ⁊ guttas rotũdas. Nã grãdo eſt gutta cõgelata. gutta aũt rotũda eſt: q2
aqua ſphericum amat: cum deſcendit li-
Octaua. bere. ❡ Item quid ſit prolixitas niuis id
Nona. eſt cauſa prolixitatis eius. Ea autem eſt
quia nix eſt concreta priuſquam gutta in
Decima. caſu fuit: ⁊ ita fuit rotunda: nec fit cũ am-
plius fluat: aqua autem guttatim cadẽs
xi fit rotunda: quia quelibet pars proxima
terre cupit: tum quia in globum contra-
xii ria fortius diuidit aerem. ❡ Quid ſit po-
tentia nebule? quia aſcendens pluuiam
xiii deſcendens ſerenitatem inducat diutur-
nam peſtem. ❡ An virtus lapidum ſit ex
xiiii complexione: id eſt influentia celeſtium
coniunctorum in conſtitutione eorum: an
xv ex materia? Et videtur quod potius ex cõ
plexione adiuuante materiam. Nam ſi
materia nihil faceret: omnes ſub vna cõ-
plexione conſimilis eſſent virtutis. Item
an attractio adamantina: id eſt adaman
tis attrahentis ferrum: contra magne-
tem: ſit ex componentibus: ſcilicet mate-
riis ſimul: an tantum ex incurſu: id eſt in-
fluxu virtute vnius: id eſt an multarum
materiarum commixtio id efficiat: an vis
vnius concurrentis: an commixtione? et
videt ſpecialis ineſſe materies. ❡ Quid
ſupple ſibi velit aut ſit dulcedo pluuie?
Ea autem eſt: quia ſol non attrahit niſi
vapores ſubtiliſſimos q̃s purificat priuſ-
quam in pluuiam condẽſentur. ❡ Quid
ſit caliditas hyemalis putei: id eſt cur pu
tei in hyeme calidi ſint. Reſpondetur
quia calor fugit frigus. et ita cum frigus
ſit ſuper faciem terre: calor eſt in puteis
et ceteris locis concauis: et eo intentior
quo acrior. ❡ Et quid ſit frigiditas eſti-
ualis putei: id eſt cur in eſtate aqua pu-
tealis ſit tam frigida? Et eſt eadem cau-
ſa: quia tunc calor dominatur ſuper ter-
ram quem fugiens frigus ſe in puteos re-
cipit. Et quid ſit triplex emiſſio viſus?
Vbicumqꝫ eſt quid ſit ſi cetera eſſent lati-
na: dicerem legendum eſſe qui. i. quo-
modo ſupple ñat aut ſiãt? q̃ ergo ſiat
triplex emiſſio viſus. i. i triplici gradu
aut quia quedam vident tantum no-
ctu vt noctue. quedam tm̃ interdiu vt
hoies. quedam vtroqꝫ tempore vt fe-
les ſeu catti. ❡ Et que ſiat concretio
colorum videlicet diuerſorum an aer
an materies. ❡ Cũ igitur ſolutio iſta
rum queſtionum difficilium nõ poſſet
adimplere animum mutationis: id eſt
ipſi⁹ marie mutabilis: vt mutatio ipſa
mereatur dici. De vxore res patet.
Ptolomei qui de coſmographia et
aſtronomia diligenter ſcripſit. Sine

exũdat rabies? ❡ Guſtuſqꝫ malignus? ❡ Que ſit
natura pãnatorum eſtiualium in hyeme deficientiũ ⁊
cõuerſim? Quid grãdinis rotũditas? ❡ Niuis pro
lixitas? ❡ Nebule potentia? ❡ An virtus lapiduꝫ
ex cõplexiõe ſit an ex materia? An adamãtina attra-
ctio ex componentibus ſimul ſit: an ex vnius incurſu
tm̃? ❡ Quid pluuie dulcedo? ❡ Putei hyemalis
caliditas? ❡ Aeſtiualis frigiditas: ❡ Viſus triplex
emiſſio. Coloruqꝫ cõcretio. ❡ Cũ igitur iſtarũ que-
ſtionũ difficiliũ ſolutio aĩam mutatiõis nõ poſſet ad
implere: vxori propoſuit ſubiugari predictis poſtpo-
ſitis. Viſis vndiqꝫ virginibus in tedium ductus pa-
rentibus ſic reſpõdit. Improbo corruptas: lectos de
teſtor aniles. Nil mihi cum torua virgine ſolus ero.
Spretiſqꝫ p̃dictis vtpote ſolutionis q̃onũ difficilib⁹
Ptolomei de cetero p̃ceptis ĩnq̃t inſiſtã. Sꝫ cũ ſigno
rum gradus planetarũqꝫ diſcurſus ſine turris altitu
dine facili viſu cõprehẽdi nõ poſſunt: q̃d de cetero fa-
ciã. Miſerũ ẽ me eẽ hoieꝫ. Vtinã humanitatẽ exuere
poſſem ⁊ aſinitatẽ induere ſpẽ hoĩs ꝑmutata. ❡ Sit
ergo diſcipuli ſumma magiſtratui ſubiectio: exercitiĩ
attẽtio cũ aĩ beniuolẽtia ⁊ ingenij docilitate ſpẽrũ lu
xurie euitatio: feliciſqꝫ cõſtantie debita profeſſio.

turris altitudine. Credebat ſibi opus eſſe alta ad contemplanda ſydera: ⁊ aſinitatem induere ſic leges non induere. ¶ Sit ergo. ordo. Ergo ſumma ſubiecto diſcipuli ſit magiſtratui. i. magiſtro ⁊ attentio exercitij cum beniuolentia animi: q: in animam maliuolam non introibit ſpūs ſapientie: et cum docilitate ingenij: ⁊ euitatio ſpecierum luxurie iam tractarum: et debita profeſſio cōſtantie felicis. i. ad felicitatem perducentis: quam ſoli perſeuerantes aſſequūtur. In hoc ergo epilogo enumerat omnia diſcipulum concernentia ⁊ in tribus capitulis ſuperioribus pertractata.

¶ Capitulum quartum.

Omnia quidem ſuperius expedita de ſcholarium informatione ſunt infixa. Nunc de eorum ſagaci prouiſione breuiter eſt tractandum. Cum ergo humani corporis complexio phlegmate: ſanguine: cholera: et melancholia conſiſtat ſuffulta: ab aliquo predictorum neceſſe eſt quemlibet elicere preeminentiam. ¶ Melancholico vero pigriciei timoriq; ſubiecto locis ſecretis ⁊ anguloſis: ſtrepituq; carentibus: luciſq; parum recipientibus ſtudere eſt opportunū: alias optimū. Saturitateq; decliuem ſeraſq; cenas precauere: potibuſq; mediocribus gaudere: ad nature ſtudium: prout ſtudij deſiccatio exegerit. Plenaria pot⁹ receptione ad menſuram confoueri: ne nimij ſtudij proteruitas: phthiſim generet adhelam thoraciſq; ſtrictitudine. ¶ Phlegmaticus vero licet ſtrepitu vigentibus edibus luciſq; capaciſſimis: preceptis ſtudij poteſt informari. Poculis plenioribus poteſt ſuſtentari. Cibarijs omnigeniſq; confoueri. Venereoq; acceſſu: ſi fas eſſet dicere: mēſurnus permolliri deberet. ¶ Sanguine⁹ aūt cui⁹ cōplexionis fauorabilior eſt cōpago oībus edibus vel locis pōt adaptari: quē ludendo ſepius nouimus confoueri grauiſſima q̄ſtione: q̄ ſi obliquātibus hirquis parietes ſolus ocillaret. Tamen ſemp in hoc non eſt confidendum. Nunc

Omnia quidē. In hoc quarto capitulo agit de ſcholaſticorū puiſiōe: ⁊ pⁱo ſm ipſorū complexionē faciēda. Legendum aūt eſt q̄dē nō ſiquidē. Nā ordo ē. Quidē i. certe oīa expedita ſuperi⁹ ſunt infixa de informatiōe ſcholariū nūc. i. deinceps. ¶ Melancholico ⁊c. videtur q̄buſdam preceptio hec nō recipiēda: nam ſi pigriciei eſt ſubiectus videtur ſtrepitu excitandus. Saturitateq; decliuē. i. pronā ad dormitionē. ⁊ cenas ſeras. id eſt in multam noctē deductas exegerit precauerit: hoc preceptum magis placet prout ſtudij deſiccatio: q: ſm q̄ plus aut minus ſtuduerit: plus aut minus ſcire poteſt. quia prolatio crebra vocis ſiccitatē parit oris: et exegerit confoueri plenaria receptione potus ad menſurā ſcilicet debitam: ne pteruitas id eſt rigida aſſiduitas ſtudij: genere ⁊ phthiſim id eſt deſiccationem ⁊ exulcerationem pulmonis Anhelam id eſt anhelare ⁊ anhelitum attrahere facientem ſtrictitudine id eſt cū cōſtrictione thoracis. i. pectoris. ¶ Phlegmaticus vero pōt informari preceptis ſtudij in edibus id eſt domibus: licz id eſt q̄uis vigentibus ſtrepitu ⁊ capaſſimis lucis ⁊ poteſt ſuſtentari poculis plenorib⁹ et confoueri cibarijs omnigenis et ſi fas eſſet dicere: nefas autem eſt: quia extra matrimonium legitimum peccatum mortale deberet permolliri id eſt euacuari a tentigine menſurnus id eſt ſingulis menſibus acceſſu venereo. i. ad venerē hoc eſt concubitu ſeu coitu potius. ¶ Sanguineus autem cui⁹ compago. i. compoſitio complexionis eſt fauorabilior id eſt mitior ⁊ conuenientior poteſt adaptari omnibus edibus vel locis. i. tam ſtrepitum habentibus q̄ eo carentib⁹: tanq̄ obſcuris q̄ lucidis quem nos nouimus ſepius confoueri ludendo queſtione id eſt inquiſitione grandiſſima. ſepius dicit q̄ ſi ocillaret id eſt minutis oculis inſpiceret: ſol⁹ parietes vt faciunt melācholici ⁊ fantaſtici hirquis id eſt angulis oculorum obliquantibus id eſt tranſuerſa tuentibus. reſpicit eīm ad illud Verg. in bucco. trāſuerſa tuētibus hirquis. i. plus ludendo ſepe proficit q̄ contēplando: tamen ſemp non eſt conſiderandum in hoc. i. aliq̄n etiā a ludo prohibendus eſt. ⁊ cibis leuioribus vt venaticis ⁊ potibus gratiſſimis: vt bo

ni vini debet exhilarari. ¶ Choleric⁹ vero ſubiect⁹ plerūqꝫ.i.vt plurimū pallide effigiei ſupponatur i.ſubijciat ſemꝑ ſolitudini ne auditu.i.ꝑceptiōe nimij ſtrepitus effundat bilem.i.ſtomachationem ⁊ indignationem bili.i.cholera atra cōmota: effundat dico in totā cohortē ⁊ ledat ſic venerabilē maieſtatem magiſtrat⁹. O q̃ꝫ.i.quātū leſio magiſtratus eſt vitāda. Nūc cena ⁊c. Monet poti⁹ a potu ꝓpter bilem ⁊ iracūdiā q̃ꝫ a cibo eē coercendū: reliqua nota ſunt. ¶ Si aūt. Aūt ꝓ ſed ſi ſocietas ſit ignorans aſſignare qualitates.i.ꝯplexiones dictas: ꝯſulat.i.ꝯſilium petat theoricos.i.ſpeculatiuos. ⁊ cognoſcat ſe ſic.i.ꝑ talium iudiciū: vero ꝓ ſed intimatum.i. ſignificatū ⁊ ꝓceptū eſt plurib⁹ mentib⁹ gnothi ſe auton.i.cognoſce teipſum: Pro quo alij gnoto ſolitos: alij gnotis cautō legunt. Gnoti aūt eſt noſce ſe.i.te a ntō ſy.i.tu auton.i.ipm. de quo Iuue. ſaty.xi. E celo deſcendit gnoti ſe autō. ¶ Feliciſqꝫ ⁊c. bona ꝓceptio de qua in opuſculo q̄ntiliani viſum eſt. picturate.i. phucate ⁊ ſimulate ac fraudulēter colorate: obtuitu.i.reſpectu exiſtat albinus.i.ꝑcuſſor ꝓceptoris vt albinus: de quo ꝑus dictum eſt. detrahendo ſibi occulte ⁊ poſt tergū.

Nequaꝫ. Nequius.i.minus valens. Nequam eñ a nequeo ſm multos: dūq̄ vero nequit ꝑ inuidiā q̄r aſſequi nō valet alijs detrahit. ¶ Etiā ſi ⁊c. Monet neminem erubeſcere aſſurgere.i.reuerentiā facere aſſurgendo preceptori etiam ſi ſit inter mille: aſſequat.i.deducat: in locum ſuum ſe inſerat manſioni.i. cōtubernio preceptoris. que res plurimum facit ad mores ⁊ eruditionem bonā vt videlꝫ caſtigatus per ꝓſentiā aſſiduam ꝓceptoris non ſolum remordeat.i.corripiat morſu cōſcij pudoris: verumetiam confluat ad eum.ſ. ꝓceptorem inquirendo.ſ.aliquid ab eo: ſi locus.i.oportunitas affuerit dicticas.i.tabellas in q̄bus dicta magiſtri ſcribat. ¶ Cum aūt ⁊c. Docet penū annuū.i.vt dicūt ꝓuiſionem annone faciendam. Aūt ꝓ ſed: cū.i. qñ connexio.i.ꝯiunctio firma ꝯmenſaliū indiſcrepās.i.vnanimis ⁊ ꝯueniēs affuerit vt pote voluntas commorādi.i. ſimul morādi: annua vel citior.i.breuior ſm ꝓpoſitum eſt conſtitutum inter eos: o q̃ꝫ.i. quātum proficiens id eſt vtile eſt ſi cōſentaneuꝫ ſanitati componere id eſt coacernare ⁊ colligere in vnum ſm facultatem: fragmenta ſalis ⁊ lignorum in eſtate: copiā vindemie.i.vini in autūno: triturā.i. frumentū in meſſe: ⁊ congeriem carminū in capricorno.i.in decembri dū ſol eſt in capricorno. Conſentaneū dicit eſt ſanitati.

Auctionarius. hec ſuo tpe facere: ne auctionari⁹.i.auctione vendens aut vt dicunt reuenditor infirmet anhelitum mucore.i.muciditate artocopi.i.panis hoc loco. ⁊ ne acor.i.acedo vini inſipidi.i.vili aut vappe.i.euaporati vini: confundat ſecreta cordis.i.nauſeam moueat aut bilem: ⁊ ne rācor carniū laniſte: diceret lanij.i.carnificis: nam laniſta eſt magiſter gladiatoꝝ q̄ in harena ſe laniāt. ⁊ ne fetor incluſus tritura ſolis corrumpat inteſtina: ⁊ ne defect⁹ lignoꝝ ꝯtrahat mēbra videlꝫ frigore: ⁊ q̄d deteri⁹ eſt: ne auctionari⁹ incraſſetur.i.pinguis fiat: hoc eſt locuplex in curſib⁹.ſ.in domum ſuam aſſi-

cibarijs ſeu ioribus: potibuſqꝫ gratiſſimis decet hilarari. ¶ Cholericus vero pallide effigiei plerumqꝫ ſubiect⁹: ſolitudini ſemper ſupponatur: ne nimij ſtrepitus auditu bilem effundat in totam cohortē. ſicqꝫ magiſtratus venerabilem ledat maieſtatem. O q̃ꝫ magiſtratus leſio vitanda eſt. Nunc cena grandiori nouimus ſuſtentari: potuqꝫ fortiori deliniri. Cauendū eſt aūt ne litis horror potus adminiſtratiōe iſti rabidis mentibus extrahatur. ¶ Si autem qualitates aſſignare ignorans ſit ſocietas. theoricos conſulat: ſeqꝫ ſic cognoſcat. Pluribus vero mentibus intimatum eſt gnothi ſe autō. ¶ Feliciſqꝫ diſcipuli diſcretio magiſtratui gaudeat ſubijci: eūqꝫ metuendo diligat. fideliſqꝫ exiſtat. nec ei ſub picturate dilectionis obtuitu Albinus exiſtat detrahendo. Quid eñ detractore nequius? Ve magiſtratus detractori. ¶ Etiam ſi fuerint mille cum eo venienti magiſtro aſſurgat: pro loco ⁊ tempore ſalutando: caputqꝫ inclinet: eumqꝫ ſi iubeat aſſequatur: manſioniqꝫ eius ſi poſſit ſe inſerat cohabitando: vt ſic caſtigatus non ſolum ſe remordeat. verumetiam ſi locus affuerit ad eum confluat inquirendo. Si autem diſcipulus magiſtro ſuo ſemper vt neceſſarium eſt: nequeat exhibere preſentiam. tum propter manſionis diſtantiā: tum propter alterius rei cauſam. dicticas ſemper lateri ſuo habeat promptiores. cedulas de quibus diligenter imprimat: quod conſcientie proprio nouerit intimatum: eiuſqꝫ explicite inquirat dubitatum. ¶ Cuꝫ autem indiſcrepans conuenienſqꝫ affuerit connexio commenſalium annua vel citior: ſm propoſitum commorandi voluntas ſalis: lignorūqꝫ in eſtate fragmē-

ta autumnoq; copiam vindemie:meſſetrituram.in ca
pricorno cōgeriē carniū.O ꝙ ꝓficiēs ē ſanitatiq; cō
ſentaneū ſm facultatē in vnuʒ cōponere:ne artocopi
mucore auctionarius anhelitū infirmet⁊ vini inſipi-
diacor cordis ſecreta cōfundat.Carniū laniſte rācor
ſaliſq; tritura fetor:incluſus inteſtina corrūpat:ligno
rumq; defectus mēbra cōtrahat:⁊ qð deterius eſt ne
incurſibus aſſiduis incraſſet auctionarius.Magna
ꝟo diſcipuli eſt cōmoditas,ꝑut facultas ſuppetit:ma-
giſtratui neceſſaria exhibere:nedū eius inhiat execu
tioni rerū venaliū indulgeat cōparatiōi.O ꝙ abſur-
dū eſt magiſtratus egeſtas:¶ Lotriciū aūt vetulaꝝ
remotio ſummopere eſt appreciāda/earūq; acceſſus
quāto rarior tāto ſalubrior:nedum venerit:ſuggerat
aliq̄d inq̄natū:vel a mācipio aliq̄d extrahat permolli
to.Qm̄ mācipioꝝ raro inuenitur clementia:rarioꝝq;
in agone ꝯſtātia reperit̄.Ve ſeducēti mācipio:in quo
plenarie cōfidit dn̄antis dilectio.Quid tali fedius:
⁊ q̄d tāto ſcelere grauiꝰ:¶ Mūdū hoſpitiū: ſuppel
lex mūda:⁊ toral dealbatū mācipij prudētia rerū exi-
tus cōſiderātis ſedulitati dn̄ice ſemꝑ aſſiſtētis decēti
vultu ſunt cōponēda.Quid mācipio ſubtrahente fe-
dius:Cūctos terreat infelix Climax ab climādo di-
ctus nomē ex re cōtrahēs.Qui cū Nicoſtrati mune-
ra ſuſcepiſſet prīo ei vultu ſeruiuit blādior:oīa ad nu
tū admīſtrās:fideliſq; ꝑ oīa exn̄s fideliorē ſe ꝓmittēs
q̄cq̄d Nicoſtrati fidelitas poſſedit:ipſiꝰ cōmiſſum eſt
infidelitati.Quid plura:cū neq̄ſſimi Climacis infe-
lix ꝓuidētia cūcta vidiſſet ſibi ſuppeditari: carniū ali
mēta piſciūq; fomēta:ceterarūq; rerū venaliū cōmer
tia:cūcta in duplo ꝙ eſſent appreciata dn̄icis auribꝰ
intimabat:ſicq; totiꝰ ſubſtātie exhauſit icremēta.Ni
coſtratūq; i ſummā traxit egeſtatē⁊ creditoꝝ diutur
nā exclamationē:q̄ nihil amariꝰ mēti iprimit̄ ve credi
toꝝ iſanie:Magia ꝟo nicoſtrati pēuria eū i mācipij
erroris cognitionē ꝑduxit.Tarde vero Climacē ſup

duis ſcʒ ſcholaſticis factis.Vero pro ſed magna cōmoditas diſcipuli eſt exhibere magiſtratui neceſſaria:ꝑut facultas ſup-petit ne magr̄ indulgeat.i.nimis inſudet: cōparatiōi.i.emptiōi reꝝ venaliū dū.i.qn̄ inhiet.i.inhiare debeat.⁊ ſic legit meliꝰ ꝙ̄ inhiat:executiōi.i.eruditiōi.eiꝰ ſcʒ diſcipu li.O ꝙ̄.i.quātū abſurdū.i.res abſurda eſt egeſtas magiſtratꝰ.¶ Lotriciū ⁊c. Suſpe ctā hʒ ꝯſuetudinē vetulaꝝ ⁊ ꝑcipue lotri cum.nā qui circa ſuā mūdiciē nimis fue-rūt exacti:ſolēt alioꝝ inſeruire mūdicie:ſʒ id mali ꝯcomitat̄ ꝙ q̄ in ſe libidinē exple-re nequeūt i alijs id fieri ꝓcurāt. Mutat aūt nūerū:q: priꝰ dī.lotricū.i. eaꝝ q̄ linea indumēta lauēt:poſt addit ne.i.vt nō ſug gerat.i.ſuadeat clāculū aliq̄d inq̄natū dū venerit.ſ.ꝓ lauandis linteis:vel extrahat aliq̄d a mācipio.i.ſeruo ꝑmollito.i.corru-pto blāditijs.Qm̄ clemētia.i.beniuolētia in ꝓſpis erga dn̄m mācipioꝝ.i.ſeruoꝝ iue nit̄ raro:cōſtātia.i.firma dilectio i agone i.ꝯflictu aduerſitatꝫ repit̄ rarior. Vel mā-cipio ſeducēti in q̄ dilectio dn̄antis ꝯfidit ſe plenarie q̄ ſup.ē fediꝰ tali. ⁊ q̄d eſt gra-uiꝰ tāto ſcelere.q.d.nihil.¶ Mūdū hoſpi tiū ſuppellex mūda ⁊c.docet officiū ſuoꝝ i.famuloꝝ.¶ Nā hodie neq; ſeruos neq; mācipia ſʒ miniſtros liberos habemꝰ mer cede ꝯductos. Miniſtri aūt officiū eſt mū dare domū ⁊ ſuppellectiles:⁊ toral.i.lodi cē q̄ toro ſuꝑſternit̄.¶ Ordo eſt. hoſpitiū mūdū ſuppellex mūda:⁊ toral.i.cooꝑimē tū tori ꝑcipue lineū dealbatū ſunt cōponē da prudētia mācipij.i. hᵒ loco miſtri ꝯſide rātis exitꝰ reꝝ ⁊ aſſiſtētis ſemꝑ ſedulitati: i.diligētie dn̄ice.i.dn̄i ſui aſſiſtētis dicode cēti vultu.Subtrahēte.i.furēte.climax q̄-dam ab climādo.i.ſubligēdo dictꝰ:q̄ ſuſci piēs mūera.i.officia nicoſtrati.i.illiꝰ ciuis Nicoſtrati fidelitas.i. integritas. Infelix prudētia ſpecioſe dictū:q: infelix pruden-tia qua abutunt̄ hoīes contra ꝑcepta dei. Et creditoꝝ.i.coꝝ q̄ nicoſtrato fidē habē tes ei pecuniā credebāt:⁊ q: virum bonuʒ ſciebāt neſciētes ꝑ climacē fraudē factaʒ diu eideʒ credebāt.Tarde cōuenit. i. corā affatus examinauit. Et q̄ priꝰ omiſerat.i. non furatus erat clam: vi interfecto dn̄o abſtulit.Et ita ꝑ acclamationē dicit.En i.ecce quātum ⁊c.Seruus bilinguis.i.mē dax qui vnū vni:alterū alteri dicit.vn̄ dici ſolet.Conſultor ꝓcerum ſeruos cōtēne bi lingues.Iuue.lingua mali pars peſſima ſerui.Licet ⁊c.q: reuera rarū eſt fidū ⁊ be-niuolū a ꝯſanguineis ſeruitiū.¶ Credito ribus aūt ſumma exhibeatur ⁊c. ſalubris ⁊ pia admonitio:q: eris alieni ſꝑ comes eſt infelicitas quo circa qui creditoribꝰ ꝙ̄ primū ſatiſfacit pie ⁊ prudēter agit. Cui pleno cornucopia. Alludit ad cornucopie de quo libro de cōſolatiōe ſatis dictū eſt.

Tranſlatio.i.tranſmutatio rerum:q2 que apud creditorem erant:trāſferunꝛ ad ſcholaſticū. debitoꝛ eſt:ꝛ exhibitio ſuffragij.i.hoc loco ſubſidijs ⁊ opum affiniū. ¶ Prudēti etiā ſcholaris ꝯſtantia ſemp aliquo ⁊c. Docet quo pacto ſocijs fidis ſcholaſtici vtanꝛ. Cui ꝓpriā. vult eñ amicitia vt conſilia ſint cōia autore Cicerone in libro de amicitia. Nubila.i.obſcura ⁊ aduerſa: iuxta illud. Tpa ſi fuerint nubila.ſol⁹ eris. Sedulū.i.diligētē ⁊ ſollicitū. Tertia.i.dira ⁊ execrabilis caligo.i.obſcuritas mortis ſupſtites.i.ſup manētes ⁊ ſtātes dū tu occideris. Si ꝟo viu⁹ euadat etiā exhauſtis reb⁹ infirmitate:ſi fidus eſt amicus ab eo poſſit ſuſtētari:qđ neceſſitatē eſt paſci:qđ beniſiciētie ē deliniri:qđ beniuolētie:ꝛ cōſolari qđ hūanitatis duci cubitū:qđ charitatis ꝓcurari.i.pſpici etiā diuerſis ptib⁹ ſcʒ in qb⁹ nō fuerit rogat⁹: qđ ſumme eſt amicitie:ꝛ hec in aduerſitate ⁊ ī infirmitate. Aūt p ſʒ vigēte valitudie.i. dū incolumes ſūt ſcholaſtici gaudeāt obſequēdo.i. opam p̄ſtādo pmutatim.i.mutuo libellis p̄ſtādis ⁊ obſequēdo certatim.i.cū emulatione quadā ſctā:queſtiūculis.ſ.mouēdis ⁊ gradatim.i.p gradus: recordatiōe laudabili.i.i memoriā reducēdo qđ alter oblitus fuerat ⁊ cōuerſim.i. viciſſim felicitate caſtigatiōis:q2 felices qui ſe caſtigāt aut ſuis caſtiganꝛ:ꝛ obſequendo dulciter.i.in relaxatiōe aiox diuerſis ac varijs gñib⁹ iocox:q̄ potiſſimū ſunt in dictis ſicut ludi i factis. Ut primeui tpis ros: vult vt amicitia ꝯſuetudie creſcat nō diminuaꝛ. Naʒ [margin: Diſtillatio inundatio.] diſtillatio eſt deguſtatio per modū roris: Inūdatio eſt effluētia dum aqua ebullit: ⁊ effluit:exiſtat ꝟo i fine inebriās: q2 ebrietas menſuram neſcit vt ſit ſup effluentia. ¶ Quid eñ ⁊c.q.d.nihil. Eñ p q2 nulla adeptio.i.aſſecutio fauoris.i.rei ex fauore preſtat fidē amoris preſtātis.i.amoꝛ p̄ſtās nō exhauritur neq3 euacuatur exhibitiōe fauoris aut officij. ¶ Inuidia ꝟo. Docet nō aſpnādā illā ſanctā inuidiā emulationem qua ſcholaſtici ſtudēt ſe mutuo in virtute ⁊ ſciētia ſuperare:nō inuidēdo alteri bono:nō dolēdo de ſuo malo. Et ita inuidia ſi euenerit ſʒ q̄d.i. in emulatiōe ſtudij videlʒ in diſcēdo:ipſa eſt bona: aūt p ſed ſimplex.i.ſine reſpectu boni opis ē ꝯſumptiua ꝓprius autoris:q2 inuidus ſeipm ꝯſumit:vt dictū eſt iuſti⁹ inuidia nihil inuenire tyrāni.ꝛ Hor.in epſis. Inuidus alterius reb⁹ marceſſit opimis. Inuidia ſiculi nō inuenire tyrāni mai⁹ tormētū. ¶ Cū aūt ⁊c. cōmēorat ſe offendiſſe athenis quēdā fauoneū noie verū amicū abs q̄ ſitū exercituū vrbis edoct⁹ ⁊ admonit⁹ ē pſimonie [margin: Ordo.] ⁊ frugilitati iſiſtere. Ordo eſt in pncipio. Cū ꝓuidetia parētis.i.primis mei miſiſſet me athenas ob cām ſtudij pmittēs me ꝯſolari paucis dieb⁹.i.intra paucos dies alloq̄o ei⁹:diceret ſuo.i. epla aliq̄ vt aſſolet dū pñs ſum:vt aſſolet a parētib⁹ fieri: ego inueni vnicū.i.ſingularē cuſtodē vite mee fauoneum noie denominatum nō a vento qui ⁊ zephyrus dicitur. de quo Flaccus in pmo carminū. Soluiꝛ acris hyēs:grata vice veris ⁊ fauoni. Curialiter.i.honorifice more curialium:ſed gallicū eſt inſtitutum. Cuiuſq3.i.cui⁹ pfeſſiōis

errore ſuo ꝯuenit:quo audito ſtati in ꝯtumelioſa ꝟba ꝓrupit:dñicq3 in viſcerib⁹ mucronē ſepeliuit:ꝛ q̄ pri⁹ omiſerat ſecū aſportauit:dñicq3 corp⁹ canibus reliq̄t deuorādū. En quantū deteſtabilis proditoris impietas ſcelus ꝑpetrauit. Seru⁹ bilinguis ꝓcul expellaꝛ cui p̄i⁹ neq̄tia ſtatiʒ deponaꝛ:lʒ ꝯſanguinitatꝫ ꝓximitate ꝯiūct⁹ exiſtat:Fuorū ſi q̄dē crudelitate multos vidimus ſociorū icurrere iacturā. ¶ Creditorib⁹ aūt ſūma exhibeaꝛ debitoris cōmēdatio:diciq3 p̄fixe ſemp ꝓ poſſe debiti fiat ſolutio Scholari ꝟo cui pleno cornucopia nō arriſerit: o q̄ dulcis ē creditorꝫ trāſlatio affiniūq3 ſuffragij exhibitio. ¶ Prudētis ēt ſcholarꝫ ꝯſtātia ſp aliquo cōſorte gaudeat ſpeciali:cui ꝓpriam poſſit detegere ꝯſciētiā:q̄q3 nubila exiſtēte fortuna diligēter ſubueniat:morboq3 vigēte ſedulū ſe exhibeat et ſi terra mortꝫ caligo affuerit ſupſtites facultates diſponat: Si vero viuus euadat ab eo poſſit ſuſtētari: paſci:deliniri:cōſolari cubitū duci:diuerſis etiā partibus ꝓcurari. Uigente aūt valitudine libellis gaudeant pmutatim queſtiūculis certatim:cōmendabili recordatione gradatim:caſtigationis facilitate cōuerſim:diuerſis etiaʒ varijſq3 iocox generibus dulciter obſequēdo. Sic q3 inter eos mutue dilectiōis maneat integritas:vt primeui tpis ros ſit diſtilās:ī medio inūdās:in fine ꝟo inebriās exiſtat. ¶ Quid enim dulci⁹ q̄d ve p̄clari⁹:ꝛq̄d certe meli⁹:ꝛ Preſtātis enim amoris nulla fauoris adoptio p̄ſtat finē. ¶ Inuidia vero ſi ſm q̄d euenerit:in diſcēdo videlicet gratuita eſt ſimplex aut ꝓprij autoris cōſumptiua eſt. ¶ Cū autem parētis mei ꝓuidētia eius alloquio:vt aſſolet diebus paucis permittens conſolari. Athenas ſtudij

ob cām me miſiſſet: vni cum cuſtodē vite mee inueni-
noīe. Fauoneū: nō a vento: ſꝫ a fauore denoīatū. Hic
cū me īſpexiſſet itinere fatigatū: diuerſa cōſiderātem
creberrime ſuſpirantē ꝗſiuit cuias eſſem: ſecūqꝫ me
adduxit curial'r conſolās breuiter inquirendo ſi ob ſtu
dij cām illuc veniſſem cuiuſqꝫ ꝓfeſſiōis eſſem cuiuſqꝫ
facultatis: poſt triduū noīa vicoꝝ oſtēdēdo angiporto
rūqꝫ ꝯfraga dicēs. Hic vigēt ꝑſagia chaldeoꝝ. Pto-
lomei nō latēs glīa. Ariſt. ſincera veritas. Platonis
ꝓbatā diuinitas zenonis cōcretio. Periboníj dile-
ctio. Pythagore promiſſio. Homeri ilias; et labor
Theſeos. Euclidis thorcumata. Daretꝭ poriſmata
Hypocratis ſcrutina. Micali axiomata. hic viget
areopagi efficacia. Legū pitia. Hippodromíj ꝯfuſa
glīa. Circi victoria. Paleſtre potētia. Ceſtꝰ ſtimula
tio. Miſſiliū elatio. Nautarū exclamatio. Iuuente ꝑ
uagatio. Choree cōuētio. ¶ Cū ergo hec ⁊ alia mul
ta. Fauonei mihi intimaſſet liberalitas: ꝗ nā mihi eſ
ſet facultas ꝗſiuit: quātēqꝫ expēſe loculi mihi poſſet
ſufficere numeroſitas: cuiuſqꝫ diſcipline eſſet mihi
proprior mētis intētio: Quibus igit̃ ſibi ꝑ ordinem
reſpōſis quoddā memoria dignum amicis aurib⁹ in-
ſtillauit. qd ſcꝫ ꝑcitari pecunie diligēter inſiſterā qm̄
pudori cōſentaneum eſt: ſtulte commiſſa dilapidare:
cogēteqꝫ neceſſitate pudore me repatriare cōfuſum

i. vocatiōis ſeu facultatis eſſē. Oſtēdēdo poſt triduū noīa vicoꝝ. i. regionū. ⁊ cōfraga. i. interrupta
⁊ ſemifracta loca. āgiportoꝝ. i. plateaꝝ lateraliū exitū nō habētiū di. hic. i. ī loco vigēt. i. ꝑcipue do
cent̃ ꝑſagia. i. ꝓnoſticatiōes aſtrologice: caldeoꝝ ꝗ ꝑcipue in ea reꝑſtāt: appoſitone: nō latēs. i. mani
feſta glīa ptolomei illiꝰ regis egyptioꝝ. Cōcretio. i. rōnū ꝯnexio aut ꝑſpicacitas zenonis: dilectio. i.
opꝰ dilectiōe. Promiſſio. ſ. alteriꝰ vite poſt hāc aut doctrine poſt q̄tuor annoꝝ ſilētia. Ilias. i. opꝰ de
ilio. i. troie euerſione: ⁊ declinat̃ hec ilias
huiꝰ iliados. vñ nō legeť heciliōs: ⁊ labor
theſeos. i. opꝰ de theſeo deſcriptū: qd tra-
gicū fuit ꝓpter varios labores ⁊ erūnas
ipiꝰ. Nā herculis imitator fuit. Vñ varie
de eo tragedie ſcripte erāt: qd tāgēs Iu-
ue. dt. Vexatꝰ totiēs rauci theſeide codri.
fuit em̄ rex athenień. ⁊ ita celebris illic eiꝰ
memoria: nec fuiſſe orator aut phs hic di
ceť. Thoreumata. i. figure ⁊ dimenſiones
geometrice toruo ab euclide facte. Eſt em̄
ꝑprie. Thoreuma opus toruo factū. tore-
uo. i. orno: ſcopulo ⁊c. vñ hic potiꝰ eſt legē
dum puto thoreumata. i. ſpeculationes.
nāꝫ theorema eſt ſpeculatio a theoreo qd
eſt cōtēplor. Itē hic vigēt poriſmata. i. ex
cogitata vt correlaria. eſt em̄ poriſma ta
le excogitatū: ⁊ ē vox greca nō a poris: ſꝫ
a porizome qd ē exq̇ro ⁊ inuenio deducta
daretis. ſ. phrygij. Et ſcrutia. i. phyſice et
medicinales ſcrutatiōes hipocratis: cuiꝰ
noīatiuꝰ eſt hipocrates non ypocras. Et
hic viget axiomata. i. dignitates ⁊ poſtu
latiōes muſice: michalij: illiꝰ phi. Itē ſic
i. in alio loco viget efficacia areopagi. i.
martis vici vbi iudicia dabāť. vñ ait legū
peritia. ⁊ hic viget cōfuſa. i. incerta gloria
hippodromi. i. illiꝰ loci vbi equorū curſu
certať. hippos em̄ dr̄ equus: ⁊ equa. dro-
mos aūt curſus. vñ grece hippodromos
quo ⁊ latini vtunť. Victoria circi. i. ꝗ fit in
ludis circēſibꝰ: alludit aūt ad circū roma
nū. Potentia paleſtre. i. luctatoꝝ. Eſt ſti-
mulatio aľs fulminatio ceſtus. i. pugillū
ꝗ caeſtu vtunť vt dares ⁊ entellꝰ Enei. v.
Caeſtꝰ aūt a cedo cecidi naſciť: ⁊ ſcribi dꝫ
ꝑ ae: eſtqꝫ q̄rte declinatiōis: ſꝫ ꝓ zona ve-
neris ſine diphthōgo ſcribitur ⁊ eſt ſcḋe.
Sunt aūt caeſtꝰ armature manuū ex co-
rio ⁊ plūbo aut ferramētis: qbꝰ ſe mutuo
cedebāt. Elatio. i. ex alto iaculatio miſſi-
liū. i. teloꝝ ꝗ emittunť. Iuuēte meliꝰ dice
ret iuuētutis. Nā iuuēta etas eſt. iuuētus
multitudo iuuenū: cetera nota ſunt. ¶ Cū ergo ⁊c. Redit ad inſtitutū cōmemorās ſalubria amici
ſui ꝯſilia. quātēqꝫ. ordo eſt ⁊ queſiuit quāte expēſe poſſet ſufficere numeroſitas loculi. i. ſacculi erarij.
galli burſam vocant: latini loculos pluraliter. Ho. Nil erat in loculis. ⁊ ſacculꝰ. Iuue. quātū ferrata
diſtet ab arca Sacculꝰ cuiuſqꝫ diſcipline: id ꝓbe ꝗſiuit: q: nature ſeq̇tur ſemina ꝗſqꝫ ſue: facile diſci-
mus ad qd natura nos trahit. Inſtillauit. i. infundit: inſpirauit. Opportunū aūt ꝯſiliū. nā adoleſcē-
tes rerum imperiti ſolent in ꝑmo aduētu a ꝑditis ſeducī et ad cōſumptionē rerū ſuarū inuitari. Cō-
ſentaneū pudori. i. ad pudorē ꝯgens. dilapidare ꝓdigere. pudore. i. ꝓ pudore aut cum pudore. Aliud
etiā ⁊c. Scḋꝫ ꝯſiliū videť idoneū fuiſſe: ſi ꝯſuluiſſet vt nulli ſe arte addiſceret priuſqꝫ eiꝰ ſciret exituꝫ.
⁊ ita ꝯſtitueret ſibi genꝰ vite. vt ſcire quē ⁊ q̄lē ſe eē velit ⁊ in quo gñe vite: ꝗ deliberatio inq̇t Cicero
p̄io offi. eſt oīm difficillima. Cuiꝰ cām addit his ꝟbis. Ineūte em̄ adoleſcētia: cui ineſt maxima im-
becillitas ꝯſilij: tūc id ſibi ꝗſqꝫ genꝰ etatis degēde ꝯſtituit: qd maxime adamauit. Itaqꝫ añ implica
tur aliquo certo gñe curſuqꝫ viuēdi: ꝗ̄ potuit qd optimū eēt iudicare. Inſpicere ergo moueret qbus
moribꝰ ars obediret. i. inſeruiret: cuiuſqꝫ eſſet. i. ⁊ cuius ꝓfectiōis eſſet: aľs ꝓfeſſionis: qd ſtultum eſſet
inquirere qd nō ꝑſit inuētum. Nūc autem nō de arte loquiť ſꝫ de doctore. Monet ergo ſcḋo loco vt

Thoreuma.
Theorema.

Aliud etiam nõ a via rõnis exorbitãs propalauit vt ſi alicuiꝰ diſcipline me infererem: priꝰ diligẽter iſpicerẽ ſi bonis moribus obediret: liberaliũ artiũq; vbertate ⁊ titulis polleret: remotaq; omni neglĩgẽtia: ſuoꝝ ꝓmotiõi indulgeret. cuiuſq; eſſet ꝓfeſſionis vt ꝑ triduũ cũ diligẽter audirẽ: cũctaq; cõſiderarẽ: vt ſi bonus eſſet licet balbutiẽs: nõ tñ ab eo diſcederẽ. Sin ſimulatione nouerca ſubtilitatis cecitas ſtultoꝝ aures detineret: retrogradus efficeret: vt ſic cũ dimitterem: malo ſiqdẽ fructu balbutiẽtis ꝫ tedioſos: deliniri ꝙ dulcore ſeducẽtis cecitatꝭ gl'iari. ❡ Feliciter aũt his ⁊ aliis ſecretis iſtructꝰ annis duobꝰ deuigĩti Athenis elegãtia cõualui. qcqd mali exptus: ad boni tñ faſtigia ſemꝑ fui anhelãs. Nõ eñ eſt dignus dulcoris acumine: q̃ amaritudis neq̃uit iuiſcari grauamie Herodiani Ariſtotelisq; diſcipie ſꝑ adherẽs: alioꝝ q; ſcintillulas diligẽter menti mee cõmẽdaui. ❡ Ne pauptatis facultati pñtis opis deroget ſimplicitas: cõfundat deſpatio: affligat deſolatio: qdã clericoꝝ nature cõmune: dignũ duximꝰ examini cõmittẽdum.

Ordo. de doctoris moribus ⁊ diligentia inqrat. ❡ Ordo aũt eſt. Et ipe. ſ. fauoneꝰ ꝓpalauit. i. manifeſtauit Aliud. ſ. ꝯſiliũ, nõ exhorbitãs. i. nõ declinãs vel diſcedẽs: vel exorbitãs ſit accuſatiuiq; caſus: ſicut aliud cõſiliũ: ⁊ ꝙuis alia lectio habeat noua via ⁊c. a via. i. ſemita, vl' iudicio rõnis recte: vt ſi inſererẽ me diſcipline alicuiꝰ ego inſpicerẽ ꝑus diligẽter ſi obediret. i. pareret bonis moribꝰ ⁊ polleret. i. valeret vt potẽs eẽt. pollere eñ poſſe ẽ: titulis aꝛs tutiꝰ: ⁊ omiſſo: ⁊ vbertate bonaꝝ artiũ: ⁊ indulgeret. i. operaꝫ daret ꝓmotioni. i. ꝓuectioni ſuoꝝ ſcꝫ auditoꝝ: oĩ negligẽtia amota vel remota i. e medio lata. ⁊ inſpicerẽ cuiꝰ eẽt ꝓfectionis aꝛs ꝓfeſſiõis: ⁊ audirẽ eũ ꝑ triduuꝫ ⁊ cõſiderarẽ cũcta diligẽter: vt ſi eſſet bonꝰ in moribꝰ ⁊ doctrina: licet balbutiẽs. i. imperfecte loquẽs: tñ nõ diſcederem ab eo. Sin. i. ſed ſi ꝟo: cecitas. i. ignorãtia. ſ. magiſtri illiꝰ exiſtẽs nouerca. i. cõtraria ⁊ ſeua mater ſubtilitatis detineret. i. demulceret aures ſtultoꝝ. i. indoctoꝝ auditoꝝ. ſimulatiõe. i. fictiõe ⁊ falſa ſimilitudine. ſ. vere doctrine: efficeret retrogradꝰ. i. retrocederẽ: ⁊ ſic. i. ſi talis eſſet ego dimitterẽ: eum. ſ. admonuit fauoneus. Si quidem malo. i. magis volo inquit deliniri. i. mulceri fructu. ſ. bone doctrine. ꝫ tedioſo. i. cũ tedio inepte loquentis traditor ꝙ gloria decore alias dulcore. i. lepore ⁊ venuſtate ſermonis: cecitatis. i. ꝑceptoris in aĩo ceci. i. imperiti: ⁊ ita ſeducẽtis. i. in errorem ducentis auditores ſuos. Aũt ꝑ ſed: ego inſtructus. i. iſtitutus ⁊ eruditus feliciter alias fideliter: hiis. ⁊ aliis ſecretis. ſcilicꝫ monitionibꝰ amici mei fauonei: cõualui athenis elegantia. ſ. morum ⁊ ſermonis: ſubaudi ſub annis duodeuigĩti. i. octodecim. Et eſt vna vox duodeuiginti indeclinabilis. vnde non dices duobꝰ deuiginti. Quicqd mali expertꝰ ſup. erã: tñ. i. nihilominꝰ fui ſemꝑ anhelãs ad faſtigia. i. ſummitates ⁊ ꝑfectiões: boni. i. ꝟtutis ⁊ ſciẽtiarũ. Nõ eñ eſt aliqs dignus acumine. i. altitudine aut acuto guſtu dulcoris q̃ nequiuit inuiſcari. i. irretiri grauamie amaritudinis. vñ dulcia nõ meruit q̃ nõ guſtauit amara. Et q̃ nõ ſtuduit ꝯtingũt gaudia rara. Ego adherẽs ſemꝑ diſcipline herodiani ⁊ Ariſtotelis illoꝝ peripatheticoꝝ cõmendaui quoqꝫ. i. etiã mee mẽti diligenter ſcintillulas. i. parua elucidamẽta reſpectu ariſtotelice doctrine: alioꝝ. ſ. phoꝝ. ❡ Ne. paupertatis ⁊c. Docuit quo pacto q̃ rẽ habent amplã eã diſpẽſent ſeq; cũ ea gubernẽt: nũc docet qũo pauperes inopie ſue ꝓſpiciãt: victũq; ſibi acqrãt ꝑcipue ſcribẽdo. Ponit aũt ſeptẽ cauſas egeſtatis. Quarũ ꝑma eſt tenacitas parẽtũ: ſcđa eorũdẽ pauptas: tertia mors vel carẽtia ⁊ remotio parentũ. quarta victrici aut nouerce in ꝑſtando incõſtãtia: quinta dos ſoror parãda: ſexta fratris ꝑmogeniti in militãdo incuria: ita vt opꝰ patrimonio ad ſtatũ ꝯtinuãdũ: ſeptima domeſticoꝝ ac familiariũ fraus ⁊ delatio. de qbꝰ cauſis ex ordine docet qũo ꝓſpiciẽdum ſit.

Ordo. Ordo eſt in ꝑncipio. Nos duximꝰ. i. eſtimauimꝰ dignũ. i. ope ꝑciũ: quoddam cõmune. ſ. dãnũ aut impedimẽtũ nature clericoꝝ. i. de ſorte lr̃ature exiſtentiũ: cõmittẽdũ examini. i. examinãdũ: ne ſimplicitas. i. iprouidẽtia ⁊ ſimplex ratio paupertatis deroget facultati pñtis opis i. ſcholaſticoꝝ: q̃s in hoc ope tractamꝰ: ⁊ ne deſperatio ꝯfundat. ſ. facultatẽ: ⁊ deſolatio affligat: aut ꝑ ſꝫ: nos duximꝰ dignũ. i. ope ꝑcium eſtimauimus ꝯſulendũ ſup. eẽ ſchemate. i. figura dicendi generali: aut ſchemate. i. ordine ⁊ corona quadam dicendi: tunc. i. quãdoqdem ita ſit ꝙ egeſtas: procedat diuerſo intuitu. tum. i. ſimiliter ſeu ꝑmo ꝓpter tenacitatẽ. i. ꝑcitatẽ affiniũ. i. attinentiũ ſiue ſanguine ſiue affinitate: tũ. i. ſcđo: ꝓpter penuriã. i. difficultatẽ habẽdi ꝓcelle inũdantꝭ. i. q̃ ꝓpter ꝓcellã. i. tẽpeſtatem aduerſam: hoc eſt aduerſitatẽ eoꝝ inũdãtẽ. i. ſuperabũdãtẽ ⁊ vno impetu ꝓueniẽte obuenit tũ. i. tertio ꝓpter mortẽ. i. interitũ vel pñtie carentiã. i. diſtãtiam eoꝝ: tũ. i. quarto ꝓpter incõſtãtiã. i. inſtabilitatẽ iuuaminis victrici. i. nõ veri patris ſꝫ eiꝰ q̃ matris eſt cõiunx. cum ſcholaſticꝰ ſit ex alio

Uictricꝰ. patre ꝑmus genitꝰ: vñ priuignꝰ eſt reſpectu victrici ⁊ nouerce: dictꝰ ꝙ priꝰ matrimoniũ eſſet ꝯtractũ

priuignꝰ ſit ex alio aliaue genitꝰ. Eſt aũt victrici iuuamẽ incõſtãs: q2 aliqñ ꝓpter ꝓpinquorum admonitionẽ

incipit ſuppeditare ſumptũ:ſed raro ꝑficit iceptũ.tũ.i.quinto ꝓpter inſtãtiã.i.vigẽtẽ neceſſitatẽ no bilitatis germane.i.ſoroꝛis.tũ.i.ſexto ꝓpt nimiã icuriã.i.negligẽtiã militie.i.militãdi ipſiꝰ ꝑmogeni ti:q̃ militãdo deberet peculiũ caſtrẽſe acq̃rere:ſꝫ ſi negligẽs aut ignauꝰ eſt pr̃e adhuc viuo pr̃imoniũ ↄſumit.tũ.i.ſeptio ꝛ vltimo ꝓpt ꝟſutiã.i.calliditatẽ ꝛ fraudẽ:aduſtiõis familiaris.i.delatiõis ꝛ frau dis domeſtice:q̃ ẽ q̃ſi familiare incẽdiũ:qꝛ nõ eſt peſtis ad nocẽdũ efficacioꝛ:q̃ꝫ familiaris inimicus:

Cum aũt ſcholaris egeſtas diuerſo:pꝛocedat intuitu tñ ꝓpter affiniũ tenacitatẽ:tũ ꝓpter coꝛuꝫ inũdãtis ꝓcelle penuriã:tum ꝓpter coꝛũ moꝛtem:vel ꝓpter p̄ſentie carentiã:tũ ꝓpter victrici iuuaminis icõſtãtiaꝫ tum ꝓpter germane nobilitatis inſtantiã:tũ pꝛopter ipſius pꝛimogeniti militie nimiã incuriã: tum ꝓpter familiaris aduſtionis verſutiam: generali ſchemate peruſi dignum diximus conſulendũ. Parentum deteſtabilis ꝛ adũca tenacitas pꝛecũ inſtãtia ꝑmollit: tedioſus affatibꝰ plerũq̃ꝫ dulceſſit:fletibꝰ tẽpeſtiuis delinit:ꝑmiſſis fallacibus plerũq̃ꝫ excitat:munuſcu lis affectuoſis diſſoluitur: adulatione ſi tempeſtiua fuerit ꝓferatur:ſin minus ſolidatur:adamãtina licet fuerit exẽplari monitu deſtituit alioꝛũq̃ꝫ rogatibus excitatur. ¶ Inundãtis ꝓcelle penurie per ꝓpꝛij laboꝛis incremẽta obtẽperãdũ eſt.ſcriptitãdo:trituras colligẽdo:aereas mundãdo:ad tp̃s ſeruiendo. Si tñ ingenioſa ſcribendi facultas motũ coegerit volunta rium:neceſſitatis ſtimulũ dignũ duximus inhibere. Cauendum eſt tñ ne delicioſus mentẽ excitet appeti tus:lucrũq̃ꝫ eneruet ſirenoſum cõiter ſcribentiũ ꝓdi ga raroq̃ꝫ fidelis defraudet adulatio familiariſq̃ꝫ ſini

autoꝛe Sen̄.ꝛ Bo.in de cõſo.phie. ¶ Pa rentũ ꝛc. Docet remedia cõtra dicta ge nera pauꝑtatis hoc oꝛdie. Tenacitas de teſtabilis.i.dãnanda ꝛ vituperãda ꝛ adũ ca ſcꝫ hamoſa ꝛ incurua:parentũ deteſta biliũ:ſi placet.i.in hoc vituperãdoꝝ. Nec leges deteſtabilis ſine ↄiunctione.qꝛ lati na lingua nõ patit duo adiectiua plena ſeu duo epitheta dari vni ſubſtãtiuo ſine cõiunctione media. Foꝛte tñ ita locutꝰ eſt authoꝛ:ſed q̃d in melius refoꝛmatur ſit ſi ne iniuria eiꝰ:ꝑmollitur.i.vincit ꝛ ſupera tur inſtantia pꝛecuꝫ ꝛ dulceſſit plerumq̃ꝫ affectibꝰ.i.allocutiõibus ꝛ ꝟbis tedioſis i.moleſtijs:audire dũ eñi impꝛobe ꝛ inſtã ter ↄquerunt filij:parẽtes aliquãdo tedio affecti eis ſuccurrũt:ꝛ delinit.i.permolli tur tenacitas delinit: purgat et abluitur fletibus tẽpeſtiuis.i.oppoꝛtune ꝛ ſuo tem poꝛe emiſſis lachꝛymis.i.euocat ꝛ expelli tur plerũq̃ꝫ ꝑmiſſis fallacibus.i. qui ple rũq̃ꝫ fallacia ſunt.vñ Ouid. Pollicitis di ues q̃libet eſſe põt:qꝛ multi faciles ſũt ad ꝑmittendũ. Pꝛomittẽt autẽ parentibus ſe illis pecuniã aliq̃ñ reddituros:bñ ſtudi turos:bꝛeui ſinẽ impenſis facturos: ꝛ pe cuniã lucraturos. Itẽ diſſolutis plerũq̃ꝫ munuſculis.i.paruis meneribꝰ affectuo ſis.i.ex affectiõe datis ꝛ ꝑfoꝛat adulatio ne.i.blãda inſeruitione ſi fuerit tẽpeſtiua i.oppoꝛtune facta dũ.i.aſſentationẽ acce ptant parẽtes ſin.i.ſed ſi minus.i.nõ ſup. tẽpeſtiua fuerit ſolidat.i.indurat ꝛ ſit foꝛ tioꝛ. Sꝫ lꝫ fuerit adamãtina.i.tã dura vt adamas cuius tãta eſt duricies ſm Ver. enei.vj. Vis vt nulla virũ nõ ipſi excidere ferro celicole valeãt. Frãgit aũt nõ ferro ſed hircino ſanguine:tñ ſup. deſtituitur.i. de ſtatu ſuo mouet monitu exẽplari.i.cuꝫ exemplo facto oſtendendo:videlicet ꝓpter inopiã cõſocios ad perditionẽ exitũ.latrocinium:aut de teſtationẽ literarũ adductos:ꝛ excitat.i.ammonet vt lappa extricis licer firmiter inhereat.rogatibꝰ ideſt rogationibus ꝛ ꝓcibus alioꝛũ ſcꝫ ꝓꝛopinquoꝛũ aut viroꝛũ bonoꝛũ. Sed obtẽperandũ eſt. Po nit hic ſcõm remediũ cõtra paupertatẽ ſcholaſticã di.ſed obtemperandum eſt penurie.i.egeſtati ꝓ celle inundantis.i.ꝑ violentã aduerſitatẽ obuenientis.ꝑ incrementa ꝓpꝛij laboꝛis ſcriptitãdo.ideſt aſſidue ſcribendo ꝛ colligendo trituras.i.ſpicas ꝛ triturãdas tp̃e meſſis:inundãdo areas.ſ.domoꝛũ plateas ꝛ loca plana:ſed nõ ſane magna in oppidis aut in quibus trituratio fit.ꝛ ſeruiendo ad tp̃s ſicut Plau.ꝛ Teren.aliiq̃ꝫ multi fecerunt. Si tamẽ facultas ſcribẽdi ingenioſa cogerit motũ volun tariũ.i.ſi q̃s ad ſcribẽdũ ſit ſuapte natura ꝓcliuis tũc dignũ duximus inhibere.i.refrenare ſtimuluꝫ neceſſitatis.i.pauꝑtatis ineuitabilis ſup.ꝑ ſcripturã.d̃t neceſſitatis:qꝛ nõ ad lucrũ:ſꝫ ꝓpter egeſtatẽ ſcribet:vñ addit cauẽdũ eſt tamẽ ne appetitus delitioſus excitet mentẽ: ꝛ ne lucrũ ſirenoſum.i.dul ce:ſed in exitiũ moꝛe ſirenũ ducẽs:eneruet.i.diſſoluat viriles aĩos. De ſirenibꝰ in lib.j.de cõſo.ſatis diximus. Cauſam cur id cauẽdũ ſit addit:qꝛ cauẽdũ ſit addit.qꝛ cauẽdũ eſt ne adulatio ſcribentiuꝫ cõiter.i.vt in plurimis ꝓdiga.i.nimis abundãs:ꝛ raro fidelis.defraudet.i.fraudẽ incurrat:ꝛ ne ſint ſtra familiaris.ſ.dextere:ꝛ intelligit aut amica q̃ d̃t leua eiꝰ ſub capite meo ꝛ dextera illius amplexa bit me.aut certe ocioſitas.nã ſicut ꝑ dexterã intelligit ꝟtus opandi ita ꝑ ſiniſtrã ignauia.vñ Iu.et extincta coꝛpꝰ nõ vtile dextera:ne ergo ſiniſtra.i.q̃ ſiniſtra ſuſtẽtari ſolet:amica ebibat.i.abſumat vi ſu vl' auditu.i.oblectamẽtꝫ viſus vl' auditꝰ aut ne ſiniſtra.i.ceſſatio ꝛ ociũ alterꝰ tp̃is:ebibat viſu vl'

ſtra viſu vel auditu ebibat q̄cq̄d ſcribētis dextera ꝑmollit̃. Glebeonis neq̄tia nō obſtāte parētele gratia: ecce q̄ntum diſcendi incōmodū virtutūq; decremētū mihi contulit ſub Herodiano militāti. Deficiēte plerūq; paterni cenſus igniculo: more ꝓtaxato merorē paupertatis cautius duxim⁹ mitigare aliq̄d imprimēdo: arbitrātes tutius degere velle: q̄ꝫ longi laboris itinera repariando inuitis arripere. Affinibus intimauit. Glebeonis nequitia ne peſtiferis ſcriptorum ſedibus imbui. lucroq; ſeducenti diutius gl'iari. Ad malum plerūq; parentis prōptior intentio igne euaporauit intrinſeco. ſolitoq; priuauit ſubſidio ⁊ priuſq̄ꝫ exitus acta probaſſet non declinauit amentia: precumq; ī nullo proficit inſtātia: poſt bimatū d̄clatoris notoria traditio remanſit: ſed non inulta receſſit.

¶ Obſequio victrici ſi nequeat cōſolari: facultas nimis deroget̃. tractuq; tēpeſtiuo cōminuat̃: vt iocoſa Proculi docet trāſactio. ¶ Germani feſtiuātis incuria exēplari mitiget̃ eulogio: ipſiuſq; ꝓpinquitatis ammonitu: corrigatur verſutia vel amentia reprimatur. ¶ Germane nubilibus annis affini q̄ꝫ totius obtemperandum eſt ne per incurie vitium roſa primula pollice carpat̃ indigno. O q̄ꝫ ſororis cōmendāda eſt

auditu.i.oblectatiōe ſenſuū q̄cq̄d dextera.i.īduſtria ⁊ ſedulitas ſcribētis ꝑmollit̃.i.cū molimie ⁊ labore ꝑficit ⁊ acq̄rit. Poſſet tertio mō ītelligi de familiari ſiniſtro.i. ꝑuerſo: q̄ ebibat viſu vel auditu i. ꝑuertat inuidia ⁊ rumore ꝑuerſo q̄cq̄d dextera lucrat̃ qḋ ꝑ glebeōis cuiuſdā familiaris ſui malicīā docet: facili ꝯtextu: vt nō ſit op⁹ ꝯſtructiōe. gr̄a parātele.i.qḋ eēt de ꝓgenie mea militāti ſcꝫ ī lr̄is. deficēte plerūq; ⁊c. Quis ex h̄ nō videat autorē hui⁹ opis nō fuiſſe. B. q̄ nō auarꝝ ac pauperē: ſꝫ pritiū ⁊ opulētē habuit prēm: vñ ad ꝯſulatū ipe cū filijs euect⁹ eſt. ⁊ filiā nobiliſſimi ac patricij viri Symmachi vxorē obtinuit. Igniculo.i.fomēto ad ſtudiū more ꝓtaxato.i.vt ꝓtactū ē aduncā eē parētib⁹ ſepe tenacitatē: qḋ dico Boetij parētib⁹ nō ꝯuenit. Aliq̄d imprimēdo.i.ſcribēdo: ſcꝫ antiquā fuiſſe iprimēdi artē: ⁊ iā iterū in lucē vocatā pōponi⁹ lex⁹ ⁊ multi atteſtant̃. Tutius.i.cōſulti⁹: repatriādo.i.patriā repetēdo. Neq̄tia.i.hec ꝑuerſitas glebeonis illi⁹ forte ſcholaſtici intimauit affinibus forte ſuis ſed parētibus meis aut more ſuo affines ꝑ parentibus accipit: cū tñ longa ſit differētia: me imbui.i.initiari ⁊ q̄ſi de nouo foueri: peſtiferis ſedib⁹ ſcriptorꝝ.i.oblectari ſtudio ſcribēdi ⁊ ꝑuerſe viuendi ex lucro. ⁊ gloriari diuti⁹ q̄ꝫ par eſt lucro ſeducenti.ſcꝫ me: ⁊ ita me detinēte athenis cōtra volūtatē parētū. Intētio parētū plerūq; prōptior ad malū.ſ.credendū: euaporauit.i. effecta eſt deterior ⁊ quaſi vapor q̄dā exhalauit: igne.ſ.furoris ⁊ indignationis contra me intrinſeco.i.in p̄cordijs exite: ⁊ priuauit me ſolito ſubſidio qḋ vt dixi parētib⁹ Boe. nō cōuenit. p̄ſertim q̄ꝛ non niſi poſt bimatū notā dicit rē fuiſſe: ⁊ priuſq̄ꝫ exitus ꝓbaſſe acta.i. cōpertū fuiſſet parentibus: amētia ſup. eorꝝ nō declinauit.ſ. a me: ⁊ inſtantia precū mearū in nullo ꝓfecit. traditio delatorꝭ remāſit notoria poſt bimatū.i.ſpaciū duorꝝ annorꝝ: ſed non receſſit.i.nō euaſit multa.i. īpunita: hoc eſt tandē punita fuit tertie cauſe ſupius enumerate puta mortis vel carētie p̄ſentie parentū: remediū ſilentio p̄terit: ⁊ ſi pretacta cā ī antiquis codicibus nō impſſis ponatur. ¶ Obſequio ⁊c. Dat remediū contra quartā cauſam paupꝛtatis q̄ ꝓuenit ex duritia victrici. Ordo eſt ſi facultas ſtudēdi neq̄at cōſolari obſequio victrici. tūc ſup. deroget̃.i.detrahat̃ illi minis.i.cōminatiōib⁹ cōminādo videlꝫ in ius vocare: niſi p̄rimoniū ſubminiſtrarit: ⁊ cōminat̃ tractu tēpeſtiuo.i.deductiōe tpis. nā cū minor annos legitīos obtinuerit: recipit a vitrico bonorꝝ ſuorū gubernationē: vt iocoſa trāſactio proculi docet: q̄ ſcꝫ iā letus eſt trāſacto tēpore quo ſub vitrico eſſe debuit: ⁊ nūc ſui iuris reb⁹ ſuis gaudet. ¶ Germani. affert remediū q̄nte cauſe di. Incuria.i.negligētia ⁊ ignauia germani.i.frīs p̄mogeniti feſtiuātis.i.ceſſantis ⁊ feſta aſſiduo ducētis: alia litera: germani feſtinātis ad malitiā habēdā in curia ⁊c. mitiget̃ eulogio.i.bono ſermone ⁊ admonitiōe exēplari oſtēdendo videlicet alios ꝑ ſtudiū ⁊ laborē bellicū: ſummā gloriā ⁊ rē plurimā adeptos ⁊ verſutia.i.aſtutia ⁊ nequitia fratris corrigat̃ ammonitu.i.ammonitiōe ꝓpinquitatis.i.ꝓpinquorū. q̄ꝛ ſi fuerit malus vel amētia.i.puſillanimitas ipſi⁹ reprimat̃.i.coerceat̃ ⁊ cohibeat̃ etiā admonitu ꝓpinquitatis. Germane ⁊c. Ad quintam cauſam pauptatis q̄ ꝓuenit ex dote ſorori nubili parāda nō affert remediū. q̄ꝛ neceſſariū ducit eidē ꝓſpicere: ſed cōſolationē docēs exēplo. etiā ſororē poſſe opem ferre fratri: vt eliſia ſymmacho fecit: que cum dotē a fratre accepiſſet: ⁊ nihilominus vterq; in paupertatem deueniſſet: illi ſeruitio primū deinde etiam corporis queſtu deteſtādo ſubuenit. donec in priſtinū ſtatū reduxiſſet. Ordo eſt obtēperādū eſt.i.mos gerēdus eſt. imo opitulādū eſt q̄ꝫ toti⁹.i.valde cito ⁊ q̄ꝫto citi⁹ fieri pōt: germane affini.i.vicini ānis nubilib⁹ ne.i.vt nō roſa p̄mula.i.flos virginitatis carpat̃.i.decerpat̃ ⁊ auferat̃ pollice indigno.i.defloratore nō legitīo. O q̄ꝫ.i.

quantum cõmendanda eſt profeſſio.i.promiſſio ⁊ obſeruatio pudoris.i.verecundie caſtitatis ſororis.ꝗ pro ⁊ ꝙ dolenda cõmiſſio cõtrarij.i.impudicitie:dolenda inqua velut plenam.i.integra reſecatio.i.reſectio:amputatio:remotio:⁊ preciſio pulpe.i.maſſe carnis ſuperflue ſine oſſibus deturpantis.i.fedantis vultum pudore.i.verecundia.Obtemperande.Ordo eſt. Non eſt commitendum ſub ſilentio.i.non decet ſilere ſymmachum economum.i.diſpenſatorem theophraſti ſecundi filium ob.i.

pudoris ꝓfeſſio:dolẽdaꝗ cõtrarij commiſſio:veluti vultũ deturpatis pudore plena pulpe reſecatio.Obtẽperãde germanitatis inſignia ſecũdi Theophraſti filiũ Symmachũ economum nõ ſub ſilẽtio cõmittẽduꝫ eſt:ꝙ vtroꝗ parentũ viã vniuerſe carnis ingreſſo imminẽtis infamie germane in cõſtãtiã dotis bñficio maritauit:ſeꝗ fortune meatibus obnixe cõmẽdauit.Eliſie marito naufragijs ſurrepto Symmachuꝫ fratrem ſuũ ſoror inſequebatᷣ. Eliſia in multis ſeruiẽdo meritorum ſimulachro cuncta Symmacho miniſtrabat.Nam ꝓprie carnis illecebris cũ deeſſet facultas:ſecretius florem exponebat.Maluit enim incurie vitio clam Eliſia ſuccũbere:ꝙ fraterne fedus cõſtãtie ſe viua dirũpere:nec ab inceptis retrograda ꝑmanſit: quouſꝗ inchoata fine terminauit idoneo.

¶ Tenacitatis induſtrie rudimẽto aduſtioni domeſtice ſuccurrendum eſt:ne mutuate pecunie diligẽtia bilẽ infundat:alterius cã ne rei cõflictus cãm cõferat Quicq̃d ſub his fiat caute conferendũ eſt:ne puſilla rerũ tenacitas vultũ ruboris iudicio ĩ poſterũ obſtupet.Tabulata eñ plerũꝗ fortia vni⁹ ſcintilluſe leſione ruere dinoſcuntᷣ. ¶ Quid de caluo milite luce ſapiẽtie ꝑduto ſenſerit:canities cognoſcatᷣ:ꝙ primeuo

propter inſignia.i.clara exempla germanitatis temperande.i.temperate ꝓuidẽde: qui ſymmanachus vtroꝗ parentum ingreſſo viam vniuerſe carnis.i.viã mortis:quã omnis caro ingredi debet.i.poſtꝙ vterꝗ parentum defunctus erat:maritauit beneficio.i.largitione dotis in conſtantiam germane.i.ſororis imminentis infamie:⁊ cõmendauit ſe obnixe.i.plurimum meatibus.i.vijs fortune: quia ſibi nihil retinuit: ſed marito Eliſie ſororis ſymmachi ſurrepto naufragijs.i.ꝑ naufragia:ita vt ſimul maritum ⁊ rem amiſerit:ipſa Eliſia ſoror inſequebatᷣ ſymmachum fratrẽ inſeruiendo ſup.ei in multis ⁊ miniſtrabat ſymmacho cuncta.ſ.neceſſaria ſimulacro.i.ſimilitudinẽ alias cuncta ſimulacra.i.teſtimonia aut monumẽta aut potius oẽs ſpẽs meritorum.i.ferebat ei pares gratias. Nam duꝫ facultas deeſſet ipſa exponebat ille cebris.i.blanditijs et delectationibus veneris florem ꝓprie carnis:maluit eñ Eliſia ſuccumbere clã vitio incurie.ſ.de ꝓprio honore ſeruando in quo peccauit:vituperãdaꝗ eſt: ꝙ dirũpere ſe viua.i.tantiſper dum viueret fedus.i.vinculuꝫ amicitie conſtantie fraterne.i.que fratri debebatᷣ.nec ꝑmanſit ꝑ non effecta eſt:retrograda ab inceptis quouſꝗ terminauit ſine idoneo.i.cõgruo inchoata.i.inchoauerat donec fratrem ad priſtinas diuitias perduxerat. ¶ Tenacitatis induſtrie. In hac parte Boe.ſeptimũ ⁊ vltimũ remediũ cõtra ſextũ impedimẽtũ paupertatis ſcholariuꝫ inductuꝫ ponit. Et diuiditᷣ in duas ꝑtes ẜm duo remedia.ſcd̃a ibi. Nũq̃d ſub his ⁊c. Primo di.ꝙ ſi domeſtica fuerit cõſumptio facultatis:atꝗ penuria imminens: q̃d agendũ:ſuccurrẽdũ eſt huic domeſtice aduſtioni.i.paupertati: rudimento.i.documẽto induſtrie.i.aſtutie ⁊ cautele tenacitatis.i.ꝑcitatis ſubaudi ne.ſ.cuiꝗ pecunia mutuetᷣ.⁊ hoc ideo ne diligẽtia pecunie mutuate.i.p̃ſtite infundat.immittat bilem.i.iram bilis eñ pro ira ſepe poſita eſt.vt hec etiam ſuperius expoſita ſunt.ne pro vel ſup.ne conferat cauſam cõflictus.i.tribulationis pugne vel diſſentionis alterius rei. Deinde ſecundum remediuꝫ ſubdens dicit ꝙ ſi ſcholaris hoc agere minime poſſit quin oporteat ipſuꝫ pecunias ſuas mutuo dare quicquid tunc fiat cum ſup.hoc neceſſarium fuerit caute cõferendũ.i.cõſiderandũ eſt ſub his p̃ſtationibus:ne puſilla.i.pauca ⁊ modica tenacitas rerũ in poſterũ obſtupet.i.inclinet aut oppleat vultum inditio.i.ſigno ruboris.i.verecũdie:⁊ dico ruboris qm̃ ſicut mors palloris:ſic verecũdia ruboris eſt effectiua Vult dicere Boe.cũ ipſe ſcholaris neceſſario pecunias ſuas p̃ſtare cogatᷣ:caueat tamen rebus ſuis vt aut fideiuſſore aut pignore tutus exiſtat. Et nõ obſtante quanto modica fuerit mutui copia.qm̃ plerũꝗ.i.ſepi⁹ fortiora tabulata.i.edificia dinoſcuntᷣ ruere leſione vni⁹ ſcintile.ſ.ignis.nimirũ ergo ſi pua. Et ẽtiã magn⁹ amor ꝓpter modicã cãm vt hꝫ q̃dã lr̃a antiqua. ¶ Quid de caluo mi.⁊c. In hac parte Boe.circa hoc vltimũ remediũ in ipſi⁹ pauꝑtatis q̃ aliqñ ex mutui datiõe cõtingit exẽplũ ad ſuũ documẽtũ corroborãdũ de caluo militie ſubiũgit di. Cognoſcatᷣ ſup.exemplo q̃d canities.i.antiquitas ſenſerit de caluo milite p̃dicto.i.nobilitato luce ſapie. Hic nẽpe caluus milite faciẽdo trãſitũ

militie flore trāſitū faciēdo latēter ſub birro amphorā quā ſecū detulit: mācipij grē commendauit ſtatuqʒ leui permutato: alteri⁹ vicē elegit cohortis de ſollaqʒ fictili cocū cōuenit. rixe rācoriſqʒ freno diſſoluto idigne cocus rancorē perferēs caniciē fictili pcuſſit: que licet poſtmodum hedera decorata eſſet. nullius tñ de cetero ſucci connexu in priſtinū ſtatū poterat reuocare leſiones ex incurſu fictilis probra ſibi ſimulqʒ ſtirpi cōtrahendo. ❡ Sit ergo tuta paupertatis facultas mūda paruoqʒ contenta: incurſus viriliter perferēs: ad ſumma ſemper anhelās: omnibus obediēs. Et ſic prōpta famulatui: ⁊ ad loquendū tarda fidelis in obſequio: integra amore: dulciſqʒ colloqo: cordis tumoroſitate carēs: quoniam eius oppoſitū cū eo cōmorari non appreciatur. Licet eni a multis deſtituatur laboris retributio: tamē ab aliquo promerebit̄ fauoris adeptio. Nonne in modico plerumqʒ lapſu tpis contingit: quod annuo nequit produci circulo adulatoris officio: delatoriſqʒ conſortio: pro loco negotiorqʒ temporis exterminatis.

ſupple in expeditionē quādam in primeuo flore militie: ideſt cum adhuc militia floret. detulit ſecuʒ latenter. i. ſub chlamide amphorā quādā luteā ſed argēto plenā: quā ſcilicet amphorā cōmēdauit. i. tradidit grē. i. benignitati mācipij. ſ. famuli: ſed qd pmutato leui ſtatu. i. modico tpe trāſacto caluus ipſe elegit vicē in locū alteri⁹ cohortis. i. ſocietatis: cōuenit ſup. verbis amicabilib⁹ cocū de olla fictili vt eam reſtitueret: ſed diſſoluto freno rancoris: qʒ pro ⁊ rixe. i. iurgij ſup. inter militem caluum atqʒ cocum: cocus ipſe perferens. i. patiēs indigne. i. moleſte rancorē percuſſit caniciē ſup. militis fictili. i. cum fictili aula: ſic qꝛ caput militis offendit: alia litera caniciei fictile incutit: que canicies licet poſtmoduʒ eſſet decorata. i. ornata ob triumphalis militie gloriam hedera. i. herba ſempervirenti: tamē de cetero miles ipſe nō potuit reuocare: hoc eſt reducere leſionem. i. percuſſionem ſibi factam in priſtinum ſtatum ſcilicet vt poſt fuerat: prout ſcilicet nulla cicatrix permaneret. reuocare inquam connexu: ideſt coniunctione vel medicamine illius ſucci. i. herbarum contrahendo nihilominus ex incurſu. i. tactu atqʒ percuſſione fictilis amphore. probra. i. opprobria ſibi ſimulqʒ ſtirpi. i. pgeniei. ❡ Sic ergo tuta ⁊c. In hac parte Boe. poſt omnia ſupradicta que de egeſtate ſcholarium promiſerat: nunc demuʒ ex his omnibus qua norma paupertas ipſa perferenda ſit concludit: di. ergo. i. propterea que dicta ſunt. ſ. tuta facultas paupertatis ſit munda. i. nullo modo liuore infecta: anhelans. i. intendens ſemper ad ſummum. ſitqʒ contenta paruo. i. modico. ſ. qʒtū nature ſufficit: atqʒ ſit pferens. i. patiēs viriliter. i. equo aio ad modum ſapiētū: qui ſe hʒ ſicut tetragonū ſine vituperio incurſus. i. inſultus fortune ſitqʒ omnibus obediens. ſ. in nullo rebellis: atqʒ ſit prompta. i. parata famulatui. i. ſeruitio: ſit ad loquendū tarda: quoniā in multiloquio raro mendaciuʒ deeſt. ſitqʒ fidelis in obſequio. i. in ſeruitio: ſitqʒ integra. i. non leſa: ſed plena amore dulcis: i. affabilis colloquio: atqʒ ſit carens tumoroſitate. i. ſuperbia atqʒ inflatione cordis: qm̄ eius oppoſituʒ ⁊ omniū predictorum nō appretiat̄. i. laudat̄ cuʒ eo. ſ. paupere. Deinde apoſtrophando cuidam tacite reſpōdet q̄ſtioni. Poſſet eni qs dicere ſed cū hec oia paup ipe in ſe habuerit q̄ laboruʒ retributio expetenda eſt? Ad qd rūdens inqt. Licet p q̄uis retributio. i. cōpenſatio, laboris deſtituat̄ a multis: tñ adoptio. al's adeptio amoris ⁊ fauoris promerebit̄. ſ. virtute laborꝫ pauptatis ab aliquo. qd confirmās p ſimile inqt. Nōne. i. nūquid cōtingit. i. euenit plerūqʒ aliqd in modico lapſu tpis qd nequit pduci. i. fieri circulo annuo. i. anni ſpatio: ⁊ hoc dico exterminantis. i. ppulſantis pro loco: qʒ pro et negotio tpis tam adulatoris officio qʒ delatoris. i. accuſatoris conſortio. i. ſocietate.

¶ Capitulum quintum.

Cum ad magistrat⁹ excellētia bōe indolis adolescens velit ascendere: necessariū est vt tria gña statuū q̄ in assignatiōe ꝓbabilitatis innuit Arist. diligēter ītelligat. Sunt aūt q̄dā vehemēter obtusi: alij mediocres tertij excellēter acuti. Nullū autē vehemēter obtusoꝝ vidim⁹ vnq̄ philosophico nectare iebriari. Istis aūt mechanica gaudet maritari mediocrib⁹ politica. Excellēter vero arctoꝝ tres inuenim⁹ ꝑtitiones quoꝝ q̄dā sunt excellēter acuti: alij mediocriter: tertij excellentissime. Excellēter acutis gaudet economica. mediocribus vero sub lunari globo physica apothecarioꝝq̄ practica. Excellētissime acutis quos maxīe notos scdm philosophiā Arist. vocat: vniuersaliū p experimēta singulariū arridet cognitio. hec triuialiū dña est: q̄driuialiumq̄ potētia. O q̄ est felix exhibitio istarū. ¶ Mediocritatis tñ extrema ꝑtitio bonos ꝑfectosq̄ licz sibi q̄ñq̄ cōparauit cum sudore: magistratus tamen dotati sunt honore: consumpto flore iuuente. ¶ Istis siquidem expeditis hoc modo est ordinandu. Primo vt quisq̄ sciat que ad tanti nois ꝑtineāt reuerētiā: ꝛ q̄ scita sunt exprimere noscat. ꝛ ne scriptoꝝ cōmissioni

Cum ad magistrat⁹ excellētia. Hoc est. c. v. hui⁹ totalis tractat⁹ in quo docet quomō scholastica disciplina in magistratū est ꝓmouēda. Et diuid. in duas ptes. nā pmo ponit q̄dā preābula magistratū faciētia: i scdo agit de iis q̄ ad magisteriū acq̄rendū necessario requirunt ibi. Istis siq̄dē. Et dt pⁱo cū adolescēs vel iuuenis bone indolis. i. cōditiōis velit ascēdere ad excellētiā magistrat⁹: necessariū est vt intelligat diligenter tria gña. i. tres spēs statutū. que sup. gña Aristo. ille peripathetic⁹ in assignatiōe ꝓbabilitatis. i. in libris topicoꝝ vbi de syllogismo ꝓbabili docet: ꝛ inde diuisionem atq̄ hec tria gña ponēs inq̄t: aut p certe q̄dā. s. ex scholarib⁹ sunt vehementer obtusi. i. hebetes ingenio: alij aūt scholares sūt mediocres scz īter hebetudinē ꝛ acuitatez. tertij sunt excellenter. i. valde acuti ꝛ ingenio subtiles. Nos aūt nō vidimus vllū vehemēter obtusoꝝ. qd scz erat primū diuisionis genus: inebriari. i. repleri: vnq̄. i. aliquoties nectare phico. i. dulcedine phie. vo p sed mechanica sup. ars: gaudet maritari. i. sociari istis. i. obtusis: mediocribus vo politica sup. cōiungi gaudet q̄ de regimine ciuitatū est atq̄ cōitatum ꝑut in lib. polit. Aristo. hoc clari⁹ edocet. Deinde tertium mēbrū p̄fate ꝑtitionis subdiuidit di. vo p sed: nos inuenimus tres ꝑtitiones. i. ptes excellēter acutoꝝ sup. qd erat tertiū diuisionis p̄fate mēbroꝝ. Quoꝝ q̄dā sunt excellēter acuti: alij. s. scdi sunt mediocriter acuti: tertij vo sunt excellentissime acuti. Economica q̄ de regimine familie ē gaudet vel arridet excellenter: acutis: vero p sz physica. i. medicina sub lunari globo. i. lune subiecta: q3 p ꝛ apothecarioꝝ practica gaudet mediocrib⁹: aūt p sz cognitio vniuersaliū per experimenta ipsorum singulariū sup. gaudet sociari excellētissime acutis: qm altioris quidē inq̄sitionis hoc negotiū est. vti Porphirius in principio ait isagogarū. Acutis inquā excellētissime. quos Arist. vocat maxime notos. i. sapientes sm phiam. Et rōnē huius tertij quasi subdens ait. Et hoc ideo talibus gaudet. qm sup. cognitio vniuersaliū per singularia est triuialiū artiū dña: q3 pro ꝛ potētia quadriuialium. qd expone quēadmodū superioribus cū de logice ꝯmendationib⁹ edoctū est, clarius demōstratur. ¶ Mediocritatis tñ. In hac parte Boe. cuidā tacite respōdet questioni. Posset em̄ quis dicere. Videmus sepe mediocriter acutos ad magnū sapiētie apicem de facto sublimari: atq3 sic doctissimos euadere. Quid ergo hoc vult qd dictū est excellētissime acutos solū hanc sublimitatē scientiarum attingere. Ad qd respōdens Boetius inquit. Licet extrema partitio. i. illa que est excellēter acutoꝝ: quam economice ascripseram: ꝛ medicine cōparauit. i. acquisiuit sibi quādoq3 bonos ꝛ ꝑfectos magistratus cuz sudore. i. nullo labore ꝛ difficultate: tñ dotati sunt honore: nō cito vt acutissimi: sz flore iuuente cōsumpto. i. dūtaxat in senili etate. ¶ Istis siquidem. In hac parte Boetius post predicta preambula ad magisterium facientia: nunc ꝯsequenter tractat de his que necessario ad magistratuz requiruntur: atq3 cōcurrere debēt. Et diuiditur in sex partes. sm documenta sex que ponit. secunda ibi. Secūdo. vt librorū. tertia ibi. Tertio vt quoddā. quarta ibi. Quarto ordināduм. quīta ibi. Quinto vt quorū ꝛ sexta ibi. Cum aūt. Primo ergo Boe. primum ponens documētum dicit. Expeditis siquidē istis sup. superioribus ordinādum alias ordiendū. i. dicendū ꝛ determinandum est postea hoc mō vt scz quisq3 sup. q̄ ad magistratum anhelauerit: sciat oīa hec que pertineāt ad reuerentiaz tāti nominis scz magisterij: quoꝝ vnū ꝛ vt noscat exprimere sup. vbo q̄ scita sunt. i. que sit ipa mente: ꝛ ne cōmittat se totaliter cōmissioni. i. traditioni scriptorum scz librorum. vt Lucre. ille faciebat: qui inquirēdo. i. inuestigando modū. i. difficultatem soluēdi cuiuslibet questionis sibi ꝓposite consuebat. i. acce-

ſe totaliter committat: vt Lucretius: qui cuiuſlibet queſtionis nodum prepoſite inquirendo dimiſſo: comitatu cedulis confluebat. ¶ Secundo vt librorum copiam ſue acquirat exercitationi: vt cum opus fuerit eos conſulat. Nec omnino eis credat vt Jugio: qui Montani ſui magiſtri monitis intantum confiſus eſt: ꝙ omne verbum ab ipſius ore progreſſum in quaternis exarabat: et tanq̄ ſacrum extimabat: nilq̄ȝ aliud q̄ magiſtri vicem in ſcholis obtinens predicabat: vnde multotiens cōfuſus abibat. Quippe miſerrimi eſt ingenij ſemper inuentis ⁊ nō inueniendis vti. ſtultiuſq̄ȝ eſt magiſtratus orationibus omnino confidere ſed primo credenduȝ eſt: donec videat̄ quid ſentiat poſtea fingenduȝ eſt eundem in docendo erraſſe: vt ſi forte quid reperire queat qđ commiſiſſe obijciat ſedulitati. ¶ Tertio vt quoſdaȝ habeat quos ſecrete doceat: libroſq̄ȝ legat: alijſq̄ȝ rudimentis informet: vt ſic intellecta ſciat: ſcitaq̄ȝ exprimere diſcat: et expreſſione frequenti vſum comparet: vſus magiſteriū propinet. Alios namq̄ȝ docere eſt proprie facultati indulgere. ¶ Quarto ordinandum eſt vt hos alioſq̄ȝ ſibi alliciat: vt cum oportunitas magiſtrandi affuerit: eorum intrinſecco gaudeat aſpectu. Quid turpius q̄ primo inceptionis tempore ſolus deſtitui: vt Flauus qui ob ſui generis imperium gazeq̄ȝ dominantis opulantiam cunctos ſibi credidit ſubiugari tempore vero concurſus elapſo raro repperit ſodalem qui legi conductionis adheſit: licet inuitus minas omnigenas regaliter addendo. Generoſita-

lerabat cedulis.i.libris: alias ad libros: cedulis.i.chartis ⁊ hoc dimiſſo comitatu.i.ſociorū cōſortio. ¶ Secūdo ſup. neceſſariū eſt ſcholari ad apicē magiſtratus tendēti vt acq̄rat.i.cōparet ſue exercitationi.i. ſuo ſtudio librorū copiā ⁊ hoc ideo vt.ſ.cū opus fuerit cōſulat eos ſup. ꝓ queſtionibus exoluendis. Et deinde nimiā eis cōfidētiā diſſuadēs exemplo dicit: nec tamē ipſe ſcholaris credat oīno i. totaliter eis ſup. libris: vt ſcȝ penitus nulla memorie cōmendet: queadmodū Jugio ille ſcholaris q̄ confiſus eſt intantum monitis.i.documētis ſui magiſtri Montani ſic dicti: ſic ꝙ omne verbum progreſſum.i.prolatuȝ ore eius ſcilicet magiſtri exarabat.i.inſcribebat quaternulis ideſt libris ſup. nulla penitus memorie tradendo: ⁊ hoc ipſum ſic ab ore receptuȝ extimabat.i.appreciabat tanq̄ȝ factum quoddam atq̄ȝ ipſe Jugio obtinens tandem vicem.i.locum magiſtri: nil aliud in ſcholis ꝑdicabat ſcilicet q̄ȝ illud qđ quaternulis ſuis magiſtro ſuo docente conſcripſerat vnde.i.propter qđ ipſe abibat multotiens cōfuſus pudore.i. verecūdia q̄m nil aliud q̄ȝ liber continuit ſcholaribus predicabat: alij dicūt abibat confuſus ſcilicet ab alijs. Et inde notabile quoddam circa hoc ſubiungit qđ eſt. quippe pro certe vti ſemper inuētis ⁊ nō inueniendis miſerrimi ingenij. ſtultiuſq̄ȝ eſt confidere omnino orationibus.i.documentis magiſtratus.i.magiſtri: ſed tamē credendum eſt primo donec.i.quouſq̄ȝ videatur quid ſentiat ſcilicet magiſter: poſtea fingendum eſt illum ſcholarem magiſtrum erraſſe.i.ꝙ errauerit in docēdo. Et hoc ideo vt ſi forte diſcipul⁹ queat.i.poſſit reperire quid.i.aliquid quod obijciat cōmiſiſſe.i.tradiſſe ſedulitati.ideſt doctrine. Ariſt. nāq̄ȝ ſententia oportet adiſcentem credere quouſq̄ȝ melius ſentiat. ⁊c. ¶ Tertio.ſ. neceſſarium eſt magiſtrando vt habeat quoſdā ſcȝ ſcholares quos doceat ſecrete: eiſq̄ȝ libros legat: atq̄ȝ alijs rudimentis ideſt rudibus documentis informet vt ſic ſciat intellecta, ſcilicet firmi⁹ radicando: q̄ȝ pro et diſcat exprimere verba ſcita ſup. quemadmoduȝ in primo documento expoſitum eſt. et ſic comparet ſibi viſum ſupple artis ſue frequenti expoſitione: qui viſus vt etiam ſuperius cum de triplici recordatione ageretur dictum eſt. propinat ideſt miniſtrat magiſteriuȝ. Et rationem horum dicit. Quoniam docere alios eſt indulgere. ideſt operam dare proprie facultati ideſt ſcientie. Juxta illud. Qui alium docet ſeipſum inſtruit. ¶ Quarto. Hic Boetius ponit quartuȝ documentum magiſtrandis neceſſarium Et duo facit. Nam primo facit quod dictum eſt. Secundo exemplo dicta confirmat: ibi. Ut flauus dicit quarto ordinandum eſt. ideſt prouidendū ipſi magiſtrādo alios ordiēdū ideſt diſcēdū alliciat idē bonis ſuis moribus atq̄ȝ beniuolētia attrahat: nō ꝑcio coemat: vt flau⁹ ipſe fecerat: alliciat dico hos ſup. de quib⁹ in primo documēto ꝑdictū eſt. ⁊ alios q̄ȝ plurimos ⁊ hoc ideo vt cū oportunitas ſup. tēporis magiſtrādi affuerit: gaudeat eorum. ſcȝ predictorum intrinſeco aſpectu.i.preſentia: q̄m quid eſt turpius q̄ȝ deſtitui.i.derelinqui ſolus ſup. ſine auditorū cōſortio ꝑmo tēpore inceptiōis ſup. honoris magiſtralis. Et exemplū ponēs de flauo dicit. Relinqui inquā vt flauus ille ſcholaris. qui tempore exordijs atq̄ȝ

noue inceptionis ſue credidit ſubiugari ſibi cunctos ob imperiũ.i.poteſtatem generis ſui: atq̄ʒ opulentiam.i.abũdantiã dñantis gaze.i.theſauri: ſed q̄dẽ elapſo tpe cõcurſus.i.diſputatiõis magiſtrãdoꝝ atq̄ʒ examine raro: aľs rarũ repperit ſodalẽ qui adheſit legi.i.norme ꝯductos: ſʒ ꝑ quãuis inuitus addẽdo regaľr minas oigenas. i.oĩm generũ.q.d.cũ ſe flauus ille iceptiõis tpe totaľr derelictũ videret: vt quaſi nullus ipſum p̄ſentia honoraret: q̄d fecit: q̊s primo beniuolẽtia allexerat: tandẽ p̄cio atq̄ʒ minis ſibi coemit.

ti tamen conſentaneum eſt: ſm duplicem perditionē affinitatis magiſtrãtis ſaltem ad tp̄s fouere preſentiam. ¶ Quinto vt quoꝝ grã coronãdus eſt in honorem: illoꝝ ſcholas ſemp peripathetice obambulet: curialiterq̄ʒ apponat: proteruiẽteſq̄ʒ acriter remordeat diligẽtiuſq̄ʒ ꝑ tpe reſpõdeat: ne ſi muta fuerit voluntas: ignorãtie imputetur cecitati: vel arrogãtie temeritati. ¶ Multos ſiqdem ob reſpõſionis proteruitatem ſpeculantiũ: licet inuite: vidimus precipitio frui. Nõ enim diſcẽtis intereſt affatibus: vt cõtumelioſis regẽtẽ incitare probris. ¶ Nec licet ſumma familiaritate cõiunctus fuerit ipſi⁹ docẽtis ſecretis: niſi iuſſus: debet inhiare. iuſſus vero inuitus. Nõne Fõtini ꝓteruitas zenocratis ſcrutinia aperuit: ⁊ prius edocta publico inſpexit. ſeq̄ʒ magiſtrari credidit: ſi omnẽ zenocratis abſtuliſſet Mineruam q̄ ablata zenocrates ſtudere deſijt: ablatiſq̄ʒ Fontinus vti neſciens freneſi laborabat grandiori. ꝓprio ergo diſcipul⁹ labore confiſus: alieno nunq̄ʒ inuidebit honori. ¶ Cũ autẽ dies ſumme ꝓmotionis affuerit: breui ſchemate compendioſoq̄ʒ affatu veneranda commendetur ſocioꝝ collectio: ſicq̄ʒ ad honoris initialis incrementa intrepide procedendum eſt decenti ornatu feſtino apparatu: ſi facultas ſuppetat: cunctis vel ad libitum eiuſdem ſaltem profeſſionis: ſplendide procurato. ¶ Caute tamen conſiderandum eſt: cautiuſq̄ʒ inueſtigandum ante magiſterij elationem: vt primi anni

Et ſubdẽs quoddã notãdum inquit: tñ cõſentaneũ.i.rõni ꝯſonum eſt generoſitati ꝓpter duplicẽ partitionẽ affinitatis fouere p̄ñtiã aľs cõſtãtiã magiſtrãti ſaltem ad tp̄s. ¶ Quinto loco ſup.ꝑſpiciẽdum eſt vt magiſtrãdis ipſe ſi honorẽ in ꝓmotiõe ſua cõſequi deſideret: obambulet.i.circũambulet peripathetice i.peripatheticoꝝ more ſcholas illoꝝ magiſtroꝝ: grã coronãdus.i.titulo magiſterii inſigniẽdus eſt: in honore alibi: ⁊ fauore cõmẽdãdus: q̄ʒ ꝑ ⁊ opponet.ſ.dubia mouẽdo atq̄ʒ reſpõſionib⁹ replicãdo curialiter: i.curioſe: atq̄ʒ remordeat.i.arguat acriter ꝓteruiẽtes.i.ꝓterue rñdẽtes atq̄ʒ rñdeat ꝑ tpe.i.cũ tp̄s rñdendi tp̄m tetigerit diligenti⁹: ⁊ hoc ne ſi voluntas ſup.ſcholaris ꝓmouendi muta fuerit imputeť ignorantie cecitati: vel aſcribať temeritati arrogãtie.i.ſupbie. ¶ Multos ſiquidẽ ob rñſionis. In hac parte Boe.mouet ꝓteruitatem atq̄ʒ teneritatẽ in ſuperioribus ſummope p̄cauẽda. Et dicit nos vidim⁹ multos ſpeculatiuoꝝ frui p̄cipitio.i.cadentia a caſu dignitatiſ magiſtralis ob ꝓteruitatẽ rñſionis: nõ eñ intereſt dicẽtis incitare i.cõmouere regẽti.i.magiſtrũ: contumelioſis q̄ʒ ꝑ ⁊ ꝓbris vel ꝓbroſis. i. opprobriuʒ ingerẽtib⁹ affatib⁹ qm̄ ſecuti deus atq̄ʒ parẽtes ſic q̄ʒ magr̄ in honore ⁊ reuerẽtia retinendus eſt. qm̄ ipſis nullũ pro acceptis equalẽs recõpẽſari põt iuxta illud. Diis parẽtib⁹ atq̄ʒ magr̄is nullũ reddiť equalens. ¶ Nec ſcholaris ipſe ꝯʒ inhiare ſecretis: hoc eſt libris capſe ⁊ cubiculo: licet pro q̄zuis fuerit cõiunctus ſup. magr̄o ſuo ſumma familiaritate ⁊ hoc niſi iuſſus tñ ⁊ ſi iuſſus inuit⁹. Et inducẽs quedã. Fontinum zenocratis diſcipuluʒ q magiſtri ſui ſecreta ꝑſpiciẽs ex his zenocratis totalẽ doctrinã adeptã arbitrabať: ⁊ dicit. Nonne.i.nũq̄d ꝓteruitas Fontini illi⁹ ſcholaris aperuit ſcrutinia.i.ſecreta monumẽto ruʒ zenocratis illi⁹ magiſtri: atq̄ʒ inſpexit prius edocta publice.ſ.in ſcholis: q̄ʒ ꝑ et credidit ſe magiſtrari ex hac furtiua atq̄ʒ ꝓterua inſpectione ſecretoꝝ ſui magiſtri: ⁊ ſi abſtuliſſet ſup.furto omnẽ mineruã.i.ſapientiam ab ipſo libris ſuis cõmiſſam zenocratis. q̄d ⁊ factum eſt: qm̄ oẽs codices ſuos abſtulit. q̄d vltra q̄.ſ.minerua: ablata.i.q̄b⁹ libris zenocratis ablatis: zenocrates ipſe ſtudere deſijt libroꝝ carẽtia. Fõtin⁹ ãt neſciẽs.i.nõ valẽs vti ablatis.i.furto ſubtractis libris zenocratis: laborabat poſtea freneſi.i.rabie mẽtis grãdiori q̄ʒ añ. Ex his q̄ddã dotatu dignum cõcludẽs inq̄t ergo.i.ꝓpter ſupradicta: diſcipulus q̄cũq̄ʒ fuerit cõfiſus ꝓprio labore.ſ.ſtudij: nũq̄ʒ inuidebit honori alieno. ¶ Cũ aũt dies ſumme ꝓmotiõis. Hoc eſt ſextũ documẽtũ circa magiſtros attẽdẽdũ. Et doceň ꝑ eũ ꝓparatoria dignitatis magiſtralis: ⁊ q̄tuor facit Bo. in hoc documẽto. Nã prĩo documẽtũ ponit. Scd̃o tutelã circa hoc ſubiũgit. Tertio exẽplũ cautela ſuſceptũ ſubnectit. Quarto quoddã notabile circa oĩa ipſa ponit. ſcd̃a ibi. ¶ Caute tñ. tertia ibi. Strictoni⁹ q̄rta ibi. O q̄ʒ felicis. Et dicit prĩo. Cũ aũt dies ſũme ꝓmotiõis ſup. ad g̃dũ magiſtralẽ affuerit atq̄ʒ ꝓmo

uendus ipſe iam in cathedra magiſterij ſe pmotiõis cauſa receperit: tũc venerãda collectio.i.congregatio ſocioꝝ ſuoꝝ ſup.ipm pñtia ſua honorantiũ cõmẽdet.i.laudet ab ipſo promouendo breui ſchemate.i.breui dicẽdi figura atq; affatu.i.ordinatiõe cõpẽdioſa atq; pcedẽdũ ẽ intrepide ꝛ audacter ad incremẽta initialis honoris ſup.magiſtri ſic ornatu.i.veſtimẽto decẽti ſup.ſue facultati apparatu.i.pparatione cõuiuali feſtiuo.i.celebri apparatu inquã pcurato.i.cõparato ſplẽdide.i.honorifice cũctis ſup.tam ſue ꝙ alterius ſecte magiſtris ꝛ ſcholarib⁹.als cũctis pcuratis.i.omnibus decẽter ꝛ honeſte diſpoſitis: ꝛ hoc ſi facultas ſuppetit: vel ſubaudi ſi non ſufficiet duntaxat ad libitum id eſt voluntatem ſuam ſaltem magiſtris et ſcholaribus vel ſolum magiſtris eiuſdem ſue profeſſionis.i.ſecte. Conſiderandũ tñ eſt caute.i.ſapienter ſubaudi in his ꝛ circa ea que in ſuperiori documenta edocta ſunt cautiuſq; inueſtigandu; eſt ante elationem.i.promotionem magiſterij vt decurſu.i.curriculo primi anni ſubaudi gradu; magiſtralẽ proxime ſequentis nouellus ipſe magiſter poſſet ſuſtẽtari facultate ppria ſi opus fuerit.eñ pro qr turpe eſt mendicare.i.ſtipẽ aut victu; expetere. ſtips pecunia dr prima frõte i.incõtinẽti ob.i.pter reuerentiã tanti noĩs.ſ.magiſterij.q.d.turpe nimium ꝙ ſcholaris promouendus in adeptionem magiſtralis dignitatis tanta expendat qđ ꝓtinuo gradu; adeptus fuerit mẽdicare cogat. Exemplũ ſubdẽs de quodã ſtrictonio q expletis ꝛ executis venerabiliter ſplendide ꝛ honorifice omnibus ad magiſteriũ ptinentib⁹ incepit mẽdicare.i.vite alimẽta poſcere tertia luce.i.tertia die proxime ſequenti.atq; pro ꝛ penituit eu;: imperſonale eſt mox.i.ſtatim tãti auſus.i.tante audacie qua ſupra vires facultatis aggrediebat dignitatem magiſtralem.quid miru; eſt quare nõ penituiſſet? Ipſe eñ ſtrictoni⁹ deluſus.i.diuerſus receſſit quaſi inſtantaneus.i.incontinenti: q; pro ꝛ nunq̃ cõfeſſus eſt de cetero faſtigia.i.ſummitates tanti honoris. Et inde notandum quodam ponens exclamat dr. O ꝙ.i.quãtu; eſt veneranda.i.reuerenda commẽdatio felicis exitus.i.felicis finis. Ipſe eñ eſt in quem omnia ordinãda ſunt.ſi ergo finis bonus eſt totum laudabile fas eſt: quadere non inepte dictum eſt. Exitus acta probant. ꝛ item. finis coronat: ꝛ inſuper a fine omnia denominari.

de curſu ppria poſſet ſubſtẽtari.ſi op⁹ fuerit: facultate. Turpe eſt eñ ob reuerẽtiã tãti noĩs pria frõte mẽdicare: vt Strictoni⁹: q oib⁹ ad magiſteriũ ptinẽtib⁹ venerabiliter executis: luce cepit tertia mẽdicare: tãtiq; auſus mox eũ penituit. Quid mirũ quaſi inſtãtane⁹ deluſus abſceſſit: tãti honoris faſtigia nũq̃ de cetero pfeſſus. O ꝙ felicis exit⁹ venerãda ẽ ꝯmẽdatio.

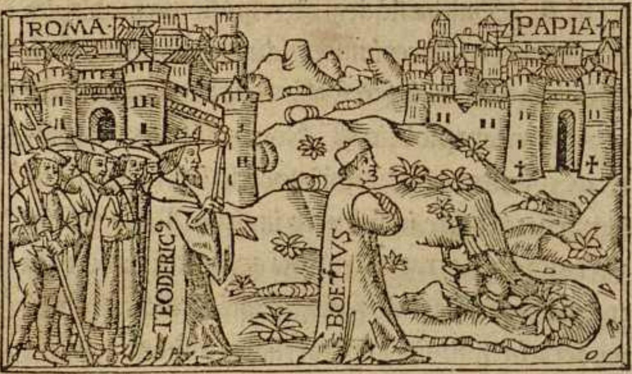

Capitulum ſextum ꝛ vltimum.

Expeditis illis q̃ ad ſcholariũ eruditione; digeſta ſunt dilucidandi moderatione obſeruata: nec angariare lectorem ſermonis breuitate curamus: nec dilatione confundere: nunq̃ lucidiori ſtilo leuiori; ſchemate perfuſi: quonia; nõ ſolum diſcretis verumetiam rudibus enigmatis ſerie poſtpoſita: ſtilus cõmendatur. nunc ad magiſtrorum venerabilem properandum eſt maieſtatem.

Magiſtrorum autem talis habetur diuiſio. Tantoru; quedã duabus vrbibus ceteris excellẽtiorib⁹.

Expeditis illis que ad ſcholariũ ꝛc. In hoc vlti.caꝑ.principaliter de dignitate ipa magiſtrali ꝛ q̃ ipſu; circũſtãt ꝛ cõcomitant pſequit. Et diuidit hoc totũ capitulũ i tres ptes ꝑncipales ꝭm tres magiſtrorũ ſpecies. In prima nẽpe pte determinat de ꝑma magiſtroꝝ ſpecie: ꝛ de his q̃ ipſos regulãt ꝛ nõ ſolu; eos ꝑmos: ſ; etiã alios cuiuſcũq; cõditiõis exiſtãt. In ſcđa de ſcđa ibi. Experentia pñtis voluminis. In tertia de tertia ibi. Cũ ob dulcoris ꝛc. Prima pars adhuc diuidit in duas partes. Nam primo cõtinuat dicta dicẽdis. Secũdo de ſtatu norma atq; regula magiſtrantiũ determinat ibi. Magiſtrorũ talis ꝛc. Item primo ponit intẽtionem ſuam reſpectu precedentium. Scđo reſpectu ſequentiũ: ibi. Nunc ad. Primo facit qđ dictum eſt. Scđo modũ procedẽdi obſeruandũ oſtẽdit: ibi. Nec augere. Tertio rõnẽ ſui pceſſus ſubiungit: ibi. quoniã nõ ſolũ. Dicit ergo ꝑmo expeditis illis q̃ ſunt digeſta.i.diuiſim in ſuperiorib⁹ tradita ad eruditionẽ.i.informationẽ ſcho-

larium: ⁊ hoc obſeruata moderatione .i. modeſtia dilucidandi .i. determinãdi: ⁊ q2 nos nõ curamus angariare .i. cõſtringere: al's angere: lectorẽ breuitate ſup. nr̄e editiõis: nec etiaꝫ cõfundere elatiõe .i. ꝓlixitate: nunq̄ perusi leuiori ſtilo .i. materia: atqꝫ lucidiori ſtẽmate .i. ꝟboꝝ ornatu: ⁊ hoc q̄m ſtilus ſubaudi totiꝰ nr̄i tractatus cõmẽdat̄ .i. tradit̄ nõ ſolũ diſcretis .i. eruditis verũ ꝓ ſꝫ etiã rudibꝰ .i. ⁊ in doctis: poſtpoſita .i. derelicta ſerie enigmatis .i. obſcuritatis. Quia aũt hec ita ſunt: ꝓperãdũ .i. acce

ſcilicet Rome ⁊ Athenis cõmorãtur: vlterius nunq̄ ꝓcedẽtes: niſi inquãtũ fortuna ſuccedit eis vt altius venerent̄. Alij ꝟo predictoꝝ omittẽtes faſtigia oppidoꝝ adiacẽtium querũt emolumẽta: tum propter nouercã diſcipline egeſtatem: tum ꝓpter natalis patrie dolorẽ renitentẽ. ¶ Tam iſtoꝝ q̄ alioꝝ q̄dam rõne pulchre denoĩatiõis imperiũ aſſumũt: vt honorarentur. Alij rõne intelligẽtie ignorãtia eoꝝ ne confundãtur. Tertij ſubtilius ſpeculantes ꝓpter vtriuſqꝫ ptis incremẽta magiſtralia ↄtrahũt palludamẽta. ¶ Talium nãqꝫ quicũqꝫ venuſtatis aſſumpte: debitiqꝫ officij velit emolumẽta ꝓſequi: in vniuerſa morũ honeſtate oportet: vt polleat p̄clarius: vt ſit vtiqꝫ in ſermone verax: in iudicio iuſtus: in conſilio ꝓuidus: ⁊ in commiſſo fidelis: conſtans in vultu: pius in affatu virtutibus inſignitus bonitateqꝫ laudabilis exiſtat. ſi quid vero cõtrarij acciderit humane fragilitatis appetitu accidere ſolet. Cõuerſatione etiã ſit bonꝰ. Nullo ſiquidem res eſt magis pernicioſa diſcipulo q̄ vita magr̄i contumelioſa. Infuſa eñ vidimus ſepiſſime confundi ex fetido vaſe: q2 fetidũ vas aquas infuſas corrũpit. ¶ Hec aũt ad aĩe docentis informationem digeſta ſunt: nũc de ceteris primarijs nõ dico de prima prius ſed de ſecũdo prius differẽdũ eſt. Tenetur quoqꝫ do-

lerãdum eſt nũc ſcꝫ in hoc loco ad venerabilẽ maieſtatẽ magr̄oꝝ: ſubaudi determinãdo de ſtatu eoꝝ atqꝫ norma ipſos tã erga ſe q̄ erga alios regulãte. Aũt pro ſed diuiſio magr̄oꝝ habetur talis ſup. vt ſequitur. nã quidã magr̄oꝝ morant̄ duabꝰ vrbibus excellẽtioribꝰ .i. clarioribꝰ ceteris .ſ. rome: ⁊ athenis nunq̄ ꝓcedẽtes vlteriꝰ niſi forte inquãtuꝫ fortuna ſuccedit .i. arridet eis: vt venerent̄ .i. eleuẽtur altiꝰ .i. ad altiora: vel ſic nũq̄ ꝓcedẽtes vlteriꝰ .ſ. ab vrbibus his: ⁊ hoc ĩquãtũ .i. q̄diu fortuna ſuccedit eis: vt altiꝰ venerent̄. Et vult dicere ꝙ quidã magiſtroꝝ ſunt qui ſolũ ĩ vrbe romana atqꝫ Athenienſi mora ſuam habẽt. Alij aũt magiſtri ſunt qui omittẽtes faſtigia .i. ſummitates p̄dictaꝝ vrbiũ .ſ. rome ⁊ Athenaꝝ: querũt emolumẽta .i. lucra oppidoꝝ: inquã adiacẽtium .i. p̄dictis vrbibꝰ duobꝰ: ſubaudi vel de lõge vel de ꝓpe diſtãtium. Et dico querũt tum .i. primo propter egeſtatẽ ſup. remediãdã: dico nouercam .i. cõtrariam diſcipline. nã vt ſepiꝰ dictũ eſt. Natura eſt inſufficiẽs ſeipſa ſpeculari ſine rebꝰ exterioribꝰ: tuꝫ etiã .i. ſecũdo querũt emolumẽta alioꝝ oppidoꝝ ꝓpter dulcorẽ renitẽtẽ natalis patrie .i. paterni ſoli. Uult dicere ꝙ poſt magr̄os qui vrbibus roma atqꝫ athẽis cõmorant̄: ſunt alij magiſtri: q̄ in oppidis ⁊ hoc q̄dẽ in oppidis natali ſoli: q̄dã ꝟo ĩ oppidis ꝓſus extraneis. Et de his oĩbus ſuo ordine atqꝫ loco ꝓtractabitur in ſequẽti. ¶ Tã iſtoꝝ q̄ illoꝝ. Hic ponit aliã magr̄oꝝ diſtinctionem di. Magr̄oꝝ quidẽ in ciuitatibꝰ p̄fatis atqꝫ oppidis circũiacẽtibꝰ habitãtiuꝫ quidã ſunt qui aſſumũt imperiũ .i. gradũ atqꝫ titulũ magiſtralem: rõne pulchre denoĩatiõis .i. fame vt ſcꝫ ab hoĩbus honorẽtur: ⁊ hi ſunt qui ſolũ gloriã nois querunt. Alij aũt gradũ aſſumũt ſup. magr̄aleꝫ ratiõe .i. cã intelligẽtie: ⁊ hoc ideo ne cõfundant̄ ignorãtia. Tertij vero ſunt q̄ ſpeculãtes ſubtiliꝰ q̄ ſuperiores cõtrahũt paludimẽta .i. honorẽ. q̄ ꝓprie in his veſtimẽtis cõſiſtũt: magr̄m oſtendẽtia. Uult dicere tertij ſunt q̄ magr̄alẽ dignitatẽ aſſumũt ꝓpter ĩcremẽta vtriuſqꝫ ptis ſupradicte ſcꝫ tam propter apparere atqꝫ vt honore celebrent̄ q̄ etiã ꝓpter intelligẽtiã. ¶ Taliũ nãqꝫ q̄cũqꝫ venuſtatis ⁊c. Nã ꝓ q2 q̄cũqꝫ taliũ .i. antedictoꝝ velit ꝓſequi emolumenta aſſumpte venuſtatis .i. honoris magr̄alis: q̄ ꝓ ⁊ debiti officij opꝫ .i. opportunũ eſt: vt polleat .i. reſplẽdeat p̄clariꝰ in vniuerſa moꝝ honeſtate: vt ſcꝫ ſit in ſermone verax in iudicio iuſtꝰ ⁊c. Uirtutibꝰ inſignitꝰ: al's inſignis ⁊c. Lr̄a plana ẽ. Et ſi q̄d ↄ̃rij acciderit ſupioribꝰ hoc ſolet accidere appetitui. al's appetitu hũane fragilitatis .i. ſua ſenſualitate. ipa eñ debilis eſt ⁊ ad malũ ꝓna. Sit etiã magr̄ bonꝰ ↄuerſatiõe: q̄m nulla res eſt diſcipulo magis ꝑnicioſa .i. dãnoſa q̄ cõtumelioſa vita magr̄i. eñ ꝓ q2 nos Bo. vidimꝰ infuſa ex fetido .i. ↄtaminato vaſe ↄfundi .i. corrũpi ſepiſſime: q̄m fetidũ vas aquas ĩfuſas corrũpit. q. d. ſicuti aq̄ corrũpunt̄ vaſe fetido. ſic ſciẽtia doctore cõtumelioſo. ¶ Hec aũt ad aĩe docẽtis. In hac pte Boe. poſtq̄ poſuit documẽta regulãtia magr̄os quo ad diſcipulos: nũc ꝟo facit hoc idẽ quoad alios. Et hec ps diuidit̄ in duas ptes. Nã primo ponit normã magiſtris regularẽ quo ad diſcipulos. ſecundo quoad alios a diſcipulis ibi. Cũ aũt ob feſtiui tp̄is ⁊c. Et dicit prio. oĩa hec ſubaudi q̄ dicta ſunt: ſunt digeſta .i. declarata ⁊ tradita ad informationẽ aĩe docẽtis. ſubaudi quoad moꝝ ſuoꝝ honeſtatẽ abſolute

⁊ in ſe: nunc aūt eſt differendum de ceteris pꝛimariis .i. documētis ſup. ipſum regulantibus: non tamen dico de pꝛimo pꝛius: qꝛ de iſtis iam dictū eſt: ſed de ſecūdo pꝛius. Sunt nempe vltima reſpectu precedētiū. ⁊ pꝛima reſpectu ſequētium: quare ⁊ ſecūdario pꝛima dicunt. Doctoꝛ tenet eſſe eruditus manſuetus ⁊c. ꝓut hec oīa in ꝓceſſu declarāda ſunt. quare ſequit. Sit inquā eruditus. inquā magr̄ ipſe ſit eruditus .i. doctus. Et rōnē annectens dicit. eñi ꝓ qꝛ opoꝛtet .i. opoꝛtunum eſt ꝙ magiſter ipſe pꝛius diſcat anteꝗ̄ diſcipulos doceat. Et ſciētiam triuialē: circa bonā eruditionem maxime ꝑualere inſinuās eaꝫ cōmēdādo dicit. Siqdē nos nouim⁹ cōparationeꝫ .i. acquiſitionē doctrie triuij foꝛe valde aptā aſſiſtricē ſup. ī his. Et quoddā annectēs notādum dī. Valde eñ abſurdū eſt ⁊ iniquū qđ imperiti .i. indocti preferant peritis .i. doctis: nouelli ſup. in ſciētiis antiqs ſup. ꝑferant: atqꝫ rudes .i. imbecilles emeriti .i. veteranis ⁊ eruditis tractū eſt a militibus. ¶ Māſuetus ⁊c. dicit ꝙ magiſter etiā aliquo modo māſuetus dꝫ eſſe ſcholaribus. Et rōnem aſſignans dicit: qm̄ cum quādoqꝫ oppoꝛtunū eſt pati elationem diſcipuloꝝ. ꝯñs etiā eſt māſuetudine vtēdū. Virt⁹ eñ illa q̄ iraſcibilitates repꝛimit ⁊ moderat iras: quare multoꝝ maloꝝ fomēta refrenat: q̄ certe ſi vſus magr̄ Frāco fuiſſet. cui⁹ exēplū immediate ſubiūgit: nō laqueo collū ſtrāgulaſſet. Hic eñ cū vidiſſet arrogātiā .i. ſuperbiā diſcipuloꝝ vtentiuꝫ ſua nobilitate arrogātiā irrefrenabilē ſcꝫ incoꝛrigibilē laq̄o ſe ſuſpēdit: q̇ cū ſapientius egiſſet ſi māſuetudine ac ꝟtute vſus fuiſſet. ¶ Rigidus in ſcholariū amplexu. Hoc eſt tertiū documentū de magr̄oꝝ rigiditate erga ſubditos. ⁊ dicit ꝙ magiſter etiā dꝫ eſſe rigidus ⁊ dur⁹ ⁊ validus: qm̄ frui ⁊ vti rigoꝛe .i. rigiditate ī āplexu ſcholariū cōmodiſſimū eſt: ⁊ ſic errātibus .i. delinquētib⁹ īponat vindictā atqꝫ diſſoluat lites ſophiſtaꝝ .i. diſputantiū: atqꝫ remoꝛdeat .i. puniat oblatrātes .i. cōtinue ꝯ̄ ceteros rixātes: ⁊ a canib⁹ ſumptū eſt. Silr̄ reꝑmat obloquētes .i. ipſos diffamātes atqꝫ caſtiget ꝟga rectitudinis ꝓteruiētes .i. ꝓteruium q̇d attēdētes: qꝫ ꝓ ⁊ totam determinationē .i. illā oēm q̄ inter ſcholares tā ex ꝑte moꝝ ꝗ̄ etiā doctrinaꝝ faciēda eſt. faciat dialecticā .i. ad vtrāqꝫ ꝑtē arguēdo vt ſcꝫ partē plene diſcutiat hincinde: poſt eaqꝫ determinet ⁊ faciat queādmodū premiſſum eſt. ¶ Si antiqꝰs. Hoc eſt quartum documētū qđ eſt de magiſtroꝝ lōga experiētia ⁊ ꝑpetua ſciētia dicit magiſter etiam ſit antiqu⁹ .i. experiētia inſult⁹: ⁊ hoc bñ innuēs dicit antiquus q̇dē nō annis: ſꝫ ꝑpetua ſcientia .i. ſciētia firmiter in eo radicata: ſꝫ tñ ſi vtrūqꝫ affuerit ſcꝫ antiqtas: cū ſciētia ꝯditio ſua fuerit ſanioꝛ. ¶ Nō negligēs. Hoc eſt qntuꝫ documentū qđ eſt de magr̄oꝝ ꝑſeuerātia: ⁊ dicit magiſter etiam nullo mō negligēs exiſtat: ſꝫ ꝑſeuerās: qm̄ ſicut in vnoquoqꝫ ope īuenit ꝯſtātia ⁊ diligētia veluti mater: ita ēt ꝑ ꝯtrariū vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt .i. inimica negligētia: quo fit vt deſeruire mechanice arti ⁊ ſciētie: eſt opoꝛtuni⁹ ꝗ̄ onerari iugo negligētie. ¶ Nō ſit arrogās. Hoc eſt documentū ſextū quo ſuadet arrogātia foꝛe vitāda magiſtris. Et dicit ꝙ magiſter nullo modo arrogans exiſtat: qm̄ arrogātia nullū penit⁹ erga diſcipulos bonum opata eſt: ⁊ hoc oñdit tā circa paupes ꝗ̄ diuites: ⁊ dīt qm̄ viuax ſcintillula .i. amoꝛ ſciēdi paupis extinguit arrogātia magiſtrantis: ⁊ hoc q̄ ad paupes dictū ē: qꝫ ꝓ ⁊ volūtas diſcēdi ſeq̄ſtrat .i. ſepatur a diuitib⁹: ſubaudi ip̄a arrogātia: qm̄ ſedulitas .i. diligētia arrogātis magiſtri nunqꝫ inſtruxit hoiem fideliter. hi ſup. magiſtri arrogantes ſunt

ctoꝛ eruditus eſſe manſuetus rigidus: antiquus non annis: nō negligēs: nec arrogās. Sit inquā erudit⁹ Pꝛius eñ opoꝛtet vt diſcat ꝗ̄ doceat. Triuij ſiquidē cōparationem doctrine nouim⁹ aſſiſtricem. valde vero abſurdū eſt ⁊ iniquum: vt imperiti peritis nouelli antiqs: rudeſqꝫ pꝛeferātur emeritis. Māſuetus qm̄ quandoqꝫ diſcipuloꝛum elationem pati opoꝛtunum eſt: ergo māſuetudine vtēdum eſt. Magiſter Frāco immāſuetudinis ꝓdeat in exēpluꝫ q̄ ob diſcipuloꝛuꝫ ſuoꝛū nobilitate ſua vtētiū irrefrenabilem arrogātiā: laqueo ſe ſuſpēdit ſapiētius aūt egiſſet ſi māſuetudīe vſus fuiſſet. ¶ Rigidus ī ſcholariū eñ amplexu rigoꝛe frui commodiſſimum eſt: vt ſic errātib⁹ vindictā imponat. Sophiſtarū lites diſſoluat: oblatrātes atqꝫ remoꝛdeat: obloquentes repꝛimat: pꝛoteruiētes caſtiget: totamqꝫ determinationem dialecticam faciat. Sit antiquus ꝟo non annis: ſed ꝑpetua ſcientia. Si vero vtrūqꝫ affuerit ſanioꝛ cōditio erit. Nō negligēs qm̄ ſicut in vnoquoqꝫ opere diligētia mater inuenit conſtātie ita vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt negligentia. Opoꝛtunius eñ eſſet mechanice deſeruire arti quum negligentie iugo onerari. ¶ Modo ſit arrogans: quoniam viuax pauperū ſcintillula extinguitur magiſtrantis arrogātia volūtaſqꝫ diſcēdi a diuitibus ſequeſtrat: quoniam arrogatis magiſtri